Bundel - PS-vergadering van 30 mei 2023

Agenda bijlagen

Proces-verbaal van het stembureau Noord-Holland voor de verkiezing van de Eerste Kamer
Besluitenlijst PS 30-05-2023 -vastgesteld-
Notulen PS 30-05-2023 en 1e kamer verkiezingen -vastgesteld-
Agenda PS 30-05-2023 -gewijzigd-
Spreektijden PS 30-05-2023
Plattegrond Statenzaal

1 Opening en mededelingen.

2 Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.

M40-2023 AANGEHOUDEN D66-PvdD De plastic soup afremmen

2.a Beëdiging en installatie 2 tijdelijke Statenleden fractie D66.

2.b Beëdiging en installatie duo-commissieleden.

2.c Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).
Het Statenlid dat een verzoek tot het houden van een actualiteit wil doen, dient dit verzoek in bij de griffie, uiterlijk op vrijdag voorafgaand aan de vergadering om 12.00 uur.

3 Lijst geheimhouding PS.

2023-05-30 Lijst geheime stukken PS

4 Vaststelling notulen en besluitenlijsten van de Statenvergaderingen van 6, 28, 29 maart en 12 april 2023.

2023-03-06 PS besluitenlijst -vastgesteld-
2023-03-06 PS notulen -gewijzigd vastgesteld-
2023-03-28 PS besluitenlijst afscheidsvergadering -vastgesteld-
2023-03-28 PS notulen afscheidsvergadering -vastgesteld-
2023-03-29 PS besluitenlijst installatievergadering -vastgesteld-
2023-03-29 PS notulen installatievergadering -vastgesteld-
2023-04-12 PS besluitenlijst -vastgesteld-
2023-04-12 PS notulen extra vergadering -vastgesteld-

5 Strategische Statenagenda.
Voor kennisgeving: de strategische Statenagenda's zoals vastgesteld in de Statenvergadering van 6 maart 2023, zijn voor kennisgeving bij deze agenda gevoegd. Nadat de commissies zijn ingesteld volgt er een geactualiseerde versie ter vaststelling.

StrA cie M&B vastgesteld in PS 6-3-2023
StrA cie RWK vastgesteld in PS 6-3-2023
StrA cie EFB vastgesteld in PS 6-3-2023
StrA cie NLG vastgesteld in PS 6-3-2023

6 Vaststelling lijst ingekomen stukken.

2023-05-30 PS Ingekomen stukken februari 2023 -juiste versie van 2023 ipv 2022-
2023-05-30 PS Ingekomen stukken maart 2023
2023-05-30 PS Ingekomen stukken april 2023
2023-05-30 PS Ingekomen stukken 1 t/m 15 mei 2023

7 Voortgangslijst van moties.

2023-05-30 Lijst moties memo PS-afdoeningsvoorstellen
2023-05-30 Lijst moties

8 Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.
Indien de commissie of het presidium besluit dat het een hamerstuk is, dan wordt het punt bij de hamerstukken gevoegd.

8.a Aanwijzen tijdelijke 1e vicevoorzitter van Provinciale Staten (VD-21a).

2023-05-30 Voordracht 21a - Aanwijzen tijdelijke 1e vice-voorzitter PS

8.b Aanwijzen 2e vicevoorzitter van Provinciale Staten (VD-21b).

2023-05-30 Voordracht 21b Aanwijzen 2e vice-voorzitter PS

8.c Aanwijzen leden commissie evaluatie commissaris van de Koning van Noord-Holland (VD-22).

2023-05-30 Voordracht 22 Aanwijzen leden commissie evaluatie commissaris van de Koning Noord-Holland

8.d Aanwijzen leden en plaatsvervangende leden Programmaraad Randstedelijke Rekenkamer (VD-23).

2023-05-30 Voordracht 23 Aanwijzen vaste en plv. leden Programmaraad Randstedelijke Rekenkamer

8.e Aanwijzen leden bestuurlijk ambtelijke adviescommissie Paviljoen Welgelegen (VD-24).
bijlage brief GS en rapport 2014 Gebruik en beheer Paviljoen Welgelegen
2023-05-30 Voordracht 24 Aanwijzen leden bestuurlijk-ambtelijke adviescommissie Paviljoen Welgelegen

8.f Aanwijzen leden werkgeverscommissie voor de Statengriffie (VD-25).
2023-05-30 Voordracht 25 Aanwijzen leden werkgeverscommissie voor de Statengriffie

8.g Aanwijzen lid en plaatsvervangend lid uit PS voor Algemeen Bestuur gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Spaarnwoude (VD-26).
2023-05-30 Voordracht 26 Aanwijzen lid en plv lid uit PS AB gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Spaarnwoude

8.h Aanwijzen leden Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg (IPO) (VD-27).
2023-05-30 Voordracht 27 Aanwijzen leden Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg (IPO)

8.i Aanwijzen vaste en plaatsvervangende leden Algemeen Bestuur gemeenschappelijke regeling Waddenfonds (VD-28).
2023-05-30 Voordracht 28 Aanwijzen vaste en plv. leden van het Algemeen Bestuur gemeenschappelijke regeling Waddenfonds

8.j Aanwijzen lid en plaatsvervangend lid MRA Raadtafel (VD-29).
2023-05-30 Voordracht 29 Aanwijzen lid en plv lid namens PS voor de MRA Raadtafel

8.k Aanwijzen leden van de werkgroep Willem Arondéuslezing (VD-30).
2023-05-30 Voordracht 30 Aanwijzen leden werkgroep Willem Arondeuslezing

8.L DOORGESCHOVEN NAAR PS 12-6-2023: Zienswijze concept-begroting Randstedelijke Rekenkamer 2024 (VD-18).

9 Toepassen Provinciale coördinatieregeling (PCR) bij project Heracless-Groen Staal (VD-20).
Dossier 12285 voorblad
Brief aan PS over start procedure projectbesluit Heracless-Groen Staal
Besluit coordinatieregeling bij projectbesluit Heracless-Groen Staal
Notitie Voornemen Projectbesluit Heracless-Groen Staal
Kennisgeving Voornemen en Voorstel participatie projectbesluit Heracless-Groen Staal
Participatieplan Heracless-Groen Staal
Werkwijze participatie projectbesluit Heracless-Groen Staal
Verzoek toepassing provinciaal instrumentarium verduurzaming Tata Steel 24 november
2023-05-30 Voordracht 20 Toepassen provinciale coördinatieregeling -PCR- project Heracless-Groen Staal
Advies Voordracht PCR HeraCless-Groen Staal Tata Steel, Start procedure projectbesluit
M41-2023 AANGENOMEN JA21-D66-CDA-PvdD-CU Ideeën en scenarios opnemen in NRD
M42-2023 AANGENOMEN JA21-PvdD-CDA-D66-GroenLinks-CU Borging maatwerkafspraken EZK TSN in vergunningen
M44-2023 AANGENOMEN PvdD-JA21-Volt-D66 Vragen en zorgen van burgers
M45-2023 AANGENOMEN PvdD-SP-JA21-GroenLinks-Volt-D66 Economische toets project Heracless Groen Staal
M43-2023 VERWORPEN FvD Afzien van toepassing PCR op Tata project Heracless Groen

10 Waddenfonds begroting 2024 en jaarstukken 2022 (VD-17).
Dossier 12466 voorblad
Waddenfonds_begroting2024_jaarstukken 2022_brief WF aan PS
Waddenfonds_begroting2024_jaarstukken 2022_ontwerpbegroting 2024
Waddenfonds_begroting2024_ jaarstukken 2022_jaarstukken 2022
Waddenfonds_begroting2024_jaarstukken 2022_accountantsverslag
Brief aan PS over Ontwerpbegroting 2024 en jaarstukken 2022 Waddenfonds
2023-05-30 Voordracht 17 Waddenfonds begroting 2024 en jaarstukken 2022
Advies Waddenfonds begroting 2023 en jaarstukken 2022
M47-2023 AANGENOMEN PvdD-SP-Volt-GroenLinks-PvdA Vervolgstap rechten voor de Waddenzee
M49-2023 AANGENOMEN Een impuls voor het Waddengebied
M46-2023 AANGEHOUDEN D66-PvdD Rechtspersoon Waddenzee
M48-2023 AANGEHOUDEN PvdD-SP Pas voorzorg toe bij de Waddenzee

11 Voortgangsnota MRA (VD-19).

Dossier 12539 voorblad
Verzonden (geamendeerde) antwoordbrief MRA-bestuur
antwoordbrief ps 921516-2013450 CONCEPT
MRA-Voortgangsnota 2022
2023-05-30 Voordracht 19 GEAMENDEERD Voortgangsnota MRA
Brief aan PS over voortgangsnota MRA
Advies voortgangsnota MRA
A9-2023 AANGENOMEN FvD Toevoeging informeel samenwerkingsverband MRA
M50-2023 VERWORPEN PvdD-SP-Volt Transparantie over invloed van fossiele bedrijven op MRA-koers

12 Vragenuur.

Het Statenlid dat tijdens het vragenuur mondelinge vragen wil stellen, dient deze vragen in bij de griffie, uiterlijk op vrijdag voorafgaand aan de vergadering om 12.00 uur.

2023-05-30 PS Mondelinge vragen JA21 Bekladding provinciehuis & Dakotamonument
Mondelinge vragen JA21 bijlage Telegraaf
Mondelinge vragen JA21 bijlage NH-dagblad Extinction Rebellion leus met gele verf dwars over namen slachtoffers Dakotaramp geklad
Mondelinge vragen JA21 bijlage Tweet Martijn Dekker - Docent UvA
2023-05-30 PS Mondelinge vragen JA21 Werkzaamheden HOV-busroute in Huizen stilgelegd, kosten fors hoger dan gedacht

12.a Fractiedebat over inwonersraadpleging landelijk gebied (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten)

2023-05-30 PS aanvraag fractiedebat CU-CDA -met uitnodiging van GS-

13 Indien aan de orde: advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.

14 Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en voordrachten.

14.a Schriftelijke stemming voordracht 27 Aanwijzen leden Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg (hamerstuk 8h).

15 Sluiting.

Model T 11

Proces-verbaal van het stembureau voor de verkiezing van de Eerste Kamer

Met dit formulier doet het stembureau verslag van de zitting waar is gestemd voor de verkiezing van de Eerste Kamer.

1. Verkiezing

Het gaat om de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal op:

Datum stemming	**30 mei 2023**
Provincie	**Noord-Holland**

2. Zitting

Datum	**30 mei 2023**
Tijdstip	**15.00 uur (Europees-Nederlandse tijd)**

3. Stembureau

Het stembureau bestaat uit de volgende leden van de statenvergadering:

Voorzitter	A.Th.H. van Dijk
Lid 1	R. Alberts-Oosterbaan
Lid 2	G.L.J. Leerink
Lid 3	A. Gielen

4. Toegelaten kiezers en uitgebrachte stemmen

a. Het aantal toegelaten kiezers

Het aantal aanwezige leden dat aan de stemming heeft deelgenomen 55

Het aantal leden dat als gemachtigde voor een ander lid stemt 0 +

Het aantal toegelaten kiezers 55

b. Het aantal uitgebrachte stemmen

Het aantal uitgebrachte stemmen bedraagt 55

c. Verschil

Zijn er meer stemmen uitgebracht dan het aantal toegelaten kiezers?

☒ Nee

☐ Ja, dan is de stemming nietig en moet er opnieuw worden gestemd.

5. Blanco en ongeldige stemmen

Het aantal blanco stemmen	0
Het aantal ongeldige stemmen	0
Het aantal geldige stemmen op kandidaten	55

6. Aantal stemmen per lijst en kandidaat

Lijstnaam	Forum voor Democratie	
Lijstnummer	1	
Nummer op de lijst	**Naam kandidaat**	**Aantal stemmen**
1	Dessing, J.	2
2	van den Oetelaar, J.C.M.	
3	Kerseboom, S.	
4	Russcher, T.K.	
5	van Schijndel, A.H.J.W.	
6	de Knegt, R.E.R.	
7	Vastenhouw, J.	
8	Lukkassen, S.G.M.	
9	van der Kolk, A.	
10	Vermaas, P.C.	
11	de Graaff, Y.W.	
12	Bos, M.	
13	de Graaff, M.J.R.L.	
14	Lubbers, A.E.	
15	van Dijk, A.G.	
16	Roelofs, R.H.J.	
17	Minkels, J.D.	
18	van Iperen, A.	
19	Claassen, C.A.J.	
20	Kegel, E.W.	
21	de Lange, A.K.	
22	Heller, T.H.G.	
23	van Meijeren, G.F.C.	
24	Cliteur, P.B.	
25	Baudet, T.H.P.	
	Totaal (stemcijfer)	2

Lijstnaam	VVD	
Lijstnummer	2	
Nummer op de lijst	Naam kandidaat	Aantal stemmen
1	Schippers, E.I. (Edith) (v)	3
2	Bruijn, J.A. (Jan Anthonie) (m)	
3	Kaljouw, M.J. (Marian) (v)	
4	Petersen, K. (Koen) (m)	
5	Klip-Martin, T. (Tanja) (v)	
6	van Ballekom, W.T. (Pim) (m)	
7	Vogels, H.W. (Rian) (v)	
8	van den Berg, C.F. (Caspar) (m)	
9	Geerdink, P.W. (Paulien) (v)	
10	Meijer, H.J. (Henk Jan) (m)	
11	van der Linden, M.N.J. (Marjolein) (v)	
12	van de Sanden, C.A.H. (Cees) (m)	
13	Straus, K.C.J. (Karin) (v)	
14	Musa, S.T. (Shirin) (v)	
15	Bosman, A. (André) (m)	
16	Ikkersheim, D.E. (David) (m)	
17	Bakker, M.C.W. (Maarten) (m)	
18	Janssen, J.E.M.B. (Jorine) (v)	
19	Pauwels-Paauw, M.S. (Mirjam) (v)	
20	Cool, A.J. (Bram) (m)	
21	Rijpstra, J. (Jan) (m)	
22	van der Netten van Stigt, A.H. (Andries) (m)	
23	van Ulzen, S.F. (Dop) (v)	
24	van Lookeren Campagne, G.J. (Gijs) (m)	
25	Wilke, R.M.H. (Renée) (v)	
26	Wilton, S.Y. (Sarah) (v)	
27	de Brey, B.M.H. (Baerte) (m)	
28	Bos, T.N. (Theo) (m)	
29	Klein Lankhorst, H. (Hester) (v)	
30	Knapp, J.B. (Bas) (m)	
31	Jansen, M. (Mike) (m)	
32	Westra, R.L.N. (René) (m)	
33	van Benthem, J.L.M. (Joanneke) (v)	
34	Zwart, C.D. (Christiaan) (m)	
35	Havenga, F.E.M. (Elsemieke) (v)	
36	Scherrenberg, J.J.M.W. (Joël) (m)	
37	Everts, M.M. (Marijke) (v)	
38	Mol, L. (Leon) (m)	
39	de Lange, A.T.G.M. (Lex) (m)	
40	de Ruyter de Wildt, M.E.C. (Marlies) (v)	
41	Ciotti, L.L.F.M. (Gino) (m)	
42	Smit, L.J. (Luydert) (m)	
43	de Man, M.W.J.M. (Mark) (m)	
44	Loos, M.J.F. (Menno) (m)	

Lijstnaam	VVD	
Lijstnummer	2	
Nummer op de lijst	**Naam kandidaat**	**Aantal stemmen**
45	van der Spek, R.S. (Rick) (m)	
46	van Kommer, V. (Victor) (m)	
47	Sanders, P.J.H. (Paul) (m)	
48	van der Heijde, P.C.M. (Pieter) (m)	
49	Nuijten, M.E.M. (Machel) (m)	
50	Meijdam, H.M. (Henry) (m)	
	Totaal (stemcijfer)	8

Lijstnaam	CDA	
Lijstnummer	3	
Nummer op de lijst	**Naam kandidaat**	**Aantal stemmen**
1	Bovens, T.J.F.M. (Theo) (m)	2
2	Prins-Modderaar, G. (Greet) (v)	
3	Doornhof, H. (Hugo) (m)	
4	Bakker-Klein, J. (Janny) (v)	
5	Rietkerk, T.W. (Theo) (m)	
6	van Toorenburg, M.M. (Madeleine) (v)	
7	Schokker, C. (Tineke) (v)	
8	Steenkamp, J.P.M. (Joris) (m)	
9	Pastoor, A.W. (Aline) (v)	
10	Soeharno, J.E. (Jonathan) (m)	
11	van Olden, H.C. (Huib) (m)	
12	Sörensen, J.H.A. (Anita) (v)	
13	Keulaerds, M.J.M.T. (Max) (m)	
14	van Vark, A. (Annelies) (v)	
15	van der Helm, A.J.M. (Ad) (m)	
16	van Meijeren, P.J. (Job) (m)	
17	Visser, E.A. (Edwin) (m)	
18	van Waveren, A. (Sander) (m)	
19	Absil, M.G.J.A.C. (Marlou) (v)	
20	de Roy van Zuidewijn - Rive, S.C.T. (Susanne) (v)	
21	Smid, E. (Eiko) (m)	
22	Schröder, A.E. (Anna) (v)	
23	van Schaijk, M.G.A.F. (Mark) (m)	
24	Doorewaard, M.E.M. (Lizzy) (v)	
25	van Hooff-Nusselder, L.J. (Bertine) (v)	
26	de Haas, M.B. (Martijn) (m)	
27	Kip, W.N. (Helma) (v)	
28	Kuiper, M.D. (Myrthe) (v)	
29	Ormel, H.J. (Henk Jan) (m)	
30	de Vries, J.G. (Jack) (m)	
31	Roelofs, P.J.J.M. (Peter) (m)	
32	Dullaert, M.L.M. (Marc) (m)	
	Totaal (stemcijfer)	2

Lijstnaam	GROENLINKS	
Lijstnummer	4	
Nummer op de lijst	**Naam kandidaat**	**Aantal stemmen**
1	Rosenmöller, P. (Paul)	6
2	Karimi, F. (Farah)	1
3	Veldhoen, G.V.M. (Gala)	
4	Kluit-Sledsens, S.M. (Saskia)	
5	Roovers, D.M.G. (Daan)	
6	Thijssen, N.C. (Noortje)	
7	van der Ven, M.J. (Menno)	
8	de Araújo Cerqueira de Brito, L.D. (Lara)	
9	van Gurp, R.J. (Roel)	
10	Nijmeijer, H.R. (Henk)	
11	Krijnen, M.A.J. (Mirjam)	
12	Dekker, R. (Ronald)	
13	Mos, M.C. (Marry)	
14	van Gessel, P.H. (Paul)	
15	Hartholt, A.W. (Anita)	
16	Rengers, R. (Reint)	
17	Miedema, H. (Harrie)	
18	van Gerwen, M.H.F.M. (Monique)	
19	de Vries, A.H. (Andries)	
20	Vintges - van de Veerdonk, A.A.P.M. (Arnie)	
	Totaal (stemcijfer)	7

Lijstnaam	D66	
Lijstnummer	5	
Nummer op de lijst	**Naam kandidaat**	**Aantal stemmen**
1	van Meenen, P.H. (Paul)	4
2	Aerdts, W.J.M. (Willemijn)	
3	Dittrich, B.O. (Boris)	
4	Moonen, C.P.M. (Carla)	
5	Belhirch, F. (Fatimazhra)	
6	Kanis, A. (Antoon)	
7	Kiliç-Karaaslan, M. (Meryem)	
8	van der Voort, P.H.J. (Peter)	
9	van Veenstra, A.F.E. (Anne)	
10	Janssen, S.L.J. (Sander)	
11	Elgersma, E.H. (Emmy)	
12	Röselaers, J.H. (Joost)	
13	Ensberg-Kleijkers, D.S.C. (Dave)	
14	Van Brandenburg-Kulkarni, P. (Prachee)	
15	Ponsen, C. (Christiaan)	
16	Braam-van Valkengoed, H.A.P. (Rita)	
17	Geldhof, J. (Joke)	
18	Neefjes, J.J.C. (Sjaak)	
19	Sewbaransingh, T. (Tariq)	
20	Wirken, S.T. (Stefan)	
21	Zuidema, R.H. (Remko)	
22	Visser, D. (Dirk-Jan)	
23	Elion-Valter, C. (Carinne)	
24	Gout-van Sinderen, M.W. (Marion)	
25	Heins, K.H. (Krista)	
26	Kramer, J.J. (Joost)	
27	Dijxhoorn, E.E.A. (Ernst)	
28	Verspui, C. (Kees)	
29	van Garderen, G.C. (Guido)	
30	IJsselstijn, M.Y. (Monique)	
31	Falch, C.N. (Niels)	
32	Verstegen, M.K.G.E. (Mohan)	
33	Huertas Mulckhuyse, R.R.A. (Rosanna)	
34	van Gemeren, S. (Sonja)	
35	Roosenschoon, N.W.M. (Nanne)	
	Totaal (stemcijfer)	4

Lijstnaam	Partij van de Arbeid (P.v.d.A.)	
Lijstnummer	6	
Nummer op de lijst	**Naam kandidaat**	**Aantal stemmen**
1	Vos, M.L. (Mei Li) (v)	6
2	Recourt, J. (Jeroen) (m)	
3	Janssen-van Helvoort, H.A.M. (Hetty) (v)	
4	Martens, R.O. (Randy) (m)	
5	Fiers, M.C.T. (Mary) (v)	
6	Crone, F.J.M. (Ferd) (m)	
7	Ramsodit, N.U. (Artie) (v)	
8	Norder, J.M. (Marnix) (m)	
9	Woltring, N.M. (Naomi) (v)	
10	Knottnerus, J.A. (André) (m)	
11	Knoet-Michels, A.J.H. (Antoinette) (v)	
12	Yap, M.S. (Michael) (m)	
13	Punte-Zwart, W.S. (Willemijn) (v)	
14	van Rosmalen, G.L.H. (Gabriël) (m)	
15	Elgershuizen, M.J. (Marene) (v)	1
16	Bannink, D.B.D. (Duco) (m)	
17	Hoitink, J.E. (Jessica) (v)	
18	Berkvens, A.J. (Arjen) (m)	
19	Bekkenutte, M.M. (Monique) (v)	
20	van de Wolde, F. (Frank) (m)	
	Totaal (stemcijfer)	7

Lijstnaam	PVV (Partij voor de Vrijheid)	
Lijstnummer	7	
Nummer op de lijst	Naam kandidaat	Aantal stemmen
1	Faber, M.H.M. (Marjolein) (v)	
2	van Strien, G.A. (Gom) (m)	
3	van Hattem, A.W.J.A. (Alexander) (m)	
4	van Kesteren, A.J.M. (Ton) (m)	
5	Aardema, M. (Max) (m)	
6	Bezaan, I.A. (Ilse) (v)	3
7	Nijhof-Leeuw, J.M. (Jeanet) (v)	
8	van der Hoeff, P.H. (Patrick) (m)	
9	Uppelschoten, N.A. (Nico) (m)	
10	Moinat, N. (Nicole) (v)	
11	Vlottes, E. (Elmar) (m)	
	Totaal (stemcijfer)	3

Lijstnaam	SP (Socialistische Partij)	
Lijstnummer	8	
Nummer op de lijst	**Naam kandidaat**	**Aantal stemmen**
1	Kox, M.J.M. (Tiny) (m)	2
2	Janssen, R.A. (Rik) (m)	
3	van Apeldoorn, E.B. (Bastiaan) (m)	
4	Kooiman, C.J.E. (Nine) (v)	
5	van Aelst, R. (Lies) (v)	
6	Futselaar, F.W. (Frank) (m)	
7	ten Heuw, M.A. (Mariska) (v)	
8	ten Broeke, M.J. (Mathijs) (m)	
9	de Groot, J.M.E. (Anna) (v)	
10	Altundal, N. (Nurettin) (m)	
11	van Unen, G. (Ger) (v)	
12	Feenstra, F. (Fenna) (v)	
13	Hoekstra, T.G. (Tjitske) (v)	
14	Drenthe, J. (Jannie) (v)	
15	Schelvis, A. (Aldo) (m)	
16	Vervoort, A.P.M.A. (Alexander) (m)	
17	Feddema, M.E. (Marij) (v)	
18	Hemmes, H. (Hennie) (m)	
19	van Zutphen, P.M.A. (Peter) (m)	
	Totaal (stemcijfer)	2

Lijstnaam	ChristenUnie	
Lijstnummer	9	
Nummer op de lijst	**Naam kandidaat**	**Aantal stemmen**
1	Huizinga-Heringa, J.C. (Tineke) (v)	/
2	Talsma, H.J.J. (Hendrik-Jan) (m)	
3	Holterhues, F.W.J. (Eric) (m)	
4	Verkerk, M.J. (Maarten) (m)	
5	Kluin, J. (Jolanda) (v)	
6	Veldstra, W.F. (Wilfred) (m)	
7	de Graaf, B.A. (Beatrice) (v)	
8	Vermin, M.A.F. (Marco) (m)	
9	Verwey, H.F. (Harriette) (v)	
10	Veldkamp, B.P. (Bernard) (m)	
11	Nieuwenhuis, D.J. (Dicky) (v)	
12	Hart-Sweet, H.B. (Helga) (v)	
13	Bouwman, A.G.A. (Andries) (m)	
14	Roor-Wubs, A.E. (Annebeth) (v)	
15	van Oort, J.H. (Jeroen) (m)	
16	Klein, M.C.A. (Michel) (m)	
17	Dijkstra-Bal, C.P. (Corine) (v)	
18	Jongman-Mollema, I.M. (Inge) (v)	
19	van Schayck, C.P. (Onno) (m)	
20	Voordewind, J.S. (Joël) (m)	
	Totaal (stemcijfer)	/

Lijstnaam	Partij voor de Dieren	
Lijstnummer	10	
Nummer op de lijst	**Naam kandidaat**	**Aantal stemmen**
1	Koffeman, N.K. (Niko)	1
2	Nicolaï, P. (Peter)	
3	Visseren-Hamakers, I.J. (Ingrid)	3
4	Schmeets, H.H.J. (Hanneke)	
5	van Pruissen, S.H.C. (Sebastiaan)	
6	Prast, H.M. (Henriëtte)	
7	Bunnik, R.J. (Rosalie)	
8	Dumon Tak, M.A. (Bibi)	
9	Palsma-van Voorthuizen, G.S.L. (Stéphanie)	
10	van der Veer, L.R. (Luuk)	
11	van der Werf, M.E. (Marnix)	
12	Meijer, E.R. (Eva)	
13	Reesink, M.C.C.J. (Maarten)	
14	Eskens, E.B. (Erno)	
15	Hazekamp, A.A.H. (Anja)	
	Totaal (stemcijfer)	4

Lijstnaam	50PLUS	
Lijstnummer	11	
Nummer op de lijst	**Naam kandidaat**	**Aantal stemmen**
1	van Rooijen, M.J. (Martin) (m)	2
2	Verkoelen, P.J.H.D. (Ellen) (v)	
3	Meijboom, E.J. (ErikJan) (m)	
4	Gielisse, R.A.A. (Robert) (m)	
5	Hessing, J.C. (Johan) (m)	
6	Bergen, P.H. (Presley) (m)	
7	van Tilborg, H.C.A.M. (Henk) (m)	
8	Fonhof, G.J. (Jan) (m)	
9	Bongers, J.W.M. (Hans) (m)	
10	Scheps, K.P. (Karel) (m)	
11	Dekker, W.C. (Willem) (m)	
12	Meijer, H. (Hein) (m)	
13	Kasteleijn, H.M. (Marinus) (m)	
14	Wilting, K. (Klaas) (m)	
	Totaal (stemcijfer)	2

Lijstnaam	Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP)	
Lijstnummer	12	
Nummer op de lijst	Naam kandidaat	Aantal stemmen
1	Schalk, P. (Peter) (m)	
2	van Dijk, D.J.H. (Diederik) (m)	
3	de Vries, M.J. (Marc) (m)	
4	van der Ham, J.W. (Jan Willem) (m)	
5	van Leeuwen, G.R. (Gert) (m)	
6	van der Maas, A.J. (Harry) (m)	
7	Tanis, J.P. (Hans) (m)	
8	Hoek, M.J.W. (Rien) (m)	
9	ten Bolscher, G.H. (Gert-Harm) (m)	
10	Vroegindeweij, W.J. (Wouter-Jan) (m)	
11	Weggeman, A. (Arnold) (m)	
12	van Buuren, M.W. (Arwin) (m)	
13	Versteeg, A. (Arnold) (m)	
14	Boersma, H. (Eric) (m)	
15	Simonse, J.N. (Sjaak) (m)	
16	Bart, J. (Jos) (m)	
17	van As, D. (David) (m)	
18	Hoek, P.W.J. (Peter) (m)	
19	Noordergraaf, P.T. (Peter) (m)	
20	Mulder, L. (Lucas) (m)	
21	van der Waal, G.A. (Gerard) (m)	
22	Bosma, E.G. (Ewart) (m)	
23	de Vries, W. (Wim) (m)	
24	van Zelst, H.J. (Henk) (m)	
25	van Wolfswinkel, C.H. (Kees) (m)	
26	Klein, A.J. (Arjan) (m)	
27	van Burg, J.J. (Joan) (m)	
	Totaal (stemcijfer)	

Lijstnaam		Onafhankelijke Politiek Nederland (OPNL)
Lijstnummer		13
Nummer op de lijst	**Naam kandidaat**	**Aantal stemmen**
1	van der Goot, A.S. (Auke) (m)	
2	Raven, A.C.M. (Ton) (m)	
3	Leever, J.H. (Jeff) (m)	
4	de Kloet, J.J. (Jan Jaap) (m)	
5	van Gorp, J.C.P. (John) (m)	
6	Faasse, M.J. (Mark) (m)	
7	Jansen, W. (Wouter) (m)	
	Totaal (stemcijfer)	

Lijstnaam	JA21	
Lijstnummer	14	
Nummer op de lijst	**Naam kandidaat**	**Aantal stemmen**
1	Nanninga, A. (Annabel) (v)	3
2	van Bijsterveld, K. (Karin) (v)	
3	Baumgarten, R. (Ruben) (m)	
4	Beukering, A.J.A. (Toine) (m)	
5	van de Vijver, J.J. (Jos) (m)	
6	den Hollander, P.A. (Petra) (v)	
7	Burlet, R.J.H. (Ruud) (m)	
8	Hillebrand de Vries, G.C. (Gerben) (m)	
9	Leversteijn, H. (Hein) (m)	
10	Zoutendijk, R.A. (Ronald) (m)	
11	de Bes, P. (Pauline) (v)	
12	de Jong, S. (Sytse) (m)	
13	Dijksterhuis, R.G. (Ronald) (m)	
14	Herreveld, F.R. (Frank) (m)	
15	Nieuwmans, R.A.J. (René) (m)	
16	Visser, W.H. (Walter) (m)	
17	Vogelaar, J.C.P. (Jan Cees) (m)	
18	Berkhout, H.A. (Hugo) (m)	
19	van Pareren, J. (Bob) (m)	
20	Pastors, M.G.T. (Marco) (m)	
	Totaal (stemcijfer)	3

Lijstnaam	BBB	
Lijstnummer	15	
Nummer op de lijst	**Naam kandidaat**	**Aantal stemmen**
1	Lagas, I.M. (Ilona)	8
2	Kroon, B. (Bart)	
3	Oplaat, G.J. (Gert-jan)	
4	Croll, R.S. (Robert)	
5	Marquart Scholtz, H.A. (Henk)	
6	van Wijk, A.P.M. (Elly)	
7	Heijnen, E.H.J. (Eugène)	
8	Kemperman, E. (Eric)	
9	van Langen - Visbeek, A. (Andrea)	
10	Walenkamp, P.V.A. (Pim)	
11	Griffioen, A. (Arie)	
12	Jaspers, W.C.P.H. (Wim)	
13	Klopman, J. (Jan)	
14	Monzon, T.E. (Tamara)	
15	van Knapen, F. (Frans)	
16	Panman, T. (Tekke)	
17	Goossen, M.J.L. (Math)	
18	van Gasteren, R.M.J. (Robert)	
19	Lievense, R. (Robbert)	
20	van Veen, A. (Andrea)	
21	Vrielink, S. (Steven)	
22	Nijhof, R.A. (Ron)	
23	Remerij, A. (Alfons)	
24	Hulsbergen, J.E. (Anja)	
25	Emmens, H.E. (Henk)	
26	de Dood, N.P.M. (Nico)	
27	Woldring, J.H. (Jan)	
28	Rouwenhorst, J.H.J. (Jeffrey)	
	Totaal (stemcijfer)	8

Lijstnaam		Volt	
Lijstnummer		16	
Nummer op de lijst	Naam kandidaat		Aantal stemmen
1	Perin-Gopie, G.K. (Gaby) (v)		2
2	Hartog, E.W. (Eddy) (m)		
3	van der Poel, M.J.C.M. (Monique) (v)		
4	Uijlenhoet, A. (Arno) (m)		
5	Hameleers, E. (Emma) (v)		
6	Beijnon, B. (Bjom) (m)		
7	Mourits, M.J.E. (Marian) (v)		
8	Weggeman, M.C.D.P. (Mathieu) (m)		
9	Konings, F.E. (Femke) (v)		
10	Sanders, F.P.M. (Paul) (m)		
		Totaal (stemcijfer)	2

7. Stembureauleden

Alle stembureauleden die aanwezig zijn na afloop van de telling van de stemmen, noteren hieronder hun naam. Ga vervolgens naar rubriek 8 voor de ondertekening.

	Datum:	dag	maand	jaar
		30	05	2023

	Naam voorzitter
1.	A.Th.H. van Dijk.
	Naam stembureauleden
2.	CL Leer, nk
3.	R. Alberts - Oosterbaan
4.	Anouk Gielen

8. Ondertekening stembureauleden

Alle stembureauleden die in rubriek 7 hun naam hebben genoteerd, ondertekenen het proces-verbaal. Houd hierbij de volgorde aan van rubriek 7.

Provincie Noord-Holland

Besluitenlijst PS -vastgesteld-

■ ■ ■ ■ ■

Datum vergadering	:	**30 mei 2023**
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier	:	mw. K. Bolt
Vergaderstukken	:	online beschikbaar PS 30-05-2023

Om 15.00 uur verkiezing leden van de Eerste Kamer der Staten Generaal.

1. Opening en mededelingen.

Er zijn geen afmeldingen.
Mw. Bezaan (PVV) en dhr. Dessing (FvD) verlaten de vergadering eerder.

2. Vaststelling agenda en regeling werkzaamheden.

- Punt 8L Zienswijze concept-begroting Randstedelijke Rekenkamer (voordracht 18) wordt van de agenda afgehaald en verschuift naar de Statenvergadering van 12 juni 2023.
- Met betrekking tot de benoemingen in functies bij Hamerstukken punten 8a t/m 8g en 8i t/m 8k, stemt PS in met stemming bij acclamatie. Besluitvorming volgt bij Hamerstukken.
- Over de benoeming bij Hamerstuk punt 8h zal schriftelijk worden gestemd bij punt 14a. De voorgedragen kandidaten krijgen bij punt 8 de gelegenheid hun kandidatuur toe te lichten.
- PS heeft ingestemd met het behandelen van een fractiedebat aangevraagd door fracties ChristenUnie en CDA inzake “Inwonersraadpleing landelijk gebied”.
  Het fractiedebat wordt behandeld bij agendapunt 12a.
- Er zijn 2 sets mondelinge vragen ingediend voor het Vragenuur door fractie JA21:
  - inzake “Bekladding provinciehuis & Dakotamonument”
  - inzake “Werkzaamheden HOV-busroute in Huizen stilgelegd, kosten fors hoger dan gedacht”.
- Er is 1 motie Vreemd aan de Orde van de Dag ingediend:
  - **M40-2023** door fracties D66 en PvdD inzake “De ‘plastic soup’ afremmen”.

  De stemming over deze motie is uitgewerkt bij agendapunt 14.

De gewijzigde agenda wordt vastgesteld.

2a. Beëdiging en installatie twee tijdelijk Statenleden fractie D66.

Dhr. Van der Heijden (D66) en mw. Vroom (D66) worden voorgedragen en benoemd tot tijdelijk Statenlid van de Provincie Noord-Holland. Zij hebben in handen van de voorzitter de verklaring en belofte afgelegd.

2b. Beëdiging en installatie duo-commissieleden diverse fracties.

De volgende kandidaten zijn voorgedragen en hebben in handen van de voorzitter de eed of de verklaring en belofte afgelegd:

- mw. Van Aesch (PvdD)
- mw. De Boer (PvdA)
- mw. Van den Bogaerde (Volt)
- dhr. Bonekamp (Volt)
- dhr. Broertjes (JA21)
- mw. Buit (ChristenUnie)
- dhr. Dijkman (VVD)
- dhr. Dijksen (SP)
- mw. Engels (CDA)
- dhr. Faassen (50PLUS)
- mw. Gordijn (JA21)
- dhr. Griffioen (BBB)
- dhr. Hanou (PvdD)
- mw. Hoogendoorn (ChristenUnie)
- dhr. Kes (SP)
- duolid Korzelius (GroenLinks)
- dhr. Van der Mark (BBB)
- dhr. De Moel (PVV)
- mw. Ouderkerken (VVD)
- dhr. Wallaart (PvdA)

Zij zijn benoemd als duo-commissielid.

2c. Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).

Er zijn geen actualiteiten ingediend.

3. Lijst geheimhouding PS.

De lijst wordt voor kennisgeving aangenomen.

4. Vaststelling notulen en besluitenlijst van de Statenvergadering 6, 28, 29 maart en 12 april 2023.

In de notulen van de vergadering van PS 6 maart 2023 wordt een wijziging doorgevoerd op verzoek van fractie VVD:

- Regel 3399/3400 (pagina 59) wordt gewijzigd in *"…een grondstrategieplan voor de inzet van het krediet strategische grondaankopen.*"

De notulen en de besluitenlijsten van 6, 28, 29 maart en 12 april 2023 worden met in achtneming van deze wijziging vastgesteld.

5. **Vaststelling Strategische Statenagenda.**
De strategische Statenagenda zoals vastgesteld in de PS-vergadering van 6 maart 2023 wordt voor kennisgeving aangenomen. De strategische Statenagenda wordt geactualiseerd na instelling van de commissies en daarna voor vaststelling in PS geagendeerd.

6. **Vaststelling lijst ingekomen stukken.**
De lijst ingekomen stukken wordt vastgesteld.

7. **Voortgangslijst van moties.**
De lijst moties wordt vastgesteld.

8. **Hamerstukken.**

8a. Aanwijzen tijdelijke 1e vicevoorzitter van Provinciale Staten.
Voordracht 21a-2023

8b. Aanwijzen 2e vicevoorzitter van Provinciale Staten.
Voordracht 21b-2023

8c. Aanwijzen leden commissie evaluatie commissaris van de Koning van Noord-Holland.
Voordracht 22-2023

8d. Aanwijzen leden en plaatsvervangende leden Programmaraad Randstedelijke Rekenkamer.
Voordracht 23-2023

8e. Aanwijzen leden bestuurlijk ambtelijke adviescommissie Paviljoen Welgelegen.
Voordracht 24-2023

8f. Aanwijzen leden werkgeverscommissie voor de Statengriffie.
Voordracht 25-2023

8g. Aanwijzen lid en plaatsvervangend lid uit PS voor Algemeen Bestuur gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Spaarnwoude.
Voordracht 26-2023

8h. Aanwijzen twee leden Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg (IPO).
Voordracht 27-2023
De 3 voorgedragen kandidaten mw. Koning (CDA), dhr. Valk (BBB) en Statenlid De Weerdt (Volt) hebben hun kandidatuur toegelicht. Schriftelijke stemming vindt plaats bij punt 14a.

8i. Aanwijzen vaste en plaatsvervangende leden Algemeen Bestuur gemeenschappelijke regeling Waddenfonds.
Voordracht 28-2023

8j. Aanwijzen lid en plaatsvervangend lid MRA Raadtafel.
Voordracht 29-2023

8k. Aanwijzen leden van de werkgroep Willem Arondéuslezing.
Voordracht 30-2023

8L. Zienswijze concept-begroting Randstedelijke Rekenkamer 2024.
Voordracht 18-2023
Dit punt wordt uitgesteld naar de volgende Statenvergadering van 12 juni 2023.

De besluiten behorende bij punten **8a t/m 8g** en **8i t/m 8k** zijn aangenomen en zijn bij de hamerstukken van deze vergadering op de website gepubliceerd.

schorsing voor verkiezing

15.00 uur: Verkiezing leden van de Eerste Kamer der Staten Generaal

De stemming vangt exact om 15.00 uur aan. Nadat het stembureau (bestaande uit de voorzitter van PS dhr. Van Dijk en Statenleden mw. Alberts, Statenlid Gielen en dhr. Leerink) de stembiljetten heeft gecontroleerd, maakt de voorzitter de uitslag als volgt bekend:

Er zijn 55 stembiljetten uitgereikt en ingeleverd. Alle 55 stemmen zijn geldig en zijn als volgt uitgebracht:

Lijst 1 Forum voor Democratie	**aantal stemmen**
1. Dessing, J.	2
Gezamenlijk aantal van de op de lijst uitgebrachte stemmen:	2

Lijst 2 VVD	**aantal stemmen**
1. Schippers, E.I. (Edith) (v)	8
Gezamenlijk aantal van de op de lijst uitgebrachte stemmen:	8

Lijst 3 CDA	**aantal stemmen**
1. Bovens, T.J.F.M. (Theo) (m)	2
Gezamenlijk aantal van de op de lijst uitgebrachte stemmen:	2

Lijst 4 GroenLinks	**aantal stemmen**
1. Rosenmöller, P. (Paul)	6
2. Karimi, F. (Farah)	1
Gezamenlijk aantal van de op de lijst uitgebrachte stemmen:	7

Lijst 5 D66	**aantal stemmen**
1. Van Meenen, P.H. (Paul)	4
Gezamenlijk aantal van de op de lijst uitgebrachte stemmen:	4

Lijst 6 PvdA	**aantal stemmen**
1. Vos, M.L. (Mei Li) (v)	6
15. Elgershuizen, M.J. (Marene) (v)	1
Gezamenlijk aantal van de op de lijst uitgebrachte stemmen:	7

Lijst 7 PVV	**aantal stemmen**
6. Bezaan, I.A. (Ilse) (v)	3
Gezamenlijk aantal van de op de lijst uitgebrachte stemmen:	3

Lijst 8 SP	**aantal stemmen**
1. Kox, M.J.M. (Tiny) (m)	2
Gezamenlijk aantal van de op de lijst uitgebrachte stemmen:	2

Lijst 9 ChristenUnie	**aantal stemmen**
1. Huizinga-Heringa, J.C. (Tineke) (v)	1
Gezamenlijk aantal van de op de lijst uitgebrachte stemmen:	1

Lijst 10 Partij voor de Dieren	**aantal stemmen**
1. Koffeman, N.K. (Niko)	1
3. Visseren-Hamakers, I.J. (Ingrid)	3
Gezamenlijk aantal van de op de lijst uitgebrachte stemmen:	4

Lijst 11 50PLUS	**aantal stemmen**
1. Van Rooijen, M.J. (Martin) (m)	2
Gezamenlijk aantal van de op de lijst uitgebrachte stemmen:	2

Lijst 12 SGP **(geen stemmen)**

Lijst 13 OPNL **(geen stemmen)**

Lijst 14 JA21	**aantal stemmen**
1. Nanninga, A. (Annabel) (v)	3
Gezamenlijk aantal van de op de lijst uitgebrachte stemmen:	3

Lijst 15 BBB	**aantal stemmen**
1. Lagas, I.M. (Ilona)	8
Gezamenlijk aantal van de op de lijst uitgebrachte stemmen:	8

Lijst 16 Volt	**aantal stemmen**
1. Perin-Gopie, G.K. (Gaby) (v)	2
Gezamenlijk aantal van de op de lijst uitgebrachte stemmen:	2

heropening vergadering

9. Toepassen Provinciale coördinatieregeling (PCR) bij project Heracless-Groen Staal. Voordracht 20-2023

Totaal aanwezig bij stemming: 52 leden.
Mw. Bezaan (PVV) en dhr. Dessing (FvD) zijn afwezig.
Dhr. Olthof (PvdA) onthoudt zich van stemmen bij dit agendapunt.

Er zijn 5 moties ingediend, waarvan er 1 is verworpen en 4 zijn aangenomen:

- **M41-2023 door fracties JA21, D66, CDA, PvdD en ChristenUnie inzake "Ideeën en scenario's opnemen in NRD" is aangenomen.**
  Voor 39 en tegen 13 stemmen. Tegen stemmen de fracties VVD, PVV, FvD en 50PLUS.
  Dictum:
  PS roept Gedeputeerde Staten op:
  - TSN dringend te verzoeken om de door omwonenden en maatschappelijke organisaties werkbare ingediende ideeën en scenario's op te nemen in de concept-NRD en de MER;
  - met TSN en ODNZKG in gesprek te blijven over de haalbaarheid van de planning van Project Heracless nu er uitstel is aangevraagd voor oplevering van de concept-NRD;
  - PS te informeren wanneer dit uitstel leidt tot het later realiseren van de gestelde doelen en/of om extra inzet vraagt bij de ODNZKG.

- **M42-2023 door fracties JA21, PvdD, CDA, D66, GroenLinks en ChristenUnie inzake "Borging maatwerkafspraken EZK-TSN in vergunningen" is aangenomen.**
  Voor 41 en tegen 11 stemmen. Tegen stemmen de fracties VVD, PVV en FvD.
  Dictum:
  PS roept Gedeputeerde Staten op:
  - bij het ministerie van EZK het belang te benadrukken om daar waar het mogelijk is maatwerkafspraken te borgen in vergunningen;

- het ministerie van EZK te verzoeken waar mogelijk (de effecten van) maatwerkafspraken op de gezondheid en leefomgeving zo te formuleren dat deze opgenomen kunnen worden in de vergunningen van TSN;
- TSN te verzoeken om de maatwerkafspraken met betrekking tot gezondheid en leefomgeving op te nemen in een vergunningsaanvraag.

- **M44-2023 door fracties PvdD, JA21, Volt en D66 inzake "Vragen en zorgen van burgers beantwoorden" is aangenomen.**
  Voor 39 en tegen 13 stemmen. Tegen stemmen de fracties VVD, PVV, FvD en SP.
  Dictum:
  PS roept Gedeputeerde Staten op:
  om voor het zomerreces de genoemde brieven van de omwonenden- en belangenorganisaties schriftelijk te beantwoorden en PS daarover te informeren.
  - Fractie ChristenUnie wenst aantekening voor motie 44 te stemmen; vindt het onzinnig dat er hier een motie voor aangenomen moet worden, gaat ervanuit dat dit standaard gebeurt; maar wil het signaal geven dat deze antwoorden echt moeten komen door deze motie te ondersteunen.
  - Fractie CDA wenst aantekening voor motie 44 te stemmen en sluit zich aan bij de stemverklaring van fractie ChristenUnie.

- **M45-2023 door fracties PvdD, SP, JA21, GroenLinks, Volt en D66 inzake "Economische toets Project Heracless" is aangenomen.**
  Voor 39 en tegen 13 stemmen. Tegen stemmen de fracties VVD, PVV, CDA en FvD.
  Dictum:
  PS verzoekt Gedeputeerde Staten:
  om zo snel mogelijk uit te zoeken hoe een 'financieel economische toets' rond het project Heracless kan worden geborgd.
  - Fractie CDA wenst aantekening tegen motie 45 te stemmen; vindt net zoals de gedeputeerde zegt, dat de economische toets geen invloed heeft op de beoordeling van de vergunning; vindt eigenlijk dat die toets dan aan het Rijk is want die gaat beoordelen of ze subsidiëren of niet en stemt daarom tegen.

- **M43-2023** door fractie FvD inzake "Afzien van toepassing PCR op Tata-project Heracless Groen Staal" is verworpen. Voor 1 en tegen 51 stemmen. Voor stemt de fractie FvD.

Voordracht 20-2023 "Toepassen Provinciale coördinatieregeling (PCR) bij project Heracless-Groen Staal" is aangenomen.
Voor 45 en tegen 7 stemmen. Tegen stemmen de fracties PvdD, FvD en 50PLUS. Het besluit 20-2023 behorende bij de voordracht is bij agendapunt 9 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

- Fractie 50PLUS wenst aantekening tegen voordracht 20 te stemmen; is voor verduurzaming en zou dit projectbesluit van HeraCless voor verduurzaming, groen staal, willen omarmen, maar gelet op alle mitsen en maren gaat de fractie niet mee in deze voordracht.

- Fractie JA21 wenst aantekening voor voordracht 20 te stemmen; ziet dit als een procedurele stap en niet als een inhoudelijk akkoord op project HeraCless; daar heeft de fractie de nodige zorgen en kanttekeningen over, maar stemt voor de procedure.
- Fractie PVV wenst aantekening voor voordracht 20 te stemmen; geeft aan dat het toepassen van de Provinciale Coördinatieregeling met betrekking tot Groen Staal voor wat betreft circulaire productie weliswaar is gebaseerd op een hele reeks van misvattingen ten aanzien van het schaarse CO2-molecuul; stemt ondanks dat voor het voorliggende besluit, omdat onze de fractie geen vertraging wil riskeren bij het creëren van een gezonde leefomgeving in de IJmond.

10. Waddenfonds begroting 2024 en jaarstukken 2022.
Nummer 17
Totaal aanwezig bij stemming: 53 leden.
Mw. Bezaan (PVV) en dhr. Dessing (FvD) zijn afwezig.

Er zijn 4 moties ingediend, waarvan er 2 zijn aangehouden en 2 zijn aangenomen:

- **M47-2023 door fracties PvdD, SP, Volt, GroenLinks en PvdA inzake "Vervolgstap rechten voor de Waddenzee" is aangenomen.**
  Voor 30 en tegen 23 stemmen. Tegen stemmen de fracties BBB, VVD, PVV, CDA, FvD en 50PLUS.
  Dictum:
  PS stemt in met:
  de organisatie vanuit de commissie natuur van een expertmeeting over de kansen, gevolgen en toepassingen van het toekennen van rechten aan de Waddenzee en nodigt ook de Provinciale Staten van Friesland en Groningen en de waterschappen daarbij uit.
  - Fractie VVD wenst aantekening tegen motie 47 te stemmen; vindt dat dit breder moet worden besproken in de commissie voordat deze doelstelling wordt neergezet voor de expertmeeting.

- **M49-2023 door fracties PvdD en SP inzake "Een impuls voor het Waddengebied" is aangenomen.**
  Voor 31 en tegen 22 stemmen. Tegen stemmen de fracties BBB, D66, JA21, PVV, CDA, FvD en 50PLUS.
  Dictum:
  PS verzoekt het Waddenfonds om:
  waar mogelijk alleen bij te dragen aan programma's en projecten met als hoofddoel C (economie) wanneer óók een duidelijke bijdrage aan het realiseren van hoofddoel A en/of B (vergroten en versterken natuur- en landschapswaarden, en verminderen/wegnemen extern bedreigingen) van het Waddenfonds blijkt.

- **M46-2023** door fracties D66 en PvdD inzake "Rechtspersoon Waddenzee" is aangehouden.
- **M48-2023** door fracties PvdD en SP inzake "Pas voorzorg toe bij de Waddenzee" is aangehouden.

Voordracht 17-2023 "Waddenfonds begroting 2024 en jaarstukken 2022" is aangenomen.
Voor 50 en tegen 3 stemmen. Tegen stemt de fractie JA21. Het besluit 17-2023 behorende bij de voordracht is bij agendapunt 10 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

- Fractie PVV wenst aantekening voor voordracht 17 te stemmen; steunt activiteiten gericht op natuur- en landschapswaarden in het unieke waddengebied, maar heeft moeite met activiteiten in het kader van de energietransitie; stemt met deze aantekening in met de voordracht.

11. Voorgangsnota MRA.
Voordracht 19-2023
Totaal aanwezig bij stemming: 53 leden.
Mw. Bezaan (PVV) en dhr. Dessing (FvD) zijn afwezig.
Dhr. Olthof (PvdA) onthoudt zich van stemmen bij punt 11.

Er is 1 amendement ingediend en aangenomen:

- **A9-2023 door fractie FvD inzake "toevoeging informeel samenwerkingsverband MRA" is aangenomen.**
  Voor 29 en tegen 23 stemmen. Tegen stemmen de fracties GroenLinks, PvdA, D66, CDA, SP en 50PLUS.
  Dictum:
  PS besluit:
  de concept-antwoordbrief aan de voorzitter van Metropoolregio Amsterdam als volgt aan te passen:
  Onder punt 1. Functie van de Voortgangsnota, tweede alinea, eerste zin zouden wij graag de woorden *'van dit informele samenwerkingsverband'* toegevoegd zien. Zodat de zin luidt: *'Het is op zichzelf positief dat er nu een dergelijk overzicht van dit informele samenwerkingsverband beschikbaar is, waar per 'uitvoeringslijn' uit de MRA Agenda wordt opgesomd wat er desaangaande in 2022 in MRA-verband aan activiteiten is ondernomen en wat daarvan de resultaten zijn.'*

Er is 1 motie ingediend en verworpen:
- **M50-2023** door fracties PvdD, SP en Volt inzake "Transparantie over invloed van fossiele bedrijven op MRA-koers" is verworpen. Voor 8 en tegen 44 stemmen. Voor stemmen de fracties PvdD, Volt en SP.

Voordracht 19-2023 "Voortgangsnota MRA" is geamendeerd aangenomen.
Voor 47 en tegen 5 stemmen. Tegen stemmen de fracties PvdD en PVV. Het besluit 19-2023 behorende bij de voordracht, alsmede amendement A9-2023 is bij agendapunt 11 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

- Fractie PVV wenst aantekening tegen voordracht 19 te stemmen; vindt het voor de informatievoorziening positief dat er nu een voortgangsnota beschikbaar is, maar kan desondanks niet instemmen met de voordracht omdat er geen enkel kritisch geluid van GS in haar reactie staat met betrekking tot samenleving ondermijnende duurzaamheidsopgaven.

12. Vragenuur.

- De mondelinge vragen ingediend door fractie JA21 inzake “Bekladding provinciehuis & Dakotamonument” zijn door de heer Van Dijk beantwoord.
- De mondelinge vragen ingediend door fractie JA21 inzake “Werkzaamheden HOV-busroute in Huizen stilgelegd, kosten fors hoger dan gedacht” zijn door gedeputeerde Olthof beantwoord.

12a. Fractiedebat inzake inwonersraadpleging landelijk gebied.

De fracties ChristenUnie en CDA hebben een fractiedebat aangevraagd inzake “inwonersraadpleging landelijk gebied”. PS stemt ermee in dat GS het woord krijgt in dit debat om aanvullende vragen aan GS te beantwoorden.
Het fractiedebat is in 2 termijnen gevoerd en vragen zijn door fractie PvdD en gedeputeerde Rommel beantwoord. Er zijn geen moties ingediend.

13. Advies GS moties Vreemd aan de Orde van de Dag.

GS heeft advies gegeven op de motie Vreemd aan de Orde van de Dag die bij punt 2 is ingediend.

14. Gebundelde stemming van alle moties, amendementen en voordrachten.

Totaal aanwezig bij stemming: 53 leden.
Mw. Bezaan (PVV) en dhr. Dessing (FvD) zijn afwezig.

De stemmingen met betrekking tot de punten 9 t/m 11 zijn uitgewerkt bij de betreffende agendapunten.

De stemmingen motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag:

Er is 1 motie Vreemd aan de Orde van de Dag ingediend:

- **M40-2023** door fracties D66 en PvdD inzake “De ‘plastic soup’ afremmen” is aangehouden.

14a. Schriftelijke stemming voordracht 20-2023
Aanwijzen 2 leden Algemene Vergadering IPO.

Totaal aanwezig bij stemming: 53 leden.
Mw. Bezaan (PVV) en dhr. Dessing (FvD) zijn afwezig.

Op de 3 voorgedragen kandidaten zijn de volgende schriftelijke stemmen uitgebracht:
- mw. Koning (CDA) 52 stemmen
- dhr. Valk (BBB) 38 stemmen
- Statenlid De Weerdt (Volt) 16 stemmen.

Mw. Koning (CDA) en dhr. Valk (BBB) worden benoemd als lid van de Algemene Vergadering IPO.

15. Sluiting

De voorzitter sluit de Statenvergadering van 30 mei 2023.

Notulen -vastgesteld-

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum Statenvergadering	:	30 mei 2023
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Plaatsvervangend voorzitter	:	Statenlid N.M. van der Waart
Griffier	:	mw. K. Bolt
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig:
mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), mw. G. Bakker (VVD), dhr. M. Becker (BBB), dhr. D.J. van den Berg (JA21), mw. I.A. Bezaan (PVV), mw. A. den Boer (BBB), dhr. J. Boer (VVD), mw. Bouhlel-Lascaris (SP), Statenlid R.I. Bwefar (GL), dhr. M. Deen (PVV), dhr. R.J. Dekker (FvD), dhr. J. Dessing (FvD), Statenlid W.J. Freeman (GL), Statenlid A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), mevrouw. I.M. Haas (PvdD), mw. M.C.T. ten Ham (PvdA), dhr. W. van der Heijden (D66), dhr. D.G. Heijnen (CDA), mw. M.P. van der Helm-Chandansingh (50PLUS), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), mw. E.M. Jorna (PvdD), dhr. E.B. Kanik (D66), dhr. A. Karar (PvdA), dhr. M.C.A. Klein (ChristenUnie), Statenlid R.P.M. Kocken (GL), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), Statenlid I. Kostić (PvdD), dhr. J.D. Kramer (BBB), Statenlid P.J. Laport (GL), dhr. G.L.J. Leerink (PvdA), dhr. I.J.M. Mantel (JA21), dhr. H.S. Mülder (D66), dhr. J. Olthof (PvdA), mw. F. Oulad Hadj (PvdA), mw. M.C.G. Poot (VVD), mw. E.A.S. Rommel (VVD), dhr. N.A.L. Roosendaal (VVD), mw. G.M. de Sain (BBB), mw. J.M. Schneemann (Volt), mw. I.D. Sijbenga (BBB), dhr. H.J.F.X.P. Stulemeijer (50PLUS), dhr. P.G. Teeuwen (BBB), dhr. K.J. Terwal (VVD), dhr. R. van Tiggelen (PVV), mw. K. Uiterwijk (JA21), dhr. V.H. Valk (BBB), dhr. G.J. Vendrig (BBB), dhr. C.H. Vonk (PvdA), mw. N.S. Vroom (D66), Statenlid N.M. van der Waart (GL), dhr. T. Wagelaar (PvdA), Statenlid M. de Weerdt (Volt), Statenlid T.K. van Wijnen (GL), dhr. B.G.P. de Wit (VVD).

Afwezig:
(geen afwezigen)

Agenda		**Paginanummer:**
1.	Opening en mededelingen.	(3)
2.	Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.	(3)
2.a	Beëdiging en installatie 2 tijdelijke Statenleden fractie D66.	(5)
2.b	Beëdiging en installatie duo-commissieleden.	(6)
2.c	Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).	(7)
3.	Lijst geheimhouding PS	(7)
4.	Vaststelling notulen en besluitenlijsten van de Statenvergaderingen van 6, 28, 29 maart en 12 april 2023.	(8)
5.	Strategische Statenagenda.	(8)
6.	Vaststelling lijst ingekomen stukken	(8)
7.	Voortgangslijst van moties.	(8)
8.	Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.	(8)
8.a	Aanwijzen tijdelijke 1e vicevoorzitter van Provinciale Staten (VD-21a).	(8)
8.b	Aanwijzen 2e vicevoorzitter van Provinciale Staten (VD-21b).	(8)
8.c	Aanwijzen leden commissie evaluatie commissaris van de Koning van Noord-Holland (VD-22).	(8)
8.d	Aanwijzen leden en plaatsvervangende leden Programmaraad Randstedelijke Rekenkamer (VD-23).	(8)
8.e	Aanwijzen leden bestuurlijk ambtelijke adviescommissie Paviljoen Welgelegen (VD-24).	(8)
8.f	Aanwijzen leden werkgeverscommissie voor de Statengriffie (VD-25).	(8)

8.g	Aanwijzen lid en plaatsvervangend lid uit PS voor Algemeen Bestuur gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Spaarnwoude (VD-26).	(8)
8.h	Aanwijzen leden Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg (IPO) (VD-27). --schriftelijke stemming bij punt 14a--	(8)
8.i	Aanwijzen vaste en plaatsvervangende leden Algemeen Bestuur gemeenschappelijke regeling Waddenfonds (VD-28).	(9)
8.j	Aanwijzen lid en plaatsvervangend lid MRA Raadtafel (VD-29).	(9)
8.k	Aanwijzen leden van de werkgroep Willem Arondéuslezing (VD-30).	(9)
8.l	Zienswijze conceptbegroting Randstedelijke Rekenkamer 2024 (VD-18).	(9)
9.	Toepassen Provinciale coördinatieregeling (PCR) bij project HeraCless-Groen Staal (VD-20).	(10)
10.	Waddenfonds begroting 2024 en jaarstukken 2022 (VD-17).	(38)
11.	Voortgangsnota MRA (VD-19).	(53)
12.	Vragenuur.	(65)
12.a	Fractiedebat over inwonersraadpleging landelijk gebied (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten)	(65)
13.	Indien aan de orde: advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.	(74)
14.	Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en voordrachten.	(74)
14.a	Schriftelijke stemming voordracht 27 Aanwijzen leden Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg (hamerstuk 8h).	(79)
15.	Sluiting	(80)

25

Opening om 13.36

1. Opening en mededelingen.

De **VOORZITTER**: Ik open de vergadering. Welkom, vandaag 30 mei. Het is een bijzondere dag vandaag, want we gaan natuurlijk stemmen voor de Eerste Kamer. Dan zal ik om 13.30 uur de vergadering schorsen en om 15.00 uur stipt starten we de vergadering. Niet alleen in ons provinciehuis, maar dat geldt voor alle provincies in Nederland. Natuurlijk welkom aan de Statenleden en de leden van GS, maar ook aan de belangstellenden, de pers op de tribune en onze ambtelijke ondersteuning.

We hebben geen berichten van verhindering vandaag. Dus dat is mooi. Volle bak.

Ons Statenlid Van Wijnen is vandaag jarig. Van harte gefeliciteerd.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: En nog een leuke mededeling: mevrouw Berkvens van de fractie van D66, zij heeft op 2 mei jongstleden een dochtertje gekregen. Dus ook brengen we onze felicitaties over. Namens u is daar natuurlijk een bosje bloemen bezorgd.

Vanaf vandaag zal ik – houdt u het me euvel als ik het vergeet – de hele fractie van GroenLinks, hun wens als Statenlid aan te spreken. Dus dat zal zo nu en dan nog even wennen zijn, maar ongetwijfeld gaat dat goed komen.

2. Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar agendapunt twee. Dat is de regeling van de werkzaamheden, het vaststellen van de primus bij hoofdelijke stemming mocht dat nodig zijn. Ons Reglement vereist dat een van onze leden, dat we daar dan de hoofdelijke stemming gaan aanvangen. Dat is nummer acht. Dat is de heer Karar van de PvdA.

Dan het vaststellen van de agenda. Er staan op de agenda hamerstukken. Dat is 8.a tot en met 8.g en de punten 8.i tot en met – dan moet ik even kijken –? k. In het presidium hebben wij zojuist besloten dat – dan moet ik het even uit mijn hoofd doen –8.l verschoven wordt naar de vergadering van 12 juni, de besluitvorming daaromtrent. Dus 8.a tot en met 8.g en 8.i tot en met 8.k. Dat zijn de hamerstukken. Ik neem aan dat u daarmee akkoord gaat.

Voor een benoemingsvoordracht van het hamerstuk 8.h, de algemene leden voor de vergadering van het IPO is een schriftelijke stemming aangevraagd en die zal plaatsvinden aan het eind van de agenda als agendapunt 14.a. En bij agendapunt 8 zal een korte pitch worden gehouden door de drie kandidaten die zich kandidaat hebben gesteld voor de twee functies die vacant zijn. Dat komt bij agendapunt 8 terug.

Er is geen actualiteit aangekondigd. Het is wel dat er een fractiedebat is aangevraagd. De fracties van de ChristenUnie en het CDA hebben een verzoek tot een fractiedebat ingediend. Dat is ook conform ons Reglement van Orde. De titel is Inwonersraadpleging landelijk gebied. Ik heb het er even in het presidium over gehad en er is meer dan een vijfde meerderheid van de Staten om dat ook toe te staan. Dus ik heb het voorstel gedaan om daar niet hier afzonderlijk over te gaan stemmen, maar u kunt daar allen mee instemmen. Dus dat zullen wij straks gaan doen. Dat betekent dat we dus nu daar niet over hoeven te gaan stemmen.

Er zijn twee sets mondelinge vragen ingediend door de fractie van JA21. Een inzake de bekladding van het provinciehuis en het Dakotamonument en de andere inzake werkzaamheden HOV-busroute in Huizen stilgelegd. En die komen aan het eind van de vergadering aan de orde.

Dan is er een motie vreemd aan de orde van de dag ingediend en die heb ik- Even kijken. Normaal gesproken heb ik die hier altijd liggen, maar die heb ik hier niet liggen. Hij is ingediend door D66 en de Partij voor de Dieren en de titel – dat doe ik even uit mijn hoofd – plastic soup. En dan ga ik de heer Mülder in staat stellen om deze toe te lichten. Ik heb nog de vraag gesteld in

het presidium, maar ik kijk toch nog even voor de zekerheid of er nog andere fracties zijn die een motie Vreemd willen indienen. Zo niet, dan geef ik nu het woord aan de heer Mülder om de motie Vreemd over de plastic soup nader toe te lichten. Gaat uw gang.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel, voorzitter. Voor de verkiezingen hebben wij samen met onze D66-afdeling Haarlem en onze vertegenwoordiging in het waterschap Rijnland een werkbezoek afgelegd in Haarlem. Samen met Stichting De Pinguïn Haarlem zijn wij het Spaarne opgevangen om te kijken naar het zwerfafval wat op het water en in het water is. Stuitend, want niet eerder had ik gemerkt dat er zoveel afval verstopt zit in en langs het water. Zoveel zwerfafval. We zagen ook direct de gevolgen, want zelfs diezelfde middag kwamen we nog een vogel tegen die verstrikt was in achtergelaten vissersafval die we hebben kunnen overdragen aan de vogelopvang. De laatste jaren doen we ontzettend veel in Nederland om te voorkomen dat afval de natuur in komt. Recent nog werd statiegeld op plastic flesjes en blikjes ingevoerd. Bewustwordingscampagnes, zoals 'Zwerfafval, natuurlijk raap je ook iets op' dragen ook hun steentje bij. Het is alleen nog niet genoeg. Jaarlijks komt er zo'n 8,7 miljoen ton plastic in de zee. Tachtig procent daarvan komt uit het binnenland. Dat wordt verplaatst door de wind en over onze waterwegen. Voorzitter, mijn fractie is dan ook erg blij met het burgerinitiatief van SUPmission. Na overweldigend succes in Katwijk en in Amsterdam willen zij een bubble barrier in het Spaarne in Haarlem plaatsen. Inmiddels ligt er al twee jaar de helft van het aankoopbedrag van de bubble barrier bij de donateur op de plank te wachten. De rest willen ze met crowdfunding verder gaan ophalen. Maar voordat het zover is, dient eerst nog een vooronderzoek plaats te vinden. Dat behelst grote vragen als 'hoe regelen we de exploitatie?', maar ook heel praktische zaken van 'waar komt de stroom vandaan?' De gemeente Haarlem en Waterschap Rijnland hebben al geld toegezegd voor het vooronderzoek. Vanuit de provincie is er al ambtelijke betrokkenheid. Mijn fractie wil graag samen met Partij voor de Dieren met deze motie dat de provincie ook een bijdrage gaat leveren aan dat vooronderzoek. Daarom dienen we deze motie Vreemd in met het dictum: verzoeken het college binnen de budgetten van de portefeuille Water of Circulaire Economie op zoek te gaan naar ruimte om het resterende bedrag voor het vooronderzoek bij te dragen.

Dan wou ik nog een laatste vraag stellen. Een vraag. Even kijken, waar had ik hem? Hier. Ja, nog een laatste vraag aan de gedeputeerde. In de beantwoording van de technische vragen over het Waddenfonds zagen we ook al dat er geld is gereserveerd voor een bubble barrier in Harlingen. Ziet u nog kansen om in synergievoordelen door het combineren van deze onderzoeken van Haarlem en Harlingen? Dank u wel.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 40-30 mei 2023
De 'plastic soup' afremmen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023.
Constaterende dat:

- *De organisatie SUPmission vanuit een burgerinitiatief een crowdfunding-actie is gestart voor het realiseren van een bubble barrier (luchtbellenscherm) in het Spaarne;*
- *De proeven in Amsterdam en Katwijk bewezen hebben dat een bubble barrier een succesvol middel is in het tegengaan van (plastic) zwerfafval in het water;*
- *De gemeente Haarlem en hoogheemraadschap van Rijnland geld gereserveerd hebben voor een vooronderzoek naar plaatsing van een bubble barrier.*

Overwegende dat:

- *Zwerfafval en microplastics zowel slecht is voor de waterkwaliteit als voor de gezondheid van mens en dier;*
- *Er nog steeds veel afval in het water terechtkomt en dit probleem niet op korte termijn opgelost zal zijn;*
- *Tegengaan van de 'plastic soup' een verantwoordelijkheid is van alle overheden;*
- *Het Spaarne qua afmetingen geschikt is voor een bubble barrier;*
- *Het Spaarne het laatste afvoerputje is naar de Noordzee;*
- *Er ambtelijk al ondersteuning is voor dit initiatief vanuit de provincie;*
- *Er nog circa €7000-€9000 euro nodig is voor het vooronderzoek;*
- *SUPmission al 50% van de aanschaf van een bubble barrier gefinancierd heeft.*

Zijn van mening dat:

- *De provincie Noord-Holland een bijdrage zou moeten leveren aan dit vooronderzoek.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Binnen de budgetten van de portefeuille water of circulaire economie op zoek te gaan naar ruimte om het resterende bedrag voor het vooronderzoek bij te dragen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Sijmen Mülder (D66) en Ines Kostić (Partij voor de Dieren).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De stemming over de motie zal plaatsvinden aan het eind van de vergadering. Daarvoor krijgt GS nog de gelegenheid om haar op- of aanmerkingen over deze motie in te brengen.

Aangezien er geen andere moties Vreemd zijn, dan stel ik voor dat dit de gewijzigde agenda is voor vandaag. O, de motie. Waar is de motie zelf gebleven? Dient u hem nog in? Ja, in ieder geval staat er hier een handtekening op. Dat is heel belangrijk. Dank u wel. Die maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Dan hebben we als zodanig de agenda en de gewijzigde agenda, het voorstel van het presidium, vandaag vastgesteld.

2.a. Beëdiging en installatie 2 tijdelijke Statenleden fractie D66.

De **VOORZITTER**: En dan kom ik toe aan de beëdiging en de installatie van tijdelijke Statenleden. Overeenkomstig artikel 10 van ons Reglement van Orde heb ik een Commissie van Onderzoek Geloofsbrieven benoemd. Dat is mevrouw Alberts, Statenlid Gielen en de heer Leerink van de PvdA. Mevrouw Alberts is voorzitter van deze commissie en die geef ik graag nu het woord om toe te lichten de uitkomst van de werkzaamheden van de Commissie Geloofsbrieven.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Voorzitter, ter voldoening aan uw opdracht hebben wij onderzocht de geloofsbrieven en de daarbij behorende bescheiden die benoemd verklaarde tijdelijke leden mevrouw Vroom en de heer van der Heijden aan uw vergadering hebben toegezonden. Dat onderzoek heeft aangetoond dat blijkens het in gevolgen artikel W7 tweede lid Kieswet aan PS toegezonden afschriften van de besluiten van de voorzitter van het Centraal Stembureau voor de verkiezing van leden van PS van Noord-Holland van 30 mei 2023 tot lid van PS benoemd zijn verklaard. In dit geval, herhaling, mevrouw Vroom, fractie D66, en de heer Van der Heijden, eveneens fractie D66. Wij stellen u dan ook voor hen als lid van Provinciale Staten van Noord-Holland toe te laten. Het lidmaatschap vervalt automatisch bij terugkeer van het tijdelijk ontslagen Statenlid. Verder heeft de commissie kennisgenomen van de nevenfuncties van de kandidaten. De combinatie van het Statenlidmaatschap met een nevenfunctie is altijd een punt van aandacht. Het is de verantwoordelijkheid van de Statenleden zelf om de integriteit te bewaken.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Alberts, dank u wel. Dus de commissie adviseert Provinciale Staten te besluiten mevrouw Vroom en de heer van der Heijden van D66 beiden toe te laten als tijdelijk lid van uw Staten. Verlangt iemand daarover het woord? Zo niet, dan is unaniem door u besloten om mevrouw Vroom en de heer Van der Heijden als tijdelijk lid van de Staten toe te laten. En dan ontbind ik ook de Commissie van Onderzoek Geloofsbrieven, en uiteraard onder dankzegging namens u allen voor de verrichte werkzaamheden.

Dan is nu aan de orde de beëdiging van mevrouw Vroom en de heer Van der Heijden. Mevrouw Berkvens en mevrouw Strengs hebben mij verzocht hen tijdelijk ontslag te ontlenen vanwege zwangerschapsverlof en ik heb dat tijdelijke ontslag inmiddels verleend. Hun tijdelijk lidmaatschap zal worden opgevolgd door mevrouw Vroom en de heer Van der Heijden. Hun beider installatie is nu aan de orde. En ik verzoek dan ook mevrouw Vroom en de heer Van der Heijden naar voren te komen in het midden van de zaal en ik verzoek u allen te gaan staan.

Ondertussen heb ik het tweede exemplaar van uw motie Vreemd ook gevonden, meneer Mülder. Hij lag hier nog op het spreekgestoelte en ik heb hem overhandigd aan de griffier.

Provinciale Staten hebben zojuist besloten u toe te laten als tijdelijk lid van Provinciale Staten. En ik stel u thans in de gelegenheid om de verklaring en belofte in mijn handen af te leggen. En ik verzoek u, als ik straks uw naam noem, uit te spreken de woorden 'dat verklaar en beloof ik'. En ik zal eerst de formule van de verklaring en de belofte voorlezen.

Ik verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk onder welke naam of welk voorwendsel ook enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloofd dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen. Mevrouw Vroom.

Mevrouw **VROOM**: Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Van der Heijden.

De heer **VAN DER HEIJDEN**: Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Ik wens u alle geluk met uw tijdelijke Statenlidmaatschap. Ik ga u nu persoonlijk feliciteren. Ik overhandig u ook een bosje bloemen. Echter, ik wil vragen aan alle Statenleden om nog even te wachten met de felicitaties, want dan ga ik straks eerst de duo-commissieleden feliciteren en dan kunnen we dat in één keer doen. Maar ik maak voor mezelf een uitzondering.

[*Applaus*]

2.b. Beëdiging en installatie duo-commissieleden.

De **VOORZITTER**: Ja en daar gaan we nu over – dat is agenda 2.b – tot het installeren van de duo-commissieleden. Van een paar fracties worden ook nog op 12 juni een paar duo-commissieleden geïnstalleerd. Maar de volgende duo-commissieleden zijn door de fractievoorzitters aan mij voorgedragen. Dat is mevrouw van Aesch van de fractie van de Partij voor de Dieren, mevrouw De Boer voor de fractie van de PvdA, mevrouw Van den Bogaerde voor fractie Volt, de heer Bonekamp voor fractie Volt, de heer Broertjes voor fractie JA21, mevrouw Buit voor de fractie ChristenUnie, de heer Dijkman voor de fractie van de VVD, de heer Dijksen voor de fractie van de SP, mevrouw Engels voor de fractie van het CDA, de heer Faassen voor de fractie van 50PLUS, mevrouw Gordijn voor de fractie van JA21, de heer Griffioen voor de fractie van de BBB, de heer Hanou voor de fractie van de Partij voor de Dieren, mevrouw Hoogendoorn, voor de fractie van de ChristenUnie, de heer Kes voor de fractie SP, duolid Korzelius voor de fractie GroenLinks, de heer Van der Mark voor de fractie BBB, de heer de Moel voor de fractie van de PVV, mevrouw Ouderkerken voor de fractie van de VVD en de heer Wallaart voor de fractie van de PvdA. Op grond van artikel 61 lid 4 van ons Reglement voor de vergadering en andere werkzaamheden van Provinciale Staten en Statencommissies dient een commissielid dat geen lid is van Provinciale Staten in de vergadering van Provinciale Staten in de handen van de voorzitter de eed of de verklaring of de belofte af te leggen. En ik verzoek dan ook de genoemde duo-commissieleden naar voren te komen en in het midden van de zaal te gaan staan. Uiteraard verzoek ik u allen ook te gaan staan.

Dames en heren, ik ga straks niet bloemen uitreiken en dat heeft een reden. En de reden is namelijk dat wij zoveel emmers met water en bloemen hier niet in de zaal mogen zetten, dus die staan straks beneden voor u klaar. Dus het is niet zo dat we u de bloemen niet gunnen, maar de bloemen die worden straks bij u beneden in de hal van de receptie van het paviljoen uitgereikt. En dan kunt u ze ook meenemen wanneer u vertrekt. Maar ze zijn u uiteraard niet minder gegund.

Ik verzoek u straks, als ik uw naam noem, onder het opsteken van de voorste twee aaneengesloten vingers van de rechterhand op het moment dat u de eed aflegt de woorden 'zo waarlijk helpe mij God almachtig' of als u de verklaring of belofte aflegt 'dat verklaar en beloof ik' te zeggen. Dat doet u nadat ik de formule heb voorgelezen en ik uw naam heb opgenoemd. Dan zal ik nu eerst de formule van de eed en de verklaring en belofte voorlezen.

Ik zweer of verklaar dat ik, om tot lid van een commissie van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk onder welke naam of voorwendsel ook enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer op verklaar en beloof dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer of beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van een commissie van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.

Mevrouw **VAN AESCH**: Dat verklaar en beloof ik.
Mevrouw **DE BOER**: Dat verklaar en beloof ik.
Mevrouw **VAN DEN BOGAERDE**: Dat verklaar en beloof ik.
De heer **BONEKAMP**: Dat verklaar en beloof ik.
De heer **BROERTJES**: Dat verklaar en beloof ik.
Mevrouw **BUIT**: Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.
De heer **DIJKMAN**: Dat verklaar en beloof ik.
De heer **DIJKSEN**: Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.
Mevrouw **ENGELS**: Dat verklaar en beloof ik.
De heer **FAASSEN**: Dat verklaar en beloof ik.
Mevrouw **GORDIJN**: Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.
De heer **GRIFFIOEN**: Dat verklaar en beloof ik.
De heer **HANOU**: Dat verklaar en beloof ik.
Mevrouw **HOOGENDOORN**: Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.
De heer **KES**: Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.
Duolid **KORZELIUS**: Dat verklaar en beloof ik.
De heer **VAN DER MARK**: Dat verklaar en beloof ik.
De heer **DE MOEL**: Dat verklaar en beloof ik.
Mevrouw **OUDERKERKEN**: Dat verklaar en beloof ik.
De heer **WALLAART**: Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Dan feliciteer ik u allen met uw duo-lidmaatschap, en natuurlijk namens Provinciale Staten. Nogmaals, er zijn bloemen voor u. Die staan beneden in de hal klaar. Als u straks weggaat, kunt u ze meenemen. Ik ga de vergadering over één minuut schorsen en dat is nadat ik u allemaal even de hand heb geschud, en daarna mag de rest.

Schorsing 13.56 tot 14.01 uur.

2.c. Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).

De **VOORZITTER**: Mag ik de Statenleden en de versbakken Statenleden, tijdelijke Statenleden moet ik zeggen, verzoeken te gaan zitten? We zijn aanbeland bij agendapunt 2.c, de actualiteiten. Er is geen actualiteit ingediend.

3. Lijst geheimhouding PS.

De **VOORZITTER**: Dan zijn we bij agendapunt 3, de lijst geheimhouding Provinciale Staten. Standaard staat op onze lijst de geheimhouding ter kennisname. Tot 1 april 2023 dienden de Provinciale Staten stukken die door GS aan PS onder het regime van geheimhouding waren toegezonden, bekrachtigd te worden voor geheimhouding. Door een wetswijziging is dat stuk geheim zodra GS er geheimhouding oplegt. Indien het doorgestuurd wordt naar PS, ligt er ook meteen voor PS geheimhouding op. Dat is anders dan in het verleden was. De geheimhouding van aan PS gestuurde stukken dienen nog wel door PS op een gegeven moment met een voordracht van GS weer opgeheven te worden. Ik heb onlangs beloofd om daar nog een nader memo voor op te stellen, dus dat komt nog uw kant op. U treft nu de nieuwe lijst geheimhouding PS aan, zoals die nu standaard ter kennisname op de PS-agenda komt. Er zijn geen opmerkingen door de griffie ontvangen. Verlangt iemand daar het woord over? Zo niet, dan stel ik voor om de lijst ter kennisgeving aan te nemen.

Provinciale Staten hebben de lijst geheimhouding PS ter kennisgeving aangenomen.

4. Vaststelling notulen en besluitenlijsten van de Statenvergaderingen van 6, 28, 29 maart en 12 april 2023.

De **VOORZITTER**: Dan zijn we bij agendapunt 4, het vaststellen van de notulen en de besluitenlijst voor de vergaderingen van 6, 28 en 29 maart en 12 april. De notulen en besluitenlijst van de vergadering van 6 maart en 28 maart zijn ook naar de oud-Statenleden gezonden. Er is op die van de notulen van 6 maart één aanpassing gekomen. Die is ingediend door Statenlid Rommel, denk ik. En dat gaat over een zin over de grond. Dat is regel 3395 en daar bedoelde Statenlid Rommel te zeggen dat een grondstrategieplan voor de inzet van het krediet strategische grondaankopen is. Die gaan we wijzigen. Verder zijn er geen opmerkingen ontvangen. Verlangt iemand daar nog het woord over, over de notulen of de besluitenlijsten? Zo niet, dan zijn ze met de wijziging zo net door mij vermeld van Statenlid Rommel vastgesteld.

Provinciale Staten hebben de notulen en besluitenlijsten met inachtneming van de genoemde wijziging vastgesteld.

5. Strategische Statenagenda.

De **VOORZITTER**: En dan zijn we bij agendapunt 5, de Strategische Statenagenda. Die wordt normaliter in iedere Statenvergadering vastgesteld. Er is echter nu nog geen geactualiseerde versie voorhanden en die wordt weer geactualiseerd nadat de commissies zijn ingesteld. Dus daar moeten we nog heel eventjes op wachten. Dus met de stukken treft u ter kennisname de agenda, de Strategische Agenda, zoals die is vastgesteld in de Statenvergadering van 6 maart 2023. Verlangt iemand daar het woord over? Zo niet, dan stel ik voor ook deze kennisgeving aan te nemen.

Provinciale Staten hebben de Strategische Statenagenda ter kennisneming aangenomen.

6. Vaststelling lijst ingekomen stukken.

De **VOORZITTER**: Dan zijn we bij agendapunt 6, de vaststelling van de lijst van de ingekomen stukken. Er zijn geen opmerkingen op de lijst ontvangen. Verlangt iemand daar het woord over? Nee? Dan stel ik ook conform het voorstel van het presidium deze lijst af te doen.

Provinciale Staten heeft de lijst ingekomen stukken conform het voorstel van het presidium afgedaan.

7. Voortgangslijst van moties.

De **VOORZITTER**: En dan zijn we bij de voortgangslijst van moties, agendapunt 7. Daar zijn ook door de griffie tot op heden geen opmerkingen ontvangen over deze lijst. Verlangt iemand over deze lijst het woord? Zo niet, dan stel ik voor ook deze lijst vast te stellen.

Provinciale Staten heeft de voortgangslijst van moties aldus vastgesteld.

8. Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.
8.a. Aanwijzen tijdelijke 1e vicevoorzitter van Provinciale Staten (VD-21a).
8.b. Aanwijzen 2e vicevoorzitter van Provinciale Staten (VD-21b).
8.c. Aanwijzen leden commissie evaluatie commissaris van de Koning van Noord-Holland (VD-22).
8.d. Aanwijzen leden en plaatsvervangende leden Programmaraad Randstedelijke Rekenkamer (VD-23).
8.e. Aanwijzen leden bestuurlijk ambtelijke adviescommissie Paviljoen Welgelegen (VD-24).
8.f. Aanwijzen leden werkgeverscommissie voor de Statengriffie (VD-25).
8.g. Aanwijzen lid en plaatsvervangend lid uit PS voor Algemeen Bestuur gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Spaarnwoude (VD-26).
8.h. Aanwijzen leden Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg (IPO) (VD-27).
--schriftelijke stemming bij punt 14.a.

8.i. Aanwijzen vaste en plaatsvervangende leden Algemeen Bestuur gemeenschappelijke regeling Waddenfonds (VD-28).
8.j. Aanwijzen lid en plaatsvervangend lid MRA Raadtafel (VD-29).
8.k. Aanwijzen leden van de werkgroep Willem Arondéuslezing (VD-30).
8.l. Zienswijze conceptbegroting Randstedelijke Rekenkamer 2024 (VD-18).

De **VOORZITTER**: Dan zijn we nu bij de hamerstukken. Allereerst is er voor hamerstuk 8.h een schriftelijke stemming aangevraagd. Dat betreft voordracht 27, het aanwijzen van leden voor de Algemene Vergadering van het IPO. De schriftelijke stemming van dat punt zal plaatsvinden na de gebundelde stemming als punt 14.a. Voor de schriftelijke stemming vraag ik nu of iemand nog een andere, extra kandidaat wenst voor te dragen als lid voor de Algemene Ledenvergadering van het IPO. Voorgedragen zijn mevrouw Koning en de heer Valk. Ja, dat is de heer De Weerdt van Volt. U heeft het woord.

De heer **DE WEERDT** (Volt): Graag bied ik mezelf aan als kandidaat.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dit is ook besproken in het presidium. Ik geef nu alle kandidaten kort de gelegenheid om een toelichting geven op hun kandidatuur. U kunt dat doen bij het spreekgestoelte. En als eerste geef ik het woord aan mevrouw Koning van het CDA. We kunnen niet interrumperen.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dank u wel. Ja, een pitch over het IPO. Het IPO gaat over ruimtelijke ordening, wonen, natuur, stikstof en nog een heleboel andere onderwerpen. Het IPO is een vereniging voor en door provincies. Het bestuur bestaat uit de 12 gedeputeerden van de provincies. Die gaan over de inhoud van het IPO. Ik ben kandidaat voor de Algemene Ledenvergadering en die voert eigenlijk de governancerol uit, de agenda, de jaarplanning, de jaarrekening en de begroting. En ik zou graag als er Statenlid mijn ervaring daarvoor in willen zetten namens jullie allen. Daarbij kan ik ook nog melden dat ik deze herfst een governanceopleiding ga volgen bij Nyenrode. Dus dat komt zeker goed.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Valk van de BBB.

De heer **VALK** (BBB): Mijn naam is Vincent Valk, Het IPO, het Interprovinciaal Overleg is natuurlijk een strategisch belangrijk orgaan. Het is een aanspreekpunt voor de Tweede Kamer, voor de regering, maar ook de ontwikkelingen binnen de EU worden daar natuurlijk allemaal benadrukt en gedaan. Sinds 1987 ben ik zelfstandig ondernemer en ik heb ook veel bestuurlijke ervaring in allerlei organisaties. Ik denk dat ik daardoor een ander geluid mee kan nemen en ook mijn kennis daaraan kan bijdragen. Tevens vind ik het belangrijk dat de mening van deze Statenleden ook goed verwoord wordt binnen het IPO. Het IPO zet zich immers ook in voor een sterk regionale economie en ook maakt ze zich sterk voor een goed openbaar bestuur. Eigenlijk precies hetzelfde wat wij hier in deze Staten ook allemaal doen. Ik hoop dat u mij dan ook het vertrouwen wil geven om deze functie voor u te vervullen. Dank u.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer De Weerdt van Volt.

De heer **DE WEERDT** (Volt): Ja, goedemiddag allemaal. Ik moet zeggen, ik had niet verwacht dat we nu al onze pitch zouden houden. Dus ik doe het een beetje uit de grond van mijn hart. Het afgelopen presidium hebben we dus de taken en functies met elkaar verdeeld. De kiezers hebben hier de Provinciale Staten verkozen en die hebben in de woorden van Anky Broekers-Knol fiftyfifty gekozen: een deel progressief en een deel conservatief. Nu staan we op het punt om ook onze afvaardiging van de Statenleden, de beste collega's, twee personen aan IPO aan te leveren. Dus daarom stel ik ook voor om dat te doen: de ene helft progressief, de andere helft conservatief. Op dit moment ligt er een advies voor voor twee namen conservatief. Dat is ook de reden dat ik mezelf kandidaat stel als progressieve club. Ik sta hier met een missie om uit te leggen wat Europa en de provincie met elkaar te maken hebben. IPO is daar een uitgelezen middel voor. Daarom denk ik dat wij als Volt een uitlezen kandidaat zijn om deze post te vervullen, om puur en alleen uit te leggen wat Europa en de provincie met elkaar verbindt. Dank je wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kan de griffie de stembriefjes gaan voorbereiden. Die zullen straks bij de stemmingen- Zullen wij dus schriftelijk gaan stemmen. Ik zal het straks nog wat toelichten hoe dat precies functioneert, de stemrondes.

Gaan we nu verder met agendapunt 8. Het presidium adviseert om in te stemmen met de hierna te noemen voordrachten en die ook als hamerstuk te behandelen. Dat is voordracht 8.a, het aanwijzen van de eerste vicevoorzitter van Provinciale Staten; 8.b, het aanwijzen van de tweede vicevoorzitter van Provinciale Staten; 8.c, het aanwijzen van de leden van de commissie evaluatie commissaris van de Koning van Noord-Holland; 8.d, het aanwijzen van leden en plaatsvervangend leden Programmaraad Randstedelijke Rekenkamer; 8.e, het aanwijzen van de leden bestuurlijke ambtelijke adviescommissie Paviljoen Welgelegen; 8.f, het aanwijzen van leden werkgeverscommissie voor de Statengriffie; en 8.g, het aanwijzen van id en plaatsvervangend lid uit Provinciale Staten voor het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Spaarnwoude. Dat is een mondvol. Dan hebben 8.h. De stemming zal plaatsvinden bij agendapunt 14.a. Van de volgende is 8.i, dat is het aanwijzen van vaste en plaatsvervangende leden van het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling Waddenfonds; 8.j, het aanwijzen van lid en plaatsvervangend lid van de MRA Raadtafel; en 8.k, het aanwijzen van de leden van de werkgroep Willem Arondéuslezing. Zoals ik al eerder heb gezegd: agendapunt 8.l is doorgeschoven naar de vergadering van 12 juni.

Dan is de vraag: verlangt iemand hoofdelijke stemming of heeft u een stemverklaring? Zo niet, dan zijn de besluiten behorende bij de punten 8.a tot en met 8.g en 8.i tot en met 8.k aangenomen. Dank u wel.

9. Toepassen Provinciale coördinatieregeling (PCR) bij project HeraCless-Groen Staal (VD-20).

De **VOORZITTER**: En dan zijn we bij agendapunt 9 en dat is het- En ik hou natuurlijk even de tijd in de gaten. Wij hebben afgesproken om om 14.30 uur te schorsen. Het heeft geen zin om dat eerder te doen, want wij kunnen pas aanvangen met de stemming voor de Eerste Kamer exact om 15.00 uur. Dat halfuurtje gebruiken we dan even om de boel in te richten en uitleg te geven.

Aan de orde is nu voordracht 20, agendapunt 9, toepassen van Provinciale Coördinatieregeling, de PCR, bij het project HeraCless-Groen Staal. Regelmatig worden in Provinciale Staten vragen gesteld omtrent te vergunningverlening en met name ook om te komen tot groen staal, om dat ook te kunnen versnellen. Op 21 maart is daar met een GS-besluit de procedure gestart om te komen tot een projectbesluit HeraCless. Dat is voor de eerste fase van de verduurzaming naar groen staal. Om een terugvaloptie te creëren voor het geval de invoeringsdatum van de Omgevingswet onverhoopt toch mocht wijzigen, vraagt GS aan PS om de Provinciale Coördinatieregeling op het project HeraCless van toepassing te verklaren. Een aantal sprekers hebben zich gemeld volgens mijn lijstje. Ik neem ze even met u door. Dat is mevrouw Uiterwijk van JA21, de heer Dekker van Forum van Democratie, mevrouw Keur van ChristenUnie, de heer Kanik van D66. Ja, dat klopt. De heer Schneemann van Volt. Mevrouw Schneemann van Volt. Sorry. De heer Wagelaar van de PvdA, mevrouw Van der Helm van 50PLUS, de heer Teeuwen van de BBB, mevrouw Koning van het CDA, Statenlid Bwefar van GroenLinks, de heer Roosendaal van de VVD, mevrouw Alberts van de SP en Statenlid Kostić van de Partij voor de Dieren. Heb ik iedereen gehad?

De heer **KANIK** (D66): Voorzitter, mag ik één opmerking- Ik kon de heer Van der Heijden niet aangeven, omdat hij nog geen Statenlid was toen. Dus u kunt mijn naam verwisselen met de heer Van der Heijden.

De **VOORZITTER**: Bij deze gebeurd. Een aantal van u – maar ik zal dat van tevoren aangeven – hebben een maidenspeech. En dan geef ik nu als eerste het woord aan mevrouw Uiterwijk van JA21.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Vandaag ligt de vraag aan Provinciale Staten voor of wij de Provinciale Coördinatieregeling van toepassing willen laten zijn op het project HeraCless van Tata Steel. En het heeft alleen nog nut als de Omgevingswet tegen die tijd

nog niet in werking is getreden, want onder de Omgevingswet heeft Gedeputeerde Staten al een projectbesluit ingesteld en dan gaan wij er als Provinciale Staten niet meer over. In feite is dit een besluitvorm 'wat als'-scenario. Wij willen benadrukken dat wij dit besluit als een procedurele stap zien.

Onze fractie maakt zich zorgen over de haalbaarheid van project HeraCless. Dat Tata Steel het opleveren van een concept-NRD heeft uitgesteld, heeft onze zorgen verder versterkt. De financiële haalbaarheid is op dit moment onzeker. Daarom dienen we ook de motie van de Partij voor de Dieren over een economische toets mede in.

Ook maken wij ons zorgen over in hoeverre inwoners goed kunnen participeren in dit proces. Vandaag dienen wij dan ook een tweetal moties in. De eerste motie gaat over het proces van maatwerkafspraken wat momenteel parallel loopt aan project HeraCless. Het ministerie van EZK gaat subsidie verlenen aan dit project en maakt met Tata Steel bovenwettelijke maatwerkafspraken die gekoppeld zijn aan deze subsidie. Tijdens de commissiebehandeling ontdekten we echter dat deze maatwerkafspraken niet opgenomen worden in de vergunning. Dit maakt het voor de provincie als bevoegd gezag moeilijk om de effecten van deze maatwerkafspraken te handhaven. Daarom dienen wij een motie in om bij EZK en Tata Steel het verzoek te doen om de maatwerkafspraken waar mogelijk te borgen in vergunningen. Het dictum luidt als volgt: roept Gedeputeerde Staten op bij het ministerie van EZK het belang te benadrukken om daar waar het mogelijk is om maatwerkafspraken te borgen in vergunningen. Het ministerie van EZK te verzoeken waar mogelijk de effecten van maatwerkafspraken op de gezondheid en leefomgeving zo te formuleren dat deze opgenomen kunnen worden in de vergunningen van TSN en TSN te verzoeken om de maatwerkafspraken met betrekking tot gezondheid en leefomgeving op te nemen in de vergunningsaanvraag. En deze motie dienen wij in met een aantal andere partijen. Met D66, met CDA, met Partij voor de Dieren, de ChristenUnie en GroenLinks.

Motie 42-30 mei 2023
Borging maatwerkafspraken EZK-TSN in vergunningen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023.
Constaterende dat:

- *Het ministerie van EZK parallel aan de vergunningsprocedure voor "HeraCless Groen Staal" maatwerkafspraken over onder andere gezondheid en leefomgeving maakt met Tata Steel Nederland (TSN);*
- *Deze maatwerkafspraken nog niet geborgd worden in vergunningen.*

Overwegende dat:

- *De provincie als bevoegd gezag het naleven van vergunningen door TSN handhaaft;*
- *Maatwerkafspraken die niet in vergunningen worden opgenomen niet gehandhaafd kunnen worden door het bevoegd gezag;*
- *Het wenselijk is dat effecten van de maatwerkafspraken op de gezondheid en de leefomgeving (zoveel mogelijk) meetbaar en handhaafbaar zijn door het bevoegd gezag;*
- *De effecten van maatwerkafspraken mogelijk wel geborgd kunnen worden in vergunningen, zodat het bevoegd gezag hier ook op kan handhaven;*
- *De staatssecretaris van I&W in het commissiedebat leefomgeving van 17 mei jongstleden benadrukt heeft dat borging van de maatwerkafspraken van groot belang is.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Bij het ministerie van EZK het belang te benadrukken om daar waar het mogelijk is maatwerkafspraken te borgen in vergunningen;*
- *Het ministerie van EZK te verzoeken waar mogelijk (de effecten van) maatwerkafspraken op de gezondheid en leefomgeving zo te formuleren dat deze opgenomen kunnen worden in de vergunningen van TSN;*
- *TSN te verzoeken om de maatwerkafspraken met betrekking tot gezondheid en leefomgeving op te nemen in een vergunningsaanvraag.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Kelly Uiterwijk (JA21), Ines Kostić (Partij voor de Dieren), Willemien Koning (CDA), Wesley van der Heijden (D66), Ruchama Bwefar (GroenLinks) en Michel Klein (ChristenUnie).

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): De tweede motie die we indienen, gaat over het opnemen van scenario's en ideeën van omwonenden uit het participatieproces in de concept-NRD. Natuurlijk is het onwenselijk dat Tata Steel aan het begin van het proces meer tijd heeft genomen om de concept-NRD op te leveren. Maar het biedt echter ook kansen. Nu Tata Steel aangeeft extra tijd te nemen om het plan door allerlei externe ontwikkelingen opnieuw tegen het licht te houden, kunnen werkbare ideeën van omwonenden uit de participatieronde opgenomen worden in de concept-NRD, zodat het plan mogelijk beter wordt. Het dictum van de motie luidt als volgt: TSN dringend te verzoeken om door onder de omwonenden en maatschappelijke organisaties werkbare ingediende ideeën en scenario'- op te nemen in de concept NRD en de MER, met TSN en de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied in gesprek te blijven over de haalbaarheid van de planning van het project HeraCless nu uitstel is aangevraagd voor oplevering van de concept-NRD en PS te informeren wanneer dit uitstel leidt tot het later realiseren van de gestelde doelen en/of om extra inzet vraagt bij de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.

Motie 41-30 mei 2023
Ideeën en scenario's opnemen in NRD

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023.
Constaterende dat:

- *Tata Steel Nederland (TSN) het opleveren van de conceptnotitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) heeft uitgesteld omdat zij het noodzakelijk achten opnieuw naar Project HeraCless te kijken, omdat er sinds 2021 extra inzichten zijn ontstaan;*
- *De NRD belangrijk is omdat daarin staat welke milieueffecten zullen worden onderzocht en welke alternatieven vergeleken worden in de Milieueffectrapportage (MER);*
- *TSN aangeeft dat externe ontwikkelingen zoals verslechterde economische- en marktomstandigheden, energiecrisis, stikstofproblematiek en de extra klimaatmaatregelen van het kabinet impact hebben op het plan en verwerkt moeten worden;*

TSN aangeeft dat input van het participatietraject met de omwonenden en de recente rapporten van het RIVM en de OVV meegenomen zullen worden.
Overwegende dat:

- *TSN extra tijd en ruimte pakt aan het begin van het proces van Project HeraCless om de plannen te herzien;*
- *Dit uitstel niet tot vertraging mag leiden van de uiteindelijk gestelde doelen omtrent sluiting van de meest vervuilende onderdelen, maar tegelijkertijd de mogelijkheid biedt om vroegtijdig in het proces verbeteringen door te voeren in Project HeraCless;*
- *Veranderingen en ontwikkelingen in Project HeraCless kansen kunnen bieden voor optimalisatie van de plannen;*
- *Omwonenden en maatschappelijke organisaties in het participatieproces concrete ideeën en scenario's hebben ingebracht voor de route naar groen staal.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *TSN dringend te verzoeken om de door omwonenden en maatschappelijke organisaties werkbare ingediende ideeën en scenario's op te nemen in de concept-NRD en de MER;*
- *Met TSN en ODNZKG in gesprek te blijven over de haalbaarheid van de planning van Project HeraCless nu er uitstel is aangevraagd voor oplevering van de concept-NRD;*
- *PS te informeren wanneer dit uitstel leidt tot het later realiseren van de gestelde doelen en/of om extra inzet vraagt bij de ODNZKG;*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Kelly Uiterwijk (JA21), Wesley van der Heijden (D66), Ines Kostić (Partij voor de Dieren), Willemien Koning (CDA) en Michel Klein (ChristenUnie).

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): JA21 vindt het belangrijk dat er in de omgeving van Tata Steel een meetbare gezondheidsverbetering komt op korte termijn. Wij hopen dat vandaag de door ons en door andere partijen ingediende moties dit proces ten goede zullen komen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. U gaat nu de moties aan mij overhandigen. Dank je wel. En beide moties maken onderdeel uit van onze beraadslagingen. Dan geef ik het woord aan de heer Dekker van Forum voor Democratie.

De heer **DEKKER** (FvD): Dank u wel. Vandaag ligt natuurlijk voor het al dan niet toepassen van die PCR voor de Tata-ontwikkeling in geval de Omgevingswet later zal worden goedgekeurd. Maar achterliggend is natuurlijk de vraag: wat willen we nou precies met Tata? Daar spelen twee dingen. Eén is toch de voortdurende milieuoverlast die al jaren speelt en die door Tata weliswaar wordt bestreden, maar die nog steeds aan de orde is. En dan praten we over roetuitstoot, met name die kooks 2-fabriek. En een tweede, een wat vager vraagstuk, heeft te maken met CO_2-uitstoot die we op lange termijn zouden willen verlagen. Althans, dat wordt er breed gewenst in de maatschappij op basis van allerlei klimaatoverwegingen.

Voor het eerste is natuurlijk Tata zelf al heel erg bezig met het Roadmap Plus-project, wat er in 2025 voor zou moeten zorgen dat de nog openingen in de kooks 2-fabriek en allerlei andere tekortkomingen in het huidige hoogovenproces worden tenietgedaan. Of althans, dat de uitstoot dermate veel terug zou kunnen worden gebracht dat de milieuverontreiniging wordt beperkt.

Wat de CO_2 betreft heeft Tata een langetermijnidee geformuleerd over dat HeraCless-project, wat zou moeten resulteren in een in eerste instantie op aardgasgestookte hoogoven en in tweede instantie zelfs misschien wel op waterstof. Nou, wij geloven vanuit Forum voor Democratie helemaal niet in die waterstofeconomie. Wij vinden dat op aardgas gebaseerde denken wel aardig, maar dat is nog niet echt toegepast voor hoogovens op deze schaal. Dus ook daar hebben we wat aarzelingen.

Dus wij zouden graag willen dat we ons concentreren op de kortetermijnplannen die Tata al in uitvoering heeft genomen. Dat is wat ons betreft het belangrijkste, want het gaat over het terugbrengen van die milieuverontreiniging. Wij zien in dat verband helemaal geen noodzaak om die PCR-regeling in het leven te gaan roepen. Dus ja, om die reden zien wij dit niet als noodzakelijk.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, toch leuk om een keer Forum hierover te bevragen. Yes. Oke. Want u zegt: het gaat ons om het milieu. Ik denk om de gezondheid dan met name van de burgers. En u zegt: dan focussen we ons op de Roadmap Plus. Vindt Forum dat de Roadmap Plus nu genoeg levert voor de gezondheid van de omwonenden?

De heer **DEKKER** (FvD): Ja, voorzitter, als Roadmap Plus wordt uitgevoerd, dan voldoet Tata formeel aan alle thans geldende eisen. Dat is wat ons betreft waar het om gaat.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dit is geen antwoord op mijn vraag, maar dan een vervolgvraag. De eerste deadline voor de Roadmap Plus was het reduceren van de kankerverwekkende stoffen met vijftig procent het afgelopen jaar. Bent u ervan op de hoogte dat het niet is gehaald? En zo ja, wat vindt u ervan?

De heer **DEKKER** (FvD): Ja, voorzitter, het is altijd een afweging tussen wat is nou haalbaar, hoe precies zijn metingen nou exact en hoe moet je dat afwegen tegen vermeende gezondheidsrisico's en economische overwegingen. In die afweging vinden wij dat Tata een verantwoord proces is gelopen. Het kan altijd beter. We blijven Tata wat mij betreft ook vanuit de provincie op de huid zitten om het die plannen strak te blijven volgen. Maar we zijn voorlopig tevreden met hoe dat verloopt. Ja.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dus begrijp ik het goed dat Forum nu kiest voor en gelooft op het woord van Tata en niet op de check van de wetenschap en de inbreng van de inwoners hier in de Staten?

De heer **DEKKER** (FvD): Ja, voorzitter, met name dat laatste. Je kunt niet verwachten naar onze overtuiging dat staalindustrie een activiteit oplevert die geen enkele overlast veroorzaakt voor de bevolking. Dat is gewoon niet haalbaar. De mensen die komen inspreken en komen klagen, hebben natuurlijk, ja, altijd een punt, maar dan moeten ze niet in de buurt van een staalfabriek

gaan wonen. Wij vinden wel dat die afweging eerlijk moet worden gemaakt. En natuurlijk, het is in sommige gebieden schoner dan in de onmiddellijke Tata-omgeving. Dat moeten we ook strak in de gaten houden en met procedures en met vergunningen, ja, binnen wat redelijke grenzen zetten. Maar Je kunt niet verwachten dat, zodra er klachten van omwonenden zijn, er onmiddellijk extra maatregelen moeten worden genomen uiteindelijk ten koste van de werkgelegenheid.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoor inderdaad een narratief die we de laatste tijd vaker horen en dat is eigenlijk dat omwonenden maar niet in de omgeving van een staalfabriek moeten gaan wonen als ze geen overlast willen ervaren. Maar bent u ervan op de hoogte dat er al heel veel mensen zijn die al honderden jaren, generaties, daar wonen en die pas zeer recentelijk eigenlijk zich steeds grotere zorgen zijn gaan maken over de gezondheid? Hoe duidt u dat dan?

De heer **DEKKER** (FvD): Nou ja, dat is, voorzitter, een goede vraag. Ik denk dat de gevoeligheid van de bevolking in zijn algemeenheid voor verontreiniging, voor overlast is toegenomen. Men accepteert thans veel minder dan, zeg, dertig, veertig, vijftig jaar geleden toen die industrieën gewoon midden in de drukke stad stonden. Dat is op zich gezond, want we moeten steeds gezonder met elkaar functioneren en steeds zuiverder, steeds schonere lucht organiseren. Maar er zitten altijd grenzen aan. Dus ik denk inderdaad dat het aantoonbaar is dat de bevolking gevoeliger is geworden voor dit soort zaken, maar dat hoeft niet per saldo te betekenen dat we die honderd procent moeten opvolgen.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Maar bent u dan van mening dat deze mensen zouden moeten gaan verhuizen bij een staalfabriek vandaan, terwijl ze daar al generaties wonen?

De heer **DEKKER** (FvD): Nou ja, dat is een mogelijkheid, voorzitter, om te verhuizen wanneer je het niet meer prettig vindt om in je gebied te wonen, maar het is ook een mogelijkheid om, ja, te leren roeien met de riemen die je hebt en dus de accepteren wat de situatie is binnen redelijke grenzen.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

De heer **DEKKER** (FvD): Ja, voorzitter, wat ik heb getracht aan te geven, kort in een motie samengevat, waarvan het dictum luidt – dan moet ik even mijn bril opzetten –: verzoekt Provinciale Staten de PCR niet van toepassing te verklaren op het beoogde traject van de vergunningverlening voor het project HeraCless-Groen Staal en tegen het voorstel van de Gedeputeerde Staten voor toepassing van de PCR te stemmen, en gaat over tot de orde van de dag.

Motie 43-30 mei 2023
Afzien van toepassing PCR op Tata-project HeraCless Groen Staal

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023.
Constaterende dat:

- *Tata Steel ernaar streeft om via het project 'Roadmap Plus' de uitstoot van voor de gezondheid en het welbevinden van bewoners uit de directe omgeving schadelijke stoffen zoveel mogelijk te reduceren tot aanvaardbare niveaus;*
- *Tata Steel er bovendien naar streeft haar staalproductie in lijn te brengen met de door de huidige overheid vereiste klimaat- en natuurdoelstellingen via het project 'HeraCless Groen Staal' en er daarbij naar streeft om de uitstoot van CO2 terug te brengen naar 25% van de huidige hoeveelheid.*
- *Het project 'HeraCless Groen Staal' uitgaat van een energiebehoefte waarin voorzien zal worden door zogenaamd duurzame energiebronnen, zonder dat duidelijk is hoe de duurzaamheid ervan bijdraagt aan de duurzame bedrijfsvoering van Tata Steel zelf, aangezien de voorradigheid van waterstof en de benodigde windenergie vooralsnog niet gegarandeerd kunnen worden zonder ons afhankelijk te maken van het buitenland en grote delen van onze natuurlijke omgeving op te offeren aan de voor dit project benodigde industrialisering ervan;*

- *Vooralsnog niet op detailniveau inzichtelijk is gemaakt wat de bijbehorende kosten van dit project gaan bedragen voor zowel Tata Steel zelf als voor de landelijke en provinciale overheden;*
- *Echter in de media al wel sprake is van een bedrag van 6,5 miljard euro dat gemoeid zou zijn met het realiseren van het project 'HeraCless Groen Staal', waarvan Tata Steel 5,5 miljard euro voor eigen rekening zou willen investeren en I miljard gedekt zou moeten gaan worden via overheidssubsidies.*

Overwegende dat:

- *Bij genoemde kosten nog geen rekening is gehouden met de op de Noordzee te plaatsen windmolens om het project van de benodigde 'groene' energie te voorzien. Dat daarbij evenmin rekening is gehouden met de bijkomende kosten voor de verzwaring van het net;*
- *Daarbij onvoldoende oog is voor het negatieve effect van deze windmolens zowel op de bestaande ecologie van de Noordzee als op de economische levensvatbaarheid van onze visserij;*
- *De kosten die gemoeid zijn met nagestreefde CO2-reducties naar verwachting tot een forse prijsstijging van staal zullen leiden alsmede tot een verzwaring van de lastendruk op de schouders van onze burgers;*
- *Met dit project derhalve een forse wissel wordt getrokken op zowel de concurrentiepositie van Tata Steel zelf als op de financiële draagkracht van de Nederlandse overheid en haar burgers;*
- *De genoemde reducties van uitstoot CO2 volgens door de overheid gehanteerde wetenschappelijke modellen vrijwel niets bijdragen aan het tegengaan van de opwarming van onze planeet en het bevorderen van een gezond en leefbaar milieu;*
- *Voor wat betreft de uitstoot van schadelijke en onwelgevallige stoffen het 'Roadmap Plus'-traject al de nodige reducties realiseert;*
- *Het bovenstaande in overweging nemende, het project 'HeraCless Groen Staal' niet behoeft te worden uitgevoerd, het traject van vergunningverlening niet aan de orde is en, derhalve, de Provinciale Coördinatieregeling (PCR) ook niet van toepassing behoeft te worden verklaard.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *De PCR niet van toepassing te verklaren op het beoogde traject van de vergunningverlening voor het project 'HeraCless Groen Staal' en tegen het voorstel van de Gedeputeerde Staten voor toepassing van PCR te stemmen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ralf Dekker (Forum voor Democratie).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Een exemplaar is ondertekend. Dank u wel. En daarmee maakt deze motie onderdeel uit van de beraadslagingen. Dan geef ik het woord aan de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Het is belangrijk dat we met spoed de procedure in gang zetten om Tata Steel schoner en groener te maken. Daar zijn we het allemaal over eens. Wij denken dat het starten van de vergunningsprocedure voor HeraCless-Groen Staal daarvoor nu een noodzakelijke stap is. We zijn blij dat er veel mensen bij Tata Steel hard aan werken en ook hier in de provincie. We kunnen daarom instemmen met het projectbesluit en de Provinciale Coördinatieregeling.

Maar de ChristenUnie vindt het belangrijk om te benadrukken dat we hiermee slechts de aftrap doen van een traject waarin veel meer duidelijkheid moet komen over bijvoorbeeld de gezondheidswinst, de verduurzaming en de haalbaarheid. Het is essentieel dat die duidelijkheid er in de komende periode komt en dat ook de afspraken daarover op een goede manier in de vergunningen worden geborgd. Wij dienen daarom ook mede de motie in die net door JA21 is ingediend. En daarbij willen we ook het antwoord op de vraag betrekken of we de CO_2 en uitstootreductie per datum in de vergunning kunnen opnemen. GS heeft in de commissie toegezegd die vraag te gaan beantwoorden.

Maar daarnaast vinden we het belangrijk om los van deze vergunningsaanvraag een brede maatschappelijke discussie met elkaar te voeren over de toekomst van de staalindustrie. Moeten

we toewerken naar hogere percentages gerecycled staal. Wat de ChristenUnie betreft wel. Kunnen we met minder staalproductie toe of is dit wat we nodig hebben om een levensvatbare, schone staalproductie in Nederland te hebben? Wij willen aan GS vragen of u het met ons eens bent dat we die discussie met elkaar kunnen voeren. En ook of u zicht hebt op hoe we dat met elkaar kunnen gaan doen. Welke rol kan de provincie daarin vervullen?

En dan tenslotte nog een vraag aan GS naar aanleiding van de motie die de Partij voor de Dieren heeft verspreid over een onderzoek naar de financiële haalbaarheid. Wij willen graag weten welk financieel risico er ligt bij de provincie als het project onverhoopt geen doorgang kan vinden. Kunnen wij dan ambtelijke kosten in rekening brengen? Zijn er afspraken over gemaakt in anterieure overeenkomst? Het antwoord daarop is voor ons bepalend om onze positie over de motie te kunnen innemen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan is nu het woord aan de heer Van der Heijden van D66. En zo vlak na uw installatie ook uw maidenspeech. We gaan met aandacht luisteren.

De heer **VAN DER HEIJDEN** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik had niet gedacht hier zo snel al het woord te kunnen voeren.

Voorzitter, de smalle balans tussen economie en gezondheid is een rode draad door mijn leven. Ik ben geboren in de regio met de hoogste varkensdichtheid van het land. Vroeger stond je daar niet zo bij stil dat de lucht die je inademt niet per se heel gezond is. Iedereen in het dorp begreep dat er geld verdiend moest worden en wilde zelf ook een lekker stukje vlees op zijn bord. 'Win-win' zou je zeggen, en dan neem je die geur voor lief. Nu blijkt dat de stank wel degelijk invloed heeft op de ontwikkeling van de longen van de mensen. In de IJmond, de regio waar ik nu woon, realiseerden mensen zich dat lange tijd ook niet. De hoogovens waren goed voor de lokale economie en veel mensen hadden daar werk. Daarnaast zorgt het bedrijf ook goed voor de mensen die daar werken. Ook een win-winsituatie. Wat de staalfabriek met de gezondheid van mensen doet, is inmiddels wel duidelijk en hier al meermaals besproken. Wat beide voorbeelden gemeen hebben, is dat de overheid de omwonenden in de steek laat. De wetgeving is namelijk niet gemaakt om de gezondheid van burgers te beschermen. Hierdoor kan er niet gehandhaafd worden als er binnen de kaders van de vergunning gebleven wordt en bij nieuwe aanvragen van vergunning kan je die alleen toestaan of afwijzen als er binnen wet- en regelgeving gebleven wordt. Dit is waar voor mijn fractie de schoen wringt bij het dossier Tata en de Provinciale Coördinatieregeling die wij hier behandelen, voorzitter. Voor ons voelt dit misschien als het akkoord gaan met een processtap van een terugvalscenario als de Omgevingswet niet ingevoerd wordt. Als ik terugdenk aan de insprekers bij de commissie, dan weet ik zeker dat het voor de mensen daarbuiten niet zo is. Daarom vraag ik aan GS of hij de commissie vooraf wil consulteren op het moment dat hij een vergunning toevoegt aan de Provinciale Coördinatieregeling en bij een kleine of weinig impact of een grote en meeslepende impact op gezondheidsomgeving of haalbaarheid daar met ons het gesprek over aangaat. Wat D66 betreft staat de gezondheid van de inwoners in de IJmond op één. En tot zover. Dank u wel, voorzitter.

[*Tafelgeroffel*]

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het is gebruikelijk dat wij even rammelen. En voor degenen die soms de neiging hebben om te interrumperen tijdens een maidenspeech hebben wij het gebruik, het goede gebruik, dat wij niet interrumperen. Dat heeft u ook keurig niet gedaan. Dus dank u wel daarvoor. Het is nu 14.30 uur. Ik schors de vergadering tot 14.45 uur. Om 14.45 uur starten wij het begin van de stemming. Daar zal ik een uitleg geven over hoe de stemmingen gaan plaatsvinden voor de Eerste Kamer. Die gaan exact om 15.00 uur aanvangen. Dus ik wil u verzoeken om exact 14.45 uur terug te zijn in de Statenzaal. Ik schors de vergadering tot 14.45 uur.

Schorsing 14.31 tot 14.48 uur.

Uitleg procedure Eerste Kamerverkiezingen der Staten-Generaal van 30 mei 2023.

De **VOORZITTER**: Ik heropen de vergadering. Aan de orde is de stemming voor de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. Die begint exact om 15.00 uur. Maar ik neem even de stemprocedure met u door.

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 2.3 van de Kieswet benoem ik als voorzitter van het stembureau thans de volgende drie leden tot lid van het stembureau: dat is mevrouw Alberts van de SP, Statenlid Gielen van GroenLinks en de heer Leerink van de PvdA. Deze leden zullen met mij als voorzitter van het stembureau tezamen het stembureau gaan vormen. Vlak voor 15.00 uur zullen wij ook plaats gaan nemen aan de tafel hiervoor in het midden van de zaal. Het is namelijk voorgeschreven dat u als Statenleden het stembureau kunt volgen. Dus ik wil u ook verzoeken om tijdens de stemming en de telling de zaal niet te verlaten, zodat u de stemcommissie in het stembureau in de gaten kunt houden.

U wordt straks per tweetal opgeroepen door de griffier. Gelet op de taak van de leden van het stembureau om toezicht te houden op de stemming worden de leden van het stembureau als laatste opgeroepen om hun stem uit te brengen. Als u wordt opgeroepen, dan haalt u bij mij als uw voorzitter van het stembureau uw stembiljet op. Indien u gemachtigd bent, dan kunt u ook voor een ander een stembiljet meenemen. Maar daar is geen sprake, want we zijn compleet vandaag. Dus dat is fijn. Dan gaat u naar een van de twee stemhokjes achterin en dan brengt u uw stem uit op het stembiljet. Let wel dat u slechts één rondje rood maakt met het potlood wat u aantreft in het stemhokje. En dat u ook niets anders vermeld op het stembiljet, want daarmee zou het ongeldig kunnen worden. Daar ligt dus een rood potlood in het stemhokje. Gebruikt dat. En vooral geen eigen blauwe ballpoint of iets dergelijks meenemen. Een geldige stem is een stembiljet- Ik wil het toch nog maar even zeggen, hoe ingewikkeld- U bent gewaarschuwd. Een geldig stembiljet is een biljet waar één rondje rood gemaakt is. Als er niets rood gemaakt is, is het een ongeldige stem. Een blanco stem heet dat. Mocht u zich onverhoopt vergissen, wat kan, dan kunt u dat bij mij als uw voorzitter van het stembureau kenbaar maken en dan kunt u eenmalig een nieuw stembiljet ontvangen. Dus als het u niet in één keer lukt om het juiste rondje rood te maken, dan kunt u door de zaal heen lopen en bij de voorzitter eenmalig een nieuw stembiljet ophalen. [...] Walk of shame, ja. Dan zal op het stembiljet wat u inlevert met grote letters ‘onbruikbaar’ worden opgeschreven. Als u klaar bent met stemmen, vouwt u het stembiljet in elkaar en zodanig dat niet direct zichtbaar is bij welke naam u het rondje heeft ingevuld. Dan levert u het in, in de plastic box die daar staat. Dan gaat u weer naar uw plaats. Dat is eigenlijk de stemprocedure. Zijn daar vragen over? Ja. Mevrouw Schneemann.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Hoe zit het met het maken van foto's? Is dat toegestaan of maakt dat je stem ongeldig?

De **VOORZITTER**: U bedoelt in het stemhokje? U mag geen foto maken van hetgeen waar u op stemt, want een van de redenen wanneer een stembiljet ongeldig is: als herleidbaar is wie er gestemd heeft op wie. Dus u mag in die zin van het stemmen als zodanig, waar u het vakje invult, geen foto maken. Er zullen ongetwijfeld juristen zijn die waarschijnlijk andere hoeken van een foto maken- Misschien moet u een foto laten maken van het feit dat uw rug zichtbaar is in het hokje, dat u het hokje inliep, maar niet van het stemmen zelf.

Nog vragen? De heer Van den Berg van JA21. U heeft zojuist een auto gekocht, hè, want zo gaat dat bij een- Ja. [...] Ja. Toch nog even voor alle- Ik wil u verzoeken tijdens het stemmen zo rustig mogelijk te blijven, zodat alles heel goed verloopt, want het is heel belangrijk dat vanaf 15.00 uur als wij beginnen met de stemming dat u a, alles goed kunt waarnemen wat hier gebeurt in het midden van de zaal, naar b, dat het ook ordentelijk gebeurt.

Er zijn dus geen volmachten, zoals ik net al zei. Dus dat is dan niet nodig. Dan nodig ik nu de leden van het stembureau uit om met mij plaats te gaan nemen aan de tafel in het midden van de zaal. Er is een lid dat de stemmen na mij gaat controleren. Die neemt in ieder geval links van mij plaats. En dan wachten wij nog een paar minuten tot 15.00 uur en dan om 15.00 uur exact gaan wij weer beginnen. Ik wil u verzoeken om niet de zaal nu meer te gaan verlaten, want wij moeten exact om 15.00 uur gaan beginnen. Dus ik schors de vergadering niet. Maar u mag wel even met elkaar roezemoezen.

De **VOORZITTER**: Het is 15.00 uur. We gaan beginnen met de stemming voor de leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. De griffier zal nu steeds twee leden in volgorde van het alfabet naar voren roepen. U haalt het stembiljet bij mij op, u gaat het hokje in, u kleurt het bolletje rood van degene op wie u uw stem wil uitbrengen en vervolgens komt u terug. Vouwt u het natuurlijk in het hokje eerst op en dan kunt u het in de plastic bak deponeren. En nogmaals, als u een fout heeft gemaakt, kunt u eenmalig een nieuw biljet komen ophalen. Ik geef het woord aan de griffier.

De **GRIFFIER**: Dank u wel, voorzitter. Als eerste roep ik naar voren mevrouw Bakker van de VVD en de heer Becker van BBB. [...] Dan roep ik naar voren de heer Van den Berg van JA21 en mevrouw Bezaan van de PVV. [...]
Dan roep ik naar voren mevrouw Den Boer van de BBB en de heer Boer van de VVD. [...] Dan roep ik naar voren mevrouw Bouhlel-Lascaris van de SP en Statenlid Bwefar van GroenLinks. [...] Dan roep ik naar voren de heer Deen van de PVV en de heer Dekker van Forum voor Democratie. [...] Ik roep naar voren de heer Dessing van Forum voor Democratie en Statenlid Freeman van GroenLinks. [...] Ik roep naar voren de heer van Gilse van de VVD en mevrouw Haas van Partij voor de Dieren. [...] Ik roep naar voren mevrouw Ten Ham van Partij van de Arbeid en de heer Van der Heijden van D66. [...] Ik roep naar voren de heer Heijnen van het CDA en mevrouw Van der Helm-Chandansingh van 50PLUS. [...] Ik roep naar voren de heer Hollebeek van Partij voor de Dieren en mevrouw Jorna van Partij voor de Dieren. [...] Ik roep naar voren de heer Kanik van D66 en de heer Karar van de Partij van de Arbeid. [...] Ik roep naar voren de heer Klein van de ChristenUnie en Statenlid Kocken van GroenLinks. [...] Ik roep naar voren mevrouw Koning-Hoeve van het CDA en Statenlid Kostić van Partij voor de Dieren. [...] Ik roep naar voren de heer Kramer van BBB en Statenlid Laport van GroenLinks. [...] Ik roep naar voren de heer Mantel van JA21 en de heer Mülder van D66. [...] Ik roep naar voren de heer Olthof van Partij van de Arbeid en mevrouw Oulad Hadj van Partij van de Arbeid. [...] Ik roep naar voren mevrouw Poot van de VVD en mevrouw Rommel van de VVD. [...] Ik roep naar voren de heer Roosendaal van de VVD en mevrouw De Sain van de BBB. [...] Ik roep naar voren mevrouw Schneemann van Volt en mevrouw Sijbenga van de BBB. [...] Ik roep naar voren de heer Stulemeijer van 50PLUS en de heer Teeuwen van BBB. [...] Ik roep naar voren de heer Terwal van de VVD en de heer van Tiggelen van de PVV. [...] Ik roep naar voren mevrouw Uiterwijk van JA21 en de heer Valk van BBB. [...] Ik roep naar voren de heer Vendrig van BBB en de heer Vonk van Partij van de Arbeid. [...] Ik roep naar voren mevrouw Vroom van D66 en Statenlid Van der Waart van GroenLinks. [...] Ik roep naar voren de heer Wagelaar van Partij van de Arbeid en de heer De Weerdt van Volt. [...] Ik roep naar voren Statenlid Van Wijnen van GroenLinks en de heer De Wit van de VVD. [...] Ik roep naar voren mevrouw Alberts van de SP en Statenlid Gielen van GroenLinks. [...] Ik roep naar voren de heer Leerink van Partij van de Arbeid.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik constateer dat alle aanwezige leden van de Provinciale Staten hun stem hebben uitgebracht. Dus het stembureau zal nu het aantal ingeleverde stembiljetten gaan tellen. [...] Het aantal ingeleverde stembiljetten bedraagt 55 en dat komt overeen met het aantal in de vergaderingen aanwezige leden. Dan ga ik nu over tot het openen van de stembiljetten, maar zoals u ziet, worden ze even wat gehusseld, zodat niet meer op volgorde van het uitbrengen van de stem de stembiljetten worden geopend, maar op willekeurige volgorde.

De eerste stem is uitgebracht op lijstnummer 4, partij GroenLinks, kandidaat nummer 1. Dat is de heer Rosenmöller. Een geldige stem. Lijst 2, partij de VVD, Kandidaat nummer 1, mevrouw Schippers. Lijst 16, partij Volt, kandidaat nummer 1 en dat is Perin-Gopie. Lijst 6, Partij van de Arbeid, kandidaat nummer 1, dat is mevrouw Vos. Een geldige stem. Lijstnummer 4, dat is GroenLinks, kandidaat nummer 1, de heer Rosenmöller. Lijst nummer 5, D66, kandidaat nummer 1, Van Meenen, Paul van Meenen. Dit is lijst 7, PVV, kandidaat nummer 6, Ilse Bezaan. Lijst 8, SP, kandidaat nummer 1 en dat is Tiny Kox. Lijst 6, Partij van de Arbeid, kandidaat nummer 1, Mei Li Vos. Lijst 2, VVD, kandidaat nummer 1, Edith Schippers. Lijst 2, VVD, kandidaat nummer 1, Edith Schippers. Lijst 15, BBB, kandidaat nummer 1, Lagas. Lijst 15, BBB, kandidaat nummer 1, Lagas, Ilona Lagas. Lijst 4, GroenLinks, kandidaat nummer 1, Paul Rosenmöller. Lijst 3, CDA, kandidaat nummer 1, Theo Bovens. Lijst 4, GroenLinks, kandidaat nummer 1, Paul Rosenmöller. Lijst 15, BBB, kandidaat nummer 1, Ilona Lagas. Lijst 5, D66, kandidaat nummer 1, Paul van Meenen. Lijst

14, JA21, kandidaat nummer 1, Annabel Nanninga. Lijst 6, Partij van de Arbeid, kandidaat nummer 15, Elgershuizen. Lijst 6, Partij van de Arbeid, kandidaat nummer 1, Mei Li Vos. Lijst 2, kandidaat nummer 1, Edith Schippers. Lijst 2, VVD, kandidaat nummer 1, Edith Schippers. Lijst 15, BBB, Ilona Lagas, kandidaat nummer 1. Lijst nummer 6, Partij van de Arbeid, kandidaat nummer 1, Mei Li Vos. Lijst 11, 50PLUS, kandidaat nummer 1, Martin van Rooijen. Lijst 3, CDA, kandidaat nummer 1, Theo Bovens. Lijst 10, Partij voor de Dieren, kandidaat nummer 3, Ingrid Visseren-Hamakers. Lijst 10, Partij voor de Dieren, kandidaat nummer 1, Niko Koffeman. Lijst 6, Partij van de Arbeid, kandidaat nummer 1, Mei Li Vos. Lijst nummer 5, D66, kandidaat nummer 1, Paul van Meenen. Lijst 4, GroenLinks, kandidaat nummer 1, Paul Rosenmöller. Lijst 9, de ChristenUnie, kandidaat nummer 1, Tineke Huizinga-Heringa. Lijst 10, Partij voor de Dieren, kandidaat nummer 3, Ingrid Visseren-Hamakers. Lijst 15, BBB, kandidaat nummer 1, Ilona Lagas. Lijst 14, JA21, kandidaat nummer 1, Annabel Nanninga. Lijst 6, Partij van de Arbeid, kandidaat nummer 1, Mei Li Vos. Lijst 16, partij is Volt, kandidaat nummer 1, Gaby Perin-Gopie. Lijst 15, BBB, kandidaat nummer 1, Ilona Lagas. Lijst 11, 50PLUS, kandidaat nummer 1, Martin van Rooijen. Lijst 2, VVD, kandidaat, nummer 1, Edith Schippers. Lijst 8, SP, kandidaat nummer 1, Tiny Kox. Lijst 4, GroenLinks, kandidaat nummer 2, Farah Karimi. Lijst 1, Forum voor Democratie, kandidaat nummer 1, de heer Dessing. Lijst 7, PVV, kandidaat nummer 6, Ilse Bezaan. Lijst 1, Forum voor Democratie, kandidaat nummer 1, de heer Dessing. Lijst 4, GroenLinks, kandidaat nummer 1, Paul Rosenmöller. Lijst 2, VVD, kandidaat nummer 1, Edith Schippers. Lijst 10, Partij voor de Dieren, kandidaat nummer 3, Ingrid Visseren-Hamakers. Lijst 5, D66, kandidaat nummer 1, Paul van Meenen. Lijst 2, VVD, kandidaat nummer 1, Edith Schippers. Lijst 15, BBB kandidaat nummer 1, Ilona Lagas. Lijst 14, JA21, kandidaat nummer 1, Annabel Nanninga. Lijst 7, PVV, kandidaat nummer 6, Ilse Bezaan. Lijst 15, BBB, kandidaat nummer 1, Ilona Lagas. Dat waren alle stemmen.

Het stembureau gaat nu het proces verbaal opmaken. U moet blijven zitten op uw plaatsen en dan kunt u toezien op alle handelingen die hier in het midden van de zaal plaatsvinden.

[...]

Het was nog even zoeken waar ik mocht gaan staan, maar ik mag als op uw voorzitter hier gaan staan. Dan ga ik nu uiteindelijk opnoemen zoals het proces-verbaal is opgemaakt. Dat zal ik per lijst doen. We hebben ondertussen ook de vierkantscontrole gedaan. Dus alle stemcijfers, het aantal uitgebrachte stemmen per partij zijn opgeteld en zijn ook opgeteld 55. Dat is precies hetzelfde als het aantal geldig uitgebrachte stemmen. Dan ga ik nu de 55 geldig uitgebrachte stemmen per lijst en kandidaat opnoemen. Dat is voor lijst 1, Forum voor Democratie, op kandidaat nummer 1 zijn twee stemmen uitgebracht. Dus het stemcijfer is 2. Lijst 2, VVD, zijn op kandidaat nummer 1, mevrouw Schippers, acht stemmen uitgebracht. Stemcijfer is ook acht. Lijst 3 van het CDA zijn twee stemmen op kandidaat nummer 1, de heer Bovens, uitgebracht. Stemcijfer is twee. Op lijst nummer 4 zijn op kandidaat nummer 1, die heer Rosenmöller, zes stemmen uitgebracht en op kandidaat nummer 2, mevrouw Karimi, één stem. Daarmee komt het stemcijfer op zeven. Op lijst 5, D66, zijn 4 stemmen uitgebracht op kandidaat nummer 1. Dat is de heer Van Meenen. Stemcijfer is vier. Op lijst 6, Partij van de Arbeid, zijn zes stemmen uitgebracht op kandidaat nummer 1, Mei Li Vos, en één stem op kandidaat nummer 15, Marene Elgershuizen. Stemcijfer zeven. Op lijst 7, de PVV zijn drie stemmen uitgebracht op kandidaat nummer 6, mevrouw Bezaan. Stemcijfer is drie. Op lijst 8, de SP, zijn twee stemmen uitgebracht op kandidaat nummer één, Tiny Kox. Stemcijfer is twee. Op lijst nummer 9, de ChristenUnie, is één stem uitgebracht op kandidaat nummer 1. Dat is mevrouw Huizinga-Heringa. Stemcijfer is één. En op de lijst 10, Partij voor de Dieren, is één stem uitgebracht op kandidaat nummer 1. Dat is Niko Koffeman. En drie stemmen zijn uitgebracht op kandidaat nummer 3. Dat is mevrouw Visseren-Hamakers. Stemcijfer is vier. Op lijst 11, 50PLUS zijn twee stemmen uitgebracht op kandidaat nummer 1, de heer van Rooijen. Stemcijfer is twee. Lijst 12 doet niet mee. Lijst 13 ook niet. Dan kom ik bij lijst 14, JA21. Er zijn drie stemmen uitgebracht op kandidaat nummer 1, Annabel Nanninga. Stemcijfer is drie. Op de lijst 15, BBB, zijn acht stemmen uitgebracht op Ilona Lagas, kandidaat nummer 1. Stemcijfer is acht. En op lijst 16, de partij is Volt, zijn twee stemmen uitgebracht op kandidaat nummer 1. Dat is Gaby Perin-Gopie. En daarmee stemcijfer twee. Aldus ondertekend door het stembureau en 55 geldige stemmen geteld. Ik feliciteer uiteraard vanaf deze plek ook namens de Staten degenen op wie een stem is uitgebracht. Voordat ik de stemming sluit, dames en heren, wil ik natuurlijk eerst het proces-verbaal tekenen. Dat hebben we net gedaan. Gaan we alles inpakken. Gaan we verzegelen. Daar ziet u ook op toe als de

Statenleden. Dus blijft u nog even op uw plek zitten totdat wij klaar zijn. Dus we gaan het nu inpakken. Dat wordt één envelop. Een doosje.

[...]

Dames en heren, we hebben nu het proces-verbaal getekend. U heeft gezien dat we het pakket hebben verzegeld. Het wordt nu naar de Kiesraad gebracht. Het proces-verbaal wordt nog even gekopieerd en gescand. Op donderdag 1 juni om 16.00 uur houdt de Kiesraad, ook wel het Centraal Stembureau, in het tijdelijk gebouw van de Eerste Kamer een openbare zitting. Daar wordt de uitslag vastgesteld. De stemming is nu beëindigd.

Ik wil natuurlijk de leden van het stembureau hartelijk danken voor hun werkzaamheden. Ze mogen weer op hun plaats gaan zitten.

[*Applaus*]

De **VOORZITTER**: En ik stel voor dat wij tot 16.15 uur schorsen en dan gaan we verder met de reguliere vergadering. Dank u wel.

Schorsing 16.03 tot 16.20 uur.

Hervatting van de Provinciale Statenvergadering, 9, Toepassen Provinciale coördinatieregeling (PCR) bij project HeraCless-Groen Staal (VD-20).

De **VOORZITTER**: Mag ik de Statenleden verzoeken plaats te nemen? Statenlid Dessing en Statenlid Bezaan zijn vertrokken naar de Eerste Kamer vanwege werkzaamheden daar. Ik heropen de vergadering.

Wij waren toegekomen ondertussen aan agendapunt 9. Dat is het toepassen van de Provinciale Coördinatieregeling, de PCR ook wel genaamd, bij het project HeraCless-Groen Staal. Een aantal Statenleden hebben al het woord gevoerd. Wij waren in de eerste ronde, in de eerste termijn aanbeland bij mevrouw Schneemann van Volt die nu het woord zal voeren in de eerste termijn bij agendapunt 9. En ook voor u, mevrouw Schneemann, de maidenspeech.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Dank u wel, voorzitter. Mensen vragen me vaak waarom ik me verkiesbaar heb gesteld voor de Provinciale Staten. Ik heb jarenlang vrijwilligerswerk gedaan, maar hielp daar steeds één persoon mee. Na jarenlang begonnen het te kriebelen, want ik wilde vanuit het beleid dingen veranderen en structureel dingen veranderen, zodat grotere groepen geholpen zijn voor de lange termijn. Luisteren naar de zorg en de oplossingen van inwoners is daarom heel belangrijk voor mij en voor Volt. Ondertussen zijn er steeds meer uitdagingen voor de lange termijn die jarenlang door de politiek vooruit zijn geschoven en daardoor problemen worden. Daar moeten we mee stoppen, zodat toekomstige generaties niet meer de schade oplopen van ons beleid.

Tata Steel is een duivels dilemma. Enerzijds is de gezondheid van de inwoners van de IJmond in gevaar door de uitstoot van Tata Steel en ze voelen zich onveilig. Dus niet alleen de uitstoot van fijnstof levert gezondheidsproblemen op, maar ook de stress die erbij komt kijken is erg slecht voor de gezondheid en het welzijn van de inwoners. Aan de andere kant zijn we in Europa afhankelijk van staal en met name van groen staal. Dit is noodzakelijk voor het behalen van de klimaatdoelen, omdat het bijvoorbeeld nodig is voor het maken van treinen en windmolens. En omdat staal eindeloos recyclebaar is, is het een belangrijke pijler binnen de circulaire economie. Vanuit geopolitiek oogpunt is dit een belangrijke pijler. Als we geen groen staal maken binnen Europa raken we voor de energietransitie afhankelijk van grootmachten zoals China of landen in het Midden-Oosten, wat volgens Volt onwenselijk is. Snelheid in de transitie naar groen staal is dus geboden. Daarnaast staat Volt voor langetermijnbeleid, zodat toekomstige generaties geen schade ervaren van de keuzes die wij maken. Het is belangrijk dat we in 2050 nog steeds staal kunnen produceren, maar op een groene en duurzame manier, zonder schade aan de gezondheid van onze inwoners. Daarom vinden we het belangrijk dat het HeraCless-proces snel duidelijk en met respect en inspraak van de bewoners verloopt. Daarom steunen wij het grootste deel van de

moties die vandaag worden ingediend. Laten we ervoor zorgen dat we in 2050 trots kunnen zijn op onze sterke en schone provincie Noord-Holland binnen een sterk en schoon Europa.

[*Tafelgeroffel*]

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De kop is eraf. En dan ga ik nu naar de heer Wagelaar van de PvdA.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Voorzitter, het kan niet vaak genoeg benadrukt worden: Tata Steel moet zo snel mogelijk groen en schoon worden. Dat wordt nog wel een heel spannende, nu nog steeds onduidelijkheid is over de financiering, de eerste tegenvaller al binnen is met het uitstel van de NRD en de risico's sowieso groot zijn, zoals ook te lezen is in een de brief die vandaag is bijgevoegd. Daarom is het goed dat we als provincie onze verantwoordelijkheid nemen door in ieder geval onze taken snel en goed uit te voeren. Daarom zijn we blij met deze Provinciale Coördinatieregeling, waarmee we zorgen dat eventueel gedoe met de Omgevingswet geen vertraging oplevert. Elke week vertraging betekent immers een week extra schade aan het milieu en de gezondheid van omwonenden. Daarom vinden wij het ook te rechtvaardigen dat er met de eventuele toepassing van deze coördinatieregeling geen beroepsmogelijkheid meer is bij de rechter, maar direct bij de Raad van State. Want aangezien dat maar liefst 1,5 jaar kan schelen in het proces naar de uiteindelijke vergunning, lijkt ons dat toch wel echt de moeite waard. En tegelijkertijd moeten we natuurlijk niet alleen maar zo snel mogelijk willen zijn, maar ook zo goed en zorgvuldig mogelijk door alle aspecten van deze transitie mee te nemen en te kijken hoe we de vergunningen zo scherp en dwingend mogelijk krijgen. En wat dat betreft vinden we de moties van de Partij voor de Dieren en JA21 van vandaag goede en relevante bijdragen, zodat we met zijn allen zo snel en goed mogelijk toewerken naar een schone en groene IJmond. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Van der Helm van 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dit projectbesluit, waar GS mandaat nodig heeft van PS, begrijp ik, maar de gedeputeerde overtuigde mij niet in de commissievergadering over de te maken afspraken met Tata Steel en ook de afspraken van de omwonenden. Die zag ik niet altijd goed geborgd. De zorg van 50PLUS is de gezondheid voor omwonenden die met een staalbedrijf in hun achtertuin te veel gezondheidsrisico's lopen. Daarnaast is de borging van het participatietraject en de heel krappe doorlooptijd van verschillende zaken naar 2026 niet goed geregeld. We willen meer informatie de komende tijd op dit dossier. Mijn bezwaren werden gelukkig ondervangen in moties van collega's. Dank aan de collega's van Partij voor de Dieren en JA21. Een meerderheid van de moties wil 50PLUS steunen. We hebben ook een overweging als het gaat om werkgelegenheid, maar er moeten altijd goede voorwaarden zijn voor de werknemers van grote, vervuilende bedrijven. We zullen deze regeling niet steunen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Teeuwen van de BBB. En ook de heer Teeuwen gaat zijn maidenspeech uitspreken vandaag.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Dat klopt. Voorzitter, geachte collega's, toehoorders hier of via het digitale kanaal, de maidenspeech van mij, Pieter Teeuwen. Trots ben ik dat ik in dit prachtige gebouw mag staan en onderdeel mag zijn van deze organisatie en dat wij gezamenlijk deze provinciale onderneming mogen begeleiden. Ik kijk er naar uit om mijn bijdrage te gaan leveren en hoop dat mijn bijdragen als constructief worden en ervaren. BBB en ikzelf willen zaken graag oplossen en voortgang boeken. Deze verplichting zijn we immers aangegaan met onze aandeelhouders: de bewoners van Noord-Holland. Ondernemen, daar zijn we wel van bij BBB. Dat is een mooi bruggetje naar waar we het vandaag onder andere over hebben: Tata Steel IJmuiden.

Bruggetje. Nou, zeg maar 'brug'. Tata is immers uitgegroeid op Noord-Hollandse bodem tot een wereldspeler en daar mogen we best trots op zijn. Tata IJmuiden is opgericht in 1920 met als reden om Nederland minder afhankelijk te laten zijn van staalimporten. Hoe actueel is dat? We mogen dus best zuinig zijn op deze onderneming. BBB is dan ook positief gestemd dat Tata fors wil doorontwikkelen en zich wil omvormen naar een sustainable onderneming middels het HeraCless-Groen Staalproject. BBB vindt het positief dat GS het verzoek van Tata om de projectaanvraag te versnellen middels de Provinciale Coördinatieregeling wil honoreren. BBB houdt wel van doorpakken.

Maar nu komt onze visie. Allereerst, ondernemen in Nederland dient te gebeuren binnen de wettelijke en morele kaders en regelgeving. Dat is voor BBB helder en geldt voor iedere onderneming. Daarnaast, voorzitter, BBB heeft reeds aangegeven forse zorgen te hebben over het realisme en haalbaarheid van de projectvoorstellen inzake HeraCless. Het project is qua omvang en complexiteit uniek in Nederland, in Europa, waarschijnlijk in de wereld. Wat een risico's zijn hier wel niet aan verbonden? En hoe gaat GS hiermee om? BBB hoort ondernemers vaak zeggen: maak grootse plannen, maar start met iets wat je kunt overzien met beheersbare, aanvaardbare risico's. Echter, de gepresenteerde HeraCless-plannen laten ons dat niet zien, zelfs verre van dat. De eerste fase in het project blijft enorm. GS wil meewerken aan het verzoek van Tata inzake de PCR. Prima. Echter, onze zorg zit met name in de projectfinanciering. Het zijn immers geen miljoenen, geen honderden miljoenen, maar miljarden die je om je oren vliegen. Onzes inziens heeft GS de verantwoordelijkheid, de morele verplichting, om zich een gedegen mening te vormen over de hardheid van deze aanvraag alvorens onze professionele ambtenaren in te zetten om het HeraCless-project verder te accommoderen. Waarom is die financieringscheck eigenlijk nog niet gedaan, vraagt BBB zich af. De inmenging van ministeries kan onzes inziens geen excuus zijn. Er dient duidelijkheid te zijn over wie wat betaalt. Nu is er zelfs over de omvang van het investeringsbedrag nog onduidelijkheid. Onze grootste zorg is dus of het project voldoende gestoeld is op harde, financiële fundamenten of is er sprake van drijfzand? Hier kan wat betreft BBB echt geen onduidelijkheid over bestaan.

Voorzitter, BBB is voorstanders van de PCR, maar vraagt nadrukkelijk aan de gedeputeerde om op zeer korte termijn zich een gedegen beeld te vormen over de financieringsbetrouwbaarheid en ons zo spoedig mogelijk op de hoogte te stellen van zijn bevindingen. Dit is zijn moreel appèl. Wij willen het niet meemaken dat gedeputeerde over enige tijd in dit Huis komt vertellen dat er kinken in de kabel zijn gekomen die iets te maken hebben met financiering of economische haalbaarheid. BBB heeft stellig het vermoeden dat die kinken er nu misschien al zijn. Het is aan de gedeputeerde om die vermoedens te verleggen. BBB is een zeer groot voorstander van groen staal, maar blijft wel met beide benen op de grond staan. We willen luchtfietserij voorkomen. Dit morele appèl is op dit moment het belangrijkste voor BBB. Ik dank u wel.

[*Tafelgeroffel*]

De **VOORZITTER**: Mevrouw Koning van het CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Met dit agendapunt verklaren we de Provinciale Coördinatieregeling van toepassing op het project HeraCless, waardoor er een versnelling van het proces kan plaatsvinden. Het CDA vindt het goed dat deze lijn wordt ingezet. Wij hadden graag gezien dat ontwikkelingen richting een schoon Tata nog sneller gerealiseerd zouden kunnen worden, maar wij begrijpen ook dat er voor het proces naar groen staal tijd voor nodig is om vergunningen rond te krijgen, nieuwe technieken te ontwikkelen en installaties te bouwen. Het CDA wil Tata Steel graag behouden in Nederland, omdat wij staal ook echt nodig hebben en het meerwaarde heeft om dat in ons eigen land te kunnen produceren. Maar Tata moet wel stappen zetten.

Waar wij mee worstelen, is dat beloftes van Tata soms toch niet tijdig gerealiseerd worden of niet het gewenste effect hebben. Zo is de beperking van de uitstoot van PAK's, zoals Tata zegt dat ze die gerealiseerd heeft, niet terug te zien in de metingen. Daar wordt nog nader onderzoek naar gedaan. Dat soort zaken zijn verontrustend. Tata moet ervoor zorgen dat zij draagvlak behoudt en echt laten zien dat zij zich tot het uiterste inspannen om de uitstoot zo laag mogelijk te krijgen ten gunste van de gezondheid van de omwonenden en het milieu. Daarbij vindt het CDA het belangrijk dat de participatie en het participatieproces rond groen staal uiterst serieus wordt genomen en wordt meegenomen in de vervolgstappen. Daarom zijn wij ook mede-indiener van de motie van JA21 om werkbare ingediende ideeën en scenario's op te nemen in de concept-NRD en de MER.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. We zijn blij om te horen dat het CDA zich ook zorgen maakt over het niet nakomen van de beloftes van Tata. We zijn echt oprecht benieuwd: tot wanneer wil het CDA Tata de tijd geven om die beloftes waar te maken?

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Wij hebben daar geen specifieke tijdlijn voor vastgesteld, maar we geven aan dat we daarmee worstelen en dat Tata het wel moet laten gaan zien.

Groen staal lijkt ons de beste weg om staal te blijven produceren in Nederland, maar wel met inachtneming van randvoorwaarden voor gezondheid, milieu en klimaat. De borging van de gezondheidswaarde is van groot belang. Daarom willen we ook dat de maatwerkafspraken die het Rijk met Tata maakt worden meegenomen in de vergunningen. Om deze zaken te realiseren, zijn we mede-indiener van de motie Borging maatwerkafspraken.

Heel veel inwoners van Noord-Holland hadden in het verleden of hebben nu een baan bij Tata Steel. Veel inwoners van Noord-Holland zijn er trots op dat er hoogwaardig kwaliteitsstaal wordt geproduceerd in onze provincie. Het CDA ziet het belang daarvan en deelt die trots. Maar zoals gezegd, Tata moet echt laten zien dat zij zich tot het uiterste inspant om de fabriek schoner te krijgen en laten zien dat zij de zorgen rond gezondheid van omwonenden wegnemen. Dan kan iedereen weer trots zijn op Tata. Daar willen wij naartoe. Wij zien ook zeker de positieve insteek van Tata, want hoe je het ook wendt of keert, en los van het feit dat we zouden willen dat dingen sneller gaan: Tata is wel bezig met werken aan oplossingen voor morgen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de Statenlid Bwefar van GroenLinks.

Statenlid **BWEFAR** (GL): Dank, voorzitter. In de commissie zijn we al uitgebreid ingegaan op het HeraCless-plan en ik wil het hier ook niet volledig herhalen. Ik heb al aangegeven dat wij de Provinciale Coördinatieregeling als back-up verstandig vinden. Wat ik hier wel wil herhalen en benadrukken, is dat het van belang is dat Tata zelf de komende jaren bewijzen een betrouwbare partner te zijn, dat Tata zich minimaal aan de door haarzelf gestelde deadlines wil houden en waar dit kan sneller zal gaan en dat zij niet achteroverleunt, mocht daar ruimte voor zijn. Want de enige reden die Tata voor vergroening lijkt te hebben, is de wet- en regelgeving. Natuur en gezonde leefomgeving zijn niet iets waar zij zich iets van aan lijkt te trekken. We zijn ook van plan de door de Partij voor de Dieren en JA21 ingediende moties te ondersteunen, waarbij wij de moties met betrekking tot de economische toets en de borging van maatwerkafspraken gaan mee-indienen. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Roosendaal van de VVD.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Ik zie af van de eerste termijn. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan ga ik naar Statenlid Kostić van de Partij voor de Dieren.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. We krijgen een beetje een déjà vu van dit debat, want twee jaar geleden hadden we dit debat ook. Alleen toen ging het over een ander plan van Tata, namelijk de afvang van CO_2. Toen moesten we ook over dit besluit beslissen. En toen was het ook: nee, dit is misschien niet de ideale, maar het moet en het moet snel, want anders is Tata te laat en kunnen we de gezondheid niet beschermen. Nou ja, twee jaar later zitten we hier in een heel ander plan, weer dezelfde tunnelvisie, weer geen enkele waarborg voor de gezondheid, maar we moeten en zullen dit doorzetten. Dus 'versnellen' hoor ik steeds. Versnellen voor de gezondheid. Maar in de praktijk zien we vooral het versnellen van de ambities, of eigenlijk vooral de wensen van Tata. Tata mag alle kaders stellen. Dat accepteren we gewoon. Kaders over hoe de plannen eruit moeten zien, waar mensen over mogen praten. ChristenUnie had het over het maatschappelijke debat over die alternatieven. Ja, dat mag dus niet van Tata en daar heeft GS gewoon een handtekening bij gezet. We moeten het alleen maar over Tata's plan hebben en daar moet alles over gaan. 'Versnellen' betekent- Ja, ik zie-

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, zoals ik dat geïnterpreteerd heb, ging dat over de huidige aanvraag. Deze vergunningsaanvraag is beperkt in omvang. Ik heb opgeroepen namens mijn fractie om een breed debat te gaan voeren en gevraagd welke rol de provincie daarin kan spelen. Bent u het eens met die interpretatie?

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Kijk, uw interpretatie is aan u. Maar ik wijs op de feiten en ik wijs op de zorgwekkende feiten dat wij nu een proces in gaan die er uiteindelijk waarschijnlijk toe leidt dat er miljarden- Nou ja, BBB heeft het net gezegd: belastinggeld gaat naar Tata. En wij er hier niet goed voor zorgen dat alle alternatieven, tenminste de redelijke alternatieven, zijn verkend. We geven gewoon Tata een carte blanche om, nou ja, verder te gaan volgens haar eigen plannen. Dat is behoorlijk kwalijk, omdat – wat BBB terecht zei – wij een zelfstandige, morele verplichting hebben, maar ook een rationele om hier kritisch naar te kijken.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Laat ik hem omdraaien. Bent u het met ons eens dat we dat maatschappelijk debat moeten voeren en wilt u ons ook steunen met te zorgen dat dat maatschappelijk debat er komt?

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Nou, voorzitter, de ChristenUnie weet heus wel dat wij de afgelopen paar jaar dit debat al een hele tijd geleden hebben gestart over de mogelijkheid tot afschaling. U heeft het ook van de inwoners gehoord, van wetenschappers, van ons meerdere malen in de afgelopen vier jaar. Dat maatschappelijke debat is al lang gestart. Ons bezwaar is dat het wordt geblokkeerd door de manier waarop dit heel snel weer in één tunnelvisie wordt gegooid. En ja, de mogelijkheden voor omwonenden, maar ook voor maatschappelijke organisaties en wetenschappers om met alternatieve plannen te komen, op tijd, ernstig worden beperkt. En ja, daar hebben wij bezwaar op, juist omdat er dreigt miljarden te worden geïnvesteerd van maatschappelijk geld. Dan zeggen wij: kijk breder, kijk wat er mogelijk is en wat de maatschappelijke kosten-batenanalyse aangeeft wat de beste opties zijn; en niet zomaar Tata blind volgen. Dat is toch wel echt wat we aan het doen zijn.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Bent u met mij eens – ik hoor uw standpunt – dat dat dan ook kan buiten deze vergunningsaanvraag? Want daar zie ik van u nu een bepaalde tunnelvisie: het zal volgens u per se op dit moment moeten.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja ik hou van optimisme. Dus als het buiten deze vergunning kan: uiteraard steunen we dat altijd. Maar we zien gewoon het realistische gevaar dat alle ballen op dit plan worden gegooid. Dat was ook toen zo twee jaar geleden met het andere plan, dat ook al rammelende plan. Nu is het dit plan. Het Rijk is bezig met hier waarschijnlijk miljarden tegenaan te gooien. Dan is het een ons als volksvertegenwoordigers om er echt voor te zorgen dat de gezondheid wordt geborgd, de maatschappelijke baten het hoogst zijn. Daarom daag ik ook de ChristenUnie uit om daar kritischer over na te denken.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Bent u het met me eens dat u en de BBB vandaag suggereerden dat er miljarden geld in gaat, terwijl we juist nog geen duidelijkheid hebben over hoeveel geld erin gaat en daarmee gezamenlijk ook begin dit jaar een motie hebben ingediend om daar duidelijkheid over te krijgen? Dus dat deze discussie misschien een beetje voorbarig is. En dat de motie, waarin wordt opgeroepen om daar duidelijkheid in te krijgen, al bestaat; namelijk degene die we gezamenlijk hebben ingediend begin van dit jaar.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Nou, wat u zegt dat er geen duidelijkheid is, dat klopt. Dat is precies wat ik zeg. Eigenlijk is het een carte blanche die we aan het geven zijn aan Tata Steel om maar te doen eigenlijk wat zij van plan waren zonder dat er daadwerkelijk kan worden afgewogen wat de maatschappelijke kosten en baten zijn van de verschillende alternatieven die er zijn. Dus ja, daarom is ook een van onze moties, en hopelijk omarmt u die ook, dat we in ieder geval op zijn minst, als u toch doorzet met deze PCR, dat we op zijn minst een economische toets krijgen. Dan krijgen we meer inzicht. Maar dat data subsidiegeld nodig heeft, dat hebben ze zelf ook aangegeven. En dan zijn wij sowieso aan zet.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Zijn wij dan aan zet of is de Rijksoverheid dan aan zet, als het gaat over die miljardensubsidies?

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Wij zijn de check. Wij zijn uiteindelijk – en dat is het bijzondere, dat vind ik nog steeds eigenlijk een eer en tegelijkertijd heb ik er soms slapeloze nachten van – dat wij de hoofdverantwoordelijke zijn als het gaat om Tata Steel. Dat kan je niet zomaar weer aan het Rijk afschuiven. Wij hebben hier waarschijnlijk de meeste kennis als het gaat om hoe het het

afgelopen jaren heeft gefunctioneerd. En we zijn er hier voor de burgers. Dus we zijn er hier voor hen – volgens mij hoor ik dat van andere partijen ook – om voor hun gezondheid op te komen en voor hen de beste keuzes te maken. Volgens mij hebben we dan de verplichting om dan extra goed te kijken en extra kritisch te kijken naar de processen die nu worden ingezet, en niet weer dezelfde fouten te maken.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): En bent u met mij van mening dat het dan heel belangrijk is dat we dus zo meteen van Gedeputeerde Staten horen of zij ook geloof hebben in de door Tata gedeelde reducties en dat dat het doel moet zijn van het programma dat we hier met elkaar vaststellen? Daarna weten wat het geld gaat betekenen, om dan gezamenlijk te kunnen beoordelen of wij vanuit de provincie in ieder geval onze inzet onveranderd kunnen laten om in 2029 tot groen staal te komen bij Tata.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Nou, ik hoorde u eigenlijk vooral zeggen: of GS vertrouwen heeft in de door Tata gerealiseerde of gepland te realiseren reducties. Dat vinden wij dus ook belangrijk. Daarom pleiten wij dus al jaren voor onafhankelijke toetsing en de maatschappelijke kosten-batenanalyse. Nu gaat het Rijk bezig, landelijk gaan ze bezig, met een onafhankelijke toetsing van wat Tata nu presenteert. Maar hoe dan ook zijn wij daarvoor dat je de verschillende opties die er zijn voor Tata toekomstperspectief- Omdat het ons allemaal raakt. Het is niet iets kleins. Het raakt het hele land eigenlijk. Dat we daar verstandig naar kijken en de verschillende opties op, nou ja, onder andere de kosten, maar ook de baten voor de maatschappij, toetsen. En dan kunnen we allemaal afwegen wat verstandig is en wat niet. Als we dat twee jaar geleden hadden ingezet, zoals de Partij voor de Dieren heeft betoogd, dan waren we allang klaar.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Laatste interruptie van mijn kant. Als de doelstellingen worden gehaald zoals die door Tata zijn gepresenteerd hier in deze zaal twee weken geleden, kunt u dan staan achter het plan van Tata?

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Nee, want de kooksfabriek 2, de meest kankerverwekkende fabriek, is dan hopelijk- Maar dat is nog een ding: er is geen enkele garantie over wanneer die oude fabrieken echt dicht gaan. Maar ervan uitgaande dat Tata doet wat ze zeggen, dan gaat kooksfabriek 2, het meest kankerverwekkend onderdeel, pas in 2029 dicht. Absoluut onacceptabel, juist omdat die fabriek jarenlang regels schendt. Jarenlang. Jarenlang heeft de provincie hier niet op gehandhaafd. Nu doen ze het wel met dwangsommen. Maar wat ons betreft moet die vergunning worden ingetrokken.

De **VOORZITTER**: Statenlid Kostić, gaat u verder.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. Nou, dat scheelt weer een heel betoog, want uiteindelijk komt het erop neer dat we Tata steeds een soort carte blanche geven en daar vooral de versnelling inzetten in plaats van de versnelling in te zetten als het gaat om het echt beschermen van de gezondheid van omwonenden met de middelen die we al hebben, bijvoorbeeld met die kooksfabriek 2. Wat ik zei: regelschending. Dat betekent dat je aan zet bent om die vergunning in te trekken. Hopelijk komt dat ook binnenkort. Maar feit is dat dat nog steeds niet het geval is.

Een van de zaken die nog niet duidelijk zijn, is inderdaad de financiering. BBB wees er ook op. Wij willen ook geen luchtkastelen. Dat hebben we de afgelopen paar jaar toch helaas te vaak gezien. Wij noemen het ook wel de tatamorgana. Wij willen in ieder geval heel graag GS verzoeken- De motie komt eraan. De motie met het dictum- Overigens ingediend met SP, JA21, GroenLinks, Volt en D66. Verzoeken GS om zo snel mogelijk uit te zoeken hoe een financieel-economische toets rond het project HeraCless kan worden geborgd, en gaan over tot de orde van de dag.

Motie 45-30 mei 2023
Economische toets project HeraCless

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023.
Constaterende dat:

- *GS de Provinciale Coördinatieregeling (PCR)wil toepassen op het project HeraCless;*

- *GS hiermee 'een uiterste poging tot versnelling van de vergunningverlening' rond het project HeraCless van Tata Steel doet;*
- *Er tegelijkertijd nog veel onduidelijkheid is over de haalbaarheid en impact van het project op de leefomgeving en gezondheid;*
- *Het project HeraCless volgens Tata Steel alleen met behulp van subsidies van grond kan komen en het Rijk tegelijkertijd niet alles wil betalen.*

Overwegende dat:

- *Tijdens een aandeelhoudersgesprek van Tata Steel op zondag 7 mei2023 bleek dat de eigenaar van Tata Steel in India weigert om nieuw geld te investeren in het bedrijf in Nederland of om verantwoordelijkheid te nemen voor oude schulden en (tijdelijke) tekorten, maar wel via de centrale in- en verkoop van Tata Steel in Singapore blijft afromen;*
- *Het daarom belangrijk is de vraag te stellen hoe reëel het is dat Tata Steel de financiering van het project HeraCless rond gaat krijgen;*
- *Er dus een 'financieel-economische toets' wenselijk is, voordat overheden onomkeerbare besluiten nemen;*
- *De Raad van State recent in het kader van het bestemmingsplan Feyenoord City geoordeeld heeft dat een deugdelijke financiële toets vooraf wenselijk is en ten onrechte is aangenomen dat het plan uitvoerbaar was, terwijl er nog een financieringsgat was;*
- *De provincie omwonenden heeft beloofd 'scherp aan de wind te varen' als het gaat om het toezicht bij Tata Steel;*
- *Het binnen de beleidsvrijheid van de provincie valt om een 'financieel-economische toets' van Tata Steel te vragen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Om zo snel mogelijk uit te zoeken hoe een 'financieel economische toets' rond het project HeraCless kan worden geborgd.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ines Kostic (Partij voor de Dieren), Remine Alberts (SP), Kelly Uiterwijk (JA21), Ruchama Bwefar (GroenLinks), Julia Schneemann (Volt) en Wesley van der Heijden (D66).

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Voorzitter, en dan als laatste punt. We hebben hier allemaal gezien hoe hard de omwonenden hebben moeten vechten om überhaupt hier te worden gehoord. Dankzij hen gebeurt er überhaupt iets hier, is het een beetje wakker geschud hier. En is Tata tenminste een beetje gaan bewegen, laten we dat niet vergeten. Normaal gesproken doen we dit niet via moties, want in principe zouden brieven van omwonenden gewoon moeten worden beantwoord door de provincie. We zien wel dat GS haar best doet. Ook informeel praten gedeputeerden met omwonenden. Maar om het allemaal een beetje gecentreerd te houden en zodat iedereen dezelfde informatie heeft, het volgende verzoek. De motie is samen ingediend met – moet ik even kijken – JA21, Volt, D66. Roepen GS op om voor het zomerreces de genoemde brieven van de omwonenden en belangenorganisaties schriftelijk te beantwoorden en PS daarover te informeren, en gaan over tot de orde van de dag. Dank u wel, voorzitter.

Motie 44-30 mei 2023
Vragen en zorgen van burgers beantwoorden

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023.
Constaterende dat:

- *GS de provinciale Coördinatieregeling (PCR) wil toepassen op het project HeraCless;*
- *GS hiermee 'een uiterste poging tot versnelling van de vergunningverlening' rond het project HeraCless van Tata Steel doet;*
- *Er tegelijkertijd vanuit omwonendenorganisaties en maatschappelijke organisaties via brieven aan de provincie verschillende belangrijke vragen en zorgen zijn gedeeld over niet alleen dit project en het proces, maar ook over de huidige gang van zaken rond toezicht en handhaving bij Tata Steel;*
- *Het specifiek met name gaat om de brief van o.a. Frisse Wind en Milieuplatform IJmuiden Noord op 11mei 2023, de brief van Greenpeace en verschillende omwonendenorganisaties van 10 april 2023, en de brief 'Reactie en verzoek om onafhankelijk onderzoek t.b.v.*

HeraCless-Groen staal' van Frisse Wind, Gezondheid op 1 en Milieuplatform IJmuiden Noord op 23 april 2023.

Overwegende dat:

- *Omwonenden ook 'een uiterste poging tot versnelling' van de beantwoording van hun vragen verdienen;*
- *De antwoorden ook van belang zijn voor Provinciale Staten om goede afwegingen te kunnen maken.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Om voor het zomerreces de genoemde brieven van de omwonenden- en belangenorganisaties schriftelijk te beantwoorden en PS daarover te informeren.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ines Kostic (Partij voor de Dieren), Kelly Uiterwijk (JA21), Julia Schneemann (Volt) en Wesley van der Heijden (D66).

De **VOORZITTER**: En u levert de twee moties nu in? Ja, dank u wel. En deze maken nu allebei onderdeel uit van onze beraadslagingen. Dan heb ik als het goed is alle sprekers voor de eerste termijn gehad en dan geef ik het woord aan gedeputeerde Olthof.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel, voorzitter. Tata Steel. Ik ben nu drie jaar gedeputeerde en volgens mij is er geen PS voorbijgegaan of we hebben het over Tata Steel gehad. Of het nou een PCR-regeling is of een andere regeling, het gaat in de volle breedte over Tata Steel. En ook nu weer. We hebben het – en laat ik daar even duidelijk over zijn – over uiteindelijk een besluit of wij wel of niet een PCR-regeling willen toekennen. De Provinciale Coördinatieregeling. Volgens mij is dat inderdaad een fallback-scenario, dat op het moment dat het projectbesluit en de omgevingsvergunning of de Omgevingswet weer wordt uitgesteld, dat we in ieder geval hetzelfde tempo kunnen houden, zoals we dat met elkaar voor ogen hebben. Want één ding zijn we het volgens mij met elkaar over eens: dat Tata Steel schoon en groen moet zijn en dat het zo snel mogelijk moet gebeuren, en dat het meetbaar moet zijn en ook daadwerkelijk resultaat heeft voor de omgeving. En ik denk dat en ook de vorige Staten, maar ook deze Staten, het daar eigenlijk unaniem over eens is. Dat is al een heel grote winst, want dat is niet altijd vanzelfsprekend geweest. Dus het gaat over die Provinciale Coördinatieregeling. De Partij voor de Dieren waardeer ik altijd over de kennis van het hele dossier. Het lastige is alleen dat het vaak gaat over de feiten van een Partij voor de Dieren. Maar als de feiten zijn dat Tata Steel een vergunning aanvraagt en dat Tata Steel uiteindelijk bepaalt waar ze een vergunning voor aanvragen, zijn het uiteindelijk geen feiten. Want de Partij voor de Dieren wil graag dat wij alles gaan bespreken waar we niet over gaan. Dus laat ons het dan ook bij de feiten houden en laat ons ook bij de rol houden die we hebben. Onze rol is uiteindelijk een vergunningaanvraag van Tata Steel beoordelen, een vergunningaanvraag voor een groen staalfabriek. Dat willen we zo snel mogelijk doen. Dat is de vraag die hier voorligt.

Dat Tata Steel extra tijd heeft genomen om die NDR op te leveren. Ik weet nog wel, een paar weken geleden hadden we het erover dat het allemaal veel te snel ging en Tata Steel meer tijd moest nemen. Nu hoor ik er eigenlijk over dat het toch wel zorgelijk is dat Tata Steel meer tijd neemt. Het kan verkeren, ook in deze Staten. Want wat ik wel begrepen heb van Tata Steel is dat ze ook, ook naar aanleiding van de bijdrage van bewoners, van andere organisaties en participatietraject, ook van mening zijn dat ze wat meer tijd moeten nemen. Daar zit ook economische ontwikkelingen bij, daar zitten prijsontwikkelingen bij, daar zit de markt voor het hele staal bij. Maar ook het feit dat er input is geleverd die buiten die kaders is gegaan, dat Tata Steel wel serieus wil kijken: wat kunnen we hiermee? En ik denk dat dat goed is. Ik heb wel direct gevraagd: uiteindelijk uitstel of vertraging van de NDR kan niet betekenen dat er uiteindelijk geschoven gaat worden in het sluiten van de kooksgasfabriek en de hoogoven 7. Mij is ook persoonlijk bevestigd dat Tata Steel nog steeds in 2029 die kooksgasfabriek en de hoogoven 7 gaat sluiten. Dat staat los van het onderzoek wat we zelf doen naar een mogelijkheid of de vergunning voor de kooksgasfabriek kan worden ingetrokken als de derde last onder dwangsom is volgelopen. En dat er heel veel zorgen zijn-

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. Ik dacht, ik zoek het toch maar even op heel precies voor GS, want het gaat toch elke keer weer fout. U zegt, de gedeputeerde zegt, ja, er is

een vergunning aangevraagd en daar moeten we iets mee volgens de procedure. Maar tegelijkertijd, en dit is een vraag, klopt het dat GS kaders heeft vastgesteld binnen het voornemen projectbesluit HeraCless- Groen Staal, waarin staat dat Gedeputeerde Staten mogelijke oplossingen van de opgaven de volgende uitgangspunten en kaders voor dit project vastgesteld hebben? En dat gaat onder andere over, nou ja, productiecapaciteit, het gaat over de economische, ja, vitaliteit van Tata. Dat zijn toch- Dat staat toch echt hier, dat GS dat heeft vastgesteld. Dat is precies waar de Partij voor de Dieren het over heeft en waar de omwonenden het over hebben en Greenpeace het over heeft en Urgenda het over heeft-

De **VOORZITTER**: Komt u tot een vraag alstublieft.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dat u hiermee een carte blanche geeft aan Tata. Dus klopt het dat u die kaders inderdaad heeft vastgesteld?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Die kaders hebben wij vastgesteld ook op basis van aanlevering van Tata Steel. Maar ook, maar dan kom ik weer bij het punt, wij kunnen het wel gaan hebben over een half Tata Steel of een andere Tata Steel, maar uiteindelijk is het het bedrijf zelf die een vergunning aanvraagt en uiteindelijk de rol van deze provincie, van deze gedeputeerde, is de rol van bevoegd gezag, en dat is het beoordelen van een vergunningaanvraag. Dat is niet de rol – maar daar kom ik zo nog wel op – om heel breed te gaan kijken: wat zouden we anders willen? Laten we geen staal maken, maar laten we wat anders gaan maken? Dat is niet de rol. De rol is bevoegd gezag. Dat heb ik u vaker gezegd. En dat is uiteindelijk het beoordelen van een vergunningaanvraag. Niet meer en niet minder. En daar horen kaders bij die passen bij de vergunningaanvraag die Tata Steel voornemens is te gaan doen begin 2024.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Voorzitter, ik hoor dus gedeputeerde inderdaad bevestigen de GS hier kaders aan heeft gegeven. Dat is niet vanzelfsprekend. Dat is gewoon met Tata afgestemd; niet met PS afgestemd. En persoonlijk eigenlijk een opinie van GS waar we een debat over zouden moeten voeren, maar nog niet is gebeurd. Prima. Dan een tweede vraag. Klopt het dat GS ook het participatieplan van Tata Steel heeft vastgesteld en goedgekeurd?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dat klopt. Voorzitter, ik wil toch even wat zeggen, want ik ga over mijn eigen woorden. Als u die gaat herhalen, moeten u zuiver herhalen, want uiteindelijk heb ik heel duidelijk aangegeven dat wij een vergunning beoordelen. En dat u niet mij elke keer woorden in de mond moet leggen dat wij een carte blanche hebben gegeven aan Tata Steel. De feiten zijn dat de wetgeving daarover gaat, dat er uiteindelijk een vergunning wordt aangevraagd. En u maakt het elke keer alsof wij Tata Steel carte blanche geven. Dat vind ik heel vervelend, want daarmee suggereert u dat wij doen wat Tata Steel zegt. Wij beoordelen op basis van de bevoegdheden die we hebben
een vergunningaanvraag van Tata Steel. Dat zijn de feiten. Laten we die dan ook met elkaar vaststellen. Als u van mening bent dat dat niet de feiten zijn – maar daar heb ik u de vorige keer ook al op uitgedaagd – kom dan volgende keer met de feiten waar het over gaat.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Nou ja, de feiten zijn dus dat GS de kaders heeft vastgesteld waarbinnen mensen überhaupt iets kunnen inbrengen. We gaan niet heen en weer. Ja, u gaat over de vergunningen, dat is een feit. Wat ik probeer aan te geven, is een ander ding: dat u meer speelruimte geeft. Maar dat geeft niks. Dat debat gaan we niet herhalen. Ik had het over de vraag over participatie. Klopt het dat u dat participatieplan heeft vastgesteld? Ik hoorde volgens mij al een 'ja. Dan is mijn vraag: waar gaat u die participatie op toetsen hoe dat proces is verlopen? Klopt het dat de toetsing ook gebeurt op basis van het participatieplan?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Daar hebben we ook in de commissie over gesproken. Daar hebben we ook in een eerdere Statenvergadering over gesproken. Dat er inderdaad door deze Staten geconstateerd is dat de toetsing of het participatieplan goed is uitgevoerd niet voldoende geborgd is. Wij hebben ook gezegd: daar gaan we naar kijken en zorgen we dat uiteindelijk de uitkomst wel goed is. Dan gaan we niet het participatieplan opnieuw vaststellen, maar we gaan wel kijken om te zorgen dat u daarin wel voldoende comfort krijgt dat het goed gebeurd is.

De heer **VAN DER HEIJDEN** (D66): Voorzitter, ik hoorde de heer Olthof zeggen dat er een onderzoek loopt naar de sluiting van kooksgasfabriek 2 als een derde last onder dwangsom is opgelegd. Ik ben heel benieuwd of in dat onderzoek ook wordt meegenomen wat een effect is op de bedrijfsvoering van Tata Steel, en dus eventueel de werkgelegenheid voor die negenduizend werknemers die daar zijn. Omdat, in de technische briefing daar we hier gevolgd hebben, het tussen de regels door wel duidelijk werd dat als wij kooksgasfabriek 2 sluiten, de bedrijfsvoering van Tata daadwerkelijk in gevaar komt.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, voorzitter, en dan blijf ik wel bij een zuivere rol van deze provincie. Want de een zegt dat we veel meer moeten gaan doen dan we eigenlijk zouden kunnen. En in dit geval ook, is de rol ook dat wij moeten toetsen of Tata Steel zich aan de vergunning houdt. Net zoals elke ondernemer, net als elke burger in Nederland, heeft een bedrijf zich te houden aan de vergunning. Dat toetsen wij. En of uiteindelijk de handhaving terecht is of niet, daar zal ongetwijfeld een rechter wat over moeten gaan oordelen als het niet terecht is geweest. Maar wij kijken of Tata Steel zich aan de vergunning houdt. En we kijken ook of daar een passende, nou, straf bij hoort. Dat zijn we nu aan het doen en dat zijn we aan het onderzoeken.

De heer **VAN DER HEIJDEN** (D66): Dan heb ik nog geen antwoord op mijn vraag, want ik vroeg namelijk of u in dat onderzoek ook betrekt wat dat voor effect heeft op de werkgelegenheid van de negenduizend werknemers van Tata.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Nee, want ik weet niet direct wat uiteindelijk het sluiten van die kooksgasfabriek gaat betekenen. Uiteindelijk toetsen wij of er bij die kooksgasfabriek overtredingen geconstateerd moeten gaan worden. Dat er in de vergunningverlening – laat ik daar wel duidelijk over zijn, en of dat wenselijk is of niet – een economische afweging zit en allerlei dure woorden met proportionaliteit, daar wordt naar gekeken. Daar wordt ook in Europees verband naar gekeken. Maar uiteindelijk is het niet hier de afweging van 'o, ze overtreden wel, maar...', dan hebben ze een financieel probleem. Ik vind dat we zuiver moeten zijn in onze rol. Ook hier geldt dat wij uiteindelijk moeten toetsen of uiteindelijk Tata Steel zich aan de vergunning houdt. En als dat niet gebeurt, hoort er ook handhavend te worden opgetreden.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Voorzitter, dank u wel. Dus dat die extra tijd genomen is, ik denk dat het goed is. Ik denk ook dat het goed is dat Tata goed kijkt naar: wat is er nog meer ingebracht en wat betekent dat uiteindelijk voor die NDR die nog moet gaan komen, en hoe breed gaat dat? Want Statenlid Kostić, ik denk ook dat die beweging ook in gang is gezet. Ik heb ook eerder aangegeven: ik heb een formele rol en we hebben ook een bestuurlijke rol. Natuurlijk luisteren we ook naar wat daar gebeurt. Want uiteindelijk, die hele CCS-discussie die aan de buitenkant hier op tafel lag, die is niet voor niets van tafel gegaan, omdat er vanuit verschillende kanten ook met Tata Steel gesproken is en gekeken is naar: hoe kunnen we uiteindelijk toch een bredere discussie voeren? Bij de CCS ging het over alleen CO_2-uitstoot, ging het niet over gezondheid. En nu gaat het over gezondheid. Ik denk dat dat een enorme winst is. Toch begrijp ik alle onzekerheid en alle risico's die eraan zitten. Dat zijn uiteindelijk de risico's in tijd: gaan we het met elkaar halen? Gaan we de deadlines halen van 2030 en zo snel mogelijk uiteindelijk naar groen staal? Is het financieel de onzekerheid die ook vanuit India wordt gegeven en de onduidelijkheid ook die wij hebben. Wat moeten we daarmee? En wat betekent dat uiteindelijk ook voor deze vergunningaanvraag? Die begrijp ik heel erg goed.

Ik wil daar een paar dingen over zeggen. Laat ik beginnen met de motie als het gaat om financieel-economisch. Die laat ik graag aan de Staten, want ik denk dat het goed is of en hoe dat kan dat we daar duidelijkheid over krijgen. Ik kan niet zeggen dat het kan, maar ik ben wel bereid om dat uit te zoeken en dat ook met de Staten te delen. Want ik merk ook dat deze discussies anders blijven leven. En als we het over feiten hebben, laten we die feiten dan op tafel leggen.

Een ander punt is, en hebben we het ook over gehad: ik heb geen bevoegdheid – dat heb ik al uit laten zoeken, ook naar aanleiding van eerdere vragen van de BBB, om uiteindelijk, als er geen financiële zekerheid nog is, kunnen wij niet zeggen: we gaan de vergunning niet in behandeling

nemen. Uiteindelijk, wel of geen financiële duidelijkheid, een vergunningaanvraag moeten we in behandeling nemen.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel, meneer de voorzitter. Even terugkomend op uw opmerking ten aanzien van uw neutrale advies ten aanzien van de motie over de financiële consequenties. Volgens mij ligt er al een motie die is aangenomen door deze Staten als het gaat over het inzicht krijgen in de gezondheidsaspecten, maar ook de financiële aspecten van het plan Groen Staal. We noemen het vandaag dan HeraCless. Waar wij op wachten, is de invulling van u van deze motie die u als afgedaan wilde beschouwen en waarvan wij hebben gezegd in de commissie: deze is niet afgedaan. Daarmee is wat ons betreft deze motie overbodig, omdat die al staat. De vraag alleen aan u is: bent u het daarmee eens? En wanneer komt u met het inzicht dat u kunt aangeven: dit zijn de gezondheidskundige aspecten, dit zijn de financiële aspecten van plan HeraCless, dit gaan we op deze manier toetsen en opvolgen in de tijd aan de hand van duidelijke mijlpalen waarop u terug kunt rapporteren aan ons hoe de monitoring, hoe de bewaking van de voortgang van het plan gaat? Bent u dat met mij eens?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Nee, dat ben ik niet met u eens. In mijn beeld zijn het twee verschillende moties. U heeft gevraagd om het financiële inzicht te geven. Daar zijn we heel erg van. De maatwerkafspraken die vanuit EZK met Tata Steel worden gemaakt en de bedragen daarbij, want u heeft daar gevraagd: wat zijn die financiële consequenties? Deze motie lees ik of het procedureel mogelijk is om uiteindelijk dit te borgen. Dus ik zie een heel groot verschil van de vraag van hoe kunnen we dat doen en of het kan, en u vraagt inzicht in de financiële consequenties en ook de gezondheidskundige consequenties. Dat zijn volgens mij twee verschillende moties. De vraag is hoe en of, en u vraagt wat.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Een onderdeel van die motie was ook het opvolgen aan de hand van mijlpalen. Dus daarmee borg je toch ook dat je vanuit GS terugkoppeling geeft aan de Staten over de haalbaarheid en de voortgang van die financiële doelen?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, alleen ik weet niet – en dat wil ik graag laten uitzoeken – of en hoe financieel-economische consequenties geborgd kunnen worden in maatwerk of in vergunningen. Dat weet ik niet. De andere vraag is dat ik u op de hoogte gehouden over de financiële impact. Dat is ook een andere vraag en daar kwam ik ook even op. Wij kunnen niet- Ik hoor ook alle signalen van aandeelhouders- Ik kan daar geen waarde aan hechten. Ik kan alleen op een gegeven moment dat hebben wat rechtstreeks tot mij komt. Maar ik kan u wel zeggen dat of er wel of geen financiële duidelijkheid is, uiteindelijk moeten wij een vergunning in behandeling gaan nemen. Wij kunnen op basis van een financiële onduidelijkheid de vergunning niet weigeren. Sterker nog, wij moeten de vergunning toekennen als die aan de voorwaarden voldoet en er wordt geen gebruik van gemaakt. Dan kunnen we hooguit na een jaar of twee de vergunning gaan intrekken. Maar er is geen enkele grond om een vergunning te weigeren omdat er nog geen financiële duidelijkheid is.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Is het dan niet aan EZK om de subsidievoorwaarden zo te stellen dat alleen de subsidie kan worden verleend en de hulp bij de aanleg van de infrastructuur op het moment dat dat helder is? Dus is het aan u en aan ons om die financiële duidelijkheid op dit punt te krijgen of is het aan EZK?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Nu komen we precies bij het punt denk ik ook naar de Partij voor de Dieren. De provincie stopt er geen euro subsidie in. Uiteindelijk is het EZK die met maatwerkafspraken bovenwettelijke afspraken met Tata Steel kan maken. Daar zit ook de financiële knop. Dus op het moment dat er een discussie gevoerd gaat worden over een kleiner Tata Steel, een ander Tata Steel, wat dan ook, dan is het met name EZK en het toetsende orgaan – volksvertegenwoordigers, de Tweede Kamer – die daar ook de minister op moet aanspreken. Dus in dat opzicht ligt die verantwoordelijkheid bij de Tweede Kamer en bij de minister. Wij maken geen maatwerkafspraken. Wij maken geen financiële afspraken met Tata Steel als het gaat over een subsidiëring voor uiteindelijk de realisatie voor groen staal. Ik kom straks nog op de vraag van de ChristenUnie terug als het gaat over andere financiën. Voorzitter, dus dat mag duidelijk zijn. Die twee wil ik duidelijk- En ik heb volgens mij de motie al in ieder geval aan de Staten gelaten als het gaat over de motie voor de Partij voor de Dieren.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. En dank voor het aan de Staten laten. Belangrijk om dat debat ook hier te voeren. Toch even een vraag over- U laat het aan het Rijk om eventueel andere alternatieven op te pakken. We hebben hier ook een motie aangenomen gekregen om toch, nou ja, een pleidooi te doen om inderdaad die alternatieven naar voren te brengen bij het Rijk. Maar toch even de vraag. GS heeft kaders vastgesteld voor het komende proces: wat Mensen kunnen inbrengen, waarover eigenlijk zienswijzen kunnen worden ingediend. Bent u bereid om daar nog een keer naar te kijken om, samen met Tata wellicht? Dat daar toch iets breder naar kan worden gekeken, zodat ook alternatieve plannen, die niet helemaal nu netjes binnen de kaders zoals ze nu zijn vastgesteld, toch ook een kans krijgen. Bent u daartoe bereid?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, voorzitter, ik vind het altijd een beetje een vraag- Ik heb een formele rol, en dat heb ik u de vorige keer ook proberen het uit te leggen. Dat is de rol van bevoegd gezag en dat is gewoon een zuivere rol en die moet je ook spelen. Dat neemt niet weg dat uiteindelijk geluiden uit de samenleving, geluiden van anderen: natuurlijk worden die op tafel besproken. En natuurlijk bespreken we die ook met Tata Steel. Maar uiteindelijk is het wel, formeel, Tata Steel vraagt de vergunning aan, Tata Steel bepaalt uiteindelijk waar ze een vergunning voor aanvragen. Dat neemt niet weg dat wij ook met de IJmond-gemeenten, ook met Tata Steel, ook met EZK en I&W praten natuurlijk over die maatschappelijke consequenties, praten we over uiteindelijk ook de geluiden uit de omgeving, praten we over de geluiden van Urgenda. Dus ja, er wordt over gesproken. Maar dat is inderdaad in het bestuurlijke traject. Dat staat even los van uiteindelijk de feitelijke rol die we als bevoegd gezag hebben.

Voorzitter, dan toch even over dat maatwerk. Daar hebben we het de vorige keer bij de commissie ook over gehad. De maatwerkafspraken zijn een aanvulling – daar hebben we het altijd over gehad met elkaar – op de vergunning. Uiteindelijk, de vergunningaanvraag moeten we toetsen. Die proberen we zo scherp mogelijk vast te stellen en daar moet Tata Steel zich aan houden. Toch kan ik me voorstellen dat er op basis van de gezondheid uiteindelijk en op basis van, nou, zeggenschap van het Rijk en noem het maar op, dat er aanvullende wensen, eisen zijn, die gesteld gaan worden aan uiteindelijk een mogelijke financiële bijdrage van het Rijk. Die worden vastgelegd in de maatwerkafspraken. Dus de vergunning is één manier, de aanvullende maatwerkafspraken een andere. Dat betekent niet overigens dat niets van die maatwerkafspraken in een vergunning terecht kan komen. Want ik kan me heel goed voorstellen dat er uiteindelijk maatwerkafspraken worden gemaakt over bepaalde stoffen of over het toch neerzetten van bepaalde installaties die we als vergunning niet kunnen afdwingen, maar uiteindelijk wel, omdat dat maatwerkafspraken zijn geweest, dat Tata Steel uiteindelijk daarvoor wel een vergunning moet aanvragen. En als ze dat doen, dan kan het vervat worden in de vergunningaanvraag. Daar kom ik straks ook op bij de motie van JA21, want die zit in die geest volgens mij als het gaat over Tata Steel en als het gaat over EZK. Voorzitter, dus dat is nog daarover. De financiële haalbaarheid, volgens mij ben ik daar duidelijk over geweest. Daar gaan we naar kijken. Ik wil u zo snel mogelijk- Want ook wij willen die duidelijkheid hebben over die financiële haalbaarheid: wat betekent dat? Maar nogmaals, we zijn daar afhankelijk van andere partijen, maar we gaan het wel bekijken.

Voorzitter, dat is dat. Ik ga even kijken, want er zijn nog een aantal andere vragen gesteld. O ja, de motie van Forum voor Democratie, dat is wel een beetje een vreemde motie, omdat u eigenlijk zegt: we willen een motie indienen om tegen het voorstel te stemmen. Volgens mij moet u gewoon tegenstemmen en heeft u daar geen motie voor nodig. Maar ik weet trouwens niet wat u gaat doen als die motie niet wordt aangenomen. Gaat u dan voor het voorstel stemmen? Ik bedoel, dat is op zich wel een bijzondere. Maar volgens mij moet u die motie niet indienen en moet u gewoon voor of tegen het voorstel voor die PCR stemmen. Overigens kan ook Forum voor Democratie niet tegen uiteindelijk een snelle procedures zijn om te zorgen dat het zo snel mogelijk gezond gaat worden in die omgeving. Althans, dat lijkt me niet een doelstelling van Forum voor Democratie.

De ChristenUnie, die had een paar vragen. De datum, die heeft u ook gesteld bij de commissie. Daar hebben we ook al schriftelijk op gereageerd. Ik weet niet of de antwoorden al bij u zijn gekomen. Maar wij kunnen in die vergunningverlening geen datum opnemen. Dat kan niet. Dat hebben we ook schriftelijk al bevestigd. Dus die zijn waarschijnlijk nog onderweg naar u.

Dan het financiële risico en de kosten in de procedure. Wij hebben een anterieure overeenkomst gesloten met Tata Steel als het gaat over de financiering van het projectbesluit. Dus de weg daar naartoe. Daar zijn afspraken gemaakt met Tata Steel. Voor de vergunning zelf kunnen we straks leges gaan heffen onder de Omgevingswet. Dus daar zijn leges voor. Daar zit overigens wel bij, stel dat Tata Steel niet tot een vergunningaanvraag komt, dan zijn uiteindelijk de kosten die we nu al maken om tot die vergunningaanvraag te komen – er worden al gesprekken gevoerd over de vergunning – ja, die krijgen we dan niet vergoed, want dat staat even los van de anterieure overeenkomst voor het projectbesluit. Dat zijn twee aparte trajecten.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel voor dat heldere antwoord. Maar dat lijkt me dan een inkopper om daar ook afspraken over te maken, want we gaan een enorm risico lopen op die manier.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, we maken op dit moment kosten om uiteindelijk straks een vergunning in behandeling te kunnen nemen. Ja, en die kosten, dat is de aanloop naar een vergunning. Als de vergunning wordt aangevraagd, dan kunnen we die verhalen via leges. Maar we hebben geen titel om uiteindelijk de kosten, de investering om tot de vergunningaanvraag te komen, te verhalen. Dat hebben we wel met het projectbesluit gedaan, omdat dat een apart traject is om tot een projectbesluit te komen. Die kosten worden wel vergoed. Dat is vastgelegd in die anterieure overeenkomst.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Is het technisch dan niet mogelijk om als onderdeel van die anterieure overeenkomst die er wel is, ook afspraken te maken over wat er gebeurt bij het afbreken van een vergunningsaanvraag?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Daar heb je wel twee partijen voor nodig. En uiteindelijk, voor dat projectbesluit, daar hadden ze ook de provincie nodig om zo snel mogelijk dat te gaan doen. Uiteindelijk, een vergunningaanvraag is een recht en dat kunnen we niet weigeren. Dus uiteindelijk moeten we meewerken aan een vergunningverlening. Dus dat zijn twee aparte trajecten.

Dan de discussie over de toekomst. Ik denk een terecht punt. Ik wil hem toch even- Ik heb net al aangegeven: er wordt over gesproken. Ook de IJmond-gemeenten kijken: hoe gaan we uiteindelijk het overleg vormgeven om te kijken naar die toekomst? Voor ons is het wel een heel lastige, omdat uiteindelijk- En die lopen altijd door elkaar. Ik begrijp wel dat een aantal partijen dat graag bij elkaar willen brengen. Alleen, uiteindelijk de rol van bevoegd gezag moeten wij doen op basis van een vergunningaanvraag die er ligt, op basis van de huidige productie die er ligt. Dat neemt niet weg dat er wel een discussie in een bredere vorm- Niet alleen bij Tata Steel, maar ik denk in het totaal, ook als het gaat over de energietransitie, de waterstofbackbone die er moet gaan komen en alles wat er gaat gebeuren, dat er uiteindelijk wel met het Noordzeekanaalgebied naar de toekomst gekeken gaat worden. En daar maakt Tata Steel een belangrijke rol vanuit. Hoe we dat vorm gaan geven, ook in de vorm van Tata Steel, nou ja, daar zitten we ook met EZK te kijken van wat EZK voor visie heeft als het gaat over de toekomst van de staalindustrie in Nederland en welke afspraken zij erover willen gaan maken. Dus ja, daar moet over gesproken gaan worden. En ja, we praten ook met de IJmond gemeenten: hoe zou je dat vorm kunnen geven? Maar nogmaals, dat staat los van dit traject. En laten we die alsjeblieft niet elke keer vermengen met elkaar. We hebben hier een formele, een feitelijke rol als bevoegd gezag; en daarnaast een bestuurlijke ambitie en een visie hoe de toekomst er uiteindelijk uit moet gaan zien. Maar nogmaals, die kunnen we niet door elkaar halen.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Helemaal helder dat wij die twee rollen moeten onderscheiden, maar ziet u ook een rol voor de provincie om aanjager te zijn dit bij het Rijk op het bordje te leggen. We merken dat er heel veel onrust is in de omgeving en dat we die discussie met elkaar moeten gaan voeren. We kunnen het niet houden bij alleen maar een procedurele vergunningsaanvraag.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, volgens mij heb ik net op vragen ook van de Partij voor de Dieren aangegeven dat we juist die onrust ook adresseren met de IJmond-gemeenten, want die hebben hetzelfde gevoel. We proberen ook met EZK. Dus ja, we proberen die discussie best te entameren. Alleen, nogmaals, we zoeken nog wel even welk vorm en wat betekent dat dan? Ik bedoel, wat

voor instrumenten heb je? Behalve dan erover praten en verwachtingen wekken, want daar zit mijn grote zorg op het moment dat we nu dat gesprek gaan voeren, dan krijg je wel de verwachting: Ja, maar dit proces loopt nu. Dus het gaat ook over verwachtingenmanagement. Het gaat ook over dat doen wat je ook waar kan maken. Maar nogmaals, ja, we praten er ook met andere partijen over van hoe die toekomst eruitziet en hoe je dat vorm zou kunnen geven.

Voorzitter, volgens mij ben ik er al aardig doorheen. De motie, althans, de opmerking van D66. Kijk, u geeft nu: PS consulteren als er een- We geven een PCR over een aantal vergunningen en we vragen mandaat als er een vergunning aan moet worden toegevoegd. Ik begrijp heel goed dat de Staten wil weten van, hé, waar gaat het dan over? Dus ik wil ook graag met u afspreken dat we u erover informeren als zich dat gaat voordoen. Als het consulteren betekent, dat betekent dat wij een formeel traject ingaan. Dat betekent dat het in de commissie besproken moet gaan worden en dan, ja, dan kan het dus wel weer in de tijd, kan het zo weer een maand, twee maanden, duren voordat we dat besproken hebben en wat dat betekent. Dus ik wil heel graag dat wij uiteindelijk ook de omgevingsdiensten opdracht kunnen geven om door te kunnen gaan, maar wel om u te informeren als dit speelt. En u kunt op dat moment beoordelen van wat de impact daarvan is en of u daar verder over wil praten en of u daar verder consequenties aan wil hangen. Want één ding, ik kan u consulteren, maar uiteindelijk die vergunningaanvraag kunt u als Staten niet tegenhouden, want dat is uiteindelijk gewoon iets wat doorgaat.

De heer **VAN DER HEIJDEN** (D66): Maar hoe ziet u dat voor zich dan? U heeft dan als GS een besluit genomen om een vergunning wel of niet onder de PCR te laten vallen. Dan neem ik aan dat u ons informeert. En dan kunnen wij in de commissie zeggen: nou, wij waren het er eigenlijk niet mee eens, en tot zover, want dat was het.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Het enige wat u kunt zeggen van dat we deze vergunning dus even los van de PCR moeten gaan behandelen en daar een procedure moeten gaan lopen, een verlengde procedure en naar de rechter. U kunt niet als Staten zeggen: deze vergunning gaan we niet in behandeling nemen. Dus de enige bevoegdheid die u heeft, dat u zegt van ja, deze vergunning, die mag niet onder de PCR vallen. Terwijl het op dit moment, als we dat hadden geweten, een grote vergunning was geweest als onderdeel daarvan, was hij nu benoemd geweest. Dan gaat het vaak over dingen die we nu nog niet kunnen overzien, wat uiteindelijk een kleine toevoeging daarop is. En daarom wil ik u graag informeren, want ik wil u graag volledig op de hoogte houden van wat er speelt. Ja? Maar om dan vervolgens nu te zeggen ‘consulteren’ en daarmee het proces te laten stagneren, dat vind ik zonde van de tijd, want dat kan op een gegeven moment gewoon belangrijke tijd schelen. Maar nogmaals, laten we ook duidelijk wezen: u gaat er niet over of een vergunning wel of niet in behandeling wordt genomen. Daar kunt u van alles van vinden. Het enige wat u kunt zeggen: deze vergunning, die gaan we gewoon netjes, verlengd, met de rechtsgang en dan gaat die anderhalf jaar langer duren. Dat is het enige wat u kunt besluiten op dat moment.

De heer **VAN DER HEIJDEN** (D66): Volgens mij zijn de gedeputeerde en ik het erover eens inderdaad dat wij niet het besluit kunnen nemen of we een vergunning wel of niet in behandeling nemen. Maar wat ik aan de gedeputeerde vroeg, was het volgende: wij mandateren u met besluitpunt twee uit de voordracht. En op het moment dat u ons informeert en ik met een aantal collega’s hier zeg van “goh, deze hadden we misschien buiten de regeling willen houden”, dan hebben wij geen poot om op te staan, want we hebben u gemandateerd om dat besluit te nemen en we kunnen dat besluit niet ongedaan maken. Dus ik nam u mee in de gedachtegang van: wat gebeurt er dan? En dan het enige is wat we kunnen zeggen: nou, dat hadden we toch liever anders gezien.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dan zult u met een amendement moeten gaan komen, dat u dat hele mandaat eruit haalt, want dat is het enige om het besluit te wijzigen. Op het moment dat u zegt van “ik wil goed geïnformeerd worden en we willen erover kunnen praten als het zich voordoet”, dat aanbod doe ik u ook. Daar staat ook helemaal niks op tegen. Als u zegt “we willen helemaal dat mandaat eruit hebben”, dan moet u een ander besluit nemen. Maar dan haalt u hem wel helemaal overhoop en dat lijkt me ook niet de bedoeling.

De heer **VAN DER HEIJDEN** (D66): Dan zijn de gedeputeerde en ik het nog een keer eens met elkaar, omdat wij graag allebei snelheid willen maken in deze procedure. Daarom ben ik ook niet

voornemens om eventueel een amendement in te dienen om u helemaal niet te mandateren. Alleen zou ik graag vooraf wensen en bedenkingen mee willen geven bij bepaalde vergunningaanvragen die misschien een iets grotere impact hebben dan u en ik nu kunnen voorzien met elkaar en dat we daar dan toch even iets van wensen of bedenkingen mee kunnen geven voordat u uiteindelijk een daadwerkelijk besluit neemt.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, maar hoe ziet u deze figuur dan voor u? Want uiteindelijk geeft u al aan van, het moet groots en meeslepend zijn of venijnig en klein en- Nou ja, mijn collega, die kan dat veel beter- Het zijn zijn woorden. Hij kan het veel beter uiten. Daar gaan we wel een discussie over krijgen. En vervolgens geeft u bedenkingen mee, dan laat u het aan mij over. Wat doet u daarmee? Ik bedoel, laten we dan een duidelijke uitspraak gaan doen, want ik bedoel, op deze manier krijgen we alleen maar discussie, want de een interpreteert het zo en de ander zo. Wij vragen uiteindelijk voor deze vergunning en dat is uiteindelijk- Vragen we een mandaat als er een vergunningkje bij moet komen. En ik zeg het heel bewust 'een vergunninkje', want als het heel groots is- Niemand van ons heeft met elkaar al die vergunningen die er nu onder vallen met elkaar besproken. Blijkbaar vinden we het geen enkel probleem. Ik heb geen enkele bedenking of een andere opmerkingen meegekregen. En uiteindelijk zeggen we: als er nog eentje toegevoegd moet worden, geef ons dat mandaat zodat we snelheid kunnen houden. Ik zeg u, ik wil u graag informeren daarover. Sterker nog, ik wil u ook- Het lijkt me hartstikke goed om er in de commissie over te gaan praten. Als u zegt 'consulteren' betekent dat ik op dat moment niet verder kan gaan, want dan moeten we eerst wachten wat de uitspraak van de Staten gaat worden. Nou, daarvan zeggen we van, is dat nu uiteindelijk wel dit waard of willen we die snelheid erin houden om uiteindelijk elke- Want het kan best zijn dat er uiteindelijk twee vergunningen bij moeten komen en dat we dan twee maanden gaan verliezen. Nou, is dat nou uiteindelijk wat u wenst? Want dat is de impact van deze motie. Dus nogmaals, ik zeg u toe: ik wil u graag informeren en ik wil er graag met u over praten in de commissie. Ja. Maar dat is wat ik wil toezeggen. Het is uiteindelijk aan u wat u daarmee doet.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Voorzitter, weet de gedeputeerde nog de laatste keer dat u zei: ik ga u informeren? Toen was onder andere van de Partij van de Arbeid, maar ook van ons en van de rest van de commissie de oproep dat het participatieplan van Tata Steel- Zorg ervoor dat wij het eerst krijgen. Toen kregen wij precies hetzelfde antwoord: ja, maar ja, de verkiezingen en dan- Nou ja, het moet allemaal snel, snel, snel, want anders is er weer vertraging. Het resultaat daarvan is, en herkent GS dat, dat het participatieplan – dat heeft u net eigenlijk ook wel zelf erkend – toch niet zo goed is gelukt. Dus pleit het eigenlijk niet juist voor wat mijn collega van D66 zegt om toch bij die momenten van groots en meeslepend overleg over het eventueel- Of met uw collega van de VVD hoe dat precies moet, om dat toch nog even bij de commissie te leggen voordat er definitief een besluit op komt?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Volgens mij heb ik u gezegd dat ik u daarover zal informeren. U bent vrij om dat zelf te agenderen en dat te bespreken in de commissie. Dus dat laat ik aan u. En nee, ik ben het niet met u eens dat uiteindelijk het participatietraject- Want anders waren wij niet akkoord gegaan met het participatievoorstel wat er lag. Dus met andere woorden, u bent er niet blij mee; wij zijn ermee akkoord gegaan, dus wij kunnen ermee instemmen. En u suggereert nu dat het participatietraject niet goed loopt. Ik weet niet waar u dat op baseert. Want ik bedoel, volgens mij is er een traject geweest. Volgens mij loopt het nog. Neemt Tata Steel extra tijd, door u ook gewenst, om daar goed naar te kijken. Dus ik weet niet of u al een evaluatie heeft gezien of hoe u weet van, de participatie loopt niet goed. Ja, de feiten die u altijd noemt, wat geen feiten zijn, die zitten er niet in. Dat kan. Daar verschillen we van mening over.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Voorzitter, ik waardeer de gedeputeerde zeer. Maar toch een aantal minuten terug hebben we het hierover gehad en heeft gedeputeerde gezegd: die zorgen over het participatieplan en het participatieproces, die nemen we mee. We erkennen dat sommige dingen niet goed zijn gegaan. Daar gaan we achteraf nog scherp naar kijken. En ik zie u 'nee' schudden. Betekent dat, dat u eigenlijk nog steeds honderd procent achter het participatieplan zoals het is vastgesteld, staat, dat er geen enkele verbetering mogelijk was?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Volgens mij is er een opmerking gemaakt vanuit de Staten uiteindelijk dat de evaluatie te beperkt is geweest. Daarvan heb ik gezegd van, dat nemen we mee. Ik heb de

woorden niet genomen, maar die legt u me in de mond dat we hebben gezegd dat het participatieplan toch niet zo goed is geweest. Over een evaluatie hebben we gezegd, we gaan zorgen dat dat goed geborgd wordt. Dat heb ik u toegezegd als aanvulling daarop. Over de rest van het participatieplan heeft u mij niet horen zeggen dat het niet goed is geweest of dat daar een aantal dingen fout zijn gegaan. Maar dat zijn uw woorden en die heb ik niet gezegd.

De **VOORZITTER**: Ik zou willen verzoeken om nu of een nieuwe vraag te stellen, anders blijven we telkenmale rond hetzelfde onderwerp draaien.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, zeker. Nou ja, u zegt steeds dat als we dit doen, dat er dan grote vertragingen komen. Is dat wat u met honderd procent zekerheid kan zeggen?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Nee. Omdat ik überhaupt niet eens weet of er wel een vergunning aan toegevoegd moet worden. Wij hebben alleen gezegd, mandaat, stel dat het gebeurt dat we onderweg merken dat er een vergunning ontbreekt, geef ons een mandaat om die onder de PCR te hangen, omdat het uiteindelijk wel als een totaal wordt gezien. Ik vraag geen mandaat voor een heel andere vergunning die niets uiteindelijk met groen staal te maken heeft. Het is een vergunning die past in het geheel. Ik wil u daarover informeren. Maar als u mij vraagt of ik het honderd procent zeker weet: nee, anders had ik het mandaat niet hoeven vragen, want dan had die er nu al bij gezeten. Dan had ik het honderd procent zeker geweten. Ik heb alleen het risico benoemd, dat als dat één of twee vergunningen zijn, dat je zo een maand, twee maanden, gaat verliezen in de tijd als wij moeten wachten op het hele traject met uw goedkeuring. Want vergeet niet dat die hele PCR moet wachten op dat moment. Want uiteindelijk is het een totaal coördinatiebesluit en als er een vergunning aan moet worden toegevoegd, maar u gaat er nog niet mee akkoord, dan hebben we een probleem.

De **VOORZITTER**: Ja, ik heb het idee dat we hier een beetje in een cirkelredenatie zitten. Dus tenzij u een heel andere vraag hebt, maar anders zou ik willen zeggen, wil ik graag verzoeken aan de heer Olthof om verder te gaan. Er komt nog een tweede termijn aan. Dus dan kunt u in die tweede termijn daar uw spreektijd voor gebruiken om die vraag te stellen. Nee, het is elke keer dezelfde vraag.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Het is een andere vraag.

De **VOORZITTER**: U heeft een andere vraag. Oké, nou, dan nog één vraag en dan gaan we echt door.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja. Wat weegt voor GS het meest: die zorgvuldigheid en het recht van de Staten om zich te kunnen uitspreken, of die snelheid?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Uiteindelijk gaan de Staten over haar eigen orde. Dus op het moment dat u van mening bent dat er een motie over moet komen en u gaat hem aannemen, dat is het aan deze Staten en dan zal GS die ook uitvoeren. Geen enkele discussie over. U vraagt alleen aan mij argumenten. Nou, die geef ik. En nogmaals, de Staten heeft haar eigen oordeel en daarmee is ook de rol van de Staten duidelijk.

Voorzitter, ik ga afronden, want ik heb nog voor BBB nog een aantal punten die ik toch nog wel even wil noemen. Volgens mij heb ik duidelijk aangegeven, de zorg van BBB over de financiering en de geluiden die er zijn, dat ik die zorgen begrijp en dat we ook zo snel mogelijk op basis van de ene motie, die eerder was ingediend, die duidelijkheid willen geven en aan de andere kant kijken hoe we uiteindelijk de financieel-economische consequenties kunnen borgen. Dat gaan we uitzoeken. En de financiële duidelijkheid, die gaan we snel geven. Uiteindelijk kunnen we die vergunning niet afgeven als die financiële onduidelijkheid er is. Niet wenselijk. Maar nogmaals, uw boodschap heb ik helder meegekregen en die gaan we ook serieus bespreken met EZK.

Ik wil u wel een ander punt- U hebt een paar keer gezegd “kink in de kabel komen”, “grote financiële risico's”. Het zijn grote financiële risico's voor Tata Steel en mogelijk EZK. Ik weet niet wat voor afspraken er worden gemaakt. De provincie heeft geen subsidierelatie met Tata Steel. Wij leveren geen bijdrage aan uiteindelijk de realisatie van groen staal, behalve dan het traject,

ook wat de ChristenUnie genoemd heeft, als het gaat over het vergunningstraject. Het is een hoop geld, maar wij participeren dus zelf niet financieel in de groen staa-route. Dat is EZK, dat is het Rijk. En de Tweede Kamer zal uiteindelijk met EZK die afspraken in ieder geval moeten verifiëren: hoe zorgen we dat dat geborgd is?

Voorzitter, nog sneller. Nou, volgens mij hebben we die allemaal besproken. Terecht punt van GroenLinks trouwens, laten we dat niet vergeten dat uiteindelijk één partij verantwoordelijk is voor groen staal. Eén partij is verantwoordelijk voor een schone, groene fabriek en dat is Tata Steel zelf. Bij ons kan de verantwoordelijkheid worden neergelegd van 'de provincie werkt niet mee'. Wij zorgen ervoor dat wij in ieder geval onze verantwoordelijkheid, dat is de rol van het bevoegd gezag, dat we die zo goed en zo snel mogelijk uitvoeren, zorgvuldig uitvoeren, maar uiteindelijk, of die fabriek er gaat komen, daar is Tata Steel primair zelf verantwoordelijk voor.

Nou, volgens mij heb ik alle punten nu wel benoemd, voorzitter en als ik wat vergeten ben, dan hoor ik het graag.

Dan de moties. Laat ik daar duidelijk over zijn. Ik heb motie 41, motie 42, en ik ga ervan uit dat die van de Partij voor de Dieren 43 en 44 zouden zijn geweest. En gelet op de discussie die we net hebben gehad, laat ik die vier emoties aan het oordeel van de Staten.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Fijn dat u ze allemaal al heeft meegenomen. Dan kijk ik even voor een tweede termijn. Mevrouw Uiterwjk, heeft u behoefte aan een tweede termijn? Ja, dan geef ik u het woord.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Voorzitter, ik wil graag de gedeputeerde bedanken voor zijn wel uitgebreide beantwoording. De moties zijn oordeel Staten, dus daar zijn we ook blij mee. En we hopen natuurlijk dat er binnen deze Staten steun zal zijn voor deze moties. Een discussie die we een beetje mank zien lopen soms, dat staat ook een beetje los van de PCR, is dat het gaat over de kosten die gemaakt worden door EZK enerzijds – dat is de subsidie en de maatwerkafspraken – maar ook de kosten die gemaakt worden door de provincie Noord-Holland en indirect door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied in het traject van vergunningverlening. Dat is toch minder geld dan dat de subsidie zal zijn, maar ook dat gaat om een aanzienlijk deel en dat loopt in de miljoenen. Het is natuurlijk wel prettig als wij enige zekerheid hebben dat het volgen van die vergunningsaanvragen, dat het toetsen en dat meewerken met Tata in die PCR, dat dat ook leidt tot een financieel haalbaar plan, waarbij ook winst voor de gezondheid in de omgeving zit wat meetbaar en transparant is. Dus ik begrijp de gedeputeerde die zegt "ik zit met een formele rol en met een bestuurlijke rol", maar ik denk wel dat het goed is om voor ogen te houden dat wij heel veel tijd gaan investeren in deze plannen van Tata Steel, heel veel tijd, heel veel geld. En als dat uiteindelijk leidt tot een fikse gezondheidsverbetering en we kunnen door met groen staal, dan is dat uiteraard iets positiefs. Maar ik denk wel dat we meer duidelijkheid en meer helderheid moeten hebben over de haalbaarheid, voordat wij echt de komende jaren dit traject ingaan. En de mogelijkheden die we daarbinnen hebben, daar roep ik ook GS echt op om ons zo goed mogelijk te informeren en ook met Tata in gesprek te blijven over eventuele zorgen daaromtrent. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Dekker behoefte aan tweede termijn? De heer Klein? De heer van der Heijden?

De heer **VAN DER HEIJDEN** (D66): Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording en ik ga graag op zijn toezegging richting mij in om ons te informeren. Wel met de opmerking dat ik vind dat er wel heel veel werk richting PS dan komt om te checken of wij het daarmee eens zijn en daarna nog met u daar het gesprek over aan te gaan. Maar dank daarvoor.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Schneemann, behoefte aan een tweede termijn? Niet. De heer Wagelaar? Ook niet. Mevrouw van der Helm? Mevrouw Koning? Ja, meneer Teeuwen, ik kom zo bij u terug. Ik sla u even over. Niet bewust. Dat ging per ongeluk.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dank u, voorzitter. Toch nog even een vraag aan de gedeputeerde over motie 44, want het is toch te gek dat wij als Staten een motie moeten gaan

aannemen om brieven beantwoord te krijgen? Ik wil graag van de gedeputeerde horen of hij ze niet sowieso gewoon gaat beantwoorden.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Teeuwen. [...] Ik wist het bijna. Nee, u had het niet gezegd. Statenlid Bwefar nog?

Statenlid **BWEFAR** (GL): Voorzitter, ik kan heel kort zijn, want eigenlijk haalde mijn collega Uiterwijk – zeg ik het goed, toch? – me de woorden uit de mond. Dus dat wilde ik wel even benadrukken. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dat is een mooi compliment. De heer Roosendaal?

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u, meneer de voorzitter. Gedeputeerde Staten, ook dank voor de uitvoerige beantwoording. Wat voor ons vooropstaat, is dat wij hebben gekozen voor een duidelijke koers. En die duidelijke koers wordt uitgevoerd door deze gedeputeerde. Wij zullen het voorstel of het besluit steunen en wij steunen ook de rolvastheid van Gedeputeerde Staten. De rolvastheid als het gaat over: wat is aan PS en wat is aan GS binnen de afspraken die we over hebben gemaakt; wat is aan EZK; en wat is aan de provincie en wat is aan de gemeente; en wat is aan Tata? Waarom vinden we die rolvastheid zo belangrijk? Omdat wij het doel duidelijk voor ogen blijven houden. Namelijk, in 2029 willen we dit groen staalplan gerealiseerd zien, in acht nemende de rollen die wij met zijn allen moeten vervullen. Waarom? Omdat we de Volksgezondheid op één stellen en de werkgelegenheid en de productie van groen staal in deze regio geborgd willen zien, zodat we voorop kunnen lopen en we uiteindelijk beide doelen, namelijk Volksgezondheid en brede welvaart, realiseren. Goed dat Gedeputeerde Staten daar duidelijk over is en probeert om snelheid te houden in dit proces en zich niet laat afleiden door een ondertoon van wantrouwen die ik hier bij veel andere partijen ook over hoor. Wij steunen de koers die door dit college is uitgezet. We staan er zelf ook voor. En we gaan er vol voor om in 2029 de doelen te bereiken die we met elkaar hebben afgesproken. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Statenlid Kostić? Weet u het zeker? Dan ga ik naar gedeputeerde Olthof. De heer Olthof, die schrikt helemaal. Ik heb nog een paar vragen gehoord en één vraag over een motie.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Maar dit moet iedereen even horen dat ik in ieder geval de VVD dank voor in ieder geval het uitgesproken vertrouwen. Ik ga ervan uit dat u dat namens de hele Staten- Want ik voel dat vertrouwen overal. Het is een lastig dossier waar we wel met elkaar elke keer een goede discussie over hebben.

Voorzitter, even over die kosten – mevrouw Uiterwijk geef dat terecht aan – loopt ook mee in de maatwerkafspraken, ook met EZK, als het gaat over de middelen vanuit het Rijk. Dus daar krijgen we ook nog een bijdrage uit. Dus dat loopt daarin ook mee. Maar ja, we zullen u goed op de hoogte houden van wat er speelt. Dus de financiële duidelijkheid, die willen we graag met elkaar. Die moet er ook snel gaan komen. Als het gaat over informeren, dank daarvoor. Ik zal dat doen. Ik weet niet of het veel meer werk is, want uiteindelijk krijgt u een brief en het is aan u om het op de B-agenda te zetten en te bespreken of niet. Alleen u maakt zelf de afweging of u het belangrijk genoeg vindt. Dat vind ik wel een belangrijke. En het feit dat ik u informeer en niet consulteer, en u de afweging maakt of u het wilt bespreken.

Dan de brieven beantwoorden. Ja, mevrouw Koning, de wereld is veranderd. Wij doen alleen nog maar het beantwoorden van brieven als er een motie is ingediend. Voorzitter, sorry.

De **VOORZITTER**: Ik wilde toch even zeggen dat dit voor persoonlijke rekening is, deze uitspraak, toch? Kunt u dat nog even herhalen?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Nee, u heeft ook hartstikke gelijk. Daarom kan ik hem ook heel makkelijk toezeggen, omdat we bezig zijn met de beantwoording. Dus met andere woorden- Maar goed, ik vind ook dat op het moment dat we ermee bezig zijn, kan ik ook zeggen: hij is overbodig. Ik laat het graag aan de Staten over. Er zit wat druk achter. Het zijn best wel ingewikkelde vragen. Die druk voelen we. Met deze motie zie ik vooral het tijdstip, om het voor

de zomervakantie te beantwoorden, en niet zozeer het feit dat we het beantwoorden. Ik wil er wel een kanttekening bij maken: die verantwoordelijkheid kunnen we nemen over de antwoorden die wij moeten gaan geven, en niet op het moment dat het voor andere partijen geldt. Maar u heeft gelijk.

De heer **VAN DER HEIJDEN** (D66): Ja, dan toch nog wel een vraag aan de gedeputeerde. Als u een lange tijd nodig heeft voor de beantwoording en omwonenden zitten te wachten op zo'n brief, stuurt u dan niet een procesmatige brief wanneer zij nog een antwoord kunnen verwachten, zodat zij niet bij collega Kostić op de lijn hoeven te komen dat ze nog geen antwoord hebben gekregen?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Nou, daarbij gaat u ervan uit dat er geen procesmatige brief- Weet ik even niet. Dat zou ik moeten navragen over een procesmatige brief. Maar ik kan u wel zeggen dat wij heel frequent contact hebben met verschillende bewoners, verschillende bewonersgroepen en de mensen die brieven hebben gestuurd, daar hebben we ook contact mee. Maar nogmaals, of er een procesmatige brief is geweest, weet ik niet. Dat kan ik even niet beoordelen. Dat zou uiteindelijk wel goed zijn om even aan te geven wanneer. Dus ja, dat hadden we moeten doen als dat niet gebeurd is, maar ik zeg niet dat het niet gebeurd is.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Is de gedeputeerde zich ervan bewust dat die omwonendenorganisaties en de belangenorganisaties, die die brief hebben gestuurd, deze moties juist steunen en dat daar juist een reden voor is?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja. Maar er waren ook bewoners die wilden dat u tegen de PCR zou stemmen. Dus ja, die heb ik ook gezien, die mail. En ja, dat ze deze motie steunen, dat begrijp ik ook heel goed. En dat wij heel veel vragen van bewoners krijgen, die we ook vaak heel snel beantwoorden, wat best wel veel is. En deze? Nou ja, u heeft daar een motie voor ingediend om het voor de zomer te doen. Neem ik met alle liefde, dat laat ik aan de Staten. Laat ik daar ook duidelijk over zijn: of u hem wel of niet aanneemt, we doen het toch.

De **VOORZITTER**: Op dat laatste, daar zie ik wel op toe als uw voorzitter, dat gestelde vragen ook ordentelijk worden beantwoord. Maar de termijn kan soms wel wat langer duren als het heel veel of heel ingewikkeld is.

Dit was de tweede termijn van het college. Ik kijk even rond of er nog behoefte is om moties te wijzigen of anderszins. Zo niet, dan sluit ik de beraadslagingen over agendapunt 9. De stemming zal straks plaatsvinden aan het eind van de vergadering.

De discussie wordt gesloten.

10. Waddenfonds begroting 2024 en jaarstukken 2022 (VD-17).

De **VOORZITTER**: Wij gaan door met agendapunt 10. Ik kijk even hoe dit agendapunt loopt. Anders zal ik max om 18.15 uur even schorsen voor het diner. Agendapunt 10 is de Waddenfonds begroting 2024 en de Jaarstukken 2022, voordracht 17. Als deelnemer in de gemeenschappelijke regeling Waddenfonds hebben wij twee rollen, namelijk een kaderstellende en een toezichthoudende rol. Vanuit die verantwoordelijkheid kan Provinciale Staten zienswijzen kenbaar maken aan het dagelijks bestuur van het Waddenfonds. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren, waarin die zienswijzen zijn vervat, bij de ontwerpbegroting van 2024 en die wordt dan weer aangeboden aan het Algemeen Bestuur van het Waddenfonds. Die zal worden vastgesteld door het Algemeen Bestuur in haar vergadering van 7 juli aanstaande. Een aantal sprekers hebben zich bij mij gemeld, met ook weer een paar maidenspeeches. Dat is mevrouw Vroom van D66, de heer Stulemeijer van 50PLUS, de heer Klein van de ChristenUnie, mevrouw Koning van het CDA, mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren, Statenlid Laport van GroenLinks en mevrouw Alberts van de SP. Klopt dat? Nog iemand gemist? Zo niet, dan geef ik mevrouw Vroom van D66 als eerste het woord, en het is haar maidenspeech.

Mevrouw **VROOM** (D66): Ja, dank, voorzitter. Ik had niet van tevoren gedacht dat mijn maidenspeech over het Waddenfonds zou gaan, maar toen ik er langer over nadacht viel eigenlijk

alles wel op zijn plek. Mijn familie en ik hebben namelijk een heel speciale band met de zee en specifiek ook met de Wadden. Ja, ik zal het niet vaak al te hard zeggen, maar ik stam af van walvisjagers van een ver, ver verleden. En mijn over-overgrootvader voer over de zee om Paaseiland te ontdekken. Mijn ene oma groeide op, op een skûtsje. Dat is, voor de mensen die het niet kennen, een Fries schip. En mijn andere oma kwam van Terschelling waar ze mijn opa heeft ontmoet, studerend aan de zeevaartschool. Er komt familie van Schiermonnikoog en ik heb familie die op Aruba is, omringd door de blauwe zee. Daarmee heb ik ook prachtige herinneringen aan de Waddenzee. De ziltige lucht wanneer we de oversteek maakten voor een van onze vele vakanties op de eilanden, het zeehondjes spotten op de veerboot, het hoorde er allemaal bij.

Maar de zee, die ik nog zo idyllisch in mijn hoofd heb, waar mijn familie en ik zo'n diepe connectie mee hebben, daar gaat het slecht mee, voorzitter. Er zijn minder trek- en broedvogels, de zee wordt steeds leger en de zeegrasvelden zijn verdwenen. De Waddenzee is bijna een woestijn geworden. Het is qua bescherming onvoldoende geregeld, ondanks de inspanningen en de doelstellingen van het Waddenfonds. Dat ligt aan de bestuurlijke spaghetti. Dat heb ik zelf niet verzonnen, zo wordt het genoemd. Ministeries, provincies, gemeenten en toezichthouders, ze maken allemaal beleid op hun eigen eilandje. En dat is [niet verstaan]. Individuele vergunningen worden verleend, maar de cumulatie draait de Waddenzee de nek om. Daarom werkt D66 op landelijk gebied aan initiatiefwetgeving om van de Waddenzee een rechtspersoon te maken met een bestuur die opkomt voor haar belangen. Hiermee volgen we de adviezen op van vele onderzoekers en experts die zeggen: doe dit nou.

Maar, voorzitter, hoe zou dat nou in de praktijk gaan werken? Want het klinkt nogal abstract. De zee krijgt een belangrijke stem bij vergunningverlening en kan goed letten op die cumulatie, waar ik het zojuist over had. In bijna veertig andere landen zie je dat er zo aan de voorkant veel beter wordt overlegd tussen verschillende partijen. Want, voorzitter, het gaat mijn partij niet om het stijf juridificeren van de zee. Juist niet. Het gaat om gelijkwaardigheid, waarbij de zee op ooghoogte komt met de overheid en bedrijven. En dan pas krijg je het goede gesprek en voorkom je juridische moeilijkheden achteraf. Dat is waar het om gaat bij D66.

Voorzitter, als een van de drie waddenprovincies gaat het ook om onze natuur en onze zee. Daarom dien ik ook gelijk vandaag samen met de Partij voor de Dieren een motie in die het college verzoekt om zich positief op te stellen naar het schenken van rechtspersoonlijkheid aan de Waddenzee. Dank u wel.

Motie 46-30 mei 2023
Rechtspersoon Waddenzee

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023.
Constaterende dat:

- *Het Waddenfonds de natuur, het landschap en de leefomgeving van het waddengebied de laatste jaren beschermd heeft;*
- *Dit investeringsprogramma eindigt in2O27;*
- *Het slecht gaat met de natuur in de Waddenzee;*
- *Noord-Holland één van de drie waddenprovincies is.*

Overwegende dat:

- *Het waddengebied ook na afloop van het Waddenfonds bescherming nodig heef.*
- *Door het instellen van de Waddenzee als rechtspersoonlijkheid (met bestuur en rechten) het waddengebied zichzelf ook in de toekomst kan beschermen;*
- *Er wereldwijd meer dan vierhonderd initiatieven zijn in bijna veertig landen waarbij de natuur zelf rechten heeft verkregen;*
- *D66 op landelijk niveau werkt aan een initiatiefwetsvoorstel om het gebied, dat deel uitmaakt van de UNESCO-erfgoedlijst, rechtspersoonlijkheid te geven;*
- *De belangen van de Waddenzee in een dergelijke constructie vroegtijdig stadium kunnen worden meegenomen;*
- *Op deze manier lange procedures (door zienswijzen) kunnen worden voorkomen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Om zich positief op te stellen naar het schenken van rechtspersoonlijkheid aan de Waddenzee.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Nina Sophie Vroom (D66) en Ilona Haas (Partij voor de Dieren).

[*Tafelgeroffel*]

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ondertekend. Het dictum was precies hetgeen u net heeft uitgesproken? Ja. Om zich positief op te stellen naar het schenken van rechtspersoonlijkheid aan de Waddenzee. Prima Hij is ondertekend. Hij maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. En u heeft applaus in ontvangst genomen voor uw maidenspeech. De volgende maidenspeech zal de heer Stulemeijer van 50PLUS gaan houden.

De heer **STULEMEIJER** (50PLUS): Voorzitter, dank u wel. Het is lastig om de vorige spreekster te overtroeven in enthousiasme over de Waddenzee. Dat zal ik dus ook niet proberen. Maar ik kan wel qua mijn gezondheid het volgende toevoegen. Toen ik in 1950 en 1951 als Amsterdams bleekneusje opgroeide, toen zei de huisarts tegen mijn ouders van, zorgt u maar dat het kind op een Waddeneiland komt. Nou, dat hebben ze gedaan en het resultaat ziet u hier. In ieder geval is mijn gezondheid toen voor een Amsterdams bleekneusje sterk verbeterd.

Ja, ik heb voor de rest niet erg veel over dit onderwerp te zeggen. Dank voor de uitgebreide verslaglegging. Wij zijn akkoord om wel of geen zienswijze in te dienen. De goedkeuring van de accountant voor de Jaarrekening 2022 stemt tot tevredenheid heb ik in de commissie ook al aangegeven. Het jaarresultaat van 1,9 miljoen en de bestemming daarvan heeft onze instemming. Wij zijn erg benieuwd naar die projecten die na 2027 nog zullen doorlopen en met name ook hoe die gefinancierd zullen worden.

De moties om het Waddengebied rechtspersoonlijkheid te geven, zullen wij niet steunen. Dat is niet omdat de motie niet sympathiek is, maar we hebben absoluut geen inzicht op dit ogenblik wat de consequenties daarvan zullen zijn. En we hebben er een erg grote hekel aan, als de consequenties niet overzienbaar zijn, zomaar voor of tegen iets te zijn. Dus ze zullen dat niet steunen. Daarbij wilde ik het laten. Ik dank u wel.

[*Tafelgeroffel*]

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En dit was natuurlijk toch een verkapte promotie voor de Waddeneilanden. De heer Klein van de ChristenUnie. [...] Dank u wel. Mevrouw Koning van het CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Het Waddenfonds is en blijft een belangrijk fonds, ook voor het waddengedeelte in Noord-Holland. Wij kunnen instemmen met de jaarrekening en begroting, en willen nog wel een opmerking maken over de garnalenvisserij, waar ook in het stuk en in de commissie al reeds over gesproken is. Wij willen nogmaals benadrukken dat de garnalenvisserij een vorm van visserij is met een lage impact op het milieu en dat er momenteel afspraken gemaakt worden tussen de minister, natuurorganisaties en de visserij over hun toekomst. Er wordt gewerkt aan een gedragscode voor de gehele garnalenketen met als doel een duurzame toekomst te waarborgen met respect voor de zeebodem en de natuur. Het CDA is daarnaast van mening dat er rekening moet worden gehouden met het sociaaleconomische en cultuurhistorische belang van de garnalenvisserij voor de dorpsgemeenschappen, waaronder Den Oever, waarvoor de garnalenvisserij belangrijk is. Het CDA pleit ervoor dat vanuit onze provincie ruimte wordt geboden voor de afspraken tussen het ministerie en de visserij en dat er geen hetze tegen de garnalenvisserij ontstaat in Noord-Holland door moties of andere uitspraken. Verder blijft het CDA zich nog altijd inzetten voor een goede balans tussen economie en ecologie, ook voor de toekomst die er nog resteert voor het Waddenfonds en de lange toekomst voor de Wadden.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren. Ook voor u de maidenspeech vandaag.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. De haas staat in de mythologie symbool voor de natuurlijke cyclus van het leven. Geïntrigeerd door oude verhalen en gebruiken, studeerde ik klassieke talen en archeologie. Het was zo'n andere wereld dan die waarin ik opgroeide onder de stinkende rook van Pernis, zoals we in Spijkenisse zeiden. Mijn naam indachtig, sta ik voor dat natuurlijke evenwicht. Dus ging ik op zoek naar mijn manier om dat te herstellen. Niet door het hazenpad te kiezen natuurlijk, maar juist door hier te staan. Net als bij de zorg voor het erfgoed, waar ik vanuit mijn professie al twintig jaar voor sta, geldt ook voor de zorg voor de planeet: als je er niet voor vecht, is het straks onherstelbaar verwoest en voorgoed verdwenen. Staan voor je idealen gaat niet altijd over rozen. Die andere crisis, de diversiteitscrisis van onze maatschappij, speelt hier ook een rol. Vrouwen spelen een centrale rol in natuurbehoud overal ter wereld. Juist hun kennis en oplossingsgerichte denkwijze, het versterken van de relatie door empathie en een groot rechtvaardigheidsgevoel zouden meer ruimte moeten nemen in de besluitvorming. Hun stem moet gehoord. Voor mij reden om hier als Statenlid namens de Partij voor de Dieren te staan. Want ook ik was regelmatig, laten we het zeggen, het haasje wanneer ik mij zorgen openlijk uitsprak over het welzijn van de planeet. Juist dat welzijn, een toekomst voor mijn twee kinderen en de vele anderen, is waar ik voor ga.

Precies zoals bij de zorgen nu in het Waddengebied en vele andere plekken. Misschien doordat het huidige bestuur van het Waddenfonds slechts voor 30% uit vrouwen bestaat of omdat de stikstofrem kennelijk niet voor garnalenvissers telt, maar alleen voor andere sectoren? Dat weet ik niet. Mijn naam is haas. Wat ik wel weet, is dat het de hoogste tijd is het Waddengebied te beschermen, conform de status, het belang, het gewicht dat we eraan gaven: al sinds 2009 Unesco werelderfgoed. Maar het gaat niet goed met het Waddengebied, ondanks de bijdragen van het waddenfonds. Het gaat niet goed met het ecosysteem. Het gaat niet goed met de broedplaatsen en het overwinteringsgebied van miljoenen vogels, met unieke planten en diersoorten. En wat doen wij? Wij, de mens? Wij gaan gewoon door met activiteiten die schade toebrengen, zoals de visserij. Ja, visserij. Een van de meest problematische activiteiten in de Waddenzee, notabene een Natura 2000-gebied. In het bijzonder de garnalenvisserij. De bewijzen over de schadelijkheid stapelen zich op. Het Rijk gedoogt nu de garnalenvisserij, terwijl de vergunningen verlopen zijn. Op de passende beoordeling bij de nieuwe vergunningaanvraag is een wetenschappelijk memo gepubliceerd. Ik noem twee schokkende zaken daaruit. Namelijk 1, dat niet aan de stikstofreductie wordt gedaan, die van andere sectoren wel wordt verlangd. En 2, dat het voorzorgsbeginsel uit de habitatrichtlijn niet wordt nagekomen. Immers, er is grote onzekerheid over de schade door garnalenvisserij aan het ecosysteem. Totdat het tegendeel is bewezen, zou voor dit kwetsbare gebied elke vorm van garnalenvisserij gestopt moeten worden. Ja, daar is lef voor nodig, of noem het leiderschap, en erkenning dat het economische systeem wegkwijnt. De EU werkt al aan een verbod van visserij in Natura 2000-gebied. Nu gedogen houdt de vissers alleen maar langer aan het lijntje.

Ik zie hier wat parallellen met landelijke problematiek. En dat terwijl fondsen ter beschikking staan om een vrijwillige uitkoop te financieren. Daarom de eerste motie, mede ingediend door SP, Pas voorzorg toe bij de Waddenzee. Het dictum: gehoord de discussies hier, roept Gedeputeerde Staten op zich bij het Rijk in te spannen eventueel gezamenlijkheid vanuit het bestuur van het Waddenfonds of slapende natuurvergunningen voor de garnalenvisserij in de Waddenzee in te nemen, totdat is vastgesteld dat geen schade wordt toegebracht aan ecologische waarden en nieuwe vergunningen pas te verlenen als aan het voorzorgsprincipe van de habitatrichtlijn is voldaan.

Motie 48-30 mei 2023
Pas voorzorg toe bij de Waddenzee

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023.
Constaterende dat:

- *Uit de Memo Reflectie Passende Beoordeling Garnalenvisserij van de experts van de Waddenacademie (2022, ter beoordeling van een nieuwe vergunningaanvraag vanaf l januari 2023) blijkt dat er nog steeds redelijke twijfel bestaat over de ecologische*

gevolgen van voortdurende garnalenvisserij in de Waddenzee én dat er negatieve effecten van garnalenvisserij zijn aangetoond die zorgen baren;
- *De Waddenacademie stelt dat in de Passende Beoordeling het cumulatieve effect van garnalenvisserij in de Waddenzee niet is meegenomen, terwijl dit juist voor natuurwaarden van belang is en dat het voorzorgbeginsel conform artikel 6, lid 3 van de Habitatrichtlijn niet is gevolgd;*
- *In de passende Beoordeling geen uitspraak wordt gedaan over stikstofdepositie en -uitstoot, terwijl de Raad van State juist voor andere sectoren, zoals de bouw heeft besloten dat er geen uitzonderingspositie mogelijk is;*
- *In het Uitvoeringsprogramma van de Waddenzee staat dat "Het Waddenfonds wil een duurzame visserij, die past bij de ecologische draagkracht van het natuurgebied, bevorderen. Dit betekent: zero-emissies, stil en schoon varen, geen bodemberoering met negatieve impact meer en maximaal hergebruik van reststromen." waarbij een van de doelen die het Waddenfonds nastreeft, is het verminderen van de visserijdruk met name door garnalenvisserij op de Waddenzee.*

Overwegende dat:
- *Er volgens de Habitatrichtlijn geen redelijke wetenschappelijke twijfel mag bestaan en de noodzakelijke toepassing van het voorzorgbeginsel volgens de Waddenacademie met zich meebrengt dat garnalenvisserij in het Natura-2000 gebied Waddenzee niet kan worden vergund;*
- *De Waddenzee een kwetsbaar en beschermd natuurgebied is, waardoor we extra voorzichtig moeten zijn met menselijke activiteiten, zoals garnalenvisserij.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:
- *Zich bij het Rijk in te spannen, eventueel in gezamenlijkheid vanuit het bestuur van het Waddenfonds, om slapende natuurvergunningen voor de garnalenvisserij in de Waddenzee in te nemen totdat is vastgesteld dat geen schade wordt toegebracht aan ecologische waarden en nieuwe vergunningen pas te verlenen als aan het voorzorgsprincipe van de habitatrichtlijn is voldaan.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ilona Haas (Partij voor de Dieren) en Remine Alberts (SP).

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Het bestaande beleidskader van het Waddenfonds voldoet en hieraan willen we niet tornen. De gedeputeerde heeft in de commissie ook helder verwoord dat de balans tussen de economische en ecologische doelen wordt gehandhaafd. Daar zijn we blij mee. We zullen dan ook de jaarstukken goedkeuren. Toch zien we in de verslechterende ecologische toestand van het Waddengebied aanleiding om een extra impuls te geven aan de natuurwaarde door het Waddenfonds op te roepen bij hun beoordeling van alle aanvragen, dus ook die met een economische doelstelling, ook de ecologische waarde mee te nemen, opdat de natuur de extra impuls krijgt die ze nodig heeft, overal daar wat waar dat kan. Geen extra budget, geen wijziging van bestaande kaders of doelen, maar simpelweg de natuur een handje helpen waar het kan. Daarom de tweede motie, ook mede ingediend door de SP, Een impuls voor de Waddenzee, met als dictum: verzoeken het Waddenfonds om waar mogelijk alleen bij te dragen aan programma's en projecten met als hoofddoel zee, economie wanneer ook een duidelijke bijdrage aan het realiseren van hoofddoel a en, of b vergroten en versterken natuur- en landschapswaarden van het Waddenfonds blijkt. De verkiezingscampagnes stonden er vol mee: de natuurbescherming. Dus ik heb er alle vertrouwen in dat deze motie voor een impuls voor de natuur gesteund wordt.

Motie 49-30 mei 2023
Een impuls voor het Waddengebied

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023.
Constaterende dat:
- *Uit een brief van de ministers van Verkeer en Waterstaat en Natuur en Stikstof aan de Tweede Kamer blijkt dat ook zij zich zorgen maken over de uitdagingen voor de ecologie en natuur in het Waddengebied (pagina 11, Jaarstukken 2022);*
- *Uit de factsheet 22-03 van de Waddenacademie over de kwaliteit van het oppervlaktewater in het Waddengebied (juni 2022) blijkt dat de chemische en ecologische toestand over het grootste deel niet voldoet aan de norm van de Kaderrichtlijn Water.*

Overwegende dat:

- *De Waddenzee om meerdere redenen een uniek en zeer belangrijk internationaal natuurgebied is en daarom is uitgeroepen tot Unesco Werelderfgoed;*
- *De natuur van de Waddenzee nog altijd in kritieke toestand verkeert en daarom een impuls nodig heeft;*
- *De natuur in de eindfase van het Waddenfonds die impuls kan krijgen als het Waddenfonds ervoor kiest om vanaf nu zoveel mogelijk alleen economische projecten (hoofddoel C) te kiezen die óók de natuurwaarden (hoofddoel A en/of B) van het gebied versterken;*
- *We daarmee bestaand beleid en ook de bestuurlijke afspraken voor de 50/50-verdeling tussen duurzame economie en ecologie kunnen blijven respecteren;*
- *Versterking van de natuurwaarden ook een economische factor ís: per jaar bezoeken immers 1,3 miljoen mensen de Wadden, juist om die unieke natuurwaarden, het landschap en de rust.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Waar mogelijk alleen bij te dragen aan programma's en projecten met als hoofddoel C (economie) wanneer óók een duidelijke bijdrage aan het realiseren van hoofddoel A en/of B (vergroten en versterken natuur- en landschapswaarden, en verminderen/wegnemen extern bedreigingen) van het Waddenfonds blijkt.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ilona Haas (Partij voor de Dieren) en Remine Alberts (SP).

Mevrouw **HAAS** (PvdD): En dan kom ik bij de motie die we mede met D66 indienen, Een rechtspersoon voor de Waddenzee. Partij voor de Dieren is blij dat ook D66 en landelijk meer partijen erkennen dat een radicaal andere logica nodig is om de natuur te kunnen beschermen dan we tot nu toe hebben gedaan. Omdat rechten voor de natuur voor veel partijen een nieuw fenomeen is, de ontwikkelingen buiten PS om toch doorgaan en het ook de vergunningverlenende, kaderstellende en toetsende rol van Provinciale Staten raakt, lijkt het ons goed om een expertmeeting te organiseren, ook met de andere betrokken provincies samen. Zo raken we met elkaar vertrouwd met het onderwerp, kunnen we goed beslagen ten ijs komen wanneer de minister vervolgstappen zet in dit concept, los van de rol die GS zou kunnen hebben. Daarom de derde motie, mede ingediend door SP, GroenLinks, Volt, Partij van de Arbeid en D66, Een vervolgstap rechten voor de Waddenzee, met als dictum: Stemt in met de organisatie vanuit de commissie Natuur van een expertmeeting over de kansen, gevolgen en toepassingen van het toekennen van rechten aan de Waddenzee en nodigt ook de Provinciale Staten van Friesland en Groningen en de waterschappen daarbij uit. Op talloze plekken in de wereld wordt op deze manier de natuur gewaardeerd om de natuur zelf. Wat zou het mooi zijn om in onze provincie de waardevolle Waddenzee als rechtspersoon in ons midden te mogen verwelkomen en te koesteren?

Motie 47-30 mei 2023
Vervolgstap rechten voor de Waddenzee

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023.
Constaterende dat:

- *In december 2022 de Waddenacademie een rapport aan minister voor Natuur en Stikstof Christianne van der Wal-Zeggelink heeft overhandigd, waarin werd vastgesteld dat er géén grote juridische obstakels liggen om rechten voor de Waddenzee te implementeren in Nederlandse wet- en regelgeving;*
- *De studie, die is gepresenteerd op de 1-4e Trilaterale Regeringsconferentie in Wilhelmshaven, volgens de Waddenacademie voldoende aanwijzingen bevat die het de moeite waard maken om de mogelijke toepassing van de Rights of Nature-benadering op de Waddenzee nader te onderzoeken, hetgeen in lijn is met de belangstelling voor deze benadering op trilateraal niveau.*

Overwegende dat:

- *De Waddenzee een kwetsbaar, uniek en beschermd (UNESCO Werelderfgoed, Natura-*
- *2000) natuurgebied is;*

- *Het Waddenfonds eindig is en er een nieuw beleidskader ter bescherming van de unieke natuurwaarden van de Waddenzee nodig is;*
- *De ontwikkelingen om de natuur een zelfstandig rechtspersoonlijkheid toe te kennen gevolgen zullen hebben voor de provinciale vergunningverlening en provinciaal beleid en daarmee de kaderstellende en controlerende taak van Provinciale Staten voor wie dit concept deels nog onbekend terrein is.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *De organisatie vanuit de commissie natuur van een expertmeeting over de kansen, gevolgen en toepassingen van het toekennen van rechten aan de Waddenzee en nodigt ook de Provinciale Staten van Friesland en Groningen en de waterschappen daarbij uit.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ilona Haas (Partij voor de Dieren), Remine Alberts (SP), Paul Laport (GroenLinks), Julie Schneemann (Volt) en Marloes ten Ham (PvdA).

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Tenslotte, als u zich soms afvraagt hoe de hazen lopen, kan ik u vertellen: meestal op hoge hakken, maar vooral hoop ik in vrijheid zonder enige angst te hoeven hebben voor de kogel. Dank u wel.

[*Tafelgeroffel*]

De **VOORZITTER**: Keurig allemaal ondertekend en maken onderdeel uit van de beraadslagingen. Dank u wel. Gaan we naar Statenlid Laport van GroenLinks. En ook u gaat uw maidenspeech uitspreken. Waarbij ik natuurlijk wel de staatslieden allemaal op de klok moet wijzen die meeloopt. Dat is de spreektijdenklok. Bij sommigen begint hij al aardig op te raken.

Statenlid **LAPORT** (GL): Ja, dank u, voorzitter. "Wat een mooie dag voor een maidenspeech", had ik opgeschreven, maar ik heb helaas een wat onvaste stem door verkoudheid. Maar ik hoop dat het gaat meevallen en dat ik toch het einde ga halen. Een maidenspeech, het moment waarop je als politicus ongestoord eindelijk eens een keertje niet onderbroken het woord mag voeren. Ik dacht eerst dat een maidenspeech ook ongelimiteerd was. Dus ik had een drie uur lange speech voorbereid.
Maar ik begreep onlangs van mijn fractievoorzitter dat ik me toch aan de spreektijden moet houden. Dus helaas voor jullie heb ik mijn verhaal flink moeten inkorten. Ik vind het extra leuk, net als Statenlid Vroom, dat mijn maidenspeech over het Waddenfonds mag gaan, want wat mij betreft zijn de Wadden het mooiste en meest unieke Waddengebied van Nederland. Zeer waardevol. En er zit voor mij ook nog een persoonlijk tintje aan. Ik heb mijn vrouw ontmoet op Terschelling. Dus ook de liefde gedijt goed op de Wadden.

Maar laat ik naar de inhoud gaan, daar sta ik natuurlijk ook voor. Het is goed dat er een Waddenfonds bestaat en ook dat vijftig procent van de beschikbare gelden worden besteed aan ecologische doeleinden. De gedeputeerde heeft de vorige keer uitgelegd dat dit geldt voor de gehele periode. Wij gaan ervan uit dat dit ook voor de laatste jaren geldt en dat de gedeputeerde daarop zal toezien. En als er subsidie aan economische aanvragen wordt toegekend, dat dan ook het ecologische aspect zwaar wordt meegewogen. Graag een reactie van GS hierop.

In de vorige commissievergadering werd geopperd om van het Waddengebied een rechtspersoon te maken. Wij vinden dat een uitstekend idee, juist vanwege de grote waarde die het gebied heeft. We hebben samen met Partij voor de Dieren een motie ingediend om hiervoor over een expertmeeting te houden. Wat betekent die status van rechtspersoonlijkheid nou eigenlijk precies? Helpt dat inderdaad om de uniekheid van het natuurgebied te waarborgen? De gelden voor het Waddenfonds zijn eindig. Al in 2026 wordt het laatste bedrag gestort en in 2028 stopt de regeling zelfs definitief. Dat is een slechte zaak, vinden wij. Er liggen immers nog wat toekomstige bedreigingen op de loer. Klimaatverandering is de voornaamste. Hierdoor stijgt de zeespiegel, wat een direct gevaar oplevert voor de eilanden, maar ook vissen met sleepnetten, gasboringen en periodes van extreme droogte vormen een serieuze bedreiging. Door droogte verminderde voedselvoorraad. Iets dat desastreus kan uitpakken voor diverse vogels en andere dieren. Sowieso staat de soortenrijkdom, de biodiversiteit, in het gebied onder druk. Ook dat heeft te maken met opwarming en stikstofuitstoot. Door klimaatverandering lukt het wel steeds

meer exoten om te aarden in het Waddengebied en dat vormt weer een bedreiging voor inheemse soorten. Kortom, er zijn nogal wat bedreigingen voor het meest unieke natuurgebied van Nederland. Het Waddenfonds kan bijdragen aan de bescherming van dit natuurgebied. Daarom is het Waddenfonds nuttig en van groot belang. En ik hoop dat GS dit kan onderschrijven en dat de gedeputeerde GroenLinks wil toezeggen zich hard te maken voor een vervolg op het Waddenfonds.

Omdat dot mijn maidenspeech is en ik neerlandicus ben, wil ik graag op bijzondere wijze afsluiten met een stukje poëzie over het wad. Het is eigenlijk een lied, maar vanwege mijn stem zal ik het niet zingen. Het is afkomstig uit een lied van 1972 van Neerlands Hoop en het begint als volgt. “Ons land is klein, dat weet eenieder, dat hebben we op school gehad. Maar het kan groot zijn in zijn schoonheid. Ik denk hierbij speciaal aan het wad.” In het vervolg van het lied blijft er tijdens het wadlopen iemand vastzitten in het slib. O, ik ben even mijn tekst kwijt. Maar ook dat loopt goed af, gelukkig. Even kijken. Na dit grappige intermezzo volgt er dan nog een afsluiter die prima past voor deze vergadering, voor deze politieke setting, zoals wij hier vandaag bijeen zitten. Ik citeer dat weer. “Want hoe wij hier dan ook bijeen zijn van gematigd links tot radicaal, wij moeten strijden voor de Wadden in het belang van allemaal.” Nou, want die schoonheid van de Wadden, beste voorzitter, en mevrouw Vroom heeft dat ook al aangegeven, is onze bescherming meer dan waard. Ik dank u wel.

[*Tafelgeroffel*]

De **VOORZITTER**: Mevrouw Alberts, SP.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Je weet pas wat je mist als je het kwijt bent. En dus hebben wij om deze reden nu ook een discussie over het Waddenfonds. Het meest unieke gebied eigenlijk denk ik haast wel van de wereld, want zoveel Waddengebied is er niet op deze aardbol, en wij hebben hem. Unesco werelderfgoed. En dat betekent dat je dus heel goed moet opletten, want er zijn altijd krachten die bezig zijn om zoiets kapot te maken. Als we dan eventjes terugdenken aan mijn openingszin, “je weet pas wat je mist als je het kwijt bent”, moeten we dus alles in het werk stellen om dat te voorkomen. Dat betekent dat we heel erg moeten oppassen voor de kracht van de economie. Die is echt enorm en die heeft ook best wel wat kapot gemaakt onderweg de afgelopen tijd. Laten we dus nu maar deze stap zetten en deze mooie moties aannemen, waar we om hebben gevraagd. Heel veel mooie teksten net van mevrouw Haas, maar ook vanuit GroenLinks. Nou, ik vond dit wel een goed betoog eigenlijk om voor deze moties te stemmen. Ja, ik doe het eventjes uit mijn hoofd. Dit is de strekking eigenlijk van het geheel. Wij zullen natuurlijk het financiële gedeelte gewoon steunen.

De **VOORZITTER**: Ik dacht bijna dat u aan het solliciteren was naar applaus, maar u heeft uw maidenspeech natuurlijk al lang geleden gehad.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Weet u dat die toen genegeerd is?

De **VOORZITTER**: Nee.

[*Tafelgeroffel*]

De **VOORZITTER**: Soms lijkt het wel alsof uw voorzitter over bijzondere genen beschikt, dat ik hier dan toch zomaar over begin. Maar we gaan naar de volgende maidenspeech. Dat is mevrouw Sijbenga van de BBB.

Mevrouw **SIJBENGA** (BBB): Ja, voorzitter, geachte aanwezigen, ik had onlangs het genoegen om weer een keer mee te mogen lopen met de garnalenvissers op het wad. Ik kan het jullie allemaal aanraden om weer eens de stilte te ervaren en de schoonheid van de natuur. Ik kreeg ook bijzondere uitleggen wat wij allemaal op het wad kunnen vinden. Ik wil u één ding niet onthouden. Wij vonden een paar garnalen. En wat bleek? De garnalen worden als mannetje geboren en na twee jaar veranderen ze in een vrouwtje. Ja, ook in de natuur komen verschillen tevoorschijn. Daarna liepen we langs de weilanden waar de koeien graasden terug. Natuur en cultuur naast elkaar in goede harmonie.

In tegenstelling tot andere sprekers, wil ik toch een pleidooi houden voor de visserij. Visserij is meer dan een sector. Het vissersbestaan is van oudsher verbonden met gemeenschappen en vormt daarmee een belangrijk onderdeel van die identiteit van Noord-Holland. De recente saneringsregeling heeft een grote aderlating betekend voor een aantal gemeenschappen, waardoor onder andere voor Den Helder en Texel de boomkorvisserij is gestopt. Laten we toch echt zorgen dat de overgebleven vissers op een goede manier worden ondersteund bij de transitie naar een duurzame visserij met een perspectief op ondernemen en behoud van de culturele waarde van de identiteit van onze visserij in Noord-Holland. Wij pleiten dan ook dat er rekening moet worden gehouden en blijven gehouden met de sociaaleconomische impact, vooral voor de kustgemeenschappen en de garnalen-schelpdierensector. En dan kom ik eigenlijk terug op wat andere mensen eigenlijk als argument gaven. Als ik kijk naar de visserij – en daar heb ik echt een heel grote affectie mee – wat ze de afgelopen jaren al hebben moeten doen om te voldoen aan het duurzaamheidsgehalte... Nu moeten bijvoorbeeld de vissers weer een katalysator doen om weer meer aan de duurzaamheid te voldoen. Als wij die gedoogbeschikking niet geven en in september hebben ze allemaal een katalysator aangeschaft en blijkt dan weer dat het weer niet gedoogd wordt, gaan mensen weer investeren in duurzaamheid, waarvan ze niet weten of het in september wel overgaat. Ik wil dan wel graag van de mensen horen die daar zeggen, ja, die vissers, die vissers, hoe jullie daarover denken, vind ik echt een zorgpunt. En daardoor heb ik het erover, pleit ik ervoor dat u dat allemaal wel meeneemt, alstublieft.

Ook als ik bekijk wat het ministerie heeft gezegd, is het belangrijk dat voor de visserijtechnieken gedegen inzichtelijke onderbouwing wordt gegeven en deze ontbreekt. Ook de techniek met bodemverstorende visserij valt hieronder. En ook de minister heeft gezegd dat er rekening gehouden moet worden met de sociaaleconomische impact.

Ik ben een beetje warrig, maar ik ben hieruit. Tot zover mijn speech. Dan wil ik nog even terugkomen op de vraag of wij ons kunnen vinden in de Ontwerpbegroting 2024 Waddenfonds en de Jaarstukken 2022. Voorzitter, de controle van de accountant geeft aan dat de informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat, rechtmatig in orde, in verantwoorde baten en lasten. BBB kan zich dan ook vinden in de Ontwerpbegroting 2024 Waddenfonds en de jaarstukken 2022 Waddenfonds.

[*Tafelgeroffel*]

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En dan is het woord nu aan de heer Loggen namens Gedeputeerde Staten in eerste termijn.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Ja, voorzitter, dank u wel. Een paar interessante maidenspeeches waaruit al gelijk bleek de liefde voor dat gebied, voorzitter, en ik kan dat geheel onderschrijven. Als schooljongetje mocht ik mijn eerste schoolvakantie op Texel doorbrengen. En als zeventienjarige matroos bij de marine heb ik daar nog enkele jaren aan toe mogen voegen, om in dat prachtig gebied te mogen bivakkeren. En net zoals de heer Laport heb ik niet alleen de economische en de ecologische waarde van het gebied mogen proeven, maar ook de erotische waarde. Dat is natuurlijk iets wat je natuurlijk voor jezelf houdt en niet breed deelt, al helemaal niet in rapporten.

Voorzitter, als ik naar de bijdragen luister, dan destilleer ik daar vier thema ’s uit. En de eerste – ik doe het maar even in de volgorde zoals ze voorbijgekomen zijn – dat is toch dat er aandacht voor gevraagd wordt voor de toekomst van het Waddenfonds, over de kwetsbaarheid van het gebied, de continuïteit van een instituut als het waddenfonds en is er ook nog behoorlijk wat woorden gewijd aan visserij, zowel voor als tegen de visserij. Nou, laat ik beginnen te zeggen, beste mensen, er wordt al heel lang gewoond, gewerkt en gerecreëerd op en aan de randen van het wad. Ik denk dat dat ook een groot goed is, dat we dat met elkaar ook moeten koesteren. Dat betekent dat, als er mensen wonen, er ook economische activiteiten zullen blijven plaatsvinden. Dat is ook helemaal niet erg, zolang ze maar in balans zijn met de omgeving en de natuur in dat gebied. Vandaar ook dat het Waddenfonds er ook op toeziet dat de projecten die zij financiert ook daar wel aan voldoen. Wij hebben bij wet vastgelegd, de Tweede Kamer heeft dat gedaan, bij de decentralisatie van het Waddenfonds, dat er vijftig procent ecologie en vijftig procent duurzame economie uit gesubsidieerd kan worden. En als je kijkt op pagina 39 van de jaarstukken, dan zie je over de looptijd van het Waddenfonds tot nu toe ongeveer 52,3% aan

ecologie en het overige aan duurzame economische ontwikkelingen. En ik zeg daar zelf altijd bij, daar speelt ook natuurlijk altijd weleens de vraag: als je nu bijvoorbeeld de prins Hendrik Zanddijk aanlegt, dat is een kustbeschermingswerk. Tegelijkertijd wordt daar een enorme ecologische opgave mee gedaan, over de biodiversiteit. En tegelijkertijd is er ook een door het Waddenfonds gesubsidieerd een fietspad over die dijk aangelegd. Dan raakt het alle drie aan elkaar. Dan raakt het alle drie aan elkaar. En dan is het heel moeilijk om met een schaartje te knippen of het nou exact die 52,3% is of iets meer in die uitloop daarvan. Ik vind dat we daar een prachtige dijk met elkaar – dat heeft hoofdzakelijk het waterschap natuurlijk gedaan, maar wij hebben daar wel aan bijgedragen – maar dat er een prachtige dijk ligt met een enorme ecologische werking en een prachtige fietsroute erop. Dus wat wil je dan nog meer voorstellen? Maar even een voorbeeld vanuit wat het Waddenfonds doet.

Ja, wij weten dat het Waddenfonds eindig is. Dat is ook met de decentralisatie destijds ook besproken, dat wij tot 2026 gedoteerd krijgen.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Dank u. Gedeputeerde, helder dat de vijftigvijftig-balans wordt gehandhaafd en dat steunen wij ook. Maar ik vraag met mijn motie juist om die extra impulsen, om als je economische projecten gaat beoordelen, om ze daar alleen te waarderen op het moment dat ze ook bijdragen aan die ecologische waarde, aan die ecologische versterking. Dus zowel en-en.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Ik was nog niet toe om op de moties in te gaan, maar met uw pleidooi en de wijze waarop u uw motie verwoord heeft, namelijk mogelijk, die woorden toe te voegen, sluit het wel perfect aan bij hetgeen wij eigenlijk al doen. Dus kan ik alleen maar het advies geven op deze motie om dat over te nemen. Dus ik denk, dat doen we eigenlijk al voor een belangrijk deel. Als er een economisch voorstel komt, kijken we juist naar wat u eigenlijk hier al vraagt. Dus daar kan ik u wel gelijk gerust in stellen. Dan loop ik al vooruit op de moties, voorzitter. Ik wil toch nog even terug naar die vier kernwoorden die ik hier gehoord heb.

Ja, als het gaat over de toekomst, ja, dan weten we gewoon dat het eindig is. Ik deel niet helemaal het beeld van mevrouw van- Dus dat er niets gedaan wordt aan de bestuurlijke spaghetti. Wel degelijk zijn we bezig om te zorgen dat natuurlijk dat teruggedrongen wordt. Dat doen wij niet vanuit het Waddenfonds, want het Waddenfonds is een gemeenschappelijke regeling waarbinnen wij proberen op zo goed mogelijke wijze die fondsen, die middelen weg te zetten. Maar natuurlijk, als waddenprovincies proberen wij natuurlijk wel bij te dragen aan hoe overleggen we dan met elkaar? Nou, daar hebben we ook de Beheerautoriteit Wadden voor, waarin we al die beheeractiviteiten op elkaar proberen af te stemmen. Dat is volgens mij al een grote stap voorwaarts ten opzichte van hoe het een aantal jaren geleden was georganiseerd.

Mevrouw **VROOM** (D66): Ja, dank u wel. Ik vroeg me af, vraag ik via de voorzitter, hoe de heer kijkt tegenover de deelevaluatie waarin de Waddenautoriteit een autoriteit zonder autoriteit wordt genoemd en dat zij dus eigenlijk niet de doorslagkracht hebben om hier echt het verschil in te maken.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Nee, dat hebben wij zelf ook natuurlijk opgemerkt, dat het nog niet is waar het moet komen. Maar het is ook een autoriteit die nog niet zo lang geleden is geïnstalleerd en je ook de tijd moet geven, zeker in dat krachtenveld, waar daarvoor heel veel partijen gewoon aan tafel zaten om daar natuurlijk ook wel je positie in te verwerven. En ik vind ook dat we de bestuurders die daarin, de directeuren die daarin werkzaam zijn, ook daarin moeten ondersteunen. Dat doen we ook vanuit de waddenprovincies en vanuit het ministerie. Ik denk dat het nog wel even iets is: dat moet groeien. Het gaat veel om vertrouwen, maar het gaat ook op een gegeven moment om een stukje inleveren van waar je eerst als organisatie aan tafel zat. Ja, dat doet soms wel een beetje pijn. Dat gaat niet altijd makkelijk. Daar heb ik ook alle begrip voor. Maar ik heb er wel vertrouwen in dat die beheerautoriteit uiteindelijk straks wel zijn werk gaat doen waar die voor bedoeld is.

Voorzitter, dan probeer ik toch nog even naar die toekomst te gaan. Die toekomst, die is eindig. Het lijkt mij verstandig- Het Waddenfonds, die gaat niet over zijn eigen toekomst praten, want die heeft die middelen gewoon niet. En wij als provincie hebben ook niet de middelen om op eenzelfde wijze het Waddenfonds te laten continueren, zoals het op dit ogenblik vormgegeven

wordt. Er wordt wel gesproken over een kustfonds, er wordt gesproken over andere zaken. Het lijkt mij verstandig, en daar wil ik best wel kijken of daar bij mijn collega's ook het enthousiasme voor is, om te kijken of we kunnen komen tot een soort gezamenlijke Statencommissievergadering waarin we met elkaar als commissies en als gedeputeerden met elkaar – en dat zullen waarschijnlijk de opvolgers worden, zeg ik er eerlijkheidshalve bij – maar dat er in ieder geval met Staten en bestuurders gesproken wordt over een mogelijke toekomst; hoe die er ook uit zal zien, want daar durf ik hier niet op te speculeren. En daar kun je ook gelijk hebben over of die rechtspersoonlijkheid daar dan ook een goed instrument voor is.

Mevrouw **VROOM** (D66): Ja, dat het na mijn periode is, dat snap ik, want ik ben zeven weken Statenlid. Maar ik hoop-

Gedeputeerde **LOGGEN**: Ik ben waarschijnlijk nog gedeputeerde. Dus-

Mevrouw **VROOM** (D66): Ja, precies. Maar ik hoop wel dat dat sneller gaat dan over vier jaar, dat we praten over de toekomst van de Wadden en hoe we dat gaan borgen. Ik vind dat vrij laat.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Volgens mij wordt ook op dit ogenblik al gewerkt aan een liquidatieplan voor het Waddenfonds, want de middelen die stoppen. Dus dat betekent dat als je het netjes wil achterlaten, moet je nu al nadenken over: hoe bouw ik die organisatie dan af? En dan kom ik gelijk op de vraag van de heer Laport ook uit van, hoe gaan we nou met die fondsen na 2026-, hoe worden die- Van wie was die? Volgens mij van iemand van BBB, werd die vraag gesteld van, hoe gaat het nou na- Nee, 50PLUS had het erover. Ik was het even kwijt. Ik ben ook al wat ouder. Dus ja, dan is het allemaal niet zo scherp meer bij mij. Nou, dan ben ik het weer kwijt, voorzitter.

De **VOORZITTER**: U had het over de liquidatie-

Gedeputeerde **LOGGEN**: De liquidatie van het Waddenfonds.

De **VOORZITTER**: Ik hou u wel even scherp.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Heel fijn, voorzitter. De liquidatie van het Waddenfonds. Dus daar moet je een plan voor hebben. Dus dat wordt ook verder uitgewerkt. Dus ik denk dat het ook verstandig is om met elkaar, voordat we dat allemaal in werking gaan stellen, nog een keer met elkaar die gedachtevorming te hebben over van, wat zou ervoor in de plaats kunnen komen? Gaan we het kil saneren? Gaan we het kil liquideren? Dan bouwen we het af. Dat kan een mogelijkheid zijn. Of gaan we toch proberen een coalitie te bouwen met elkaar om te kijken of wij als partijen met elkaar ook het Rijk kunnen verleiden om opnieuw iets als zijnde het Waddenfonds te doen. Ik vind dat nu nog te vroeg om daarop vooruit te lopen, want daar gaan wij niet alleen over; daar gaan nog twee andere waddenprovincies ook over. Maar het lijkt me wel verstandig – en ik wil echt wel die aanzet doen – om bij mijn collega's te peilen of zij daar open voor staan. En anders kunt u als Staten dat natuurlijk zelf altijd doen om te kijken of uw collega's dat gesprek wel met u willen aangaan. Nou, de liefde die ik hier proef voor de Wadden, die leeft ook echt wel bij uw Friese en Groningse collega's. Dus dat lijkt me niet zo moeilijk. Maar het is ook heel fijn als we dat als bestuurders met u kunnen doen. Nou, en die aanzet wil ik best wel op mij nemen, voorzitter. Daar past volgens mij ook echt wel die rechtspersoonlijkheid in. Dus ik vraag u eigenlijk nog even die aan te houden en anders zou ik hem neutraal aan de Staten voorleggen, want zo zit ik er dan ook in. Maar ik denk dat het verstandig is om die nog even aan te houden, totdat we met elkaar dat gesprek hebben gevoerd.

Voorzitter, dan de kwetsbaarheid van dat gebied. Die kwetsbaarheid, die komt wel in alles dagelijks naar ons toe. Er hoeft maar een container overboord te vallen tijdens een storm en de Wadden lijden daaronder. Tegelijkertijd weten we ook dat er nog steeds activiteiten zullen plaatsvinden die ook een aanslag op dat gebied plegen. Dat is juist die visserij, die door de een verfoeid en door de ander bejubeld wordt. Ik blijf toch wel van mening dat, als je dat gebied in al zijn vormen wil koesteren, dat ook die cultureel-historische kant een plek in dat gebied hoort te krijgen. Of dat in de omvang is zoals die nu is? Dat weet ik niet. Dat is niet ook niet aan het Waddenfonds om daarover te oordelen. Dat is aan het Rijk en de stakeholder om daarover te oordelen. En daar kunnen wij als provincie nog een mening over hebben, maar niet als

bestuurder van het Waddenfonds. Dus die wil ik dan wel even op die manier adresseren, voorzitter.

Nou, over de continuïteit heb ik wat over gezegd en over de visserij heb ik eigenlijk wat gezegd.

Dan ga ik naar de moties. Motie Rechtspersoon. Ik denk dat het verstandig is om hem aan te houden, maar mocht u hem in stemming willen brengen, dan adviseer ik hier neutraal op. Impuls voor Waddengebied, daarvan is de wijze zoals die op dit ogenblik geformuleerd staat, kan ik hem overnemen, voorzitter.

De voorzorg op de Waddenzee. Ja, mijn advies zou zijn, laat dit voorlopig nog even aan het Rijk en de sector over. Wij gaan sowieso niet als Waddenfonds over beleidsmatige punten. Dan moet u echt daarover bij GS zijn. Dat zou een eigenstandige discussie met elkaar vergen in de commissie eerst. Dan doe je het op de goede manier. Doe je hem via het Waddenfonds en de twee andere provincies zouden hier niet voor voelen, dan gebeurt er dus niks. Dus je kunt het veel beter via de waddenprovincies doen dan via het Waddenfonds, voorzitter. Dat zou ik kansrijker vinden. Dus deze moet ik ontraden.

Dan Vervolgstappen rechten Waddenzee. Die is beleidsmatig van aard. Ik vind hem niet primair voor het Waddenfonds, maar ik leg hem neutraal voor aan de Staten, voorzitter.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Ja, ik begrijp wel uit de woorden dat de schade die de visserij, garnalenvisserij, aanbrengt, u ook wel degelijk aan het hart gaat. Ik zou toch vragen om een uitspraak van GS te willen op de motie tegen de garnalenvisserij en het gedoogbeleid, juist omdat er nu vissers zijn, zoals mevrouw van de BBB zegt, die worden aan het lijntje gehouden. Die weten niet waar ze aan toe zijn.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Maar daarvoor zeg ik ook, we praten nu over de jaarstukken van het Waddenfonds. Wij hebben het nu niet over de beleidsmatige kant van- Daar gaat het Waddenfonds ook niet over. Dus u vraagt mij nu een uitspraak te doen over iets wat hier niet in past. Daarover heb ik ook gezegd: dan moet ik hem ontraden. Dat doe ik ook op dit ogenblik. Moet ik hem ontraden. Ik adviseer u wel, als u dit wil, om dit een keer als agendapunt te adresseren in de commissie, zodat je hem ook langs die lijn als beleid vanuit de provincie Noord-Holland, en niet vanuit het Waddenfonds, adresseert. En dan kunnen we ook kijken of wij dat kunnen inbrengen bij de overige twee waddenprovincies. Dan heb je de koninklijke route te pakken en die is volgens mij veel impactrijker dan dat je hem nu probeert te adresseren via het Waddenfonds. Want als de twee anderen zeggen ‘ja, daar hebben wij geen behoefte aan’, dan heeft u een mooie motie ingediend, maar vindt die verder geen steun. Dat is de reden waarom ik hem ontraad en ik u adviseer om gewoon via de commissie dit als agendapunt te adresseren.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Ik denk dat het een het ander niet hoeft uit te sluiten. Ik weet ook niet zeker of u de meest recente versie van de motie voor u heeft, omdat ik daarin GS oproep om dit mee te nemen naar het Rijk. Eventueel via het Waddenfonds. maar het kan ook via het bestuurlijk overleg zijn.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Dan zal ik daar nog heel even naar kijken, voorzitter. Dan kom ik daar straks nog even op terug. Ik ga ervan uit dat er wellicht nog een tweede termijn is. En anders dan-

De **VOORZITTER**: U bent klaar?

Gedeputeerde **LOGGEN**: Ja.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan ga ik even kijken of er nog behoefte is aan een tweede termijn. Is dit een ordevoorstel? [...] U wilt een tweede termijn? Oké. Dan ga ik eerst kijken bij mevrouw Vroom.

Mevrouw **VROOM** (D66): Ja, voorzitter, dank. En dank voor de toelichting. Ik ben natuurlijk blij met een ongeveer neutraal advies, maar ik wil wel hier even benadrukken dat ik het Waddenfonds

en de toekomst van een Waddenfonds echt als twee separate trajecten zie van het rechtspersoonlijkheidstraject. Ik hoop niet dat we gaan wachten totdat we meer zekerheid hebben over de toekomst van een Waddenfonds om te bedenken wat wij vinden van de rechtspersoonlijkheid. Ik snap de vraag om echt een expertmeeting in te roepen en als Staten goed te kijken van, wat is onze rol hierin? En hoe kunnen we dit zo goed mogelijk inrichten? Daarom heb ik hem ook medeondertekend, de motie van de Partij voor de Dieren. Dus ik ga de motie samen met de Partij voor de Dieren aanhouden over het positief uitspreken tot na de expertmeeting, waarbij ik wel erg verzoek om dit wel sneller te doen dan een volgende periode, want dat zou ik echt heel erg zonde vinden.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dus dat is, als ik goed ben geïnformeerd: motie 46 wordt aangehouden.

Motie 46 'Rechtspersoon Waddenzee' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: De heer Stulemeijer, behoefte? Nee. De heer Klein.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, wij denken, mijn fractie denkt dat het de moeite waard is om inderdaad te onderzoeken en te kijken wat de consequenties zijn van het toekennen van een rechtspersoonlijkheid. En we denken dat dit de meest geëigende volgorde is. Dus dank voor deze onderlinge afstemming. Wij kunnen ons hier goed in vinden.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Koning? Nee. Mevrouw Haas? Dan Statenlid Laport?

Statenlid **LAPORT** (GL): Ja, dank u, voorzitter. Ik hou het kort, weer vanwege mijn stem ook. Ik wil in ieder geval de gedeputeerde bedanken voor zijn antwoord en ook zijn persoonlijke ontboezemingen op Terschelling. En verder heb ik een duidelijke toezegging gehoord dat hij zich ook sterk gaat maken voor een vervolg op het Waddenfonds in wat voor vorm dan ook. Dat lijkt ons een heel goede. Dus daarvoor ook dank.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Alberts? Nee. Mevrouw Sijbenga? Nee. En dan de heer Roosendaal van de VVD.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel. Collega Vroom, ook bedankt voor ten eerste het aanhouden van de motie. Ik denk dat het een goede volgorde is om eerst met elkaar te kijken: wat willen we bereiken; wat is de oplossing van het probleem? En ik, als ik het goed begrijp, wordt met het probleem bedoeld 'de bestuurlijke spaghetti en hoe we dat willen oplossen'. Wij kunnen de motie steunen als het gaat om de expertsessie, maar ik ben vooral benieuwd- Wat ik aan deze wel een beetje raar vind, is dat de oplossing van het probleem meteen benoemd wordt in de vorm van de rechtspersoonlijkheid en dat gaan we onderzoeken. En ik zou heel graag willen dat de expertsessie erover gaat om beter inzicht te krijgen in hetgeen nu het probleem is. En of de rechtspersoonlijkheid uiteindelijk ook de oplossing van het probleem is, dat moet dan uit de expertsessie blijken. Het zou een van de oplossingen moeten kunnen zijn.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Ja, in de overwegingen van de motie staat ook wel duidelijk- Beide moties trouwens. In die over de rechtspersoonlijkheid gaat het gaat om een manier om de natuur te beschermen. En dat dat een oplossing kan zijn voor de huidige bestuurlijke spaghetti die weer zorgt voor andere problemen, dat zou ook mooi kunnen bijdragen ook in het vervolg van een waddenfonds. Maar in de eerste plaats gaat het ons wel om een andere benadering van de bescherming van de natuur, om daar meer zekerheid voor te garanderen en meer duidelijkheid voor alle partijen die daar-

De **VOORZITTER**: Heeft u ook een vraag nog aan de heer Roosendaal?

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Ik wil hem graag even verduidelijken. Bent u het met me eens?

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Nou ja, eerlijk gezegd dus niet. Ik denk dat de gedeputeerde, die heeft net aangegeven dat het beleid van de provincie gericht is op twee pijlers, namelijk ecologie

en ook de leefbaarheid van het gebied. Als het streven is om de rechtspersoonlijkheid in het leven te roepen om alleen de ecologie te beschermen en daarbij geen rekening te houden met, nou ja, wat in een populaire term hier ook de hele tijd 'brede welvaart' wordt genoemd, namelijk er wonen en werken en leven en ook nog recreëren Mensen in dat gebied, dan vind ik de expertsessie hun doel voorbijschieten. Ik wil graag weten of we met een expertsessie kunnen onderzoeken wat de beste methode is om de doelen die wij als provincie hebben gesteld te bereiken, binnen welke bestuurlijke context dat het best zou passen. Want als het alleen gaat om die rechtspersoonlijkheid, ja, dan vraag ik me af: waarom geven we de Noordzee niet ook meteen rechtspersoonlijkheid. Dus wat hindert ons- En wat ons hindert, volgens mij, is dat we niet alleen naar de ecologie gaan kijken, want als dat het enige was, dan was de rechtspersoonlijkheid misschien wel het antwoord. Misschien zijn er ook heel veel betere antwoorden nog. Dus ik vind het te makkelijk wat we nu in dit debat doen, om uit te gaan van een nieuw iets wat allemaal hip en happening is en te zeggen 'dat is de oplossing van het probleem', terwijl we niet hebben onderzocht of er ook andere oplossingen van het probleem zijn.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Mag ik antwoord geven? Het is meer dan een probleem natuurlijk, oplossen voor de natuur. Het gaat om het geheel aan beschermingsmaatregelen en vergunningverlening en dat soort taken die wij vanuit de provincie kennen.

Mevrouw **VROOM** (D66): Ja, ik vroeg mij via de voorzitter af: hip en happening. Er zijn ongeveer vierhonderd initiatieven in bijna veertig landen. Dus je zou kunnen zeggen dat we juist achterlopen op een trend die al heel lang in gang is gezet. Daarbij ook dat er al heel veel onderzoeken zijn gedaan, onder andere door de Waddenacademie die zegt: dit is de oplossing, en niet alleen van de bestuurlijke spaghetti – ik noemde het als voorbeeld – maar er zijn wel meerdere problemen die kunnen worden opgelost met de rechtspersoonlijkheid. Te meer denk ik ook, ik snap de zorgen dat we alleen naar de ecologische waarde zouden kijken. Maar de samenstelling van een dergelijk stichtingsbestuur, daar moeten we nog over spreken op landelijk niveau van, wat is de samenstelling van zo'n stichting? Daar kunnen we iedereen inzetten van afvaardigingen, wat we zelf belangrijk zouden vinden. Dus hoe kijkt de heer daartegenaan?

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Wat ik belangrijk vind, is dat we met elkaar duidelijk krijgen wat het probleem is en dat vanuit verschillende experts te horen en dan te kijken- Schijnbaar is die beheerautoriteit, dat is in ieder geval de aanname die u nu doet, niet het middel om het probleem op te lossen, maar moeten we doorpakken naar een ander middel. En dat kan de uiteindelijke conclusie zijn, maar ik zou in die expertsessie heel graag meegenomen willen zien: wat zijn dan de doelen die we hier met elkaar bereiken; wat is het probleem dat ons hindert om die doelen te bereiken; en welke oplossing hoort daarbij? En ik ben het met u eens: het zou heel goed kunnen zijn dat daar die rechtspersoonlijkheid een antwoord op kan zijn, maar dat is nou juist wat ik onderzocht wil hebben door een expertgroep. Of tenminste, daar wil ik antwoorden van de expertgroep op hebben, zodat we samen hier tot een oordeel kunnen komen wat de beste oplossing is voor het probleem dat we met elkaar hebben geconstateerd.

Mevrouw **VROOM** (D66): Ja, ik wil benadrukken dat ik helemaal voorstander ben van het goed inlichten van de Staten en zorgen dat de experts ook kunnen toelichten hoe en wat het zit. Maar ik wil ook benoemen dat het geen aanname is, maar dat die onderzoeken al hebben plaatsgevonden en dat ik het helemaal goed vind en een goed initiatief om hen uit te nodigen om daar meer aan ons over uit te leggen.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, dank u wel. Ik ben het helemaal met u eens. Ik wil u vragen of er misschien, als deze motie niet het gewenste doel heeft, of we er gezamenlijk een andere motie voor in kunnen dienen om het op deze wijze te gaan doen.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Nou ja, mijn vraag is dus eigenlijk of we- Misschien is dat een beetje- Dank u wel overigens dat u het met me eens bent. Laat ik dat even vooropstellen. Het is altijd fijn om te horen dat we elkaar kunnen vinden in het debat. Dus ik vind het vooral belangrijk dat we bij de- Laat ik vooropstellen: ik kan een expertsessie steunen, alleen, welke experts we gaan uitnodigen en het doel, daar zou ik graag de handreiking willen hebben van de partijen die dit hebben ingediend om met elkaar en ook met u te kijken van, hoe willen we dat met elkaar gaan oppakken? Dat zijn de onderzoeksvragen die we met elkaar gaan stellen. En waar willen we dan de mening van de experts over hebben? En die experts ook breed uitnodigen. Dus niet alleen

de Milieudefensie en de Greenpeaces van deze wereld en experts die daarmee samenhangen, maar juist ook aandacht te hebben voor de cultuurhistorische waarden van het Waddengebied, de economische waarde van het Waddengebied en hoe we dit dilemma duidelijk kunnen krijgen. En vervolgens een oplossing te zoeken om mogelijke gepercipieerde tegenstellingen op te lossen, omdat we allemaal als doel hebben om een natuurkrachtig, maar ook een economisch krachtig Waddengebied met elkaar te behouden.

De **VOORZITTER**: U kunt dat wellicht ook doen met een stemverklaring straks als de moties in stemming worden gebracht. Tenzij u zegt, ik wil een nieuwe motie gaan bedenken, maar dan moet ik dit onderdeel schorsen en na het diner gaan we dan verder. Dus de keuze is aan u.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel. Dus mijn laatste oproep is inderdaad – misschien dat een van de partijen er nog op kan terugkomen, hoewel we aan het eind van de tweede termijn zitten – maar of ze openstaan voor een brede interpretatie van de motie zoals ze die hebben ingediend. Want als die breed kan worden geïnterpreteerd en er de ruimte is om met elkaar te bepalen 'wat willen we door welke expert hebben onderzocht om die stappen voorwaarts met elkaar te kunnen maken', dan kunnen we ermee instemmen. En dan sluit het volgens mij ook aan bij wat het CDA net heeft aangegeven. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Nee, kijk, het punt is dat er geen tweede termijn meer is straks. Die is voorbij. En ik ga straks aan de heer Loggen vragen om- [...] Ja, maar ik kan dit agendapunt niet openlaten. Dus u kunt er ook voor kiezen om straks bij de stemming een stemverklaring af te geven, waarbij uw voorstem ook gepaard gaat met een stemverklaring. Dus dat zou eigenlijk ook kunnen.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Mag ik daar heel kort op reageren, meneer de voorzitter? Een ordevoorstel. Mag ik de indieners van de moties vragen om zo'n stemverklaring af te geven op het moment dat ze de motie indienen?

De **VOORZITTER**: Nee, u heeft het terecht om een stemverklaring af te geven als straks de motie in stemming komt. Dat mag iedereen hier in deze zaal, dus u ook. Dus op het moment dat ik vraag 'is er nog een stemverklaring of aantekening', dan kunt u uw hand opsteken en de door u-

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dan weet ik genoeg. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Ja, prima. De heer loggen, tweede termijn.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Ja, voorzitter, eigenlijk alleen nog even terugkomend om te reageren op de motie van mevrouw Haas, om zich in te spannen om eventueel in gezamenlijkheid vanuit het bestuur Waddenfonds slapende natuurvergunningen voor garnalenvisserij in de Waddenzee in te nemen, totdat is vastgesteld dat er geen schade wordt toegebracht aan de ecologische waarde en nieuwe vergunningen pas worden verleend als aan het voorzorgsprincipe van de habitatrichtlijn is voldaan. Ik vind dat een heel lastige om dat bij dit agendapunt op deze wijze aan te nemen, voorzitter, omdat ik de verstrekkendheid daar niet van kan overzien wat het betekent als we daarvoor gaan lobbyen. Wat voor financiële consequenties daar eventueel achter zouden kunnen wegkomen. Dat weet ik niet. En ik vind het te gemakkelijk om zo'n zwaar onderwerp even per motie even hier zo tussendoor te doen, voorzitter. Ik zou dat echt, als men dat al wil op deze wijze- En ik zou het als GS op dit ogenblik niet adviseren om dat te doen. Dus ik zou deze motie ook ontraden. Zeker niet op deze manier. En als u dat al wil doen, zou ik echt via de koninklijke route, via de commissie, om eerst gewoon 'willen de Staten dit?', nadat wij hier breed over gediscussieerd hebben, ook met wat meer inzicht wat hier achter weg kan komen dan dit nu even- Want hij klinkt sympathiek. Maar bijvoorbeeld de opmerking over wel of geen schade, daar zijn de rapporten niet eensluidend over. Dus daar heb je op zich al een discussie over. En ik weet niet- We hebben recentelijk vanuit het Waddenfonds al bijgedragen in uitkoop van garnalenvisserij. Dan praten we al over vele miljoenen. En ik vind dit niet, zeker niet in de fase waarin deze coalitie zich bevindt, namelijk demissionair, om iets aan te nemen als Staten waarvan we de financiële verstrekkendheid zeker niet kunnen overzien.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Ja, dank u wel voor de toelichting. In dat geval zou ik hem graag willen aanhouden om hem eerst in de commissie te bespreken. En dat wel zo snel mogelijk, om juist duidelijkheid te bieden voor alle vissers waar het om gaat.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Heel verstandig. Dank u wel, voorzitter. Verder zal ik mij onthouden van enige verdere ontboezeming om te zorgen dat het college nog enige spreektijd overhoudt.

De **VOORZITTER**: Ja, ik kijk even naar het nummer. Overigens, ook voor de nieuwe Statenleden, voordat ik een agendapunt afsluit, zal ik altijd vragen of er naar aanleiding van de tweede termijn van het college nog behoefte is om een motie te wijzigen of een amendement of een motie in te trekken. Maar ik moet even kijken naar het nummer, zodat iedereen weet welk nummer het is. [...] Dat vraag ik aan mevrouw Haas. Weet u het nummer van uw eigen motie? [...] Is het 48? Ja. Motie 48 is aangehouden. Dan weet iedereen dat.

Motie 48 'Pas voorzorg toe bij de Waddenzee' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Daarmee kijk ik dan even rond of er nog andere fracties, Statenleden, iets willen wijzigen aan moties. Ik zie dat dat niet het geval is. Dan zijn de beraadslagingen over agendapunt 10 nu afgerond. De stemming is ook aan het eind van de vergadering.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER**: Dan schors ik nu de vergadering voor een uur. Het is nu 18.30 uur. Er staat een Griekse maaltijd voor u klaar. Om 19.30 uur gaan we weer verder. De vergadering is geschorst.

Schorsing 18.30 tot 19.34 uur.

11. Voortgangsnota MRA (VD-19).

De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik heropen de vergadering. We zijn aangekomen bij agendapunt 11, de voortgangsnota Metropoolregio Amsterdam, Voordracht 19. Mogelijk zijn er ook vragen voor de voorzitter, dus ik wil de tijdelijk interim vicevoorzitter, mevrouw Van der Waart, verzoeken om mij te vervangen.

Voorzitter: Statenlid Van der Waart.

De **VOORZITTER**: Ja, dank u wel. Dan gaan we verder met agendapunt 11, de voortgangsnota MRA, voordracht 19. Op 4 april 2023 heeft de provincie Noord-Holland een voortgangsnota 2022 van de MRA ontvangen, waarin zij verzocht werd om wensen en opvattingen te formuleren. Een antwoordbrief daarop moet vóór 9 juni naar de MRA worden gestuurd. Daar gaan we nu over praten. Ik heb een aantal sprekers op mijn lijstje staan. Dat zijn achtereenvolgens de heer Dekker van Forum, de heer Stulemeijer van 50PLUS, Statenlid Laport van GroenLinks, de heer Wagelaar van de Partij van de Arbeid, Statenlid Kostić van de Partij voor de Dieren en de heer Heijnen van het CDA. Heb ik nog iemand over het hoofd gezien? Nee. Dan gaan we het zo doen. Ik nodig graag de heer Dekker uit om naar voren te komen voor zijn bijdrage.

De heer **DEKKER** (FvD): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, de fractie van Forum van Democratie heeft kennisgenomen van de conceptvoortgangsnota Metropoolregio Amsterdam over 2022. We constateren, net als Gedeputeerde Staten, dat het een vrij omvangrijk document is geworden. Die omvang is een indicatie voor de veelheid aan onderwerpen die in de MRA over het jaar 2022 aan de orde zijn geweest en het aantal uitvoeringslijnen dat het afgelopen jaar in gang heeft gezet. We willen het deze keer niet zozeer hebben over de toegevoegde waarde van dit alles voor de toekomst van onze provincie, al doet – om maar iets te noemen – de mededeling dat er een belangrijke stap is gezet in de vergroting van de recyclingscapaciteit van luiers bij ons wel wat wenkbrauwen fronsen. Waar we het in dit verband echter vooral over willen hebben, is het volgende. De MRA presenteert zichzelf als een informeel samenwerkingsverband van dertig gemeenten, de provincies Noord-Holland en Flevoland en de Vervoerregio Amsterdam. Met

nadruk op informeel. Want dat we vooral niet moeten willen, is een extra formele bestuurslaag tussen de al bestaande lagen die er al zijn. Bovendien dient wat ons betreft volstrekt duidelijk te zijn dat democratische controle ook in de toekomst via dit Huis hier dient plaats te vinden. Dat informele karakter willen we graag benadrukt hebben in de brief die we in concept van Gedeputeerde Staten ontvingen. Onder punt1, functie van de voortgangsnota, tweede alinea, eerste zin, zouden we graag de woorden “van dit informele samenwerkingsverband” toegevoegd zien, zodat de zin luidt: “Het is op zichzelf positief dat er nu een dergelijk overzicht van dit informele samenwerkingsverband beschikbaar is waar per uitvoeringslijn uit de MRA-agenda wordt opgesomd wat er desaangaande in 2022 in MRA-verband een activiteiten is ondernomen en wat daarvan de resultaten zijn”. Dit alles is om te onderstrepen dat het een informeel samenwerkingsverband is en geen eigen beleidsrol speelt. Ik dank u wel. En ik heb in dat verband ook het amendement. In feite behelst dat precies wat ik net aangaf. Dus onder punt 1 een toevoeging, zodat de zin luidt: “Het is op zichzelf positief dat nu een dergelijk overzicht van dit informele samenwerkingsverband beschikbaar is, waar per uitvoeringslijn uit de MRA-agenda wordt opgesomd wat er desaangaande in 2022 in MRA-verband aan activiteiten is ondernomen en wat daarvan de resultaten zijn”.

Amendement 9-30 mei 2022
Toevoeging informeel samenwerkingsverband MRA

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023.
Besluit:
De concept-antwoordbrief aan de voorzitter van Metropoolregio Amsterdam als volgt aan te passen:

- *Onder punt 1 Functie van de Voortgangsnota, tweede alinea, eerste zin zouden wij graag de woorden ‘van dit informele samenwerkingsverband' toegevoegd zien. Zodat de zin luidt:*

'Het is op zichzelf positief dat er nu een dergelijk overzicht van dit informele samenwerkingsverband beschikbaar is, waar per 'uitvoeringslijn' uit de MRA Agenda wordt opgesomd wat er desaangaande in 2022 in MRA-verband aan activiteiten is ondernomen en wat daarvan de resultaten zijn.'
En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ralf Dekker (Forum voor Democratie).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dit amendement maakt deel uit van de beraadslagingen. Dank, meneer Dekker. Dan gaan wij door met de volgende spreker. Dat is de heer Stulemeijer van 50PLUS. Meneer Stulemeijer, gaat uw gang.

De heer **STULEMEIJER** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Ik zal u niet vermoeien met alles wat ik in de commissie al te berde heb gebracht, behalve dan dat ik toen aangehaald, en dat wil ik nog een keer aanhalen, de focus op fietsmobiliteit is goed, maar veiligheid verdient extra aandacht. 50PLUS wil het aantal verkeersdoden tot nul terugbrengen in 2050. Helaas is recent dit aantal van driehonderd-zoveel gestegen tot 575. En dat verontrust ons zeer. Zeker in het kader van het isolement van de ouderen dat meer aandacht moet krijgen en wat niet meegenomen wordt nu in de gekozen MRA-lijnen. 50PLUS wil nadrukkelijk dat het onderwerp in samenhang met de MRA-uitvoeringslijnen wordt meegenomen en als voorbeeld daarvan mogen gelden: geen beperking van het aantal ov-haltes indien ouderen gedupeerd worden. Daar wil ik het bij laten. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Stulemeijer. En op inhoudelijke punten kunt u ook nog verder praten bij de verdiepingssessie op 8 juni natuurlijk. Ik ga door met de volgende spreker. Dat is Statenlid Laport van GroenLinks. We hebben op dit onderwerp geen maidenspeeches meer.

Statenlid **LAPORT** (GL): Dank u wel, voorzitter, maar er mag best geklapt worden toch na afloop?

Tijdens de commissievergadering vertelde gedeputeerde Jeroen Olthof dat PS in een latere fase nog de kans krijgt om in een verdiepende sessie nieuwe aandachtspunten aan te dragen voor de MRA Voortgangsnota. Dat is een goede zaak, al dreigt het gevaar van mosterd na de maaltijd. Ik

noemde in een commissievergadering al een aantal onderwerpen die wat GroenLinks betreft meer aandacht verdienen. Die zal ik nog kort even herhalen: voorrang voor energiezuinige bedrijven bij aansluiting op het overvolle energienetwerk, het kortsluiten van de grondstofrotondes om het gebruik van nieuwe grondstoffen te beperken, het veranderen van wet- en regelgeving om de circulaire economie echt te stimuleren, meer aandacht voor duurzaam toerisme, en om files te voorkomen meer inzetten op betere voorzieningen voor fiets- en ov-gebruik en het gesprek aangaan over gespreide werktijden. In de commissievergadering werd ook gesproken over de invloed van het Amsterdam Economic Board, waarin fossiele bedrijven als Tata Steel en Shell zitting hebben. Gedeputeerde Zaal vertelde in de commissie dat zij blij is met ieders inbreng, omdat alle deelnemende partijen de transitie naar groene economie onderschrijven. Maar juist deze genoemde bedrijven hebben zelf nog een hele weg te gaan wat betreft vergroening. Zijn dit wel de juiste bedrijven om op dit vlak een leidende rol te spelen? GroenLinks heeft de motie van Partij voor de Dieren gezien gelezen en gewogen en hoort graag de reactie van GS hierop. Hopelijk kan zij onze zorgen wegnemen.

Tot slot, voorzitter, wij zien uit naar de verdiepende sessies over de MRA-agenda. We denken graag mee over de belangrijke aandachtspunten en zien dat de samenwerking vooral grote kansen biedt voor de gehele regio. Bedankt.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Laport van GroenLinks. De heer Wagelaar van Partij van de Arbeid is onze volgende spreker.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Geen bijdrage in de eerste termijn, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Goed. U ziet daarvan af. Dan gaan wij door met Statenlid Kostić van Partij voor de Dieren. Gaat uw gang.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, dank u wel. Een mooi stuk. Het blikt terug, een reflectie. We missen alleen een reflectie op de twee belangrijkste leidende principes van de MRA-agenda. We hebben het er in de commissie over gehad. Er is een beetje onduidelijkheid over de toezegging. Dus we zouden van GS graag een toezegging willen hebben dat in het vervolg in deze voortgangsnota wordt gereflecteerd op deze twee principes.

Maar dan komen we op de motie waar GroenLinks op reflecteerde. Wij zeggen niet dat de fossiele bedrijven hier de leiding hebben. We hebben er alle vertrouwen in dat de MRA dat heeft, en wij samen ook wel. Wat wij willen, is dat transparanter wordt, binnen de mogelijkheden die we hebben, welke inbreng die fossiele bedrijven hebben om zo ook die scherpheid te houden, het denkproces te starten, want er is een groot maatschappelijk debat over inderdaad de invloed van die fossiele bedrijven. Sterker nog, er is aangetoond dat die fossiele bedrijven jarenlang alle positieve veranderingen hebben vertraagd en verhinderd.

Mevrouw **POOT** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik wilde graag aan het lid Kostić vragen wat zij nou wil met deze motie. En eigenlijk met name wat zij nou gaat doen, mocht deze motie aangenomen worden, met de uitkomst van de motie.

De **VOORZITTER**: U staat niet op mijn sprekerslijstje. Ik sta u nu dit toe, maar in het vervolg zullen we dat anders doen. Statenlid Kostić, u mag hierop reageren.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik weet niet zo heel goed waar de VVD precies naar op zoek is, maar de bedoeling van deze motie is, wat ik net probeerde uit te leggen, juist om dat maatschappelijke debat mee te nemen richting de MRA. Want de MRA start dit proces nu al. Ze gaan nu al de gesprekken aan over de MRA-agenda. Dus nu is het punt om dat in ieder geval mee te geven. Zorg er in ieder geval voor dat je zo transparant mogelijk maakt wat de inbreng was van die fossiele bedrijven. De reden daarvoor is dat die maatschappelijke zorg er is en het feit dat er dus al lang en breed is aangetoond dat die fossiele bedrijven alle positieve veranderingen hebben proberen af te remmen. De MRA-agenda en dat pamflet waar de MRA het over heeft, waar fossiele bedrijven aan kunnen bijdragen, gaat juist over: waar kunnen we die positieve verandering in brengen? Het schuurt een beetje. Dus wij willen in ieder geval dat we in ieder geval die input

transparant krijgen en dan kunnen we samen verder kijken: is dit voldoende; zijn we tevreden; moeten daar weer andere discussies over bestaan? Dat is allemaal open voor later.

Mevrouw **POOT** (VVD): Nee, dat begrijp ik wel. Maar het punt is natuurlijk, u pakt er één sector uit. En wie weet hebben er wel veel meer sectoren een positieve of negatieve invloed. Dus ik vind dat u hier een beetje aan klassenjustitie doet. Ik vraag me af waarom u dus niet ook andere sectoren heeft genoemd.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, als de VVD, ik begrijp u, voorzitter, u bent nieuw hier. Maar de oude Statenleden kennen ons als Partij voor de Dieren- Nee, nee, nee, niets erg, maar we kennen elkaar nog niet zo goed. De andere Statenleden kennen ons als constructief. We kijken naar wetenschap, we kijken naar de bevindingen en dan kijken we: welke sectoren hebben de grote groene stappen afgeremd al die tijd en tegengehouden wordt dat er wordt geïnvesteerd in gezondheid? Dat is gewoon aangetoond: de fossiele bedrijven. Daar gaat het maatschappelijk debat over en dat is wat wij vertalen naar dit stuk.

Mevrouw **POOT** (VVD): Ja, dank u wel, want ondertussen, ik heb u in die korte tijd best wel heel goed leren kennen namelijk. Ik weet ook dat u juist zoekt naar die wetenschappelijke onderbouwing. Dat is ook namelijk waarom ik het zo jammer vind dat u in deze motie zo specifiek focust op fossiele industrie. Eigenlijk ken ik u zo niet, vind ik het jammer. En ja, kan ik dat hier direct ook wel zeggen, kunnen we daarmee de motie ook niet steunen.

De **VOORZITTER**: Dat was geen vraag. Dus u kunt doorgaan en dan gaat de spreektijd ook weer door.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Nou ja, het verbaast me natuurlijk niets dat de VVD geen transparantie wil. Dat is helaas zo, maar ik hoop in de toekomst dat VVD daar een beetje bijdraait.

Ik zie nog een interruptie, denk ik.

De **VOORZITTER**: Ja, het loopt hier al helemaal uit de hand, want het is zo dat als mensen niet aangemeld zijn op de sprekerslijst, is het niet de bedoeling dat er geïnterrumpeerd wordt. U had dat waarschijnlijk wel geweten. Maar ik heb het zojuist toegestaan. Ik ga het eenmaal toestaan van uw kant. Gaat uw gang.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik zal mij de volgende keer weer even inschrijven, maar het is niet mijn bedoeling hier-

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Een ordevoorstel.

De **VOORZITTER**: Ik zie een ordevoorstel van de heer Roosendaal.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Ja, voorzitter, volgens mij hebben we met elkaar afgesproken dat er per fractie één iemand aan het debat kan deelnemen. Als je je van tevoren niet aanmeldt en je kunt niet eens meer reageren op wat de inbrengen is als je zelf geen bijdrage hebt, dan is dat wel nieuw voor mij. Dat heb ik de afgelopen jaren nog niet eerder meegemaakt.

De **VOORZITTER**: Goed, er wordt mij ingefluisterd dat het wel de bedoeling is dat mensen op het lijstje staan. Dus vandaar dat ik dat zo ventileer. Ik zeg, ik zal het dit keer toestaan. Dan kunnen we daar buiten de vergadering nog eens even dat erop nakijken. Meneer Van den Berg, gaat uw gang.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik beloof plechtig dat ik me de volgende keer weer zal aanmelden, voorzitter. Er was inderdaad wel even een stukje tekst wat mij toch wel triggerde. En dat gaat inderdaad over de fossiele bedrijven die dan in deze board zouden zitten. Maar is de Partij voor de Dieren het niet met ons eens dat juist ook die fossiele bedrijven soms, in het geval van Shell, miljarden investeren in een groene overgang en dat we juist ook die bedrijven nodig zouden hebben de komende decennia om ook wel een transitie te kunnen maken, omdat het niet van de ene op de andere dag gaat?

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Een heel mooie vraag. Allereerst even voor de duidelijkheid – en dat moet JA21 kunnen omarmen. Dit gaat vooral om transparantie, dat je de inbreng, gezien de maatschappelijke zorgen – dat kan JA21 ook niet ontkennen – dat je die wat transparanter probeert te maken. Volgens mij zijn we daar vaker samen in opgetrokken. Als je het wilt hebben over de investeringen van Shell, dan moet u toch even kijken naar de geschiedenis en naar de huidige stand van zaken. Die duurzame investeringen van Shell, ja, staan in het niets bij hoeveel ze investeren in de huidige stand van zaken, wat ze steken in de lobby om maar alles bij hetzelfde te houden en wat ze in het verleden hebben gedaan. Ik vind dat ook jammer. Dat deel ik. Want ik heb ook vertrouwen in bedrijven dat ze wel dingen kunnen fixen. Maar sommige bedrijven hebben helaas een minder goed verleden en dat zijn de fossiele bedrijven, aantoonbaar. Dus ik zeg hier niet: schop ze uit die overleggen. Dat zegt de motie absoluut niet. We willen alleen het denkproces starten. En dat denkproces start met transparantie. Dus ik hoop dat JA21 dat kan omarmen.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, toch nog even een vervolgvraag. Zou Statenlid Kostić één bedrijf kunnen noemen wat meer investeert in groene energie dan Shell?

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): De overheid.

De **VOORZITTER**: Goed, dank u wel. En dan vraag ik Statenlid Kostić om door te gaan met haar betoog.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Nou, volgens mij heb ik net alles gezegd. Het is puur de bedoeling om de transparantie weer te geven om net dat proces aan te scherpen. Een eerste stap om die maatschappelijke discussie te vertalen. Daarom het dictum van de motie, ingediend samen met SP en Volt. Verzoeken GS om de MRA te vragen duidelijk te maken welke inbreuk fossiele bedrijven hebben geleverd in het proces van de herziening van de MRA-agenda en hoe de inbreng eventueel is gebruikt voor de MRA-agenda. En om PS over die resultaten te laten informeren, en gaan over tot de orde van de dag. Ik hoop op uw steun. Dank u wel.

Motie 50-30 mei 2023
Transparantie over invloed van fossiele bedrijven op MRA-koers

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023.
Constaterende dat:

- *De Voortgangsnota vooruitblikt op de MRA-Agenda;*
- *MRA-Agenda de kaders formuleert waarbinnen de MRA activiteiten kan ontplooien en de Agenda daarmee een belangrijk stuk is;*
- *De MRA-Agenda dit jaar wordt herzien en daarvoor volgens de Procesnotitie MRA-Agenda 2024-2028 input wordt gehaald uit verschillende processen/bronnen;*
- *De MRA volgens de procesnotitie van plan is om in samenwerking met Amsterdam Economic Board een 'wervend pamflet" te maken. De input wordt gebruikt voor de nieuwe MRA-Agenda;*
- *De MRA met het pamflet zegt "in beeld te brengen wat we morgen beslist anders moeten gaan doen en welke doorbraken er nodig zijn om die toekomst werkelijkheid te laten worden," in Amsterdam Economic Board grote fossiele bedrijven zoals Shell zitten.*

Overwegende dat:

- *Aangetoond is dat fossiele bedrijven jarenlang bewust hebben geïnvesteerd in het voorkomen of vertragen van maatregelen die de gezondheid en leefomgeving van burgers zouden beschermen;*
- *Deze maand nog bleek dat o.a. Shell de verdragen die Nederland met andere landen heeft gesloten gebruikt om eigen financiële belangen veilig te stellen, ten koste van de gezondheid van burgers en hun leefomgeving;*
- *Er een groeiende maatschappelijke roep is om kritischer te kijken naar samenwerking met zulke bedrijven;*
- *Volgens de huidige opzet van het proces van de herziening van de MRA-Agenda fossiele bedrijven invloed hebben;*

- *Het belangrijk is de zorgen hierover zo vroeg mogelijk in het proces mee te geven aan de MRA.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Om de MRA te vragen duidelijk te maken welke inbreng fossiele bedrijven hebben geleverd in het proces van de herziening van de MRA-Agenda en hoe die inbreng eventueel is gebruikt voor de MRA-agenda;*
- *Om PS over de resultaten te laten informeren.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ines Kostić (Partij voor de Dieren), Remine Alberts (SP) en Maik de Weerdt (Volt).

De **VOORZITTER**: En dan mag u de motie geven. Dank u wel. Dan maakt deze motie ook deel uit van de beraadslaging. Dank u wel. Dan heb ik nog een spreker op mijn lijstje. Dat is de heer Heijnen van het CDA, en die ziet ook af van een bijdrage. Dat betekent dat we al snel over kunnen gaan tot de beantwoording door GS. Ik weet niet of de moties daar al beland zijn. Ik kan me voorstellen dat het erg snel gaat. Nou, dat valt mee. Meneer de commissaris, meneer Van Dijk, aan u het woord voor de beantwoording.

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Een aantal opmerkingen. Ik denk dat ik daar redelijk kort over kan zijn, want daar hebben we namelijk ook over gesproken tijdens de commissiebehandeling. Een aantal zaken die u heeft ingebracht, komen natuurlijk terug bij de nieuwe MRA-agenda. Dus die zeggen niks over het verleden; die zeggen eigenlijk meer over: wat hebben we van het verleden geleerd en hoe willen we dat meenemen in de nieuwe agenda? Dus als het gaat over verkeersveiligheid- Maar als er nog meer over gezegd kan worden, kan straks mijn collega gedeputeerde Olthof daar nog wel wat over zeggen. Maar dat zijn eigenlijk zaken die- En het eerstvolgende moment is 8 juni, waarbij er een benen-op-tafelgesprek is en daar zou erover gesproken kunnen worden.

Het amendement, ingebracht door de heer Dekker, ja, volgens mij onderstreept dat eigenlijk wat de MRA is. Dus ik kan daar neutraal over adviseren. Als u zegt van ‘dat is een goede toevoeging’, dan lijkt me dat prima.

Dan toch even over de motie van de Partij voor de Dieren. Ja, die wil ik toch ontraden. En kijk, als u het over transparantie heeft, dan bedoelt u volgens mij transparantie over het hele proces. Dat geldt niet alleen voor de partijen die in de AEB zitten, maar dat geldt ook voor de andere partijen die benaderd worden. De andere maatschappelijke organisaties die ook invloed willen uitoefenen op die agenda. Kijk, dus als u zegt van, voor zover u dat invloed wil noemen: het is voor een heel groot deel ook meedenken met de agenda.

Ik wil toch even met u ook stilstaan bij de vraag over de leidende principes. We hebben het daar in de commissie over gehad. In mijn optiek verwees u naar de nieuwe governance van de MRA, waarin ook de drie hoofdlijnen zijn beschreven, waaronder de menselijke maat, de meest innovatieve et cetera. Als u dat de leidende principes noemt. Maar ik lees ook stukken waarbij u het heeft over toekomstbestendigheid en biodiversiteit. En dat zijn volgens mij precies onderwerpen die u nou in de discussie over ‘wat is de inbreng vanuit de provincie Noord-Holland voor de nieuwe MRA-agenda, wat zijn daar de speerpunten?’, en dat zou daar eigenlijk besproken moeten worden. Dus mijn toezegging ziet vooral over hoe de nieuwe governance eigenlijk vertaald wordt in een voortgangsnota. Deze eerste zat daar wel heel dicht bovenop. Maar ik heb daarvan toegezegd dat ik dat ook zal meenemen naar het bestuur. Ik kijk ook naar de heer Olthof, die vertegenwoordiger is in de Algemene Vergadering, om dat mee te nemen, zodat dat ook verwerkt kan worden.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, dank u wel. Ik denk dat er een misverstand is. Want ik bedoel, de twee leidende principes, die we letterlijk in de MRA-agenda nu hebben staan, en dat zijn: 1, een toekomstbestendige metropool. En daar hoort dus volgens de MRA-agenda onder andere biodiversiteit onder. En 2 is een evenwichtige metropool. Daar hoort onder andere kansengelijkheid bij. Dat is gewoon letterlijk wat er in de MRA-agenda staat. En wat ik zei, de voortgangsnota is hartstikke goed, alleen er mist een reflectie over die leidende principes. Het enige wat ik u toen vroeg, en wat u volgens mij ook toezegde – maar er is een beetje een

misverstand, omdat de andere gedeputeerde iets anders zei. Dus ik zou graag willen, misschien moet u daarover overleggen, dat u dat mee wil nemen, ook in lijn met Zaanstad, hoewel zij achteraf nog willen. Maar voor ons is het prima is u in het vervolg dat meeneemt.

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Ik zeg toe dat ik dat zeker meeneem en ook langs de lijnen van de nieuwe governance zal leggen. Dus kort samenvattend: een advies toch om de motie te ontraden, omdat dat heel specifiek over een van de partijen gaat die ook een belangrijke rol vervult en ook in de Amsterdam Economic Board zit naast andere bedrijven die in de Amsterdam Economic Board deelnemen. Maar voor het samenstellen van de MRA-agenda zullen ook andere partijen gevraagd worden mee te denken. En uiteindelijk, en dat is toch wel belangrijk om hier te zeggen, stelt de Staten van Noord-Holland uiteindelijk vast of ze gaan instemmen met de nieuwe agenda of niet. En daar zit natuurlijk ook het proces zoals we dat hier zelf hebben. Dus het is zeker niet zo dat andere partijen die agenda gaan vaststellen.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, even voor de duidelijkheid, want u zegt eigenlijk- Begrijp ik het goed dat u zegt, ja, als u wilt dat we transparantie hebben voor fossiele bedrijven, dan willen we het doortrekken naar de rest. Is dat wat u zegt?

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Nee. Als je dat al zou willen, zou je dat van iedereen moeten willen. Maar de veronderstelling is dat die transparantie er niet is en daar haak ik eigenlijk al af, want ik denk dat dat niet zo is, omdat ik denk dat alle partijen die aan tafel zitten en ook gevraagd worden om mee te denken, dat doen vanuit hun deelname, zoals ze dat de afgelopen tijd hebben gedaan. En dat zullen de partijen ook naar de toekomst doen. En de AEB is niet de enige partij die meedenkt bij de MRA-agenda. Er zijn ook andere maatschappelijke organisaties gevraagd deel te nemen. En die zullen ongetwijfeld ook een belang hebben. En mijn veronderstelling is dat dat belang positief is gericht om mee te denken en dat wij hier dat daarna kunnen toetsen of dat op een goede manier in de MRA-agenda is teruggekomen. En als er dan vragen zijn of twijfels of dat wel of dat niet een integer proces is geweest, dan vind ik dat we dat op dat moment moeten doen. Maar op dit moment is er geen enkele reden om daaraan te twijfelen. Daarom vind ik het heel ver gaan om nu ten aanzien van specifieke deelnemers aan de Amsterdam Economic Board, om daar die transparantie nu op voorhand te gaan vragen.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, want GS zegt eigenlijk: er is al transparantie, dus het is niet nodig. Maar PS heeft behoefte natuurlijk om te weten wat zo'n fossiele sector inbrengt. Dus kunt u mij vertellen op welke manier we dat dan kunnen achterhalen?

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Nee, dat kan ik u natuurlijk niet vertellen, omdat ik niet weet wat er in de toekomst in de nieuwe agenda komt. Maar wat u wel doet is dat u in uw overwegingen van uw motie wel al heel veel veronderstellingen heeft meegenomen die ik niet kan staven. Kortom, ik vind overwegingen en uiteindelijk het besluit wat u vraagt, niet congruent met elkaar. En net zoals dat ik niet weet op dit moment wat er in de nieuwe MRA-agenda komt- Maar dat zal ongetwijfeld een betere zijn dan die we hebben gehad, want we zijn met zijn allen weer een stap verder. We hebben met zijn allen geleerd. In de voortgangsrapportage, en dat hebben we de vorige keer ook uitgelegd, zijn ook een aantal zinnen opgenomen om bijvoorbeeld de discussie naar voren ook een beetje uit te lokken. Daar hebben we ook van gezegd dat dat misschien achteraf gezien niet zo handig was, omdat mensen een goedbedoeld advies vanuit het MRA-bureau om naar voren de discussie op te pakken nu wellicht anders kunnen lezen, maar volgens mij hebben we dat, en ook gedeputeerde Olthof, de vorige keer goed proberen uit te leggen. Dat betekent dat we naar voren toe nog heel veel met elkaar kunnen vinden van de nieuwe agenda.

De **VOORZITTER**: En dan een interruptie van mevrouw Alberts van de SP.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Die ook niet op de lijst stond. Tut, tut, tut.

Nou, toch eventjes. Ik wil graag onderstrepen waar de motie vandaan komt. Dat is ervaring uit het verleden. Als je dus over iets nieuws gaat praten, dan zeg je: de ervaring uit het verleden was niet daverend oké als het gaat om 'hoe kunnen we nou de transitie maken weg van fossiele industrie?'. En dus ga je nu vooraf zeggen: en daarom zouden wij het prettig vinden als dat wel

wordt opgenomen. Nou zegt u: nee, dat gaan we achteraf bekijken. Maar ja, dan zit je alweer met een document waarvan je zegt: nou, daar zit-

De **VOORZITTER**: [niet verstaan]

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Nou, dit ter onderstreping om nog een keertje duidelijk te maken wat nou de bedoeling is van die motie. Zag u dat ook?

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Nee, zeker niet. Ik zal u eerlijk zeggen, ik- Nee, ik kijk er toch anders naar. Als je met wantrouwen aan het begin van een nieuw proces aan tafel zit- Ik vind dat je open met elkaar- En de bestuurders die aan tafel zitten, voeren allemaal discussies met hun eigen achterban. Dat zijn de gemeenteraden en de Staten. En die zijn natuurlijk niet blind en luisteren heel goed naar wat er gebeurt. Dat is ook een van de redenen waarom de governance is aangepast, waarom de invloed van raden en Staten groter is. Zo zitten wij met elkaar aan tafel. Dat betekent dat de transparantie, zoals die nu eenzijdig wordt gevraagd van deze partijen, dat ik daar anders tegenaan kijk, laat ik dat dan zo maar zeggen.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u wel, voorzitter. Dat was ons wel duidelijk, dat u daar anders tegenaan kijkt. Maar even een voorbeeld uit een raadsperiode waar ik toevallig-

De **VOORZITTER**: Ik heb liever dat u tot een vraag komt.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja. Toen werd er vanuit de raad gevraagd om namens de MRA bij Schiphol erop aan te dringen om het aantal vluchten te verminderen. De voorzitter heeft dat toen geweigerd. Het is een gierend debat geweest wat echt misschien wel twee uur duurde. Ik heb niet echt op de klok gekeken. Nou, dat wil je nu in feite voorkomen. Daarom dus deze motie. Nogmaals, ziet u het nu wel?

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Volgens mij haalt u er nu allerlei zaken bij, waardoor ik het steeds minder ga zien. Excuses daarvoor. Maar ik vind dat we ons moeten houden bij de nieuwe MRA-agenda. Daar zitten partijen aan tafel, dat zijn niet alleen bedrijven, dat zijn ook maatschappelijke organisaties die ook natuur en milieu vertegenwoordigen. Alle partijen zitten aan tafel. En uiteindelijk stelt u deze agenda vast. Want zoals eerder gezegd: het is een convenant, een samenwerkingsverband. Dat betekent uiteindelijk dat voor elk besluit wat wij nemen de raden, dertig gemeenteraden, en twee Staten daarover gaan besluiten. Als dat niet een voldoende veiligheidsklep is en we nog verder moeten gaan, ja, dan kan ik me eerlijk afvragen of wij nog wel mensen aan tafel kunnen krijgen om met ons mee te willen denken naar die nieuwe agenda. En ik kan u één ding zeggen: voor de uitgangspunten van de nieuwe agenda, dat weet ik nu al, hebben we al die bedrijven keihard nodig. Want het gaat er niet om of we met elkaar die vergroening heen gaan, maar wanneer. Die snelheid daarvan, dat moeten we echt met elkaar gaan doen.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, dit is de laatste interruptie. Maar ik wil toch gewoon vragen: op welke manier dan? Want ik zit hier als Statenlid namens onze burgers en we willen heel graag inzicht in wat die fossiele bedrijven inbrengen. Op welke manier zouden we dat kunnen doen? Achteraf, vooraf, tussendoor? Heeft u daar ideeën over? Heeft de MRA daar ideeën over?

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Ja, daar heb ik natuurlijk geen antwoord op. Dat is een onmogelijke vraag. Kijk, ik zou zeggen: daar kunt u ideeën over ontwikkelen. Het is uw vraag. En u moet nu niet het onvermogen van mij om antwoord op uw vraag te geven als het een onvermogen van de hele MRA zien, want dat is denk ik precies niet waar we naartoe willen. De MRA-agenda is niet een allesomvattend beleid wat in één keer alle gemeenten en alle provincies opzijzet. We hebben hier provinciaal beleid, uitgangspunt voor de ingang van de nieuwe MRA-agenda. Er zijn dertig gemeenten die beleid hebben. Dat zetten we met de MRA-agenda zomaar niet opzij. Het is net nog een keer door de heer Dekker benadrukt: het is een samenwerkingsverband; het is niet een gemeenschappelijke regeling. U gaat erover. Daar zitten de garanties in. Uw recht wat u heeft als volksvertegenwoordiger om uw instrumenten in te zetten, daar zit een stuk garantie in. Ja, en op voorhand alles dicht willen regelen, ik denk dat dat

bijna een onmogelijkheid is, want dan komen we überhaupt niet tot een goede constructieve samenwerking. En daar hoop ik wel op, want we hebben alle bedrijven en ook de natuur en milieuorganisaties, iedereen hebben we hard nodig om in de komende jaren het doel te gaan bereiken wat we willen, namelijk een groene Metropoolregio Amsterdam.

De **VOORZITTER**: Goed. Dank u wel voor deze beantwoording. Ik kijk nog even naar de andere betrokken gedeputeerde op dit dossier. Ik denk niet dat het woord nog gevoerd hoeft te worden verder. Nee? Nee. Nou, dan kunnen we de eerste termijn afronden. Ik zou haast verwachten met die interrupties dat er geen tweede termijn nodig is. Maar dat ga ik u natuurlijk vragen. Meneer Dekker, behoefte aan een tweede termijn? De heer Stulemeijer? Nee. Statenlid Laport? Statenlid Kostić. U heeft denk ik nog een paar seconden. Dus het is aan u. Veertien seconden.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Nou, volgens ons heeft de gedeputeerde precies aangegeven waarom deze motie juist nodig is. Heeft hij ons uitgenodigd om zelf met iets te komen. Dat is deze motie. We willen alleen maar een manier vinden om de input van fossiele bedrijven duidelijk te krijgen als PS. Dus vandaar deze motie. Ik hoop dat u die omarmt. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Fantastisch op de seconde nauwkeurig. En dan zijn wij aan het einde gekomen van de tweede termijn vanuit PS. Ik heb niet de indruk dat daar nog een tweede beantwoordingsronde van de- Nee. Goed. Dan ga ik u vragen of er nog behoefte is aan het indienen van een gewijzigde motie of amendement. Dat is ook niet het geval. Dan zullen wij straks voordracht 19 in stemming gaan brengen samen. Dus ook met een amendement van Forum voor Democratie en een motie van Partij voor de Dieren. Dan kan ik agendapunt 11 afronden.

De discussie wordt gesloten.

12. Vragenuur.

De **VOORZITTER**: Ik mag hier als vicevoorzitter nog even blijven zitten voor een deel van het vragenuur, agendapunt 12, zodat de voorzitter zo dadelijk de mondelinge vragen kan beantwoorden die onder zijn portefeuille vallen. Want dan gaan we naar agendapunt 12, het vragenuur. Het lid van PS dat tijdens dit vragenuur vragen wil stellen, meldt dit onder aanduiding van het onderwerp uiterlijk één dag voor aanvang van de vergadering bij de voorzitter. Dit is gedaan door de heer Van den Berg van JA21. Ik wil er voor alle duidelijkheid op wijzen dat conform het gestelde in artikel 46 Reglement van Orde tijdens het vragenuur geen interrupties zijn toegestaan. Het heeft niks met de sprekerslijst te maken, maar dat valt onder dit agendapunt. En ook geen moties kunnen worden ingediend. De spreektijd bij het vragenuur is voor de eerste termijn van PS drie minuten, voor GS ook drie minuten. Dan in tweede termijn voor PS één minuut en voor GS ook één minuut. Eventuele aanvullende vragenstellers kunnen in tweede termijn ook één minuut krijgen.

Mondelinge vragen JA21 Bekladding provinciehuis en Dakotamonument

De **VOORZITTER**: Goed. Dan hebben we twee sets mondelinge vragen aangeleverd gekregen. Die zijn ingediend door JA21. Treedt u naar vorige meneer Van den Berg. Het betreft vragen over bekladding provinciehuis en Dakotamonument. En de tweede set vragen is werkzaamheden HOV-busroute in Huizen stilgelegd, kosten fors hoger dan gedacht. Ik wil u vragen om nu alleen de eerste set vragen door te nemen. Daar heeft u drie minuten voor. Gaat uw gang.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dank u wel, voorzitter, voor het kunnen stellen van deze vragen. Kortgeleden, op 12 mei, is hier op het provinciehuis in Noord-Holland wederom een protest geweest van de organisatie Extinction Rebellion. Laten we allereerst zeggen dat het recht voor protesteren een groot goed is en ook deze mensen moeten de gelegenheid kunnen krijgen om dat ook te doen hier op het provincieterrein. Echter, wij hebben wel een aantal opmerkingen bij de volgende zaken. Namelijk, dat sowieso natuurlijk het Dakotamonument besmeurd was. Daar willen wij allereerst ook vooral een woord van dank en complimenten geven aan de commissaris van de Koning die het op deze wijze echt als een, ja, ik mag wel zeggen, als een staatsman heeft opgepakt. Ik begrijp ook dat er een gesprek is geweest met de organisatie van Extinction

Rebellion. Nou, dat valt gewoon heel erg te prijzen. Echter, wij hebben wel vragen over de kosten die wederom gemaakt zouden zijn, maar ook specifiek over- We hebben nu best wel een aantal protesten gehad hier op het terrein. Wij zijn benieuwd of dit telkens dezelfde mensen zijn die hier strafbare feiten plegen. En zo ja, valt daar toch niet een extra stap te nemen om deze mensen dan wel een vorm van beperking op te leggen? Want nogmaals protesteren mag, maar als hier telkens de regels of de wetten worden overtreden met bijkomende kosten voor de provincie en voor onze inwoners, ja, dan moeten we daar paal en perk aan stellen.

Dus we hebben de volgende vragen. Het gaat over of de politie arrestaties heeft uitgevoerd tijdens het protest. En zo ja, hoeveel? Vooral dus ook of er onder de activisten ook recidivisten zijn aangehouden, die dus eerder protesten hebben uitgevoerd hier met bijbehorende strafbare feiten. Is de provincie dus ook bereid om deze individuen eventueel te weren van het terrein, gezien het risico op schade en recidive? Wij vroegen ons ook af, zeker in relatie tot de vorige vragen die wij hebben gesteld, of er ditmaal niet ook verf is aangebracht op de gevel, gezien de commissaris van de Koning toen heeft aangegeven dat het wellicht tot onherstelbare schade zou kunnen leiden. Dus daar specifiek nog even een punt op. En zijn wij wederom als provincie bereid om de schade te gaan verhalen op te veroorzakers? Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van den Berg. Dan gaan we voor de beantwoording naar GS. Dat is de commissaris van de Koning wederom.

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Mevrouw de voorzitter, een antwoord op de vragen gesteld door JA21. Er zijn 21 personen aangehouden. We hebben ook aangifte gedaan van vernieling. Dat hebben we in eerdere gevallen ook gedaan. Daar hebben we u al eens eerder ook schriftelijk over geantwoord.

En bij een vorig vergrijp gaf de politie in ieder geval aan dat er geen grond voor vernieling was, omdat er geen sprake was van onherstelbare schade, maar er zijn wel bekeuringen uitgedeeld. De namen van de gearresteerde personen zijn ons niet bekend. Dus het is mogelijk dat er ook een aantal andere personen al eerder bij ons zijn geweest, maar dat is niet met zekerheid te zeggen. Wij kunnen zelf als provincie geen gebiedsverbod afroepen. Dat zou de burgemeester van Haarlem wel kunnen doen. Maar u zei het zelf al: het recht om te protesteren is natuurlijk wel een groot goed, een groot democratisch recht. De kosten die de provincie maakt voor het schoonmaken van de ramen, die zijn ook verhaald op Extinction Rebellion. Dus hoe vervelend het soms ook is, het is wel een heel zwaar middel om een gebiedsverbod überhaupt te laten opleggen, als de burgemeester van Haarlem dat al zou willen. Dan is een dialoog of een gesprek toch veel verstandiger om te kijken of je juist niet op andere manieren die aandacht op een of andere manier zou kunnen accommoderen. Waar we veel ervaring mee hebben, zoals u weet: we hebben hier ook de boeren op bezoek gehad en die trokken zelfs netjes hun laarzen uit voordat ze naar binnen kwamen. Dus in die zin kan het ook zonder dat er schade wordt aangericht.

De schade met de verf, dat viel gelukkig mee. Het was een kalkhoudende verf. Maar zoals u zegt, hebben we wel gezien dat bij een aantal ramen ook de stopverf is aangetast. Dus in dit geval wordt dat door de schilder ook nog even uitgezocht of dat blijvende schade is. Er is wel aangifte van vernieling gedaan. Dus dat hebben we wel gedaan. De schade moet dus nog worden vastgesteld. We hebben het wel bij de voorgaande schades proberen te verhalen. Een deel van de schade tot op heden die is aangericht, is ook met succes verhaald op een individu. Dat betrof 2.400 euro. De rest van de schade, daar zijn we nog mee bezig. Maar dat is niet makkelijk, want, om dat te verhalen op de beweging Extinction Rebellion is lastig vanwege het ontbreken van formele rechtspersoonlijkheid en ook bij concreet bewijs dat de beweging het zelf heeft gedaan. Maar we proberen dat dus wel. Wij houden dat per geval ook keurig bij. En de ene keer is het een schade van 600 euro en de andere keer is het 1.300 euro en de laatste keer was het 180 euro. Dat viel dan op zichzelf nog wel mee. Maar zoals u terecht zei, het monument is beschadigd. Ik heb daar inderdaad het contact over gezocht met leden van Extinction Rebellion. Ik was toch wel blij dat men uiteindelijk daarvoor oprecht excuses heeft aangeboden en dat heb ik ook aanvaard. Dat heb ik ook op sociale media gezet dat ik daar heel blij mee was, omdat, nou ja, het was natuurlijk gewoon een vervelende situatie en ik ben ook door nabestaanden gebeld daarover. Maar met het excuses heb ik ook gezegd is dat punt afgedaan. Ze hebben het zelf trouwens schoongemaakt, waarop ik zei van nou, dat is dan weer het voordeel van kalkhoudende verf,

want die kun je er gelukkig weer afhalen. Maar desalniettemin blijf ik wel moeite houden met het beschadigen van dit gebouw.

En het allerbelangrijkste, en dat was ook wel het punt, de veiligheid van onze medewerkers, omdat op vrijdagmiddag, u zult begrijpen, er is niet een batterij aan beveiligers. En als er veel mensen op zo iemand afkomen, dan is daar natuurlijk ook nog wel schrik voor. Daar hebben we ook zorg voor. Dus daar proberen we ook nazorg aan te verlenen. Maar het is wel een van de punten waarom ik heb gezegd bij Extinction Rebellion: je mag ook gewoon bellen, want dan heb ik koffie en een koek als jullie langs willen komen om te demonstreren.

De **VOORZITTER**: En u was al door de tijd heen, ruim. Wenst de vragensteller nog nadere vragen te stellen? Ja? Meneer Van den Berg. Dan heeft u daar nog één minuut gelegenheid voor. Gaat uw gang.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank, voorzitter. En ook dank aan de commissaris van de Koning voor het zorgvuldig beantwoorden van de vragen. Maar ik hoor wel een aantal zaken waar we, denk ik, allebei volgens mij al mee worstelen. Ja, er wordt wel met krijtverf gewerkt, maar desondanks wordt er ook wel aangifte gedaan van vernieling en dat loopt toch al zo in de, ja, meerdere duizenden euro's. Ja, en ik denk dat we van mening zijn dat, het begint zich onderhand op een geleidende schaal te begeven, ook als we kijken naar de landelijke context, dat we een vorm van wetteloosheid gaan krijgen. We maken wetten en regels in dit land, die we met zijn allen hebben te respecteren. En even los van het feit of de, ja, rechtspersoon dan wel of niet aanwezig is, denk ik dat er nu wel een stap zou moeten komen dat we dit wel gaan beperken, want we kunnen dit niet continu maar door laten gaan dat de wetten en regels hier dus overtreden worden met de bijkomende kosten. Dus ik zou het toch graag van de commissaris van de Koning willen vragen of daar richting de toekomst toch een plan voor zou kunnen komen, dat we deze situatie niet in stand houden. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van den Berg. Zijn er nog andere leden van PS die met betrekking tot dit onderwerp vragen willen stellen aan de commissaris van de Koning? Er is dus geen ruimte voor debat. Dat is niet het geval. Dat is wel het geval. Meneer Klein.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, ik ben heel erg benieuwd of de commissaris van de Koning de analyse van JA21 deelt dat er sprake is van wetteloosheid, als we horen dat er gewoon opgetreden wordt door de politie en dat de schade vergoed is.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Klein. Nog iemand behoefte om een vraag te stellen? Nee? Dan ga ik weer naar de commissaris van de Koning, meneer Van Dijk.

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Ja, mevrouw de voorzitter, ik vind termen als wetteloosheid wel heel erg zwaar, want ik gaf u al aan: het demonstreren is een heel groot goed en dat mogen we allemaal in Nederland doen. Ik vind dat wij daar ook voor moeten staan. Dat ik daar ook voor moet staan als uw commissaris in de provincie Noord-Holland. Voor al onze inwoners. Ook voor de mensen die het soms niet met ons eens zijn of tegen het beleid van de provincie zijn of van een gemeente. En dan moeten we dat kunnen doen. Ik ben het wel met de heer Van der Berg eens: als er vernield wordt, dan doen we daar aangifte van. En als hier mensen zich vastketenen en niet weg willen gaan, dan wordt de politie gewaarschuwd en worden mensen ook op een gegeven moment van het terrein afgehaald. En als mensen een onveilige situatie voor onze medewerkers creëren, dan zal daar ook tegen worden opgetreden, want uiteindelijk is dat recht van demonstreren natuurlijk niet bedoeld om andermans goed of iets dergelijks iets aan te doen. En ik moet u zeggen, in het gesprek wat ik had met twee leden van Extinction Rebellion hebben ze eigenlijk ook aangegeven dat dat hun primaire doel niet is, maar dat hun doel is om te laten zien dat ze, ja, ergens op tegen zijn. Dat recht hebben ze natuurlijk. Ik vind dat we daarin elkaar moeten respecteren. En ja, daar zal ik in het vervolg natuurlijk op letten. Maar als er vernield wordt, dan zullen wij aangifte doen en daar waar mogelijk zullen we het verhalen. Dat is in een aantal gevallen gelukt en een aantal zaken lopen nog. En ook de laatste keer hebben wij wel aangifte van vernieling gedaan en daar waar mogelijk, nogmaals, zullen wij dat verhalen.

De **VOORZITTER**: Goed. Dank u wel voor deze beantwoording. Dan ga ik zelf weer terug naar mijn plaats in de Statenzaal en zal de voorzitter het volgende deel van het vragenuur weer overnemen.

Voorzitter: commissaris van de Koning, de heer Van Dijk.

Mondelinge vragen JA21 Werkzaamheden HOV-busroute in Huizen stilgelegd, kosten fors hoger da gedacht.

De **VOORZITTER**: En dan geef ik wederom het woord aan de heer Van de berg van JA21 voor het stellen van vragen ten aanzien van de werkzaamheden van de HOV-busroute in Huizen die stilgelegd zijn en de kosten fors hoger dan gedacht. Het woord is aan de heer Van den Berg.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, nogmaals dank, voorzitter. Even een wat ander onderwerp. In de gemeente Huizen, daar vinden op dit moment werkzaamheden plaats voor het hoogwaardig openbaar vervoertraject, wat onder leiding van de provincie enkele jaren geleden is aanbesteed. En het blijkt nu dat dat traject stil was gelegd, omdat er een geschil is ontstaan tussen de gemeente Huizen en de Bam over het uitvoeren van het traject. En wat ons vooral zorgen baart, is dat in de gemeente Huizen het traject langere tijd al tot heel veel zorgen heeft geleid bij onze inwoners, omdat er meer dan tweehonderd bomen zijn gekapt voor een vermeende tijdswinst van anderhalf tot twee minuten. Zelfs de mensen die wij spreken, die zelf met het openbaar vervoer reizen, die vonden dat toch wel erg fors. Maar wat blijkt nu, nadat die bomenkap is uitgevoerd, zou alles deze zomer weer hersteld worden, totdat het traject nu is stilgelegd vanwege het geschil tussen de gemeente Huizen en de Bam. Wij zijn vooral benieuwd, ja, hoelang gaat dit traject nog voortduren? En wie gaat het betalen? Is dat de provincie, is dat de Bam, de gemeente Huizen of de, ja, in brede zin de belastingbetaler? Dus kortom, wij willen een vlotte oplossing van dit traject en vooral ook aansturen op dat het hoogwaardig openbaar vervoertraject in bevredigende wijze wordt voltooid. Kortom, wat is de rol van de provincie Noord-Holland op dit moment in de aanbesteding en financiering van het HOV-bustraject tussen Hilversum en Huizen? En hoe wordt deze rol uitgevoerd in het licht van de huidige problemen? Hoe is de provincie betrokken bij de onderhandelingen tussen de gemeente Huizen en de Bam over de hogere kosten dan aanvankelijk begroot? Welke stappen gaat de provincie ondernemen om te zorgen dat dit project doorgaat zonder de belastingbetaler extra te belasten? En kan de gedeputeerde een toelichting geven op de oorzaken van de hogere kosten dan verwacht? En wat is de rol van de provincie bij het voorkomen van dergelijke situaties in de toekomst? Is er nog een plan B in het geval dat de gemeente Huizen en de Bam niet tot een overeenkomst komen? En wat is dan de rol van de provincie in het plan? Welke gevolgen heeft de vertraging van het HOV-bustraject voor de mobiliteit en de bereikbaarheid van de regio? Erg belangrijk. En wat is de strategie van de provincie om deze impact te minimaliseren? Afrondend, welke gevolgen heeft deze vertraging op de veiligheid voor de route voor fietsers en voetgangers? En welke strategieën hanteert de provincie om deze impact te beperken? Iets meer duiding daarbij: dit hoogwaardig openbaar vervoertraject zou juist in de gemeente Huizen tot een verbeterde veiligheid van fietsers en voetgangers moeten zorgen vanwege een betere regulering van de kruisingen. Nou, vanwege de vertraging die nu is ontstaan, is de oude situatie in stand gebleven. Ja, gelet op die veiligheid van voetgangers en fietsers zien wij toch wel graag een vlotte oplossing. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Olthof namens het college in antwoord op de vragen.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel, voorzitter. HOV het Gooi, de verbinding Hilversum en Huizen is een traject dat al vele jaren loopt en waar de provincie ook als medefinancier, betrokkene en belanghebbende ook bij betrokken is. Het bestaat uit verschillende fasen. En een van die fasen is inderdaad de aanleg binnen de gemeente Huizen. Daarin is inderdaad in het verleden veel discussie over geweest, maar juist naar aanleiding van die discussie heeft ook de gemeente Huizen besloten om die scope aan te passen. Juist niet alleen het HOV te doen, dat moet ook gebeuren, maar vervolgens ook te kijken: hoe kunnen we de aanrijroutes op de fietsverbindingen verbeteren, meerdere modaliteiten. Dus Huizen heeft in ieder geval dit aangegrepen om de scope verder te verbreden. Dus dat is iets wat gebeurd is. En dat is ook iets door Huizen zelf gedaan. Ook voor die aanvullende scope heeft de provincie een bijdrage

geleverd, financieel gezien. Vrij lang over gesproken. Maar uiteindelijk het project zelf is iets wat Huizen zelf draagt. Dus Huizen is ook degene die de aanbesteding heeft gedaan.

Dat is ook meteen de volgende vraag van hoe de provincie betrokken is bij de onderhandelingen. Daar zijn we niet bij betrokken, want Huizen heeft een tweefasen aanbesteding gedaan. En in de tweede fase kwam uiteindelijk ook de Bam met de mededeling dat ze het uiteindelijk voor de middelen, de scope die vooraf was gesteld, niet kon realiseren en ook aangegeven dat de scope aangepast moet worden. Maar de gemeente heeft aangegeven best mee te willen denken, maar die wil is een volledig definitief ontwerp ontvangen met de bijbehorende kostenraming om meer inzicht te krijgen: wat betekent dit; en hoe is dit ontstaan?

Nou, welke stappen gaat de provincie ondernemen om te zorgen dat dit project doorgaat zonder de belastingbetaler extra- De provincies niet betrokken geweest bij de aanbesteding en vooralsnog zie ik ook geen reden om als provincie daar nu in te gaan stappen. Dat neemt niet weg dat we niets doen. We houden het wel in de gaten. Maar om nu daar in de plaats te gaan treden, dan weet ik het wel. Dan is de provincie weer de aangewezen slagman en volgens mij is dit even een traject tussen de opdrachtgever Huizen in dit geval en de aannemer en dat is de Bam.

Kan de gedeputeerden een toelichting geven op de oorzaken van de hogere kosten dan verwacht? Nee, die kunnen we op dit moment ook nog niet geven. Dat is ook afwachten wat de Bam bij Huizen gaat aanleveren.

Nou, in hoeverre heeft de weerstand vanuit de buurt impact gehad op die kostenoverschrijding? We weten nog niet waar de kosten uit bestaan. We weten wel dat juist door die weerstand ook gekeken is vanuit Huizen: hoe kunnen we een breder draagvlak creëren? Juist ook die bomenkap. Er is ook heel erg gekeken van, hoe gaan we het project verbreden en de scope uitbreiden met aanvullende maatregelen, met name juist om die fietsbereikbaarheid.

Is er een plan B in de gemeente Huizen als de gemeente Huizen en de Bam niet tot een overeenkomst komen? En wat is de rol van de provincie? Op dit moment is er nog geen plan B, ook omdat de gemeente Huizen voornemens is het plan gewoon ook uit te voeren. We hebben wel gevraagd om te kijken: het belang van een plan B. Dus daar kijkt de gemeente Huizen ook naar en is daar ook mee bezig om dat op te stellen als we er toch niet uit gaan komen.

En welke gevolgen heeft de vertraging voor het HOV-bustraject? Nou, dat wordt onderzocht en die verwachten wij week 22. Nou, dat is al geweest volgens mij. Nou, een van deze- Ik heb hem nog niet gekregen, maar binnenkort verwachten wij wel een- Week 22. We zitten al- Net niet? Dat is deze week? Nou, deze week krijgen wij- Nee, deze week of volgende week verwacht ik hem ook. Dan kan ik ook kijken wat de gevolgen daarvan zijn.

En welke gevolgen heeft deze vertraging op de veiligheid van de route voor fietsers? Niet, omdat uiteindelijk aan de huidige situatie niets veranderd is; dat hij is zoals hij is. Uiteindelijk zouden de scope-uitbreidingen verbeteringen moeten gaan betekenen. Dus uiteindelijk, deze situatie leidt niet tot een verslechtering. Uiteindelijk zouden de aanpassingen tot een verbetering moeten leiden.

De **VOORZITTER**: Dank. Ik kijk nog even naar de vragensteller of er nog aanvullende vragen zijn.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Nee, het is helemaal duidelijk. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Zijn er nog andere leden van PS die vragen willen stellen? Zo niet, dan gaan wij verder met het volgende agendapunt.

12. Vragenuur
12.a. Fractiedebat over inwonersraadpleging landelijk gebied (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten)

De **VOORZITTER**: Dat betreft agendapunt 12.a. Dat is het fractiedebat. Er hebben zich een aantal- Het is aangevraagd door de heer Klein van de ChristenUnie, de heer Heijnen van het CDA,

inzake de inwonersraadpleging van het landelijk gebied. Artikel 27 van ons Reglement voorziet daarin. Er is gevraagd of GS ook aan het eind van het debat het woord te geven. Dat is artikel 27 van ons Reglement. Je moet ook alles onthouden als voorzitter. Ik ga ervanuit dat u daarmee instemt. Vervolgens bepaalt uw voorzitter de spreektijden. Ik heb even gekeken, maar om alle partijen ook voldoende kans te geven, hanteer ik dezelfde regel als bij de actualiteit. Dat betekent drie minuten voor GS. Dus ook voor de partijen die op dit moment geen spreektijd meer hebben, krijgen wel voor dit fractiedebat, die zich hebben aangemeld – ik ga zo de namen van de aangemelde fractieleden noemen – drie minuten. Dat geldt voor GS na afloop ook. Aangemeld zijn natuurlijk de heer Klein van de ChristenUnie, de heer Heijnen van het CDA, de heer Mülder van D66, mevrouw Van der Helm van 50PLUS, de heer De Wit van de VVD, mevrouw Alberts van de SP en Statenlid Kostić van Partij voor de Dieren. Klopt dat? Zijn er nog anderen die zich willen aanmelden? Nee? Dan ga ik nu het woord geven aan de heer Klein van de ChristenUnie om vragen te stellen aan de betrokken fracties, aan u. En daarna zal ik ook de heer Heijnen nog even de gelegenheid geven of hij nog aanvullende vragen heeft.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, meneer de voorzitter, dank voor deze gelegenheid. Wij zien als volksvertegenwoordigers steeds meer het belang van het betrekken van burgers bij besluitvorming. Juist in deze tijd waarin we voor grote uitdagingen staan om die maatschappelijke veranderingen vorm te geven, is het belangrijk om daarbij de expertise en inzichten van mensen buiten de Staten mee te nemen. En de vorige Staten heeft een werkgroep burgerparticipatie ingericht die een aantal uitgangspunten heeft geformuleerd waarmee de burger serieus wordt genomen, we brede deelname uit alle geledingen van de samenleving nastreven en het ook helder is welke rol de uitkomsten hebben in de besluitvorming. De ChristenUnie was heel erg blij met de opgestarte burgerpeiling of inwonersraadpleging over het landelijk gebied in Noord-Holland. Want we denken, dit is een mooie manier om te gaan experimenteren met zo'n burgerparticipatie-instrument. Maar onze verbazing was heel groot toen we stuitten op de oproep van een van de fracties hier in de Staten, Partij voor de Dieren, waarin inwoners niet alleen werden opgeroepen om deel te nemen – wat natuurlijk prima is – maar ook heel sterke sturende adviezen kregen over de antwoorden die gegeven moesten worden. Wij vinden dit een onwenselijke en oneigenlijke manier om met een raadpleging van inwoners om te gaan. Door als politieke partijen je eigen achterban op te roepen en instructies mee te geven om een peiling op een bepaalde manier in te vullen, wordt de waarde en de betrouwbaarheid van de peiling als burgerparticipatie-instrument ondergraven. Op deze manier gaat zo'n instrument meer lijken op een soort Songfestival, waarin het gaat om zoveel mogelijk mensen achter jouw standpunten te krijgen in plaats van een instrument dat bedoeld is om meningen op te halen. Wij willen daarom graag met de Partij voor de Dieren, maar ook met de andere fracties, in debat over de manier waarop wij als politieke fracties omgaan met een instrument zoals een inwonersraadpleging. Gebruiken we dit serieus om te proberen te begrijpen wat er leeft? Of is dit een extra maniertje wat we hebben om de besluitvorming te beïnvloeden?

We hebben een aantal vragen aan de Partij voor de Dieren. Ik stel er een aantal en er zullen zo een aantal door het CDA gesteld worden. De eerste is, hoe serieus neemt u eigenlijk uw inwoners als u ze zo in detail voorschrijft hoe zij een raadpleging moeten invullen? Ten tweede, welk belang hecht u aan de representativiteit bij burgerparticipatie? Ten derde, wat is volgens de Partij voor de Dieren het effect van zo'n oproep op de representativiteit en de bruikbaarheid van zo'n peiling? En ten vierde, vindt u dit passen bij uw rol als politieke fractie?

En dan zouden we ook aan GS nog een aantal vragen willen stellen. Ook ik stel er een aantal en het CDA zal er een aantal stellen. Is het mogelijk om de aangestuurde reacties te filteren uit de spontane reacties als we straks proberen te gaan interpreteren wat de reacties zijn en waard zijn? Als het het beleid van de provincie is om te streven naar een inclusieve en representatieve deelname van allerlei geledingen uit de samenleving, hoe zorgt u daar nou voor bij zo'n instrument als een raadpleging? Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, dank u wel. Collega Klein zei het al, vorig jaar september hebben we in PS uitgangspunten vastgesteld voor participatie. Bij het PPLG is het een van de eerste keren dat er grootschalig wordt gewerkt met een inwonersraadpleging, waarbij deze

uitgangspunten leidend zijn. Een duur traject met een lange en complexe vragenlijst. Maar de uitkomsten zijn belangrijk, zowel voor GS als voor PS. Beiden moeten laten zien dat er ook echt iets gebeurt met de input. Het is daarom ook terecht dat belangengroepen, inwonerscollectieven en meerdere politieke partijen hun achterban oproepen om de vragenlijst in te vullen. Want het ís ook een goed moment om te sturen. Maar voorzitter, hoe ver mag dat gaan? Dat is waar dit fractiedebat over gaat. De Partij voor de Dieren heeft ervoor gekozen om verder te gaan dan het oproepen van een achterban om de vragenlijst in te vullen. Voor enkele vragen worden modelantwoorden gegeven. Teksten kunnen letterlijk worden overgenomen. Ook wordt voorgekauwd hoe de punten verdeeld moeten worden, waarbij het best gekozen kan worden voor de meest extreme, uiterste waarde om zo de meeste invloed te hebben. Zelf noemen ze dit 'strategisch invullen'. Voorzitter, ik vraag me oprecht af hoe GS en PS straks uit de voeten moeten met de input van dit participatietraject nu een deel van die antwoorden zijn voorgekauwd. Voorzitter, ik heb de volgende aanvullende vragen aan de Partij voor de Dieren. Ziet de Partij voor de Dieren het risico dat door deze handelswijze andere politieke partijen de uitkomsten van de raadpleging als niet relevant kunnen beschouwen? Welke rol wil de Partij voor de Dieren de raadpleging geven in het besluitvormingsproces? Hoe verhoudt het sterk sturende stemadvies bij een burgerpeiling zich volgens de Partij voor de Dieren tot de eerder in september vastgestelde uitgangspunten?

En aan GS hebben wij de vragen: wat betekent de sterke sturing van de reactie die gepaard is gegaan met de oproep voor de bruikbaarheid van de uitkomsten van de participatie? Ziet de provincie mogelijkheden om in de toekomst te voorkomen dat dit instrument op deze manier wordt gekaapt?

Maar, voorzitter, ook wij, de heer Klein riep daartoe ook op, willen ook graag weten – want daar is dit fractiedebat voor – wat andere fracties hiervan vinden. Hoe ver kunnen we hiermee gaan? Dat is eigenlijk wat we willen bespreken met elkaar.

Ik vind dat wij zijn gekozen als volksvertegenwoordigers. Dat zijn we ook op basis van ons verkiezingsprogramma. En daar bedrijven we politiek mee en sturen we besluiten de juiste richting op. Je kunt zeggen: dat is het dan. Maar dat willen we juist niet. Gedurende onze vier jaar willen we gevoed blijven. Blijven luisteren naar onze inwoners. Het wordt alleen wel ingewikkeld als iedere politieke partij inwoners gaat oproepen om hun eigen verkiezingsprogramma weer in te vullen in die burgerparticipatie. Dat leidt volgens ons tot een ongewenste cirkelredenering. Daar willen we graag het debat over voeren. Ik dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik geef het woord aan de heer Mülder van D66.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel, voorzitter, voor het woord. Hier dan een mening van een andere fractie, zoals gevraagd. We bespreken binnenkort het PPLG, een vrij belangrijk document waar we inderdaad een vrij uitgebreide inwonersraadpleging- Ik had hier per ongeluk, om het woord 'burger' te vermijden, had ik nog even 'volksraadpleging', maar dat vond ik iets teveel SP. Dus ik heb het hier even veranderd, dank u wel, voor 'inwonersraadpleging'. Ik waardeer het enorm dat Partij voor de Dieren zijn leden heeft gewezen op de prachtige inwonersraadpleging en dat heb ik ook gedaan. Ik hoop dat andere partijen dit ook hebben gedaan. En van mijn part en van D66 had je zelfs mogen zeggen: goh, vul hem lekker zo progressief mogelijk in. Maar Partij voor de Dieren ging hier nog een stap verder door zo gedetailleerd in te voeren of een stemadvies te geven. Dat vindt D66 onhandig. Een uitgebreide inwonersraadpleging wordt dus nu ook iets minder waard. De vergelijking met het Songfestival, die de heer Klein maakte, gaat ook niet helemaal op, want zelfs daar heb ik nog nooit Jan Smit horen oproepen om ook daadwerkelijk op een bepaald land te gaan stemmen. Wat mij betreft geen reden om dit helemaal niet meer mee te nemen in de beoordeling van deze inwonersraadpleging, maar liever had ik dit anders gezien.

Ik wil vooral nog de vraag stellen aan Partij voor de Dieren wat zij hadden gevonden als bijvoorbeeld een organisatie als LTO op de website eenzelfde soort stemadvies volledig gedetailleerd had neergezet. Tot zover mijn bijdrage.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Van der Helm, 50PLUS. Een verklarende vraag van de heer De Wit.

De heer **DE WIT** (VVD): Ja, voorzitter, waarvoor dank. Ik vraag toch even aan de collega of de collega een verschil ziet tussen een politieke partij actief in deze Staten en een belangenorganisatie die lobbyt, om het maar zo te noemen, richting de provincie.

De heer **MÜLDER** (D66): Meneer de voorzitter, dank u wel voor het woord. Ik zie ook niet het verschil. Of, ik zie het verschil inderdaad tussen een politieke partij en een lobbyorganisatie en een belangenorganisatie. Maar ik denk dat, als de situatie was geweest dat het op de website van LTO had gestaan, dat er wel een vraag was gesteld door Partij voor de Dieren daarover.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Van der Helm van 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter, dank voor het woord. 50PLUS is voor burgerparticipatie en was dus verheugd met de raadpleging over het landelijk gebied in Noord-Holland. Met deze raadpleging wil de provincie peilen bij onze inwoners waar we vooral aandacht aan moeten besteden als ze keuzes zouden moeten maken voor het landelijk gebied. Dat de Partij voor de Dieren een oproep doet op haar website aan de inwoners om deze raadpleging in te vullen, dat vind ik goed. Dat mag. Maar om het te promoten met adviezen, dat vind ik toch wel een stap te ver. Dit is politiek bedrijven en het instrument aanwenden om te sturen aan de voorkant op inzichten op het landelijk gebied en is eigenlijk vergelijkbaar met een kiezer in het hokje, om daarachter te staan en te adviseren hoe in te vullen. Dus ik ga me aansluiten bij de collega's van het CDA en ChristenUnie dat het een oneigenlijke en onwenselijke manier is. Ik wacht de antwoorden op die vragen af en het debat ga ik graag aan.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer De Wit van de VVD.

De heer **DE WIT** (VVD): Ja, voorzitter, waarvoor dank. Laat ik in stijl met een partijgenoot vandaag in ieder geval beginnen met een ontboezeming. Dat is de volgende: dat ik niet dagelijks de websites van mijn collega- partijen in de Staten in de gaten houden. Maar toch moet ik bekennen dat het oog viel op een gegeven moment in tijd op de website van de collega's van de Partij voor de Dieren, enigszins geholpen – laat ik dat ook maar bekennen – door de collega's van het CDA en de ChristenUnie – waarvoor dank – want ik had enige aanzet nodig om überhaupt op die pagina te kunnen landen. Maar uiteindelijk ben ik daar gekomen, voorzitter, en ik zal u bekennen, ik kreeg al snel het gevoel: wat irriteert mij hier nou zo? En dat zijn twee fundamentele punten. Die punten wil ik hier wel adresseren.

Wat mij betreft gaat het allereerst om het vertrouwen van mensen in de politiek, want ik denk dat dat vertrouwen onder grote druk staat en dat we zelf als politici absoluut geen olie op het vuur zouden moeten gooien door op de manier zoals het op de website van de Partij van de Dieren in mijn beleving is gedaan: de mening van een politieke partij of van politici belangrijker te achten dan die van individuele inwoners van onze provincie. En volgens mij is de kracht van onze democratie juist dat wij in staat zijn om te luisteren naar de opvattingen en argumenten van anderen en dat wij daar als politici uiteindelijk chocola van moeten maken. En ik zou zeker de mensen niet van de plicht willen ontslaan om hun creativiteit aan te wenden en hun mening te ventileren. Ik denk dat als wij daar als politieke partijen in interveniëren, dat wij daadwerkelijk de bijl zetten aan de wortels van onze democratie. En ik vraag me ook hardop af waar deze bemoeienis van de Partij voor de Dieren stopt bij de mensenlevens van inwoners in onze provincie. Gaan we straks ook bepalen wat mensen met hun vrije tijd moeten doen, hoe die verdeeld moet worden? Hoe ze naar hun werk zouden moeten gaan en wat ze mogen eten bij het avondeten.

En punt 2, en dat vind ik ook een fundamenteel punt- Ja, je kunt zeggen: dat doen ze al. Maar dat is in ieder geval alleen nog in dit Huis. Anders kan ik echt niet meer uitleggen aan mijn familie wat ik in de politiek doe, als ik dat ook nog voor ze zou gaan bepalen. Maar het tweede punt, voorzitter, is het volgende. Dat is namelijk hoe wij hier met elkaar in deze zaal politiek bedrijven. Volgens mij hebben we de afgelopen vier jaar – in ieder geval wat ik heb mogen aanschouwen – best wel geworsteld met hoe we onze inwoners betrekken bij beleidsvorming. Je wil dat niet te vroeg doen misschien om de indruk te wekken dat mensen alles maar bepalen en wij slap achteroverleunen. Maar je wilt het ook niet te laat doen om mensen niet het gevoel te geven dat alles al in kannen en kruiken is. Maar wat we vooral niet moeten doen, denk ik, is dat we

strategisch vragenlijsten gaan invullen, want volgens mij zitten wij hier om strategisch beleid te maken om Noord-Holland nog sterker en mooier te maken.

Ik zou willen afsluiten met de woorden: durf het los te laten, vertrouw op de creativiteit en het oordeelsvermogen van onze inwoners en laat het ledenraadplegingsproces vooral zijn gang gaan. Tot zover.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Alberts van de SP.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik was eerlijk gezegd nogal verbaasd over het aanvragen van dit fractiedebat. In eerste instantie dacht ik: jeetje, Mina, dit is wel het gestrekte been op de Partij voor de Dieren. Maar goed, dat was mijn persoonlijke reflectie. Ja, het gaat over beïnvloeden. En is er nou eigenlijk – en dat is bijna een filosofisch debat – een verschil tussen beïnvloeding in het algemeen – lees: krant, tv, radio, roddel, sociale media, noem maar op – en beïnvloeding door Partij voor de Dieren in het bijzonder? Daar kunnen we nog veel langer dan dit fractiedebat over doorpraten, lijkt mij, want overal is beïnvloeding. Overal is beïnvloeding. En als wij zeggen: nee, er is een verschil tussen belangenorganisaties die ergens mee komen en een politieke partij die ergens mee komt... Nou, ja, die belangenorganisaties, die doen het misschien wel slimmer, zodat het wat minder opvalt. Ik heb natuurlijk wel een kritische opmerking, want ik vond het wel betuttelend dat je alles voorzegt van, je moet het zo doen. Maar dat is dan weer een kritische kanttekening daarop. En ja, dan toch nog eventjes ook de vraag naar zowel ChristenUnie, als het CDA: zijn jullie nou eigenlijk gewoon jaloers en had je het zelf ook zo willen doen? Want ja, ik weet het eerlijk gezegd niet. We gaan met zijn allen gewoon lekker meepraten over dit onderwerp. Ja, ja, ja, ja. I knew it.

De **VOORZITTER**: Menig collega zou jaloers zijn met deze twee knappe mannen die in het midden van de zaal staan. Ik denk dat ik met de heer Klein begin.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, ik ben best weleens jaloers op de Partij voor de Dieren moet ik zeggen, maar niet om deze actie. Ik heb zelf ook overwogen: wil ik deze raadpleging wel invullen? En ik heb gedacht: nee, dat doe ik niet, want mijn rol als Statenlid is een andere rol dan die als willekeurige burger. En dan vind ik de keuzes die de Partij voor de Dieren heeft gemaakt hier zo aan de andere kant van het spectrum zitten, dat ik denk, ja, daar moeten we eens even het gesprek over voeren met elkaar.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, nee, dat snap ik dat je dat zou doen, maar ik weet niet of we dit nou zo- Het is een terechtwijzing. Ik zou het eigenlijk op een ander moment hebben gedaan, bijvoorbeeld als je het hebt over zo'n participatie nota. Wanneer ga je nou zoiets doen? Maar nu komt het op, omdat het over dit onderwerp gaat. Natuurlijk, dit is de eerste keer. Maar het zou best nog wel eens vaker kunnen gebeuren. Ik vind het een beetje op het incident gespeeld.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, dank. Ook ik ben best wel eens jaloers op de Partij voor de Dieren, want er zit ontzettend veel passie in die partij en dat is soms jaloersmakend. Dus zeker waar. Maar in dit geval ook ben ik hier niet jaloers op deze actie, omdat ik echt denk dat het te ver gaat. En u vraagt: waarom dan nu en op deze manier? Nou ja, omdat wij komende donderdag wel degelijk gaan spreken over de uitkomsten van dit stuk. Dus het leek mij goed om wel voorafgaand die discussie te hebben: hoe wegen we dan die input komende donderdagavond in de commissie over het PPLG?

Ik wil u ook een wedervraag stellen en dat gaat over het verschil tussen die belangengroepen en die politieke partijen. Ziet u niet een verschil dat uiteindelijk wij als politieke partijen iets met die input moeten doen? Dus een belangengroep legt het bij ons neer en dan is het aan ons om een afweging te maken. Maar als wij onze eigen input organiseren, namelijk conform ons eigen verkiezingsprogramma over onze eigen overtuigingen, ja, wat is het idee van dat proces dan nog waard? Want dan kunnen we ook gewoon stoppen en allemaal ons verkiezingsprogramma pakken. Dan hebben we onze eigen input ook al georganiseerd.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, nee, dat snap ik dat u daarover begint. Maar mijn andere vraag was natuurlijk: er wordt overal beïnvloed. En eerlijk gezegd, Nederland is al lange

tijd en wordt nog steeds beïnvloed door vrij belangrijke lobbyorganisaties als Bouwend Nederland en LTO. Nou me dunkt zeg hé, dat die wel een vinger in de pap hadden bij verschillende politieke partijen. Nou, en daar hebben we het niet over. Ja, ik vind dat heel bijzonder.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ziet mevrouw Alberts ook niet dat inderdaad sommige politieke partijen graag luisteren naar bepaalde belangenorganisaties, maar het toch altijd de afweging is van de politieke partij zelf of ze wel of niet luisteren naar die belangenorganisaties. En daar kan de kiezer ze ook op afrekenen als ze vinden dat er te veel geluisterd wordt, of te weinig mogelijk.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Alberts. En ik wil u er even wijzen dat-

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, ik heb nog maar kort tijd. Maar daarom zei, het is eigenlijk een heel belangrijke, filosofische discussie over hoe je nou met beïnvloeding omgaat in het algemeen. En dat is nu dan incidentenpolitiek naar mijn idee.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. [...] U had nog wel een paar seconden. U bent klaar. Oké. Ik ga zo de partij aan het woord laten waar veel vragen aan gesteld zijn. Ik zou willen vragen aan Statenlid Kostić om zich ook vooral te concentreren op de beantwoording van de vragen, want zoveel tijd is er niet. Ik zal u niet op de seconde na drie minuten wegdrukken, maar als u mij belooft om dan ook wel stipt antwoord op de vragen te geven. En ik heb net even met de griffier overlegd. In feite heeft niemand meer de ruimte, maar als er nog behoefte is aan een tweede termijn, dan ben ik bereid om aan alle partijen één minuut toe te staan. Dat is vrij kort. Maar nogmaals, Statenlid Kostić, houdt u het bij het beantwoorden van de vragen die gesteld zijn, want er is weinig tijd.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, dank voor alle complimenten allereerst. Ja, ik hoor vooral zorgen over- Ik wacht even tot het stil is. Misschien is dat- [...] Waar het over gaat, is representativiteit. Hoe borgen we dat in zo'n raadpleging? En volgens mij is dat de kernvraag. Dat is iets om te bespreken. Want als je de spelregels volgt bij zo'n raadpleging, wat naar buiten wordt gegooid, dan is het aan ieder vrij om met de burger in gesprek te gaan, om adviezen te geven. En het belangrijkste is dat je dat transparant doet. En dat doen wij. Dus als een belangenorganisatie dat op de website doet en transparant, zullen we daar nooit een punt van maken. En wat wij hebben gedaan, is dat ook op onze website gooien met ons logo erop en instructies. Mocht je dat willen, dan kan je dat zo doen. Als je dat belangrijk vindt, dan kan je dat zo doen. En mensen, wij hebben het vertrouwen dat de burger dan zelf een keuze kan maken. En dat een burger, zoals de VVD, ook een keuze kan maken zoals Bas de Wit, die dan zegt: nou ja, dit vind ik helemaal niks; ik kies voor iets anders. Dat is het vertrouwen dat wij in de burgers hebben.

En dan een heel fundamenteel punt. Het is wel belangrijk dat- Ik hoorde ook vragen gesteld worden richting GS, dat we misschien de antwoorden van de Partij voor de Dieren eruit moeten gaan filteren. Dat vinden we echt wel zorgwekkend. Juist vanuit staatsrecht en democratie: met de bijl in de democratie. Want wij als politieke partij hebben de verantwoordelijkheid om burgers te betrekken. Het gaat alle kanten op. De enigen aan wie we verantwoording hoeven af te leggen, is aan de kiezers, aan de burgers. En als we zo beginnen met elkaar, ja, te porren en zelfs GS te vragen om in te grijpen op deze manier in plaats van het debat te voeren van 'hoe zorgen we dat er een representatieve peiling komt', dan is het een echte zorgwekkende samenleving waar we naartoe gaan. En dat zou ik echt willen vermijden. Dus ja, heel graag het debat. Daar is de Partij voor de Dieren voor. We hebben nota bene in die burgerparticipatiewerkgroep gezeten. Moeten we het hebben over, ja, hoe borg je die representativiteit? Want het kan nu van alle kanten worden beïnvloed. Ik zie het ook. Wij doen het transparant. Twitter, iedereen kan het lezen. Maar ik kan niet in jullie e-mail kijken, of jullie het met jullie leden hebben gedaan of anderen. Dat is ook niet gewenst dat ik dat ga controleren. Het is aan u. En inderdaad, ik voel, de ChristenUnie, dat ze daar anders over denken. Dat is uw overweging. Maar om dit aan GS te vragen om vervolgens specifiek onze input te gaan filteren, dat is echt iets waar ik volgens mij als een echte liberaal en iemand die van democratie houdt, nooit achter zou staan.

De heer **DE WIT** (VVD): Ja, voorzitter, laat ik beginnen met te zeggen dat ik, hoewel ik daar persoonlijk misschien soms andere gevoelens bij heb, nooit u het woord in deze zaal zou willen ontnemen, want dat is volgens mij de kracht van onze democratie. Maar waar de vraag op

toespitst, wat mij betreft, is: zou u willen reflecteren op het risico dat u al dan niet ziet voor de bruikbaarheid van de raadpleging zoals die nu heeft plaatsgevonden door de oproep die u via uw website met een uitgebreide invuloefening heeft gegeven? En hoe kunt u nou reflecteren op dat risico van de bruikbaarheid van die raadpleging waar ongelofelijk veel energie in is gestopt om het überhaupt mogelijk te maken?

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, twee punten daarover. Allereerst die bereikbaarheid. Ja, als je zoiets naar buiten gooit, dan ga je er dus vanuit dat alles en iedereen het kan beïnvloeden, tenzij je bepaalde technische beperkingen aanlegt. Dat kan natuurlijk. Daar kunnen we het over hebben. Maar je kan niet – en dat is dus puur ondemocratisch – één bepaalde partij aanspreken op het gewoon doen wat binnen de wet- en regelgeving mag en wat wij als onze taak beschouwen. En ten tweede, wij hebben mensen gesproken van de VVD, van de ChristenUnie, van alle kanten, BBB. Eigenlijk vooral BBB. Ze kunnen verschillen van wat wij daar schrijven, maar ze zijn heel blij dat wij burgers proactief proberen te betrekken. Want burgers zien die peiling niet. Burgers hebben het gevoel dat ze niet worden betrokken en dat ze niet weten hoe politiek werkt. Wij proberen ze daar proactief in te betrekken, maar uiteindelijk is aan hen het besluit: volg ik de adviezen van de Partij voor de Dieren, de ideeën die we hebben uitgewisseld, of kies ik toch iets anders? Zo hoort het in een democratie.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Als jullie dit burgerinitiatief op jullie website zetten zonder stemadvies, dan kan je er toch ook vanuit gaan, want het is jullie achterban, dat zij hem invullen zoals jullie dat zouden willen. Dus waarom dan specifiek dat stemadvies erbij? En ten tweede, jullie zitten hier in de Staten. Ik vind ook dat we hier een voorbeeldfunctie hebben. En om dan woorden in de mond te leggen van je achterban... Je zou erop moeten vertrouwen dat ze dat zelf goed kunnen invullen.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, ik ben ook politicoloog en ik kom zelf in de samenleving. Ik weet dat mensen heel moeilijk de provincie weten te vinden en de stukken die gelezen worden heel moeilijk te begrijpen. Dus ze vinden het fijn als wij meedenken en ze adviezen geven. En dan kunnen ze alsnog, en dat waarderen ze, zelf natuurlijk kiezen: gaan we daarin mee of niet? En wat ik het zo mooi vind? Het is niet alleen maar voor onze achterban. We zetten er wel ons logo op, zodat heel transparant is wie deze mening heeft. Het is ook niet een moetje, maar gewoon: alsjeblieft, doe ermee wat je wil. Maar het is ook voor iedereen. Het is ook voor BBB-stemmers, voor de twijfelaars. Het is voor iedereen toegankelijk. En wat ik terug wil vragen: waarom stelt u die vragen niet ook bij andere partijen?

De **VOORZITTER**: Ik ontneem u even het woord. We hebben net afgesproken: er zouden worden beantwoord die gesteld zijn. Daar is het fractiedebat voor. Maar ik hoor u nu steeds meer punten terugleggen bij de Staten. Volgens mij zou ik graag de beantwoording willen hebben. Ik geef u nog één mogelijkheid voor een interruptie en dan zou ik echt willen dat u de vragen beantwoordt. En dan ga ik kijken of er nog ruimte is voor een tweede termijn, maar het wordt krap. Mevrouw De Sain.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Heel snel. Je kan van je achterban verwachten dat ze hem invullen, zoals je dat zelf ziet. Wij hebben hem ook verspreid, maar zonder stemadvies erbij, want wij vertrouwen onze achterban. En, nou ja, ik ben het er gewoon niet mee eens.

De **VOORZITTER**: Klaar. En Statenlid Kostić, gaat u- Er zijn nog volgens mij een paar concrete – even nog centraal –vragen gesteld. Antwoordt u. Dan kan ik nog uiteindelijk degenen die dit debat hebben aangevraagd nog even kort een minuut allebei aan het woord laten en dan kijken of daar nog antwoord op is, en dan ronden we het af. Uiteraard GS eerst nog.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Voorzitter, eigenlijk zijn deze reflectie bijna alle vragen beantwoord. Wij moeten het hebben over representativiteit in het algemeen, want dan moet je het breder trekken, want er zijn inderdaad meerdere manieren om dit te beïnvloeden. En wil je dan in elke e-mail kijken wat de partijen wel of niet sturen? Dat is volgens ons democratisch fundamenteel onwenselijk. Wij zijn er heel trots op, heel trots op, dat we burgers kunnen faciliteren om de provincie te vinden. We horen alleen maar positieve berichten. En eerlijk gezegd, ja- Nou ja, ik denk dat ik duidelijk ben geweest over de gerichtheid van de vragen op dit moment. Maar er zit

iets goeds achter, dat we het moeten hebben over die brede representativiteit en hoe we dat beter met elkaar kunnen inrichten. En ik denk dat het bedrijf dat dit heeft opgesteld, deze raadpleging, ook een panel heeft opgezet om dat als een soort borging voor de representativiteit te hebben. Dus laten we het wel bij de feiten houden. Dat is waar het om gaat. We hebben er geen enkele zorgen over dat wij dit buitengewoon- Beïnvloeden of niet. Want er zijn, wat ik zei, gelukkig genoeg andere spelers in het veld die ook gewoon adviezen geven en dat is gewoon part of the deal. Dat is het spel. En als je het spel wil veranderen, ja, dan zie ik het graag tegemoet in de commissievergadering.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan ronden we het hierbij af. Dan ga ik naar GS, gedeputeerde Rommel.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, dank u, voorzitter. Laat ik alvast beginnen met te zeggen dat ik, ja, wel heel erg benieuwd ben natuurlijk naar de uitslag van de inwonersraadpleging. Ik vond het al een heel mooi traject dat we samen in gingen. Ik kan u wel zeggen dat er goed op gereageerd is. Op 1 juni gaat u er natuurlijk meer over horen, maar we hadden zo'n 2500 mensen verwacht die zouden reageren op de open raadpleging en dat zijn er 3500 zo'n beetje geworden. We hadden natuurlijk ook een gesloten raadpleging waar ook zo'n, ja, 3500 bij zaten. Dus we zitten op zo'n vijfduizend tot zesduizend deelnemers. Dus ja, dat vind ik zelf wel heel mooi. Wat is daar het succes van geweest? Wat ik zelf kan zien, we hebben gigantisch campagne gevoerd als provincie in abri's, in huis aan huisbladen, hier bij Bevrijdingspop. Overal hebben daar, ja, mensen aandacht voor gevraagd. En ook gemeenten en LTO Noord, die dan geen advies op de website hebben gezet, maar een oproep hebben gedaan. Ook Glastuinbouw Nederland, Natuurmonumenten, ANWB. Echt iedereen heeft het zoveel- Politieke partijen hebben het zoveel mogelijk verspreid. Je zag het op social media. Dat vind ik alvast wel een heel groot succes, dat iedereen er toch wel enthousiast over was.

Dan de vragen. Ja, kunnen wij gaan filteren uit de spontane reacties. Nou, zoals ik net al zei, uit dit wat er nu gebeurd is, is wel gebleken dat het goed is dat we een gesloten raadpleging hebben en een open raadpleging. Dat is ook om te toetsen van, komt het met elkaar overeen; en is anders de open raadpleging misschien wel helemaal misgeslagen. En ik kan dus ook zeggen, nu alvast, wat ik meegekregen heb, is dat de gesloten raadpleging en de open raadpleging, dat die niet ver uit elkaar lopen. Dus dat lijkt dus dat het representatief is. Maar we gaan het ook volgende week vinden. In de raadpleging is ook wel gevraagd aan de deelnemers hoe zij hebben gestemd. Dus er wordt ook wel gekeken naar die waardes die daarvan gegeven worden. Ik kom daar zo nog wel eventjes op terug.

Dan het beleid van de provincies om te streven naar een inclusieve representatieve deelname. Ja, we hebben natuurlijk, wat ik al zei, die besloten raadpleging is echt geselecteerd op leeftijd, op opleidingsniveau, op geslacht, op alles. Wat net al genoemd werd: onze raadpleging was ook heel laagdrempelig. Het was ook op B1-niveau geschreven. Ook visueel en auditief was dat- Er is echt ook goed naar de teksten gekeken of het dan ook voor iedereen wel te begrijpen was. En voor die raadpleging zijn ook mensen getest. Honderd mensen zijn getest op of het werkte.

Dan, wat betekent de sterke sturing van reacties die gepaard is gegaan met de oproep van de Partij voor de Dieren? Kijk, de oproep die Partij voor de Dieren heeft gedaan, heeft geen invloed gehad op de besloten raadpleging, omdat het ook besloten is. Die resultaten zijn daardoor dus niet beïnvloed. En de oproep die Partij voor de Dieren heeft gedaan- Nou ja, ik laat het ook natuurlijk aan uw Staten. Het mag natuurlijk in principe, maar het is wel goed om hier ook het debat over te voeren, ook in het kader van de burgerparticipatie, om met elkaar te uiten van wat u ervan vindt. Maar dat laat ik dan ook aan de Staten.

Wat we dus wel doen – dat zei ik net ook al – we hebben dus ook gekeken naar de politieke- Gevraagd van: wat voor keuze heeft u gemaakt bij de verkiezingen? Maar er wordt ook gekeken naar de verschillen tussen stedelijk en landelijk gebied. Er wordt dus wel een uitsplitsing uiteindelijk gemaakt, zodat u als Statenlid ook weet wat u met de uitkomsten hiervan kan doen in het verdere vervolg bij het PPLG.

Dan de laatste vraag: ziet de provincie mogelijkheden om in de toekomst te voorkomen dat een burgerparticipatie-instrument wordt gekaapt door een belangengroep? Nou, ja, het is dus

belangrijk, wat ik in het begin al zei: het is goed dat er een gesloten en een open raadpleging is. Dus dat je dus ook kan afwegen of het wel, ja- Dat je ook kan zien wat die representatieve groep gezegd heeft. Dat zorgt er al in mijn ogen voor dat je raadpleging niet gekaapt wordt, want het is gewoon een toets om te kijken van, die andere raadpleging die open is, nou ja, past die daarbij? En wat ook heel belangrijk is, wat ik nu alvast wel geleerd heb, is dat we breed communiceren over die open beraadslaging, zodat zoveel mogelijk mensen meedoen. Dat is ook wel wat ik zelf belangrijk vind. Als het nu eenmaal een keer goed gelukt is, ja, dan heb je meer 'hoort, zegt het voort', noem ik het maar. En dat misschien nog meer mensen mee gaan doen. Dat zou ik zelf wel fijn vinden. En ook dat iedereen het gewoon gedeeld heeft en mensen echt wel heel positief waren over deze raadpleging. Dus dat is mijn antwoord vanuit GS op deze vragen, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kijk ik nog even naar de heer Klein. Heel kort. Ja, één minuut.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, ik heb de één-minuutgrens gehoord. Ja, ik wil even iets rechtzetten naar de Partij voor de Dieren of de manier waarop de Partij voor de Dieren dit draait. Het is uiteraard niet de bedoeling om de Partij voor de Dieren n de mond te snoeren, maar de bedoeling is om bruikbare resultaten te krijgen. En uiteraard is de stem van de achterban van de Partij voor de Dieren net zoveel waard als de stem van iedere andere inwoner. Ik ben heel erg blij dat GS aangeeft dat er ook een gesloten raadpleging is en dat op die manier ook een soort kalibratie kan plaatsvinden. Wat mij betreft is de conclusie: het wordt breed in de Staten gedeeld dat de oproep, zoals die gedaan is in deze vorm, een raadpleging niet goed doet. Hij wordt nu gebruikt als een soort referendum en zo is die niet bedoelt. En wat ons betreft is de rol van een politieke partij niet om burgers te beïnvloeden, maar om besluiten te nemen op basis van idealen en de input van burgers.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Tja, voorzitter, dank u wel. Statenlid Kostić weet natuurlijk heel goed dat ook wij – en ik sluit me aan bij de woorden van de heer Klein – totaal niet hebben bedoeld om wie dan ook de mond te snoeren. Maar wel om te kijken: vinden wij dit nu een wenselijke manier? Want ja, proactief betrekken van onze inwoners bij besluiten, daar zijn we allemaal zeer voor, maar in hoeverre moeten we ze ook voorzien van antwoorden? En daar is er wel degelijk wat ons betreft ook een rol tussen een belangengroep en het zijn van een politieke partij, een gekozen volksvertegenwoordiger. We hebben veel vertrouwen dat de burgers inderdaad zelf die keuze kunnen maken, zoals Statenlid Kostić zei. En daar zijn dus geen voorgeschreven antwoorden voor nodig. En ja, het mag wettelijk, het is volgens de regels, maar het is niet wenselijk en ik ben blij dat ook een groot deel van de Staten, die aan dit debat heeft geparticipeerd, of wellicht wel niet heeft geparticipeerd, maar een groot deel van de Staten heeft gezegd: het mag van de regels, maar dit gedrag, deze manier van handelen, is niet wenselijk. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Mülder van D66 nog? Mevrouw Van der Helm nog? De heer De Wit? Ah, mevrouw Van der Helm. Kom maar. Dell Sorry, ik dacht u 'nee' schudde. Gaat u gang.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): We zijn blij met de uitleg van Statenlid Kostić en ook met wat de gedeputeerde zei. Wij hebben wel een kanttekening geplaatst, want als nieuw Statenlid hebben we niet zo lang geleden een cursus gehad over integriteit in je functie als Statenlid. Je bent volksvertegenwoordiger en geen lid van een belangengroep. Dus ik vind dat je, ongeacht je achterban en de partij met al je belangen waar je voor staat, dat je ook het algemeen belang moet wegen. En in deze vond ik het dan, met de advisering die erbij stond, een stap te ver, en dat blijf ik nog steeds vinden.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer De Wit, volgens mij, zag ik. Niet nodig? Mevrouw Alberts? Dan Statenlid Kostić nog? [...] U kunt ook buiten de zaal overleggen als u dat wilt.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Fijn dat we hebben kunnen concluderen dat alles eigenlijk gewoon loopt zoals het loopt en zoals het hoort. Dat is fijn. Ik zie ook geen meerderheid eigenlijk. Ik heb de koppen, de partijen, niet kunnen tellen dat dit fout zou zijn of niet zou zijn. Ik zie alleen maar een paar meningen en daar mogen we in verschillen. Maar we blijven heel erg trots dat we burgers betrekken en juist ook op inhoud. Als het gaat om gezondheid, als het gaat om groen,

om dierenwelzijn, dat zijn gewoon algemene belangen. En dat is onze mening. Daar hebben wij ook recht op. En als we het hebben over representiviteit, dan moeten we het zeker hebben over hoe we dat verder kunnen invullen, maar dat is voorbij politieke partijen. Dan moeten we kijken inderdaad: gesloten, open, combinatie. Volgens mij gaat het ontzettend goed. Dus ik zou alleen maar nog willen oproepen: alstublieft- Een van de vragen was: filter de Partij voor de Dieren-reacties. Dat is toch echt een heel dringende vraag aan GS. Wij zijn niet zo snel geïntimideerd, maar een andere partij zou het wel kunnen zijn. Dat beperkt ons toch in ons democratisch recht. Dus ik zou willen oproepen om het zuiver te houden. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Er zijn geen moties ingediend of iets dergelijks tijdens dit debat. Dus daarmee rond ik dit fractiedebat nu af.

De discussie wordt gesloten.

13. Indien aan de orde: advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.

De **VOORZITTER**: Dan zijn we toe aan agendapunt 13. Er is één motie Vreemd aan de Orde van de Dag ingediend. Dat is de motie ingediend door D66 en Partij voor de Dieren, de 'plastic soup' afremmen. Ik geef het woord aan, ik denk, gedeputeerde Stigter. De plastic soup-motie. De heer Loggen. Het woord is aan de heer Loggen.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Het was vandaag toch een beetje 'walk down memory lane'. Dus ja, dan dwaal je af en toe weer eens terug naar die jonge jaren, voorzitter. Maar daar zal ik u niet verder mee vermoeien.

De plastic soup-motie. Ik vind hem buitengewoon sympathiek. Ik vind hem alleen even wat lastig, omdat er-

De **VOORZITTER**: Dames en heren, wilt u even uw aandacht bij de beantwoording houden?

Gedeputeerde **LOGGEN**: Ik kan niet overzien of er meerdere initiatieven zijn. Dus misschien vindt u het goed als ik het even op een rij probeer te zetten? Ook kijken of we de financiën kunnen vinden. Het gaat niet om wereldschokkende bedragen hier, maar het moet wel gevonden worden. Dus als u mij de gelegenheid geeft om deze motie even aan te houden, wat op rij te zetten en dat zo snel als mogelijk terug te koppelen in de commissie van, wat speelt er nog meer en hoe zou het eventueel kunnen, zonder al een toezegging te doen, dan gaan we het ook doen. Want daar gaat u uiteindelijk zelf over. Maar dan kunt u ook in die bredere afweging kijken.

U heeft ook een opmerking gemaakt over het Waddenfonds. Vanuit het Waddenfonds kan kennis gedeeld worden die opgedaan wordt elders in het land, elders in de provincie. Alleen de middelen, de financiering, die gelden alleen voor het Waddengebied zelf. Dus daar kan geen beroep op gedaan worden.

De **VOORZITTER**: Dank. Een duidelijk advies.

14. Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en voordrachten.

De **VOORZITTER**: Dan zijn we bij agendapunt 14. Dat is de gebundelde stemming van alle moties, amendementen en voordrachten. Er is een advies afgegeven ten aanzien van de motie Vreemd. Ik kijk even naar de indieners of zij daar nog even een schorsing voor nodig hebben om over te praten of dat u dat al weet. U heeft schorsing nodig? Ik schat zomaar in dat vijf minuten genoeg is, tot 21.15 uur. Ja? Dan schors ik tot 21.15 uur. [...] Een goede tip van de griffier. Ik maak er tien minuten van, tot 21.20 uur. Dan kunt u ook nog even, de andere fracties, snel overleggen of u misschien nog bij bepaalde moties- Heeft u daar genoeg tijd aan? Of wilt u langer de tijd hebben?

Schorsing 21.09 tot 21.23 uur.

De **VOORZITTER**: Mag ik de Statenleden verzoeken te gaan zitten? Dan kunnen wij de vergadering heropenen. Dan zal ik eerst een spoedcursus- Dames en heren, ik begrijp dat u het supergezellig vindt en dat wil ik vooral zo houden de komende vier jaar. Dat lijkt me gezellig.

Maar allereerst even, er zijn wat vragen over het stemmen. We stemmen digitaal. Op de microfoon, op het apparaat, zitten een aantal knopjes. Als u het goed ziet, ziet u een plus en een min óp het knopje. Dus niet naast het knopje, maar op het knopje. De plus betekent vóór, de min die daarboven staat, is tegen. U ziet ook aan de linkerkant: één, twee, drie vier. Ziet u dat allemaal? Vijf. Dus 'twee' is vóór, het plus. En drie, het minnetje, is tegen. Meer hoeft u eigenlijk niet te weten van dit apparaat. Voor de heer Olthof is dit al heel veel, maar dat is voor mij geen verrassing; maar hem zal ik van de week nog een privécursus stemmen geven.

Mocht u bij een stemming willen onthouden, dan steekt u vóór de stemming uw hand op en dan geeft u aan dat u wilt onthouden. Dan hoeft u niets te doen. Dus dat betekent dat u geen enkel knopje aanraakt. Op dit moment zijn er als het goed is twee afwezig. Dat betekent dat we 53 geldige stemmen kunnen uitbrengen. Dus nogmaals: knop twee met de plus is vóór, knop drie met de min is tegen.

Voor de zekerheid: is dit iedereen duidelijk? Ook de heer Olthof? Goed, dan wil ik u toch even verzoeken om weer serieus te luisteren, want dan gaan we nu beginnen met de gebundelde stemming van alle moties, amendementen en voordrachten. Dan heb ik voor mij liggen – en dan gaat de griffier mij corrigeren als dat niet goed is – motie 40. Dat is de motie Vreemd aan de Orde van de Dag, ingediend bij agendapunt twee. Deze motie is ingediend door D66 en Partij voor de Dieren. De titel was De 'plastic soup' afremmen. Ik zie een handje van de heer Mülder van D66.

De heer **MÜLDER** (D66): Wij willen graag de motie aanhouden als dat mag.

De **VOORZITTER**: Dank u wel.

Motie 40 'De 'plastic soup' afremmen' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

Toepassen Provinciale coördinatieregeling (PCR) bij project HeraCless-Groen Staal (VD-20)

De **VOORZITTER**: Dan gaan we stemmen over de moties ingediend bij agendapunt 9. De heer Olthof.

De heer **OLTHOF** (PvdA): Voorzitter, ik wil me bij de moties 41 tot en met 45 onthouden van stemmen, omdat het mijn onderwerp is.

De **VOORZITTER**: De heer Olthof onthoudt zich van stemming bij motie 41 tot en met motie 45. Dat betekent dus dat we niet 53 geldige stemmen kunnen uitbrengen bij de moties die we nu in stemming gaan brengen, maar 52. Duidelijk voor iedereen? Mevrouw Van der Helm.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, ik had een vraagje. Het was ons even niet duidelijk dat we dus eerst over de moties en amendementen gaan stemmen. De amendementen kon ik plaatsen. En dan pas bijvoorbeeld over de PCR-voordracht. Klopt dat?

De **VOORZITTER**: Als er amendementen zijn, gaan die altijd voor, want die hebben invloed op de uiteindelijke voordracht. Dan komen de moties en dan wordt uiteindelijk de voordracht in stemming gebracht met in het achterhoofd of het amendement al dan niet is aangenomen. We hebben hier bij voordracht 20 alleen moties die zijn ingediend. Dus die zullen wij nu eerst in stemmen brengen. Daarna komt uiteindelijk voordracht 20, het toepassen van de Provinciale Coördinatieregeling bij project HeraCless-Groen Staal, in stemming.

Dus nu begin ik als eerste in stemming te brengen motie 41, ingediend door JA21, D66, CDA, Partij voor de Dieren en ChristenUnie. De titel is Ideeën en scenario's opnemen in NRD. En dan vraag ik allereerst of iemand een stemverklaring wil afleggen of aantekening wenst. Als niemand

dat heeft, dan is de volgende vraag of u hoofdelijke stemming wil. En als dat ook niet het geval is, dan open ik nu de stemming voor motie 41. En nogmaals, knop twee, de plus, is vóór motie 41, knop drie, de min, is tegen. Er kunnen 52 geldige stemmen worden uitgebracht.

Motie 41 'Ideeën en scenario's opnemen in NRD', ingediend door JA21, D66, Partij voor de Dieren, CDA en ChristenUnie.
Motie 41 is met 39 stemmen voor, 13 stemmen tegen en 1 onthouding van stemming aangenomen. Tegen hebben gestemd: VVD, PVV, Forum voor Democratie en 50PLUS.

De **VOORZITTER**: Dan breng ik nu in stemming motie 42, ingediend door JA21, Partij voor de Dieren, CDA, D66, GroenLinks en ChristenUnie met als titel Borging maatwerkafspraken EZK-TSN in vergunningen. Is er iemand die een stemverklaring of aantekening wenst? Hoofdelijke stemming? Zo niet, dan open ik nu de stemming voor motie 42. Er zijn weer 52 geldige stemmen uit te brengen.

Motie 42 'Borging maatwerkafspraken EZK-TSN in vergunningen', ingediend door JA21, Partij voor de Dieren, CDA, D66, GroenLinks en ChristenUnie.
Motie 42 is met 41 stemmen voor, 11 stemmen tegen en 1 onthouding van stemming aangenomen. Tegen hebben gestemd: VVD, PVV en Forum voor Democratie.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar motie 43, ingediend door Forum voor Democratie met als titel Afzien van toepassing PCR op Tata-project HeraCless-Groen Staal. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst? Iemand stemverklaring? Aantekening? Zo niet, dan open ik de stemming voor motie 43.

Er moeten nog een aantal mensen stemmen. Ja, mevrouw Van der Helm.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Wij hebben wel gestemd, maar ik zie hem niet terug. We hebben echt op het knopje met zijn tweeën gedrukt.

De **VOORZITTER**: Kunt u het nog een keer proberen?

We gaan deze even stoppen. We gaan het nog een keer opnieuw proberen. Als het dan weer niet lukt, moeten we even kijken of er een technisch probleem is.
[...]
Het systeem is gerestart. We gaan wel motie 43 opnieuw in stemming brengen. De motie ingediend door Forum voor Democratie. Nog steeds kunnen er 52 geldige stemmen worden uitgebracht. De heer Olthof onthoudt zich van stemming. Aan de orde is nu de stemming over motie 43. Er was geen hoofdelijke stemming gevraagd en niemand wilde stemverklaring of een aantekening. Dus dan open ik nu de stemming voor motie 43.

Motie 43 'Afzien van toepassing PCR op Tata-project HeraCless-Groen Staal', ingediend door Forum voor Democratie.
Motie 43 is met 1 stem voor, 51 stemmen tegen en 1 onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: Forum voor Democratie.

De **VOORZITTER**: In stemming, motie 44, ingediend door Partij voor de Dieren, JA21, Volt en D66, motie Vragen en zorgen van burgers beantwoorden. Motie 44. Wie verlangt hoofdelijke stemming? Stemverklaring of aantekening? Stemverklaring? De heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Het is al genoemd. Het is natuurlijk onzinnig dat we hier een motie voor moeten aannemen. We gaan ervanuit dat dit standaard gebeurt. Maar het signaal dat deze antwoorden echt moeten komen, willen we geven door deze motie te ondersteunen.

De **VOORZITTER**: Anderen nog? Ja. Mevrouw Koning, CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Mijn stemverklaring komt precies op hetzelfde neer. Dus ik sluit me daarbij aan.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan open ik nu de stemming voor motie 44.

Motie 44 'Vragen en zorgen van burgers beantwoorden', ingediend door Partij voor de Dieren, JA21, Volt en D66.
Motie 44 is met 39 stemmen voor, 13 stemmen tegen en 1 onthouding van stemming aangenomen. Tegen hebben gestemd: VVD, PVV, Forum voor Democratie en SP.

De **VOORZITTER**: Dan breng ik nu in stemming motie 45, ingediend door Partij voor de Dieren, SP, JA21, GroenLinks, Volt en D66, met als titel Economische toets project HeraCless. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst? Stemverklaring? Ja, mevrouw Koning.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dank u wel. Wij vinden de economische toets, zegt de gedeputeerde, heeft geen invloed op de beoordeling van de vergunning. Wij vinden eigenlijk dat die toets dan aan het Rijk is, want die gaat beoordelen of ze subsidiëren of niet. Dus daarom zullen we tegen stemmen.

De **VOORZITTER**: Anderen nog? Dan open ik nu de stemming voor motie 45.

Motie 45 'Economische toets project HeraCless', ingediend door Partij voor de Dieren, SP, JA21, GroenLinks, Volt en D66.
Motie 45 is met 39 stemmen voor, 13 stemmen tegen en 1 onthouding van stemming aangenomen. Tegen hebben gestemd: VVD, PVV, CDA en Forum voor Democratie.

De **VOORZITTER**: Dan breng ik in stemming voordracht 20, het Toepassen Provinciale Coördinatieregeling. De heer Olthof.

De heer **OLTHOF** (PvdA): Ook hier zal ik me van stemming onthouden.

De **VOORZITTER**: Dus dat betekent dat we 52 geldige stemmen kunnen uitbrengen op voordracht 20. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst of stemverklaring? Mevrouw Van der Helm.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dank u, voorzitter. Wij zijn voor verduurzaming en we zouden dit projectbesluit van HeraCless voor verduurzaming, groen staal, willen omarmen. Maar gelet op alle mitsen en maren gaan we dus niet mee in deze voordracht.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Uiterwijk.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Dank u wel, voorzitter. Wij zien dit als een procedurele stap en niet als een inhoudelijk akkoord op project HeraCless. Daar hebben wij de nodige zorgen en kanttekeningen over. Maar voor de procedure stemmen we vóór.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Anderen nog? Ja, dat is de heer Van Tiggelen.

De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Het toepassen van de Provinciale Coördinatieregeling met betrekking tot Groen Staal voor wat betreft circulaire productie is weliswaar gebaseerd op een hele reeks van misvattingen ten aanzien van het schaarse CO_2-molecuul. Ondanks dat zal de PVV vóór het voorliggende besluit stemmen, omdat onze fractie geen vertraging wil riskeren bij het creëren van een gezonde leefomgeving in de IJmond. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Anderen nog? Zo niet, dan open ik de stemming voor voordracht 20.

Voordracht Toepassen Provinciale Coördinatieregeling (PCR) bij project HeraCless-Groen Staal (VD-20)
Voordracht 20 is met 45 stemmen voor, 7 stemmen tegen en 1 onthouding van stemming aangenomen. Tegen hebben gestemd: Partij voor de Dieren, Forum voor Democratie en 50PLUS.

Waddenfonds begroting 2024 en jaarstukken 2022 (VD-17)

De **VOORZITTER**: Dan gaan we stemmen over het Waddenfonds. Daar zijn ook een aantal moties ingediend. Motie 46 is aangehouden. Deze was ingediend door D66 en Partij voor de Dieren. Dan gaan we vervolgens als eerste in stemming brengen motie 47, ingediend door Partij voor de Dieren, SP, Volt, GroenLinks en PvdA, met als titel Vervolgstap rechten voor de Waddenzee. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst of een stemverklaring? Ja, dat is de heer Roosendaal.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Wij zullen tegen stemmen, omdat we vinden dat dit breder moet worden besproken in de commissie voordat we deze doelstelling neerzetten voor de expertmeeting.

De **VOORZITTER**: Nog anderen met een stemverklaring? Zo niet, dan open ik de stemming voor motie 47. Er kunnen nu weer 53 geldige stemmen worden uitgebracht. Er zijn geen onthoudingen.

Motie 47 'Vervolgstap rechten voor de Waddenzee', ingediend door Partij voor de Dieren, SP, GroenLinks, Volt en PvdA.
Motie 47 is met 30 stemmen voor en 23 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: BBB, VVD, PVV, CDA, Forum voor Democratie en 50PLUS.

De **VOORZITTER**: Motie 48 is aangehouden. Dan breng ik in stemming motie 49, ingediend door Partij voor de Dieren en SP, met als titel Een impuls voor het Waddengebied. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst of een stemverklaring? Aantekening? Dan open ik de stemming voor motie 49.

Motie 49 'Een impuls voor het Waddengebied', ingediend door Partij voor de Dieren en SP.
Motie 49 is met 31 stemmen voor en 22 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: BBB, D66, JA21, PVV, CDA, Forum voor Democratie en 50PLUS.

De **VOORZITTER**: Dan breng ik nu in stemming voordracht 17. Dat is Waddenfonds begroting 2024 en de Jaarstukken 2022. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst, stemverklaring of aantekening? De heer Van Tiggelen. En de heer Deen. U moet een keuze maken. Wie van de twee? De heer Deen wordt het.

De heer **DEEN** (PVV): Dank u wel, voorzitter. De PVV steunt activiteiten gericht op natuur- en landschapswaarden in het unieke waddengebied, maar we hebben moeite met activiteiten in het kader van de energietransitie. Met deze aantekening kunnen we instemmen met de voordracht.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Anderen nog een stemverklaring? Dan open ik nu voor voordracht 17 de stemming. Er kunnen 53 stemmen worden uitgebracht. [...] Nog drie stemmen te gaan. Ik ben bang dat we een vastloper hebben.
[...]
Dames en heren, dit was een oefening. Opnieuw open ik de stemming voor voordracht 17, de Waddenfondsbegroting.

Voordracht Waddenfonds begroting 2024 en jaarstukken 2022 (VD-17).
Voordracht 17 is met 50 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: JA21.

Voortgangsnota MRA (VD-19)

De **VOORZITTER**: Dan komen we uit bij voordracht 19. Dat is de voortgangsnota MRA. Daar is een amendement ingediend. Dat is amendement 9, ingediend door Forum voor Democratie, met als titel Toevoeging informeel samenwerkingsverband MRA. Dus die brengen we nu eerst in stemming. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst, een stemverklaring, aantekening? Zo niet, dan open ik nu de stemming voor amendement- De heer Olthof.

De heer **OLTHOF** (PvdA): Als portefeuillehouder zal ik me ook hier onthouden van stemming voor het amendement, de motie en het voorstel.

De **VOORZITTER**: Dus dat betekent dat we geen 53, maar 52 geldige stemmen kunnen uitbrengen. De heer Olthof onthoudt zich van stemming. Dan breng ik nu in stemming amendement 9. 52 stemmen kunnen worden uitgebracht. De stemming is geopend.

Amendement 9 'Toevoeging informeel samenwerkingsverband MRA', ingediend door Forum voor Democratie.
Amendement 9 is met 29 stemmen voor, 23 stemmen tegen en 1 onthouding van stemming aangenomen. Tegen hebben gestemd: GroenLinks, PvdA, D66, CDA, SP en 50PLUS.

De **VOORZITTER**: Dus dat betekent dat als u straks over voordracht 19 stemt, stemt u over voordracht 19 met het aangenomen amendement.

Dan breng ik nu in stemming motie 50, ingediend door Partij voor de Dieren, SP en Volt, met als titel Transparantie over invloed van fossiele bedrijven op MRA-koers. Iemand hoofdelijke stemming of een stemverklaring? Iemand aantekening? Dan open ik de stemming voor motie 50 en er kunnen 52 stemmen worden uitgebracht. 52 stemmen zijn binnen.

Motie 50 'Transparantie over invloed van fossiele bedrijven op MRA-koers', ingediend door Partij voor de Dieren, SP en Volt.
Motie 50 is met 8 stemmen voor en 44 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, Volt en SP.

De **VOORZITTER**: Dan breng ik nu in stemming voordracht 19, de Voortgangsnota MRA. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst? Stemverklaring? Ja, de heer Deen.

De heer **DEEN** (PVV): Dank u, voorzitter. Ondanks dat het voor de informatievoorziening positief is dat er nu een voortgangsnota beschikbaar is, kan onze fractie niet instemmen met de voordracht aangezien er geen enkel kritisch geluid van GS staat in haar reactie met betrekking tot samenleving ondermijnende duurzaamheidsopgaven. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Anderen nog een stemverklaring? Dan open ik nu de stemming voor voordracht 19, Voortgangsnota MRA. Er kunnen 52 stemmen worden uitgebracht. De stemming is geopend. 52 stemmen zijn uitgebracht.

Voordracht Voortgangsnota MRA (VD-19)
Voordracht 19 is met 47 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen, met inachtneming van de wijzigingen aangebracht in amendement 9-2023. Tegen hebben gestemd: JA21 en PVV.

14.a. Schriftelijke stemming voordracht 27 Aanwijzen leden Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg (hamerstuk 8.h.).

De **VOORZITTER**: Dan kom ik, dames en heren, bij agendapunt 14.a. Dat is de schriftelijke stemming voor het aanwijzen van twee leden van de Algemene Vergadering van het IPO. Er is een derde kandidaat voorgedragen. Deze naam is toegevoegd aan het stembriefje. Deze wordt straks door de bodes uitgedeeld. Er staan dus drie kandidaten. U moet bij twee kandidaten een rondje inkleuren en bij één kandidaat een rondje leeg laten. Dat betekent, de twee kandidaten die u wilt kiezen voor de functie bij het IPO, die moet u inkleuren. Alle andere vormen, als u niet inkleurt of andere tekeningetjes maakt of poppetjes zal worden geschaard onder een niet behoorlijk ingevuld stembriefje en dus een ongeldige stem zijn. Nadat u heeft gestemd, vouwt u het stembriefje dicht en levert u dat bij de bodes in. Na de stemming zal er even geschorst worden, zodat de stemcommissie alle stemmen kan tellen en u de uitslag kan melden. Conform artikel 34 van uw Reglement van Orde – graag nog even centraal, alstublieft – verzoek ik de volgende leden zitting te nemen: mevrouw Alberts van de SP, de heer Leerink van de PvdA, Statenlid Gielen van GroenLinks en de heer De Wit van de VVD. Die gaan mij assisteren bij het tellen van de stemmen. Dan verzoek ik nu aan de bodes om het stembriefje uit te delen. [...] U mag dus, voor de duidelijkheid: er staat 'aanvinken', maar u mag het inkleuren of u mag er een vink in zetten. U moet dus twee hokjes aankruisen van de kandidaten die u wilt kiezen en één laat u blanco. [...] Heeft iedereen stembriefje? Dames en heren, heeft iedereen een stembriefje? Ja, ik vraag het één keer. Als u straks geen briefje heeft, dan heeft u pech. Dus dat betekent dat er 53 stembriefjes

kunnen worden ingeleverd. Dan verzoek ik u nu om het in te vullen, dicht te vouwen en dan worden ze weer opgehaald. [...] En dan verzoek ik de stemcommissie – mevrouw Alberts, de heer Leerink, Statenlid Gielen en de heer De Wit – om zich even terug te trekken met de stembriefjes en onderling even uit te maken wie als voorzitter straks de uitkomst bekend zal maken. Erik, onze plaatsvervangend griffier, zal u even begeleiden. [...] U begrijpt dat we even geschorst zijn, toch? Ja.

Schorsing 21.57 tot 22.06 uur.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik zag zojuist witte rook uit de GS-zaal komen. Als de leden van de VVD ook tijd en zin hebben om te gaan zitten, dan zou dat heel fijn zijn. U kunt zo, na deze stemming, nog een uur blijven als u dat wilt. Ik geef het woord aan de voorzitter van de stemcommissie. Dat is mevrouw Alberts.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u wel, voorzitter. Hier is de uitslag van de schriftelijke stemming voor twee leden voor de Algemene Vergadering van het Interprovinciaal Overleg. Er zijn 53 geldige stemmen uitgebracht. Op de heer Valk zijn uitgebracht 38 stemmen. Op mevrouw Koning zijn uitgebracht 52 stemmen. Op Statenlid De Weerdt zijn uitgebracht 16 stemmen. Het aantal ongeldige stemmen bedraagt nul. Aangezien de heer Valk en mevrouw Koning de volstrekte meerderheid van geldige stemmen op zich hebben verenigd, worden zij benoemd. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel.

[*Tafelgeroffel*]

De **VOORZITTER**: Dan constateer ik dat u instemt met het besluit bij voordracht 20 en het aanwijzen van de heer Valk en mevrouw Koning als lid van de Algemene Vergadering van het Interprovinciaal Overleg. Gefeliciteerd.

15. Sluiting.

De **VOORZITTER**: Daarmee, geachte Statenleden, zijn wij aan het eind gekomen, agendapunt 15, van onze vergadering. De eerstvolgende extra Statenvergadering zal plaatsvinden op 12 juni aanstaande. Ik zie u daar graag weer. Ik wil u bedanken voor de fijne vergadering. Ik wens u allen een fijne rit naar huis. Dank u wel. En natuurlijk dank aan de griffie en al onze medewerkers voor de ondersteuning.

Sluiting om 22.08 uur

Provincie Noord-Holland

Agenda PS-vergadering -gewijzigd-

Datum	30 mei 2023
Tijd	Aanvang 13:15 uur
Locatie	Statenzaal
Voorzitter	A.Th.H. van Dijk
Toelichting	**EERSTE KAMER VERKIEZINGEN OM 15.00 UUR** Live volgen of terugkijken kan via: https://noord-holland.stateninformatie.nl

Om exact 15:00 uur:
verkiezing leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal
Indien de vergadering nog niet is toegekomen aan de afronding van een agendapunt om 14.30 uur, wordt dat agendapunt tijdelijk geschorst ten behoeve van de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal die exact om 15.00 uur aanvangt.
Daarna wordt het tijdelijk geschorste agendapunt verder behandeld.

-gewijzigde agenda met toevoeging van fractiedebat en schriftelijke stemming-

1 **Opening en mededelingen.**

2 **Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.**

2.a **Beëdiging en installatie 2 tijdelijke Statenleden fractie D66.**

2.b **Beëdiging en installatie duo-commissieleden.**

2.c **Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).**
Het Statenlid dat een verzoek tot het houden van een actualiteit wil doen, dient dit verzoek in bij de griffie, uiterlijk op vrijdag voorafgaand aan de vergadering om 12.00 uur.

3 **Lijst geheimhouding PS.**

4 **Vaststelling notulen en besluitenlijsten van de Statenvergaderingen van 6, 28, 29 maart en 12 april 2023.**

5 **Strategische Statenagenda.**
De strategische Statenagenda's zoals vastgesteld in de Statenvergadering van 6 maart 2023, zijn voor kennisgeving bij deze agenda gevoegd. Nadat de commissies zijn ingesteld volgen er geactualiseerde versies ter vaststelling.

6 **Vaststelling lijst ingekomen stukken.**

Provincie Noord-Holland

7 **Voortgangslijst van moties.**

8 **Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.**
Indien de commissie of het presidium besluit dat het een hamerstuk is, dan wordt het punt bij de hamerstukken gevoegd.

8.a **Aanwijzen tijdelijke 1e vicevoorzitter van Provinciale Staten (VD-21a).**

8.b **Aanwijzen 2e vicevoorzitter van Provinciale Staten (VD-21b).**

8.c **Aanwijzen leden commissie evaluatie commissaris van de Koning van Noord-Holland (VD-22).**

8.d **Aanwijzen leden en plaatsvervangende leden Programmaraad Randstedelijke Rekenkamer (VD-23).**

8.e **Aanwijzen leden bestuurlijk ambtelijke adviescommissie Paviljoen Welgelegen (VD-24).**

8.f **Aanwijzen leden werkgeverscommissie voor de Statengriffie (VD-25).**

8.g **Aanwijzen lid en plaatsvervangend lid uit PS voor Algemeen Bestuur gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Spaarnwoude (VD-26).**

8.h **Aanwijzen leden Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg (IPO) (VD-27).**
--schriftelijke stemming bij punt 14a--

8.i **Aanwijzen vaste en plaatsvervangende leden Algemeen Bestuur gemeenschappelijke regeling Waddenfonds (VD-28).**

8.j **Aanwijzen lid en plaatsvervangend lid MRA Raadtafel (VD-29).**

8.k **Aanwijzen leden van de werkgroep Willem Arondéuslezing (VD-30).**

8.L **Zienswijze concept-begroting Randstedelijke Rekenkamer 2024 (VD-18).**

9 **Toepassen Provinciale coördinatieregeling (PCR) bij project Heracless-Groen Staal (VD-20).**

Provincie Noord-Holland

10 **Waddenfonds begroting 2024 en jaarstukken 2022 (VD-17).**

11 **Voortgangsnota MRA (VD-19).**

12 **Vragenuur.**

Het Statenlid dat tijdens het vragenuur mondelinge vragen wil stellen, dient deze vragen in bij de griffie, uiterlijk op vrijdag voorafgaand aan de vergadering om 13.00 uur.

12a **Fractiedebat over inwonersraadpleging landelijk gebied (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten)**

13 **Indien aan de orde: advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.**

14 **Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en voordrachten.**

14a **Schriftelijke stemming voordracht 27 Aanwijzen leden Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg (hamerstuk 8h).**

15 **Sluiting.**

Spreektijdverdeling Statenvergadering van 30 mei 2023

Het presidium heeft besloten de spreektijdverdeling te baseren op 4 uren vergaderen.

➔ Houdt u echter rekening met doorvergaderen na het diner vanwege extra benodigde technische tijd en vanwege de Eerste Kamer verkiezingen.

Voor de vergadering van 30 mei wordt de volgende verdeling gehanteerd:

Fractie	Spreektijd PS
BBB	17 min.
VVD	17 min.
GroenLinks	15 min.
PvdA	15 min.
D66	10 min.
PvdD	10 min.
JA21	10 min.
PVV	10 min.
Volt	10 min.
CDA	10 min.
FvD	10 min.
SP	10 min.
50PLUS	10 min.
ChristenUnie	10 min.
Totaal PS	*164 min.*
Spreektijd GS	66 min.
Technische tijd	10 min.
Totaal	**240 min.**

Vlekkenplan Vergaderzaal
PS Noord-Holland

PNH230221

M40/ 30-05-2023
punt 2

D66 noord-holland

Partij voor de Dieren
Statenfractie Noord-Holland

AANGEHOUDEN

Motie vreemd aan de orde van de dag:
De "plastic soup" afremmen

De Provinciale Staten van Noord-Holland bijeen op dinsdag 30 mei 2023, te Haarlem, ter behandeling motie vreemd aan de orde van de dag:

constateren dat:
- de organisatie SUPmission vanuit een burgerinitiatief een crowdfunding-actie is gestart voor het realiseren van een *bubble barrier* (luchtbellenscherm) in het Spaarne;
- de proeven in Amsterdam en Katwijk bewezen hebben dat een *bubble barrier* een succesvol middel is in het tegengaan van (plastic) zwerfafval in het water;
- de gemeente Haarlem en hoogheemraadschap van Rijnland geld gereserveerd hebben voor een vooronderzoek naar plaatsing van een *bubble barrier*;

overwegen dat:
- zwerfafval en microplastics zowel slecht is voor de waterkwaliteit als voor de gezondheid van mens en dier;
- er nog steeds veel afval in het water terechtkomt en dit probleem niet op korte termijn opgelost zal zijn;
- tegengaan van de "plastic soup" een verantwoordelijkheid is van alle overheden;
- het Spaarne qua afmetingen geschikt is voor een *bubble barrier*;
- het Spaarne het laatste afvoerputje is naar de Noordzee;
- er ambtelijk al ondersteuning is voor dit initiatief vanuit de provincie;
- er nog circa €7000-€9000 euro nodig is voor het vooronderzoek;
- SUPmission al 50% van de aanschaf van een *bubble barrier* gefinancierd heeft.

zijn van mening dat:
- de provincie Noord-Holland een bijdrage zou moeten leveren aan dit vooronderzoek;

verzoeken het college:
- binnen de budgetten van de portefeuille water of circulaire economie op zoek te gaan naar ruimte om het resterende bedrag voor het vooronderzoek bij te dragen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Sijmen Mülder (D66) Ines Kostić (PvdD)

Lijst geheime stukken PS 30 mei 2023

Lijst opgelegde geheimhouding na 1 april 2023:

ID-nummer *vanaf 1-4-2023*	**GS besluit-datum opleggen geheim-houding**	**Onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 84 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 en 5.2 Wet Open Overheid.*	**Verwachte einddatum geheimhouding**	**PS-besluitnummer en datum opheffing geheimhouding**

Lijst opgelegde geheimhouding voor 1 april 2023:

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheim-houding en PS-besluitnr.**
2022-47	Geheimhouding op: - het overzicht van potentiële locaties voor tijdelijke woningen van spoedzoekers (nr. 1787332/1854893)	Zolang niet over deze locaties is besloten zal openbaarmaking tot veel onrust leiden en de werkzaamheden van de taskforce ernstig hinderen. Ook grondspeculatie is niet uit te sluiten.	In 2028 opnieuw bezien	21-06-2022	04-07-2022	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheim-houding en PS-besluitnr.**
	- het memo van de taskforce (nr. 1787332/1854984) - de brief gericht aan PS (nr. 1787332/1855019)	Geheimhouding totdat de gemeenten een besluit hebben genomen over deze locaties.				
2020-38 *(nr. PS-besluit)*	Geheimhouding op brief van GS met kenmerk 1447583/1447586 over het circuit Zandvoort.	Het openbaar worden van deze informatie kan de positie van de provincie in een lopende juridische procedure schaden. Economische en financiële belangen van de provincie komen in het geding. De geheimhouding is voor onbepaalde tijd opgelegd. Er loopt nog een (hoger) beroepsprocedure.	In 2024 opnieuw bezien.	23-06-2020	29-06-2020	
2020-10 *(nr. PS-besluit)*	Geheimhouding opgelegd op de rapporten van Integis en Tauw betreffende de aansturing bij PWN. (1363522/1363523)	De informatie is privacygevoelig. De desbetreffende personen zullen daardoor onevenredig worden geschaad. Ook bevat de informatie bedrijfsgegevens. De geheimhouding is voor onbepaalde tijd opgelegd.	In 2035 opnieuw bezien.	17-02-2020	09-03-2020	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheim-houding en PS-besluitnr.**
2019-84 *(nr. PS-besluit)*	De voorlopige geheimhouding zoals die door Gedeputeerde Staten is opgelegd (nr. 1256089/1310882) op onderdelen uit documenten betreffende mogelijke aanpassingen en verbouwingen op en rond circuit Zandvoort (onderdelen die op grond van de Wet openbaarheid van bestuur niet openbaar gemaakt zijn met het besluit van Gedeputeerde Staten van 15 oktober 2019 -kenmerk 1256089/1278981) te bekrachtigen en voort te laten duren tot 5 november 2029.	Het gaat om documenten met hoofdzakelijk persoonlijke beleidsopvattingen, bestemd voor intern beraad. Gezien de aard van de stukken (bedoeld voor interne beraadslaging) zal gaandeweg het belang van de geheimhouding minder zwaar komen te wegen. De geheimhouding is voor 10 jaar opgelegd.	In 2028 opnieuw bezien.	5-11-2019	11-11-2019	
2018-05	Businesscase SolaRoad (nummer 1083815/1155048)	Het document bevat bedrijfsgevoelige informatie en kan niet openbaar worden gemaakt zolang SolaRoad B.V. bestaat. Geheimhouding gedurende bestaan van SolaRoad B.V.	In 2028 opnieuw bezien.	04-12-2018	10-12-2018	
2018-04	Businesscase Pallas (versie 3.1) en de analyse daarop van Strategy& (1083186/1083817).	Het document bevat bedrijfsgevoelige informatie. Het stuk kan pas openbaar worden als de exploitatie van de Pallas-reactor wordt beëindigd. Geheimhouding gedurende exploitatie Pallasreactor.	In 2028 opnieuw bezien.	29-05-2018	11-06-2018	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheim-houding en PS-besluitnr.**
		Elke 10 jaar beoordelen; 1e beoordeling in 2028.				
2018-03	Adviezen van Pels Rijcken betreffende de bestuurlijke afspraken “wonen en vliegen” (910083/1064974).	De geheimhouding geldt voor een periode van vijf jaar (tot april 2023). Het belang van geheimhouding bestaat er uit dat de adviezen specifiek zijn opgesteld ten behoeve van intern beraad en in het advies persoonlijke beleidsopvattingen zijn opgenomen. Openbaarmaking van dergelijke interne adviezen kan de interne beraadslaging schaden. Ook de belangen van Pels Rijcken zouden er door geschaad kunnen worden. Daarnaast is het dossier nog actueel. Openbaarmaking kan de samenwerking met andere betrokken partijen schaden.	31-12-2028 *(PS 19-12-2022 geheimhouding verlengd naar 2028. Aangepast via Amendement A68-2022 naar 31-12-2028)*	10-04-2018	23-04-2018	
2018-01	Rapportage van PWC, behorende bij de openbare Statenvoordracht nr. 03-PS12-02-2018, inzake aandeelhouderslening voor SADC (905620/1033755).	Bevat vertrouwelijke bedrijfsgegevens. De geheimhouding duurt voort gedurende de looptijd van de te verstrekken lening, maximaal 9 jaar. Geheimhouding gedurende looptijd lening (tot 2027)	In 2028 opnieuw bezien.	09-01-2018	12-02-2018	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheim-houding en PS-besluitnr.**
2017-07	Offerte Connexxion m.b.t. OV-concessie Noord-Holland Noord (714608-1018469).	Het document bevat concurrentiegevoelige informatie en is niet openbaar op grond van de Aanbestedingswet en de Woo. De concessie loopt tot medio september 2028.	In 2028 opnieuw bezien.	28-11-2017	18-12-2017	
2017-06	Verslag vergadering van Stuurgroep Verbinding A8-A9 van 24 maart 2017 (94721/947211).	Geheimhouding duurt voort totdat het project is afgerond. Vroegtijdige openbaarmaking kan onderhandelingen schaden. Het gaat verder om een intern document, openbaarmaking zou er tevens toe kunnen leiden dat de deelnemers van de stuurgroep geen stelling nemen. Geheimhouding verlengen omdat het project nog steeds loopt.	31-12-2028 *(PS 19-12-2022 geheimhouding verlengd naar 2028. Aangepast via Amendement A68-2022 naar 31-12-2028)*	16-05-2017	29-05-2017	
2015-05	Besluit, voordracht en alle onderliggende stukken m.b.t. de Toekomst RON/Hoogtij (702724/681248).	De stukken bevatten informatie waarvan openbaarmaking de economische en financiële belangen van HoogTij kunnen schaden. Geheimhouding is opgelegd tot het einde van de exploitatie van HoogTij, voorzien in 2035.	In 2028 opnieuw bezien	29-09-2015	09-11-2015	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheim-houding en PS-besluitnr.**
2015-04	Consultatie Pallas (verseonnr. 648323/666397).	Vroegtijdige openbaarmaking van deze informatie zou het project ernstig kunnen belemmeren en een vertekend beeld kunnen opleveren. Het is wenselijk dat de geheimhouding voortduurt totdat onderhandelingen met partijen ten behoeve van de bouw en exploitatie zijn afgerond. Geheimhouding verlengen totdat onderhandelingen met partijen t.b.v. de bouw en exploitatie zijn afgerond. Hierover zijn afspraken gemaakt met het Rijk.	31-12-2028 *(PS 19-12-2022 geheimhouding verlengd naar 2028. Aangepast via Amendement A68-2022 naar 31-12-2028)*	15-09-2015	28-09-2015	
2015-02	Aanvullend rapport second opinion (Zaanstad) inzake de RON (375176/537299).	Het rapport bevat bedrijfsgevoelige informatie. Openbaarmaking kan tevens de onderhandelingspositie van de provincie schaden. De geheimhouding is opgelegd tot aan het moment van definitieve besluitvorming inzake de toekomst van RON/Hoogtij, naar verwachting niet vóór 2035.	In 2028 opnieuw bezien.	03-02-2015	02-03-2015	
2015-01	GS brief d.d. 15 december 2014, inzake de Second Opinion RON/Hoogtij (375176/522583).	Het document bevat bedrijfsgevoelige informatie en informatie waarvan openbaarmaking de financiële en	In 2028 opnieuw bezien.	25-11-2014	02-02-2015	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheim-houding en PS-besluitnr.**
		economische belangen van RON/Hoogtij kan schaden. De geheimhouding is opgelegd totdat definitieve besluitvorming inzake de toekomst van RON/Hoogtij heeft plaatsgevonden, naar verwachting niet vóór 2035.				
2014-06	2 Bijlagen bij voordracht 94-2014 inzake herbenoeming bestuurder/directeur Randstedelijke Rekenkamer.	De documenten bevatten privacygevoelige informatie, de desbetreffende persoon is nog in leven (en ook nog in functie).	In 2035 opnieuw bezien	n.v.t.	*Bekrachtiging PS n.v.t. Er is wel door PS geheimhouding op de bijlagen gelegd op 15-12-2014.*	
2014-04	Brief seniorenconvent provincie Flevoland d.d. 28 mei 2014 (kenmerk 1620294) m.b.t. Randstedelijke Rekenkamer.	De brief bevat privacy gevoelige gegevens over de bestuurder-directeur van de Randstedelijke Rekenkamer.	In 2035 opnieuw bezien	Geheimhouding opgelegd door CdK op 05-06-2014	23-06-2014	
2012-12	Bijlagen over Pallas Kernreactor: - Businessplan Pallas, versie 2.0 - Assesment Booz & Co 5 juni 2012 (2012-23938).	De documenten bevatten bedrijfsgevoelige informatie. Openbaarmaking kan financiële en economische belangen van de provincie en van derden schaden. Geheimhouding verlengen, hierover zijn ook afspraken gemaakt met het Rijk.	31-12-2028 *(PS 19-12-2022 geheimhouding verlengd naar 2028. Aangepast via Amendement*	12-06-2012	25-06-2012	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheim-houding en PS-besluitnr.**
			A68-2022 naar 31-12-2028)			
2011-3	• aandeelhoudersovereenkomst Provincie NH, gem. Amsterdam en gem. Zaanstad inzake Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor Noordzeekanaalgebied (RON); • Ondernemingsplan RON; • Samenvatting Businesscase RON; • Term scheet Hoogtij.	De documenten bevatten bedrijfsgevoelige informatie en informatie waarvan openbaarmaking de economische en financiële belangen van de provincie en van derden zou kunnen schaden. De geheimhouding is opgelegd totdat definitieve besluitvorming inzake de toekomst van RON/Hoogtij heeft plaatsgevonden, naar verwachting niet vóór 2035	In 2028 opnieuw bezien	31-05-2011	27-06-2011	
2010-9	Bijlage 5 “werkplan en begroting Pallas” behorende bij de openbare voordracht “behoud onderzoeksreactor Pallas te Petten en verzoek NRG verstrekken van een financiële bijdrage”.	De stukken bevatten bedrijfsgevoelige informatie. Tevens kan openbaarmaking de financiële en economische belangen van de provincie en van derden schaden. Geheimhouding verlengen, hierover zijn afspraken gemaakt met het Rijk.	31-12-2028 *(PS 19-12-2022 geheimhouding verlengd naar 2028. Aangepast via Amendement A68-2022 naar 31-12-2028)*	25-05-2010	27-09-2010	
2010-5	Notitie over Eikenrode (kenmerk besluit GS 2010-15795). Agendering van deze notitie op 26-04-2010 t.b.v. cie FEPO.	Wegens bescherming persoonlijke levenssfeer van betrokkenen is openbaarmaking niet gewenst.	In 2035 opnieuw bezien	16-03-2010	12-04-2010	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheim-houding en PS-besluitnr.**
		Omdat de privacy ook over langere tijd nog in het geding is dient de geheimhouding langer voort te duren.				
2009-13	Achtergrondnotitie vaststellingsovereenkomst in relatie tot de N201 en de vaststellingsovereenkomst m.b.t. de overeenkomst tussen de provincie en de Chipshol-groep.	Openbaarmaking kan de onderhandelingspositie van de provincie schaden. Er lopen nog juridische procedures. Geheimhouding is voor onbepaalde tijd opgelegd. In de vaststellingsovereenkomst is geheimhouding overeengekomen. Geheimhouding voort laten duren.	31-12-2028 *(PS 19-12-2022 geheimhouding verlengd naar 2028. Aangepast via Amendement A68-2022 naar 31-12-2028)*	24-11-2009	07-12-2009	
2009-10	Businesscase SADC.	Het document bevat bedrijfsgevoelige informatie. Openbaarmaking kan concurrentiepositie van derden schaden. Geheimhouding verlengen totdat de rechtspersoon is opgeheven.	31-12-2028 *(PS 19-12-2022 geheimhouding verlengd naar 2028. Aangepast via Amendement A68-2022 naar 31-12-2028)*	22-09-2009	28-09-2009	
2009-7	Toelichting bij het besluit van GS inzake Landgoed Eikenrode (kenmerk GS 2009-47179).	Wegens bescherming persoonlijke levenssfeer van betrokkenen is openbaarmaking niet gewenst. Omdat de privacy ook over langere tijd nog in het geding is	In 2035 opnieuw bezien	18-8-2009	28-09-2009	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheim-houding en PS-besluitnr.**
		dient de geheimhouding langer voort te duren.				
2009-4	Brief BJZ d.d. 21-01-2009 (2009-5959) en de adviezen van PricewaterhouseCoopers en PelsRijcken (2009-17776) behorende bij het besluit over de kosten overdracht Lokaal jeugdbeleid.	In deze stukken komt het functioneren van individuele medewerkers aan de orde. Openbaarmaking van deze stukken schaadt de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen. Anonimisering voorkomt niet dat de informatie te herleiden is tot de desbetreffende medewerkers. Omdat de privacy ook over vijf jaar nog aan de orde zal zijn wordt de geheimhouding voor langere tijd vastgelegd.	In 2035 opnieuw bezien	14-04-2009	15-06-2009	
2009-3	Onderzoekscommissie: 1)Brieven van GS aan de onderzoekscommissie met daarbij verstrekte documenten onder het opleggen van geheimhouding door GS, waaronder afschriften van geheime besluitenlijsten van GS en het werkplan en voortgangsverslag van de treasurer over 2007. 2)De uitnodigingsbrieven van de onderzoekscommissie aan de geïnterviewden voor vertrouwelijke informatieve voorgesprekken, tenzij	De documenten bevatten privacy gevoelige informatie. Omdat de privacy ook over vijf jaar nog aan de orde zal zijn wordt de geheimhouding voor langere tijd vastgelegd.	In 2035 opnieuw bezien	Door onderzoeks-commissie: 13-11-2008 15-06-2008	15-06-2009	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheim-houding en PS-besluitnr.**
	betrokkenen instemt met openbaarmaking. 3)De verslagen van de vertrouwelijke informatieve voorgesprekken evenals de geluidsbestanden, tenzij betrokkene instemt met openbaarmaking. 4)De opdrachtverleningen aan derden en correspondentie met de treasurer, tenzij betrokkene instemt met openbaarmaking.					
2009-1	Aantal geheime bijlagen bij Statenvoordracht 14-2009, Life Science Fund (2008-53600).	De documenten bevatten bedrijfsgevoelige informatie en informatie waarvan openbaarmaking de financiële en economische belangen van derden kan schaden. Het fonds is nog actief, de participaties daaruit ook. Zolang deze niet verkocht zijn is geheimhouding wenselijk. Geheimhouding verlengen totdat het fonds wordt opgeheven. Het dossier is actueel.	31-12-2028 *(PS 19-12-2022 geheimhouding verlengd naar 2028. Aangepast via Amendement A68-2022 naar 31-12-2028)*	03-02-2009	16-03-2009	
2008-4	Aanbesteding openbaar vervoer Noord-Holland (2008-46377).	Het gaat om stukken die in het kader van een aanbestedingsprocedure door inschrijvers aan GS zijn aangeboden. Deze stukken zijn per definitie vertrouwelijk gelet	In 2028 opnieuw bezien.		22-09-2008	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheim-houding en PS-besluitnr.**
		op de Aanbestedingswet. Openbaarmaking schaadt de concurrentiepositie van de desbetreffende inschrijvers.				

■ **Provinciale Staten**

Provincie Noord-Holland

Besluitenlijst PS -vastgesteld-

▪ ▪ ▪ ▪ ▪

Datum vergadering	:	**6 maart 2023**
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier	:	mw. K. Bolt
Vergaderstukken	:	online beschikbaar PS 06-03-2023

1. Opening en mededelingen.

Afwezig zijn mw. Bezaan (PVV), dhr. Kohler (JA21, dhr. Van der Maas (VVD) en mw. Van Meerten (VVD)
Dhr. Baudet (FvD), dhr. Dekker (FvD) en mw. Nanninga (JA21) verlaten de vergadering eerder.

2. Vaststelling agenda en regeling werkzaamheden.

- Punt 14 Zienswijze Provinciale Staten op de Kadernota 2024 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (voordracht-7) wordt aan de hamerstukken toegevoegd als punt 8f.
- De actualiteit ingediend door JA21 inzake “Eenzijdige campagne mede-gefinancierd door de Provincie Noord-Holland” is ingetrokken.
- PS heeft ingestemd met het behandelen van een actualiteit ingediend door fracties JA21 en SP inzake “Bouwstop datacenter Microsoft”.
  De actualiteit wordt behandeld bij agendapunt 2a.
- Er zijn mondelinge vragen ingediend voor het Vragenuur door fractie JA21 inzake “protest op 24 februari 2023 van activisten Extinction Rebellion aan achterzijde provinciehuis”.
- Er zijn 8 moties Vreemd aan de Orde van de Dag ingediend:
  - **M9-2023** door fracties CDA en JA21 inzake “Consultatie Masterplan Wonen”;
  - **M10-2023** door fractie CDA inzake “Verduurzamen sportaccommodaties”;
  - **M11-2023** door fracties CDA en JA21 inzake “Natuurdoelanalyses op basis van veldonderzoek”;
  - **M12-2023** door fractie PvdO inzake “Betrek bedrijfsleven bij realisatie verlengde (onder)doorgang N247, Broek in Waterland”;
  - **M13-2023** door fractie PvdO inzake “Vrachtwagens op busbaan”;
  - **M14-2023** door fracties SP en PvdO inzake “Groen Staal: snelheid geboden”;
  - **M15-2023** door fracties PvdD en SP inzake “Intrekken stikstofvergunningen opkoop Schiphol”;
  - **M16-2023** door fractie N-NH. inzake “Grensoverschrijdend gedrag onderdeel integriteit”.

De stemming over deze moties is uitgewerkt bij agendapunt 18.

De gewijzigde agenda wordt vastgesteld.

2a. Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming PS).
De actualiteit ingediend door fracties JA21 en SP inzake “Bouwstop datacenter Microsoft” is behandeld.
Er is 1 motie ingediend en ingetrokken:

- **M17-2023** door fracties SP, JA21, N-NH. en PvdD inzake “Bouwstop Microsoft datacenter Venster” is ingetrokken.

3a. Bekrachtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding.
Er is geen geheim stuk ter bekrachtiging ingekomen.

3b. Lijst geheimhouding PS.
De lijst wordt voor kennisgeving aangenomen.

4. Vaststelling notulen en besluitenlijst van de Statenvergadering van 6 februari 2023.
De notulen en de besluitenlijst van 6 februari 2023 zijn ongewijzigd vastgesteld.

5. Vaststelling Strategische Statenagenda.
De strategische Statenagenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

6. Vaststelling lijst ingekomen stukken.
De lijst ingekomen stukken wordt vastgesteld.

7. Voortgangslijst van moties.
De lijst moties wordt vastgesteld.

8. Hamerstukken.

8a. Besluit tot instelling van de Onderzoekscommissie geloofsbrieven.
Voordracht 15

8b. Wijziging gemeenschappelijk regeling Waddenfonds.
Voordracht 6

8c. 1e begrotingswijziging 2023 Randstedelijke Rekenkamer voor zienswijze.
Voordracht 11

8d. Alliander, afsprakenkader januari 2023.
Voordracht 13

8e. Actualisering integraal meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI) 2023-2030
Voordracht 8

8f **Zienswijze provinciale Staten op de Kadernota 2024 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.**
Voordracht 7

De besluiten behorende bij punten 8a t/m 8f zijn aangenomen en zijn bij de hamerstukken van deze vergadering op de website gepubliceerd.

- Fractie PVV wenst aantekening **tegen voordracht 13** (punt 8d) te stemmen, omdat een groot gedeelte van de enorme kapitaalbehoefte van regionale netwerkbedrijven komt door de peperdure en volslagen irrationele energietransitie; de fractie kan alleen maar oproepen om van dit heilloze pad af te gaan en gezond verstand te laten zegevieren: “liever ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald” is een heel oude opmerking maar hij staat wat de fractie betreft.
- Fractie FvD wenst aantekening **voor voordracht 8** (punt 8e) te stemmen, met uitzondering van alle duurzaamheidsmaatregelen, 1.b tot g, de paddentunnels, 6.e en het mos op bushokjes.
- Fractie PVV wenst aantekening **voor voordracht 8** (punt 8e) te stemmen; kan instemmen op zich met die voorliggende voordracht behoudens het opnemen van de vijf zogenoemde stikstoftrajecten in de studiefase, de 0,7 miljoen voor de vervanging van vijf paddentunnels en de 55.000 euro voor sedumdakjes op 28 abri's; vindt dat onze schaarse middelen beter besteed kunnen worden.
- Fractie JA21 wenst aantekening **voor voordracht 8** (punt 8e) te stemmen, maar maakt zicht toch wel ernstige zorgen over de gebrekkige dekking, over het feit dat de inflatie nog niet is meegenomen en bijvoorbeeld gevolgen van de oorlog in Oekraïne en het gebrek aan middelen; hoopt dat het volgende college daar wat meer aandacht aan zal geven.

9. **Eindrapport Randstedelijke rekenkamer Landbouw en Voedseltransitie.**
Voordracht 5-2023
Totaal aanwezig bij stemming: 48 leden.
Dhr. Baudet (FvD), mw. Bezaan (PVV), dhr. Dekker (FvD), dhr. Kohler (JA21), dhr. Van der Maas (VVD), mw. Van Meerten (VVD) en mw. Nanninga (JA21) zijn afwezig.

Er zijn 6 moties ingediend, waarvan er 3 zijn verworpen, 1 is gestaakt en 1 is aangenomen:

- **M20-2023 door fracties GroenLinks, PvdA en D66 inzake “Voedselvisie Noord-Holland basis voor Provinciaal Programma Landelijk Gebied” is aangenomen**.
Voor 33 en tegen 15 stemmen. Tegen stemmen de fracties JA21, CDA, FvD, PVV, PvdO, fractie Baljeu, N-NH en 1 lid van PvdA stemt tegen *(mw. Abdi).*
Dictum:
PS verklaart dat:
1. De doelen en ambities van de Voedselvisie uitgangspunt dienen te zijn voor het op te stellen Provinciaal Programma Landelijk Gebied voor Noord-Holland.
2. Het proces om te komen tot een PPLG en de uitvoering ervan in de gebiedsprocessen niet te mogen leiden tot vertraging van de Landbouw- en Voedseltransitie in Noord-Holland, maar dat het PPLG en de gebiedsprocessen worden gebruikt als aanjager

voor realisatie van de Voedselvisie.

- **M18-2023** door fractie SP inzake “Geen rem op landbouw- en voedseltransitie” is verworpen. Voor 8 en tegen 40 stemmen. Voor stemmen de fracties PvdD, SP, PvdO en DENK.
- **M19-2023** door fractie CDA inzake “Aanpassingen voedselvisie n.a.v. rapport Rekenkamer” is verworpen. Voor 11 en tegen 37 stemmen. Voor stemmen de fracties JA21, CDA, PvdO, fractie Baljeu en N-NH.
- **M21-2023** door fractie FvD inzake “Empirische check op het AERIUS-model” is verworpen. Voor 12 en tegen 36 stemmen. Voor stemmen de fracties JA21, CDA, FvD, PVV en fractie Baljeu.
- **M22-2023** door fracties PvdD, DENK en SP is ingetrokken en opnieuw ingediend als motie M23-2023.
- Bij motie **M23-2023** door fracties PvdD, DENK en SP inzake “Toets subsidies provincie voor landbouw aan doelen Voedselvisie” hebben de stemmen gestaakt. Voor 24 tegen 24 stemmen. De motie wordt opnieuw in stemming gebracht in de Statenvergadering van 28 maart 2023.

Voordracht 5-2023 “Eindrapport Randstedelijke Rekenkamer landbouw en Voedseltransitie” is aangenomen.
Voor 35 en tegen 13 stemmen. Tegen stemmen de fracties JA21, CDA, FvD, PVV, fractie Baljeu en N-NH. Het besluit 5-2023 behorende bij de voordracht is bij agendapunt 9 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

- Fractie PVV wenst aantekening tegen voordracht 5 te stemmen; geeft aan dat uit het rapport naar voren komt dat de provincie nog meer zou moeten doen om doelstellingen inzake onder andere biodiversiteit en stikstof te behalen; vreest een scenario zoals in Sri Lanka waarbij een vergelijkbare transitie, de vergroening landbouw, resulteerde in een voedselcrisis en een faillissement van een land; de fractie kan alleen maar oproepen, zeker in deze onzekere tijden wat voedselzekerheid betreft, waar mogelijk niet mee te werken aan deze transitie.

10. Verhogen krediet strategische grondaankopen.
Nummer 12
Totaal aanwezig bij stemming: 48 leden.
Dhr. Baudet (FvD), mw. Bezaan (PVV), dhr. Dekker (FvD), dhr. Kohler (JA21), dhr. Van der Maas (VVD), mw. Van Meerten (VVD) en mw. Nanninga (JA21) zijn afwezig.

Er zijn 3 moties ingediend, waarvan er 2 zijn ingetrokken en 1 is aangehouden:

- **M24-2023** door fracties PvdD, D66 en JA21 inzake “Stuur tussenrapportage PPLG voor 1 juni naar Provinciale Staten” is ingetrokken.
- **M25-2023** door fractie PvdD inzake “Verbreed de provinciale regiegroep PPLG en de sectorale tafels met dierenwelzijnsorganisaties” is aangehouden.
- **M26-2023** door fractie ChristenUnie inzake “Duidelijke kaders opstellen voor grondaankopen ” is ingetrokken.

Voordracht 12-2023 "Verhogen krediet strategische grondaankopen" is aangenomen.
Voor 39 en tegen 9 stemmen. Tegen stemmen de fracties JA21, FvD, PVV, fractie Baljeu en N-NH. Het besluit 12-2023 behorende bij de voordracht is bij agendapunt 10 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

- Fractie PVV wenst aantekening tegen voordracht 12 te stemmen; hoewel in de voordracht wordt gesproken over een breed inzetbaar krediet vindt de fractie de kans groot dat het voor het irrationele stikstofbeleid wordt ingezet, een beleid wat de fractie principieel afkeurt en stemt daarom ook tegen deze voordracht stemmen.
- Fractie PvdD wenst aantekening voor voordracht 12 te stemmen; juist door de beantwoording van gedeputeerde Rommel, waarin zij duidelijk aangaf dit te willen gebruiken voor extensivering en in lijn met de Voedselvisie.

11. Termijnagenda MRA.
Voordracht 14-2023
Totaal aanwezig bij stemming: 48 leden.
Dhr. Baudet (FvD), mw. Bezaan (PVV), dhr. Dekker (FvD), dhr. Kohler (JA21), dhr. Van der Maas (VVD), mw. Van Meerten (VVD) en mw. Nanninga (JA21) zijn afwezig.

Er is 1 motie ingediend en verworpen:

- **M27-2023** door fracties SP, PvdO en PvdD inzake "Een sterke MRA heeft natuur nodig" is verworpen. Voor 9 en tegen 39 stemmen. Voor stemmen de fracties PvdD, SP, PvdO, DENK en N-NH.

Voordracht 14-2023 "Termijnagenda MRA" is aangenomen.
Voor 43 en tegen 5 stemmen. Tegen stemmen de fracties PvdD en PVV. Het besluit 14-2023 behorende bij de voordracht is bij agendapunt 11 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

12. Eerste begrotingswijziging 2023.
Voordracht 9
Totaal aanwezig bij stemming: 48 leden.
Dhr. Baudet (FvD), mw. Bezaan (PVV), dhr. Dekker (FvD), dhr. Kohler (JA21), dhr. Van der Maas (VVD), mw. Van Meerten (VVD) en mw. Nanninga (JA21) zijn afwezig.

Er is 1 amendement ingediend en verworpen:

- **A5-2023** door fractie PvdD, DENK en SP inzake "Slimmer omgaan met maatschappelijk geld" is verworpen. Voor 8 tegen 40 stemmen. Voor stemmen de fracties PvdD, SP, PvdO en DENK.

Er zijn 3 moties ingediend, waarvan er 2 zijn verworpen en 1 is ingetrokken:

- **M28-2023** door fracties PvdD en DENK inzake “Geen geld naar greenwashing” is verworpen. Voor 7 en tegen 41 stemmen. Voor stemmen de fracties PvdD, SP en DENK.
- **M29-2023** door fracties PvdD en DENK inzake “Bescherming gezondheid, water en natuur tegen vislood” is verworpen. Voor 11 en tegen 37 stemmen. Voor stemmen de fracties PvdD, SP, ChristenUnie, PvdO, DENK, fractie Baljeu en 1 lid van D66 stemt voor *(mw. Gonggrijp).*
- **M30-2023** door fractie SP inzake “Energiecompensatie verenigingen, cultuurinstellingen en maatschappelijke voorzieningen oormerken” is ingetrokken.

Voordracht 9-2023 “Eerste begrotingswijziging” is aangenomen.
Voor 39 en tegen 9 stemmen. Tegen stemmen de fracties JA21, PvdD en PVV.
Het besluit 9-2023 behorende bij de voordracht is bij agendapunt 12 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

- Fractie JA21 wenst aantekening tegen voordracht 9 te stemmen; is zoals tijdens de commissie duidelijk besproken er tegenstander van om de middelen die nu onttrokken worden voor doortrekking van de Noord/Zuidlijn alsmede de extra VTH-taken te onttrekken aan de algemene reserve; de fractie had dat graag anders gezien en stemt daarom tegen.
- Fractie FvD wenst aantekening voor voordracht 9 te stemmen; herhaalt de stemverklaring die de fractie bij het iMPI heeft gedaan, omdat het iMPI deel uitmaakt van deze begrotingswijziging; wil daarnaast nogmaals aangeven zich zorgen te maken over de uitgavenstijging en wil wel aangeven het budget voor Noord/Zuidlijn te steunen; met deze aantekening steunt de fractie deze begrotingswijziging.

13. Subsidievaststelling na verleende voorschotten op fractiebijdragen over de periode 15 maart t/m 14 maart 2022.
Voordracht 10
Totaal aanwezig bij stemming: 48 leden.
Dhr. Baudet (FvD), mw. Bezaan (PVV), dhr. Dekker (FvD), dhr. Kohler (JA21), dhr. Van der Maas (VVD), mw. Van Meerten (VVD) en mw. Nanninga (JA21) zijn afwezig.

Er is 1 amendement ingediend en aangenomen:

- **A6-2023 door fracties GroenLinks, D66, SP, DENK, PvdA, CDA, PvdD, VVD, ChristenUnie, N-NH. en PvdO inzake “Steun aan slachtoffers aardbevingen Turkije en Syrië” is aangenomen.**
  Voor 40 en tegen 8 stemmen. Tegen stemmen de fracties JA21, FvD, PVV en fractie Baljeu.

Dictum:

PS besluit, een toevoeging te doen aan het ontwerpbesluit zodat de voordracht luidt:

1. kennis te nemen van de voorlopige besluiten om de aanvragen voor de subsidievaststelling over de periode 15 maart 2O21 t/m 14 maart 2O22 van de ondersteuningsstichtingen van de Statenfracties: GroenLinks, VVD, FvD, D66, PvdA, CDA, PVV, SP, PvdD, ChristenUnie, PvdO, DENK, JA21, Liberaal N-H en fractie Baljeu vast te stellen conform artikel 11, lid 2 van de Subsidieverordening fractiebijdragen Noord-Holland 2015;
2. dat het ontwerpbesluit, dat zijn vertaalslag krijgt in vijftien besluiten van de voorzitter van Provinciale Staten tot subsidievaststelling conform de voorlopige besluiten, hen geen aanleiding geeft om hierover wensen en bedenkingen ter kennis van de voorzitter te brengen;
3. het restant van de fractiebijdragen over de hier bovengenoemde periode ter hoogte van €157.921 dat terugvloeit naar de algemene middelen, als gift te doneren aan Giro 555 ten behoeve van de slachtoffers van de aardbeving in Turkije en het college volmacht te verlenen dit als gift te doneren.

- Fractie PVV wenst aantekening tegen amendement 6 te stemmen; vindt het gebeuren in Turkije vreselijk en de gevolgen ten hemel schreiend, dat zal niemand ontkennen, ook fractie PVV; maar vindt het schenken van belastinggeld dat niet van welke fractie dan ook is geen goede zaak; vindt voorts dat als we als PS iets willen doen, dat de fractie PVV dan mee doet met privégeld, geen fractiegeld; gaat dus niet akkoord met dit overigens goedbedoelde op emoties genomen besluit.
- Fractie FvD wenst aantekening tegen amendement 6 te stemmen; sluit zich aan bij de woorden dat de ramp natuurlijk vreselijk is en dat het leed niet te overzien is, laat dat gezegd zijn; maar geeft aan dat er in de wereld regelmatig rampen plaats vinden waar we als Nederland, trouwens ook bij deze ramp, van rijkswege uit snel met hulp gekomen zijn én bij de bevolking veel geld hebben opgehaald; vindt daarom niet dat het belastinggeld van deze fractiebudgetten ook nog eens een keer hiervoor gebruikt moet worden.
- Fractie JA21 wenst aantekening tegen amendement 6 te stemmen; het raakt de fractie ook wat er is gebeurd in Turkije en Syrië en zeker het betoog van statenlid dhr. Kanik over zijn ervaring, raakt de fractie; maar ziet wel een paar praktische bezwaren waarom dit amendement niet gesteund kan worden. De fractie vraagt zich bijvoorbeeld af waarom deze ramp en de mensen die daar nu zijn nou wel ondersteunen en dan andere keren niet, vindt dat in beginsel onrechtvaardig; denkt voorts dat als we dit doen, waar eindigt dit dan, waar dan nog meer allemaal geld aan te besteden. Vindt dat het niet onder de bevoegdheid van de Provincie Noord-Holland gaat hoe graag we als provincie die mensen ook zouden willen helpen met dit geld. Geeft afrondend aan dat het geld is van de inwoners van Noord-Holland of wat vanuit het Provinciefonds naar de provincie toe is gekomen, zij hebben dit geld opgebracht en dat wordt uiteindelijk verdeeld over de fracties; denkt dat het niet rechtmatig is om dat opgebrachte geld van de mensen op deze manier te verdelen. Geeft voorts aan dat als hier een actie in Provinciale Staten wordt opgezet om geld te doneren, de fractie zich bereid toont om daar privé geld in te stoppen.

- Fractie Baljeu wenst aantekening tegen amendement 6 te stemmen; vindt de ramp verschrikkelijk, verschillende bevingen na elkaar en vindt het altijd sympathiek om te helpen; geeft aan dat er nu wordt voorgesteld om het geld van spaarzame fracties te gebruiken voor een ander doel dan bestemd en vindt dat willekeur: bij de ene ramp wel en bij de andere niet; vindt het ook geen taak van de provincie en stemt daarom tegen.

Er zijn geen moties ingediend.

Voordracht 10-2023 "Subsidievaststelling na verleende voorschotten op fractiebijdragen over de periode 15 maart t/m 14 maart 2022" is unaniem aangenomen.
Het besluit 10-2023 behorende bij de voordracht is bij agendapunt 13 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

14. Zienswijze Provinciale Staten op de Kadernota 2024 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord is behandeld bij de Hamerstukken, punt 8f.

15. Initiatiefvoorstel PvdD "Een kleine stap voor de provincie, een wereld van verschil voor de dieren".
Nummer 16
Totaal aanwezig bij stemming: 48 leden.
Dhr. Baudet (FvD), mw. Bezaan (PVV), dhr. Dekker (FvD), dhr. Kohler (JA21), dhr. Van der Maas (VVD), mw. Van Meerten (VVD) en mw. Nanninga (JA21) zijn afwezig.

Er zijn 2 amendementen ingediend en aangenomen:

- **A7-2023** *(behorend bij besluit 16B)* **door fractie PvdD inzake "Informatie op website OD NHN m.b.t. natuur- en soortenbescherming" is aangenomen.**
  Voor 30 tegen 18 stemmen. Tegen stemmen de fracties VVD, JA21, CDA, FvD, PVV, fractie Baljeu en N-NH.
  Dictum:
  PS besluit om het ontwerpbesluit 16B als volgt te wijzigen:
  De tekst: "Het college van Gedeputeerde Staten te verzoeken om de ODNHN de opdracht te geven om de informatie over waar mensen overtredingen van Wet natuurbescherming (zoals stroperij) kunnen melden, zo snel mogelijk prominent en begrijpelijk op de website te zetten, zodat mensen makkelijker een melding kunnen doen. Daarnaast wordt GS verzocht meer bekendheid te geven aan de rol van ODNHN in bescherming van dieren en natuur onder burgers, zodat mensen weten waar ze terecht kunnen";

  te vervangen door:

  "Het college van Gedeputeerde Staten te verzoeken om de ODNHN de opdracht te geven om de informatie over waar mensen overtredingen van Wet natuurbescherming (zoals stroperij) kunnen melden, zo snel mogelijk prominent en begrijpelijk op de website te zetten, zodat mensen makkelijker een melding kunnen doen."

- **A8-2023** *(behorend bij besluit 16A)* **door fractie PvdD inzake 'Aandacht voor dierenwelzijn in lijn met Voedselvisie" is aangenomen.**
  Voor 29 tegen 19 stemmen. Tegen stemmen de fracties VVD, JA21, CDA, FvD, PVV, PvdO, fractie Baljeu en N-NH.
  Dictum:
  PS besluit om het ontwerpbesluit 16A als volgt te wijzigen:
  Het tweede punt, zijnde: "Het college van Gedeputeerde Staten te verzoeken in haar communicatie zo transparant en volledig mogelijk te zijn over de manier waarop er met dieren in de provincie wordt omgegaan, te beginnen met het met behulp van dierenwelzijnsorganisaties aanvullen van de website "Boer en Business in Balans" met informatie over dierenwelzijn in de veehouderij (onder bijvoorbeeld het kopje 'Kennis')";

  te vervangen door:
  "Het college van Gedeputeerde Staten te verzoeken om in lijn met de Voedselvisie aandacht te besteden aan dierenwelzijn op de website van provincie, met name Boer en Business in Balans."

Er zijn geen moties ingediend

Er zijn 5 besluiten behorende bij het initiatiefvoorstel PvdD nummer 16-2023 "Een kleine stap voor de provincie, een wereld van verschil voor de dieren" in stemming gebracht:

Besluit 16A-2023 is geamendeerd aangenomen.
Voor 29 en tegen 19 stemmen. Tegen stemmen de fracties VVD, JA21, CDA, FvD, PVV, PvdO, fractie Baljeu en N-NH. Het geamendeerde besluit 16A-2023 behorende bij het initiatiefvoorstel, alsmede amendement A8-2023, is bij agendapunt 15 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

Besluit 16B-2023 is geamendeerd aangenomen.
Voor 31 en tegen 17 stemmen. Tegen stemmen de fracties VVD, JA21, CDA, FvD, PvdO, fractie Baljeu en N-NH. Het geamendeerde besluit 16B-2023 behorende bij het initiatiefvoorstel, alsmede amendement A7-2023, is bij agendapunt 15 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

Besluit 16C-2023 is verworpen.
Voor 18 en tegen 30 stemmen. Voor stemmen de fracties GroenLinks, PvdD, SP, ChristenUnie, PvdO en DENK.

Besluit 16D-2023 is verworpen.
Voor 16 en tegen 32 stemmen. Voor stemmen de fracties GroenLinks, PvdD, SP en DENK.

- Fractie PvdA wenst aantekening tegen besluit 16D te stemmen en dringt erop aan dat dit meegenomen wordt in het evenementenbeleid dat in september van dit jaar zal voorliggen, waarbij zal dit wat de fractie betreft zeer zwaarwegend zijn.

Besluit 16E-2023 is ingetrokken.

16. Vragenuur.

De mondelinge vragen ingediend door fractie JA21 inzake “Protest op 24 februari 2023 van activisten Extinction Rebellion aan achterzijde van Provinciehuis” zijn door de heer Van Dijk beantwoord.

17. Advies GS moties Vreemd aan de Orde van de Dag.

GS heeft advies gegeven op de 8 moties Vreemd aan de Orde van de Dag die bij punt 2 zijn ingediend. Dit punt is vervroegd behandeld voor schorsing diner.

18. Gebundelde stemming van alle moties, amendementen en voordrachten.

Totaal aanwezig bij stemming: 48 leden.
Dhr. Baudet (FvD), mw. Bezaan (PVV), dhr. Dekker (FvD), dhr. Kohler (JA21), dhr. Van der Maas (VVD), mw. Van Meerten (VVD) en mw. Nanninga (JA21) zijn afwezig.

De stemmingen met betrekking tot de punten 9 t/m 13 en punt 15 zijn uitgewerkt bij de betreffende agendapunten.

De stemmingen moties Vreemd aan de Orde van de Dag:
Er zijn 8 moties Vreemd aan de Orde van de Dag ingediend, waarvan er 2 zijn ingetrokken, 2 zijn aangehouden, 3 zijn verworpen en 1 is aangenomen:

- **M14-2023 door fracties SP en PvdO inzake “Groen Staal: snelheid geboden” is aangenomen**.
  Voor 35 en tegen 13 stemmen. Tegen stemmen VVD, FvD, PvdD, PVV, DENK en fractie Baljeu.
  Dictum:
  PS besluit Gedeputeerde Staten opdracht te geven:
  - Een uiterste poging te doen om de vergunningsverlening, om te komen tot groen staal bij Tata Steel, aanzienlijk te versnellen;
  - Zodat het behoud van de werkgelegenheid bij de staalfabriek hand in hand kan gaan met de snelle verbetering van de gezondheid van mens en natuur.
    - Fractie JA21 wenst aantekening voor motie 14 te stemmen, zolang deze de inspraak- en bezwaarmogelijkheden van bewoners niet schaadt.
    - Fractie VVD wenst aantekening tegen motie 14 te stemmen, gaat ervan uit dat de toezeggingen door het college om de vergunning met spoed te verwerken, wordt gedaan.
    - Fractie PvdD wenst aantekening tegen motie 14 te stemmen; vindt het een soort carte blanche aan Tata Steel om door te gaan met wat zij noemen ‘groen staalplan’ wat de fractie een greenwashing staalplan noemt, zonder enige waarborg voor de gezondheid van mensen op dit moment; een duidelijke ‘nee’ wat de fractie betreft.

- **M9-2023** door fracties CDA en JA21 inzake “Consultatie Masterplan Wonen” is verworpen. Voor 19 en 29 tegen stemmen. Voor stemmen de fracties JA21, CDA, FvD, PvdD, PVV, SP, PvdO en fractie Baljeu.
- **M10-2023** door fractie CDA inzake “Verduurzamen sportaccommodaties” is ingetrokken.
- **M11-2023** door fracties CDA en JA21 inzake “Natuurdoelanalyses op basis van veldonderzoek” is ingetrokken.
- **M12-2023** door fractie PvdO inzake “Betrek bedrijfsleven bij realisatie verlengde (onder)doorgang N247, Broek in Waterland” is aangehouden.
- **M13-2023** door fractie PvdO inzake “Vrachtwagens op busbaan” is aangehouden.
- **M15-2023** door fracties PvdD en SP inzake “Intrekken stikstofvergunningen opkoop Schiphol” is verworpen. Voor 7 en 40 tegen stemmen. Voor stemmen de fracties PvdD, SP en ChristenUnie. *Dhr. Terwal (VVD) onthoudt zich hierbij van stemmen.*
    - Fractie GroenLinks wenst aantekening tegen motie 15 te stemmen; geeft aan dat als iets juridisch niet mogelijk is, dat dan helaas nu eenmaal zo is; neemt niet weg dat de fractie het ontzettend kwalijk vindt dat Schiphol dit kan doen op deze manier; heeft wel van de gedeputeerde een toezegging gehoord dat PS binnenkort meer over deze juridische onderbouwing gaat ontvangen en wacht die onderbouwing dan ook af en vindt voor nu de motie daarom overbodig.
    - Fractie PvdA wenst aantekening tegen motie 15 te stemmen en sluit zich aan bij de stemverklaring van GroenLinks.

- **M16-2023** door fractie N-NH. inzake “Grensoverschrijdend gedrag onderdeel integriteit” is verworpen. Voor 5 en 43 tegen stemmen. Voor stemmen de fracties PvdD, fractie Baljeu en N-NH.
    - Fractie PVV wenst aantekening tegen motie 16 te stemmen; geeft aan dat bij het aanvaarden van het ambt als lid Provinciale Staten wij een aantal zaken hebben beloofd c.q. gezworen, daarbij is integriteit een hoofditem dat ook geldt voor bestuurders, ambtenaren en zeer zeker voor de Statenleden hier in deze zaal; de fractie vindt daarom deze motie volstrekt overbodig.
    - Fractie PvdD wenst aantekening voor motie 16 te stemmen; is zelf betrokken bij het inwerkprogramma en denkt dat er heel veel ruimte wordt gegeven juist aan grensoverschrijdend gedrag en integriteit; ziet deze motie eigenlijk als overbodig, als bestaand beleid, maar vindt de tekst goed en stemt daarom voor.
    - Fractie PvdA wenst aantekening tegen motie 16 te stemmen; vindt het een belangrijk onderwerp en goed dat het een plek krijgt binnen het inwerkprogramma; wat de fractie betreft is het proces, oftewel het er met elkaar over hebben, minstens zo belangrijk als de tekst die uiteindelijk vastgelegd wordt. Gaat dus voor dat proces aan het begin van de volgende periode met de Staten en als dat dan eventueel leidt tot een tekst, dan vindt de fractie dat uitstekend, maar in die volgorde dus.

19. Sluiting

De voorzitter sluit de Statenvergadering van 6 maart 2023

Notulen -gewijzigd vastgesteld-

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum Statenvergadering	:	6 maart 2023
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Plaatsvervangend voorzitter	:	Statenlid N.M. van der Waart
Griffier	:	mw. K. Bolt
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig:
Mw. S. Abdi (PvdA), mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), mw. W. van Andel (CDA), dhr. T.H.B. Baudet (FvD), dhr. R.J.P. Baljeu (Fractie Baljeu), Statenlid R.I. Bwefar (GL), dhr. D.J. van den Berg (JA21), mw. Bouhlel-Lascaris (SP), Statenlid M.T. Cardol (GL), dhr. J.J. Carton (PvdA), dhr. M. Deen (PVV), dhr. R.J. Dekker (FvD), dhr. J. Dessing (FvD), Statenlid J.W. Dulfer (GL), Statenlid Er (GroenLinks), mw. G. Van Geffen (N N-H.), Statenlid A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), mw. L. Gonggrijp (D66), Statenlid J. Gringhuis (GL), mw. J.M.E de Groot (SP), dhr. G.J.W. Hartog (JA21), dhr. D.G. Heijnen (CDA), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), dhr. Van Hooff (PVV), mw. A.A.J. Jellema (PvdA), dhr. E.W.J. Jensen (JA21), mw. J.F.L. Kaamer van Hoegee (VVD), dhr. E.B. Kanik (D66), mw. A.C. Kapitein (D66), dhr. M.C.A. Klein (ChristenUnie), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), Statenlid I. Kostić (PvdD), dhr. Koyuncu (DENK), mw. C.D.M. Kuiper-Kuijpers (CDA), dhr. G.L.J. Leerink (PvdA), dhr. I.J.M. Mantel (JA21), dhr. H.S. Mülder (D66), dhr. A.J.M. Muurlink (PvdA), mw. A. Nanninga (JA21), dhr. N.A.L. Roosendaal (VVD), mw. W. van Soest (PvdO), dhr. M.C. Steeman (D66), mw. A.J.C.E. Strens (D66), dhr. K.J. Terwal (VVD), mw. A.T.B. de Vries (PvdA), Statenlid N.M. van der Waart (GL), dhr. B.G.P. de Wit (VVD), Statenlid T.K. van Wijnen (GL), dhr. G.R. Zaal (GL), Statenlid F.A.S. Zoon (PvdD).

Afwezig: mw. I.A. Bezaan (PVV), dhr. Köhler (JA21), dhr. E.J. van der Maas (VVD), mw. M.A.H. van Meerten-Kok (VVD).

Agenda **Paginanummer:**

1.	Opening en mededelingen.	(2)
2.	Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.	(2)
2a.	Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).	()
3.a.	Bekrachtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding.	()
3.b.	Lijst geheimhouding PS.	()
4.	Vaststelling notulen en besluitenlijst van de Statenvergadering van 6 februari 2023.	()
5.	Vaststelling Strategische Statenagenda.	()
6.	Vaststelling lijst ingekomen stukken.	()
7.	Voortgangslijst van moties.	()
8.	Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.	()
8.a.	Besluit tot instelling van de Onderzoekscommissie geloofsbrieven (VD-15).	()
8.b.	Wijziging gemeenschappelijke regeling Waddenfonds (VD-6).	()
8.c.	1e begrotingswijziging 2023 Randstedelijke Rekenkamer voor zienswijze (VD-11).	()
8.d.	Alliander, afsprakenkader januari 2023 (VD-13).	()
8.e.	Actualisering integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI) 2023-2030 (VD-8).	()
8.f.	Zienswijze Provinciale Staten op de Kadernota 2024 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (VD-7).10.	()

9.	Eindrapport Randstedelijke Rekenkamer Landbouw en Voedseltransitie (VD-5)	()
10.	Verhogen krediet strategische grondaankopen (VD-12)	()
11.	Termijnagenda MRA (VD-14)	()
12.	Eerste begrotingswijziging 2023 (VD-9).	()
13.	Subsidievaststelling na verleende voorschotten op fractiebijdragen over de periode 15 maart 2021 t/m 14 maart 2022 (VD-10).	()
14.	Zienswijze Provinciale Staten op de Kadernota 2024 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (VD-7).	()
15.	Initiatiefvoorstel PvdD "Een kleine stap voor de provincie, een wereld van verschil voor de dieren" (VD-16).	()
16.	Vragenuur.	()
17.	Indien aan de orde: advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.	()
18.	Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en voordrachten.	()
19.	Sluiting	()

Opening om 11.07

1. Opening en mededelingen

De **VOORZITTER**: Ik open de vergadering, dames en heren. Welkom. Uiteraard het verzoek om uw mobiele telefoons op stil te zetten. Welkom aan alle Statenleden, aan de leden van Gedeputeerde Staten, aan de ambtenaren en de inwoners die aanwezig zijn om mee te luisteren, de mensen die het ook online volgen. Ook weer een bijzondere dag vandaag: de laatste statenvergadering in deze vorm. 15 maart de verkiezingen. De eerstvolgende Statenvergadering is gepland op 30 mei en zal dan plaatsvinden in een nieuwe samenstelling. Dus in die zin bijzonder, omdat het wellicht ook voor een aantal van u die niet meer terugkomen, ja, toch een beetje voelt als de laatste keer. Dus ik wens u in ieder geval vandaag een heel fijne, een goede, constructieve vergadering toe. En ook mezelf natuurlijk, als uw voorzitter.

In het kader van de mededelingen iets over onze Grondwet. Waarschijnlijk- Ik heb bedacht om hem toch wel hier en daar nog een beetje fijn te slijpen. Nee. Hij bestaat meer dan 175 jaar ondertussen. Er zijn de afgelopen tijd ook een aantal wijzigingen- Onder andere de uitbreiding van de discriminatiegronden van artikel 1 met handicap en seksuele gerichtheid. En dat betekent onlangs ook dat uit een publiekspeiling gebleken is dat toch bijna negentig procent van de Nederlanders het belangrijk vinden dat we een Grondwet hebben. Dat is maar fijn en goed om te weten ook. Het is een belangrijke pijler onder onze democratie en, je zou kunnen zeggen, het fundament onder onze samenleving. Zoals u weet, hebben wij de tekst van artikel 1 van de Grondwet in de hal beneden staan. Wat ik u wilde vertellen, is dat we die tekst gaan aanpassen en up to date maken, zoals artikel 1 in de Grondwet ook is. Dus mocht u er toevallig de komende tijd nog een keer naar kijken, dan zult u merken dat we hem hebben aangepast of zullen gaan aanpassen aan artikel 1, zoals die op dit moment luidt. Dat in het kader van de mededelingen.

Daarnaast heb ik een aantal berichten van verhindering. Afwezig vandaag de heer Köhler van JA21, mevrouw Bezaan van de PVV, de heer Van der Maas van de VVD, mevrouw Van Meerten van de VVD. Later aanwezig vandaag de heer Heijnen van het CDA, de heer Van Gilse van de VVD, de heer Van den Berg van JA21en de heer Klein van de ChristenUnie. En de heer De Wit zal tussen 14.00 en 20.00 uur afwezig zijn. Dat zijn de aan- en afwezigen van vandaag. Verder denk ik dat we compleet zijn. Zoals u weet, stemmen we aan het eind van de vergadering en dan maken we de balans op hoeveel leden er totaal aanwezig zijn.

2. Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.

De **VOORZITTER**: Dan ben ik bij agendapunt 2. Dat is het vaststellen van de primus mocht het tot hoofdelijke stemming komen. Nummer 34. Dat is mevrouw Nanninga. Daar zullen we beginnen, mocht het tot hoofdelijke stemming komen. De primus zoals dat heet.

Dan de vaststelling van de agenda. Er is een verzoek tot het houden van een actualiteit, ingediend door de fractie van JA21 en de SP over de bouwstop Datacentrum Microsoft. Het presidium heeft daar positief op geadviseerd. Het presidium heeft aangegeven dat we hier niet over hoeven te stemmen. Bij acclamatie is positief geadviseerd en zullen wij straks hun actualiteit houden over de bouwstop Datacentrum Microsoft.

Er zijn mondelinge vragen ingediend door de fractie van JA21 inzake het protest op 24 februari 2023 van de activisten van Extinction Rebellion aan de achterzijde van het provinciehuis. Die zullen aan de orde komen bij het vragenuur aan het eind van onze vergadering.

De eerder ingediende mondelinge vragen over het datacenter in Hollands Kroon zijn ingetrokken en die komen bij de actualiteiten aan de orde.

Dan zijn er een aantal moties Vreemd aan de Orde van de Dag ingediend. Ik ga de indieners in de gelegenheid stellen om die toe te lichten. Als eerste wil ik mevrouw Van Andel van het CDA de gelegenheid geven om drie moties Vreemd te gaan toelichten. Dat is de eerste met als titel Consultatie Masterplan Wonen, de tweede Verduurzamen sportaccommodaties en de derde Natuurdoelanalyses op basis van veldonderzoek. Het woord is aan mevrouw Van Andel.

Mevrouw **VAN ANDEL** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Die laatste zal mijn collega Willemien Koning indienen, als dat mag.

De eerste over Consultatie Masterplan Wonen. Voorzitter, het was een aparte discussie in de laatste commissie Ruimte, Wonen en Klimaat. 13 februari was dat. Eindelijk konden we het dan hebben over het lang verwachte Masterplan Wonen. Maar ook weer niet echt, want het was slechts een bespreekstuk, waarbij werd gezegd: dit kan gebruikt worden voor de coalitieonderhandelingen. Er was – en dat vond ik eigenlijk ook wel weer verrassend – best veel enthousiasme over het plan, hoewel niemand zich ook weer echt in de kaart liet kijken; ook niet over hoe we aan zulke grote bedragen, die nodig zijn om dit plan uit te voeren, zouden moeten komen en welke keuzes we dan moeten maken. Er werd in de commissie een beetje lacherig, maar ook serieus, verwezen naar de nacht van 15 op 16 maart, waarin de onderhandelingen al zouden beginnen. En dan zouden we het echt gaan hebben over de maatregelen. Althans, de partijen die dan aan tafel zitten over de maatregelen uit dit stuk. In het stuk worden een aantal maatregelen voorgesteld die in totaal 214 miljoen euro zouden moeten kosten. Over bijvoorbeeld het knelpuntenbudget – om daarop door te gaan – is iedereen het wel eens. Maar bijvoorbeeld een fonds betaalbare koop van veertig miljoen euro: moeten we dat nou echt willen? Voorzitter, in alle eerlijkheid: ik weet het niet. De woningnood gaat mij en mijn partij zeer aan het hart. Dus op het eerste gezicht zou ik zeggen: provincie, doe alles wat je kan om daar iets tegen te doen. Of iets aan te doen. Maar in tweede instantie knaagt het. De belangrijkste tool, die de provincie in handen heeft om ruimte te bieden aan woningbouw, is letterlijk ruimte bieden aan woningbouw. Daar is de provincie nu al ontegenzeggelijk strikt in, maar daar gaat dit masterplan helemaal niet op. De constatering dat er genoeg plancapaciteit is, is nog iets anders dan wat duidelijk uit de praktijk blijkt: de daadwerkelijke woningbouw blijft achter bij de behoefte aan nieuwe woningen. Voorzitter, ik vind het best gek dat het nadrukkelijk de bedoeling lijkt om eigenlijk meteen dit stuk bij de coalitieonderhandelingen te betrekken – dat is toch voor mensen die daar niet bij zitten een ondoorzichtig proces – en dan daar te gaan besluiten wat we wel of niet zouden willen. Terwijl we naar mijn mening als Statenleden nu nog helemaal niet kunnen afwegen of de kosten van deze maatregelen opwegen tegen de baten en tegen de keuzes om iets anders dan niet te doen of om bijvoorbeeld dan de opcenten daarvoor te verhogen, zoals de VVD geopperd heeft. Ook is het niet duidelijk tegen welke obstakels de maatregelen aan zouden kunnen lopen. Daarvoor is meer inzicht en deskundigheid naar onze mening echt noodzakelijk. Daarom dien ik de volgende motie in namens het CDA en namens JA21 met het dictum: verzoeken GS een consultatie voor belanghebbenden in het woondossier over de maatregelen, die in het Masterplan Wonen beschreven staan, te organiseren, waarvan de uitkomsten uiteraard openbaar zijn. En de uitkomsten hiervan zo snel als kan na de verkiezingen aan de Staten en de onderhandelende partijen beschikbaar te stellen. En gaan over tot de orde van de dag. Alstublieft.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 9-6 maart 2023
Consultatie Masterplan Wonen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Constaterende dat:

- *De definitieve versie van het in 2020 door Gedeputeerde Staten beloofde Masterplan Wonen pas in februari 2O23, dus een maand voor de verkiezingen, aan de Staten gepresenteerd is;*
- *Er in het plan maatregelen voor in totaal het bedrag van 214 miljoen euro worden voorgesteld;*
- *Voorgesteld wordt de in het Masterplan gepresenteerde instrumenten op te nemen in het overdrachtsdossier voor de nieuwe coalitie (en dus voor de coalitieonderhandelingen gebruikt kan worden).*

Overwegende dat:

- *Voor het vrijmaken van de bedragen die met de maatregelen in het Masterplan wonen gemoeid zijn ingrijpende keuzes gemaakt zullen moeten worden;*
- *Er wordt aangegeven dat het Masterplan wonen is gepresenteerd in diverse ambtelijke en bestuurlijke overleggen met gemeenten en marktpartijen;*
- *Het presenteren van plannen iets anders is dan het overleggen over plannen;*
- *Het bij Provinciale Staten niet bekend is wat partijen als gemeenten, ontwikkelaars, woningbouwcorporaties en deskundigen op het gebied van woningbouw en op het gebied van financiën, van de gepresenteerde plannen vinden, bijvoorbeeld hoe zíj aankijken tegen de verhouding van het te investeren geld ten opzichte van het aantal woningen dat daarmee (sneller) wordt gebouwd;*
- *Het niet verstandíg is om het uitgeven van grote bedragen voor maatregelen op het gebied van woningbouw in het coalitieakkoord vast te leggen zonder dat duidelijk is of er draagvlak is voor deze plannen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Een consultatie voor belanghebbenden in het woondossier over de maatregelen die in het Masterplan Wonen beschreven staan te organiseren, waarvan de uitkomsten openbaar zijn;*
- *De uitkomsten hiervan zo snel als kan na de verkiezingen aan de Staten en de onderhandelende partijen beschikbaar te stellen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Wilma van Andel (CDA) en Eric Jensen (JA21).

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): De volgende motie gaat over de subsidie voor verduurzamen sportaccommodaties. Het CDA heeft in het afgelopen jaar- Of afgelopen vier jaar – sorry – op verschillende momenten aandacht gevraagd voor sport. Ook was het CDA de enige oppositiepartij die motie 142 voor het economisch herstel en duurzaamheidsfonds mede indiende. Daarbij hebben wij de nadruk gelegd op verduurzaming van maatschappelijk vastgoed, zoals plekken waar cultuurverenigingen bij bijeenkomen, buurthuizen en sportaccommodaties. Deze bijzondere plekken, die ontmoetingen tussen mensen faciliteren en de kloof in de samenleving kunnen helpen verdichten, willen wij graag steunen. Wij zijn ontzettend trots om te zien dat juist deze regelingen zo enorm succesvol zijn. Het is goed om te zien dat de provincie met deze regelingen echt in een behoefte voorziet en directe impact maakt, zowel in het versterken van de maatschappij en de ontmoeting én een bijdrage levert aan het tegengaan van klimaatverandering.

Voorzitter, de subsidieregeling Verduurzaming Sportaccommodaties Noord-Holland van twee miljoen euro, die loopt van 9 januari tot december 2023, bleek medio februari al te maken te hebben met een budgetoverschrijding. Helaas vissen vele sportaccommodaties hierdoor achter het net. Meerdere organisaties hebben zich al bij ons gemeld. Er blijkt nog veel meer potentie in de markt voor duurzame en toekomstbestendige sportaccommodaties. Wij willen daarom aan GS vragen te kijken wat er mogelijk is om het budget voor deze subsidie te verhogen. Er zijn de daarvoor immers nog middelen in het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds. De motie die wij hebben heeft het volgende dictum. Wij verzoeken GS te onderzoeken hoeveel sportaccommodaties gebruik hadden willen maken van de subsidie Verduurzaming sportaccommodaties Noord-Holland, maar daartoe geen mogelijkheid hadden, omdat het budget voor de regeling al is overschreden en met een voorstel aan PS te komen hoe het budget voor de

subsidie Verduurzaming sportaccommodaties Noord-Holland kan worden verhoogd, zodat ook overige sportaccommodaties hun verduurzaming kunnen realiseren. Dank u wel.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 10-6 maart 2023
Verduurzamen sportaccommodaties

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Constaterende dat:

- *Er in 2022 veel belangstelling was voor de subsidieregeling verduurzaming sportaccommodaties;*
- *In 2O22 al 57 sportverenigingen subsidie hebben ontvangen;*
- *De effecten van de verduurzaming bij sportverenigingen groot blijken;*
- *De provincie opnieuw 2 miljoen euro beschikbaar heeft gesteld voor verduurzaming sportaccommodaties in een nieuwe subsidieregeling;*
- *De nieuwe regeling open staat van 9 januari 2023 tot en met 30 december 2023 met een maximumbedrag van 25.000 euro per accommodatie;*
- *Medio februari is gebleken dat de aanvragen het budget voor deze regeling overstijgen en partijen daarom weinig kans maken op subsidie;*
- *Er dus minimaal 80 accommodaties een aanvraag hebben gedaan.*

Overwegende dat:

- *De regeling opnieuw enorm succesvol is geweest en er veel Noord-Hollandse sportaccommodaties verduurzaamd zijn;*
- *De regeling bijdraagt aan sterke sportverenigingen, minder energieverbruik, lagere energielasten en onderlinge verbondenheid.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Te onderzoeken hoeveel sportaccommodaties gebruik hadden willen maken van de subsidie verduurzaming sportaccommodaties Noord-Holland, maar daartoe geen mogelijkheid hadden omdat het budget voor de regeling is overschreden;*
- *Met een voorstel aan PS te komen hoe het budget voor de subsidie verduurzaming sportaccommodaties Noord-Holland kan worden verhoogd, zodat ook overige sportaccommodaties hun verduurzaming kunnen realiseren.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Wilma van Andel (CDA).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En is ook ondertekend. Beide moties maken onderdeel uit van ons beraadslaging. Het woord is aan mevrouw Koning voor de derde motie Vreemd. Mevrouw Koning.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dank u wel, voorzitter. De provincie Noord-Holland is bezig met het opstellen van het PPLG. Daarvoor zijn ook natuurdoelanalyses belangrijk. Nu hebben wij informatie dat niet in alle provincies echt onderzoek in het veld wordt gedaan voor het opstellen van die natuurdoelanalyses. Er zijn provincies waar ze natuurdoelanalyses opstellen met bureauonderzoek op basis van bestaande kaarten, tellingen en beheerplannen. Dat vinden wij geen goede zaak. Het CDA vindt het belangrijk dat de staat van de natuur op dit moment in het veld bekeken wordt en dat er niet wordt gerapporteerd op basis van oude bestaande gegevens. Dit mede, omdat onder andere door beheermaatregelen de staat van de natuur steeds verandert. Als dit niet zo zou zijn, dan zou beheer ook weinig zin hebben. Daarom willen wij zeker weten dat de provincie Noord-Holland haar natuurdoelanalyses opstelt op basis van actueel veldonderzoek. Daarbij vinden wij het ook belangrijk dat bekeken wordt of de natuur voldoet aan de vereisten uit de habitatrichtlijn van de Europese Unie. Er lijkt verschil te zitten in het doelbereik dat Nederland zelf heeft opgesteld voor N2000-gebieden en de richtlijnen uit Brussel voor de N2000-gebieden. Nederland lijkt zichzelf strengere regels op te leggen. Bijvoorbeeld in Noord-Brabant lijkt er te worden gecontroleerd op basis van de vraag of het Nederlandse doelbereik gehaald wordt. Dat lijkt ons niet verplicht. De EU-eisen lijken ons voldoende. Wij willen verder ook als Staten op de hoogte gesteld worden van de resultaten van de natuurdoelanalyses. Daartoe dienen wij, samen met JA21, de volgende motie in met als dictum: roept het college op om de natuurdoelanalyses voor het PPLG op te stellen op basis van actueel veldonderzoek en de verslaglegging daarvan ook naar Provinciale Staten te sturen, daarbij inzichtelijk te maken wat de

habitatrichtlijn vanuit Brussel per N2000-gebied voor eisen stelt en in welke mate op dit moment aan die eisen wordt voldaan. Dank u wel.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 11-6 maart 2023
Natuurdoelanalyses op basis van veldonderzoek

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Constaterende dat:
- *Er voor het opstellen van het PPLG-natuurdoelanalyses moeten worden gemaakt van N2000-gebieden.*

Overwegende dat:
- *Het belangrijk is dat daarbij de werkelijke staat van de natuur in beeld wordt gebracht;*
- *Wij geluiden vernemen dat er soms geen veldonderzoek gedaan wordt maar dat er volstaan wordt met bureauonderzoek op basis van reeds bestaande kaarten en gegevens;*
- *Er in het veld gekeken moet worden of de natuur voldoet aan eisen gesteld in de habitatrichtlijn vanuit Brussel;*
- *Doordat de natuur steeds verandert de 'Staat van de natuur' niet bekeken kan worden met oude gegevens en kaarten van het natuurgebied maar juist nu in 2023 bepaald moet worden in het veld.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:
- *De natuurdoelanalyses voor het PPLG op te stellen op basis van actueel veldonderzoek en de verslaglegging daarvan ook naar de Provinciale Staten te sturen;*
- *Daarbij inzichtelijk te maken wat de habitatrichtlijn vanuit Brussel per N2000-gebied voor eisen stelt en in welke mate op dit moment aan die eisen wordt voldaan.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Willemien Koning (CDA) en Ivo Mantel (JA21).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De ondertekende motie maakt ook onderdeel uit van de beraadslaging.

Gaan we naar de Partij van de Ouderen, mevrouw Van Soest, met de motie Vreemd Betrek bedrijfsleven bij de realisatie verlengde (onder)doorgang N247, Broek in Waterland. Mevrouw Van Soest.

Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, al jaren wordt er gesproken over een tunnel onder Broek in Waterland, zodat de drukke N247 niet meer dwars door het dorp loopt. Na een uitgebreide studie liggen er vier varianten, waarvan er één de duurste is. Dus we hebben een geldtekort. De Partij van de Ouderen komt daarom met een voorstel of het bedrijfsleven eventueel een financiële bijdrage zou kunnen leveren om de problemen, financiële problemen, op te lossen. Laten wij deze uitgestoken hand- Want tijdens de commissievergadering vroeg ik aan een projectontwikkelaar van, goh, zou het bedrijfsleven eventueel bereid zijn om bij te dragen. Zij hebben er voordeel aan, en de bewoners. De leefomgeving wordt verbeterd. Dus allemaal win-win-winsituaties. En toen antwoordde hij van, ja, maar de provincie heeft het ons nooit gevraagd. Dus bij deze dacht ik van, we gaan hier een motie over indienen om te kijken of het financieel haalbaar zou zijn om het bedrijfsleven mee te laten betalen. Dus dat is mijn eerste motie. U krijgt ze straks allebei.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Van Soest, wilt u nog even het dictum oplezen van de eerste motie?

Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): Sorry. Verzoekt het college om in gesprek te gaan met het bedrijfsleven en om te kijken of en in welke mate zij kunnen bijdragen aan het realiseren van de subvariant Verlengde onderdoorgang n247 en de Staten over de uitkomst daarvan te informeren. Dank u wel.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 12-6 maart 2023
Betrek bedrijfsleven bij realisatie verlengde (onder)doorgang N247, Broek in Waterland
Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Constaterende dat:

- *Er al jaren wordt gesproken over een tunnel onder Broek in Waterland zodat de drukke N247 niet meer dwars door het dorp loopt;*
- *De Subvariant Verlengde Onderdoorgang als meest duurzame oplossing de voorkeur geniet van zowel bewoners, de Dorpsraad als het bedrijfsleven;*
- *Dit tevens de duurste van de gepresenteerde varianten ís.*

Overwegende dat:

- *Het bedrijfsleven bereid is om mee te betalen maar dat door de provincie nooit gevraagd is;*
- *Het in het belang van de hele regio is dat de decennialange 'splijtzwam' eindelijk weggenomen worden.*

Van mening dat:

- *We de uitgestoken hand van het bedrijfsleven moeten aannemen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Om in gesprek te gaan met het bedrijfsleven om te kijken of- en in welke mate zij kunnen bijdragen aan het realiseren van de Subvariant Verlengde Onderdoorgang N247 en de Staten over de uitkomsten te informeren.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Wil van Soest (Partij van de Ouderen).

De **VOORZITTER**: Dank u wel.

Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): Mijn volgende is, op diezelfde N247 loopt een heel lange busbaan, maar we hebben daar ook ontzettend veel vrachtverkeer. Nu wilde ik graag ook mede, of direct eigenlijk, daar gebruik van maken om een motie in te dienen met het dictum: om in de planvorming van de onderdoorgang van de N247 bij Broek in Waterland op te nemen dat vrachtwagens gebruik mogen maken van de busbaan. Dat was hem, voorzitter.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 13-6 maart 2023
Vrachtwagens op busbaan

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Constaterende dat:

- *Een goede doorstroming van het (vracht)verkeer na realisatie van een onderdoorgang van de N247 bij Broek op Waterland van groot belang is voor de leefbaarheid.*

Overwegende dat:

- *Overlast van vrachtverkeer voor automobilisten zoveel mogelijk vermeden moet worden en transporttijden zoveel mogelijk verkort moeten worden.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Om in de planvorming voor een onderdoorgang van N247 bij Broek op Waterland op te nemen dat vrachtwagens daar gebruik mogen maken van de busbaan';*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Wil van Soest (Partij van de Ouderen).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het enige is, mevrouw Van Soest, u moet ze allebei nog heel even ondertekenen. Als u dat zou willen doen en ze straks bij de griffier afgeeft, dan maken ze na uw ondertekening onderdeel uit van de beraadslagingen.

Dan geef ik nu het woord aan mevrouw De Groot van de SP voor de motie Vreemd Vergunningverlening groen staal: snelheid geboden.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Dank u wel, voorzitter. Het valt niet te ontkennen: Tata Steel heeft grote invloed op de omgeving. Mensen maken zich zorgen over hun gezondheid. Werknemers maken zich zorgen over hun baan. De schreeuw om een schone fabriek is nog lang niet verstomd. Dat is volkomen terecht.
Veel partijen spelen een rol. De Indiase eigenaar, die tegen zo min mogelijk kosten de verdiensten voor de aandeelhouders hoog wil houden. De Nederlandse regering, die zegt dat het staal schoon geproduceerd en de enorme uitstoot fors verminderd moet worden, maar nog

steeds niet doorpakt om dat voor elkaar te krijgen. De provincie, die controleert of het bedrijf zich wel aan de regels houdt en vergunningen verstrekt om dingen aan te kunnen passen. De vakbond FNV, die graag de werkgelegenheid behouden ziet en tegelijkertijd voor een schone productie gaat. En natuurlijk de omwonenden, die volkomen terecht bij voortduring erop wijzen hoe de gezondheid gevaar loopt. Inmiddels lopen er ook een aantal rechtszaken op alle terreinen van het recht. Vanuit de FNV is het plan Groen staal ontwikkeld, dé kans om over te gaan tot schone productie. Goed voor de omgeving, goed voor de werkgelegenheid. Inmiddels heeft het bedrijf dit plan ook omarmd. Het geld voor de overgang naar groen staal moet natuurlijk van de eigenaar komen. Voorlopig blijft die op zijn handen zitten. Sterker nog, die trekt eigenlijk het bedrijf leeg, gebruikt het als melkkoe. De overheid zou daar geld in kunnen steken, maar niet zomaar. De overheid kan nooit Sinterklaas zijn voor die Indiase eigenaar en zijn aandeelhouders. Daarom moeten daar strikte voorwaarden aan verbonden worden. De winsten gaan dan niet langer naar de aandeelhouders, maar worden gedeeld met de Nederlandse Staat, omdat deze mede-eigenaar wordt. Ook de provincie kan iets doen. Die vergunningen, die nodig zijn om de fabriek naar een groen staalfabriek om te vormen, moeten zo snel mogelijk klaarliggen. Dan kan er onmiddellijk begonnen worden als er vanuit de overheid duidelijkheid is gekomen over de financiering. De SP dient hiervoor een motie Vreemd in, waarvan het dictum luidt: besluit Gedeputeerde Staten opdracht te geven een uiterste poging te doen om de vergunningverlening om te komen tot groen staal bij Tata Steel aanzienlijk te versnellen, zodat het behoud van de werkgelegenheid bij de staalfabriek hand in hand kan gaan met de snelle verbetering van de gezondheid van mens en natuur. Er valt geen tijd meer te verliezen. De omwonenden hebben recht op een schone omgeving die de gezondheid niet aantast. De werknemers hebben recht op werk en trouwens ook een schone omgeving voor hun gezondheid. Dank u wel. En ik dien de motie in.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 14-6 maart 2023
Vergunningverlening Groen Staal: snelheid geboden

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Constaterende dat:

- *Tata Steel lange tijd heeft kunnen functioneren zonder of met weinig toezicht van de overheid op de duurzaamheid van de staalproductie;*
- *Dit voor zowel werknemers als omwonenden omstandigheden opleverde die de gezondheid schaden;*
- *Inmiddels duidelijk is geworden dat Tata Steel op alle mogelijke terreinen van duurzaamheid voor verbetering moet zorgen;*
- *De gezondheid van de omwonenden zowel als die van de werknemers niet langer meer geschaad mag worden,*
- *Vakbond FNV inmiddels streeft naar een schone staalproductie bij Tata Steel door middel van het plan 'Groen Staal';*
- *Ook de directie van Tata Steel streeft naar een schone staalproductie;*
- *Dit plan ziet op zowel de gezondheid van omwonenden en werknemers en daarbij de werkgelegenheid bij de staalfabriek behoudt-*

Overwegende dat:

- *De werknemers van Tata Steel zo snel mogelijk willen overgaan op de productie van groen staal;*
- *Zij zorgen hebben over hun gezondheid, de gezondheid van de omwonenden en de gezondheid van de natuur;*
- *Zij tevens zorgen hebben over de mogelijk te spoedige stuiting van (onderdelen van) de staalfabriek en de gevolgen hiervan op hun banen;*
- *Een versnelde vergunningverlening de voorwaarde kan zijn voor de snelle omschakeling naar groen staat en het behoud van de*
- *Werkgelegenheid van de werknemers van de staalfabriek.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Een uiterste poging te doen om de vergunningverlening, om te komen tot groen staat bij Tata Steel, aanzienlijk te versnellen;*
- *Zodat het behoud van de werkgelegenheid bij de staalfabriek hand in hand kan gaan met de snelle verbetering van de gezondheid van mens en natuur.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Anna de Groot (SP) en Wil van Soest (Partij van de Ouderen).

De **VOORZITTER**: Ja. En die maakt onderdeel uit van de beraadslaging. Dank u wel.

Dan gaan we naar Partij voor de Dieren, motie Vreemd Onderzoek intrekken stikstofvergunningen opkoop Schiphol. Statenlid Kostić.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, beste collega's, van Tata Steel naar die andere grootvervuiler in Nederland: Schiphol. De fijnstof en zeer zorgwekkende stoffen die Schiphol, straffeloos en grenzeloos mag uitstoten van de overheid, maken mensen en dieren ziek en kost de maatschappij heel veel geld. Bovendien is Schiphol in de huidige vorm een ernstige belemmering in de pogingen om de klimaat- en natuurcrisis echt op te lossen. Helaas heeft het college tot op heden geweigerd om zich uit te spreken voor de krimp van Schiphol. Maar we willen de provincie dan een andere kans geven om toch iets te doen voor onze inwoners, om die te beschermen. Want inmiddels weten we dat Schiphol veehouderijen in Noord-Holland heeft uitgekocht voor stikstofruimte. Een grootvervuiler die andere vervuilers uitkoopt om verder te mogen vervuilen. Een compleet ongewenste situatie die veroorzaakt is door het gebrek aan lef en actie van overheden. Het is juridisch nog maar de vraag of een stikstofvergunning van een boerenbedrijf gebruikt mag worden voor extra uitstoot voor Schiphol. GS zou volgens de Wet natuurbescherming vergunningen in kunnen trekken, vanwege – wat zo heet – gewijzigde omstandigheden. Bij de opgekochte bedrijven is er mogelijk sprake van die gewijzigde omstandigheid, want straks wordt de uitstoot van landbouwdieren verschoven naar vliegtuigen. Bovendien verplicht het verslechteringsverbod uit de habitatrichtlijn en de Wet natuurbescherming de provincie tot het nemen van passende maatregelen als de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden niet worden gehaald. In die situatie bevinden wij ons nu. Volgens ons is er een passende maatregel: het intrekken van vergunningen. Daarom dienen wij de volgende motie in, samen met de SP, met het dictum: verzoeken het college van Gedeputeerde Staten te onderzoeken of Gedeputeerde Staten de stikstofvergunningen die Schiphol meent te hebben opgekocht, kan intrekken vanwege wijziging activiteit, waarvoor deze vergunningen bedoeld waren en vanwege het verslechteringsverbod. En gaan over tot de orde van de dag.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 15-6 maart 2023
Onderzoek intrekken stikstofvergunningen opkoop Schiphol

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Constaterende dat:

- *Schiphol veehouderijen in Noord-Holland heeft uitgekocht voor extra stikstofruimte.*

Overwegende dat:

- *De uitkoop van boerenbedrijven door een bedrijf als Schiphol omstreden is;*
- *Het juridisch nog maar de vraag is of een stikstofvergunning van een boerenbedrijf gebruikt mag worden voor extra uitstoot op Schiphol;*
- *GS ingevolge artikel 5.4, lid 1 onder d van de Wet natuurbescherming bevoegd is een vergunning in te trekken vanwege 'gewijzigde omstandigheden';*
- *Bij de opgekochte bedrijven mogelijk sprake is van een gewijzigde omstandigheid, te weten dat de projecten níet meer worden uitgevoerd op dezelfde wijze als eerder het geval was en waarvoor toestemming is verleend (van dieren naar vliegtuigen);*
- *Het Verslechteringsverbod uit artikel 6, lid 2 Habitatrichtlijn3 en artikel 5.4, lid 2 Wet natuurbescherming het bevoegd gezag verplicht tot het nemen van passende maatregelen als de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden niet worden gehaald;*
- *Een passende maatregel is het intrekken van vergunningen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Te onderzoeken of Gedeputeerde Staten de stikstofvergunningen die Schiphol meent te hebben opgekocht kan intrekken vanwege wijziging activiteit waarvoor deze vergunningen bedoeld waren en vanwege het Verslechteringsverbod.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ines Kostić (Partij voor de Dieren) en Anna de Groot (SP).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De ondertekende motie. Ook onderdeel van de beraadslaging.

De laatste is ingediend door Namens Noord Hollanders, mevrouw Van Geffen. Deze gaat over grensoverschrijdend gedrag, onderdeel integriteit.

Mevrouw **VAN GEFFEN** (Namens Noord-Hollanders.): Voorzitter, in Zuid-Holland werd vorige maand een voorstel aangenomen om grensoverschrijdend gedrag op te nemen in de integriteitscode. Het voorstel is ingediend door PvdA-Statenlid Van der Hoeven, samen met GroenLinks, Partij voor de Dieren, D66, SP en VVD. Het voorstel werd zeer breed gesteund. Van der Hoeven gaf daarbij als motivatie om te borgen dat bestuurders kunnen worden aangesproken op correct, fatsoenlijk en respectvol gedrag en om te onderstrepen dat wij als bestuur van Zuid-Holland dat van groot belang vinden. Goed bestuur is integer bestuur. Ik citeer graag nog verder uit haar indrukwekkende betoog. Begin citaat, “Gedrag waarin de grenzen van anderen worden gerespecteerd, is belangrijk. Respectvol met elkaar omgaan, naar elkaar luisteren en je openstellen en van elkaar te leren. Het is de basis van een samenleving, waarin iedereen zich thuis kan voelen. Het is ook de basis van goed bestuur. Respectvolle omgang betekent: grenzen respecteren, ook waar wij verschillen; juist daar. Gelukkig neemt de aandacht voor het voorkomen van grensoverschrijdend gedrag steeds meer toe en gaan wij meer en meer het gesprek met elkaar aan over dit soms moeilijke onderwerp. Grensoverschrijdend gedrag – ik citeer nog steeds – hangt vaak samen met macht. In politiek en bestuur gaat het over macht en invloed, en daarmee zijn wij kwetsbaar voor grensoverschrijdend gedrag. En wij, als volksvertegenwoordigers en bestuurders, hebben een voorbeeldfunctie. Wanneer wij in deze politieke arena niet fatsoenlijk met elkaar omgaan, dan verschuift ook de norm in de samenleving.” Einde citaat, met dank aan mevrouw Van der Hoeven. Beste mensen, Noord-Holland heeft zich afgelopen periode buitengewoon kwetsbaar getoond als het gaat om grensoverschrijdend gedrag op bestuurlijk niveau. De ontkenning dat het voor kan komen, de weigering erover in gesprek te gaan, het wegkijken, omdat het jezelf niet aangaat, maar een ander, het kiezen voor de macht en de coalitie in plaats van de zakelijkheid en de menselijkheid: Noord-Holland staat er niet fraai op. Mijn zorg is – en zoals u weet, spreek ik uit ervaring – dat nieuwe Statenleden opnieuw de dupe worden van het huidige onvermogen. Juist nieuwe Statenleden, die nog niet precies weten hoe het werkt, krijgen eerder met grensoverschrijdend gedrag te maken. Het is belangrijk dat wij vanaf het begin van de nieuwe Statenperiode borgen dat dit beter geregeld wordt. Daarom hoop ik dat dit voorstel gesteund wordt, in elk geval door de indieners zoals in Zuid-Holland, namelijk PvdA, GroenLinks, Partij voor de Dieren, D66 – die hier dit weekend een campagne-item ook van heeft gemaakt – SP en VVD, en hopelijk door alle hier aanwezige partijen. Ik moet het dictum ook nog voorlezen, of niet?

De **VOORZITTER**: Zeker.

Mevrouw **VAN GEFFEN** (Namens Noord-Hollanders.):

De **VOORZITTER**: Verzoeken GS in de eerste Statenvergadering na installatie van de nieuwe Provinciale Staten een toevoeging aan de integriteitscode voor bestuurders van de provincie Noord-Holland ter besluitvorming voor te leggen en deze toevoeging als volgt te laten luiden: “Integriteit is niet alleen een kwestie van regels, maar ziet ook op de onderlinge omgangsvormen. Een respectvolle onderlinge omgang tussen Provinciale Statenleden, commissaris van de Koning, gedeputeerden en duo-commissieleden is van belang. In de omgang met burgers, ambtenaren, fractiemedewerkers, externe partijen en andere politieke ambtsdragers wordt van de commissaris van de Koning, de gedeputeerden, de Statenleden en de duo-commissieleden correct, fatsoenlijk en respectvol gedrag verwacht dat vrij is van ongewenste omgangsvormen en grensoverschrijdend en seksueel intimiderend gedrag, zoals hinderlijk gedrag, intimidatie, dubbelzinnige opmerkingen, handtastelijkheden, agressie, pesten en discriminatie.” En nogmaals, dit is met dank aan mevrouw Van der Hoeven van de PvdA. Dit heb ik niet zelf bedacht. Het is echt heel mooi. Dank u.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 16-6 maart 2023
Grensoverschrijdend gedrag onderdeel integriteit

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Constaterende dat:

- *Integer handelen cruciaal voor een goed en betrouwbaar bestuur is;*
- *Onderdeel van integer handelen respectvolle omgang met elkaar is;*
- *Het daarom van belang is om respectvolle omgang expliciet op te nemen in de gedragscode voor statenleden, duo-commissieleden, gedeputeerden en de commissaris van de Koning.*

Overwegende dat:

- *Nieuwe statenleden die nog niet precies weten hoe het werkt, eerder met grensoverschrijdend gedrag te maken krijgen en het daarom belangrijk is dit bij het begin van de nieuwe statenperiode te regelen*'
- *De politiek een voorbeeldrol heeft bij onderwerpen die zijzelf in de samenleving gerealiseerd wil zien.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *In de eerste Statenvergadering na installatie van de nieuwe Provinciale Staten een toevoeging aan de integriteitscode voor bestuurders van de provincie Noord-Holland ter besluitvorming voor te leggen;*
- *Deze toevoeging als volgt te laten luiden: "integriteit is niet alleen een kwestie van regels, maar ziet ook op de onderlinge omgangsvormen. Een respectvolle onderlinge omgang tussen provinciale statenleden, commissaris van de Koning, gedeputeerden en duo-commissieleden is van belang in de omgang met burgers, ambtenaren, fractiemedewerkers, externe partijen en andere politieke ambtsdragers wordt van de commissaris van de Koning, de gedeputeerden, de Statenleden en duo-commissieleden correct, fatsoenlijk, en respectvol gedrag verwacht dat vrij is van ongewenste omgangsvormen en grensoverschrijdend en (seksueel) intimiderend gedrag zoals hinderlijk gedrag, intimidatie, dubbelzinnige opmerkingen, handtastelijkheden, agressie, pesten en discriminatie".*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Grethe van Geffen (Namens Noord-Hollanders.)

De **VOORZITTER**: En ook deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. Zijn er nog andere fracties die een motie Vreemd willen indienen? Zo niet, dan zal de stemming over deze moties aan het eind van de vergadering plaatsvinden.

Wenst iemand nog het woord over de agenda, zoals hier voorligt? Ja. De heer Steeman, D66.

De heer **STEEMAN** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. In de laatste commissie Mobiliteit en Bereikbaarheid heb ik wat commotie getrapt over de actualisering van het Integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur, het iMPI. Ik heb gezegd dat ik hem wellicht wilde onthameren. Reden daarvoor was dat in het iMPI stond aangegeven dat er wellicht geen dekking is voor expliciet twee wegen waar D66 de afgelopen jaren juist veel en vaak zijn nek voor heeft uitgestoken. Dat gaat dan om trajectstudies verbeteringen in verkeersveiligheid van de N200, de Bloemendaalse Zeeweg, waar ook de gemeenteraad van Bloemendaal nog recent unaniem een motie over heeft aangenomen. En de N203 Castricum-Uitgeest, waar we veel en vaak het debat over hebben gevoerd. En ik zie de heer Terwal van de VVD ook knikken. De uitleg van gedeputeerde Olthof dat deze twee wegen juist genoemd worden, omdat ze zo politiek en maatschappelijk relevant zijn, dat heeft ons uiteindelijk wel overtuigd. Dus dit punt kan inderdaad een hamerstuk blijven, en het dreigement om hem te onthameren, dat neem ik bij deze terug.

De **VOORZITTER**: Het is dat ik weet dat u dat zou gaan zeggen, anders had ik gezegd: het kan wat korter. Maar dit levert uiteindelijk weer tijd op. Dank.

Gaan wij door met de agenda en kunnen we de agenda vaststellen conform het advies van het voorstel van het presidium.

De agenda is aldus vastgesteld.

2.a. Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).

De **VOORZITTER**: Dan we bij 2.a., Actualiteiten. Dan gaan we naar de actualiteit ingediend door de fractie van JA21 en de SP. Zij hebben een verzoek ingediend tot het houden van een actualiteit inzake bouwstop datacenter Microsoft. De volgende sprekers hebben zich aangemeld: uiteraard de indieners, de heer Mantel van JA21 en de mede-indiener mevrouw Alberts van de SP, Statenlid Zoon van de Partij voor de Dieren, Statenlid Van Wijnen van GroenLinks, de heer Deen van de PVV, mevrouw Kuiper-Kuijpers van het CDA, de heer Leerink van de PvdA, de heer De Wit van de VVD. Zijn er nog anderen. Niemand vergeten? Dan verzoek ik nu de heer Mantel van JA21 om de actualiteit aan de orde te stellen. Even voor alle duidelijkheid. We hebben zestig minuten. Dat betekent, alle aangemelde sprekers hebben drie minuten, GS vijftien minuten. Dat is inclusief interrupties en antwoorden daarop. In tweede termijn krijgt u nog een minuut. Ik geef het woord aan de heer Mantel van JA21.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Voorzitter, een klein dingetje van orde. We hebben het in het presidium gehad over de volgorde van aanvragen over wat we nu met dit onderwerp gaan doen. In die volgorde was ik nummer één. Dus ik stel het op prijs als ik mag openen.

De **VOORZITTER**: Absoluut geen probleem. Ik zie de heer Mantel 'ja' knikken. Dus, galant als hij is, geeft hij u als eerste het woord.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Nou is het zo dat wij op een gegeven moment in de discussie rond datacenters het verstandig hebben gevonden om een en ander naar de provincie toe te halen. Dus niet meer bij de gemeente Hollands Kroon te laten. De provincie is dus nu degene die aan de lat staat over de vergunningen. Nou hebben wij het een tijdje terug – inmiddels al, ik geloof, ruim anderhalf jaar of zo – goed gevonden dat er gedoogd werd om toch alvast te gaan bouwen, want de onderbouwing van die vergunningen zou nog komen. En die onderbouwing, die komt maar niet. En dat heeft met van alles en nog wat te maken. Maar het allerbelangrijkste waar het mee te maken heeft, zijn de berekeningen van de stikstofuitstoot tijdens de bouw. Daar is behoorlijk nou, laten we zeggen, vertraging, minimaal vertraging in gekomen, maar Microsoft is niet in staat geweest om dat te leveren. En dat betekent dat, als die onderbouwing er niet is- We kunnen heel erg de details in gaan, hoor, over dat er versneld gebouwd is en er dus andere berekeningen zouden kunnen zijn. Dat wil ik allemaal eventjes achterwege laten. Maar dat betekent, die inschatting is er nog steeds niet. En dát betekent dat dat gedogen van het bouwen wat ons betreft niet meer kan. Wij verzoeken dan ook aan de gedeputeerde om zo snel mogelijk, het liefst straks, als we klaar zijn gelijk even bellen, om te zeggen: u legt de bouw stil, totdat de onderbouwing er wel is. U begrijpt, we hebben het hier niet over de inhoud van de datacenters of wat dan ook. Daar hebben we ook een heel verhaal over, maar niet nu. Het gaat erom: het klopt niet wat er gebeurt. En als je dan eventjes gaat kijken naar de parallellen met andere mensen: als je een vergunning aanvraagt en je begint alvast met bouwen, dan ben je dus illegaal bezig. En dan word je ook op een gegeven moment verplicht om de boel weer af te breken als het niet goed gaat. Ik zou dat 'meten met twee maten' kunnen gaan noemen, dat Microsoft wel mag doorgaan en een ander, die bij wijze van spreken een mantelzorgwoning in de tuin bouwt, moet afbreken. Wat ook heel vervelend is, is dat de heel discussie rond de stikstof heel veel boeren in het nauw heeft gedreven. En zij zien nu dat er een groot bedrijf is dat maar mag doorgaan en zij als boeren in de knel zitten. Dat voelt ook niet goed. Nog los van wat je vindt hoe boeren met het stikstofverhaal omgaan. Maar je kan niet zien of laten zien dat er één partij is die maar mag.

En dan, ja, tot slot nog eens een keertje. Ik weet bijvoorbeeld dat er ook heel veel toch bouwprojecten zijn stilgelegd vanwege de uitspraak van de Raad van State-

De **VOORZITTER**: Wilt u afronden, alstublieft?

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Bijna. Laatste zin. En die uitspraak van de Raad van State houdt dus een heleboel bouwprojecten tegen. Dat stoort als je ziet ook nog dat Microsoft wel mag doorgaan. Kortom, het verzoek is, we hebben een motie, maar die is waarschijnlijk niet nodig om de bouw stil te leggen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: U bent ondertussen wel door uw spreektijd heen. Maar goed, als u straks nog een motie wilt indienen, dan zal ik dat uiteraard toelaten.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): U begrijpt het dictum al, hè.

De **VOORZITTER**: Nou, ik begrijp nog helemaal niks, zolang die niet is ingediend, mevrouw Alberts. Dus. Maar ik geef nu de heer Mantel van JA21 het woord.

De heer **MANTEL** (JA21): Dank u wel, voorzitter. Ja, daar zijn we weer, na de vorige keer en die keer daarvoor en die keer daarvoor. Maar goed, vandaag eigenlijk niet eens om te debatteren over de vraag wie er nu wel of niet voor of tegen grote datacenters zijn, of we ze überhaupt nodig hebben voor onze provincie, voor de inwoners, voor de economie en of ze nou veel of weinig energie of drinkwater verbruiken. Deze actualiteit gaat daar niet over. Het gaat over ons stelsel van vergunningverlening. Een stelsel dat, als het goed is, uitgaat van een gelijkheidsbeginsel. En voorzitter, dat is nou juist hetgeen dat hier zo wringt. Want waarom zou het ene bedrijf wel mogen bouwen zonder onherroepelijke vergunning en het andere niet? En was het niet zo dat er vanwege die enorme stikstofcrisis eigenlijk geen gedoogvergunningen meer verleend mochten worden en dat de tijd van geitenpaadjes bewandelen nu voorbij was? Voorzitter, volgens onze fractie is het in dit specifieke geval heel duidelijk: de provincie is bevoegd gezag ten opzichte van de vergunning die Microsoft heeft aangevraagd. En gelukkig vindt dit bestuur dat zelf ook. Er ligt geen definitieve, onherroepelijke vergunning van de provincie voor Microsoft. Onze oproep aan het college is dan ook duidelijk: kondig een bouwstop af en laat Microsoft, net als alle andere bedrijven in Noord-Holland, pas bouwen, zodra de vergunning daarvoor wordt verleend is, of je nou veehouder of tech-gigant bent. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En dan geef ik het woord aan Statenlid Zoon van de Partij voor de Dieren.

Statenlid **ZOON** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. We hebben een woon-, natuur-, stikstof- en biodiversiteitscrisis. Het ontbreekt ons aan daadkracht om landbouw om te vormen naar een toekomstbestendige, natuurinclusieve bedrijfsvoering, maar het schijnt geen probleem te zijn om landbouwgrond om te zetten naar hyperscale tech-gigant, schijnbaar door soepel om te gaan met regels. GS wil koploper zijn in duurzaamheid en innovatie bij datacenters, maar het resultaat zijn dieselaggregaten en zware dieselmachines voor de bouw. Gedeputeerde Zaal had het er bij de vaststelling van de datacenterstrategie over, en ik quote: “We gaan voorwaarden stellen aan de komst van nieuwe datacenters.” Hoe staat het daar nu mee? Want het schijnt vooral dat GS bedoelt dat vergunningen van datacenters achteraf erin gerommeld worden. Netbeheerders vragen juist om voorrang, zodat zij scholen en ziekenhuizen prioriteit kunnen geven, want er is schaarste om noodzakelijke ecologische beoordelingen uit te kunnen voeren. Ik zou het niet kunnen uitleggen dat kinderen straks noodgedwongen online les moeten krijgen, omdat hun school geen stroom heeft. Daarom zullen wij ook de oproep van JA21 en de SP steunen om nu een bouwstop af te vaardigen voor dit onderwerp. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Statenlid Van Wijnen van GroenLinks.

Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Ja, het is natuurlijk ontzettend vervelend dat datacenters opnieuw negatief nu in het nieuws zijn gekomen. We kunnen wat dat betreft de vragen heel goed begrijpen van JA21 en de SP. Het is ook ontzettend vervelend dat die onderbouwing voor die vergunning er nog niet ligt. We hebben een jaar geleden uitgebreid gesproken over dit onderwerp. We hebben eigenlijk met zijn allen ook geconstateerd dat er grote risico's zijn voor het landschap en voor het milieu. We zien dat eigenlijk nu opnieuw. We hebben onlangs in de Commissie EFB aangegeven dat die moties daarover wat ons betreft nog niet zijn afgedaan en dat we ook inderdaad nog steeds wachten op de evaluatie van de vestigingsvoorwaarden. Maar tegelijkertijd willen we ook wel constateren dat- Ja, we willen er eigenlijk hier ook niet een verhaal opnieuw van maken dat we tegen datacenters zijn. Die discussie is geweest. Ze zijn ook niet de enigen die last hebben van de uitspraak van de Raad van State, dat bouwen geen uitzondering mag zijn. Dus we willen het ook graag in dat daglicht bekijken. We kijken nu allereerst uit naar een beantwoording van de gedeputeerde op de vragen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Deen van de PVV.

De heer **DEEN** (PVV): Ja, voorzitter, dank u wel. We hebben het over de gang van zaken aangaande de werkzaamheden van een nieuw hyperscale datacenter en hoogspanningsstation door Microsoft in de gemeente Hollands Kroon. Waar boeren het leven onmogelijk wordt gemaakt door absurde stikstofregels, wordt de bouw van een gigantisch datacenter door de provincie gewoon gedoogd. Wat de PVV betreft opnieuw een aanwijzing dat het allemaal niet om natuur gaat, voorzitter, maar om een heel andere agenda: het binnen-hengelen van grond van boeren, daar gaat het om. Daar is de PVV altijd glashelder over geweest. Ook over het stikstofbeleid. Dat kan volledig de prullenbak in. Geen enkele boer of andere ondernemer moet worden lastiggevallen met het irrationele en samenleving ondermijnende stikstofbeleid. Ten aanzien van datacenters is de PVV ook altijd duidelijk geweest. Wij zien geen enkele nut en noodzaak voor nieuwe centers. Daarbij komt dat datacenters het landschap negatief domineren en enorm veel energie gebruiken. En behalve dat Microsoft vergunningloos bouwt aan een nieuw datacenter, doen zij dat ook aan een eigen hoogspanningsstation; en dat in een tijd dat veel bedrijven in Noord-Holland met smart zitten te wachten op een stroomaansluiting aangezien het stroomnet overbelast is door de irrationele energietransitie.

Voorzitter, de indieners van deze actualiteit willen per direct een bouwstop, zodat de werkzaamheden aan het datacenter niet vergunningloos kunnen worden voortgezet. We begrijpen deze insteek. Daar staan we ook achter. Maar wat ons betreft komt er helemaal geen nieuw datacenter.

Samenvattend, voorzitter, deze casus laten we het ons betreft vooral zien dat het selectieve stikstofbeleid andere doelen dient en per direct op de schop zou moeten. Onze kiesgerechtigde burgers krijgen daar op 15 maart ook de kans voor. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Kuiper-Kuijpers van het CDA.

Mevrouw **KUIPER-KUIJPERS** (CDA): Voorzitter, dank u wel. Terecht dat er vragen zijn gerezen naar aanleiding van het artikel in het NRC met de kop “Microsoft bouwt al een jaar aan een datacentrum zonder bouw- en stikstof vergunningen”. Met alle problemen die wij kennen rond het kunnen bouwen en kunnen werken aan infrastructuur in relatie tot de stikstofproblematiek in een land waar je bij wijze van spreken voor het bouwen van een grote schuur in je achtertuin al een geldende vergunning nodig hebt, is dit een bijzondere kop. En de vraag doemt gelijk op: gelden er voor Microsoft andere regels? Uit de brief van de stichting Red de Wieringermeer aan de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied valt te lezen dat er twee gedoogbesluiten zijn afgegeven. Een op 15 september 2021 voor de bouw van het datacenter en een op 1 februari ‘22 voor de bouw van een onderstation. Gedogen mag, als er zicht is op verlening van een definitieve omgevingsvergunning. En volgens de stichting is dat laatste niet meer aan de orde en zouden de gedoogbesluiten ingetrokken moeten worden.

Naast de vragen, die mijn collega’s ongetwijfeld hebben gesteld over het al dan niet intrekken van de twee gedoogbesluiten, heb ik nog de volgende vier vragen. De brief van stichting Red de Wieringermeer dateert van 3 maart 2023. Is dus zeer recent. Dus ik neem aan dat de Omgevingsdienst deze brief nog moet beantwoorden. Is het dan nu aan GS om een besluit te nemen over een bouwstop? Uit de brief van de Stichting blijkt ook dat volgens hen Microsoft de bouw van het datacenter en het tussenstation veel sneller heeft aangepakt dan eerder aangegeven. Hoever staat het met die bouw in relatie tot de effecten van een bouwstop? En de derde vraag is: zijn er ook risico's, financieel, juridisch, voor de provincie bij het onmiddellijk gelasten van een bouwstop c.q. het intrekken van de gedoogbesluiten? Tenslotte, voorzitter, ik gaf aan dat bij het lezen van het artikel gelijk de vraag opdoemt of er voor Microsoft andere regels gelden, want de vraag dringt op of je hier niet met twee maten wordt gemeten. De ruimte die aan Microsoft wordt gegeven om te bouwen, zelfs naar de Porthos-uitspraak van 2 november ‘22 en dat anderzijds van de PAS-melders, die in een heel moeilijke situatie verkeren, maar toch niet een gedoogvergunning krijgen in afwachting van de legalisatie van hun situatie met een stikstofvergunning. Waarom krijgen zij niet eenzelfde behandeling als Microsoft en wordt hen niet een gedoogvergunning verstrekt? Dat was mijn inbreng, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Leerink van de PvdA.

De heer **LEERINK** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Datacentra liggen terecht onder een vergrootglas. Ons stikstofbeleid ligt terecht onder een vergrootglas. En de hele vergunningverlening en handhaving ligt terecht onder een vergrootglas. Dus op zich logisch dat de vragen, zoals ze nu voorliggen, gesteld worden. Het is denk ik aan ons en aan de provincie om zo helder en transparant mogelijk te zijn over wat hier nou precies gebeurt en hoe die vergunningverlening tot stand komt. Waarbij de vraag die net geopperd werd – in hoeverre is hier nou een uitzondering voor Microsoft – wat ons betreft de allerbelangrijkste is. Wordt Microsoft in deze anders behandeld dan alle andere vergunningaanvragen die binnenkomen? Dat is wat ons betreft de essentie van de zaak. Kijk, aan de ene kant – daar moeten we ook niet blind voor zijn – als het gaat om het bredere verhaal willen we altijd snel zijn met vergunningverlening, want we willen tempo en minder regels, et cetera. Maar als het ons net uitkomt dat het een zaak betreft waar dan vragen over rijzen, dan moet het weer anders. Dus in dat opzicht sluit ik me aan bij de vraag: gebeurt hier nou iets anders, zal ik maar zeggen, bij Microsoft dan in andere gevallen. Maar terecht dat deze vragen gesteld zijn. We zijn dan ook erg nieuwsgierig naar de beantwoording van het college.

Statenlid **ZOON** (PvdD): Ja, dank u wel. Om even duidelijkheid te krijgen nog: proef ik nu ook in uw woorden dat wij een prioritering zouden moeten gaan aanbrengen waar we dan onze inzet op gaan plegen? Want we zien gewoon dat we problemen hebben met genoeg ecologische capaciteit te krijgen om vergunningen erdoorheen te krijgen. Zouden we dan ook moeten zeggen van, we gaan juist inzetten op ziekenhuizen en op scholen, om daar juist onze energie op te zetten? En niet op deze grote initiatieven?

De heer **LEERINK** (PvdA): Ja, kijk, het is lastig, volgens mij, want dit gaat over vergunningverlening en dan gaat het over het toetsen zal ik maar zeggen of de- Het gaat niet over het toedelen van stikstofrechten of weet ik veel wat, want daar kunnen we met elkaar een discussie over voeren. En dan is de Partij van de Arbeid op dit moment heel helder als het gaat over de schaarse stikstofruimte: gaat hij naar natuurherstel of wonen? Dat zou wat ons betreft de prioritering moeten zijn. Maar dat is hier niet aan de hand, volgens mij. In dit geval gaat het over vergunningverlening, oftewel het toepassen van de wet op een concrete situatie. En de vraag is of dat adequaat is gebeurd.

De **VOORZITTER**: Dank. Dan ga ik naar de heer De Wit van de VVD.

De heer **DE WIT** (VVD): Ja, voorzitter, dank voor de gelegenheid. Ik denk dat we hier staan, omdat we allemaal vorige week heel goed de krant hebben gelezen. En daar heeft de VVD-fractie ook met mensen in de regio contact over gehad, omdat mensen verontwaardigd zijn over wat hier nou gebeurt en of het allemaal waar is wat er in die krant staat. Diezelfde vragen heeft de VVD-fractie ook. Daarom hebben wij ook schriftelijke vragen ingediend aan het college met een aantal collega's. We verwachten niet vandaag al antwoorden op al die vragen, maar we merken wel dat er vandaag door dit debat ook op het punt van bijvoorbeeld 'hoe zit nou met die energie aansluiting, hoe zit het met de stikstof die nodig is voor de bouwfase van dit traject', dat er wel veel vragen over zijn in deze Staten. Ik hou me aanbevolen voor duidelijkheid daarop vandaag en anders op een later moment.

Ik denk dat het belangrijk is om in ieder geval twee lijnen te destilleren waar naar ons inzicht in ieder geval de verontwaardiging over gaat. Dat gaat over die energieaansluiting: is er nou sprake hier van een voorrangssituatie voor Microsoft? En hoe verhoudt zich dat tot anderen in de regio, die ook heel graag de capaciteit op het net willen gebruiken? Maar van die anderen horen we dat het net vol zit. Dus daar willen we graag opheldering over zien. En het tweede punt is, ja, wat zeggen we nou tegen bijvoorbeeld PAS-melders, veehouders in datzelfde gebied die te maken hebben met een onvergunde situatie op dit moment? En hoe verhoudt zich dat tot het proces waar Microsoft in zit om al dan niet een vergunning te krijgen? Dat doet ons de vraag rijzen: stel nou dat Microsoft geen vergunning voor stikstof nodig zou hebben, wat zou dat betekenen voor die PAS-melders? Kunnen we die dan ook niet gelijk legaliseren? En als Microsoft wel een vergunning voor stikstof nodig heeft, welke opties zijn daarvoor? En zijn dergelijke opties ook voor handen voor bijvoorbeeld die veehouders die PAS-melder zijn op dit moment? Voor zover er vandaag duidelijkheid over kan komen, horen wij dat graag. En zo niet, dan wachten wij de beantwoording van de schriftelijke vragen uiteraard af.

Ik wil afsluiten met de opmerking dat de VVD niet tegen datacenters is. Het is denk ik een belangrijk, faciliterend onderdeel van onze steeds digitaler wordende samenleving. We kunnen er niet omheen. Het is ook goed dat we met dit college een datacenterstrategie hebben uitgerold om ook de discussie te voeren: moet dat nou allemaal in Noord-Holland of zijn er ook andere regio's – niet alleen in Nederland, maar ook in Europa – die hun bijdrage daarin moeten doen? Wij zijn daar groot voorstander van, van die spreiding. We vragen ons af hoe die lobby in Europees verband op dit moment verloopt en of het college daar wellicht ook een update over kan geven, omdat dat ook wel iets is wat raakt aan dat onrechtvaardigheidsgevoel wat mensen voelen in de omgeving: zijn wij nou weer aan de beurt; en hoe zit het met andere regio's die ook hun bijdrage mogen doen? Tot zover, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer De Wit van de ChristenUnie. Sorry. De heer Klein van de ChristenUnie. Ja. Heb ik een keer mijn bril niet op.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Het is duidelijk dat dit een zeer ongelukkige situatie is, want er wordt nu zonder vergunning een datacenter gebouwd, terwijl agrarische PAS-melders nog steeds in onzekerheid zitten en het natuurherstel nog nauwelijks van de grond komt. Maar ik hoor in deze campagnetijd ook mensen zeggen dat grote bedrijven boven de wet staan. En dat vind ik ook toch iets te gemakkelijk. Het zou heel fijn zijn als je de wereld kon indelen in goede en kwade partijen, maar zo is het helaas niet.

De ChristenUnie wil graag focussen op de rol van de provincie, want Microsoft is begonnen met het bouwen na een gedoogbeschikking van de provincie. Nadat de Raad van State de bouwvrijstelling heeft ingetrokken, bleek er geen zicht meer op een vergunning. We hebben daarom de volgende vraag aan GS. Had GS bij het afgeven van de gedoogbeschikking een goed overzicht van de hoeveelheid stikstof die tijdens de bouw uitgestoten zal worden? En zo ja, hoeveel was dat? Is door de provincie bij het afgeven van de gedoogbeschikking ook geanticipeerd op het eventueel vervallen van de bouwvrijstelling? Heeft GS bijvoorbeeld samen met Microsoft overlegd over een plan B voor de manier waarop een vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming gekregen zou kunnen worden? Is er op dit moment sprake van zicht op een vergunningsaanvraag die voldoet aan de voorwaarden? De vierde vraag. Draagt de provincie op dit moment actief bij aan het vinden van compensatie van een noodzakelijke stikstofruimte, bijvoorbeeld door de provinciale stikstofbank in te zetten? En als dat zo is, welke afwegingen maakt de provincie daar dan bij? En tenslotte, geldt het gedoogbesluit nog steeds als er geen zicht meer is op een vergunning? Waar het nu dus inderdaad op lijkt.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En dan geef ik nu het woord aan gedeputeerde Olthof.

Reactie namens het college van Gedeputeerde Staten in eerste termijn

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel, voorzitter. Dat de datacenters veel stof doen opwaaien, dat mag duidelijk zijn. Toch hecht ik er wel veel waarde aan om hier toch wel even een aantal feiten op een rijtje te zetten. En woorden als dat hier illegaal gebouwd wordt of dat er geitenpaadjes worden bewandeld, die wil ik echt naar het land der fabelen verwijzen, want uiteindelijk, ook het afgeven van een gedoogbeschikking, het hele vergunningenproces is volledig transparant. Er zijn geen geitenpaadjes, want er is gewoon een gedoogstrategie die ook gevolgd wordt. Dus geen geitenpaadjes; gewoon volledig transparant. Het gaat hier ook over een vrijstelling, althans, een gedoogbeschikking, over de bouwfase en niet over als die in gebruik wordt genomen. Ik bedoel, dat is wel een heel groot verschil even, want daar wordt ook aan gerefereerd. We hebben het hier niet over een gedoogbeschikking over het in gebruik nemen van het datacentrum. Het gaat over de gedoogbeschikking over de bouwfase.

De **VOORZITTER**: Een interruptie door de heer Zoon. U heeft nog 1 minuut 20.

Statenlid **ZOON** (PvdD): Heeft u dan ook een gedoogbeschikking afgegeven voor de Wet natuurbescherming? Want daar gaat het nu om.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ik heb het over een gedoogbeschikking voor de bouwfase en die is gebaseerd- En dan kom ik op de vragen die ook gesteld zijn, ook van SP. Anderhalf jaar geleden

is de bouw gesteld. Is die gedoogbeschikking afgegeven. En toen was er een vrijstelling voor de bouwfase. Je geeft een gedoogbeschikking af als er zicht is op legalisatie op het afgeven van een definitieve omgevingsvergunning voor uiteindelijk de ingebruikname. Op basis van de huidige cijfers, ook op basis van de stikstofregels, is er geen probleem bij het uiteindelijk in gebruik nemen van het datacenter. En op basis daarvan kun je een gedoogbeschikking afgeven voor de bouwfase. Dus alleen als er zicht is op legalisatie. Dat zicht op legalisatie, dat geldt niet voor de datacenters alleen. Dat geldt voor veel meer. Het is niet dat dit een unieke situatie. Er wordt vaker een gedoogbeschikking afgegeven voor een bouwfase met de belangrijke voorwaarde dat er zicht op legalisatie- Zicht moet zijn op het afgeven van een definitieve omgevingsvergunning. Dat is hier ook het geval. Dus er was anderhalf jaar geleden een bouwvrijstelling, was er zicht op het afgeven van een definitieve vergunning voor het in gebruik nemen.

De heer **MANTEL** (JA21): Dank u wel, voorzitter. De OD heeft gezegd dat er een grote kans is dat Microsoft zich niet aan die voorwaarden met betrekking tot stikstofuitstoot kan houden door bouwkranen, et cetera. Ik ben daar van de week geweest. Ik heb daar foto's gemaakt. Ik wil ze straks naar u toe sturen. Er staan bouwkranen, er staan shovels met allemaal zwarte pluimen eruit. Dat was de reden waarom er nu nog steeds geen vergunning ligt. Maar toch gaat die bouw door. Waarom wordt die bouw dan niet stilgelegd?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Voorzitter, ik zou het prettig vinden als ik gewoon kan uitspreken, want ik heb het over dat er uiteindelijk zicht was op het afgeven van de definitieve vergunning voor het in gebruik nemen van het datacenter. De discussie gaat erover dat er een gedoogbeschikking is afgegeven voor het bouwen. Dat is afgegeven onder de situatie dat er een vrijstelling was voor het bouwen. Dat was de situatie tot de Porthos-uitspraak. Dus op dat moment is er gewoon in volle transparantie een gedoogbeschikking afgegeven. Vervolgens komt er een uitspraak door de Raad van State over Porthos. Dat geeft een andere situatie. Daarmee is uiteindelijk de vrijstelling, de bouwvrijstelling, komen te vervallen. En op dat moment is er ook door de omgevingsdienst direct aan Microsoft gevraagd om met een onderbouwing te komen voor de uitstoot van de stikstof tijdens de bouwfase. Die is eind december, medio- December. Rond december, een paar weken na de Porthos-uitspraak opgevraagd. Die is in januari opgeleverd door Microsoft. Die was nog niet voldoende. Is er aanvullende informatie gevraagd. Die aanvullende informatie is ook recent afgegeven. Die wordt nu beoordeeld. Dus er wordt op dit moment, as we speak, beoordeeld door Omgevingsdienst Noord-Holland Noord of uiteindelijk ook Microsoft tijdens de bouw aan de regels voldoet. En die beoordeling vindt nu plaats. We verwachten, nou, misschien over twee weken, drie weken, die uitspraak. En als we dat weten, dan weten we of Microsoft voldoet aan de regels. Dan kunnen ze doorgaan met de bouw. Voldoen ze niet aan de regels, dan heeft dat consequenties voor de bouw. En dan een andere vraag, de juridische-

De heer **MANTEL** (JA21): Ja, duidelijk verhaal tot nu toe. Dank u wel, Maar we hebben dus twee sporen. Het is: ja, we voldoen aan de regels. Nou, dan kunnen ze bouwen, net als ieder ander. Op het moment dat zij niet aan die regels voldoen: men is nu wel aan het uitstoten. Welke consequenties heeft dat dan? Want dat kan je daar niet meer terugtrekken.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Nee. Maar uiteindelijk is het feit dat op een gegeven moment tijdens de wedstrijd de regels veranderen door die uitspraak van de Raad van State. Ook voor de Porthos-uitspraak werd er gebouwd, werd er uitgestoten. Ja. En het is wel in Nederland goed recht dat, op het moment dat je een besluit neemt als omgevingsdienst, je dat moet doen op basis van de feiten die er zijn, op basis van de aanvullende informatie. Dat betekent óf het stoppen van de bouw óf het laten doorgaan van de bouw. Dat doen we niet op basis van een motie of op een basis van 'we gaan nu de bouw stoppen'. Dat doe je op basis van de regels die er zijn. Daar hebben we al vaker een discussie over gehad met elkaar. En dat geldt hier ook. En die feiten zijn er nu. Die worden nu beoordeeld. Op basis van die feiten kunnen we dan aangeven of er terecht of onterecht gebouwd wordt.

Statenlid **ZOON** (PvdD): Maar dat betekent dus nu dat nu de bouw stilligt, totdat duidelijkheid is gekomen over die vrijstelling?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dat ligt het niet, omdat – wat ik net aangeef – ook de gedoogbeschikking intrekken, dat moet je doen op basis van de feiten die je hebt. Die feiten worden nu beoordeeld. Dus het intrekken van de gedoogbeschikking of de gedoogbeschikking in

stand houden, beide doe je op basis van de feiten die er zijn. En tot dat moment ga je niet in die tussentijd een besluit nemen.

Statenlid **ZOON** (PvdD): Dus de Raad van State-uitspraak, die de bouwvrijstelling introk, dat ziet u niet als een feit?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dat zie ik als een feit. Maar uiteindelijk, de Porthos-uitspraak heeft niet gezegd dat er niet gebouwd mag worden. Die heeft gezegd: er moet aan regels voldaan worden. En of er aan die regels wordt voldaan, daar zijn die feiten nu voor aangeleverd. Die zijn nu bekend. Die worden nu beoordeeld. En op basis daarvoor komt er een definitieve uitspraak. Dan een ander punt. En uiteindelijk is dat voor rekening en risico, een gedoogbeschikking, van Microsoft. Dus op het moment dat daar iets gebeurt- Stel dat uiteindelijk toch, door wat er ook gebeurt, er een definitieve vergunning niet wordt afgeven, is dat voor rekening en risico van Microsoft. Er zitten geen juridische of financiële consequenties voor de provincie aan vast. Maar nogmaals, dit heeft niets met illegaal bouwen te maken. Niet met bouw, omdat er geen vergunning is. Dit is gewoon een regulier, transparant proces geweest. Er wordt dus ook niet met twee maten gemeten, want ik geef al aan dat uiteindelijk een gedoogbeschikking niet alleen voor Microsoft geldt. Daar is ook gewoon een gedoogstrategie. Er is ook beleid voor. Dus met andere woorden, ook voor anderen – en in het verleden gebeurde het vaker – als er zicht is op een definitieve vergunning, als er zicht is op legalisatie, kunnen meer partijen onder voorwaarden een gedoogbeschikking aanvragen.

Dan ga ik nog even kijken of ik alle vragen heb gehad, voorzitter. Even kijken. Ja, volgens mij heb ik alle vragen wel gehad, want hier zit alles in. Er gelden dus geen andere regels voor.

O, de PAS-melders, die vergelijking. De PAS-melders, dat gaat over de uitvoering. Dat is gewoon het in gebruik nemen van het boerenbedrijf. Dit gaat over het bouwen van. Laat ik een ander voorbeeld noemen. Stel dat er een boer is met gewoon een volledige vergunning en die wil gaan bouwen, dan zou die op basis van een gedoogbeschikking, als er zicht is op een legalisatie van een nieuwe stal die gebouwd moet gaan worden, dan zou hij ook een gedoogbeschikking aan kunnen vragen. De vergelijking tussen het gedogen van het bouwen en een PAS-melder gaat op alle fronten mank, want de PAS-melden gaat over de uitvoering van het boeren en dit gaat over de bouw van een datacenter. Dus daar wil ik het onderscheid even maken.

Geen zicht op vergunning. Anticiperen op vervallen van de vrijstelling. Nee, daar hebben we niet op geanticipeerd, want het was een jaar van tevoren. En als je al die scenario's mee gaat nemen- Je neemt uiteindelijk een besluit op basis van de geldende regels die er zijn. Als wij op basis van het huidige stikstofbeleid moeten gaan anticiperen op wat er de komende jaren nog gaat gebeuren, dan denk ik dat er helemaal niets meer gebeurt, want volgens mij kan dat nog alle kanten op gaan. Dus daar is niet op geanticipeerd. Er is dus ook geen plan B. Er is zicht op vergunning voor de ingebruikname van. Dat is een belangrijke voorwaarde, want dat is namelijk de basis van uiteindelijk de gedoogbeschikking.

Voorzitter, volgens mij heb ik alle punten gehad en als ik wat vergeten ben, hoor ik het graag. Trouwens, mijn collega Zaal zal het overnemen als het gaat over de datacentrumstrategie.

De **VOORZITTER**: Het woord is aan gedeputeerde Zaal.

Gedeputeerde **ZAAL**: Ja, mijn bijdrage zal kort zijn, want volgens mij is het niet de bedoeling dat we vandaag de discussie over het al dan niet belangrijk zijn van datacenters in onze provincie over gaan doen. Daar hebben wij duidelijke uitspraken over gedaan in de datacenterstrategie. De vraag die natuurlijk wel voorligt en die u gesteld heeft, is of de datacenterstrategie nou ook van toepassing is geweest op deze vergunningsprocedure. De vestigingsvoorwaarden, daar hebben we het uitgebreid over gehad in de commissie EFB. Die zijn nog niet uitgewerkt in de gemeente Hollands Kroon. Dat kost ook nog even wat tijd. We hebben ook nog niet geëvalueerd. Daar hebben we ook afspraken over gemaakt. Maar wat we wel hebben gedaan, we hebben met Microsoft afspraken gemaakt in lijn met de vestigingsvoorwaarden op het gebied van energie, op het gebied van watergebruik en op het gebied van landschappelijke inpassing. En om maar een paar voorbeelden te noemen. Er is dus voor gekozen om zelf een onderstation te bouwen, zodat

Microsoft hier niet concurreert op het net. Er worden zonnepanelen op het dak gelegd. Er is aandacht geweest voor landschappelijke inpassing, zowel qua locatie als qua groen. En voor het watergebruik gaat Microsoft iets heel nieuws doen. Die gaat namelijk regenwater opvangen om te koelen, zodat daar geen drinkwater voor nodig is. Dus op alle punten wordt in dit geval voldaan aan de datacenterstrategie en zijn we ook heel blij dat deze grootschalige ontwikkeling ook goed wordt ingepast. In brede zin zijn we ook bezig, is ook gedeputeerde Loggen bezig, om grootschalige bedrijfsactiviteiten op die manier in te passen, ook aandacht te hebben voor bijvoorbeeld multifunctioneel ruimtegebruik. Dus daar is heel erg veel aandacht ook voor geweest in het algemeen, maar ook in deze concrete situatie.

Ten aanzien van de vraag van de heer De Wit over het Europese speelveld. Wij organiseren deze zomer een bijeenkomst met alle andere Europese regio's om dat te bespreken. De motie, die uw partij daarover heeft ingediend, is ook in commissie EFB afgedaan met complimenten van de indieners. Dus daar verwijs ik even voor nu naar terug.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kijk ik even naar de partijen die nog spreektijd hebben en als er nog behoefte is om te reageren in de tweede termijn. De heer Mantel, JA21? Niet. De heer Zoon, u heeft nog één minuut. Mevrouw Van Wijnen? Nee. De heer Deen? Mevrouw Kuiper? Ja, u heeft nog veertig seconden. Ja, ik ben streng vandaag.

Mevrouw **KUIPER-KUIJPERS** (CDA): Voorzitter, nog even over de PAS-melders. Ik hoor het antwoord van de gedeputeerde. Ik ben het met hem eens dat er verschil is in de aard van de activiteiten: bouwactiviteiten of het uitvoeren van een bedrijf. Maar er is ook wel een parallel, namelijk dat die activiteit gedoogd moet worden in afwachting van het krijgen van stikstofruimte. En dat is de parallel in beide situaties. Vandaar ook dat er door mensen vragen worden gesteld van, waarom wordt die parallel dan niet gelijkgetrokken? Ik hoop dat ik mijn vraag zo duidelijk is.

De **VOORZITTER**: Dat zullen we straks merken. De heer Leerink, heeft u nog behoefte? De heer De Wit? De heer Klein? Ja. De heer Klein heeft nog 1 minuut 15.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel. Die ga ik niet opmaken. Ik had eigenlijk nog één vraag die niet beantwoord was. Dat gaat over: draagt de provincie nu actief bij aan het vinden van de stikstofruimte voor Microsoft of is dat helemaal iets van Microsoft?

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En dan geef ik het woord aan gedeputeerde Olthof. De heer Zoon.

Statenlid **ZOON** (PvdD): Volgens mij krijgt de SP nog de mogelijkheid om een motie in te dienen.

De **VOORZITTER**: Ja, maar dat daar kom ik straks op terug. Zeker. Voordat ik afsluit, zal ik dat doen. Fijn dat u zo bezorgd bent voor de SP. Dan geef ik nu het woord aan gedeputeerde Olthof.

Reactie namens het college van Gedeputeerde Staten in tweede termijn

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel, voorzitter. Direct een antwoord op de laatste vraag: nee, de provincie draagt niet bij.

En op de vraag van het CDA. Kijk, nogmaals, u geeft het zelf al aan. Kijk, bij de PAS-melders gaat het over de uitvoering. Is er voldoende stikstofruimte voor de uitvoering van een bedrijf? Het gaat hier over de bouw van een pand. Dat zijn twee totaal verschillende zaken. En ook bij Tata- Of bij Microsoft- Het zit zo in mijn hoofd, ik word er gek van. Maar ook bij Microsoft, ook bij Microsoft, is er dus geen sprake van dat er een gedoogbeschikking wordt afgegeven voor de uitvoering van het bedrijf. Sterker nog, daar is zicht op, op basis van de huidige regels, ook vanuit de stikstofregels, dat uiteindelijk het uitvoeren van het bedrijf door Microsoft gewoon kan. Dus je kan niet uiteindelijk zeggen: dat was bij Microsoft ook niet aan de orde geweest.

De **VOORZITTER**: Dank. We komen nu bijna tot een afronding. Maar voordat ik ga afronden, wil ik mevrouw Alberts van de SP nog even in de gelegenheid stellen, want u wil een motie indienen en ik wil u graag vragen om u te beperken tot de motie en het voorlezen van het dictum.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, de vraag is natuurlijk: hoe lang gaat gedogen door? Per direct, is het dictum, een bouwstop te gelasten voor het reeds in aanbouw zijnde datacenter en het hoogspanningsstation van Microsoft, gelegen aan het Venster in de Wieringermeer. En gaat over tot de orde van de dag. De motie is ingediend door JA21, SP, Namens Noord-Hollanders en de Partij voor de Dieren. Dank u wel.

Motie 17-6 maart 2023
Gelasten bouwstop Microsoft datacenter Venster

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Constaterende dat:

- *Microsoft reeds is begonnen met het verrichten van (bouw)werkzaamheden aan een datacenter en hoogspanningsstation zonder dat zij daarvoor over de benodigde vergunning(en) beschikt.*

Overwegende dat:

- *De Provincie Noord-Holland bevoegd gezag is met betrekking tot het verlenen van deze vergunning(en).*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Per direct een bouwstop te gelasten voor het reeds in aanbouw zijnde datacenter en hoogspanningsstation van Microsoft, gelegen aan 'het Venster' in de Wieringermeer.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ivo Mantel (JA21), Remine Alberts (SP), Grethe van Geffen (Namens Noord-Hollanders.), Fabian Zoon (Partij voor de Dieren).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De motie maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen. Is er nog behoefte bij de gedeputeerde om te reageren op de motie?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Voorzitter, eigenlijk door het indienen van de motie heb ik wel een vraag als dat mag. Past dat er ook bij of niet, om daarop te reageren?

De **VOORZITTER**: Ik zou zeggen, geef gewoon uw reactie en we zien wat er gebeurt.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Over die motie eigenlijk. Ik begrijp hem, dat deze motie wordt afgegeven tijdens de situatie dat niet duidelijk is of gedoogd mag worden. Maar als die feiten nou, de cijfers straks, kloppen vanuit Microsoft en dat het uiteindelijk wel gewoon ook binnen de Porthos-uitspraak past, mag er dan ook niet gedoogd worden? Hoe gaan we hier dan mee om? Want dit vind ik een beetje een vreemde. Het is een soort open einde.

De **VOORZITTER**: De heer Zoon. Kort.

Statenlid **ZOON** (PvdD): Nou, de SP gaf het volgens mij al heel duidelijk aan. Hoe lang gaat gedogen nog door? We zitten nu bijna een halfjaar na de Porthos-uitspraak. Ergens moet je een keer de gegevens hebben aangeleverd en moeten die beoordeeld zijn. Ik denk dat deze motie daar gewoon voor oproept: laten we nou gewoon nu even stopzetten, kunnen we alles goed regelen en dan kunnen we weer verder of niet verder. Dat hangt er dan vanaf.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Toch, voorzitter, voor alle duidelijkheid. De feiten. Er werd uiteindelijk gedoogd op basis van de bouwvrijstelling. Dat is gewoon een situatie die kon op basis van de gedoogstrategie die er is. Van het beleid wat er is. Nu is er even niet duidelijk of op basis van de Porthos-uitspraak nog steeds gedoogd mag worden of niet. We hebben nu die cijfers. Dus over twee weken weten we of op basis van de nieuwe feiten wel of niet gedoogd mag worden. Deze motie zegt: we stoppen helemaal met gedogen. Die feiten geven niet aan of er een definitieve vergunning is of niet. Dan is het nog steeds: mag er nog steeds legaal gedoogd worden of niet? En die onduidelijkheid is er nu. Dus ik raad hem ten zeerste af.

De **VOORZITTER**: Even wachten, voordat hier een nieuwe discussie gaat ontstaan over- Want volgens mij heeft de heer Olthof duidelijk uitgelegd wat zijn visie is. Hij ontraadt deze motie. Ik zal nog een keer het dictum voorlezen, dat daar geen onduidelijkheid over is. “Per direct een

bouwstop te gelasten voor het reeds in aanbouw zijnde datacenter en hoogspanningsstation van Microsoft gelegen aan het Venster in de Wieringermeer." Dat is het dictum van deze motie. Ik ga nu afronden. Het advies door de gedeputeerde is net gegeven. Er kunnen nu geen moties meer worden ingediend of gewijzigd en de beraadslagingen over deze actualiteit is afgerond. De stemming zal plaatsvinden straks aan het einde van de agenda. En dan gaan wij verder naar het volgende agendapunt. Dat is agendapunt 3.a., bekrachtiging van-

De heer **JENSEN** (JA21): Voorzitter.

De **VOORZITTER**: Ik hoor- Ja. De heer Jensen van JA21. U heeft een ordevoorstel?

De heer **JENSEN** (JA21): Ik zou graag een kort moment voor overleg met mijn fractie willen, als het mag.

De **VOORZITTER**: Nou, dat komt de voorzitter eigenlijk ook wel goed uit. Is vijf minuten voldoende?

De heer **JENSEN** (JA21): Ja, ik hoop het wel.

De **VOORZITTER**: Dan schors ik vijf minuten.

Schorsing 12.15 tot 12.24 uur.

De **VOORZITTER**: Ik wil verzoeken aan alle Statenleden om weer te gaan zitten. Dan kunnen wij de vergadering hervatten. De heer Jensen van JA21 had gevraagd om een schorsing. Dan geef ik u even nog kort het woord.

De heer **JENSEN** (JA21): Tot zover, voorzitter. We hebben overlegd. Dank u.

De **VOORZITTER**: Oké. U maakt ons wel heel nieuwsgierig. Ik heb in ieder geval de schorsing goed gebruikt.

De discussie wordt gesloten.

3.a. Bekrachtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar agendapunt 3.a. Dat is de bekrachtiging van de besluiten GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding. Er zijn geen stukken ter bekrachtiging binnengekomen.

3.b. Lijst geheimhouding PS.

De **VOORZITTER**: Agendapunt 3.b., dat is de lijst geheimhouding PS. Er zijn ook geen opmerkingen door de griffie tot op heden ontvangen. Verlangt iemand het woord over deze lijst? Zo niet, dan is die voor kennisgeving aangenomen.

4. Vaststelling notulen en besluitenlijst van de Statenvergadering van 6 februari 2023

De **VOORZITTER**: Dan hebben we agendapunt 4, de vaststelling van de notulen en besluitenlijst van de vergadering van 6 februari. Op donderdag 2 maart is een herziene versie van de notulen bij de stukken gepubliceerd. Er zijn een aantal grammaticale wijzigingen doorgevoerd. Er zijn geen opmerkingen ontvangen tot op heden. Verlangt iemand over de notulen nog het woord? Zo niet, dan zijn ze bij deze met inachtneming van de wijzigingen vastgesteld.

5. Vaststelling Strategische Statenagenda.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we een agendapunt. 5. Dat is het vaststellen van de strategische agenda. Wenst iemand daar het woord over? Zo niet, dan is die vastgesteld.

6. Vaststelling lijst ingekomen stukken.

De **VOORZITTER**: Dan hebben we de lijst van ingekomen stukken, agendapunt 6. Er zijn ook door de griffie tot op heden geen opmerkingen ontvangen. Verlangt iemand het woord? Zo niet, dan is dat conform het voorstel van het presidium besloten en afgedaan.

7. Voortgangslijst van moties.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar agendapunt 7, de voortgangslijst van de moties. Er zijn ook tot op heden geen opmerkingen over ontvangen. Verlangt iemand daar het woord over? Dan stel ik voor de lijst vast te stellen.

8. Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.
8.a. Besluit tot instelling van de Onderzoekscommissie geloofsbrieven (VD-15)
8.b. Wijziging gemeenschappelijke regeling Waddenfonds (VD-6)
8.c. 1e begrotingswijziging 2023 Randstedelijke Rekenkamer voor zienswijze
8.d. Alliander, afsprakenkader januari 2023 (VD-13)
8.e. Actualisering integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI) 2023-2030 (VD-8)
8.f. Zienswijze Provinciale Staten op de Kadernota 2024 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (VD-7)

De **VOORZITTER**: Dan komen we nu bij agendapunt 8 en dat zijn de hamerstukken. Het presidium adviseert om in te stemmen met de hierna te noemen voordrachten en deze ook als hamerstuk te behandelen. Ik noem ze één keer op. Dat is agendapunt 8.a., besluit tot instelling van de Onderzoekscommissie geloofsbrieven, voordracht 15. Agendapunt 8.b., dat is de wijziging gemeenschappelijke regeling Waddenfonds, voordracht 6. 8.c., dat is de eerste begrotingswijziging 2023 Randstedelijke Rekenkamer voor zienswijze, voordracht 11. 8.d., dat is Alliander, afspraken januari 2023, voordracht 13. 8.e., dat is de actualisering van het integraal meerjarenprogramma Infrastructuur, oftewel het iMPI, 2023-2030. Dat is voordracht 8. En 8.f., agendapunt 14, zienswijze Provinciale Staten op Kadernota 2024 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord, voordracht 7. Verlangt iemand hoofdelijke stemming? Iemand aantekening? Ja. De heer Dessing van Forum.

De heer **DESSING** (FvD): Voorzitter, dank. Ik wil aangeven dat bij 8.e., bij het iMPI, dat wij daarmee akkoord gaan, maar dat we daarbij willen aangetekend hebben dat dat is met uitzondering van alle duurzaamheidsmaatregelen, 1.b tot g, de paddentunnels, 6.e en het mos op bushokjes – het blijft een moeilijk woord – 7. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En dan zie ik de heer van Hooff van de PVV.

De heer **VAN HOOFF** (PVV): Voorzitter, met betrekking tot 8.d. Alliander, afsprakenkader januari, daar zullen we tegen stemmen. Onze fractie stemt tegen de voordracht, omdat een groot gedeelte van de enorme kapitaalbehoefte van regionale netwerkbedrijven komt door de peperdure en volslagen irrationele energietransitie. De PVV kan alleen maar oproepen om van dit heilloze pad af te gaan en gezond verstand te laten zegevieren. Liever ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Dat is een heel oude opmerking, maar hij staat. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Anderen nog aantekening? Ja, de heer Deen. O wacht, dat is twee keer PVV. Dat lijkt me wat-

De heer **DEEN** (PVV): Over een ander agendapunt.

De **VOORZITTER**: Oké.

De heer **DEEN** (PVV): Mag dat, voorzitter?

De **VOORZITTER**: Ja, dat mag wel. Als het een ander agendapunt is, wel.

De heer **DEEN** (PVV): 8.e. wilde ik even onder de aandacht brengen. Daar gaan wij voorstemmen. Onze fractie kan instemmen op zich met die voorliggende voordracht behoudens het opnemen van de vijf zogenoemde stikstoftrajecten in de studiefase, de 0,7 miljoen voor de vervanging van vijf paddentunnels en de 55.000 euro voor sedumdakjes op 28 abri's. Onze schaarse middelen kunnen beter besteed worden. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Anderen nog? Ja. De heer Jensen, JA21.

De heer **JENSEN** (JA21): Voorzitter, voor wat betreft het iMPI. Ook onze fractie zal voorstemmen, maar met de opmerking dat we ons toch wel ernstige zorgen maken over de gebrekkige dekking, over het feit dat de inflatie nog niet is meegenomen en bijvoorbeeld gevolgen van de oorlog in Oekraïne en het gebrek aan middelen. Dus we hopen dat het volgende college daar wat meer aandacht aan zal geven. Dank u.

De **VOORZITTER**: Anderen nog? Zo niet, dan kunnen we vaststellen dat de besluiten bij punten 8.a. tot en met 8.f. zijn aangenomen.

9. Eindrapport Randstedelijke Rekenkamer Landbouw- en Voedseltransitie (VD-5)

De **VOORZITTER**: Dan komen wij bij agendapunt 9. Dat is het eindrapport Randstedelijke Rekenkamer Landbouw- en voedseltransitie, voordracht 5. De landbouwsector staat voor een uitdaging om, naast het zorgen voor een sterke innovatieve landbouw, ook ambitieuze maatschappelijke doelstellingen te realiseren. De manier van voedsel produceren, distribueren, verwerken, consumeren leidt in toenemende mate tot maatschappelijke discussie, omdat het milieu, de bodem, het klimaat, de omgeving, het dierenwelzijn, de gezondheid van mensen en het verdienmodel van de agrarische ondernemers onder druk komt te staan. Met dit onderzoek wil de Rekenkamer de Provinciale Staten van Flevoland, Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland ondersteunen in hun kaderstellende en controlerende rol. Het onderzoek geeft onder andere inzicht in de provinciale bijdrage aan de landbouw- en voedseltransitie en daarnaast wordt aangegeven wat de provincies van elkaar kunnen leren. Het is besproken in de commissie NLG van 13 februari. En ik geef met name deze uitleg, zodat de kijkers en luisteraars naar dit debat ook weten waar het over gaat.

De sprekers die zich hebben aangemeld voor agendapunt 9 zijn mevrouw De Groot van de SP, mevrouw Koning van het CDA. Statenlid Cardol van GroenLinks, mevrouw Jellema van de PvdA, de heer De Wit van de VVD en mevrouw Strens van D66. Heb ik iedereen gehad? Even kijken. De heer Baudet van Forum voor Democratie en de heer Mantel van JA21. Heb ik daar nog iemand gemist? Ja. Statenlid Kostić van Partij voor de Dieren. En u heeft ze ondertussen al naast mij zien staan. Dat is ons Statenlid mevrouw De Groot van de SP. Zij zal als eerste gaan spreken.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Dank u wel, voorzitter. In de commissie NLG heeft de SP aangegeven over het algemeen heel tevreden te zijn dat GS de aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer over de landbouw- en voedseltransitie grotendeels opvolgt. De SP heeft in de commissie NLG tevens uitgesproken bezorgd te zijn dat er in een komende Statenperiode een coalitie zou kunnen komen die de hele landbouw- en voedseltransitie zal gaan afremmen. Die komende coalitie zou ervoor kunnen zorgen dat deze transitie ernstige vertraging oploopt. Gezien het zorgvuldige en harde werk van Provinciale Staten in de bijna afgelopen periode moeten we dit niet wensen. Op dit moment, in de bijna afgelopen huidige periode, hebben we een Provinciale Staten die wel bewust heeft gekozen om de landbouw- en voedseltransitie op de zorgvuldig voorbereide wijze te laten doorgaan.

De heer **DE WIT** (VVD): Ja, voorzitter, even voor de duidelijkheid, hoor. Zegt de collega van de SP nu eigenlijk: wij zijn zo zorgvuldig geweest de afgelopen vier jaar, laat de verkiezingen maar zitten, want wij weten het beter dan de kiezer? Waar bent u bang voor?

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Voorzitter, wij zijn helemaal nergens bang voor, maar we willen wel zeggen dat, kijk, als wij als Provinciale Staten heel lang en zorgvuldige keuzes hebben gemaakt, het niet de bedoeling is dat die in de volgende periode tenietgedaan zullen worden, want dan zitten we hier voor Jan of Marie met de korte achternaam – hoe je het maar wil noemen. En dat is

natuurlijk niet de bedoeling. Het is niet de bedoeling dat ons beleid straks wordt onderuit geschoffeld.

De heer **DE WIT** (VVD): Ja, voorzitter, bent u het dan met mij eens dat de kiezer daar toch ook echt ook iets over te zeggen heeft?

Mevrouw **DE GROOT** (SP): De kiezer heeft daar iets over te zeggen na de verkiezingen. Ja. Dan heeft ze kiezer er iets over te zeggen. Nu nog niet.

De heer **DE WIT** (VVD): Nou, voorzitter, ik stel vast dat ik echt verbijsterd ben over de woorden van de collega van de SP.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, mevrouw De Groot

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Volgens mij, voorzitter, snapt de heer De Wit er helemaal niets van. Echt helemaal niets. De kiezer heeft vier jaar geleden, bijna vier jaar geleden, deze samenstelling van Provinciale Staten gekozen. En deze samenstelling van Provinciale Staten, die heeft ervoor gezorgd dat de landbouw- en voedselvisie zo is zoals die nu is. Daar zult u het mee moeten doen.

Daarom vinden we het jammer dat Gedeputeerde Staten ervoor kiest om aanbeveling 5 slechts gedeeltelijk op te volgen. Gedeputeerde Staten kiest ervoor om ruimte te laten voor afwegingen door een volgend college van Gedeputeerde Staten, ongeacht of dit college van Gedeputeerde Staten een andere lijn wenst te volgen. Met deze uitspraak is het mogelijk dat in een volgende Statenperiode een ander beleid wordt gevolgd. Dat kan niet de bedoeling zijn. Immers, wat er in deze periode is bedacht, bereikt en vastgelegd, kan niet zomaar in de prullenbak belanden. De SP heeft daarom een motie, waarvan het dictum luidt: besluit Gedeputeerde Staten opdracht te geven aanbeveling 5 van de Randstedelijke Rekenkamer alsnog onverkort over te nemen, daarvan in de toekomstige Statenperiode alleen af te wijken indien dit de landbouw- en voedseltransitie kan versnellen en in duurzaamheid kan verbeteren. Het is namelijk van groot belang dat de huidige plannen omtrent de landbouw- en voedseltransitie doorgang vinden. Wij moeten er namelijk voor zorgen dat we minder stikstof uitstoten, transport van voedsel, een gezondere bodem krijgen, verbouwen van voedsel en minder kunstmest, overschakelen van dierlijk naar plantaardig eiwit, minder vee. En dat mag niet vertragen. Nog beter is het als er in de Statenperiode van de nabije toekomst een versnelling van de landbouw- en voedseltransitie plaatsvindt. Onze provincie wordt dan sneller duurzaam. De SP hoopt dat er dan een Provinciale Staten zit die dat gaat realiseren. Bij deze dien ik deze motie in.

Motie 18-6 maart 2023
Geen rem op Landbouw- en Voedseltransitie

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Constaterende dat:

- *Er door Provinciale Staten van Noord-Holland in de afgelopen jaren een zorgvuldig beleid aangaande de Landbouw- en Voedseltransitie werd vastgesteld;*
- *Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van mening zijn dat het verstandig is het in de afgelopen jaren gevoerde beleid van de voedselvisie voort te zetten;*
- *De ambities van de voedselvisie worden gekoppeld aan andere ambities in de gebiedsprocessen;*
- *Tijdens de onderhandelingen na de verkiezingen van Provinciale Staten zaken kunnen veranderen;*
- *Gedeputeerde Staten vooruitloopt op deze mogelijke veranderingen door aanbeveling 5 van de Randstedelijke Rekenkamer niet onverkort over te nemen.;*

Overwegende dat:

- *Het zorgvuldige beleid van Provinciale Staten aangaande de Landbouw- en Voedseltransitie tevens ziet op de toekomst;*
- *Het niet de bedoeling is dat dit beleid doorkruist wordt door een toekomstige coalitie;*
- *Gedeputeerde Staten in de reactie stelt dat er ruimte dient te zijn voor afwegingen van een volgend College van Gedeputeerde Staten;*

- *Een bestendige overheid zich houdt aan gestelde doelen, ongeacht de kleur van de coalitie;*
- *De Randstedelijke Rekenkamer in aanbeveling 5 koerst op voldoende capaciteit en middelen passend bij de gestelde doelen voor de landbouw- en voedseltransitie;*
- *Gedeputeerde Staten deze aanbeveling van de Randstedelijke Rekenkamer onderschrijft.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Aanbeveling 5 van de Randstedelijke Rekenkamer alsnog onverkort over te nemen;*
- *Daarvan in de toekomstige statenperiode alleen af te wijken indien de Landbouw- en Voedseltransitie kan versnellen en in duurzaamheid kan verbeteren.;*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Anna de Groot (SP).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Deze motie maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen. En dan geef ik het woord aan mevrouw Koning van het CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Voorzitter, het onderzoek van de Rekenkamer gaat voornamelijk over de voedselvisie en beleid daaromheen. Bij de hoofdconclusie van het onderzoek wordt gesteld dat, om de maatschappelijke doelen voor onder meer stikstof, waterkwaliteit en biodiversiteit te behalen, veranderingen in landbouw- en voedselsysteem nodig zijn. Daar wordt meteen aan toegevoegd: hierbij is het van belang dat er voor agrariërs een verdienmodel blijft. In de commissie hebben wij als CDA ook al aangegeven dat er in het verdere rapport en bij de aanbevelingen niets met dat laatste punt wordt gedaan. Dat is een grote omissie, omdat het randvoorwaardelijk is voor het behalen van de doelen. Hoe zien toekomstige verdienmodellen eruit? Hoe worden de beleidsvoornemens en plannen getoetst op het feit of die ook bijdragen aan een verdienmodel voor agrarische ondernemers? Dat is totaal niet uitgewerkt. In de commissie hebben wij er ook al op gewezen dat bedrijven die extra duurzaam of speciaal voor de korte keten produceren, wat de provincie in de voedselvisie stimuleert, in de praktijk hun producten lang niet altijd kwijtraken. Partijen als D66 blijven maar roepen dat de agrarische ondernemers, die extra duurzaam en natuurinclusief produceren, meer voor hun producten krijgen. En dat is helaas niet per definitie zo. Was het maar waar. Consumenten haken af bij stijgende prijzen of zijn er gewoon niet. Het wensdenken van vele partijen sluit niet aan bij de praktijk. Er zijn consumenten die simpelweg niet meer kunnen betalen voor een voedselpakket. En los daarvan maken consumenten hun eigen keuzes. En dat mag. Maar die leiden lang niet altijd tot producten uit de korte keten of extra duurzame producten. Als voorbeeld Astrid Francis is die met een schuur vol aardappelen Beemster Valery blijft zitten, die zij voor de korte keten had geproduceerd. En Boeren van Amstel, die hun lokale, extra duurzaam geproduceerde melk niet kwijtraken. Consumenten in Amsterdam zeggen wel dat ze duurzame producten willen, maar blijken ze niet voldoende te kopen. Daar lopen initiatieven op stuk.

Mevrouw **STRENS** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Bent u het dan niet ook met D66 eens dat we juist moeten kijken hoe we van die producten die wel zo duurzaam geteeld zijn de afzetmarkt kunnen vergroten, zodat die ondernemers die die producten aanbieden daar ook een reëel bedrag voor krijgen?

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, dat betoog ik ook de hele tijd, dat er eerst goede verdienmodellen zijn en dat dan die ondernemers ook extra duurzaam op een andere manier kunnen produceren. Maar als daar geen verdienmodel in zit, dan kun je dat niet van ze vragen.

Mevrouw **STRENS** (D66): Ja, want ik hoor u hier toch weer een beetje zeggen van, goh, die producten, daar is geen markt voor, dus we blijven lekker op dezelfde manier doorgaan. Volgens mij is het belangrijk dat we kijken hoe we in balans met bodem, water en natuur die producten kunnen telen en zorgen ook als provincie, samen met de hele keten en de markt, hoe we die afzetmarkt kunnen vergroten. Bent u het daarmee eens?

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Waar een verdienmodel in zit, daar is het goed dat er aanpassingen zijn. Maar dat verdienmodel is cruciaal. Anders is het niet duurzaam, want dan kan een bedrijf niet doorgaan op die manier.

Mevrouw **VAN GEFFEN** (Namens Noord-Hollanders.): Ja, ik sla even aan op uw opmerking dat Amsterdammers geen biologische melk en dergelijke zouden willen. Is er aanleiding om te denken dat men dat in Den Helder, Enkhuizen, Haarlem, het Gooi en dergelijke anders wil. Waarom specifiek Amsterdammers?

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dat komt, omdat dat project Boeren van Amstel- Dat zijn de boeren die rond Amsterdam zitten. Zij hebben dus op een speciale manier melk geproduceerd met extra biodiversiteit en proberen dat af te zetten in Amsterdam. En daar blijken dus niet genoeg kopers te zijn. Mensen zeggen vaak wel van, wij willen meer duurzaamheid en we willen meer biodiversiteit, maar als het op betalen aankomt, dan laten ze het afweten. Daar zit het probleem.

Mevrouw **VAN GEFFEN** (Namens Noord-Hollanders.): Dus Amsterdam was alleen volgens. Dit speelt in de hele provincie?

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Je hebt niet overal Boeren van Amstel. Dit is een voorbeeld wat er juist in Amsterdam speelt. Daarom benoem ik dat.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dank u wel. Vraag aan de collega van het CDA. Erkent het CDA dat biologische producten per definitie duurzamer, diervriendelijker, groener zijn dan de gangbare producten uit de landbouw?

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Het is een andere teelt, biologische teelt. Maar diervriendelijkheid maakt geen verschil. In de gangbare landbouw wordt ook op dierenwelzijn enorm gelet en zijn er dezelfde regels. Het verschil is dat er geen kunstmest wordt gebruikt. En nou, daar zijn de meningen over verdeeld of dat nou extra, heel erg milieubelastend is of niet.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, allen hier, ook mensen thuis en vooral het CDA hier: dit is dus precies het probleem. Het CDA, maar ook iedereen die het CDA in de afgelopen vijftig jaar heeft gesteund, schotelt mensen, consumenten, voor dat het eigenlijk niet heel veel uitmaakt of je gangbaar koopt op biologisch. En is het CDA het dan niet met ons eens dat het dan ook niet onlogisch is dat er weinig prikkels zijn voor de consument om toch voor biologisch te kiezen als u weigert de waarheid te vertellen aan de kiezers dat de biologische producten veel beter zijn dan de gangbare?

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ik weiger niet om de waarheid te vertellen. Ik zeg toch dat het verschil is dat er bij biologisch geen kunstmest wordt gebruikt? Dat is de waarheid. En dierenwelzijn is bij beide bedrijfsvormen goed. Daar hebben we landelijke regels voor.

Oké, ik ga verder met mijn betoog. Het CDA wil dat GS de voedselvisie gaat aanpassen, voordat hij wordt meegenomen in het PPLG. De voedselvisie moet realistisch zijn en moet aansluiten bij de praktijk en bij het consumentengedrag. Wat ook opvalt, is dat Noord-Hollandse doelen uit de voedselvisie niet altijd goed aansluiten bij landelijk en EU-beleid.

Mevrouw **STRENS** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Begrijp ik nou goed dat het CDA eigenlijk hier terug wil in de tijd? Ik bedoel, dat doet u vaker. Maar u vraagt een vastgesteld document wat hier democratisch door de Staten is gegaan, om dat aan te passen. Het is gewoon vaststaand beleid, of u het daar nou mee eens bent of niet.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, op basis van het rapport van de Rekenkamer, waar ook diverse dingen in naar voren komen, en op basis van onze visie erop, vraag ik om het beleid aan te passen, voordat het meegenomen wordt in het PPLG. De Rekenkamer noemt het ook, dat die doelen in de voedselvisie niet goed aansluiten bij landelijk en bij uw beleid. Het staat in het rapport van de Rekenkamer waar we het nu over hebben. En daarom vraag ik ook dat daar ook een aanpassing komt, want de werkelijkheid is nadien nog weerbarstiger geworden.

De **VOORZITTER**: Een moment, voordat u verder gaat. De heer De Wit, een interruptie. VVD.

De heer **DE WIT** (VVD): Ja, dank voorzitter, want ik denk dat de collega van het CDA wat mij betreft in ieder geval een aantal herkenbare zorgen adresseert, waaronder het verdienmodel van de ondernemer. Volgens de VVD is dat ook een centraal onderdeel in ons beleid. Niet alleen in de voedselvisie, maar ook bijvoorbeeld in de stikstofplannen en de Natuurnetwerk Nederland-uitwerking. Maar daar gaat het even niet over. In het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer staat ook dat de effecten van het huidige beleid, zoals in de voedselvisie beschreven, nog niet geëvalueerd kunnen worden, omdat er nog een te korte tijd is geweest om ervaring op te doen. Bent u het dan niet met mij eens dat we beter even kunnen wachten tot we die effecten wel hebben en dan ook die discussie kunnen voeren op basis van feitelijk materiaal?

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dat zou ik met u eens zijn, als niet hier ook wordt gezegd dat deze huidige voedselvisie wordt meegenomen in het PPLG. Daarom vraag ik om aanpassingen. Die zijn ook gebaseerd op het rapport van de Rekenkamer. Maar dat punt wat ik net noemde – dan zal ik het nog een keer, voor de derde keer zeggen – dat de doelen uit de voedselvisie niet goed aansluiten bij landelijk en EU-beleid. Dus daar moet een aanpassing komen.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik snap het niet zo goed op dit moment. Wil het CDA nu het rapport van de Rekenkamer veranderen? Of wil het CDA de adviezen van de Rekenkamer ter discussie stellen? Ik begrijp het niet zo goed. Wat is nou de opdracht aan Gedeputeerde Staten of aan de Staten?

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Luister naar de rest van mijn betoog. Dan wordt het helemaal helder.

De **VOORZITTER**: Via de voorzitter. Mevrouw Koning.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dank u wel. Oké. Dus de werkelijkheid is nog weerbarstiger geworden door de nieuwe regels rond derogatie. Derogatie gaat over de hoeveelheid mest van vee die men op land mag aanbrengen. De voedselvisie geeft aan dat in 2030 de kringlopen op een zo laag mogelijk niveau gesloten moeten worden. De versnelde afbouw van de derogatie in een groot deel van Noord-Holland werkt precies averechts op dat doel. Er mag minder mest van eigen vee worden benut en dat draagt niet bij aan het sluiten van de kringloop. Waarom maakt GS niet gezamenlijk met het hoogheemraadschap bezwaar tegen de versnelde afbouw van derogatie in het gebied van het HHNK? Wij zien dat andere provincies, zoals Zuid-Holland, dat wel doen voor gebieden in hun provincie. Kan GS zich hiervoor inzetten in Noord-Holland om dat bezwaar in te dienen?

De Rekenkamer geeft verder aan dat er grote onduidelijkheid is over het doel van de voedselvisie om alle grondgebonden landbouw in 2030 natuurinclusief te laten zijn. De definitie van ‘natuurinclusief’ is niet helder, zelfs niet bij de WUR. Ik citeer uit het rekenkamerrapport, hè? Dit is terechte kritiek. Het is ook niet verstandig om alleen op natuurinclusief te focussen. Dat blijft ons een doorn in het oog. Als goede rentmeesters moeten wij erop toezien dat voedselzekerheid gewaarborgd blijft en dat voedseltelers ook een redelijke boterham moeten kunnen verdienen en niet uitgebuit worden door hoge eisen, waarvoor niet betaald wordt. Dus ik ben niet tegen duurzaamheid, ik ben alleen tegen eisen van duurzaamheid, waarvoor niet betaald wordt. Het is bijzonder jammer dat de Rekenkamer de opgenoemde aandachtspunten wel benoemd in het rapport, maar niet goed weergeeft in de aanbevelingen. Het CDA zal daarom een motie indienen om GS op te roepen om de voedselvisie aan te passen, zodat het een realistische visie wordt die aansluit bij de praktijk. Daarnaast willen wij dat verdienmodellen voor agrarische ondernemers veel meer aandacht krijgen in de voedselvisie. Beleid moet hierop getoetst worden. Zoals de voedselvisie er nu uitziet, is deze niet volhoudbaar en daardoor ook niet duurzaam. Het dictum van de motie luidt: de voedselvisie aan te passen en te voorzien van heldere informatie over verdienmodellen voor agrarisch ondernemers en hoe beleidsvoornemens hierop getoetst zullen worden. Ondernemers niet te verleiden tot het produceren van producten waar geen vraag naar is en de voedselvisie aan te passen, zodat beleidsvoorstellen realistisch zijn, aansluiten bij landelijke en Europese richtlijnen, duidelijk zijn en aansluiten bij de praktijk, waarbij ook rekening wordt gehouden met consumentengedrag.

Motie 19-6 maart 2023
Aanpassingen voedselvisie naar aanleiding van rapport Rekenkamer

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Constaterende dat:

- *De Randstedelijke Rekenkamer in haar aanbevelingen omtrent de voedselvisie enkele punten onbenoemd laat.*

Overwegende dat:

- *Aandacht voor belang van verdienmodellen voor agrarisch ondernemers in de voedselvisie en in de aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer ontbreekt;*
- *Verdienmodellen voor agrarisch ondernemers nodig zijn om beleid volhoudbaar en duurzaam te maken;*
- *Agrarisch ondernemers ook in de toekomst nodig zijn om de bevolking van voedsel te voorzien;*
- *De rekenkamer aangeeft dat er grote onduidelijkheid is over het doel van de voedselvisie om alle grondgebondenlandbouw in 2030 natuurinclusief te laten zijn onder andere omdat de definitie van natuurinclusief niet helder is, zelfs niet bij de WUR;*
- *De rekenkamer dit punt echter niet meeneemt in haar aanbevelingen;*
- *De rekenkamer aangeeft dat de Noord-Hollandse doelen uit de voedselvisie niet goed aansluiten bij landelijk en EU-beleid, maar ook dit punt niet meeneemt in de aanbevelingen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *De voedselvisie aan te passen en te voorzien van heldere informatie over verdienmodellen voor agrarisch ondernemers en hoe beleidsvoornemens hierop getoetst zullen worden;*
- *Ondernemers niet te verleiden tot het produceren van producten waar geen vraag naar is;*
- *De voedselvisie aan te passen zodat de beleidsvoorstellen realistisch zijn, aansluiten bij landelijke en Europese richtlijnen, duidelijk zijn en aansluiten bij de praktijk, waarbij ook rekening wordt gehouden met consumentengedrag.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Willemien Koning (CDA).

De **VOORZITTER**: En u gaat hem nu in dienen, de motie? Dan is er ondertussen ook een interruptie van mevrouw De Groot van de SP.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Ja, voorzitter, volgens mij gaat dit punt over de Randstedelijke Rekenkamer en de adviezen die de Randstedelijke Rekenkamer gegeven heeft van, moet Gedeputeerde Staten of Provinciale Staten die opvolgen, ja dan wel nee? En volgens mij is dit geen onderwerp van discussie bij dit onderwerp, maar is het eerder een motie Vreemd waar we het nu over hebben en heeft het CDA dit aangegrepen om een motie Vreemd in te dienen.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Nou, dat ben ik niet met u eens. Het Rekenkameronderzoek heeft bekeken hoe onze voedselvisie in elkaar zit en doet daarop aanbevelingen. En wij doen daar nog een extra aanbeveling bovenop, omdat de Rekenkamer die vergeten is.

De **VOORZITTER**: U bent aan het eind gekomen van uw betoog. Gaan we naar Statenlid Cardol van GroenLinks.

Statenlid **CARDOL** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik heb besloten toch nog maar een keer gebruik te maken van de laatste mogelijkheid om iets te zeggen in deze mooie zaal. Toen ik vier jaar geleden begon, dacht ik vooral het woord te zullen voeren over natuur, maar ik heb veel vaker gesproken over landbouw. Nou zijn natuur en landbouw gelukkig onlosmakelijk met elkaar verbonden, al lijkt het wel eens of we dat in Nederland vergeten zijn. Zonder natuur geen voedsel, maar ook zonder landbouw geen voedsel. GroenLinks is ervan overtuigd dat er een mooie toekomst is weggelegd voor onze boeren, maar dan wel met een landbouw in samenhang met de natuur en blijvend gericht op het produceren van gezond voedsel. Daarom zijn we trots op de voedselvisie die we met elkaar hebben vastgesteld. Het had van GroenLinks zo hier en daar nog wel een stukje verder mogen gaan, maar we maken het beleid nu eenmaal met elkaar, en de praktijk is taai. Het is mooi om te zien dat de Rekenkamer positief oordeelt over de voedselvisie, maar ook nog een aantal goede aanbevelingen doet. Zo is wel helder dat een voedseltransitie niet

kan zonder een visie op de intensieve veehouderij en dat de transitie van de landbouw ook vraagt om een visie op de bollenteelt. Mooi niettemin dat het college de meeste van de aanbevelingen overneemt. En wat ons betreft is er geen aanleiding om nu de voedselvisie ter discussie te stellen of daar veranderingen in aan te brengen, zeg ik alvast maar.

In de commissie hebben we geconstateerd dat de voedselvisie onverkort moet worden meegenomen naar het proces van het PPLG. Wat ons betreft staan de doelen en ambities van de voedselvisie recht overeind en bieden de gebiedsprocessen een mooie kans om te werken aan een groen, gezond en leefbaar platteland voor alle Noord-Hollanders. Om daarover geen misverstand te laten bestaan, dienen we een motie in, mede-ingediend door PvdA en D66, met het volgende dictum. Provinciale Staten verklaren dat de doelen en ambities van de voedselvisie uitgangspunt dienen te zijn voor het op te stellen Provinciaal Programma Landelijk Gebied voor Noord-Holland. En punt 2, dat het proces om te komen tot een PPLG en de uitvoering ervan in de gebiedsprocessen niet mogen leiden tot vertraging van de landbouw- en voedseltransitie in Noord-Holland, maar dat het PPLG en de gebiedsprocessen worden gebruikt als aanjager voor realisatie van de voedselvisie. De voedselvisie is vastgesteld voor de periode tot 2030 en de financiering is nog enige jaren gegarandeerd. Wij beperken ons in deze motie dan ook expliciet tot de doelen en de ambities van de voedselvisie in relatie tot het PPLG. En daarmee is de motie iets anders dan de motie van de SP, die wij niet zullen steunen, omdat daar veel nadrukkelijker in aangegeven wordt dat er ook financiële consequenties uit getrokken moeten worden door de relatie met aanbeveling 5 van de Rekenkamer. En toen zweeg ik even.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Ja, voorzitter, dank u wel. Ik zou van meneer Cardol graag willen weten wat die financiële consequenties dan zijn, anders dan dat ze nu zijn?

Statenlid **CARDOL** (GL): U vraagt in uw motie – ik heb hem hier niet bij de hand – in feite: omarm aanbeveling nummer 5 van de Rekenkamer. Daarin wordt expliciet gesproken over voldoende capaciteit en middelen ter beschikking stellen voor uitvoering van de voedselvisie. Volgens mij is die capaciteit en zijn die middelen er op dit moment en is er dus geen reden om in die zin over ons graf heen te regeren, wil ik maar zeggen, naar een volgende periode en nu daar vindt nieuwe financiële consequenties aan te verbinden.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Dan is er volgens mij ook geen reden om de motie van GroenLinks en anderen in te dienen, want hè, ik bedoel, wij hebben vastgesteld wat de financiële consequenties zijn. De bedoeling is, laten we zeggen, dat er niet minder financiën naar dit beleid gaan. Dus ik zie helemaal de noodzaak van de motie van GroenLinks en anderen niet in.

Statenlid **CARDOL** (GL): Voorzitter, dank u. Ik denk dat het grote verschil erin zit dat wij niet een actie van GS vragen. Wij stellen voor dat Provinciale Staten nog een keer voor alle zekerheid verklaren dat de voedselvisie leidend is voor het PPLG-proces voor zover dat de doelen en ambities in de voedselvisie betreft. En dat we het PPLG in de gebiedsprocessen moeten aangrijpen om de voedselvisie door te zetten. Dus wij laten PS nog een keer een verklaring doen, omdat we denken dat het verstandig is op dit moment om die uitspraak met kracht nog een keer te doen vlak voor we in het proces van PPLG terechtkomen.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, ik heb twee punten. Ik ben een beetje overvallen door dit. De coalitiepartijen vragen ons altijd op de woensdag voor de vergadering alvast onze voorstellen op te sturen, zodat zij erover na kunnen denken. Ik ben even benieuwd: wanneer heeft u uw voorstel naar ons gestuurd?

Statenlid **CARDOL** (GL): Nee, ik heb het voorstel nog niet naar u toegestuurd. Dat komt, omdat die pas op een laat moment tot stand is gekomen.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, op een heel laat moment. Maar dan een tweede vraag, want ik weet dus echt niet wat dit precies inhoudt. Waar wij ons zorgen over maken, is dat de intensieve veehouderij weer als een soort van 'het hoort niet bij voedselbeleid, het is economisch beleid, dus we nemen het helemaal niet mee, ook niet in het PPLG'. Dat is wel een groot punt waar wij ons zorgen over maken als het gaat om het gemis dat er nu is in de voedselvisie. Zegt u nou

eigenlijk, dat gemis dat we nu hebben in die voedselvisie, dat zetten we gewoon lekker door richting het PPLG? Of zegt u nou, dat is ook voor verbetering vatbaar richting die PPLG in juli?

Statenlid **CARDOL** (GL): Volgens mij was mijn stelling net dat het PPLG-proces niet kan in een voedselvisie. Een visie op de transitie van de landbouw niet kan zonder intensieve veeteelt en bollenteelt daarin mee te nemen. Maar ik zeg ook dat ik het niet verstandig vind op dit moment wijzigingen in de voedselvisie aan te brengen. Vind ik het ook niet zo netjes in de allerlaatste vergadering van deze coalitie. Dus ik neem aan dat dat in het PPLG een plek krijgt, want dat is een van de aanbevelingen waar bij GS positief op reageert.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Oké, dan begrijp ik de collega veel beter. En dat is fijn, want dat is precies waar onze motie straks over gaat.

De **VOORZITTER**: Heeft u nog een vraag?

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja. Of hij die motie straks gaat steunen. Want dat gaat niet over de wijziging van de huidige voedselvisie, maar inderdaad het meenemen voor de toekomst. Dus begrijp ik hem goed dat GroenLinks die motie straks gaat steunen?

Statenlid **CARDOL** (GL): Dat begrijpt u niet helemaal goed, maar dat is het vervolg van mijn betoog. Intussen dien ik even de motie bij u in.

Motie 20-6 maart 2023
Voedselvisie Noord-Holland basis voor Provinciaal Programma Landelijk Gebied

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023
Constaterende dat:

- *De Voedselvisie Boer en Business in Balans van de provincie door de Staten is vastgesteld als perspectief op weg naar een duurzaam voedselsysteem in Noord-Holland.*
- *De Randstedelijke Rekenkamer op hoofdlijnen positief is over de Voedselvisie, maar wel een aantal aanbevelingen heeft geformuleerd.*
- *Gedeputeerde Staten in reactie op het rapport van de Rekenkamer hebben aangegeven de meeste aanbevelingen van de Rekenkamer te kunnen omarmen.*

Overwegende dat:

- *De provincie de komende jaren, zo niet decennia, een belangrijke rol gaat spelen in de transitie van de landbouw in Noord-Holland.*
- *Hiervoor reeds op korte termijn de uitgangspunten zullen worden geschetst in het eerste concept van het Provinciaal Programma Landelijke Gebied (PPLG).*
- *Bij bespreking in de commissie NLG is geconstateerd dat de doelen en ambities van de Voedselvisie onverkort als input dienen voor het komende proces rond het PPLG.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *De doelen en ambities van de Voedselvisie uitgangspunt dienen te zijn voor het op te stellen Provinciaal Programma Landelijk Gebied voor Noord-Holland.*
- *Het proces om te komen tot een PPLG en de uitvoering ervan in de gebiedsprocessen niet mogen leiden tot vertraging van de Landbouw- en Voedseltransitie in Noord-Holland, maar dat het PPLG en de gebiedsprocessen worden gebruikt als aanjager voor realisatie van de Voedselvisie.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Rien Cardol (GroenLinks), Aukelien Jellema (PvdA) en Amélie Strens (D66).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En die maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen.

Statenlid **CARDOL** (GL): Want, voorzitter, mijn volgende zin begint met: er liggen nog enkele andere moties voor. En een van die moties is de motie over het doorlichten van de landbouwsubsidies, die de Partij voor de Dieren heeft ingediend. Wat ons betreft een sympathieke motie, maar mogelijk overbodig en deels ook vrijwel onmogelijk uit te voeren. Landelijke subsidies vanuit het GLB zijn niet of nauwelijks door ons te beïnvloeden, maar wij zijn

heel benieuwd welke stappen het college al heeft gezet op dit punt en welke de gedeputeerde nog wil zetten. En wachten dus wat dat betreft de reactie van het college af.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel. Ik hoor vooral een zorg over de uitvoerbaarheid van deze motie. Maar zoals onze collega's weten: wij laten onze moties altijd toetsen door ambtenaren op uitvoerbaarheid en daar was het advies ook: het is uitvoerbaar. Dus wat is precies het bezwaar van GroenLinks hierin?

Statenlid **CARDOL** (GL): Voorzitter, dat zijn precies de twee punten die ik net noemde. Ik denk dat de motie in die zin deels overbodig is, omdat er al heel veel gebeurt op dit gebied. Maar dat is aan de gedeputeerde. Daarom vraag ik de gedeputeerde daar toelichting op te geven. En dat de beïnvloeding van de landelijke subsidieregelingen door de provincie heel ingewikkeld is. Dus die kunnen we wel doorlichten daarop, maar dat zal weinig opleveren, schat ik in.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, als eerste, dus er gebeurt al veel. Nou ja, de Randstedelijke Rekenkamer, die zegt dus: daar zit een zorgpunt over de besteding van die subsidiegelden, of dat wel echt goed, doelmatig gebeurt. Daar zie je dus veel onduidelijkheid over. Dus het enige wat we vragen, en is GroenLinks het daarin met ons eens, dat we dat advies van de Rekenkamer oppakken en dat we kijken wat we daarin kunnen aanscherpen eventueel vanuit onze mogelijkheden als provincie? Dat is het enige waar deze motie namelijk om vraagt.

Statenlid **CARDOL** (GL): Maar volgens mij zal blijken uit het antwoord van de gedeputeerde dat dit op een hoop punten al gebeurt – daar toetst de ambtenarij denk ik niet op, maar dat is een politiek antwoord – en is het in die zin overbodig om daar extra maatregelen op te nemen.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, meneer Cardol.

Statenlid **CARDOL** (GL): Voorzitter, ik schat in dat er in de komende vier jaar nog heel veel in deze zaal over dit onderwerp gesproken gaat worden, want de toekomst van onze mooie provincie hangt hier mede vanaf. En ik wens u en de nieuwe Statenleden heel veel wijsheid en geduld met dit uitdagende dossier. Dank u.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En dan gaan we verder met mevrouw Jellema van de PvdA.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Voorzitter, dank u wel. Het Rekenkamerrapport is voor ons de Partij van de Arbeid helder en met goede aanbevelingen die GS ook grotendeels overnemen. Daar hebben wij het over gehad in de commissie en daar hoeven we het nu niet opnieuw over te hebben, of we hoeven dat niet over te doen? Ik wil nog wel even graag namens mijn partij reageren op een aantal ingediende moties.

De motie van de SP, die ondersteunen wij niet. In de dicta wordt over de grens van deze Statenperiode heen gekeken en zelfs geprobeerd te regelen. En dat kan niet. Dat zou je ook niet moeten willen. Daarvoor in de plaats hebben wij wel meegetekend met een andere motie die GroenLinks zojuist heeft aangekondigd en aan u heeft overhandigd, voorzitter.

De motie van de Partij voor de Dieren met de dicta alle subsidies voor landbouw, waaronder subsidies voor het plattelandsontwikkelprogramma, te toetsen aan de vraag of zij effectief kunnen bijdragen aan de doelen van de voedselvisie. We hebben begrepen dat dit of al gebeurt met de eigen provinciale subsidies of dat dit met Europese subsidies niet kan. Maar wij wachten evengoed nog even de reactie van de gedeputeerde daarover af. Maar het lijkt ons zeer onwaarschijnlijk dat we vol in zouden zetten op subsidies die ons eigen beleid niet ondersteunen of die zelfs tegenwerken. Dat kan er bij mij niet in.

En de motie van het CDA met het dictum die vraagt om de voedselvisie aan te passen en die suggereert dat beleidsvoorstellen niet realistisch zouden zijn, daarmee zouden wij willen zeggen, au contraire. Zouden wij de voedselvisie onrealistisch willen noemen? Nee, helemaal niet. Wel ambitieus.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Ja, ik vroeg me af of mevrouw Jellema het niet ontzettend jammer zou vinden als het beleid, wat zij in de afgelopen vier jaar heeft gemaakt en ondersteund, nu omver geschoffeld wordt. En zou u willen dat al dat beleid zou verdwijnen, omdat er nieuwe verkiezingen komen?

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Dat zou ik verschrikkelijk jammer vinden, natuurlijk, maar dan sluit ik mij aan bij meneer De Wit, die zegt dat daar nu straks in eerste instantie de kiezers over gaan. En als we de goede keuze maken, beste kiezer in den lande, thuis, in heel Noord-Holland, dan zal dat niet gebeuren.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Dus de keuze voor u die de kiezer gemaakt heeft een jaar of drie en een heleboel maanden geleden, die telt nu niet meer?

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Ik hoop het wel. Ik hoop dat ze weer bij ons terugkomen. Maar daar hebben wij in zoverre invloed op dat het- Kijk, mevrouw De Groot, een periode van vier jaar is in ons democratische bestel vier jaar en dan is er een nieuwe ronde, nieuwe kansen, nieuwe uitkomsten, en daar hebben wij ons met zijn allen in te voegen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw De Groot, tenzij u een andere vraag heeft, want dit punt is nu voldoende besproken volgens mij. Als u geen andere vraag heeft dan- Want anders gaat iedere interruptie over hetzelfde punt. Statenlid Kostić.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel. Toch een vraag. U zegt eigenlijk: ik kan me niet voorstellen dat wij tegen onze eigen ambities dat geld besteden. Nou, dat is heel aimabel dat u dat zegt. Maar het past tegelijkertijd niet bij uw controlerende functie. Toch is het niet aan u om juist af en toe te kijken van, nee doen we eigenlijk onze taak? Is het allemaal in lijn? Want het is natuurlijk ook menselijk om ons te vergissen en om af en toe fouten te maken. Subsidies zijn ingewikkeld genoeg. Bent u het daar met ons eens?

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Ik kan het me inderdaad niet voorstellen, maar kijkt u even naar gedeputeerde Zaal? Zij was bij de vaststelling van de voedselvisie de uitputting nabij. Zij heeft daar zo ontzettend veel werk aan gehad en zo ontzettend hard haar best gedaan. En dat onderschrijven wij. En wij kunnen ons niet anders dan voorstellen dat die doelen, zo lang wij hier zitten – en dat is dus nog twee weken –gestand zullen doen en dat we daaraan met vereende krachten blijven werken.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Nee, volgens mij, we kunnen ons vinden in de doelen. Wij hebben daar natuurlijk ook samen met de gedeputeerde heel hard aan gewerkt. Dus we kennen de uitputtingsslag. Maar waar het om gaat is, als je kijkt naar de praktijk qua besteding van subsidiegelden, is dat het niet altijd even goed gaat. Als je kijkt naar een onderzoek dat door de Randstedelijke Rekenkamer in Drenthe is gedaan specifiek op dit punt, landbouwsubsidies, blijkt dat ze niet doelmatig of niet altijd even doelmatig zijn besteed. Dus nogmaals de vraag aan u: wat doet u dan denken dat wij absoluut ons niet kunnen vergissen, zoals Drenthe zich wel heeft kunnen vergissen? Wat is het verschil tussen Drenthe en Noord-Holland daarin?

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Nou, er zullen heel veel verschillen tussen Drenthe en Noord-Holland zijn, maar misschien is het grootste verschil wel dat ik vertrouwen heb. Vertrouwen in deze voedselvisie, vertrouwen in het feit dat deze gedeputeerden tot aan het gaatje zal gaan om deze voedselvisie in deze periode tot een goed einde te brengen. En nog even naar mevrouw De Groot. Natuurlijk, daar zit een harde return op 15 maart, maar we gaan ervoor.

De **VOORZITTER**: Aanvullende vraag? Niet over hetzelfde onderwerp.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Nee, maar ik wil even samenvatten, want ik begrijp het nog niet helemaal goed.

De **VOORZITTER**: Geen samenvatting. Liever een vraag.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Begrijp ik de PvdA goed dat ze niet willen kijken of het geld voor de landbouw doelmatig is besteed tot nu toe? En of er verbetering in mogelijk is.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Statenlid Kostić, ik word zo verdrietig van uw wantrouwen.

De **VOORZITTER**: Ik ga nu geen aanvullende vraag meer- Want het is elke keer dezelfde vraag en volgens mij heeft mevrouw Jellema naar eer en geweten geantwoord en er komt geen ander antwoord meer. Dus wat mij betreft gaat mevrouw Jellema verder met haar betoog.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): De shoot-out is dan nog even voor de motie van het CDA met een dictum over het aanpassen van de voedselvisie. Het zou zelfs beleidsvoorstellen niet realistisch betitelen. O, dat had ik al gezegd: au contraire. Dat vond ik zo'n mooie uitdrukking, dus dat ga ik nog een keer zeggen. Wat we wel natuurlijk merken – en dat heb ik ook in de commissie gezegd –: de consumenten moeten om. En ja, dat is in deze huidige periode van grote inflatie natuurlijk hartstikke moeilijk. De consument moet in eerste instantie natuurlijk ook om zijn of haar portemonnee denken. En de keten, heb ik ook in de commissie gezegd, is zo sterk als de zwakste schakel. Maar dat vliegwiel, dat moeten we op een of andere manier aangezwengeld krijgen en dan zal die voedselvisie ook gaan vliegen. Daar willen wij blijvend aandacht voor vragen, en daar gaan wij voor.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Gaan we dit naar de heer De Wit van de VVD.

De heer **DE WIT** (VVD): Ja, voorzitter, dank voor het woord. Ik wil eigenlijk niet de hele discussie van de commissievergadering gaan herhalen, maar ik hecht er toch aan om de twee lijnen, die onze fractie mist in het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer, ook hier toe te voegen.

En dat is de eerste lijn van de geopolitiek. Voedsel kan en zal waarschijnlijk in de komende jaren ook op het wereldtoneel een strategisch wapen kunnen zijn. En dat hangt ermee samen, ook met het punt wat eerder in deze zaal is gemaakt door collega's, met voedselzekerheid. Het is niet vanzelfsprekend dat er altijd maar bloemkool, een pak melk of spinazie in de supermarkt ligt. En daar hebben we denk ik ook heel veel te koesteren als politiek, dat mensen in ons land zich daarvoor willen inzetten, niet alleen met hun energie en daadkracht, maar ook op de meest efficiënte manier wereldwijd koploper op het gebied van innovatie. En dat moeten we denk ik in Nederland, zeker ook in Noord-Holland absoluut blijven koesteren. We komen er niet mee weg op het Europese toneel, en daarmee ook op het wereldtoneel, om dat facet van de landbouw te negeren.

En het tweede punt wat ik wil toevoegen, en dat sluit ook aan op de worsteling die we in de commissie hebben besproken, maar ook die net in het debat over het verdienmodel van de ondernemer terugkwam: uiteindelijk is een agrariër, een boer of een tuinder, heel vaak prijsnemer op de wereldmarkt, op een veiling waar een product voor de klok gaat of in contracten waar de marktprijs geldt. En dat betekent nogal wat voor de knoppen waar we aan kunnen draaien als provincie als het gaat om dat verdienvermogen van die ondernemer. Ik denk dat we heel terughoudend moeten zijn in te bedenken dat wij wel het verdienmodel voor de ondernemer kunnen bepalen, want dat werkt volgens mij niet zo. We kunnen vanuit Haarlem volgens mij niet dusdanig beleid hier neerleggen dat een boer in Sijbekarspel of Abbekerk gaat denken: nou, daar ga ik mijn bedrijf even op inrichten. Maar het is wel een belangrijk onderdeel, een centraal onderdeel ook, durf ik wel te stellen, van de voedselvisie, zoals die er nu ligt, dat we wel met de ondernemers kijken naar het belang van het verdienmodel en dat we ook, ja, laten we zeggen, de praktijk laten spreken in wat wij hier beleidsmatig met elkaar doen en afspreken. In het kader van de aanbevelingen, daar kan ik kort over zijn. Ik vind het belangrijkste punt om nog even expliciet te noemen, dat de VVD eraan hecht om eerst de effecten van de huidige voedselvisie te gaan zien en daarop te kunnen monitoren, voordat we een nieuw beleid of ander beleid gaan voeren. Het lijkt ons heel verstandig om eerst te kijken wat de resultaten in de praktijk zijn van wat we de afgelopen jaren hebben ingezet, voordat we eventueel weer ander beleid over de sector uitstorten, waarvan we misschien niet helemaal weten wat de impact daarvan is.

De heer **BAUDET** (FvD): Ik vroeg me af hoe de geachte afgevaardigde die resultaten van het beleid dan zou willen meten. Wil hij daar empirisch onderzoek naar doen bijvoorbeeld? Of wil hij dat op basis van de huidige modellen, de rekenmodellen, bekijken? Wat stelt hij voor?

De heer **DE WIT** (VVD): Ja, voorzitter, wij hebben dit punt al een aantal keren geadresseerd ook bij, laten we zeggen, wat voor maatregelen gaan we bedenken vanuit die voedselvisie om die beleidsdoelen, die we hebben, in de praktijk om te zetten. Wat onze fractie voorstaat, is dat we dat geld, dat we daar uitgeven aan bepaalde projecten of subsidies voor ondernemers, dat we kijken: wat is nou het effect geweest van die subsidie op wat het bedrijf kon doen? En sluit dat aan bij het doel wat we hadden? Dus Het gaat erom dat je uiteindelijk wil dat je belastinggeld zorgvuldig besteed wordt. En als wij een regeling hebben die in de praktijk niet werkt, dan moeten we daar de ogen voor open hebben en zorgen dat we die regeling aanpassen tot iets wat wel werkt in de praktijk. Dus dat is de manier hoe ik dat wil doen.

De heer **BAUDET** (FvD): Ja, dat was mijn vraag niet. Mijn vraag was hoe de afgevaardigde van de VVD wil beoordelen of het beleid effect zou hebben gehad. Want het punt namelijk, het hele stikstofbeleid – dat zal ook de aard zijn van mijn bijdrage straks – is gebaseerd op een model, op een rekenmodel, het AERIUS-model. Dat is nu waardoor het beleid wordt gestuurd. Maar dat wordt dus niet getoetst aan de empirie. Dus er worden geen proefmonsters genomen in de grond. Zou ik de VVD aan mijn zijde kunnen vinden, als men wil kijken naar het effect van het beleid, om dan dus ook de empirie mee te nemen? Om niet alleen maar in die modellenwerkelijkheid te blijven hangen, maar daadwerkelijk boswachtertjes naar die velden toe te sturen, daar proefmonstertjes te laten nemen, naar een lab te nemen en daar te kijken of die stikstofdepositie inderdaad verandert.

De heer **DE WIT** (VVD): Ja, twee dingen, voorzitter. Allereerst, we praten hier over de voedselvisie en daar staat geen beleid in over stikstof. En waar het gaat om de maatregelen die we vanuit de voedselvisie nemen – want daar gaat dit rapport van de Rekenkamer over – daarvan zeg ik, daar hebben we subsidieregelingen. En ik wil weten of de doelen, zoals het stimuleren van de kortere keten of gesprekken die we voeren in de retailketen om het verdienvermogen van de ondernemer te versterken, van dat soort zaken wil ik weten of het in de praktijk werkt. En als dat niet werkt, moeten we het beleid aanpassen. Op het punt dat de collega van Forum voor Democratie maakt, wil ik zeggen dat de VVD er groot voorstander van is om te kijken in de natuur: wat is de staat van de natuur, hoe komt dat en welke maatregelen kunnen we nemen ter verbetering van de staat van de natuur? Maar dat is niet waar dit rapport van de Rekenkamer aanbevelingen op doet.

De **VOORZITTER**: Heeft u een aanvullende vraag, meneer Baudet?

De heer **BAUDET** (FvD): Ja. Dus het nog een keer dan op het laatste punt. Dus de VVD is er een voorstander van om te kijken naar het effect op de natuur. Maar is de VVD ook bereid om dat effect op de natuur daadwerkelijk empirisch te bekijken of wil de VVD vasthouden aan wat we nu uitsluitend doen in Nederland? Namelijk, het invoeren in een computermodel.

De heer **DE WIT** (VVD): Ja, voorzitter, enigszins buiten de orde, maar ik ga graag in op dit punt, omdat het heel belangrijk is, ook voor die ondernemers in deze sector die keihard werken voor ons voedsel. Ik vind en de VVD vindt, dat ecologen het veld in moeten gaan om te kijken wat er met die natuur aan de hand is. En dat doe je niet van achter een bureau, maar dat doe je in het veld. Dat doet de provincie ook. Daar zijn we nu mee bezig en dat zal ook een belangrijk onderdeel zijn van het programma landelijk gebied, waar we ongetwijfeld de komende jaren nog veel over zullen spreken.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, dank u wel. Ik ben blij dat de VVD onze zorgpunten ondersteunt en ook aangeeft dat de verdienmodellen belangrijk zijn en dat voedselzekerheid belangrijk is en dat u aangeeft dat u effecten van een voedselvisie nog wilt gaan onderzoeken en monitoren. Maar bent u het dan met mij eens dat de voedselvisie, zoals die er nu ligt, nog niet opgenomen kan worden in het PPLG? Dat eerst die effecten gezien moeten worden en aangepast moeten worden.

De heer **DE WIT** (VVD): Ja, voorzitter, er ontstaat vandaag een wat merkwaardige situatie met allerhande moties die worden ingediend over bestaand beleid. Over het bestaande beleid, namelijk de voedselvisie, heb ik te zeggen: ik wil daarvan eerst de effecten in de praktijk zien en dat ook onderbouwd kunnen hebben op basis van feitelijkheden van 'hoe werkt nou het beleid wat we bedacht hebben met elkaar', voordat ik dat beleid zou willen aanpassen of ander beleid zou willen gaan toevoegen aan dat beleid. Dus dat op het punt van het huidig beleid. Nou, dan zijn er twee moties ingediend. Laat ik daar gelijk maar even op ingaan, voorzitter. Heb ik ook gelijk gehad. En dan kom ik ook aan de vraag van de collega. De VVD is het niet eens met de SP, en we delen ook niet de zorgen die de SP uit. We hebben respect voor de kiezer. Dus we zullen tegen die motie stemmen. En de andere motie van GroenLinks, die zegt in feite: we hebben huidig beleid en daar staan we achter – even mijn platte vertaling daarbij, ik hoor graag als het anders is van de collega – en daar nog even een dikke streep onder zetten dat we dat belangrijk vinden. Nou, die dikke streep wil ik er zeker onder zetten, hoewel wellicht overbodig. Temeer, omdat ondernemers in die agrarische sector zelf ook willen verduurzamen. Dat is volgens mij de centrale ambitie uit die voedselvisie. Die ambitie moeten wij volgens mij ook meenemen in het PPLG. Dus wat dat betreft zit ik daar op die manier in.

De **VOORZITTER**: Nog een aanvullende vraag?

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja. Als u dus wel die ambitie mee wil nemen in het PPLG, maar er ontbreken gewoon essentiële onderdelen, wat u zelf ook aangeeft, dan kunnen we die toch eerst toevoegen, voordat het meegenomen wordt in de PPLG? Anders zijn we toch niet goed bezig met elkaar?

De **VOORZITTER**: Dit was de laatste vraag op dit onderwerp. De heer De Wit.

De heer **DE WIT** (VVD): Ja, voorzitter, het lijkt me sowieso buitengewoon verstandig dat we als provincie ons bestaande beleid meenemen in het PPLG. Dat geldt niet alleen voor de voedselvisie, maar ook voor andere beleidsdomeinen. Het zou gek zijn om de PPLG aan te grijpen om ons hele beleid ter discussie te stellen. Maar aan de andere kant ben ik met de collega eens – althans, als ik het zo mag vertalen – dat we in de consultatie naar hoe tot zo'n PPLG te komen we ook moeten kijken naar hoe dingen in de praktijk werken. En als dingen niet werken, moeten we volgens mij onze ogen en oren open hebben om te kijken hoe we daarmee om moeten gaan en moeten we ook bereid zijn ons beleid daarop te kunnen aanpassen. En volgens mij is dat een evident onderdeel van het hele beleidsprogramma wat dat PPLG voorstaat, wat natuurlijk een ongelooflijk grote impact heeft op het platteland en wij er volgens mij als politiek niet mee wegkomen om alleen maar hier in een zaaltje te zitten met elkaar en beleid te schrijven en onze ogen en oren niet open te doen voor wat er daadwerkelijk buiten in Noord-Holland gebeurt.

De **VOORZITTER**: Dank. Gaat u verder?

De heer **DE WIT** (VVD): Ja, voorzitter, dan heb ik in ieder geval aangegeven dat we tegen de motie ook van de SP zullen stemmen en dat we met de pennestreep onder de motie van GroenLinks, dat we die overwegen om mee te geven op die manier met de huidige scope van de voedselvisie in acht nemend en ook het budget dat eraan is gekoppeld. En dat raakt ook aan de laatste motie, waar eerder in de discussie ook al bij stil is gestaan. Dat is de motie van de Partij voor de Dieren. Wij denken dat dat geen noodzakelijke maatregel is om nu onderzoek te doen naar dat soort financieringsopties. Wij denken dat de voedselvisie een huidig financieringsinstrument heeft, namelijk de begroting die erbij zit tot met 2024. En dat lijkt mij afdoende om het beleid van de voedselvisie financieel te kunnen uitdragen. Wij zien niet de noodzaak om naar andere regelingen te kijken, waaronder de POP-gelden of vanuit het landbouwportaal – ik noem maar even wat – of daar nog verdere aanpassingen nodig zijn.

En tot slot wil ik afsluiten met een punt te onderstrepen wat de VVD belangrijk vindt, ook vanuit de aanbevelingen en de reactie van het college daarop uit het rapport van de Rekenkamer. Dat is dat ons college ogen en oren open heeft voor wat er gebeurt qua wet- en regelgeving en wat voor effecten dat kan hebben in de praktijk waar de wet- en regelgeving misschien hetzelfde doel beoogt, maar in de praktijk ergens anders uitkomt. En we zijn er blij mee dat het college dat blijft doen en dat ook op die manier oppakt. En dat willen we graag bij deze onderstreept hebben. Tot zover.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het is ondertussen 13.15 uur. Ik ga nu het debat schorsen tot 14.00 uur, zodat u kunt lunchen. De lunch staat klaar in de Johan Remkeszaal. Dan zie ik u graag om 14.00 uur terug en dan vervolgen wij dit debat.

Schorsing 13.17 tot 14.07 uur.

De **VOORZITTER**: Geachte Statenleden, mag ik u verzoeken weer te gaan zitten? Ik kan u melden dat de storing van iBabs weer is opgelost. Dat bleek overigens een landelijke storing te zijn, waarbij het uploaden van documenten niet goed ging. Dus mocht het zo zijn dat u de moties niet kon uploaden, of downloaden, moet ik zeggen, dan heeft dat te maken dat er een uploadstoring was, voor de technici onder ons. En ik zie dat wij een zakje met klaprozen hebben ontvangen van de PvdA. Ik ben benieuwd wat er nog meer deze middag op mijn bureau verschijnt. Dus mocht er straks nog een schorsing nodig zijn om even ergens iets te gaan halen, dan hoor ik dat graag. Maar dank voor deze attentie.

We waren aanbeland, ik heropen de vergadering, bij agendapunt 9. Dat ging over het eindrapport van de Randstedelijke Rekenkamer landbouw- en voedseltransitie. We zitten in de eerste termijn en ik ga het woord geven aan mevrouw Strens van D66.

Mevrouw **STRENS** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. De boeren in Noord-Holland weten op een innovatieve en efficiënte wijze voedsel te produceren. Maar we moeten eerlijk zijn: de wijze waarop we op dit moment voedsel produceren, heeft te veel negatieve effecten op het klimaat, de bodem, de waterkwaliteit, de natuur en het milieu. Het moet en kan radicaal anders. D66 streeft naar een duurzaam voedselsysteem dat goed is voor de omgeving, maar ook voor het verdienvermogen van de boer. Het voorliggende rapport van de Randstedelijke Rekenkamer doet een achttal duidelijke aanbevelingen voor de noodzakelijke landbouw- en voedseltransitie in Noord-Holland. D66 is blij met dit rapport en de wijze waarop GS de aanbevelingen overneemt.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, ik kan het toch niet laten om hier even naartoe te lopen als u in het algemeen stelt dat de wijze waarop wij voedsel produceren, dat het daarmee zo slecht gesteld is, terwijl in Nederland toch het voedsel wordt geproduceerd met de minste impact op het milieu. Als u daar echt bewijzen voor hebt dat alles zo slecht is, waar zijn die dan? Er zijn echt heel veel dingen die ook heel goed gaan met de voedselproductie in Nederland. Bent u dat met mij eens?

Mevrouw **STRENS** (D66): Ik geef hier alleen aan, mevrouw Koning, dat het wat ons betreft te veel negatieve impact heeft. En dat zie je niet alleen als je kijkt naar de stand van de natuur, de stand van bijvoorbeeld de waterkwaliteit. Dat benoem ik. Maar uiteraard gaan er gelukkig ook in Noord-Holland heel veel dingen goed.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Mevrouw **STRENS** (D66): In de commissie is al uitgebreid over dit rapport gesproken. Daar is ook besproken dat de verdere uitvoering van de voedselvisie onderdeel zou worden van het PPLG en wordt uitgewerkt in de gebiedsprocessen. Wat D66 betreft staan de vastgestelde doelen en ambities uit de voedselvisie niet ter discussie en dienen die als input voor de gebiedsprocessen. De motie, al ingediend door collega Cardol van GroenLinks, dienen wij daarom ook mede in. De verschillende doelen uit de voedselvisie kunnen per gebied natuurlijk wel een andere uitwerking krijgen. Zo zien wij bijvoorbeeld in de Kop van Noord-Holland kansen voor grootschalig verbouwen van groentes of wellicht bonen ten behoeve van de eiwittransitie, terwijl de veenweidegebieden in Laag Holland geschikt kunnen zijn voor extensieve landbouw in combinatie met natuur. D66 is blij met de ingeslagen weg en zal ook de volgende periode de uitvoering van het PPLG kritisch blijven volgen. Waarbij ik nog maar eens herhaal dat iedere agrarische ondernemer, die bereid is om mee te gaan in de landbouw- en voedseltransitie en in balans met het klimaat, de natuur, de bodem en het milieu zijn bedrijf wil runnen, op onze steun kan rekenen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Baudet van Forum voor Democratie.

De heer **BAUDET** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Ambtsgenoten. Heel Nederland heeft ermee te maken: het zogenoemde stikstofprobleem. De verkiezingen op 15 maart gaan hier zelfs voor een belangrijk deel over. Het is dus uiterst relevant dat we hier in de Provinciale Staten van Noord-Holland een week voor die verkiezingen spreken over het eindrapport van de Randstedelijke Rekenkamer, over de voorgenomen landbouw- en voedseltransitie. Want die hele transitie, die hele voorgenomen verandering van de agrarische sector en de hele wijze waarop wij in onze voedselvoorziening voorzien en hoe we omgaan met landbouw, is gebaseerd op aannames over stikstof. En precies daar heb ik een aantal punten over. Hoe zat het ook alweer? Er zijn door het ministerie van LNV zogeheten kritische depositiewaarden vastgelegd die niet mogen worden overschreden in 162 natuurgebieden in Nederland. De EU maakte – dat gaat daaraan aan vooraf – oorspronkelijk een lijst met vierhonderd factoren die de biologische samenstelling van zogeheten Natura 2000-gebieden – dat zijn dus die 162 gebieden – zouden kunnen bedreigen en waartegen lidstaten dus mogelijk maatregelen zouden kunnen nemen, indien zij de specifieke samenstelling van die Natura 2000-gebieden zouden willen behouden. Slechts één van die vierhonderd factoren, die zijn opgesomd door de EU, is stikstof. Maar juist die ene factor is in Nederland allesbepalend gemaakt voor het beleid. Dat is eigenlijk nergens op gebaseerd. Het is een zeer irrationele beslissing geweest om dat te doen, om alles op te hangen aan dat ene stikstof.

Mevrouw **STRENS** (D66): Ja, voorzitter, dank u wel. Ik ben even naar u aan het luisteren, meneer Baudet, en het bevreemdt me toch eventjes in welk debat u zit, want we bespreken hier vandaag het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer en we hebben hier niet over de stikstofaanpak, we hebben het hier niet over de PPLG, laat staan hoe dat al dan niet in Den Haag is vastgesteld. Dus volgens mij moet u even beseffen dat u in dit huis staat en niet in de Tweede Kamer.

De heer **BAUDET** (FvD): Ja. De eerste zin van het rapport, wat wij nu bespreken, luidt: om maatschappelijke doelen voor onder meer stikstof, waterkwaliteit en biodiversiteit te halen, zijn veranderingen in het landbouw- en voedselsysteem nodig. Dus het hele uitgangspunt van dit rapport is bepaalde aannames over stikstof. Ik vind het van essentieel belang om juist de aannames die schuilgaan achter de invulling van het beleid ter discussie te stellen. En ik heb ook aan het slot van mijn betoog een motie die specifiek ziet op wat de provincies – en dus de provincie Noord-Holland ook-

Trouwens, waarom loopt mijn tijd door? Want het is een antwoord op een interruptie. Dus dat is gek.

Ik heb een motie die specifiek gaat over wat op provinciaal niveau kan worden gedaan om de implementatie van deze stikstofregels bij te stellen. Dus ik ga daar toch even mee door. Het is dus zeer irrationeel dat het hele-

De **VOORZITTER**: We laten eerst nog even mevrouw De Groot en dan kunt u daarna doorgaan. Mevrouw De Groot.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Voorzitter, ik vraag mij af of meneer Baudet een motie Vreemd wil indienen. En of dat nu niet het verkeerde moment is om dat te doen.

De heer **BAUDET** (FvD): Ja, ik wil geen motie die losstaat – dat noem je vreemd, hè – van de vergaderorde indienen. Nee, ik wil een motie indienen naar aanleiding van het rapport wat wij vandaag bespreken: het rapport over de voorgenomen landbouw- en voedseltransitie. Dat punt, dat heb ik ook al net naar voren gebracht in een interruptie richting de ambtsgenoot van de VVD. Hij is daar ook op ingegaan. Die is bereid om te kijken naar empirische metingen. Daar kom ik zo meteen op terug. Dus ik denk dat wat ik te vertellen heb zeer relevant is voor dit onderwerp. Ik vind het, sterker nog, typerend – en ik vind ook wel belangrijk dat deze interrupties komen – want dit is typerend voor veel van de kritiek van Forum voor Democratie op andere politieke partijen, dat die zich namelijk in onze ogen veel te veel bezighouden met het puur onderhorig aan Den Haag of Brussel uitvoeren van beleids-

De **VOORZITTER**: Wilt u zich even beperken?

De heer **BAUDET** (FvD): - in plaats van de aannames die achter dat beleid schuilgaan ter discussie te stellen. En ik vind het van wezenlijk belang dat juist ook op provinciaal niveau die aannames worden getoetst, want hier heeft men het instrumentarium om ook in de provincie empirisch te gaan toetsen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw De Groot, heeft u nog aanvullende vragen?

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Ja, voorzitter. Ik heb in elk geval nog een aanvullende opmerking. Ik zal daarna mijn vraag formuleren. We hebben het natuurlijk in deze provincie voorafgaand aan uw komst hier, meneer Baudet, heel vaak hierover gehad en daar ook besluiten over genomen. Wat nu aan de orde is, is het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer. Of bent u dat niet met ons eens?

De heer **BAUDET** (FvD): Ik ben het eens met de feitelijke constatering dat er besluiten zijn genomen, maar het is nooit te laat om terug te komen op een verkeerd besluit. Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald, zou ik willen zeggen.

Kortom, het is dus heel irrationeel dat wij alles vasthangen aan dat ene element stikstof in Nederland, hoewel niemand op zichzelf natuurlijk betwist dat aanzienlijke depositie van stikstofverbindingen de samenstelling van de natuur wat zou veranderen. Allerlei in de Europese habitatrichtlijn genoemde flora en fauna zouden daardoor mogelijk wat minder kunnen gaan voorkomen in Nederland, bijvoorbeeld omdat door toegenomen vruchtbaarheid van de grond bomen, bepaalde mossen en heidegronden zouden kunnen verdringen. Maar dit alles gaat dus niet over verslechtering van de natuur of vervuiling van de natuur, maar over verandering van de natuur. Verandering, die botst met de in Europees verband afgesproken monumentale status van bepaalde natuurgebieden in ons land. Verandering. Niet verslechtering. Inderdaad, een onderzoek van enkele jaren terug liet iets bijzonder, inzicht, gegevens zien. In een natuurgebied in Noord-Brabant werd handmatig 140 keer meer stikstof gedeponeerd dan was toegestaan volgens de berekeningen omtrent behoud van flora en fauna. 140 keer meer. Het gevolg: de natuur verschraalde of veranderde niet. De plantengroei nam een beetje toe en verder gebeurde er vrijwel niets. In 2018 bekeken Nederlandse onderzoekers bovendien de verschillen tussen het bodemleven onder grasland van een boerderij en het bodemleven van een natuurgebied met een kritische depositiewaarde van 21 kilo per hectare per jaar. Ze voorspelden dat het bodemleven op de boerderij, volgens de modellen die nu worden gebruikt om de hele agrarische sector in Nederland te hervormen, veel minder divers zou zijn, omdat stikstof daar veel hoger was, hè. Maar wat bleek? Op die boerderij, waar zeventien keer te veel stikstof was volgens de modellen, daar bleken juist meer verschillende soorten in de grond te zitten en dat bleek ook nog eens een keer in grotere aantallen het geval te zijn. Dus die grond was er gewoon veel beter aan toe. Het was veel vruchtbaardere grond. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat de onderzoekers, die de kritische depositiewaarden voor alle natuurgebieden in Nederland in 2008 hebben vastgesteld – biologen, andere onderzoekers – zelf hebben benadrukt dat de onzekerheid van die waarden groot is en dus dat het verondersteld causale verband tussen stikstofdepositie enerzijds en ingrijpende verandering van de natuur anderzijds vele malen minder duidelijk is dan nu door kabinet en provinciaal bestuur wordt aangenomen. Sterker nog, uit de Nederlandse bosinventarisatie van 2022 blijkt dat het uitstekend gaat met onze bossen. Op dit moment zijn onze bossen er beter aan toe dan in de afgelopen tachtig jaar – en daarvoor hebben we geen betrouwbare metingen. Dus we kunnen veiligstellen dat onze bossen er nu beter aan toe zijn dan ooit in de Nederlandse geschiedenis is gemeten. Het enige is dat het totale bosoppervlakte in Nederland wat is afgenomen. En hoe komt dat? Natuurmonumenten ging het uitzoeken. Het komt, omdat die bossen worden gekapt om windturbines neer te zetten en zonnevelden. Kortom, het is in hoge mate arbitrair dat enkele decennia geleden in EU-verband is afgesproken dat de samenstelling van flora en fauna in 162 gebieden in Nederland nooit zou mogen veranderen. Het is eveneens arbitrair dat deze samenstelling een-op-een zou worden aangetast door stikstofdepositie, zoals ook blijkt uit empirische data. Dat is helemaal niet zo. Dat ligt veel complexer. Maar zelfs als je zou aannemen dat de samenstelling van de natuur in Nederland geen millimeter zou mogen veranderen én dat de nu vastgestelde kritische depositiewaarden inderdaad bepalend zijn daarvoor, dan nog is het huidige beleid irrationeel en niet gebaseerd op feiten. En daarmee vervalt dus – voor degenen die de interruptie plaatsten – elke grond onder het

huidige rapport voor een nieuw verdienmodel voor boeren. Want het oude verdienmodel, daar was niks mis mee. Want voor het inschatten van de depositie van stikstof in en rond Natura 2000-gebieden – dat zijn dus die 162 gebieden – wordt geen gebruik gemaakt van empirische metingen, maar van een rekenmodel. Dat heet het AERIUS-model. Dat AERIUS-model is bepalend voor het al dan niet verlenen van vergunningen aan bedrijven in de agrarische en industriële sector, voor het weg- en luchtverkeer, de scheepvaart, de energiesector en projecten in de woning- en wegenbouw. Dus alle industriële projecten in Nederland, alle agrarische projecten, het hangt allemaal af van dat AERIUS-rekenmodel. Maar ook dit rekenmodel kan gewoon de toets van kritische reflectie niet doorstaan. In juni 2020 constateerde het Adviescollege Meten en Berekenen, oftewel de commissie Hordijk, dat het rekenmodel de daadwerkelijke uitstoot lokaal niet nauwkeurig kan berekenen. Het AERIUS-model was daarom volgens het Adviescollege, en ik citeer "niet doelgeschikt voor het beoordelen of een vergunning wel of niet verleend zou moeten worden". Het PBL, het Planbureau voor de Leefomgeving, heeft zelfs aangegeven dat het AERIUS-model een onzekerheidsmarge kent van tussen de dertig en de zeventig procent. Ook TNO heeft in haar aanvankelijk vertrouwelijke notitie M10342 van april 2022 aangegeven dat de door het ministerie van LNV gehanteerde ondergrens van 0,005 mol stikstofoxiden per hectare per jaar, dat die ondergrens niet wetenschappelijk is onderbouwd. Depositiewaarden van onder de 7 mol zouden volgens deze notitie zelfs niet significant genoeg zijn om beleid op te baseren. En TNO spreekt van dataruis. Zo onzeker, zo onnauwkeurig is het allemaal. Voorzitter, het moge duidelijk zijn, FvD is überhaupt tegen het stikstofbeleid, hè? Het is irrationeel om de natuur te willen fixeren en dat hij nooit meer mag veranderen volgens EU-regels. Het is irrationeel om te denken dat, als een bepaalde kritische depositiewaarde wordt overschreden, dat dan ook meteen die natuur helemaal veranderd. Dat blijkt niet uit de data. Het is gewoon allemaal gebaseerd op lucht. Maar zelfs al zou je dat willen doen, dan nog – en daar komt het hele rapport vandaan wat we vandaag bespreken – dan nog zou je bij vergunningverlening voor bedrijven en projecten die voor stikstofuitstoot zorgen de depositieberekeningen van het AERIUS-model toch op zijn minst moeten toetsen aan empirische steekproeven en empirische data. Je zou empirische metingen moeten doen om te kijken of er inderdaad een dergelijke mate van depositie is. En dat gebeurt nu niet. Ik kan dat niet genoeg benadrukken. Heel veel mensen weten dat niet. Maar dat gebeurt niet. Er is geen empirische toetsing van het beleid. Alles wordt gebaseerd op een modellenwerkelijkheid. Daarom de volgende motie. Constaterende dat bij het inschatten van de stikstofdepositie in en rond Natura 2000-gebieden gebruik wordt gemaakt van het AERIUS-rekenmodel en dat het AERIUS-rekenmodel dientengevolge bepalend is voor het al dan niet verlenen van vergunningen voor bedrijven in de agrarische en industriële sector, het weg- en luchtverkeer, de scheepvaart, de energiesector en projecten in de woning- en wegenbouw. Constaterende dat het Adviescollege Meten en Berekenen, de commissie Hordijk, in juni 2020 constateerde dat het rekenmodel de daadwerkelijke uitstoot lokaal niet nauwkeurig kan berekenen en dat het AERIUS-model daarom niet doelgeschikt is voor het beoordelen of een vergunning wel of niet verleend zou moeten worden. Constaterende dat het PBL zelfs constateerde dat het AERIUS-model een onzekerheidsmarge kent van tussen de dertig en zeventig procent. Voorts constaterende dat ook TNO in haar aanvankelijk vertrouwelijke notitie M10342 heeft aangegeven dat de door het ministerie van LNV gehanteerde ondergrens voor Natura 2000-gebieden niet wetenschappelijk is onderbouwd. Verzoekt Gedeputeerde Staten bij vergunningverlening voor bedrijven in de agrarische en industriële sector, het weg- en luchtverkeer, de scheepvaart, de energiesector en projecten in de woning- en wegenbouw, de depositieberekeningen van het AERIUS-rekenmodel aan te vullen met steekproefsgewijze empirische metingen om zo te checken of voorgenomen beleidsmaatregelen ook daadwerkelijk gebaseerd zijn op reële stikstofdepositie en niet op een mogelijk inadequate modellenwerkelijkheid. En gaat over tot de orde van de dag.

Motie 21-6 maart 2023
Empirische check op het AERIUS-model

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Constaterende dat:

- *Dat bij het inschatten van de stikstofdepositie in en rond Natura200O-gebieden gebruik wordt gemaakt van het AERIUS-rekenmodel.*
- *Dat het AERIUS-model dientengevolge bepalend is voor het al dan niet verlenen van vergunningen voor bedrijven in de agrarische en industriële sector, het weg- en*

luchtverkeer, de scheepvaart, de energiesector en projecten in de woning- en wegenbouw.;

Overwegende dat:

- *Dat het Adviescollege Meten en Berekenen (de Commissie Hordijk) in juni 2020 constateerde dat het rekenmodel de daadwerkelijke uitstoot lokaal niet nauwkeurig kan berekenen; en dat het AERIUS-model daarom 'niet doelgeschikt is voor het beoordelen of een vergunning wel of niet verleend zou moeten worden.*
- *Dat het PBL zelfs constateerde dat het AERIUS-model een onzekerheidsmarge kent van tussen de 30 en 70 procent.*

Voorts overwegende dat:

- *Dat ook TNO in haar aanvankelijk vertrouwelijke Notitie Ml 03 42 (april 2022) heeft aangegeven dat de door het Ministerie van LNV gehanteerde ondergrens voor Natura2O0O-gebieden van 0,005 mol stikstofdioxide/halfjaar in Natura2000-gebieden 'niet wetenschappelijk is onderbouwd'.*
- *Depositiewaarden onder de 7 mol/halfjaar worden in deze notitie zelfs aangemerkt als 'ruis' (d.w.z. onderhevig aan een dermate grote onnauwkeurigheid dat er geen beleid op gebaseerd kan worden).*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Bij vergunningverlening voor bedrijven in de agrarische en industriële sector, het weg- en luchtverkeer, de scheepvaart, de energiesector en projecten in de woning- en wegenbouw de depositieberekeningen van het AERIUS-rekenmodel aan te vullen met steekproefsgewijze empirische metingen om zo te checken of voorgenomen beleidsmaatregelen ook daadwerkelijk gebaseerd zijn op reële stikstofdepositie – en niet op een (mogelijk inadequate) modellenwerkelijkheid.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Thierry Baudet (Forum voor Democratie).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Hij is keurig ondertekend en daarmee maakt deze motie onderdeel uit van onze beraadslagingen.

De heer **BAUDET** (FvD): Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dan geef ik nu het woord aan de heer Mantel van JA21.

De heer **MANTEL** (JA21): Dan geef ik nu het woord aan de heer Mantel van JA21.

Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, voor ons ligt een voordracht die in de commissie uitgebreid besproken is en ook tot een interessante discussie leidde: van de biologische appeltjes uit Hem tot, nou, laten we maar zeggen, wensdenken. Voorzitter, die quinoazaadjes en avocado's van de Randstadjuppen, die komen hier niet met paard en wagen. Waar dit stuk natuurlijk wel feitelijk over gaat, is de opmaat naar het PPLG. Tientallen miljoenen euro's zullen eraan besteed gaan worden. En zoals ik in de commissie ook zei: het gaat ook simpelweg om politieke doelen. Dat schept toch een hoop duidelijkheid. Ik heb daar ook gezegd: voor onze fractie zijn een aantal punten belangrijk. Ten eerste, vrijwilligheid als basis. En ten tweede, ook veel genoemd, het verdienmodel voor agrarische ondernemers. Hoeveel geld er vanuit het Rijk zal worden vrijgegeven voor onze provincie, dat is nog niet bekend. We zullen daarop wachten. Zodra daar meer over bekend is het nieuwe college – welke samenstelling dan ook – vragen om een prioriteringslijst. Die prioriteringslijst kan wat ons betreft ook per gebied gemaakt worden gezien de verschillen in de bodemsamenstelling van onze provincie. En de gedeputeerde zei het ook al eerder: het zal maatwerk moeten worden. Als het project eenmaal enkele jaren loopt, dan zou het goed zijn om tussentijds te evalueren. Waar staan we nu? Welk nut heeft het gehad? Dat is vandaag ook al besproken. En ook dit voorstel werd door de commissieleden meerdere malen genoemd.

Voorzitter, onze fractie zal tegen de motie stemmen en tegen de voordracht. Wij zien uit naar de komst van het bespreekstuk PPLG. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Statenlid Kostić, Partij voor de Dieren.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Als eerste, ook voor de nieuwe Statenleden onder ons, heel even over die voedselvisie, want wij zijn best wel trots op een deel van die voedselvisie, ook omdat we samen met GS en andere partijen heel hard hebben gewerkt aan het toekomstbestendiger maken van ons voedselbeleid. Dat betekent onder andere dat we erkennen dat plantaardig per definitie gewoon duurzamer is dan dierlijk. Dat we veel meer inzetten dus in die plantaardige eiwitten en dat we goed kijken hoe we onze boeren kunnen helpen richting meer natuurinclusief en biologisch. Dat zijn heel waardevolle dingen waar wij als Partij voor de Dieren hard aan hebben gewerkt en gelukkig steeds meer partijen zijn gaan inzien. Dus voor een groot deel staan we echt wel achter die voedselvisie. Laat daar geen misverstand over bestaan.

Die voedselvisie gaat ook veel meer dan stikstof. Dat is de fuik waar Forum op dit moment in loopt en zich laat wijsmaken denk ik door andere partijen. Maar hier gaat het ook over water, over bodem, over dierenwelzijn, over milieu, over klimaat. Het gaat over heel veel dingen. Maar goed, de Randstedelijke Rekenkamer heeft een heel mooi rapport opgeleverd. En daarin wordt weer bevestigd waar de Partij voor de Dieren al langer op heeft gewezen. Bijvoorbeeld dat we verschillende definities helder moeten krijgen, dat er meer duidelijkheid over inzet en geld nodig is, dat het onlogisch is om de intensieve veehouderij los te koppelen van de voedselvisie en dat het noodzakelijk is om ook een integrale visie te ontwikkelen voor de andere landbouwsectoren in onze provincie, zoals de bollensector. Het is goed dat GS de aanbevelingen over lijkt te nemen. Toch hebben wij op twee punten nog aanmerkingen.

En het eerste punt gaat over die intensieve veehouderij. Wij hebben het ook al eerder als discussiestuk in de commissie aangekaart. Het is ontzettend onlogisch om de intensieve veehouderij buiten die voedselvisie te plaatsen en apart onder economisch beleid te zetten. Misschien is de provincie opeens samen met ons van mening dat dieren op termijn uit de voedselketen moeten worden bevrijd, maar op dit moment worden landbouwdieren in de intensieve veehouderij toch echt gehouden voor voedsel. Bij de bespreking van het discussiestuk waren er meerdere partijen, onder andere GroenLinks en PvdA en D66, het met ons eens dat inderdaad intensieve veehouderij onder die voedselvisie zou moeten vallen. En op dit moment is de provincie, als het gaat om de intensieve veehouderij, vooral ongemakkelijk aan het wegkijken. En volgens mij moeten we daarmee vandaag stoppen. Dat zou ook heel erg in lijn zijn met de geest van de voedselvisie en ook in lijn met de geest van wat de Rekenkamer adviseert. Dus daarom vragen wij GS om een toezegging dat ze de intensieve veehouderij inderdaad een integraal onderdeel gaan maken richting de toekomst, richting die PLG en de brede doelen van de voedselvisie. Anders hebben wij in ieder geval een motie achter de hand, maar die dienen we nu niet in.

Dan een tweede en laatste punt. Deelconclusie twee van de Rekenkamer luidt dat de provincie ervoor kiest om van alle middelen, die zij aan de landbouw en het voedsel besteedt, een beperkt gedeelte expliciet in te zetten voor de transitie van het voedselsysteem. Via met name subsidies vanuit het plattelandsontwikkelingsprogramma worden middelen ingezet die niet expliciet bijdragen aan de doelen van de voedselvisie, aldus de Rekenkamer. Wat ons betreft verdient het een nadere toetsing van de provincie, want juist nu is het belangrijk dat we het geld dat er is voor de landbouw zo effectief mogelijk besteden aan onze mooie doelen. Daar is expliciet nog niets over opgenomen in de voordracht. Daarom de volgende motie met het dictum: verzoeken het college van GS alle subsidies voor landbouw, waaronder subsidies vanuit het plattelandsontwikkelingsprogramma, te toetsen aan de vraag of zij effectief bijdragen aan het behalen van de doelen van de voedselvisie en de doelen in het kader van het op tijd aanpakken van de klimaat- en natuurcrisis en hierover te rapporteren aan provinciale Staten. Laat ik één ding benadrukken: het gaat niet om vertrouwen, het gaat om onze functie als PS invullen. Dat is namelijk gewoon goed kijken, goed controleren. Wat de Rekenkamer zelf ook zegt: dit is een lerend proces. Dus volgens mij moeten we vooral blijven leren. Deze motie stuurt daarop. Dat betekent niet dat we geen vertrouwen hebben, maar dat we gewoon scherp moeten blijven en elkaar scherp moeten houden. Dus tot zover.

Motie 22-6 maart 2023
Toets subsidies provincie voor landbouw aan doelen Voedselvisie

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Constaterende dat:

- *Deelconclusie 2 van de RRK luidt dat de provincie ervoor kiest om, van alle middelen die zij aan landbouw en voedsel besteed, een beperkt gedeelte expliciet in te zetten voor de transitie van het voedselsysteem. Via met name subsidies vanuit het Plattelandsontwikkelingsprogramma worden middelen ingezet die niet expliciet bijdragen aan de doelen van de Voedselvisie.*

Overwegende dat:

- *De Voedselvisie de richting is die de provincie op wil met de transitie van de landbouw;*
- *Die richting een natuurinclusieve landbouw in 2030 is, door verdere reductie van bestrijdingsmiddelen, verbetering van waterkwaliteit en bodemvruchtbaarheid en vergroting van biodiversiteit;*
- *Dit een enorme opgave is en daarvoor veel middelen nodig zijn;*
- *Uit onder andere onderzoek van Alterra en ARC2020 is gebleken dat Europese landbouwsubsidies in het algemeen natuurverlies juist in stand houden en dus de doelen van een natuurinclusieve, kringlooplandbouw schaden;*
- *Middelen doelmatig dienen te worden besteed.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Alle subsidies voor landbouw, waaronder subsidies vanuit het Plattelandsontwikkelingsprogramma, te toetsen aan de vraag of zij effectief bijdragen aan het behalen van de doelen van de Voedselvisie en de doelen in het kader van het op tijd aanpakken van de klimaat- en natuurcrisis;*
- *En hierover te rapporteren aan Provinciale Staten.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ines Kostić (Partij voor de Dieren), Süleyman Koyuncu (DENK) en Anna de Groot (SP).

De **VOORZITTER**: U gaat een motie indienen, zei u. U heeft hem zo mooi voorgelezen. Ja, dank u wel. Deze motie maakt ook onderdeel uit van de beraadslaging.

Het woord is nu aan gedeputeerde Zaal.

Reactie namens het college van Gedeputeerde Staten in eerste termijn

Gedeputeerde **ZAAL**: Ja, dank u, voorzitter. Om maar meteen de woorden van Statenlid Kostić te herhalen: de voedselvisie gaat over veel meer dan stikstof. Natuurlijk hopen we dat we met de uitvoering van de voedselvisie ook een bijdrage leveren aan het stikstofprobleem, want dat vraagt ook om een ander voedselsysteem. Maar het gaat ook om versterking van de natuur, om versterking van de biodiversiteit, het verbeteren van de waterkwaliteit, het klimaat en dierenwelzijn. En daar is veel wetenschappelijk onderzoek over dat de landbouw een belangrijke bijdrage levert aan bijvoorbeeld het klimaatprobleem en het verminderen van de biodiversiteit. En daarom wil GS heel graag door met de uitvoering van de voedselvisie. Het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer geeft dan ook geen enkele aanleiding om de voedselvisie opnieuw ter discussie te stellen. Integendeel. We kunnen ook niet wachten. Het wordt steeds urgenter. We moeten naar een ander systeem. We moeten tempo maken. En we moeten het gedrag van consumenten tot aan producenten van voedsel veranderen. En dat is ook voor de voedselzekerheid, voor de mensen die daarover hebben gesproken, van belang. Een gezonde bodem en schoon water zijn immers doorslaggevend voor het behouden van voedselzekerheid. Daarnaast kunnen we de schaarse ruimte veel efficiënter gebruiken door meer in te zetten op de productie van plantaardige producten voor de menselijke consumptie en minder voor veevoer. Ook een onderdeel van onze voedselvisie.

En dan richting het CDA. Als wij aansluiten bij de huidige praktijk, zoals u ook in uw motie voorstelt, dan verandert er dus niets. En wij hebben al lang genoeg gewacht. We moeten tempo maken en we moeten naar dat andere systeem. Daarbij moeten er wel een verdienmodel zijn voor de boer. Dat ben ik met u eens. Dat is dan ook uitdrukkelijk uitgangspunt van de voedselvisie.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Met 'aansluiten bij de huidige praktijk' bedoel ik niet dat er niks moet veranderen, maar dat er geen gat zit. Je moet kijken hoe de praktijk nu is en waar je naartoe wil, en dat op elkaar aansluiten. En dat je niet een gat hebt door wensdenken, waardoor je dingen wenst die gewoon niet waargemaakt kunnen worden. Je moet die bedrijven meenemen. Dat is wat ik bedoel.

Gedeputeerde **ZAAL**: Ik zou het graag willen omdraaien. We moeten met elkaar vaststellen waar we naartoe willen met inachtneming van de omgevingswaarden, wat de bodem, het water en de natuur ons bieden. En vervolgens moeten we de agrarische sector, maar ook de consumenten, de supermarkten, et cetera, bewegen en ondersteunen in die weg daarnaartoe.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, maar bent u het dan met mij eens: als daar een gat ontstaat en bedrijven die dit niet kunnen meemaken, die transitie, en failliet gaan, dat we dan nog verder van huis zijn? Bent u het met mij eens dat we een weg moeten gaan, waarin die bedrijven gewoon mee kunnen?

Gedeputeerde **ZAAL**: Ja, we moeten die bedrijven helpen om mee te gaan. En als ze mee willen, dan gaan we ze daarbij ook helpen en dan is er ook een toekomst voor ze weggelegd. Willen ze niet in die verandering meegaan, dan kunnen we helaas ook niet vasthouden aan de bestaande praktijk, omdat daarvan heel duidelijk is dat dat niet goed is voor onze omgeving.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, dan nog een laatste vraag. Want bent u het met mij eens dat er dan toch echt veel meer aandacht moet zijn voor verdienmodellen? Want Je kunt niet bedrijven een weg opsturen, waarin ze niks kunnen verdienen, want dan gaan ze failliet. Dus voor die verdienmodellen moet absoluut veel meer aandacht komen. Bent u dat met mij eens?

Gedeputeerde **ZAAL**: Daar ben ik het honderd procent met u eens, maar die verdienmodellen moeten wel gebaseerd zijn op welke ruimte de bodem, de natuur en het klimaat ons bieden. En dat zijn dus andere verdienmodellen dan de modellen die er nu zijn.

De heer **MANTEL** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Waar het mij even om gaat in deze kwestie. Dit college wil van alles en er moet van alles. Nou, daar kun je voor of tegen zijn. Maar als je dat wil bereiken, dan zul je toch echt een ding ook echt moeten en dat is dat je de portefeuille van de consument nodig hebt. Ik zal het met een persoonlijk voorbeeld uitleggen. We hebben het gehad over biologische appeltjes enzovoorts. Ik woon in een relatief goed geïsoleerde woning met een zuinige cv-ketel. Ik had vorige maand een gasrekening van 697 euro. Op het moment dat ik een supermarkt binnenloop en ik heb de keuze tussen een kilo appels-

De **VOORZITTER**: Wilt u uw interruptie niet te lang maken en tot uw vraag komen?

De heer **MANTEL** (JA21): Nee. Als ik de keuze heb als consument tussen een kilo appels voor één euro regulier of biologisch voor 3,75 euro is bij mij de keuze snel gemaakt. Hoe gaat u dat nou veranderen als u dat zo graag wil?

Gedeputeerde **ZAAL**: Ik ben het helemaal met u eens dat de consument ook moet veranderen. Dat is ook uitdrukkelijk onderdeel van die voedselvisie. Die gaat niet alleen over de boeren. Die gaat van boer via de verwerkende industrie, de supermarkten, et cetera, naar de consumenten. En om maar dat voorbeeld van die appels te nemen. Als je het rechtstreeks bij de boer koopt, kan een kilo appels ook biologisch één euro zijn. Dus ergens in die keten zit er van alles tussen. Daar moeten we ook aan werken. En bijvoorbeeld het consumeren uit de korte keten kan een van de oplossingen en een van de verdienmodellen zijn. Het zal niet voor iedere boer werken, maar is wel een oplossing en daar werken we ook aan. Dus ik ben het met u eens.

De heer **MANTEL** (JA21): Ja, een laatste toevoeging. Wat ik namelijk veel zie bij ons in de regio, West-Friesland: je hebt bloemkooltjes langs de weg. Die haal je uit de kist. Tachtig, negentig eurocent. Als je pech hebt een euro. Verse bloemkool. De meeste mensen, die op voornamelijk linkse partijen stemmen, die lopen de winkel plat bij de Ekoplaza in Amsterdam. Die zie ik nooit op de fiets in Lutjebroek een bloemkool halen, die zie ik nooit op de fiets in Hem biologische

appeltjes halen. Die stoppen zich vol met quinoazaadjes uit Zuid-Amerika. Dus ik denk dat u eigenlijk bij de eigen achterban moet zijn als u dit wil bereiken.

De **VOORZITTER**: Heeft u nog een vraag?

De heer **MANTEL** (JA21): Graag een toelichting erop van de gedeputeerde.

Gedeputeerde **ZAAL**: Ik probeer hiervan iedere inwoner van Noord-Holland te overtuigen en ook mijn eigen achterban. En zelf ga ik heel graag op de fiets naar Lutjebroek of de Beemster om daar- Begin bij jezelf, hè?

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Gedeputeerde **ZAAL**: Zoals ik al zei, er moet een verdienmodel zijn. Dat kan dus enerzijds zijn door een eerlijke prijs in de supermarkt of een eerlijke prijs die de consument betaalt. En aan de andere kant hebben wij denk ik ook als overheid de taak om met onze subsidies de boeren te belonen voor maatschappelijke diensten. Dus uiteindelijk zal het maatwerk zijn. Dat is ook gezegd. Iedere boer zal een ander verdienmodel hebben. Ik ga dat ook niet voor iedereen betalen. Of bepalen. Ook misschien wel voor een deel betalen. Maar dat moet dus bijvoorbeeld in dat PPLG in die gebiedsprocessen met iedere agrariër afzonderlijk worden bepaald wat diegene wil. Want de een de ene agrariër ziet een verdienmodel in neveneffecten en de ander ziet dat in dat winkeltje langs de weg. En dat moet natuurlijk ook ruimte bieden voor ondernemerschap.

Het rapport laat zien dat Noord-Holland duidelijke doelen stelt, Maar we zijn ook pas net begonnen en de effecten zijn nog niet helemaal duidelijk. Ook is het bij de transitie van het voedselsysteem natuurlijk zo dat heel veel partijen hier een rol bij spelen, zowel het Rijk, als Europa, als publieke partijen, maar ook de private partijen die ik eerder heb genoemd. En het is dus ook heel lastig om te definiëren wat de precieze bijdrage van onze voedselvisie zal zijn, maar dat gaan wij wel proberen in een monitoringsysteem dat gebaseerd is op empirie en niet op modellen. Daar hebben wij een systeem voor bedacht, waardoor we ook op KPI's en op daadwerkelijke invloed van onze subsidieregelingen kunnen beoordelen wat het effect is.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Dank u wel. Gedeputeerde, kunt u iets zeggen over de termijn – want daar wordt ook door andere Statenleden natuurlijk om gevraagd – wanneer die monitoring- Kunt u daar een tipje van de sluier over oplichten?

Gedeputeerde **ZAAL**: U heeft daar een uitgebreide brief over gehad een paar weken geleden. Daar is het hele systeem van de monitoring in uitgelegd. In 2024 gaan wij evalueren.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Excuus voor deze vraag.

Gedeputeerde **ZAAL**: Dat geeft niet, daar ben ik voor.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Gedeputeerde **ZAAL**: Ik zei net al er zijn meerdere publieke partijen ook betrokken en het onderzoek van de Randstedelijke Rekenkamer laat inderdaad zien dat het provinciale beleid niet honderd procent overeenkomt met het rijksbeleid en het Europese beleid. En dat komt voor een deel ook, omdat het Europese beleid en het rijksbeleid niet zo ambitieus zijn als dat van Noord-Holland. En dan zouden we natuurlijk kunnen zeggen, ja, dan gaan we ook even stilstaan en wachten op het Rijk, maar wij kiezen er hier als Gedeputeerde Staten juist voor om wel meteen aan de slag te gaan met die verduurzaming.

Dan heb ik nog een paar losse punten. De intensieve veehouderij. Ja, het is een politieke keuze geweest van uw Staten om de voedselvisie te beperken tot de grondgebonden landbouw. Maar om u toch gerust te stellen: de intensieve veehouderij wordt wel betrokken bij het PPLG, omdat het bijvoorbeeld ook een belangrijke uitstoter is van stikstof. De bollen worden ook betrokken in het PPLG, maar daar spelen vooral water en bodem natuurlijk een rol. Maar die maken uitdrukkelijk ook onderdeel uit van het PPLG.

De derogatiebeschikking, ja, daar heb ik al in de commissie over gezegd: ik ga daar niet tegen in bezwaar, omdat ook de achtergrond van die derogatiebeschikking in lijn is met onze provinciale ambities om bijvoorbeeld de bodem en de biodiversiteit te verbeteren. Wat we wel goed in de gaten gaan houden, is wat de effecten daarvan zijn op onze ambities rondom kringlooplandbouw.

Dan denk ik dat ik bij de moties ga komen. Dan begin ik bij die van de SP. Nou, ik ben wel heel erg positief verrast over de positieve steun van de SP – zo op te valreep van deze periode – voor ons voedselbeleid. Dus dat beschouw ik maar als een compliment voor dit college. Maar ja, het is denk ik door al heel veel partijen al gezegd. Ja, dit doorkruist het democratische proces van de verkiezingen. Die moet ik helaas ontraden. Wat natuurlijk wel zo is, is dat we in ieder geval de volgende coalitie al aangeboden hebben om nog een jaar voedselvisie te betalen. Dus ik hoop dat ze daar hun voordeel mee doen. Maar deze motie moet ik helaas ontraden.

Dat geldt ook voor motie 19 van het CDA om de voedselvisie aan te passen. Nou, dat mag denk ik ook geen verrassing zijn. De voedselvisie is ook democratisch vastgesteld in dit orgaan. En die gaan we dus niet opnieuw ter discussie stellen.

En de motie van GroenLinks, die kan ik overnemen, van een positief advies voorzien, omdat de voedselvisie uiteraard een bouwsteen gaat zijn van het PPLG.

[...]

En ja, die heb ik nog niet, maar-

De **VOORZITTER**: Er zijn nog twee moties volgens mij die nog niet rondgedeeld zijn. Ik weet niet of die nu wel in iBabs verschijnen, maar die moeten als het goed is nog rondgedeeld worden door de bodes. Dat zijn twee moties ingediend door Partij voor de Dieren en door Forum voor Democratie. Een interruptie door Statenlid Kostić.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, ik wilde toch even een beschouwing van de gedeputeerde over die motie van GroenLinks, want die is eigenlijk bevestiging van bestaand beleid. Zegt de gedeputeerde eigenlijk van, nou, leuk, zo'n motie, vaker doen, bevestigen van ons beleid?

Gedeputeerde **ZAAL**: De vraag is of dit echt bevestigt- Het is bevestiging van de voedselvisie, maar dat de voedselvisie een van de bouwstenen is van het PPLG, dat hebben wij bij GS al zo bedacht, maar daar heeft PS zich nog niet zo over uitgesproken. En ook met in achtneming van hetgeen ook door de SP is aangegeven van, misschien wil je als Staten nog eenmaal bevestigen waar je voor staat: ik ben daar niet tegen. Ik laat dat aan de Staten. Maar ik ga hem ook niet ontraden, want het is nog niet zo uitdrukkelijk uitgesproken door de Staten.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Oké. U zei net dat het positief geadviseerd was, maar oké, u laat het nu aan de Staten. Dat is ook weer duidelijk. Maar wat ik wilde weten is, bent u het niet met mij eens dat, als we voedselbeleid hebben vastgesteld, als we vervolgens het PPLG gaan maken en vaststellen, dat dat natuurlijk in het kader is van al het voorgaande beleid dat we hebben vastgesteld. Dus dat het in die zin echt wel een overbodige motie is.

Gedeputeerde **ZAAL**: Nee, daar ben ik het niet mee eens, omdat ieder PPLG er ook weer anders uitziet. Bijvoorbeeld landbouw wordt in het NPLG niet genoemd, maar dat kunnen wij als provincie daaraan toevoegen.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Nou, voorzitter, ik ben het wel met Statenlid Kostić eens, hoor. Maar wat ik eigenlijk nog wilde zeggen eigenlijk om een tweede termijn te voorkomen. U bent in uw betoog van daarnet zo ontzettend positief geweest, laten we zeggen, in de lijn van onze motie, dat ik me haast niet kan voorstellen dat u deze motie ontraadt. En is dat nou, omdat wij die motie indienen en u alleen de coalitie positief adviseert? Wat ons ook heel merkwaardig voorkwam, is dat de coalitie pas gisteren, begin van de nacht, met deze motie, met hun motie kwam. Ik denk

van nou, de gedeputeerde gaat onze motie positief adviseren. Dat kan haast niet anders. Bent u bereid om dat alsnog te doen?

Gedeputeerde **ZAAL**: Ik waardeer ontzettend uw doortastendheid en vasthoudendheid over deze motie. Het verschil tussen de motie van GroenLinks en de motie van de SP heeft niets te maken met van welke partij die komt, maar dat bij u wordt gezegd dat de volgende coalitie dit beleid moet oppakken en dat die motie van GroenLinks gaat over het PPLG, wat nog voor een groot deel in ieder geval door deze leden van Gedeputeerde Staten zal worden voorbereid, dan wel ook nog in PS worden gebracht, even afhankelijk van hoe snel de onderhandelingen gaan. En daar zit hem het verschil. Ik ben tot aan dat er hier een nieuwe coalitie en een nieuw college zit verantwoordelijk, maar niet over een nieuwe coalitie. Althans, dat weet ik nog niet.

De **VOORZITTER**: Over hetzelfde punt, mevrouw De Groot? Want anders is het- U blijft in herhalingen vallen.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Vindt u dan niet dat er een bestendig beleid gevoerd moet worden door de provincie?

De **VOORZITTER**: Sorry, mevrouw De Groot, maar volgens mij is het elke keer dezelfde vraag en volgens mij gaat de gedeputeerde geen ander antwoord geven. Dus ik wil de gedeputeerde verzoeken om nu gewoon verder te gaan met haar betoog.

Gedeputeerde **ZAAL**: Ik heb een mandaat tot waar mijn tijd voorbij is en daar blijf ik bij, wat ik er ook van vind. Laat ik het daarbij houden.

De laatste motie van Statenlid Kostić, die heb ik nog niet, maar daar kan ik wel een reactie op geven. Op de motie van de heer Baudet zal ik toch even kijken naar mijn collega Rommel, die over stikstof gaat.

De motie van de Partij voor de Dieren, die ga ik toch ontraden. Als het gaat over de subsidieregelingen die onderdeel zijn van de voedselvisie en waarover de Randstedelijke Rekenkamer ook zegt, ja, daar kan je best nog wat scherper kijken hoe die terechtkomen, die aanbeveling van de Randstedelijke Rekenkamer neem ik gewoon over. Daar ga ik naar kijken. Voor Europese en rijkssubsidies doe ik dat zoveel mogelijk. Maar als we het nou bijvoorbeeld net hebben over die ene die u noemt in die motie, het plattelandsontwikkelingsfonds, de POP-subsidies en ook de LEADER-subsidies, die hebben een bredere reikwijdte. En ik zou het toch willen ontraden om dat dan te gaan beperken, omdat dan die Europese middelen, die best goed besteed worden, ook heel goed besteed worden, dan niet in Noord-Holland terecht kunnen komen omdat wij een andere reikwijdte kiezen dan Europa. Dus dat gaan we niet doen. Het is ook niet zo dat die middelen nu terechtkomen bij intensieve veehouderijen of zo. Die komen alleen in een bredere plattelandsontwikkeling, wat echt wel goed is voor Noord-Holland Noord bijvoorbeeld, terecht.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel. Ten eerste, ik waardeer het dat GS in ieder geval goed wil kijken naar andere subsidies. En blijkbaar is het zo dat ze vooral bij POP denken van nou, dat gaat ons te ver, want wij vinden dat we sowieso alles wat Europa biedt, het hele, brede spectrum van de inzet van die middelen moeten gaan gebruiken, hoe dan ook. Dat is natuurlijk een politieke keuze. Tegelijkertijd heeft de provincie de ruimte om het juist specifieker in te zetten. En ziet u dan niet als GS, omdat wij ook echt wel groenere ambities hebben, dat we dan zeggen dat POP, dat zetten we bijvoorbeeld in voor dat aspect van de landbouw. Echt richting de systeemverandering in plaats van rommel in de marges met technologie.

Gedeputeerde **ZAAL**: Bij de plattelandsontwikkeling vanuit Europa is die keuze er niet. Dat is gewoon een bredere subsidie. Dan kan je natuurlijk zeggen, dan stellen we hem niet open. Maar dat zou ik denk ik ook wel zonde vinden, bestuurlijk gezien, omdat daar toch wel goede dingen mee gedaan worden die niet per se zien op de landbouw, maar in brede plattelandsontwikkeling. Daar is ook door de Staten veelvuldig om gevraagd. Er is steeds ook gevraagd om POP weer ter beschikking te stellen. Mijn bestuurlijke afweging is in ieder geval om dat wel te blijven openstellen. U hoeft zich ook geen zorgen te maken dat wij daarmee de landbouwtransitie

belemmeren. Het is gewoon veel breder. Dat heeft ook een uitstralend effect op een hele regio, waarin ook landbouw- De verbreding die we ook als een van de verdienmodellen zien. Dus ik ben eigenlijk best wel enthousiast over die plattelandsontwikkelingssubsidies. Dus ik denk, wat dat betreft ga ik hem ontraden. En als het kan, om nu een voorbeeld te geven. Recent hebben we bijvoorbeeld Kansen voor West-subsidie- Het is geen voedsel, maar opengezet voor het Fieldlab Bollen. Dus als het kan, dan doen we dat ook echt wel. Daar kunt u op vertrouwen.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): We gaan hier in een in een technische discussie belanden wat een provincie wel of niet kan doen, maar daar gaat het nu even niet om. Het enige wat ik vraag aan GS is- Ten eerste gaat die motie niet alleen maar over POP. Het wordt genoemd, omdat ook de Randstedelijke Rekenkamer het noemt. Maar het is breder. Maar als het gaat over POP, om alleen maar te kijken, hè, wat zijn onze doelen en hoe hebben we dat tot nu toe besteed als het gaat om POP, of dat helemaal goed gaat of dat er eventueel nog verbeteringen in mogelijk zijn: dat is het enige waar deze motie om vraagt, en niet iets anders. Niet iets beperken of uitbreiden of wat dan ook. Dus mijn vraag is of u dat tenminste wil overwegen. En als ik iets in het dictum moet aanpassen, bijvoorbeeld toevoegen 'daar waar mogelijk', dan doe ik dat natuurlijk van harte. Want deze motie was ook al woensdag rondgestuurd.

De **VOORZITTER**: Op deze vraag het laatste antwoord van GS-lid Zaal. Mevrouw Zaal.

Gedeputeerde **ZAAL**: Ik blijf bij mijn advies om dit niet- Ook omdat de oorsprong van al die verschillende subsidies zo verschillend is dat je daar ook niet één rapportage of zo over kan- Het schijnt dus ook niet allemaal via onze begrotingssystematiek- Dat vergt zo een grote verandering dat ik die ga ontraden.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder. Mevrouw Zaal, u bent klaar. Kijken of er behoefte is aan een tweede termijn. In ieder geval komt er straks nog antwoord op de tweede motie. Dat kan in de tweede termijn wat mij betreft. Dan kan gedeputeerde Rommel daar ook nog even naar kijken. Mevrouw De Groot van de SP, heeft u nog behoefte aan tweede termijn?

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Nee, voorzitter, die heb ik net vermeden.

De **VOORZITTER**: Oké. Maar ik hoor het toch formeel te vragen. Mevrouw Koning van het CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, voorzitter, dank. Heel kort. De aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer zijn vrijwel allemaal aanvullingen op de voedselvisie. En daarom vind ik het zo vreemd dat, als wij als CDA komen met nog wat aanvullingen, dat er net gedaan wordt dat wij het onmogelijke vragen. Maar dus onze moties- Zie dit als aanvulling op de voedselvisie. Wij hopen dat u allen bij de stemming daar op deze manier naar wil kijken en deze aanvullingen ook waardevol, vindt.

De **VOORZITTER**: De heer Cardol? Mevrouw Jellema? De heer De Wit? Die is er niet. Mevrouw Strens? De heer Baudet. Ook niet. De heer Mantel. Statenlid Kostić? Dan misschien een reactie van- O, we schorsen even vijf minuutjes.

Schorsing 14.54 tot 15.05 uur.

De **VOORZITTER**: Mag ik de Statenleden verzoeken weer te gaan zitten? We zijn bij agendapunt 9, het eindrapport van de Randstedelijke Rekenkamer Landbouw- en voedseltransitie. Er is nog een antwoord tegoed van Gedeputeerde Staten en dat is op de motie ingediend door Forum voor Democratie, motie 21. Ik geef het woord aan gedeputeerde Rommel.

Reactie namens het college van Gedeputeerde Staten in tweede termijn

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dank u, voorzitter. Dat ik nog een rol mag spelen bij de voedselvisie, dat biedt nog perspectief. Nee, over de motie. Het is altijd goed om alternatieven aangedragen te krijgen. AERIUS, zoals u ook wel weet, is het model wat het beste is wat wij hebben, maar dat wil niet zeggen dat het allerbeste is. Dus er wordt ook gekeken naar alternatieven voor de KDW. Er is ook een startsein voor gegeven door de minister met de gedeputeerden om te kijken welke

alternatieven er zijn. Wij willen ook toe naar metingen. Maar wat nu op dit moment ook wel kan, is dat je op basis van een ecologische toets een vergunning verleent. Ik geef als voorbeeld bij Palace. Daar is een vergunning verleend om daar een fabriek te bouwen zonder dat daar naar de KDW is gekeken. Dus we kijken wel degelijk naar instandhoudingsdoelstellingen. De minister heeft ook gezegd dat als er een alternatief is, dat ze dat ook wettelijk gaat verankeren. Alleen, zover zijn we nog niet. Dus ik ga deze motie ontraden. Maar we doen het ook al.

De heer **BAUDET** (FvD): In de toelichting van de gedeputeerde wordt verwezen naar een ander model. Dus AERIUS wordt misschien vervangen in de toekomst door een ander model. Maar mijn motie gaat niet over een ander model. Het gaat over het simpelweg toetsen van dit model. Ik kan werkelijk niet begrijpen waarom je daartegen zou zijn. Want het model pretendeert de werkelijkheid te modelleren. Dus de uitkomst van het model zou moeten overeenstemmen met de werkelijkheid. Het is hetzelfde als dat je zegt, oké, hoe snel kun je uit een vliegtuig vallen als je een parachutesprong gaat doen. Dan kunnen we dat berekenen. Vervolgens gaan we toetsen of die berekening klopt aan de hand van waarnemingen.

De **VOORZITTER**: Wat is uw vraag, meneer Baudet?

De heer **BAUDET** (FvD): Dat is toch ook hier zo? Dus ik snap gewoon werkelijk niet waarom de motie zou worden ontraden. Kan de gedeputeerde dat niet herzien? Er is toch niets tegen? Het kost bijna geen geld. De provincie heeft gewoon die mogelijkheid om dat te doen. En dan weet u tenminste ook zeker of het beleid, wat nu over de boeren wordt uitgerold, waar gewoon duizenden boerenbedrijven in heel Nederland die moeten worden uitgekocht-

De **VOORZITTER**: Uw vraag is helder. We zouden de interrupties kort houden.

De heer **BAUDET** (FvD): Waarom zou u dat niet toetsen?

De **VOORZITTER**: Gedeputeerde Zaal.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Nou, meneer Baudet, u zult wel weten, en dat zei ik ook: ik ben niet bezig met een ander model. Wij kijken juist naar alternatieven voor die KDW omdat, zoals u ook al aangaf in uw betoog, dat de KDW niet het enige is. Je moet kijken naar de instandhoudingsdoelstellingen. Vandaar dat ik ook aangaf dat je met een ecologische toets al een vergunning kan aanvragen. Dat hoeft niet meer per se op basis van de KDW. Er wordt daadwerkelijk gemeten, en daar willen we ook steeds meer naartoe. Die metingen worden in AERIUS gebracht. Dus daarmee wordt AERIUS steeds beter. Alleen, u weet ook, en daar hebben wij steeds ook naar gevraagd in Den Haag: doordat er een meetcorrectie gekomen is – we hebben iets gemeten wat niet in AERIUS zit – hebben we nu een meet correctie in AERIUS zitten, waarvan wij niet weten wat het is. Dus ik ben heel voorzichtig met dit soort zaken. Wij meten al. We passen het al aan in het AERIUS-systeem. Maar we kijken ook naar alternatieven voor die KDW voor de vergunningverlening.

De heer **BAUDET** (FvD): Ja, ik heb het niet over een alternatief voor de kritische depositiewaarde. Ik ben het weliswaar überhaupt niet eens met die kritische depositiewaarden. Maar mijn motie gaat er juist over: gegeven de huidige kritische depositiewaarden kunnen we toch meten of die wel of niet worden gehaald? En als u zegt 'ja, we doen nu ook metingen, die worden weer ingevoerd in dat model', ja, dan blijf je in die modellenwerkelijkheid zitten. Er is toch helemaal niets op tegen om gewoon vijf boswachters aan te stellen, die gewoon een beetje met een autootje gaan rondrijden door Noord-Holland? Die gaan overal bodemmonstertjes nemen. En dan gaan we gewoon in een laboratorium kijken: oké, hoeveel stikstof zit daar dan en komt dat overeen, ja of nee, met wat AIREUS voorspelt, wat AIREUS berekent. Hoe kan je daar nou tegen zijn? Dit is toch de redelijkheid zelve? Zelfs als je dus al die aannames van het stikstofbeleid zou geloven- Ik geloof die niet.

De **VOORZITTER**: Meneer Baudet, volgens mij is uw vraag helder.

De heer **BAUDET** (FvD): Waarom neem je niet de proef op de som?

De **VOORZITTER**: We gaan naar de beantwoording van de gedeputeerde.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dat soort dingen gebeuren ook al. Wij meten- Jawel, dat gebeurt wel. Ook met de PWN, die werkt daar ook aan mee. Er is ook een boer die daar heeft gezegd: ik wil dat wel eens meten en bekijken wat er in de grond zit. Die gaat met een boswachter kijken. Wij kijken naar allerlei alternatieven. En daarom ontraad ik deze motie.

De heer **BAUDET** (FvD): Dat klopt. Maar dit is echt nepnieuws, Dit is gewoon niet waar.

De **VOORZITTER**: Meneer Baudet, heeft u nog een vraag? Heeft u nog een vraag?

De heer **BAUDET** (FvD): Ja. Kan de gedeputeerde terugkomen op haar zojuist gedebuteerde onwaarheden? Als ik als boer een vergunningaanvraag voor wat dan ook, als fabriek, hier, dan wordt mijn vergunningsaanvraag ingevoerd in het AIREUS-model en op basis van wat daar uitkomt, wordt wel of niet die vergunning verleend. Er wordt geen meting gedaan. Dat is gewoon niet waar.

Gedeputeerde **ROMMEL**: En dat is niet waar wat u zegt, want bij Palace is er geen KDW-berekening gemaakt. Er is een ecologische toets gedaan.

De heer **BAUDET** (FvD): Maar ik heb het niet over de ecologische toets. Ik heb het over het AIREUS-model.

De **VOORZITTER**: Via de voorzitter graag, meneer Baudet. En als u nog een aanvullende vraag heeft, dan hoor ik hem graag. Maar anders krijgt u waarschijnlijk hetzelfde antwoord.

De heer **BAUDET** (FvD): Tot slot dan. Er wordt hier een rookgordijn opgetrokken over- In één geval inderdaad is er iets gedaan met een ecologisch toets, omdat dat een situatie was die buiten de normale vergunningsaanvraag viel. Hetzelfde nu met dat datacentrum. Dan wordt er een uitzondering gemaakt. Er zijn allerlei situaties, waarin hier een uitzondering wordt gemaakt. Dat neemt niet weg dat het staande beleid in de provincie is: het invoeren van een aanvraag in een rekenmodel. En mijn motie gaat erover om dat te completeren met een empirische toets. En het antwoord wat ik hoor hier van de gedeputeerde is: nee, want er wordt in Den Haag al gewerkt aan een ander rekenmodel. Dat is totaal geen reactie op de motie. Dus nogmaals mijn vraag: kan zij ingaan op puur en alleen: wat is er nou tegen om een paar mensen aan te stellen om in die provincie steekproefsgewijs een empirische toetsing te doen?

De **VOORZITTER**: Dit was uw laatste vraag. Ik ga kijken of er nog een ander antwoord komt.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik heb zojuist gezegd dat die empirische toetsingen die u benoemt, dat wij die al doen en dat wij daar dus al naar kijken en vergelijken met AIREUS, maar ook met de ecologische toetsen. Ook naar de natuurdoelenanalyse. Daar worden ook toetsen gedaan. Er wordt veldwerk gedaan. Er wordt gewoon veel meer gedaan dan wat u vraagt. Ik ontraad deze motie.

De **VOORZITTER**: Dan komen we aan het eind van de beraadslagingen over dit agendapunt. Zijn er wellicht nog partijen die wijzigingen willen aanbrengen of andere moties willen indienen? Ja, Statenlid Kostić. [...] Maar u heeft geen termijn meer, maar u wilt een wijziging aanbrengen? U heeft hem al aangebracht? Oké.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Kan dat?

De **VOORZITTER**: Zeker.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik zal kort zijn. We hebben goed geluisterd naar GS. We hebben er volgens mij met de volgende formulering van onze motie voor gezorgd dat de ambities van GS en PS gewoon in lijn zijn. De motie wordt zodanig gewijzigd dat het nu luidt: verzoeken het college van Gedeputeerde Staten alle subsidies voor landbouw, daar waar mogelijk, te toetsen aan de vraag of ze effectief bijdragen aan het behalen van de doelen van de

voedselvisie en de doelen in het kader van het op tijd aanpakken van de klimaat- en natuurcrisis, en hierover te rapporteren aan Provinciale Staten. En gaan over tot de orde van de dag.

De **VOORZITTER**: **Motie 23-6 maart 2023**
Toets subsidies provincie voor landbouw aan doelen Voedselvisie

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Constaterende dat:
- *Deelconclusie 2 van de RRK luidt dat de provincie ervoor kiest om, van alle middelen die zij aan landbouw en voedsel besteed, een beperkt gedeelte expliciet in te zetten voor de transitie van het voedselsysteem. Via met name subsidies vanuit het Plattelandsontwikkelingsprogramma worden middelen ingezet die niet expliciet bijdragen aan de doelen van de Voedselvisie.*

Overwegende dat:
- *De Voedselvisie de richting is die de provincie op wil met de transitie van de landbouw;*
- *Die richting een natuurinclusieve landbouw in 2030 is, door verdere reductie van bestrijdingsmiddelen, verbetering van waterkwaliteit en bodemvruchtbaarheid en vergroting van biodiversiteit;*
- *Dit een enorme opgave is en daarvoor veel middelen nodig zijn;*
- *Uit onder andere onderzoek van Alterra en ARC2020 is gebleken dat Europese landbouwsubsidies in het algemeen natuurverlies juist in stand houden en dus de doelen van een natuurinclusieve, kringlooplandbouw schaden;*
- *Middelen doelmatig dienen te worden besteed.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:
- *Alle subsidies voor landbouw daar waar mogelijk te toetsen aan de vraag of zij effectief bijdragen aan het behalen van de doelen van de Voedselvisie en de doelen in het kader van het op tijd aanpakken van de klimaat- en natuurcrisis;*
- *En hierover te rapporteren naar Provinciale Staten.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ines Kostić (Partij voor de Dieren), Süleyman Koyuncu (DENK) en Anna de Groot (SP).

De **VOORZITTER**: Dat betekent dat motie 22 daarmee vervalt en er wordt een nieuwe motie ingediend. Die is ondertekend en die maakt nu onderdeel uit van de beraadslaging. En die zal straks, als ik het goed heb, als motie 23 worden uitgereikt.

Motie 22 'Toets subsidies provincie voor landbouw aan doelen Voedselvisie' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Dan sluit ik hiermee de beraadslagingen over agendapunt 9.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Ja, voorzitter. Inderdaad. Maar ik denk dat de gedeputeerde dat graag ook wil: een preadvies daarover, een hernieuwd preadvies?

De **VOORZITTER**: Nou, vooruit. Ik ben in een toegeeflijke bui vandaag. Het kan vast kort.

Gedeputeerde **ZAAL**: Mijn dank is groot, voorzitter. Mijn advies kan heel kort zijn. Met deze aanpassing kan Gedeputeerde Staten leven. Het is eigenlijk wat we al doen. Maar om consequent te blijven, laat ik hem aan de Staten.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan sluit ik nu de beraadslagingen over agendapunt 9. Stemming na afloop van de agenda.

De discussie wordt gesloten.

10. Verhogen krediet strategische grondaankopen (VD-12)

De **VOORZITTER**: De volgende sprekers hebben zich aangemeld: Statenlid Dulfer van GroenLinks, mevrouw Van Geffen van Namens Noord-Hollanders., Statenlid Hollebeek van de Partij voor de Dieren, de heer Heijnen van het CDA, de heer Carton van de PvdA, de heer Hartog van JA21, mevrouw Kapitein van D66 en de heer Klein van de ChristenUnie, en de heer Dessing van Forum voor Democratie. En dan geef ik nu Statenlid Dulfer als eerste het woord, van GroenLinks.

Statenlid **DULFER** (GL): Ja, voorzitter, dank u wel. Terecht stelt u dat wij onze provinciale doelen hebben die we willen realiseren. Die doelen, die zijn vaak een vervolg van nationale doelen. Die nationale doelen, als het nou gaat over stikstof, over waterkwaliteit, over wonen, et cetera, die zitten op dit moment op slot. Dat is het gevolg van de impasse waarin het Rijk op die verschillende dossiers zit. En omdat het Rijk met die impasse zit en die doelstellingen maar niet doorkomen naar de provincie, zodat wij ze kunnen uitvoeren, wordt er ontzettend veel schade geleden door onze economie, door onze bewoners, door onze agrariërs. Iedereen zit te wachten en er gebeurt al jaren niets.
De natuurkwaliteit gaat achteruit. Wonen blijft in een crisis. Mensen kunnen geen woning vinden. Alles zit vast. En in de provincie zullen we uiteindelijk oplossingen moeten vinden in onze gebiedsprocessen. In die gebiedsprocessen, om die oplossingen te vinden, hebben we grond nodig. Hebben we ruimte nodig. En ik vind het dan ook heel goed dat wij als provincie, als GS, nu de stap hebben gezet of het voorstel doen: we gaan niet langer op het Rijk wachten; we gaan zelf die ruimte scheppen, zodat we die impasse los kunnen maken in de provincie Noord-Holland. Want de problemen zijn te groot om op het Rijk te wachten. Hulde daarvoor aan Gedeputeerde Staten. Wij staan wat dat betreft achter deze kredietverhoging om die ruimte te bieden om die strategische gronden daarmee te kunnen aanschaffen.

Er zijn wel risico's aan verbonden. We hebben in het verleden natuurlijk een historie als het gaat over omgaan met aankoop van gronden. Ik zou het fijn vinden als de gedeputeerde ons nog eens gerust kan stellen op de manier waarop we in deze fase met die risico's omgaan.

Het tweede waar we in de commissie ook uitgebreid over gesproken hebben, is over: is dit nou binnen de kaders die wij kennen rond de nota Strategisch groenbeheer, die op dit moment vigerend is, of is er daadwerkelijk sprake van een trendbreuk? En dan gaan we eigenlijk buiten die kaders zoals die in die nota zijn verwoord. Ja, ik zou GS toch willen verzoeken om eens te kijken in hoeverre die kaders nou nog kloppen en of het niet goed zou zijn om aan de hand van de huidige actualiteit, waar we nu mee te maken hebben en de noodzaak daar ook van, eens te kijken of we die zesde nota Strategisch grondbeheer niet de komende maanden tegen het licht moeten houden om eens te kijken of die nota niet geactualiseerd moet worden. Tot zover, voorzitter, in eerste termijn.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ga ik naar mevrouw Van Geffen van Namens Noord-Hollanders..

Mevrouw **VAN GEFFEN** (Namens Noord-Hollanders.): Dank u, voorzitter. Namens Noord-Hollanders. is geen voorstander van het tussentijds verhogen van kredieten zonder dat daar fatsoenlijk beleid aan ten grondslag ligt. Grondaankopen gaan met grote risico's gepaard. Provinciale Staten – het werd net door de collega van GroenLinks al gezegd – bepalen daarvoor de kaders. Die kaders zijn bepaald in 2018. Die worden nu zomaar via een losse voordracht terzijde geschoven. Dus we zijn het helemaal met u eens dat het goed zou zijn als er een nieuwe voordracht komt voor grondbeleid – de zesde nota moet nog verschijnen – en dat we dan pas zo'n besluit nemen in plaats van andersom. Eerst het geld reserveren en dan naar de voordracht kijken. En dat vinden we echt pijnlijk op de valreep van nieuwe verkiezingen. We zijn echt oprecht verbaasd dat Gedeputeerde Staten een dergelijk slordig voorstel doet op een zo ongelukkig moment. We zien het ook een beetje als paniekvoetbal rond een stikstofbeleid en een woonbeleid dat vier jaar lang geen goede uitvoering heeft gekregen. En blijkbaar moeten er nu nog van alles geregeld worden. Nou, echt mensen, wat Namens Noord-Hollanders. Betreft: dat moeten we niet willen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Gaan we naar Statenlid Hollebeek van de Partij voor de Dieren.

Statenlid **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, voorzitter, dank u wel. Ja, we hebben het er in de commissie al even over gehad. Best wel ruim. Het is nodig. We hebben grond nodig. In afwachting van de PPLG-gelden zullen we iets moeten doen als provincie. Wat wij missen, en met ons ook andere partijen

in de commissie, is toch een aantal heldere criteria waaraan voldaan moet worden als er grond aangekocht moet worden. Het voelt voor ons nu nog als een soort carte blanche van, ga maar shoppen. Voor ons is het heel belangrijk om te weten dat er bijvoorbeeld niet een agrariër die op de goede weg is, uitgekocht gaat worden ten behoeve van uitbreiding elders. Dus er zitten nog wel wat dingetjes aan, waarvan we denken van, we vinden het eigenlijk iets te laissez faire om te zeggen: hier is twintig miljoen. Het gaat niet om de hoogte van het bedrag, maar het gaat erom dat we als PS inderdaad- En dan heb ik het niet over de risico's, maar gewoon over waarop we het geld willen inzetten. Dus ik ben nog wel benieuwd naar de reactie van GS op die constatering.

Verder, ja, dat is PPLG. Dat is al ter sprake gekomen bij het vorige agendapunt. Ik had mijn moties eigenlijk aan mijn collega kunnen geven. Dan hadden jullie het vandaag zonder mij kunnen doen. Maar omdat dit vooruitloopt op de PPLG-gelden, en ik heb het ook in de commissie al eigenlijk benoemd, wilde ik twee dingen nog benoemen daarover. Het eerste was de vraag om een tussenrapportage, die we gesteld hebben in de commissie. Daar leek wel een meerderheid voor te zijn. Ik begreep dat vanmorgen in het presidium daar ook over gesproken is. Dus ik zal er niet te lang over doen. Als ze op 1 juli dat concept uitgaat richting het Rijk, dan was er een meerderheid toch wel geneigd om te zeggen: wij willen als PS daar nog iets van vinden. En dan zowel in een commissievergadering als in een PS-vergadering. De vorm daarvan, hoe raadplegend of besluitvormend die is, dat laten we dan verder in het midden. Daar heb ik een motie voor. Die heb ik hier. Daarvoor ga ik even de bril opzetten, want dat gaat in vier jaar toch wel heel erg hard achteruit. Het dictum luidt daarvan: dragen het college van Gedeputeerde Staten op om hun ver uitgewerkte tussenrapportage van het PPLG voor 1 juni aan Provinciale Staten ter bespreking te sturen. En die is medeondertekend door mevrouw Kapitein van D66 en de heer Hartog van JA21. Alstublieft.

Motie 24-6 maart 2023
Stuur tussenrapportage PPLG voor 1 juni naar Provinciale Staten

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Constaterende dat:

- *De provincie het krediet Strategische grondaankopen wil verhogen met 20 miljoen € voor extra aankoop van agrarische bedrijven (ver) buiten Natura2000- en/of NNN-gebieden, vooruitlopend op rijksbudgetten in het kader van het Nationaal en Provinciaal Programma Landelijk Gebied (NPLG/PPLG) en specifiek de PAS-meldersproblematiek daarbij.*

Overwegende dat:

- *GS antwoordde in Technische vragen van de commissie NLG op 25 januari 2023 da| zij het concept-PPLG pas aan PS stuurt, wanneer zij het al naar het Rijk heeft gestuurd, te weten na 1 juli 2023;*
- *Dit de versie die het Rijk vervolgens gaat doorrekenen;*
- *PS na de datum van l juli zodoende weinig meer aan het 'concept' PPLG kan veranderen;*
- *In het PPLG zeer wezenlijke vragen gaan worden beantwoord, zoals 'hoe willen we dat het landelijke gebied er over enkele decennia uit ziet?' en 'welke vormen van landbouw, natuur en recreatie horen daarbij?';*
- *Dit kaderstellende vragen zijn en dus niet enkel door GS, of in de coalitieonderhandelingen, in beslotenheid, mogen worden beantwoord.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Een ver uitgewerkte tussenrapportage van het PPLG voor 1 juni aan Provinciale Staten ter bespreking te sturen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Jaap Hollebeek (Partij voor de Dieren), Arja Kapitein (D66) en Gerard Hartog (JA21).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Statenlid **HOLLEBEEK** (PvdD): Dan het tweede punt. Ja, ik heb in de commissie daar ook al bij stil gestaan. Wij hadden graag gezien dat er een verbreding zou optreden van de regie en sectorale tafels met voorlopers, met innovators, met mensen die anders tegen bestaande zaken aankijken.

En ik heb bewust ook toen gezegd, niet in de plaats van de huidige actoren die aanschuiven, maar naast. We hebben de usual suspects, laten we ze zo noemen: Bouwend Nederland, VNO-NCW, lto, de terreinbeherende organisaties. Wij als Partij voor de Dieren hadden graag gezien dat, als je het hebt over regie, dat je dan zegt: we nemen partijen die al bezig zijn met verandering en die bewezen hebben, elders, dat het kan en hebben laten zien hoe het kan. Ik ben realistisch. Ik heb gemerkt dat we de handen daarvoor niet op elkaar krijgen. Dat er toch echt gekozen wordt op dit moment om te zeggen: nee, de regietafels, die zijn hier bedoeld voor partijen die een direct belang vertegenwoordigen. Daar vind ik iets van. Daar vinden volgens mij meerdere partijen iets van. Maar ik wil deze discussie daar nu niet aangaan. Dat heeft volgens mij niet zoveel zin in de laatste vergadering van deze periode. Maar wat ik wel vind en dat is echt- Als we dan toch zeggen: oké, innovators, koplopers, mensen van buiten, betrekken we later in het proces; we hebben het nu over belangen, directe belangen, dan wil ik als Partij voor de Dieren toch echt wel eventjes aanmerken dat er in deze provincie, als het gaat om het Provinciaal Programma Landelijk Gebied, belangen zijn die echt niet heel erg goed vertegenwoordigd zijn. En dat zijn toch de belangen van die miljoenen dieren in de landbouwsector, maar ook wilde dieren, waar wij met zijn allen hierover gaan beslissen. En als we dan zeggen, ook even kiezen, voor belangenbehartiging, dan zeg ik: neem ze mee. GS heeft ook toegezegd dat bij alle beleid dat de belangen van dieren raakt, dierenwelzijnsorganisaties zouden worden betrokken. En daarom heb ik hier een tweede motie – en dan bent u van mij af voor deze vier jaar – waarvan het dictum luidt: verzoeken het college van Gedeputeerde Staten de provinciale regiegroep, PPLG en de sectorale tafels uit te breiden met dierenwelzijnsorganisaties.

Motie 25-6 maart 2023
Verbreed de provinciale regiegroep PPLG en de sectorale tafels met dierenwelzijnsorganisaties

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Constaterende dat:

- *De provincie het krediet Strategische grondaankopen wil verhogen met 20 miljoen € voor extra aankoop van agrarische bedrijven (ver) buiten Natura2000- en/of NNN-gebieden, vooruitlopend op rijksbudgetten in het kader van het Nationaal en Provinciaal Programma Landelijk Gebied (NPLG/PPLG) en specifiek de PAS-meldersproblematiek daarbij.*

Overwegende dat:

- *In de huidige Provinciale Regietafel PPLG zijn vertegenwoordigd: de gemeenten (via de wethouder van de gemeente Zaanstad), de drie Noord-Hollandse waterschappen, de terrein beherende organisaties (namens hen: Landschap Noord-Holland en Staatsbosbeheer), de Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland, Schiphol, Bouwend Nederland, VNO-NCW, de agrarische sector (namens hen: LTO Noord en Water, Land & Dijken), RWS en de Recreatiesector (namens hen: ANWB);*
- *Het doel van de tafels met name het vertegenwoordigen van een belang is;*
- *Deze partijen voornamelijk zullen redeneren vanuit menselijke belangen;*
- *De provincie heeft toegezegd dat bij alle beleid dat aan belangen van dieren raakt, dierenwelzijnsorganisaties actief worden betrokken;*
- *Dit soort partijen ontbreken aan de huidige tafels.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *De Provinciale Regiegroep PPLG en de sectorale tafels uit te breiden met dierenwelzijnsorganisaties.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Jaap Hollebeek (Partij voor de Dieren).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En ook deze motie maakt onderdeel van de beraadslaging. Voordat u vertrekt, wil ik even een technische opmerking maken. Vanmorgen in het presidium hebben wij besproken – maar het kan zijn dat uw dictum niet helemaal overeenstemt – dat wij een commissievergadering zullen hebben over het PPLG op 1 juni en op 12 juni een PS-vergadering. Dus ik weet niet of daarmee de noodzaak tot de motie is weggenomen, maar dat wil ik wel even gemeld hebben.

Statenlid **HOLLEBEEK** (PvdD): Daar wil ik even op reageren. Dat weet ik inderdaad. Maar dat neemt nog steeds niet weg dat die tussenrapportage er nog moet komen. En dat is de vraag dus die ik aan de gedeputeerden stel. Naar aanleiding van het antwoord ben ik eventueel natuurlijk bereid om de motie aan te houden of in te trekken.

De **VOORZITTER**: Fijn. Dan geef ik nu het woord aan de heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, de voordracht spreekt uit dat dit een breed inzetbaar krediet is zonder specifiek beleidsdoel. Maar we weten allemaal dat er wel meer aan de hand is dan dat. Het is tijd dat de provincie gaat acteren. Een wild westen van opkoop van stikstofruimte is zeer onwenselijk. De provincie heeft hier een rol te spelen. Dus hij moet als regisseur optreden en daar is ook geld voor nodig. Wat ons betreft met allereerst en de allergrootste prioriteit het legaliseren van de PAS-melders. We hebben dat al vaker gezegd en ik blijf dat onderstrepen. Ik heb daar ook nog een aantal vragen over als het gaat om die PAS-melders. Hoeveel van die PAS-melders denkt de gedeputeerde te kunnen legaliseren voor deze twintig miljoen? Ergens anders had de gedeputeerde het over tachtig procent van alle PAS-melders die met dit bedrag gelegaliseerd zouden kunnen worden. Waar komt die schatting vandaan? Een van de redenen dat het landelijk legaliseren van de PAS-melders vastloopt, is de staatssteunproblematiek. Hoe zit dat hier, vraag ik de gedeputeerde. Voorzitter, daarnaast is het belangrijk dat de provincie ook een rol speelt in het stikstofprobleem voor woningbouw en natuur. Al gaat dat laatste wel vanzelf door die afroomregeling. Kan de gedeputeerde dan ook aangeven wat ze met deze extra middelen van twintig miljoen gaat doen en welke verdeling daarop van toepassing is? Om toch wat inkleuring te geven aan dat ‘zonder specifiek beleidsdoel’.

Voorzitter, wij zullen instemmen dus vandaag met het verhogen van het budget voor strategische grondaankopen. Maar in de commissie – en het is hier ook al genoemd net – hebben wij wel een punt gemaakt van de wijze waarop dit gegaan is. Wij voeren grondbeleid vanuit de vijfde nota grondbeleid die zegt dat de provincie zo min mogelijk grond in bezit moet hebben en zeer beperkte grondpolitiek moet voeren, juist vanwege de risico’s van vroeger.

De heer **HARTOG** (JA21): Ja, voorzitter, ik meen in het betoog van de heer Heijnen te bespeuren dat het antwoord op de vragen met betrekking tot legalisatie van de PAS-melders erg belangrijk is. Maar ik hoor u tegelijkertijd zeggen dat u instemt. Kunt u dat toelichten?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ik heb er alle vertrouwen in dat de gedeputeerde heel slimme dingen gaat zeggen op de gestelde vragen.

De **VOORZITTER**: Dat is altijd goed.

De heer Roosendaal van de VVD. Excuses, maar die kwam in de linkerflank bij mij binnen.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel. Meneer de voorzitter, ik zou de volgende vraag willen stellen. In uw betoog, meneer Heijnen, gaf u net aan dat de vraag aan het college gaat zijn, of Gedeputeerde Staten gaat zijn, hoeveel er voor twintig miljoen extra kan worden gedaan. Maar om het te specificeren, uiteindelijk gaat het dus om zestig miljoen wat er aan krediet wordt gevraagd. Ik neem aan dat uw vraag daar betrekking op heeft. Klopt dat?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, inderdaad. Maar we verhogen het met twintig, want er is natuurlijk al een veertig toegezegd. Of dat is het krediet op dit moment. Dus in totaal gaat het inderdaad om zestig. Ja.

Ja, voorzitter, ik was aan het zeggen dat de tijden zijn veranderd en er dus een rol is van de provincie. En wij vragen daarom ook, net als anderen hiervoor dat hebben gedaan, aan GS om zo snel mogelijk te komen met een voorstel voor een zesde nota grondbeleid. Want als wij onze grondpolitiek gaan veranderen, dan moet daar gewoon een gedegen kader onder, zodat ons handelen van de provincie ook in lijn ligt met ons beleid. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Carton van de PvdA.

De heer **CARTON** (PvdA): Dank, voorzitter. Een korte bijdrage. Strategische grondaankopen stelt de provincie in staat snel en effectief te handelen op een breed aantal provinciale opgaven en ambities. Maar het is ook niet zonder financiële risico's. Hierover is door anderen al om een toelichting gevraagd. Daar sluit ik mij bij aan. Er is ruimte nodig om snel te reageren op kansen en ontwikkelingen. En mijn fractie kan daarom instemmen met de voordracht het kredietplafond grondaankopen te verhogen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Hartog van JA21.

De heer **HARTOG** (JA21): Voorzitter, ik moet nog even bijkomen van de bijdrage van het CDA, maar ik zal toch proberen uit mijn woorden te komen. Ook voor onze partij is de positie van de PAS-melder belangrijk. Aan PS wordt gevraagd eerder genomen besluiten te herzien en de inperking van het krediet ongedaan te maken en zelfs uit te bouwen. Daar zouden wij mee kunnen instemmen. En in de toelichting op het ontwerpbesluit wordt ook de suggestie gewekt dat de positie van de PAS-melders hierdoor zal verbeteren. Wij hebben technische vragen gesteld en we hebben in de commissie uitgebreid met elkaar gesproken, maar wij hebben het antwoord nog niet gehad dat dat ook inderdaad zo is. Het CDA stelt nog aanvullende vragen. Dat lijken me goede vragen. Wij sluiten ons daar graag bij aan, maar wij zijn ook heel erg benieuwd naar het antwoord. Want anders dan het CDA al zegt van 'wij vertrouwen erop dat deze gedeputeerde heel intelligente dingen doet en dus ook datgene doet wat voor ons belangrijk is', zouden wij dat graag van de gedeputeerde zelf horen. Dank u wel.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, na zo'n uitdaging kan ik natuurlijk haast niet achterblijven. Maar bent u van mening dat, als er iets moet gebeuren voor die PAS-melders, dat daar sowieso geld voor nodig is?

De heer **HARTOG** (JA21): Dat is niet de vraag die voorligt. Maar het antwoord is 'ja'.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Volgens mij ligt juist die vraag voor, want er staat eigenlijk naar mijn optiek veel te weinig in het stuk, maar het enige wat er wel wordt gevraagd, is om extra geld neer te leggen. Wij willen graag een nadere specificatie. En laten we wel wezen, in de commissie heeft de gedeputeerde daar ook al een en ander over gezegd wat ze met dat geld gaat doen. Maar dat er überhaupt geld nodig is, en dat is eigenlijk het enige wat hier wel voor voorligt, dat staat in dit stuk. Dus als u nu zegt 'het antwoord is ja', hoe komt u dan aan dit twijfelend standpunt?

De heer **HARTOG** (JA21): Dat is heel bijzonder: een twijfelend standpunt. Ik heb geen twijfelend standpunt. Als u vraagt 'is er geld nodig om grond aan te kunnen kopen voor welk doel dan ook', dan is het antwoord toch 'ja'? Want we leven niet meer in de tijd dat we met kralen en muntjes geld kunnen verwerven.

De **VOORZITTER**: De heer Heijnen, u twijfelt nog? Nog een aanvullende vraag? Zoveel kralen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ik laat het hierbij, voorzitter. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: De heer Hartog was klaar. Dan gaan we gauw naar mevrouw Kapitein van D66.

Mevrouw **KAPITEIN** (D66): D66 is zeer enthousiast over dit voorstel van GS om ons krediet voor strategische grondaankopen te verhogen als overbrugging tot de rijksbudgetten komen. Het is nú van groot belang dat we dit doen. Boeren komen zelf naar ons toe en bieden hun grond aan. Het zou een heel gemiste kans zijn als we van hun aanbod geen gebruik zouden kunnen maken. De grond van deze boeren kan in onze grondpositie gebruikt worden voor vele soorten doelen, bijvoorbeeld voor infrastructuur, voor dijkversterkingen, voor bouwen, voor energie, natuur, stikstof en vooral voor andere boeren. Andere boeren die hiermee een nieuw bestaan kunnen opbouwen en weer perspectief krijgen, voor landbouw die meer extensief en meer natuurinclusief is, een nieuwe start. Is dit nieuw? Nee. Want we hebben immers alle kredieten en we hebben al immers provinciale grondposities. Het is een ophoging van iets bestaands. Ook hebben we een nota grondbeleid. En ja, terecht, deze mag wel weer eens geactualiseerd worden, want hij komt uit 2018. Maar de kern van dit grondbeleid is dat de grond wordt ingezet om de provinciale

doelen te gaan bereiken. En onze doelen zijn nu eenmaal wat groter geworden de afgelopen tijd in, zeker in deze afgelopen vier jaar, dan hiervoor. Zijn wij hier kritisch op? Jazeker. Want wat ons betreft had dit wel eerder, dan nu voorgesteld, mogen plaatsvinden. En vinden wij het niet erg risicovol? Ja. Er zitten risico's aan. Maar die zijn wat ons betreft te overzien en acceptabel, zeker als we dit vergelijken met de risico's die we als provincie lopen als we dit niet doen. Vooral het risico dat we boeren die willen veranderen, niet kunnen helpen, omdat we dan niets of te kort hebben en vervolgens dat deze boeren in onwenselijke trajecten terechtkomen die niemand van ons in deze Staten hier wil. Daarom is dit voorstel van GS voor ons cruciaal om de PPLG-processen goed te laten verlopen.
In de commissie hebben we al de complimenten aan GS gegeven en dat willen we op deze positie nog een keer doen. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. De ChristenUnie denkt dat het goed is om via strategische grondaankopen te kijken hoe wij provinciale doelen kunnen realiseren en versnellen. En dan denken we vooral aan de transitie naar een duurzame kringlooplandbouw. En ook om de stikstofuitstootreductie te realiseren kan het goed zijn om strategisch grond aan te kopen. Het is beter dat de provincie grond opkoopt van boeren die willen stoppen dan dat Schiphol deze boeren uitkoopt. En wanneer we hiermee dan ook nog PAS-melders kunnen helpen, is het helemaal positief. Maar collega's, het voorstel wat er nu ligt, daar kunnen we niet zomaar mee akkoord gaan. Het voorstel riekt naar haastwerk. Er mist namelijk een kader dat beschrijft onder welke voorwaarden we dit geld wel of niet gaan uitgeven. En dat is extra belangrijk, omdat we in het verleden als provinciale overheid heel wat missers hebben begaan rondom grondaankoop. Denk aan de enorme afschrijvingen rondom Distriport of de grond voor het Wieringerrandmeer. Als er op korte termijn geen kader komt, zal de ChristenUnie niet kunnen instemmen met het voorstel, ondanks het feit dat we de urgentie en noodzaak wel degelijk zien. Het is een kwestie van zorgvuldigheid om alleen een krediet ter beschikking te stellen wanneer er heldere criteria zijn vastgesteld over hoe dit te besteden. Wij willen daarom een motie indienen waarin wij GS opdragen om voor 1 juli 2023 met een voorstel te komen voor kaders waaraan strategische grondaankopen moeten voldoen om negatieve effecten te voorkomen.

Motie 26-6 maart 2023
Duidelijke kaders opstellen voor grondaankopen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Constaterende dat:
- *Het college voorstelt om het krediet Strategische Grondaankopen niet verder terug te brengen en te verhogen tot 60 miljoen euro;*
- *Dit een trendbreuk is, omdat bij de vaststelling van de 5d" Nota Grondbeleid is afgesproken het strategische krediet terug te brengen;*
- *Er in het verleden grote bedragen zijn afgeschreven vanwege ongelukkige strategische grondaankopen;*
- *Het college nu kansen ziet om grondposities te verwerven voor het realiseren van provinciale doelen.*

Overwegende dat:
- *Het voor PS onvoldoende duidelijk is wat de criteria zijn waaraan strategische grondaankopen moeten voldoen;*
- *Het ook niet duidelijk is hoe voorkomen wordt dat opnieuw grote negatieve financiële consequenties voor de provincie zullen optreden;*
- *PS een kaderstellende rol heeft en deze rol met deze voordracht onvoldoende kan invullen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:
- *Voor 1 juli 2023 met een voorstel te komen voor kaders waarin strategische grondaankopen moeten voldoen om negatieve effecten te voorkomen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Michel Klein (ChristenUnie).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En deze ondertekende motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Dessing van Forum voor Democratie.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, voorzitter, dank u wel. In het kader van de tijd hou ik het kort. Geen kredietverlaging van twintig miljoen, maar een kredietverhoging van twintig miljoen. Dus we hebben het hier per saldo over veertig miljoen – zoals we hier vandaag in de Staten over een bedrag praten bij ook andere punten – wat tien procent is van het totale budget. Dus het gaat echt wel ergens over. Is dat een goed idee om zonder concreet doel te gaan speculeren eigenlijk met gronden, wat in het verleden heel vaak is misgegaan zonder – wat net de ChristenUnie al noemde inderdaad – concrete doelen? Dus ook denkbaar voor doelen die wij niet steunen. Nee, dat vinden wij geen goed idee. Bovendien, het idee dat boeren uitgekocht moeten worden, vinden we überhaupt een onzinnig idee dat er geld aan moet worden uitgegeven. De provincie moet zuinig zijn op haar geld. Laten we nou eerst even kijken inderdaad naar die nieuwe grondnota en niet dit voorstel afraffelen en deze forse kredietverhoging uiteindelijk erdoor duwen. Dat gaan we wat ons betreft niet doen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan gedeputeerde. De heer Roosendaal.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Ik heb me per mail ook aangemeld.

De **VOORZITTER**: U stond niet op het lijstje, maar ik ga u dit zeker niet ontnemen. Kom. De heer Roosendaal van de VVD.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel, meneer de voorzitter. Ook wij kunnen instemmen met de voordracht om het krediet te verhogen. We hebben het er in de commissie uitgebreid over gehad. We vinden de argumentatie overtuigend. Extensivering van de landbouw, investeren in de natuur en vooral de PAS-melders gaan helpen. Het is urgent in deze tijd, juist omdat er ook door andere bedrijven stikstofrechten worden opgekocht en wij daar als provincie zelf ook een rol in willen vervullen. Dat gezegd hebbende, ben ik het ook wel eens – dat hebben we ook in de commissie laten weten – met zowel het CDA als GroenLinks, dat het wel belangrijk is dat er ook een duidelijk kader is en dat we laten zien dat we geleerd hebben van de fouten uit het verleden en dat die risico-inschatting tot uitdrukking komt in de kaders die worden gesteld in de volgende grondbeleidsnota. Daar zien we dan ook naar uit. Kijkende naar meneer Klein: ik ben zeer benieuwd naar de beantwoording door Gedeputeerde Staten wanneer er dan een actualisatie van het beleid komt, waaruit duidelijk blijkt dat we de risico's goed kunnen beheersen. Richting meneer Dessing: ja, het gaat over een flink bedrag; het gaat alleen niet ten koste van de winst- en verliesrekening. Maar ook dat moet duidelijk worden denk ik uit die volgende nota. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan heb ik nu denk ik iedereen gehad en dan geef ik het woord aan gedeputeerde Kocken namens het college.

Reactie namens het college van Gedeputeerde Staten in eerste termijn

Gedeputeerde **KOCKEN**: Dank u wel, voorzitter. En dank u wel voor de bijval van deze en gene – een beetje oppositie en een beetje coalitie – en om wat zorgen weg te nemen. Nou, ik ga mijn uiterste best doen.

Ik denk dat we misschien eerst even moeten stilstaan bij dat we twee dingen uit elkaar halen. We hadden dit instrument al. We benutten dit instrument ook al. Daar zijn ook allerlei regels voor. Eigenlijk zit een heel groot gedeelte daarvan ook in de verschillende beleidsterreinen, want het kan voor elk beleidsterrein worden aangewend waar dit behulpzaam is. Dus in die zin gebeurt er nu niet zo heel veel nieuws, behalve dat we zien dat de grondmarkt behoorlijk in beweging komt en we voorzien dat wij daar zeker met het PPLG, maar daar zal gedeputeerde Rommel zo nog wel iets over zeggen, vooral niet achter het net willen vissen en daarom een verhoging nu verstandig is. Daarom hebben we u dat ook op dit moment voorgelegd.

Of er risico's aan verbonden zijn? U verwijst allemaal naar de risico's van het verleden. Volgens mij heeft meneer Klein terecht de twee dossiers opgenoemd, waar wij er inderdaad niet fraai op

stonden, laat ik het zo maar zeggen. Dat zijn situaties die volgens mij door iedereen hier worden afgekeurd, waar geen volledig collegebesluit aan ten grondslag heeft gelegen. Dat is nu anders. We kopen alleen maar aan tegen marktwaarde. Dat is in het verleden anders geweest. Dus in die zin ga ik ervan uit dat dit college, en ik hoop ook de hele Staten en een nieuw college, het volstrekt normaal vinden om op de huidige wijze fouten uit het verleden niet te kunnen maken, omdat je niet met een speculanteninstelling, maar met een beleidsdoelinstelling een grondaankoop doet. Of we alle risico's daarbij uitsluiten? Dat heb ik in de commissie ook al gezegd. Nou, in zekere zin niet, want ja, elk handelen heeft risico's in zich. Maar de risico's die wij in het verleden hebben genomen, die toen door een enkele gedeputeerde bijvoorbeeld zijn aangegaan, die worden in ieder geval voorkomen door de huidige handelswijze. Dus dat risico, dat zie ik eigenlijk niet.

Ik zal heel even kijken, want we hebben gedeeltelijk de beantwoording door mevrouw Rommel en gedeeltelijk door mij. Volgens mij is het belangrijk om nog in ieder geval op te merken dat alle zorgen over 'waar wordt dit dan voor gebruikt', die zou u eigenlijk niet nu pas moeten hebben. Die had u hiervoor ook al. Want we hebben dus in de afgelopen tijd een aantal aankopen gedaan. En juist daardoor is de rek nu eigenlijk uit het krediet en zien we dat we daarom een verhoging nodig hebben. Dus ik hoop dat dat ook, het besef dat we bijvoorbeeld – wat ik u ook in de commissie al heb aangegeven – voor de realisatie van de N247 nu een aankoop hebben gedaan onlangs, we hebben ook in het kader van ruilverkaveling op een aantal plekken aankopen gedaan, zodat we kunnen uitplaatsen dat we daar als provincie een steviger positie hebben om de doelen die we hier – misschien niet allemaal uw doelen, meneer Dessing – maar wel de doelen die de Staten vaststellen ook daadwerkelijk te kunnen realiseren. Daar is dit krediet voor bedoeld. Dat gaat soms over stikstof, maar lang niet alleen. En ik denk dat eventuele aanwijzingen hoe wij dat in het stikstofdossier bijvoorbeeld zouden moeten aanwenden, dan moet u- Dat is prima om daar iets mee te doen, maar ik denk wel dat dat voornamelijk op het beleidsterrein stikstof dan ligt. Niet voor alle beleidsterreinen hoeven we nu alle kaders al mee te nemen. Dit is alleen maar een krediet, alleen maar een instrument, waarbij we het mogelijk maken, meer mogelijk maken, om onze beleidsdoelen na te streven. Volgens mij is dat op dit moment het enige wat u nodig heeft, omdat er verder niet heel veel verandert.

Nou, ik zal mevrouw Rommel zo direct de gelegenheid geven om het meer op het PPLG toe te splitsen en ook op het grondbeleid op zichzelf. Ik zit nog heel even te kijken of er nog een andere vraag was. Volgens mij de motie die de partij van meneer Klein, de ChristenUnie, heeft voorgelegd, daar komt ook mevrouw Rommel op terug.

Er gaan heel vaak dingen mis en voor dingen die wij niet steunen, had u een opmerking. Boeren uitkopen. Dat is eigenlijk helemaal niet wat er nu voorligt. Het enige wat voorligt, is: geeft u GS meer speelruimte om, op het moment dat zich kansen voordoen, daar ook op in te gaan? Dat is vooruitlopend een overbrugging naar wat wij verwachten aan krediet of aan financiële middelen te krijgen voor het PPLG. En de bodem, of althans, de rek in het krediet is zodanig klein, dat we dat nu nodig hebben.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, dank u wel, voorzitter. En over die doelen en dat kader daarvan, daar kun je het inderdaad over hebben en over van mening verschillen. Ik denk toch, het blijft toch een soort van blanco cheque, omdat het hier open ligt op al die gebieden. Maar daar gaat niet mijn vraag over. Mijn vraag gaat over, wat ik aangaf, dat we eigenlijk in plaats van twintig miljoen minder krediet naar twintig miljoen meer- Dus veertig miljoen kredietverschil in tijden waar we echt zuinig om moeten gaan met ons geld. Vindt Gedeputeerde Staten dat in het algemeen een verantwoorde verhoging van dit krediet, kijkende naar wat er allemaal nog op ons af zit te komen de komende jaren als je praat over risicovol ondernemen als provincie?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ik denk inderdaad dat dat verantwoord is, omdat wij doelen stellen die we willen nastreven en dat vraagt om speelruimte. U maakt nu van een verhoging van het krediet met twintig miljoen, dat we het hier nu over veertig miljoen hebben. Volgens mij hebben we in de afgelopen jaren het krediet voor een groot gedeelte benut. Daarmee is nu de ruimte in het krediet zodanig klein dat we niet meer kunnen inspelen op de kansen die zich voordoen en die we echt nodig hebben voor wat er de komende jaren allemaal moet gebeuren. Daarom moeten we het nu verhogen. En dan kunnen we wat wij hier met elkaar ook allemaal tot doel stellen ook

echt gaan realiseren. We maken het onszelf ongelooflijk moeilijk als wij dit instrument niet willen benutten.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, dat is niet een antwoord op mijn vraag. Als ik heel veel dingen heb uitgegeven uit mijn eigen portemonnee en mijn portemonnee is leeg en ik zie nog heel veel kansen om aan heel veel leuke andere dingen uit te geven, ja, dan kijk ik naar mijn portemonnee en dan is die leeg. Dus het gaat echt om de vraag van, is dit wel financieel verantwoord? Niet kijkend naar de kansen, maar kijkend naar de financiële risicokant.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Wij zullen aankopen doen die we uiteindelijk helemaal niet per se ook moeten afschrijven. Die zullen we benutten. Het gaat over het algemeen over agrarische grond. Het is helemaal niet gezegd dat dat met dramatische waardedalingen te maken zal krijgen. Er wordt voor elke aankoop een risicoprofiel gemaakt. Die wordt beoordeeld of het een verantwoorde aankoop is. En als dat zo is, dan wordt die op de balans gezet voor de aankoopwaarde. Daarna moet gekeken worden waar die aan besteed zal worden. Het kan zijn, dat is in het verleden ook gebeurd, dat er een waardevermindering is. Het kan ook zijn dat er een waardevermeerdering is. Dat hebben we in het verleden ook gezien. Dat is allebei niet de doelstelling. De doelstelling is een beleidsdoel nastreven. Dus bijvoorbeeld door ruilverkaveling of bijvoorbeeld voor het aanleggen van een weg. En dat kan ook zijn in het stikstofdossier, maar in allerlei dossiers streven wij doelen na als provincie. Die stellen we hier met elkaar vast. Dat doet u. Wij gaan daarmee aan de slag. En daar heb je soms armslag voor nodig. En dat is wat wij u vragen.

De **VOORZITTER**: Dan geef ik het woord aan gedeputeerde Rommel om met name in te gaan op het grondbeleid en de PPLG.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dank u, meneer de voorzitter. Ik begin maar even gelijk bij GroenLinks, want die zei van ja, gaan we nu buiten de kaders? Dat heeft gedeputeerde Kocken ook al gezegd. Nee, we blijven binnen de kaders van de vijfde nota. Dan kijk ik gelijk ook wel daarnaartoe. Van de vijfde nota heb ik ook in de commissie gezegd: het is goed om die vijfde nota in te brengen in een volgende commissievergadering, een van de volgende, zodat u ook kunt kijken in hoeverre die kaders nog helemaal passend zijn bij het beleid wat we hebben. En ja, ik kan me zo voorstellen – kom ik ook gelijk even op de motie van de ChristenUnie – dat u dan zult vaststellen van ja, wellicht dat we dan bijvoorbeeld een grondstrategieplan voor de inzet van het krediet strategische grondaankopen maken. Dus dat wil ik wel toezeggen om dat op de agenda te gaan zetten. Dan, even kijken. Ja, en ook dus GroenLinks. Dan is dat het goede moment om ook te kijken van, nou, past het allemaal nog?

Dan de Partij voor de Dieren. Ja, u zegt: zijn we dan wel op de goede weg? Want ja, met die agrariërs, wie wordt er dan uitgekocht en wat is dat dan? Het zijn in ieder geval wel agrariërs die zich vrijwillig ook bij ons melden. Wat wij in het verleden al gedaan hebben met aankopen, ook voor de natuur, hebben we al ervaring mee, dat we boerenbedrijven opkochten. Wij kijken juist naar die blijvers. We kijken juist of die blijvers, of we dat kunnen verbeteren. Kunnen we die helpen om te extensiveren? Kunnen we die helpen met mozaïekbeheer? Juist ook naar die biologische landbouwers of die landbouwers ook die natuurinclusief gaan. Dat is waar we het voor willen gebruiken. En dan zegt ook het CDA van ja, hoeveel kunnen we legaliseren? Nou ja, we hadden een moment dat er gekeken werd naar degenen die zich aangemeld hadden. Maar dat verandert gewoon per dag. Dat is echt een match die je moet maken. Het leek erop, nou, misschien zeventig procent, misschien tachtig procent. Ik weet het dus nu niet meer, maar weet wel: honderd procent gaan we niet halen. We hebben echt het Rijk nog steeds nodig. En ik blijf nog steeds op de deur kloppen bij het Rijk voor dat geld. En ook misschien wel met de PPLG dat dat makkelijk gaat. Maar we hebben gewoon nu dat geld nodig, omdat we zien dat er bedrijven zijn die zeggen: ik wil stoppen, koop mij maar op. En ja, dan hebben wij liever zelf als GS de regie dan dat we dat uit handen geven aan andere bedrijven. Plus, wij zullen dat echt wel weloverwogen doen. We krijgen er ook natuurlijk een risicoprofiel bij. Dat zullen wij als GS ook wel doen. Wij kunnen niet zeggen: waar zitten die bedrijven precies? Want we willen ook wel dat er een goede match gemaakt wordt. En dan kom ik ook bij staatssteun. U zegt: hoe zit dat hier? Ook dat is inderdaad iets waar we per situatie naar moeten kijken. Welk risico lopen we daar? Hoe gaan we daarmee om? Ook, kijk, als je het voor de natuur in kan zetten, dan doen we dat al bij de NNN-gelden die we hebben. Dus we hebben er al heel veel ervaring mee. Maar dit is natuurlijk

juist ook om- Ja, breed kunnen we dit inzetten. Maar het zijn meestal de agrariërs die zich ook al aandienen. En ja, dan gebruik je die gronden ook wel om andere boeren ook te helpen. We kunnen dus ook niet zeggen van hoe we dat verdelen, want ja, ook dat is gewoon maatwerk en hoe we daarmee om kunnen gaan. Even kijken, hoor. Ja, nog even voor de helderheid. Ja, we kopen geen stikstofruimte op. We kopen bedrijven op die stikstofruimte hebben.

Dan heb ik eigenlijk alles wel behandeld, behalve de moties.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u. Begrijp ik nu goed dat u toezegt dat u met een grondstrategie wilt komen specifiek voor de stikstofdoelen?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Nee. Ik wilde juist voorstellen om in de commissie, als we de vijfde nota bespreken, te kijken of we een brede grondstrategie kunnen maken voor deze technische grondaankopen, want dat is volgens mij wat ik u heb horen zeggen, eigenlijk in de statenbreed, wat uw vraag is en wat u graag zou willen.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Nu zegt u 'vijfde nota'. Bedoelt u de vijfde of de zesde?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik heb het over de vijfde nota. Die wil ik graag voorleggen, zodat we kunnen kijken: kloppen die kaders daarin nog; moeten we daar nog wat mee; en zou zo'n grondstrategie over de strategische grondaankopen niet een beter instrument zijn om naar zijn totale breedte te kijken?

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, want in de nota, de vijfde nota, daar staat nu al 'bij integrale opgaven groter dan één miljoen, dan maakt GS een grondstrategie'. Maar is er nu dan een grondstrategie voor de doelen rondom stikstof?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Nee, dat is niet een grondstrategie. Maar ik wil juist zeggen van, ik denk dat de Staten- Dat het goed is om te kijken of die een grondstrategie breed voor de strategische grondaankopen wil maken. Dus juist om die kaders te stellen. Dus niet per se een zesde nota, want in mijn ogen voldoet de vijfde nota nog. Maar ja, dat is natuurlijk ook aan de nieuwe Staten die daarover gaan. En dan te kijken of dan uw vraag beantwoord zou kunnen worden, juist met zo'n grondstrategie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, maar dat heb ik toch geen antwoord op de vraag. Is er nu al een grondstrategie gemaakt voor de grondaankopen rondom het oplossen van de stikstofproblematiek? Want ik neem aan dat die opgave groter is dan één miljoen. Dus volgens de geldende nota grondbeleid zou die moeten zijn gemaakt of moeten worden gemaakt.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dat antwoord moet ik u heel even schuldig blijven, als u het op die manier bedoelt van boven die één miljoen. Kijk, de NNN, dat is waar wij de meeste grondaankopen voor doen, ja, zitten daarin verankerd. Dus naar mijn weten hebben wij niet voor stikstof specifiek een grondstrategie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Nou, dan komen we daar waarschijnlijk in de tweede termijn op terug. Maar dat zou wellicht een manier zijn om toch iets van die kaders te geven en dat is dan conform de vijfde nota. Maar ik hoor straks wat u daarop zegt.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik wil u daarop nog een antwoord geven. Het krediet strategische grondaankopen gaat niet alleen over stikstof.

De **VOORZITTER**: Dat is helder. Gaat u verder of was u klaar? U had nog een paar moties.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, de motie voor het PPLG voor 1 juni. Het streven is- In overleg met de griffie naar aanleiding van de commissievergadering hebben we gezegd: 12 juni gaan we naar streven, maar u weet ook wel- Nee, we streven ernaar om het 12 juni te behandelen, maar dan richtinggevend in de PS-vergadering. Er zit een enorme tijdsdruk op. Dat weten we allemaal. De ambtenaren werken hier keihard aan om ook die 1 juli te halen. Dat moeten we ook halen. Als we dan terugrekenen, dan komen we op 1 juni in de commissievergadering, waarvan de griffie zegt,

maar dat is ook in overleg: redden we dat dan nog voor de commissievergadering? Want dan moet het 23 mei in GS komen. Dus nou, gaat u maar terugrekenen. Dat is a hell of a job. Maar dat wil ik toezeggen, dat we dat ook gaan proberen: in ieder geval richtinggevend in PS op 12 juni. En ja, we proberen 1 juni en dat zal voor u dan ook hard werken worden om dat allemaal weer tot u te nemen. En zeker ook voor de nieuwe Statenleden, want velen van hen zijn hier nog niet eens mee bezig. Dat is motie 24, zou ik u willen vragen om die dan in te trekken. Maar ik kan er positief op adviseren. Maar het zou mij een lief ding zijn als het bij een toezegging kan blijven, want dan hoeven we hem ook niet helemaal af te doen.

Dan motie 25. Ja, die wil ik ontraden, omdat, ja, de mensen hebben juist op alle plekken in de gebieden de mogelijkheid om mee te doen en mee te denken. De regietafel is echt een andere tafel en ik wil dat niet heel breed trekken, want, ja, dan wordt dat gewoon een soort van Poolse landdag. Dan is het gewoon niet meer te overzien. Dus ik zou echt zeggen: we houden het in die gebieden waar dan de mensen zich aan kunnen sluiten.

Statenlid **HOLLEBEEK** (PvdD): Maar begrijp ik het goed? Bedoelt u dat u de dierenwelzijnsorganisaties dan in de gebieden wel aan tafel zet?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, in de gebieden kan iedereen aan tafel komen en gaan we ook echt breed overleggen. In de gebieden heb je meer soorten groepen. Inwoners gaan daar ook aan meedoen. En ook zullen we, als wij zelf advies ook nodig hebben voor dierenwelzijn, hen daar ook voor benaderen. Maar in de gebieden doen we een oproep en doen we gewoon onderzoek naar wat de mening van de mensen is.

Statenlid **HOLLEBEEK** (PvdD): Dat begrijp ik. Maar het gaat om het behartigen van het belang, het vertegenwoordigen van het belang. En het belang van dieren wordt niet gehoord hierin. Er wordt duidelijk gesteld dat het doel van de regietafel is het vertegenwoordigen van een direct belang. En dit directe belang, die mis ik bijzonder aan de regietafel. Ik wil even helpen herinneren dat GS eerder heeft gezegd dat, waar besluiten worden genomen, beleid wordt gevoerd wat direct aan de belangen van dieren raakt, dat daar altijd de dierenwelzijnsorganisaties worden betrokken. Dus hoe ziet u dat?

Gedeputeerde **ROMMEL**: De TBO'ers zijn natuurlijk ook voor het dierenwelzijn. We hebben ook toegezegd, mevrouw Zaal en ik, dat we Caring Farmers zouden gaan benaderen. Dus die zijn naar onze mening wel betrokken. En ja, en anders zullen we ze ook om advies vragen, maar dus niet aan de regietafel. Want je kan bijvoorbeeld, als je daar ook bijvoorbeeld inwoners een plek wilt geven- Ja, één inwoner kan ook niet 2,9 miljoen inwoners vertegenwoordigen.

Statenlid **HOLLEBEEK** (PvdD): Dus u stelt als GS dat terreinbeherende organisaties het belang van dierenwelzijn vertegenwoordigen?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dat is mijn mening, ja.

Even kijken. Dus ik had deze ontraden.

En de motie van de ChristenUnie. Even kijken, hoor. Nu ben ik hem even kwijt. Daarvan had ik al gezegd: ik hoop dat u met mijn toezegging voor die grondstrategie die ook in zou kunnen trekken. En dan heb ik nog even gelijk al een antwoord op de grondstrategie. Er is geen grondstrategie voor de stikstofproblematiek, omdat dat niet aan de orde is zonder rijksbudget. En zoals ik net al zei dat de strategische grondzaken, het krediet daarvoor, dat het breder is dan alleen maar stikstof.

De **VOORZITTER**: Dank. Dat is het eind van de eerste termijn. Ik ga even kijken of de heer Dulfer behoefte heeft aan een tweede termijn. Ja, u zat even niet op te letten, meneer Dulfer. Ik zag u wel zwaaien met uw hand. Dus dat daar mag ik uit opmaken dat u toch behoefte heeft aan een tweede termijn. Gaat uw gang.

Statenlid **DULFER** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij zijn blij. We gaan verder akkoord met deze kredietvergoeding, want we zijn blij dat we met ons beleid nu een sprong voorwaarts kunnen

maken. Heel goed. De toezegging over het kader, om dat zo snel mogelijk met elkaar tegen het licht te houden en te kijken of daar een actualisatie voor nodig is: fijn. Graag. We hebben ook het gevoel dat in ieder geval deze gedeputeerde en deze Staten goed en serieus naar de verschillende financiële risico's kijken. Dus wat ons betreft prima.

De **VOORZITTER**: Mevrouw van Geffen? Nee? De heer Hollebeek? Ja.

Statenlid **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, voorzitter, dank u wel. Ja, allereerst wil ik de gedeputeerde danken voor de toezegging over de tussenrapportage. Wij zitten er natuurlijk ook niet op te wachten dat de griffie en de ambtenarij, die het al druk genoeg hebben, zich nog eens een keer met de afdoening van een motie bezig moeten gaan houden, terwijl het volgens mij hierbij geregeld is. Dus ik zou zeggen: motie 24 trek ik bij deze in.

Motie 24 'Stuur tussenrapportage PPLG voor 1 juni naar Provinciale Staten' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

Statenlid **HOLLEBEEK** (PvdD): Motie 25 is voor ons wel een ander verhaal. Wij vinden echt dat- Er wordt gesteld dat beleid dat de belangen van dieren raakt de dierenwelzijnsorganisaties bij betrokken moeten worden. En terreinbeherende organisaties vertegenwoordigen misschien de natuur, maar natuur is niet altijd het belang van dieren. Ik begrijp dat GS een bepaalde keuze hierin maakt, maar ik zou toch echt de Staten hierin willen oproepen: laat zien dat je het belang van de dieren en dierenwelzijn ook een rol en een plaats wil geven in je beleid, want als we daar nu niet mee beginnen, wanneer gaan we het dan wel doen? En daar wil ik het dan verder bij laten.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Heijnen? Nee. De heer Carton? De heer Hartog.

De heer **HARTOG** (JA21): Ja, voorzitter, dank u wel. Wij hebben geprobeerd in de antwoorden van GS iets te ontwaren, waardoor we toch over ons aanmerkelijke weerstand heen zouden kunnen stappen, maar ik meen toch echt dat ik de gedeputeerde heb horen zeggen dat ze, nog minder dan voor ze met dit voorstel kwam, nu een inschatting kan maken van het aantal PAS-melders, die dankzij de uitbreiding van het krediet geholpen kunnen worden. En als wij dat goed hebben begrepen – als het onjuist is, hoor ik dat graag – maar dan zullen wij niet met deze kredietuitbreiding instemmen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Kapitein? De heer Klein?

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, ik wil de gedeputeerden danken voor de toezegging om met ons die kaders te gaan bespreken. Dan miste ik volgens mij de datum. Dus als u dat misschien zo nog even zou kunnen herhalen voor wanneer u dat dan zou willen gaan doen?

Tegelijkertijd ben ik wel een beetje verbaasd over uw antwoord rondom de grondstrategie, want dat is gewoon een element wat genoemd wordt – en dat is misschien dan een vraag voor de gedeputeerde over het grondbeleid – in de vijfde nota grondbeleid, dat er bij integrale opgaven voor een specifiek doel een strategie wordt opgesteld. Dat is volgens mij precies wat we hier nodig hebben, want er worden in dit voorstel nogal grote armgebaren gemaakt. We hebben allerlei kansen om provinciale doelen te gaan realiseren en we hebben daar extra geld voor nodig. Dan is het toch niet meer dan normaal dat wij zouden zien als PS wat GS vooral wil gaan realiseren met dit geld. En we horen dan verhalen dat het wellicht te maken gaat hebben met de PAS-melders, met stikstof. Maar als we proberen het concreet te maken, dan krijgen we het antwoord dat het om allerlei doelen gaat. Dus dat het niet concreet gemaakt kan worden. Ja, ik snap dat niet. Ik zou dus heel graag willen weten waarom er geen grondstrategie komt voor de doelen die specifiek volgen uit onze stikstofopgaven.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Bent u het met me eens dat de specifiek in die nota genoemde strategie eigenlijk betrekking heeft op de individuele aankopen van groter dan één miljoen en niet over het generieke beleid?

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Dat weet ik niet of het daarover gaat. Er staat dat de provincie vanuit rechtmatigheid en transparantie inzicht wil verschaffen in haar handelen en dat ze daarom bij een grote opgave een grondstrategie gaat maken. Nou, dit lijkt me een opgave.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Bent u het met me eens dat het interessant is om dat inderdaad te horen van het college of dat individueel bedoeld is of dat dat generiek bedoeld is?

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dat ben ik inderdaad wel met u eens. En dan zou ik u een tegenvraag willen stellen. Bent u het met mij eens dat het goed is dat, als wij nu ons geld gaan inzetten op een andere manier dan we in het verleden deden, we daar dus ook deze interpretatie aan hangen, dat dit om de gehele opgave gaat?

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Nou, ik heb ook aangegeven in mijn eerste termijn dat wij het belangrijk vinden, net zoals het CDA en net zoals GroenLinks en net zoals u, dat er duidelijke criteria zijn om de fouten uit het verleden te voorkomen en ook een duidelijk kader te schetsen, zoals ook mevrouw Van Geffen aangaf, waarbinnen je het geld gaat uitgeven, zodat je daar als PS ook controle op kunt houden. Dus daar zijn we het volledig met elkaar eens.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Heel goed.

De **VOORZITTER**: De heer Klein, gaat u verder? U bent klaar. De heer Dessing? Nee? En dan hebben we nog de heer Roosendaal van de VVD? Ik kijk even naar het college in tweede termijn. Gedeputeerde Rommel.

Reactie namens het college van Gedeputeerde Staten in tweede termijn

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dank u, voorzitter. Ja, nogmaals, de strategische grondstrategie is voor meerdere doelen bedoeld dan alleen stikstof. Als we het alleen zouden bedoelen voor stikstof, dan komt het inderdaad op staatssteun aan. We hebben een stikstofstrategie al. Dat heeft uw Staten ook vastgesteld. De vijfde nota heeft als instrument – en dan kom ik ook even bij wat de heer Roosendaal zegt – als je iets generiek wilt maken, dus niet voor die individuele grondaankopen, kun je dus een grondstrategieplan maken. Dat is een instrument. En dat is ook wat ik aan u wil toezeggen, dat we dat gaan doen. Ik kan u alleen helaas op dit moment niet zeggen welke commissievergadering dat is. Dat moeten we ook altijd met de griffie afstemmen, maar ook met de ambtenaren die hier heel hard aan moeten werken. En ja, die staan helaas ook wel heel erg onder druk. We hebben behoorlijke tekorten. Maar ik ga mijn best doen om dat natuurlijk zo snel mogelijk te doen, omdat het ook helpt in de inwerkperiode van de nieuwe Statenleden. Nog even voor alle duidelijkheid: de gronden, daar zit geen stikstofvergunning op. Dat zit echt op de bedrijfspanden. Dus dat wil ik toch nog even scherp zetten. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik kijk nog even of er nog vragen waren, ik heb ze niet gehoord, voor gedeputeerde Kocken. Nee. Dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslagingen over dit agendapunt. Ik kijk nog even rond of er behoefte is om iets met moties te doen: of te wijzigen of alsnog in te dienen. Ik zie daar geen behoefte. Ja, de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, wij houden onze motie aan. Of we trekken hem in. We trekken hem in naar aanleiding van de toezegging.

Motie 26 'Duidelijke kaders opstellen voor grondaankopen' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Oké. Dan zijn nu de beraadslagingen over agendapunt 10 afgerond. Ook stemming zal straks plaatsvinden aan het eind van de agenda.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER**: Het is 16.10 uur. Heeft u behoefte aan een korte schorsing wellicht? De voorzitter wel. Zullen we dan tien minuten schorsen tot 17.20 uur?

Schorsing 16.11 tot 16.24 uur.

11. Termijnagenda MRA (VD-14)

De **VOORZITTER**: Mag ik de Statenleden verzoeken wederom plaats te nemen op de bankjes? Dan heropen ik de vergadering. Ik maak nog weinig indruk, maar dat gaat vast veranderen als ik aankondig dat wij verder gaan met agendapunt 11 op onze agenda. Dat is de termijnagenda van de Metropoolregio Amsterdam, voordracht 14. Op 22 november 2022 heeft de provincie Noord-Holland de termijnagenda voor het jaar 2023 ontvangen. Het MRA-bestuur heeft Provinciale Staten verzocht om wensen en opvattingen te formuleren en die mee te geven aan onze gedeputeerde de heer Olthof en die namens de provincie zitting heeft in de algemene vergadering van de Metropoolregio Amsterdam. Het document, heel nadrukkelijk, heeft als doel om de Staten te informeren wat er het komende jaar gaat spelen en op die manier de Staten de mogelijkheid te geven tijdig het gesprek aan te gaan met de bestuurders die zitting nemen in de MRA-gremia. Het is ook behandeld in de commissie EFB en het was de commissie van 20 februari.

Ik heb drie sprekers. Dat is mevrouw De Groot van de SP, Statenlid Dulfer van GroenLinks en mevrouw Kapitein van D66. Dat klopt. Dan geef ik nu eerst het woord aan mevrouw De Groot van de SP.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Dank u wel, voorzitter. De termijnagenda van de MRA is een redelijk duidelijke termijnagenda geworden. Wat ons opvalt in die termijnagenda – en overigens ook in de hele structuur van de MRA– is dat natuur een ondergeschoven kindje is. Misschien wel helemaal geen kindje. Weliswaar is er het punt metropolitaan landschap, maar dat is eerder een punt van ruimtelijke ordening dan een onderwerp dat echt toeziet op de bescherming en verbetering van de natuur in de MRA, nota bene een regio waar erg veel industrie, mobiliteit en woningen zijn. Allemaal factoren die het beschermen van de natuur bemoeilijken. En de natuur is een factor van belang als het gaat om de economie. Volgens de biodiversiteitstrategie van de Europese Unie: vóór 2030 is meer dan de helft van het mondiale bruto binnenlands product afhankelijk van de natuur. Daarom zal de MRA voornamelijk ingericht op lobby ter versterking van de Metropoolregio Amsterdam met een heel groot aantal gemeenten, twee provincies en een waterschap ook iets aan natuur moeten gaan doen. Al is het alleen maar omdat natuur een economische waarde vertegenwoordigt. De SP heeft daarom een motie, waarvan het dictum luidt: besluit Gedeputeerde Staten opdracht te geven het onderwerp natuur op te nemen in de termijnagenda van de MRA en dit kenbaar te maken in de antwoordbrief van Provinciale Staten die aan de voorzitter van de MRA zal worden gezonden. En mede namens 50PLUS en Partij voor de Dieren dien ik de motie in.

Motie 27-6 maart 2023
Een sterke MRA heeft natuur nodig

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Constaterende dat:

- *Het gebied van de Metropoot Regio Amsterdam (MRA) sterk verstedelijkt en geïndustrialiseerd is;*
- *De natuur in de MRA hierdoor in sterke mate onder druk staat;*
- *Natuur van belang is voor onder meer gezondheid, recreatie, CO_2-vastlegging, waterkwaliteit en biodiversiteit;*
- *Al deze factoren een economische waarde hebben;*
- *De MRA tot dusver geen Platform Natuur en geen portefeuillehoudersoverleg Natuur heeft;*
- *Natuur geen onderwerp is op de Termijnagenda van de MRA.*

Overwegende dat:

- *Natuur eveneens een bestuurlijke opdracht binnen de MRA-agenda zou moeten zijn;*
- *Natuur vanwege de twee leidende MRA-principes 'toekomstbestendig' en 'evenwichtig' een belangrijke rot heeft;*
- *Volgens de biodiversiteitsstrategie van de EU voor 2030 'meer dan de helft van het mondiale bruto binnenlands product afhankelijk is van de natuur';*
- *Het behoud en herstel van de natuur daarom een dringende uitdaging binnen de MRA is.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Het onderwerp 'natuur' op te nemen in de Termijnagenda van de MRA;*
- *Dit kenbaar te maken in de antwoordbrief van Provinciale Staten die aan de voorzitter van de MRA zal worden gezonden.*
- *En gaan over tot de orde van de dag.*

Ondertekening: Anna de Groot (SP), Wil van Soest (Partij van de Ouderen) en Ines Kostić (Partij voor de Dieren).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En een mooie ondertekening en het maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. En u bent gelijk klaar. Dan gaan we naar Statenlid Dulfer van GroenLinks.

Statenlid **DULFER** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. We hebben op de agenda de termijnagenda van de MRA en dat is een informatief stuk. Als het over de inhoud gaat, gaan we later in het jaar spreken over de MRA-agenda. Daarin kijken we wat er inhoudelijk in de MRA bediscussieerd moet worden. Dus dit is eigenlijk een soort programmadocument over wat op welk moment in de MRA op de agenda staat. En op basis daarvan kunnen wij hier in de Staten eventueel een discussie organiseren over de punten die in die MRA-termijnagenda staan. De vraag was of de MRA-termijnagenda niet zo informatief is dat die ons gewoon als informatie kan worden toegestuurd, maar in de afspraken die wij gemaakt hebben – eind vorig jaar, meen ik, of nou ja, een jaar geleden – staat nog dat de termijnagenda- Dat wij daar als Staten en raden ook opvattingen en wensen bij kunnen aangeven. Wat GroenLinks betreft, wachten we even op de evaluatie van het afsprakenkader of we eventueel besluiten om die termijnagenda gewoon als informatief toezendstuk te gebruiken. Dus we houden het even wat ons betreft zoals het is. Maar wij hebben als GroenLinks zelf geen wensen of opvattingen op dit moment op de termijnagenda. En ook de motie van SP is wat ons betreft dusdanig inhoudelijk dat we die op dit moment niet opportuun vinden. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Kapitein, D66.

Mevrouw **KAPITEIN** (D66): Dank u wel, voorzitter. Van ons uit ook een heel korte bijdrage. Op dit moment vinden wij het een goede zaak dat de termijnagenda bij ons in de Staten wordt besproken. Het is ook afhankelijk – eens met GroenLinks – van de evaluatie van de kaders en de afspraken. Wij realiseren ons ook dat termijnagenda niet de plaats is om de inhoudelijke onderwerpen te spreken. Dat gebeurt namelijk in de agenda van MRA en dat komt op een ander moment aan de orde. Dus we gaan niet mee met de motie van de SP om op dit moment natuur op de agenda te plaatsen, hoe belangrijk natuur ook voor ons is. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan gedeputeerde Olthof.

Reactie namens het college van Gedeputeerde Staten in eerste termijn

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat het antwoord al door een aantal Statenleden is gegeven. De motie van de SP, die moet ik ontraden, omdat het hier over een termijnagenda gaat. Die is informatief en geeft alleen aan wanneer wat besproken gaat worden. En ook al in de commissie aangegeven: er komt nog een MRA-agenda en dan gaan we het over de inhoud hebben. En volgens mij is dit een inhoudelijk punt. En los daarvan, het is een belangrijk onderwerp, maar volgens mij moet die vooral daar besproken gaan geworden. En ik zou niet weten waar de SP hem in de termijnagenda wil hebben. Heeft u een datum waarop u het wilt bespreken? Of waar wilt u hem hebben? Want het is volgens mij een onderwerp dat over de inhoud gaat en niet zozeer over wanneer er wat besproken gaat worden.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Er nog behoefte aan een tweede termijn? Ja, mevrouw De Groot van de SP. Ook nog bij de heer Dulfer of mevrouw Kapitein van D66? Nee. Dan gaan we voor de tweede termijn naar mevrouw De Groot.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Ja, voorzitter, ook eventjes heel kort. Kijk, juist met die termijnagenda hebben wij de kans om onderwerpen die niet op de agenda genoemd zijn op die termijnagenda te gaan zetten en ook de voorbereidingen daarvoor te gaan doen. Ik denk dus daarom dat het

een goede zaak is als deze motie, hij is nu besproken, maar in elk geval dat u voor deze motie stemt, zodat natuur ook op de agenda, de termijnagenda van de MRA komt. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dan vraag ik toch nog even aan gedeputeerde Olthof of hij daar nog op wil reageren.

Reactie namens het college van Gedeputeerde Staten in tweede termijn

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, even heel kort, voorzitter. De tweede termijn van SP heeft wat dat betreft denk ik weinig nieuws gebracht. Het gaat nog steeds over agenderen, 'wanneer staat wat op de agenda', en niet zozeer over de inhoud. Sterker nog, in het document staat ook dat er voorbereidingen worden getroffen om de inhoudelijke agenda, en die wordt ook aan het einde van Q1 met u gedeeld, juist het inhoudelijke proces, 'wanneer gaan we wat bespreken'- Dan wordt het ook met u gedeeld. En volgens mij moet u hem daar inbrengen, want dan gaat het over de inhoud. En nu gaat het alleen over wanneer komt wat.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. U had zich niet aangemeld, maar u heeft een interruptie.

Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): Dank u wel, voorzitter. Meneer Olthof, ik heb een hele tijd meegedaan aan de voorbereiding van de MRA. En daarin hebben zij geen enkele status. Alles wat voorgelegd wordt, moet ter goedkeuring van hier of de gemeente Amsterdam of wat dan ook. Bent u dat met me eens?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, volgens mij hebben we hier vaker met elkaar over de MRA gesproken en is het uiteindelijk dat u de kaders bepaalt die uiteindelijk de vertegenwoordigers in de verschillende MRA-gremia ook kunnen bespreken.

Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): Ja, dan is mijn conclusie: waarom mag dan niet de natuur op de agenda geplaatst worden? Dat dat verzoek er is vanuit deze provincie.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ik heb niet gezegd dat het niet op de agenda mag. Alleen, dit document gaat over een termijnagenda die alleen data aangeeft. En ik heb aangegeven dat we het nog over de MRA-agenda gaan hebben. De inhoud komt later. En ik heb gezegd: daar moet die besproken worden en niet bij dit document.

Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): Duidelijk. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dat heeft u duidelijk uitgelegd. Dan gaan we nu de beraadslagingen over dit agendapunt afsluiten. Zijn er nog Statenleden die behoefte hebben om iets met moties of andere dingen te doen? Ik zie dat niet. Dan sluit ik de beraadslagingen van agendapunt 11.

De discussie wordt gesloten.

12. Eerste begrotingswijziging 2023 (VD-9).

De **VOORZITTER**: En gaan wij naar agendapunt 12 en dat is de eerste begrotingswijziging van 2023, voordracht 9. In de provinciale begroting van Provinciale Staten wijzen Provinciale Staten toe voor welke doelen de provincie haar beschikbare middelen inzet. Deze eerste begrotingswijziging omvat een vrijstelling van de begroting van 2023 en die is behandeld in de commissies EFB, M&B en NLG van februari.

Als sprekers hebben zich aangemeld: Statenlid Dulfer van GroenLinks, mevrouw Kuiper-Kuijpers van het CDA, de heer Carton van de PvdA, de heer Hartog van JA21, mevrouw Kapitein van D66 en de heer Klein van de ChristenUnie. Ik kijk even of dat klopt, of er niemand vergeten is. De heer Dessing van Forum voor Democratie. De heer Hartog had ik al genoemd. Ik kijk even of de VVD gemist is. Ik zie daar geen reactie.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Wel bij nummer 15 zo meteen graag.

De **VOORZITTER**: Ja, daar stond u ook niet bij. Maar goed, we waren nu bij 12. Dan ga ik Statenlid Dulfer als eerste het woord geven.

De heer Hartog, u heeft een ordevoorstel?

De heer **HARTOG** (JA21): Voorzitter, wij zullen volstaan met een stemverklaring.

De **VOORZITTER**: Oké, dat komt dan aan het eind van de vergadering. Goed, dank u wel. Dan eerst het woord aan Statenlid Dulfer van GroenLinks.

Statenlid **DULFER** (GL): Ja, voorzitter, ook wat ons betreft vrij kort, hoor, want wij gaan akkoord met deze begrotingswijzigingen. We zijn ook akkoord met de voorstellen en de voorgestelde kredieten uit het stuk. Ik zou nog wel willen meegeven dat we hier te maken hebben met een intensivering van de begroting. Dat is ook een logisch gevolg van de verzwaring van de taken van de provincie die wij krijgen en die wij ook de komende jaren zullen blijven krijgen. Dus we kunnen verwachten dat de begroting op deze manier zal blijven stijgen, met name als je kijkt naar de taken die wij op ons bord gaan krijgen rond Tata Steel, rond de VTH-taken, rond de gebiedsprocessen en de andere onderwerpen die wij ook vandaag hebben besproken. Iets om rekening mee te houden voor de komende jaren. Op dit moment hebben wij nog een houdbare begroting. Wat dat betreft zijn we ook akkoord met de dekking uit de algemene reserve, zoals die hier wordt voorgesteld, omdat deze binnen de veiligheidsnormen blijft die wij met elkaar hebben afgesproken. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Kuiper-Kuijpers van het CDA.

Mevrouw **KUIPER-KUIJPERS** (CDA): Voorzitter, dank u wel. Ik kan hier ook kort over zijn, want het CDA stemt in met deze eerste begrotingswijziging 2023. We vinden de noodzaak van de kredieten, zoals die voortvloeien uit het iMPI voldoende onderbouwd. En daarbij wil ik de gedeputeerde nog bedanken voor de beantwoording van mijn vraag over de kosten en de effectiviteit van de vervanging van de paddentunnels. Wij vinden zevenhonderdduizend euro toch een substantieel bedrag en de beantwoording laat zien dat het meer is dan alleen een buis vervangen en dat uit onderzoek is gebleken dat de tunnels effectief zijn bij de bescherming van dieren. De renovatie van de Koopvaardersschutsluis vraagt ook om een substantieel extra krediet, maar is noodzakelijk om de sluis ook de komende decennia te kunnen laten functioneren. Mocht in de toekomst blijken dat deze Koopvaardersschutsluis ook verlengd gaat worden, dan is de investering des te functioneler, omdat dan ook grote schepen hiervan gebruik kunnen maken. En dat valt immers onder de ambitie van de provincie Noord-Holland om meer goederenvervoer over water te faciliteren. Wij kunnen ook instemmen met de bijdrage van 24 miljoen euro voor het doortrekken van de Noord/Zuidlijn naar Hoofddorp. Hierdoor ontstaat meer ruimte op het spoor en kan een belangrijke woningbouwontwikkeling in de Haarlemmermeer worden aangesloten. En de dekking uit het algemene reserve vinden wij verantwoord, omdat het hier om een deel van de algemene reserve gaat. Het is wel heel lastig dat het geoormerkt is gereserveerd tot nadere besluitvorming over de kapitaallastensystematiek en als zodanig niet direct van invloed is op de benodigde omvang van de algemene reserve ter dekking van financiële risico's en onverwachte uitgaven. Je moet er maar op komen. Maar in ieder geval, om die reden kunnen wij instemmen. Dat was mijn inbreng, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Het is goed dat we ondertiteling hebben bij deze uitzending. De heer Carton van de PvdA.

De heer **CARTON** (PvdA): Dank, voorzitter. Voorzitter, in mijn laatste bijdrage, voordat ik bij de begrotingswijziging kom, een korte terugblik. In mijn allereerste bijdrage vertelde ik over een ontmoeting met twee jongens in de bus van Castricum naar Heemskerk. Ze wisten niet goed wat de provincie deed en waarom zij moesten stemmen. Dit terwijl zij elkaar wel concrete ideeën vertelden over hoe zij zelf de toekomst voor zich zagen en de zorgen die ze daarbij hadden. Ik sprak met hen daarover en gelukkig riepen zij tijdens het uitchecken dat ze hun stempas gingen halen. Ik moest hieraan terugdenken, omdat mijn bijdrage toen eindigde met een oproep aan alle Statenleden, jullie hier. Deze twee jongens in de bus wisten niet dat ik verkiesbaar was. Een van

ons hier in de zaal heeft dus hun vertrouwen gekregen. En dat we dus aan deze twee jongens en aan andere inwoners moeten denken als wij onze vergaderingen aan het voorbereiden zijn. En voorzitter, dat hebben we uiteraard allemaal gedaan. In dezelfde bijdrage vroeg ik me hardop af hoe ik kon uitleggen dat de provincie Noord-Holland toen een onderbesteding had van 42 miljoen. Besteden we ons geld dan wel goed? Kan dit niet beter? Waren toen mijn vragen. In de tussentijd is er veel gebeurd. Via het programma Financiële hygiëne is er goed gekeken naar de financiële processen en systemen. Onze begroting en jaarrekening zijn beter leesbaar. Vervolgens hebben we allerlei indicatoren toegevoegd via bijvoorbeeld de brede welvaartsmonitor, en daar zijn we nog steeds mee bezig. En financieel was en is het niet altijd makkelijk met de onzekerheden op korte en lange termijn. Van een pandemie tot en met inflatie en toenemende productiekosten. Gelukkig hebben we beter zicht op financiële uitdagingen die ons te wachten staan en instrumenten om hierover met elkaar goede keuzes te maken. In de begrotingswijziging 2023, die wij nu bespreken, staan grote wijzigingen, zoals de 24 miljoen voor het doortrekken van de Noord/Zuidlijn en de zes miljoen voor de uitvoering van de VTH-taken. Belangrijke uitgaven. Mijn fractie kan zich hierin vinden, net als de kredietaanvragen, en zien een goede overweging voor de dekking van deze wijziging. Toch heeft mijn fractie wel het gevoel het overzicht te verliezen. Voorzichtigheid was nodig bij de kadernota. Bepaalde keuzes zijn niet meegenomen. Uiteindelijk was er wel ruimte in de begroting, maar we moesten ook risico's kunnen opvangen. Maar nu is er dusdanig financiële ruimte dat de keuzes in deze begrotingswijziging mogelijk zijn. We lijken nu wel erg te pingpongen tussen de benodigde voorzichtigheid en de beschikbare bestedingsruimte. Dit doet me denken aan de jongens in de bus. Zouden zij dit ook kunnen volgen? Daarom mijn vraag aan de gedeputeerde: kan zij aan hen uitleggen hoe wij dit pingpongen kunnen voorkomen en kunnen zorgen dat de volgende Statenleden het overzicht behouden?

Voorzitter, tot slot. Als ik terugga naar de vraag uit mijn maidenspeech kan ik de jongens vertellen dat we belangrijke stappen hebben gezet om grip te krijgen op de uitgaven van de provincie Noord-Holland en de verantwoording hierop. Maar de volgende financiële keuzes en uitdagingen staan de nieuwe Statenleden alweer te wachten. Daar wens ik iedereen heel veel wijsheid bij. Dank, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank. En dan geef ik het woord aan mevrouw Kapitein van D66.

Mevrouw **KAPITEIN** (D66): Ook voor mij is het mijn laatste Statenvergadering waarschijnlijk, maar ik hou niet een soort omgekeerde maidenspeech. We krijgen nog onze afscheidsvergadering.

Deze begrotingswijziging staat in het teken van twee heel grote bedragen: de 24 miljoen extra voor de Noord/Zuidlijn en de zes miljoen extra per jaar voor de VTH-taken. Bij beide zijn we het eens. De Noord/Zuidlijn is voor ons een zeer waardevolle uitbreiding van ons openbaar vervoer en ondersteunt de woningbouw in het zuiden van onze provincie. De kosten van deze lijn zijn vele malen hoger dan de 24 miljoen. Het is heel mooi dat we dit zo samen met andere overheden kunnen doen. De VTH-taken zien wij ook als een belangrijke taak voor ons. En daarom vinden we dat we hiervoor voldoende middelen vrij moeten maken, en dat doen we ook.

Reacties op moties, die komen pas als ze zijn ingediend.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ik beperk me hier tot de investeringen in de VTH-taken die we gaan doen. Daar zijn wij erg enthousiast over. Daar hebben we ook al lang voor gepleit. Tegelijkertijd legt het dekkingsvoorstel wat gedaan wordt, zoals we ook in de commissie al hebben gezegd, wel een druk op de onderhandelingen over het nieuwe coalitieakkoord. Als ChristenUnie constateren we dat we door een nogal kortzichtig financieel beleid in de afgelopen jaren, volgens mij twaalf jaar voornamelijk gefocust op de bevriezing van de opcenten, nu voor een flinke uitdaging staan om al onze uitdagingen te betalen en waarschijnlijk genoodzaakt zijn om de kosten voor onze inwoners te verhogen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Dessing van Forum voor Democratie.

De heer **DESSING** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Ik houd het kort, ook gezien de tijd. Allereerst complimenten voor de bijdrage van Partij voor de Arbeid. Ik kan me daar voor een heel groot deel inhoudelijk ook bij aansluiten, maar mooi verwoord. We gaan veel geld uitgeven. We hebben het over heel veel geld deze PS. Ik heb in mijn stemverklaring voor wat betreft het iMPI al aangegeven dat wij daar voor zijn, maar ik heb ook in de commissie aangegeven dat het wel heel erg veel geld is voor de kostenstijgingen die eraan zitten te komen. En dat is absoluut een groot punt van zorg waar we de komende tijd goed naar moeten kijken. We hebben het net ook al even over de kredietverhogingen gehad. We moeten dat overzicht bewaren. We moeten daar goed naar kijken hoe we ons geld gaan uitgeven. En we zullen toch terug moeten naar de kerntaak. Dat is onze boodschap. Laten we even goed kijken wat we voor de komende jaren in kas hebben. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaan we naar Statenlid Kostić van de Partij voor de Dieren.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij willen twee onderwerpen aankaarten: het geld dat wordt besteed aan het onderzoek voor techniek voor mestvergisting en het geld dat wordt besteed aan hengelen.

Eerst over die mestvergisting. Milieuorganisaties zeggen eigenlijk allemaal dat investeren in mestvergisting en alles wat ermee te maken heeft een doodlopende weg is. Mestvergisting is volgens het OM fraudegevoelig, maar het brengt ook weinig op, terwijl het heel veel maatschappelijke kosten met zich meebrengt. En erger nog, zulke investeringen, alleen al in het onderzoek hierna, maken ons mogelijk nog afhankelijker van het oude destructieve systeem. Daarom de volgende motie, ingediend samen met DENK, met het dictum: verzoeken het college van GS in het vervolg geen geld meer te besteden aan onderzoek naar mestvergisting en mestvergistingstechnieken. In plaats daarvan het maatschappelijk geld te gebruiken voor bijvoorbeeld experimenten met akkerbouw zonder mest en het stimuleren van echt duurzame initiatieven die boeren helpen overschakelen naar biologisch en plantaardig. En gaan over tot de orde van de dag.

Motie 28-6 maart 2023
Geen geld naar greenwashing

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Constaterende dat:

- *Provincie Noord-Holland de klimaat- en biodiversiteitcrisis in samenhang wil aanpakken;*
- *Daarbij ook de transitie naar meer plantaardige eiwitten voor menselijke consumptie en minder dierlijke wil stimuleren;*
- *De provincie wil naar een grondgebonden, natuurinclusieve landbouw in 2030;*
- *Er al decennia een mestprobleem is in Nederland. Het OM luidt de noodklok, omdat het aantal gevallen van mestfraude niet meer te handhaven is. Jaarlijks zijn er tot zeker 150 a 200 gevallen. Het OM daarom ook pleit voor bronmaatregelen en dus minder mestproductie: "Je kan de dweil verbeteren maar dat lost het probleem niet op als de kraan open staat."*
- *Er steeds meer met landbouw zonder dierlijke mest wordt geëxperimenteerd en een akkerbouw daarvoor zelfs de prijs van beste agrariër van het jaar heeft gewonnen;*
- *Noord-Holland nu geld investeert in onderzoek naar mestvergistingstechnieken en om dit toe te passen voor energieproductie.*

Overwegende dat:

- *Er een overschot is aan stikstof- en fosfaat dat niet wordt opgelost door mestvergisting;*
- *De beperkte energie die mestvergisting oplevert nauwelijks uit de mest komt. Er moet nog van alles bij worden gevoegd voordat er via vergisting energie kan worden opgewekt;*
- *Mestvergisting onderdeel is van een inherent niet-duurzaam systeem van de vee-industrie. Door de import van co-producten zoals soja uit Zuid-Amerika worden nog meer mineralen Nederland binnengebracht. Het transport van voer, mest, dieren en producten over lange afstanden draagt bovendien bij aan de CO_2-voetafdruk van de sector;*
- *Mestvergisting mestfraude verder in de hand werkt;*
- *Natuur- en milieuorganisaties waarschuwen voor een lock-in effect van mestvergisting. Mestvergisting is grotendeels afhankelijk van de intensieve veehouderij en de mestoverschotten die het veroorzaakt. Dit is een ongewenste lock-in. Als een deel van de*

'duurzame' energievoorziening afhankelijk wordt gemaakt van mestoverschotten wordt juist de transitie naar een grondgebonden, duurzame landbouw belemmerd;
Verzoeken Gedeputeerde Staten:
- *In het vervolg geen geld meer te besteden aan (onderzoek naar) mestvergisting en mestvergistingstechnieken;*
- *In plaats daarvan het maatschappelijke geld te gebruiken voor bijvoorbeeld experimenten met akkerbouw zonder mest en het stimuleren van echt duurzame initiatieven die boeren helpen overschakelen naar biologisch en plantaardig.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ines Kostić (Partij voor de Dieren) en Süleyman Koyuncu (DENK).

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Voorzitter, dan het tweede punt. Ik ga iets heel ergs bekennen. Toen ik een kind en puber was, heb ik best wel veel gehengeld. Ja. Een moment van stilte. Ja.

De **VOORZITTER**: Wat een ontboezeming.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Met lood. Toen was ik me nog niet bewust van de schade die ik veroorzaakte. En er was natuurlijk ook niemand die me daar bewust van maakte. Gelukkig, gelukkig is het aan mijn kant helemaal goed gekomen, maar we zien dat de macht der gewoonte in de hengelsector heel sterk is. Jaarlijks komen tonnen vrachtwagens vol schadelijk vislood in ons water terecht. Dit probleem speelt al sinds de jaren tachtig. Het CDA – het CDA zelfs – heeft dat in de jaren tachtig aangekaart. Toen werd er ook verwezen naar alternatieven en werd er beloofd met de sector samen te werken en de problemen aan te kaarten en via allerlei pilots stimuleringen te doen. Het heeft allemaal niet gewerkt. De tienduizenden euro's belastinggeld die nu worden uitgegeven aan alternatieven voor vislood zijn dus weggegooid geld. Het geld dat we keihard nodig hebben voor kwetsbare mensen en om echt de problemen met ons water, onze watercrisis, op te lossen. Daarom het volgende amendement, dat we ook samen met DENK indienen: PS besluiten om besluit zes van het ontwerpbesluit als volgt te wijzigen: de eerste begrotingswijziging 2023 vast te stellen met inachtneming van de volgende wijzigingen: het project Amsterdamse Hengelsportvereniging, pilotproject loodvrij vissen, vervalt en de daarvoor gereserveerde 12.500 euro vloeit terug naar de reserve.

Amendement 5-6 maart 2023
Slimmer omgaan met maatschappelijk geld

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Besluit:
Om besluit 6 van het ontwerpbesluit als volgt te wijzigen:
- *6. De Eerste Begrotingswijziging 2023 vast te stellen, met inachtneming van de volgende wijzigingen:*
  Het project "Amsterdamse Hengelsportvereniging, pilotproject loodvrij vissen" vervalt en de daarvoor gereserveerde 12.500 euro vloeit terug naar de reserve.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ines Kostić (Partij voor de Dieren), Süleyman Koyuncu (DENK) en Anna de Groot (SP).

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Het is tijd voor de provincie om echt een streep te trekken. Meerdere organisaties, waterwinbedrijven en overheidslagen hebben het verbod op vislood opgenomen. Op meerdere plekken hebben onder andere PvdA, GroenLinks, D66, daar voorgestemd. Logisch ook, want het is een heel sterk signaal vanuit de overheid en laat zien dat we bescherming van ons water en gezondheid van mensen hier serieus nemen. Daarom de volgende motie, ingediend weer samen met DENK, met het dictum: bij het verhuren van visrechten zo snel mogelijk als aanvullende voorwaarde een verbod op het vissen met lood op te nemen. En gaan over tot de orde van de dag.

Motie 29-6 maart 2023
Bescherming gezondheid, water en natuur tegen vislood

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Constaterende dat:

- *Er grote zorgen zijn over de kwaliteit van ons water, zuivering steeds meer energie kost en experts oproepen tot betere bescherming en bronmaatregelen;*
- *Lood een 'prioritaire stof in de zin van de KRW is en tevens een ZZS, waarvoor de wettelijke plicht geldt om deze stof uit de leefomgeving te weren ofwel te minimaliseren;*
- *Er recent afspraken zijn gemaakt om het VTH-beleid met betrekking tot Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) te intensiveren. Het gaat om stoffen die gevaarlijk zijn voor mens en milieu, omdat ze bijvoorbeeld kankerverwekkend zijn, hersenontwikkeling van kinderen aantasten, de voortplanting belemmeren of zich in de voedselketen ophopen;*
- *Door verlies van vislood er jaarlijks naar schatting tussen 35.000 kilo en 524.000 kilo lood in het oppervlaktewater belandt. Als we de meest conservatieve schattingen als uitgangspunt nemen, dan betekent dat jaarlijks in Noord-Holland minstens 1135 kg lood;*

Overwegende dat:

- *Een verbod op Europees niveau niet zeker is en in ieder geval niet voor 2027 zal worden gerealiseerd. Sportvisserij Nederland berichtte in2007 al dat het vislood in 2015 zou worden verboden en daar is niets van terechtgekomen.*
- *De provincie voor eigen wateren visrechten verhuurt en daarin voorwaarden kan stellen. De provincie doet dat nu ook door bijvoorbeeld een verbod op elektrisch vissen;*
- *De Green Deal Sportvisserij geen verbetering heeft opgeleverd als het gaat om loodvervuiling;*
- *Water, natuur en gezondheid al genoeg onder druk staan en er geen zwaarwegende redenen zijn om de vervuiling door vislood nog langer toe te laten;*
- *De provincie een belangrijke beschermer is van water, natuur en milieu en het opnemen van een verbod op vislood in eigen voorwaarden op zijn minst een zeer sterk signaal zou zijn.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Bij het verhuren van visrechten zo snel mogelijk als aanvullende voorwaarde een verbod op het vissen met lood op te nemen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ines Kostić (Partij voor de Dieren) en Süleyman Koyuncu (DENK).

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Voorzitter, als laatste. Een provinciaal ruimtelijk adviseur zei het onlangs treffend: overheden zijn al vijftig jaar kampioen wegkijken, geitenpaadjes ontwikkelen en doorschuiven. Dat moet nu afgelopen zijn. Nu moeten we doorpakken. Laten we dus breken met de oude cultuur van doorschuiven en rommelen in de marges. Laten we die twee jongens weer hoop geven in de politiek. Laten we juist nu we van mensen thuis ook vragen om moeilijke keuzes te maken, het goede voorbeeld geven en dit gewoon aannemen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En nu gaat u ze allemaal nog indienen, neem ik aan. Even kijken. We hebben hier een motie 'Geen geld naar greenwashing'. Die is onderdeel van de beraadslagingen. Een amendement 'Slimmer omgaan met maatschappelijk geld'. Ook ondertekend. De tweede motie is de motie 'Bescherming gezondheid, water, natuur tegen vislood' en maakt ook onderdeel uit van de beraadslagingen. Dank u wel.

En dan kijk ik naar gedeputeerde Kocken.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Voorzitter. Voorzitter. Hier eventjes.

De **VOORZITTER**: Ja, mevrouw Alberts. Ja.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Bij nader inzien wil ik toch even heel kort het woord voeren. Mag dat nog?

De **VOORZITTER**: U wilt even kort schorsen?

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Nee. Het woord voeren.

De **VOORZITTER**: Het woord voeren?

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja. Het is verrassend, maar dat hoort hier. Maar als het kan: graag.

De **VOORZITTER**: U weet, ik ben in een gulle bui vandaag. Dus kom maar op. Ik denk dat de SP nog spreektijd heeft, maar dat gaan we zo zien.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Nou, ga er even lekker voor zitten, jongens. Nee, bij deze begrotingswijziging heb ik in de commissie aangegeven dat het verhaal over de VTH-taken onze steun heeft, dat wij wel wat twijfels hebben bij het doortrekken van de Noord/Zuidlijn naar Hoofddorp, omdat wij hem liever naar het noorden hadden zien gaan. Maar goed, dat is herhaling van zetten. Nou heb ik bij de vorige vergadering een motie vreemd ingediend en die ging over de energiecompensatie voor verenigingen, cultuurinstellingen, maatschappelijke voorzieningen. En daar hebben we vanuit het Rijk bij de najaarsnota 2022 geld voor gekregen, maar die middelen zijn niet geoormerkt. Nou lijkt het ons een heel goed idee, om dat wel te doen, zodat we straks bij de wisseling van de wacht niet opeens zien dat het geld weg is. Want die energieproblematiek is er nog steeds. Ik denk dat we er goed aan doen als wij de sportverenigingen, de ontspanningsverenigingen – je kent het hele rijtje wel – wijkhuizen, buurthuizen, noem maar op, dat wij dan niet op een gegeven moment moeten vertellen: daar hebben we dat geld niet meer voor, terwijl we het wel gekregen hadden vanuit het Rijk. Dus het verzoek om dit te oormerken. Ik ga het nu letterlijk voorlezen. Verzoekt Gedeputeerde Staten de aanvullende financiële middelen in te zetten voor steun aan maatschappelijke voorzieningen en verenigingen, zoals sportverenigingen, ontspanningsverenigingen, in wijk- en buurthuizen en cultuurinstellingen en deze middelen te oormerken in de voorjaarsnota 2023. En gaat over tot de orde van de dag. Dank u wel. Dank u wel.

Motie 30-6 maart 2023
Energiecompensatie verenigingen, cultuurinstellingen en maatschappelijke voorzieningen oormerken

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Overwegende dat:
- *De energierekening voor maatschappelijke voorzieningen, cultuurinstellingen en verenigingen fors stijgt, waardoor bijvoorbeeld sportclubs, muziekverenigingen maar ook buurhuizen die nu een "warme huiskamer" bieden in financiële nood dreigen te komen;*
- *Er signalen zijn dat de stijging kosten kunnen oplopen tot L4,5o/o voor deze instellingen.*

Van mening zijnde dat:
- *Maatschappelijke voorzieningen en verenigingen in onder meer sport, cultuur en de buurthuizen een belangrijke maatschappelijke rol vervullen;*
- *Het onwenselijk is als er een kaalslag onder deze verenigingen en organisaties zou komen;*
- *Voorkomen moet worden dat abonnementen voor kinderen opgezegd zouden moeten worden of niet langer gebruik kunnen maken van maatschappelijke voorzieningen vanwege te sterk stijgende kosten voor een lidmaatschap;*
- *Ouderen nog meer vereenzamen omdat buurthuizen dicht moeten vanwege de stijgende kosten.*

Constaterende dat:
- *Het Rijk via de najaarsnota 2022aanvullende financiële middelen beschikbaar heeft gesteld aan gemeente en provincie vanwege de sterk gestegen energieprijzen van cultuurinstellingen, maatschappelijke voorzieningen en verenigingen;*
- *Deze middelen niet geoormerkt zijn.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:
- *De aanvullende financiële middelen in te zetten voor steun aan maatschappelijke voorzieningen en verenigingen, zoals sportverenigingen, ontspanningsverenigingen in wijk- en buurthuizen en cultuurinstellingen;*
- *Deze middelen te oormerken in de voorjaarsnota 2023.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Remine Alberts (SP).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De motie en die is ondertekend en zal onderdeel gaan uitmaken van onze beraadslagingen. Dank u wel. Dan kijk ik naar gedeputeerde Kocken. En dat is de reactie in eerste termijn namens het college.

Reactie namens het college van Gedeputeerde Staten in eerste termijn

Gedeputeerde **KOCKEN**: Dank u wel, voorzitter. Over de moties over de mestvergisting en de loodvisserij zult u zo anderen horen. En ik heb eigenlijk volgens mij alleen de motie van mevrouw Alberts om op te reageren. En in algemeenheid misschien even op te merken dat- Ja, hoe zal ik dat zeggen? We proberen uiteraard prudent financieel beleid na te streven. En het robuuste beleid dat we hebben, leidt ertoe dat we soms nog steeds wendbaar willen zijn. Of dat leidt er niet toe, maar naast robuust beleid wil je ook wendbaar zijn en wil je ook op veranderingen in kunnen spelen. En dat doen we dan dus bij deze begrotingswijzigingen. Dus investeren in de toekomst en aan de andere kant ook zorgvuldig omgaan met belastinggeld heeft dit college hoog in het vaandel. Ik kan alleen maar aanraden dat een volgend college dat ook zo zal doen. Maar ik moet tegelijkertijd meneer Klein wel gelijk geven dat de financiële situatie wel zodanig is dat er misschien wel in de toekomst anders gekeken moet worden dan we dat in het verleden hebben kunnen doen, omdat de financiële ruimte wel steeds kleiner wordt. Ik had uw motie- Want u had hem al eventjes aan mij doorgegeven en er is even naar terug gekeken. Dus ik zit ondertussen te kijken of ik nou al een antwoord heb, maar eerlijk gezegd heb ik dat niet. Ik ben niet verder geïnformeerd dan dat de stand van zaken van de vorige vergadering eigenlijk nog niet gewijzigd is. Toen heb ik tegen u gezegd: ik kan dat niet aanraden om dat zo te doen, omdat we nog helemaal niet weten op welke manier die gelden naar ons toekomen en onder welke voorwaarden dat zal zijn. Ik weet niet of er een tweede termijn nodig is, voorzitter, maar ik heb nog geen betere informatie dan die informatie. Dus daarmee kan ik u alleen maar zeggen dat ik op dit moment geneigd ben om de motie wederom af te raden, of te ontraden. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: En dan kijk ik even naar gedeputeerde Loggen.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Ja, voorzitter, dank. Ik ben nog steeds aan het bijkomen van de bekentenis van Statenlid Kostić. Als we dat eerder hadden geweten, dan hadden we waarschijnlijk hier in een bootje op het Noordzeekanaal gezeten, mijmerend over wat je allemaal zou kunnen doen met het visje wat we eruit zouden halen. Waarschijnlijk terugzetten.

Voorzitter, dat gezegd hebbende, heeft dat geen zin om de discussie denk ik die we in de commissie hebben gevoerd, uitvoerig over te doen. Ik wil er ook geen zendtijd van maken voor politieke partijen door onze voors en tegens opnieuw tegen elkaar uit te wisselen. Ik moet de motie en het amendement, conform de argumenten die wij hebben gewisseld met elkaar in de commissie, ontraden. Als het gaat over het geld, weet u dat het een doorschuiven is vanuit het jaar 2022 naar het jaar 2023, waar al afspraken over zijn gemaakt dat die aangevraagd zouden worden, dat die ook gereserveerd zouden blijven voor een pilot voor loodvrij vissen. In tegenstelling tot Statenlid Kostić geloof ik wel dat, als je iets wil bereiken, dat je dat eerst moet proberen door te verleiden. En als wij dan met elkaar constateren dat het verleiden niet werkt en dat doe ik graag zelf, dat constateren, dan staat het altijd nog toe om een nieuwe coalitie daar iets alles over te laten vinden. Deze coalitie heeft in ieder geval met elkaar de afspraak gemaakt dat wij geen bovenwettelijke maatregelen zouden toepassen. En als ze er toevallig doorheen geglipt zijn, dan zou ik uw zegeningen tellen als ik u was, Statenlid Kostić. En als het gaat over de motie, dan heb ik denk ik deze ook impliciet daarmee beantwoord.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): We zouden niet alles gaan herhalen, maar ja, u ontlokt het toch een beetje. U zegt: verleiden, toch even proberen als het niet werkt. Nou, wat ik zei, sinds de jaren tachtig werken we aan dit probleem en het heeft niet gewerkt. Dus hoe ziet de gedeputeerde dit? Hoeveel langer nog gaan we dat verleiden, zogenaamd, proberen en dus belastinggeld verspillen aan dit soort niet werkende maatregelen?

Gedeputeerde **LOGGEN**: Kijk, voorzitter, Ik ga niet op het scheiden van een bestuursperiode en een nieuwe bestuursperiode mezelf hier wagen aan hier een uitspraak over te doen. Ik denk dat wij met elkaar een verstandig beleid hebben uitgestippeld door onder andere te zeggen: wij gaan de partijen verleiden. Die middelen zijn ook beschikbaar gesteld. En dan gaan we toch niet, voordat die termijnen zijn afgelopen, voordat die pilots zijn uitgewerkt, dat we nu al overgaan tot dwang, voorzitter. Ik zou dat niet voorstaan, los van alle andere argumenten die we in de commissie met elkaar gedeeld hebben.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik constateer eigenlijk dat de gedeputeerde geen antwoord kan geven op of dit überhaupt werkt en dat hij eigenlijk bevestigt dat het niet werkt. Maar toch even technisch ingaand op wat er al toegezegd is blijkbaar richting zo'n hengelvereniging. Ik heb begrepen dat die aanvraag nog moet plaatsvinden, als het al plaatsvindt. Dit is de zoveelste keer dat er wordt verschoven intern. Is dit normaal dat er de hele tijd wordt geschoven tussen potjes, op aanvragen en eventuele verzoeken van hengelverenigingen?

Gedeputeerde **LOGGEN**: Voorzitter, dat is niet uniek voor hengelverenigingen. Dat is het maatwerk wat de provincie over het algemeen probeert na te streven als het gaat over: hoe kunnen wij nou maatschappelijke organisaties of instellingen of verenigingen, waarvan wij subsidies openstellen, in ieder geval helpen om te zorgen dat zij daar ook aanspraak op kunnen maken. En hier ging het over een bedrag van ik meen zestigduizend euro, waarvan 47.500 euro al eerder was aangewend, waarvan op dat moment één partij aanvrager mocht zijn. Later bleek dat er daar toch een differentiatie in moest komen, dat ook de Amsterdamse Hengelsportvereniging dat zelf kon doen. Daarvoor is die 12.500 euro gereserveerd en doorgeschoven, zodat zij alsnog die pilot kunnen gaan doen.

De **VOORZITTER**: Aanvullende vraag nog.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik constateer ook dat vorig jaar die hengelvisvereniging geen aanvraag heeft kunnen doen. Dus waarom zegt de gedeputeerde nu niet van nou, u heeft uw kans gemist, we kunnen dit geld, gezien alle problemen die we hebben, veel beter besteden?

Gedeputeerde **LOGGEN**: Voorzitter, als we daar een algemene regel van zouden maken voor alle organisaties, die- Nee, maar ook alle andere organisaties, dan zeg ik: oké, dan hebben we een fair deal. Maar dan gaan we voorbij ook aan het maatwerk wat we als provincie, ook als het gaat om dierenwelzijnsorganisaties bijvoorbeeld of natuur- en milieuorganisaties, die natuurlijk weleens aanvragen doen- En als die dan te laat zouden zijn, dan zou daar ook dezelfde regel voor gelden. Dus gelijke monniken, gelijke kappen, om toch een beetje in de bekeringsterminologie te blijven.

Voorzitter, ik denk dat wij hier genoeg over gewisseld hebben. Het is hier gewoon zichtbaar gemaakt wat er gebeurd is met het geld. Het is uit 2023 doorgeschoven. Dan kan de pilot alsnog worden uitgevoerd. En dan is het aan de nieuwe coalitie of zij over willen gaan tot meer dwang, en daar ook bovenwettelijke maatregelen voor willen inzetten, dan wel het willen houden zoals het op dit ogenblik is. Dat laten we dan graag aan de nieuwe coalitie.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dit was de beantwoording van het college in eerste termijn. Is er behoefte aan een tweede termijn? Mevrouw Zaal, u wil ook nog. U heeft gelijk.

Gedeputeerde **ZAAL**: De mestvergisting, de motie van de Partij voor de Dieren. Die ga ik ontraden, want wij vinden het als Gedeputeerde Staten een goed idee om geen veto op wetenschappelijk onderzoek uit te spreken ten aanzien van dit thema. We willen juist een gedifferentieerde benadering, waarin we onderzoeken wat technologie bij kan dragen en wat ook niet. We zoeken ook vooral naar oplossingen die in samenhang gaan met bijvoorbeeld kringlooplandbouw of met nieuwe verdienmodellen. En daarom sluiten we op voorhand onderzoek daarover niet uit.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan ga ik nu naar de tweede- Eén vraag van mevrouw Kostić.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik vind het toch fascinerend dat GS zegt: we negeren alle adviezen van milieuorganisaties, van wetenschappers, die waarschuwen voor een lock-in. En we gooien het op: we zijn nieuwsgierig, we willen toch nog onderzoeken of we er toch nog iets mee kunnen doen. Maar hoe ziet de gedeputeerde, welke kansen ziet de gedeputeerde precies tussen kringlooplandbouw en mestvergisting? Want zoals wij het zien, mestvergisting, als je dat moet gaan gebruiken, dat betekent al eigenlijk dat er geen sprake meer is van kringlooplandbouw, maar gewoon een overschot waar je iets mee moet. Dus hoe ziet de gedeputeerde de relatie van de doelen van de kringlooplandbouw en mestvergisting?

Gedeputeerde **ZAAL**: Dat is nu precies wat we zo graag willen uitzoeken en wat we willen onderzoeken wat daar de mogelijkheden voor zijn en niet. Wij zijn het ook niet eens dat je alleen maar moet inzetten op technologische ontwikkelingen. Maar in de verandering van bedrijfsvoering kan een technologische ontwikkeling wel een bijdrage leveren in die transitie. En daarom willen we dat wel onderzoeken. En dat betekent nog niet dat we het gaan doen en we moeten ook goed wetenschappelijk onderzoek doen, maar dat sluiten we op voorhand niet uit.

De **VOORZITTER**: Nog een aanvullende vraag dan.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Het is jammer dat de gedeputeerde doet alsof wij tegen alle technologische ontwikkelingen zijn. Dat is niet zo. Dat staat ook in die motie. We zeggen alleen maar: dit is gewoon een kansloze weg. Dat is herhaaldelijk bevestigd. Wilt u dan niet liever dat geld in ander onderzoek steken? Namelijk bijvoorbeeld naar landbouw zonder mest, waar je dus veel minder belasting hebt. Is dat iets wat u zou willen beogen?

Gedeputeerde **ZAAL**: Landbouw zonder mest is natuurlijk ook een methode die past binnen de ambities van de voedselvisie. Maar het een sluit het ander niet uit. En u sluit een deur en daar zijn wij niet toe bereid. Maar het betekent niet dat we ook geen onderzoek doen naar andere opties.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik kijk even is, er behoefte aan een tweede termijn? Mevrouw Kapitein van D66. Anderen nog? Nee. Dan mevrouw Kapitein.

Mevrouw **KAPITEIN** (D66): Ik had toegezegd dat ik nog even terug zou komen op een paar moties. Allereerst de moties rondom vislood. Laten we daar heel helder over zijn, dat wij bijna net als iedereen niet voor het vissen met lood zijn. Maar we zien ook dat er helaas nog veel moet gebeuren op dit gebied. Daarom zijn we het ook niet eens met de motie om geen geld te geven aan een pilot van de Amsterdamse Hengelvereniging. Deze pilot helpt de vereniging om om te schakelen. Misschien niet om extra kennis op te doen, maar wel om leden te mobiliseren op een positieve wijze. Doodzonde om hier niet aan mee te werken.

De motie om het vissen met lood te verbieden, ligt wat anders. Inhoudelijk zijn we niet tegen zo'n verbod, maar wat we niet willen is in deze periode extra regelgeving boven op de landelijke regelgeving. Dus daarom zullen we hier ook tegen stemmen.

Met betrekking tot de motie van de mestvergisting. Ook daar zijn we het inhoudelijk met veel eens in deze motie. Maar er is wel een groot stikstofprobleem. En alles wat helpt om dit stikstofprobleem te verminderen, zijn we voor, ook al is het niet het ideale traject en zijn er andere betere oplossingen. Wat hier ook bij meespeelt, is dat het hier gaat om een onderzoek en niet om het stimuleren van de mestproductie. Dus we zijn niet voor deze motie. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Volgens mij geen aanvullende vragen voor het college. Nou, gedeputeerde Kocken hoort toch nog iets in deze bijdrage. Dus gaat uw gang.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Eerlijk gezegd is het nog even een kleine aanvulling op mijn eerste termijn, omdat ik namelijk net iets meer duidelijkheid heb naar aanleiding van de motie van mevrouw Alberts. Ik moet zeggen dat er tot op heden geen concreet bedrag naar de provincie is gegaan. Wellicht komt dat bij de meicirculaire nog. Maar op dit moment stelt het Rijk zich op het standpunt dat wij worden gecorrigeerd voor de inflatie en dat we daaruit dit soort dingen zouden kunnen doen. Daarmee wordt het heel lastig wat we dan überhaupt zouden moeten oormerken.

Dus misschien moet u hem toch nog even aanhouden en het tegen de meicirculaire nog eens een keer opwerpen.

De **VOORZITTER**: Dank voor deze nadere aanvulling. Dan zijn we aan het eind gekomen van de tweede termijn. Ik kijk even rond of er nog behoefte is om moties te wijzigen, in te dienen of in te trekken. Ik zie dat daar geen behoefte aan is. Dan zijn nu de beraadslagingen over agendapunt 12 afgerond. En ook straks zal er stemming plaatsvinden aan het eind van de agenda.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER**: Dan zal nu de vicevoorzitter even mijn rol overnemen voor agendapunt 13. Dat is de subsidievaststelling naar verleende voorschotten op fractiebijdragen over de periode 15 maart 2021 tot en met 14 maart 2022.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Voorzitter, even een punt van orde. Kan het kloppen dat ik de moties nog niet in iBabs zie?

De **VOORZITTER**: Als het goed is, zou het weer moeten werken. Er was een storing bij iBabs, waardoor wij niet konden uploaden en dan kunt u het dus niet downloaden, zoals dat heet. Maar dat zou eigenlijk opgelost moeten zijn. Maar er zit wat vertraging, hoor ik, maar het komt eraan. Het komt eraan.

Voorzitter: Statenlid Van der Waart

13. Subsidievaststelling na verleende voorschotten op fractiebijdragen over de periode 15 maart 2021 t/m 14 maart 2022 (VD-10).

De **VOORZITTER**: Goed, we gaan verder met agendapunt 13. Dat is de subsidievaststelling na verleende voorschotten op fractiebijdragen over de periode 15 maart 2021 tot en met 14 maart 2022. Dat is voordracht 10. Op grond van een subsidieverordening fractiebijdragen Noord-Holland moet elke de door een Statenfractie in het leven geroepen stichting verantwoording afleggen over de door de provincie aan haar verstrekte subsidievoorschotten. Dit voor de periode zoals net genoemd, uitgewerkt in de voordracht die nu aan de orde is. Deze voordracht is besproken in het presidium van 6 februari en in de commissie van EFB van 20 februari.

Ik heb natuurlijk weer keurig een lijstje met sprekers voor mij. Dat is, even kijken, Statenlid Gielen van GroenLinks, mevrouw Van Geffen van Noord-Holland Noord. Sorry, Namens Noord-Hollanders. moet ik natuurlijk zeggen. En de heer Kanik van D66. Is dat lijstje dan ook compleet of zijn er nog mensen die hieraan toegevoegd zullen worden? Nee. Dan heb ik drie sprekers. Ik geef graag als eerste het woord aan- O, en de heer Koyuncu van DENK voeg ik toe. En dat is het. Statenlid Gielen van GroenLinks, treedt u naar voren voor uw eerste termijn.

Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, voorzitter, dank. In Turkije en in Syrië vindt een verschrikkelijke ramp plaats. Tienduizenden mensen zijn daar onder het puin verdwenen, steden zijn ingestort, het is koud en men voelt zich machteloos. Er is behoefte aan basale noodvoorzieningen tegen de kou en tegen de honger. Met die tekst begint de brief die het overgrote merendeel van de fracties van PS u toestuurde op de landelijke actiedag voor Turkije en Syrië. En wij besloten in die brief om ook als PS nu humanitaire hulp te bieden in navolging van verschillende andere provincies en gemeenten. Sindsdien zijn die initiatieven alleen maar toegenomen. Onze samenleving is in actie gekomen en de Turkse en Syrische gemeenschappen in Noord-Holland rouwen. Ook verschillende Statenleden in dit huis zaten hier tijdens de vorige vergadering, de dag van de aardbevingen, met een zwaar hart. Sindsdien zijn er nog verschillende naschokken geweest die het leed alleen maar erger hebben gemaakt. En wij voelen en leven mee met de slachtoffers van de aardbeving en met alle Noord-Hollanders die in onzekerheid zitten over de situatie van familie, vrienden en bekenden daar. En daarom besloten we in die brief om het restant van de fractiebudgetten, en dat gaat dan om 157.921 euro, het restant van het rapport wat we nu bespreken, ten goede te laten komen aan de landelijke actie voor Giro 555. En daarom dien ik nu graag namens GroenLinks, DENK, VVD, D66, Partij van de Arbeid, CDA, SP, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Partij van de Ouderen en Namens Noord-Hollanders. een amendement in om dat besluit formeel te bekrachtigen. En dan lees ik daar even van voor. Besluiten een toevoeging te doen aan het

ontwerpbesluit, zodat de voordracht luidt: derde punt toe te voegen: het restant van de fractiebijdragen over de hier bovengenoemde periode ter hoogte van 157.921 euro dat terugvloeit naar de algemene middelen als gift te doneren aan Giro 555 ten behoeve van de slachtoffers van de aardbeving in Turkije en het college volmacht te verlenen dit als gift te doneren. En dan dank ik u wel.

Amendement 6-6 maart 2023
Steun aan slachtoffers aardbevingen Turkije en Syrië

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Besluit:
Een toevoeging te doen aan het ontwerpbesluit zodat de voordracht luidt:

- *Kennis te nemen van de voorlopige besluiten om de aanvragen voor de subsidievaststelling over de periode 15 maart 2O21 t/m 14 maart 2022van de ondersteuningsstichtingen van de Statenfracties: GroenLinks, VVD, Forum voor Democratie, D66, PvdA, CDA, PVV, SP, PvdD, ChristenUnie, 50PLUS-PVDO, DENK, JA21, Liberaal N-H en Baljeu vast te stellen conform artikel 11, lid 2 van de Subsidieverordening fractiebijdragen Noord-Holland 2015*
- *Dat het ontwerpbesluit, dat zijn vertaalslag krijgt in vijftien besluiten van de voorzitter van Provinciale Staten tot subsidievaststelling conform de voorlopige besluiten, hen geen aanleiding geeft om hierover wensen en bedenkingen ter kennis van de voorzitter te brengen.*
- *Het restant van de fractiebijdragen over de hier bovengenoemde periode ter hoogte van € I57.921 dat terugvloeit naar de algemene middelen, als gift te doneren aan Giro 555 ten behoeve van de slachtoffers van de aardbeving in Turkije en het college volmacht te verlenen dit als gift te doneren.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Anouk Gielen (GroenLinks), Amélie Strens (D66), Remine Alberts (SP), Süleyman Koyuncu (DENK), Gert-Jan Leerink (PvdA), Fabian Zoon (Partij voor de Dieren), Hanneke Kaamer van Hoegee (VVD), Michel Klein (ChristenUnie), Dennis Heijnen (CDA), Wil van Soest (Partij van de Ouderen), Grethe van Geffen (Namens Noord-Hollanders.).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dit amendement maakt deel uit van de beraadslaging, met een hele lijst handtekeningen. Goed. Dank u wel, Statenlid Gielen. We gaan door met mevrouw Van Geffen van Namens Noord-Hollanders.. Mevrouw Van Geffen, gaat uw gang.

Mevrouw **VAN GEFFEN** (Namens Noord-Hollanders.): Dank u, voorzitter. Er is een Twitteraccount van de stad van Hatay en die hebben vanochtend getwitterd: willen jullie deze kwestie alsjeblieft niet politiek maken. In Turkije is een hevig politiek debat ontstaan, omdat alleen al in de provincie Hatay zesduizend gebouwen zijn ingestort. En dat heeft natuurlijk ook iets te maken met bouwregels. En ook daar komen er in mei verkiezingen aan. Zij hebben iets- Wij zitten gewoon in de misère en wij hebben tekort aan alles. De infrastructuur is er totaal niet meer. En ondertussen gaan anderen een politiek debat voeren. Ja, ik denk, het is onvoorstelbaar wat daar gebeurt. Ook nog in een regio- Ik ben zelf een paar jaar geleden in Şanlıurfa en Gaziantep geweest, onder andere bij de vluchtelingenkampen. Er werd daar een half miljoen vluchtelingen per stad opgevangen op een stad van één miljoen. Dus dat is een op de drie. Dit zijn mensen die, als jij niks hebt, alles geven wat ze zelf hebben. Ik ben heel blij dat wij, ook al is het iets heel kleins, waar wij zelf- Ik eet er in ieder geval geen boterham minder om en ik denk niemand in deze zaal. Dat we in ieder geval iets doen om daar wat van dat leed te verzachten. Dank u.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Van Geffen. Meneer Kanik van D66.

De heer **KANIK** (D66): Voorzitter, de band tussen Turkije en Nederland heeft een lange historie. Deze is al begonnen tijdens de Tachtigjarige Oorlog, waar Nederland mede door financiële steun van het Ottomaanse Rijk zich van Spanje heeft kunnen bevrijden. De eeuwen daarna zijn de diplomatieke banden en de handelsrelatie lang goed geweest. Vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw kwam daar een dimensie bij. Turkse arbeiders hebben zich vanaf toen gevestigd in Nederland om het zware werk te doen waar niemand meer voor te vinden was. Dankzij hen heeft

Nederland lange tijd haar economie draaiende weten te houden. In mijn familie begon de band tussen Turkije en Nederland begin jaren zeventig. Mijn Nederlandse moeder kwam toen tijdens een vakantie op een eilandje vlakbij Istanbul mijn Turkse vader tegen. Deze ontmoeting resulteerde in een huwelijk dat inmiddels al vijftig jaar standhoudt. Na even in Turkije gewoond te hebben, verhuisden mijn ouders al snel naar Zaandam, waar ik en later ook mijn zusje werden geboren. En zo sta ik vandaag hier in deze zaal als Noord-Hollander met zowel een Nederlandse als een Turkse achtergrond.

Voorzitter, zelf heb ik een haat-liefde verhouding met het land van mijn vader. Haat vanwege het politieke systeem dat al sinds de jaren vijftig geplaagd wordt door corruptie, polarisatie en het uit de weg ruimen van politieke tegenstanders. In sommige gevallen zelfs letterlijk. Maar de liefde overwint. Liefde vanwege de schoonheid van het landschap, het heerlijke eten en de gastvrijheid en hulpvaardigheid van de mensen. En die liefde voor Turkije delen vele Noord-Hollanders met mij. Want een grote groep Noord-Hollanders heeft één zelfde band met Turkije of Syrië. Voor hen sta ik hier vandaag om mijn collega-Statenleden met klem te vragen om voor het amendement te stemmen dat financiële steun toezegt voor de aardbevingsslachtoffers. Want deze Noord-Hollanders zijn door de aardbevingen van een maand geleden door een onbeschrijflijke hel gegaan. Velen van hen zijn familie, vrienden en kennissen kwijtgeraakt. Diegenen die het wel overleefd hebben, zijn dakloos geworden. De onbeschrijfelijke pijn die door deze mensen wordt gevoeld, wordt het beste verwoord door de foto van Mesut Hançer die de hand van zijn onder het puin bedolven dochter vasthoudt. Ik denk dat velen van ons die foto nooit meer zullen vergeten. De aardbevingen hebben meer dan vijftigduizend doden en honderdtwintigduizend gewonden veroorzaakt. 2,4 miljoen mensen zijn hun huis kwijtgeraakt en 24 miljoen mensen hebben direct te lijden van deze aardbevingen. Het zijn niet te bevatten aantallen. Bovendien woonden er veel van de vier miljoen Syriërs die door de Turkije-deal in Turkije worden opgevangen in het getroffen gebied. Gevlucht voor een vreselijke oorlog en daarna bedolven onder het puin in land waar ze zich veilig waanden. Het kan bijna niet tragischer. De mensen van Turkije en Syrië kunnen dit niet alleen. Een humanitaire ramp dreigt als wij hen niet helpen. Hulp is dringend nodig. Steun daarom dit amendement. Tot zover, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Kanik voor een bijzonder-

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: Dat mag zeker. Voor een bijzonder, persoonlijk en aangrijpend verhaal. Meneer Koyuncu, treedt u naar voren. Meneer Koyuncu van DENK.

De heer **KOYUNCU** (DENK): Voorzitter, dank u wel. Ongeveer een maand terug. Nee, niet ‘ongeveer een maand terug’. Een maand terug. Op 6 februari ’s ochtend hebben we gehoord van de aardbeving. Een paar uur later werd bekend hoe zwaar en wat een groot gebied er geraakt was. Dertien miljoen mensen hebben last ervaren door de zware aardbeving. Direct ging men in de Nederlands- Turkse gemeenschap aan de slag om spullen in te zamelen. Ook bij mij thuis was er ‘s avonds direct actie om wat kleding in te pakken, et cetera. Toen ik zelf bezig was met eigen kleding kwam mijn zoon van tien naar me toe. Hij zei: ik doe twee euro in mijn broekzak. Dan kan een kindje daarmee iets doen. En dat raakte mij heel erg, voorzitter. Ik dacht, als een kindje zijn zakgeld wil gaan geven, dan moet ik toch meer kunnen doen dan wat kleding opsturen. Ik ben met de spullen die wij thuis hadden klaargezet naar zo'n locatie gegaan om dat af te geven en ik heb gevraagd: wat is er nodig? Het was een hele lijst. Bovenaan stond kleding. En ik dacht: nou, dat lukt heel veel mensen wel. Ik draai die lijst om. Wat staat er onderaan? Daar stonden generatoren, want elektriciteit was er niet. Dus ben ik met een actie begonnen. En twee dagen later is een vrachtwagen vol generatoren, elektrische kachels, richting Turkije gaan met het vliegtuig. Dat kwam door mijn zoontje. Want ik was verslagen. Ik had die beelden gezien. Ik was helemaal kapot. Maar hij gaf mij kracht om iets extra's te doen. Wij beslissen vandaag over die 157.000 euro. Dat is misschien niet heel veel geld en dat zal misschien niet alle problemen oplossen, maar dat zorgt er wel voor dat anderen – daar geloof ik heilig in – ook die stap nemen, ook die hulp willen gaan bieden. En nou ja, de boodschap is al in de wereld gestuurd dat wij als provincie dit willen gaan doen. Daarvoor ben ik iedereen dankbaar, alle Statenleden en ook het college heel erg bedankt. Dank u wel.

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Koyuncu. En allen dank dat u uw persoonlijk verhaal ook wil delen. Wij zijn daarmee aan het eind van de eerste termijn vanuit de commissie gekomen. Ik geef dan ook graag het woord voor de beantwoording aan de commissaris van de Koning, de heer Van Dijk. Gaat uw gang.

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Ja, mevrouw de voorzitter. Mooie verhalen, als ik de emotie 'mooi' mag noemen. Zelf was ik ook aanwezig bij het benefietconcert wat direct werd georganiseerd in de Philharmonie, waar je dezelfde emotie en warmte voelde die ik net hoorde toen de heer Kanik en de heer Koyuncu aan het woord waren.

U gaat over het budgetrecht van deze provincie. Daar hebben we regels voor. Normaal gesproken zijn die regels dat je niet voor dit soort zaken geld zou moeten vrijmaken. Maar er zijn uitzonderingen op de regel en ik denk dat dit een ramp is van een orde die wij eigenlijk niet kennen en dat inderdaad deze ramp het verdient om die uitzondering te maken. Ik ben dan blij dat het amendement is ingediend. Ik zou het heel fijn vinden als ook deze Staten dit amendement zouden willen omarmen. Dat zou ik niet snel doen, een advies geven als commissaris, maar in deze wel, want ik ben er trots op dat deze Staten een uitzondering willen maken op hun eigen regeling voor deze ramp. Want deze ramp is ongekend. Ik denk dat wij eigenlijk allemaal, zoals we hier zitten, mensen in onze omgeving hebben of in de familie die op enige wijze verbonden zijn met deze twee landen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van Dijk. Is er behoefte aan een tweede termijn? Statenlid Gielen? Nee. Mevrouw Van Geffen? Niet. De heer Kanik? Niet. De heer Koyuncu niet. Nee. Dan dank ik u allen. Dan kunnen wij dit agendapunt afsluiten.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER**: Ik zou voor willen stellen om even vijf minuten te schorsen. Daarna zal de voorzitter, de commissaris, het weer overnemen. Ik moet natuurlijk nog wel even zeggen dat wij hierover zullen gaan stemmen natuurlijk aan het einde van de agenda vandaag. Dan ga ik terug naar het Statenbankje. Wij schorsen voor vijf minuten. Dus we gaan om 17.28 uur weer door met het volgende agendapunt. Dat is agendapunt 14. Agendapunt 15. Correctie. Ik schors de vergadering.

Schorsing 17.23 tot 17.35 uur.

Voorzitter: commissaris van de Koning

De **VOORZITTER**: Ik wil verzoeken of alle Statenleden weer plaats willen nemen op hun stoel. Dan heropen ik de vergadering en dank de vicevoorzitter voor de rol die zij heeft gespeeld bij agendapunt 13.

14. Zienswijze Provinciale Staten op de Kadernota 2024 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (VD-7).

De **VOORZITTER**: Agendapunt 14 is vervallen. Dat was een hamerstuk.

Dames en heren graag even centraal. De vergadering is weer heropend.

15. Initiatiefvoorstel PvdD "Een kleine stap voor de provincie, een wereld van verschil voor de dieren" (VD-16).

De **VOORZITTER**: We gaan nu beginnen aan agendapunt 15. Mijn voorstel is om dit af te handelen, daarna te eten. Dan heeft u even tijd om de moties, et cetera, door te spreken en daarna de stemmingen. En dan zijn we vanavond toch nog redelijk op tijd klaar voor onze laatste Statenvergadering in deze periode.

Op de agenda staat nu agendapunt 15, het initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren, Een kleine stap voor de provincie, een wereld van verschil voor de dieren. Dat is voordracht nummer 16. Het is ingediend, zoals ik al zei, de Partij voor de Dieren. Het is besproken in de commissie NLG van 16 januari. In het kader van het initiatiefvoorstel heeft ook Gedeputeerde Staten een advies opgesteld, waarin wordt toegelicht welke plek dierenwelzijn heeft in het beleid van de provincie Noord-Holland. En de voorgestelde suggesties uit het initiatiefvoorstel zijn hierbij als uitgangspunt genomen. Naar aanleiding van de bespreking in de commissie heeft Partij voor de Dieren een aangepast initiatiefvoorstel aan Provinciale Staten gezonden. Op basis van het advies van Gedeputeerde Staten en de bespreking van het initiatiefvoorstel in de commissie hebben de indieners vijf losse ontwerpbesluiten opgesteld.

Ik zal zo als eerste de indiener de gelegenheid geven om het ontwerpbesluit en het initiatiefvoorstel verder toe te lichten. En dan nodig ik Statenlid Kostić uit om dat te doen en daarna naast mij plaats te nemen. Even voor de orde. Dat zal niet van de spreektijd afgaan van de Partij voor de Dieren. Degenen die zich hebben aangemeld voor dit agendapunt, die hou ik wel aan hun spreektijd. De sprekers die zich hebben aangemeld voor dit agendapunt zijn mevrouw Koning van het CDA, mevrouw Jellema van de PvdA, mevrouw Kapitein van D66, de heer Klein van de ChristenUnie, de heer Roosendaal van de VVD en Statenlid Bwefar van GroenLinks. Ik ben zo te zien niemand vergeten. Dan nodig ik nu Statenlid Kostić uit om het initiatiefvoorstel toe te lichten in de eerste termijn en daarna naast mij plaats te nemen. Het woord is aan Statenlid Kostić.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. We hebben heel goed geluisterd. De vijf voorstellen die voor u liggen, dat zijn de meest kansrijke voorstellen op basis van wat we eerder met u hebben besproken. We hebben ook vijf voorstellen geschrapt. We hebben de vijf voorstellen die voor u liggen ook apart, samen met de griffie, opgenomen, zodat u hier ook apart over kunt stemmen. Dus een maximale ruimte geven we aan u om te stemmen met een open hart. Want voorzitter, wij hebben hier in de afgelopen vier jaar ontzettend veel tijd aan besteed. Samen met deze Staten en GS hebben we mooie, inhoudelijke debatten gevoerd over hoe we de belangen van onze niet-menselijke inwoners meenemen. Als Partij voor de Dieren hebben we hoopvolle verschuivingen gezien in het denken van verschillende collega's. We zien dat steeds vaker wordt stilgestaan bij hoe onze keuzes raken aan de levens van niet-menselijke inwoners. Zoals de stem van een CDA-collega, die er na nachtenlang kijken naar kreeftenfilmpjes voor zorgde dat ons voorstel om geen medewerking te verlenen aan het levend koken van kreeften, werd aangenomen. Het is ons een lief ding waard om die positieve, gezamenlijke processen te bezegelen met de voorstellen uit het voorliggende initiatiefvoorstel. En voor iedereen die denkt 'ja, maar Partij voor de Dieren, breng het nou in bij de coalitieonderhandelingen', nou, dat was precies niet de insteek van dit voorstel. De inzet voor de onderhandelingen op dit gebied zal toch echt iets steviger zijn dan dit. Dit specifieke voorstel is juist zo opgesteld dat het een kleine stap is en dat het, speciaal voor de VVD, haalbaar en betaalbaar is, dat het goed aansluit bij de ambities die de provincie al heeft uitgezet en dat we het samen nog voor de nieuwe coalitie kunnen redden. Vandaar de vijf voorstellen die u voor u ziet. Volgens ons heel behapbaar, betaalbaar en haalbaar. Dus we hopen op uw steun. We verheugen ons op jullie eventuele vragen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: En dan mag u naast me komen zitten. Ik zal een beetje plaatsmaken. En dan ga ik in eerste termijn het woord geven aan de Statenleden die hierover het woord hebben gevraagd. Dat is mevrouw Koning van het CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik had speciaal nog tegen de griffie gezegd: doe mij nou niet als eerste. Maar ja, dat gaat toch gebeuren. Ik ga u wel een beetje teleurstellen. Sorry daarvoor.

Maar onze mening is dat er voor het welzijn van dieren in Nederland en in Europa al allerlei regels gelden. We kennen de Wet dieren, regelingen voor houders van dieren en een heleboel welzijnseisen voor verschillende diergroepen. Verder veel EU-besluiten, richtlijnen en verordeningen voor dierenwelzijn. We hebben diverse instanties die toezien op naleving van deze wetten en regels. Het is de NVWA die handhavend optreedt bij overtredingen. Kortom, welzijn van dieren is bij wet geregeld en ten opzichte van veel andere landen is dat in Nederland ook zeer goed geregeld. Dierenwelzijn krijgt veel aandacht. Het CDA is van mening dat er in Noord-

Holland geen extra eisen en regels bij hoeven. Het staande beleid is voldoende. Wij weten dat de Partij voor de Dieren graag extra wetten en regels wil en als puntje bij paaltje komt het liefst alle gehouden dieren kwijt zou zijn. Maar daar gaan wij niet in mee. Dieren hebben veel meerwaarde in het contact met mensen. Wij zien ook dat mensen veel baat hebben bij de omgang met dieren en veel vreugde ervaren door bijvoorbeeld het verzorgen van een paard, hond of kat. De schepping laat ons zien dat dieren geschapen zijn om in een bepaalde relatie te staan tot de mens. Daar willen wij geen verandering in aanbrengen. Concluderend, de huidige wet- en regelgeving is goed en afdoende en wij zullen de punten uit het initiatiefvoorstel dus niet steunen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel voor uw bijdrage. Mevrouw Jellema van de PvdA.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Dank aan de Partij voor de Dieren voor dit initiatief. Het gaat once again over dierenwelzijn. Dat is voor de Partij van de Arbeid ook belangrijk. 'Vanzelfsprekend', zou ik haast zeggen.

Over de verschillende onderdelen van dit besluit. 16-A. Ik ga ze toch maar even langs. Dat is denk ik het meest helder en transparant. 16-A. Ja, wij vroegen ons af, gebeurt dat al niet: dierenwelzijnsorganisaties zoveel mogelijk actief betrekken. In de FBE gebeurt dat zeker. En daar waar mogelijk- Ja, dan ga ik een beetje mijn vorige woordvoering- Ik kan me niet voorstellen dat het niet gebeurt. Waarom zou het niet moeten gebeuren? Als je een beetje fatsoenlijk beleid voert, dan doe je dat.

16-B over de verzoeken of OD Noord-Holland Noord de informatie goed op de website kan zetten, zodat iedereen dat kan vinden. Ja, dat vinden wij wel. Kan de gedeputeerde daar een toezegging op doen? Ik denk, daar hoeft geen bloed uit te vloeien. Ik denk dat dat een goede zaak is. Helderheid is altijd goed.

En bekendheid geven aan de rol van de OD. Ja, dat lijkt mij – het hangt ook een beetje met de vorige stelling samen – dat de OD dat vooral ook zelf moet doen. Het is zonneklaar dat, als er ergens een ernstig of minder ernstig milieudelict wordt gepleegd, gezien en gemeld, dat dat schadelijk is voor mens, voor dier, voor milieu en natuur. Dus ik zou niet weten waarom de OD daar dan niet heel goed bekendheid aan zou willen geven waar je dat kan melden en hoe je dat kan melden.

De diervriendelijke oplossingen, ja, ik denk dat dat zoveel mogelijk geprobeerd wordt, ook in dit college, om daar gevolg aan te geven. Soms is het onvermijdelijk. We hebben natuurlijk jaarlijks een faunaschade van vijf à zes miljoen. Het zou eigenlijk bizar zijn als je niet zou kunnen inzetten op bijzondere of alternatieven of innovatieve methodes. Het moet me wel van mijn hart: in de vorige Statenperiode hebben we daar wat meer aandacht aan gegeven dan in deze Statenperiode. Dus dat ben ik wel met de Partij voor de Dieren eens.

Geen evenementen meer. Ja, als je het mij vraagt, persoonlijk vind ik dat overheidsgeld helemaal niet naar evenementen zou moeten gaan. Ik kan me ook altijd wild ergeren aan shirtreclames van voetballers waar mijn ziektekostenverzekeraar op staat. Dan denk ik, ja, dat is gemeenschapsgeld; waarom moet dat op een shirt? Maar goed, dat is mijn particuliere mening. Jumping Amsterdam. Ja, het loopt af. Dit vind ik dan ook wel weer iets wat je aan een volgend college moet overlaten. Onze periode gaat straks afgerond worden. Ik denk dat een volgend college of een Staten daar weer een andere mening of misschien wel dezelfde mening als de Partij voor de Dieren kan worden toegedaan of is toegedaan.

En dan in gesprek gaan met Noord-Brabant. Ja, dat laat ik verder – dat is misschien een beetje de omgekeerde wereld – aan GS of zij daar de toegevoegde waarde van ziet. Ja, ik denk niet dat dat veel kwaad kan om gewoon even in contact te treden met Noord-Brabant om te vragen hoe zij dat doen. Maar als we het weten – dat vroeg ik me dan wel weer af – wat kunnen we er dan aan doen? Wat kunnen we erin bijstellen? Want wij gaan daar niet over. Ik denk dat het meer soelaas zou bieden als we dat in rijksbeleid meer onder de aandacht zouden kunnen brengen.

Dus afsluitend, voorzitter, 16-B lijkt ons zeker sympathiek. Wij vragen aan de gedeputeerde om ook haar licht hierover te laten schijnen.

En voorzitter, dit was dan ook direct mijn laatste bijdrage in dit gremium. Na acht jaar komt er een einde aan mijn Statenlidmaatschap. Ik dank alle fracties voor de samenwerking. Ik dank de griffie en iedereen uit de ambtelijke organisatie voor de enorme hulp en steun. En ik dank u, voorzitter, maar ook de vorige voorzitter, meneer Remkes uit de vorige Statenperiode, voor het goede voorzitterschap. Op weg hier naartoe vanmorgen hoorde ik het liedje van Fleetwood Mac, never going back again. Ik vrees dat dat voor mij van toepassing is. Maar niet getreurd. Tijd voor nieuwe dingen. Om met de Rolling Stones af te sluiten: ik deed met overgave de Harlem Shuffle.

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mooie woorden. Mevrouw Kapitein, D66.

Mevrouw **KAPITEIN** (D66): Ik kom iedere keer aan het woord als iemand het laatste woord neemt van de Staten. Ik nog niet. We hebben nog die laatste Statenvergadering gepland. Dus nou ja.

In de commissievergadering van NLG in januari kwam onze inbreng erop neer dat wij de complimenten aan GS willen geven hoe zij dierenwelzijn als integraal onderdeel van haar staand beleid heeft weten in te bouwen. Dit is volgens ons de beste garantie dat dierenwelzijn altijd wordt meegenomen, iets wat wij als D66 belangrijk vinden en waarvoor wij ons de afgelopen vier jaar succesvol hebben ingezet. De voordrachten om dit verder te versterken, zijn voor ons eigenlijk een beetje een brug te ver. Ze zijn enerzijds een beetje overbodig en anderzijds geven ze ook nog het beeld dat wij toch wat minimaal hebben gedaan. Laat duidelijk zijn dat we het hier niet mee eens zijn.

Maar wat inhoudelijke reacties op de deelvoordrachten. Deel A, het betrekken van de dierenwelzijnsorganisaties. Voor ons is dat geen specifieke voorkeurspositie ten opzichte van andere belanghebbenden. We vinden het wel logisch dat zij, daar waar dit relevant is, betrokken worden. En volgens ons is dit nu onderdeel van staand beleid.

Communicatie. We hebben wel vraagtekens of wij als provincie moeten gaan dienen als de voorlichter op dierenwelzijnsgebied. Maar leuke initiatieven en voorbeelden kunnen geplaatst worden op het platform Boer en business in balans. Dat kan nu al. Maar niet als een van de vier belangrijke thema's onder kennis. De andere drie thema's zijn water, biodiversiteit en bodem. Die zijn voor ons wel van een andere orde van grootte.

Deelvoordracht B, ODNHN beter ontsluiten. Wat ons betreft is dit een uitvoeringspunt van de OD Noord-Holland Noord. Ik vond het zelf bijvoorbeeld heel gemakkelijk om meldingen te doen. Met twee, drie klikken zat ik al bij de meldingen. En ja, de stroperijen zouden duidelijker gemaakt kunnen worden. Maar maak daarover svp gewoon een melding naar de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord en dan verbeteren zij dit gewoon. Het is geen politiek punt, meer een uitvoeringszaak.

Deelpunt C, niet dodelijke middelen. Dat is wat ons betreft al onderdeel van het beleid, van staand beleid. Als dat mogelijk is en het is effectief, dan wordt dat al toegepast. Zouden we nog meer nadruk op de diervriendelijke oplossingen kunnen leggen? Ja, het is wel telkens maatwerk en een afweging van verschillende belangen. Ik kan ook nog niet overzien hoe wij bijvoorbeeld de ganzenproblematiek zouden moeten oplossen zonder een stuk beheer. En zo hebben we wel meer voorbeelden gehad de afgelopen periode, waar je met pijn in het hart voor iedere dierenvriend toch moet kiezen voor beheer.

D, sponsorcontracten. Dit komt voor ons te vroeg. In september komt sponsoring op de agenda, hebben wij begrepen. Dit jaar lopen er nog contracten en die moeten we uitdienen. Maar zo staat het ook in het voorstel van de Partij voor de Dieren. Maar er is nog tijd genoeg voor de volgende Staten om dit op te gaan pakken.

E, dierproeven onderzoeken. Wij hebben hier twijfels bij of wij als provincie meer moeten gaan doen dan de voorgenomen acties bij de ROM. Vooralsnog denken wij dat dit genoeg is.

Helaas richting de Partij voor de Dieren, want ik weet hoe belangrijk zij dit vinden en hoeveel moeite ze hiervoor hebben gedaan, maar wij hebben onze prioriteiten gelegd bij: maak het onderdeel van staand beleid en zorg dat het structureel goed geregeld is in de provincie. Dat is naar ons idee goed gelukt. En daarom, ja – dat is eigenlijk het belangrijkste – gaan we niet in op die vijf verschillende deelvoorstellen vooralsnog.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, wij willen de Partij voor de Dieren danken voor hun niet aflatende inzet om dierenwelzijn te bevorderen. Dat is natuurlijk jullie reden van bestaan en dat is ook heel erg goed. Dit voorstel bevat een aantal nuttige suggesties, maar ook een aantal suggesties die voor ons weinig toegevoegde waarde hebben.

Besluit A over het actief betrekken van dierenwelzijnsorganisaties, dat is volgens ons al staand beleid. Dus wij zien niet zo goed in wat daar de toegevoegde waarde van zou zijn.

Besluit B over duidelijkheid geven waar mensen overtredingen van de Wet natuurbescherming kunnen aangeven, dat lijkt ons een zinvol punt. Het is inderdaad wel een klein punt, wat misschien ook op een andere manier had gekund. Maar we hebben gezien hoe u hier bent gekomen vanuit uw initiatiefvoorstel met nog veel meer punten.

Besluit C, daar kunnen wij ons ook in vinden. GS wordt opgeroepen zich in alle relevante gremia uit te spreken voor meer investeringen in onderzoek naar en gebruik van preventie en niet-dodelijke middelen. Wat ons betreft ligt de nadruk dan wel op ‘relevante gremia’ en niet op ‘alle gremia’.

Voorstel D, dat vinden we te breed geformuleerd. Wij zijn het ermee eens dat we dat moeten bespreken als we het over het sponsorbeleid gaan hebben. Wij zijn er zelf geen voorstander van Jumping Amsterdam te sponsoren, maar met dit voorstel zetten we ons wel heel erg vast.

En voorstel E, daar horen we toch graag een nadere toelichting zowel van de Partij voor de Dieren als de gereputeerde. Doen wij nu aan dierproeven? En welke concrete projecten in Noord-Holland zouden kunnen bijdragen aan het verminderen van dierproeven? Want ons gevoel is dat dit toch wel heel erg ver afstaat van onze provinciale inzet.

De **VOORZITTER**: Ik heb het idee dat dit uw laatste vergadering is als ik uw stem zo beluister.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dat weet je nooit, meneer de voorzitter.

De **VOORZITTER**: Uw stem begeeft het in ieder geval. De heer Roosendaal van de VVD.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel, meneer de voorzitter. Partij voor de Dieren, ook hartelijk dank voor de inzet die u heeft gepleegd om dierenwelzijn zo duidelijk op de agenda te zetten. Ik denk ook dat deze boodschap resoneert bij het college, als ik naar de beantwoording kijk. En het is ook heel belangrijk dat we dierenwelzijn integraal meenemen in ons beleid hier in de provincie. Haalbaar en betaalbaar, inderdaad. Ook geen koppel bestaand beleid. Dat noemde u net niet, maar dat herhaal ik dan toch maar even als VVD-standpunt ook.

Als ik naar de voorstellen kijk die zijn overgebleven, dan is voor mij het belangrijkste – wat ik net al zei – dat het dierenwelzijn integraal wordt meegenomen in het beleid van de provincie en dat staat en dat kan misschien scherper en dat kan misschien duidelijk worden uitgelegd en dat kan misschien makkelijker toegankelijk worden gemaakt. Dus als ik naar uw voorstelling kijk, dan voel ik zeker sympathie voor onderdeel B, omdat het gaat over ‘hoe kunnen we dingen duidelijker maken, ook voor de burgers?’. Maar ik neem aan dat het college daar zo meteen nog wel even op ingaat.

En voor de rest weet u ons standpunt ten aanzien van de sponsoring van evenementen. Ook als het hier Jumping Amsterdam betreft, dan vertegenwoordigen wij hier alle Noord-Hollanders, ook degenen die het ontzettend fijn vinden om met paarden bezig te zijn. Zo lang dat op een

verantwoorde manier gaat en het dierenwelzijn in het oog wordt gehouden, vinden wij dat dat wel moet kunnen.

Ja, ik denk dat ik daarmee ook antwoord heb gegeven op uw vraag over hoe wij naar dit voorstel kijken. Ja, als in de uitvoering nog meer nadruk kan worden gelegd op goede communicatie en de effectiviteit van het gevoerde beleid, dan vinden wij dat prima. Andere zaken zijn niet aan de provincie of we zijn het er gewoon ook niet mee eens. Ik denk dat ik dat helder hebt gemaakt. Ik hoop echt dat het college niet alleen ons, maar vooral ook u, kan overtuigen dat ze dierenwelzijn heel serieus meenemen, integraal in alle beleidsvoorstellen en die dieren betrekken. Zo niet, dan vindt u ons aan uw zijde, want wij vinden dat ook zeer belangrijk. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan ga ik naar Statenlid Bwefar van GroenLinks.

Statenlid **BWEFAR** (GL): Ja, ik wil ingaan op een paar besluiten van het initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren. Ik wil beginnen met te zeggen dat dit initiatiefvoorstel GroenLinks niet het idee gaf dat het moet worden gezien alsof Noord-Holland weinig heeft gedaan de afgelopen periode, maar meer bovenop wat tot nu toe al gedaan is. Dus niet alsof PS niets gedaan heeft, of GS.

Wat ons betreft is een duidelijke plek voor de melding van overtredingen voor de Wet natuurbescherming alleen maar een toevoeging en is het juist prettig om dat te hebben. Ik heb de website van ODNHN ook bekeken. Ik hoorde van mijn collega van D66 dat zij dit gemakkelijk te vinden vond, maar ik kom juist alleen maar bij meldingen uit in het kader van activiteitenbesluiten waar ontheffingen aangevraagd kunnen worden. En ik zag niet duidelijk terug waar ik een melding zou kunnen maken voor overtredingen van de Wet natuurbeheer. En de toezeggingen hierop zouden we eigenlijk alleen maar toejuichen. De PvdA zei dit trouwens ook al, maar dat zouden wij ook heel prettig vinden.

Dan wat betreft het in gesprek gaan met Noord-Brabant om te zien of er ook voor Noord-Holland een rol weggelegd zou kunnen zijn voor het verminderen van dierproeven. Dat is iets wat Noord-Brabant nu al doet als provincie. Het is misschien niet direct een rol van de Staten hierin, maar als Noord-Holland kunnen wij wel met Noord-Brabant in overleg treden om te kijken wat hun rol hierin nu precies is en op die manier onderzoeken of wij ook als Noord-Holland hierin iets zouden kunnen betekenen. Dus een voorbeeld nemen aan Noord-Brabant, hen vragen ‘wat doen jullie?’, ‘zouden wij dat ook kunnen doen?’.

Wat betreft het gebruik van diervriendelijke methoden bij vermeende overlast van dieren, daar zijn wij altijd voor.

En dan het laatste, het verlengen van sponsorcontracten van evenementen, waar wij nog wat van willen zeggen, waar dieren centraal staan. GroenLinks wil het soorteigen gedrag van dieren vooropzetten waar dit kan. En bij het sponsoring van evenementen moet dit wat ons betreft lukken. Nu kunnen wij het besluit natuurlijk overlaten aan de nieuwe Staten, zoals onze collega’s het ook al aangegeven, maar we kunnen ook deze laatste Staten van deze periode gebruiken om dit besluit te nemen voor de toekomst. En wij kiezen voor dit laatste. Dat was het.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan gedeputeerde Zaal voor een reactie in de eerste termijn. [...] Ja, u had zich niet aangemeld, toch? Nee. Nou vooruit. En u zei het al, een kleine bijdrage dan.

De heer **MANTEL** (JA21): Dank u wel, voorzitter. Ik zal het omwille van de tijd kort houden. Dank aan de indieners. We zien dat er veel werk is verricht op belangrijke thema's. Ja, er is al veel geregeld in de wet. Daar sluiten we ons eigenlijk wel aan bij wat er al door andere fracties ook gezegd is. Ik heb voor de indieners nog een vraag over het punt 16 onder Eduard. Kan de Partij voor de Dieren toezeggen dat dit nooit en ten nimmer ten koste kan gaan van medisch onderzoek? Dus als je het bijvoorbeeld hebt over cosmetische industrie, nou, daar kunnen we ons best in vinden. Maar medisch onderzoek voor de mens, daar mag het nooit ten koste van gaan. Kunt u dat toezeggen? Dat was hem.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik alsnog het woord aan gedeputeerde Zaal voor een reactie in eerste termijn.

Reactie namens het college van Gedeputeerde Staten in eerste termijn

De heer **ZAAL** (GL): Ja, dank. Ik mag nu bijna drie jaar gedeputeerde Dierenwelzijn zijn. Een ontzettend mooie portefeuille. Ik word heel erg scherp gehouden door de Partij voor de Dieren, maar ook door andere partijen in deze Staten. Dat heeft veel gevolgen gehad. Ik denk dat we ook wel met elkaar kunnen vaststellen dat we in deze periode niet alleen opgekomen zijn voor onze menselijke inwoners, maar ook voor de niet-menselijke- Dieren. En dat kan altijd meer. Ik denk dat we het daar ook over eens zijn en dat hoor ik vandaag ook weer. Maar er zitten voor mij altijd wel twee worstelingen op deze portefeuille. De eerste is dat er heel veel andere partijen, publieke partijen, zijn die hier ook over gaan, zoals het Rijk en Europa en soms de gemeenten. En dat we ook weinig budget hadden voor dierenwelzijn. We hadden tweehonderdduizend euro voor de opvangcentra. We hebben daar nog met verschillende moties wat geplust, maar uiteindelijk moet je het doen met de middelen die je hebt en kunnen we daarin ook niet alles. En hetzelfde geldt voor ambtelijke capaciteit. Dus dat is ook wel even wat ik nu ook in de achtergrond meeneem bij de beoordeling van dit initiatiefvoorstel. We hebben veel mooie dingen bereikt. Ik heb ook goede herinneringen aan ons werkbezoek aan de schuilstallen. De inhoudelijke discussie die we op Jumping Amsterdam hebben gehad over dierenwelzijn. We hebben natuurlijk ook heel veel mooie dingen gedaan voor de opvang van in het wild levende dieren.

Dit voorstel, ja, het is een beetje lastig, want eigenlijk, u heeft het opgeknipt, maar bij sommige kan ik dan wel weer deels positief adviseren en deels niet. Dus ik ga maar gewoon beginnen en dan moeten we daarna maar even kijken hoe we daarmee omgaan. Ik kreeg het gewijzigde voorstel ook pas heel laat en daar is ook geen GS-advies meer op gegeven. Terwijl veel dingen ook niet helemaal nieuw zijn uiteraard.

Om te beginnen met A, het betrekken van dierenwelzijnsorganisaties. Het is bestaand beleid, maar ik wil ook meteen toegeven dat we daar in het verleden best nog wat meer aandacht aan hadden kunnen besteden. En om ons scherp te houden, kan ik deze wel zien als een steuntje in de rug, voor zolang ik hier nog ben. Dus het eerste deel van dat voorstel kan ik ondersteunen. Het tweede deel, wat gaat over informatie over dierenwelzijn in de veehouderij, ja, dat vind ik nou weer niet onze rol. Het delen van goede voorbeelden in Boer en business in balans, daar zijn we voor. Maar het delen van informatie over dierenrechten in de veehouderij, dat is nou primair een taak van het Rijk. Dus dat deel zou ik dan moeten ontraden.

Het tweede deel, B, daar heb ik ook een gedeeld advies, want het aanpassen van de website- En daar moet ik mijn collega Stigter voor bedanken: die heeft dat al aangekaart bij de OD. Dat willen ze doen. Maar het actief informatie verstrekken over de rol van de OD, dat zie ik dan weer niet zo zitten, omdat de OD verschillende taken heeft. En waarom zouden we dan de ene taak wel actief bevorderen en informatie over geven en de andere taak niet? En als we dat over alle taken van de OD gaan doen, dan is het einde weer een beetje zoek. Dus dat ga ik ontraden.

Onderdeel C, de niet-dodelijke middellijke, dat is echt staand beleid en die is overbodig.

De sponsoring, ja, die zou ik aan de Staten willen laten of er- Het komt eigenlijk op de principiële vraag neer: wil PS nog sponsoring van evenementen, waarbij dieren worden gebruikt? Gedeputeerde Staten heeft daarin een neutraal advies. Ik zou u wel in overweging willen geven dat we in september het hele evenementenbeleid weer gaan herzien, de nieuwe Staten, en of dit niet een wat meer inhoudelijke discussie vergt die op dat moment moet plaatsvinden. Dus die geef ik mee. Jumping is net geweest. De Landbouwshow gaan we in ieder geval dit jaar nog wel sponsoren, want daar hebben we concrete afspraken over gemaakt.

En dan de laatste, en die vind ik misschien wel het moeilijkst, en dat heeft ook te maken met wat de heer Mantel net inbracht. Het is natuurlijk geen enkel probleem om Brabant even te bellen van, wat hebben jullie nu voor onderzoek gedaan en hoe zien jullie die rol? Dat is denk ik niet de moeite. Het probleem is: wat gaan we er vervolgens mee doen? En dat zei mevrouw Jellema ook al. Ik zie voor onszelf gewoon een zeer beperkte rol als het aankomt op dierproeven. Ik kan me nog voorstellen, en dat noemde mevrouw Kapitein ook al, dat we dat bij investeringsfondsen aan

de orde stellen, zoals we dat ook bij de ROM hebben gedaan. Maar als het bijvoorbeeld aankomt op medische onderzoeken, dan 1, weet ik niet zo goed of ik dan tegen dierproeven ben als er geen alternatieven zijn, en 2, ik kan dat niet afwegen. En wij hebben hier in huis ook niet de capaciteit om een dergelijke afweging te maken. Daarvoor zijn er ethische commissies. Ik denk dat we daar gewoon als provincie ons niet in moeten mengen. Dus ja, ik kan Brabant bellen, maar daarvan weet ik nu al dat ik jullie ga adviseren om daar vervolgens niet iets mee te doen. Dus ik zou denk ik dan toch zo transparant mogelijk willen zijn en zeggen: laten we hem dan maar meteen ontraden want waarom zou ik dan met Brabant gaan bellen en dat gaan volgen? Wat natuurlijk een kleine moeite is, maar ik vind wel dat als je hier inzet op doet, dan moet je vervolgens ook bereid zijn om daar een vervolgstap in te zetten, en daar heb ik gewoon twijfels bij. Maar ik ben ook benieuwd hoe de indiener daarover denkt. Dat was het voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik nu de indiener weer het woord om een reactie te geven. [...] Ja, dat is prima. Vijf minuutjes schorsen. Om 18.10 uur gaan we verder.

Schorsing 18.05 tot 18.12 uur.

De **VOORZITTER**: Ik heropen nu de vergadering en ik ga het woord geven aan Statenlid Kostić als indiener van dit initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren om een nadere reactie. En er zijn ook een aantal vragen gesteld. Stilte alstublieft in de zaal. Het woord is aan Statenlid Kostić.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel. Het is even puzzelen, want er waren verschillende geluiden. Dus dat moeten we even bij elkaar brengen.

De dierenwelzijnsorganisaties betrekken bij beleid. Ik hoor van verschillende kanten: het is bestaand beleid. Maar zoals er net hoorden van Gedeputeerde Staten valt daar iets in te verbeteren. Sterker nog, we hebben het net gezien bij het PPLG, daar waar het eigenlijk had moeten gebeuren, waar het echt direct gaat om belangen van dieren, om miljoenen levens van dieren bij het PPLG, dat dat niet automatisch gebeurt. Dat is een kleine aanscherping binnen inderdaad bestaand beleid, binnen bestaande regels. Dus niets bovenwettelijks. Gewoon de provinciale rol, wat we ook eerder met elkaar hebben afgesproken, maar scherper maken en elkaar helpen daarin. Dus volgens mij kan het gewoon zo blijven en is het een positief advies ook van GS.

Tegelijkertijd, het tweede punt van ons besluit gaat over informeren over dierenwelzijn. Dat hebben we namelijk afgesproken in onze voedselvisie, dat we daar transparant in zouden zijn. Nou, de vertaling van die voedselvisie is een deel de Boer en business in balans-website. Daar ontbreekt het nu op dit moment. We willen GS de gelegenheid geven om daar een verbetering in aan te brengen. Ik begreep van de gedeputeerde dat ze toch een kleine wijziging daarin wil. Daar willen we nog even naar kijken of we dat zo meteen kunnen aanpassen nog met een soort van amendement, maar dan moet ik echt even puzzelen. Maar misschien wil GS nog even kijken of dat nou echt nodig is.

In ieder geval, 16-B, dat gaat over OD Noord-Holland Noord. Nou ja, dat is ook zo'n voorstel, waarbij iedereen hier eigenlijk zegt van ja, het kan eigenlijk alleen maar beter en scherper. Dat is fijn. Het enige waar GS over valt, is die bekendheid geven aan de OD. Je moet het zo interpreteren. De OD gaat natuurlijk voornamelijk over de Wet natuurbescherming en alles wat daarbij hoort. Dus interpreteer dit vooral als meer bekendheid geven aan de OD Noord-Holland Noord an sich. Want heel veel burgers die je spreekt, hebben geen idee waar de OD over gaat. Überhaupt niet. Waar ze het kunnen vinden. Überhaupt niets. Dus daar is gewoon een taak van de provincie, dat heeft de directeur van de OD zelf ook gezegd, om daar iets meer bekendheid aan te geven. Dat is het eigenlijk het enige wat we vragen. Dus we vragen aan GS om daar iets coulanter in te zijn, want als ik dit ook nog moet gaan amenderen, dan wordt het wel een groot rommeltje, terwijl het eigenlijk genoeg ruimte geeft aan GS om het zo te interpreteren, zoals we het net ook hebben gedaan.

Dan 16-C. Dat gaat over het onder de aandacht brengen in verschillende relevante gremia, wat de ChristenUnie terecht zei. Dat we meer inzetten op niet-dodelijke middelen. Het is gewoon een stukje innovatie en nieuwsgierigheid van hé, we zijn nu al heel lang inderdaad ganzen aan het

schieten, zoals D66 zei. Kan dat niet een keer wat beter? Kunnen we niet meer bedenken? En D66 kan nu niet bedenken hoe we zouden kunnen leven zonder het doden van ganzen, maar er zijn heel veel knappe koppen en creatieve koppen in dit land gelukkig die dat wellicht zouden kunnen bedenken. Daarom vragen wij in dit voorstel om vooral daar meer aandacht op het vestigen, daar meer gelegenheid voor te geven en meer te investeren. Dat is het enige wat we vragen. Iedere partij, waaronder D66, die zegt dierenwelzijn serieus te nemen en het doden van dieren te willen vermijden, zou hier echt wel voor moeten te stemmen. Dus alstublieft, kijk daar serieus naar.

16-D, dat gaat over die evenementen. Ja, dat is natuurlijk een keuze van alle partijen en alle individuele Statenleden die hier zijn. We hebben tijdens twee gelegenheden het hele evenementenbeleid behandeld. En volgens mij zijn de meeste partijen hier het erover eens dat we dieren niet onnodig hoeven te gebruiken. Er zijn verschillende, nou, op zijn minst twijfels bij de twee evenementen met dieren die we sponsoren. Laten we de twijfel in ieder geval wegnemen door daar geen geld meer in te stoppen, want het is niet zo dat we het moeten doen. Er zijn genoeg alternatieven, bijvoorbeeld het Bevrijdingsfestival dat we hier hebben. Er zijn ook andere, prachtige initiatieven ook op het platteland, waar geen dieren voor worden gebruikt als main act. Dus laten we dit voorstel gewoon nu inkoppen.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, dank u wel. Ja, u doet net alsof er bij alle partijen twijfels zijn over deze evenementen, maar dat is beslist niet dit geval. Wij willen absoluut de Landbouwshow behouden en ook in Jumping Amsterdam zien wij geen kwaad.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dat verbaast me niets, maar ik behoud hoop dat het CDA ook weer mee blijft groeien. Dat heb ik ook in de afgelopen vier jaar gezien. Dus nou ja, wie weet komen we uiteindelijk op hetzelfde punt. Maar er zijn nog een aantal andere partijen in deze Staten die toch wel een ander perspectief hebben dan het CDA, zeggen ook die vriendelijk te zijn. En volgens mij zouden zij nu toch echt kleur moeten bekennen. We hebben het niet voor het eerst hierover. Vier jaar lang hebben we het hier eigenlijk over gehad en nu is het toch echt wel tijd om te besluiten.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, door wat u nu zegt, andere partijen die zeggen die vriendelijk te zijn, doet u net alsof de Landbouwshow niet diervriendelijk is. De dierenwelzijnseisen staan daar heel hoog in het vaandel en er wordt nauwlettend op toegezien. Dus ik hoop dat u dat ook ziet en dat u die woorden wil terugnemen. Bent u bereid daartoe? Want het is wel diervriendelijk en er wordt nauwkeurig op toegezien. Bent u dat met mij eens?

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Nou, nee. Als u mij vraagt 'hebben de mensen die dit organiseren de beste bedoelingen', dat geloof ik absoluut. Of ze die dieren ter plekke goed verzorgen, dat geloof ik absoluut. Water geven, eten geven: absoluut. Daar geloof ik- Maar dat is dus niet de definitie van dierenwelzijn. Het is breder. Die dieren hebben ook hun eigen belangen. De behoefte aan een soort eigen gedrag. En dat wordt daar wel zeer belemmerd. Er worden daar gefokte dieren, gefokt op bepaalde kenmerken, die wij alleen maar interessant vinden, maar wat niets te maken heeft met hun dierenwelzijn heeft, worden er tentoongesteld en geshowd. Dikbilkoeien, dat is allesbehalve diervriendelijk en toch wordt dat als een soort van iets moois gepresenteerd. Krokodillenshows. Ik bedoel, volgens mij hoort dat niet meer in 2023. En als het CDA niet zo ver is om dat te begrijpen, dat respecteer ik uiteraard, maar ik heb het tegen alle andere partijen: D66, PvdA, GroenLinks, SP. Wie hebben we nog meer? Wellicht ook JA21, de ChristenUnie. Zo hebben we eigenlijk makkelijk een meerderheid van alle partijen die ooit hebben gezegd: ja, tuurlijk vinden we dierenwelzijn belangrijk. Doe het nu dan. We zien hier gewoon gaten vallen. En het vraagt niet heel veel van ons mensen om iets goeds te doen voor de dieren. Laten we dat doen.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Als u dat zo zegt- En trouwens, krokodillen heb ik niet op de Landbouwshow in Opmeer gezien. Maar als u dat zo zegt, dan concludeer ik dat u dus ook alle honden en katten uit de huizen in Nederland wil hebben. Dan wijs ik alle volgers en stemmers op de Partij voor de Dieren erop dat de partij alle dieren uit Nederland wil verwijderen als u er op deze manier over praat. En ik zeg u nogmaals dat heel veel mensen baat hebben bij de omgang met dieren. Dus ik verzoek u om dat ook te zien. Ziet u dat ook dat het voor mensen goed is om met dieren om te gaan?

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Jazeker. Dat zie ik zeker. Maar niet voor commercieel gebruik, nou ja, in het geval van Jumping Amsterdam, elitaire topsport, waar de dieren nooit een belang of een 'ja' of een 'nee' in hebben. Maar natuurlijk, mensen die honden en katten hebben als een soort metgezel in hun leven, dat is toch gewoon alleen maar prachtig en om te prijzen. Als het gaat over specifiek honden. We hebben natuurlijk net een beleid van de Rijksoverheid die zegt, nou ja, alles wat we de afgelopen decennia hebben gedaan als het gaat om fokken van bepaalde rassen op bepaalde kenmerken, zoals platte snuiten, dat blijkt nu toch niet zo goed te zijn voor dierenwelzijn en daar moeten we eigenlijk ook vanaf. We moeten ook het kopen daarvan verbieden. Dus we zijn eigenlijk al aan het opschuiven in de manier waarop we denken over dieren en wat we daarmee doen. Ik weet het, het CDA heeft zelfs dit feit, die platte snuiten, de hele tijd ontkend en vond het allemaal maar aanstellerij. Maar gelukkig heeft het Rijk in ieder geval ook geluisterd naar dierenwelzijnsorganisaties en naar de burgers, die echt wel, ook uw eigen achterban, dierenwelzijn in bredere zin dan u net schetste, belangrijk vinden. Maar nogmaals, ik heb er alle vertrouwen in dat u uiteindelijk ook steeds meer richting een diervriendelijke-

De **VOORZITTER**: Nog één interruptie van mevrouw Koning. En ik wil verzoeken om- Want dit is nog maar uw reactie, maar anders dan hebben we straks geen tijd meer over. Mevrouw Koning, nog een aanvullende vraag.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, een laatste opmerking. Ja, want u doet weer net als alsof het CDA dierenwelzijn niet belangrijk vindt. Dat vinden wij wel belangrijk. Maar de regels zijn goed. En zoals u daar nu over praat, dan zou u ook geen hond meer in huis kunnen hebben, want een hond hoort in een roedel en die hoort buiten. Dus ik verzoek u om niet met twee maten te meten en om ook in te zien dat het CDA absoluut voor dierenwelzijn is.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder met de reactie. En anders gaan we door naar de tweede termijn.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Nou ja, wat ik zei. Ik ben wel eens positief verrast door het CDA in de afgelopen vier jaar. Vandaar dat ik nog steeds hoop houd dat we samen een keer tot echt diervriendelijk beleid komen, ook in bredere zin en ook op landelijk niveau.

Maar ik ga over inderdaad tot het allerlaatste punt. Dat is 16-E. Dat vond ik wel echt een heel interessante discussie, want blijkbaar heb ik dat niet goed kunnen uitleggen. Het gaat hier over het stimuleren van dierproefvrije technologie, die niet de medische behandelingen belemmert, maar juist sterker maakt. Dus ik kan inderdaad JA21 beloven dat dit niet daar in de weg zal zitten. Het zal juist de medische oplossingen sterker maken.

En wat Brabant doet, is dit koppelen aan hun innovatieve, economische beleid. Dus in de arbeidsmarkt, in de economie, bij de bedrijven en onderwijsinstellingen, daar de innovatie stimuleren om juist naar een punt te gaan waar we zo min mogelijk dierproeven hoeven te gebruiken voor een gezonde toekomst voor mens en dier. Zo simpel is het. Dus er is geen enkele sprake van de medische oplossingen in de weg zitten. Dus dat wilde ik even benadrukken. En volgens mij, zoals het er nu staat, staat het open genoeg, ook aan GS, om dat te omarmen. En het kan uiteindelijk de conclusie zijn dat we de manier, waarop wij hier in Noord-Holland werken, misschien toch niet kunnen toepassen zoals Noord-Brabant dat toch zo mooi toepast in haar economische, innovatieve beleid. Maar dat gaan we dan wel zien. Dus, tenzij er nog vragen zijn, wil ik dit afronden.

De **VOORZITTER**: Op dit moment gaan we straks eerst een tweede termijn doen. Maar u heeft aangekondigd dat u een amendement wil gaan indienen. Als dat zo is, dan gaat u om een schorsing vragen. En dan zou ik er eerder voor kiezen om nu te gaan dineren. Dan kunt u de dinertijd- En dat zou dan een uur zijn. Dat betekent dat we om 19.30 uur verder gaan. Maar dan wil ik vragen dat u het amendement klaar heeft. Daar gaan we dan niet meer voor schorsen, maar dat kunt u dan in dat uur regelen. De griffie kan daarbij ondersteunen. Maar ik wil ook verzoeken aan de andere partijen om de tijd nuttig te gebruiken en, daar waar nodig, waar overleg voor de moties die zijn ingediend, noodzakelijk is, om dat ook te proberen in dat uur te proppen. De heer Heijnen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, dank en steun voor uw ordevoorstel. Maar ik vroeg mij af of het misschien nuttig kan zijn als GS de adviezen op de moties Vreemd doet voorafgaand aan de schorsing voor het diner.
Dat we dan die kunnen meenemen. Waarschijnlijk gaan de meeste fracties ook de moties bespreken. Dat scheelt straks weer. Het is een suggestie, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Ik kijk gewoon even, want uiteindelijk gaat u over de orde van deze vergadering. Er wordt hier een ordevoorstel gedaan dat we nu dit debat schorsen tot na het diner, zodat ook de Partij voor de Dieren het amendement op een ordentelijke wijze kan voorbereiden, maar dat we voor het diner de agenda in die zin omgooien dat we vóór het vragenuur de reactie van GS op de moties Vreemd aan de Orde van de Dag behandelen. En dat we dan na het diner ook dat onderdeel laten. Dan krijgen we nog wel het vragenuur na het diner. Maar dat doen we dan na de tweede termijn van het initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren. Daarna gaan we over tot stemming. Kunt u daarmee instemmen? [...] Zijn er partijen die dat niet willen? Steek uw hand maar op dan, want dan kan ik kijken- Nou, ik zie te weinig handen. Dat betekent dat de meerderheid van de Staten voor is. Het spijt me voor u. U krijgt overigens een Indonesische rijsttafel. Dus maakt u geen zorgen. Die zal in voldoende mate aanwezig zijn.

Dan schors ik nu het initiatiefvoorstel.

17. Indien aan de orde: advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.

De **VOORZITTER**: En gaan wij over tot de beantwoording. Kan dat door het college? De adviezen op de moties Vreemd. Die ga ik er even bij pakken. Als eerste krijgen we- Dames en heren, dan moet u even meewerken. Als eerste motie is de motie van het CDA, motie 9, Consultatie Masterplan Wonen. Die zal worden toegelicht door gedeputeerde Rommel in afwezigheid van de heer Loggen.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Mag ik niet al mijn moties tegelijk, voorzitter?

De **VOORZITTER**: Ja, u mag ze allemaal tegelijk pakken.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, deze motie moeten wij ontraden, omdat de voorstellen die gedaan zijn, die zijn afkomstig uit een regionale verdieping van de gemeenten die door Companen is uitgevoerd. Dus er is al zo'n voortraject gedaan. Alle gemeenten zijn daarbij gevraagd over hun woningbouwopgave. Dat is ook met u gedeeld in de versie 1.5. Dat vormt de basis voor de 2.0. We werken al heel nauw samen met de gemeenten aan de zeventien belangrijke opgaven. En ja, het is ook beter om eerst te kijken: hoe gaan we nu verder met de gebiedsontwikkelaars en de bouwambassade om samen met de gemeenten te kijken welke hulp er nog nodig is. De precieze invulling van het gevraagde bedrag wordt dus juist samen met de gemeenten vormgegeven. Dat moeten we niet aan de voorkant doen. Dus eerst nu geld reserveren, dan kan je het concreet en specifiek gaan maken en dan meteen spijkers met koppen slaan. Want dan belasten we de gemeentelijke capaciteit niet voor niets.

De **VOORZITTER**: Nee, geen interrupties. Nee. Nee, het spijt me. Dat kan u doen met een motie Vreemd in een commissievergadering, maar niet hier. Ja, u wist het al. Goh, wat is die man toch streng. Gedeputeerde Rommel, u heeft er nog meer.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja. Motie 11. In feite, deze ontraden wij, want de natuurdoelenanalyse gebeurt op basis van veldonderzoek. We begrijpen wel de vraag die u stelt, want het is ook juist belangrijk om uit te gaan van de gegevens die uit het veld komen. Er is dus een monitoringsprogramma. Daar gaan we ook één keer per jaar de gebieden in inventariseren. Er zijn landelijke afspraken ook voor. En ja, waar we het hebben, dat doen we dat ook. Wat ik wel nog wil zeggen, is- U zegt, inzichtelijk te maken wat de habitatrichtlijn- Dat daar verschillen in zitten, de N2000-gebieden. Dat is niet alleen de habitatrichtlijn, maar ook de vogelrichtlijn. Dus er zit meer in die N2000-plannen. Ja, iedere zes jaar worden ze geüpdate en daar worden dus ook de meeste gegevens en analyses gebruikt. Wat ik wel wil doen, maar dat waren we al wel van

plan, is die natuurdoelenanalyse ook ter informatie natuurlijk naar de Staten toe te sturen, zodat u daar ook naar kunt kijken.

Dan de Partij voor de Dieren en de SP, onderzoek intrekken stikstof, vergunningen voor opkoop van Schiphol. [...] O, sorry. 15. Ja. En de vorige, had ik dat ook gezegd welke dat was? [...] Ja, oké.

Ja, dit is een intrekkingsverzoek. Een vergunninghouder heeft dat gedaan of de gemachtigde van de vergunninghouder. Die vraagt om een intrekking van die vergunning op basis van de Algemene Wet bestuursrecht. Dus ja, niet op basis van de Wmb. Dus dat is iets anders. Maar ik begrijp uw vraag in een bredere zin. Ik wil u trouwens overigens ook wel dat advies van de juristen toesturen, waar dat in staat. Maar in bredere zin begrijp ik uw vraag wel. Dus niet alleen in deze casus en de casuïstiek. Dus doe een onderzoek naar de mogelijkheden voor het intrekkingsbeleid in zijn algemeenheid. Ja, daarvan vind ik ook dat we dat breed met alle provincies moeten doen. Daar is op dit moment ambtelijk overleg wel over van, nou ja, wat voor mogelijkheden zijn er en hoe ziet dat er dan uit? De ambtenaren van Noord-Holland nemen daar ook aan deel. En nou ja, daar zal ik u graag over willen informeren. Maar ik zie hem dus niet alleen op de casus, want dat ziet op Awb.

De **VOORZITTER**: Gaan we naar motie nummer 10, Verduurzamen van de sportaccommodaties. Gedeputeerde Kocken.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Dank u wel, voorzitter. Ja, wellicht ingegeven door het Sportakkoord wat een heleboel partijen hebben onderschreven. Op zich heel begrijpelijk dat u nog eens wil zeggen hoe belangrijk u sport vindt. Maar wat u voorstelt, daar zie ik eerlijk gezegd niet zo heel veel in. Ik denk dat we namelijk aan hoe het gelopen is wel al kunnen zien dat de regeling heel populair is en dat er nog veel anderen ook daar deel van hadden willen uitmaken. Want als het zo snel volloopt, dan betekent dat natuurlijk dat er door een aantal mensen heel snel gereageerd is. Je kunt er echt wel van uitgaan, daar hoeven we volgens mij helemaal geen onderzoek naar te doen, dat er nog een heleboel zijn die niet op tijd waren, die we of nu al hebben teleurgesteld of die dachten: o, maar de regeling was voor het heel jaar, ben ik nu half februari al te laat. Ik zou het eerlijk gezegd zonde vinden van de capaciteit om daar een onderzoek naar te laten doen. We hebben de regeling niet voor niks twee keer verhoogd. Dat is omdat we er een redelijk beeld van hebben dat er vraag naar deze regeling is. En dat die nu zo snel vol is, geeft aan dat die vraag volgens mij nog steeds in ieder geval niet geheel is weggenomen. De vraag die u eigenlijk volgens mij zou moeten voorleggen is: besteed dit of dat geld daaraan. En daarvan zegt u: kunt u even terugkomen met een voorstel welk geld we daaraan kunnen gaan besteden? En eigenlijk, ja, nou ja, ik heb daar wel een idee bij, maar dat heeft eigenlijk helemaal niet zoveel zin, want over een week zijn er verkiezingen en dan komen er onderhandelingen. Dus tegen de tijd dat ik hier een voorstel op doe, kruist dat elkaar. Dus al met al, ik begrijp dat u wil zeggen: wij vinden sport heel belangrijk. Ik denk dat dat voor veel partijen geldt. Maar wat u hier als taak aan GS meegeeft, dat raad ik u af om dat op dit moment te doen.

De **VOORZITTER**: Dan kom ik bij motie 12 en dat is Partij van de Ouderen, Betrek het bedrijfsleven bij realisatie verlengde onderdoorgang N247.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel, voorzitter. Motie 12, die wil ik ontraden. Ik begrijp hem wel. We zullen uiteraard ook, op het moment dat we zover zijn, uiteindelijk ook een brede consultatie doen hoe we tot een financiering kunnen komen. Waarom ontraad ik hem nu? 1, omdat hij nog te vroeg is, want er wordt ook gesuggereerd dat we van een lange variant uitgaan, terwijl die besluitvorming nog moet plaatsvinden, ook in deze Staten nog. De uitgestoken hand van de ondernemers was vooral het ophogen van de opcenten. Dat was namelijk het bod. Dat is niet een bijdrage van de ondernemers; dat is gewoon een brede bijdrage van alle automobielbezitters. Dus ik vind hem eigenlijk nog te vroeg. Ik begrijp hem en we zullen ook inderdaad wel de ondernemers betrekken erbij. Dat is nog niet gebeurd, omdat we nog helemaal niet zo ver zijn. Dus tegen die tijd dat we zo ver zijn en er een keuze is gemaakt 'welke variant gaat het worden', dan zullen we uiteraard ook die brede consultatie doen. Maar dat is nu nog even te vroeg. Dus ik zou hem dan wat dat betreft nog even aanhouden en later alsnog indienen, omdat er ook op dit moment nog helemaal geen keuze is gemaakt welke variant het gaat worden.

Motie 13 wil ik ook ontraden. Dat is om een heel andere reden. We zijn namelijk in goed overleg,

ook met de gemeente Waterland. Maar ook in de hele participatie, de co-creatie, is er ook voor gekozen om uiteindelijk, als er voor een brede variant wordt gekozen, de busbaan voor de bus te hanteren. Het zou gek zijn als we juist de co-creatie zo onderschrijven en die zo belangrijk vinden, dan nu bij motie in ieder geval daar nu al een ander besluit in te nemen. Dat vind ik geen recht doen aan de co-creatie. Die komt later dan nog een keer terug op het moment dat we over een verdere invulling gaan praten.

De motie van de SP, motie nummer 14. Ik ben in ieder geval blij dat de SP inmiddels ook het beleid van het College onderschrijft dat we een zorgvuldig proces moeten gaan doen en dat we uiteraard zo snel mogelijk die vergunning willen gaan regelen. Dus deze motie zie ik vooral als een ondersteuning van het huidige beleid en die laat ik dan ook graag aan de Staten.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Motie 15 hebben we al gehad. Komen we bij motie 16 van Namens Noord-Hollanders., de motie Grensoverschrijdend gedrag onderdeel integriteit. Ik verbaas mij eigenlijk een beetje over deze motie op dit moment, omdat ik nog niet zo lang geleden aan u heb toegezegd, toen wij een technische aanpassing van de gedragscode bespraken, dat we met de nieuwe Staten juist ook inhoudelijk naar de gedragscode zouden kijken en dat we hem ook zouden aanvullen met omgangsvormen en integriteitsaspecten. We hebben ook een integriteitscode. Die werkt overigens niet alleen voor de bestuurders, maar ook voor de commissieleden, duo-commissieleden, Statenleden en bestuurders, en ook voor mijzelf als commissaris. En ik moet u eerlijk zeggen, toen de nadere uitleg kwam, dacht ik, ik ga hem echt ontraden, want ik vind, ik kan me niet vinden in de uitdrukking dat de afgelopen vier jaar kwetsbaar waren in deze Staten en dat op enigerlei wijze deze Staten een onveilige situatie hadden of anders, zoals door het Statenlid van Namens Noord-Hollanders. is beweerd. En daarmee sta ik toch voor mijn Staten, ook voor mijn bestuurders. Dat wil niet zeggen dat er nooit een klacht binnenkomt, maar dat is inherent aan het zijn van lid van het openbaar bestuur. Dat is deelnemen aan het maatschappelijk verkeer en soms ook ‘nee’ moeten zeggen tegen inwoners als iets echt niet kan volgens de regels. En ja, het spijt me te moeten zeggen, maar de kwestie die mevrouw Van Geffen aanhaalt, heeft daar niets mee van doen. Dus ik moet deze motie op dit moment ontraden, waarmee ik niet zeg dat integriteit niet belangrijk is. Het tegendeel is waar. Ik heb het juist in de vorige Staten nog een keer nadrukkelijk uitgelegd en zal ook met de nieuwe Staten die tekst gaan formuleren. En ik vind ook dat het tweede deel van de motie, waarin de tekst letterlijk wordt aangegeven, die komt uit Den Haag. Ik weet niet wat de reden is om hem daar zo te formuleren, maar ik wil graag, en ik hoop met mijn Staten in de nieuwe periode, daar een gepaste zin voor op te nemen. Dank.

Dan zijn we op dit moment aan de schorsing toegekomen. Dan schors ik tot 19.40 uur en dan gaan we daarna verder met het initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren.

Schorsing 18.38 tot 19.43 uur.

15. Initiatiefvoorstel PvdD "Een kleine stap voor de provincie, een wereld van verschil voor de dieren" (VD-16).

De **VOORZITTER**: Goed, dames en heren, even weer serieus. We zijn gebleven bij agendapunt 15, het initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren. Ik wil Statenlid Kostić weer verzoeken om naast mij te komen zitten. We zijn toe aan de tweede termijn en dan mag ik u ook weer als eerste het woord geven.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Hopelijk heeft u allemaal lekker gegeten en gedronken. We gaan hopelijk met zijn allen iets heel moois doen om de hele periode af te sluiten en de kroon op het werk van GS en PS eigenlijk te leggen wat betreft dierenwelzijn. Ik heb goed geluisterd naar GS en die had kleine puntjes wat betreft besluit 16-A en 16-B. Vandaar dat we die ook amenderen. En, hier komt het. 16-A wordt het als volgt geamendeerd. Het tweede punt, zijnde het college van Gedeputeerde Staten te verzoeken in haar communicatie zo transparant en volledig mogelijk te zijn over de manier waarop er met dieren in de provincie wordt omgegaan, te beginnen met het met behulp van dierenwelzijnsorganisaties aanvullen van de website ‘Boer en business in balans’ met informatie over dierenwelzijn in de veehouderij onder bijvoorbeeld het kopje kennis. Dus dat stukje te vervangen door: het college van GS te verzoeken om in lijn met

de voedselvisie aandacht te besteden aan dierenwelzijn op de website van de provincie, met name ‘Boer en business in balans’. Dat was amendement 1.

Amendement 7-6 maart 2023
Informatie op website OD NHN m.b.t. natuur - en soortenbescherming

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Besluit:
Om het ontwerpbesluit 168 als volgt te wijzigen:
De tekst: " Het college van Gedeputeerde Staten te verzoeken om de ODNHN de opdracht te geven om de informatie over waar mensen overtredingen van Wet natuurbescherming (zoals stroperij) kunnen melden, zo snel mogelijk prominent en begrijpelijk op de website te zetten, zodat mensen mokkelijker een melding kunnen doen. Daarnaast wordt GS verzocht meer bekendheid te geven aan de rol van ODNHN in bescherming van dieren en natuur onder burgers, zodat mensen weten waar ze terecht kunnen";

Te vervangen door:

"Het college van Gedeputeerde Stoten te verzoeken om de ODNHN de opdracht te geven om de informatie over waar mensen overtredingen van Wet natuurbescherming (zoals stroperij) kunnen melden, zo snel mogelijk prominent en begrijpelijk op de website te zetten, zodat mensen makkelijker een melding kunnen doen.
En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ines Kostić (Partij voor de Dieren).

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): En dan het laatste amendement. Dat gaat over ontwerpbesluit 16-B. De tekst ‘het college van Gedeputeerde Staten te verzoeken om de OD Noord-Holland Noord de opdracht te geven om de informatie over waar mensen overtredingen van de Wet natuurbescherming, zoals stroperij, kunnen melden zo snel mogelijk prominent en begrijpelijk op de website te zetten, zodat mensen makkelijker een melding kunnen doen. Daarnaast wordt GS verzocht meer bekendheid te geven aan de rol van de OD in de bescherming van dieren en natuur onder burgers, zodat mensen weten waar ze terecht kunnen’. En dat vervangen we door: het college van Gedeputeerde Staten te verzoeken om de OD Noord-Holland Noord de opdracht te geven om de informatie over waar mensen overtredingen van de Wet natuurbescherming, zoals stroperij, kunnen melden zo snel mogelijk prominent en begrijpelijk op de website te zetten, zodat mensen makkelijker een melding kunnen doen. Dus komt erop neer dat die laatste zin van het oorspronkelijke ontwerp wordt geschrapt, want we gaan er toch wel vanuit dat GS haar uiterste best doet om iets te doen aan de lacune in kennis bij mensen als het gaat om, ja, überhaupt onze omgevingsdiensten en wat zij doen. Dat waren de amendementen.

Amendement 8-6 maart 2023
Aandacht voor dierenwelzijn in lijn met Voedselvisie

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 maart 2023.
Besluit:
Om het ontwerpbesluit 164 als volgt te wijzigen:
Het tweede punt, zijnde: "Het college van Gedeputeerde Staten te verzoeken in haar communicatie zo transparant en volledig mogelijk te zijn over de manier waarop er met dieren in de provincie wordt omgegaan, te beginnen met het met behulp van dierenwelzijnsorganisaties aanvullen van de website "Boer en Business in Balans" met informatie over dierenwelzijn in de veehouderij (onder bijvoorbeeld het kopje "Kennis")".

Te vervangen door:

"Het college van Gedeputeerde Stoten te verzoeken om in lijn met de Voedselvisie aandacht te besteden van dierenwelzijn op de website van provincie, met name Boer en Business in Balans.";
En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ines Kostić (Partij voor de Dieren).

De **VOORZITTER**: Ja. Beide amendementen maken onderdeel uit van de beraadslagingen. Dank u.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Mag ik dan tot slot nog iets zeggen?

De **VOORZITTER**: Nee, u mag nu gaan zitten. Dan gaan we de tweede termijn doen. Want dan ga ik kijken of er bij de sprekers die zojuist gesproken hebben nog behoefte is aan een tweede termijn. Ik kijk eerst even naar mevrouw Koning. Nee. Mevrouw Jellema. Bij u wel.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Ja, want bij ons was het inderdaad- Het hing op voorstellen A en B. Nou, die zijn dus nu geamendeerd. Die ene kon ik meeschrijven, om in lijn met de voedselvisie aandacht te besteden aan. Maar de tweede, het leek mij- Dan moet ik het even opzoeken, hoor. Dit gaat over informeren en ook afgesproken in de voedsel- Nee, even kijken, hoor. Die tweede, om in lijn met de voedsel- Aandacht te besteden aan- Nee, dat hebben we al gehad. Moet ik even kijken, hoor. Waar was het nou? Nou ja, in ieder geval, ik heb die tweede aanpassing niet helemaal goed kunnen besteden. Het leek mij ertoe dat u nou twee keer in die twee verschillende onderdeeltjes van 16-B hetzelfde zegt. Maar dat heb ik vast verkeerd begrepen. Dus misschien kunt u dat nog even uitleggen.

De **VOORZITTER**: Dat zal zo vast worden uitgelegd. Mevrouw Kapitein, nog behoefte? De heer Klein? De heer Roosendaal?

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Nee, dank u wel.

De **VOORZITTER**: Statenlid Bwefar? Nee? Dan kijk ik even naar de gedeputeerde. Ach, de heer Mantel. Nee, ook niet. Dan gaan we naar Statenlid Zaal. Ja, dat was u ooit, maar u bent nu gedeputeerde.

Reactie namens het college van Gedeputeerde Staten in tweede termijn

Gedeputeerde **ZAAL**: Dat is pas drie jaar geleden.

Ik heb de gewijzigde voorstellen nog niet gehad, maar we hebben even goed overlegd in de pauze. De wijzigingen van A en Bij, die kan ik onderschrijven en die laat ik dan ook aan de Staten. Voor C en D had ik dat al gezegd. Ik blijf heel veel moeite hebben met die over dierproeven. Maar wat ik kan toezeggen en dan ben hoop ik dat de Partij voor de Dieren dat onderdeel intrekt, dan wel aanhoudt, is dat ik natuurlijk sowieso even contact op kan nemen met Noord-Brabant wat ze daar precies doen. En dat het punt van de innovatie, ja, dat vraagt eigenlijk dan weer om een wijziging van het economisch beleid, maar we zouden wel even kunnen kijken bij onze MKB-instrumenten, als er interessante innovaties zijn op het gebied van alternatieven voor dierproeven, of die daar ergens bij passen. Dat is eigenlijk het meeste wat ik kan mee rekken op nummer E.

De **VOORZITTER**: Dank. Dan geef ik nu nog voor de laatste keer het woord aan de indiener Statenlid Kostić en daarna kunt u weer op uw eigen plaats gaan zitten.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Nou, dank allen, dank aan GS voor dit toch wat ik dan maar beschouw als een overwegend positief advies. We kunnen ons vinden in de handreiking van GS als het gaat om 16-E om in ieder geval in gesprek te gaan met Brabant en te kijken welke mogelijkheden er zijn voor de provincie en binnen bestaand beleid om iets te doen rond die dierproeveninnovatie. Dus super. Die kunnen we aanhouden in ieder geval. En dan gaat het dus over 16-A, 16-B, 16-C en 16-D. Nou, het is in ieder geval aan uw Staten om daar vrij over te stemmen. En ik zou zeggen, alstublieft, stem vooral voor. Het zijn geen revolutionaire voorstellen, maar wel weer een mooi verschil voor de dieren.

Ik wil een persoonlijke noot nog toevoegen. Ik kwam in deze politiek in de Staten, omdat ik juist zag dat de politiek heel erg gewend was om langzaam te handelen, omdat we allemaal zijn gaan

accepteren dat alles maar zo langzaam gaat. En ik merk ook gewoon onder mensen die de politiek verafschuwen of zichzelf er niet in kunnen zien, dat zij dat een groot obstakel vinden, dat ze daarom de politiek niet ingaan. Dus de allereerste keer dat ik hier kwam, sprak een collega mij aan die wat er meer ervaring had en die zei tegen mij: Ines, je doet het zo goed, maar je wilt zo snel. Je wilt dingen te snel veranderen en de politiek is nu eenmaal te langzaam. Ik weiger dat nog steeds te accepteren. Ik hoop dat u dat ook echt weigert te accepteren, want we kunnen samen veel meer bereiken als we zo'n instelling hebben. En daardoor creëren we ook meer ruimte voor verschillende mensen, diverse mensen, hier in de politiek. Daarmee wil ik graag afsluiten. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, Statenlid Kostić. Dus voor alle duidelijkheid: besluitpunt- Mevrouw Jellema.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Ja, excuus, maar Statenlid Kostić had nog niet nog even verduidelijkt wat punt 2b dan precies was, waardoor GS er wel mee in zou kunnen stemmen. 2b. Of 16-B is dat.

De **VOORZITTER**: U bedoelt het amendement op 16-B?

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Ja, precies.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dat ging over die OD Noord-Holland Noord of niet? Ja. Ik heb alleen de laatste zin van dat besluit geschrapt. Is dat duidelijk? Ja?

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Dat is voldoende.

De **VOORZITTER**: De amendementen worden binnen enkele ogenblikken uitgedeeld. Dus vooral duidelijkheid: besluitpunt 16-A, B, C en D blijven overeind en E is door de Partij voor de Dieren ingetrokken. U mag terug naar uw eigen plek. Ja, het is gezellig hier. Ja, dat dacht ik al. Ik denk- Daarmee zijn we aan het eind gekomen van de beraadslagingen over agendapunt 15.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER**: En dan vraag ik nu aan de vicevoorzitter om op mijn plaats weer te gaan zitten, zodat we naar het volgende agendapunt kunnen en dat is het vragenuur.

Voorzitter: Statenlid Van der Waart

16. Vragenuur.

De **VOORZITTER**: Ja, want zo gaat het toch best weer snel. We zijn toegekomen aan agendapunt 16, het vragenuur. Voor alle duidelijkheid wil ik erop wijzen dat conform het gestelde in artikel 46 RvO tijdens het vragenuur geen interrupties zijn toegestaan en geen moties kunnen worden ingediend. De spreektijd bij het vragenuur is voor de eerste termijn van PS drie minuten en voor GS ook drie minuten en in tweede termijn één minuut voor de vragensteller van PS en ook één minuut voor GS. Eventuele aanvullende vragenstellers in tweede termijn krijgen ook één minuut. Goed, u weet hoe het werkt. Er zijn mondelinge vragen ingediend door de fractie van JA21 inzake het protest op 24 februari 2023 van de activisten Extinction Rebellion aan de achterzijde van het provinciehuis. En daarvoor geef ik het woord aan de heer Van den Berg voor het stellen van deze vragen. Meneer Van den Berg, gaat u gang.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, dank u wel. Kortgeleden is hier in Haarlem bij het provinciegebouw een protest geweest van Extinction Rebellion met betrekking tot Tata Steel, dat hij zou moeten sluiten. En die hebben daarbij de gevel van ons provinciehuis beklad met verf en allerlei andere zaken. Nou goed, nou staan wij natuurlijk voor het democratische recht om te protesteren. Wij nemen wel afstand van dat er natuurlijk schade wordt toegebracht aan onze eigendommen van de provincie Noord-Holland. En ja, als lijsttrekker ben ik hier nu de laatste tijd wel heel vaak. Toen zag ik ineens dat daar een aantal schoonmaakbusjes rondreden om die verf van de gevel te verwijderen. En dat bracht mij eigenlijk wel tot de vraag: ja, wie betaalt dat

eigenlijk? Gaat dat betaald worden door onze inwoners? Gaat dat betaald worden door de mensen die zijn aangehouden door de politie? Dus ja, zodoende hebben wij een aantal vragen over dit voorval. Ik begin bij vraag 1, zijn er door de politie aanhoudingen verricht? En zo ja, ter zake welk strafbaar feit? 2, is er door de provincie aangifte gedaan? Zo ja, van welk strafbaar feit? 3, hoeveel bedraagt het schadebedrag en, of de schoonmaakkosten? En 4, heeft de provincies zich als benadeelde gevoegd in het strafproces, zodat de geleden schade verhaald kan worden op de daders? En zo nee, waarom niet?

Afrondend denken wij dat het van groot belang is dat de provincies zich ook in deze professioneel opstelt door zich te voegen in het schadeproces of in het strafproces, zodat wij eventueel gemaakte kosten kunnen verhalen, omdat die anders ten nadele worden gebracht aan al onze inwoners. Dat vinden wij belangrijk. Tot zover.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van den Berg. Dan gaan we over tot de beantwoording door de commissaris, meneer Van Dijk. Aan u het woord.

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Ja, het recht op demonstratie is een groot goed, maar het vernielen van andermans eigendom uiteraard niet. Dus daarin verschillen wij niet van mening.

Zijn er door de politie aanhoudingen verricht en ter zake van welke strafbaar feit? Ja, zeker. De personen die met de spuitbussen kalkverf hebben aangebracht op de ramen zijn direct aangehouden. Daarnaast zijn personen ook aangehouden, die na sommatie het terrein niet wilde verlaten. Dus dat zijn ook aanhoudingen. En de verfspuiters zijn aangehouden voor vernieling aan een openbaar gebouw.

Er is ook aangifte gedaan van vernieling. Dat was uw tweede vraag. Dus ook voor datzelfde strafbare feit. En tot nu toe heeft de provincie eigenlijk steeds aangifte gedaan op het moment dat de Extinction Rebellion aan het provinciehuis of andere gebouwen van de provincie vernielingen heeft aangebracht.

Ten aanzien van de schoonmaakkosten en de schade. In eerste instantie heeft de aanwezige schoonmaakploeg de ramen schoongemaakt. Dat leverde op dat moment geen extra kosten op. Maar maandag is er toch een extra inzet van de glazenwasser geweest. De kosten hiervan waren 147,25 euro om exact te zijn. Gelukkig, zeg ik tegen u, is de verf biologisch afbreekbaar en op kalkbasis, waardoor die eenvoudig te verwijderen is. Maar de schade zou niet te overzien zijn op het moment dat er normale verf zou worden gebruikt op de stenen van ons gebouw. Daarmee zou echt een permanente beschadiging best wel eens aan de orde kunnen zijn.

Of we ons gevoegd hebben in het strafproces, et cetera. We hebben wel degelijk ook aangifte gedaan. Dat heb ik net gezegd. Die is nu afgehandeld door de politie en ligt nu bij het Openbaar Ministerie. Die zal over de verdere afhandeling beslissen. Dus wij proberen ook, daar waar mogelijk, de kosten te verhalen. Nu is 147,25 euro natuurlijk niet de hoofdprijs. Dus u zult begrijpen dat je kosten en baten tegen elkaar moet afwegen. Maar het is wel degelijk zo dat wij in eerdere zaken het doorzetten en ook daadwerkelijk de schade willen verhalen op degene die de schade heeft veroorzaakt.

Nogmaals, demonstratie is een kostbaar recht en dat koesteren wij ook. Dat gaf u zelf al aan. Maar het vernielen van andermans eigendom, ja, daar moeten ze echt met hun handen vanaf blijven.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kijk ik weer naar de vragensteller, de heer Van den Berg. Wenst u nog andere of nadere vragen te stellen op dit punt?

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Nee. Ik wil eigenlijk de commissaris van de Koning complimenteren voor het zorgvuldige antwoord en de genomen acties. Dat, ja, is bijzonder goed om te horen. Dus nogmaals, complimenten en bedankt.

De **VOORZITTER**: Dat is mooi om te horen. Dan denk ik dat de commissaris ook- O ja, dan ga ik natuurlijk inderdaad vragen of er nog andere leden met betrekking tot dit onderwerp een vraag

willen stellen. Daar zou dan een minuut voor beschikbaar zijn. Statenlid Zoon van de Partij voor de Dieren, gaat uw gang hier naast mij.

Statenlid **ZOON** (PvdD): Ja, dank u, voorzitter. Ik haak even aan op hetgeen wat de commissaris zei, dat er mensen opgepakt worden die hier aan het demonstreren zijn. En ik maak me daar toch wel zorgen om. We hebben hier een gebouw van de democratie. Het is een plek waar mensen mogen demonstreren. En het steekt mij een beetje, ook in eerdere situaties, dat er mensen opgepakt worden die hier hun mening aan het verkondigen zijn. Ik snap dat daar ergens een afweging in zit, maar ik zou heel graag willen horen van de commissaris waar dan die afweging in zit, waar het recht op demonstreren en het geven van je mening gaat stroken dan met het provinciale belang dat mensen opgepakt worden als ze hier aan het demonstreren zijn. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, Statenlid Zoon. Zijn er nog andere Statenleden die een vraag willen stellen op dit punt. Dat is niet het geval. Dus dan kijk ik weer naar de commissaris om in ieder geval de vraag van Statenlid Zoon te beantwoorden.

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Ja, mevrouw de voorzitter, volgens mij was ik duidelijk dat het recht op demonstratie een heel belangrijk grondrecht is. Maar op het moment dat een gebouw gesloten is of na sluitingstijd en na sommatie, wat onder andere een paar keer gebeurd is op het Houtplein, mensen niet willen weggaan of zich vastketenen aan eigendom wat niet van henzelf is of met kalk beschadigingen aanbrengen, dat is een heel ander verhaal. En als mensen op een normale, ordentelijke manier komen demonstreren, wordt hen geen strobreed in de weg gelegd. Sterker nog, wij serveren koffie en gevulde koeken aan boeren die hier langskomen om ze op een ordentelijke manier te woord te staan. Dus ik vind dat u de twee dingen nu door elkaar haalt. We hebben het hier over mensen die bewust na sluitingstijd bijvoorbeeld het personeel onmogelijk maken om op een normale manier het pand op het Houtplein te kunnen verlaten of die tekenen achterlaten, waarvan je zou kunnen zeggen dat dat toch zonder toestemming is gebeurd. Maar voor de rest ben ik het geheel met u eens. Als mensen hier komen om te demonstreren tussen kantooruren is er niks aan de hand, maar na sluitingstijd kunt u ook het gebouw hier niet meer in. Ik ook niet. Dan gaan de hekken dicht, gaan de hekken op slot en is dit even geen openbaar gebouw meer. Dus in die zin verschillen wij volgens mij niet van mening.

De **VOORZITTER**: Goed, dank u wel. Dan zijn wij hiermee ook aan het einde gekomen van het vragenuur. Dat betekent dat ik weer opsta en ruimte maak voor de voorzitter, die dan het volgende agendapunt voor zijn rekening zal nemen.

Voorzitter: commissaris van de Koning

De **VOORZITTER**: Goed, dames en heren, dan bedank ik weer de vicevoorzitter.

18. Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en voordrachten.

De **VOORZITTER**: We hebben agendapunt 17 al behandeld voor het diner. Dus dan ben ik toegekomen aan agendapunt 18. Dat zijn de stemmingen. De gebundelde stemming van alle moties, amendementen en voordrachten. Als er amendementen zijn ingediend, dan worden die als eerste in stemming gebracht, dan de moties en dan de oorspronkelijke voordracht. We beginnen vanavond met de moties Vreemd aan de Orde van de Dag, ingediend bij agendapunt 2.

De heer Deen.

De heer **DEEN** (PVV): Twee minuten schorsing, voorzitter, alstublieft.

De **VOORZITTER**: Voordat u wilt schorsen, geef ik nog even het woord aan mevrouw Van Soest. Zij had het woord gevraagd.

Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): Ik wil graag motie 12 en 13 aanhouden. Dank u wel.

Motie 12 'Betrek bedrijfsleven bij realisatie verlengde (onder)doorgang N247, Broek in Waterland' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

Motie 13 'Vrachtwagens op busbaan', maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ja, één moment. Ik moet alles tegelijk doen. Mevrouw Van Andel, CDA.

Mevrouw **VAN ANDEL** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Motie 10 trekken we na de uitleg en de beantwoording van de gedeputeerde in. Over het verduurzamen van sportaccommodaties. Dank u wel.

Motie 10 'Verduurzamen sportaccommodaties' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Alberts.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u wel, voorzitter. In het kader van de versnelling, motie 17 over de bouwstop bij datacenters wordt ingetrokken, evenals motie 30 over de energiecompensatie verenigingen en anderen.

Motie 17 'Gelasten bouwstop Microsoft datacenter Venster' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

Motie 30 'Energiecompensatie verenigingen, cultuurinstellingen en maatschappelijke voorzieningen oormerken' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik kan het bijna niet bijhouden. Mevrouw Koning van het CDA. Sorry, mevrouw Alberts, nog één keer. Het was motie 17-

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): En 30.

De **VOORZITTER**: En 30. Ja. Mevrouw Koning, CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, dank u wel. Motie 11 willen we ook intrekken. Dank aan de gedeputeerde voor de toezegging en dat ze ook een terugkoppeling gaat geven naar de Staten. Dus dan kan die ingetrokken worden.

Motie 11 'Natuurdoelanalyses op basis van veldonderzoek' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Hollebeek van Partij voor de Dieren.

Statenlid **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wil graag motie 25 – uit het hoofd; ja – aanhouden. Ik heb even overleg met de gedeputeerde Rommel gehad. Zij heeft toegezegd dat ze gaat kijken hoe ze dierenwelzijnsorganisaties kan betrekken bij het PPLG. Dat vind ik vooralsnog een mooie toezegging, buiten de vergadering om weliswaar. Maar daarom wil ik deze motie aanhouden.

Motie 25 'Verbreed de provinciale regiegroep PPLG en de sectorale tafels met dierenwelzijnsorganisaties' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Dat was motie 25. Het gaat lekker zo. Het lijkt wel bingo. Wie wil er nog meer een motie intrekken. Meneer Deen, u gaat nog één keer op voor de hoofdprijs.

De heer **DEEN** (PVV): Ja, we hebben nu geen schorsing meer nodig: alles is ingetrokken.

De **VOORZITTER**: Ja, zie je wel. Het is toch een soort bingo. Ja. Pas wel op. U weet wel wat er gebeurt bij een valse bingo.

Goed. We gaan nu even vaststellen hoeveel mensen aanwezig zijn, zodat we ook weten hoeveel geldige stemmen er kunnen worden uitgebracht.

Even kijken. Bij Forum voor Democratie zie ik één Statenlid aanwezig. Bij JA21 zie ik vier aanwezig. Bij de VVD zijn er één, twee, drie, vier, vijf aanwezig. Voor de rest zijn de fracties compleet. Bij de PVV mist mevrouw Bezaan. Daar zijn er twee aanwezig.

Is de heer Koyuncu nog aanwezig? Ik dacht dat u even tussendoor weggeglipt was.

We hebben 48 geldige stemmen die kunnen worden uitgebracht vanavond. Er zijn 48 Statenleden aanwezig.

Als eerste, de eerste stemming, ga ik in stemming brengen motie nummer 9, ingediend door het CDA en JA21, met als titel Consultatie Masterplan Wonen. Is er iemand die een stemverklaring wenst? Aantekening of hoofdelijke stemming? Dan open ik nu de stemming voor motie nummer 9.

Ja, er zijn 48 stemmen binnen. Met 19 stemmen voor en 29 stemmen tegen is motie nummer 9 verworpen. Voor hebben gestemd: JA21, het CDA, Forum voor Democratie, Partij voor de Dieren, PVV, SP, ChristenUnie en Fractie Baljeu. Motie 9 is verworpen.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Meneer de voorzitter, u leest het fout voor.

De **VOORZITTER**: Hoezo? Waar ga ik de fout in? Partij van de Ouderen heeft ook tegengestemd. Voorgestemd. Sorry.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Partij van de Ouderen heeft voorgestemd, de ChristenUnie tegen.

De **VOORZITTER**: Dan zal ik het nog één keer herhalen.

Motie 9 ‘Consultatie Masterplan Wonen’, ingediend door CDA en JA21.
Motie 9 is met 19 stemmen voor en 29 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: JA21, CDA, Forum voor Democratie, Partij voor de Dieren, PVV, SP, Partij van de Ouderen en Fractie Baljeu.

De **VOORZITTER**: Zo is het goed. Ziet u wel: u moet uw voorzitter altijd blijven controleren.

Gaan we naar motie 10, die is verworpen. Sorry. Die is aangehouden. Dat was een luisterprikkel. Motie 11 is ook ingetrokken. 12 is ingetrokken. 13 is ingetrokken. Dan brengen we nu in stemmen, dat is stemming nummer twee, motie 14, ingediend door de SP en 50PLUS. De titel is Vergunningverlening Groen Staat: snelheid geboden. Wie wenst een stemverklaring? Ja, de heer Mantel, JA21.

De heer **MANTEL** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. We stemmen voor deze motie, zolang deze de inspraak- en bezwaarmogelijkheden van bewoners niet schaadt.

De **VOORZITTER**: De heer Roosendaal van de VVD.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): We stemmen tegen deze motie, omdat we ervan uitgaan dat de toezeggingen door het college om de vergunning met spoed te verwerken, gestand gehouden wordt gedaan.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Van Soest, Partij van de Ouderen.

Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): Ja, voorzitter, even voor het verslag. Wij hebben de moties niet ingetrokken, maar we hebben ze on hold gezet.

De **VOORZITTER**: Ja, technisch is dat eigenlijk hetzelfde, want u moet hem toch de volgende keer weer inbrengen.

Anderen nog een stemverklaring? Ja. Dat is Statenlid Kostić.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel. Wij stemmen tegen deze motie, omdat het een soort carte blanche is aan Tata Steel om door te gaan met wat zij noemen 'groen staalplan', wat wij een greenwashing staalplan vinden zonder enige waarborg voor de gezondheid van mensen op dit moment. Dus het lijkt me duidelijk een 'nee'.

De **VOORZITTER**: Wenst iemand aantekening of hoofdelijke stemming? Dan open ik nu de stemming voor motie 14. De stemming is gesloten.

Motie 14 'Vergunningverlening Groen Staal: snelheid geboden', ingediend door SP en Partij van de Ouderen.
Motie 14 is met 35 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: VVD, Forum voor Democratie, Partij voor de Dieren, PVV, DENK en Fractie Baljeu.

De **VOORZITTER**: Gaan we naar motie 15, ingediend door de Partij voor de Dieren en de SP. De titel is Onderzoek intrekken stikstofvergunningen opkoop Schiphol. Iemand die een stemverklaring wil? Ja. Dat is mevrouw Er van GroenLinks.

Statenlid **ER** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Als iets juridisch niet mogelijk is, dan is dat nu eenmaal zo helaas. Dat neemt niet weg dat wij het ontzettend kwalijk vinden dat Schiphol dit kan doen op deze manier. We hebben wel van de gedeputeerde een toezegging gehoord dat we binnenkort meer over deze juridische onderbouwing gaan ontvangen. Die onderbouwing zullen wij dan ook afwachten. Voor nu vinden we de motie daarom overbodig.

De **VOORZITTER**: De heer Hartog van JA21. [...] Ja, ik wilde u toch even laten zien dat ik wel degelijk kan opletten, ook al heb ik mijn bril niet op. De heer Leerink van de PvdA.

De heer **LEERINK** (PvdA): Voorzitter, ik sluit mij aan bij de stemverklaring van GroenLinks.

De **VOORZITTER**: Anderen nog? Wenst iemand aantekening? Dan open ik nu- De heer Terwal.

De heer **TERWAL** (VVD): Ik wens mij te onthouden van stemming.

De **VOORZITTER**: 47 geldige stemmen met één onthouding. De heer Terwal wordt geacht niet te stemmen. Dat betekent dat u de knopjes niet hoeft aan te raken. Verder iemand nog aantekening of hoofdelijke stemming? Zo niet, dan open ik nu de stemming voor motie 15. Er kunnen 47 stemmen worden uitgebracht. 47 stemmen zijn uitgebracht.

Motie 15 'Onderzoek intrekken stikstofvergunningen opkoop Schiphol', ingediend door Partij voor de Dieren en SP.
Motie 15 is met 7 stemmen voor, 40 stemmen tegen en 1 onthouding van stemming verworpen.
Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, SP en ChristenUnie.

De **VOORZITTER**: De laatste motie Vreemd aan de Orde van de Dag was motie 16, ingediend door Namens Noord-Hollanders.. Wenst iemand aantekening? Ja, dat is de heer Van Hooff van JA21.

De heer **VAN HOOFF** (PVV): Voorzitter, kunt u mij nog opnieuw aanmelden alstublieft?

De **VOORZITTER**: Hoe bedoelt u?

De heer **VAN HOOFF** (PVV): U zei 'Van Hooff van JA21', maar ik ben Van Hooff van de PVV.

De **VOORZITTER**: Ja, dat is waar. Ik neem het allemaal terug.

De heer **VAN HOOFF** (PVV): Ik zit er wel naast, voorzitter, maar ik ben het niet.

De **VOORZITTER**: Ik was al aan het oefenen voor de volgende periode.

De heer **VAN HOOFF** (PVV): Dan ben ik er niet bij.

De **VOORZITTER**: Daar lacht u nu om, maar ik kan u vertellen: samen met de griffier zien wij daar het minst naar uit als er straks allemaal nieuwe namen op dit lijstje staan, want dat wordt knap oefenen. Maar meneer Van Hooff van de PVV, gaat uw gang.

De heer **VAN HOOFF** (PVV): Dank u wel. Voorzitter, bij het aanvaarden van ons ambt als lid Provinciale Staten hebben wij een aantal zaken beloofd c.q. gezworen. Daarbij is integriteit een hoofditem. Dat geldt ook voor bestuurders, ambtenaren en zeer zeker voor ons Statenleden hier in deze zaal. Daarom vind ik, onze fractie, deze motie volstrekt overbodig. We zullen daarom tegenstemmen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Nog anderen die aantekening- Ja, de heer Zoon van Partij voor de Dieren.

Statenlid **ZOON** (PvdD): Ja, het is een stemverklaring, voorzitter. Ik ben zelf betrokken bij het inwerkprogramma. Ik denk dat we daar heel veel ruimte gaan geven aan juist grensoverschrijdend gedrag en integriteit. Ik zie deze motie eigenlijk als overbodig, als bestaand beleid, maar de tekst is goed. Daarom zullen we voorstemmen.

De **VOORZITTER**: Nog anderen? Ja. De heer Leerink van de PvdA.

De heer **LEERINK** (PvdA): Ja, voorzitter, ook wat ons betreft is het een belangrijk onderwerp en goed dat het een plek krijgt binnen het inwerkprogramma. Wat ons betreft is het proces, oftewel het er met elkaar over hebben, minstens zo belangrijk als de tekst die je uiteindelijk vastlegt. Dus wij gaan voor dat proces aan het begin van de volgende periode met de Staten. Als dat dan eventueel leidt tot een tekst, dan is dat uitstekend. Maar in die volgorde. Dus we stemmen tegen de motie.

De **VOORZITTER**: Nog anderen? Een aantekening? Hoofdelijke stemming? Dan open ik nu de stemming voor motie 16. Er kunnen weer 48 stemmen worden uitgebracht. 48 stemmen zijn uitgebracht.

Motie 16 ‘Grensoverschrijdend gedrag onderdeel integriteit’, ingediend door Namens Noord-Hollanders..
Motie 16 is met 5 stemmen voor en 43 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, Fractie Baljeu en Namens Noord-Hollanders..

De **VOORZITTER**: Dan gaan we stemmen over de actualiteit die is ingediend door- Nee, er zijn geen moties meer bij ingediend, want de motie die is ingediend bij de actualiteit was volgens mij motie 17 en die is ingetrokken door mevrouw Alberts.

Eindrapport Randstedelijke Rekenkamer Landbouw- en Voedseltransitie (VD-5)

Dan gaan we stemmen bij agendapunt 9. Dat was voordracht 5, de eindrapportage Randstedelijke Rekenkamer Landbouw- en Voedseltransitie. Als ik alles goed op een rijtje heb, dan komt als eerste in stemming motie 18, ingediend door de SP: Geen rem op Landbouw- en Voedseltransitie. Is er iemand die een stemverklaring wenst? Aantekening of hoofdelijke stemming? Zo niet, dan open ik nu de stemming voor motie 18. 48 stemmen binnen. De stemming is gesloten.

Motie 18 ‘Geen rem op Landbouw- en Voedseltransitie’, ingediend door SP.
Motie 18 is met 8 stemmen voor en 40 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, SP, Partij van de Ouderen en DENK.

De **VOORZITTER**: De volgende motie die bij agendapunt 9 is ingediend, is motie 19, ingediend door het CDA, met als titel Aanpassingen voedselvisie naar aanleiding van rapport Rekenkamer. Is er iemand die een stemverklaring wenst? Iemand aantekening? Hoofdelijke stemming? Dan open ik nu de stemming voor motie 19. 48 stemmen zijn binnen.

Motie 19 'Aanpassingen voedselvisie naar aanleiding van rapport Rekenkamer', ingediend door CDA.
Motie 19 is met 11 stemmen voor en 37 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: JA21, CDA, Partij van de Ouderen, Fractie Baljeu en Namens Noord-Hollanders..

De **VOORZITTER**: De volgende motie ingediend bij agendapunt 9 was de motie 20, ingediend door GroenLinks, PvdA en D66. Titel: Voedselvisie Noord-Holland basis voor Provinciaal Programma Landelijk Gebied. Iemand aantekening? Iemand stemverklaring? Hoofdelijke stemming? Zo niet, dan open ik de stemming voor motie 20. 48 stemmen zijn binnen. De stemming is gesloten. Er ging wat mis, hoorde ik net.

Motie 20 'Voedselvisie Noord-Holland basis voor Provinciaal Programma Landelijk Gebied', ingediend door GroenLinks, PvdA en D66.
Motie 20 is met 33 stemmen voor en 15 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: PvdA (1stem), JA21, CDA, Forum voor Democratie, PVV, Partij van de Ouderen, Fractie Baljeu en Namens Noord-Hollanders..

De **VOORZITTER**: De volgende motie die is ingediend bij agendapunt 9 is motie 21, ingediend door Forum voor Democratie: Empirische check op het AERIUS-model. Wenst iemand een stemverklaring? Aantekening of hoofdelijke stemming? Zo niet, dan breng ik nu in stemming motie 21. Eén iemand moet nog stemmen. Ja, de stemming is gesloten.

Motie 21 'Empirische check op het AERIUS-model', ingediend door Forum voor Democratie.
Motie 21 is met 12 stemmen voor en 36 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: JA21, CDA, Forum voor Democratie, PVV en Fractie Baljeu.

De **VOORZITTER**: Motie 22 is ingetrokken, aangehouden. Dan gaan we naar motie 23 die is ingediend bij agendapunt 9. Ingediend door Partij voor de Dieren, DENK en de SP. Titel is Toets subsidies provincie voor landbouw aan doelen Voedselvisie. Iemand die een stemverklaring wenst? Iemand aantekening? Hoofdelijke stemming? Zo niet, dan open ik de stemming voor motie 23.

Er zijn 24 stemmen voor en 24 stemmen tegen. De stemmen staken bij motie 23.
Ja, zoals u weet, moet zo'n motie terugkomen in een volgende vergadering.

O, dat kan niet. We hebben maar 48 stemmen.

Mevrouw **VAN GEFFEN** (Namens Noord-Hollanders.): [sorry, flauw grapje]

De **VOORZITTER**: Dat is geen flauw grapje, want, met alle respect, maar u hoort niet aan het knopje te zitten van een ander statenlid. Het was een ex aequo stemming. Dat betekent dat deze motie nog een keer terug moet komen. Dat betekent dat we op de afscheidsvergadering deze motie nog een keer in stemming gaan brengen. Dus motie 23, ingediend door Partij voor de Dieren, DENK en de SP, met als titel Toets subsidies provincie voor landbouw aan doelen Voedselvisie, daar staken de stemmen en die brengen wij nog een keer in stemming op de afscheidsvergadering op 28 maart.

Dan zijn wij aanbeland bij de stemming over voordracht 5, het eindrapport van de Randstedelijke Rekenkamer Landbouw- en Voedseltransitie. Graag even uw aandacht. Graag even uw aandacht. U mag straks helemaal los als we klaar zijn. Maar nu gaan we voordracht 5 in stemming brengen. Dat was agendapunt 9. Is er iemand die hier een stemverklaring- De heer Van Hooff van de PVV.

De heer **VAN HOOFF** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, uit het rapport komt naar voren dat de provincie nog meer zou moeten doen om doelstellingen inzake onder andere biodiversiteit en stikstof te behalen. De PVV vreest een scenario zoals in Sri Lanka, waarbij een vergelijkbare

transitie, de vergroening landbouw, resulteerde in een voedselcrisis en een faillissement van een land. De PVV kan alleen maar oproepen, zeker in deze onzekere tijden wat voedselzekerheid betreft, waar mogelijk niet mee te werken aan deze transitie. Wij zullen dus tegenstemmen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Anderen nog een stemverklaring? Iemand aantekening? Hoofdelijke stemming? Dan breng ik nu voordracht 5, eindrapport Randstedelijke Rekenkamer Landbouw- en Voedseltransitie in stemming. De stemming is gesloten.

Voordracht Eindrapport Randstedelijke Rekenkamer Landbouw- en Voedseltransitie (VD-5).
Voordracht VD-5 is met 35 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: JA21, CDA, Forum voor Democratie, PVV, Fractie Baljeu en Namens Noord-Hollanders..

Verhogen krediet strategische grondaankopen (VD-12)

De VOORZITTER: Gaan we nu over tot de stemming bij agendapunt 10. Dat is voordracht 12, het verhogen van het krediet strategische grondaankopen. Motie 24 is daarbij ingetrokken. Motie 25 is ook daarbij ingetrokken. Of aangehouden. Motie 26 is ook aangehouden. Dan komen we eigenlijk toe aan de stemming over de voordracht zelf. Dus ik breng nu in stemming voordracht 12, Verhogen krediet strategische grondaankopen. Is er iemand die een stemverklaring wenst? Ja. De heer Deen, PVV.

De heer **DEEN** (PVV): Ja, voorzitter, hoewel in de voordracht wordt gesproken over een breed inzetbaar krediet is de kans groot dat het voor het irrationele stikstofbeleid wordt ingezet, een beleid wat we principieel afkeuren. Daarom zullen wij ook tegen deze voordracht stemmen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: De heer Hollebeek, Partij voor de Dieren.

Statenlid **HOLLEBEEK** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. Ja, wij vinden juist door de beantwoording van gedeputeerde Rommel, waarin zij duidelijk aangaf dit te willen gebruiken voor extensivering en in lijn met de Voedselvisie- Daarom gaan wij voor de voordracht stemmen.

De **VOORZITTER**: Anderen die nog een stemverklaring willen? Een aantekening? Hoofdelijke stemming? Dan open ik nu de stemming voor voordracht 12. De stemming is gesloten. 48 stemmen zijn uitgebracht.

Voordracht Verhogen krediet strategische grondaankopen (VD-12).
Voordracht VD-12 is met 39 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: JA21, Forum voor Democratie, PVV, Fractie Baljeu en Namens Noord-Hollanders..

De **VOORZITTER**: Dan komen we bij punt 11, voordracht 14, de Termijnagenda Metropoolregio Amsterdam. Daar is motie 27 ingediend door de SP, Partij van de Ouderen en de Partij voor de Dieren met als titel Een sterke MRA heeft natuur nodig. Is er iemand die een stemverklaring wenst af te leggen? Aantekening of hoofdelijke stemming? Zo niet, dan open ik nu de stemming voor motie 27. 48 stemmen zijn uitgebracht. De stemming is gesloten.

Motie 27 ‘Een sterke MRA heeft natuur nodig’, ingediend door SP, Partij van de Ouderen en Partij voor de Dieren.
Motie 27 is met 9 stemmen voor en 39 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, SP, Partij van de Ouderen, DENK en Namens Noord-Hollanders..

De **VOORZITTER**: Dan breng ik nu in stemming voordracht 14, de Termijnagenda van de Metropoolregio Amsterdam. Is er iemand die een stemverklaring wenst? Aantekening of hoofdelijke stemming? Dan open ik nu de stemming voor voordracht 14. 48 stemmen binnen.

Voordracht Termijnagenda MRA (VD-14).
Voordracht VD-14 is met 43 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: Partij voor de Dieren en PVV.

Eerste begrotingswijziging 2023 (VD-9).

De **VOORZITTER**: Dan zijn we bij agendapunt 12, voordracht 9, de eerste begrotingswijziging 2023. Daar is een amendement op ingediend, amendement 5, ingediend door Partij voor de Dieren, DENK en SP, met als titel Slimmer omgaan met maatschappelijk geld. Is er iemand die een stemverklaring wenst? Aantekening of hoofdelijke stemming? Zo niet, dan breng ik nu in stemming amendement 5. Er blijft ergens één vinger hangen. 48 stemmen binnen. De stemming is gesloten.

Amendement 5 'Slimmer omgaan met maatschappelijk geld', ingediend door Partij voor de Dieren, DENK en SP.
Amendement 5 is met 8 stemmen voor en 40 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, SP, Partij van de Ouderen en DENK.

De **VOORZITTER**: Vervolgens breng ik in stemming motie 28, ingediend bij voordracht 9, de eerste begrotingswijziging 2023. Die is ingediend door Partij voor de Dieren en DENK. De titel is Geen geld naar greenwashing. Iemand met een stemverklaring? Aantekening of hoofdelijke stemming? Nee? Dan open ik de stemming voor motie 28. Er zijn nog een paar twijfelaars. Heeft er iemand technische problemen? 48 stemmen zijn binnen. De stemming is gesloten.

Motie 28 'Geen geld naar greenwashing', ingediend door Partij voor de Dieren en DENK.
Motie 28 is met 7 stemmen voor en 41 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, SP en DENK.

De **VOORZITTER**: Vervolgens kom ik bij motie 29, ingediend door Partij voor de Dieren en DENK, met als titel Bescherming gezondheid, water en natuur tegen vislood. Iemand een stemverklaring? Iemand aantekening of hoofdelijke stemming? Zo niet, dan open ik de stemming voor motie 29. 48 stemmen binnen.

Motie 29 'Bescherming gezondheid, water en natuur tegen vislood', ingediend door Partij voor de Dieren en DENK.
Motie 29 is met 11 stemmen voor en 37 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: D66 (1 stem), Partij voor de Dieren, SP, ChristenUnie, Partij van de Ouderen, DENK en Fractie Baljeu.

De **VOORZITTER**: Motie 30 is aangehouden. Dan kom ik nu tot de stemming over voordracht 9, de Eerste begrotingswijziging 2023. Is er iemand die een stemverklaring wil? De heer Hartog van JA21.

De heer **HARTOG** (JA21): Ja, voorzitter, zoals tijdens de commissie duidelijk besproken, zijn wij er een tegenstander van om de middelen die nu onttrokken worden voor doortrekking van de Noord/Zuidlijn alsmede de extra VTH-taken te onttrekken aan de algemene reserve. Wij hadden dat graag anders gezien. Dat is de reden waarom we tegen stemmen.

De **VOORZITTER**: De heer Dessing van Forum voor Democratie.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, dank u wel, voorzitter. In aansluiting op mijn stemverklaring die ik bij het iMPI heb gedaan, wil ik die herhalen, omdat het iMPI deel uitmaakt van deze begrotingswijziging. Daarnaast willen we nogmaals aangeven dat we ons zorgen maken over de uitgavenstijging. We willen wel aangeven dat we het budget voor Noord/Zuidlijn wel steunen. Dus we zullen met die aantekening deze begrotingswijziging steunen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Nog anderen met een stemverklaring? Met een aantekening? Mensen die een hoofdelijke stemming wensen? Zo niet, dan breng ik nu in stemming voordracht 9, de Eerste begrotingswijziging 2023. De stemming is geopend. 48 stemmen zijn uitgebracht.

Voordracht Eerste begrotingswijziging 2023 (VD-9).
Voordracht VD-9 is met 39 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: JA21, Partij voor de Dieren en PVV.

De **VOORZITTER**: Vervolgens breng ik in stemming voordracht 10. Dat is de Subsidievaststelling na verleende voorschotten op fractiebijdragen over de periode 15 maart 2021 tot en met 14 maart 2022. Daar zijn verder geen moties of amendementen- Natuurlijk. Er is één amendement. Excuses. Amendement 6, ingediend door GroenLinks, D66, SP, DENK, PvdA, CDA, Partij voor de Dieren, VVD, ChristenUnie, Namens Noord-Hollanders. en Partij van de Ouderen. Amendement 6. Is er iemand die een stemverklaring wenst? De heer Van Hooff van de PVV.

De heer **VAN HOOFF** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, het gebeuren in Turkije is vreselijk en de gevolgen ten hemel schreiend. Niemand, ook de PVV niet, zal dat ontkennen. Maar, voorzitter, het schenken van belastinggeld dat niet van welke fractie dan ook is, vinden wij geen goede zaak. Wanneer wij als Statenleden iets willen doen, dan doet de fractie van de PVV mee, maar met privégeld; geen fractiegeld. Onze fractie gaat dus niet akkoord met dit overigens goedbedoelde, op emoties genomen besluit. Tot zover. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Anderen nog? De heer Dessing van Forum voor Democratie.

De heer **DESSING** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Ook ik sluit me aan bij de woorden dat de ramp natuurlijk vreselijk is en dat het leed niet te overzien is. Dus laat dat gezegd zijn. Maar er vinden in de wereld regelmatig rampen plaats, waar we als Nederland, trouwens ook bij deze ramp, van rijkswege uit snel met hulp gekomen zijn én bij de bevolking veel geld hebben opgehaald. Maar daarom vinden we niet dat we het belastinggeld van deze fractiebudgetten ook nog eens een keer hiervoor moeten gebruiken. Dus daarom zullen wij hier tegenstemmen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg, JA21.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank u, voorzitter. Het is best wel een lastig onderwerp. Het werd net al even een paar keer gezegd. Het raakt ons ook wat er is gebeurd in Turkije en Syrië. En zeker als ik net ook Emre hoor spreken over wat zijn ervaring is, dan raakt dat ons. Maar we zien wel een paar praktische bezwaren waarom wij dit niet kunnen steunen. Wij vragen ons bijvoorbeeld af: waarom zouden we deze ramp nou wel ondersteunen, de mensen die daar nu zijn, en dan andere keren niet. Dat vinden wij in beginsel onrechtvaardig. Ten tweede denken we dan ook, als we dit doen: waar eindigt dit dan? Waar gaan we dan nog meer allemaal geld aan besteden. Want we zijn tenslotte de provincie Noord-Holland; niet een Europese Unie of wat dan ook. Het valt niet onder onze bevoegdheid, hoe graag we die mensen ook zouden willen helpen met dit geld. En afrondend, het is geld van de inwoners van Noord-Holland of die vanuit het Provinciefonds naar ons toe zijn gekomen. Die hebben dit geld opgebracht. Dat wordt uiteindelijk verdeeld over de fracties. Wij denken dat het niet rechtmatig is om dat opgebrachte geld van de mensen op deze manier te verdelen. Maar, zoals net al even werd gezegd: als hier een actie in Provinciale Staten wordt opgezet om geld te doneren, dan toon ik mij zeker bereid, en ik denk de fractie net zo goed, om daar privégeld in te stoppen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Anderen nog met een stemverklaring? Ja. De heer Baljeu.

De heer **BALJEU** (Fractie Baljeu): Dank u, voorzitter. Ja, de ramp is verschrikkelijk. Verschillende bevingen na elkaar. Het is altijd sympathiek om te helpen. Nu wordt er voorgesteld om het geld van spaarzame fracties te gebruiken voor een ander doel dan bestemd. Het is willekeur: bij de ene ramp wel en bij de andere niet. Het is geen taak van de provincie. Daarom stemmen wij tegen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Anderen nog? Ja. Mevrouw Van Geffen.

Mevrouw **VAN GEFFEN** (Namens Noord-Hollanders.): Ik heb eigenlijk een punt van orde. Ik hoor een paar stemverklaringen, waarvan ik vind dat ze eigenlijk in het debat thuis hadden gehoord. Dan kunnen wij daar ook wat tegenover zetten. Ik vind het jammer dat deze bijdragen niet in het debat zijn gedaan, maar nu in heel lange stemverklaringen hier terechtkomen.

De **VOORZITTER**: Zijn er nog anderen die een stemverklaring willen uitbrengen? Aantekening? Hoofdelijke stemming? Dan breng ik nu amendement 6 in stemming. 48 stemmen zijn uitgebracht.

Amendement 6 ‘Steun aan slachtoffers aardbevingen Turkije en Syrië’, ingediend door GroenLinks, D66, SP, DENK, PvdA, Partij voor de Dieren, VVD, ChristenUnie, CDA, Partij van de Ouderen en Namens Noord-Hollanders..
Amendement 6 is met 40 stemmen voor en 8 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: JA21, Forum voor Democratie, PVV en Fractie Baljeu.

De **VOORZITTER**: Dan kan ik nu wel voordracht 10, Subsidievaststelling na verleende voorschotten op fractiebijdragen periode ’21-’22 in stemming brengen. Is er iemand die een stemverklaring wil afgeven? Aantekening of hoofdelijke stemming? Zo niet, dan breng ik nu in stemming voordracht 10.

Voordracht Subsidievaststelling na verleende voorschotten op fractiebijdragen over de periode 15 maart 2021 t/m 14 maart 2022 (VD-10).
Voordracht VD-10 is met algemene stemmen aangenomen.

Zienswijze Provinciale Staten op de Kadernota 2024 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (VD-7).

De **VOORZITTER**: Dan komen we bij de stemming over agendapunt 14. Dat is voordracht 7. De Zienswijze Provinciale Staten op de Kadernota 2024- Die hebben we gehamerd. Dat is waar.

Initiatiefvoorstel PvdD "Een kleine stap voor de provincie, een wereld van verschil voor de dieren" (VD-16).

De **VOORZITTER**: Dan ben ik al bij agendapunt 15. Daar zijn twee amendementen ingediend door Partij voor de Dieren. Als eerste breng ik in stemming amendement 7, ingediend door Partij voor de Dieren, met als titel Informatie op website OD NHN m.b.t. natuur - en soortenbescherming. Wil iemand een stemverklaring? Aantekening of hoofdelijke stemming? Dan open ik nu de stemming voor amendement 7. 48 stemmen zijn uitgebracht. De stemming is gesloten.

Amendement 7 ‘Informatie op website OD NHN m.b.t. natuur - en soortenbescherming’, ingediend door Partij voor de Dieren.
Amendement 7 is met 30 stemmen voor en 18 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: VVD, JA21, CDA, Forum voor Democratie, PVV, Fractie Baljeu en Namens Noord-Hollanders..

De **VOORZITTER**: Het volgende amendement wat is ingebracht op voordracht 16, dat is amendement 8, ingebracht door Partij voor de Dieren: Aandacht voor dierenwelzijn in lijn met Voedselvisie. Iemand een stemverklaring? Aantekening of hoofdelijke stemming? Dan open ik nu de stemming voor amendement 8. 48 stemmen zijn uitgebracht.

Amendement 8 ‘Aandacht voor dierenwelzijn in lijn met Voedselvisie’, ingediend door Partij voor de Dieren.
Amendement 8 is met 29 stemmen voor en 19 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: VVD, JA21, CDA, Forum voor Democratie, PVV, Partij van de Ouderen, Fractie Baljeu en Namens Noord-Hollanders..

De **VOORZITTER**: Dan gaan we nu over tot de stemming van het initiatiefvoorstel, waarbij we twee gewijzigde voorstellen hebben door amendementen 7 en 8. Als eerste in stemming breng ik besluit 16-Aan, die gewijzigd is door amendement 7. Of was het nummer 8? Oké. Om het gemakkelijk te maken. Dus besluit 16-A is gewijzigd door het zojuist aangenomen amendement 8. Maar ik breng nu in stemming het initiatiefvoorstel besluit 16-A. Wie wenst een stemverklaring? Iemand hoofdelijke stemming? Nee? Aantekening ook niet? Dan open ik nu de stemming voor het gewijzigde besluit 16-A. 48 stemmen zijn uitgebracht.

Voordracht Initiatiefvoorstel PvdD "Een kleine stap voor de provincie, een wereld van verschil voor de dieren" (VD-16-A).

Voordracht VD-16-A is met 29 stemmen voor en 19 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: VVD, JA21, CDA, Forum voor Democratie, PVV, Partij van de Ouderen, Fractie Baljeu en Namens Noord-Hollanders..

De **VOORZITTER**: Dan breng ik nu in stemming initiatiefvoorstel besluit 16-B. Deze is gewijzigd door amendement 7. Is er iemand die een stemverklaring wenst? Hoofdelijke stemming? Eerst aantekening natuurlijk en dan hoofdelijke stemming? Zo niet, dan breng ik nu in stemming besluit 16-B. 48 stemmen zijn uitgebracht.

Voordracht Initiatiefvoorstel PvdD "Een kleine stap voor de provincie, een wereld van verschil voor de dieren" (VD-16-B).
Voordracht VD-16-B is met 31 stemmen voor en 17 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: VVD, JA21, CDA, Forum voor Democratie, Partij van de Ouderen, Fractie en Namens Noord-Hollanders..

De **VOORZITTER**: Breng ik nu voorts in stemming besluit 16-C. Is er iemand die een stemverklaring wenst af te leggen? Aantekening? Hoofdelijke stemming? De stemming voor besluit 16-C is nu geopend. 48 stemmen zijn binnen.

Voordracht Initiatiefvoorstel PvdD "Een kleine stap voor de provincie, een wereld van verschil voor de dieren" (VD-16-C).
Voordracht VD-16-C is met 18 stemmen voor en 30 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: GroenLinks, Partij voor de Dieren, SP, ChristenUnie, Partij van de Ouderen en DENK.

De **VOORZITTER**: Breng ik nu in stemming besluit 16-D. Is er iemand die een stemverklaring wenst af te leggen, een aantekening wenst of een hoofdelijke stemming? Mevrouw Jellema.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Een stemverklaring, meneer de voorzitter. Wij moeten tegen dit onderdeel van de voordracht stemmen, maar dringen erop aan dat we dit meenemen in het evenementenbeleid dat in september van dit jaar zal voorliggen, waarbij dit wat ons betreft zeer zwaarwegend zal zijn.

De **VOORZITTER**: Anderen nog een stemverklaring? Zo niet- Ook geen aantekening of hoofdelijke stemming. Dan breng ik nu in stemming besluit 16-D. Nu moet die openstaan. Het zal toch niet gebeuren. 48 stemmen zijn uitgebracht.

Voordracht Initiatiefvoorstel PvdD "Een kleine stap voor de provincie, een wereld van verschil voor de dieren" (VD-16-D).
Voordracht VD-16-D is met 16 stemmen voor en 32 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: GroenLinks, Partij voor de Dieren, SP en DENK.

De **VOORZITTER**: 16-E is ingetrokken.

19. Sluiting

De **VOORZITTER**: Dat betekent dat, dames en heren, dat wij voor vanavond aan het eind zijn gekomen van deze vergadering. Dit is de laatste formele vergadering geweest van deze Staten. 28 maart hebben we natuurlijk nog een afscheidsvergadering. Maar zoals u weet, de verkiezingen zijn op 15 maart. We gaan dan nog wel stemmen over één motie. U kunt op dat moment ook nog gewoon stemmen. Desalniettemin, omdat we er toch een beetje vanuit gegaan zijn dat dit eigenlijk geen afscheidsvergadering is, wil ik u in ieder geval voor de afgelopen jaren al op deze wijze enorm bedanken voor uw inzet, uw constructieve bijdragen. Maar wat ik vooral heel belangrijk vind, is de bestuurscultuur van Noord-Holland. Ik vond het een plezier om de afgelopen vier jaar te mogen voorzitten. En natuurlijk, overal gebeurt er weleens iets, maar zolang wij met elkaar het respect hebben om op de bal te spelen en niet op de persoon kun je ook een stevig debat met elkaar voeren. Ik wil u daar hartelijk voor bedanken, mede namens het college van GS. Natuurlijk de griffie, die al die tijd denk ik ons meer dan goed heeft bijgestaan. De ambtelijke ondersteuning.

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: En de rest bewaar ik natuurlijk voor de laatste, echte afscheidsvergadering. Dank u wel en een fijne avond. De vergadering is gesloten.

Sluiting om 20.47 uur

Provincie Noord-Holland

Besluitenlijst PS -vastgesteld-

Datum vergadering : 28 maart 2023
Voorzitter : dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier : mw. K. Bolt
Vergaderstukken : online beschikbaar PS 28-03-2023

1. Opening en mededelingen.

2. Stemming motie M23-2023 "Toets subsidies provincie voor landbouw aan doelen Voedselvisie" vanwege stakende stemmen PS 6 maart 2023.

- **M23-2023 door PvdD wordt aangenomen.**
  Voor 27 en tegen 22 stemmen. Tegen stemmen de fracties VVD, JA21, CDA, FvD, PVV, ChristenUnie en fractie Baljeu.
  Dictum:
  PS verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
  - alle subsidies voor landbouw daar waar mogelijk te toetsen aan de vraag of zij effectief bijdragen aan het behalen van de doelen van de Voedselvisie en de doelen in het kader van het op tijd aanpakken van de klimaat- en natuurcrisis;
  - en hierover te rapporteren naar Provinciale Staten.

3. Geloofsbrievenonderzoek leden nieuwe Statenperiode 2023-2027.
De voorzitter van de commissie van Onderzoek Geloofsbrieven doet verslag van de bevindingen van de commissie. Provinciale Staten besluiten de nieuw benoemde leden van Provinciale Staten toe te laten. Beëdiging en installatie vindt plaats in de vergadering van 29 maart 2023.

4. Afscheid van leden van Provinciale Staten.
Er wordt afscheid genomen de leden van Provinciale Staten periode 2019-2023. De voorzitter spreekt de vertrekkende Statenleden toe. Vertrekkende Statenleden krijgen de gelegenheid kort het woord te voeren.

5. Sluiting
De voorzitter sluit de Statenvergadering van 28 maart 2023.

Notulen –vastgesteld-

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum Statenvergadering	:	28 maart 2023
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier	:	mw. K. Bolt
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig:
Mw. S. Abdi (PvdA), mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), mw. W. van Andel (CDA), dhr. R.J.P. Baljeu (Fractie Baljeu), mw. I.A. Bezaan (PVV), Statenlid R.I. Bwefar (GL), dhr. D.J. van den Berg (JA21), mw. Bouhlel-Lascaris (SP), Statenlid M.T. Cardol (GL), dhr. J.J. Carton (PvdA), dhr. M. Deen (PVV), dhr. J. Dessing (FvD), Statenlid J.W. Dulfer (GL), Statenlid Er (GroenLinks), Statenlid A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), Statenlid J. Gringhuis (GL), mw. J.M.E de Groot (SP), dhr. G.J.W. Hartog (JA21), dhr. D.G. Heijnen (CDA), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), dhr. Van Hooff (PVV), mw. A.A.J. Jellema (PvdA), dhr. E.W.J. Jensen (JA21), mw. J.F.L. Kaamer van Hoegee (VVD), dhr. E.B. Kanik (D66), mw. A.C. Kapitein (D66), dhr. M.C.A. Klein (ChristenUnie), dhr. Köhler (JA21), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), Statenlid I. Kostić (PvdD), dhr. Koyuncu (DENK), mw. C.D.M. Kuiper-Kuijpers (CDA), dhr. G.L.J. Leerink (PvdA), dhr. E.J. van der Maas (VVD), dhr. I.J.M. Mantel (JA21), mw. M.A.H. van Meerten-Kok (VVD), dhr. H.S. Mülder (D66), dhr. A.J.M. Muurlink (PvdA), mw. A. Nanninga (JA21), dhr. N.A.L. Roosendaal (VVD), mw. W. van Soest (PvdO), dhr. M.C. Steeman (D66), mw. A.J.C.E. Strens (D66), dhr. K.J. Terwal (VVD), mw. A.T.B. de Vries (PvdA), Statenlid N.M. van der Waart (GL), dhr. B.G.P. de Wit (VVD), Statenlid T.K. van Wijnen (GL), dhr. G.R. Zaal (GL), Statenlid F.A.S. Zoon (PvdD).

Afwezig: dhr. T.H.B. Baudet (FvD), dhr. R.J. Dekker (FvD), mw. G. Van Geffen (N N-H.), mw. L. Gonggrijp (D66).

Agenda		**Paginanummer:**
1.	Opening en mededelingen.	(1)
2.	Stemming M23-2023 ‘Toets subsidies provincie voor landbouw aan doelen Voedselvisie’ vanwege staking stemmen PS 6 maart 2023.	(2)
3.	Geloofsbrievenonderzoek leden nieuwe Statenperiode 2023-2027.	
4.	Afscheid van leden van Provinciale Staten.	()
5.	Sluiting	()

Opening om 19.40

1. Opening en mededelingen

De **VOORZITTER**: Goedenavond dames en heren. Ik open deze buitengewone vergadering van de Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland. Allereerst heet ik natuurlijk de familieleden en de vrienden van onze Statenleden en met name natuurlijk ook de Statenleden die vandaag afscheid van ons gaan nemen van harte welkom.

Ik wil u verzoeken uw mobiele telefoons op stil te zetten.

En als ik zo in de zaal kijk, denk ik: goh, waarom beginnen we niet elke vergadering met een bosje bloemen? Want vanaf deze kant ziet het er zeer fleurig uit, kan ik u vertellen. [...] Ja, oké, dat is waar.

Vanavond een bijzondere vergadering. Maar, ja, u zou de Staten van Noord-Holland niet zijn als u ook deze vergadering vanavond spannend houdt, want we hebben nog een stemming te gaan

straks over de motie waar de stemmen staakten. Er zijn op dit moment 48- De heer Roosendaal is er. Dan zijn er 49 Statenleden binnen.

Ik heb bericht van verhindering van mevrouw Gonggrijp van D66, mevrouw Van Geffen van Namens Noord-Hollanders. en de heer Baudet van Forum voor Democratie, mevrouw Alberts van de SP en de heer Dekker van Forum voor Democratie. Mevrouw Nanninga van JA21 zal iets later komen.

En we hebben een jarige onder ons, dames en heren. Dat is Statenlid Gielen. Gefeliciteerd. Speciaal voor u deze avond georganiseerd in deze fleurige bijeenkomst. Het mooie was: vier jaar geleden was het de installatievergadering waarbij we uw verjaardag hebben gevierd. En nu het afscheid. Je zou kunnen zeggen: de cirkel is daarmee rond.

Ik ga zo meteen eerst het woord geven aan de voorzitter van de Onderzoekscommissie Geloofsbrieven, die de Staten adviseren over toelaatbaarheid van de nieuwgekozen leden. En dan heb ik de eer om de vertrekkende Statenleden toe te spreken en enkelen ook te onderscheiden. Daarbij hebben een aantal leden aangegeven dat ze ook even kort het woord willen voeren. Daar is ook gelegenheid voor aan mijn linkerkant, voor u rechts. We hebben wel afgesproken dat dat drie minuten zal zijn. We laten geen klok meelopen, maar we willen u verzoeken om daar een klein beetje rekening mee te houden.

2. Stemming M23-2023 'Toets subsidies provincie voor landbouw aan doelen Voedselvisie' vanwege staking stemmen PS 6 maart 2023.

De **VOORZITTER**: Voordat ik naar de geloofsbrieven ga, gaan we eerst even naar agendapunt 2. Dat is de stemming over de motie M23-2023 met als titel 'Toets subsidies provincie voor landbouw aan doelen Voedselvisie'. Op 6 maart 2023 staakten de stemmen. Dan dien ik ook nog eerst, mocht een hoofdelijke stemming noodzakelijk zijn, een primus te kiezen. Dat betekent, voor de mensen die meeluisteren die hier niet altijd zijn: dit is geen bingospelletje. Maar het is vandaag nummer 31 geworden. En nummer 31 is de heer Cardol van GroenLinks. Dus mocht het tot een hoofdelijke stemming komen, dan is de heer Cardol de eerste waar we gaan beginnen.

Bij agendapunt 9, dames en heren, bij de vorige Statenvergadering, en dat was bij het eindrapport Randstedelijke Rekenkamer landbouw- en voedseltransitie, hebben dus de stemmen over motie 23 gestaakt. Vandaag gaan we die motie opnieuw in stemming brengen. Dat doen we conform onze Provinciewet. Voor degenen die dat precies willen weten: dat is artikel 32 lid 4. Hij is in iBabs bijgevoegd. Dus aan de orde is nu de stemming over motie 23 van de fractie van de Partij voor de Dieren inzake 'Toets subsidies provincie voor landbouw aan doelen Voedselvisie'. Mijn vraag: verlangt iemand hoofdelijke stemming? Een stemverklaring of aantekening? Zo niet, dan vraag ik de griffier nu de stemming te openen voor motie nummer 23. En de stemming is geopend. Er kunnen, nogmaals, 49 geldige stemmen worden uitgebracht. Er zijn 49 stemmen uitgebracht. De stemming is gesloten.

Motie 23 'Toets subsidies provincie voor landbouw aan doelen Voedselvisie', ingediend door Partij voor de Dieren, DENK en SP.
Motie 23 is met 27 stemmen voor en 22 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: VVD, JA21, CDA, Forum voor Democratie, PVV, ChristenUnie en Fractie Baljeu.

3. Geloofsbrievenonderzoek leden nieuwe Statenperiode 2023-2027

De **VOORZITTER**: Dan zijn we bij agendapunt 3. Dat zijn de geloofsbrieven, het onderzoek naar de leden van de nieuwe Statenperiode. Ook conform ons Reglement van Orde van de Provinciale Staten, conform artikel 10, heb ik een commissie samengesteld uit uw midden. Die commissie is ingesteld om de geloofsbrieven en ook de stukken die daar betrekking op hebben, te beoordelen. In de onderzoekscommissie hebben zitting mevrouw Alberts van de SP, de heer Van den Berg van JA21, de heer Van Gilse van de VVD, de heer Heijnen van het CDA, de heer Leerink van de PvdA en Statenlid Van Wijnen van GroenLinks. Ik geef nu het woord aan Statenlid Van Wijnen als voorzitter van de Onderzoekscommissie Geloofsbrieven.

Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Ja, en dat is dan het laatste taakje van deze Staten. Uw laatste taak. Ik heb een mooie brief gekregen.

Ter voldoening aan de opdracht van het presidium hebben wij de geloofsbrieven en de daarbij behorende bescheiden onderzocht die 55 benoemd verklaarde leden aan uw vergadering hebben overlegd. Tevens hebben wij geconstateerd dat er tegen de vaststelling van de uitslag van de verkiezingen geen bezwaren zijn ingebracht. Op basis van het proces-verbaal van de uitslag van de verkiezing van de Provinciale Staten is de commissie van mening dat de uitslag van de verkiezingen rechtmatig is en derhalve ook door de Provinciale Staten kan worden aanvaard. Het onderzoek van de geloofsbrieven heeft aangetoond dat blijkens het proces-verbaal van de zitting van het Centraal Stembureau van 23 maart 2023 tot het vaststellen van de uitslag van de op 15 maart 2023 gehouden verkiezing van de leden van de Provinciale Staten van Noord-Holland zijn benoemd verklaard de op de bijlage van dit verslag vermeldde 55 personen. Ten aanzien van deze 55 benoemd verklaarde leden is ons gebleken dat door eenieder van hen binnen de in de Kieswet gestelde termijn is overlegd a, de geloofsbrief, b, de verklaring betreffende openbare betrekkingen door hem bekleed en c, tenzij op het tijdstip van benoeming reeds lid van de Provinciale Staten, een uittreksel uit het persoonsregister van een gemeente waaruit woonplaats, datum en plaats van geboorte, alsmede het Nederlanderschap en de kiesgerechtigheid blijken. Voorts merkt de commissie op dat alle leden rechtmatig aanspraak kunnen maken op hun zetel en voldoen aan de vereisten voor het lidmaatschap van Provinciale Staten, zoals neergelegd in artikel 10 van de Provinciewet en dat van enige strijd met artikel 13 van genoemde wet geen sprake is, zodat naar onze mening aan alle voorschriften der wet is voldaan. De commissie wil naar aanleiding van het onderzoek van alle benoemd verklaarde leden wijzen op hun verantwoordelijkheid om zichzelf steeds de vraag te stellen of hun nevenfunctie of betrekking mogelijk op enig moment kan conflicteren met besluitvorming in Provinciale Staten. Wij adviseren op basis van ons onderzoek dan ook alle 55 benoemd verklaarden als lid van Provinciale Staten van Noord-Holland toe te laten.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ja, geachte Statenleden, uit het verslag van de voorzitter van de commissie is naar voren gekomen dat alle benoemden aan de in de Provinciewet gestelde voorwaarden voldoen. Naast het onderzoek naar de geloofsbrieven wordt de commissie natuurlijk ook geacht een uitspraak doen over de rechtmatigheid van de verkiezingen. Op basis van de bestudering van de processen-verbaal van de stembureaus is geconcludeerd dat zich geen onrechtmatigheden hebben voorgedaan. De Commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven adviseert dan ook om de benoemden toe te laten. Tevens stelt zij voor dat de Provinciale Staten de bevindingen van de Commissie overnemen. Verlangt iemand hierover het woord? En daarmee zijn dus ook de verkiezingen rechtmatig verlopen. Dan is dus nu besloten de nieuwbenoemde leden als lid van Provinciale Staten toe te laten. Ze zullen in de vergadering van morgen, dat is 29 maart 2023, worden beëdigd en geïnstalleerd. Ik ontbind de Commissie van Onderzoek en ik dank de leden in ieder geval voor de verrichte werkzaamheden. Dank u wel.

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: Daar mag u best voor applaudisseren, want dit waren 55 leden en niet zoals bij vaak tussentijds één of twee.

4. Afscheid van leden van Provinciale Staten.

De **VOORZITTER**: Dan zijn we bij agendapunt 4 en dat is het afscheid van de leden van Provinciale Staten. Dan ga ik u zo toespreken. We hebben dit keer ervoor gekozen om in groepjes van vier afscheid te nemen. Dat betekent dat ik de leden naar voren zal roepen in het midden van de zaal. Ik zal u toespreken. Een aantal van u hebben aangegeven ook nog wat te willen zeggen. U krijgt de gelegenheid om dat inderdaad hier op het spreekgestoelte te gaan doen. Op uw bureau vindt u als het goed is al- De bos bloemen hebben we allemaal kunnen zien. Maar wat misschien de mensen die meekijken, meeluisteren, die aan de zijkant in de zijbeuken zitten, niet hebben gezien, is dat er ook een pen ligt voor de vertrekkende Statenleden, een aandenken voor het werk wat u heeft verricht. Maar u krijgt ook straks in de Johan Remkeszaal nog een afscheidscadeau. Dat is de foto die achter op de schildersezel staat. Die zult u uitgereikt krijgen in die Johan Remkeszaal. Dat betekent dat ik dus ook op mijn spreekgestoelte zal blijven staan

en u zal toespreken. Ik kan u zeggen: neemt u daar even de tijd voor. Althans, ik zal daar de tijd voor nemen. Ik wil u verzoeken om, als u het woord neemt, om een beetje de tijd van drie minuutjes in acht te nemen. Goed, dan ga ik verhuizen.

Het past maar net op het spreekgestoelte. Maar voordat ik begin met u toe te spreken, en ik hoop dat ik dat ook namens de vertrekkende Statenleden doe, zou ik toch eerst een woord van dank willen uitspreken richting de griffie en de ondersteuning. De afgelopen verkiezingen hebben zij heel veel werk verricht. We hebben overigens heel goede kritiek ook uit het land gekregen op de door ons gemaakte verkiezingscampagne. Maar ook weer de afgelopen dagen hebben jullie heel hard gewerkt om te zorgen dat alles hier klaarligt en voor het kennismaken met de nieuwe Statenleden. Er komt nog het nodige, maar heel erg bedankt namens ons allen voor het werk wat jullie hebben verricht. Dank je wel.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Geachte Statenleden, na de verkiezingen van 2019 was er veel nieuw. Met 37 nieuwe Statenleden, twee nieuwe partijen en sinds januari van dat jaar ook een nieuwe voorzitter. Het was een spannende start denk ik voor de Provinciale Staten. Het kan ook een hele opgave zijn voor mensen die nieuw in de Staten komen. Na weken, soms maanden, campagne voeren, is het dan uiteindelijk zover. Dat gaan we nu weer merken. En dan moet je alle beloftes en dromen waarvoor je in de politiek bent gegaan, waar gaan maken. En vier jaar lijkt dan erg lang. Maar eerlijk gezegd denk ik dat voor veel van jullie geldt, als je terugkijkt, dat het ook weer heel snel voorbij is, vier jaar.

Ook vier jaar geleden was het duidelijk dat we voor grote uitdagingen stonden: bijvoorbeeld wat betreft wonen, energie, klimaat en de leefomgeving. En ook toen lag de provinciepolitiek onder een vergrootglas. In het najaar van 2018 waren er honderden boeren naar het provinciehuis gekomen om van zich te laten horen in het kader van de stikstofproblematiek. En ook in de afgelopen periode wisten de actievoerders van onder andere Extinction Rebellion ons provinciehuis te vinden.

We wisten vier jaar terug nog niet welke nieuwe, grote uitdagingen ons te wachten stonden. In de jaren daarna ondervonden we de gevolgen van de coronacrisis. En vorig jaar werden we geconfronteerd met de onzekerheden en de gevolgen van de vreselijke oorlog in Oekraïne. Ook deze oorlog had invloed op onze provincie. De Oekraïners, vooral vrouwen en kinderen, gingen op de vlucht en zochten een veilig onderkomen. Ook hier in onze provincie. Op allerlei plekken werd noodopvang ingericht. Mensen werden opgevangen op het Centraal Station, bijvoorbeeld in Amsterdam, waar veel mensen aankwamen en van daaruit in de hele provincie ondergebracht. We maakten plaats voor deze mensen. Maar de oorlog is helaas nog niet voorbij. De vraag naar opvang is en blijft ook voor de provincie Noord-Holland een opgave. En de noodzaak voor aandacht hiervoor blijft groot.

“Regeren is vooruitzien”, zeggen ze weleens, maar niet alles laat zich even goed voorspellen. Een oorlog, corona. Deze onderwerpen heb ik in de vorige – niet in de afgelopen, maar in de vorige – verkiezingsprogramma’s niet terug kunnen vinden. Regeren is ook aanpassen. Meedenken. Oplossingen bedenken. En complimenten: dat heeft u gedaan. In de coronaperiode waren de veranderingen groot. Het was wennen, zeker in het begin. Maar we pasten ons goed aan. Heel snel, al in april 2020, begonnen we met online vergaderen. Soms konden we weer fysiek samenkomen om daarna toch weer achter de laptop plaats te mogen nemen. Voor mij blijft natuurlijk toch in Egmond, de Noord-Koreaanse toestand van die enorme zaal, een van mijn hoogtepunten, kan ik u vertellen. Dat was echt uniek. Want nooit eerder hadden deze Staten digitaal vergaderd. Maar ook onder andere – ik heb ze net bedankt – door de Statengriffie werd veel werk verzet om die aanpassingen steeds weer mogelijk te maken.

Het lijkt soms alweer lang geleden, maar het vroeg bij iedereen, ook bij u, om uithoudingsvermogen en flexibiliteit. En voor u als politici bracht de coronaperiode een extra uitdaging met zich mee, want we misten de ontmoeting en het gevoel van verbinding met elkaar. En juist voor politici is dat belangrijk. Het was een uitdaging om in contact te blijven met de mensen waar u het voor doet: de Noord-Hollanders. Maar ook onderling miste natuurlijk de ontmoeting. We zagen elkaar helaas niet bij de traditionele zomerbarbecue of de

kerstbijeenkomst. In 2021 kon u voor het eerst digitaal stemmen en ontdekten we nieuwe mogelijkheden, zoals bijvoorbeeld online technische briefings, online inspreken door inwoners bij Statencommissies. En eind 2021 gingen we zelfs hybride vergaderen. Ook in de coronaperiode voerde u online goede debatten en nam u belangrijke besluiten. Besluiten voor de toekomst van Noord-Holland. Zoals bijvoorbeeld over de Regionale Energiestrategieën, over de stikstofproblematiek, over opvolging bij agrarische bedrijven en over de infrastructuur van onze provincie. U liet zien dat u meebewoog met uw tijd. U richtte twee noodfondsen op van in totaal 110 miljoen euro. Met het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds stelde u honderd miljoen euro beschikbaar om de economische en de maatschappelijke effecten van de corona-uitbraak te verzachten voor ondernemers en werknemers. Maar ook stelde u tien miljoen beschikbaar voor het ondersteunen van maatschappelijke en culturele voorzieningen en instellingen. Niemand van ons wist hoelang de coronacrisis zou gaan duren, maar de hoop dat het weer voorbij zou gaan, was er bij iedereen. En nu kunnen we weer naar festivals, theaters zijn weer open en bij veel bedrijven is er volop werk. Hoewel we natuurlijk ook moeten stilstaan bij de grote problemen en het verdriet die deze crisis ook heeft veroorzaakt. Vorig jaar, gelukkig, konden we weer standaard fysiek gaan vergaderen in deze prachtige Statenzaal. Uw aandacht ging daar onder andere uit naar referendumverzoeken over de Omgevingsverordening, Burgerparticipatie, waar u onder andere ook de uitgangspunten voor vaststelde.

Bij mij, en ik hoop bij u ook, terugkijkend naar de afgelopen zittingsperiode, overheerst het gevoel van trots. Want corona drukte een grote stempel, maar u paste zich steeds aan nieuwe omstandigheden aan. Dat vroeg inspanning, ook extra inspanning, maar ik zag vooral toewijding. Het openbaar bestuur en de democratie van Noord-Holland bleven functioneren.

Tijdens de verkiezingen is het zaak om juist de verschillen te benadrukken. Maar wanneer je echt invloed wilt hebben, moet je meerderheden vinden. Want als je iets gedaan wilt krijgen, moet je meer doen dan je eigen gelijk halen, en de verbinding zoeken. Dat is ook gelukt. U verdient complimenten voor de manier waarop uw Staten de debatten voerden, ook op de inhoud. Er was ruimte voor samenwerking tussen oppositie- en coalitiepartijen en dat droeg bij aan een goede besluitvorming. De coalitie die de vorige periode is gestart, was misschien wellicht in eerste instantie niet vanzelfsprekend. Maar toch zorgde ook deze samenwerking voor een stabiel bestuur.

Nu de verkiezingen weer zijn geweest en de Noord-Hollanders hun stem weer hebben uitgebracht, komt er een einde aan deze zittingsperiode. Vandaag nemen we afscheid van veel Statenleden: 29. Morgen verwelkomen we weer nieuwe. En aan de vooravond van een nieuwe Statenperiode zijn de uitdagingen voor de toekomst van Noord-Holland onverminderd groot en voor de vraagstukken van de provinciepolitiek is ook de politieke belangstelling groot. Voor degenen die vandaag afscheid nemen, liggen hopelijk mooie, nieuwe uitdagingen in het verschiet.

Ik ga nu de vertrekkende Statenleden in groepjes van vier naar voren roepen met het verzoek om in het midden van de zaal te gaan staan. Ik zal u toespreken en als u heeft aangegeven dat u ook nog iets wil zeggen, krijgt u daar de gelegenheid voor bij het linker spreekgestoelte. En nogmaals, de drie minuutjes.

Dan roep ik nu naar voren: mevrouw Abdi, de heer Muurlink, de heer Koyuncu en mevrouw Van Andel.

Ik spreek jullie eerst toe en dan om de beurt mogen jullie ons toespreken. Even in het midden van de zaal, hoe mooi is dat?

Ik begin met mevrouw Abdi, beste Siman. Toen je eind mei vorig jaar werd beëdigd als volksvertegenwoordiger voor Provinciale Staten van Noord-Holland was je gekleed in de kleur van jouw partij, de Partij van de Arbeid. Als opvolger van Statenlid Sandra Doevendans had je in deze Staten samen met Jorrit Carton de portefeuille Mobiliteit en Bereikbaarheid als focus. Als duocommissielid was je vanaf november 2021 al lid van deze commissie. Jouw speerpunten hier waren betaalbaar en toegankelijk openbaar vervoer, maar vooral ook verkeersveiligheid. Op zijn tijd was je in voor een grap en voor een grol. Je bent gevoelig voor sfeer, maar we hebben je ook leren kennen als iemand die houdt van gezelligheid. Nou, dan voelde jij in de commissie

Mobiliteit en Bereikbaarheid vast wel thuis. Gedeputeerde Jeroen Olthof had deze portefeuille namelijk onder zijn hoede.

Siman, we gaan vandaag afscheid van je nemen. Dat biedt misschien ook perspectief, want wellicht heb je nu meer tijd voor mooie trips naar jouw favoriete steden: Antwerpen en Berlijn. Beste Siman, dank voor jouw bijdrage in de Provinciale Staten van Noord-Holland. Heel veel succes in de toekomst.

Ik heb hier staan dat jij niks wilde zeggen. Klopt dat?

Mevrouw **ABDI** (PvdA): Nou ja, nee.

De **VOORZITTER**: “Nou ja, nee”, dat is wel een heel mooie.

Beste Alphons geachte heer Muurlink. Jij bent al heel lang politiek actief voor de PvdA. Je bent ook lang volksvertegenwoordiger geweest. Je begon in 2006 in de gemeenteraad van Almere, waar je ook fractievoorzitter was. Ook was je voorzitter van de PvdA-afdeling in Amsterdam Noord. Bij Provinciale Staten was je vanaf 2019 duolid, totdat je in oktober 2021 werd geïnstalleerd als Statenlid. Je hebt politieke wetenschappen gestudeerd. We kunnen jou gerust denk ik een liefhebber van politiek noemen. Je nam in 2021 dan ook heel graag deel aan het gesprek in Pakhuis de Zwijger over het programma Wonen in Noord-Holland. En je organiseert zelf ook politieke cafés in Amsterdam. Bij deze Staten was je lid van de Commissie Ruimte, Wonen en Klimaat. Daar viel jouw degelijkheid op, die ook merkbaar terugkwam in jouw bijdragen. Ook jou, beste Alphons, wil ik danken voor jouw inzet voor de provincie Noord-Holland. Dank je wel.

Meneer Koyuncu, beste Süleyman. Jouw eerste Statenvergadering was in december 2020. Toen werd je geïnstalleerd als Statenlid. Als eenmansfractie was je te horen over uiteenlopende onderwerpen. Van de energietransitie en windturbines tot deelmobiliteit en het slavernijverleden, waar je samen met Eduard Mangal aandacht voor vroeg. Dank daarvoor. Bij jouw maidenspeech diende je een motie in over het onderzoek naar extra ondersteuning boerderijeducatie, die ook werd aangenomen. Jouw ervaring uit Amsterdam nam je mee naar deze Staten. Regelmatig kwam ook een Amsterdams punt ter sprake. Je hebt het de laatste tijd erg druk gehad. Naast je werk als rijschoolhouder was je lid van de gemeenteraad van Amsterdam en van deze Staten in Noord-Holland. En zeker met een kleine een- of tweemansfractie kan dat zeer tijdrovend zijn. Dat weten we allemaal. Maar daarnaast was je in de aanloop naar de verkiezingen ook nog eens campagneleider. Je bent iemand die niet wegloopt voor een uitdaging en iemand die zijn verantwoordelijkheid neemt. Beste Süleyman, we gaan bij deze Staten afscheid van je nemen. Wellicht dat je nu weer meer tijd hebt voor je kinderen, voor je gezin, maar ook om appels te gaan plukken bij de boeren in de buurt, want dat doe je graag. Maar dank ook voor jouw bijdrage aan de provincie Noord-Holland. Dank je wel.

Wilma, mevrouw Van Andel. Het is zeker niet oneerbiedig bedoeld, integendeel eigenlijk, en je bent misschien nog wat aan de jonge kant om Heintje Davids te heten, maar je werd in het laatste jaar van de vorige periode Statenlid van het CDA en toen zwaaide je af om een paar maanden later terug te komen als duocommissielid. En sinds 14 september 2020 ben je weer lid van deze Staten. Je werd in de beruchte vergadering in Egmond aan Zee beëdigd. Dat is historisch. Zo blijkt maar weer dat op jouw persoon en kennis graag wordt teruggegrepen. Een jaar later vergaderde Provinciale Staten overigens ook in Egmond aan Zee en daar diende je een initiatiefvoorstel in voor een afwegingskader voor energie uit wind en zon op land. Noemenswaardig, want dat is een instrument dat een aanzienlijke tijdsinvestering vraagt. Hoewel diverse fracties aangaven dat zij belang hechten aan een afwegingskader, haalde jouw voorstel het net niet. Daarnaast heb je vooral over wonen, de Omgevingswet en de Regionale Energietransitie van je laten horen. We nemen nu opnieuw afscheid. Maar wie weet, zien we elkaar toch weer terug in deze Staten, maar dat kan natuurlijk ook anders. En wellicht ook bij onze plaatselijke bakker, want tenslotte zijn we dorpsgenoten. Maar voor nu heel veel dank voor jouw inzet, je inzet hier in de Staten. En volgens mij wacht nu Den Haag waar de DG Herstel Toeslagen sinds kort een beroep op jou kan doen op je kwaliteit als bestuursadviseur. Beste Wilma, heel veel succes en dank je wel. Dank je wel.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Dan roep ik naar voren- Dat klinkt allemaal wel heel- U wilde wat zeggen? Ja, kom maar. Dat stond niet op mijn lijstje, maar dat maakt niet uit vandaag. U bepaalt tenslotte zelf de orde van deze vergadering.

De heer **KOYUNCU** (DENK): Ja, voorzitter, collega-Statenleden, dank u wel. Ergens in november 2020 werd ik gebeld door ons partijkantoor en die gaven aan dat mijn voorganger zou vertrekken en of ik zijn plaats wilde innemen in de Staten. Ik wist dat het moeilijk zou zijn om als eenmansfractie hier mee te doen en over allerlei belangrijke onderwerpen een zegje te doen. Maar het bleek achteraf veel moeilijker dan ik dacht, want zes dagen nadat ik beëdigd werd, overleed mijn vader. Degenen die dat hebben meegemaakt: dat is een enorme mokerslag voor jezelf, voor je gezin ook. Ik ben de oudste thuis. Dus ja, dan moet ik sterk zijn. Dan moet ik de anderen gaan helpen. Zwak zijn, dat hoort er niet bij. Toen ik er voor mijn familie was en we heel veel dingen moesten gaan regelen, was ik nog maar net begonnen bij de Staten. In die periode heb ik heel veel steun nodig gehad om ervoor te zorgen dat het op politiek vlak ging draaien. Dat lukte aardig volgens mij. Dat kon alleen, omdat ik heel goede collega's had, heb, die mij daarbij hebben geholpen. Ik wil deze gelegenheid gebruiken eigenlijk om collega Eduard Mangal te bedanken. Je hebt mensen om je heen nodig die, wanneer je even struikelt, jou overeind helpen en weer verder samen rennen. Dus ik wil hem bedanken. Ik wil ook de rest van de fractie bedanken. Ik wil de griffie bedanken en alle collega's van links tot rechts. We hebben heel goede contacten gehad, los van het Statenwerk. Ik heb jullie als heel prettige collega's ervaren. Bedankt voor alles.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Süleyman, dank je. We gaan zeker nog veel van jou horen. Daar ben ik van overtuigd.

Dan roep ik nu naar voren Statenlid Er, Statenlid Cardol, de heer Hartog en de heer Köhler.

Welkom, mevrouw Nanninga. Fijn dat u er bent.

Geacht Statenlid Er, beste Ayşe. Vanaf 2019 was jij Statenlid voor GroenLinks en je was lid van de commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid en je werd door Provinciale Staten ook benoemd als lid van de Algemene Vergadering van het Interprovinciaal Overleg, oftewel het IPO. We hebben jou leren kennen als een rustig en bescheiden Statenlid. Je hebt jouw werk als volksvertegenwoordiger tijdelijk onderbroken, omdat je moeder werd. In jouw Statenwerk had je speciale aandacht voor de gebiedsgerichte aanpak van de stikstofcrisis en ook voor de handhaving en toezicht bij Tata Steel. Je vertelde mij dat je dit bedrijf als geboren en getogen IJmonder al vroeg leerde kennen als dat grote bedrijf waar veel ouders werken. Het was vanuit die achtergrond en vanuit de verantwoordelijkheid die je voelde voor de inwoners van IJmond dat jij je wilde inzetten als woordvoerder op de onderwerpen milieu, leefbaarheid en gezondheid. Beste Ayşe, ik dank je voor al het werk wat jij hebt gedaan. We wensen je natuurlijk ook heel veel succes en gezondheid toe. Ik nodig je uit om ons nog even toe te spreken. Nee? Dat ga je niet doen? Oké. Nee, het hoeft niet.

De heer **KÖHLER** (JA21): Mag ik jouw tijd?

De **VOORZITTER**: Nee. Nee, meneer Köhler. Nu grijp ik in als voorzitter. Ja, dames en heren, als de heer Köhler een kwartier krijgt, maakt hij er twintig minuten van. Eigenlijk was de heer Köhler aan de beurt, maar ik denk dat ik eerst maar even naar Statenlid Cardol ga. Beste Rien. Ja, Rien, jij kon jouw werk als Statenlid wel in je achtertuin doen, bij wijze van spreken dan, want het provinciehuis staat zo'n beetje op tweehonderd meter geloof ik van jouw huis. Je hebt voor diverse natuurorganisaties gewerkt, zoals Staatsbosbeheer, de IVN. Ook als Statenlid lag jouw focus op de bescherming van de natuur en op de samenhang ook met de landbouw. Werken aan een groen en gezond Noord-Holland, dat was volgens mij jouw drijfveer. Je was dan ook lid van de commissie Natuur, Landschap en Gezondheid. Daar was je eigenlijk altijd. Jouw bijdragen waren helder. Eigenlijk ben je je hele leven eigenlijk maatschappelijk en politiek actief geweest, onder andere ook als raadslid voor GroenLinks. Na jouw pensioen wilde je toch weer de politiek

ingaan en in 2019 werd je Statenlid voor deze partij. Nu ga je dat afronden en komt er ongetwijfeld weer meer ruimte voor andere activiteiten, zoals bijvoorbeeld samen met je vrouw naar de Wadden, wat je graag doet. Of misschien toch ook weer bij een natuurorganisatie aan de slag. Rien, ook dank voor jouw bijdrage aan de provincie Noord-Holland. Dank je wel.

Even kijken. Eén blaadje weg, want ik moet nog een ding aangeven. Er klopt iets niet. Ja, er mist een blaadje. Maar dat maakt niet uit. We hebben tijd. Nee hoor, ik ben er alweer, bij Rien. Toch eens even een bril opzetten. Weet u- Nee, het moet wel kloppen.

Dan gaan we naar Gerard. Bij JA21 hebben ze twee Gerards. Ik weet dat ik ze vorig jaar tijdens de Statenvergadering voor het zomerreces door elkaar haalde, waarna ik daar door de heer Dessing terecht op werd aangesproken. Maar ze zitten hier dus beide. Dus ik hoef niet bang te zijn of ik de goede Gerard voor me heb. Maar geachte heer Hartog, beste Gerard. Overigens, we zijn, Geert en ik – maar dat wist u – oud-collega's zelfs. Dat is wel heel lang geleden trouwens. Jij maakte in de afgelopen periode de overstap van de VVD naar JA21. Je was ook voor deze partij, laatste partij, verkiesbaar. Het was spannend met deze verkiezingen. Je bent het net niet geworden. Ja, we gaan dus afscheid van je nemen.

Je was lid van de commissie Economie, Financiën en Bestuur en van de Rekeningencommissie. Jouw maidenspeech in juni 2020 ging dan ook over de jaarstukken. Dat past ook helemaal bij jou, want ja, financiën is eigenlijk wel je vakgebied. In een interview met jou las ik dat je nieuwsgierigheid in cijfers is ingegeven door je moeder, die ook politiek actief was; zij het wel in een ander spectrum: meer aan de linkerzijde. Gerard, je hebt weleens gezegd dat je trots bent op de respectvolle wijze van debatteren in deze Staten. Ik sluit me daar van harte bij aan. Ik wil je ook bedanken voor jouw bijdrage voor de provincie Noord-Holland. Dank je wel.

En dan kom ik bij die andere Gerard. Geachte heer Köhler, jij begon in 2019 als Statenlid bij Forum voor Democratie en ging later verder voor JA21. In de commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid was je kritisch. Je had altijd ideeën over hoe het ook anders kan. Ik moet even denken aan de verhalen over konijnen. Ik denk dat ik dat nooit meer kwijtraak, Gerard, als ik jou zie. We hebben jou dan ook eigenlijk in de Staten leren kennen als een verteller. Meer als een verteller dan als een politicus. Ook als iemand met bijzondere interesse in geschiedenis. En je geeft dan ook graag rondleidingen, bijvoorbeeld hier in Welgelegen, maar ook in jouw eigen omgeving, de omgeving van Bergen waar je bent opgegroeid. Je deelt jouw kennis ook graag met anderen. Of het nu gaat over de natuur of over welke dieren en exoten er voorkomen, eigenlijk over alles wat er groeit of juist wat er niet groeit, over de geschiedenis van het Noord-Hollands landschap. Dat zal ongetwijfeld ook iets te maken hebben met jouw achtergrond in het onderwijs. Maar je was ook heel actief naast je Statenwerk. Je fietste als webmaster van de Historische Vereniging Bergen, je schreef columns, je was vrijwillig chauffeur van de buurtbus, je brouwde je eigen bier bij Brouwerij Egmond. Ik denk dat je wellicht ook aan de politiek moest wennen en dat dat eigenlijk altijd zo'n beetje is gebleven. Je bent gewoon Gerard gebleven. Provinciale Staten was een nieuwe wereld voor jou. Je had denk ik met je oppositie graag meer willen bereiken. Maar beste Gerard, dank voor jouw bijdrage in de Provinciale Staten en het ga je goed. Ik nodig je nu graag uit om die drie minuten spreektijd te nemen, Gerard.

De heer **KÖHLER** (JA21): Ik was eigenlijk niet meer van plan om hier te spreken, want ik had natuurlijk een heel verhaal voorbereid over duinkonijnen en ook de oplossing van de stikstofkwestie. Maar ja, ik ben veel braver dan de meeste denken. Ik ga me dit keer gewoon aan de tijd houden. Dat betekent dat ik niet dat, ja, gloedvolle betoog en de oplossing van de stikstofkwestie met jullie gaan delen, maar dat ik me houd aan het laatste deel van mijn betoog.

Dat is afscheid nemen. Allereerst van de voorzitter. Daar ben ik echt dankbaar voor dat u zo vaak coulant naar mij was als ik weer eens ruimschoots de spreektijd overtrad. Ook aan jullie, want jullie begonnen niet te rommelen. Ja, dat deden jullie wel trouwens. Maar goed, daar trok ik me niet zoveel van aan, want ik had een verhaal te vertellen. Dus dank aan de voorzitter vooral. Hij was ook een goede voorzitter, vond ik. Niet alleen hierom, dat u mij de tijd daarvoor gaf.

Maar ik was niet van plan te spreken, totdat ik zojuist Aukelien Jellema op de dreef tegenkwam. Ik liep ook net – ik zei het ook tegen jou – aan jou te denken. Waarom liep ik aan jou te denken? Omdat we nu eindelijk vrienden gaan worden. Ja, Aukelien. Want ik weet nog heel goed, wij zaten

een keer aan tafel en toen zei jij tegen mij: Gerard, eigenlijk zouden wij best goede vrienden kunnen zijn, ware het niet dat je bij zo'n rare partij zit. Nou, ik zit niet meer bij die partij inmiddels. Ik heb de politiek helemaal verlaten. Ik ben inmiddels een zwevend kiezer geworden. Dus jullie kunnen mij allemaal gaan beïnvloeden de komende tijd. Maar Aukelien, bij deze wil ik onze vriendschap bevestigen. Dat wil ik ook gaan belonen of bekronen met een rondleiding aan jou in Den Helder, jouw geboorteplaats, mijn geboorteplaats, maar jij bent een jutter en ik ben een nieuwe dieper. Jij bent er altijd blijven wonen. Maar ik ga jou daar allerlei bijzondere dingen laten zien, want zoals jullie weten hou ik van het geven van rondleidingen.

Dan moet ik ook gelijk – en dan kom ik bij andere mensen terecht – Mariëtte en Suus bedanken. Waar zit Suus? Die is weggestopt. Oh ja, daar. Want die hebben mij indertijd ontzettend veel kansen geboden door mij een rondleiding te laten geven bij het Statenweekend een aantal jaren geleden. Nou, daar heb ik echt indruk gemaakt. Dat weet ik heel zeker, want ik won de pub quiz. Die had ik honderd procent aan – ja, ik ging natuurlijk met de eer strijken – Suus te danken, het winnen van die pop quiz. Mariette en Suus hadden die rondleidingen georganiseerd. Velen van jullie waren in die rondleidingen. Ik zou hem nog een keer moeten geven. Nou ja, dat is er allemaal niet van gekomen. Maar goed, na die rondleiding, ja, merkte ik wel dat mensen aardiger tegen me gingen doen, ondanks dat ik van Forum was.

En toen dacht ik, goh, dit is de kans om mijn maidenspeech te gaan houden. Hoeveel tijd heb ik nog? Dit is de kans om mijn maidenspeech te gaan houden. En nou, ik vond het zelf ook wel een goeie. Arthur zei ook: nou, dat was een goede maidenspeech, zeg. Ik dacht, ik doe gelijk drie moties. Tot mijn stomme verbazing – en dat is echt wel een van de hoogtepunten achteraf gezien uit mijn politieke carrière – kwamen twee van die moties erdoorheen. Dankzij D66 nota bene. De verklaarde vijand. Maar laat ik D66 niet te veel eer toezwaaien.

Laat ik daarom gauw overstappen naar een andere fractie die eigenlijk mijn favoriete fractie is. Dat is natuurlijk de Partij voor de Dieren. Jaap is een maatje van me geworden. Met Fabian heb ik veel lol gehad, veel grappen gemaakt, veel humor. Ja, en Ines, ja, in het begin zat ik alleen maar naar je te staren, Ines. Je kon zeggen wat je wou, ik luisterde toch niet. Maar goed, later heb ik Ines ook op een andere manier leren kennen. Ines heeft echt invloed op mij gehad. Dat kan ik hier echt beamen. Ik denk echt anders over dingen dan vier jaar geleden en dat is voor een belangrijk deel, ondanks die – want zij kan ook hele betogen houden – oeverloze betogen van Ines.

Maar goed, er zijn nog andere partijen en ik moet toch bij links blijven. De Partij van de Arbeid was daarna toch wel mijn favoriete. Ook heel lieve, aardige mensen allemaal. Ik heb ook veel lol met ze gehad. Annette, jij begint nu te lachen. Nogmaals, mijn excuses voor laatst. Jullie weten niet waar dat over gaat. Maar goed, nogmaals. Ja, het is en blijft erg, maar ook met die andere coalitiepartij had ik gewoon goed contact. Natuurlijk met- Ik kreeg haar spreektijd zojuist. Ja, zij heeft mij echt geholpen een keertje. Ik denk niet dat dat in haar politieke voordeel heeft gewerkt. En Rien die daarnaast staat te lachen. We zien jou ook niet meer terug, Rien, heb ik begrepen. Maar Rien was echt ook een maatje van me.

Ja, ik kan nog een hele tijd zo doorgaan, hoor. Ik ga ontzettend veel mensen vergeten. Maar ik ga er nu echt- Want ik ben braaf. Ik hou me aan die drie minuten. Ik moet natuurlijk nog Katja bedanken en de andere mensen van de griffie. Hier staat iets wat ik niet- "Drie minuten heb je", staat hier. Goed, dan sluit ik het af.

De **VOORZITTER**: Gerard, zal ik je een tip geven? Schrijf een boek. Dan lezen we het allemaal nog eens na.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Dat roep ik nu naar voren, de heer Baljeu, Statenlid Gringhuis, de heer Steeman en de heer Carton.

Dan begin ik met de heer Baljeu. Jij stond ook op de kieslijst van Forum en kort na de verkiezingen verliet je de partij en ging je in de Staten verder als de eenmansfractie Fractie Baljeu. Je was er niet altijd. We hebben best weleens een discussie gehad samen. De laatste tijd

was je er wel. Daar was ik eigenlijk heel blij om. Ik vond het ook heel fijn, want ja, ik moet u eerlijk bekennen dat ik daar ook van geniet als ik zie dat alle stoelen bezet zijn. Dus dank dat je er de laatste vergaderingen was, Maar ik wil je ook desalniettemin toch danken voor jouw Statenlidmaatschap en wat je gedaan hebt voor de provincie Noord-Holland. Dank je wel.

En dan, beste Jesper, Statenlid Gringhuis, je werd na de Statenverkiezingen van 20 maart 2019 geïnstalleerd als Statenlid bij de provincie Noord-Holland. Het werkterrein van de provincie op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling sloot goed aan bij jouw achtergrond als planoloog. Jouw focus lag dan ook op mobiliteit en circulaire economie. En wat mobiliteit betreft vooral op het openbaar vervoer en de capaciteit. Je was dan ook lid van de commissie Mobiliteit en Bereikbaarheid. Aansluitend op jouw achtergrond en focus noemde jij in een interview dan ook een treinstation als jouw mooiste plek in Noord-Holland: Station Duivendrecht. Ik denk dat Gerard daar ook nog eens een rondleiding naartoe moet organiseren om ons dat te laten zien. Maar goed, Duivendrecht. Op jouw initiatief, dames en heren, startte de provincie een pilot voor vergroening van bushaltes door middel van sedum dakbedekking.

Een opmerking in een interview voor Statenlid in beeld van vorig jaar over genderneutraliteit zorgde ook voor beroering op social media, maar zorgde er ook voor dat jouw hele fractie en Statenleden van de Partij voor de Dieren vierkant achter je gingen staan en sindsdien met Statenlid willen worden aangesproken. Knap.

Beste Jesper, bedankt voor jouw inzet als Statenlid en natuurlijk ook voor datgene wat jij voor de provincie Noord-Holland hebt gedaan. Ik nodig je uit om naar het spreekgestoelte te gaan. En gelukkig, die heeft een briefje bij zich.

Statenlid **GRINGHUIS** (GL): Ja, voorzitter, toch wel bijzonder, want ik sta altijd aan die kant en vandaag toch aan deze kant. Dus op het afscheid toch nog aan de andere kant van de zaal. Toen ik deze brief ging schrijven, dacht ik terug aan acht jaar geleden. Ik was 23 jaar en ik stond toen op plek negen voor de lijst van GroenLinks. We haalden vier zetels. Ik kan er niet in. Maar in 2019 mocht ik alsnog door als duo-Statenlid. Dat heb ik een jaartje gedaan. Ik stond bij de verkiezingen van vier jaar geleden weer op plek negen en toen haalden we negen zetels. Nou, hier sta ik.

Als duo-Statenlid mocht ik vragen stellen aan onder andere Johan Remkes. Nou, u begrijpt wel dat ik dat echt heel spannend vond als klein broekie, dat ik daar toen stond. Nou ja, goed, u bent hier terechtgekomen als voorzitter. En vervolgens was u volgens mij ook de eerste die het debat deed, het duidingsdebat, in 2019. Ik kan me nog goed herinneren, we hadden negen zetels, maar zeven van onze mensen wonen in Amsterdam van de GroenLinks-fractie. De heer Heijnen kwam naar voren. Die vond dat dat echt niet kon. Nou, dat was ik met hem eens. Ik ben inmiddels naar Hoorn verhuisd. Dat kon de fractie niet begrijpen. Dus ik stond bij de laatste verkiezingen op plek dertig. Ja, ik mocht niet meer. [Applaus] Ja, voorzitter, gelukkig was het mijn eigen keuze om voor plek dertig te gaan. Ik moet u wel bekennen dat ik de afgelopen jaren af en toe best geworsteld heb met mijn rol al als Statenlid. Ik ben ook tot de conclusie gekomen dat de actieve politiek me niet helemaal ligt. Gelukkig ben ik niet gekozen met voorkeursstemmen deze keer. De vorige keer trouwens ook niet, maar deze keer ook niet. Dus kan ik rustig genieten van mijn politieke pensioen. Ik denk dat ik met politiek pensioen, nou ja, de jongste sinds jaren ben.

U vraagt zich natuurlijk af: waarom ben je dan wel vier jaar gebleven? Daar wil ik toch twee punten bij benoemen. Allereerst loyaliteit. Je partij geef je de kans om daar te zitten, om er vier jaar te zitten. Zo'n periode maak je dan ook af. Ik moet zeggen dat ik me af en toe best wel gestoord heb aan mensen die er nog geen half jaar zaten en weggingen. Ik vind eigenlijk dat dat niet kan. Je gaat hier voor vier jaar zitten en die periode maak je af. Maar een leuke kant wat mij hielp om hier wel lang te blijven, waren de mensen. Ik heb me hier echt enorm thuis gevoeld en dat komt door u.

Daarbij wil ook een aantal mensen speciaal bedanken. Allereerst Nicole, mijn commissiemaatje, We hebben heel veel beleefd samen. We hebben alle commissies ongeveer samengedaan. Ik was ook heel blij met je. We gaan binnenkort nog samen wat drinken en ik hoop contact met je te houden. Dat gaat hopelijk, ongetwijfeld, ook lukken. De tweede persoon die ik in het zonnetje wil zetten is Jaap Hollebeek. Ja, je verliet halverwege de commissie M&B. Dat vond ik echt heel

jammer. Ik denk, wat ga ik over je zeggen? Eigenlijk komt het woord “topper” in mijn hoofd. Dus daar hou ik het bij: topper. Als derde Christa Kuiper-Kuijpers. Ik vond, wat zij goed kan, is precies de goede toon aanslaan in het debat. Daar was ik echt jaloers op. Ik zag bij veel mensen toch wel dat ze af en toe toch de plank missloegen. Dat deed ik ook weleens. Dat heb ik jou nooit zien doen. Wat geweldig. En als laatste wil ik al mijn fractieleden bedanken. Nou, ik heb natuurlijk best een moeilijke periode gehad toen er wat gedoe was op Twitter. Mijn fractie ging echt vierkant achter me staan. Daar was ik echt heel blij mee. We zijn ook als fractie echt een heel hechte club geweest. Vier jaar eigenlijk nauwelijks gedoe gehad. Dus ik zou iedereen zo’n fractie toewensen als wij hebben gehad. Voorzitter, ik wil u ook bedanken voor het goede voorzitten. Ik wil alle Statenleden bedanken, ik wil de griffie bedanken en de gedeputeerden. En wellicht zie ik u nog wel terug tijdens een werkbezoek in Hoorn. Ik werk in Amstelveen tegenwoordig. Nou, het was me een waar genoegen en ik hoop straks nog iets met u te gaan drinken, een borreltje of zo.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Jesper, dank je wel. Mooi gesproken.

Dan kom ik bij de heer Steeman, beste Marcel. Als ik drie onderwerpen mag noemen, dames en heren, waar ik bij jou van denk, dan is dat in eerste instantie ruimte voor de fiets, de fiets én de fiets. Dat noemen ze ook wel een scherp profiel. Maar het was wel mooi te zien hoe jij dat profiel ook met Lego tot grote hoogte wist te brengen. Het was ook mooi om te zien hoe jij en je collega Statenlid Terwal elkaar ook vonden in debatten. Ik denk dat dat ook wel heel exemplarisch was.

Maar ik doe jou natuurlijk tekort met deze drieslag, want je bent ook een goede en sterke voorzitter geweest, die zowel streng als coulant kan zijn. Je voelt je in beide rollen comfortabel en je doet het bijvoorbeeld ook, vind ik, met humor. Dat is ook fijn om te zien. Je vond het duidelijk heel leuk om voorzitter te zijn van de commissie Ruimte, Wonen en Klimaat met grote onderwerpen en ook inspraak van veel bewoners.

Je had een vooruitziende blik en voorspelde niet alleen de overwinning van Trump, maar ook hield je in jouw maidenspeech een pleidooi voor werken op afstand, zoals je dat noemde. Je had die maidenspeech zelf het liefst al op afstand gedaan. Nou, dat werd in de coronaperiode wel werkelijkheid, kunnen we zeggen, want we gingen allemaal op afstand werken. En van de digitale vergaderfaciliteiten die er kwamen, wordt tot op de dag van vandaag nog gebruik gemaakt. Zeker ook door de insprekers, zoals je benadrukte in je maidenspeech. Beste Marcel, bedankt voor wat jij hebt gedaan als volksvertegenwoordiger voor de provincie. En natuurlijk nodig ik jou ook uit om nog even gebruik te maken van die mooie microfoon.

De heer **STEEMAN** (D66): Wat dat voorspellen betreft, voorzitter, kunt u mee gaan schrijven aan de volgende kalender, want mijn speech begint met “ik zou er nog op terugkomen dat ik hier liever niet had willen staan”, want dat had ik beloofd in de eerste zin van mijn maidenspeech. Dat was precies wat u net ook zei. Dus dank voor het inkorten van mijn speech. Maar ook vandaag had ik hier liever niet willen staan, maar dat heeft eigenlijk meer te maken met het feit dat afscheid nemen van een grote groep mensen, zoals jullie, met wie ik jarenlang met enorm plezier heb samengewerkt een beetje pijn doet. Ik heb echt genoten, moet ik echt zeggen.

En over “echtgenoten” gesproken, kom ik op het onderwerp van mijn speech. Ik wil vanavond een ode brengen aan het thuisfront. Want we hebben door het digitale vergaderen inkijkjes gehad in huiskamers, in zolderkamers, in werkkasten en zelfs een paar keer een tropisch eiland. En het thuisfront sijpelde soms onze vergaderingen in. Er was wat hondengeblaf. Er kwamen kattenkonten voor de camera, precies ruzie op het moment dat mama aan het woord gelaten werd, liefdevolle kopjes thee en kopjes koffie die vanuit de schimmig verborgen achtergrond werden aangereikt. En ik werd eraan herinnerd dat het ook wel eens een keer gebeurd is dat ik een nachtzoentje kreeg toen ik zelf als voorzitter mijn camera nog aan had staan. Lange dagen, lange avonden. Iedereen in en om Provinciale Staten heeft te maken met een thuisfront dat flexibel moet omgaan met de rare werktijden die we hebben. En ik ben blij dat er zoveel van u in de coulissen nu weleens een keertje aanwezig zijn om dat mee te maken. Want zonder het thuisfront zijn we hier helemaal nergens. Het thuisfront van de bodes, de catering, de bewakers, de regie, de techniek, facilitaire zaken, notulisten en zeker ook tijdbewakers, meneer Köhler, maakte het mogelijk dat hier altijd alles piekfijn in orde was om te kunnen vergaderen. En het

thuisfront van de griffie en de ondersteunende ambtenaren, die het mogelijk maakte dat we hier ook een beetje inhoud hadden om ons tegenaan te bemoeien. Het thuisfront van de gedeputeerden en uw voorzitter, die het mogelijk maakte dat we hier antwoorden of juist geen antwoorden kregen op onze vragen; en dat waren er nogal veel. En natuurlijk het thuisfront van alle politici, die het mogelijk maakte dat wij de inwoners van Noord-Holland een stem konden geven in de besluitvorming van onze prachtige provincie. Het thuisfront van veel meer dan 55 mensen die deze politiek thuis of in Egmond of hier in Haarlem mogelijk hebben gemaakt en een thuisfront dat ervoor heeft gezorgd dat ondertussen de afwas gedaan werd, de hond werd uitgelaten, de kat brokjes kreeg, de hamster niet ontsnapte, de kinderen in bed werden gelegd en dat mijn pyjamaatje klaarlag na een lange commissieavond. Een ode dus aan het thuisfront, waar ik straks graag een groot applaus voor zou willen. Maar een thuisfront dat de aller-allergrootste uitdaging nog voor de boeg heeft, want wat doen normale mensen eigenlijk op een maandagavond? Voorzitter, mag ik via u een applaus vragen voor dat thuisfront?

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Jorrit, geachte heer Carton, jij vond – en volgens mij vind je het belangrijk – dat er meer jonge mensen in de Provinciale Staten komen. En daar heb je zelf een bijdrage aan geleverd, want toen je werd geïnstalleerd als Statenlid voor de Partij van de Arbeid was je met je 27 jaar best relatief jong. Maar ook daarvoor was je al politiek actief voor deze partij. Eerst bij de Jonge Socialisten en daarna als commissielid bij de lokale afdeling in Heemskerk. Maar je hebt ook stagegelopen bij de Tweede Kamerfractie van de PvdA en werkte je mee aan de landelijke campagne in 2017. En wellicht dat je daarom zoveel rust uitstraalt? Want we hebben je leren kennen als een coöperatief Statenlid. Je was lid van de commissie Economie, Financiën en Bestuur, Mobiliteit en Bereikbaarheid, en van de Rekeningencommissie. Het was altijd fijn om jou erbij te hebben. Dus Jorrit, dank voor wat je hebt gedaan als volksvertegenwoordiger voor de provincie Noord-Holland. Natuurlijk wensen we jou heel veel succes en voor jou gelegenheid om ook ons nog even toe te spreken.

De heer **CARTON** (PvdA): Dank, voorzitter. Graag sta ik bij deze gelegenheid even stil bij een bijzondere plek in Noord-Holland, een thuis waar je jezelf kan zijn en waar er altijd iemand is die naar je luistert. Een plek waar voor iedereen de koffie klaarstaat voor een buurtgenoot tot familie. En thuis, zoals ik hoop dat er voor elke inwoner in Noord-Holland mag zijn. En wat is deze plek dan voor mij? Hier woont mijn oma. Ze is hier vanavond aanwezig. Ze zit hier in de zijzaal. En als politici moeten we scherp blijven om te waarborgen dat wij als provincie ook een thuis blijven, zoals bij mijn oma thuis. Daarom was ik altijd scherp op de betrokkenheid van inwoners bij ons beleid en de verantwoording op onze doelen. En zo eenvoudig is het allemaal niet. Lastige dossiers voor de komende vier jaar liggen de Statenleden alweer te wachten: de beschikbaarheid van voorzieningen, toegankelijkheid van het openbaar vervoer en een gezond en schoon milieu. Als ik terugkijk naar de laatste vier jaar ben ik trots op wat we met de PvdA-fractie hebben bereikt. En ik kan wel zeggen dat ik hierop vaak ben doorgezaagd aan de keukentafel bij mijn oma thuis. Maar los van de resultaten ben ik blij dat mijn fractie altijd die fijne thuisplek was voor onze inwoners tijdens alle keren dat wij als fractie overal in de provincie op bezoek waren om te luisteren. Het liefst was ik hiermee doorgegaan de komende vier jaar, maar helaas is het voor mij nu even tijd om bij te komen. Uiteraard ga ik jullie allemaal heel erg missen, maar mijn lieve fractiegenoten nog heel veel meer. Jullie waren voor mij altijd die fijne thuisplek en maakten mijn tijd hier in de Provinciale Staten van Noord-Holland helemaal compleet. Mijn wens is dat we blijven werken aan een Noord-Holland waar iedereen zich gelijkwaardig voelt en erbij hoort. Een thuis, zoals bij mijn oma. Dit is geen taak die je kan afstrepen om vervolgens achterover te leunen. Het vraagt continu onze aandacht. Laten we er dus met elkaar voor zorgen dat Noord-Holland altijd een thuis blijft voor iedereen. En mocht dit niet zo zijn, reken er maar op dat ik dan hier met mijn oma sta om in te spreken. Dank jullie wel.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Met dank ook aan je collega's. Dank jullie wel. Het lijkt wel een soort prijsuitreiking, hè?

En dan roep ik nu naar voren Statenlid Dulfer, de heer Jensen, mevrouw Kuiper en de heer Van der Maas.

En dan begin ik met Statenlid Dulfer, beste Wiegert. Je bent een actief natuurliefhebber en vooral een waterman: je zeilt en je duikt graag. Maar je houdt ook van bevroren water, vooral om erover te schaatsen. Je straalt rust uit, maar tegelijkertijd was je toch ook wel een zeer actief Statenlid. Je was lid van de commissie Economie, Financiën, Bestuur, van de Rekeningencommissie, van de commissie Evaluatie Commissaris – en dat heb ik geweten – en van de werkgroep Willem Arondéuslezing, waarmee je hebt bijgedragen aan een aantal boeiende lezingen. Recent heb je als lid van de Rekeningencommissie deelgenomen aan de interviews met de inschrijvers bij de aanbesteding van de accountantsdiensten. Je was ook lid van de raadstafel van de Metropoolregio Amsterdam, waarover je ook het woord voerde in deze Staten. Jij schroomt niet om een onderwerp van de C- naar de B-agenda te halen, zoals je onlangs ook bij de beëdiging van de zusterrelatie met de provincie Shandong hebt gedaan. En om goed geïnformeerd te zijn, wil je ook graag weten wat de achterliggende redenen zijn. Inhoudelijk zette jij je vooral in voor duurzaamheid en circulaire economie. Gelet op al die bezigheden in de Staten, zou ik bijna denken dat de zachte winters jou tijdtechnisch gezien goed pasten. Beste Wiegert, we nemen afscheid van jou en wellicht komen er nu meer momenten om de ijzers onder te binden. We moeten wel weer wat winters krijgen. Maar in ieder geval heel erg bedankt voor jouw bijdrage aan de provincie Noord-Holland. Dankjewel.

Beste Eric, de heer Jensen, je begon als Statenlid voor Forum voor Democratie en sinds februari 2021 ben je lid van de JA21-fractie. Je maakte deel uit van de commissie Mobiliteit en Bereikbaarheid, van de Rekeningencommissie en van de commissie Ruimte, Wonen en Klimaat. En van deze laatste commissie was je bovendien plaatsvervangend voorzitter. Je zat vorig jaar onder andere de vergadering voor met de inhoudelijke behandeling van de Regionale Energiestrategieën, waarop een week eerder zestig insprekers het woord voerden. En, zoals mevrouw De Vries bij de afscheidsbijeenkomst van de commissie benoemde, paste de rol van voorzitter jou goed. Je bracht rust en straalde dit ook uit. Wellicht misschien ook een beetje heeft jouw ervaring als docent daar ook een beetje meespeelde. Ik heb me door de griffie laten influisteren dat het heel fijn was en dat ze altijd een beroep op jou konden doen om in te springen onder andere ook als voorzitter, en dat de verschillende commissieadviseurs die jou daarbij ondersteunden ook heel prettig met je hebben samengewerkt. Op verzoek was je ook bereid om mee te doen aan verschillende jongerenactiviteiten. Beste Eric, veel dank daarvoor. En uiteraard ook voor jouw inbreng bij de commissie- en Statenvergaderingen. Ik nodig je uit om nog even het woord te nemen.

De heer **JENSEN** (JA21): Voorzitter, toen ik vier jaar geleden begon aan mijn termijn als Statenlid deed ik dit vanuit een bepaalde overtuiging. Maar ook omdat in mijn familie dienstbaarheid een belangrijke waarde is. Dienstbaar aan de samenleving vanuit de zorg, het onderwijs of de politiek. Ik ben ongelooflijk trots dat wat dat betreft ik een bescheiden bijdrage heb mogen leveren in deze Staten. Graag had ik dit nog langer willen doen, maar met net zoveel plezier keer ik terug voor de klas – wat eerlijk gezegd toch net iets leuker is. Sterker nog, morgen sta ik gewoon weer mijn ding te doen daar.

Het is voor mij een boeiende vier jaar geweest waarin ik veel heb geleerd. Het scheelt dat het mij makkelijker werd gemaakt. Ik wil dan ook de griffie en alle andere ondersteuners bedanken, maar in het bijzonder Mariëtte van Bohemen zonder wiens charme en kundigheid de commissie Mobiliteit een stuk minder prettig zou zijn. En Monique van Schagen, die altijd regelde dat er nog een bord eten voor me stond als ik weer wat later was en altijd snel reageerde op vragen en verzoeken. Ook dank ik u, voorzitter, voor uw geduld, uw hoffelijkheid en humor. Dit maken de soms lange PS-vergaderingen een stuk prettiger en ik vermoed dat u uw roeping in het onderwijs hebt gemist als ik zie hoe u 55 leden in het gareel weet te houden soms. Aan mijn collega-Statenleden, ongeacht aan welke kant van de politieke streep. Jullie wil ik zeggen dat het mij een waar genoegen was. Ik heb het altijd als een warm bad ervaren. Ik ga vooral deze prachtige zaal missen en ook mijn zeteltje die ontzettend lekker zit, moet ik zeggen.

Het is een raar idee dat ik straks niet meer lid ben van dit gezelschap waar ik over het algemeen prettig mee heb samengewerkt. In het bijzonder – hij is al vaker genoemd – Jaap Hollebeek. Generatiegenoot, maatje, politiek op een heel andere lijn dan ik, maar dat heeft geen seconde onze relatie in de weg gezeten. Klaas-Jeroen Terwal, rechtse houwdegen, net zoals ik. Wat hebben wij een lol gehad, of wat heb ik een lol gehad, als ik vooral zag hoe jij en Marcel de

degens gingen kruisen. Süleyman Koyuncu, Amsterdammer net als ik. Dat bindt ons altijd. Iedereen in dit Huis probeert op zijn manier Noord-Holland beter te maken. Over de politieke ideeën kun je van mening verschillen, maar ik heb waardering voor de manier waarop dit hier over het algemeen gebeurt. Hard op de inhoud, zacht op de relatie. Ik hoop dat dit voor de volgende vier jaar voor degenen die hier verder gaan, ook bij jullie zal blijven.

Maar ja, ik baal er eigenlijk van dat Marcel het al gezegd heeft, bovenal een woord van dank aan mijn vrouw en kinderen die de afgelopen vier jaar zonder morren zich altijd aanpassen aan commissies, werkbezoeken, online overleggen, BOT-overleggen, technische briefings, PS-vergaderingen, partijbijeenkomsten, enzovoort. Zonder jullie geduld en ondersteuning had ik dit niet kunnen doen. Maar aan alles komt een eind. Dus jongens, papa is weer wat vaker thuis.

Bovenal tot slot een woord ook nog van dank aan mijn fractiegenoten. Jongens, wat een avontuur was dit waar we samen aan zijn begonnen. Ik had dit voor geen seconde willen missen. We waren een hecht team, We hebben ups en downs gehad, veel frustraties, kleine succesjes hier en daar. Maar wat heb ik ontzettend gelachen met jullie. Niet normaal meer. Ik kan me geen betere club mensen bedenken waar ik dit mee had willen doen. Ik wens jullie alle succes. Ik ga ervan uit dat ik jullie sowieso nog wel terugzie op zijn minst als gedeputeerde of iets dergelijks. Ik wens iedereen hier een verdere heel goede voortzetting van de komende Statenperiode. Maak Noord-Holland nog wat beter dan het al is, want we mogen trots zijn op onze provincie. Dank u wel.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Eric, dank je wel. Mooi gesproken.

Christa, mevrouw Kuiper, ja, het is eigenlijk al een beetje net gezegd, maar met jouw bestuurlijke ervaring was je de afgelopen vier jaar inhoudelijk sterk, scherp, maar tegelijkertijd ook aimabel. Ervaren, want je werkt al heel lang in het openbaar bestuur en je was onder andere twaalf jaar wethouder voor de gemeente Heemstede. En de gezamenlijke vergaderdag van de commissie Economie, Financiën en Bestuur, en Mobiliteit en Bereikbaarheid vond je misschien soms wat lang, maar het had geen invloed op jouw actieve inbreng. Je was altijd goed ingelezen en bereid ook om zitting te nemen in een werkgroep. Onder andere als lid van de werkgroep Willem Arondéuslezing heb je zo ook bijgedragen aan een aantal prachtige lezingen. Jouw alertheid leidde bij de behandeling van het iMPI zelfs tot een amendement, omdat een gedeelte van de voordracht niet was opgenomen in het ontwerpbesluit. Ik heb Jeroen Olthof weleens horen zeggen: ik denk dat ik haar maar in ga huren om het iMPI voortaan even door te lezen en kritisch te kijken voordat het naar de Staten gaat.

In een interview Statenlid in beeld vertelde je dat Haarlem met haar lange historie jouw mooiste plek is in Noord-Holland. Je bent vanuit Heemstede ook verhuisd naar het centrum van onze provinciehoofdstad. Wellicht komen we je daar nog weleens tegen.

Beste Christa, je vond het een voorrecht om in Provinciale Staten een bijdrage te kunnen leveren in Noord-Holland en ook aan haar inwoners. En ik wil je daar ontzettend voor bedanken. Ik wil ook jou graag de gelegenheid geven ons nog even toespreken.

Mevrouw **KUIPER-KUIJPERS** (CDA): Ja, voorzitter, dank u wel. U memoreerde dat ook al in het begin: ik kan me gewoon niet voorstellen dat dit de afscheidsvergadering is, want het voelt als gisteren dat we geïnstalleerd werden hier. Dus de tijd is heel snel gegaan. Ik wil ook toch van de gelegenheid gebruikmaken om een aantal mensen te bedanken. En ja, mijn dank begint allereerst bij onze CDA-fractie. Ik heb een geweldige tijd met jullie gehad. We hebben heel veel gelachen, maar ook heel veel gedebatteerd en steeds geprobeerd het CDA-geluid te laten horen. En dat allemaal onder de bezielende leiding van Dennis Heijnen, die het zeker in het begin niet makkelijk heeft gehad met al die dames in zijn fractie. Maar hij heeft het overleefd. Je bent een waar boegbeeld geweest. Ik wil je danken voor het vertrouwen wat je in mij en in ons hebt gehad. Je was een fantastische fractievoorzitter. Een fantastisch mens.

En ja, als je Statenlid bent, dan heb je niet zo veel ambtelijke ondersteuning; om niet te zeggen: helemaal niet. Je bent ook heel erg afhankelijk van Gedeputeerde Staten en van de gedeputeerden daarin. En ja, zoals u al aangaf, ik ben lid geweest van de commissie Mobiliteit en

Bereikbaarheid en van de commissie Financiën. Vanuit daar wil ik toch een bijzonder woord van dank richten aan de heer Olthof voor de samenwerking de afgelopen jaren. Ik heb met heel veel plezier de commissies gevolgd en daar was u voor een groot deel debet aan. Heel kundig, heel snel, allerlei dossiers opgepakt, maar ook ruimte biedend aan ons, waardoor we ook met elkaar tot een iMPI zijn gekomen. Gelukkig ook met humor en met een goede toonzetting. Een leuke, heel fijne tijd om op terug te kijken. En ja, dat geldt eigenlijk ook voor mevrouw Kocken, die zeer recent het stokje heeft moeten overnemen toen mevrouw Pels afscheid van ons nam. Nou, chapeau, zoals u in een heel korte tijd toch heel veel dossiers heeft overgenomen en u ons toch ook met een heel grote mate van zekerheid er weer doorheen heeft geleid. Dank daarvoor. En ook alle ambtenaren dank ik, want we zijn afhankelijk van hun stukken en hun informatie. Ik vind dat we hier in dit Huis een heel mooi en goed kundig apparaat hebben, waar we met zijn allen heel trots op mogen zijn.

En onze voorzitter, ja, de commissaris, u gaf het zelf al aan: het is geen makkelijke periode geweest. We zijn door die COVID heen gegaan. We hebben met elkaar in inderdaad enorme zalen gezeten. We hebben lang met elkaar vergaderd. En als ik een nachtmerrie heb, dan denk ik nog aan het stemmen tijdens die digitale vergaderingen, want dat waren voor mij toch niet de meest makkelijke momenten in het leven. Maar ook daar zijn we weer goed doorheen gekomen. En de reden waarom dat toch allemaal ook in goede banen is gegaan, is ook dankzij onze griffie onder leiding van mevrouw Bolt. En ik zeg weleens: het is een team, een dreamteam, wat je kan hebben en dat geldt voor jullie allemaal. En bijzonder ook de commissiegriffiers. Geweldig, zoals de vergaderingen werden begeleid. Maar ook onze werkbezoeken. We wisten altijd, we komen altijd in de goede bus en we komen altijd weer veilig thuis en we krijgen altijd een fantastisch hapje en drankje. Zo zijn er vele voorbeelden, maar ik heb maar drie minuten. Dus ik moet het inkorten. Maar ja, echt geweldig.

En ja, tenslotte, voorzitter, met pijn in het hart ga ik ook van deze collega's afscheid nemen. Het is me echt een voorrecht geweest om met jullie de afgelopen vier jaar de publieke zaak van Noord-Holland te mogen dienen. We hebben gezien, we hebben inhoudelijke verschillen van elkaar, maar we hebben het allemaal in een goede verstandhouding met elkaar gedaan. Allemaal in de wetenschap dat wij het uiteindelijk niet voor onszelf doen, maar voor al die inwoners, voor al die mensen die van de provincie afhankelijk zijn. En ik wil dan ook bij deze iedereen die afscheid neemt en een heel goede en fijne toekomst wensen. En degenen die morgenavond weer in deze bankjes mogen zitten, die wens ik een heel fijne Statenperiode toe, succesvol. En ik hoop dat jullie daar net zoveel plezier in zullen hebben als ik de afgelopen vier jaar heb gehad. Ik dank jullie uit de grond van mijn hart. Dank u wel.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Ja, dankjewel, Christa.

Dan gaan we nu naar de VVD-voorman. De heer Van der Maas, Erik. Beste Erik, je was al jarenlang betrokken bij de VVD bij de partijraad, het regiobestuur en de lokale kandidaatstellingscommissies, voordat je eigenlijk de grote overstap maakte naar de provinciale politiek. Vier jaar geleden, na de verkiezingen, stond je ook als onderhandelaar mede aan de basis van het coalitieakkoord Duurzaam doorpakken en de coalitie van GroenLinks, VVD, D66 en PvdA die dus de afgelopen zittingsperiode aan het roer heeft gestaan van het provinciebestuur. Jouw maidenspeech bij de actualiteit, dat was de betrokkenheid van de provincie bij de Formule I, die sprak je eigenlijk best relatief laat uit. Maar daarmee gaf je ook jouw fractiegenoten als fractievoorzitter de kans om in eerste instantie in de schijnwerpers te staan in deze Staten. Maar toch liet je ook regelmatig van je horen, zoals bij de Algemene Beschouwingen en het referendumverzoek over de Regionale Energiestrategieën. Als fractievoorzitter nam je geregeld deel aan het presidium. En ja, het Statenwerk – en dat is ook weleens goed om dat te zeggen – is best tijdrovend en net als voor anderen soms ook best lastig te combineren met een drukke baan. Daarom gaan we van jou vandaag afscheid nemen. En ja, misschien ook voor jou weer wat meer tijd om eens lekker uit te waaien in je woonplaats Bergen aan Zee. Erik, dank voor jouw inzet in deze Staten. En natuurlijk nodig ik jou ook even uit om naar het spreekgestoelte te gaan aan mijn linkerzijde.

De heer **VAN DER MAAS** (VVD): Ja, vier jaar VVD-fractievoorzitter in de periode 2019-2023. Toen ik daaraan begon, toen zeiden de mensen om mij heen, mijn vrienden die zeiden: waar begin je in godsnaam aan, provinciale politiek; dat is toch helemaal niet leuk, dat is toch helemaal niet spannend? Maar wat een wilde rit was dit eigenlijk. We begonnen met de stikstofcrisis. We hebben in onze fractie verloop gehad, mag ik het zo omschrijven? Soms ongewenst, soms gewenst. Ja, ja. Zo gaat dat. We hebben corona gehad. In corona hebben we ook vervolgens – wat voorzitter al gezegd heeft – 110 miljoen ter beschikking gesteld voor mooie dingen in de provincie. Daar ben ik erg trots op dat we dat hebben kunnen bereiken, dat we dat als Staten hebben gedaan. Dat is ook het gevoel dat overheerst. Trots. Trots op. De oppositie die de coalitie scherp heeft gehouden. Trots op de coalitie die het daadwerkelijk ook vier jaar heeft volgehouden. Ik kan u verzekeren dat achter de schermen daar met enige regelmaat toch wel aan gewerkt moest worden. Maar ik heb die samenwerking echt als prettig ervaren. De samenwerking met de griffie en met de ambtenaren was heel prettig. De samenwerking met de voorzitter was heel prettig. Een zachte hand, soms een strenge hand, maar wel op een manier waarop het debat heel goed vormgegeven kon worden. Dus dat is heel goed. En ik wil Gedeputeerde Staten zeer hartelijk danken voor de samenwerking.

Maar ik wil vooral mijn fractie heel hartelijk danken. We hebben echt een flinke rollercoaster meegemaakt. We hebben veel discussies gehad, maar we hebben inderdaad ook heel veel gelachen. Dat is ongelooflijk belangrijk geweest voor mij. Naast al het werk dat wij doen, is dat zo belangrijk, want anders hou je het gewoon niet vol. Dus hartelijk dank aan iedereen. En degenen die doorgaan: ik wens jullie veel succes.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Dank jullie wel.

Dan zou ik nu naar voren willen roepen: mevrouw Kapitein, mevrouw Nanninga, Statenlid Zaal en mevrouw De Vries. Ik weet niet, Annette, of jij misschien een stoel erbij wil hebben? Zo. En met jullie welnemen, begin ik met Annette, want dan kan je ook snel weer gaan zitten. Dat is denk ik wel het verstandigst.

Geachte mevrouw De Vries. Maar ik zeg toch: beste Annette. Nadat je al jarenlang politiek geëngageerd was, heb je je vier jaar geleden kandidaat gesteld voor de Provinciale Staten van Noord-Holland. Je kwam in 2019 met heel veel voorkeurstemmen in deze Staten voor de PvdA. Jij hecht belang aan werkbezoeken, contacten, gesprekken met de mensen in Noord-Holland. En hier in de Statenzaal ging je dan ook graag in gesprek met jongeren bij de jeugddebatten van de Nationale Jeugdraad. Juist voor een politicus zijn die contacten van belang. Maar vanwege de coronamaatregelen kon het helaas vaak niet doorgaan. Welbespraakt, goed ingelezen, zette je je in voor jouw aandachtsgebieden: het klimaat, de energietransitie en betaalbare woningen. En je was de afgelopen jaren ook vaak aanwezig bij de uitreiking van de Ribbius Peletierpenning. En omdat je dicht bij het provinciehuis woont, heb je in de coronatijd veel opgetreden als lid van de Commissie Geloofsbrieven. Een beetje misbruik van gemaakt. Maar ook was je de tweede vicevoorzitter van deze Staten. Naast jouw activiteiten als Statenlid was je ook nog eens actief in diverse besturen op het gebied van cultuur en gezondheidszorg.

Beste Annette, we gaan afscheid van je nemen. En ja, wellicht dat er nu wat meer tijd komt voor theater, voor lezen, voor vrienden, voor familie. Maar in ieder geval heel veel dank voor wat jij hebt gedaan voor de provincie Noord-Holland. En ook jou nodig ik uit, als je daar behoefte aan hebt, om ons nog even toe te spreken. En in tegenstelling tot de anderen zou ik voorstellen dat je daarna gaat zitten, als je het goed vindt.

Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): Ja, leuk om hier nog één keer voor u te staan en u nog een keer diep in het ogen te kunnen kijken. Ik maak graag van deze gelegenheid gebruik om mijn collega-Statenleden, in het bijzonder mijn mooie fractiegenoten, de leden van Gedeputeerde Staten, de medewerkers van de griffie, alle ambtenaren, te bedanken voor de fijne samenwerking de afgelopen vier jaar. Het was een boeiende, soms ligt frustrerende periode. Boeiend vanwege de actuele onderwerpen die we hier hebben behandeld en boeiend door de vele mensen die ik heb mogen ontmoeten ondanks, ja, twee jaar corona, die het inderdaad wat moeilijk maakte.

Ik ben blij dat we elkaar in deze zaal steeds respectvol hebben behandeld. Waar het ook om ging: agree to disagree. Prima. Maar wel altijd met respect. Hierdoor hebben we ook echt zaken kunnen doen, dingen kunnen bereiken. Zowel als coalitie, maar vooral ook in samenwerking met de oppositie. Die verbinding is en blijft heel belangrijk. Ik wens de nieuwe Staten vier mooie, boeiende jaren toe en vooral een goede collegiale omgang. Luister niet alleen naar het luidste geluid. Luister naar elke stem in de provincie. En vergeet ook niet vooral af en toe humor in deze zaal te brengen, mede dankzij de commissaris. Ik had de afgelopen vier jaar voor geen goud willen missen.

En overigens, voorzitter, ben ik en blijf ik van mening dat anderhalve graad maximale opwarming van onze aarde het streven moet blijven. Het klimaat verandert. Waarom wij niet, in het belang van uw en mijn kinderen? Voorzitter, met deze hartenkreet sluit ik graag af. Dank u.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Dank je wel.

Beste Arja, mevrouw Kapitein, na de verkiezingen van 2019 kwam je voor D66 in Provinciale Staten van Noord-Holland. Je was lid van de Statencommissie Natuur, Landbouw en Gezondheid. En ja, daar was het Natuurnetwerk een van jouw speerpunten. Ook was je lid van de commissie Economie, Financiën en Bestuur en van de Rekeningencommissie, waarvan je ook plaatsvervangend voorzitter was. In 2020 werd je door Provinciale Staten ook benoemd als plaatsvervangend lid van het algemeen bestuur van het Waddenfonds. En samen met Bas de Wit van de VVD heb je een initiatiefnota opgesteld en ingediend over bedrijfsopvolging in de agrarische sector. En die werd ook aangenomen. Maar ook wilde je meer aandacht voor burgerparticipatie bereiken en burgers ook betrekken bij het beleid en de uitvoering. Met de uitgangspunten voor burgerparticipatie, die deze Staten vorig jaar hebben vastgesteld, is daar nu een mooi kader voor. Beste Arja, dank ook voor wat jij hebt gedaan voor Noord-Holland. En uiteraard nodig ik jou ook uit om ons nog even toe te spreken.

Mevrouw **KAPITEIN** (D66): Ja, graag wil ik ook nog even wat zeggen. Ik wil wat zeggen, omdat ik het lidmaatschap van Provinciale Staten de mooiste politieke functie vind die ik ooit gedaan heb. En ik heb er nogal wat – behalve landelijk – maar wel bij ons in de gemeente en in de regio de afgelopen tientallen jaren gedaan. Maar dit is echt heel mooi. Het is inderdaad zo dat niet iedereen weet hoe leuk en hoe mooi dit werk hier is in de Provinciale Staten. Het is inhoudelijk super interessant. Als je Statenlid bent, überhaupt als politicus, dan denk ik dat je een keuze moet maken van waar je accent ligt. Ligt je accent op resultaten behalen of ligt je accent op zichtbaarheid? Dat laatste is het makkelijkste. Dat is een kwestie van gewoon wat roepen, wat mooie ideeën, zorgen dat je veel in de publiciteit komt. Dan kan je een heel mooie zichtbaarheid bereiken. Resultaten halen is veel moeilijker. Daar heb je namelijk anderen voor nodig en dan moet je samenwerken met anderen. En dan moet je niet jezelf constant op de borst staan. Want zodra je dat doet, dan verlies je je kracht om resultaten met elkaar te bereiken. Ik vind dat wij hier de afgelopen vier jaar met elkaar, dankzij jullie, heel mooie resultaten hebben behaald. Ik wil er toch een paar even benoemen.

Ik ben bijvoorbeeld heel erg trots op onze Voedselvisie die hier ligt met hoge ambities voor 2030 en heel goede, inhoudelijke kanten van waar we naartoe willen gaan met elkaar. Ik ben heel trots op hoe we met de NNN omgaan en met de veenweiden. Daar ben ik heel kritisch over geweest, en meerderen met mij samen. Maar er zijn wel hele belangrijke stappen genomen en er ligt echt een heel mooie basis nu voor de PPLG waar we mee bezig zijn. De commissaris noemde al de burgerparticipatie. Ook heel belangrijk om mee door te gaan, de tien uitgangspunten die er liggen. Bij de financiën wil ik toch ook even noemen, toen ik vier jaar geleden hier begon, schrok ik van het oordeel van de accountant over de financiën hier in de provincie. In een paar jaar tijd is dat helemaal omgedraaid naar heel degelijke processen, een leesbare begroting en een heel mooie beleidsindicatoren met nog meer kans op verbetering, zodat de Statenleden daar steeds meer grip op kunnen krijgen. We hebben mooie nieuwe MRA-processen. En wat ik wel het allermooiste vind wat we gedaan hebben, is het verhogen van het kredietplafond voor de strategische grondaankopen. En dat is meteen het bruggetje naar de volgende periode, want er moet heel veel gebeuren hier in de Staten de komende tijd. Ik denk dat de rol van de Staten echt een heel andere gaat worden dan wat die de afgelopen vier jaar is geweest. De opgaven die wij

hebben, zijn zo gigantisch groot. Daar moeten we alles voor gaan doen. Als we nu luisteren naar de regering, dan zegt die op dit moment – en misschien is dat ook de conclusie waar ze vanavond mee gaan komen –: laten we nou in godsnaam beginnen. Nou, wij doen dat hier in Noord-Holland. Door het verhogen van het kredietplafond kunnen we concreet van start met de PPLG's. Dat vind ik ongelooflijk belangrijk en daar kan ik heel trots op zijn dat we dat doen met elkaar.

En als ik dat zeg "ik ben er trots op", ik heb er een kleine bijdrage aan kunnen leveren, maar we doen het vooral met elkaar. We doen dat met alle Statenleden hier, met de coalitie. En ik wil toch een paar mensen even noemen met wie ik echt heel erg mooi heb samengewerkt: Rien, Bas en Gert-Jan. Wat waren wij een mooi team met elkaar. We komen van vier verschillende partijen, maar we zouden bijna samen één politieke partij kunnen beginnen. Ik wil ook de oppositie bedanken voor hun inspiratie. Hun niet aflatende energie om hun ideeën, die anders waren dan wat wij hadden, naar voren te brengen. Dat gaf veel kleur aan het debat en dat zette je gewoon aan het denken.

Ik wil ook het college bedanken. Ilse- Sorry, gedeputeerde Zaal. Een kanjer van een gedeputeerde, volgens mij. Gedeputeerde Rommel, de open houding om altijd op een open manier met ons in gesprek te gaan is zo ongelooflijk prettig om mee samen te werken. En ik heb ook te maken gehad met gedeputeerde Pels en gedeputeerde Kocken die hun ontzettend degelijke werk gedaan hebben bij financiën en hun open houding erbij. Nou, dat kunnen zij ook alleen maar doen, omdat ze een heel sterke organisatie achter zich hebben. Dus ook dank aan de ambtenaren. Dank ook aan de griffie voor de heel professionele manier van werken en dat wij ook zo probleemloos konden werken. En de voorzitter, voor de leuke manier waarop u het gedaan hebt. Maar er zijn meer mensen die ik eigenlijk zou moeten bedanken. Die zijn hier nu niet. Als ik denk aan de vele D66-afdelingen die mij ondersteund hebben in West-Friesland, in de Noordkop, op landbouwgebied, op MRA-gebied, ook nog in het begin op recreatiegebied of als we praten over eventuele fusies van gemeentes. De achterban van ons, die wil ik met name toch even noemen als dank daarin. Nou, dat komt aan het einde.

Ik wens degenen die nu doorgaan heel veel succes met juist de nieuwe rol die er is. Ik hoop jullie nog tegen te komen vanuit mijn nieuwe rol, want ik laat de transitie op landbouwgebied niet los. Dank u wel.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Mevrouw Nanninga, beste Annabel. Bij de vorige verkiezingen- Nee, ze blijft nu ook staan. Ja. Om jou te steunen. Bij de vorige verkiezingen was je lijstduwer, maar je bent met voorkeurstemmen gekozen. En je besloot ook om jouw zetel in te nemen. Overigens, nu had je weer zoveel voorkeurstemmen. Je was tegelijktijdig Eerste Kamerlid, gemeenteraadslid en fractievoorzitter in Amsterdam en ook nog eens Statenlid in Noord-Holland. "Hoe doet ze het allemaal?", zal menigeen gedacht hebben. Maar je verzocht de Staten ook nog eens bij jouw maidenspeech – dat ben ik niet vergeten – om kritisch te zijn, om het debat te voeren en om te interrumperen. En je ging ook kritisch van start. Maar ik denk toch dat je de afgelopen jaren zo nu en dan ook je aandacht hebt moeten verdelen over die verschillende bestuurslagen en daarnaast natuurlijk ook nog de interne partijverantwoordelijkheid. Het waren vooral ook jouw leden van jouw fractie die veel aan de debatten hebben deelgenomen. Maar ik denk ook dat jouw politieke ervaring, die al vier jaar geleden met Forum voor Democratie begon, goed van pas gekomen is in jouw fractie. Het ziet ernaar uit dat je ook een beetje zo'n mentorrol had, denk ik, in jouw fractie. Dat was in Forum, maar dat was zeker ook bij JA21.

Beste Annabel, ik wil jou ontzettend bedanken voor jouw inzet. Veel succes ook in de komende periode, want jij zal nog steeds politiek actief blijven en zijn. Dank je wel. Heb jij behoefte om wat te zeggen? Ja, maak er gebruik van. En je weet het, we zullen je kritisch interrumperen en het debat niet schuwen.

Mevrouw **NANNINGA** (JA21): Ja, zo weinig heb ik hier gesproken, dat ik het knopje nog even moeten zoeken. Maar goed, nee. Nee, dan doe ik het maar even. Ik ben er nou toch. Nee, dank voor deze woorden. Ja, ik moet zeggen dat inderdaad, wat de voorzitter- Ik ben niet geëmotioneerd, hoor, jongens. Ik heb gewoon een soort allergisch dingetje voor die tulpen hier.

Ik ben niet zo'n natuurmens. Als dat te dichtbij komt, dat groen, dan sla ik helemaal dicht. Anyway. Ik was inderdaad hier met voorkeurstemmen gekozen. Dus ik was daar wat door overrompeld en destijds toch besloten om dan ook die zetel in te nemen in die fractie. En eigenlijk kwam de boel wat mij betreft pas echt tot bloei en op stoom na vertrek uit hun partij, waar de situatie niet houdbaar meer was voor verstandig denkende mensen. En van daaruit, wat de voorzitter zei, ik wil niet- Zonder valse bescheidenheid: mijn rol is inderdaad meer op de achtergrond ook voor mijn fractiegenoten. De duinkonijnen van Köhler hadden veel ruimte nodig. De fantastische landbouwbijdrages van Ivo Mantel. Nou ja, de energieke aanval op de energietransitie van Daniël, dat was het vlaggenschip van onze fractie. Ik ben heel blij daaraan te mogen hebben bijgedragen. Dat wil niet zeggen dat ik het Statenwerk hier niet zie voor wat het is en waardeer. En ook, dat is al heel vaak genoemd, de ondersteuning, de gedeputeerden, de griffie, de bodes, noem het allemaal maar op, die natuurlijk heel veel dank. Maar ook alle Statenleden ook van alle partijen. Het is wel leuk dat de spreekster voor mij nog even pardoes het bestaan van een partijkartel bevestigde, dat ze wel met zijn allen één fractie konden gaan worden. Nou, dat dachten wij al. Dus doe dat vooral. Ik bedoel, samensmelting is ook weer eens wat anders dan een afsplitsing. Dat is ook weleens leuk. Ga er zo lekker mee voort met zijn allen. U bent wel van mij af. De voorzitter liet het eigenlijk heel dreigend boven de markt hangen, maar ik heb nu wel dat formuliertje getekend dat ik nu deze ronde mijn zetel niet ga innemen hier. Het wordt echt tijd voor heel goeie, nieuwe mensen die namens JA21 hier komen te zitten.

Tot slot nog twee aanbevelingen. Een aan de voorzitter. Natuurlijk heel veel dank voor zijn kundige en humorvolle voorzitwerk, ook vooral tijdens die pandemie dat het allemaal achter een schermpje moest. Wel een tip. Als we zeggen dat we tien minuten schorsen, ga dan ook tien minuten schorsen. En als je denkt dat je twintig minuten nodig hebt, schorst dan ook twintig minuten. Maar dat is ook aan de gedeputeerden natuurlijk.

En nog een tip: doe iets aan die verschrikkelijke lampen hier. We zitten hier in zo'n prachtige zaal. Ik voelde me hier ook meteen thuis. En dan met het wapen van mijn geboortestad zo boven ieders neus. En dan hangt er hier iets- Het ziet eruit alsof de hond een zak knikkers heeft opgegeten en een bosje ijzerdraad en dat dan heeft uitgekotst. En wat er dan uitkomt, daar maak je die lampen van. Heel erg zonde. Mooie kroonluchters. Ik dank u allen voor uw tijd.

De **VOORZITTER**: Mag ik interrumperen, voorzitter?

Mevrouw **NANNINGA** (JA21): Ja. Dank u wel. En tot ziens.

De **VOORZITTER**: Nou, meneer Nanninga- Mevrouw Nanninga. Ja, moet ik "mens Nanninga" zeggen? Dat klinkt ook zo onaardig. Maar u heeft u weer onsterfelijk gemaakt. Dank u wel. Desalniettemin toch veel succes ook in de toekomst.

En dan komen we bij Statenlid Zaal, beste Robert. Ja, jij kende de Noord-Hollandse politiek eigenlijk al goed vanuit de tijd dat je directeur was van RTV Noord-Holland. Dat heet nu NH Media. Zeer actief ook tijdens de verkiezingen geweest en mooie reportages gemaakt. Het was fijn om te zien hoe ze de provinciale politiek aan het volgen zijn. Maar ook volg je de Statenvergaderingen met plezier, want je vindt de inhoud en het gesprek altijd interessant. En je wil ook een bijdrage leveren aan de samenleving. Als volksvertegenwoordiger voor Noord-Holland zat je volgens mij daarvoor op de goede plek. Onder meer als lid van de commissie Economie, Financiën en Bestuur en naast jouw Statenwerk was je ook betrokken bij verschillende maatschappelijke organisaties. Je bent onder andere directeur van Takecarebnb, een organisatie die gastgezinnen zoekt waar statushouders kunnen logeren en kunnen inburgeren. En het afgelopen jaar was je ook zeer actief met het organiseren van de particuliere opvang door het koppelen van Oekraïense vluchtelingen aan Nederlandse gastgezinnen. Je hebt vier jaar kunnen genieten van onze vergaderingen, maar nu gaan we afscheid nemen van jou als Statenlid.

Beste Robert, dank voor jouw bijdrage aan onze mooie provincie. En uiteraard nodig ik jou ook even uit om ons nog even toe te spreken.

De heer **ZAAL** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Mede namens collega's Ayşe Er, Rien Cardol en Wiegert Dulfer wil ik graag een paar dingen zeggen. Na vier leerzame jaren in PS is me één ding

bijzonder opgevallen. Collega's, wat is het toch moeilijk om medepolitici van partijen die ver van je af staan te begrijpen. Je kunt je soms niet voorstellen dat ze dat echt denken. Over die vijfhonderd meter-grens, over het effect van menselijk handelen op klimaatverandering, over de gift aan Giro 555, over plantaardig eten in de Remkeszaal, of vleeseten. Ze weten toch zelf ook wel dat ze er echt helemaal naast zitten? Dat kan toch niet anders? Het kan toch niet anders dan dat er andere redenen zijn om te doen alsof ze dat echt menen? Bijvoorbeeld, omdat hun partijleider nu eenmaal gevolgd moet worden of omdat ze de stemmen van burgers die de weg kwijt zijn graag willen winnen of omdat ze aan woke tunnelvisie lijden. Je kunt je soms simpelweg niet voorstellen dat die anderen het beste met de provincie voorhebben. Dat ze echt bezorgd zijn over jouw standpunten en hun consequenties. En wat moet je dan met hen aan? Hen negeren, niet serieus nemen, lijkt dan een oplossing. Tijdens hun spreektijd doe je je email. Of je denkt alvast over dat social mediafilmpje dat je straks gaat maken. Ja, je kunt best met ze aan tafel zitten tijdens een schorsing. De een met zijn kipsaté en de ander met de sojavariant. Het gesprek moet dan wel oppervlakkig blijven en niet te lang duren. Je verdiepen in hun standpunt, in hun zorgen, is soms echt te veel gevraagd. Dat lukt je gewoon niet. En toch. Toch is er misschien meer mogelijk vanuit het besef dat zij, net als jij, zich inzetten als volksvertegenwoordiger. Dat zij, net als jij, vanuit overtuigingen en idealen handelen. Dat hebben wij en zij als 55 provinciale politici in ieder geval toch gemeenschappelijk. Zij gunnen hun kleinkinderen, hun buren, hun collega's, de generaties na hen, net als jij namelijk ook het beste. Ze zijn, net zomin als jij en jouw fractiegenoten, schurken. Ze zijn, net zomin als jij en je partijgenoten, te dom om het te snappen. En misschien dat daar een aanknopingspunt zit voor wederzijds begrip, voor wederzijds respect als personen en als politici. Wellicht dat daarmee vanuit deze zaal bijgedragen wordt aan begrip in de straat in Castricum en Blaricum en aan ontspanning in het debat in de gemeenteraadszaal en in de familiekring. Dat wens ik en mijn collega's de nieuwe Staten toe: de bereidheid en het vermogen om verschil van opvatting te koesteren in plaats van te verwerpen. Om de ander serieus te nemen en te geloven dat die ander hier ook zit om het beste voor Noord-Hollanders te bereiken. Collega-Statenleden, collega's van GS, het team griffie, bodes, andere medewerkers, fractiemedewerkers, voorzitter, mede namens de GroenLinks-collega's: dank voor vier mooie jaren van samenwerking.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Dank je wel, Robert.

En dan roep ik nu naar voren: mevrouw De Groot, Statenlid Zoon, mevrouw Jellema en de heer Van Hooff.

En dan begin ik bij Statenlid Zoon, beste Fabian. Tijdens de twee statenperiodes, waarin je actief was als Statenlid voor Noord-Holland namens de Partij voor de Dieren, heb jij je ontwikkeld tot een ervaren volksvertegenwoordiger. En de afgelopen vier jaar was je dan ook de fractievoorzitter. We hebben je leren kennen als betrokken, veelzijdig en toegankelijk, maar ook als iemand met een enorme drive en kennis van zaken. Je zet je in voor de dieren op alle beleidsvelden, maar ook met humor. Het is al een paar keer hier gezegd. Memorabel zijn dan ook de begrotingsbehandelingen waar je verkleed naar de Statenzaal kwam en een statement wilde maken. We hebben je onder andere gezien als Roodkapje in een groene outfit met kaplaarzen, maar ook in een smoking. Ik ben benieuwd hoe dat straks bij het waterschap gaat, of je daar al waterkleding hebt aangeschaft. Je was lid van de Werkgeverscommissie, waarbij je met name ook aandacht had voor de medewerkers van de griffie. En ook daar was je drive, je toegankelijkheid, maar ook vooral je betrokkenheid heel erg zichtbaar. Ook was je lid van de Agendacommissie en nam je plaats in het presidium en was je voorzitter van de Commissie EFB. Bij het interview Statenlid in beeld vertelde je dat het werk als Statenlid je goed beviel. Maar toch gaan we afscheid van je nemen, want jij gaat jouw werk als volksvertegenwoordiger in Noord-Holland voortzetten als lid van het algemeen bestuur van Waterschap Hollands Noorderkwartier, waarvoor je als lijsttrekker verkiesbaar was.

Beste Fabian, bedankt voor alles wat je tot nu toe hebt gedaan voor de provincie Noord-Holland. Ik wens je natuurlijk heel veel succes met je nieuwe uitdaging. Dank je wel.

Dan gaan we naar mevrouw Jellema, beste Aukelien. Jouw mooiste plek in Noord-Holland is Den Helder. Het is al gezegd: daar ben je geboren en getogen. En zoals net al werd aangegeven door

de heer Köhler: je bent een echte jutter. Maar daar begon ook in Den Helder jouw politieke loopbaan. Daar was je gemeenteraadslid, voordat je vanaf 2014 als Statenlid aan de gang ging voor de Partij van de Arbeid. En ook in de Noord-Hollandse politiek wilde je Den Helder op een positieve manier exposure geven. Politiek doet er volgens jou pas toe als er – en ik quote jou eventjes – "naast nadenken en praten echt iets wordt ondernomen". En dat heb je bijvoorbeeld ook gedaan als lid en voorzitter van de werkgroep Willem Arondéuslezingen. Je hebt met deze werkgroep bijgedragen aan een aantal hele mooie lezingen in de Grote of Sint Bavokerk in Haarlem. Maar ook in de commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid was je altijd aanwezig en altijd kritisch. En water, dat was ook een van jouw onderwerpen. En nu ben je gekozen in het waterschapsbestuur en mag je jouw zetel als volksvertegenwoordiger innemen bij het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Eerst de gemeenteraad, daarna de Provinciale Staten en nu het waterschap. Dat is een mooi drieslag. Gefeliciteerd.

Beste Aukelien, ik dank jou voor alles wat je hebt gedaan voor Noord-Holland en ik wens je heel veel succes bij het dienen van de belangen van de Noord-Hollanders vanuit het waterschapsbestuur. Dank je wel. Ik nodig je uit om ons nog even toe te spreken.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Voorzitter, waarderende woorden ter afscheid aan het adres van u allen, dat heb ik reeds gedaan in de laatste Provinciale Statenvergadering. Dus daar kunnen we het misschien vooralsnog bij laten. Maar hier wil ik op het scheiden van de markt nog heel kort uw aller aandacht vragen voor twee zaken. Ten eerste – we hebben het daarnet al over Den Helder gehad – de vuurtoren de Lange Jaap in Den Helder. Deze toren bevindt zich nog steeds in de gevarenzone. Mochten er in de nabije toekomst uw inspanningen worden gevraagd, wees dan alstublieft mild – dat is mijn oproep aan de volgende Staten – en onderzoek waar en hoe hulp geboden kan worden.

Ten tweede. Mijn eerder gesneefde initiatief om binnen dit Huis een kolfkamer, een borstvoedingskamer, voor medewerkers die net een baby hebben gekregen, te realiseren. Een dringende oproep aan de volgende Staten om daar alsnog werk van te maken. Ik bedoel, binnenkort mogen wij weer een klein D66'je verwelkomen. En wie weet hoeveel baby's er in de volgende Staten nog worden geboren? Ik doe een oproep aan de volgende Staten om daar misschien toch nog eens goed naar te kijken.

Voorzitter, vanmorgen, was ik op mijn werk en toen ging ik naar de pantry om een kopje thee in te schenken. Ik pakte een theezakje en daar zit dan meestal zo'n labeltje aan. Aan dat labeltje zit dan een vraag verbonden. Deze was toevalligerwijs "welk verhaal wordt altijd over jou verteld?". Nou, u begrijpt, voorzitter, dat wil ik niet weten. Maar ik weet wel dat ik een verhaal zou willen vertellen over deze Staten, over het Provinciale Statenwerk. Dat is een verhaal van enorm veel waardering en enorm veel – en dat heb ik ook al in de laatste vergadering gezegd – ervaring opdoen en een netwerk opdoen en mogen bijdragen. Heel veel mensen voor mij hebben daar ook al iets over verteld. Een bijdrage mogen leveren aan het een klein stukje beter en mooier maken van onze prachtige provincie.

Ja, en dan ben ik geadresseerd door Gerard Köhler. Ik moet daar toch nog even iets over zeggen, denk ik. Gerard, ik kijk uit naar jouw rondleiding in Den Helder. Jij weet waarschijnlijk dingen die ik nog niet weet, ondanks mijn bijna 63-jarige ervaring als inwoner van deze stad. Dus ik wacht jouw telefoontje af en dan gaan we samen op stap in Den Helder.

Voorzitter, ik sluit af met de woorden: het waren acht fantastische jaren. Ik zie uit naar een mooie periode, hoop ik, in het waterschap. Dank voor de heel fijne samenwerking met iedereen met wie ik hier heb samengewerkt en natuurlijk vooral met mijn eigen fractie, waar ik gewoon ontzettend op mijn plaats ben geweest. Bedankt voor jullie inspirerende en enthousiaste samenwerking die wij de afgelopen vier jaar- En ook de vorige fractie in de vorige periode. Ja, ik zou zeggen, ik ga naar het waterschap en ik neem mee- Nou, Fabian Zoon bijvoorbeeld. En dan gaan we hier allemaal nog eens over praten. Fabian. Zullen we dat afspreken? Dank u wel voor uw aandacht, en ik zie u graag.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Dank je wel, Aukelien.

Mevrouw De Groot, beste Anna. Vanaf 2015 heb jij als volksvertegenwoordiger jezelf ingezet in de provinciepolitiek van Noord-Holland voor de SP. Daar kon jij jouw ervaring, die je op hebt gedaan in het openbaar vervoer, natuurlijk goed inzetten, want vanaf 2010 was je ook vier jaar lang wethouder geweest in Wormerland. Je werd in 2015 in Provinciale Staten gekozen met volgens mij heel veel voorkeursstemmen. En je vond het werk hier al snel buitengewoon boeiend. Vanaf 2020 was je duo-commissielid en in 2021 ging je weer als Statenlid aan de slag. Je was altijd aanwezig bij de commissievergaderingen en tijdens de online commissievergaderingen in de coronaperiode viel op dat jouw kat daarbij regelmatig in beeld kwam. In de Staten vroeg je regelmatig aandacht voor minder nadruk op economie en meer op natuurbehoud en gezondheid. Je noemde ook heel vaak het recreatiegebied Het Twiske, dat in de buurt van jouw woonplaats Wormerveer ligt. In het interview Statenlid in beeld vertelde je dat je zelf ook graag de natuur ingaat, zittend achter op een rode motor om te kijken hoe Noord-Holland erbij ligt. Beste Anna, ik wens je ontzettend veel mooie motorritjes toe en heel veel dank voor het Statenwerk wat jij hebt gedaan voor ons in de provincie Noord-Holland. Dank je wel.

En dan kom ik bij Joost. Geachte heer Van Hooff. Ja, we kunnen je met recht een oudgediende noemen, want je was vanaf juli 2011 tot maart 2019 lid van deze Staten. En terug van weggeweest kwam je de PVV-fractie na het afscheid van Nick Kapteijns vanaf januari 2020 weer versterken. En wanneer je niet aanwezig kon zijn, dan ontving de Statengriffie altijd keurig een afmelding. Maar ook jouw bijdragen voor de vergaderingen van eerst de commissies Mobiliteit en Financiën en later de commissie Ruimte, Wonen en Klimaat werden ook netjes altijd door jou aangekondigd. We hebben je leren kennen als een Statenlid dat altijd geïnteresseerd is en vriendelijk is tegen iedereen. Op verzoek was je ook bereid om scholieren, die hier het provinciespel kwamen spelen, te begeleiden of te vertellen over het werk van een Statenlid. De penning en de oorkonde heb je volgens mij al ontvangen.

Beste Joost, je kan weer gaan genieten van je pensioen. Dank voor jouw inzet als Statenlid voor de provincie Noord-Holland. Uiteraard nodig ik jou ook nog even uit om ons toe te spreken.

De heer **VAN HOOFF** (PVV): Dank voor de mooie woorden, voorzitter. Ik heb een hele hoop visitekaartjes over, dus ik heb op de achterkant wat opgeschreven. Dan vergeet ik niks. Als geboren Maastrichtenaar ken ik de meeste kroegen in Maastricht van binnen en van buiten. Meer van binnen dan van buiten. In 2010 stond ik in de omgeving van Maastricht, in Lanaken om precies te zijn, in de kroeg met een goeie vriend van mij en die zei: “Joost, je moet politiek in”. En nou kan ik nog een uur praten hoe dat gegaan is, maar een lang verhaal heel kort, mensen: in 2011- Nee, in 2010, juni 2010, werd die vraag gesteld en in oktober 2010 kwam ik in het klasje van Hero Brinkman, jullie allen welbekend, denk ik. En in juli 2011, wat Arthur al zei, kwam ik hier als Statenlid binnen. Met een hele hoop tromgeroffel het eerste jaar, tot 2012. Maar daar ga ik ook niet verder op in. Maar een fantastische tijd. En dat kan ik niet alleen. Of dat kon ik niet alleen en dat kan ik ook niet alleen. En niemand hier kan dat alleen. Dus ik wil een aantal mensen bedanken daarvoor.

En het allereerst de kiezer. De kiezer die op de PVV heeft gestemd – ik weet niet welke camera het is – maar de kiezer daar die in 2011, 2015, 2019 en 2023 als diehard PVV, PVV heeft gestemd. Ja, dat is een heel goede zaak. Dat moeten ze vooral blijven doen. Daarbij wil ik ook – het is al door een ander ook gemeld, maar ik wil dat toch ook even doen – mijn echtgenoot te danken voor de steun die ik van haar had, want ik ben als Statenlid – en dat zullen jullie weten; en de nieuwe Statenleden zullen dat ook gaan ervaren denk ik – ongelooflijk veel weg. Allerhande werkbezoeken, 's avonds weg. “Moet je nou alweer?” Zo zei ze dat niet. Ze zei: “Da most du no alweer”. Een beetje dialect. Maar goed. “Limburgse taal”, is het overigens.

Verder de collega-Statenleden hier in de zaal. Een hartstikke mooie tijd met jullie gehad. Politiek waren we het niet altijd eens. Dat is nog vriendelijk gezegd, geloof ik. Maar daar en daar en beneden en bij de lunch, overal was het collegiaal. En zo hoort het ook.

De fractie van de PVV, die meneer en mevrouw. Dank voor jullie support. Het was hartstikke leuk om met jullie samen te werken. Een fantastische tijd gehad. Ik wil met die fractie van de PVV toch ene Pieter-Jan bedanken. Die staat daar te filmen, ongetwijfeld mijzelf. PJ, dank. Zonder jou was het helemaal niks geworden, denk ik.

Mensen van de pers. Ik weet niet of hij hier is, maar Peter Schat wil ik ook bedanken. Die man, die zit daar van de pers al die Statenvergaderingen tot 's avonds 23.00 uur, 23.30 uur van alles op te schrijven en daar moet hij een kort verhaaltje in de pers in de krant van maken van wat wij hier met zijn allen in elkaar hebben gefröbeld. Ik vind het toch knap dat hij dat deed. Dus Peter, bedankt.

Ik heb er nog drie, voorzitter. De griffie, daar zitten ze. Links. En in de zaal ook nog een paar. Zonder de griffie was het allemaal niks geweest. Ik ben een keer voorzitter geworden in 2012 van de Auditcommissie. Fantastisch leuk werk. Ik kan niet anders zeggen. Alleen ik had geen idee waar ze het over hadden. En de griffie heeft mij daar toen- Willy heeft me er enorm door geholpen. Zonder haar was het allemaal niks geworden. Dat is een laat bedankje.

Ik heb het al gemeld: ik heb kilometers in de auto gezeten. Vele gesprekken gehad met mensen over kleine en grote dossiers. Dus een hele hoop zaken te weten gekomen. En ja, het is een fantastische tijd en ik zal het vreselijk gaan missen, denk ik. Ik ga nu een beetje afkicken. Geen gepiep meer van mijn gsm, geen mails van de griffie meer, een lege agenda en al die koppen hier in de zaal, die zie ik het niet meer. Ik zal ze gaan missen, mensen. Ik zal ze echt gaan missen.

En ja, dat was het eigenlijk ik. Ik wens jullie het allerbeste. En met één, echt opmerking die ik meen: geniet van het leven. Geniet van het leven. Dank je wel.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Dank je wel, Joost. Dank je wel. Ja, u mag weer gaan zitten.

Nou, dames en heren, dan zijn we al aardig op dreef aan de Dreef. Dan gaan we nu verder. En ik zou graag mevrouw Van Meerten naar voren willen hebben. Beste Miriam.

Ja, beste Miriam, met jou gaan we afscheid nemen van een zeer actief Statenlid. Je maakte deel uit van de Werkgeverscommissie, was lid van de Agendacommissie, waar je waardevolle bijdragen aan leverde en ook had. En je maakt ook onderdeel uit van de commissie Economie, Financiën en Bestuur. Maar ook was je voorzitter van de commissie Mobiliteit en Bereikbaarheid. Kundig zat je die vergaderingen voor. Ze waren soms lang. Zeker voor jou, omdat de commissie Economie, Financiën en Bestuur er ook nog voor zat. Dus dat was een dubbele commissie zou je kunnen zijn. Maar ook jij hield de sfeer erin. En op strakke wijze, soms een beetje streng als het moest, maar wel flexibel als het ook kon. En naast jouw Statenlidmaatschap en jouw werk nu bij Alzheimer Nederland, ben je ook bestuurslid en toezichthouder geweest bij diverse organisaties. Onder andere bij GooiTV, waar je onlangs nog te zien was bij een interview over de verkiezingen. En ja, dat is toch wel een beetje de vraag: hoe doe je dat eigenlijk allemaal? Net voor de vergadering begon, stonden we even te praten. Toen zei je, ja, ik ben alweer benaderd voor een aantal dingen. Ja, zo gaat dat.

De eerste digitale commissievergaderingen in 2020 bij het begin van de corona-epidemie waren best spannend. Jij mocht als voorzitter meteen het spits afbijten met negen online insprekers bij het besluit over de Duinpolderweg, een onderwerp dat jarenlang een prominente plek innam op de agenda van Mobiliteit en Bereikbaarheid. Maar alsof jij nooit anders had gedaan, haalde je de insprekers soepel de digitale vergadering binnen en gaf je onze inwoners als eerste voorzitter online het woord.

Helaas ook geen tromgeroffel op de Statenbankjes bij jou maidenspeech over een voorstel voor een wijziging in de Referendumverordening. Dat lag natuurlijk niet aan jouw speech, maar ook door de coronamaatregelen moest je jouw visitekaartje in deze Staten ook digitaal afgeven. Misschien dat we straks nog even alsnog postuum tromgeroffel kunnen horen van de collega-Statenleden.

Maar Miriam, je trad in 2019 voor de VVD toe tot de Provinciale Staten van Noord-Holland. Je was toen eigenlijk al ervaren in het openbaar bestuur. Met vier jaar in deze Staten erbij ben je in totaal twaalf jaar volksvertegenwoordiger geweest en vier jaar wethouder. Je was vanaf 2006-2014 raadslid en ook fractievoorzitter voor de VVD in de gemeente Naarden. Daar was je van

2014 tot 2018 ook wethouder. Eerst van Naarden en later van Gooise Meren, waar Naarden in opging. Al met al heb jij een hele mooie carrière gehad in het openbaar bestuur. En dat verdient, dames de heren, ook een koninklijke onderscheiding. Die ga ik jou opspelden. Beste Miriam, gefeliciteerd met deze onderscheiding. En natuurlijk heel veel dank voor hetgeen je voor de provincie Noord-Holland hebt gedaan. Ik wil je even vragen, voordat jij de gelegenheid neemt om wat te zeggen, om even te blijven staan, want ik ga hem bij je opspelden. En dan wordt er nog een prachtige foto gemaakt. Daarna hoop ik dat je ons nog even zou willen toespreken.

[Applaus]

Mevrouw **VAN MEERTEN-KOK** (VVD): Nou, een mooi moment. Het moeten er precies twaalf zijn geweest ongeveer, op de maand af. Ik had ook wel wat krabbels gemaakt. Deze had ik er niet bijgezet. Maar wat ik leuk vind, is dat ik Lars Voskuil net zie voorbijschuiven. Dat is wel leuk, memorabel, want Lars en ik zijn samen begonnen in de Raad van Naarden. Volgens mij hebben we het toen als eerste gehad over een- Nou, iets van een elektriciteitskastje. Het ging bij wijze van spreken nergens over. Maar dank ook daarvoor. Dank ook voor alle mooie woorden, voorzitter. Ik heb ook het voorzitterschap zeer gewaardeerd. Het was een genoegen met jullie allen samen te werken. We hebben het eigenlijk al gezegd: die vier jaar zijn voorbijgevlogen. Want ik had precies hetzelfde wat Erik zei. Mensen zeiden tegen mij: de provincie, waarom ga je in godsnaam naar de provincie? Nou, we werden overspoeld al in de eerste vergadering door de boeren die buiten stonden en allerlei belangrijke onderwerpen die op de agenda stonden. Het heeft voor veel beroering gezorgd. Maar we stonden ook als Statenleden midden in de samenleving. Dat is eigenlijk heel erg mooi, want daar horen we ook te staan.

Want mijn dank gaat als eerste uit naar al die stemmers vier jaar geleden, die het vertrouwen hadden in mij om hier het werk goed te doen. Dank aan jullie allen. Dank aan alle inwoners van Noord-Holland. We hebben er hard aan gewerkt om het een stuk mooier te maken hier.

En ik wil toch even ook als voorzitter van de commissie M&B wat herinneringen ophalen van het vergaderen in coronatijd, want het was echt een hele verkenning. Het werd snel opgezet met de griffie. We hebben ook in de Agendacommissie, en daar gaat ook mijn dank naar uit, met de nodige ondersteuning in een lege zaal hier – Hè, Mariëtte, ik weet het nog goed, en Susan; ja, Mariëtte zit daar – hebben we eindeloos zitten vergaderen en zaten we maar naar zo'n scherm te kijken. En in de Agendacommissie hebben we elkaar scherp gehouden. We hebben het er met elkaar erover gehad: hoe doen we dat nou goed? Hoe gaan we dat met insprekers doen? Je memoreerde er al even aan, Arthur. Ik ben heel blij dat we ook tijdens coronatijd- Want ja, de show must go on. We moeten wel doorgaan. We hebben dat hartstikke goed gedaan. Dus dank ook aan alle collega's van de Agendacommissie. En ook de vervangende commissievoorzitter, want ook die hebben heel vaak voor een goede vervanging gezorgd, waren ook altijd aanwezig. We steunden elkaar met constructieve feedback. Hartstikke fijn.

Mede collega-Statenleden, natuurlijk, we hebben stevige debatten en we zijn het over verschillende zaken niet eens, maar het is altijd hard op de zaak, zacht op de persoon, hard op de inhoud. En zo werkt dat hier in dit politieke Huis. En dat heb ik als heel prettig ervaren. Laten we er ook bij stilstaan: dat is ook niet altijd meer gebruikelijk, want het verhardt. Het is vaak andersom. Het wordt vaak persoonlijk en dat leidt weer tot polarisatie en tot verlies van vertrouwen in de politiek en de overheid. Dat is eigenlijk wat we niet willen. Dat is het laatste wat we willen als politici, want we zijn daarom niet de politiek in gegaan.

En ik roep alle toekomstige Statenleden dan ook op om op een eerlijke, transparante en betrouwbare wijze politiek te blijven bedrijven in dit Huis. Neem het werk inhoudelijk serieus, jezelf niet al te veel. Blijf het goede voorbeeld geven. Debatteer, drink een borrel na afloop met een vega, vegan of vleesbitterbal. Het maakt niet uit. Maar lach met elkaar. Dat is de magic mix. Dat maakt het Statenwerk ook ontzettend leuk.

Tenslotte ook – nog niet helemaal "tenslotte" – maar in ieder geval dank aan mijn fractie. Het waren rollercoasterjaren, zoals Erik al zei, maar het waren ook mooie jaren. We hadden een fantastische samenwerking. Dank aan jullie.

En tenslotte ook dank aan het thuisfront. Dank aan zelfs mijn pubers. Jullie waren zelf jong of zelfs nog niet geboren toen ik politiek actief werd. 's Avonds veel weg. Dat was destijds geen probleem en nu is dat soms lastig. Dus ik kom je thuis weer versterken, Maarten. Dank je wel. Geen maandagavonden meer voor jou alleen voor de buis met voetbal, maar een goed gesprek met mij. Goed. Dat was het. Dank je wel, voorzitter.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Dank je wel. Dat wordt klusjes doen, Maarten, 's avonds. Op maandagavond.

En dan, beste Wil, mevrouw Van Soest. Kijk, er staat hier in mijn tekst- Ik kon het bijna niet geloven, maar u kan het bijna niet geloven, denk ik. Maar ja, beste Wil, ja, toch kan ik het bijna niet geloven. In maart 2019 heb ik een Statenlid beëdigd van 82 jaar oud. En die ook nog gemeenteraadslid was in de hoofdstad Amsterdam. Het boegbeeld van 50PLUS, de Partij van de Ouderen. Wil van Soest. Ja, voor jou geen geraniums, maar voor jou liever spreektijd. En zo nu en dan doorspekt met moties. De coronatijd was denk ik wel pittig, ook voor jou, maar je was er wel bij. Vanuit allerlei plekken van Europa heb je ingelogd. Maar ook voorbij het verplichte online vergaderen nam je het zekere voor het onzekere en opereerde je ook vanuit huis. Het was soms wat stoeien met de techniek, maar we lossen het altijd op met elkaar. Intussen, tweede helft tachtig. En het ziet er naar uit dat je nog lang niet klaar bent. Een paar weken geleden zag ik je nog op televisie in de Hofkar met Rutger Castricum. Ik zag je gewoon voorbijflitsen. Ik denk, ze is nog steeds actief. Maar je bent al heel lang actief, want in 1994 kwam je voor de Partij van de Arbeid in de stadsdeelraad van Amsterdam Noord. Van 1998 tot 2010 was je deelraadslid namens de lokale partij Belangen Partij Noord en vanaf 2002 ook fractievoorzitter voor deze partij. Vanaf 2010 tot 2014 was je de fractievoorzitter van de BovenIJ Partij. In 2014 – ja, gaat u nog even rustig zitten, dames en heren – werd je voor de Partij van de Ouderen gekozen in de Amsterdamse gemeenteraad en verliet je na twintig jaar de deelraad van Amsterdam Noord. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 behield jouw partij haar zetel en werd je ook nog gekozen tot lid van de Vervoersregioraad van Amsterdam. Tot 2022 bleef je raadslid in Amsterdam. Maar toen je daar afzwaaide, kreeg je geen koninklijke onderscheiding. En niet dat je die niet verdiende, maar dat kon toen niet, want je was nog steeds volksvertegenwoordiger. En je was in 2019 namelijk hier in Provinciale Staten voor Noord-Holland Statenlid geworden voor 50PLUS en de Partij van de Ouderen. En met de leeftijd van 82 jaar was je de oudste lijsttrekker ooit in Nederland, Wil. Wil, je bent een voorbeeld voor de mensen die actief oud willen worden. Ik maak een diepe buiging voor jou. En ook mag ik je nu de zeer verdiende koninklijke onderscheiding gaan opspelden, vanwege die heel lange periode dat je volksvertegenwoordiger bent geweest. Beste Wil, gefeliciteerd met deze zeer verdiende onderscheiding. En bedankt dat je in het belang van Noord-Holland alles hebt gedaan wat je kon doen. Dames en heren, mag ik een speciaal applaus voor Wil van Soest?

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Dames en heren, namens Wil mag ik zeggen: allemaal heel erg bedankt. Wil, hij staat je fantastisch.

En dan zou ik nu naar voren willen vragen mevrouw Kaamer Van Hoegee. Beste Hanneke. Ja, want als we het over een grande finale hebben, dames en heren, dan kan jij daar niet bij ontbreken. En met jouw vertrek uit de Staten nemen we afscheid van een ervaren Statenlid, maar ook van de nestor van Provinciale Staten. Alhoewel je dat niet zou zeggen natuurlijk. Je begon dan ook al jong in deze Staten. En je belandde tot jouw eigen verbazing, zoals je dat zei, twaalf jaar geleden in de Provinciale Staten van Noord-Holland. Maar liefst drie zittingsperioden heb jij als lid van de VVD Statenfractie de inwoners van onze provincie gediend. En al die tijd kwam je trouw vanuit Den Helder in het topje van de Kop van Noord-Holland naar het provinciehuis in Haarlem. En toen jij je kandidaat stelde, deed jij dat omdat je vond dat er nog een heel stuk Noord-Holland lag boven Amsterdam, en de focus lag volgens jou veel te veel op alleen Amsterdam. Daar wilde je wat aan doen. Zo maakte jij je onder meer sterk voor het behoud van de vuurtoren van Den Helder. Hij is al even voorbijgekomen: de Lange Jaap. En samen met Aukelien Jellema diende je daar ook een motie over in. Maar je vroeg ook nadrukkelijk aandacht voor de druk op de woningmarkt in Noord-Holland. Je zet je al acht jaar in voor de mobiliteit van onze provincie. De afgelopen vier jaar was je een trouw lid van de commissie Ruimte, Wonen en Klimaat.

Maar Hanneke, je bent ook lang en met overtuiging lid geweest van de werkgroep Willem Arondéuslezing, waarmee je de laatste jaren als voorzitter verantwoordelijk was voor een reeks boeiende lezingen. En de laatste lezing, die Boris van der Ham op 10 mei aanstaande uitspreekt, zal vast ook weer zeer interessant zijn. En je blijft daarvoor nog even bij de Staten.

Jouw inbreng in deze Staten was gedegen, ook standvastig. Je wist daarbij bijzonder effectief met jouw spreektijd om te gaan. Ook in één minuut slaagt hij erin om een scherpe bijdrage te leveren. Het is een eer om jou na zoveel dienstjaren bij dit afscheid te mogen toespreken. Ik ga jou niet alleen de koninklijke onderscheiding opspelden, want die heb je meer dan verdiend. Maar je krijgt ook de provinciale penning, omdat je minimaal acht jaar Statenlid bent geweest. Ik ga jou mede namens iedereen hier van harte feliciteren met deze koninklijke onderscheiding en natuurlijk de provinciale penning. Ik hoop dat je ons straks nog even zou willen toespreken. Dames en heren, applaus voor Hanneke Kaamer Van Hoegee.

[Applaus]

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Ja, dan mag ik u ook nog even toespreken. U zei net “in één minuut”. Dat ga ik niet doen. Drie minuten. Twee minuut 50 als het meezit.

Voorzitter, twaalf jaar Statenlid in Noord-Holland betekent dat ik een hoop in deze provincie heb zien veranderen. Ik ben van mening dat in die twaalf jaar onze provincie een stukje mooier is geworden. In mijn eerste twee periodes als Statenlid heb ik als woordvoerder Mobiliteit aan heel wat keukentafels koffiegedronken. En dan moet u zich realiseren dat ik koffie echt niet lekker vindt. Die gesprekken gingen meestal over wegtracés die inwoners vaak wel wilden, maar niet in hun eigen voor- of achtertuin. Ik heb daarvan geleerd dat niet alleen luisteren naar de inwoners een must is, maar dat het ook bijdraagt aan het begrip als je goed uitlegt waarom je uiteindelijk een ander besluit neemt. In de afgelopen vier jaar heb ik als woordvoerder Wonen, ondanks corona, weer aan heel wat keukentafels gezeten. Soms zelfs dezelfde als toen ik nog over mobiliteit sprak, alleen zijn de kinderen nu volwassen geworden en op zoek naar een woning. De afgelopen vier jaar zijn we als Staten op zoek geweest naar gereedschappen die nodig zijn om de woningmarkt vlot te trekken. En ik heb namens de VVD gevraagd om een Masterplan Wonen. Ik ben heel blij dat er met dit Masterplan Wonen nu een goede gereedschapskist staat voor de nieuwe Staten. Het is aan hen om hier op een zorgvuldige wijze mee om te gaan.

Er zijn natuurlijk heel veel dingen gebeurd in twaalf jaar. Statenleden kwamen en gingen. Sommigen bleven hier jaren, maar velen komen er al snel achter dat het Statenwerk veel tijd kost en vaak niet makkelijk te combineren is met je reguliere baan, gezinsleven of sociale leven. Het kost gewoon heel veel tijd, zeker als je net als ik iets verder weg woont. Het lijkt er ook wel op of het verloop de laatste jaren groter is geworden. Dat is jammer, want enige continuïteit en historisch besef is belangrijk in het provinciale werk. Besluitvorming in de provincie duurt nu eenmaal lang. In de afgelopen twaalf jaar kwamen ook nieuwe politieke partijen met nieuwe inzichten, en ook afsplitsingen zijn er altijd wel geweest. Deze zijn soms heel succesvol, maar meestal verdwijnen ze na de verkiezingen weer met stille trom.

Voorzitter, vanavond trek ik de deur van het provinciehuis nog één keertje achter me dicht. Dat voelt een beetje raar. Dit Huis voelt na zo'n lange periode ook een beetje als mijn thuis, inclusief de lampen die ik wel heel mooi vind. Dat gevoel is niet heel gek. Ik heb hier ruim een kwart van mijn leven rondgelopen. In de afgelopen twaalf jaar heb ik veel geleerd, veel gezien en veel belangrijke besluiten mogen nemen. Dat alles was niet mogelijk zonder u, voorzitter, zonder de gedeputeerden, zonder de Statenleden en zonder de griffie, maar vooral ook niet zonder de inwoners van Noord-Holland. Ik dank u voor alle fijne gesprekken.

Voorzitter, ik ga afronden. Daarbij ga ik voor één keer een PvdA-politicus citeren. Joop den Uyl sprak ooit de volgende wijze woorden: “politiek is een spel en ik probeer het goed te spelen”. Voorzitter, ik denk daar ook zo over. En ik denk dat ik het spel goed gespeeld heb. Dank u wel.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En met deze prachtige woorden zijn we bijna aan het eind gekomen van deze buitengewone Statenvergadering. Voor de vertrekkende Statenleden is er dus een afscheidscadeau. U ziet een foto op de schildersezel staan. Het is een foto van de herten in de Hout, gemaakt door Olaf Kramer. En straks in de Johan Remkeszaal zal die aan u worden uitgereikt als u hem uiteraard komt ophalen.

5. Sluiting

De **VOORZITTER**: Ik verhuis nu even naar mijn voorzittersplek om, zoals we keurig horen te doen, een einde te gaan maken aan deze vergadering. Maar niet zonder dat ik toch ook de Statenleden, die niet gaan vertrekken en die blijven, heel veel succes wil wensen morgen bij de beëdiging. Dan begint weer een nieuwe periode. En zoals we vaak zeggen: een nieuwe ronde, nieuwe kansen. En ik hoop dat u dat met elkaar in goede samenwerking zult gaan doen. Ik sluit nu deze buitengewone Statenvergadering. Ik wil u vragen om nog even te blijven zitten, zodat de fotograaf nog een groepsfoto van u allen kan maken hier in de Statenzaal. Na de foto nodig ik u natuurlijk van harte uit, ook met uw familieleden en vrienden, in de Johan Remkeszaal om met elkaar nog even een borrel te drinken op dit prachtige afscheid. Dank u wel. En ook natuurlijk nogmaals de leden van GS en de griffie, dank voor jullie aanwezigheid en jullie inzet. En tot morgen weer. Tot straks in de Johan Remkeszaal.

[Applaus]

Sluiting om 21.52 uur

Provincie Noord-Holland

Besluitenlijst PS -vastgesteld-

■ ■ ■ ■ ■

Datum vergadering	:	29 maart 2023
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier	:	mw. K. Bolt
Vergaderstukken	:	online beschikbaar PS 29-03-2023

1. Opening en mededelingen.
Mw. Alberts (SP) is afwezig. Zij zal in een eerstvolgende Statenvergadering worden geïnstalleerd.

2. Beëdiging en installatie leden van Provinciale Staten.
De voorzitter beëdigt de nieuwe toegelaten Statenleden (bijlage A).

3a. Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.
De agenda wordt vastgesteld.

3b. Debat over duiding verkiezingsuitslag.
Het debat is in 1 termijn gevoerd. Er zijn geen moties ingediend.

4. Sluiting
De voorzitter sluit de Statenvergadering van 29 maart 2023.

(bijlage A)

BIJLAGE A bij besluitenlijst Statenvergadering 29 maart 2023

Overzicht namen installatie Statenleden 29 maart 2023		
mw.	Bakker	VVD
dhr.	Becker	BBB
dhr.	Van den Berg	JA21
mw.	Berkvens	D66
mw.	Bezaan	PVV
dhr.	Boer	VVD
mw.	Den Boer	BBB
mw.	Bouhlel-Lascaris	SP
mw.	Bwefar	GroenLinks
dhr.	Deen	PVV
dhr.	Dekker	Forum voor Democratie
dhr.	Dessing	Forum voor Democratie
dhr.	Freeman	GroenLinks
Statenlid	Gielen	GroenLinks
dhr.	Van Gilse	VVD
mw.	Haas	Partij voor de Dieren
mw.	Ten Ham	PvdA
dhr.	Heijnen	CDA
mw.	Van der Helm-Chandansingh	50PLUS
dhr.	Hollebeek	Partij voor de Dieren
mw.	Jorna	Partij voor de Dieren
dhr.	Kanik	D66
dhr.	Karar	PvdA
dhr.	Klein	ChristenUnie
Statenlid	Kocken	GroenLinks
mw.	Koning-Hoeve	CDA
Statenlid	Kostić	Partij voor de Dieren
dhr.	Kramer	BBB
dhr.	Laport	GroenLinks
dhr.	Leerink	PvdA
dhr.	Mantel	JA21
dhr.	Mülder	D66
dhr.	Olthof	PvdA
mw.	Oulad Hadj	PvdA

Overzicht namen installatie Statenleden 29 maart 2023		
mw.	Poot	VVD
mw.	Rommel	VVD
dhr.	Roosendaal	VVD
mw.	De Sain	BBB
mw.	Schneemann	Volt
mw.	Sijbenga	BBB
mw.	Strens	D66
dhr.	Stulemeijer	50PLUS
dhr.	Teeuwen	BBB
dhr.	Terwal	VVD
dhr	Van Tiggelen	PVV
mw.	Uiterwijk	JA21
dhr.	Valk	BBB
dhr.	Vendrig	BBB
dhr.	Vonk	PvdA
mw.	Van der Waart	GroenLinks
dhr.	Wagelaar	PvdA
dhr.	De Weerdt	Volt
Statenlid	Van Wijnen	GroenLinks
dhr.	De Wit	VVD

Notulen –vastgesteld-

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum Statenvergadering	:	29 maart 2023
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier	:	mw. K. Bolt
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig:
mw. G. Bakker (VVD), dhr. M. Becker (BBB), dhr. D.J. van den Berg (JA21), mw. L.C.M. Berkvens (D66), mw. I.A. Bezaan (PVV), mw. A. den Boer (BBB), dhr. J. Boer (VVD), mw. Bouhlel-Lascaris (SP), Statenlid. R.I. Bwefar (GL), dhr. M. Deen (PVV), dhr. R.J. Dekker (FvD), dhr. J. Dessing (FvD), Statenlid W.J. Freeman (GL), Statenlid A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), mevrouw. I.M. Haas (PvdD), mw. M.C.T. ten Ham (PvdA), dhr. D.G. Heijnen (CDA), mw. M.P. van der Helm-Chandansingh (50PLUS), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), mw. E.M. Jorna (PvdD), dhr. E.B. Kanik (D66), dhr. A. Karar (PvdA), dhr. M.C.A. Klein (ChristenUnie), Statenlid R.P.M. Kocken (GL), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), Statenlid I. Kostić (PvdD), dhr. J.D. Kramer (BBB), Statenlid P.J. Laport (GL), dhr. G.L.J. Leerink (PvdA), dhr. I.J.M. Mantel (JA21), dhr. H.S. Mülder (D66), dhr. J. Olthof (PvdA), mw. F. Oulad Hadj (PvdA), mw. M.C.G. Poot (VVD), mw. E.A.S. Rommel (VVD), dhr. N.A.L. Roosendaal (VVD), mw. G.M. de Sain (BBB), mw. J.M. Schneemann (Volt), mw. I.D. Sijbenga (BBB), mw. A.J.C.E. Strens (D66), dhr. H.J.F.X.P. Stulemeijer (50PLUS), dhr. P.G. Teeuwen (BBB), dhr. K.J. Terwal (VVD), dhr. R. van Tiggelen (PVV), mw. K. Uiterwijk (JA21), dhr. V.H. Valk (BBB), dhr. G.J. Vendrig (BBB), dhr. C.H. Vonk (PvdA), Statenlid N.M. van der Waart (GL), dhr. T. Wagelaar (PvdA), dhr. M. de Weerdt (Volt), Statenlid T.K. van Wijnen (GL), dhr. B.G.P. de Wit (VVD).

Afwezig: mw. R. Alberts (SP)

Agenda **Paginanummer:**

1.	Opening en mededelingen.	(1)
2.	Beëdiging en installatie leden van Provinciale Staten.	(2)
3.a.	Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.	(7)
3.b.	Debat over duiding verkiezingsuitslag.	(7)
4.	Sluiting	(17)

Opening om 20.10

1. Opening en mededelingen

De **VOORZITTER**: Een zeer goede avond allemaal. De griffier zei al: ze zijn al braaf, voorzitter. Ik weet niet of u dat in de toekomst ook gaat doen. Meestal moet ik vragen: willen alle Statenleden nu gaan zitten? Maar we zijn natuurlijk al iets later begonnen. Dat komt omdat we een aantal mensen uit de Johan Remkeszaal alsnog naar boven hebben gehaald, omdat hier gewoon plaats is. En dat is misschien wel zo gezellig om ze er allemaal bij te hebben.

Een bijzonder warm welkom aan alle Statenleden. Natuurlijk ook de nieuwe Statenleden. U wordt vanavond allemaal geïnstalleerd als Statenlid van de provincie Noord-Holland. Natuurlijk familie en vrienden die zijn meegekomen, heel hartelijk welkom. En natuurlijk ook de ambtenaren en de griffie die dit allemaal verzorgd hebben.

Het waren bijzondere dagen, de afgelopen dagen. Gisteren afscheid genomen. Ik heb de afgelopen twee dagen samen met de griffier en plaatsvervangend griffier bijna 55 Statenleden gesproken in twee dagen. Het was fijn om u allemaal even te zien en te spreken. Niet iedereen,

maar ik denk dat van de 55 een kleine 50 is gelukt. Het is fijn om te zien dat iedereen hier met motivatie en betrokken de schouders eronder wil zetten om de provincie Noord-Holland ook de komende vier jaar verder te brengen. Dat is fijn om te horen.

Ik verzoek u natuurlijk om het mobieltje op stil te zetten tijdens de vergadering.

U zit allemaal op een plek die is toegewezen. Wen nog niet te veel aan de stoel, want het is nog een tijdelijke indeling. Dat betekent dat het presidium zich in het overleg van de fractievoorzitters op de eerste vergadering op 17 april zal gaan buigen over het definitieve vlekkenplan van de Statenzaal. Maar voorlopig zit u wel zoveel mogelijk bij elkaar.

Er is helaas bericht van verhindering ontvangen van mevrouw Alberts van de SP. Zij heeft griep. Zij was gisteren al niet lekker. Het lukt haar echt niet om vandaag hier te zijn. Normaal gesproken meld ik het niet, maar ik vind het toch belangrijk om vandaag wel te melden dat ze echt griep heeft en hier niet kan zijn. Zij zal op een later moment worden beëdigd. Dat was agendapunt 1. En dat waren ook de mededelingen.

2. Beëdiging en installatie leden van Provinciale Staten.

De **VOORZITTER**: Dan ben ik al bij agendapunt 2 en dat is de beëdiging van de leden van Provinciale Staten. Gisteren hebben de Provinciale Staten in de oude samenstelling besloten om de 55 nieuwbenoemde Statenleden als lid van Provinciale Staten toe te staan, of toe te laten, moet ik zeggen. Mevrouw Alberts zal dus in de eerstvolgende Statenvergadering worden beëdigd en geïnstalleerd. En ik stel u daarom thans in de gelegenheid om conform artikel 14 van de Provinciewet de eed of de verklaring en belofte in mijn handen te gaan afleggen. Ik wil u allemaal gaan verzoeken te gaan staan en dan zal ik u vertellen hoe ik dat ga doen.

Ik zal straks uw namen opnoemen zoals u zich op maandag 27 maart bij de griffie heeft ingeschreven. Dat zal ik doen in alfabetische volgorde. De persoon waarvan ik de naam noem, wordt verzocht mij te antwoorden vanaf uw plek in de Statenbankjes. Indien u de eed wenst af te leggen, verzoek ik u onder het opsteken van de voorste twee aaneengesloten vingers van de rechterhand op deze wijze- Dit is ‘twee bier in de kroeg’, maar op deze wijze, met de woorden ‘Zo waarlijk helpe mij God Almachtig’. En indien u de verklaring en belofte wenst af te leggen, verzoek ik u uit te spreken de woorden ‘Dat verklaar en beloof ik’. Nogmaals, ik zal dat doen op alfabetische volgorde en op de wijze waarop u zich heeft laten inschrijven. Ik ga natuurlijk eerst de formule van de eed en de verklaring en belofte voorlezen, alvorens ik de namen ga noemen.

Ik zweer of verklaar dat ik om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer of verklaar en beloof dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks nog middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer of beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.

En wilt u mij nu antwoorden? En dan begin ik bij mevrouw Bakker van de VVD.

Mevrouw **BAKKER** (VVD): Dat beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Becker van de BBB.

De heer **BECKER** (BBB): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg van JA21.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Berkvens van D66.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Bezaan van de PVV.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: De heer Boer van de VVD.

De heer **BOER** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Den Boer van de BBB.

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Bouhlel-Lascaris van de SP.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Statenlid Bwefar van GroenLinks.

Statenlid **BWEFAR** (GL): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Deen van de PVV.

De heer **DEEN** (PVV): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: De heer Dekker van Forum voor Democratie.

De heer **DEKKER** (FvD): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: De heer Dessing van Forum voor Democratie

De heer **DESSING** (FvD): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: Statenlid Freeman van GroenLinks.

Statenlid **FREEMAN** (GL): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Statenlid Gielen van GroenLinks.

Statenlid **GIELEN** (GL): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Van Gilse van de VVD.

De heer **VAN GILSE** (VVD): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Ten Ham van de PvdA.

Mevrouw **TEN HAM** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Van der Helm-Chandansingh, 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: De heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Jorna van Partij voor de Dieren.

Mevrouw **JORNA** (PvdD): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Kanik van D66.

De heer **KANIK** (D66): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Karar van de PvdA.

De heer **KARAR** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: Statenlid Kocken van GroenLinks.

Statenlid **KOCKEN** (GL): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Koning-Hoeve van het CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: Statenlid Kostić van Partij voor de Dieren.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Kramer van de BBB.

De heer **KRAMER** (BBB): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Laport van GroenLinks.

De heer **LAPORT** (GL): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Leerink van de PvdA.

De heer **LEERINK** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Mantel van JA21.

De heer **MANTEL** (JA21): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: De heer Mülder van D66.

De heer **MÜLDER** (D66): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Olthof van de PvdA.

De heer **OLTHOF** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Oulad Hadj van de PvdA.

Mevrouw **OULAD HADJ** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Poot van de VVD.

Mevrouw **POOT** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Rommel van de VVD.

Mevrouw **ROMMEL** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Roosendaal van de VVD.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: Mevrouw De Sain van de BBB.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Schneemann van Volt.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Mevrouw Schneemann. Maar dat terzijde.

De **VOORZITTER**: Sorry. Mevrouw Schneemann van volt.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Heel goed dat u mij corrigeert.

Mevrouw Sijbenga van de BBB.

Mevrouw **SIJBENGA** (BBB): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Strens van D66.

Mevrouw **STRENS** (D66): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: De heer Stulemeijer van 50PLUS.

De heer **STULEMEIJER** (50PLUS): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: De heer Teeuwen van de BBB.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Terwal van de VVD.

De heer **TERWAL** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Van Tiggelen van de PVV.

De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Uiterwijk van JA21.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Valk van de BBB.

De heer **VALK** (BBB): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Vendrig van de BBB.

De heer **VENDRIG** (BBB): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Vonk van de PvdA.

De heer **VONK** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Van der Waart van GroenLinks.

Mevrouw **VAN DER WAART** (GL): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Wagelaar van de PvdA.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer De Weerdt van Volt.

De heer **DE WEERDT** (Volt): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Statenlid Van Wijnen van GroenLinks.

Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: En de heer De Wit van de VVD.

De heer **DE WIT** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Dan bent u zojuist geïnstalleerd als Statenlid voor de provincie Noord-Holland. Van harte gefeliciteerd.

[Applaus]

Dames en heren, ik wil vragen aan mevrouw Bakker van de VVD of u nog één keer 'Dat verklaar en beloof ik' wil uitspreken, want alleen dat laatste is verstaan.

Mevrouw **BAKKER** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Ik heb het duidelijk gehoord. Dank u wel. Applaus voor mevrouw Bakker.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: U mag weer gaan zitten.

Geachte Statenleden, dames en heren, normaal gesproken zou ik schorsen voor een felicitatie, maar ik stel voor dat wij verder gaan. Ik ga u nog even toespreken, maar dan gaan we daarna verder met de agenda. Daarna sluit ik de vergadering en gaan we naar Johan Remkeszaal en daar staat een drankje voor ons klaar en een hapje. Dan kunnen we elkaar feliciteren en ook de tijd nemen. En ook aan de familieleden. Dat is ook een hint aan de Statenleden om het duidingsdebat niet te lang te maken, zodat we snel naar de Johan Remkeszaal kunnen voor een drankje.

Maar goed, ik zou het moment niet mezelf willen ontnemen om toch ook even vanaf deze plek bij u stil te staan bij het moment van vanavond. Want allereerst wil ik u natuurlijk verwelkomen als leden van de Provinciale Staten welkom. Gefeliciteerd en gelukgewenst met uw benoeming tot lid van de Provinciale Staten van Noord-Holland. Ik denk een zeer eervol ambt. Het was misschien ooit een ambt waarbij u uit moest leggen wat u deed, maar die tijd is eigenlijk alweer een beetje achter ons. Ik denk dat we kunnen spreken van een zinderende campagne. De politiek van de

provincie was wekenlang nieuws in alle media. En terecht. Want de provincie neemt belangrijke besluiten en die verdienen ook alle aandacht. Ik wil u daarmee complimenteren, want alleen door uw deelname, door uw inzet tijdens de campagne, is er ook een levendig debat ontstaan. Ik verheug me er dan ook op om de komende jaren u in deze zaal met elkaar te zien debatteren.

De verschillen tijdens de campagne waren en zijn soms groot. Daar viel ook echt wel wat te kiezen. Er deden 23 partijen mee. Maar in deze zaal zal het er de komende jaren echt op aankomen. Wie krijgt wie achter welk voorstel? En wie ziet er kans om de verschillen tussen elkaar te overbruggen? Wie ziet kans om echt binnen te halen, waarvoor hij of zij in de politiek is gegaan?

U bent voor vier jaar benoemd. Voor sommigen van u is dit een eerste periode, maar onder u zie ik ook gelukkig bekende gezichten van mensen die vandaag herbenoemd zijn. Verkiezingen zijn elke vier jaar. Ik zei het gisteren ook bij het afscheid van de vorige Provinciale Staten: de besluiten die wij hier nemen, zijn vaak veel verstrekkender dan vier jaar. Het aanleggen van nieuwe infrastructuur, het maken van keuzes voor het landschap, die zijn niet voor vier jaar, maar voor decennia genomen. De inwoners van Noord-Holland hebben met hun stem hun vertrouwen aan u gegeven. En daarmee u het mandaat gegeven om gedurende de komende jaren naar uw beste inzicht hun belangen te behartigen. U zult de komende jaren besluiten moeten nemen, waarvoor de Noord-Hollander niet bij een ander kan aankloppen. Deze bestuurlijke positie brengt een grote verantwoordelijkheid met zich mee. Het betekent dat de provinciale bestuursorganen en de ambtelijke organisatie volstrekt integer en transparant dienen te handelen.

Het onderwerp integriteit, dames en heren, zal bij uw inwerkprogramma dan ook meermalen besproken worden. Integer handelen van ons allen wordt uiteraard als uitgangspunt verondersteld. Dat is ook vastgelegd in onze gedragscode. Deze geeft aan hoe te voorkomen dat belangenverstrengeling of verkeerde omgang met informatie, geschenken, diensten, bestuurlijke uitgaven, onkostenvergoedingen, buitenlandse reizen, voorzieningen, een rol in het bestuurlijk handelen gaan spelen. Maar toch, voor mij is integriteit iets moois. Dat is het vertrouwen wat je aan elkaar geeft en de wijze en het respect hoe je met elkaar omgaat. Het Statenwerk is een prachtige kans om uw dromen en idealen vorm te geven. Maar het is ook een eervolle uitdaging om daarmee aan de slag te gaan. De nieuwkomers wens ik daarom een voortvarende start. Vind snel uw weg en maak gebruik van de ondersteuning die u geboden wordt.

In de politiek gaat het volgens mij om drie zaken. Dat is luisteren naar elkaar, praten met elkaar, maar vooral durven beslissen. Want dat is het mooie aan een democratie. Alle debatten zijn te volgen door de inwoners van de provincie, live via het web, en daar zien ze waar u voor staat en hoe u over zaken denkt. Ik hoop dat u echt met veel energie en met plezier uw werk hier kunt doen. Hoe meer levendigheid en enthousiasme u aan het debat meegeeft, hoe groter ook de belangstelling van onze inwoners zal zijn.

Nogmaals, ik wens u heel veel succes in dit prachtige, historische provinciehuis. En ikzelf zie persoonlijk uit naar een fijne samenwerking. Dank u wel.

3.a. Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden

De **VOORZITTER**: Gaan wij verder met de agenda. Een standaard ritueel, en dat zult u iedere vergadering weer merken, is de regeling van de werkzaamheden. Mocht er tot een hoofdelijke stemming worden overgegaan bij de overige agendapunten, dan kiezen wij een primus. De primus is degene waar de hoofdelijke stemming dient aan te vangen. Ik heb het gisteren gezegd, ook voor de familieleden die er toen niet bij waren: dit is geen bingo, maar ik ga nu wel een nummertje trekken. Dus u hoeft niet te roepen. Dat is nummer 29 en dat is de heer Leerink van de PvdA. Dus mocht het tot een hoofdelijke stemming komen, dan gaan we bij de heer Leerink beginnen. Maar nogmaals, dat gaat van uw borreltijd na het duidingsdebat af.

3.b. Debat over duiding verkiezingsuitslag.

De **VOORZITTER**: Dan zijn we nu bij het debat over de duiding van de verkiezingsuitslag. Na de vorige verkiezingen heeft dit debat plaatsgevonden en ook op verzoek van partijen staat dat

vandaag ook op de agenda. We hebben geen spreektijden in principe, maar we hebben ongeveer een uur uitgetrokken voor dit debat. We hebben tenslotte ook veel gasten. De volgende sprekers hebben zich aangemeld – ik ga straks ook de sprekers in volgorde van aanmelding het woord geven: mevrouw De Sain van de BBB, mevrouw Bouhlel van de SP, Statenlid Gielen van GroenLinks, mevrouw Rommel van de VVD, de heer De Weerdt van Volt, mevrouw Van der Helm van 50PLUS, de heer Leerink van de PvdA, de heer Klein van de ChristenUnie en mevrouw Strens van D66, Heb ik iedereen gehad? Niemand vergeten? De heer Dessing van Forum en de heer Van den Berg van JA21. Meneer Heijnen. En Statenlid Kostić. Dan hebben we iedereen gehad.

De heer **DEEN** (PVV): Voorzitter.

De **VOORZITTER**: Ja. De heer Deen, u gaat ook meedoen. Dan ga ik nu het woord geven aan mevrouw De Sain van de BBB. U kunt rechts van mij bij het spreekgestoelte komen. Ja, voor de nieuwkomers, ja, uw bijdrage levert u van het spreekgestoelte. Mocht er behoefte zijn aan een interruptie, dan kan dat via de interruptiemicrofoon. Maar we gaan luisteren naar mevrouw De Sain.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Voorzitter, beste Noord-Hollanders, mensen thuis. Noord-Holland heeft gekozen. Ook voor ons was de uitslag ver boven onze verwachtingen. Waarvoor hartelijke dank aan alle 161.876 stemmers. Door deze stemmen zijn wij de grootste partij van Noord-Holland geworden. Noord-Holland is een goed voorbeeld van wat zich afspeelt in Nederland. De polarisatie neemt toe en dat zien wij tussen de steden en op het platteland. De grote steden hebben een andere partijkeuze gemaakt en was BBB soms de vierde of de vijfde partij geworden. En daarmee kunnen wij als platteland de steden gaan omarmen. Zo willen wij ook omgaan met deze verkiezing. Het is een kernwaarde binnen de BBB: behandel een ander zoals je zelf ook behandeld zou willen worden. Wij willen een open en transparant proces. BBB neemt hierin haar verantwoordelijkheid, sluit op voorhand geen partijen uit en wil een transparant en open proces, waarbij de coalitiesamenstelling recht zal doen aan de verkiezingsuitslag. BBB heeft er vertrouwen in dat de stem van onze inwoners gehoord zal worden. Dat is waar de BBB voor staat. Dank jullie wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Even voor de verduidelijking voor de zittende Statenleden. Ik heb besloten met de griffie dat dit niet de maidenspeech is van alle aanwezigen hier, want ja, ik denk eerlijk gezegd dat, als ze straks 'voor het echie gaan', om het zo maar te zeggen, dat dan ook de maidenspeech zal zijn. Dus dat betekent dat degenen, die voor het eerst hier komen, gewoon hun bijdrage kunnen leveren en dat later in een volgende vergadering, dan gaan we bijhouden wanneer de maidenspeech is voor alle Statenleden.

Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Bouhlel van de SP.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Dank jullie wel. Allereerst natuurlijk gefeliciteerd aan alle gekozen Statenleden. We wensen eenieder veel succes. Heel hartelijk dank aan al die kiezers die op de SP stemden. Remine en ik gaan hard ons best doen om het waar te maken de komende vier jaar, maar dit zullen we samen met onze duo-commissieleden Maarten Dijksen en Jacob Kes doen.

Dan nu even wat over de uitslag. Tot aan woensdagavond 21.00 uur leek het erop dat de SP voor het eerst sinds lange tijd weer winst zou boeken. Een bescheiden winst, maar toch. Het mocht helaas niet zo zijn. Er werd verlies geboekt. In Noord-Holland moesten we één zetel inleveren. Minstens een halfjaar van tevoren was de campagne van start gegaan. Van kosten omlaag en lonen omhoog naar het verhaal rond de uit de pan gerezen energieprijzen. De petitie om onze energievoorziening weer in eigen hand te nemen, werd ruim 130.000 keer getekend. Die petitie loopt nog steeds. Ook de eindsprint loog er niet om. In de laatste drie weken van de campagne voerden alle afdelingen estafettes uit, werd overal geflyerd en stonden we door weer en wind en in de kleinste uurtjes van de ochtend bij Tata aan de poort met onze flyer 'Schoon werk is schoon wonen'. Onze dank gaat dan ook uit naar alle vrijwilligers.

Dat BBB zou winnen, lag in de lijn der verwachtingen, maar een dergelijke aardverschuiving had de partij zelf ook niet gedacht. De eerste reacties van de kiezers was dat zij een proteststem op

het kabinet Rutte wilden uitbrengen. Ook wilden ze verandering in de stikstofaanpak. Door deze monsterzege rust er een zeer grote verantwoordelijkheid op de schouders van de verschillende BBB-fracties in het land. Het is nog afwachten hoe het zich allemaal ontwikkelt. Op 30 mei kiezen de Provinciale Staten de Eerste Kamer. Of dit het einde van de regering Rutte betekent of dat er coalities gevormd gaan worden met de partijen waar de BBB zich juist zo tegen heeft afgezet, moet nog blijken. Er dreigt een grote teleurstelling voor de kiezers. Je wil het oude weg en je krijgt er het oude voor terug.

Desalniettemin zijn er vele uitdagingen, bijvoorbeeld het in stand houden van onze natuur – het liefst willen wij het namelijk vermeerderen –, het stoppen van giftige uitstoot die de industrie doet ten koste van iedereens gezondheid, het wegvagen van energiearmoede, het versterken van ons openbaar vervoer, zorgen voor voldoende woningen. Kortom, uitdagingen die we met elkaar moeten oppakken. De SP weet wel hoe het zou moeten.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan de Statenlid Gielen van GroenLinks.

Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, voorzitter, dank u wel. Noord-Holland heeft gekozen. Laat ik daarom allereerst beginnen met het bedanken van al die stemmers die op GroenLinks gestemd hebben. En laat ik ook beginnen met het feliciteren van de winnaars: de BBB, de Partij voor de Dieren, de Partij van de Arbeid, Volt en 50PLUS. Gefeliciteerd aan u allen. En gefeliciteerd aan alle Statenleden die hier nieuw bij ons komen in dit prachtige provinciehuis. Ik kijk ontzettend uit naar de samenwerking.

Deze verkiezingen, die gingen echt ergens over. Hoe gaan we om met het herstellen van onze natuur? Wat gaan we doen om de klimaatcrisis op te lossen? Hoe zorgen we dat er voor iedereen een betaalbaar huis beschikbaar is? Investeren we in asfalt of kiezen we voor betere bereikbaarheid via openbaar vervoer en de fiets? Hoe gaan we onze waterkwaliteit verbeteren? En hoe houden we oog voor mensen in onze provincie die het niet redden, wiens bestaanszekerheid onder druk staat? De kiezer heeft gesproken. Heel erg veel mensen vinden dat het anders moet. Heel erg veel mensen op allerlei verschillende manieren hebben tegen de huidige landelijke coalitie gestemd. Tegen een kabinet dat landelijk veel te lang beslissingen voor zich heeft uitgeschoven, waardoor we nu met de gebakken peren zitten in heel Nederland.

Laat ik me richten op Noord-Holland en op mijn eigen partij. GroenLinks is tevreden met het resultaat van zeven zetels. We hebben verloren ten opzichte van de vorige periode, maar we zien dat we ook van vier naar negen zetels gingen en nu bestendig uitkomen op zeven zetels. Winst is er zowel aan de rechterkant als aan de groene kant, waarmee we constateren dat er veel verschuivingen tussen allerlei partijen hebben plaatsgevonden. En in de campagne hebben wij klimaat benoemd als topprioriteit. We zijn heel duidelijk geweest over de noodzaak van sterke linkse politiek. En daarom zullen GroenLinks en de PvdA elkaar ook vasthouden tijdens de komende onderhandelingen. Nu is het aan de BBB. Het is goed dat de BBB snel en voortvarend begonnen is met een eerste verkennende ronde. We zijn ook heel benieuwd wat uw prioriteiten straks worden. U heeft een heel uitgebreid verkiezingsprogramma geschreven. Dat hebben we met veel interesse gelezen. Daar staan zeker dingen in waarin u GroenLinks aan uw zijde vindt. Maar er staan ook veel dingen in waar we echt verschillend over denken. We zijn heel benieuwd naar uw prioriteiten en welke keuzes u daar ook straks in gaat maken.

Voorzitter, we gaan een heel spannende periode tegemoet. Ik begon al met felicitaties. De BBB heeft verantwoordelijkheid genomen voor een eerste verkenning en wij roepen ook die andere winnaars op van deze verkiezingen om straks open te kijken naar de te vormen coalities. Ik wens u allen heel veel succes toe daarbij de komende tijd.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaat het woord naar mevrouw Rommel van de VVD.

Mevrouw **ROMMEL** (VVD): Dank u, voorzitter. Namens de VVD wil ik natuurlijk allereerst de nieuwgekozen Statenleden feliciteren. Het zijn van Statenlid, dat is echt een eervolle en heel bijzondere taak, want je mag gewoon meewerken om Noord-Holland een stukje mooier te maken en beter te maken de komende vier jaar. Dus in ieder geval heel veel succes daarmee, en plezier. Daarnaast gaan natuurlijk onze felicitaties naar de nieuwe partijen, namelijk naar de BBB en naar Volt.

Ja, vanavond duiden wij de verkiezingsuitslag. Als VVD kijken wij ook met een gemengd gevoel naar het Noord-Hollandse, maar ook naar hoe de Nederlandse kiezer gestemd heeft. Ja, de VVD is samen met de BBB ook de grootste partij in de Staten van Noord-Holland geworden. Op sommige momenten leek het echt een nek-aan-nekrace. We zien de meer dan 151.000 stemmen als steun om verder te werken aan een sterker Noord-Holland met meer woningen, beter bereikbaarheid, ruimte voor ondernemerschap en ja, ook duurzame energie met draagvlak. Wij danken alle kiezers ook voor deze stemmen.

Maar voorzitter, voor de tweede opeenvolgende keer heeft een flink deel van het Nederlandse en Noord-Hollandse electoraat laten zien dat men vindt dat het anders moet. De boodschap van de gevestigde bestuurderspartijen resoneert onvoldoende door bij grote groepen en heeft kennelijk ook de verkeerde toon. Daar willen wij wat mee doen. Veel van onze discussies over belangrijke onderwerpen zijn vrij technisch van aard. Het gaat dan over de betekenis van een mol stikstof per hectare, de staat van de natuur en de achteruitgang daarvan. Maar als je jarenlang op een woning moet wachten en als je, net als bijna één miljoen Nederlanders grote moeite hebt om gewoon, ja, de eindjes aan elkaar te knopen, dan heb je andere zorgen aan je hoofd. Dan wil je niet horen dat er 25 miljard of 35 miljard belastinggeld gaat naar iets wat je niet kunt zien. En voor de VVD betekent dit dat wij de verkiezingsuitslag in de komende jaren moeten vertalen naar concreet handelen. De uitdagingen zijn er echt niet minder op geworden, maar de toon en het beleid moet anders. Uitdagingen die vragen om duidelijkheid en daadkracht. Want praatjes vullen geen gaatjes. Een volgend college zal een antwoord moeten geven op het grote gevoel van onbehagen en tegelijkertijd de uitdagingen van deze tijd aan te pakken: natuurherstel, voldoende en betaalbare woonruimte, een goed vestigingsklimaat en mobiliteit, en dat alles met behoud van onze koopkracht. Dat vraagt om een college dat aan de slag gaat, praktisch handelt en verbindingen weet te maken. Een college met een goed verstand en een koel hoofd. En een college dat denkt, durft en doet. Dat is wat de VVD betreft de boodschap voor de komende periode.

De VVD sluit niemand uit en is bereid om in beginsel met elke partij het gesprek over samenwerking aan te gaan. Deelname van de VVD aan een nieuw college is alleen mogelijk als er wel voldoende herkenbaarheid is van de VVD in het nieuwe coalitieakkoord. Het spreekt, wat VVD betreft, voor zich dat percentueel gezien de grootste partij, namelijk de BBB, nu het initiatief neemt voor de coalitievorming. De stappen tot zover gezet door de BBB geeft ons wel een gevoel van vertrouwen en we kijken ook zeker uit naar het vervolg. En daarmee wensen wij ook, ja, mevrouw Ankie Broekers-Knol veel geduld en wijsheid toe. Wij kijken uit naar een nieuwe samenwerking, een goede samenwerking met bestaande en nieuwe collega's in Noord-Holland om Noord-Holland mooier te maken. Succes. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan het woord naar de heer De Weerdt van Volt.

De heer **DE WEERDT** (Volt): Goedenavond, allemaal. Geachte voorzitter, collega-politici en alle aanwezigen. Allereerst wil ik mijn felicitaties uitbrengen aan iedereen en met name de grote winnaar van de verkiezingen. Dat is de BBB. Jullie campagne is er een van hoop. Dat is een welkome frisse wind. Wij zien ernaar uit om met jullie en met alle andere collega-politici de provincie net iets mooier te maken.

Volt ziet de overwinning van de BBB als een roep om nieuwe politiek. Er is een gevoel dat de oude politiek te weinig luistert naar de samenleving. Het toeslagenschandaal, het Groningse gas en een stikstofcrisis illustreren dit. Daarom zien wij de verkiezingsuitslag als een oproep om mét de burgers politiek te bedrijven. Betrek de samenleving bij het maken van beleid. Betrek burgers bij de politiek. Daar ligt een grote uitdaging voor deze Statenperiode voor Volt.

En voorzitter, ik wil afsluiten met een oproep aan alle collega-politici. De provincie gaat grotendeels over ruimtelijke ordening. Waar komen woningen te staan, waar de windmolens en wat blijft natuur? Kortom, hoe ziet de provincie van de toekomst eruit? De keuzen van vandaag hebben verstrekkende gevolgen voor de toekomst. Vandaag kiezen we over leefbaarheid voor de komende tien, twintig of zelfs dertig jaar. Daarom een oproep aan alle collega-politici om in elk debat en met elke stemming antwoord te geven op de volgende vraag: wat zouden onze kinderen willen dat we vandaag besluiten? Dat is bij Volt de essentie van de politiek. Dank jullie wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is nu aan mevrouw Van der Helm van 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Beste commissaris van de Koning, collega-Statenleden en andere aanwezigen. Na een korte campagneperiode van drie maanden staat hier een gelukkig Statenlid voor 50PLUS. Die ene zetel had behouden moeten worden, maar dat we er een tweede zetel bij zouden krijgen, hadden we niet durven dromen. Kiezers in Noord-Holland, bedankt. Waarom moest die ene behouden worden? Omdat de grote groep senioren zich vertegenwoordigd moet blijven voelen in de Staten van Noord-Holland. Die groep wordt met de dag groter. Voorzieningen in kleine kernen – dus niet alleen in de steden – moeten behouden blijven, zodat ze ook van A naar B kunnen. Betere bereikbaarheid, daar heb ik het over. Maar ook nieuw te bouwen woningen. Niet alleen voor onze jongeren, gezinnen, maar ook voor ouderen.

De verkiezingsuitslag is duidelijk. Teneinde de mogelijkheden voor een stabiele meerderheidscoalitie verder in beeld te brengen, roep ik de partijen van BBB, VVD, GroenLinks en PvdA op om te werken aan een constructieve samenwerking en de vaart erin te houden. Ik heb er zin in. Mijn collega Hein Stulemeijer heeft er zin in. We gaan ervoor. U kunt op ons rekenen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Leerink van de PvdA.

De heer **LEERINK** (PvdA): Voorzitter, twee weken geleden vonden de verkiezingen plaats. Het is inherent aan verkiezingen dat er winnaars zijn en verliezers. We willen om te beginnen de winnaars van harte feliciteren. De BBB vanuit het niets acht zetels. Hartstikke knap. Maar ook de andere winnaars, 50PLUS, Volt, Partij voor de Dieren, hartstikke mooi. Tegen de mensen die verloren hebben, zouden we willen zeggen, ja, dat hebben wij ook regelmatig gedaan. Ik moet zeggen dat het best prettig voelt om weer eens een zetel te winnen. Maar als ik iets de afgelopen periode ook in deze Staten heb gezien, is dat je ook in een kleinere fractie, zelfs een heel kleine fractie, verschil kunt maken, of je nou in de oppositie zit of in de coalitie. Dus ik zou zeggen: moedig voorwaarts en ga ervoor.

Voorzitter, er is de afgelopen weken al heel wat af geduid als het gaat om deze verkiezingen. En terecht. De kiezer heeft gesproken. De vraag is: wat heeft ze nou precies gezegd? Laat ik beginnen met de constatering dat bijna de helft van de kiezers niets heeft gezegd. Dat is en blijft zorgelijk. Hier ligt een verantwoordelijkheid voor ons allemaal.

Voorzitter, voor de rest is er natuurlijk niet één kiezer en is er dus ook niet één motief. Maar die ene zetel winst heeft ons wel gesterkt in de analyse die we ook tijdens de Algemene Beschouwingen in november en daarna ook in onze campagne, in ons verkiezingsprogramma, hebben uitgedragen en al met jullie hebben gedeeld. Want voorzitter, met veel Noord-Hollanders gaat het goed, maar dat geldt helaas niet voor iedereen. En ook in Noord-Holland is een steeds diepere tweedeling zichtbaar. De tweedeling tussen mensen die een huis hebben en die niet. Mensen die zich zonnepanelen kunnen permitteren en mensen die niet. Et cetera, et cetera. Deze tweedeling groeit. De kloof wordt groter tussen mensen die zichzelf heel goed kunnen redden en mensen voor wie leven steeds meer overleven wordt. Voorzitter, voor de Partij van de Arbeid zijn de natuur- en de klimaatopgave waar we voor staan en waar we de afgelopen periode bemoedigende stappen in hebben gezet, cruciaal. Maar deze verkiezingsuitslag heeft ons nog eens in de overtuiging gesterkt dat dit niet de enige agenda kan zijn. Sterker, dat deze doelstellingen alleen zullen worden gehaald als we tegelijkertijd met man en macht werken aan een provincie waarin we bestaanszekerheid kunnen bieden aan iedereen en er alles aan doen om na jaren van verschraling een boost te geven aan de leefbaarheid van onze dorpen en steden. Je kunt niet rood staan als je- Nee, je kunt niet groen doen als je rood staat. Ja, je kunt altijd rood staan trouwens. Ja. Dat is inkomensonafhankelijk, zullen we maar zeggen. Je kunt niet groen doen als je rood staat. Of je nu schoonmaakt op Schiphol of boer bent in de Beemster. En je kunt niet verwachten dat mensen enthousiast worden voor windmolens als we tegelijkertijd niet ook kunnen zorgen voor een betaalbaar huis. Voorzitter, wat de Partij van de Arbeid betreft, is het antwoord op deze verkiezingsuitslag dan ook: werken aan een programma waarin bestaanszekerheid voor alle Noord-Hollanders, de leefbaarheid van onze dorpen en steden en een ambitieuze agenda op het gebied van klimaat en natuur centraal staan. Die agenda 's zijn wat ons betreft onlosmakelijk met elkaar verbonden. Dat vraagt, na jaren waarin de overheid zich ook in de provincie steeds verder uit het publieke domein heeft teruggetrokken, om een overheid die

wel bewust een stap naar voren doet. Van ‘daar gaan wij niet over’ naar ‘laten we samen kijken hoe we dit kunnen oplossen’. Als Partij van de Arbeid leveren we graag een bijdrage aan zo’n programma. Met welke coalitie zo'n programma het beste kan worden uitgevoerd, zullen we nader moeten verkennen. Maar wat de Partij van de Arbeid betreft, gaan we dat in ieder geval niet doen zonder GroenLinks. Deze partij staat ons programmatisch zeer nabij en we hebben de afgelopen jaren ondervonden dat we meer voor onze kiezers kunnen bereiken als we samen aan dezelfde kant van het touw trekken. Voor de rest hopen we op een open en goed proces, waarbij alle partijen hun bijdrage kunnen leveren. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, meneer de voorzitter. Bij de verkiezingen haalde de BoerBurgerBeweging en groot aantal stemmen en komt daarmee als nieuwe grootste partij in onze Staten. Daarom allereerst onze felicitaties voor de BoerBurgerBeweging met dit resultaat. Maar uiteraard ook felicitaties aan alle andere partijen die gekozen zijn.

De uitslag van de verkiezingen laat volgens de ChristenUnie ook zien dat er onvrede is in het land over hoe het gaat. Wij denken dat dit onder andere komt, doordat inwoners het gevoel hebben dat het beleid niet met hen wordt gemaakt, maar wel over hen wordt gemaakt. En doordat de argumenten voor het beleid niet door iedereen mee te voelen zijn. Vaak lijken die heel erg technocratisch. Het gaat over dat we dit moeten vanwege EU-wetgeving, dat moet vanwege afspraken uit het verleden en weer iets anders moet vanwege uitspraken van de Raad van State. Maar er zijn ook grote uitdagingen op het gebied van de toekomst van de agrarische sector, natuurherstel, klimaatverandering en het oplossen van de wooncrisis. Het is onze opdracht om alle inwoners zoveel mogelijk te betrekken bij het beleid dat we maken. We zullen moeten samenwerken, werken aan een gedeeld verhaal waarom beleid nodig is, maar ook aan oplossingen waaraan inwoners hun bijdrage kunnen leveren. Burgerparticipatie is belangrijker dan ooit. De uitslag van de verkiezingen laat ook zien dat de meningen in onze provincie regionaal sterk verdeeld zijn. We zullen daarom met elkaar het gesprek aan moeten gaan over de uitdagingen waarvoor we staan en de oplossingen die nodig zijn. De ChristenUnie denkt dat het goed zou zijn als de grootste partijen beginnen om dit gesprek met elkaar te voeren, want deze partijen zijn een goede vertegenwoordiging van de verschillende visies in onze provincies. Stad en platteland. Links en rechts. En ga dat gesprek dan open met elkaar aan en probeer vanuit al die diverse opinies te zoeken naar gedeelde oplossingen. De ChristenUnie adviseert ook om daarbij verder te kijken dan een traditioneel coalitieakkoord. Zorg voor een plan voor de aanpak voor de meest grote uitdagingen. De toekomst van het landelijk gebied als eerste, de klimaatopgave als tweede en de wooncrisis. En laat overigens die klimaatopgave niet een ondergeschoven kindje raken vanwege de terechte aandacht voor het oplossen van de stikstofcrisis. Maak dan over deze drie onderwerpen een hoofdlijnenakkoord en geef de verdere uitwerking vorm in overleg met de Staten in de komende periode. Laten we gaan voor een coalitieakkoord dat leidt tot een versterking van het gevoel en laten we voorkomen dat we een akkoord sluiten dat leidt tot een versterking van het gevoel van mensen dat ze niet gehoord zijn. Maar laten we ook onze verantwoordelijkheid nemen, want we zullen soms afspraken moeten maken waarover mensen teleurgesteld zijn. En dan moeten we het eerlijke verhaal vertellen over wat we willen, maar ook over wat niet lukt.

En dan ten slotte, meneer de voorzitter, heb ik nog een heel praktische tip voor de Statenleden die straks gaan onderhandelen. Misschien is het een leuk idee om dat overleg niet alleen te voeren in dit prachtige, historische provinciehuis, zoals u het noemde, maar misschien kunt u ook eens overleggen in Schellinkhout, in Heiloo, in Amsterdam of in Zaanstad. Dat zou zomaar de blik kunnen verbreden.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord aan mevrouw Strens van D66.

Mevrouw **STRENS** (D66): Beste Voorzitter, allereerst zou ik ook graag van deze gelegenheid gebruik willen maken om de nieuwe partijen van harte welkom te heten in deze zaal. Ingrid, Maik, van harte welkom met jullie fracties. Ook aan de andere winnaars, JA21, Partij voor de Dieren, 50PLUS, van harte gefeliciteerd. Goed om hier zoveel mensen te zien. Van harte welkom. En ook weer heel fijn om wat oude bekenden te zien.

D66 is de verkiezingen ingegaan met een duidelijke boodschap: we moeten vooruit. De tijd dat we lastige keuzes vooruit konden schuiven, is wat ons betreft voorbij. Onze economie dreigt tot stilstand te komen en de vele Noord-Hollanders, die op zoek zijn naar een woning, kunnen we niet in de kou laten staan. Ook ons klimaat en onze natuur vragen nu om actie. De manier waarop we die vooruitgang boeken, is uiteraard bespreekbaar. De noodzaak en de urgentie ervan staan wat ons betreft niet ter discussie. Wij danken onze kiezers. Het is mooi dat dit geluid gehoord is en we hier vanavond met vier Statenleden geïnstalleerd zijn. De verkiezingsuitslag laat ook zien dat de vele nieuwkomers hebben gewonnen en de traditionelere partijen van links tot rechts, met uitzondering van dit keer de PvdA, iets hebben ingeleverd. Onze inwoners zijn gebaat bij een stabiel en daadkrachtig bestuur, waarin iedere stem zich vertegenwoordigd voelt. Ook vragen de grote uitdagingen waar we voor staan dat we oplossingen, afspraken en beleid maken mét onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Plannen en beleidsdoelen op papier zijn belangrijk, maar concrete en zichtbare, gedragen resultaten is waar het uiteindelijk om gaat. Wij hopen van harte dat er een provinciebestuur gevormd kan gaan worden, die deze open houding onderschrijft en we voortvarend aan de slag kunnen gaan. Uiteraard zijn we bereid onze verantwoordelijkheid hiervoor te nemen en samen vooruitgang te boeken.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord aan de heer Dessing van Forum voor Democratie.

De heer **DESSING** (FvD): Voorzitter, dank u wel. Wat een andere sfeer dan vier jaar geleden. Wat fijn om op deze manier ook met elkaar een duidingsdebat te kunnen doen. En wat mooi dat we toch een hele aardverschuiving hebben ook in deze provincie. Dat is een felicitatie waard aan alle winnaars, voor alle nieuwe Statenleden. Maar het is natuurlijk met name een felicitatie waard voor BBB.

Een duidingsdebat. Hoe kunnen we dat dan duiden, die uitslag van de kiezers? De kiezer heeft gesproken. Heeft de kiezer nou voor iets gesproken of heeft de kiezer nou tegen iets gesproken? Ik denk dat het een combinatie van beide is. Ik denk dat de kiezer vóór verandering heeft gesproken. Ik denk ook dat degenen die niet gekozen hebben een heel duidelijk signaal hebben afgegeven dat het anders moet. Dus die hebben gekozen vóór verandering. Zo kun je die niet-stem ook interpreteren. En ja, de kiezers hebben ook tegen het huidige beleid natuurlijk gekozen. Is dat het regionale beleid? Is dat het provinciale beleid? Is dat het landelijke beleid? Ik denk zomaar eens dat het een combinatie van die factoren zou kunnen zijn. Ik denk dat de stem van het volk heel erg belangrijk is om te blijven horen, nog meer dan ooit in deze enorm gepolariseerde tijd. De kiezer heeft altijd het laatste woord. Ik denk dat we de taak hebben met elkaar om niet alleen naar binnen te kijken en met elkaar bezig zijn met wie gaat wel of niet, met wie en wie sluit die nou wel of niet uit? Nee, de kiezer vraagt om vooruitgang. De kiezer vraagt om verbinding. Laten we dát met elkaar doen. Laten we verbinden, laten we vooruitgaan en laten we stoppen met duurzaam doordrammen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Het woord is aan de heer Van den Berg van JA21.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dank u wel, voorzitter. Allereerst wil ik beginnen met een woord van dank aan al onze kiezers. Ik wil u allen bedanken voor de 64.606 stemmen die tijdens deze verkiezingen zijn uitgebracht op JA21. We zijn ontzettend dankbaar voor het vertrouwen en we zullen er alles aan doen om dit vertrouwen waar te maken. We nemen de verantwoordelijkheid die daarbij past op wat voor manier dit ook gaat uitpakken. Maar ook wil ik graag de BoerBurgerBeweging feliciteren met hun overwinning van de verkiezingen in de provincie Noord-Holland en in de rest van Nederland. Een unieke uitkomst. Het is mooi om te zien dat in onze democratie ruimte is voor nieuwe partijen en nieuwe ideeën. Daarnaast wil ik ook alle andere partijen feliciteren met hun behaalde stemmen. Iedere stem aan jullie allen is een aandeel in de verantwoordelijkheid die wij hebben als politici; de verantwoordelijkheid om samen te werken en de belangen van alle inwoners van Noord-Holland te behartigen. Dat is precies de taak die nu voor ons ligt. De kloof aan vertrouwen tussen inwoners en politiek is onverminderd groot. Als politici is het onze taak om te luisteren naar de zorgen en behoeften van onze kiezers en deze te vertalen in beleid dat de belangen van eenieder zal dienen. De afgelopen jaren zijn een toonbeeld geweest van het onvermogen van de politiek om de zorg van inwoners met voldoende daadkracht aan te pakken. De hoeveelheid aan crises is het gevolg. En de ontzettend grote groep kiezers zegt het nu klip en klaar: het moet echt anders. Maar nu de campagne voorbij is, is het tijd om ons te richten op de toekomst met alle uitdagingen die ons voorstaan. Om deze uitdagingen aan

te pakken, zullen we moeten samenwerken en de handen ineenslaan. Niet enkel reageren met de helft plus één, maar als afspiegeling van de samenleving de juiste aandacht besteden aan de andere kant. De helft minus één. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het wordt is nu aan de heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, hartelijk dank. Wat mooi om hier opnieuw geïnstalleerd te mogen zijn in deze feestelijke zaal. Helaas met wat weinig CDA'ers in mijn fractie. Maar goed, laten we de avond daardoor maar niet verpesten. Ik wil al onze kiezers danken voor het vertrouwen. En ik wil iedereen die de verkiezingen gewonnen heeft van harte feliciteren: BBB, Partij van de Arbeid, Partij voor de Dieren, Volt en 50PLUS. En in het bijzonder natuurlijk ook de nieuwe partijen in deze Staten. En iedereen die verloren heeft sterkte wensen met het verlies. Politiek kan soms ook persoonlijk erg hard zijn.

En voorzitter, we zijn hier om de uitslag te duiden. Ik moet zeggen dat ik dat op dit moment eigenlijk best lastig vind. Op initiatief van BBB is de aangestelde verkenner, mevrouw Broekers-Knol, op dit moment ook bezig met een duiding. Ze heeft onze Staten gisteren geïnformeerd over de status van haar werk en de vervolgstappen. Op basis van ons gesprek met haar heb ik er vertrouwen in dat zij het proces zorgvuldig en met kennis aanpakt. Een duiding over wat de verkiezingsuitslag dan ook moet betekenen voor het Noord-Hollands bestuur, laat ik graag aan haar over, of eventuele volgende verkenners of informateurs.

Wat de uitslag betekent voor ons mooi Noord-Holland, daar is misschien wel wat meer over te zeggen. In de afgelopen jaren en tijdens de campagne heb ik veelvuldig opgeroepen om de verbinding te herstellen. Veel mensen geven aan hun vertrouwen in de politiek te zijn verloren. Ze geloven simpelweg niet meer dat de politiek hen hoort en met antwoorden komt op hun vragen. En natuurlijk, voorzitter, als mensen dat zeggen, hebben ze het vooral over de landelijke politiek. Maar laten we dat ook in hier in Noord-Holland ons ter harte nemen. Doen wat nodig is in verbinding met onze inwoners. We zijn immers volksvertegenwoordigers. En voorzitter, die verbinding zal ook in de Statenzaal nodig zijn. Er is slechts een handjevol grote partijen over. En zelfs die zijn klein in vergelijking met de grote partijen tien jaar geleden in deze zaal. We hebben elkaar dus nodig. Ik hoop daarom van harte dat we ook in deze Statenzaal weten te verbinden. En voorzitter, in dat kader wil ik afsluiten met een citaat van de deze week overleden satiricus Wim de Bie en zijn vriend Kees van Kooten. Uit 1977. En dat merkt u aan het taalgebruik. Zij geven ons een terechte waarschuwing. "Wanneer de polarisatie der standpunten in het gangbare denken en het vaak al te weinig door enige kennis van zaken gehinderde impulsieve doen zich blijven ontwikkelen in het huidige, mede door de media veroorzaakte tempo, zal het karakter van een volgende generatie Nederlanders als meest in het oog springende wezenskenmerk een permanente staat van agressieve ontevredenheid met al het denkbare vertonen." Wij hopen dat het zover niet hoeft te komen en dat wij de komende jaren verbindend kunnen samenwerken met respect en vertrouwen. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan Statenlid Kostić van Partij voor de Dieren.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, daar sta ik weer na vier jaar Statenlid te zijn geweest. Nu in een net iets andere rol: om te duiden. Wat ik merk is dat vaak duidingen gaan over wie de grootste is, wie de winnaars of de verliezers zijn. Maar waar het onze fractie, de Partij voor de Dieren, om gaat, is één heel fundamentele conclusie die ons onafhankelijk provinciaal adviseur uitsprak net voor de verkiezingen. En dat zijn de volgende woorden. "Veel van de knelpunten zijn al eerder gesignaleerd. Een aantal zelfs al in 1972 bij het verschijnen van het rapport Grenzen aan de groei. In die vijftig jaar hebben we ons gespecialiseerd in het ontwikkelen van geitenpaadjes, in relativeren, in wegkijken en doorschuiven. Het is de huidige generatie die daar de tol van betaalt. Verder doorschuiven kunnen we ons niet permitteren. Nu, nu moet worden doorgepakt. Pak die kans. Pak die kans bij de volgende akkoorden 2023-2027." En volgens ons hebben mensen vooral daarvoor gestemd. Die lef. Dat moet, om door te pakken. Veel mensen, ondanks dat er vaak wordt gesproken over polarisatie, willen echt wel hetzelfde. Dat is namelijk de opgestapelde crises, de problemen waar we allemaal mee te maken hebben, nu eindelijk oplossen. Dat we schone lucht hebben, gezond water, een groen voedselsysteem, dat dieren niet uitbuit, dat ons milieu niet schaadt, maar dat boeren wel helpt om verder te komen om een echt

goed verdienmodel te hebben in plaats van dat de grote agro-industrie daarvan profiteert. En dat de grote vervuilers weer gaan betalen in plaats van dat de burgers via allerlei subsidies betalen. En vooral met compassie en meer zorg voor elkaar en met elkaar omgaan. En met al die andere dieren, die miljoenen dieren die in onze provincie leven en waar we de provincie mee delen.

De heer **DESSING** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik denk, zal ik het doen of zal ik het niet doen? Maar ik ga het toch doen. Als we het hier hebben over een duidingsdebat en Statenlid Kostić heeft het ook over het duiden van de verkiezingsuitslag, dan begint zij met de felicitaties van BBB en de enorme score die BBB heeft gehaald en vervolgens begint zij een beeld te schetsen van hoe het eigenlijk anders zou moeten. En dan denk ik toch van, is het nou een pleidooi voor: gaan we nou duurzaam doordrammen? Of zitten al die kiezers die op BBB hebben gestemd echt op de lijn van de Partij voor de Dieren? Ik kan me dat haast niet voorstellen.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, ik begrijp dat Forum af en toe wat hulp nodig heeft om mee te komen. Dat snap ik. Daar doen we ons best voor. Maar die woorden die u uitspreekt, heb ik allemaal niet uitgesproken. Wat wij hier proberen te vertellen, is dat burgers meer politici willen met lef, moed en compassie. Dat we beter met elkaar omgaan, dat we beter naar elkaar luisteren. Dat we niet dezelfde trucjes uithalen en machtsspelletjes spelen. Maar dat we kijken hoe we de grote problemen die we allemaal ervaren, kunnen oplossen. Ook Forum'ers, ook BBB'ers, ook GroenLinks'ers. Het maakt niet uit welke politieke kleur. En vergeet niet dat er nog steeds heel veel mensen niet hebben gestemd, omdat ze het vertrouwen niet hebben in ons, hier. Ze vertrouwen niet meer dat wij hier de problemen kunnen oplossen. En daar maak ik mij zorgen over. Ik hoop dat Forum zich daar ook zorgen over maakt. Dat we samen kunnen werken aan echte oplossingen. De rechtsstaat kunnen respecteren. Mensenrechten weer hoog in het vaandel hebben.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, ik begon in mijn bijdrage ook over verbinden. Ik denk dat ik dat zeker wil doen. Maar ik zou toch de Partij voor de Dieren willen uitnodigen ook om die verbinding te zoeken en niet te blijven hangen in het adagium vanuit hun eigen standpunt, want ik denk dat we dan geen steek verder meer komen. Laten we stoppen met polariseren en laten we die verbinding zoeken. En dan is ook Forum voor Democratie bereid om op alle punten het gesprek met elke partij aan te gaan. Maar dan nodig ik ook de Partij voor de Dieren uit om dat op die manier te doen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, Statenlid Kostić.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik beschouw dat als een aanmoediging van het verhaal van net. Daar gaan we zeker mee verder. Want waar ik het net over had, zijn die verbindingen. Alles wat ons verbindt, is namelijk dat we allemaal een schonere leefomgeving willen en een gezonde toekomst voor ons allemaal. En ja, er zijn grote crises: natuur, klimaat, de watercrisis die eraan zit te komen. Moeten we allemaal oplossen. En ja, verandering is moeilijk, maar doorgaan op nog meer geitenpaadjes heeft aantoonbaar, aantoonbaar, niet tot betere resultaten geleid. Er is echt een wereld te winnen als we samen met burgers lef tonen, investeren in samenhang en het rechtvaardig oplossen van de problemen die we hebben.

Voorzitter, toen ik net Statenlid werd, kwam een collega van een andere partij naar me toe en zei: Ines, je doet het goed, hoor, maar de politiek, die is langzaam, die is rustig. Je moet de tijd nemen. Dingen duren nu eenmaal langer. Positieve verandering duurt nu eenmaal lang. Maar lieve mensen, wij zijn die politiek. Wij, met zijn allen, zijn die politiek. Wij kunnen morgen samen beslissen dat we het sneller, beter, eerlijker, socialer doen. Kiezen voor de politiek met lef en hart. En dan, en dan, gaat het niet meer over die winnaars en de verliezers, niet meer over wie de grootste is. Dan zijn wij eigenlijk allemaal de winnaar. En dan wil ik echt afsluiten met de woorden van antropoloog Margaret Mead. Die geven mij hoop. En ik hoop dat ze veel mensen hoop geven die zich nu misschien alleen voelen. "Twijfel er nooit aan dat een kleine groep toegewijde burgers de wereld kan veranderen. Het is namelijk nooit anders gegaan." Dank aan alle moedige burgers, aan alle creatieve burgers, boeren, ondernemers, mensen in de rechtszaal, op straat, in de politiek, die wel het lef hebben getoond om verder te gaan om oplossingen te zoeken.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van-

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik sluit even af.

De **VOORZITTER**: Ja, dat snap ik.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Laten we daar meer een voorbeeld aan nemen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Ik ken u een beetje en ik weet dat het nog weleens lang kan duren. Maar dan is de interruptie natuurlijk voorbij. Maar u bent veranderd zo te zien. Ja. Statenlid Gielen, interruptie.

Statenlid **GIELEN** (GL): Dank voor ook uw mooie, vlammende betoog weer in deze nieuwe Staten. Kijk, wij delen natuurlijk heel erg de analyse over die crises waar we in zitten: de klimaatcrisis en de stikstofcrisis en ook de watercrisis die er aankomt. Volgens mij vinden we elkaar daar heel erg in. Waar ik nou zo benieuwd naar ben, is de Partij voor de Dieren dan deze periode ook bereid om samen te gaan werken in een college aan oplossingen voor die crises?

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Nou, volgens mij weet GroenLinks dat heel goed, dat wij dat bereid zijn. Als we kijken naar de afgelopen vier jaar is de Partij voor de Dieren een van de meest constructieve partijen geweest. We hebben altijd alle partijen proberen mee te nemen in onze voorstellen. Daar heeft u aan meegewerkt hebben, daar heeft de VVD aan meegewerkt. Partijen van allerlei kanten. Er was alle ruimte om samen te kijken: hoe komen we verder? Dat is en zal onze constructieve houding blijven. Maar eye on the ball: we moeten meerdere crises oplossen en het lef tonen. Dus als GroenLinks ook het lef toont om het nodige te doen, dan kunnen we misschien in een andere rol samenwerken dan we eerder hebben gedaan.

Statenlid **GIELEN** (GL): Nou, met die laatste opmerking ben ik natuurlijk heel blij. Volgens mij hebben wij de afgelopen vier jaar ontzettend veel lef ook getoond door juist vanuit het college te werken aan dat soort oplossingen. Ik heb u dat prachtig zien doen vanuit de oppositie. Ik hoop dat u ook bereid bent om verder te kijken naar andere rollen die daar ook voor zijn, want ik geloof er echt in dat, als we samenwerken en werken aan dat beleid en die visie ook brengen naar een college, dat we dat kunnen doen. Dus ik hoop dat u dat ter harte neemt en dat u die optie ook zeker overweegt.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, Statenlid Kostić.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik was dus al klaar, maar ik wil er wel heel even op reageren. Wij vinden transparantie belangrijk. Dus we hebben ook in de verkennende gesprekken, maar ook als advies aan BBB bij de eerste bijeenkomst gezegd: lieve mensen, kijk verder dan die machtscoalitie, de grootste, de winnaars, et cetera. Kijk naar nieuwe vormen van met elkaar samenwerken, want juist in crisistijd moet je daarnaar gaan zoeken. En ik hoop dus ook, dat leg ik dan ook weer terug bij GroenLinks, maar ook alle andere partijen: daag jezelf uit; laten we verkennen wat er meer mogelijk is. Ik geloof dat de ChristenUnie het daar net ook over had: akkoorden op kernpunten, op hoofdlijnen, voor de crises die we moeten oplossen. En voor andere onderwerpen wisselende meerderheden zoeken, burgers betrekken. Zo komen we volgens mij veel verder dan die klassieke coalitie-oppositie. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan ga ik het woord geven aan de heer Deen van de PVV.

De heer **DEEN** (PVV): Ja, voorzitter, dank u wel. Als laatste zijn er natuurlijk al een hoop verstandige woorden gezegd. Ook een aantal onverstandige. Maar laten we daar de focus niet op leggen op deze mooie avond met nieuwe Statenleden, met oude Statenleden. Iedereen van harte gefeliciteerd die hier is. Ik kijk uit over een mooie bloemenzee. Dus dat geeft een prettig gevoel.

Voorzitter, de duiding van de uitslag. Het lijkt ons helder dat het tijd is voor verandering. De kiezer wil verandering. Bij verandering horen winnaars en verliezers. En expliciet wil ik daar toch even benoemen de grote overwinning die BBB heeft behaald en ze daarmee van harte feliciteren.

En ook bedanken voor het feit dat ze heel snel de bal oppakken en voortvarend aan het verkennen zijn. Dat is belangrijk.

Winnaars en verliezers, voorzitter. Wij hadden drie zetels en we hebben er nog steeds drie. Ik zie het eigenlijk als winst. En daarnaast genomen onze constructieve houding, zoals u die van de Partij voor de Vrijheid kent, denken wij zelf dat bij de vorming van een nieuw college men niet meer om de Partij voor de Vrijheid heen kan. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dat is een zeer snelle duiding, meneer Deen.

Ik heb alle partijen gehad. Dat betekent dat we aan het eind zijn gekomen van dit duidingsdebat. Als ik het mag samenvatten, dan wensen we denk ik alle partijen, die aan het onderhandelen zijn met elkaar, heel veel succes en voortvarendheid en heel veel wijsheid toe. Want dat is denk ik wel de rode draad uit alle bijdragen, dat deze Staten van Noord-Holland uiteindelijk het beste willen voor onze inwoners. Dat is denk ik waar we de komende weken met elkaar hard aan zullen werken. Ik wens ook vanaf deze plek- Ik was natuurlijk ook een constante, zal ik maar zeggen: ik zat in het vorige Staten en nu zit ik er weer. Maar mede namens de inwoners van Noord-Holland hoop ik dat we snel weer kunnen spreken van een stabiel bestuur in Noord-Holland in welke vorm dan ook. Heel veel succes daarbij.

4. Sluiting

De **VOORZITTER**: En dan zijn we ondertussen aanbeland bij het laatste agendapunt en dat is de sluiting. Ik wil u bedanken voor het feit dat u hier was. Natuurlijk ook de vrienden en familieleden die zijn meegekomen. U kunt straks uitgebreid feliciteren in de Johan Remkeszaal, waar ook een drankje klaarstaat en een hapje. Ik wil vragen aan de Statenleden ook voor de fotograaf om nog even te blijven, zodat u hier een mooie groepsfoto kan maken. Gisteren hebben we er eentje gemaakt van de afscheidnemende Statenleden en dat gaan we vandaag doen van de nieuwe Staten van Noord-Holland. Van harte gefeliciteerd. Heel veel succes toegewenst. Ik hoop u straks ook nog even te zien in de Johan Remkeszaal. De vergadering is gesloten. Dank u wel.

[Applaus]

Sluiting om 21.16 uur

Provincie Noord-Holland

Besluitenlijst PS -vastgesteld-

■ ■ ■ ■ ■

Datum vergadering	:	**12 april 2023**
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier	:	mw. K. Bolt
Vergaderstukken	:	online beschikbaar PS 12-04-2023-

1. Opening en mededelingen.
Afwezig zijn dhr. Kanik (D66), mw. Van der Waart (GroenLinks) en dhr. De Wit (VVD). Mw. Berkvens (D66) is met tijdelijk ontslag vanwege zwangerschapsverlof. In een volgende Statenvergadering zal in haar tijdelijke vervanging worden voorzien.

2. Vaststelling agenda en regeling werkzaamheden.
PS heeft ingestemd met het behandelen van een actualiteit ingediend door PvdD inzake "Betekenisvolle, veilige participatie en eerlijke kaders rondom toekomstplan Tata Steel". De actualiteit wordt behandeld bij agendapunt 4a.
De gewijzigde agenda wordt vastgesteld.

2a. Beëdiging en installatie Statenlid fractie SP.
Mw. Alberts (SP) kon vanwege ziekte niet aanwezig zijn bij de installatievergadering op 29 maart 2023. PS heeft op 28 maart 2023 al ingestemd met haar toelating en mw. Alberts (SP) heeft in de vergadering van 12 april in handen van de voorzitter de verklaring en belofte afgelegd.

3a. Toelichting door verkenner over werkzaamheden en uitgebracht verslag met advies.
3b. Stellen van vragen aan de verkenner.
De verkenner mw. Broekers-Knol licht haar werkzaamheden, uitgebracht verslag en advies aan de Staten toe. De Statenleden hebben vervolgens vragen gesteld aan de verkenner. Mw. Broekers-Knol heeft de vragen van PS beantwoord.

4. Fractiedebat over het uitgebrachte verslag en advies en gewenste vervolgstappen.
Totaal aanwezig bij de stemming 51 leden.
Dhr. Kanik (D66), mw. Van der Waart (GroenLinks) en dhr. De Wit (VVD) zijn afwezig.

Het debat is in 2 termijnen gevoerd. Er is 1 motie ingediend en verworpen:

- **M31-2023** door fractie PvdD inzake "toekomstig verdienmodel voor agrarische ondernemers" is verworpen. Voor 7 en tegen 44 stemmen. Voor stemmen de fracties PvdD, Volt en 1 lid van GroenLinks stemt voor *(mw. Van Wijnen).*

4a. Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming PS).

Totaal aanwezig bij de stemming 50 leden.
Dhr. Kanik (D66), mw. Van der Waart (GroenLinks) en dhr. De Wit (VVD) zijn afwezig.
Dhr. Olthof (PvdA) onthoudt zich van stemmen bij alle moties van dit agendapunt.

De actualiteit ingediend door fractie PvdD inzake "Betekenisvolle, veilige participatie en eerlijke kaders rondom toekomstplan Tata Steel" is behandeld.

Er zijn 8 moties ingediend, waarvan er 2 zijn ingetrokken en 6 zijn verworpen:

- **M32-2023** door fractie PvdD inzake "Snellere sluiting Kooksgasfabriek 2 als randvoorwaarde" is verworpen. Voor 7 en tegen 43 stemmen. Voor stemmen de fracties PvdD en JA21.
    - Fractie JA21 wenst aantekening voor motie 32 te stemmen, met dien verstande dat de fractie het voorwaardelijk ziet als onderdeel van het proces.
    - Fractie SP wenst aantekening tegen motie 32 te stemmen; begrijpt dat dit signaal is afgegeven en dat de actualiteit is gehouden, gaat ervan uit dat het signaal ook goed is aangekomen bij alle betrokkenen bij het geheel. Om die reden steunt de fractie niet alle moties behalve de laatste motie 39 die 'oordeel Staten' heeft gekregen.
    - Fractie ChristenUnie wenst aantekening tegen motie 32 te stemmen; vindt het heel belangrijk dat inderdaad gekeken gaat worden in het hele proces naar de opties om die Kooksgasfabriek eerder te sluiten, maar heeft ook gehoord dat het momenteel niet af te dwingen is en stemt daarom tegen.

- **M33-2023** door fracties PvdD en JA21 inzake "Randvoorwaarden en kaders rondom proces toekomstplan Tata Steel" is verworpen. Voor 7 en tegen 43 stemmen. Voor stemmen de fracties PvdD en JA21.
- **M34-2023** door fractie PvdD inzake "Borging betekenisvolle en veilige participatie" is verworpen. Voor 7 en tegen 43 stemmen. Voor stemmen de fracties PvdD en JA21.
- **M35-2023** door fractie JA21 inzake "Meer bekendheid door participatiemogelijkheden' is verworpen. Voor 8 en tegen 42 stemmen. Voor stemmen de fracties PvdD, JA21 en ChristenUnie.
- **M36-2023** door fractie JA21 inzake "Uitvoering adviezen over NRD" is ingetrokken en gewijzigd ingediend als motie M39-2023.
- **M37-2023** door fractie JA21 inzake "Objectieve participatie op het niveau 'meedenken' garanderen" is verworpen. Voor 7 en tegen 43 stemmen. Voor stemmen de fracties PvdD en JA21.
- **M38-2023** door fractie JA21 inzake "Ruimte voor participatie over onvermijdelijke toekomstige ontwikkelingen" is ingetrokken.
- **M39-2023** door fractie JA21 inzake 'Uitvoering adviezen over NRD" is verworpen. Voor 16 en tegen 34 stemmen. Voor stemmen de fracties PvdD, JA21, Volt, CDA, SP, 50PLUS en ChristenUnie.

19. Sluiting

De voorzitter sluit de extra Statenvergadering van 12 april 2023

Notulen -vastgesteld-

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum Statenvergadering	:	12 april 2023
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier	:	mw. K. Bolt
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig:
mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), mw. G. Bakker (VVD), dhr. M. Becker (BBB), dhr. D.J. van den Berg (JA21), mw. I.A. Bezaan (PVV), mw. A. den Boer (BBB), dhr. J. Boer (VVD), mw. Bouhlel-Lascaris (SP), mw. R.I. Bwefar (GL), dhr. M. Deen (PVV), dhr. R.J. Dekker (FvD), dhr. J. Dessing (FvD), dhr. W.J. Freeman (GL), Statenlid A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), mevrouw. I.M. Haas (PvdD), mw. M.C.T. ten Ham (PvdA), dhr. D.G. Heijnen (CDA), mw. M.P. van der Helm-Chandansingh (50PLUS), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), mw. E.M. Jorna (PvdD), dhr. A. Karar (PvdA), dhr. M.C.A. Klein (ChristenUnie), Statenlid R.P.M. Kocken (GL), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), Statenlid I. Kostić (PvdD), dhr. J.D. Kramer (BBB), dhr. P.J. Laport (GL), dhr. G.L.J. Leerink (PvdA), dhr. I.J.M. Mantel (JA21), dhr. H.S. Mülder (D66), dhr. J. Olthof (PvdA), mw. F. Oulad Hadj (PvdA), mw. M.C.G. Poot (VVD), mw. E.A.S. Rommel (VVD), dhr. N.A.L. Roosendaal (VVD), mw. G.M. de Sain (BBB), mw. J.M. Schneemann (Volt), mw. I.D. Sijbenga (BBB), mw. A.J.C.E. Strens (D66), dhr. H.J.F.X.P. Stulemeijer (50PLUS), dhr. P.G. Teeuwen (BBB), dhr. K.J. Terwal (VVD), dhr. R. van Tiggelen (PVV), mw. K. Uiterwijk (JA21), dhr. V.H. Valk (BBB), dhr. G.J. Vendrig (BBB), dhr. C.H. Vonk (PvdA), dhr. T. Wagelaar (PvdA), dhr. M. de Weerdt (Volt), Statenlid T.K. van Wijnen (GL).

Afwezig: dhr. E.B. Kanik (D66), mw. N.M. van der Waart (GL), dhr. B.G.P. de Wit (VVD).
Tijdelijk ontslag: mw. Berkvens (D66) tijdelijke opvolging in volgende Statenvergadering.

Agenda **Paginanummer:**

1.	Opening en mededelingen.	(1)
2.	Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.	(2)
2.a.	Beëdiging en installatie Statenlid fractie SP.	(3)
3.a.	Toelichting door verkenner over werkzaamheden en uitgebracht verslag met advies.	(3)
3.b.	Vragen aan de verkenner over de toelichting, het verslag en het advies.	(5)
4.	Fractiedebat over het uitgebrachte verslag en advies en gewenste vervolgstappen.	(10)
4.a.	Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).	(27)
5.	Sluiting.	(46)

Opening om 20.19 uur

1. Opening en mededelingen

De **VOORZITTER**: Goedenavond allemaal. Ongelooflijk, ik hoef niet eens te gaan vragen of u wil gaan zitten, want u zit allemaal al. Dus dat is heel bijzonder. Welkom op deze Statenvergadering op 12 april 2023. Ik verzoek alle aanwezigen om de mobiele telefoon op stil te zetten tijdens de vergadering.

Een speciaal welkom bij deze vergadering aan onze verkenner mevrouw Broekers-Knol. Welkom.

Volgens ons eigen Reglement – dat is voor de niet-kenners – artikel 27 lid 1 geeft aan dat wij kunnen bepalen dat andere dan in de vergadering aanwezige leden ook kunnen deelnemen aan

de beraadslagingen. Maar ik ga ervan uit dat u vanavond daarmee instemt, dat de verkenner straks het woord krijgt bij agendapunt 3.

Een bericht van verhindering hebben we ontvangen van mevrouw Van der Waart van GroenLinks, de heer Kanik van D66, de heer De Wit van de VVD. Er is een niet-bezette zetel. Dat is het verlof van mevrouw Berkvens van D66. Zij is met zwangerschapsverlof. Het was niet mogelijk voor het Centraal Stembureau om al voor deze vergadering alles in orde te hebben voor de vervanging. Dus dat betekent dat de vervanger bij de eerstvolgende Statenvergadering zal worden geïnstalleerd.

2. Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar agendapunt 2 en dat is de regeling van onze werkzaamheden. Mocht het tot hoofdelijke stemming komen, dan kiezen wij een primus. Dat betekent, dat is het Statenlid waar de hoofdelijke stemming zal aanvangen. Als die zich uiteraard natuurlijk gaat voordoen. Dat is in dit geval nummer 4. Nummer 4 is de heer Stulemeijer van 50PLUS. Dus mocht het tot een hoofdelijke stemming komen, dan zullen wij beginnen bij de heer Stulemeijer en vervolgens lopen wij de lijst af.

Dan de vaststelling van de agenda. Vanavond heeft de fractie van de Partij voor de Dieren een verzoek tot het houden van een actualiteit ingediend. Dat is ook conform artikel 48 van het Reglement van Orde. De titel is Betekenisvolle veilige participatie en eerlijke kaders rondom toekomstplan Tata Steel. Het Presidium heeft daar nog niet op geadviseerd en gevraagd om stemming. Het is zo dat conform ons Reglement moeten elf stemmen, dus een vijfde van de Staten, daarmee akkoord moet zijn. Dan gaan we nu over tot die stemming.

We hebben even de nieuwe stemkastjes. Althans, nieuwe stemkastjes. Voor de nieuwe leden gaan we even uitleggen en even een proefstemming doen, want ik heb begrepen dat er wat onduidelijkheid is. Er staan dubbele plusjes, dubbele minnetjes. Maar het gaat uiteindelijk om, het plusje is vóór, het enkele plusje. Dat is het plusje op de knop. En het minnetje is tegen en dat is het minnetje op de knop. Maar ik stel voor dat we even een proefstemming doen. [...] Dus dan gaan we nu even een proefstemming doen. Dat stond niet in mijn aanwijzing, dus ik ga hem vandaag ter plekke maar bedenken. Bent u voor of tegen? Dan kunt u nu gaan stemmen? Als u vóór bent, drukt u op het plusje. Voor alle duidelijkheid, we hebben dus- Ja, hoeveel stemmen kunnen er uitgebracht worden? Mevrouw Alberts mag ook nog niet meestemmen, want zij is nog niet geïnstalleerd. Dus dat betekent dat we 51 geldige stemmen uit kunnen brengen, toch? O, vijftig. Er zijn vijf afwezigen. Dus er kunnen vijftig stemmen uitgebracht worden. U mag het een keer proberen. Nu is het allemaal nog om te oefenen. Ik weet hoe heerlijk het is om aan die knoppen te zitten. Maar alleen het plusje of het minnetje. U ziet gelijk dat, als u per ongeluk het verkeerde knopje- De stemming is nu gesloten. Even voor de duidelijkheid. Dames en heren, even centraal. Als u straks gaat stemmen en u drukt op een plusje, maar het had een minnetje moeten zijn of een minnetje in plaats van een plusje, dan heeft u, zolang de stemming nog niet gesloten is, de mogelijkheid om alsnog te corrigeren. Op het moment dat de voorzitter uitspreekt 'de stemming is gesloten', haalt u de vingers van de knoppen en zal de griffier ook hier iets doen, ik weet niet precies wat, maar daardoor is de stemming gesloten en kunnen wij de balans opmaken.

Dus we gaan nu in stemming brengen: bent u voor het houden van de actualiteit ingediend door de Partij van de Dieren, dan drukt u op het plusje. Als u ertegen bent, drukt u op het minnetje. Dan kunnen er dus vijftig geldige stemmen worden uitgebracht. De stemming wordt nu geopend. Voor het plusje. Bent u tegen de actualiteit, het minnetje. De stemming is nu gesloten. Dan ziet u dat er 37 stemmen vóór zijn en 13 tegen. Normaal gesproken noem ik alle partijen op die vóór hebben gestemd. Of tegen hebben gestemd. Dat is wat makkelijker dan vóór. Dat is de BBB, hebben tegengestemd. De PVV, Forum voor Democratie. Met 37 stemmen vóór en 13 tegen gaan we dus de actualiteit houden. In dit geval waren dus elf stemmen al voldoende geweest. Maar u ziet het, er zijn 37 stemmen vóór. Dus daar gaan we straks-

De heer **DESSING** (FvD): Voorzitter.

De **VOORZITTER**: Ja.

De heer **DESSING** (FvD): Mag ik een stemverklaring doen?

De **VOORZITTER**: Nee, want we gaan nu niet verder stemmen. U heeft net uw stem uitgebracht. U was tegen, dus u hoeft geen stemverklaring uit te brengen.

De heer **DESSING** (FvD): Oké.

De **VOORZITTER**: Dat betekent dat wij straks onder agendapunt 4.a. de actualiteit zullen behandelen, ingediend door Partij voor de Dieren. Wenst iemand nog over de gewijzigde agenda het woord? Zo niet, dan is die vastgesteld.

2.a. Beëdiging en installatie Statenlid fractie SP.

De **VOORZITTER**: Dan kom ik nu toe aan agendapunt 2.a., dat is de beëdiging en installatie van een Statenlid van de fractie van de SP. Vanwege ziekte kon u vorige keer niet geïnstalleerd worden op de installatievergadering van 29 maart. De geloofsbrieven zijn onderzocht. Dat is ook de reden dat ik niet opnieuw een commissie heb ingericht. Dat betekent dat er nu niets in de weg staat om u te gaan beëdigen. Ik verzoek u ook naar voren te komen in het midden van de zaal en ik verzoek u allen te gaan staan. U heeft wel de aandacht, maar dan krijgt u hem ook.

Mevrouw Alberts, Provinciale Staten hebben op 28 maart jongstleden besloten u toe te laten als lid van Provinciale Staten. Ik stel u thans in de gelegenheid om de verklaring en de belofte in mijn handen te gaan afleggen. Ik verzoek u straks, als ik uw naam uitspreek, de woorden “dat verklaar en beloof ik” uit te spreken. Maar ik zal nu eerst de formule en de verklaring van de belofte voorlezen.

Ik verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen. Mevrouw Alberts.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Dan wens ik u heel veel geluk met het vervolg van uw Statenlidmaatschap. Ik vraag natuurlijk alle Statenleden nog heel even te wachten met u te feliciteren. Dan zal ik daar kort voor schorsen. Maar ik maak natuurlijk eerst van de gelegenheid gebruik om dat eerst zelf te doen.

Schorsing 20.27 tot 20.31 uur.

3.a. Toelichting door verkenner over werkzaamheden en uitgebracht verslag met advies.

De **VOORZITTER**: Zo te zien heeft iedereen zijn of haar plekje weer gevonden. Dan open ik de vergadering en zijn we toe aan agendapunt 3.a. Dat is de toelichting door de verkenner over de werkzaamheden en het uitgebracht verslag met advies. De verkenner, mevrouw Broekers-Knol heeft op verzoek van de fractie van de BoerBurgerBeweging, de BBB, een verkenning verricht en haar verslag heeft ze afgelopen woensdag verzonden. Als het goed is, heeft u het ontvangen. Het is ook gepubliceerd met deze agenda. Ik zal zo mevrouw Broekers-Knol het woord geven voor haar toelichting. Na haar toelichting krijgen de Statenleden, die daarom vragen, ook de gelegenheid om vragen te stellen aan mevrouw Broekers-Knol.

Vooraf duidelijkheid: dat is nog geen onderdeel van de maidenspeech. Straks bij agendapunt 4 zal dat wel het geval zijn. Dus als u daar voor het eerst als Statenlid in deze Staten het woord gaat krijgen, dan zal het als een maidenspeech worden gezien. De mores van Noord-Holland is dat we niet interrumperen bij een maidenspeech en dat ook qua tijd u iets meer tijd kunt nemen. Maar goed, dat zal ik straks nog een keer nader toelichten. En u sluit dan af met het bekende tromgeroffel.

Het woord is nu aan mevrouw Broekers-Knol.

Mevrouw **BROEKERS-KNOL**: Voorzitter, dank. Ik ben u en de Statenleden erkentelijk voor uw bereidheid een extra vergadering van Provinciale Staten te agenderen, zodat er nauwelijks tijd verloren wordt tussen het uitbrengen van mijn verslag als verkenner vorige week woensdag 5 april en het geven van toelichting over mijn werkzaamheden, verslag en advies aan uw Staten heden 12 april.

Ik ben mijn werkzaamheden als verkenner zo snel mogelijk na zaterdag 18 maart, de dag van de lijsttrekkersbijeenkomst, begonnen op woensdag 22 maart. in enkele dagen tijd heb ik alle fracties in de Staten gesproken. Vervolgens heb ik vier fracties, te weten BoerBurgerBeweging, VVD, GroenLinks en Partij van de Arbeid, uitgenodigd voor een verdiepend, tweede gesprek.

De uitslag van de verkiezingen in Noord-Holland laat zien dat er in de Staten een fiftyfifty verhouding is tussen enerzijds de meer links van het politieke spectrum georiënteerde partijen en anderzijds de meer rechts van het politieke spectrum georiënteerde partijen. Dat gegeven was en is voor mij belangrijk bij het nader verkennen welke samenstelling van het college van Gedeputeerde Staten het meest wenselijk is om recht te doen aan de verkiezingsuitslag. Bij mijn verkenning heb ik tevens groot gewicht toegekend aan de forse winst van de BoerBurgerBeweging. De winst van die partij is een vertaling van de opvattingen en gevoelens van een niet onaanzienlijk deel van de kiesgerechtigde inwoners van de provincie. De kiezer heeft een krachtig signaal afgegeven. De kiezer voelt zich niet gehoord. De kiezer voelt zich niet betrokken bij het reilen en zeilen van de provincie.

Tijdens mijn verkenning is mij gebleken dat de overgrote meerderheid van de fracties in de Staten dan ook van mening is dat het wenselijk, zo niet noodzakelijk, is dat BBB deel uitmaakt van een nieuw te vormen college. Vervolgens heb ik onderzocht hoe deelname van BBB aan het college van Gedeputeerde Staten het beste gestalte kon krijgen, terwijl tegelijkertijd rekening wordt gehouden met de politieke fiftyfifty-verhouding in de Staten.

De suggestie van GroenLinks. Partij van de Arbeid en ook, zij het minder nadrukkelijk, de VVD om BBB als het ware te laten aansluiten bij het college in de huidige samenstelling – dus inclusief D66 – leek mij geen goede, en dat om twee redenen. 1, het huidige college met een stukje BBB doet geen recht aan de verkiezingsuitslag en is naar mijn mening niet bevorderlijk voor het vertrouwen van de kiezer in de politiek. En de tweede reden: een stukje BBB toevoegen aan het huidige college doet geen recht aan de fiftyfifty-verhoudingen in de Staten.

Ik ben dan ook tot het advies gekomen om in de informatiefase te onderzoeken of een coalitie gevormd kan worden door BBB, VVD, GroenLinks en Partij van de Arbeid. Een college van een dergelijke samenstelling geeft de verhoudingen in de Staten goed weer. Bovendien wordt door zo'n college enerzijds het platteland en de buitengebieden vertegenwoordigd en anderzijds de stedelijke agglomeraties. Ik realiseer me dat de programmatische verschillen fors zijn, met name tussen BBB en GroenLinks. Maar als ieder het belang van de provincie en haar inwoners voor ogen houdt, moet dit mogelijk zijn.

Een aantrekkelijke optie zou ook kunnen zijn: BBB, VVD, Partij van de Arbeid, D66 en CDA. Ik heb daar echter niet voor gekozen vanwege de nieuwe, politieke realiteit van de band tussen GroenLinks en Partij van de Arbeid.

Tijdens mijn gesprekken heb ik bij alle partijen de wil beluisterd om de opgaven waar Noord-Holland voor staat voortvarend aan te pakken. Vanuit die positieve instelling heb ik er vertrouwen in dat in Noord-Holland een college tot stand kan komen dat aan het signaal van de kiezer gehoor geeft, dat een goede afspiegeling is van de politieke verhoudingen in de Staten en dat de politieke wil en daadkracht heeft om de nodige stappen te zetten om er samen uit te komen ten behoeve van de provincie, ten behoeve van haar inwoners. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel.

3.b. Vragen aan de verkenner over de toelichting, het verslag en het advies.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar het punt 3.b. en dan zal ik even inventariseren welke Statenleden er vragen hebben voor mevrouw Broekers-Knol. Dan zal het zo zijn dat degenen die vragen hebben hier naar voren komen en ter linkerhand van mij en aan de rechterkant voor u de vragen gesteld kunnen worden. Dan zal daarna mevrouw Broekers-Knol als verkenner antwoorden gaan geven. Ja, u kunt even gaan zitten.

Ik maak even een inventarisatie wie- Dat is de heer Dessing, de heer Klein, mevrouw Strens, de heer Deen, mevrouw Van der Helm, de heer Heijnen, de heer Van den Berg. Heb ik ze dan? Dat is de heer Dessing, de heer Klein, mevrouw Strens, de heer Deen, mevrouw Van der Helm, de heer Heijnen en de heer Van den Berg. Ja? Dan geef ik eerst de heer Dessing de gelegenheid om zijn vragen te stellen aan de verkenner. 'De verkenner' klinkt zo onaardig. Aan mevrouw Broekers-Knol.

De heer **DESSING** (FvD): Voorzitter, dank u wel. Dank ook aan de toelichting die de verkenner op de verkiezingsuitslag en op haar verkenningsopdracht heeft gegeven, zeg ik tegen haar via u als voorzitter. Ik meen dat er toch door verschillende partijen, en ook door een aantal partijen en ook door onszelf, ook een aantal wat meer creatieve voorstellen gedaan zijn dan de wat klassieke aanpak die nu wordt toegelicht. Dat heeft met name te maken in het feit dat ook de winnaar van deze verkiezingen, die terecht door de verkenner een grote waarde en een, ja, groot belang wordt toebedeeld, ook heeft aangegeven dat ze ook zoeken naar bestuurlijke vernieuwing. Nu hebben we een heel erg partijpolitiek verhaal gehoord. Maar wat ik een beetje mis in de toelichting, wat denk ik wel in de gesprekken naar voren is gekomen – dat is mijn vraag aan de verkenner – is in hoeverre ook de onderwerpen die er spelen en de meerderheden die daarop gevonden zouden kunnen worden in desnoods verschillende samenstellingen – in bijvoorbeeld een zakenkabinet of een minderheidskabinet – door de verkenner nog is gewogen op zijn merites en wat daar de conclusie van is. Of dat nog impact heeft gehad op de uiteindelijke keuze voor de vier partijen die er nu uit zijn voortgekomen. Daar zou ik graag nog een toelichting op horen, want die heb ik niet vernomen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Ik ook zou graag willen beginnen met mevrouw Broekers te bedanken voor het prettige gesprek, het heldere advies en sowieso natuurlijk alle tijd en energie die u in ons provinciebestuur heeft gestoken.

Wij kunnen ons in grote lijnen vinden in het advies. Tegelijkertijd is het ook wel een spannend advies. U spreekt over grote inhoudelijke verschillen. Onze eerste vraag is: heeft u in de gesprekken met de vier partijen ook verkend of die inhoudelijk te overbruggen zijn? Kunt u een soort common ground vinden in die gesprekken? Verder schrijft u – en dat is mijn tweede vraag – dat alle partijen bereid zijn om verder te praten. Kunt u misschien iets meer kleur geven aan die bereidheid? Is dat alleen omdat het alternatief in deze fase – dat is namelijk zeggen dat je niet bereid bent om te praten – geen optie is? Of is daar ook een intrinsieke motivatie? En tenslotte mijn derde vraag. U noemt twee opties voor een meerderheidscoalitie en u kiest voor de eerste. Impliceert u daarmee dat, als deze informatieronde onverhoopt niet zou slagen, dat u dan een verkenning van de tweede optie zou aanbevelen?

Nou, dat waren onze vragen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Strens van D66.

Mevrouw **STRENS** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ook namens D66 uiteraard dank voor het verslag. Een vraag nog, dat sluit ook een beetje aan bij de vraag die de heer Klein net stelde. Ik constateer dat er eigenlijk nog geen gesprek op inhoud heeft plaatsgevonden tussen de vier partijen. Ik ben benieuwd of de verkenner heeft overwogen om dat in deze fase wel al te doen, met name omdat dan wellicht een beter oordeel gegeven zou kunnen worden of de terecht geconstateerde verschillen op inhoud, die u ook in uw brief noemt, overbrugbaar zouden zijn.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Deen van de PVV.

De heer **DEEN** (PVV): Voorzitter, dank u wel. Hartelijk dank ook aan mevrouw Broekers-Knol voor het fijne gesprek wat u met onze fractie heeft gevoerd en ook voor uw aanwezigheid hier.

Voorzitter, sinds jaar en dag komt de PVV op voor de meest kwetsbaren in de samenleving. In feite lijken we nog het meest op de PvdA uit de tijd van de, terecht overigens, zeer gewaardeerde Willem Drees. Op bladzijde drie van de brief worden wij genoemd als partij ter rechterzijde. Kan mevrouw Broekers-Knol aangeven op grond van welke feiten dit is gedaan, voorzitter? Want onze fractie is namelijk zeer bereid om bestuursverantwoording te nemen. Het zou natuurlijk jammer zijn als door een misverstand mogelijke, interessante gesprekken geen doorgang zullen vinden.

We hebben sowieso een beetje moeite met het fiftyfifty-verhaal van mevrouw Broekers-Knol, want het is erg gebaseerd op oude politiek: het links en rechts verhaal. Wij denken dat het allemaal wat meer fluïde zou kunnen zijn.

Voorzitter, de verkenner geeft naar aanleiding van de gesprekken twee opties. De PVV ziet eerlijk gezegd in beide opties weinig brood. Kijkende naar de grote overwinning van BBB is het natuurlijk heel goed dat deze partij in beide opties wordt genoemd. Maar deze opties bevatten wel drie van de vier huidige coalitiepartijen en coalitiepartijen die elkaar vier jaar lang hebben gesteund om beleid uit onder andere Den Haag en Brussel kritiekloos uit te voeren.

Voorzitter, BBB streeft politieke vernieuwing na. Dat kan onze fractie volmondig steunen: wij zijn ook voor politieke vernieuwing. Echter, onze fractie ziet dit helaas onvoldoende terug in het verslag. Hoewel we uiteraard niet blind zijn voor de puzzel die voorligt, die is niet eenvoudig, maar zou er wel meer bestuurlijke vernieuwing en misschien ook wel moed moeten zijn om ook wat meer recht te doen aan de verkiezingsuitslag. Daar zou onze fractie voor willen en kunnen zorgen, voorzitter.

We willen nog een belangrijk punt naar voren halen. Een tweede vraag eigenlijk aan mevrouw Broekers-Knol. In het verslag staat in het advies dat er vier partijen in eerste instantie het gesprek aangaan over de hoofddossiers. We pikken daar even het stikstofdossier uit, voorzitter, want het is nu wel heel onduidelijk wat daar nu gaat gebeuren. Aan de ene kant lijken de regeringspartijen niet op één lijn te zitten en wil men eerst de plannen van de provincies afwachten, maar aan de andere kant geeft Rutte aan dat er versneld kan worden, aangezien provincies al eerder een voorschot kunnen krijgen voor de kosten die ze voor de zogenaamde stikstofreductie gaan maken. Kijkende naar de ingrijpende verkiezingsuitslag en de gaande zijnde oriënterende coalitiegesprekken voelt deze strategie van het kabinet ronduit wat vreemd aan en hebben we daar als PVV zijnde moeite mee. Overigens ook oud-minister Ronald Plasterk heeft daar moeite mee, blijkt uit zijn column van 7 april jongstleden, waaraan hij ook een ferme conclusie heeft verbonden. De PVV is dan ook van mening dat de nieuwe Staten en het demissionaire college het kabinet moeten oproepen eerst met duidelijkheid te komen, waardoor het een soort van controversieel kan worden verklaard. Delen de andere partijen in de Staten dit? Wat is de mening van de verkenner over dit heikele punt? Door de strategie van het kabinet wordt het toch een onmogelijk verhaal om te kunnen onderhandelen lijkt ons. Ik besef dat de vraag richting de andere fracties eigenlijk thuishoort bij agendapunt 4, maar dan heeft PVV alvast die inbreng ook geleverd bij deze. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank. Mevrouw Van der Helm, 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ik ga me beperken tot een aantal vragen. Ik las in het verslag dat op bladzijde twee gesproken is met de commissaris van de Koning en de Statengriffier. De fractie 50PLUS vraagt zich af wat de duiding van dit gesprek is en bijdraagt aan het advies. Verder wordt er nog op bladzijde drie bij de uitkomsten van de gesprekken aangegeven dat geen van de partijen een andere partij uitsloten. Slechts in een enkel geval werd een voorbehoud gemaakt ten aanzien van de rechtsstatelijkheid van een partij. Daar ben ik wel een beetje nieuwsgierig naar hoe dat zich verhoudt in de duiding om, ja, een college te volgen. En verder, het is duidelijk dat er recht gedaan moet worden aan de BBB. Het is al eerder gememoriseerd dat, ja, het college hiervoor, dat zijn de partijen waar de BBB mee moet samenwerken. En de vraag is natuurlijk hoe senang de BBB daarbij voelt. Dan heb ik nog een laatste vraag. Dat is ook al aan de orde geweest, de voorkeursvariant van de BBB, VVD, PvdA, D66 en CDA. Waar ik me over verwonder, is dat de programmatische verschillen kleiner zijn en daar

zou ik toch een toelichting op willen hebben. Want als ik kijk naar de verkiezingsprogramma's, dan is dat niet zo. Dat was het voorlopig.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, hartelijk dank. Ook ik wil mevrouw Broekers-Knol bedanken voor haar werk en het verslag wat zij heeft uitgebracht van haar werkzaamheden. Het verslag is duidelijk en bevat ook een persoonlijke toon. Dat is eigenlijk weleens te waarderen. Leuk om het stuk op die manier te lezen.

U adviseert de vier partijen, BBB, VVD, Partij van de Arbeid en GroenLinks, om met elkaar verder te praten en tegelijkertijd geeft u aan – en u zei het net ook – dat de programmatische verschillen fors zijn. Ik denk dat we dat allemaal wel zien. En ook zegt u dat deze verschillen overbrugbaar zijn als alle partijen stappen willen zetten in het belang van de provincie en haar inwoners. Ik heb daarover een aantal vragen. Hoe bent u tot die constatering gekomen dat die verschillen overbrugbaar zijn? In hoeverre heeft u die programmatische verschillen onderzocht? En bent u daarbij ook een spade dieper gegaan dan hetgeen wij allemaal in de verkiezingsprogramma's kunnen lezen? Heeft u ruimte gezien bij de partijen om van hun standpunten af te wijken, zeker rondom stikstof en natuur bijvoorbeeld? En wat geeft u dan, tenslotte, voorzitter, het vertrouwen dat deze partijen grote inhoudelijke stappen willen zetten om die verschillen te overbruggen, zoals u constateert in uw verslag? Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: En dan als laatste de heer Van den Berg van JA21.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ook dank aan mevrouw Broekers-Knol voor het prettige gesprek wat we met haar hebben gehad en met de notulisten voor de ondersteuning in deze. Wij vonden het prettig gesprek. Wij hebben goed onze inbreng kunnen geven over wat wij mogelijk zien qua coalities, ook op de inhoud, en daar was alle ruimte voor. Dat is mooi om te zien.

Maar wij zijn wel benieuwd ook naar de uitslagen in het verkenningsverslag specifiek op vier thema's eerder al genoemd: klimaat, financiën, wonen en natuurlijk ook stikstof. Wij zijn benieuwd hoe mevrouw Broekers-Knol tot die vier hoofdonderwerpen is gekomen. Is dat voortgekomen uit de gesprekken die hebben plaatsgevonden of is dat een inschatting van mijn vrouw Broekers-Knol zelf op basis van de verkiezingsuitslag en de campagne en de urgente thema 's die voorliggen in Noord-Holland?

Wij zijn ook benieuwd naar optie nummer twee, de optie genoemd met D66 en het CDA. Wij zien dat dat inderdaad wel een gewogener coalitie zou kunnen zijn ten opzichte van optie één, maar tegelijkertijd zien we ook de nuances van mevrouw Broekers-Knol op het gebied van het recht doen aan de verkiezingsuitslag. Als we dan kijken – en dat is niet per se bedoeld naar D66 en het CDA – zien wij dat zij beide wel zetels hebben verloren. Dat is wat ons betreft een, ja, wat lastiger formule om uit te leggen aan onze inwoners, specifiek op het laatste vlak. We zitten met een gigantische vertrouwensbreuk tussen de inwoners en politiek. Die moet wat ons betreft ook hersteld worden. Ik denk dat dat ook duidelijk was bij mevrouw Broekers-Knol, dat die opgave er inderdaad ligt voor ons als politiek. Wij vragen ons af of de huidige coalitie – en dat is ook een vraag van mevrouw Broekers-Knol – in staat zal zijn om die grote vertrouwensbreuk te gaan dichten. Daar hou ik het even bij.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kijk ik nu naar mevrouw Broekers-Knol om haar de gelegenheid te geven te antwoorden op de gestelde vragen.

Mevrouw **BROEKERS-KNOL**: Dank, voorzitter. Ik zal de vragen beantwoorden in de volgorde van de sprekers. Allereerst de heer Dessing en de bestuurlijke vernieuwing. Over bestuurlijke vernieuwing is gesproken: wisselende meerderheden. Ik heb het ook in mijn verslag genoemd. Maar wat heel belangrijk is, en dat is door echt alle partijen ook naar voren gebracht: stabiliteit. En wisselende meerderheden, dat kan eventueel goed verlopen, maar daar is een groot risico wat betreft de stabiliteit. En mocht het zo zijn dat misschien over ik weet niet hoeveel tijd blijkt dat dat een heel goede oplossing is, nou, dat zou kunnen. Maar op dit moment heb ik gekozen voor de stabiliteit en dus niet voor bestuurlijke vernieuwing met wisselende meerderheden.

Dan de heer Klein. Heb ik verkend of de verschillen te overbruggen zijn? We hebben gesproken over de verschillen. Het daadwerkelijk overbruggen van de verschillen, dat is aan de partijen zelf. Maar wat ik bij alle partijen heb gemerkt, is dat iedereen het ongelooflijk belangrijk vindt dat er een goed bestuur is in de provincie Noord-Holland, die de uitdagingen tegemoet treedt en goede oplossingen weet te bedenken voor de provincie en voor de inwoners. En vanuit die gedachte heb ik het vertrouwen dat alle – iedereen zal aan de ene kant wat meegeven en de ander wat meegeven – maar dat die verschillen te overbruggen zijn, juist vanwege die gedachte van, wij moeten zorgen dat we voor de provincie een goed bestuur hebben.

Kleur aan de bereidheid om verder te praten. De vier grote partijen die ik in mijn advies als eerste keuze naar voren heb gebracht, hebben allemaal gezegd dat zij serieus aan de onderhandelingen willen gaan beginnen.

De intrinsieke motivatie, dat heb ik opgeschreven met een vraagteken, Maar het is me niet meer helemaal duidelijk wat de vraag was, moet ik u zeggen.

Daar kom ik wel bij het laatste punt. Bij de verkenning van de tweede optie is dat het bij het niet slagen van de eerste optie- Dat is een optie die ik noem als een aantrekkelijke optie. En als de eerste optie niet zou slagen, dan is het natuurlijk ook aan de partijen die onderhandeld hebben om te kijken welke partijen verder zouden kunnen. Het zou kunnen zijn dat een optie waarbij de Partij van de Arbeid, want die zit in de tweede optie- En als blijkt dat in de eerste optie de Partij van de Arbeid bijvoorbeeld – ik noem het als voorbeeld – helemaal niet tot welke overeenstemming dan ook had kunnen komen, dan is de tweede optie natuurlijk ook niet zo reëel. Maar in mijn visie, zoals ik gesproken heb met iedereen, zou dat de tweede optie zijn. Maar nogmaals, als de eerste optie niet slaagt, moeten we eerst kijken hoe de uitkomst daarvan is.

Dan heb ik de vraag van D66. Is er nog geen gesprek op de inhoud geweest? Ja, er is wel wat gesprek geweest op de inhoud, maar niet heel erg de diepte in, omdat dat een zaak is die de partijen onderling aangaat, waar ze zelf met elkaar in overleg moeten treden. Maar in de grote lijnen hebben we het er wel over gehad.

Heb ik overwogen om dat te doen, om de diepte in te gaan? Op het moment van de verkenning, waarbij ik globaal moet zien te kijken of partijen met elkaar zaken zouden kunnen doen, ben ik niet dieper dan diep- Ik heb dus de spade niet nog dieper in de grond gestoken, omdat dat een zaak is waar gedetailleerd op de verschillende verkiezingsprogramma's zou moeten worden ingegaan. Dat lag niet op dat moment op tafel. Ik heb wel begrepen, en dat is waarom ik met dat advies ben gekomen, dat de vier partijen die ik noem in het advies, de vier grote partijen, alle vier bereidheid hebben getoond om serieus met elkaar de onderhandelingen aan te gaan.

Dan de heer Deen. Ja, waarom de PVV ter rechterzijde? Dat is inderdaad lastig met de PVV. Bij sommige dingen is de PVV ter rechterzijde, bij andere zaken is de PVV ter linkerzijde. Ik denk dat u dat punt wilde noemen. Uw partij is fiftyfifty, Dat is helemaal lastig.

De BBB streeft naar politieke vernieuwing, dat ziet u onvoldoende in het verslag. Politieke vernieuwing is iets waarvan ik zeg van, dat is een zaak waar de partijen die met elkaar onderhandelen, die moeten kijken of ze met elkaar ideeën kunnen genereren voor politieke vernieuwing.

En ja, de strategie van het kabinet heeft u moeite mee? De heer Deen, voorzitter. En er moet eerst duidelijkheid komen door het kabinet. Ja, ik kan daar een heel algemeen antwoord op geven van, ik treed daar niet in. Maar als u mij vraagt 'is de volgorde die gehanteerd wordt' – maar dat is mijn persoonlijke opvatting; dat zeg ik dus niet als verkenner – is een wat merkwaardige gang van zaken, moet ik wel zeggen.

Dan de heer Van der Helm, 50PLUS: hoe moet ik het gesprek duiden met de commissaris van de Koning en de griffier? Gewoon een informatief gesprek over de gang van zaken. Niet meer, niets minder.

En de rechtsstatelijkheid. Alle gesprekken zijn vertrouwelijk geweest. Dus daar kan ik u niets over zeggen verder.

Hoe senang voelt de BBB zich? Ik denk dat u dat aan de BBB zelf moet vragen.

De toelichting van optie twee over de verkiezingsprogramma's. Zoals ik zojuist gezegd heb ook over de vier grote partijen: we hebben globaal gesproken over verschillen in verkiezingsprogramma's en de onderwerpen die van belang zijn, maar de spade is niet dieper gestoken dan zoals ik zojuist vermeld heb.

Dan wat de heer Heijnen betreft. Ja, hoe denk ik nou dat de verschillen overbrugbaar zijn? Ik denk dat de verschillen overbrugbaar zijn, omdat – wat ik ook zojuist gezegd heb – alle partijen die ik gesproken heb – en niet alleen die vier grote, maar alle partijen – van mening zijn dat er een bestuur moet komen dat werkt in het belang van de provincie en de inwoners van de provincie. Daarom denk ik dat die verschillen overbrugbaar zijn. Als dat belang voorop staat, dan komen we een heel eind. En dan denk ik ook dat de kiezer heel blij zal zijn dat op die manier Noord-Holland een bestuur heeft. Heb ik dat onderzocht, spaden diep? Daar heb ik net juist meer over gesproken.

Is er ruimte gezien voor partijen om af te wijken van hun verkiezingsprogramma's? Ik denk dat dat in het verlengde is van wat ik zojuist gezegd heb. Dus daar heb ik antwoord op gegeven.

En wat geeft mij het vertrouwen dat partijen stappen willen zetten? Dat heb ik ook zojuist gezegd. De partijen hebben mij gezegd dat ze serieuze onderhandelingen willen voeren. Dat betekent dus dat ze serieus stappen willen zetten.

Dan de heer Van den Berg van JA 21. Hoe kom ik aan klimaat, financiën, wonen, stikstof? Ja, hoe kom ik daaraan? Omdat dat de onderwerpen zijn die door alle partijen, acht, toch wel als heel belangrijk werden genoemd. Mobiliteit. Er kwamen nog veel meer onderwerpen, maar dit waren door de meeste, bijna nou eigenlijk door alle partijen, dé onderwerpen waarvan iedereen zei: ja, dat is echt het grote belang.

Optie twee, doet dat wel recht aan de verkiezingsuitslag? Want, zegt de heer Van den Berg, D66 en het CDA hebben zetels verloren. Ja, maar er zit ook een andere partij bij die zetels gewonnen heeft. En zoals ik al eerder gezegd heb: de uitslag en de zetelverdeling in de Staten van Holland is, ja, nou, fiftyfifty. Of u dat nou leuk vindt of niet, maar ik denk toch wel dat we daarop moeten uitkomen. En dan doet ook optie twee recht aan de verkiezingsuitslag, want daar zit namelijk één partij bij die dan acht zetels gewonnen heeft en de Partij van de Arbeid die één zetel gewonnen heeft en een paar andere partijen die inderdaad wat verloren hebben. Maar ook dat sluit ze niet per se uit. En het geeft wel de balans weer in de Staten, in uw Staten.

Is de huidige- Dat kon ik niet meer zo snel opschrijven. Dat is nog één vraag: is de huidige coalitie in staat- Maar de huidige coalitie is de huidige coalitie van het huidige college. Ik denk dat we spreken, mijn verkennersrapport gaat over: kijken of het mogelijk is om een nieuw college te formeren op basis van de verkiezingsuitslag. Dus hoe het huidige college in elkaar steekt, is op dat moment is niet- Ja, is van belang, op dit moment nog wel, maar niet voor de verkenning om te kijken wat we voor nieuw college kunnen formeren. Dat was het, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. U heeft volgens mij knap alle vragen beantwoord die gesteld. Ik kijk even naar de heer Dessing of hij nog vervolgvragen heeft. De heer Klein? Mevrouw Strens? De heer Deen? Ook niet. Mevrouw Van der Helm? De heer Heijnen? Nee. De heer Van den Berg. Ook niet.

Mevrouw Broekers-Knol, dank voor wat u tot nu toe voor ons heeft gedaan. Ik wil u op deze plek namens de Staten van Noord-Holland daar hartelijk voor bedanken. Daarmee rond ik dit punt hier nu af en gaan wij over naar het volgende agendapunt.

De discussie wordt gesloten.

4. Fractiedebat over het uitgebrachte verslag en advies en gewenste vervolgstappen.

De **VOORZITTER**: Dat is het debat over het verslag van de verkenner, agendapunt 4. Een fractiedebat over het uitgebrachte verslag en het advies van de gewenste vervolgstappen. We hebben afgesproken daar geen spreektijd voor te laten gelden, maar ik hoop en ik denk dat we dat in één uur met elkaar moeten kunnen afronden.

Op 3 april heeft de griffier u uitleg gegeven over het fenomeen maidenspeech. Dat zal betekenen dat als er een nieuw Statenlid voor de eerste keer in deze Staten het woord zal gaan voeren ik zal aankondigen dat dat als maidenspeech wordt genoteerd. Die lijst houden we ook steeds bij.

Als sprekers hebben zich aangemeld, ik zal even het lijstje opnoemen om te kijken of het compleet is: mevrouw De Sain van BBB, de heer Klein van de ChristenUnie, de heer Van den Berg van JA21, mevrouw Van der Helm van 50PLUS, Statenlid Kostić van Partij voor de Dieren, de heer Leerink van de PvdA, Statenlid Gielen van GroenLinks, mevrouw Alberts van de SP, Mevrouw Rommel van de VVD en de heer Heijnen van het CDA. Heb ik daarmee alle sprekers gehad? Mevrouw Strens van D66. En dan ga ik als eerste het woord geven aan mevrouw De Sain van BBB en dat is tevens uw maidenspeech.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Voorzitter, geachte aanwezigen en ook de mensen die dit thuis volgen. Een paar jaar geleden riepen vriendinnen van mij: Ingrid for president. Het was een grapje. Dat kwam eigenlijk voort uit de mening die ik vaak vertel tegen anderen als we gezellig met elkaar aan het praten zijn en oplossingen aan het bedenken zijn en beelden aan het schetsen zijn voor een ideale toekomst: iedere dag BBBeter. Je gaat jezelf verdiepen in de politiek en je realiseert je ook dat je zelf ook input kan leveren. Want op je eigen erf blijven zitten, dan verandert er niks. Gaandeweg wordt het steeds duidelijker waar je in de Provinciale Staten verantwoordelijk voor bent. Voor de vele inwoners van onze mooie provincie is dat niet altijd duidelijk. Dat merk ik ook aan de mails die wij als nieuwe partij ontvangen met vragen over gemeentelijk of landelijk beleid. Maar ook mails met felicitaties en zelfs soms berichten van mensen waarvoor het licht weer is gaan schijnen. En dan is het besef groot dat wij aan de vooravond staan van een prachtig proces. De uitslag is bekend en we weten dat de kiezers hun stem hebben laten horen. BBB is gemotiveerd om voor de provincie met haar inwoners goed te gaan samenwerken. Met de vier grootste partijen gaan we met elkaar ons uiterste best doen om voor de stad en platteland een goede verbinding te maken. BBB zoekt de verbinding met de andere partijen om samen een geheel te worden. Op deze manier doen wij recht aan de stemmers. BBB heeft er vertrouwen in dat de stem van de inwoners zo gehoord zal worden. Dank jullie wel.

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: Het blijft toch een mooie traditie. Het woord is aan de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Zoals we net al even aangaven in het gesprek met de verkenner kunnen wij ons in grote lijnen vinden in het advies wat is uitgebracht. Dus wij juichen toe dat deze vier partijen met elkaar gaan onderhandelen. De ChristenUnie denkt dat het belangrijk is dat kiezers met verschillende politieke voorkeuren zich kunnen herkennen in het college. De voorgestelde coalitie voldoet daaraan en biedt kansen om de veelbesproken kloof te verkleinen.

We hebben wel een aantal vragen aan de partijen die met elkaar in gesprek willen gaan. Ik heb eerst een aantal vragen opgeschreven die voor alle partijen gelden, waarvan de eerste vraag trouwens net al beantwoord is door mevrouw De Sain. De vragen die ik aan alle partijen heb is: kunt u uw motivatie om met elkaar coalitiebesprekingen aan te gaan, toelichten? Waarom gaat u deze gesprekken met elkaar aan? Onze tweede vraag aan de partijen die gaan onderhandelen is: wat is de gewenste vorm van een coalitieakkoord? Worden dat een aantal afspraken rondom hoofddossiers, zodat die een stuk verder worden gebracht? Of wordt het een ouderwets gedetailleerd coalitieakkoord? En onze derde vraag gaan de vier partijen is: op welke manier wilt u de partijen die niet aan de onderhandelingstafel zitten, betrekken bij de planvorming?

Dan heb ik een aantal vragen specifiek voor partijen. Partij GroenLinks, daar heb ik de vraag voor: bent u bereid om, bij het werken aan beleid voor een duurzame toekomst van het platteland – en daaronder versta ik zowel de reductie van de stikstofdepositie, natuurherstel, maar ook de leefbaarheid – daarbij ook de kennis, kunde en expertise van agrariërs en andere inwoners te betrekken?

Aan de BBB heb ik een aantal vragen. Hoe kijkt u aan tegen het huidige beleid van de provincie Noord-Holland om via gebiedsprocessen samen met boeren te werken aan de reductie van de stikstofuitstoot en de versterking van natuur? En 2, naast de uitdaging van het landelijk gebied op te lossen, is er ook de uitdaging om de klimaatverandering tegen te gaan. Vandaag nog bleek uit de verkenning van Nationaal Klimaat Platform dat regionale overheden een belangrijke rol kunnen spelen bij deze transitie. Bent u bereid om ook op dat gebied stappen te zetten? En dan de laatste vraag. Kunt u in staan voor het commitment van uw team? We werden het afgelopen weekend wat verrast door de aankondiging van een van uw fractieleden dat hij terug gaat treden als Statenlid. We weten natuurlijk allemaal dat het leven niet volledig planbaar is, maar een pas verkozen Statenlid op zo'n hoge plek op de lijst, die voor de eerste vergadering zijn vertrek aankondigt, dat is Natuurlijk wel bijzonder.

Dan heb ik nog een vraag aan de VVD. Bent u bereid om extra te investeren in de uitdagingen waarvoor we staan, zoals de leefbaarheid van het landelijk gebied, versterking van het ov, klimaatmaatregelen en natuurherstel? En is het voor u bespreekbaar om daar ook naar de inkomstenkant te kijken? Kunnen we die verhogen?

En dan aan de PvdA nog een vraag. Bent u bereid om in de onderhandelingen in te zetten op een snelle reductie van de stikstofuitstoot, inclusief een evenredige bijdrage van de industrie, zoals Tata en Schiphol, zonder daarbij te vervallen in symboolpolitiek over jaartallen? Twee vragen dus eigenlijk. Bent u bereid om niet te vervallen in symboolpolitiek en ook de rol van de industrie daar goed een plek te geven?

Tenslotte nog een laatste vraag aan alle partijen die gaan onderhandelen: wanneer denkt u eruit te zijn? Kunnen we op 30 mei een college installeren? Er is namelijk vaart nodig, want de uitdagingen zijn groot.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Van den Berg van JA21.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Vandaag is een belangrijk moment in de Noord-Hollandse politiek, voorzitter. De BBB heeft, nadat zij de verkiezingen met overtuiging heeft gewonnen, een verkenner aangewezen die een brief heeft geschreven met aanbevelingen voor de formatie van een nieuwe coalitie. U zult begrijpen dat JA21 kritisch is op deze aanbevelingen. Er wordt voorgesteld om de vier grootste partijen samen te brengen in één coalitie, namelijk de BBB, de VVD, Partij van de Arbeid en GroenLinks, met als doel recht te doen aan de verkiezingsuitslag en aan de politieke verhoudingen in de Staten. Een verantwoordelijke taak, voorzitter. Om recht te doen aan de verkiezingsuitslag lijkt het ons vanzelfsprekend dat de BBB deel zal nemen aan de coalitie. Maar laten we eerst vaststellen wat het inhoudt om 'recht te doen aan de verkiezingsuitslag'. Wat zegt die kiezer nou eigenlijk? Voor JA21 is het duidelijk dat een grote groep kiezers ziet dat het anders kan en vooral ook anders moet. Het moet anders met ons gigantische woningtekort, 65.000 stuks. Het stikstofbeleid legt de bouw van deze woningen lam en dreigt ook nog eens een keer onze innovatieve landbouwsector de nek om te draaien. Het verdienvermogen van onze provincie moet anders. Nooit eerder hebben we zo'n dreun gezien in onze koopkracht. Het ongezonde financiële beleid van onze overheden verergert dit probleem. Waar die overheden aan de ene kant te veel ingrijpen op de markt zien we aan de andere kant de meest kritieke onderdelen van onze samenleving verwaarlozen, zoals onze energievoorziening. Een stabiele en betaalbare energievoorraad is de afgelopen jaren uitgehold tot een extreem duur en verstopt systeem. Dat moet echt anders.

En dan staat er nu een coalitie voor van de BBB, VVD, Partij van de Arbeid en GroenLinks. Wij vragen ons af of de voorgestelde coalitie werkelijk voor verandering zal zorgen. De huidige coalitie, zij het ietsje anders dan de voorgestelde, toont het onvermogen van politici om de dossiers doeltreffend aan te pakken. Zal het uitruilen van D66 door de BBB leiden tot een

doorbraak? Het is de vraag hoe de standpunten van de BBB, zoals het voorstaan van het referendum, het bouwen van kerncentrales en het tegengaan van grote windturbines op land stand zullen houden in een coalitie met partijen die er lijnrecht anders in staan. Gaan we voldoende woningen bouwen? Zij het beperkt in het groen. En de verkenner zegt het al: de programmatische verschillen zijn groot. JA21 stelt zichzelf de vraag: wat valt er te halen voor deze partijen? Wat valt er te halen voor haar kiezers? Wij denken dat er andere coalities mogelijk zijn die recht doen aan de verkiezingsuitslag en beter de belangen van alle Noord-Hollanders kunnen vertegenwoordigen. Enerzijds met winnaars en anderzijds met accenten van alle kanten. Het zal u niet verbazen, maar we schatten in dat JA21 best wel goed in deze mix zou passen. Wij zien overlap met gezond financieel beleid, en dan kijk ik naar de VVD. Overlap op stikstofbeleid en verstandig energiebeleid. Ik kijk naar de BBB, de VVD, maar ook het CDA. Een gezonde regio met voldoende woningen en goede bereikbaarheid. Het zou ons goed passen. Maar we moeten niet vergeten dat een sterke omgevingsdienst van groot belang is voor onze industrie. En daarin reik ik uit naar – wat is het nu: gedeputeerde of Statenlid – Jeroen Olthof, Gert-Jan Leerink en de rest van de fractie van de Partij van de Arbeid. Uiteraard geven wij de ingeslagen weg alle ruimte, maar blijven zitten met de vraag: wat is hier te halen voor de vier grootste partijen? We wensen jullie allemaal heel veel succes en vooral veel wijsheid toe. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Even voor de vergaderorde. Er zal straks ook een tweede termijn zijn. Er zijn een aantal vragen ook aan de BBB gesteld. Dus ik zal de BBB straks gewoon een tweede termijn geven, als eerste mevrouw De Sain. Maar na afloop van het debat geef ik ook nog even weer terug het woord aan mevrouw De Sain, als grootste partij en trekker ook van deze coalitieonderhandelingen, om een soort samenvatting te maken als u daar behoefte aan heeft. Dan weet u het in ieder geval. Want er zijn ook een paar vragen aan u gesteld als partij en het is denk ik goed om die ook in de tweede termijn mee te nemen.

Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Van der Helm van 50PLUS. Het is ook uw maidenspeech, mevrouw Van der Helm.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Geachte collega's, het uitgebrachte verslag van mevrouw Ankie Broekers-Knol van 5 april hebben we in onze fractie met belangstelling gelezen. Net konden we ook wat verdiepende vragen stellen. In grote lijnen herken ik de duiding die aan de verkiezingsuitslag wordt gegeven. Dat vaart erin gehouden moet worden om de formatie van een nieuw college van gedeputeerden vorm te geven. BBB is de grote winnaar met acht zetels uit het niets. Andere nieuwe partijen: JA21 met drie en Volt met twee zetels. Ook wij zijn tevreden met de extra zetel. Van de 55 Statenleden zaten er 25 in de vorige Staten en nu 30 nieuwe erbij. Een mooie mix van kennis en nieuwe inzichten. Is het mogelijk dat de vier partijen met de meeste zetels samen kunnen regeren in de provincie Noord-Holland? Net als de overgrote meerderheid van de partijen vinden we het wenselijk dat BBB deel uitmaakt van het nieuwe college. Maar dan. Hoe moeten we de nieuwe politieke realiteit, oftewel de band tussen PvdA en GroenLinks duiden? Waarom versterken partijen die in het vorige college zaten hun positie met bijvoorbeeld D66, Partij voor de Dieren of het CDA? D66 die landelijk verwoord heeft niet met de BBB te willen regeren. Die wordt wel genoemd door de verkenner. Partij voor de Dieren, waar grote dossiers als stikstof niet zo goed bespreekbaar zijn met de BBB. Maar misschien wil mijn collega van de Partij voor de Dieren dat toelichten? En dan het CDA, die gehalveerd is van vier naar twee zetels. Waar vindt deze laatste partij trouwens de BBB? Waar is de factor stabiliteit? Ik ben dan ook het meest verwonderd over de alternatieve variant van de verkenner om te komen tot een coalitie BBB, VVD, PvdA, D66 en CDA. Hoe doet deze coalitie recht aan de verkiezingsuitslag met verlies voor VVD, D66 en CDA en één zetelwinst voor de PvdA? Ik heb het al een keer eerder gehad over programmatische verschillen. Die lijken niet kleiner. Die zijn echt heel groot. Ik heb de D66 net uitgelicht. In deze variant is geen versterking geboden aan de nieuwkomer BBB, maar aan de bestaande landelijke partijen VVD, PvdA, D66 en CDA. Ik heb een advies aan BBB. Laat je boerenverstand prevaleren en laat je niet in het pak nemen. Wij blijven bij onze voorkeursvariant van de vier grote partijen.

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan Statenlid Kostić van Partij voor de Dieren.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Politieke vernieuwing. Ik ben blij dat we dat nu heel veel horen vandaag, want dat is precies wat we in het begin ook hier voor het eerst hebben ingebracht. Want volgens ons kunnen we de grote crises van deze tijd alleen maar oplossen als we het lef hebben om af te stappen van die oude politiek. Van links en rechts denken – zoals de PVV ook zo mooi zei – van een fiftyfifty-denken. Ik denk dat daar veel kans in zit. Helaas is dat nog niet helemaal opgepakt, maar wie weet in een volgende ronde? Wij blijven het in ieder geval proberen.

Wij willen de focus houden op de problemen die er zijn en het oplossen vooral daarvan. Want vandaag is het misschien niet geheel toevallig de Dutch Overshoot Date. De dag dat Nederland zoveel heeft verbruikt en geconsumeerd wat de aarde niet in een jaar kan herproduceren. Dus we gebruiken meer dan de aarde kan herproduceren. We staan in het rood. Dat zou de VVD ook moeten aanspreken om dat snel op te lossen. We hebben er een collectief zooitje van gemaakt. We zijn wat dat betreft een beetje ontspoord. We moeten het volgens mij vooral collectief oplossen. En natuurlijk een ander belangrijk punt – het zit in onze naam – die miljoenen andere inwoners van onze provincie, de niet-menselijke dieren. Met hun levens moeten we toch echt met meer zorg kunnen omgaan. Iedereen heeft de afgelopen week kunnen zien op het nieuws wat er gebeurt met moederkoeien, met kalfjes, als ze op transport worden gezet voor de slachterij.

Voorzitter, wij willen, los van wat er straks gebeurt tussen de coalitiepartijen of potentiële coalitiepartijen en de gesprekken, vooral in gesprek met jullie, de nieuwe Statenleden. Want wij willen geen vertraging als het gaat om het oplossen van die problemen juist voor al onze burgers, ongeacht aan welke kant van fiftyfifty zij zitten. Als het nou gaat om een van de grote uitdagingen, dan is landbouw iets wat eruit springt, onze voedsel- en landbouw. Iedereen is het erover eens dat we daar een aantal opgaven hebben die we gezamenlijk kunnen oplossen. En iedereen is het eens over twee doelen daarin. 1, is een gezonde leefomgeving, en 2, een goed verdienmodel en toekomstperspectief voor de boeren aan alle kanten van het fiftyfifty-spectrum. En dat, in antwoord ook op 50PLUS, is volgens mij wat ons allemaal verbindt. Ook wat ons verbindt hopelijk met de BBB. Dus wij focussen ons niet op de verschillen, maar op de gezamenlijkheden. Kijken wat we nu kunnen doen om die grote crises op te lossen. In dat licht, en ook een beetje refererend aan wat de heer Klein van de ChristenUnie zei: laten we een voorbeeld nemen aan wat er al gebeurt in de praktijk. De boeren die voorop durven te lopen. De ondernemers die voorop durven te lopen. Transitie-experts. En daarvan leren als nieuwe Staten. Ik weet alle oplossingen ook niet. En de meesten hier waarschijnlijk ook niet. Maar laten we ons laten inspireren in de komende weken als er toch al druk wordt onderhandeld en de tijd misschien voor sommigen politiek stil lijkt te staan. Maar wij kunnen verder met oplossingen zoeken. Daarom de volgende motie, waarvan ik hoop dat het ook een sprankje hoop biedt naar burgers toe dat wij hier als Staten samen kunnen optrekken, ongeacht die fiftyfifty-verdeling. De volgende motie: Provinciale Staten spreek uit om parallel aan de coalitiebesprekingen in aanloop naar het PPLG een aantal inhoudelijke, interactieve sessies te organiseren, waarbij experts en koplopers uit de landbouw en voedselsector hun oplossingen delen voor een gezonde leefomgeving en een toekomstbestendig verdienmodel voor agrarische ondernemers. Daaruit uiterlijk eind mei een aantal concrete oplossingsrichtingen te destilleren, die als input kunnen dienen voor verdere samenwerking in de nieuwe PS op die dossier en voor inhoudelijke besprekingen van PPLG in juni, en gaan over tot de orde van de dag.

Motie 31-12 april 2023
Toekomstige verdienmodel voor agrarische ondernemers

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 12 april 2023
Constaterende dat:

- *Veel partijen het erover eens zijn dat er grote opgaven liggen in het landelijk gebied, zoals waterkwaliteit en natuurherstel;*
- *Er eveneens overeenstemming over is dat deze opgaven moeten worden aangepakt, waarbij een gezonde leefomgeving en een toekomstbestendige landbouw met een goed verdienmodel voor agrarische ondernemers centraal staan.*

Overwegende dat:

- *Gezien de breed gedeelde doelen er een kans ligt om op een vernieuwende wijze, statenbreed, te zoeken naar manieren om de opgaven in het landelijk gebied aan te pakken;*
- *Inspirerende transitiedenkers en koplopers in de landbouw- en voedselsector goede voorbeelden kunnen schetsen van een landbouw in evenwicht met de leefomgeving;*
- *Inspiratie belangrijk is om volhoudbare oplossingsrichtingen te vinden;*
- *Diverse instanties, waaronder de WUR, al studies hebben verricht naar toekomstbestendige verdienmodellen;*
- *De provincie Noord-Holland, samen met experts en boeren die vooroplopen (zoals de boeren achter het Groenboerenplan), alternatieve verdienmodellen voor boeren kan verkennen;*
- *We op deze manier als PS, in lijn met een open bestuurscultuur, zonder vertraging constructief en op de inhoud kunnen werken aan oplossingen, ongeacht welke coalitie straks wordt gevormd.*

Gehoord de discussie, spreken uit:

- *Om parallel aan de coalitiebesprekingen, in aanloop naar het PPLG, een aantal inhoudelijke, interactieve sessies te organiseren, waarbij experts en koplopers uit de landbouw- en voedselsector hun oplossingen delen voor een gezonde leefomgeving én een toekomstbestendig verdienmodel voor agrarische ondernemers;*
- *Daaruit uiterlijk eind mei een aantal concrete oplossingsrichtingen te destilleren, die als input kunnen dienen voor verdere samenwerking in de nieuwe PS op dit dossier en voor inhoudelijke besprekingen van het PPLG in juni.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ines Kostić (Partij voor de Dieren).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Hij is keurig ondertekend en maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. Ik wilde uitleggen: wij gaan stemmen aan het eind van de vergadering. Dus wij bundelen de stemming. Dan zullen alle moties die wellicht nog worden ingediend tegelijkertijd in stemming worden gebracht.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik wil afsluiten, voorzitter. Maar de verduidelijking wellicht dat dit niet specifiek gaat om alleen PPLG. Het gaat er vooral om dat we samen ons laten inspireren door de praktijk. Door nieuwe ideeën, dat we daarmee worden gevoed. Dan kan Iedereen straks, elk Statenlid, elke fractie, beslissen of ze het meenemen in de PPLG en op welke wijze dan. Of misschien zelfs in die coalitiebesprekingen. We weten het niet. Maar volgens mij, laat het doel helder zijn dat dit bedoeld is voor inspiratie, dat we uiteindelijk gezamenlijk tot oplossingen komen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Leerink van de PvdA.

De heer **LEERINK** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Wij danken allereerst informateur Broekers voor haar werk tot nu toe en de brief die we van haar hebben mogen ontvangen. Tijdens het duidingsdebat, dat wij hier eerder voerden, heb ik aangegeven dat wat de Partij van de Arbeid betreft de verkiezingsuitslag vertaald zou moeten worden in een coalitieprogramma dat gestut is op drie pijlers: bestaanszekerheid, leefbaarheid en duurzaamheid. En dat we wat ons betreft op zoek gaan naar een stabiele coalitie waarmee zo'n programma tot uitvoering zou kunnen worden gebracht. We hebben aangegeven dat we dat in ieder geval graag doen met GroenLinks, omdat we hebben gemerkt dat, als we samen aan dezelfde kant van het touw trekken, we meer kunnen bereiken voor onze kiezers. Deze inzet hebben we ook ingebracht bij de informateur. In haar brief, waarin de informateur haar overwegingen deelt, stelt ze voor nu eerst met de grootste vier partijen met elkaar om tafel te gaan zitten om de mogelijkheden van een coalitie verder te verkennen. Voorzitter, als Partij van de Arbeid staan we open voor een dergelijke verkenning. Of er al dan niet mogelijkheden zijn om door te praten over een coalitie tussen deze partijen ontdek je pas als je in gesprek met elkaar gaat, de tijd neemt om elkaar te bevragen op ingenomen standpunten en achterliggende beweegredenen. De hoogste tijd dus om dat verkennende gesprek nu zo snel mogelijk te organiseren, zodat alle betrokken partijen daarna hun mind op kunnen maken.

De informateur heeft er, zo heeft zij toegelicht, bewust voor gekozen vier partijen om tafel te zetten en niet vijf. Als Partij van de Arbeid zijn we van mening dat een coalitie die gebaseerd is op dertig zetels kwetsbaar is. We hebben de afgelopen periode gezien dat je als grote partij zomaar een aantal zetels kwijt kunt raken, de grootste partijen. De grootste twee partijen, de een begon met negen en hield er drie over, de ander begon met negen, hield de zeven over. Nou, het kan zomaar gebeuren dat je onderweg een aantal zetels kwijtraakt en dan is dat kwetsbaar. Wat ons betreft is het dus goed om na te denken over de vraag of je die coalitie iets zou kunnen verbreden. Dat hebben we op tafel gelegd. De informateur heeft om haar moverende redenen gezegd: wij vinden het toch belangrijk dat we eerst met vier partijen spreken. Dat respecteren wij. Maar wij geven wel aan dat we wat ons betreft over dat punt van die kwetsbaarheid en die mogelijke extra partij – en we hebben ook aangegeven dat we in dat opzicht in D66 een goede partij zouden zien – in het informatieproces wel weer over zullen moeten spreken, want het punt van die kwetsbaarheid is niet van tafel.

Voorzitter, dat over het proces. Rest mij te zeggen, voordat ik bij de vragen van de heer Klein aankom, dat ik hoop dat we van nu af aan wat tempo kunnen gaan maken. Er liggen grote vraagstukken op ons te wachten. De handen jeuken. Dus laten we gewoon beginnen.

Laat ik dan meteen iets zeggen als het gaat om de vraag van de heer Klein. Hij vraagt wat onze motivatie is. Nou, die motivatie heb ik u aangegeven, die 3 pijlers: leefbaarheid, bestaanszekerheid, duurzaamheid, kijken of je een coalitie kunt vormen die daar invulling aan kan geven. Nou, wij vinden het de moeite waard om te onderzoeken of dat in deze samenstelling kan. Wij vinden in ieder geval dat we dat moeten proberen. Garanties heb je niet, maar wij vinden wel dat we dat moeten doen. We gaan die gesprekken ook open en geïnteresseerd in.

Voorzitter, vinden we het belangrijk dat ook de input van andere partijen betrokken wordt? Ja, dat vinden we belangrijk. Hoe we dat gaan organiseren, dat weet ik nog niet, want we hebben elkaar überhaupt nog niet gesproken als vier partijen. Maar wat ons betreft, zullen we een vorm moeten vinden waarin we op enig moment zal ik maar zeggen ook input van andere partijen daarbij zouden moeten kunnen betrekken.

Dan nog heel gericht aan de Partij van de Arbeid: bent u bereid geen symboolpolitiek te voeren over stikstof? Nee, dat doen we eigenlijk nooit, symboolpolitiek bedrijven over stikstof. Wat ons betreft begint het met de problemen die er zijn. Dat gaat over de kwaliteit van onze natuur. Dat gaat over de woningen die we niet kunnen bouwen. Als je uitkijkt, ook geen infrastructuur meer, et cetera. Nou, daar zullen we snel iets aan moeten doen. Daar is wat ons betreft alle inzet op gericht. Dat is geen symboolpolitiek. Dat is gewoon kijken hoe je zo snel mogelijk tot beweging kunt komen op dat terrein.

Mevrouw **STRENS** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Om daar toch nog één vervolgvraag op te stellen aan de heer Leerink. U gaf duidelijk al aan dat u en GroenLinks ook hebben gezegd 'we houden elkaar vast' en ook in de inzet van de verkiezingen was het duidelijk dat met name het realiseren van de klimaatdoelen ook voor uw partij belangrijk is. Hoe kijkt u dan naar de verschillen die er toch ook zijn met u en GroenLinks aan de ene kant, noem ik het maar eventjes, en met name de BBB aan de andere kant?

De heer **LEERINK** (PvdA): Ja, dat noemen ze dan een uitdaging, hè? Ja, nee, ik zal niet ontkennen dat die verschillen er zijn en dat zegt de informateur natuurlijk ook. En ik zal ook niet 1-2-3 de garantie kunnen geven dat dat uiteindelijk wel wat wordt, maar ik vind wel dat je de gesprekken moet voeren en open en eerlijk met elkaar het gesprek aan moet gaan en ook de beweegredenen van elkaar moet zien te weten van, waarom neem je de standpunten in die je inneemt. En dan zul je met elkaar je mind op moeten maken of dat lukt ja of nee. Maar als je het gesprek niet aangaat, weet je het nooit. Dat is het antwoord op de vraag.

Dan was ik geloof ik door de vragen van de heer Klein ook heen. O, geen symboolpolitiek en dan was er nog eentje volgens mij- Die ben ik dan weer kwijt. O ja, of we de industrie ook willen betrekken? Ja, het antwoord daarop is volop ja, want het is op dit moment ook al zo, zal ik maar zeggen. We hebben een afspraak, althans in het huidige stikstofbeleid van de provincie, dat we naar evenredigheid vinden dat de stikstofproblematiek moet worden aangepakt. Dus dat iedere sector haar deel moet nemen. Wat ons betreft, hoort de industrie daar zeker bij, want op het

moment dat de industrie haar deel niet neemt, kun je ook van de rest niet verwachten dat die hun deel wil nemen. Dat was hem, voorzitter.

Misschien nog heel even één vraag dan als ik hier toch sta naar de Partij voor de Dieren. Want het is mij niet helemaal duidelijk, die motie, hoe ik die nu moet zien. Is het nou een soort informatiebijeenkomst of inspiratiesessies? Of vindt u dat er een soort parallel besluitvormingstraject moet worden ingezet? Want dat laatste vind ik wel even belangrijk om te weten. Want inspiratiesessies zijn altijd mooi en goed om te organiseren, maar als we, naast alles wat we formeel doen met het PPLG met een heel participatietraject wat daar ligt en coalitieonderhandelingen die er wellicht zijn, dan ook nog een apart besluitvormingstraject op gaan tuigen wat we als collectief dan als Staten gaan doen, dan wordt die heel verwarrend, volgens mij. Maar misschien dat u daar straks in de tweede termijn iets over kan zeggen. Of nu.

De **VOORZITTER**: U kunt een interruptie plegen, Statenlid Kostić.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik hou het kort. Nee, dat is het eerste natuurlijk. Ik dacht dat ik daar duidelijk over was. Geen apart besluitvormingsproces, maar puur om de rest van de Staten mee te nemen, te laten inspireren, zodat we allemaal ten eerste al op eenzelfde informatieniveau zitten, maar ook omdat we in deze tijden volgens mij allemaal behoefte hebben aan een beetje inspiratie en positieve oplossingen.

De heer **LEERINK** (PvdA): Maar dus die link met het PPLG die in die motie staat, die moet ik eigenlijk daar niet zo lezen?

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Precies wat ik aan het eind van mijn betoog zei. Ik heb het als voorbeeld genoemd, zodat Statenleden weten waar ze het eventueel in mee zouden kunnen benemen, om het een beetje een praktijkvoorbeeld te maken. Maar het kan ook gewoon voor andere besluitvorming. Voor zichzelf in ieder geval ter informatie.

De **VOORZITTER**: Ik wil deze discussie- U kunt het straks in tweede termijn nog even nader uitdiepen, maar volgens mij heeft u voldoende antwoord gekregen op uw vraag.

De heer **LEERINK** (PvdA): Dank u wel.

De **VOORZITTER**: En dan gaan we verder met Statenlid Gielen van GroenLinks.

Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, voorzitter, dank u wel. Ik zou kunnen zeggen: spoiler alert, ik sluit mij aan bij de woorden van de heer Leerink. Maar dat lijkt me heel saai, dus ik ga u toch nog wat meer vertellen. We hebben natuurlijk met veel interesse kennisgenomen van het verslag van de verkenner. We danken ook mevrouw Broekers-Knol voor de gevoerde gesprekken, de toelichting vandaag in de Staten en de tijd en moeite die zij in dit hele proces stopt. In de afgelopen tijd zijn er gesprekken gevoerd met alle partijen en hebben we natuurlijk ook met elkaar een duidingsdebat gevoerd. Ik zei toen ook al dat er in deze formatie en door een komende coalitie grote vragen beantwoord zullen moeten worden. Hoe gaan we om met het herstellen van onze natuur? Wat gaan we doen aan het oplossen van de klimaatcrisis waar we middenin zitten? Hoe zorgen we dat er voor iedereen een betaalbaar huis is? Investeren we in asfalt of kiezen we voor een betere bereikbaarheid met ov en fiets? Hoe gaan we onze waterkwaliteit verbeteren? En hoe houden we oog voor mensen in onze provincie die het niet redden, wiens bestaanszekerheid onder druk staat? In het verslag komt naar voren dat de verkenner het voor de hand liggend vindt dat de grootste vier partijen, BBB, VVD, GroenLinks en Partij van de Arbeid, nu eerst met elkaar gaan praten. En ook lezen we dat er in ieder geval twee partijen, die van mij en de PvdA, het wenselijk vinden om een vijfde partij daaraan toe te voegen. Wat ons betreft blijft dat punt van het belang van die stabiliteit ook staan en zullen we daar dus ook in deze komende informatieronde over moeten gaan spreken. We denken daarbij logischerwijs aan D66, omdat wat ons betreft die partij goed zou passen bij de vier partijen die nu het gesprek met elkaar aangaan. Wij gaan die eerste gesprekken dan ook heel graag aan. We zullen dat doen op de inhoud en met een open vizier. Het is hier al een paar keer naar voren gekomen: die inhoudelijke gesprekken, daar wordt het wel een keertje tijd voor. We hebben ook veel zin om die te gaan voeren. En zoals

ik eerder ook al heb gezegd, zijn we daarom in die gesprekken ook heel benieuwd naar waar de prioriteiten van de BBB daarbij zullen liggen. En meneer Klein heeft een vraag.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Ja, ik was benieuwd. U heeft nu over vijf partijen. Ik had het niet zo scherp dat het vooral ging om die extra partij. U noemt daarbij D66 als voorbeeld. Maar zou u ook openstaan voor andere partijen die willen aansluiten bij die combinatie of dit motorblok van vier?

Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, we sluiten dat helemaal niet uit. Ik zeg nu ook 'een vijfde partij'. Het gaat me vooral om dat we de stabiliteit vergroten. Dus het kunnen er ook zes zijn of zeven. Daar zijn allerlei varianten volgens mij voor te bedenken. Of met zijn 55'en. Maar waar het mij om gaat-

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ik wilde het net voorstellen.

Statenlid **GIELEN** (GL): Waar het mij om gaat, is dat ik hier ook aan u wil aangeven dat die wens, die heel duidelijk in het verkennend rapport naar voren komt, dat die wat ons betreft, nu we de gesprekken aangaan met zijn vieren, niet opeens weg is. Dus ik wilde dat ter verduidelijking gewoon even aan u meegeven.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): En heeft u dan ook een inhoudelijke voorkeur? U hoeft nu geen partijnaam te noemen, maar zegt u nou, we zoeken vooral versterking op een bepaald thema, waarvan we denken dat het nu onderbelicht is met deze vier partijen?

De **VOORZITTER**: Even via de voorzitter, alstublieft. Statenlid Gielen.

Statenlid **GIELEN** (GL): Sorry. Voorzitter, nee. Het gaat mij namelijk niet zozeer om de verbreding op inhoud. Maar waar we de verbreding moeten zoeken is volgens mij de stabiliteit. De heer Leerink gaf dat net ook al aan. We hebben afgelopen jaren in de coalitie gezien, die startte met dertig zetels, dat daar onderweg ook wat zetels zijn kwijtgeraakt. Dat een andere partij die begon met negen ook veel zetels onderweg is verloren. Dat kan iedereen gebeuren. Dat kan GroenLinks ook gebeuren. Maar daarom denken wij dat het aangaan van een coalitie met zo'n zetelmeerderheid, dat daar nog wel wat verbreding in mogelijk zou kunnen zijn.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Statenlid **GIELEN** (GL): Even kijken. Ja, we zijn dus benieuwd naar de gesprekken op de inhoud. Dat zal de komende weken moeten blijken. We zijn benieuwd wat de informatiefase ons gaat brengen.

Dan zijn er nog een aantal vragen gesteld. Waarom gaan we het gesprek aan? Vroeg meneer Klein van de ChristenUnie. Nou, wij gaan altijd graag het gesprek aan. Dat lijkt me voorop staan. Ik ga zeker nu ook graag het gesprek aan, omdat er een heel aantal grote uitdagingen voor ons liggen waar we in Noord-Holland echt mee aan de slag moeten. Dus, nou ja, de klimaatcrisis noemde ik net al even. Hoe gaan we om met stikstof? Hoe gaan we ervoor zorgen dat er betaalbare huizen komen? Er zal daar antwoord op gevonden moeten worden. Het liefst zoekt GroenLinks mee naar dat antwoord. Ik denk ook zeker dat we daarbij altijd bereid zijn om ook met partijen met wie we op het eerste ogenblik vrij grote verschillen hebben daar toch te zoeken naar wat de overeenkomsten zijn, want volgens mij moet je dat altijd doen.

Gaan we daarbij ook andere partijen betrekken? Ja, wat GroenLinks betreft, betrekken we daar altijd andere partijen bij. Vier jaar geleden in de onderhandelingen hebben we dat ook proberen te doen en ook de afgelopen periode heb ik u al een aantal keer aangegeven dat, wat GroenLinks betreft, het heel erg belangrijk is dat, nou ja, de rolverdeling tussen coalitie en oppositie, dat daar ook gezocht wordt naar ruimte juist ook voor de andere kant.

Dan vroeg u nog, bent u bereid om bij het beleid voor duurzaam platteland ook kennis en kunde van agrariërs mee te nemen? Uiteraard zijn wij daartoe bereid. Eerder heeft GroenLinks ook een motie ingediend of gesteund, een van beide, om The Caring Farmers als organisatie bijvoorbeeld

ook toe te voegen aan een aantal tafels. Nou, dat zijn volgens mij ook agrariërs die je graag aan tafel wil hebben. We zijn altijd bereid om kennis en kunde van iedere partij ook mee te nemen daarin.

Even kijken 50PLUS vroeg: hoe moeten we de band tussen GroenLinks en PvdA nou duiden? Nou, meneer Leerink zei het net ook al. Maar wij houden elkaar vast in deze onderhandelingen, net zoals ik vorige keer ook al heb aangegeven. Dus bij deze dan nog maar eens een keertje.

En wanneer zijn we eruit? Nou, hopelijk zo snel mogelijk. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Alberts van de SP.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u wel, voorzitter. Allereerst, dat hebben anderen ook al gedaan, dank aan mevrouw Broekers voor het werk wat zij tot nu toe gedaan heeft, het product wat zij heeft afgeleverd. Wij hebben het met belangstelling gelezen. We vinden het een interessant proces na een heel interessante verkiezingsuitslag. Dat is ook in het duidingsdebat al voorbijgekomen, maar dat herhaal ik dan toch nog maar een keertje. Vanuit ons is het heel belangrijk: er rust een heel zware last op de schouders van BBB, want de kiezers hebben met hun stem de hoop uitgesproken dat het allemaal anders gaat worden. Nou, mijn zegen heb je wat dat betreft om dat voor elkaar te krijgen. De SP wenst dus alle betrokkenen in dit gesprek, die gaan onderhandelen, van harte veel succes. Wij zijn benieuwd naar de uitkomst. De standpunten van de SP kan ik opnoemen. Die zijn gevoeglijk bekend. Zo niet, leest u ons website nog een keertje, want daar staan ze allemaal op. Dus ja, wij Laten deze vier kippen nu rustig broeden. We zijn heel benieuwd of er een ei uitkomt en zo ja, wat voor een ei. Voor ons is het zo dat de toetssteen dan is: hoever deze partijen bereid zijn om het kapitalisme te beteugelen, want een groot deel van de problematiek is daardoor veroorzaakt. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Rommel, VVD.

Mevrouw **ROMMEL** (VVD): Ja, Statenlid Kostić, dit keer staat de VVD in het rood voor u. Ja, meneer de voorzitter, ja, de fractie van de VVD in Noord-Holland heeft kennisgenomen van het verslag van verkenner mevrouw Broekers-Knol. En ja, in opdracht heeft zij de afgelopen weken gesprekken gevoerd met alle partijen in Noord-Holland. Wij willen u daar ook nogmaals voor bedanken, ook voor de open gesprekken en ook voor de inspanning die u daarvoor geleverd heeft.

U noemt meerdere mogelijkheden die de meerderheidscoalitie in de Provinciale Staten kunnen leiden. En nou ja, het is al vaker genoemd: de eerste optie, BBB, VVD, PvdA en GroenLinks. Wij zijn ook bereid om die gesprekken aan te gaan. Voor de verkiezingen hebben we ook al uitgesproken dat wij geen partijen zullen uitsluiten. We zijn dus ook bereid om deze gesprekken aan te gaan. Maar we hebben natuurlijk wel een afwegingskader. We hebben het de vorige keer ook al wel genoemd en een aantal partijen hier hebben dit ook vermeld. We willen kijken: zijn er programmatische overeenkomsten? Liggen de standpunten heel dichtbij elkaar, zodat we er ook weer heel snel uit kunnen komen? Is er voldoende vertrouwen, wat heel belangrijk is? Solide financiële afspraken, ja, daar willen we ook natuurlijk de komende vier jaar voor zorgen dat de begroting sluitend is. Een zo stabiel mogelijke coalitie. Het is al vaker genoemd. En natuurlijk voldoende herkenbaarheid van het VVD-verkiezingsprogramma. Als wij dus dan op deze bovenstaande punten comfort voelen in de gesprekken die wij gaan voeren, dan zijn wij altijd natuurlijk weer opnieuw bereid om bestuursverantwoordelijkheid te nemen. Ik noem deze punten, voorzitter, bewust voorafgaande aan de aankomende informatieronde en straks ook de formatieronde, omdat wij ook wel hebben kunnen constateren dat er natuurlijk de programmatische verschillen tussen de partijen zijn en dat we daar ook wel behoorlijk ver uit elkaar liggen. Dus er zullen wel heel, ja, goede gesprekken moeten komen om er wel voor te zorgen dat we niet een slap en verwaterd programma krijgen, maar dat we toch wel stevige standpunten kunnen innemen waar we allemaal achter kunnen staan. En dat betekent ook dat, ja, van links tot rechts of van welke kant dan ook, de fiftyfifty of hoe je het ook allemaal maar noemen wil, wij elkaar ook allemaal kunnen herkennen in het krachtige bestuur wat het op moet gaan leveren. Want juist in deze tijd, we kunnen het ook niet vaak genoeg benadrukken en ik herhaal het ook maar, is dat gewoon heel erg hard nodig. Voordat we nu dan deze gesprekken

gaan voeren, zullen wij dan ook voldoende aanknopingspunten moeten zien te vinden om te kijken of wij ons VVD-geluid ook goed kunnen realiseren.

Naast dat vinden wij natuurlijk ook het signaal van de kiezer heel erg belangrijk. Een duidelijke plek moet die ook krijgen. Daarbij denken we ook aan de woningbouw, de bereikbaarheid en de toekomst van de landbouw. Er zal echt beweging moeten komen op deze onderwerpen. We zijn ook heel benieuwd hoe we daar over kunnen spreken, want zoals al aangegeven, wij hebben nog niet eens een snuffelstage gehad met deze vier partijen over enigszins de inhoud. En dat gaan we ook vanaf volgende week doen. Maar voorzitter, nogmaals, we gaan met een open blik dit gesprek aan, maar we lopen niet vooruit op de toekomst.

Wij hebben namelijk straks ook nog wel een paar vragen. Ik kan u best wel een kijkje in onze VVD-keuken geven om te kijken, nou ja, wat zijn dan nog de vragen die u ook in ieder geval beantwoord wil hebben. Dan kijk ik even naar GroenLinks. Net zoals Statenlid Kostić ook al zei, u noemt ook graag rapporten en wetenschappers. Een vraag waar wij heel erg benieuwd naar zijn met deze partijen in de volgende ronde is natuurlijk dat Marjan Minnesma van Urgenda op basis van een onderzoeksbureau van CE Delft heeft gezegd dat er verder geen windmolens op land meer nodig zijn. Dus nou ja, dan zou je in drukbevolkte gebieden van Amsterdam geen windmolen meer krijgen. Ik ben best wel heel benieuwd hoe de partijen daarop reageren.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, bent u zich ervan bewust dat het na de realisatie van de afspraken de RES is?

Mevrouw **ROMMEL** (VVD): Ik ben me daar heel goed bewust van, maar ik ben wel al heel erg nieuwsgierig hoe de partijen daarover denken wat mevrouw Minnesma daarvan vindt.

Dan heb ik ook natuurlijk, ja, wat de partijen vinden van de plannen om stikstof ook met innovaties op te lossen. Of staat biodiversiteit prioriteit voorop? En hoe verhoudt zich dat dan ook tot de veiligheid van de wegen en, ja, de dijken bijvoorbeeld? Ik denk, dat zijn best wel heel stevige punten waar we goed naar moeten kijken hoe we daarmee om gaan. Ik ben heel erg benieuwd.

Dan is er ook bij het duidingsdebat – en de partijen noemden het net ook al – voor de stabiliteit is een vijfde partij nodig of misschien wel zes, zeven, acht; misschien wel met zijn allen, veertien, zou ook een idee kunnen zijn. Maar hoe moeten we dan de liefdesverklaring van GroenLinks aan de Partij voor de Dieren daarin gaan meenemen? En geldt die liefdesverklaring ook voor de PvdA voor de Partij voor de Dieren? We zijn heel erg benieuwd. Dus als laatste nog even, voorzitter, een schot voor de boeg.

Mevrouw **STRENS** (D66): Ja, voorzitter, dank u wel. Dan toch een verduidelijkende vraag, want ik hoor u twee keer zeggen 'stabiliteit die voor u heel belangrijk is, als VVD'. Hoe kijkt u dan naar de optie die nu voorligt met de vier partijen? Is die in uw ogen stabiel?

Mevrouw **ROMMEL** (VVD): Dat is precies waar wij wel de komende periode natuurlijk, als we op de inhoud ook ingaan, naar gaan kijken of dat zo is. En als dat – dat werd ook net gezegd door mevrouw Broekers-Knol – niet zal zijn, dan is dat op dat moment aan de orde om te gaan kijken wat we dan gaan doen.

De heer **DESSING** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Een vervolgvraag op de term 'stabiliteit'. Hoe ziet de VVD dan een coalitieakkoord? Moet dat dan een heel dichtgetimmerd akkoord zijn op detail? Is dat wat de VVD bedoelt met stabiliteit? Of kan de VVD ook leven met een wat opener akkoord, waarbij je de stabiliteit in de keuze van de partijen zoekt? Hoe kijkt VVD daartegenaan?

Mevrouw **ROMMEL** (VVD): Ja, dat is ook wel een vraag die al gesteld werd door meneer Klein. Maar dat is natuurlijk afhankelijk van hoe wij deze gesprekken ingaan en in hoeverre wij dus de onderwerpen die genoemd zijn, ja, kunnen verankeren in de afspraken die we maken. Dus dat kan ik echt nog niet zeggen nu. Dat is echt afhankelijk van de gesprekken die we ingaan. Straks, als we met het hele plan komen, dan kan ik dat meer voor u duiden.

De heer **DESSING** (FvD): Maar kan de VVD dan wel misschien duiden in hoeverre zij open staat, los van alle keuzes die nu misschien wel of niet duidelijk zijn- Maar gaan we voor een dichtgetimmerd akkoord, waarbij eigenlijk de oppositie volledig buitenspel zal staan, omdat alles al beklonken is? Of is er een opening om ook, zoals BBB zelf al aangaf, om met meerdere partijen in verbinding met elkaar toch wat meer ruimte te zoeken en wat meer de dialoog tussen coalitie en oppositie aan te gaan? Hoe kijkt VVD daartegenaan?

Mevrouw **ROMMEL** (VVD): Wij zijn altijd bereid om in alle gesprekken te gaan. U heeft dat de afgelopen vier jaar ook gezien dat ons coalitieakkoord niet dichtgetimmerd was, want stikstof stond daar niet dichtgetimmerd in. Dus daar was ook alle ruimte. Dus waar ruimte gevonden kan worden met meerdere partijen zijn wij dat natuurlijk altijd, ook in de afgelopen vier jaar heeft zich dat laten zien, bereid om te gaan doen. Alleen hoe zo'n coalitieakkoord er straks uit komt te zien en hoe wij ook straks de partijen – want dat is ook een vraag van de heer Klein –, maar ook de maatschappelijke organisaties gaan betrekken, dat zullen wij eerst ook met zijn vieren moeten bespreken. Maar dan zullen we het ook wel eerst goed over de inhoud moeten hebben.

Dan, ook om even een voorschot te geven: de VVD is wel traditioneel tegen lastenverzwaringen voor onze inwoners. Het is ook niet voor niets dat wij dankzij de VVD al de laagste provinciale lastendruk van het land hebben. En dat heeft ons veel gebracht. Jaarlijks stegen de opcenten voldoende door uitbreiding van het areaal, waar wij weer van konden profiteren in onze begroting. Maar voorzitter, in een tijd dat het voor vele van onze inwoners onzekere financiële tijden zijn – en we weten allemaal wat daar de oorzaken van zijn – zijn we van mening dat overheden ook zeer terughoudend moeten zijn met het verzwaren van de lasten, want zo jagen wij als overheid ook de inflatie aan.

En dan kom ik even tot de vragen van de heer Klein. U zegt, ja, waarom gaan we die gesprekken voeren? Nou, wij hebben 151.000 stemmen zo ongeveer gehad. Wij zijn bereid om die verantwoording te nemen met elkaar om in gesprek te gaan en te gaan kijken met de partijen, waarvan mevrouw Broekers-Knol zegt die het meeste recht doen aan de verkiezingsuitslag, om daar die verkenning mee aan te gaan en te gaan kijken of wij ook kunnen gaan formeren.

U zegt, wat is de gewenste vorm? Nou ja, ook dat heb ik net al gezegd. Dat is ook wel hoe de coalitie eruit komt te zien. En ook wat ik tegen meneer Dessing zei: eerst kijken van, hoe komt die coalitie eruit te zien en van welke onderwerpen kun je zeggen, nou, dat kunnen we, zoals dat in dan maar oude politiek heet, vrijlaten, welke zouden andere partijen er al bij betrekken en op welke manier? Dat komt dan ook aan de orde.

Ook heb ik ook al gezegd, op welke manier betrekken we de andere partijen?

Extra investeren in uitdagingen, hoe kijkt u dan? Dat heb ik net ook al genoemd. Wij zijn traditioneel tegen lastenverzwaring, maar wij gaan gewoon eerst kijken naar de bezuinigingen en dan gaan we kijken naar wat er echt geïnvesteerd moet worden en dat eruit komt te zien. Maar daar moeten we het ook met elkaar over hebben. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Ik geef het woord aan de heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, dank u wel. Al veel gezegd. Ook veel partijen die nog eens even hun inhoudelijke stokpaardjes hebben bereden. Nou, dat is op zichzelf prima. Ik heb alleen wel bij de vier partijen die gaan onderhandelen, nou ja, niet heel veel liefde gehoord tot nu toe. Misschien omdat ze, in de woorden van mevrouw Rommel, nog moeten gaan snuffelen en kan dat nog komen. Maar alleen de BBB zei dat ze graag een geheel wilden worden. Toen dacht ik nou, misschien is er een nog grotere fusie zelfs op handen. Maar voor de rest heb ik toch eigenlijk vooral gehoord bij GroenLinks en Partij van de Arbeid: nou ja, we gaan weleens praten. Dat zei eigenlijk de VVD ook.

Voorzitter, wat mij verbaast, is dat we het vanavond niet hebben over een belangrijk element uit het advies van mevrouw Broekers-Knol, die zegt: als die vier partijen gaan praten met elkaar, doe dat dan met twee informateurs. En als het nou gaat om twee informateurs, dan zou je verwachten dat dat wellicht een informateur is wat aan de meer linkerzijde van het spectrum en een informateur van wat de meer rechterzijde van het spectrum. Ik hoop daar eigenlijk in tweede

termijn nog wel wat over te horen, juist omdat dat misschien ook wat zegt, hoe dat ingevuld wordt, over de liefde die de partijen in deze onderhandeling willen gooien met elkaar. Dus dat is eigenlijk mijn belangrijkste vraag in aanvulling op veel wat al is gezegd hiervoor. En daar heb ik eigenlijk niks op toe te voegen. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Strens van D66.

Mevrouw **STRENS** (D66): Ja, voorzitter, ook namens ons nogmaals dank aan de verkenner voor haar werk, het prettige gesprek, het uitgebrachte advies en ook de antwoorden op de gestelde vragen. Een leesbaar advies, wat ons betreft, waarin advies wordt gegeven om verder te praten met de BBB, VVD, GroenLinks en Partij van de Arbeid.

Wij constateren ook, en dat is net ook hier in het debat aan de orde gekomen, dat er eigenlijk nog niet vergaand op inhoud is gesproken met deze vier partijen, waardoor we bijna een maand na de verkiezingen eigenlijk nog weinig beeld hebben of er draagvlak is voor deze optie en of de inhoudelijke verschillen overbrugbaar zijn. Wat dat betreft goed dat die stap nu wordt gezet.

Ook is in het verslag te lezen dat drie partijen hebben aangegeven graag D66 bij de vervolggesprekken te willen betrekken. Hier wordt nu geen opvolging aan gegeven. Uiteraard blijven wij bereid, indien gewenst, in een latere fase hier wel deel aan te nemen.

Ook hebben de partijen aangegeven een stabiel college te willen. De vraag is of deze optie voor al die partijen aan de wens voldoet. Ook daarover zeiden onder andere GroenLinks en Partij van de Arbeid net al wat. Ook dat zal ongetwijfeld de komende weken duidelijk worden.

Voorzitter, ik hoop eigenlijk vooral dat er tempo wordt gemaakt, zodat er snel meer duidelijkheid komt voor onze inwoners en we aan de slag kunnen met het oplossen van de grote uitdagingen die er zijn. Zoals ook in het duidingsdebat al aangegeven, dat ga ik hier niet herhalen, blijft de inzet van D66 dat we moeten zorgen dat we vooruit kunnen in deze provincie. En wij wensen de partijen heel veel succes met de gesprekken de komende tijd.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Als het goed is, heb ik alle aangemelde sprekers nu naar voren gehad. Dan gaan we naar een tweede termijn als daar behoefte aan is, maar dat denk ik haast wel, want er zijn ook nog wat vragen gesteld, onder andere ook aan de BBB. Dan geef ik als eerste het woord voor de tweede termijn aan mevrouw De Sain. [...] Ik geef u het woord in de tweede termijn.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Een klein punt van orde. Er is een motie ingediend. Het is gebruik an sich voordat we aan de tweede termijn beginnen om daar ook iets over te horen van de verantwoordelijk gedeputeerde.

De **VOORZITTER**: Ja, de motie is- Ja, sorry, mevrouw-

De heer **HEIJNEN** (CDA): Het is een vraag.

De **VOORZITTER**: Maar misschien, Statenlid Kostić, als u het goedvindt. Ik had even het woord als voorzitter. Hij is gericht aan uzelf. Deze motie is niet gericht aan het demissionaire college. Nee, ik geef u nog niet het woord. Het is aan de Staten zelf, deze motie. De Staten worden opgeroepen om met elkaar iets te organiseren. Er is nog wel een zekere onduidelijkheid in de tekst van de motie en de vragen die gesteld zijn aan Statenlid Kostić over de verduidelijking van de motie waar het nu precies over gaat. Maar goed, ik wil best het demissionaire college de gelegenheid geven om daar een nadere toelichting op te geven. Maar ik wil u wel zeggen dat dat uiteindelijk een motie is die aan de Staten zelf is. Maar als u daar geen bezwaar tegen heeft, dan wil ik natuurlijk gedeputeerde Zaal in de gelegenheid stellen om die toelichting te geven. Heeft u daar behoefte aan? [...] Niet alleen als het positief is. Dan geef ik nu- Maar even voor alle duidelijkheid: dit is een motie gericht aan de Staten van Noord-Holland.

Gedeputeerde **ZAAL**: Op dit moment ben ik nog het enige overgebleven GS-lid. De rest zit natuurlijk aan de andere kant. Dat is ook wel interessant. Het hangt een beetje op dat punt van

het PPLG. Ik denk dat u daar ook in uw Interruptie al even aandacht aan heeft besteed. Natuurlijk, op het moment dat jullie een informatiebijeenkomst willen organiseren als PS, dan kunnen wij dat als Gedeputeerde Staten, demissionair of niet, alleen maar ondersteunen en dat is goed om te doen. Ik wil u wel meegeven dat nu de tekst heel erg aansluit bij het PPLG. Dat is een heel krap traject. Gedeputeerde Rommel is daar verantwoordelijk voor. Zij doet al ontzettend haar best om dat voor 1 juli in te dienen. Om daar ook nog de Staten bij te betrekken en als we dan ook nog een informatiebijeenkomst moeten organiseren, dan gaat dat gewoon niet lukken. En wat ik u ook nog wil meegeven, is dat de koplopers die hierin genoemd worden, ook een prominente plek krijgen in het PPLG en dat die bij ons ook echt goed in beeld zijn. Maar het is natuurlijk altijd goed om dat ook aan u allen te presenteren. Dus dat punt is ontzettend positief. Maar niet binnen het tijdsframe van het PPLG.

De **VOORZITTER**: Dank. Dan zijn we nu aan de tweede termijn aangekomen en geef ik het woord aan mevrouw De Sain van BBB. Ik heb u aangegeven dat u straks ook nog na afloop van het debat kunt samenvatten en wellicht ook nog antwoord kunt geven op de vraag 'hoe verder?'.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Allereerst, de eerste vragen die ik gehoord heb van de heer Klein van de ChristenUnie. Het huidige gebiedsproces voor stikstof en natuur, dat is een uitdaging. We gaan daar met elkaar over in gesprek hoe we daar oplossingen gaan zoeken. We gaan vooral de oplossingen benadrukken waar we elkaar in kunnen vinden. En dan ben ik ervan overtuigd dat we daar een goed standpunt over in kunnen nemen met de andere partijen.

Klimaatveranderingen: ja, is ook aan de orde, zeer belangrijk. En ook daar staan wij open voor stappen. Wij willen daar zeker graag in meegaan, maar wij willen het wel zorgvuldig doen en ook dat we de beste positie krijgen of het beste uitgangspunt krijgen ten opzichte van de investeringen die we daarvoor moeten doen, dat dat duidelijk in balans is.

Commitment van het team. Ja, helaas gaat een goed persoon bij ons, ons nu al verlaten. Dat vinden wij zelf ook heel erg jammer. Maar ja, zijn droom kwam voorbij en die heeft hij aangegrepen met twee handen. Moet ik dan als lijsttrekker gaan zeggen: je mag je droom niet naleven? Vond ik erg cru. Maar de oplossing is nabij, want de lijst is gelukkig lang genoeg. Dus er treedt geen probleem op bij ons. Dus ons commitment is tweehonderd procent aanwezig.

Volgens mij waren dat al mijn vragen die ik gesteld heb en de rest komt dan zo in de samenvatting.

De **VOORZITTER**: Prima, dank u wel. De heer Van den Berg.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik ben dan toch wel benieuwd. Ik luister met interesse naar de betogen van de verschillende partijen, de vier grootste partijen, over de eventueel te vormen coalitie. Ik hoor veel voorzichtigheid. Ik weet ook al hoe de Partij van de Arbeid en GroenLinks staan in het stikstofdossier. Hoe kijkt de BBB daartegenaan als zij vast blijven houden aan het gedwongen uitkopen van boeren? Hoe zou dat voor de BBB zijn?

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Gedwongen uitkoop van boeren is voor ons altijd een no-go geweest. Zo staan we er nog steeds in. Maar we moeten eerst met elkaar inhoudelijk dat gesprek gaan voeren en dan gaan we echt op een correcte wijze met elkaar in gesprek. En dan gaan we in dat gesprek kijken waar de verschillen zitten en waar we oplossingen vinden. Ik ben er gewoon echt wel van overtuigd dat we elkaar daarin kunnen vinden. Maar ik denk wel dat het respectvol is, en ook naar de kiezers met deze uitslag, dat we dat gesprek correct gaan voeren.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Nou, Ik was volgens mij net, voordat de heer Van den Berg mij onderbrak, klaar.

De **VOORZITTER**: U was klaar. U heeft gelijk.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Oké. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dan ga ik het woord geven aan de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Ik wil alle fractievoorzitters, dan wel sprekers, bedanken voor hun antwoorden op de vragen. Ja, mij bekruipt ook een beetje het gevoel dat het enthousiasme nog wel een beetje moet groeien. Maar zoals aangegeven, het is gewoon heel belangrijk. Dus ga met elkaar dat gesprek aan.

Ik hoor graag straks nog eventjes in de afsluitende woorden van BBB hoe ze aankijkt tegen een wat opener coalitieakkoord. Dus afspraken op hoofdlijnen en verder wat meer ruimte. En hoe andere partijen betrokken gaan worden in het proces van de coalitieonderhandelingen volgens de BBB.

En dat brengt mij ook bij de motie die is ingediend door de Partij voor de Dieren over expertmeetings. Ik denk dat het heel goed is om te kijken hoe we onze informatiepositie kunnen verstevigen. Tegelijkertijd voel ik ook wel aan dat het, om dit parallel en los van de formatie te organiseren, ook wel heel ingewikkeld wordt. Mijn voorstel zou zijn- Of ik wil eigenlijk een voorstel doen om het iets te draaien en er een oproep van te maken aan de onderhandelende partijen: kunnen jullie niet de gesprekken, die we sowieso moeten gaan voeren met een heel aantal partijen, organiseren als een soort openbare expertmeetings, waarin die input geleverd kan worden door allerlei maatschappelijke organisaties, waarin iedereen welkom is. En dan kunnen jullie daarna dat betrekken in jullie onderhandelingen en wij kunnen het betrekken in onze appreciatie van het coalitieakkoord wat er dan hopelijk uit gaat komen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Van den Berg, JA21.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dank u wel, voorzitter. Ik haalde het net al even kort aan, maar we hebben toch wel met interesse zitten luisteren naar de beschouwingen van zojuist. Ook voor ons voelt het dat de vier aanstaande partijen nog niet per se heel erg warmlopen voor elkaar, maar wellicht dat dat tijdens de informatiegesprekken nog wat warmer gaat worden dan dat het nu is. Maar toch wel een paar zaken die ons opvallen en dan specifiek over de samenstelling van de eventueel te bouwen coalitie. Want wat ons toch wel opvalt, en ik hoor dat uit de mond van mevrouw Gielen van GroenLinks, ik hoorde het bij de Partij van de Arbeid en ook bij de VVD, dat eigenlijk iedereen wel bereid is om er een vijfde, zesde, misschien wel zevende partij bij te nemen. En dat lijkt in veel gevallen toch op een soort van liefdesverklaring aan D66. Dus van harte feliciteert daarmee. Dus dat maakt ons wel heel nieuwsgierig hoe deze coalitie daadwerkelijk zal gaan uitpakken.

Ja, dan hebben we net al even gehad over het stikstofdossier. Ja, en dan rond ik daarmee af. Ik denk dat de inbreng die wij net hielden op dit punt ook wel getuigt en dat we dat terugzien in de beschouwing van zojuist: wat valt hier nou te halen voor de vier partijen die met elkaar in gesprek gaan? Dat blijft de vraag die voorligt. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Van der Helm nog behoefte aan een tweede termijn? Statenlid Kostić.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Toch dan een extra toelichting. Laat ik duidelijk zijn dat het inderdaad gericht is aan de Staten, aan u als Statenleden, als collega's, gericht op samen inspiratie inwinnen om samen informatie in te winnen vanuit de praktijk, vanuit mensen die bezig zijn met mooie, groene landbouw, met die transitie daarnaartoe. En volgens mij maakt het niet uit of je in de coalitiegesprekken zit of gewoon als Statenlid op dit moment hier zit. Volgens mij kan iedereen in deze tijd een stukje inspiratie gebruiken. Daar is deze motie echt voor bedoeld: om even los te komen van die oude politiek van even ‘wie zit er in de coalitiegesprekken en wie niet?’, maar wat kunnen we nu eigenlijk samen als Staten nog doen? Dit is echt een oprechte oproep om daar open naar te kijken en dat we straks die sessies organiseren, waarbij we ons laten inspireren. Dat is niet gekoppeld aan het PPLG. Het is alleen maar om informatie in te winnen richting de grote stappen die we straks samen gaan nemen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: De heer Leerink, PvdA.

De heer **LEERINK** (PvdA): Ja, voorzitter, wat mij betreft alleen nog heel even over de motie die is ingediend. Voor de rest heb ik geen toevoegingen. Ik vind hetgeen wat u nu voorstelt wel heel erg verschillen van hetgeen wat in de motie staat. En als wij dadelijk een motie gaan aannemen- Ja, je kunt wel een beetje rekken van 'dit staat er en dit bedoelen we', maar er zit wel een keer een grens aan, vind ik. Als u zegt 'we vinden dat dit onderdeel in het inwerkprogramma meer aandacht zou moeten verdienen' of 'daar moeten we naar kijken': prima, dat willen we graag steunen. Maar deze motie is wat ons betreft- Daar staat echt wat anders. Dus die motie gaan we in ieder geval op die manier niet steunen.

De **VOORZITTER**: Heeft u een interruptie?

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik ben een beetje verbaasd door de PvdA. Het is inderdaad geen onderdeel van het inwerkprogramma. Het is een brede oproep aan de Staten om hier samen inspiratie op te doen vanuit de praktijk, vanuit de koplopers vanuit de praktijk. Dat is wat anders dan een inwerkprogramma. Dus wat precies in de formulering- Want u heeft de motie voor deze vergadering gekregen en u heeft eigenlijk in de eerste ronde gezegd van nou ja, als u het zo bedoelt, dan kunnen we het steunen. Wat precies – misschien kunt u straks even naar me toe komen – zit u in de weg om die motie te steunen. Dan kunnen we samen naar de tekst kijken.

De **VOORZITTER**: De heer Leerink.

De heer **LEERINK** (PvdA): Sorry, voorzitter. Dank u wel. Het feit alleen al dat ik drie, vier vragen moet stellen om duidelijk te krijgen waar de motie precies over gaat, maakt het wat mij betreft lastig, zal ik maar zeggen. Het PPLG staat er wel in, maar dat bedoelen we niet. Waarom op dit onderwerp dan wel, zal ik maar zeggen, maar over klimaat en een aantal andere belangrijke onderwerpen – leefbaarheid, om maar wat te noemen – dan weer niet. Dus dat vind ik ingewikkeld. Daarom zeg ik in zijn algemeenheid, als u zegt 'wij hebben behoefte aan een informatiebijeenkomst of een inspiratiesessie ergens over', daar vindt u ons altijd aan uw zijde. Dat moet je vooral organiseren, zou ik zeggen. Maar deze motie suggereert een bepaalde richting of een bepaalde betrokkenheid. En ja, nogmaals, de motie verwoordt niet hetgeen wat u hier nu zegt. Dus moeten we die motie wat mij betreft ook niet aannemen. Als u op een ander moment met een initiatief komt voor een informatiebijeenkomst ergens over, dan ja, denken wij daar altijd welwillend over mee.

De **VOORZITTER**: U heeft nog een interruptie?

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, even voor de duidelijkheid. Weet u nog dat u één vraag aan mij heeft gesteld: Bedoelt de Partij voor de Dieren dat we hier inspiratie gaan inwinnen op dit onderwerp en ons laten inspireren door de praktijk, of wil de Partij voor de Dieren een soort parallel besluitvormingsproces laten lopen? Daar gaf ik een heel duidelijk antwoord op. Het is het eerste. Ik snap gewoon niet- Dus de vraag is: waarom komt u daar nu op terug? Snapt u dat het gewoon een vraag was met een heel duidelijk antwoord? En ten tweede: waarom kunt u straks niet met ons gaan kijken naar die motie en kijken waar dan precies de schoen wringt? Want nu wordt het heel breed en dat maakt u er zelf van. Dat snapt u wel.

De heer **LEERINK** (PvdA): Ja, dan zitten we wel weer heel gedetailleerd over een motie te praten. Het enige wat ik zeg, is dat in de motie niet staat- eigenlijk een veel uitgebreider verhaal, wat mij betreft een veel verwarrender verhaal staat, dan het simpele verzoek van een informatiebijeenkomst waar alles uiteindelijk op uitdraait, begrijp ik. Als het het tweede gaat: prima. Dat geldt voor alle onderwerpen. Dan weten wij overigens nog wel een aantal onderwerpen waar we graag wat meer over zouden willen weten. Maar specifiek deze motie- ja, afijn, ik kom in de herhaling, volgens mij. Volgens mij heb ik mijn punt gemaakt.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Gielen, GroenLinks. Sorry, Statenlid Gielen. Ook ik moet weer helemaal wennen.

Statenlid **GIELEN** (GL): Dat is u vergeven, voorzitter. Ja, ik denk dat het thema van deze tweede termijn 'de liefde' maar moet zijn, want ik werd een liefdesverklaring aan de Partij voor de Dieren in de schoot geworpen, een liefdesverklaring aan D66. Maar meneer Heijnen miste dan weer een beetje liefde. Dus ik zou zeggen, nou, de liefde van mij naar de PvdA toe is volgens mij wel duidelijk. Daar hoef ik geen woorden meer aan vuil te maken. Maar met de VVD delen wij natuurlijk ook gewoon de noodzaak voor het bouwen van een boel meer woningen in onze provincie. En met BBB delen wij bijvoorbeeld het belang van genoeg voorzieningen op het platteland. Dus ik denk dat er een heleboel overeenkomsten te vinden zullen zijn. Daarom gaan wij ook met open blik die gesprekken in en kan daar misschien een beetje liefde ontstaan of iets dergelijks.

Dan even nog over de motie. Ja, ik moet zeggen, ik dacht toch een beetje: dit is toch waarom wij een inwerkprogramma hebben? Volgens mij hebben we dat inwerkprogramma met elkaar, het presidium, ook vastgesteld en besproken en komen daar allerlei onderwerpen voorbij. Dus zie ik nu niet zo de noodzaak om hier daar nog iets aan toe te voegen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, kan Statenlid Gielen beschrijven wat we op de eerste dag van het inwerkprogramma hebben gedaan?

Statenlid **GIELEN** (GL): Op de eerste dag van het inwerkprogramma hebben we allerlei thema 's besproken. De commissaris en de griffier hebben zich voorgesteld en we hebben presentaties gehad over de Rekenkamer, over de Metropoolregio Amsterdam. Voor komende week staat het overdrachtsdossier op de planning. Maar deze informatie kan u volgens mij ook op de website van de provincie vinden.

De **VOORZITTER**: Ik zou u graag willen verzoeken, Statenlid Kostić, om gerichte vragen te stellen in dit debat. Nee, dat snap ik, maar het blijft hangen over die motie en volgens mij is het nu duidelijk dat er op een of andere manier verwarring is tussen uw motie en uw vraag. Ik ga straks nog schorsen, dus u krijgt de gelegenheid om wellicht uw motie aan te passen aan hetgeen u hier hoort. Maar het is volgens mij geen verhoor hier. U kunt gerichte vragen stellen aan Statenlid Gielen, maar anders lijkt het een beetje op een kruisverhoor.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Nou ja, goed, er wordt gereageerd op onze motie, voorzitter. Dus Ik ben gewoon een beetje verbaasd dat het wordt vergeleken met een inwerkprogramma, terwijl we het hier hebben over praktijkvoorbeelden. Dus ik hoop – dat is de vraag van GroenLinks – dat ze straks ook met ons meekijken naar die motie om te kijken waar dan precies de schoen wringt, want volgens mij is het een positieve oproep om juist vanuit de praktijkvoorbeelden, inspirerende landbouwers, te kijken hoe we tot oplossingen kunnen komen. En dat komt echt niet voor in het inwerkprogramma. Kunt u dat zien?

Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, we gaan heel snel van liefde naar kruisverhoor. Maar nou ja, eigenlijk vind ik dat u dit punt dan had moeten maken in het presidium toen we het inwerkprogramma bespraken. Ik denk dat daar de ruimte is om input te geven op wat we daar bespreken. Kijk, we kunnen zo meteen, als we altijd alle ruimte hebben voor technische briefings en dergelijke- En dus, als u met een nieuwe versie komt, zal ik die ook graag bekijken. Maar ik moet zeggen, op dit moment zie ik gewoon al best wel een gedegen inwerkprogramma en moeten we het daar wat GroenLinks betreft gewoon bij laten.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Alberts, heeft u nog behoefte aan tweede termijn? Nee, dank u wel. Mevrouw Rommel? Ook niet. De heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, dank u wel. Ik blijf benieuwd naar die twee informateurs, dat advies, daar is niemand op ingegaan. Maar wellicht straks in de samenvatting door mevrouw De Sain daarover.

Ja, en over die motie, ik sluit mij daar ook aan bij- Allereerst heel fijn dat de gedeputeerde daar nog iets over wilde zeggen. Ik hecht daar gewoon aan. Dus u kunt dat ouderwetse politiek

noemen. Dat interesseert me niks. Ik vind dat gewoon nuttig. Maar vooral is het denk ik belangrijk dat, ja, er toch in die tekst wel duidelijk een koppeling naar het PPLG gemaakt wordt, ook in concrete oplossingsrichtingen. En wat wij ook niet oké vinden, is dat er wordt gesproken – u zei het net ook in uw tekst – over inspirerende transitiedenkers en koplopers. Ik denk dat juist de grootste uitdaging in het PPLG is om heel veel reguliere boeren, die heel graag willen verduurzamen, maar wellicht nog niet dat labeltje op zich hebben geplakt gekregen, om juist daarmee het gesprek in te gaan. En ik roep daarmee ook wel de gedeputeerde op om die ook goed aan tafel te houden, onder andere het Landbouwcollectief. Daar vertrouwen wij op. En volgens mij is het voor de rest een voldoende goed proces te volgen rondom het PPLG en komen wij daar later in deze zaal weer op terug. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Strens, D66? Nee? Dank u wel. Dan geef ik nog even het woord aan mevrouw De Sain van de BBB. Er is ook nog een vraag gesteld, mevrouw De Sain, over de tweede verkenner.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Ja, daar heb ik een antwoord op.

Concluderend hieruit is in ieder geval het rapport van mevrouw Broekers-Knol goed ontvangen. Daar zijn wij natuurlijk als BBB ook erg blij mee. Wat tempo in de zaak is belangrijk, maar ook zorgvuldigheid. Dat is iets wat wij ook met andere partijen erg belangrijk vinden.

BBB heeft aangegeven dat er ruimte is voor een tweede informateur en dat we daar met de partijen over in gesprek zijn. Dus dat wordt vervolgd.

Een brede coalitie is nu te vroeg. Daar kunnen we gewoon echt geen antwoord op geven, want dan moeten we eerst verder met elkaar in gesprek zijn.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, dank u wel. En dank voor uw antwoord. Kijk, dat rapport van mevrouw Broekers-Knol, dat was er volgens mij vorige week dinsdag, naar ik meen. Woensdag. Dus er is een week overheen gegaan. Er zat Pasen tussen, maar goed. Nou had het natuurlijk voor het tempo wel geholpen als we hadden geweten wie de gesprekken tussen u en de andere drie partijen zou gaan leiden. Ik kan mij herinneren dat er in dergelijke debatten weleens moties worden ingediend van nou, de Staten stellen aan als informateur die en die. Maar goed, dat is niet zo. Ik kom tot een vraag, voorzitter. Ik zie u al kijken. Wanneer weten we dat wel? En wanneer starten de gesprekken dan? Zijn die gesprekken ook gelijk onder leiding van informateurs of pakt u dat op een andere manier aan?

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): De gesprekken zijn gelijk onder leiding van de informateur. Mevrouw Ankie Broekers-Knol zou er een van zijn. We zijn aan het kijken voor de andere partijen, zodat alle smaken, geuren, vertegenwoordigd zijn.

Dan ga ik even verder met mijn samenvatting. De liefde. Ja, niet gelijk op het eerste gezicht. Maar wat niet kon, dat kan groeien. BBB weet dat als geen ander, want wie zaait, kan oogsten. En als je er dan maar voldoende water op gooit, dan kan er iets heel moois opbloeien. Nou ja, en daar gaan wij natuurlijk ons best voor doen. Dat was het.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan zijn we aan het eind gekomen van dit duidingsdebat. Er is één motie ingediend. Die zal aan het eind van de vergadering in stemming worden gebracht.

Wij gaan straks over naar het laatste agendapunt en dat is de actualiteiten. Daar ga ik echt strak op sturen. Dat gaat niet langer dan een uur duren. Dat betekent dat ik heel strak op de spreektijden zal letten. Dat is per partij maximaal drie minuten, zoals u dat weet, na de inleiding van Partij voor de Dieren. Maar we gaan nu eerst even tien minuten schorsen, zodat iedereen even de neus kan poederen.

Schorsing 22.18 tot 22.30 uur.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, mag ik u verzoeken om uw plaats in te nemen? Er zijn mensen die ook behoefte hebben om een eind te hebben aan dit debat straks. Ik wil iedereen verzoeken nu te gaan zitten. Nog een keer, ja. [bel] Dames en heren, ik ga beginnen, ook al zit u

niet. Ik wil verzoeken iedereen- Het geldt ook voor het demissionaire overgebleven GS. Ik heropen de vergadering. Gaat u zitten. Ik heropen de vergadering. Ik had geschorst. Ik kijk toch nog even naar de fractie van Partij van de Dieren of er behoefte is om de motie nog aan te passen of niet.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, die is er wel, maar we hebben nog niet genoeg tijd gehad om dat uit te werken.

De **VOORZITTER**: Het spijt me. Er zijn ook mensen die op tijd naar huis willen gaan. Ik snap dat u- Maar ik ga niet nog meer schorsen. U heeft net meer dan tien minuten schorsing gehad. Het is nu 22.30 uur. Dus het was een kwartier. Dus daarmee sluit ik agendapunt 4 af. Dat betekent dat er op dit moment geen gewijzigde moties of dergelijke meer ingediend kunnen worden. Dus de motie zoals die is ingediend zal straks in stemming worden gebracht.

De discussie wordt gesloten.

4.a. Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).

De **VOORZITTER**: Dan zijn we bij 4.a, dat zijn de actualiteiten. Ook voor de nieuwelingen, maar dat is soms ook voor de zittende Statenleden van belang om te weten, dat is drie minuten per spreker, dat geldt ook voor de indiener, in zijn totaliteit. Dus dat betekent dat u, als u interrupties en antwoorden- Het is het Amsterdamse model. Het klinkt heel populair. 'Mond open, tijd lopen', zoals dat heet. Alleen bij het voorlezen van een dictum van een motie, daar wordt de tijd stilgezet. Dus Ik wil wel de partijen die dat willen doen, adviseren om, als u een motie gaat indienen, dat u dan rekening houdt dat u daar nog tijd voor over heeft. Want ik ga daar wel strak op sturen, want het is nu 22.30 uur. Dus om uiterlijk 23.30 uur wil ik het afronden. Dan moeten wij ook nog in ieder geval een motie in stemming brengen. En wie weet wat dit debat nog verder gaat brengen?

De actualiteit is ingediend door de Partij van de Dieren. Het gaat over het onderwerp betekenisvolle veilige participatie en eerlijke kaders rondom een toekomstplan. De sprekers die zich bij mij hebben aangemeld, uiteraard Statenlid Kostić als indiener van Partij voor de Dieren, Statenlid Van Wijnen, mevrouw Uiterwijk van JA21, mevrouw Van der Helm van 50PLUS, de heer Klein van de ChristenUnie, de heer Wagelaar van de PvdA, mevrouw Alberts van de SP, de heer Roosendaal van de VVD, de heer Mülder van D66, mevrouw Koning van het CDA. Ben ik iemand vergeten? Ik zie geen handjes. Dan gaan we nu beginnen. En nogmaals, let op uw tijd, want ik ga er strak op sturen. Statenlid Kostić van de Partij voor de Dieren als aanvrager van de actualiteit.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Het gaat vandaag over Tata Steel. GS heeft de procedure voor het versnellen van de processen voor het toekomstplan van Tata Steel ingezet. Dat is gebeurd op 22 maart. Dat dat eraan zat te komen, dat wisten we allemaal. Tenminste, in ieder geval de oude Staten. Maar dat dit al is gestart met een eerste deadline op 3 mei zonder dat er met GS is afgestemd over de kaders en het participatieproces begrijpen we niet. Zeker gezien dat PS meermaals heeft aangegeven om bij grote projecten, en zeker bij Tata, meegenomen te willen worden vooraf bij zo'n belangrijk proces, waarbij je kader stelt en waarbij je participatie bepaalt. Nu willen we ons focussen, want we willen drie moties zien indienen op de drie punten die we hierover hebben.

Aan de ene kant gaat het over hoe de participatie wordt ingevuld. Onze belangrijkste bezwaren zijn dat Tata Steel nu het aanspreekpunt is voor omwonenden, die heel duidelijk angst voelen, die het vertrouwen niet meer hebben in dat Tata hun informatie serieus neemt, hun input serieus neemt. En toch is Tata het eerste aanspreekpunt in deze eerste fase tot 3 mei, waar burgers officieel nog van alles kunnen inbrengen over het participatieplan zelf, over de kaders, over waar straks op wordt getoetst als het gaat om milieutoetsing. Wij vinden het belangrijk om te kijken hoe we dat kunnen verbeteren. En ook misschien om te kijken of we dat proces, die eerste periode dat burgers input kunnen leveren, wat kunnen verbreden, zodat er meer tijd is voor burgers om hier goed naar te kijken. Voorzitter, daarvoor de eerste motie, beginnend met het dictum: verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om op korte termijn het participatieproces te herzien, waarbij meer aandacht wordt besteed aan borging van inclusiviteit,

vertrouwen en veiligheid, heldere eisen over waar participatiebijeenkomsten aan moeten voldoen, verantwoording over waarom voor een bepaald niveau van participatie wordt gekozen en hoe betekenisvolle participatie, en dus invloed door burgers, precies wordt gewaarborgd. Daarover op korte termijn gesprek te gaan met omwonenden en organisaties. Daarbij te overwegen om als provincie het participatieproces over te nemen of op zijn minst burgers de mogelijkheid te geven om niet Tata Steel, maar de provincie te gebruiken als aanspreekpunt in alle fases van participatie. En daarvoor de termijn van de fase waarin mensen oplossingen voor de opgave kunnen aandragen, onderzoekswensen kunnen inbrengen en kunnen reageren op het participatieplan dat nu is gesteld van 22 maart tot 3 mei te verlengen, en gaan over tot de orde van de dag.

Dan, voorzitter, onze tweede motie. Dat gaat dus over de randvoorwaarden. Die zijn heel belangrijk, want die randvoorwaarden bepalen waar de burgers eigenlijk echt ideeën over mogen inbrengen, waar de oplossingen over mogen gaan en waar straks op wordt getoetst en wat wordt vergeleken. Wij hebben de mogelijkheid als Staten om daar meer in te sturen en ook als provincie om er meer in te sturen. Zoals wij nu de stukken lezen, heeft vooral Tata hier een dikke stempel op gedrukt. Ongetwijfeld ook en natuurlijk in samenspraak met GS. Maar we vinden het belangrijk dat wij als Staten worden betrokken, maar vooral en met name de omwonenden en organisaties input kunnen leveren om te komen tot de beste oplossingen. Daarom de volgende motie met het dictum, en overigens samen met JA21 ingediend. Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten in gesprek te gaan met omwonenden en organisaties om te praten over de aanpassing van de randvoorwaarden waarbinnen mensen oplossingen kunnen aandragen en kunnen participeren. En tevens in gesprek te gaan met de organisaties om te verkennen hoe de zorgen over de betrouwbaarheid van de data, die door Tata Steel wordt aangeleverd, in de rest van het proces weggenomen kunnen worden. Want voorzitter, de zorgen over de data van Tata en de betrouwbaarheid daarvan blijven.

Tenslotte de laatste motie, voorzitter, en dat gaat toch over dat meest vervuilende onderdeel, de Kooksgasfabriek 2. Daar willen we een motie over indienen met het dictum: verzoeken we het college van GS een onafhankelijk onderzoek naar de verschillende opties om Kooksgasfabriek 2 aanzienlijk sneller dan vóór het einde van 2029 te sluiten, voorwaardelijk te maken voor de verdere procedures van het projectbesluit en de vergunningsverlening, en gaan over tot de orde van de dag. Dank u wel.

Motie 32-12 april 2023
Snellere sluiting Kooksgasfabriek 2 als randvoorwaarde

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 12 april 2023
Constaterende dat:

- *In 2021 een rapport van het RIVM liet zien dat omwonenden van Tata Steel structureel worden blootgesteld aan te hoge concentraties kankerverwekkende stoffen die grotendeels afkomstig zijn van Tata Steel, en sindsdien er geen verandering is geconstateerd;*
- *Kinderen extra kwetsbaar zijn voor schadelijke invloed van de stoffen;*
- *GS de procedure voor het projectbesluit Heracless net heeft gestart en daarvoor vier samenhangende documenten heeft gepubliceerd, waarin o.a. randvoorwaarden en kaders worden geschetst;*
- *Een meerderheid van PS heeft aangegeven dit proces alleen te steunen als er zekerheid is over significante verbetering voor de gezondheid, maar hierover nog niets onafhankelijk bevestigd is.*

Overwegende dat:

- *Tata bij o.a. het meest vervuilende en verouderde onderdeel Kooksgasfabriek 2 (KGF2) al jaren regels overtreedt als het gaat om bijvoorbeeld rauwe kooks (waar gevaarlijke stoffen bij vrijkomen);*
- *Bij de KGF2 overschrijdingen zijn geconstateerd van toegestane uitstoot van diverse kankerverwekkende stoffen;*
- *Deze vijftig jaar oude fabriek al jaren onder vuur ligt en een van de grootste bronnen van kankerverwekkende stoffen is in de omgeving. De fabriek is zo verouderd dat deze*

volgens staalexpert Peter Zonneveld al rond de eeuwwisseling gesloten had moeten worden;
- *De omwonenden al jaren vragen om KGF2 te sluiten;*
- *Ook de provincie een zorgplicht heeft en kinderrechten en het mensenrecht op leven en gezondheid moet beschermen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:
- *Een onafhankelijk onderzoek naar de verschillende opties om Kooksgasfabriek 2 aanzienlijk sneller dan voor het einde van 2029 te sluiten, voorwaardelijk te maken voor de verdere procedures van het projectbesluit en de vergunningverlening.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ines Kostić (Partij voor de Dieren).

Motie 33-12 april 2023
Randvoorwaarden en kaders rondom proces toekomstplan Tata Steel

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 12 april 2023
Constaterende dat:
- *In 202I een rapport van het RIVM al liet zien dat omwonenden van Tata Steel structureel worden blootgesteld aan te hoge concentraties kankerverwekkende stoffen die grotendeels afkomstig zijn van Tata Steel;*
- *GS de procedure voor het projectbesluit Heracless net heeft gestart en daarvoor vier samenhangende documenten heeft gepubliceerd waarin o.a. wordt geschetst wat de randvoorwaarden en kaders zijn voor participatie;*
- *Een meerderheid van PS heeft aangegeven dit proces alleen te steunen als er zekerheid is over significante verbetering voor de gezondheid, maar hierover nog niets onafhankelijk bevestigd is;*
- *In de Notitie Voornemen projectbesluit Heracless GS enkele uitgangspunten en randvoorwaarden voor dit project hebben vastgesteld. Dat betekent dat alle voorgedragen oplossingen en verzoeken van burgers om onafhankelijk advies volgens de provincie moeten passen binnen die randvoorwaarden;*
- *De provincie bij voorbaat als randvoorwaarde o.a. hanteert dat de productiecapaciteit (8 miljoen ton) niet wordt gewijzigd;*
- *Deze randvaarwaarden niet met PS of omwonenden zijn besproken, maar wel met Tata Steel.*

Overwegende dat:
- *Omwonenden vaak hebben laten weten dat het belangrijk is open meerdere toekomstscenario's voor Tata Steel te verkennen en te vergelijken op basis van hun maatschappelijke kosten en baten;*
- *Meerdere partijen in de commissievergadering van januari hebben aangegeven dat het belangrijk is dat ook andere scenario's kunnen worden verkend in het proces, waaronder bij de MER;*
- *In de huidige randvoorwaarden wel wordt verwezen naar CO2-ambities, maar het Nederlandse en Europese doel om circulair te worden in 2050 en het bijbehorende tussendoel voor 2030 (reductie van 50% primaire grondstoffen-gebruik) bijvoorbeeld niet wordt meegenomen.*
- *Daarnaast door o.a. de transitie naar meer natuurlijke (biobased) materialen veranderingen op de staalmarkt worden verwacht waar geen rekening mee wordt gehouden in de huidige toekomstplannen van Tata;*
- *Ook wordt nu het belang van het halen van WHO-advieswaarden voor stikstof en fijnstof in 2030, zoals afgesproken in het Schone Lucht Akkoord, niet meegenomen;*
- *Omwonenden ook het belang van onafhankelijke metingen en monitoring hebben benadrukt, omdat ze zich zorgen maken over indicaties dat de data die Tata levert niet altijd correct is;*
- *Over het Heracless-project veel discussie en onzekerheid is, de maatschappelijke impact groot is en het daarom belangrijk is dat burgers en PS goed worden betrokken bij het stellen van randvoorwaarden en kaders voor het verdere proces.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *In gesprek te gaan met omwonenden en organisaties om te praten over de aanpassing van de randvoorwaarden waarbinnen mensen oplossingen kunnen aandragen en kunnen participeren;*
- *Tevens in gesprek te gaan met die organisaties om te verkennen hoe de zorgen over de betrouwbaarheid van de data die door Tata Steel worden aangeleverd in de rest van het proces weggenomen kunnen worden.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ines Kostić (Partij voor de Dieren) en Kelly Uiterwijk (JA21).

Motie 34-12 april 2023
Borging betekenisvolle en veilige participatie

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 12 april 2023
Constaterende dat:

- *GS de procedure voor het projectbesluit Heracless net heeft gestart en daarvoor vier samenhangende documenten heeft gepubliceerd waarin o.a. wordt geschetst wat de kaders zijn voor participatie;*
- *Onder de Omgevingswet de rolverdeling bij de participatie geen vast gegeven is en de participatie dan een gezamenlijke actie kan zijn tussen de provincie en de initiatiefnemer Tata Steel. De provincie en de initiatiefnemer bepalen samen de rolverdeling, waarbij provincie uiteindelijk beslist;*
- *PS meermaals heeft aangegeven bij grote projecten vooraf betrokken te willen worden bij de invulling van participatie;*
- *GS ondanks het bovenstaande in samenspraak met Tata Steel op 22 maart een participatieproces heeft gestart waarbij een eerste fase op 3 mei wordt afgerond zonder dat PS wordt geraadpleegd;*
- *Die eerste fase belangrijk is aangezien daarin mensen kunnen reageren op de invulling en de kaders van het participatieplan, oplossingen voor de opgaven kunnen aandragen, onderzoekswensen kunnen meegeven voor de (kaders voor) (milieu)onderzoeken waarmee de effecten van het project op milieu en leefomgeving worden onderzocht (MER);*
- *Tata Steel nu de kaders stelt, bijeenkomsten organiseert, het "inhoudelijke loket" en eerste aanspreekpunt is in o.a. de eerste fase belangrijke fase van participatie.*

Overwegende dat:

- *Wordt gesteld dat de Uitgangspunten participatie Noord-Holland zijn meegenomen in het participatieplan, maar een van de uitgangspunten is dat ruímte moet zijn voor invloed door burgers.*
- *Het participatieplan maakt nu niet concreet hoe betekenisvol participeren en dus invloed dan precies wordt gewaarborgd;*
- *Hoewel het participatieplan stelt dat participatie op het niveau van "meedenken" plaatsvindt, wordt nergens duidelijk @precies wordt gekozen voor welk niveau op de participatieladders, hoe dat niveau in praktijk wordt gewaarborgd, en waar participatiebijeenkomsten precies aan moeten voldoen om betekenisvol en inclusief te zijn;*
- *De fase van het ophalen van input van burgers door o.a. participatiebijeenkomsten (22 maart - 3 mei) te kort is voor burgers om betekenisvol te kunnen participeren en invloed uit te oefenen, gezien de stukken complex zijn, er veel zaken nog onbekend zijn, en de plannen grote maatschappelijke impact hebben met grotere reikwijdte dan alleen het terrein of directe omgeving van Tata Steel;*
- *Volgens de provincie inclusiviteit een van de uitgangspunten is van participatie. Maar mensen moeten daarvoor wel het vertrouwen hebben in het proces, zich veilig voelen om mee te doen en het gevoel moeten hebben dat de instantie die hun input ophaalt serieus aan de slag gaat met die input;*
- *Gezien de vertrouwensbreuk tussen omwonenden en Tata Steel en de zorgwekkende berichten over hoe er binnen het bedrijf over kritische mensen wordt gesproken, het daarom niet in lijn is met inclusieve participatie dat Tata Steel het centrale aanspreekpunt is in het participatieproces en de kaders bepaalt;*
- *De gemeenteraad van Beverwijk middels een aangenomen motie ook pleit voor een betere en onafhankelijke invulling van het participatieproces.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Om op korte termijn het participatieproces te herzien, waarbij meer aandacht wordt besteed aan borging van inclusiviteit, vertrouwen en veiligheid, heldere eisen over waar participatiebijeenkomsten aan moeten voldoen, verantwoording over waarom een bepaald niveau van participatie wordt gekozen en hoe betekenisvolle participatie en dus invloed door burgers precies wordt gewaarborgd;*
- *Daarover op korte termijn in gesprek te gaan met omwonenden-organisaties;*
- *Daarbij te overwegen om als provincie het participatieproces over te nemen of op zijn minst burgers de mogelijkheid te geven om niet Tata Steel, maar de provincie te gebruiken als aanspreekpunt in alle fases van participatie;*
- *Daarvoor de termijn van de fase waarin mensen oplossingen voor de opgave kunnen aandragen, onderzoekswensen kunnen inbrengen, en kunnen reageren op het participatieplan (van22 maart tot 3 mei) te verlengen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ines Kostić (Partij voor de Dieren).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. U heeft drie moties ingediend. Dank u wel. En die maken daarmee onderdeel uit van onze beraadslagingen. En ik zag dat u nog dertien seconden had. Dus u bent binnen de tijd gebleven. Dat is keurig.

En dan gaan we naar mevrouw Uiterwijk van JA21. En het is uw maidenspeech.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, met mijn eerste woorden in deze Statenzaal wil ik graag de Partij voor de Dieren bedanken. Die ga ik vast nog wel een keertje terug horen. Maar het is wel terecht in dit geval, want door het agenderen van dit stuk vanavond kunnen we het participatieplan van Tata Steel alsnog bespreken voor de eerste deadline van 3 mei. Tata Steel werkt met het project Heracless aan de groen staalroute om op termijn staal te produceren met minder negatieve gezondheidseffecten voor de omgeving. Het is een omvangrijk proces. JA21 vindt het ook belangrijk dat omwonenden en andere belanghebbenden op een goede wijze kunnen participeren. In de verkenningsfase, waar we nu in zitten, ligt de inrichting van het participatieproces bij Tata Steel. In de omgeving van Tata heerst soms het gevoel dat men het moet opnemen tegen een zeer grote en invloedrijke speler. Inwoners zijn bezorgd over hun gezondheid en de gezondheid van hun kinderen. Des te belangrijker is het dat inwoners gehoord worden en zich volledig vrij voelen om hun vragen, zorgen en oplossingen te kunnen delen. Het is dan ook van cruciaal belang dat alle input neutraal en zonder waardeoordeel wordt ontvangen en er via heldere kaders duidelijk is op welke wijze de input beoordeeld en afgehandeld wordt. Op dit moment zien wij die borging bij de participatiebijeenkomsten nog onvoldoende. De groen staalroute is een complex project. Hoe abstract het voor omwonenden kan zijn, blijkt wel uit het feit dat momenteel nog niet in beeld is welke afwijkingen van bestaande omgevingsplannen er allemaal nodig zullen zijn. Ook zijn zaken die in de toekomst nodig zijn, zoals waterstofproductie op eigen terrein en CO_2-afvang, geen onderdeel van de huidige scope. Het participatieplan spreekt over de mogelijkheid van meedenken, maar hoe wordt dat gewaarborgd? Een avond waarop Tata een presentatie houdt en daarna zeg ‘ja, leuk, maar ja, het past niet binnen de kaders’, dat valt daar wat ons betreft niet onder. Voorzitter, Tata Steel communiceert de mogelijkheden tot participatie via de eigen communicatiekanalen, waardoor mogelijk slechts een beperkte groep bereikt wordt. De eerste deadline is al snel, namelijk op 3 mei. Voor die datum worden belanghebbenden gevraagd mogelijke oplossingen in te dienen, alsmede onderzoekswensen aan te dragen voor de NRD. Dat is wel erg veel in korte tijd. In deze fase ziet het bevoegd gezag wel toe op de organisatie van de participatiebijeenkomsten en de afhandeling, maar niet op de invulling. Belanghebbenden kunnen onafhankelijk advies inwinnen voor mogelijke oplossingen. Echter staat er al in de stukken dat slechts een heel beperkt deel van die oplossingen daarvoor in aanmerking zal komen. En als er dan vervolgens besloten wordt om dit onderdeel als advies mee te nemen in de NRD, dan kan de initiatiefnemer, Tata Steel, besluiten om dit naast zich neer te leggen.

Voorzitter, omdat het uiterst belangrijk is voor het vertrouwen en voor de uitwerking van de groen staalroute dat dit participatieproces voor alle betrokkenen goed verloopt, dienen wij graag de navolgende moties in. Ik zal de dicta gaan voorlezen, dus de kookwekker mag uit.

Voorzitter, allereerst roepen wij op om aanvullende objectieve en toetsbare kaders vast te stellen om participatie van belanghebbenden op het niveau van meedenken op de participatieladder te kunnen garanderen. Vooraf in overleg met Tata Steel vast te stellen aan welke kaders participatiebijeenkomsten moeten voldoen om participatie op het niveau van meedenken te kunnen faciliteren en toetsbare beoordelingskaders vast te stellen om zo te kunnen vaststellen of de inbreng van belanghebbenden objectief wordt meegewogen.

Motie twee roept GS op om in overleg met Tata Steel te komen tot een invulling van het participatieproces, waarbij de participatie op een zodanige wijze wordt vormgegeven dat belanghebbende met veel dossierkennis, maar ook andere belanghebbenden, voldoende aan bod komen en actief de mogelijkheden tot participatie bij omwonenden onder de aandacht te brengen via eigen kanalen, maar ook algemene mediakanalen, waarbij er altijd een contactadres en deadline vermeld worden.

Dan de volgende motie. Die ziet toe op de NRD. Daarbij roepen wij GS op om Tata Steel dringend te verzoeken alle adviezen over de NRD ook daadwerkelijk mee te nemen in de MER, het overnemen van adviezen op de NRD in de uitwerking naar de MER mee te laten wegen in de beoordeling van de MER en Provinciale Staten actief te informeren over welke adviezen het bevoegd gezag heeft gedaan over de NRD en in hoeverre deze adviezen zijn opgevolgd door de initiatiefnemer.

Tot slot, de laatste motie, voorzitter. Die roept GS op om Tata Steel te verzoeken tijdens de participatierondes belanghebbenden ook de mogelijkheid te bieden om zorgen, onderzoekswensen en vragen over waterstofproductie en CO_2-opvang te delen en deze waar mogelijk mee te nemen in de beoordeling en onderzoeken. Tot zover. Dank u wel.

Motie 35-12 april 2023
Meer bekendheid voor participatiemogelijkheden

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 12 april 2023
Constaterende dat:

- *Tata Steel werkt aan het Heracless-project om te komen tot groen staal;*
- *Dit een zeer omvangrijk project is, waarbij Tata Steel een participatieplan heeft opgesteld, waarbinnen de kaders voor participatie zijn vastgelegd;*
- *De eerste deadline voor input is vastgelegd op 3 mei en er voor die datum mogelijke oplossingen en reacties op het participatieplan gegeven kunnen worden.*

Overwegende dat:

- *Tata Steel zelf de participatie concreet vormgeeft aan de hand van een door de provincie goedgekeurd participatieplan;*
- *Het van groot belang is voor alle betrokkenen dat dit participatieproces optimaal verloopt;*
- *Het Heracless-project zeer omvangrijk is en het veel technische expertise vergt om de gehele scope te kunnen overzien;*
- *Participatie inclusief moet zijn; wat een inzet vraagt om participatie op verschillende niveaus aan te bieden;*
- *Belanghebbenden op de hoogte moeten zijn van de mogelijkheden tot participatie;*
- *Tata Steel op dit moment enkel de eigen kanalen gebruikt om de participatie onder de aandacht te brengen;*
- *Er niet in alle berichten duidelijke deadlines en contactadressen voor participatie gedeeld worden.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *In overleg met Tata Steel te komen tot een invulling van het participatieproces, waarbij de participatie op een zodanige wijze vorm wordt gegeven dat belanghebbenden met veel dossierkennis, maar ook andere belanghebbenden voldoende aan bod komen;*
- *Actief de mogelijkheden tot participatie bij omwonenden onder de aandacht te brengen via eigen kanalen, maar ook algemene mediakanalen, waarbij er altijd een contactadres en deadline vermeld wordt.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Kelly Uiterwijk (JA21).

Motie 36-12 april 2023
Uitvoering adviezen over NRD

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 12 april 2023
Constaterende dat:

- *Tata Steel werkt aan het Heracless-project om te komen tot groen staal;*
- *Dit een zeer omvangrijk project is, waarbij Tata Steel een participatieplan heeft opgesteld, waarbinnen de kaders voor participatie zijn vastgelegd;*
- *De eerste deadline voor input is vastgelegd op 3 mei en er voor die datum mogelijke oplossingen en reacties op het participatieplan gegeven kunnen worden.*

Overwegende dat:

- *Belanghebbenden onafhankelijk advies kunnen inwinnen bij het bevoegd gezag over mogelijke oplossingen;*
- *Indien deze oplossing tot de mogelijkheden behoort het bevoegd gezag deze oplossing opneemt in het advies over de NRD;*
- *De initiatiefnemer echter niet wettelijk verplicht is het advies van het bevoegd gezag over de NRD over te nemen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Tata Steel dringend te verzoeken alle adviezen over de NRD ook daadwerkelijk mee te nemen in de MER;*
- *Het overnemen van adviezen op de NRD in de uitwerking naar de MER mee te laten wegen in de beoordeling van de MER;*
- *Provinciale Staten actief te informeren over welke adviezen het bevoegd gezag heeft gedaan over de NRD en in hoeverre deze adviezen zijn opgevolgd door de initiatiefnemer.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Kelly Uiterwijk (JA21).

Motie 37-12 april 2023
Objectieve participatie op het niveau ‘meedenken’ garanderen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 12 april 2023
Constaterende dat:

- *Tata Steel werkt aan het Heracless-project om te komen tot groen staal;*
- *Dit een zeer omvangrijk project is, waarbij Tata Steel een participatieplan heeft opgesteld, waarbinnen de kaders voor participatie zijn vastgelegd;*
- *De eerste deadline voor input is vastgelegd op 3 mei en er voor die datum mogelijke oplossingen en reacties op het participatieplan gegeven kunnen worden.*

Overwegende dat:

- *Tata Steel zelf de participatie concreet vormgeeft aan de hand van een door de provincie goedgekeurd participatieplan;*
- *Het van groot belang is voor alle betrokkenen dat dit participatieproces optimaal verloopt;*
- *Het van belang is dat inwoners op het niveau van 'meedenken', zoals vastgesteld in het participatieplan, worden betrokken.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Aanvullende objectieve en toetsbare kaders vast te stellen om participatie van belanghebbenden op het niveau van 'meedenken' op de participatieladder te garanderen;*
- *Vooraf, in overleg met Tata Steel, vast te stellen aan welke kaders participatiebijeenkomsten moeten voldoen om participatie op het niveau van 'meedenken' te kunnen faciliteren;*
- *Toetsbare beoordelingskaders vast te stellen om zo te kunnen vaststellen of de inbreng van belanghebbenden objectief wordt meegewogen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Kelly Uiterwijk (JA21).

Motie 38-12 april 2023
Ruimte voor participatie over onvermijdelijke toekomstige ontwikkelingen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 12 april 2023
Constaterende dat:

- *Tata Steel werkt aan het Heracless-project om te komen tot groen staal;*
- *Dit een zeer omvangrijk project is waarbij Tata Steel een participatieplan heeft opgesteld, waarbinnen de kaders voor participatie zijn vastgelegd;*
- *De eerste deadline voor input is vastgelegd op 3 mei en er voor die datum mogelijke oplossingen en reacties op het participatieplan gegeven kunnen worden.*

Overwegende dat:

- *Tata Steel zelf de participatie concreet vormgeeft aan de hand van een door de provincie goedgekeurd participatieplan;*
- *Het van groot belang is voor alle betrokkenen dat dit participatieproces optimaal verloopt;*
- *Het participatieplan slecht toeziet op de ontwikkelíngen voor de middellange termijn inzake de Groen Staal Route;*
- *Ingrijpende wijzigingen in de toekomst zoals waterstofproductie op Tata Steel-terrein en CO_2-opslag geen onderdeel zijn van de participatie.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Tata Steel te verzoeken tijdens de participatierondes belanghebbenden ook de mogelijkheid te bieden om zorgen, onderzoekswensen en vragen over waterstofproductie en $C0_2$-opvang te delen en deze waar mogelijk mee te nemen in de beoordeling en onderzoeken.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Kelly Uiterwijk (JA21).

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dat zijn, als het goed is, vier moties die u heeft ingediend en die maken alle vier onderdeel uit van de beraadslagingen.

En dan gaan we naar de Statenlid Van Wijnen. Het woord is aan Statenlid Van Wijnen van GroenLinks.

Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Ook dank aan de Partij voor de Dieren voor het agenderen van deze actualiteit. Het klopt natuurlijk dat we eigenlijk die participatie- Het was mooier geweest als we die participatie eerst in een commissie hadden kunnen bespreken. Het is heel vervelend dat we het nu via deze route moeten doen, want ja, de mogelijkheden tot een echte bespreking zijn beperkter. Ik ben wel heel benieuwd of GS toe kan lichten waarom dit nu zo loopt, wat de mogelijkheden zijn om dit proces nog te wijzigen en eigenlijk ook hoe zich dat verhoudt, zo'n wijziging, tot een eventueel proces van verduurzaming van Tata Steel. Want dat is uiteindelijk wel waarvoor we het doen. Het zou best kunnen dat het participatietraject, zoals nu het op papier staat, in overeenstemming is met soortgelijke trajecten, zoals we dat doen voor vergunningen of voor milieueffectrapportages. Maar als GroenLinks willen we er ook niet aan voorbijgaan dat er redenen zijn waarom elke stap van Tata Steel onder een vergrootglas ligt. Er zijn al heel veel fouten en onzorgvuldigheden gemaakt. Er wordt heel vaak een rookgordijn opgetrokken als het gaat over cijfers. En elke reactie van de provincie om wat misstanden aan te kaarten, wordt door Tata aangevochten. En dan krijg je eigenlijk ook die kritische houding die wij nu, ja, tentoonspreiden.

We kregen van de week een brief namens omwonenden en diverse milieuorganisaties. Die hebben we allemaal gehad. We nemen die serieus. Na alles wat er gebeurd is, moeten bewoners voldoende comfort hebben in een participatieproces. Dus voldoende tijd, voldoende toegang tot kwalitatieve en kwantitatieve informatie en echte en duidelijke mogelijkheden om mee te praten en een veilig gevoel bij het benutten daarvan. Tegelijkertijd voelen we ook wel een aarzeling als

het gaat over het participatieproces naar ons toetrekken. Als wij verantwoordelijkheid nemen in het participatieproces, betekent het eigenlijk dat we Tata niet meer kunnen houden aan het organiseren van een goed participatieproces. En dat is eigenlijk wel wat we uiteindelijk willen kunnen doen. Maar zoals het nu in elkaar zit, snappen we ook wel dat het hijgerig aanvoelt. Bewoners moeten snel-snel in zes weken een reactie kunnen leveren en vervolgens hebben professionals nog zes maanden de tijd om daarover na te kaarten. En dat zijn misschien niet de verhoudingen die we willen met onze bewoners. Dus ja, nogmaals de vraag aan GS wat de mogelijkheden zijn om dit proces eventueel nog bij te sturen en ook hoe zich dat verhoudt tot verduurzaming die Tata moet gaan laten zien. Want ik denk eigenlijk dat dat ook de voornaamste bron van frustratie is, dat het vertrouwen in die verduurzaming en het verbeteren van de leefomgeving echt gevoeld moet worden door iedereen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ja, nee, ik moest even uw resterende spreektijd nog opschrijven. 26 seconden. En dan geef ik nu het woord aan mevrouw Van der Helm van 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Veel moties. Zes moties, als ik het goed heb. Ik wil even beginnen met één motie die 50PLUS erg aanspreekt: meer bekendheid voor participatiemogelijkheden. Het staat bij ons hoog in het vaandel, participatie. En als ik dat nu zo lees en aanhoor, zijn er zorgen dat, ja, omwonenden waarschijnlijk in het geweld van zo'n grote onderneming niet aan bod komen. Wat zorgen baart, is dat de eigen kanalen gebruikt worden van Tata Steel. Dus wij zijn er ook wel voor dat de provincie zich ermee bemoeit. Ik vraag me, net als voor de vorige spreker, af waarom gekozen is vanuit GS om dat zo te doen. Daar wil ik het eigenlijk bij laten.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Wij danken ook de Partij voor de Dieren voor het agenderen van het onderwerp. Die transitie naar groen staal is enorm belangrijk, zowel om de gezondheidsschade bij inwoners terug te brengen als om de staalproductie te verduurzamen en daarmee toekomstbestendig te maken. Maar juist omdat het zo belangrijk is, is het noodzakelijk dat omwonenden en andere betrokkenen zo goed mogelijk kunnen meedenken. De huidige opzet van het participatieproces roept wel de vraag op of dat op deze manier goed kan.

Allereerst is de doorlooptijd van het eerste deel van het proces enorm kort. We snappen dat het een dilemma is, want je wilt niet onnodig vertragen, we willen snelheid maken met de plannen, maar tegelijkertijd: draagvlak is essentieel en dat kost wellicht wat meer tijd. Waar wij ons vooral zorgen over maken, is dat wij signalen krijgen van inwoners dat er nog heel veel informatie ontbreekt in dit proces. Dan gaat het met name over de informatie over de verwachte effecten van de plannen op de gezondheid en de uitstoot. En daar is het ons toch om te doen. Bijvoorbeeld, wat gebeurt er tijdens die opbouwfase? En wat is dan het verwachte effect van de afname van de uitstoot van de schadelijke stoffen door de sluiting van de kooksgasfabriek 2 en een hoogoven? Welke uitstoot wordt er verwacht bij de nieuwe fabrieken?

Daarbij komt ook nog dat de cijfers die we tot nu toe hebben gekregen af en toe van Tata niet altijd heel betrouwbaar zijn gebleken. We hebben daarom een vraag aan de gedeputeerde. Kan de provincie een rol vervullen in het zorgen voor betrouwbare cijfers, bijvoorbeeld door data onafhankelijk te laten verifiëren? Of is dat een rol van I&W? Wij denken dat dat beschikbaar zijn van die betrouwbare cijfers wel essentieel is voor het proces.

We onderschrijven ook de wens om meer inzicht te krijgen in de langere termijn ontwikkeling van de staalproductie en de mate waarin circulariteit daar een onderdeel van kan zijn. Kunnen we straks gerecycled staal niet een veel grotere rol geven in de productieprocessen? En tenslotte denken we ook dat het belangrijk is om meer inzicht te krijgen in de verwachte beschikbaarheid van groene waterstof in de toekomst.

Kortom, wij denken dat deze fase van het participatieproces niet optimaal is vormgegeven. Wij horen graag van de gedeputeerde op welke manier hij denkt dat de provincie kan bijdragen aan het verbeteren van het participatieproces. De moties die net zijn ingediend door JA21, die vinden wij in ieder geval heel erg goede suggesties in die richting, want voor het draagvlak van de hele

transitie naar groen staal is het essentieel dat we de bewoners en de omgeving meenemen in het hele proces.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan is nu het woord aan de heer Wagelaar van de PvdA. Het is ook uw maidenspeech.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Voorzitter, een van de indrukwekkendste momenten van de afgelopen campagne vond ik een bijeenkomst over Tata Steel, waar ik aan mee mocht doen. Die bijeenkomst was zo indrukwekkend omdat de voorste rijen aan de linkerkant bezet waren door mensen die in de buurt van het Tata Steel wonen. En daar rechts naast, op de voorste rij aan de rechterkant, zaten de werknemers van Tata Steel. Tijdens die avond vielen me eigenlijk twee dingen op. Ten eerste, hoe iedereen uiteindelijk hetzelfde lijkt te willen: samen aan de slag met de toekomst van Tata Steel en de omgeving door zo snel mogelijk te zorgen voor een schone en groene manier van staal maken, zodat de smerigste kooksfabrieken op de korte termijn gesloten kunnen worden. Dat vond ik hoopvol, want een van de vele dingen die ik zo mooi vind aan de sociaaldemocratie en de PvdA is het geloof in samen aan de slag gaan en het idee dat je het meest bereikt als je als overheid, inwoners en bedrijven samenwerkt. Daarom zijn we blij dat er nu zo'n uitgebreid participatieplan ligt, waarbij inwoners en andere betrokkenen de mogelijkheid krijgen om hun ervaringen en ideeën te delen. Maar daarbij moeten we natuurlijk een lastige balans vinden. Want enerzijds willen we allemaal zo snel mogelijk aan de slag, want elke week vertraging die we oplopen betekent immers een week meer uitstoot en gezondheidsschade voor de omgeving. Laten we daarom voorkomen dat we vanavond weer een stap terugzetten. Want uiteindelijk geloven wij dat hier een stuk ligt met de juiste ambities en instrumenten. Maar de andere kant van de balans is natuurlijk dat we ook zo zorgvuldig mogelijk te werk moeten gaan en recht moeten doen aan de gevoelens die leven in de IJmond. We hebben het hier al eerder gezegd: we geloven dat de verkiezingsuitslag van afgelopen maand weer eens duidelijk maakt dat we de gigantische uitdaging van onze tijd alleen aankunnen als onze inwoners goed meenemen.

Dat brengt mij bij de tweede reden waarom die avond over Tata Steel zo indrukwekkend was. Want ondanks dat we uiteindelijk allemaal dezelfde kant op willen, was het wantrouwen in de zaal duidelijk merkbaar. En dan kunnen wij ons voorstellen dat je als inwoner schrikt als je op het participatieplan heel groot het logo van Tata Steel ziet staan en hoort dat zij verantwoordelijk zijn voor de organisatie van bijvoorbeeld de bijeenkomsten. Daarom zijn we benieuwd hoe de gedeputeerde kijkt naar dat wantrouwen en ervoor gaat zorgen dat de provincie de controle houdt over dat traject. Misschien is daarbij een aandachtspunt voor het vervolg van dit hele traject richting een schone fabriek om in eenvoudige en heldere taal de inwoners mee te blijven nemen door bijvoorbeeld een bijsluiter bij te voegen bij dit soort plannen in simpele taal over wat het betekent en waarom het bijvoorbeeld logisch is dat Tata Steel bepaalde verantwoordelijkheden krijgt. Want als je als inwoner, of misschien ook wel eens beginnend Statenlid, zonder al te veel verstand van MER's, NRD's of de Omgevingswet dit zo gepresenteerd krijgt, is dat misschien niet direct vanzelfsprekend.

Tot slot, voorzitter. Hoe mooi zou het zijn als we de komende vier jaar erin slagen om weer wat vertrouwen terug te brengen door goed te luisteren naar elkaar en naar onze inwoners en in heldere en duidelijke taal het gesprek met elkaar aan te gaan? Met als droombeeld dat campagnebijeenkomsten over vier jaar niet meer indrukwekkend en verhit zijn, maar gewoon weer gemoedelijk en een beetje saai, zoals het hoort. Dank u wel.

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Alberts van de SP.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u wel, voorzitter. Een paar korte opmerkingen over datgene wat er tot nu toe al voorbij is gekomen. Ik wil daaraan toevoegen hoe wij ertegenaan kijken. Wij hebben ook de wenkbrauwen opgetrokken dat in dat participatieproces Tata in feite het voortouw heeft. Dat vinden wij merkwaardig. We begrijpen de logica daarvan ook niet. Wij zien ook dat daardoor het moeilijk is om het nog, ja, aan de kant te schuiven, want er is natuurlijk wel nog steeds een commercieel belang bij Tata om te doen wat ze doen. Dat kan, ja, het wantrouwen voeden. Dus ik vind het niet gek, de SP vindt het niet gek, als wij zeggen van

nou, of je gaat gezamenlijk, provincie en Tata, dan wel de provincie zelf gaat aan de slag in dat participatietraject om daar, ja, een soort van onafhankelijke uitstraling te geven. Als het gaat om snelheid, als je participatie nou belangrijk vindt, dan- Kijk, is zes weken kort? Is zes weken lang? Ik heb geen idee. Maar als je het belangrijk vindt, neem je de tijd. Afhankelijk van wat er inhoudelijk gebeurt, kun je zeggen: ja, nou, misschien moet het wel acht weken duren. Weet ik veel. Dus dat je het niet van de tijd laat afhangen, maar wel van de inhoud en of iedereen zijn zegje heeft kunnen doen. En ja, inderdaad, als het gaat om de beschikbaarheid van data, ja, dan moet daar toch wel iets onafhankelijks tegenover staan, want anders weten we niet waar we het met zijn allen over hebben. En ja, dan blijven we toch een beetje als twee bokken zo met de horens in elkaar tegenover elkaar staan. En dan lukt het niet. Want we willen natuurlijk dat – en dat was ook onze insteek, ook in de campagne – schoon werk, een schone omgeving. Dat is de inzet. Daar heeft iedereen belang bij: werknemers en de omwonenden. Allemaal. Dus dat moet je zien te bereiken. Nou, en over die moties, dat merkt u straks wel wat we ervan vinden.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan is het woord aan de heer Roosendaal van de VVD.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel, meneer de voorzitter. De VVD heeft gekozen voor een duidelijke lijn in het dossier Tata. Wij verwachten van GS twee dingen. 1, dat de volksgezondheid in de IJmond op korte termijn verder wordt versterkt, en 2, dat de doelstellingen om per eind 2029 groen staal te produceren met behulp van waterstof tijdig wordt bereikt. Wij hebben alle vertrouwen dat gedeputeerde Olthof dit serieus neemt. De Omgevingsdienst is versterkt, de handhaving is aangescherpt, de Roadmap Plus-maatregelen worden opgevolgd en er is een zorgvuldig proces in werking gesteld om tijdig de vergunningen te kunnen verlenen, zodat Tata daarna met de bouw van de nieuwe fabriek voor groen staal kan beginnen. Sommige partijen kiezen voor het zo snel mogelijk sluiten van Tata of delen daarvan. Wij kiezen voor innovatie en behoud van de basisindustrie in onze provincie. De uitslagen van de Provinciale Statenverkiezingen laten zien dat heel veel IJmonders er net zo over denken. Wij zijn van mening dat de bewonersgroepen, gemeenteraden en andere belanghebbenden klaarblijkelijk adequaat geïnformeerd zijn over de tijdslijnen en dat GS samen met Tata een duidelijke keuze heeft gemaakt om, net als bij andere voorbereidende MER-procedures, de onderneming vorm te laten geven aan de vorm van participatie. Maar we zijn net als andere politieke partijen benieuwd om van GS te horen waarom voor deze vorm van participatie is gekozen. Vooral roepen wij GS op om zorgvuldig, maar met spoed, alles te doen wat nodig is om zo snel mogelijk te komen tot de productie van groen staal in de IJmond. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Mülder van D66.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel, voorzitter voor het woord. D66 is een voorstander van groen staal en daarbij voor een goed participatietraject. Liever hier vergroenen dan grijs verplaatsen. En als het al niet in Nederland kan om groen staal te produceren, waar dan wel? Dit plan kan niet zonder een rol van Tata. En de rol van Tata kan niet zonder gedegen participatie. Aan de provincie is de taak om te oordelen of deze participatie geslaagd is, ja of nee. D66 hoort de zorg in de regio en kent de matige reputatie van Tata op dit vlak. Ik wil daarom Tata meegeven dat D66 liever een stap extra ziet dan een stap te weinig op dit gebied van participatie. Net als vele partijen voor mij zijn we heel erg benieuwd naar de visie van GS en de antwoorden op de eerder gestelde vragen. Net als GroenLinks wil ik wel benadrukken dat ik wat kritisch ben op het toehalen van een rol van de provincie op deze participatie om dit oordeel later niet in de weg te zitten. Dank u wel voor het woord.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En dan is nu het woord aan mevrouw Koning van het CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Voorzitter, het CDA is ook voorstander van groen staal en voor het projectbesluit Heracless. In januari heeft GS ons gemeld dat zij in februari ter inzage zullen leggen de notitie Voornemen projectbesluit Heracless, het participatieplan en de formele kennisgeving. Dat was dus bekend, maar er zijn inderdaad nog vragen bij te stellen. En wij willen de volgende vragen toevoegen. Kunnen de notitie Heracless en het participatieplan misschien na de ter inzagelegging nog naar PS worden gestuurd, voorzien van een reactie van GS op de ingediende voorstellen en zienswijzen. En 2, voldoet het participatieplan aan onze eigen participatieregels? 3, we hebben een brief ontvangen van onder andere Greenpeace, IJmondig, Frisse Wind en de Dorpsstraat. In de brief wordt onder andere de zorg geuit dat er veel vragen

leven en dat het lijkt alsof die niet in het participatietraject meegenomen kunnen worden. Een vraag die bijvoorbeeld wordt genoemd: wat zijn de te verwachten extra effecten tijdens de transitiefase? Klopt het dat de in de brief genoemde vragen geen onderdeel kunnen zijn van participatietraject? Of kan dat wel? Dat horen wij graag van de gedeputeerde. En als het niet kan, waar kunnen de omwonenden dan wel met deze vragen terecht?

En tot slot, om over de moties een goed oordeel te kunnen vormen: is de motie van JA21 over de NRD uitvoerbaar? Mag je het wel of niet overnemen van adviezen laten meewegen bij het beoordelen van de MER. Kan de gedeputeerde daar ook iets over zeggen? Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En dan geef ik nu het woord- Vijf minuutjes schorsen? We schorsen even vijf minuutjes. Dat heeft ook te maken met de moties die ingediend zijn, zodat GS zich even kan voorbereiden. Wij schorsen nu vijf minuutjes, We gaan verder om 23.05 uur exact.

Schorsing 23.01 tot 23.07 uur.

De **VOORZITTER**: Geachte Statenleden, mag ik iedereen verzoeken weer te gaan zitten? Ja, u moet het helemaal alleen doen, gedeputeerde Olthof. Ik heropen de vergadering en geef het woord aan gedeputeerde Olthof om te reageren in de eerste termijn. De spreektijd voor het college is vijftien minuten.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel, voorzitter. Dit voelt een klein beetje als een maidenspeech. Maar ja, ik sta hier nu even niet als Statenlid, maar als gedeputeerde. En nou, ik vind het best wel even spannend. We zitten toch met een heel grote nieuwe Staten op een heel belangrijk onderwerp. En normaal gesproken heb je een commissie om dit goed voor te bereiden met elkaar en nu worden een heleboel Statenleden ook geconfronteerd met een onderwerp wat we allemaal belangrijk vinden. Dat gaat over participatie, en dan ook nog op een Tata Steel, wat volgens mij ook wel bij de verkiezingen heel dominant aanwezig is geweest. Dus het voelt voor mij ook wel als, nou, best wel een zwaar onderwerp. Ik ben er best wel even nerveus over. Dus wat dat betreft, dat gebeurt niet vaak, maar ik ga het toch hier open met u delen.

Want het belang waar we nu voor staan, is groot. We hebben ook nog een laatste motie van de SP gehad, waar ook nog eens een keer heel nadrukkelijk, en volgens mij ook unaniem door deze Staten is aangenomen, om op het proces zo snel mogelijk, en de vergunningverlening zo snel, mogelijk door te pakken. Dat is niet alleen op basis van die motie, want ik zag het ook als ondersteuning, want het is ook namelijk onze ambitie met elkaar om zo snel mogelijk naar een groene, schone fabriek te gaan, om uiteindelijk die gezondheid in die omgeving te bevorderen.

Om daar te komen, hoort daar ook een goed en zorgvuldig participatietraject bij, maar ook een eerlijk participatietraject en een participatietraject waar iedereen mee moet kunnen doen. Dat is ook in de motie van JA21. Het moet inclusief zijn. Iedereen moet mee kunnen doen. Wat dat betreft ben ik geschrokken ook van een geluid, en dat zijn mijn eerste contacten al, dat een deel van de mensen zich niet veilig voelt bij uiteindelijk het meedoen met die participatie. Dat moeten we ten alle tijde voorkomen. Ik vind het ook een taak voor ons als Statenleden, als politiek in het algemeen, om te zorgen dat die polarisatie van voor en tegenstanders ook op een gegeven moment tegengegaan wordt. We moeten met elkaar dit traject doen. Met elkaar, waar ook ruimte voor iedereen is om zijn eigen mening te kunnen geven. Ben je voor of ben je tegen, maakt niet uit. Dat hoort volgens mij bij een democratie, zoals we in Nederland voorstaan en waar we in Noord-Holland voor staan. Ik vind dat het hier moet beginnen, dat wij uiteindelijk niet polariserend moeten zijn, maar verbindend moeten zijn om samen tot een groene, schone fabriek te komen. Dat is volgens mij wat we met elkaar willen.

Als het gaat over die veilige omgeving, dat zijn die informatiebijeenkomsten. Daar kan iedereen naartoe gaan. Maar ik kan me voorstellen dat mensen zich daar niet prettig bij voelen. Überhaupt wil je in een zaal met honderd mensen het woord nemen, dat vindt ook niet iedereen fijn. Daarom is er ook een schriftelijke mogelijkheid om te reageren. Ik heb ook gisteren nog besproken in mijn staf, dat ik zeg van, die schriftelijke reactie is ook nog herleidbaar. We gaan kijken of we ook die schriftelijke reactie nog anoniem kunnen doen, zodat uiteindelijk mensen

echt in alle veiligheid, zonder traceerbaarheid, een reactie op het participatietraject kunnen leveren.

De vraag is, als de provincie dat zou gaan doen, blijven nog steeds dezelfde mensen komen. We gaan ook niet, als de provincie het organiseert, geen mensen weigeren. Dus uiteindelijk, de mensen die er gisteravond de eerste keer waren, morgen zullen komen, vanavond er zijn, die zullen dan ook verschijnen. Dus uiteindelijk, wie de uitnodiging verstuurt, maakt op dat moment niet uit. Maar, voorzitter, als we even teruggaan naar het proces, want ik hoor een heleboel ideeën en we hebben er heel vaak met elkaar over gesproken, en ik begrijp dat ook. Alleen, bij een participatietraject is de basis in dit geval een vergunningaanvraag voor een DRI-RIF-constructie, een groen staal-ambitie van Tata Steel. Als we heel zuiver kijken naar de verantwoordelijkheden bij een participatietraject, dan liggen de verantwoordelijkheden, zoals in de Omgevingswet beschreven staan, zoals het ook juridisch getoetst is. Uiteindelijk voor een vergunningverlening, voor de MER, licht de verantwoordelijkheid bij de vergunningsaanvrager. Dat is in dit geval Tata Steel. Als het gaat over het projectbesluit, daar ligt die voor een deel bij de provincie. Onze afweging is geweest, waar uiteindelijk het zwaartepunt bij de MER en bij de vergunning ligt, wil je uiteindelijk twee participatietrajecten doorlopen met een verwarrend traject van, waar moet ik wat inbrengen, waar we ook allemaal weten dat het door elkaar heen gaat lopen, hebben we ervoor gekozen om dat bij elkaar te brengen. Hebben we daarmee uiteindelijk de verantwoordelijkheid bij Tata Steel gelegd? Nee. Want als u het participatietraject gelezen heeft, is het een participatietraject van Tata Steel, maar waar heel duidelijk beschreven staat wie waar verantwoordelijk voor is. En de eerste fase is het Tata Steel die de bijeenkomsten organiseert, waar de provincie overigens en de omgevingsdienst allemaal aanwezig zijn. Ook vanavond zijn er weer onze medewerkers aanwezig bij de participatiebijeenkomsten, maar ook wij input kunnen leveren, waar we ook ophalen. Dus dat doen we ook. Maar waar we ook, en dat is misschien wel een heel belangrijke, ook onafhankelijk kunnen toetsen of uiteindelijk het participatietraject, de eerste fase, zorgvuldig wordt gedaan. Op het moment dat we er zelf gaan zitten- We zijn geen vergunningsaanvrager, wij zijn uiteindelijk geen staalfabrikant, maar als we wel het participatietraject gaan doen over de uiteindelijke vergunningsaanvraag van Tata Steel, dat wordt wel ingewikkeld. En wie gaat dan uiteindelijk controleren of het participatietraject zorgvuldig loopt? Dat doen wij nu.

In die tweede fase, dat kun je ook in het participatieplan lezen, daar is heel nadrukkelijk als het gaat over het conceptadvies op de NRD, wat ook aangegeven is door JA21, daar wordt door de Omgevingsdienst in opdracht van de provincie een participatietraject gedaan, waar mensen langs kunnen komen, waar ze input kunnen leveren, waar ze zienswijzen kunnen geven op dat conceptadvies. Waar uiteindelijk ook in een vervolgfase, als de vergunningen verstrekt gaan worden, de conceptvergunningen, zienswijzen ingediend kunnen worden. Niet bij Tata Steel, maar bij de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied. Dus in dat traject- Ja, die eerste fase ligt bij Tata Steel. Dat is ook een verantwoordelijkheid vanuit de wet meegegeven. Maar in het vervolgtraject, 1, wij controleren Tata Steel of dat proces zorgvuldig loopt. Laat duidelijk zijn, in de wet is niet geregeld dat wij op basis van of een participatie en advies een verzoek mee wordt genomen of niet, kunnen wij niet zeggen: we geven wel of geen vergunning af. Wij kunnen uiteindelijk toetsen of het proces tot participatie zorgvuldig is gelopen. Dat is een bevoegdheid die in de wet geregeld is. Wat wij wel kunnen doen, ultimo, dat wij uiteindelijk bij het besluit, wat u uiteindelijk gaat nemen om tot een projectbesluit te komen, wat uiteindelijk een snelle procedure zou moeten zijn, daar zouden we met elkaar zwaarwegend kunnen zeggen van nou, jullie hebben er zo'n rommeltje van gemaakt, dat gaan we niet doen. Dat betekent niet dat de vergunning niet wordt afgegeven, maar dan gaat de versnelde procedure niet door. Dat zou ultimo kunnen. Maar uiteindelijk is het de provincie die moet toezien op een zorgvuldige procedure.

De heer **DESSING** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Een korte, verhelderende vraag. Voor het proces, wat er alvast in de Omgevingswet- De Omgevingswet is nu nog niet van kracht, maar even voor alle duidelijkheid: er wordt dus geparticipeerd in de geest van de Omgevingswet? Begrijp ik dat goed?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Voorzitter, dat zitten twee elementen in. Die zijn ook beschreven in de stukken die u heeft gekregen. Wij doen namelijk beide. We gaan er nog steeds vanuit dat op 1 januari 2024 de Omgevingswet ingaat. Dan valt deze onder de Omgevingswet. Daar gaan we ook

vanuit. Maar er is ook de coördinatieregeling, daar nemen we vast een voorschot op. Dat we geen tijd verliezen. Dat op het moment dat er toch weer uitstel gaat komen – en met het besluit in de Eerste Kamer verwachten we dat niet, maar als het toch komt – dan hebben we alsnog het projectbesluit wat nu voorligt. Althans, wat in voorbereiding is. Dus in dat opzicht willen we geen tijd verliezen. Maar we doen dit in de geest van de Omgevingswet.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel, meneer de voorzitter. Dank u wel voor de beantwoording. U geeft aan dat uw mensen aanwezig zijn bij het participatieproces en dat die toeziet op een zorgvuldig participatieproces. Wat zijn uw eerste waarnemingen tijdens het participatieproces? En was er sprake van een intimiderende sfeer volgens uw waarnemingen? En indien ja, wat doet u daar dan aan?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, ik heb ook uit de krant net even ook moeten vernemen dat daar een aantal mensen zich toch geïntimideerd hebben gevoeld. In de terugkoppeling die ik eerder vandaag kreeg, heb ik dat niet teruggekregen. Maar ik vind ook, een onveilig gevoel, dat is ook iets van mensen. Op het moment dat er een onveilig gevoel is, dan moeten we er altijd alles aan doen om dat te voorkomen. Dus ik neem elk serieus. Of het wel of niet werkelijk zo is geweest of niet: als dat gevoel bestaat, moeten we dat serieus nemen. En dat zullen we ook gaan bespreken: hoe kunnen we dat voorkomen met elkaar dat het niet nog een keer gebeurt. We hebben dat op inhoud geprobeerd door fysiek aanwezig, schriftelijk en kijken we nog of het anoniem schriftelijk kan. Ja, daarmee bied je in ieder geval iedereen de mogelijkheid. Maar ik vind dat we elk gevoel van onveiligheid serieus moeten nemen.

Voorzitter, volgens mij is dit wel de essentie waar het over gaat. Dus ik begrijp de behoefte. Als het ook gaat over het participatietraject, er wordt een paar keer gezegd 'om duidelijkheid te geven'. Volgens mij is er één ding heel helder, en daar kunt u het mee eens zijn of niet: als het gaat over de vergunningaanvraag voor groen staal, voor heel specifiek DRI-RIF wat hier voorligt, dan is het ook heel duidelijk aangegeven welke vorm van participatie hoort erbij. Daar heb je drie fases in: informeren, meedenken, meebeslissen. En in dit geval is er een keuze gemaakt door Tata Steel om een vergunning aan te vragen voor een bepaalde installatie. En dat uiteindelijk de kaders, waar uiteindelijk op geparticipeerd kan worden, waar vragen over gesteld kunnen worden – en deze fase is in dat opzicht breed, want er kunnen ook vragen over de participatie worden gesteld – dan kunnen ideeën meegegeven worden, vragen mee worden gegeven over de NRD, over het vergunningstraject, wat meegenomen kan worden bij het verdere uitzoeken. Er is ook heel duidelijk aangegeven wat wel kan en wat niet. Als we het hier met elkaar willen hebben 'moet er wel of geen fabriek komen', dat is niet de scope van deze vergunningaanvraag. We kunnen alles met elkaar willen bespreken, en ik weet dat die behoefte bestaat bij bewoners, bij sommige Statenleden, maar uiteindelijk ligt er hier de essentie, de basis, vanuit elk participatietraject, is de vergunningaanvraag voor de DRI-RIF. We kunnen er alles van vinden, maar dat is uiteindelijk wat in de wet ook geregeld is: hoe moet dat dan ingevuld gaan worden? En dat hebben we gedaan. Dat hebben we ook gedaan in de geest van ons eigen participatietraject. Al is het een participatietraject van Tata Steel hebben we het toch getoetst aan onze eigen uitgangspunten. En daar voldoet het ook aan. Ik heb ook de vorige keer aangegeven toen die vraag kwam, heb ik ook gezegd, van jongens, een ding, het is een traject van Tata Steel. Ik breng het zo snel mogelijk naar u toe. Alleen, gelet op de verkiezingen die er komen, nou ja, de druk die er is op het tempo, ja, moeten we niet de verwachting hebben dat we dat uitgebreid met elkaar kunnen gaan bespreken, ook omdat uiteindelijk de keuzes daarin heel beperkt zijn. Het is niet ons beleid. Het is niet ons eigen participatietraject. Het is een participatietraject van de vergunningsaanvrager. En of we het willen of niet, dat is in de wet geregeld.

Voorzitter, nog een aantal specifieke vragen. Het CDA even over de transparantie. Nee, ik begin even bij het begin, helemaal onderaan: de transitie. Volgens mij is het ook heel expliciet in het participatietraject benoemd. Ja, juist vragen over de impact van die transitiefase van of dat in beeld gebracht kan worden. En dat zou natuurlijk een prima vraag zijn die ook bij de NRD, bij de MER, uitgezocht moet gaan worden van, wat betekent uiteindelijk deze transitiefase op die omgeving: op de gezondheid, op het milieu, op de overlast die dat met zich meebrengt? Dus ja, die kan gewoon meegenomen worden. Die zal worden meegenomen in uiteindelijk dat vervolgtraject. Over die transparantie, zullen wij uiteindelijk ook zorgen dat alle input die ingegeven is in het participatietraject door bewoners, andere stakeholders, schriftelijk, fysiek, op de bijeenkomsten, zullen we ook gewoon met u delen, en ook de reacties daarop. Dus dat is een

volledig transparant proces. We hebben daarin niks te verbergen. We zullen dat ook transparant met u delen, zodat u ook weet hoe dit proces gelopen is en wat de reacties daarop zijn geweest.

Voorzitter, volgens mij heb ik- Ja, de Partij van de Arbeid noemde 'wantrouwen'. Het is ook iets wat heel vaak terugkomt. ik begrijp dat heel erg goed. Ik heb altijd gezegd, wantrouwen, dat kunnen we met maar één ding bestrijden. Dat is uiteindelijk een betrouwbare overheid die uiteindelijk ergens voor staat en consequent is in wat we doen. En we kunnen met elkaar denk ik, wat de vorige Staten ook wel delen, is dat we uiteindelijk wel de afgelopen drie jaar een duidelijke lijn hebben ingezet. En ik denk wat dat betreft ook gewoon een betrouwbare lijn hebben ingezet. Daarmee is het wantrouwen niet weg. Dat kunnen we alleen wegnemen als we resultaten boeken. En die resultaten, die hopen we ook zo snel mogelijk of via de Roadmap Plus of in ieder geval zo snel mogelijk te boeken.

Dan komen wij een ander punt. Dat is dat uiteindelijk niet alle informatie bekend is. Maar daar is dit traject voor om uiteindelijk via het vergunningentraject in beeld te krijgen van, wat zijn de milieueffecten, wat is de gezondheidswinst? Er loopt ook nog een paralleltraject van I&We, er komt ook nog van het RIVM nog een onderzoek binnenkort aan. Het RIVM is ook gestart met een onafhankelijk onderzoek naar de gezondheidseffecten, met uiteindelijk ook een expertgroep vanuit de bewoners om uiteindelijk te kijken van, wat is het werkelijke gezondheidseffect van deze transitie naar groen staal? Wij willen zoveel mogelijk meetbaar regelen in die vergunning, wat we ook kunnen handhaven. Vervolgens weten we dan ook wat er aanvullend in een maatwerkafspraak als aanvullende voorwaarde op een subsidieregeling door EZK geregeld moet gaan worden, die ook afdwingbaar zijn. Die twee moeten uiteindelijk zorgen dat het een schone groene omgeving gaat worden. Maar ja, wij moeten ook op een gegeven moment- Daar is ook dit traject voor en de MER ook voor en de NRD om uiteindelijk te weten wat die effecten zijn. Daar is dit traject ook voor met elkaar. Dat weten we nu nog niet.

Voorzitter, volgens mij heb ik de meeste vragen wel beantwoord. Ik ga naar de moties toe, maar gelet op mijn bijdrage denk ik dat u de reactie daarop wel kunt voorstellen. We zullen alle moties ook ontraden. En een aantal zijn ook in de geest die we best doen. Alleen ik wil, omdat dit een belangrijk onderwerp is, geen misverstand over laten ontstaan van wat wel, wat niet. Alle moties ontraden we. En als we naar de NRD kijken, die door JA21 is ingebracht: wij kunnen dat niet afdwingen. Alleen, op het moment dat wij een advies-NRD afgeven, dan zal dat uiteraard bij de beoordeling van de MER terug gaan komen. Ik kan het niet aan de voorkant afdwingen, maar uiteindelijk zullen we natuurlijk wel gaan kijken: wat hebben ze met het advies gedaan? En zal dat zeker bijdragen in uiteindelijk het definitieve oordeel wat we zullen geven.

Ik ga ze nog even snel doorlopen, voorzitter, want ik heb nog veertig seconden. Ik kan motie 32- Ik kan niet uiteindelijk iets verbinden, het sluiten van de kooksgasfabriek, aan een vergunningstraject. Dat kan ik niet. Juridisch kan ik dat niet aan elkaar verbinden. Dat zijn twee aparte trajecten. En u weet, er loopt al een onderzoek naar.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Uiterwijk. Een interruptie. U heeft nog 24 seconden. Gaat uw gang.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter als wij de tweede bullet schrappen uit de uitvoering adviezen over de NRD, kunt u dan de motie wel omarmen?

De **VOORZITTER**: De heer Olthof. U krijgt wel een paar zoek-seconden. [...] De microfoon staat uit.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Heeft u mij niet verstaan? Nou, ik weet ook niet wat ik gezegd heb, dus dat herhaal ik niet.

De **VOORZITTER**: Dat lag dus niet aan mij, meneer Olthof.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Kijk, we kunnen ook in deze Staten nog lachen af en toe, ook op zo'n zwaar onderwerp. Nee, wat ik wil zeggen, ik zeg deze toe. We komen met een advies. Dus deze motie leidt straks tot misverstanden. Uiteindelijk ligt er een advies ook aangevuld met de commissie MER. Dat advies gaat naar Tata Steel toe om uiteindelijk dat mee te nemen in de MER. Ik zeg u toe dat we uiteraard die adviezen mee zullen wegen die we hebben gegeven aan de

voorkant bij het beoordelen van die MER. En die toezegging doe ik u. Maar op het moment dat ik nu een misverstand ga- We gaan schrappen in moties, dan leidt het alleen maar tot misverstanden: kan het wel, kan het niet? Daarom ben ik nu consequent er even in, dat ik zeg van, ik ontraad alle moties. Maar die NRD, daarvan zeg ik van, in de geest van wat u hier bedoelt, dat zal ook gebeuren en dat zullen we ook beoordelen bij uiteindelijk het vaststellen van de MER.

De **VOORZITTER**: U heeft nog een paar seconden.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Voorzitter, we danken u voor de toezegging. Wij willen hem wel graag indienen. We zullen een gewijzigde motie dan nu indienen.

De **VOORZITTER**: Dan moet u heel even wachten, want ik ga u zo, aan het eind van het debat vragen, of er nog wijzigingen zijn. Dan zal ik kort even schorsen, zodat alle partijen die moties hebben ingediend nog even een reactie kunnen maken op het advies wat zojuist door GS is gegeven. Als dan na de schorsing behoefte is om te wijzigen, dan kunt u dat doen. Dan kunt u ook even het nieuwe dictum voorlezen, zodat iedereen weet hoe uiteindelijk de motie gewijzigd is. Meneer Olthof, gaat u verder.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Voorzitter, ik kan ze allemaal herhalen en er nog op ingaan. Maar ook motie 33, die kunnen we niet waarmaken. Ik heb volgens mij net uitgelegd hoe het proces loopt. Volgens mij is dat heel erg helder met heel duidelijke randvoorwaarden. Dat geldt ook voor motie 34. Ik begrijp de bedoeling. Volgens mij willen we allemaal een zorgvuldig proces, maar volgens mij moet ook duidelijk zijn: loopt dit proces nu met heel duidelijke randvoorwaarden. Misschien niet wat u wilt, maar uiteindelijk wel wat mogelijk is binnen uiteindelijk de regelgeving die we met elkaar hebben en uiteindelijk ook wat de vergunningsaanvrager heeft ingediend.

Ja, voorzitter, volgens mij zijn dat de punten. Dus alle moties die voorliggen, die ontraad ik ten stelligste. Ook gelet op het belang van het proces wat we nu met elkaar doorlopen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Daarmee is Gedeputeerde Staten door haar spreektijd heen. Er zijn nog een aantal partijen die nog een paar seconden hebben aan spreektijd. Is er nog iemand die behoefte heeft aan een tweede termijn? U heeft dertien seconden.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik lach wel, maar ik maak me ontzettend zorgen. Ik zie de gedeputeerde veel dingen zeggen, maar niets doen met de zorgen die zijn geuit, uitgebreide zorgen, door de omwonenden. Waar het om gaat, is dat er randvoorwaarden zijn gesteld-

De **VOORZITTER**: Wilt u nu afronden?

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik rond af. Door Tata Steel. Daar gaan we nu blindelings mee akkoord. De geschiedenis zal heel hard oordelen over deze Staten. Het gaat om mensenrechten en-

De **VOORZITTER**: Ja, uw tijd zit erop.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Zijn er nog anderen die behoefte hebben aan een tweede termijn? Ja, de heer Klein. En u heeft nog tien seconden.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel. Ik was nog even benieuwd naar de provinciale medewerkers die aanwezig zijn bij de participatiebijeenkomsten. Wat voor rol hebben die precies? Luisteren die alleen of zijn die ook een soort procesbegeleiders?

De **VOORZITTER**: Uw tijd zit erop. Dank u wel. Anderen nog? Zo niet- Nee, maar u heeft geen spreektijd meer. Maar ik heb u net gezegd, ik schors nu even een paar minuutjes. Dan kunnen de mensen die moties hebben ingediend even het advies van de heer Olthof op zich in laten werken. En voordat ik dan overga tot het sluiten van dit- Even centraal nog alstublieft. Tot het sluiten van

deze actualiteiten, dit vraagstuk, dan kunt u nog die moties wijzigen en vervolgens sluit ik en gaan we over tot de stemming. Dus ik schors nu voor een drie minuten.

Schorsing 23.27 tot 23.31 uur.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, voordat ik de beraadslaging over deze actualiteit ga afronden, de vergadering is weer heropend, zal ik de vraag stellen of er nog behoefte is aan het indienen van een gewijzigde motie of het intrekken van een motie? En ik zie daar een vinger omhooggaan. U wil een gewijzigde motie gaan indienen. Dan sta ik u even toe om het gewijzigd dictum voor te lezen en het nummer van de motie, alstublieft.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij willen de motie Uitvoering adviezen over NRD wijzigen. Dat is motie 36. En het nieuwe dictum luidt nu: om Tata Steel dringend te verzoeken alle adviezen over de NRD ook daadwerkelijk mee te nemen in de MER en Provinciale Staten actief te informeren over welk advies het bevoegd gezag heeft gedaan over de NRD en in hoeverre deze adviezen zijn opgevolgd door de initiatiefnemer.

En motie nummer 38 willen wij intrekken. Dank u wel.

Motie 39-12 april 2023
Uitvoering adviezen over NRD

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 12 april 2023
Constaterende dat:
- *Tata Steel werkt aan het Heracless-project om te komen tot groen staal;*
- *Dit een zeer omvangrijk project is, waarbij Tata Steel een participatieplan heeft opgesteld, waarbinnen de kaders voor participatie zijn vastgelegd;*
- *De eerste deadline voor input is vastgelegd op 3 mei en er voor die datum mogelijke oplossingen en reacties op het participatieplan gegeven kunnen worden.*

Overwegende dat:
- *Belanghebbenden onafhankelijk advies kunnen inwinnen bij het bevoegd gezag over mogelijke oplossingen;*
- *Indien deze oplossing tot de mogelijkheden behoort het bevoegd gezag deze oplossing opneemt in het advies over de NRD;*
- *De initiatiefnemer echter niet wettelijk verplicht is het advies van het bevoegd gezag over de NRD over te nemen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:
- *Tata Steel dringend te verzoeken alle adviezen over de NRD ook daadwerkelijk mee te nemen in de MER;*
- *Provinciale Staten actief te informeren over welke adviezen het bevoegd gezag heeft gedaan over de NRD en in hoeverre deze adviezen zijn opgevolgd door de initiatiefnemer.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Kelly Uiterwijk (JA21).

Motie 36 'Uitvoering adviezen over NRD', maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

Motie 38 'Ruimte voor participatie over onvermijdelijke toekomstige ontwikkelingen' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Even voor de duidelijkheid voor de nieuwe Statenleden. Dat betekent dat de motie zoals die was, motie 37, komt te vervallen en- Sorry, 36 komt te vervallen. Daar komt dus een nieuwe motie in met een nieuw nummer. Motie 38 is zojuist ingetrokken. Nee, als u een ordevoorstel heeft, dan moet u even- U steekt uw hand op en de microfoon even aanzetten, anders kan ik u niet horen. En dan geef ik u het woord. [...] U heeft het gevonden? Oké, dank u. Dus motie 38 is ingetrokken. Motie 36 wordt vervangen voor een nieuwe motie en die zal motie 39, het nummer 39, krijgen.

Zijn er nog andere partijen die moties willen wijzigen of intrekken of iets dergelijks? Zo niet, dan geef ik bij uitzondering even gedeputeerde Olthof de gelegenheid om de gewijzigde motie van commentaar te voorzien. Dat is dus de nieuwe motie 39.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, voorzitter, ik word nu boos aangekeken door mijn adviseurs, maar gelet op de aanpassingen van JA21 wil ik in ieder geval die motie, die laatste motie, die gewijzigde motie, aan de Staten laten.

De **VOORZITTER**: Aan de Staten laten. Dat betekent dus dat er eigenlijk geen advies voor of tegen ligt. U moet er zelf uit zien te komen. Mijn stem slaat over.

Over twee minuten staat motie 39 ook in iBabs en dan zullen we beginnen met de stemming. Ik heb ondertussen nu de beraadslaging over de actualiteit afgerond. We gaan dus nu naar het eind van de agenda. Dus we hebben even twee minuten schorsing, maar blijft u zitten, gaat u niet lopen, want dat gaat ook weer van de tijd af als ik u weer terug in de stoeltjes, in de bankjes, moet krijgen. Dus twee minuutjes wachten we even tot alles in iBabs staat en dan zullen we gaan stemmen.

Schorsing 23.35 tot 23.36 uur.

De **VOORZITTER**: Ik heb zojuist van de griffie vernomen dat ook motie 39 in iBabs staat. Kunnen wij overgaan tot het stemmen? Ik zie dat er geen behoefte is verder nog om langer te schorsen. Dus dan gaan wij nu over tot de stemming. Even voor alle duidelijkheid nog: het plusje is vóór de in stemming gebrachte motie; de min is tegen. Ik zal bij iedere stemming vragen of iemand een stemverklaring, aantekening of hoofdelijke stemming wenst. Dat zal ik bij iedere motie vragen. Dat betekent dat op dat moment partijen de gelegenheid hebben om een stemverklaring af te leggen of aantekening wenst te maken.

Fractiedebat over het uitgebrachte verslag en advies en gewenste vervolgstappen.

De **VOORZITTER**: De eerste motie die wij in stemming gaan brengen, is ingebracht door de Partij voor de Dieren bij agendapunt 4. Dat is de motie Toekomstig verdienmodel voor agrarische ondernemers. Dat is motie genummerd 31. Wij kunnen op dit moment 51 geldige stemmen uitbrengen. Dat betekent dat we nu motie 31 in stemming gaan brengen. Dan wil ik eerst vragen: is er iemand die een stemverklaring of aantekening wenst, of hoofdelijke stemming? Zo niet, dan open ik nu de stemming voor motie 31.

Statenlid **GIELEN** (GL): Voorzitter, mevrouw Van Wijnen is even van haar plek. Dus misschien kunnen we ofwel dat gewoon accepteren of ze komt nu aanrennen.

De **VOORZITTER**: Ik wil mevrouw Van Wijnen adviseren wel te blijven zitten, want we gaan straks gewoon door en dan mist er één stem. Maar er zijn nu 51 stemmen uitgebracht. De stemming is gesloten.

Motie 31-2023 ‘Toekomstige verdienmodel voor agrarische ondernemers’, ingediend door Partij voor de Dieren.
Motie 31-2023 is met 7 stemmen voor en 44 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: GroenLinks (één stem), Partij voor de Dieren en Volt.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik snap dat u- Maar u moet straks niet gaan klagen als het te laat wordt. Dus dan begrijpt u dat ik me daarvan distantieer.

Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).

Vervolgens zijn bij agendapunt 4.a. een aantal moties ingediend. De eerste die ingediend is, is motie 32, ingediend door Partij voor de Dieren met als titel motie Snellere sluiting Kooksgasfabriek 2 als randvoorwaarde. Is er iemand die een stemverklaring, aantekening of- Ja, mevrouw Uiterwijk van JA21.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Voorzitter, een stemverklaring. Wij stemmen vóór met dien verstande dat wij het voorwaardelijk zien als onderdeel van het proces.

De **VOORZITTER**: Ja, de heer Olthof.

De heer **OLTHOF** (PvdA): Voorzitter, ik heb een bijzondere positie dat ik nu als Statenlid formeel mag mee stemmen met dit onderwerp, met deze moties, en toch voelt het niet goed om als gedeputeerde die op dit dossier zit en zo betrokken is hierin mee te stemmen. Dus ik zal me onthouden van stemming.

De **VOORZITTER**: Dat is voor alle moties, die-

De heer **OLTHOF** (PvdA): Dat geldt voor moties.

De **VOORZITTER**: Oké. Dus dat betekent dat de heer Olthof met zijn vingers niet meer aan het apparaat mag komen, want als u zich onthoudt van stemming, dan drukt u dus niet op een knopje. Dat betekent dat er dus nu vijftig stemmen kunnen worden uitgebracht.

Nog andere mensen die een stemverklaring wensen? Mevrouw Alberts.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u wel. Hoewel wij begrijpen dat dit signaal is afgegeven en dat de actualiteit gehouden is, ga ik ervan uit dat het signaal ook goed is aangekomen bij alle betrokkenen bij het geheel. Om die reden zullen wij de moties niet steunen, behalve dan de laatste die 'oordeel Staten' heeft gekregen. Dus ik heb gelijk het hele ploegje in één moeite door meegenomen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Klein.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, wij vinden het heel belangrijk dat inderdaad gekeken gaat worden in het hele proces naar de opties om die Kooksgasfabriek eerder te sluiten, maar we hebben ook gehoord dat het momenteel niet af te dwingen is. Dus daarom zullen wij tegen deze moties stemmen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik zie verder geen handen. Dan gaan we nu de stemming openen voor motie 32. Er kunnen dus, nogmaals, vijftig stemmen worden uitgebracht. De stemming is gesloten.

Motie 32 'Snellere sluiting Kooksgasfabriek 2 als randvoorwaarde', ingediend door Partij voor de Dieren.
Motie 32 is met 7 stemmen voor, 43 stemmen tegen en één onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren en JA21.

De **VOORZITTER**: Vervolgens gaan we in stemming brengen motie 33, ingediend door Partij voor de Dieren en JA21 met als titel motie Randvoorwaarden en kaders rondom proces toekomstplan Tata Steel. Is er iemand die een stemverklaring wenst of aantekening? Hoofdelijke stemming? Zo niet, dan open ik nu de stemming voor motie 33. De stemming is gesloten.

Motie 33 'Randvoorwaarden en kaders rondom proces toekomstplan Tata Steel', ingediend door Partij voor de Dieren en JA21.
Motie 33 is met 7 stemmen voor, 43 stemmen tegen en één onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren en JA21.

De **VOORZITTER**: Gaan we naar motie 34, ingediend door Partij voor de Dieren met als titel motie Borging betekenisvolle en veilige participatie. Iemand die een stemverklaring of aantekening wenst? Hoofdelijke stemming? Zo niet, dan breng ik in stemming motie 34. Vijftig stemming binnen. De stemming is gesloten.

Motie 34 'Borging betekenisvolle en veilige participatie', ingediend door Partij voor de Dieren.

Motie 34 is met 7 stemmen voor, 43 stemmen tegen en één onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren en JA21.

De **VOORZITTER**: Kom ik bij motie 35, ingediend door JA21. Titel: Meer bekendheid voor participatiemogelijkheden. Is er iemand die een stemverklaring wenst? Aantekening? Hoofdelijke stemming? Dan open ik de stemming voor motie 35. De stemming is gesloten.

Motie 35 'Meer bekendheid voor participatiemogelijkheden', ingediend door JA21.
Motie 35 is met 8 stemmen voor, 42 stemmen tegen en één onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, JA21 en ChristenUnie.

De **VOORZITTER**: Motie 36 is vervallen. Motie 37 breng ik nu in stemming. Ingediend door JA21. De titel is Objectieve participatie op het niveau 'meedenken' garanderen. Is er iemand die een stemverklaring of aantekening wenst? Hoofdelijke stemming? Zo niet, dan open ik de stemming voor motie 37. Vijftig stemmen uitgebracht. Dus dan sluit ik de stemming.

Motie 37 'Objectieve participatie op het niveau 'meedenken' garanderen', ingediend door JA21.
Motie 37 is met 7 stemmen voor, 43 stemmen tegen en één onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren en JA21.

De **VOORZITTER**: 38 is ingetrokken. Dan breng ik als laatste in stemming motie 39, ingediend door JA21 met als titel Uitvoering adviezen over NRD. Is er iemand die een stemverklaring wenst af te geven? Een aantekening of hoofdelijke stemming? Zo niet, dan open ik nu de stemming voor motie 39. En vijftig stemmen binnen. Ik sluit de stemming.

Motie 39 'Uitvoeren adviezen over NRD', ingediend door JA21.
Motie 39 is met 16 stemmen voor, 34 stemmen tegen en één onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, JA21, Volt, CDA, SP, 50PLUS en ChristenUnie.

5. Sluiting.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, we zijn aan het eind gekomen van een lange avond. Ik ga hier dan ook de Statenvergadering sluiten. Ik wens in ieder geval de partijen die de komende tijd met elkaar het gesprek gaan voeren voor een nieuwe coalitie heel veel succes. Ik dank u. Wel thuis. Tot de volgende vergadering.

Sluiting om 23.45 uur

Strategische Statenagenda Commissie Mobiliteit en Bereikbaarheid
Voor PS 6 maart 2023

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na meest recente vergadering (cie. M&B of PS)

	2023			**Na 15-3**				**GS**	**Behandeling**
Commissie M&B	**23-01**	**20-02**	**23-02**	**Q2**	**Q3**	**Q4**	**2024**		
Commissies Algemeen									
1e Begrotingswijziging								allen	2023: 1e Begrotingswijziging 20-02 M&B, 06-03 PS
2e Begrotingswijziging								allen	2023: september
Laatste begrotingswijziging								allen	2023: Q4
Jaarstukken en Kaderbrief								allen	2023: juni-juli
Begroting								allen	2023: Q4
Mobiliteit/ Bereikbaarheid									
Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG)								Olthof	Q1 2024 Vaststelling NIKG in commissie Mobiliteit / PS
Bijpraatmoment Rocov-NH (Regionaal Overleg Consumentenbelangen Openbaar Vervoer NH)								Olthof	Halfjaarlijks bijpraatmoment over recente ontwikkelingen. Het is gebruikelijk dat Rocov de commissie 2 x (soms 1 x) per jaar informeert. Na verkiezingen 15 maart 2023: sept.-okt.
Perspectief Mobiliteit (v/h Agenda Mobiliteit) / Werkagenda Mobiliteit								Olthof	*Perspectief Mobiliteit* is de nieuwe titel van Agenda Mobiliteit. 20-02-2023 Werkagenda Mobiliteit Kop van Noord-Holland 2022-2024 (B-ag.)
Verbinding A8-A9 / Landschapsplan								Olthof	Juni 2019: Dit onderwerp maakt deel uit van het coalitieakkoord “Duurzaam doorpakken” 20-02-2023 cie. M&B Advies ICOMOS aan UNESCO Landschapsplan Stelling van Amsterdam / Verbinding A8-A9 (C-stuk) Zomer 2023 Definitief advies van UNESCO
Bereikbaarheid Haarlemmermeer-Bollenstreek								Olthof	Juni 2019: dit onderwerp staat in het coalitieakkoord “duurzaam doorpakken”: Netwerkstudie Haarlemmermeer PNH start samen met Haarlemmermeer (penvoerder) en Vervoerregio Amsterdam een Netwerkstudie Haarlemmermeer 2040 (zie brief 1440252/1440261 van 24-06-2020, C-agenda alle commissies aug. 2020). *Bennebroekerweg* Het project Opwaarderen Nieuwe Bennebroekerweg is onderdeel van de adaptieve Agenda mobiliteit Haarlemmermeer 2040 (C-agenda M&B 01-12-2022) *HOV Noordwijk Schiphol* Op dit moment wordt de volgende planning gehanteerd tot realisatie: Overeenkomst HOV-busbaan (zie brief C-agenda M&B 12-09-2022) Start PIP procedure (najaar 2022) Definitief PIP (najaar 2023) Start aanbesteding (voorjaar 2024) Realisatie (2025)
Broek in Waterland								Olthof	23-02-2023 Resultaten vervolgstudie mogelijke (onder)doorgang N247, Broek in Waterland (B-stuk) Na verkiezingen: besluit in PS
N247-16, Bereikbaarheid Waterland								Olthof	23-02-2023 cie. M&B Vervolg N247, bereikbaarheid Waterland (B-stuk)
Bereikbaarheid kust Zuid-Kennemerland								Olthof	Verwachting Q3 2023 (B- of C-stuk): Regionale samenwerkingsagenda mobiliteit Z-Kennemerland IJmond actualisatie ’23
Houtribdijk								Olthof	RWS beheert de Houtribdijk, IJsselmeer en het Markermeer. PNH gaat over het Natura 2000 beleid van het Markermeer.
iDienst VMAAS (Verkeersmanagement as a Service)								Olthof	MAAS/IDiensten, eerder Verkeersmanagement as a Service genoemd. (Samenhang met andere onderwerpen zoals smart mobility en toekomst bediening kunstwerken.)
Smart Mobility								Olthof	Er wordt jaarlijks gerapporteerd over de activiteiten in het Uitvoeringsprogramma. 20-02-2023 Stand van zaken Focus Smart Mobility (B-agenda)
Gebiedscontracten								Olthof	
OV Toekomstbeeld								Olthof	Er is een start gemaakt met het opstellen van een Ketenaanpak Noord-Holland.

Strategische Statenagenda Commissie Mobiliteit en Bereikbaarheid
Voor PS 6 maart 2023

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na meest recente vergadering (cie. M&B of PS)

	2023			**Na 15-3**				**GS**	**Behandeling**
Commissie M&B	**23-01**	**20-02**	**23-02**	**Q2**	**Q3**	**Q4**	**2024**		
OV jaarverslag OV-concessies OV-concessie Gooi en Vechtstreek									Dit is een vertaling van de opdracht om een OV-visie te maken: Beleidsmatig is namelijk met alle partners het Regionaal OV toekomstbeeld opgesteld. Hierin is feitelijk een visie voor heel NH geschetst (stip aan de horizon). Het ontbreekt nu aan een aanpak voor de komende jaren en de rol van PNH hierin. In de ketenaanpak worden alle OV gerelateerde werkzaamheden met elkaar in verband gebracht en met andere beleidsvelden/programma's, zoals OV-knooppunten/Samen Bouwen aan Bereikbaarheid en de Verstedelijkingsstrategie. 23-01-2023 Aanpassingen concessies en aangaan fin. overeenkomsten ZE-materieel n.a.v. Transitieplan OV NH (B-ag.) 23-01-2023 cie. M&B jaarverslag OV 2021 (C-stuk) 20-02-2023 Publieke ambitie OV (B-agenda) 20-02-2023 Uitvoeringsregeling subsidie buurtbusprojecten NH 2023 (C-stuk) 20-02-2023 Vervangen buurtbussen Noord-Holland Noord (C-stuk)
Fiets								Olthof	Binnen de iNHi nemen we fietsveiligheid mee in de beoordeling van onze wegen. In 2021 lanceren wij een vernieuwde en met de (door-)fietsopgave samengevoegde uitvoeringsregeling Kleine Infrastructuur met hoge subsidiepercentages voor investeringen in fietsveiligheid (70%) en doorfietsroutes (80%). Vooralsnog zijn er voor de Spitspont Velsen geen nieuwe afspraken nodig. Wij houden de ontwikkelingen in de gaten. *Proces Nationaal Toekomstbeeld Fiets, Regionaal Toekomstbeeld Fiets en de oplegger Actieve Mobiliteit* De besluitvorming over het Nationaal en het Regionaal Toekomstbeeld zal in november 2021 op het BO MIRT plaatsvinden. De eerste fase voor het Nationaal Toekomstbeeld fiets (NTF) is een Nationale Contourenschets van het NTF. Onze input hiervoor zal geleverd worden via een Regionale Contourenschets voor Noord-Holland, VRA en Flevoland. 23-01-2023 Voordracht onderzoeksrapport Fietsbeleid Randstedelijke Rekenkamer incl. bestuurlijke reactie (06-02 in PS) 20-02-2023 Voortgang Actieagenda Actieve Mobiliteit (B-agenda)
N241 - AC de Graafweg								Olthof	19 september 2019: Provinciale Staten heeft het Provinciaal Inpassingsplan (PIP) definitief vastgesteld op 4 maart 2019. Er lopen 13 beroepszaken tegen het PIP, w.o. één van gem Opmeer. GS heeft 14-5-2019 het Landschappelijk Inpassingsplan(LIP) vastgesteld.
PIP vernieuwing en verbreding Cruquiusbrug								Olthof	
Programma centrale bediening kunstwerken								Olthof	
Herstel bruggen Krommenie								Olthof	
Leeghwaterbrug								Olthof	
Agenda slimme en schone logistiek								Olthof	De provincie heeft een agenda slimme en schone logistiek opgesteld om de provinciale inzet betreffende het goederenvervoer verder vorm te geven. Q2 2023 regionale uitvoeringsagenda stadslogistiek
Goederenvervoer over water En Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) / Duurzame Mobiliteit								Olthof	Goederenvervoer over water: Op 4 februari 2020 hebben wij kennis genomen van het rapport 'Vervolgonderzoek goederenvervoer over water, provincie Noord-Holland'. We gaan aan de slag met de aanbevelingen uit het onderzoek en werken dit de komende periode uit in beleidsvoorstellen. Het genoemde onderzoek wordt als input gebruikt voor de totstandkoming van het Regionaal Mobiliteitsplan (RMP). De provincie Noord-Holland en de provincie Flevoland werken samen met gemeenten en andere relevante partijen de afspraken uit het Klimaatakkoord uit via het RMP.
Onderzoeken doortrekken NZ-lijn Zaanstad/Purmerend en Schiphol/Hoofddorp								Olthof	*Onderzoek doortrekken NZ-lijn Zaanstad/Purmerend:* Samen met onze partners VRA, gemeente Amsterdam, Zaanstad en Purmerend zijn we gestart met het uitvoeren van een probleemanalyse naar de HOV capaciteit tot en met 2040 op de ZaanIJ-corridor en de verbinding Amsterdam-Purmerend. In het onderzoek is gekeken naar de Ruimtelijke ontwikkelingen in Amsterdam-Noord en Zaanstad, ook in

Strategische Statenagenda Commissie Mobiliteit en Bereikbaarheid
Voor PS 6 maart 2023

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na meest recente vergadering (cie. M&B of PS)

	2023			Na 15-3				GS	Behandeling
Commissie M&B	**23-01**	**20-02**	**23-02**	**Q2**	**Q3**	**Q4**	**2024**		
									samenhang met Haven-Stad. De probleemanalyse is de eerste fase in het onderzoek naar het doortrekken van de noord-zuidlijn richting Zaanstad en Purmerend en het project loopt richting zijn einde. Naar planning worden de resultaten in Q1 2021 vastgesteld en verwachten wij PS in een gezamenlijke informatiebijeenkomst met raadsleden te informeren over de resultaten. 22-03-2021: rapport in cie. M&B ter bespreking (B-agenda) In de volgende fase wordt onderzocht welke oplossingsrichting het meest geschikt is om de reizigersgroei op de corridors op te vangen. Het is de intentie om het onderzoek uit te voeren onder het programma SBaB. *Doortrekken NZ-lijn naar Schiphol/Hoofddorp:* Onze belangrijkste prioriteit in het Regionaal OV Toekomstbeeld 2040 (ROVT) is deze doortrekking. Het ROVT is aangeboden aan de Minister van I&W in het BO MIRT 2019. Een nationale alliantie van zeven partijen, waaronder de provincie Noord-Holland, heeft in november 2020 een bod neergelegd bij het Rijk met het voornemen om gezamenlijk circa € 1 miljard bij te dragen ten behoeve van het doortrekken van de NZ-lijn en het sluiten van de ringlijn Amsterdam. In het BO MIRT 2020 is vervolgens geconstateerd dat er nu geen middelen beschikbaar zijn voor het starten van een MIRT-verkenning. De afspraak is gemaakt om in het project ZWASH (Zuidwestcorridor Amsterdam/Schiphol/ Hoofddorp) gezamenlijk door te gaan met de verdere uitwerking van een integrale ontwikkelstrategie, waarin de ruimtelijke economische ontwikkelingen inclusief versnelling woningbouw en de ontwikkelingen omtrent luchtvaart en internationaal treinverkeer aansluiten op de bereikbaarheidsmaatregelen in openbaar vervoer, weg en fiets. In het BO MIRT 2021 moet dan een besluit worden genomen. Dit project is één van de onderdelen van het Rijk/Regio programma Samen Bouwen aan bereikbaarheid (SBAB). Voor beide onderzoeken zal aan PS worden gevraagd hoe zij hierbij betrokken willen worden.
Verdubbeling spoor Alkmaar-Den Helder								Olthof	Met de regio is gesproken over de ontwikkeling van deze spoorverbinding in het samenwerkingsprogramma De Kop Werkt! Er ligt een niet-gepubliceerd rapport, waarin gekeken is naar een aantal mogelijkheden (andere spoorproducten). De regio wil echter vooral vasthouden aan wat ze nu hebben, namelijk een IC, en van daaruit verder (een verdubbeling, die zo'n 400 mln. euro kost). 21-03-2022 Voortgang Regionale Ontwikkelagenda Noord-Holland (C-agenda) De provincie Noord-Holland werkt samen met gemeenten, NS en ProRail aan regionale actieprogramma's voor een aantal spoorcorridors. Deze actieprogramma's vormen samen de Regionale Ontwikkelagenda Noord-Holland. Het doel van de Regionale Ontwikkelagenda is de ontwikkelingen rondom OV-knooppunten, bijvoorbeeld op het gebied van verstedelijking en het openbaar vervoer, in samenhang te bekijken en te versterken.
Oplossen knelpunten Den Helder								Olthof/ Kocken	Binnen het samenwerkingsverband De Kop Werkt! Is onderzoek gedaan naar verkeers-/mobiliteitsmanagement maatregelen om de verkeersstromen te spreiden/reguleren. Ook is nader onderzoek gedaan naar meer grootschalige infrastructurele oplossingen. Zoals een nieuwe brug ter hoogte van de Ravelijnweg en het verplaatsen van de Moormanbrug. Deze maatregelen zullen in samenhang met de ontwikkeling van het maritiem cluster verder worden uitgewerkt en beoordeeld.
Koopvaardersschutsluis Den Helder								Olthof	
Herallocatie Investeringspakket Bereikbaarheid Regio Alkmaar / haven Boekelermeer								Olthof	
Infrastructuur									

Strategische Statenagenda Commissie Mobiliteit en Bereikbaarheid
Voor PS 6 maart 2023

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na meest recente vergadering (cie. M&B of PS)

	2023			Na 15-3				GS	Behandeling
Commissie M&B	**23-01**	**20-02**	**23-02**	**Q2**	**Q3**	**Q4**	**2024**		
Integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI)								Olthof	2023 e.v.: 1 cie.verg. eerder dan behandeling EBW en Begroting: technische briefing “Projecten iMPI” 23-01-2023 Halfjaarlijkse technische briefing “Projecten iMPI” 20-02-2023 Actualisatie iMPI, 06-03-2023 in PS
investeringsstrategie Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi)								Olthof	De investeringsstategie Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) heeft raakvlakken met NLG (biodiversiteit) en RWK (wonen/bereikbaarheid/ruimte). Het ‘instrument’ iNHi wordt voor het eerst toegepast als uitwerking van het nieuwe coalitieakkoord (2023). Daarna zal de toegepaste iNHi (de ‘iNHi 2023-2027’) het formele traject doorlopen van met uiteindelijke vaststelling in PS rond Q1-2024. Na vaststelling kunnen de resultaten geborgd worden in het iMPI en vergelijkbare programma’s. 20-02-2023 cie. M&B iNHi (B-agenda) – Aanpak en Monitor investeringsstrategie Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) 2024: Vaststellen iNHi
BO MIRT								Olthof	23-01-2023 Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (BO MIRT 2022) (B-ag)
Verandering Onteigeningsprocedure								Rommel (Grond)	Omdat de Omgevingswet opnieuw is uitgesteld wordt de technische briefing ‘verandering Onteigeningsprocedure’ voor de commissies NLG (trekkende commissie) en M&B (Infrastructuur) vooralsnog verplaatst naar …….
Luchtvaart (incl. Schiphol)									
Luchtvaart								Olthof	Zoals in het coalitieakkoord al is aangegeven, is het Rijk bevoegd gezag ten aanzien van Schiphol*. Daarmee is het overleg op nationaal niveau richtinggevend. Inzet vanuit het kabinet is dat de luchtvaart stiller en duurzamer wordt, waarbij veiligheid steeds voorop staat. De Bestuurlijke Regie Schiphol – het samenwerkingsverband van provincies en gemeenten die binnen het werkingsgebied van Schiphol (48 Leden) heeft een zienswijze voorbereid op de concept-luchtvaartnota 2020-2050. De cie. M&B heeft 22-06-2020 de BRS zienswijze op de Luchtvaartnota besproken. (B-ag.) *De provincie is ten aanzien van de regionale luchtvaart wél bevoegd gezag. Na verkiezingen 15 maart 2023: BOT-overleg luchtvaart
NZKG en (Zee)havens									
Visie Noordzeekanaalgebied en havencomplexen realiseren								Kocken	De Noord-Hollandse zeehavens staan voor grote maatschappelijke uitdagingen. In de komende jaren wordt de transitie gemaakt van fossiele energie naar duurzame bronnen. Dit is nodig om de klimaatdoelstellingen te behalen, de kwaliteit van de leefomgeving in de havengebieden te verbeteren en om als zeehavens ook in de nabije toekomst economisch competitief te zijn. En juist dankzij de reeds aanwezige energie-infrastructuur en het feit dat de havengebieden de aanlandingspunten zijn voor de windparken op zee zijn er volop kansen. Ook voor het op industriële schaal toepassen van circulaire economie zijn de havengebieden goed gesitueerd. Maar net als bij de energietransitie is hier zowel fysieke ruimte als milieuruimte nodig is. Naast deze opgaven dienen maatregelen genomen te worden om ook in de toekomst klimaatbestendig en waterrobuust te zijn en is het uitgangspunt dat de waardevolle landschappen rondom te zeehavens behouden dienen te blijven. Tot slot speelt het Noorzeekanaalgebied een rol om een deel van de aanzienlijke woningbouwopgave in de Metropoolregio Amsterdam te accommoderen en is er in Den Helder behoefte aan extra kaderuimte voor de Koninklijke Marine. Het moge duidelijk zijn dat de ruimtedruk in beide gebieden groot is. Het leggen van deze ruimtelijke puzzel nemen we samen met onze partners ter hand. Binnen de Nationale Omgevingsvisie is het Noordzeekanaalgebied aangewezen als gebied om nader uit te werken (NOVI-NZKG). Wij werken dit verder in met onze partners in het Bestuursplatform NZKG in samenwerking met het Rijk. Doel is om tot regionale afspraken te komen over de volgordelijkheid waarin maatschappelijke opgaven gerealiseerd kunnen worden in het NZKG en hiertoe ondersteunende afspraken te maken met het Rijk. Verwachting is dat dit product in najaar 2023 wordt opgeleverd in het Bestuursplatform NZKG. Daarnaast zijn we rondom de haven van Den Helder in gesprek over de visie op het Maritiem Cluster Den Helder. Het kader waarbinnen we opereren in beide samenwerkingsverbanden willen we graag nader aanscherpen. Op 19 december 2022 is de havennota vastgesteld in PS.

Strategische Agenda Commissie Ruimte Wonen en Klimaat
Voor RWK 2023

Beeldvorming (Fase 1) / ter kennisname (C-agenda)
Oordeelsvorming (Fase 2) / ter bespreking in commissie (B-agenda)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3) / voorbereiding in commissie (A-agenda)

			GS	Opmerkingen
Commissie RWK	13-02	2023		*Vetgedrukte teksten zijn de laatste toevoegingen / updates op de Strategische agenda voor de commissie RWK*
Algemeen				
Begrotingswijziging			Allen	
Jaarstukken en Kaderbrief			Allen	
Begroting			Allen	
Ruimte & Wonen				
Voortgangsrapportage woonagenda			Loggen	N.a.v. toezegging in cie. RWK 10-02-2020: Mogelijk rondom P&C cyclus met de commissie de voortgang van de Noord-Hollandse woonopgave bespreken (2x per jaar op de B-agenda).
Locaties spoedzoekers				
Wijziging werkingsgebieden & bijlagen OV NH2020 en OV NH2022 ronde 2023-I (bespreking eindconcept)			Loggen	Juni 2023
Tweede herziening OV NH2022 (bespreking ontwerp) (en			Loggen	Juni 2023

Strategische Agenda Commissie Ruimte Wonen en Klimaat
Voor RWK 2023

Beeldvorming (Fase 1) / ter kennisname (C-agenda)
Oordeelsvorming (Fase 2) / ter bespreking in commissie (B-agenda)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3) / voorbereiding in commissie (A-agenda)

			GS	Opmerkingen
Commissie RWK	**13-02**	**2023**		*Vetgedrukte teksten zijn de laatste toevoegingen / updates op de Strategische agenda voor de commissie RWK*
eventueel bij verder uitstel Owderde herziening OV NH2020)				
Provinciaal Ruimtelijk voorstel, i.h.b. NH noord			Loggen	PM (Q2 2023)
Ontwikkelperspectieven NZKG en Schiphol (en Groene Hart)			Loggen	PM (Q2 2023)
Ruimtelijk arrangement			Loggen	PM (Q3 / Q4 2023)
Rapport "Locatieanalyse naar middelgrote locaties voor de huisvesting van buitenlandse werknemers, Provincie Noord Holland en gemeenten Den Helder, Hollands Kroon, Schagen"			Loggen	

Strategische Agenda Commissie Ruimte Wonen en Klimaat
Voor RWK 2023

Beeldvorming (Fase 1) / ter kennisname (C-agenda)
Oordeelsvorming (Fase 2) / ter bespreking in commissie (B-agenda)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3) / voorbereiding in commissie (A-agenda)

			GS	Opmerkingen
Commissie RWK	**13-02**	**2023**		*Vetgedrukte teksten zijn de laatste toevoegingen / updates op de Strategische agenda voor de commissie RWK*
Monitor OV-knooppunten			Loggen	Jaarlijks t.k.n. op c-agenda
Kustvisie			Loggen	Kustvisie wordt het tweede kwartaal van 2023 verwacht als a-stuk
Voortgang bouwambassadeur (C-stuk)			Loggen	Komt jaarlijks terug.
Omgevingsverordening				
Klimaat & Energie				
RES 2.0			Stigter	Er komt een voortgangsmonitor voor de RES medio zomer 2022, na de gemeenteraadsverkiezingen 2022, deze wordt na de zomer ter kennisname naar PS verstuurd. Hierna, in het voorjaar van 2022, wordt een voortgangsrapportage opgesteld met daarin uitgangspunten voor de verdere uitvoering van de RES 1.0 als opmaat naar herijking/RES 2.0. Indien deze voortgangsrapportage aanleiding geeft tot het bijstellen van de kaders van de RES 1.0 wordt hierover een voordracht voorbereid. Zo niet, dan ligt de voortgangsrapportage ter bespreking voor in de commissie. De RES 2.0 wordt voor het zomerreces van 2023 vastgesteld.

Strategische Statenagenda Commissie Economie Financiën en Bestuur
2023

Beeldvorming (Fase 1) / ter kennisname (C-agenda)
Oordeelsvorming (Fase 2) / ter bespreking in commissie (B-agenda)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3) / voorbereiding in commissie (A-agenda)

	2023		2023	GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen t.a.v. de voorbereiding
Commissie EFB	**23-1**	**20-2**				**Roodgedrukte teksten** *zijn de laatste toevoegingen / updates op de Strategische agenda voor de commissie EFB*
Algemeen						
1e begrotingswijziging 2023				Allen		2023: Cie EFB: 13 februari 2023 PS: 20 februari 2023
Jaarstukken				Allen		
Kaderbrief 2024				Allen		
Financiën, Cultuur en Erfgoed	**23-1**	**20-2**	**2023**			
Kostendekkendheid Milieuleges Omgevingswet				Kocken		Wordt in IPO verband besproken: hoe richten we dit in. Moet voor 1/1/2023 op orde zijn. Met commissie bespreken in Q3/ Q4 2022 afhankelijk van invoering Omgevingswet. Richting invoering omgevingswet is hier duidelijkheid over nodig. En komt er een stuk naar PS.
Nazorg stortplaatsen .				Kocken		Cie EFB 17-1-2022: Gedeputeerde Pels gaat onderzoeken wat 'eeuwigdurende nazorg' betekent, hoe deze door de provincie kan worden afgehecht en op welke wijze hieraan kan worden voldaan. Rekenrentes: De verwachting is dat er in het **tweede kwartaal van 2023** voldoende duidelijkheid is over de gevolgen van het rekenrenterapport. Op dat moment zal de ALM studie opnieuw opgestart worden. Met de uitkomsten van de ALM studie zullen de effecten op de doelvermogens zichtbaar worden en worden de scenario's opgesteld om de verhoging qua risico's en termijnen voor exploitanten alsmede de provincie afgewogen kunnen worden in GS. Op basis hiervan kunnen GS een keuze maken ten aanzien van de rekenrente en de te hanteren scenario's om de effecten te dempen.
Actualisatie Cultuurnota				Kocken		Op 13-12-2021 heeft PS de Beleidskader erfgoed en cultuur 2022 vastgesteld. Hierbij zijn 2 moties aangenomen: M237-2021: inspiratie her- en bijbestemmingen M239-2021: inbreng van de makers bij cultuurbeleid (voor de zomer 2022 worden PS geïnformeerd over de Stvz) Zie ook brief GS C-agenda EFB inz. verlenging bestuurlijk kader Cultuur en onderwijs. Bij behandeling cultuurnota in EFB van 29 november is aangegeven: Beperkte ambtelijke capaciteit gemeenten erfgoed: De risico's van de beperkte ambtelijke capaciteit bij gemeenten, zeker voor erfgoed, zijn bekend. Mw. Pels zegt toe dit mee te nemen naar de MRA en het cultuurprofiel NHN en de stand van zaken na een jaar te melden aan PS Cultuureducatie:

Strategische Statenagenda Commissie Economie Financiën en Bestuur
2023

Beeldvorming (Fase 1) / ter kennisname (C-agenda)
Oordeelsvorming (Fase 2) / ter bespreking in commissie (B-agenda)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3) / voorbereiding in commissie (A-agenda)

						Voorgesteld wordt om eerst af te wachten wat in het regeerakkoord beschikbaar komt voor cultuureducatie. Het is jammer dat elke coalitieperiode opnieuw moet worden beoordeeld of incidenteel geld beschikbaar moet worden gesteld voor cultuureducatie omdat telkens de inzet van het Rijk moet worden afgewacht. Dat doet geen recht aan het belang van cultuureducatie. Zodra bekend is wat het nieuwe kabinet gaat doen met cultuureducatie, dan komen GS terug bij PS. Vouchers voor onderwijs: Het gebruik van vouchers voor het onderwijs wordt meegenomen bij de uitwerking van de derde tranche van het herstelfonds Stolpen: Na een jaar zal mw. Pels een terugkoppeling geven over de voortgang van het beleid voor stolpen, dan zijn de gesprekken met gemeenten gevoerd en is de waarderingskaart onder de aandacht gebracht van eigenaren
Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop	23-1	20-2	**2023**			
Voortgang Social Return				Kocken		Zie ook brief C-agenda EFB 29-11-2021 Social Return Statushouders. Voortgang: 1e kwartaal 2020 (zie c-agenda EFB 31-8-2020) Voortgang 2021: 'Social return in één oogopslag 2021 met daarin de voortgang vanaf januari 2015 tot mei 2021 (C-agenda EFB 6-9-2021); Eerste kwartaal 2022: voortgang social return in 1 opslag Herijking social return 1e kwartaal 2023
Circulaire economie en PDNH Per 1-1-2021 van M&B naar EFB	23-1	20-2	**2023**			
Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (Zaal)	23-1	**20-2**	**2023**			
Voortgang Pallas project				Zaal		29-11-2021 is uitstel terugbetaling lening besproken. In Q1 2023 wordt de toekomst van Pallas besproken en kan een besluit worden genomen (na het besluit van het Rijk). De speciaal gezant zal voor de commissie uitgenodigd worden. Bespreking in EFB zal naar alle waarschijnlijkheid op 5/12/2022 plaatsvinden; vooraf technische briefing
Jaarprogramma van De Kop Werkt! (wensen en bedenkingen').				Zaal		Jaarrapportage 2021 staat op C-agenda EFB 9 mei 2022 Samenwerking is per 1-1-2022 beëindigd. GS laten onderzoeken of de investeringen uit het programma hebben bijgedragen aan een toekomstbestendige regio waar het goed wonen, werken en recreëren is. (onderzoek naar naar economische en maatschappelijke effecten van het programma De Kop Werkt!) Bij de start van het programma is een nulmeting uitgevoerd waaraan de effecten zullen worden gemeten. Naast het meten van de economische en maatschappelijke effecten is ook de governance van het programma geëvalueerd. De rapportages zullen na de zomer 2022 aan PS worden gezonden.

Strategische Statenagenda Commissie Economie Financiën en Bestuur
2023

Beeldvorming (Fase 1) / ter kennisname (C-agenda)
Oordeelsvorming (Fase 2) / ter bespreking in commissie (B-agenda)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3) / voorbereiding in commissie (A-agenda)

						De Halfjaarrapportage 2021 van het programma 'De Kop Werkt! staat op C-agenda EFB 17-1-2022 FB 20-1-2020: programma loopt af: hr. Van der Hoek zegt toe dat het onderwerp terugkomt op de agenda van de commissie na afronding van de effectrapportage (maatschappelijke en economische effecten) en de evaluatie van het ambitiedocument en evaluatie governance. 29/6: Zie ook brief C-agenda EFB 31/8 inz. jaarrapportage 2019 en verlengen programma. De effectrapportage (maatschappelijke en economische effecten) en de evaluatie van het ambitiedocument en evaluatie governance komen nog terug op de agenda. Aan de evaluatie van het ambitiedocument en evaluatie governance wordt nu gewerkt. De effectrapportage wordt circa 1 jaar uitgesteld. In 2021 worden dit allemaal te samen aan de Cie aangeboden 2e tranche jaarprogramma 2020 is op 18 januari in cie EFB behandeld. Jaarrapportage 2020 staat op c-agenda EFB 14-6-2021
Sponsoring				Zaal		In 2022 vindt een evaluatie van de doelstellingen en de resultaten plaats. Zie ook c-agenda EFB 22-4-2021: Brief GS aan PS inz. verruimde uitgangspunten evenementensponsoring 2021-2022 In oktober 2019 zijn de uitgangspunten in de commissie besproken en in november 2019 heeft GS het definitieve sponsorbeleid 2020-2023 vastgesteld. PS zullen jaarlijks een voortgangsrapportage ontvangen over de duurzaamheidsmaatregelen die de gesponsorde evenementen invoeren. 18 Januari 2021 is de Voortgangsbrief dierenwelzijn gesponsorde evenementen 2020 op B-agenda EFB.
Datacenterstrategie				Zaal		Definitieve versie in EFB van 17-1-2022 en PS van 31-1-2022 Na een jaar zal de strategie geëvalueerd worden (februari 2023) BOT overleg heeft plaatsgevonden op 10 mei 2021 Eerste contouren 6 september 2021 in cie EFB Voordracht Datacenterstrategie op 17/1/2022 in EFB behandeld en op 31/1/2022 geamendeerd vastgesteld in PS (A1-2022/tegengaan lichtoverlast) Aangenomen moties: M9-2022 Hyperscales M10-2022 Zorgen om hyperscales M13-2022 Restwarmte
MRA termijnagenda						Staf CDK z.s.m. (liefst nog voor de Kerst) GS 24 januari Commissie EFB 20 februari 2023 (PS plenair) 6 maart 2023 Algemene Vergadering MRA: 24 maart 2023
Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie	**23-1**	**20-2**	**2023**			

Strategische Statenagenda Commissie Economie Financiën en Bestuur
2023

Beeldvorming (Fase 1) / ter kennisname (C-agenda)
Oordeelsvorming (Fase 2) / ter bespreking in commissie (B-agenda)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3) / voorbereiding in commissie (A-agenda)

Concerncontrol, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (CdK)						
1e begrotingswijziging Randstedelijke Rekenkamer voor zienswijze 2023				CdK/PS		Februari 2023
Begroting Randstedelijke Rekenkamer 2022				CdK/PS		April 2022
Statenvoordracht - Wensen en bedenkingen bij subsidievaststelling fractiebijdragen n.a.v. Rapport van bevindingen 2020-2021				CdK		EFB 20 februari 2023 en PS 6-3-2023
MRA versterkte samenwerking				CdK		Samenwerkingsvoorstellen tussen GS en PS hebben besproken in EFB 14-2-2022 en motie 52-2021 (governance MRA) afgedaan. Samenwerkingsafspraken zijn op 15/11/2021 in PS vastgesteld.
MRA AV vergadering (Olthoff)	**23-1**	**20-2**	**2023**			
Agenda's AV en Raadtafel MRA						
IPO, ICT en Data en Subsidies algemeen (Stigter)	**23-1**	**20-2**	**2023**			
Kaderbrief 2023/IPO begroting 2023				Stigter		Kaderbrief 2023 van het IPO 9mei 2022 Begroting IPO 2023: oktober 2022
Datastrategie				Stigter		In 2022 (sept) zal er een voortgangsrapportage komen en in 2023 een evaluatie en een geactualiseerde datatstrategie. 31-8-2020: technische briefing datastrategie. Voortgangsrapportage heeft op de B-agenda van EFB 30 november gestaan. Geactualiseerde datastrategie 14 juni in cie behandeld en op 28/6 door PS vastgesteld.

Strategische Statenagenda Natuur, Landbouw en Gezondheid februari 2023

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na meest recente vergadering (cie. NLG of PS)

	2021				2022					2022		2023	GS	Behandeling
	30-08	20-09	25-10	22-11	10-01	07-02	14-03	11-04	13-06	Q3	Q4	Q1		
Technische briefing: Algemeen ZZS en Vermijdings- en Reductieprogramma Tata Steel.Algemeen														
1e Begrotingswijziging													allen	2022: 07-02 NLG (A-agenda), 07-03 PS
2e Begrotingswijziging													allen	2021: 20-09 NLG, 11-10 PS 2022: 05-09 NLG, 19-09 PS
Laatste begrotingswijziging													allen	2021: 22-11 NLG, 13-12 PS 2022: 28-11 NLG, 09-12 PS
Jaarstukken en Kaderbrief													allen	2022: 13-06 NLG (A-agenda), 04-07 PS
Begroting													allen	2021: 25-10 NLG (A-agenda), 08-11 PS 2022: 24-10 NLG (A-agenda), 14-11 PS
Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu														
Interbestuurlijk toezicht (VTH-taken) en omgevingsdiensten algemeen													Olthof	15-03-2021 VTH taken/Ruimte: C- naar B-verzoek (SP) inz. datacenters Hollands Kroon (zie ag.pnt. 17d), met uitnodiging van cie. RWK) 04-10-2021 werkbezoek omgevingsdienst NZKG - Tata Steel 10-1-2022: GS heeft met de commissie afgesproken dat de commissie elke twee maanden een update ontvangt over de VTH taken i.p.v. elke maand. Daarnaast geldt natuurlijk wel de actieve informatieplicht voor GS bij relevante ontwikkelingen (was voorheen maandelijks een VTH-brief). 16-1-2023: De Overeenkomsten en uitvoeringsprogramma's 2023 omgevingsdiensten. *Planning:* *Jaarlijkse bestuursrapportages van de afzonderlijke omgevingsdiensten vind u terug op de C-agenda. GS informeert PS over de uitvoering bij alle 4 de OD's via het Jaarverslag VTH.* *Jaarlijks ontvangt de commissie via GS van elke van de4 OD's de kadernota (voorjaar), jaarstukken en resultaatbestemming voorgaande jaar en begroting voor het volgende jaar (rondom de zomer) en indien aan de orde begrotingswijziging lopende jaar. P&C stukken komen op de A-agenda met een voordracht om eventueel een zienswijze uit te brengen.*
Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG)													Olthof	13-06-2022 Jaarstukken en resultaatbestemming 2021, Begrotingswijziging 2022, Kadernota en begroting 2023 in cie. NLG (A-agenda), 04-07-2022 PS 7-02-2022 Wijziging gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst NZKG A-stuk Voordracht
Omgevingsdienst IJmond (ODIJ)													Olthof	22-11-2021 Zienswijze PS op de 1ste begrotingswijziging 2022 13-06-2022 Jaarstukken en resultaatbestemming 2021, Begrotingswijziging 2022, Kadernota en begroting 2023 in cie. NLG (A-agenda), 04-07-2022 PS
Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN)													Stigter	22-11-2021 Zienswijze PS op de 1ste begrotingswijziging 2022 07-02-2022 Zienswijze Kadernota 2023 OD NHN (A-agenda), 07-03-2022 in PS 13-06-2022 Jaarstukken en resultaatbestemming 2021, begroting 2023 in cie. NLG (A-agenda), 04-07-2022 PS
Omgevingsdienst Flevoland en Gooi & Vechtstreek (OFGV)													Stigter	20-09-2021 Resultaatbestemming 2020 (A-agenda), 11-10 in PS 13-06-2022 Jaarstukken 2021, Begrotingswijziging 2022, Kadernota en begroting 2023 in cie. NLG (A-agenda), 04-07-2022 in PS 05-09-2022 Resultaatbestemming 2021 (A-agenda), 19-09-2022 in PS 24-10-2022 Resultaatbestemming 2021, 3e begrotingswijzing ivm uittreding Weesp, 14-11-2022

Strategische Statenagenda Natuur, Landbouw en Gezondheid februari 2023

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na meest recente vergadering (cie. NLG of PS)

	2021				**2022**					**2022**		**2023**	**GS**	**Behandeling**
	~~30-08~~	~~20-09~~	~~25-10~~	~~22-11~~	~~10-01~~	~~07-02~~	~~14-03~~	~~11-04~~	~~13-06~~	~~Q3~~	~~Q4~~	~~Q1~~		in PS
Programma gezonde leefomgeving -Geur -Geluid -Stiltegebieden -Luchtmeetnet IJmond - varend ontgassen													Olthof	Met dit programma wordt invulling gegeven uit de ambities uit het coalitieakkoord om de kwaliteit van de fysieke leefomgeving te verbeteren door middel van een programmatische aanpak. Het Programma Gezonde Leefomgeving geldt als een vrijwillig programma onder de Omgevingswet. Het Programma Gezonde Leefomgeving is behandeld tijdens de commissie NLG van 22 juni 2020. Daarbij heeft de commissie aangegeven de bij het programma behorende uitvoeringsregeling apart te willen bespreken. De concept-uitvoeringsregeling van het Programma Gezonde Leefomgeving komt op de B-agenda van de commissie NLG van 21 september 2020. 22-06-2020 Programma Gezonde Leefomgeving (van C- naar B-agenda) 21-09-2020 Uitvoeringsregeling Gezonde Leefomgeving (B-agenda) 30-08-2021 Technische briefing gezonde leefomgeving 07-02-2022 Beleidsregel stilliggend ontgassen c-brief 10-01-2022 convenant e-noses (c-brief) 14-3-22 Vaststellen Uitvoeringsregeling subsidie Gezonde Leefomgeving Industrie Noord-Holland 2022 (c-brief)
Programma Tata Steel 2020-2050													Olthof	25-06-2020 Commissiebijeenkomst over concept-programma Tata Steel 2020-2050 Samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond 24-08-2020 Onderzoek ultrafijn stof IJmond (B-agenda) 11-01-2021 Technische briefing Programma Tata Steel 2020-2050 en Uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020 – 2022 14-01-2021 Programma Tata Steel 2020 - 2050 Samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond (B-agenda) 27-01-2021 Presentatie Randstedelijke Rekenkamer Eindrapport “stof tot nadenken” 11-02-2021 Randstedelijke Rekenkamer Eindrapport "stof tot nadenken" (A-agenda), 08-03-2021 in PS *Voortgangsrapportage*: In het Programma Tata Steel 2020-2050 is opgenomen dat Provinciale Staten jaarlijks worden geïnformeerd over de voortgang van het programma. Q3 2021 volgt de eerste rapportage. De motie M25/PS08-03-2021 “Motie Duurzaam doorpakken Tata” gevraagde informatie wordt daar ook in opgenomen. 30-08-2021 Jaarlijkse Voortgangsrapportage incl. afdoeningsvoorstel motie M25-2021 “motie duurzaam doorpakken Tata” (B-agenda) Gezondheidsonderzoek RIVM: Naar aanleiding van de grafietregens zijn door het RIVM verschillende vragen en zorgen van bewoners verzameld. Een deel is beantwoord met het onderzoek “grafietregen en gezondheid” van 2019. Een ander deel is beantwoord op basis van bestaande rapporten en onderzoeken. Daarna bleven nog een aantal vragen over. Deze vragen zijn ingedeeld in drie clusters met in totaal acht onderwerpen die in een vervolg (verder) onderzocht kunnen worden. Het RIVM heeft mede op basis van afstemming met een klankbordgroep (met bewoners en experts) in maart 2020 een onderzoeksvoorstel (advies) gegeven over de vraag welke onderwerpen verder te onderzoeken en met welke prioritering. In 2021 worden verschillende onderdelen van het onderzoeksvoorstel uitgevoerd en opgeleverd. Het betreft:

Strategische Statenagenda Natuur, Landbouw en Gezondheid februari 2023

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na meest recente vergadering (cie. NLG of PS)

	2021				**2022**					**2022**		**2023**	**GS**	**Behandeling**
	~~30-08~~	~~20-09~~	~~25-10~~	~~22-11~~	~~10-01~~	~~07-02~~	~~14-03~~	~~11-04~~	~~13-06~~	~~Q3~~	~~Q4~~	~~Q1~~		~~Q2: Voorstellen om inzicht te geven in "pieken" van bijvoorbeeld fijnstof, in aanvulling op~~ jaargemiddelden, inzicht in acute klachten (op basis van huisartsenregistratie) en een advies over het uitvoeren van dagboekonderzoek door bewoners (zelfmelding van klachten) (B-agenda) 14-04-2021: Toelichting RIVM briefrapport Tussentijdse resultaten gezondheidsonderzoek IJmond(webinar) 19-04-2021 RIVM briefrapport Tussentijdse resultaten gezondheidsonderzoek IJmond (B-agenda) 07-06-2021 Voordracht Provinciale coördinatieregeling (PCR) afvang Co2- Everest 02-09 19.30 uur webinar RIVM onderzoek 20-09-2021 Rapportage RIVM stofdepositie (B-agenda) 22-11-2021 Geur - Ontwerpbesluiten I en II Tata Steel (B-agenda) 10-01-2022 Kamerbrief Tata Steel en Plan van Aanpak I&W "Op naar een gezondere leefomgeving in de IJmond" c-brief 07-02-2022 RIVM rapport Onderzoek naar de herkomst van neergedaald stof en stoffen in de lucht in de IJmond regio (B-agenda) in januari zijn webinars over het rapport gehouden. (B-agenda) 28-11-2022 Herhaling stofdepositieonderzoek verwachting rapportage Het Roland Berger onderzoek naar de "waterstofroute" van Tata Steel is gepubliceerd op 23 nov 2021. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van Tata Steel en FNV. 11-04-2022 Tata Steel en de route richting groen staal (C- naar B verzoek) 05-09-2022 jaarlijkse Voortgangsrapportage Programma Tata Steel 2020 – 2050; Brief aan PS herziene Expression of Principles Tata Steel; 16-1-2023 TB tijdpad Groen Staal (nadere uitwerking GS brief Tata Steel en route naar Groen Staal) *Planning:* *Q2 Rapportage herhaling stofdepositieonderzoek najaar 2022 cf. Programma Tata Steel 2020-2050* *Q2 Voordracht PCR tbv HeraCless (terugvaloptie/Groen Staal)* *Na zomer 2023 expertmeeting mogelijkheden m.b.t. gezondheid en Tata Steel*
Schone luchtakkoord													Olthof	Jaarlijkse voortgangsrapportage via uitvoeringsplan 30-08-2021 Uitvoeringsplan Schone luchtakkoord 2021 (C- naar B-verzoek PvdD 19-04-2021)
ZZS-inventarisatie													Olthof	07-06-2021 Eerste rapportage uitkomsten inventarisatie ZZS (B-agenda) 25-10-2021 Inventarisatie en rapportage Tata Steel B-agenda 13-06-2022 Uitkomsten beoordeling Vermijdings- en reductieprogramma Tata Steel 2020-2025 B-agenda 13-6-2022 technische briefing ZZS en modellenvergelijking 05-09-2022 Uitkomsten expertmeetings RIVM-Tata Steel
PFAS													Olthof	Landelijk Definitief handelingkader en consequenties EFSA opinie voor grondwater. 07-02-2022 C-brief PFAS: informeren over de resultaten van de onderzoeken naar PFAS in grondwater in de kuststrook Planning: 13-2-2023 C-brief vaststelling GS aangepaste beleidsregel PFAS, c-brief naar PS volgend op Q2 2022 publicatie door IenW/RIVM.
Bodem en bodemsanering													Olthof	25-10-2021 Bodem: voortgang warme overdracht bodemtaken inzake Omgevingswet (C-stuk) Verwachting 7-02-2022 Voortgang Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2021 en wijziging Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering 2022 c-brief

Strategische Statenagenda Natuur, Landbouw en Gezondheid februari 2023

Beeldvorming (Fase 1)	: BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2)	: ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3)	: Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na meest recente vergadering (cie. NLG of PS)

	2021				2022					2022		2023	GS	Behandeling
	~~30-08~~	~~20-09~~	~~25-10~~	~~22-11~~	~~10-01~~	~~07-02~~	~~14-03~~	~~11-04~~	~~13-06~~	~~Q3~~	~~Q4~~	~~Q1~~		
														~~Eind Q1, verwachting 14-03-2022 Technische briefing bodemonderwerpen (incl PFAS)~~ Verwachting 10-01-2022 Overdracht bodemtaken en bodemdata Weesp c-brief Planning 13-2-2023 C-agenda jaarlijkse bodembrief om PS te informeren (PFAS is een van de onderwerpen)
Natuur														
Uitvoeringsplan PNN													Rommel	*Jaarlijks vast te stellen/ BOB in najaar* Onderwerp komt jaarlijks terug (september/oktober 2021) Bespreking in cie NLG op 19 oktober 2020 en vaststelling in PS op 9 november 2020. Op 29 september jl. heeft het college de Realisatiestrategie NNN vastgesteld, waardoor de sturing op de afronding van het NNN wordt aangescherpt. Dit betekent dat 2020 het laatste jaar was waarin het PNO in deze vorm is verschenen. Vanaf 2021 zal gewerkt worden met een 'uitvoeringsplan NNN'. Met het uitvoeringsplan vindt jaarlijkse verantwoording over de voortgang plaats.
PPLG (Provinciaal Programma Landelijk gebied) *voorheen Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof*													Rommel	In 2020 start de gebiedsgerichte aanpak. Via het Programma Natuurontwikkeling, dat in november 2020 aan de Staten zal worden voorgelegd, wordt over de voortgang gerapporteerd. Sept 2020: komt er een brief met update voor de cie NLG op 21 september. Feb 2021 Technische briefing & in commissie brief stikstof strategie besproken. April / mei 2021: De bespreking van voordracht volgt in de commissie en vervolgens PS PS 17 mei 2021: Het onderdeel Verleasen komt nog terug in de commissie als A-stuk. Mei 2021: NA het zomerreces wordt er een collegetour georganiseerd voor de Staten om de GGA in de polder Westzaan in samenhang met OLAM te organiseren. (4 oktober 2021) April 2022 komt er een TB over de stand van zaken. 29 augustus 2022 volgt nog een collegetour. 5 september 2022 is er een technische briefing. 3 oktober 2022 wordt er vanuit de commissie NLG een werkbezoek georganiseerd waarin ook de GGA aan bod komt. Sept 2022: tijdens de commissievergadering NLG 26 sept is besloten om het PPLG maandelijks op de agenda te plaatsen om de stand van zaken te bespreken. In december 2022 komt er een brief over onder andere de volgordelijkheid In februari 2023 komt er een technische briefing. Q3 of Q4 voordracht PPLG in de commissie en PS
Faunabeheer damherten Faunabeheer ganzen													Rommel	24 augustus 2020 besproken in de commissie. Het ganzenbeheerplan komt in het derde kwartaal 2021 aan de orde. (na de zomer 2021) 24 okt 2022 technische briefing stand van zaken FBE ganzenbeheer. Het Faunabeheerplan Ganzen loopt van 2021-2024 Faunabeheerplan Damherten in het Noord- en Zuid-Hollandse duingebied loopt van 2020-2026
Landbouw / Fauna														
Voedselvisie													Zaal	De Voedselvisie is inmiddels vastgesteld. In 2025 zal een tussentijdse beleidsevaluatie worden uitgevoerd. Q1 2023 wordt de uitvoeringsagenda 2023-2024 vastgesteld door GS en wordt de commissie over geïnformeerd.
Gemeenschappelijk Landbouw beleid (GLB) en Nationaal Strategisch Plan (NSP)													Zaal	NSP is door het Rijk ingediend. Eind jaar dit jaar volgt het Convenant en Aansturingsprotocol. PS worden hierover geïnformeerd via een brief. Aanbod aan de commissie om een expertmeeting over het NSP te organiseren; 25 januari 2023 Eind dit jaar volgt ook de openstelling voor nieuwe LEADER groepen. PS wordt hierover geinfomeerd via brief. De openstelling ANLb (provincie) en ecoregeling (Rijk) volgt in eerste kwartaal 2023.

Strategische Statenagenda Natuur, Landbouw en Gezondheid februari 2023

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na meest recente vergadering (cie. NLG of PS)

	2021				2022					2022		2023	GS	Behandeling
	~~30-08~~	~~20-09~~	~~25-10~~	~~22-11~~	~~10-01~~	~~07-02~~	~~14-03~~	~~11-04~~	~~13-06~~	~~Q3~~	~~Q4~~	~~Q1~~		
														~~De 2de pijler, de openstelling niet gronden gebonden regelingen volgt 2de helft 2023. PS~~ wordt hierover geïnformeerd via een brief. Hierbij stemmen we zorgvuldig af met programmering en financiën van het PPLG.
Water														
Waddenfonds													Loggen	Tussentijdse evaluatie Waddenfonds komt als C-stuk op de agenda van NLG 7 juni 2021. Het Uitvoeringskader staat op de agenda van 30 augustus 2021 als A-stuk. De begroting 2023 van het Waddenfonds komt naar verwachting In juni 2022 aan de orde. Q4 2022: Komt er vanuit het Investeringskader Waddengebied een voorstel over de inzet van de algemene reserve van het Waddenfonds.
Ruimtelijk programma Markermeerdijken													Loggen	voorstel voor besteding van de meekoppelkansen naar PS. Ruimtelijk programma MMD (eigenlijk: AmbitieprogrammaRuimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam): In april jl. Hebben de RvS een definitief besluit genomen over de versterking van de Markermeerdijken. Daarbij zijn alle beroepen en bezwaren ongegrond verklaard. Dit betekent dat de versterking van de Markermeerdijken uitgevoerd gaat worden. En dit betekent tevens dat de bestuurlijke besluitvorming over het Ambitieprogramma kan gaan plaatsvinden. Doel is voor het einde van 2020 het Ambitieprogramma aan PS voor te kunnen leggen. Na het zomerreces 2020 volgt een Technische Briefing Markermeerdijken. In Nov 2020 komt het onderwerp aan de orde in de commissie 1 januari 2021 moet het ontwerp gereed zijn 2e kwartaal 2021 volgt brief mbt participatietraject.
Voortgangsrapportage Watervisie / stand van zaken Watervisie													Loggen	Voortgangsrapportage komt naar PS. Commissie NLG 16 april 2020. De watervisie loopt tot en met 2021. Er komt nog eén (afrondende) voortgangsrapportage. Deze zal ongeveer samenvallen met de vaststelling van de vier verplichte programma's voor de komende Jaren (het jaarlijks zwemwaterprogramma en zes (22-27) jarige ROR, KRW en grondprogramma). De planning daarvan volgt op een later moment. De voortgangsrapportage volgt 10 januari 2022 in de commissie en op 31 januari in PS.
Regionaal Waterprogramma NH 2022–2027													Loggen	PS is in het tweede kwartaal van 2018 geïnformeerd over de voortgang. Technische Briefing is in februari 2019 voor de verkiezingen georganiseerd. In maart 2020 zou een tweede technische briefing hebben plaatsgevonden rond de voorbereiding van het regional KRW-programma 2022-2027. Vanwege de coronamaatregelen werd deze briefing uitgesteld tot oktober 2020, als ook het concept ontwerp regional KRW-programma in de commissie NLG wordt besproken. Het KRW programma is 1ste kwartaal 2021 (14 janauri 2021) behandeld. Komt terug Q1 2022 (besluitvorming) Op 31 januari 2022 hebben Provinciale Staten het Regionaal Waterprogramma 2022-2027 vastgesteld. Over de voortgang van uitvoering van dit programma zal in het derde kwartaal van 2023 verslag worden uitgebracht. (B-agenda, oordeelsvorming).
Recreatie														
Transitie Recreatieschappen													Zaal	Om beleid en uitvoering te scheiden is de governance van de recreatieschappen aangepast. Er is een gezamenlijk Bestuursbureau ingesteld in 2022, die namens de recreatieschappen het opdrachtgeverschap aan RNH verzorgt.

Strategische Statenagenda Natuur, Landbouw en Gezondheid februari 2023

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na meest recente vergadering (cie. NLG of PS)

	2021				**2022**					**2022**		**2023**	**GS**	**Behandeling**
	~~**30-08**~~	~~**20-09**~~	~~**25-10**~~	~~**22-11**~~	~~**10-01**~~	~~**07-02**~~	~~**14-03**~~	~~**11-04**~~	~~**13-06**~~	~~**Q3**~~	~~**Q4**~~	~~**Q1**~~		
														~~In januari 2023 nemen GS een besluit over de verkoop van de aandelen RNH. De eerste~~ stappen in dit proces worden nu genomen. In januari zullen PS hierover worden geïnformeerd.
Visie Recreatie & Toerisme													Zaal	De Visie Recreatie & Toerisme komt naar verwachting in juni of augustus 2021 in de commissie. Het Masterplan biodiversiteit en de Voedselvisie zijn in januari 2021 ter besluitvorming aan PS voor te leggen. Maart 2021: BOT-overleg 80% versie

Provincie Noord-Holland

Lijst Ingekomen februari 2023 voor PS van 30 mei 2023

Nr.	Omschrijving
1	**Verkiezingen: Brief cvdK met informatie voor kandidaat-Statenleden 2023.**
2	**Omgevingsverordening: Wijziging werkingsgebieden & bijlagen OV NH2020 & OV NH2022 ronde 2023-I (ontwerp) (C-agenda commissie nader te bepalen)** Gedeputeerde Staten (GS) stellen de wijziging van werkingsgebieden en bijlagen van de Omgevingsverordening Noord-Holland in ontwerp vast. Deze ronde omvat onder meer wijzigingen in de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland en het Landelijk Gebied. De voorgenomen wijzigingen worden ter inzage gelegd waarna GS een definitief besluit nemen.
3	**Circulaire economie: Wijziging Uitvoeringsregeling subsidie kleinschalige activiteiten circulaire economie Noord-Holland 2020 en vaststelling subsidieplafond 2023 (C-agenda commissie nader te bepalen)** De subsidie 'kleinschalige activiteiten circulaire economie Noord-Holland 2020' is bedoeld voor activiteiten die laten zien wat het nut, de noodzaak en de kansen zijn van een circulaire economie. De regeling is aangepast om deze beter uitvoerbaar te maken. Tevens is besloten om in 2023 wederom €25.000 beschikbaar te stellen voor initiatieven die passen binnen de regeling.
4	**Coalitieakkoord: End Term Review Coalitieakkoord 2019-2023 (C-agenda commissie nader te bepalen)** In de strategische agenda die begin 2020 door PS is opgesteld staat welke activiteiten GS uit gaan voeren om de doelstellingen uit het coalitieakkoord te realiseren. Nu deze collegeperiode op haar einde loopt, is het zaak om de eindbalans van het coalitieakkoord op te maken. In deze endterm review is de stand van zaken 2023 vastgelegd.
5	**Energie: Voortgangsrapportages RES en afdoening moties (B-agenda commissie nader te bepalen)** Op 21 februari 2023 hebben Gedeputeerde Staten de eerste voortgangsrapportages van de Regionale Energie Strategie (RES) Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid vastgesteld. De voortgangsrapportages zijn met begeleidende brief ter informatie gestuurd aan Provinciale Staten. In de brief wordt ook een update gegeven over de RES-gerelateerde moties en wordt voorgesteld om moties 124-2021, 112-2021 en 127-2020 als afgedaan te beschouwen.
6	**Financien: Begrotingsneutrale wijzigingen beleidsdoelenraming (01) januari 2023 (C-agenda commissie nader te bepalen)** Gedeputeerde Staten kunnen binnen de door Provinciale Staten vastgestelde begrotingsprogramma's middelen toewijzen aan de verschillende beleidsdoelen. Met dit

	besluit worden interne wijzigingen hierop administratief binnen de programmabegroting verwerkt.
7	**Public affairs: Reisvoornemen CdK met Metropool Amsterdam Club (MAC) naar Londen (C-agenda commissie nader te bepalen)** De Commissaris van de Koning zal van 19 tot 21 maart 2023 een buitenlands werkbezoek afleggen aan Londen als lid van de Metropool Amsterdam Club (MAC).
8	**Wonen: Realisatieovereenkomst Flexwonen MRA (C-agenda commissie nader te bepalen)** In de Woondeals Woningbouw 2022-2030, die tussen het Rijk, provincies en regio's worden gesloten, worden per regio afspraken gemaakt over de woningbouwopgave. Hierin worden ook (proces)afspraken gemaakt over flex- en transformatiewoningen. In deze Realisatieovereenkomst Flexwonen MRA is een uitwerking van deze (proces)afspraken opgenomen. Deze afspraken gaan over het versneld realiseren van flexwoningen om woningzoekenden tijdelijk een flexibele woonvorm te bieden. Deze overeenkomst wordt aangegaan door het Rijk, deelnemende MRA-gemeenten en de provincies Noord-Holland en Flevoland.
9	**Bodem: Onderzoek PFAS in bodem duintuinen (C-agenda commissie nader te bepalen)** De provincie Noord-Holland heeft in samenwerking met PWN onderzoek laten uitvoeren naar de aanwezigheid van PFAS in de bodem van duintuinen in Egmond en Zandvoort. Aanleiding voor het onderzoek is het fenomeen seaspray, dat gekoppeld wordt aan hogere gehalten aan PFAS in de bodem in de kuststrook. Met het onderzoek zijn, zoals verwacht, lichte verhogingen aan PFAS gemeten in grond en grondwater. Op basis van de resultaten zal gewasonderzoek in Egmond worden uitgevoerd, om uit te sluiten dat de gebruiker door het eten van gewassen uit de eigen moestuin te veel PFAS binnenkrijgt.
10	**Energie: Onderzoek provinciale ondersteuning energietransitie aan gemeentes (C-agenda commissie nader te bepalen)** Adviesbureau VINU heeft onderzoek gedaan naar de ondersteuning aan gemeenten door de provincie Noord Holland op het gebied van energietransitie. Hieruit blijkt dat er de afgelopen jaren vanuit de provincie veel is gedaan om de gemeentes te helpen en dat dit wordt gewaardeerd. Wel zijn verbeteringen mogelijk in de vindbaarheid van bijvoorbeeld subsidieregelingen.
12	**Gezondheid: Gezondheid: Informatie over visie Renew Tata n.a.v. inspreken Cie NLG 13-2-2023**
13	**Luchtvaart: Afdoening Motie M135-2022 Evenredige reductie Schiphol (B-agenda commissie nader te bepalen)** Tijdens de Provinciale Statenvergadering van 4 juli 2022 is motie 135-2022 aangenomen. Gedeputeerde Staten zijn door Provinciale Staten verzocht met het Rijk in overleg te treden over de manier waarop het reductiedoel van de stikstofuitstoot van Schiphol gerealiseerd gaat worden. Conform de motie spreken wij in de bestaande

	overlegstructuren vanuit zowel de portefeuille stikstof als de portefeuille luchtvaart het Rijk actief aan op de evenredige bijdrage van Schiphol aan de stikstofuitstoot.
14	**Recreatie: Openstelling HIRB+ Uitvoeringsregeling Revitalisering Verblijfsrecreatie 2023 (C-agenda commissie nader te bepalen)** Begin 2020 is het HIRB+ programma 2020-2023 vastgesteld. Onderdeel van dit programma is een subsidieregeling gericht op kwaliteitsverbetering en verduurzaming van de verblijfsrecreatie. Er is besloten om de Uitvoeringsregeling Revitalisering Verblijfsrecreatie in 2023 opnieuw open te stellen
15	**Water: Bestuursovereenkomst Zoetwaterregio West-Nederland 2022-2027 (C-agenda commissie nader te bepalen)** Gedeputeerde Staten hebben ingestemd met de ondertekening van de Bestuursovereenkomst Zoetwaterregio West-Nederland waarin afspraken worden gemaakt tussen de regionale partijen onderling (3 provincies en 6 waterschappen, de gemeente Rotterdam, Dunea en Oasen). Het betreft afspraken om de gezamenlijke ambitie van partijen in de zoetwaterregio West-Nederland te bekrachtigen, om in 2050 weerbaar te zijn tegen situaties van droogte zoals in de zomer van 2018. En om afspraken over rollen, verantwoordelijkheden ten aanzien van de uitvoering van de strategie en maatregelen zoals opgenomen in deze bestuursovereenkomst vast te leggen.
16	**Wonen: Woo-besluit huisvesting statushouders (C-agenda commissie nader te bepalen)** De Wet open overheid (Woo) regelt het recht op informatie van de overheid. Overheidsinformatie is meestal openbaar, maar de Woo kent een aantal gevallen waarin de gevraagde informatie niet openbaar kan worden gemaakt. Meer over de Woo is te vinden op www.noord-holland.nl/woo.
17	**Mobiliteit: Brief met factsheet Tour de Force (C-agenda commissie nader te bepalen)**
18	**Energie: Advies winningsplan gasveld Middelie (C-agenda commissie nader te bepalen)** Het boren naar en winnen van aardgas valt onder de Mijnbouwwet. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat is hierbij het bevoegde gezag. Bij de advisering op een winningsplan worden naast de provincie de relevante gemeenten en waterschappen rechtstreeks door het ministerie uitgenodigd te adviseren. Het gaat in dit geval om een wijziging van een winningsplan waarvan de winningsvergunning dateert uit 1969. Het winningsplan bevat details over de winning zoals de werkmethode, de duur van de aardwarmtewinning en de verwachte effecten op de ondergrond. Bovendien moet de aanvrager aantonen dat voldoende maatregelen zijn getroffen voor het opvangen van eventuele nadelige gevolgen.
19	**MRA: Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht - editie 68 (C-agenda)**
20	**Natuur: Brief aan PS Wijdemeren (C-agenda commissie nader te bepalen)**

21	**Natuur: Brief Het Groene Hart doet ertoe in het provinciale beleid (C-agenda commissie nader te bepalen)**
22	**Arbeidsmarkt en onderwijs: Social return beleid herijking 2023 (C-agenda commissie nader te bepalen)** De provincie Noord-Holland maakt bij de inkoop van diensten en werken afspraken met contractpartners om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt meer kans te geven op werk(ervaring): social return. Het 'Advies herijking social return beleid 2023' geeft inzicht in de wijze waarop het social return beleid kan worden aangescherpt.
23	**Archief: Aanwijzing provinciearchivaris Noord-Holland (C-agenda commissie nader te bepalen)** Naar aanleiding van het pensioneren van de vorige provinciearchivaris wijzen Gedeputeerde Staten, conform het gestelde in de Archiefwet 1995, artikel 29, lid 3, in de persoon van mevrouw. K.M. Pompe een nieuwe provinciearchivaris aan.
24	**Communicatie: Afdoen motie M250-2022 "vlaggen op 10 december" (B-agenda commissie nader te bepalen)** Provinciale Staten vragen in motie M250-2022 om over te gaan tot de aanschaf van de Mensenrechtenvlag en de Mensenrechtenvlag jaarlijks op 10 december, de Internationale Dag voor de Rechten van de Mens, uit te hangen en onderdeel te maken van het vlaggenprotocol van de Provincie Noord-Holland. Wij schaffen de vlag aan en nemen 10 december op in het vlaggenprotocol.
25	**Data: Voornemen partnerschap DataScience Alkmaar (C-agenda commissie nader te bepalen)** We zijn voornemens om als provincie voor de komende drie jaar een strategisch partnerschap aan te gaan met het platform DataScience Alkmaar. In eerste instantie zal de samenwerking zich richten op de opgave Energietransitie. Echter de aard en de agenda van dit kennisnetwerk biedt ook zeker kansen voor meer datagedreven werken aan het brede palet aan maatschappelijke opgaven waar we als provincie voor staan en dan met name de samenhang daartussen.
26	**Landbouw: Uitvoeringsregeling subsidie Voedselvisie Noord-Holland 2022 (C-agenda commissie nader te bepalen)** Per 1 maart tot 1 juni 2023 kan subsidie worden verstrekt in het kader van de Voedselvisie 2020-2023 voor projecten die bijdragen aan de doelen Regeneratieve Landbouw en/of Kringlooplandbouw gecombineerd met Korte Keten activiteiten.
27	**Recreatie: Afhandelen motie M147-2022 (B-agenda commissie nader te bepalen)** Op 4 juli 2022 is motie 147-2022 aangenomen. Hierin werden GS verzocht om met gemeenten in gesprek te gaan en erop aan te sturen het beleid zo aan te passen dat bij herstructurering een recreatiepark zoveel mogelijk beschikbaar blijft voor mensen met een smalle portemonnee. Daarnaast werd om een terugkoppeling gevraagd van het onderzoeksrapport van de Erasmus Universiteit.

28	**Subsidies: Evaluatie subsidie Regio Deal ZaanIJ (C-agenda commissie nader te bepalen)** Conform de programmering van het Evaluatiekader Subsidies voor 2022 is één eenmalige subsidie uit het subsidieregister van 2019 geëvalueerd. Het gaat om de subsidie voor de Regio Deal ZaanIJ
29	**Water: Addendum I Meekoppelkansen Markermeerdijken (C-agenda commissie nader te bepalen)** Partijen hebben op 3 juni 2021 een samenwerkingsovereenkomst gesloten, de 'Overeenkomst meekoppelkansen dijkversterking Markermeerdijken' (hierna: SOK). Deze overeenkomst bevat afspraken tussen de provincie en het hoogheemraadschap over de realisatie van meekoppelkansen in het kader van de verhoging van de ruimtelijke kwaliteit in combinatie met de versterking van de Markermeerdijken, de financiering hiervan, beheer en onderhoud en overige afspraken. In de loop van de tijd hebben zich sinds de inwerkingtreding van de SOK ontwikkelingen voorgedaan die aanleiding zijn de afspraken in de SOK aan te vullen. Partijen wensen de gewijzigde en aanvullende afspraken over bovengenoemde meekoppelkansen vast te leggen met dit addendum I.
30	**Luchtvaart: BRS zienswijze Regeling Gevelisolatie Schiphol 2023 (C-agenda commissie nader te bepalen)** Van 23 december 2022 tot en met 5 februari 2023 liep er een openbare consultatie van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat over de Regeling Gevelisolatie Schiphol 2023. Deze regeling is bedoeld om woningen in de nabijheid van de luchthaven Schiphol te voorzien van geluidwerende maatregelen. De Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS) heeft van de gelegenheid gebruik gemaakt om een gezamenlijke BRS zienswijze in te dienen.
31	**Mobiliteit: Regionale Agenda Mobiliteit Westfriesland (C-agenda commissie nader te bepalen)** Samen met de zeven Westfriese gemeenten is een Regionale Agenda Mobiliteit (RAM) opgesteld, waarin wij de maatregelen hebben gebundeld die wij de komende periode gezamenlijk gaan oppakken op het gebied van mobiliteit. De regionale agenda is een belangrijke stap in het slimmer samenwerken door scherpere keuzes en prioriteitstelling. Met deze werkagenda wordt uitvoering gegeven aan het Perspectief Mobiliteit, dat op 13 september 2021 is vastgesteld in Provinciale Staten.
32	**Interbestuurlijk toezicht: Bericht inwoner over toezicht op gemeenten (C-agenda EFB 20-02-23)**
33	**Randstedelijke Rekenkamer: 1e begrotingswijziging 2023 Randstedelijke Rekenkamer voor zienswijze (A-agenda EFB 20-02-23)** Voordracht en voorstel voor behandeling volgen.
34	**Discussienota PvdD - Reflectie Regenboogbeleid Provincie Noord-Holland (B-agenda EFB 20-02-23)**

	Voorstel voor behandeling: U kunt de discussienota, en met name de vragen aan de commissie op pagina 3 met de indiener van de discussienota, met elkaar en met de gedeputeerde bespreken. De indiener van de discussienota krijgt hierbij 2 minuten de tijd om de discussienota toe te lichten en aan het einde tijd om de discussie te concluderen en hier een eventueel vervolg aan te geven.
35	**IPO: ingekomen brief over kieskompas (c-agenda nader te bepalen)**
36	**PS zaken: NH doet donatie aan Giro 555 (C-agenda EFB 20-02-23)**
37	**Wonen: Voortgang inzet provinciaal eigendom voor huisvesting statushouders (C-agenda nader te bepalen)** Gedeputeerde Staten hebben in september 2021 uitgesproken te onderzoeken op welke manier het provinciaal onroerend goed kan bijdragen aan de crisis in de asielopvang. Vanwege de aard van het provinciaal onroerend goed wordt met name gekeken naar de (tijdelijke) huisvesting van spoedzoekers, waaronder statushouders. Via bijgaande brief worden Provinciale Staten geïnformeerd over de voortgang. Daarnaast worden de bewoners van Zwaagdijk-West specifiek geïnformeerd over de voortgang van het haalbaarheidsonderzoek voor flexwoningen op de locatie Balkweiterhoek 76/76A te Zwaagdijk-West.
38	**Milieu: Motie gemeenteraad Nijmegen: geen asfalt uit verouderde fabrieken (C-agenda nader te bepalen)**
39	**Verkiezingen 15 maart: proces-verbaal over geldigheid en nummering kandidatenlijsten.**
40	**Gezondheid en milieu: brief van Tata Steel over voortgang transitie aan PS en GS (B-agenda NLG 13-02-2023)**
41	**Gezondheid en leefbaarheid: Verlenging VTH-strategieën Omgevingsdiensten NZKG en ODIJ (C-agenda commissie nader te bepalen)** De omgevingsdiensten in Noord-Holland voeren namens de provincie Noord-Holland vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken uit. Het is wettelijk verplicht om voor het uitvoeren van deze taken een uitvoerings- en handhavingsstrategie vast te stellen. De omgevingsdiensten stellen op dit moment gezamenlijk en in afstemming met provincie en gemeenten een beleidskader op. Tot dit nieuwe beleidskader is opgesteld en wordt vastgesteld in 2023, worden de huidige strategieën verlengd.
42	**Landbouw: Uitvoeringsagenda Voedselvisie 2023-2024 (C-agenda commissie nader te bepalen)** Met de Uitvoeringsagenda Voedselvisie 2023-2024 worden verschillende projecten en activiteiten gestimuleerd die een bijdrage leveren aan de doelen uit de Voedselvisie

	2020-2030: regeneratieve landbouw, kringlooplandbouw en korte ketens. Voor de jaren 2023 en 2024 wordt een bedrag van ruim € 2.78 miljoen beschikbaar gesteld.
43	**Gezondheid en leefbaarheid: Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven d.d. 7 februari 2023 (B-agenda NLG 13-02-2-2023)** Het college van Gedeputeerde Staten informeert tweemaandelijks voorafgaand aan de vergadering van de commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid over de ontwikkelingen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) bij bedrijven die onder provinciaal bevoegd gezag vallen. Hieronder vallen ook Tata Steel en Harsco Metals
44	**Wonen/water: Tussenevaluatie klimaatadaptatie (C-agenda RWK 13-02-23 en C-agenda NLG 13-02-23)** In februari 2020 is het beleidsdocument 'Klimaatadaptatie Noord-Holland, bouwstenen voor een provinciale aanpak' vastgesteld. In 2022 is een tussenevaluatie uitgevoerd met als doel de tussenstand op te maken van de uitvoering van de acties uit het bovengenoemde beleidsdocument. Deze tussenevaluatie is voornamelijk gericht op de eigen rol van de provincie en de effectiviteit daarvan. De tussenevaluatie is zowel intern als extern uitgevoerd op basis van interviews en bureaustudies.
45	**Bereikbaarheid: A8-A9 - Advies ICOMOS (C-agenda M&B 20-02-2023)** Het Landschapsplan Stelling van Amsterdam / Verbinding A8-A9 is in de zomer van 2022 door de provincie aan het ministerie van OCW aangeboden die het op haar beurt aan UNESCO heeft aangeboden. ICOMOS heeft UNESCO in december 2022 van een advies over het onderwerp voorzien.
46	**Mobiliteit: Ambitie Publieke Mobiliteit (B-agenda M&B 20-02-2023)** De provincie Noord-Holland biedt nu maar één enkele vorm van een vervoersdienst vanuit een maatschappelijk belang aan, namelijk een concessie. Andere diensten worden nu gemeentelijk (vb. WMO-vervoer), dan wel landelijk (vb. NS-concessie) aangestuurd. Ook komen er steeds meer commerciële producten (zoals deelfietsen/deelauto's). De ambitie Publieke Mobiliteit probeert door de ketenreis te faciliteren en te versterken tot één samenwerkend systeem te komen. Dit is nodig om het groeiende aantal inwoners in Noord-Holland duurzaam te vervoeren. Om de mobiliteit van bepaalde doelgroepen of de bereikbaarheid van bepaalde gebieden op een maatschappelijk gewenst niveau te brengen of te houden is die samenwerking essentieel.
47	**Organisatie: Afdoening motie 202-2022 duurzaam doorhappen (B-agenda EFB 20-02-23)** Behandelvoorstel: Bijgaande brief met afdoeningsvoorstel kan de commissie met elkaar en gedeputeerde bespreken. De commissie EFB zal worden gevraagd of motie 202-2022 als afgedaan kan worden

	beschouwd. Toelichting: Provinciale Staten vragen in motie 202-2022 standaard plantaardige gerechten te serveren tijdens door de provincie georganiseerde bijeenkomsten, met de mogelijkheid om van tevoren andere eetwensen door te geven. Om de motie uit te voeren zullen wij vanaf 1 januari 2023 bij door de provincie georganiseerde bijeenkomsten aangeven dat de provincie standaard plantaardige gerechten serveert. In de uitnodiging bieden wij genodigden de mogelijkheid om andere eetwensen door te geven.
48	**PS-zaken: Bespreking Fractiebijdragen (A-agenda EFB 20-02-23)** Voorstel voor behandeling: De voordracht met elkaar en de CdK bespreken en adviseren aan PS of de voordracht aanleiding geeft om hierover wensen en bedenkingen ter kennis van de voorzitter (CdK) te brengen. Toelichting: Op grond van de Subsidieverordening fractiebijdragen Noord-Holland moet elke door een Statenfractie in het leven geroepen stichting fractieondersteuning verantwoording afleggen over de door de provincie aan haar verstrekte subsidievoorschotten.
49	**Arbeidsmarkt & Onderwijs: Verkenningen laaggeletterdheid (C-agenda EFB 20-02-23)** Provinciale Staten hebben verzocht om een verkenning naar de stand van zaken op het gebied van laaggeletterdheid in Noord-Holland en de initiatieven die er op dit gebied zijn. Aan DSP is gevraagd om hiervan een algemeen beeld te schetsen en aan Probiblio een beeld te schetsen wat bibliotheken op dit gebied doen. Beide rapporten worden aangeboden aan Provinciale Staten.
50	**Archief: Eerste deelbesluit Woo-verzoek binnenduinrand Zuid-Kennemerland (C-agenda EFB 20-02-23)** De Wet open overheid (Woo) regelt het recht op informatie van de overheid. Overheidsinformatie is meestal openbaar, maar de Woo kent een aantal gevallen waarin de gevraagde informatie niet openbaar kan worden gemaakt. Meer over de Woo is te vinden op www.noord-holland.nl/woo.
51	**Energie: Samenwerkingsconvenant netverzwaring naar de Kop van Noord-Holland (C-agenda RWK 13-02-23)** Provincie Noord-Holland, het Rijk en TenneT gaan een samenwerkingsconvenant netverzwaring naar de Kop van Noord-Holland aan. De verzwaring van het netwerk naar een 380 kV verbinding en de bijbehorende hoogspanningsstations brengen een grote

	ingreep in de leefomgeving met zich mee. Daarom willen partijen ieder vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid nauw met elkaar samenwerken om zo tot een zo goed mogelijke ruimtelijke inpassing te komen. Hierbij wordt de participatie met gemeenten en andere belanghebbenden gezamenlijk vormgegeven.
52	**Klimaat: Afdoening moties Klimaatbegroting (M200-2022) en Synergieën Klimaatbeleid (M201-2022) (B-agenda RWK 13-02-23)** Gedeputeerde Staten informeren Provinciale Staten over de uitvoering van de moties M200-2022 (Klimaatbegroting) en M201-2022 (Opbrengsten Klimaatbeleid). Tevens worden PS verzocht in te stemmen met het afdoen van de moties.
53	**Mobiliteit: Afdoening motie M221-2022 Geen BTW op OV kaartjes (B-agenda M&B 20-02-2023)** Provinciale Staten hebben op 14 november 2022 een oproep gedaan aan Gedeputeerde Staten om er bij het kabinet op aan te dringen de BTW op OV kaartjes af te schaffen. Het college informeert Provinciale Staten op welke wijze invulling is gegeven aan de motie.
54	**Ruimte: Ontheffingsverzoek tijdelijke ALDI tegenover Stormhoek 45, Zaandam (gemeente Zaanstad) (C-agenda RWK 13-02-23)** De gemeente Zaanstad heeft een verzoek om ontheffing van de Omgevingsverordening NH2020 ingediend ten behoeve van de bouw van een tijdelijke supermarkt tegenover Stormhoek 45. Gedeputeerde Staten besluiten de gevraagde ontheffing te verlenen.
55	**Subsidies: Afdoening motie ondersteuning "warme kamers" in Noord-Holland (B-agenda EFB 20-02-23)** Met dit besluit wordt uitvoering gegeven aan de op 19 december 2022 aangenomen motie M251-2022 ‘Ondersteuning warme kamers in Noord-Holland’.
56	**Water: Openstelling 2023 Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater (C-agenda NLG 13-02-2023)** In het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 is aangegeven dat de provincie het verbeteren van de kwaliteit van zwemlocaties en het ontwikkelen van nieuwe locaties stimuleert. De ‘Uitvoeringsregeling subsidie verbetering kwaliteit zwemwater Noord-Holland 2022’ levert hieraan een bijdrage. Het subsidieplafond voor 2023 wordt vastgesteld op € 200.000,- en de indieningstermijn is de periode van 8 februari 2023 tot en met 1 oktober 2023. Het GS-besluit houdt alleen openstelling in 2023 in. Jaarlijks zal bekeken worden of de openstelling gecontinueerd wordt.
57	**Wonen: Brief aan de minister - CPO Bogtmanweg (C-agenda RWK 13-02-23)** Voor Staten- en commissieleden is de niet geredigeerde versie te vinden bij de 'ingekomen stukken met NAW'
58	**Wonen: Masterplan Wonen 2.0 (B-agenda RWK 13-02-23)** In versie 1 en 1.5 van het Masterplan Wonen zijn nieuwe instrumenten opgenomen gericht op de versnelling van de woningbouwopgave en specifiek de inzet op meer

	betaalbare woningen. In deze laatste versie van het Masterplan Wonen (2.0) is de inzet bepaald en wordt aangegeven welke middelen hiermee gemoeid zijn.

Provincie Noord-Holland

Lijst Ingekomen stukken maart voor PS van 30 mei 2023

Nr.	Omschrijving
1	**Economie: Openstelling HIRB 2023 (C-agenda commissie nader te bepalen)** De HIRB+ Uitvoeringsregeling subsidie herstructurering en intelligent ruimtegebruik bedrijventerreinen Noord-Holland 2020 voor de fysieke herstructurering van bedrijventerreinen wordt dit jaar opengesteld van 3 april tot en met 15 mei, met een subsidieplafond van € 1.500.000,-.
2	**Economie: Openstelling uitvoeringsregeling Toekomstbestendige Winkelgebieden (C-agenda commissie nader te bepalen)** De HIRB+ uvr Toekomstbestendige Winkelgebieden 2023 heeft tot doel om projecten te stimuleren die leiden tot het toekomstbestendig maken van Noord-Hollandse winkelgebieden en daarmee bijdragen aan de verhoging van het kwaliteitsniveau van de Noord-Hollandse detailhandelsstructuur.
3	**Mobiliteit: Realisatieovereenkomst HOV Westtangent deelproject vervangen 'Oude Haagse brug' (C-agenda commissie nader te bepalen)** De gemeente Haarlemmermeer, de gemeente Amsterdam, de Vervoerregio Amsterdam, Schiphol Commercial B.V. en de provincie Noord-Holland werken samen aan het vervangen van de Oude Haagse burg. De brug wordt vervangen in het kader van het project HOV Westtangent. De HOV Westtangent is een snelle busverbinding tussen Amsterdam Sloterdijk en Schiphol. Voor de realisatie van de brug gaan de partijen een overeenkomst met elkaar aan waarin afspraken over de bouw, financiële bijdragen, onderhoud en organisatie worden vastgelegd.
4	**Mobiliteit: Urgentieconferentie NOVB, TVOV 2023 en vertraagde instroom ZE-bussen in Gooi en Vechtstreek (C-agenda commissie nader te bepalen)** Het college van Gedeputeerde Staten informeert Provinciale Staten over de resultaten van de urgentieconferentie van het bestuurlijk Nationaal OV Beraad, de aanvragen voor de Transitievergoeding OV 2023 en de vertraagde instroom van Zero Emissiebussen in de concessie Gooi en Vechtstreek.
5	**Natuur: Natuurdoelanalyses (C-agenda n.t.b.)** Gedeputeerde Staten van Noord-Holland verzenden de concept-natuurdoelanalyses uiterlijk op 1 april 2023 naar de Ecologische Autoriteit. Deze natuurdoelanalyses zijn opgesteld als verplichting vanuit het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering. De analyses geven inzicht in de status van de stikstofgevoelige doelen in Natura 2000-gebieden. Op globaal niveau worden maatregelen aangegeven om de natuur te verbeteren. Deze maatregelen worden nader uitgewerkt in het Provinciaal Programma Landelijk Gebied.
6	**PS-zaken: Randstedelijke rekenkamer jaarstukken 2022 en begrotingswijziging 2023 (C-agenda commissie nader te bepalen)**

7	**PS-zaken: Zienswijze begroting 2024 Randstedelijke rekenkamer (A-agenda commissie nader te bepalen)** Voordracht volgt t.z.t.
8	**Ruimte/Wonen: Aanvraag ontheffing Broekermeerdijk 16 (ABC) Waterland (C-agenda commissie nader te bepalen)** Op 2 november 2021 hebben GS de 'Notitie Lintbebouwing: probleemlocaties in dorpslinten' vastgesteld en ingestemd met de lijst van 22 probleemlocaties. Voor deze locaties is in een brief aan de betreffende gemeenten een positieve grondhouding aangekondigd om een ontheffing te verlenen van regels in de Omgevingsverordening, die een oplossing voor het probleem in de weg staan. De oplossing zal een duidelijke verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid in het lint moeten opleveren. Het voorliggende bouwplan voor Broekermeerdijk 16, 16 A, B en C in Waterland voldoet daar aan.
9	**Ruimte/Wonen: Ontheffingsverzoek Amsteldijk Noord 17 Amstelveen (C-agenda commissie nader te bepalen)** De gemeente Amstelveen heeft een verzoek om ontheffing van de Omgevingsverordening NH2020 ingediend voor de realisatie van twee woningen aan de Amsteldijk Noord 17 te Amstelveen. Gedeputeerde Staten besluiten de gevraagde ontheffing in ontwerp te verlenen.
10	**Gezondheid: reacties nav depositieonderzoek RIVM (betrekken bij rapport RIVM)** PS ontvangt in afschrift reacties naar aanleiding van het RIVM rapport gericht aan de voorzitter van de Adviescommissie Maatwerkafspraken Verduurzamen Industrie (ingesteld door het Rijk in februari jl.)
11	**PS-zaken: Circulaire - Verhoging vergoeding voor de werkzaamheden leden Provinciale Staten (t.k.n. presidium 17-04-2022)**
12	**Formatie: Voortgangsbericht verkenning Broekers-Knol (t.b.v. formatie)**
13	**Gezondheid: rapport RIVM Depositieonderzoek IJmond najaar 2022 (C-agenda nader te bepalen)** Het RIVM heeft in opdracht van de provincie en het ministerie van IenW het depositieonderzoek in de IJmond uit 2020 herhaald in het voorjaar en najaar van 2022. De resultaten van het najaarsonderzoek zijn nu beschikbaar en worden gedeeld met PS. Op 4 april 2023 wordt een informatieavond georganiseerd voor inwoners.
14	**Recreatie: Brief gemeente Haarlem Zienswijze op Kadernota 2024 Recreatieschap Spaarnwoude (Betrekken bij jaarstukken recreatieschap)**
15	**Gezondheid: Start procedure projectbesluit Heracless-Groen Staal Tata Steel (commissie nader te bepalen)** De provincie start de projectprocedure voor de realisatie van het project Heracless-Groen Staal, een belangrijke eerste stap in het "Groen Staal" verduurzamingsprogramma van Tata Steel IJmuiden.

16	**Ruimte: Aanpak ruimtelijk voorstel provincie Noord-Holland en ruimtelijk arrangement met het Rijk (C-agenda commissie nader te bepalen)**
17	**Verkiezingen: Proces Verbaal uitslag verkiezingen Provinciale Staten Noord-Holland 2023**
18	**Financiën: Treasurybeleid 2023 (C-agenda commissie n.t.b.)** Voor het op peil hebben en houden van de liquiditeit van de provincie hebben Provinciale Staten, naast de wettelijke vereisten, nadere richtlijnen gesteld in de Financiële verordening 2021 en het Financieringsstatuut 2020. Om snel, beheerst en efficiënt te kunnen handelen binnen deze kaders verlenen Gedeputeerde Staten voor het aantrekken van kortlopende financiering mandaat aan de ambtelijke organisatie.
19	**Landbouw: Convenant en Aansturingsprotocol uitvoering Nationaal Strategische Plan voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (NSP GLB), beleidsregel verlagen subsidie NSP GLB (C-agenda commissie n.t.b.)** Het Nationaal Strategisch Plan voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (NSP GLB) wordt gezamenlijk uitgevoerd door Rijk en provincies. Om dat te kunnen doen, is er een aantal afspraken gemaakt. Deze afspraken zijn vastgelegd in het 'Convenant uitvoering NSP GLB 2023-2027' en het 'Aansturingsprotocol uitvoering NSP GLB 2023-2027'. GS hebben besloten deze documenten met het ministerie van LNV vast te stellen. Daarnaast hebben GS besloten om de beleidsregel verlagen subsidie NSP GLB vast te stellen.
20	**Natuur: Aankoop 15,5 ha cultuurgrond Egmond aan den Hoef (C-agenda commissie n.t.b.)** De provincie koopt circa 15,5 ha bollengrond met het oog om deze percelen in te zetten als ruilgrond. Daardoor kunnen percelen in gebiedsprocessen in de binnenduinrand en die in het Natuurnetwerk Nederland (NNN) liggen worden uitgeruild. Deze percelen worden derhalve niet als NNN begrensd.
21	**Oproep aan de verkenner en fracties, Steun actieve bewoners: steun Dorpswerk. Voor leefbare dorpen en vitale gemeenschappen (t.b.v. formatie)**
22	**Europa: Verslag werkbezoek regio Valencia (C-agenda commissie n.t.b.)** Op 25 en 26 januari 2023 brachten de commissaris van de Koning en gedeputeerde Loggen een werkbezoek aan de regio Valencia. Doel van het bezoek was interregionale kennisuitwisseling m.b.t. waterbeheer en klimaatadaptatie, zoals ook in de Europastrategie 2022-2030 als provinciale doelstelling is vastgelegd. Het verslag van het werkbezoek, inclusief een vooruitblik op mogelijke kansen voor een toekomstige samenwerking, wordt aangeboden aan Provinciale Staten.
23	**MRA: Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht maart 2023 (C-agenda alle commissies)**
24	**Ruimte: Brief aan PS, Rijk gemeenten en waterschappen ruimtelijk voorstel en ruimtelijk arrangement (C-agenda commissie n.t.b.)** Op 12 december 2022 heeft de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) het provinciaal startpakket voor de fysieke leefomgeving aan de provincies gestuurd. Het Rijk vraagt

	hierin de provincies met een ruimtelijk voorstel te komen dat zicht geeft op wat ruimtelijk mogelijk en realiseerbaar is gezien de grote opgaven die er zijn op onder andere het gebied van wonen, klimaat en natuur. Het voorstel is de opmaat naar twaalf ruimtelijke arrangementen waarin het Rijk met elke provincie wederkerige afspraken maakt over de uitvoering van de opgaven. GS informeren met deze brieven de gemeenten en waterschappen van Noord-Holland, PS en het ministerie van BZK over de aanpak hiervan door de provincie.
25	**Ruimte: Probleemlocaties in dorpslinten (C-agenda commissie n.t.b.)** Eind 2023 loopt de uitvoering van de notitie Probleemlocaties in dorpslinten af. Halverwege is de balans opgemaakt. Het betreft een effectieve werkwijze om in samenwerking passende oplossingen te vinden. Een nieuwe ronde is juridisch geen optie. Het opnemen van deze werkwijze in de Omgevingsverordening is ter overweging aan de nieuwe coalitie.
26	**Zeehavens: Afdoening motie M277-2022 en toezeggingen Nota Zeehavens (B-agenda commissie n.t.b.)** Gedeputeerde Staten informeren Provinciale Staten per brief op welke wijze invulling is gegeven aan motie M277-2022 (behoud scheepsreparatiewerf Noordzeekanaalgebied) en enkele toezeggingen om nadere informatie te verschaffen over de ligplaatsen voor de binnenvaart en de productie van PFAS in het Noordzeekanaalgebied.
27	**Dierenwelzijn: Brief toelichting resultaten ondersteuning wildopvang (C-agenda commissie n.t.b.)** In het coalitieakkoord zijn middelen beschikbaar gesteld om de opvang van wilde dieren te verbeteren. Daarnaast zijn de afgelopen jaren incidentele subsidies verstrekt om de wildopvangcentra te helpen. In een brief worden Provinciale Staten geïnformeerd over de resultaten van deze ondersteuning.
28	**Energie: Afdoen motie 130-2022 fix de fixteams (B-agenda commissie n.t.b.)** Tijdens de Provinciale Statenvergadering van 4 juli 2022 is motie 130-2022 aangenomen. Gedeputeerde Staten zijn door Provinciale Staten verzocht in samenwerking met de MRA en het Servicepunt Duurzame Energie (SPDE) onderzoek te doen naar de behoefte van gemeenten bij hulp bij het opzetten van een lokale fixbrigade. Conform de motie is de behoefte onderzocht en naar aanleiding van de minimale behoefte bij gemeenten zal er geen aanvullende ondersteuning worden geboden vanuit de provincie bij het opzetten van lokale fixbrigades. Wel wordt de ondersteuning aan gemeenten op het onderwerp energiearmoede voortgezet, afgestemd op de actuele behoeften van gemeenten.
29	**Natuur: Vaststellingsverzoek PAS Waternet (C-agenda commissie n.t.b.)** In de periode 2016 t/m 2021 heeft Waternet subsidie ontvangen van Gedeputeerde Staten voor het uitvoeren van natuurherstelmaatregelen in de Amsterdamse waterleidingduinen. De kosten voor planvorming en -begeleiding, voorbereiding, toezicht en onvoorzien van de uit te voeren maatregelen zijn opgelopen. Doordat deze kosten echter één op één verbonden zijn aan de uitvoering van de maatregelen besluiten GS in te stemmen met het vaststellingsverzoek van Waternet voor de PAS-subsidie.

30	**Handreiking collegevorming voor Statenleden Statenlidnu (t.b.v. formatie)** Deze handreiking is bedoeld om Statenleden te helpen het proces van collegevorming in te richten.
31	**Ruimte/Energie: Overdracht bevoegd gezag Hoogspanningsstation A9-Zuid en anterieure overeenkomst TenneT (C-agenda commissie nader te bepalen)** Gedeputeerde Staten hebben ingestemd met het voornemen van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat om het bevoegd gezag voor de ruimtelijke inpassing van een nieuw te bouwen 380/150 kV hoogspanningsstation tussen Beverwijk en Vijfhuizen (hoogspanningsstation A9-Zuid) over te dragen aan de provincie. Voorafgaand aan de start van de ruimtelijke procedure wordt met de initiatiefnemer voor het nieuw te bouwen hoogspanningsstation, TenneT TSO B.V., een overeenkomst gesloten over de voorwaarden waaronder GS bereid zijn om de ruimtelijke procedure te doorlopen.
32	**Cultuur: Afdoen motie 254-2022 ondersteuning verenigingslocaties (B-agenda commissie n.t.b.)** Het college informeert Provinciale Staten op welke wijze invulling is gegeven aan motie 254-2022. De motie gaat in op financiële problemen van verenigingen als gevolg van de toegenomen kosten voor energie. PS worden geïnformeerd over welke activiteiten nu reeds door het Rijk zijn ontplooid om genoemde problematiek het hoofd te bieden en wat er nog zal wórden ondernomen.
33	**Economie: Brief aan PS inzake Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds (incl vst afdoen M42-2020) (B-agenda commissie n.t.b.)** Provinciale Staten wordt geïnformeerd over het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds. De situatie met betrekking tot Corona leidt niet tot andere conclusies dan in oktober 2022. Zoals toen aangegeven willen GS meer focus leggen op de verduurzaming van de gebouwde omgeving en de technische arbeidsmarkt, maar zien geen aanleiding nieuwe maatregelen te nemen bovenop wat al in uitvoering en voorbereiding is. Mochten aanvullende maatregelen niet meer nodig zijn, dan willen GS in de loop van dit jaar het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds afbouwen.
34	**Economie: De Kop Werkt! Eindrapportage, evaluatie van het programma en van de governance (C-agenda commissie n.t.b.)** De gemeenten Den Helder, Hollands Kroon, Schagen, Texel en de provincie Noord-Holland hebben vanaf 2017 tot en met 2021 samengewerkt in het regionaal stimuleringsprogramma 'De Kop Werkt! De meest opvallende resultaten en opbrengsten van het programma zijn via een video in beeld gebracht. De maatschappelijke en economische effecten van het programma op de regio zijn via een evaluatie van het programma gemeten. Daarnaast is de governance van het programma geëvalueerd.
35	**Economie: Ingekomen mail Taskforce Huisvesting Arbeidsmigranten (t.b.v. formatie)**

36	**Energie: Brief aan PS over Informatie Noord-Hollandse aanpak energiearmoede (C-agenda commissie n.t.b.)** Tijdens de Benen-Op-Tafel-sessie op 24 oktober 2022 sprak de commissie RWK over energiearmoede en energierechtvaardigheid. PS verzocht naar aanleiding hiervan of de gedeputeerde inzicht kon geven in deze rapporten en hoe deze zich verhouden tot de inzet van de provincie Noord Holland. Hiermee beantwoorden wij dit informatieverzoek.
37	**Financien: Indexatiebeleid (B-agenda commissie n.t.b.)** Er is een toezegging gedaan aan de Staten om op korte termijn meer informatie te verschaffen over het beleid rondom het toepassen van indexeringen op budgetten. Naar aanleiding daarvan is een discussienotitie geschreven waarin het huidige beleid uiteen wordt gezet, alsmede een eerste verkenning naar alternatieve opties voor indexeringen.
38	**Financiën: Stand van zaken financieringssystematiek (C-agenda commissie n.t.b.)** De provincies spreken gezamenlijk via het IPO met het Rijk over de ontwikkelingen die op handen zijn rondom de financieringssystematiek van de provincies, het belastinggebied van de provincies en het provinciefonds. Om te zorgen dat de Statenleden van alle provincies over dezelfde informatie beschikken worden zij periodiek geïnformeerd via een brief die door het IPO wordt opgesteld. De colleges van alle provincies geleiden deze allen door naar hun Staten.
39	**Gezondheid: Agenda Sport en bewegen (t.b.v. formatie)**
40	**Gezondheid: JOGG roept provincies op: draag bij aan een gezonde leefomgeving (t.b.v. formatie)**
41	**Interprovinciaal Overdrachtsdossier IPO (t.b.v. formatie)** Om de nieuwe Statenleden en bestuurders zo goed mogelijk te informeren over de werkzaamheden van de twaalf provincies is er, binnen het IPO, een 'Interprovinciaal Overdrachtsdossier' opgesteld. De digitale versie van het overdrachtsdossier is opgenomen op de website van IPO. IPO wil dit dossier graag zo breed mogelijk onder de aandacht brengen en hopen daardoor dat het dossier wordt meegenomen bij de formatieonderhandelingen in de provincies.
42	**Mobiliteit: Vaststellen definitieve voorkeursvariant Guisweg (C-agenda commissie n.t.b.)** n.v.t.
43	**Mobiliteit: Verkennen mobiliteitsopgaven in de Noordelijke Duin- en Bollenstreek en de Haarlemmermeer (C-agenda commissie nader te bepalen)** Op 16 februari 2023 hebben bestuurders van de provincies Zuid- en Noord-Holland, gemeenten aan beide zijden van de Ringvaart, Holland Rijnland en Vervoerregio Amsterdam uitgesproken om gezamenlijk de knelpunten en oplossingsrichtingen van de mobiliteitsopgaven in het grensgebied van Noordelijke Duin en Bollenstreek en Haarlemmermeer te gaan verkennen. Nut en noodzaak hiervan is door alle bestuurders onderstreept.

44	**Subsidies: Openstelling uitvoeringsregeling subsidie verduurzaming dorps-, buurthuizen en wijkcentra Noord-Holland 2022 (C-agenda commissie n.t.b.)** De eerste tranche van de subsidieregeling verduurzaming dorps-, buurthuizen en wijkcentra Noord-Holland 2022 sluit op 31 maart 2023. Om deze verduurzamingssubsidies ook gedurende de rest van 2023 mogelijk te maken, hebben wij de regeling opengesteld tot en met 31 december 2023.
45	**Energie/Klimaat: Oproep NVDE Provinciale collegeakkoorden (C-agenda commissie n.t.b.)**
46	**PS: Ambtelijk overdrachtsdossier voor vorming nieuw college (t.b.v. formatie)**
47	**Energie/Klimaat: Vaststelling provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) Noord-Holland Noord en Zuid (C-agenda commissie nader te bepalen)** Ten gevolge van economische en ruimtelijke ontwikkelingen en de Energietransitie is de behoefte aan nieuwe energie-infrastructuur voor elektriciteit, waterstof en warmte enorm groot. De provincie heeft samen met gemeenten, netbeheerders en andere stakeholders in Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid een programmering gemaakt voor het toekomstig energiesysteem. Het resultaat hiervan is een lijst met prioritaire projecten in het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie & Klimaat (pMIEK). De netbeheerders zullen bij het opstellen van de investeringsplannen rekening houden met het pMIEK.
48	**Dierenwelzijn: RDA rapport doden van zorgbehoevende dieren (C-agenda commissie nader te bepalen)**
49	**Gezondheid/Milieu: Verruiming subsidieregeling opruimen drugsafval 2021-2024 (C-agenda commissie nader te bepalen)** De provincie Noord-Holland stelt een verruiming van de uitvoeringsregeling vast, met een subsidieplafond van € 73.230 voor 2023. Deze subsidie is er voor projecten die de bodem en het oppervlaktewater herstellen wanneer daar drugsafval gedumpt is. Het Rijk stelt hiervoor jaarlijks € 1 miljoen beschikbaar en verdeelt dit bedrag over de provincies, op basis van het aantal drugsdumpingen in voorgaande jaren. Daarnaast stelt het Rijk eenmalig 1,5 miljoen voor de grotere dumpingen beschikbaar. Gedupeerden kunnen de subsidie aanvragen bij BIJ12. Zij handelen de aanvragen namens alle provincies af.
50	**Natuur: Brief SNLG betoog Naarderbos (C-agenda commissie nader te bepalen)**
51	**Recreatie: Brief aan PS afdoening motie M233-2022 Wet Bibob toepassen recreatieparken (C-agenda commissie nader te bepalen)**
52	**Economie: Uitvoeringsregeling HIRB+ Duurzaamheid 2023 (C-agenda commissie nader te bepalen)** De provincie stelt de Uitvoeringsregeling subsidie HIRB+ Duurzaamheid Noord-Holland 2023 open. Deze regeling wordt gefinancierd met budget uit het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds en de reserves van het HIRB-budget 2022. Met deze subsidie wordt een

	impuls gegeven aan duurzame energiemaatregelen op bedrijventerreinen en zo aan de verdere toekomstbestendigheid en verduurzaming van bedrijventerreinen in Noord-Holland.
53	**Economie: Uitvoeringsregeling MIT 2023 (C-agenda commissie nader te bepalen)** De Uitvoeringsregelingen MKB-innovatiestimulering Regio en Topsectoren (MIT) zijn regelingen waarbij ondernemers subsidie kunnen aanvragen voor haalbaarheidsprojecten en Research & Development-samenwerkingsprojecten. De MIT is een samenwerking tussen de provincie en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. In totaal is er ruim € 9,5 miljoen beschikbaar voor de MIT 2023.
54	**Integriteit: Verantwoording Agenda Weerbaar NH 2020-2023 (C-agenda commissie nader te bepalen)** De Agenda Weerbaar Noord-Holland vloeit voort uit het coalitieakkoord 'Duurzaam Doorpakken!' en is op 7 juli 2020 vastgesteld. Naast reguliere verantwoording in de P&C-cyclus vindt jaarlijks verantwoording van de voortgang plaats richting Provinciale Staten. Per brief worden Provinciale Staten geïnformeerd over de bereikte resultaten van de Agenda Weerbaar Noord-Holland sinds 2020. Tevens worden aanbevelingen meegeven over benodigde toekomstige inspanningen.
55	**Milieu/Energie/Ruimte: Ingekomen mail Verbiedt gebruik zoetwater voor koeling, gebruik zeewater en win warmte terug (C-agenda commissie nader te bepalen)**
56	**Organisatie: Voordracht nieuwe provinciesecretaris/algemeen directeur (C-agenda commissie n.t.b)** Per 1 juni 2023 wordt XXX benoemd als provinciesecretaris/algemeen directeur.
57	**Ruimte/Leefomgeving: Ingekomen brief Verhuizing ICT kunstmestfabriek (C-agenda commissie n.t.b)**
58	**Wonen: Woondeals NHN en MRA (C-agenda commissie nader te bepalen)** De woningnood is hoog en de betaalbaarheid van het wonen staat onder druk. Daarom ondertekenen wij, als één van de partners, de Woondeal Noord-Holland Noord en de Woondeal Metropoolregio Amsterdam. In deze Woondeals staan afspraken over de verdeling van de provinciale woningbouwopgave, kwalitatieve uitgangspunten én invulling van de randvoorwaarden die nodig zijn om de ambitieuze woningbouwdoelstelling samen met Rijk, gemeenten, woningcorporaties en marktpartijen te kunnen realiseren. Zo dragen wij bij aan het terugdringen van de woningnood en het realiseren van meer sociale en betaalbare woningen in de periode 2022 tot en met 2030.
59	**Energie: Intentieverklaring gezamenlijk proces windzoekgebied Haarlemmermeer (C-agenda commissie nader te bepalen)** De gemeente Haarlemmermeer wil stappen zetten om van een zoekgebied in Haarlemmermeer-Zuid tot een concreet initiatief te komen en is bezig met een proces hiervoor. De provincie speelt een belangrijke rol in het vervolgproces. Op ambtelijk niveau vinden reeds gesprekken plaats over hoe een vervolgproces er uit zou kunnen zien. Er is de wens om de samenwerking op dit vlak door te zetten en dit middels een intentieverklaring vast te leggen.

60	**Landbouw: Experiment agroforestry op provinciale pachtgrond (C-agenda commissie nader te bepalen)** De provincie Noord-Holland zet zich in voor een transitie in de landbouw van gangbare naar regeneratieve landbouw. Agroforestry is een vorm van regeneratieve landbouw, waarbij bomen en struiken gecombineerd worden met akkerbouw, groenteteelt of veeteelt op één perceel. Om agroforestry uit te proberen binnen de omstandigheden van Noord-Holland en om ondernemers de kans te geven kennis te maken met het concept, stelt de provincie Noord-Holland een eigen landbouwperceel in de gemeente Haarlemmermeer beschikbaar als experimenteerruimte voor agroforestry.
61	**Luchtvaart/Schiphol: BRS Zienswijze Experimenteerregeling Schiphol (C-agenda commissie nader te bepalen)** Tot en met 23 februari 2023 was het mogelijk om via een internetconsultatie een reactie te geven op de Experimenteerregeling Schiphol. Deze regeling is bedoeld om geluidsoverlast aan te pakken door het preferent vliegen (voorkeur) te combineren met het gebruik van handhavingspunten (regelgeving). De Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS) heeft van de gelegenheid gebruik gemaakt om een gezamenlijke zienswijze in te dienen.
62	**Ruimte: Brief van belangenvereniging Bewoners Hemkade en P.Ghijsenlaan e.o. (C-agenda commissie nader te bepalen)**
63	**Natuur: Vaststelling vier ontwerp-Natura 2000-beheerplannen Laag Holland (C-agenda commissie nader te bepalen)** Voor alle Natura 2000-gebieden dient op grond van de Wet natuurbescherming een Natura 2000-beheerplan te bestaan. Na een evaluatie in 2021 hebben Gedeputeerde Staten van Noord-Holland de beheerplannen geactualiseerd voor de vier Natura 2000-gebieden: “Polder Westzaan”, “Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder”, “Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske” en “Eilandspolder”. In een Natura 2000-beheerplan staat wat er moet gebeuren om de natuurdoelen voor dat gebied te halen en wie dat gaat doen.
64	**Wonen: Ontheffingsverzoek gemeente Heemstede t.b.v. tijdelijke woonunits statushouders en vluchtelingen, Heemstede (C-agenda commissie nader te bepalen)** GS verlenen een ontheffing van artikel 6.3, 6.4, 6.9 en 6.46 van de omgevingsverordening aan de gemeente Heemstede ten behoeve van tijdelijke huisvesting voor statushouders en Oekraïense vluchtelingen voor de periode van 10 jaar op de parkeerplaats naast Oude Slot.
65	**Omgevingsverordening: Brief ontgassen en de omgevingswet (C-agenda commissie nader te bepalen)**
66	**Wonen: Brief van werkgroep BWH76/76A over ontwikkelingen Balkweiterhoek 76/76A(C-agenda commissie nader te bepalen)**
67	**Natuur: Brief over rapport Algemene Rekenkamer over Bossenstrategie (C-agenda commissie nader te bepalen)**

68	**Erfgoed: Bericht van inwoner over faillietverklaring van monumentenwacht Noord-Holland (C-agenda commissie nader te bepalen)**
69	**Initiatiefvoorstel SP inzake Plan Zon voor allen (interimcie 15-5-2023)**
70	**PS: Verzoek tot intrekken gedoogbesluiten bouw datacenter en tussenstation Microsoft op Het Venster (te betrekken bij PS 6-3-2023/actualiteit)**
71	**Bestuur: Bericht van Extinction Rebellion NL over burgerberaden (C-agenda commissie nader te bepalen)** In het bestand zitten de bijlagen
72	**Cultuur en erfgoed: Bericht van Kunsten'92 over Input cultuur & erfgoed voor de coalitieakkoorden (C-agenda commissie nader te bepalen)**
73	**Cultuur: Bericht en stembusakkoord van de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties (C-agenda commissie nader te bepalen)**
74	**Infrastructuur: Extra financiële bijdrage Guisweg Zaanstad (C-agenda commissie nader te bepalen)** De kosten voor het realiseren van het voorlopige voorkeursalternatief voor de aanpak van de spoorwegovergang Guisweg in Zaanstad vallen hoger uit dan aanvankelijk geraamd. Omvangrijke bezuinigingen zijn niet mogelijk zonder de kern van het project aan te tasten. Er is daarom van de financierende partijen een extra bijdrage nodig. De extra bijdrage van de provincie is bedoeld voor de ontwikkeling van knooppunt Zaandijk Zaanse Schans.
75	**Motie Purmerend gaswinning winningsgebied Middelie (C-agenda commissie nader te bepalen)**

Provincie Noord-Holland

Lijst Ingekomen stukken april voor PS van 30 mei 2023

Nr.	Omschrijving
1	**Energie: Subsidie Oplossingen bij Netcongestie 2023 (C-agenda commissie nader te bepalen)** De Subsidieregeling Oplossingen bij Netcongestie (SON) Noord-Holland 2023 is gericht op het oplossen van de knelpunten in het elektriciteitsnet. Voor 2023 bedraagt het subsidieplafond voor de regeling € 1.500.000. De regeling richt zich op slimme energiesystemen die op relatief korte termijn bijdragen aan een innovatieve oplossing voor netcongestie op het elektriciteitsnet. De regeling is bedoeld om partijen te ondersteunen bij het uitvoeren van een haalbaarheidsstudie en bij de daadwerkelijke realisatie van deze innovatieve oplossingen. Dit is de tweede openstelling van de SON. Het is de intentie om in 2024 een derde SON-openstelling te hebben.
2	**Dierenwelzijn: Brief GS aan PS inzake uitstel reactie op initiatiefvoorstel hobbyjacht (C-agenda commissie n.t.b.)**
3	**Energie: Brief Liander informateurs Noord-Holland (C-agenda commissie nader te bepalen)**
4	**Mobiliteit: Brief Veilig Verkeer Nederland over verkeersveiligheid in coalitieakkoorden (C-agenda commissie nader te bepalen)**
5	**Mobiliteit: ingekomen brief ANWB met uitnodiging voor kennismaking (C-agenda commissie nader te bepalen)**
6	**Mobiliteit: Ingekomen mail Fietsplatform over passage coalitieakkoord fietsen landelijk gebied (C-agenda commissie nader te bepalen)**
7	**Mobiliteit: Regionale bijeenkomst 'Bewegen tussen duin, bollen en polder' 2 juni 2023 (C-agenda commissie nader te bepalen)**
8	**Mobilteit: Ingekomen mail felicitaties Transport en Logistiek Nederland (C-agenda commissie nader te bepalen)**
9	**MRA: Voortgangsnota MRA (A-agenda interim-commissie 15 mei 2023)** Op 4 april 2023 ontving de provincie Noord-Holland de Voortgangsnota 2022 van de MRA, met het verzoek om terzake wensen en opvattingen te formuleren en die uiterlijk 9 juni 2023 aan de MRA te doen toekomen.
10	**Natuur: Tweede deelbesluit Woo-verzoek binnenduinrand Zuid-Kennemerland (C-agenda commissie n.t.b.)** De Wet open overheid (Woo) regelt het recht op informatie van de overheid. Overheidsinformatie is meestal openbaar, maar de Woo kent een aantal gevallen waarin de gevraagde informatie niet openbaar kan worden gemaakt. Meer over de Woo is te vinden op www.noord-holland.nl/woo. Noord-Holland maakt met dit besluit gevraagde informatie over de binnenduinrand Zuid-Kennemerland gedeeltelijk openbaar.

11	**Zienswijze PS ontwerp begroting 2024 Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies (A-agenda interim-commissie 19 juni 2023)** De provincie Noord-Holland is deelnemer in het Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies. Op grond van artikel 48 van de Wet gemeenschappelijke regelingen zijn Provinciale Staten bevoegd een zienswijze in te dienen op de begroting van dit Gemeenschappelijk Orgaan. Aangezien de begroting geen vragen oproept stelt het college van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten voor om geen zienswijze in te dienen.
12	**Landbouw: Brief van Caring Farmers Advisering omtrent noodzakelijke voedseltransitie (t.b.v. formatie)**
13	**MRA: Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht - editie 70**
14	**Energie: Uitstelbrief Initiatiefvoorstel Zon voor allen**
15	**Gezondheid: Rapport OvV - Industrie en omwonenden (C-agenda commissie nader te bepalen)** GS informeren PS over het OvV-rapport Industrie en omwonenden. De Onderzoeksraad voor Veiligheid heeft onderzocht hoe industriële emissies door industrie en overheid worden beheerst en hoe omwonenden worden beschermd tegen de bijbehorende gezondheidsrisico's. Op basis hiervan heeft de OvV enkele aanbevelingen geformuleerd aan de bij het stelsel betrokken partijen.
16	**Water: Waddenfonds begroting 2024 en jaarstukken 2022 (A-agenda interim commissie 15 mei 2023)** Het Rijk heeft in 2012 het Waddenfonds gedecentraliseerd naar de drie Waddenprovincies (Fryslân, Groningen en Noord-Holland). Het Waddenfonds is verantwoordelijk voor het verlenen van subsidies die passen binnen de hoofddoelen (natuur en duurzame economische ontwikkeling) van dit fonds.
17	**Wonen: Vereniging Eigen Huis: wat verwachten huiseigenaren in de provincie Noord-Holland van het nieuwe provinciebestuur? (C-agenda commissie nader te bepalen)**
18	**Mobiliteit: Uitvoeringsregeling Verkeersveilige Uitwegen 2023 (C-agenda commissie nader te bepalen)** De provincie stelt vanuit de subsidieregeling Verkeersveilige uitwegen 2023 €822.000,- beschikbaar voor het verbeteren van de verkeersveiligheid op provinciale gebiedsontsluitingswegen met een snelheid van 80km/h. De subsidieregeling Verkeersveilige uitwegen is bedoeld om perceeleigenaren aan provinciale wegen te stimuleren de erfaansluitingen op de weg veiliger in te richten. Dat kan door het verwijderen van uitwegen, het samenvoegen van uitwegen of het veiliger vormgeven van uitwegen.
19	**Ruimte/Energie: Ruimtelijke handreiking elektriciteitsstations (C-agenda commissie nader te bepalen)**
20	**Mobiliteit: ingekomen mail Rover over OV in coalitieakkoord Noord-Holland (C-agenda commissie nader te bepalen)**

21	**Mobiliteit: Werken aan verkeersveiligheid heel hard nodig: het kennisnetwerk SPV biedt hulp aan u als Statenlid! (C-agenda commissie nader te bepalen)**
22	**Natuur: Brief Zandwinning IJsselmeer (C-agenda commissie n.t.b.)**
23	**Landbouw: Afdoen Motie 133-2022 Organiseren expertmeeting retail-organisaties (B-agenda commissie n.t.b.)** Op 4 juli 2022 is motie 133-2022 aangenomen. Ter uitvoering van de motie hebben wij gesprekken georganiseerd met een aantal Noord-Hollandse supermarkten. De opbrengst van deze gesprekken nemen wij mee bij de provinciale invulling van de Uitvoeringagenda Voedselvisie 2023-2024.
24	**Landbouw: Afdoen motie 229-2022 'Gaan voor Goud' inzake provinciale invulling Nationaal Strategisch Plan (B-agenda commissie n.t.b.)** Op 14 november 2022 is motie 229-2022 aangenomen. Ter uitvoering van de motie hebben wij voor leden van Provinciale Staten een expertmeeting georganiseerd over het NSP GLB. De opbrengst van deze expertmeeting nemen wij mee bij de provinciale invulling van het NSP GLB en het Provinciaal Programma Landelijk Gebied
25	**Water: Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021-2026 (C-agenda commissie n.t.b.)** Het uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021-2026 is een uitwerking van de Agenda voor het Waddengebied 2050. Deze Agenda is in 2020 door Rijk en regio vastgesteld.
26	**Ruimte: Ingekomen mail InRetail en Amsterdam City: Juist nu blijven werken aan vitale en toekomstige binnensteden, wijkwinkelcentra en dorpskernen Noord-Holland (C-agenda commissie nader te bepalen)**
27	**Wonen: OPROEP Stimuleer en versnel coöperatieve woonvormen (C-agenda commissie nader te bepalen)**
28	**Arbeidsmarkt: Uitvoeringsregeling subsidie versterking en verduurzaming van regionale techniek en technologiecampussen Noord-Holland 2023 (C-agenda commissie n.t.b.)** De provincie stelt 900.000 euro subsidie beschikbaar voor de versterking en verduurzaming van regionale techniek en technologiecampussen Noord-Holland. Campussen zijn belangrijk voor een duurzame en veerkrachtige Noord-Hollandse arbeidsmarkt.
29	**Circulaire economie: Provinciale circulaire economie rapportage 2023 (C-agenda commissie n.t.b.)** In opdracht van zes provincies, waaronder de provincie Noord-Holland, is met verschillende onderzoeken, voor alle provincies in beeld gebracht waar zij individueel staan in de ontwikkeling naar een 100% circulaire economie. Op basis van deze onderzoeken heeft de provincie Noord-Holland een rapportage opgesteld over de actuele stand van zaken van de circulaire economie in de provincie. Deze rapportage biedt zowel inzicht in de stand van zaken, de beperkingen van de huidige methodiek als aanknopingspunten voor eigen beleid ter versnelling van de transitie.

30	**Energie: Onderzoek buurtbatterijen (C-agenda commissie nader te bepalen)** Tijdens de bespreking van de kaderbrief in Provinciale Staten op 4 juli 2022 is door het CDA een begrotingsvoorstel ingediend met als onderwerp 'Buurtbatterijen voor Energieopslag'. Concreet wil het CDA onderzoeken of en hoe buurtbatterijen een effectieve veilige bijdrage kunnen leveren aan de energietransitie. Op basis van dit onderzoek dient aan Provinciale Staten te worden voorgelegd hoe daar gevolg aan kan worden gegeven. Het onderzoek is uitgevoerd en bevat conclusies en aanbevelingen voor mogelijke vervolgtrajecten en provinciale inzet.
31	**Gezondheid: Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven d.d. 11 april 2023 (B-agenda Interimcie 15-5-2023)** Het college van Gedeputeerde Staten informeert tweemaandelijks voorafgaand aan de vergadering van de commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid over de ontwikkelingen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) bij bedrijven die onder provinciaal bevoegd gezag vallen. Hieronder vallen ook Tata Steel en Harsco Metals.
32	**Gezondheid: Uitvoeringsregeling subsidie diffuus lood in de bodem Noord-Holland 2023** Gedeputeerde Staten stellen de Uitvoeringsregeling subsidie diffuus lood in de bodem Noord-Holland 2023 vast. De subsidieregeling is bedoeld om gemeenten, nu en straks onder de Omgevingswet, te stimuleren de diffuus loodproblematiek blijvend voldoende aandacht te geven, alsmede gemeenten de mogelijkheid te geven een eigen programma op te zetten gericht op het verminderen van de blootstelling aan diffuus lood. Deze bodemverontreiniging is in sommige gebieden in Noord-Holland aanwezig en kan daar een risico voor de gezondheid van met name jonge kinderen zijn. In totaal stellen Gedeputeerde Staten € 2 miljoen ter beschikking waarvan € 1 miljoen in 2023.
33	**Internationaal/public affairs: Reisvoornemen Commissaris van de Koning MRA missie New York (C-agenda commissie n.t.b.)** De Metropoolregio Amsterdam organiseert van 24 tot 28 april 2023 in samenwerking met de gemeente Amsterdam een Kennismissie Klimaatbestendig en circulair bouwen naar New York. De Commissaris van de Koning is portefeuillehouder Internationaal en Public Affairs bij de Metropoolregio Amsterdam en zal als delegatieleider met deze missie meereizen.
34	**Landbouw: Transitiecoalitie Voedsel bericht voor statenleden over Boerenperspectief en GGA (C-agenda commissie n.t.b.)**
35	**Mobiliteit: Brief aan PS over stand van zaken Uitvoering Motie 256-2022 (Reclameafspraken aanpassen) (C-agenda commissie nader te bepalen)**
36	**Natuur/Landbouw: felicitatiebrief Hollands Particulier Grondbezit (HPG) (C-agenda commissie n.t.b.)**

37	**Ruimte/Wonen: Ontheffing gemeente Texel voor tijdelijke flexwoningen (C-agenda commissie nader te bepalen)** GS verlenen een ontheffing van artikel 6.46, derde lid, van de Omgevingsverordening NH2020 aan de gemeente Texel ten behoeve van 102 tijdelijke flexwoningen op de locatie Marsweg Den Burg deelgebied B voor een periode van 20 jaar.
38	**Bereikbaarheid: Brief GR Bereikbaarheid Zuid-Kennemerland inzake Bereikbaarheid Kust (C-agenda commissie nader te bepalen)**
39	**IPO: welkom, informatiebijeenkomsten, voordracht AV (t.b.v. Presidium 17-4, Commissie n.t.b.)**
40	**Gezondheid: Brief aan PS en GS over participatie toekomstplannen Tata Steel (te betrekken bij actualiteit PS 12-4-2023)**
41	**Ruimte: Aanbevelingsbrief College van B&W Wijdemeren d.d. 30-03-2023 (C-agenda commissie nader te bepalen)**
42	**Luchtvaart/Schiphol: BRS Zienswijze op Regeling transitie CROS-MRS (C-agenda commissie nader te bepalen)** Tot en met 27 maart 2023 was het mogelijk om via een internetconsultatie een reactie te geven op de Regeling transitie CROS-MRS (Maatschappelijke Raad Schiphol) en de toelichting. De Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS), het samenwerkingsverband van de regionale overheden in de Schipholregio, heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen
43	**Financiën: Normenkader Rechtmatigheid 2022 (C-agenda n.t.b.)** De provincie is verplicht jaarlijks een normenkader rechtmatigheid op te stellen. Het normenkader rechtmatigheid 2022 is nodig voor de jaarrekeningcontrole van de externe accountant over boekjaar 2022.
44	**MRA: concept voortgangsagenda (A-agenda interim-commissie 15 mei)**
45	**Natuur: Wijziging Uitvoeringsregeling natuur- en landschapsbeheer Noord-Holland 2016 (SVNL 2016) (C-agenda n.t.b.)** Omdat de regelgeving voor het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid 2023-2027 pas laat gereed was, is de reguliere datum van 15 december 2022 voor het indienen van de opgave van de beheersactiviteiten voor het beheerjaar 2023 voor de agrarische collectieven niet haalbaar. Daarom is het noodzakelijk de uiterste termijn hiervoor éénmalig op te schuiven. De onderhavige wijziging voorziet hierin. De datum van 1 juni houdt mede verband met de termijn die door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit wordt gegeven om aanvragen voor andere GLB-regelingen (waaronder de eco-regeling) in te dienen en de Gecombineerde Opgave te doen. Voorts wordt de citeertitel van de uitvoeringsregeling gewijzigd om misverstanden te voorkomen dat de regeling zou zijn beëindigd in 2021.

46	**Rijkstaken: Brief aan PS persbericht streekbezoek Koninklijk Paar Waddeneilanden (C-agenda commissie n.t.b)**
47	**Water: Besluit aanwijzen zwemlocaties 2023 (C-agenda n.t.b.)** Gedeputeerde Staten wijzen jaarlijks zwemlocaties in oppervlaktewater aan. Hierbij wordt rekening gehouden met het te verwachten aantal zwemmers, de kwaliteit van het water en de veiligheid van de zwemlocatie. Voor het zwemseizoen 2023 worden 151 locaties aangewezen. Ten opzichte van 2022 is de locatie Sloterstrand te Amsterdam van de lijst afgevoerd en de locatie Zwemsteiger Nieuwe Meer te Amsterdam aan de lijst toegevoegd.
48	**Water: Uitvoeringsregeling subsidie Waterrecreatie uitbreiden vaarnetwerk voor de kleinere pleziervaart Noord-Holland 2023 (C-agenda n.t.b.)** De Uitvoeringsregeling is gestart in 2021 en vanwege het succes wordt deze opnieuw opengesteld in 2023 met een aantal (technische) wijzigingen. Het subsidieplafond in 2023 is € 1.100.000.
49	**Algemeen: Brief van de verkenner met verslag van de werkzaamheden - 5 april 2023**
50	**Algemeen: Felicitatie en introductie Raad voor het Openbaar Bestuur (C-agenda n.t.b.)**
51	**Economie: Felicitaties en introductie Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V.**
52	**Economie: Felicitaties en oproep ondernemers winkelcentra en dorpskernen (C-agenda commissie n.t.b)**
53	**Bereikbaarheid: Ingekomen mail HSL Lelylijn van nationaal en zeker ook Amsterdams belang (C-agenda commissie nader te bepalen)**
54	**Energie/Klimaat: Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) inwerkdossier voor Provinciale Statenleden (C-agenda commissie nader te bepalen)**
55	**Handreiking privaatrechtelijke samenwerking door decentrale overheden (Inwerkprogramma)**
56	**Landbouw: Brief LTO Noord - felicitatie provinciale statenleden (C-agenda n.t.b.)**
57	**Mobiliteit: Gunning concessie beheer Oplaadobjecten 2023-2029 (C-agenda commissie nader te bepalen)** Met dit besluit stemmen de Gedeputeerde Staten in met de voorlopige gunning 'Concessie beheer Oplaadpalen 2023-2029' aan ubitricity Gesellschaft für verteilte Energiesysteme mbH. Het projectbureau MRA-Elektrisch (MRA-E) heeft als doel elektrisch vervoer in de gemeenten in de provincies Noord-Holland, Flevoland en Utrecht te stimuleren en publieke laadinfrastructuur te realiseren. De publieke laadinfrastructuur wordt gerealiseerd door het aangaan van concessieovereenkomsten met laadpaalexploitanten.

58	**Mobiliteit: Voorwaarden gezamenlijk oplaadinfrastructuur MRA-E 2023 (C-agenda commissie nader te bepalen)** Met dit besluit stellen Gedeputeerde Staten de geactualiseerde Voorwaarden gezamenlijke Oplaadinfrastructuur MRA-Elektrisch 2023 vast. Het projectbureau MRA-Elektrisch heeft als doel elektrisch vervoer in de gemeenten in de provincies Noord-Holland, Flevoland en Utrecht te stimuleren. Dit gebeurt voornamelijk door het aanbesteden en aangaan van concessieovereenkomsten met marktpartijen om de publieke oplaadpaalinfrastructuur te verbeteren. Gemeenten kunnen zich met deze voorwaarden aansluiten bij een concessieovereenkomst en vervolgens onder begeleiding van het projectbureau laadpalen in de openbare ruimte laten plaatsen.
59	**Publicatie van RVS ROB en Rli Elke regio telt (C-agenda commissie n.t.b.)**
60	**MRA: Termijnagenda en bijbehorende nota van beantwoording (C-agenda alle commissies)**
61	**Natuur: Ontwerp Natuurbeheerplan 2024 (C-agenda commissie n.t.b.)** Het Natuurbeheerplan bevat de kaders en de natuurdoelen voor de subsidiëring van het natuurbeheer door de provincie. Met dit besluit wordt het ontwerp Natuurbeheerplan 2024 ter visie gelegd. Belanghebbenden, zoals de natuur- en agrarische collectieven en betrokkenen bij het (agrarisch) natuurbeheer in Noord-Holland hebben input kunnen leveren voor het Natuurbeheerplan.
62	**Pallas: goedkeuring fusie en aanpassing overeenkomst geldlening en pandrecht (C-agenda commissie n.t.b.)** PALLAS is de nieuwe medische isotopenreactor die de Hoge Flux Reactor in Petten gaat vervangen. De provincie Noord-Holland heeft aan de Stichting Voorbereiding PALLAS-reactor € 40 miljoen in de vorm van een lening beschikbaar gesteld voor de voorbereiding van de nieuwe reactor. De stichting heeft de provincie verzocht om goedkeuring te verlenen voor de voorgenomen fusie met de Stichting NRG en akkoord te gaan met verlenging en aanpassing van de overeenkomst van geldlening en pandrecht. GS verlenen, na consultatie van PS, goedkeuring aan de voorgenomen fusie en gaan akkoord met de verlenging en aanpassing van de overeenkomst van geldlening en pandrecht.

Provincie Noord-Holland

Lijst Ingekomen stukken 1 t/m 15 mei voor PS van 30 mei 2023

Nr.	Omschrijving
1	**Gezondheid: Brief Frisse Wind reactie op OvV rapport industrie en omwonenden (C-agenda commissie n.t.b.)**
2	**Klimaat/Energie: Afronden Actieprogramma Klimaat (APK) (C-agenda commissie nader te bepalen)** Middels een brief en een bijlage ronden we het Actieprogramma Klimaat (APK) af. We informeren PS door middel van een totaal overzicht en enkele highlights per transitiepad en een aantal korte reflecties in de brief.
3	**Bereikbaarheid: Kustbus 2023 (C-agenda commissie nader te bepalen)** De gemeenten Bergen, Castricum, Schagen en Den Helder zullen deze zomer zelf opdracht gaan geven aan touringcarbedrijven om bussen in te zetten, en daardoor de kustgebieden beter bereikbaar te maken. De provincie werkt samen met de gemeenten aan een goede bereikbaarheid van de kust en wil deze trajecten ondersteunen door een tegemoetkoming te doen in de kosten.
4	**Digitale infrastructuur: Brief digitale infrastructuur (C-agenda commissie n.t.b.)**
5	**Gezondheid: brief Greenpeace over maatwerkafspraak Tata Steel (C-agenda commissie N.t.b.)**
6	**Gezondheid: Vaststellen VTH beleidskader en strategie 2023 – 2026 Omgevingsdienst IJmond (C-agenda commissie n.t.b.)** De Omgevingsdienst IJmond (ODIJ) voert namens de provincie Noord-Holland vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken uit op het thema bodem. Voor het uitvoeren van deze taken dienen er een geldig VTH beleidskader en strategie te zijn vastgesteld. Door het Algemeen Bestuur van de ODIJ is op 8 maart 2023 besloten het VTH beleidskader en -strategie 2023-2026 naar alle deelnemers te sturen voor vaststelling.
7	**Interbestuurlijk toezicht: Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht (IBT) 2022 (C-agenda commissie n.t.b.)** De provincie Noord-Holland maakt jaarlijks de beoordelingsresultaten van het Interbestuurlijk Toezicht openbaar. Het vastgestelde jaarverslag 2022 en de resultaten van de beoordelingen van alle gemeenten over 2022 worden op www.noord-holland.nl/ibt vermeld. Om de beoordelingen van alle gemeenten inzichtelijk te maken worden de gegevens ook verwerkt in de interactieve kaart.
8	**Water: Samenwerkingsovereenkomst met Den Helder t.b.v. volwaardige vaarverbinding via het Boerenverdriet (C-agenda commissie n.t.b.)** In 2022 werd duidelijk dat de Koopvaarderschutssluis in Den Helder tijdens de renovatie niet gesloten hoeft te worden. Een omvaarroute via het Boerenverdriet is om deze reden niet nodig.

	Een tweede volwaardige vaarroute in Den Helder is echter wel gewenst, om toename van (recreatief) vaarverkeer door ontwikkeling van het Maritiem Cluster te kunnen opvangen. Daarom gaat de provincie een nieuwe overeenkomst aan met de gemeente waarin de vernieuwde gezamenlijke doelstelling is vastgelegd. Dit onder voorbehoud van besluitvorming in PS en de Raad over de herbestemming van de eerder toegekende financiële middelen.
9	**Gezondheid: Brief Duinbehoud Reactie voornemen Heracless (C-agenda Commissie n.t.b.)**
10	**PS algemeen: Verslag informateurs 09-05-2023**
11	**Mobiliteit/Ruimte: Selectie projecten budget ketenreis OV-fonds (C-agenda commissie nader te bepalen)** In september 2021 hebben GS besloten om 2 miljoen euro vanuit het OV fonds te reserveren voor maatregelen in Noord-Holland Noord (het gebied boven het Noordzeekanaal), naar aanleiding van de vraag van NS om gezamenlijk 4 miljoen euro te reserveren voor ketenmobiliteit. Het gaat om fysieke maatregelen die de bereikbaarheid van het OV, goede overstapmogelijkheden (trein, bus, fiets) en stationsomgevingen helpen verbeteren. Samen met NS (die eveneens 2 miljoen investeren) en in afstemming met de betrokken gemeenten en ProRail is een lijst opgesteld van projecten die nu voldoende zijn uitgewerkt om een concrete financiële bijdrage aan toe te kennen.

Provincie Noord-Holland

Aan
Provinciale Staten

Uw contactpersoon
mw V. Mulder
AD/STG

Telefoonnummer 0235143001
statengriffie@noord-holland.nl

Bijlage: overzicht openstaande moties

Betreft: Lijst moties PS 30 mei 2023

Memo

17 mei 2023

Inleiding:
Bijgevoegd treft u aan een gewijzigd overzicht van alle openstaande moties.

Alle moties en amendementen zijn digitaal terug te vinden op de website en in iBabs.
In de kolom "Voorstel voor PS/Presidium" op bijgevoegde lijst wordt aangegeven wanneer er een nieuwe actualisatie vanuit GS en/of commissie is gepubliceerd en wanneer er een afdoeningsvoorstel ligt.

Voorstel: in te stemmen met de afdoeningsvoorstellen bij de volgende moties:

Nummer (hyperlink)	Datum PS	Onderwerp	Opmerking voor PS/Presidium
M14-2023	06-03-2023	Motie Vergunning groen staal: snelheid geboden. (SP, PVDO)	Er is in mei een actualisatie vanuit de interimcommissie bij de motie gepubliceerd. **Voorstel Presidium:** De interimcommissie van 15 mei 2023 heeft ingestemd met het afdoen van deze motie. Voorstel: motie afdoen.
M154-2022	04-7-2022	Motie Provinciale ambities dierenwelzijn concreter maken. (PvdD, GroenLinks, PvdA, DENK, JA21)	In april is er een actualisatie vanuit cie NLG d.d. 16-01-2023 alsnog bij de motie gepubliceerd. **Voorstel Presidium:** Commissie NLG van 16-01-2023 is akkoord gegaan met het afdoen van motie M154-2022. Per abuis is het afdoeningsvoorstel nog niet eerder op de lijst moties voor afdoening in PS gekomen. Het verslag-gedeelte van cie NLG 16-01-2023 m.b.t. motie 154-2022 is als extra bijlage in iBabs bij de motie gevoegd. Voorstel: motie afdoen.

M152-2022	04-7-2022	Motie Noord-Holland roept klimaat-en biodiversiteitscrisis uit. (PvdD, GroenLinks, DENK)	Er is in mei een actualisatie vanuit de commissie bij de motie gepubliceerd. **Voorstel Presidium:** In de vorige Statenperiode besloten PS op 4 juli 2022, bij de behandeling van de Kaderbrief 2023, met M152-2022 de klimaat- en biodiversiteitscrisis uit te roepen. In dit besluit werd niets verzocht of opgedragen, waarmee de motie nog openstaat. De nieuwe Staten kunnen besluiten de motie af te doen. Voorstel: motie afdoen.
M187-2021	08-11-2021	Motie toekomstperspectief sport Noord-Holland. (CDA, SP, ChristenUnie, JA21)	In maart is er een actualisatie vanuit cie EFB d.d. 29-9-2022 alsnog bij de motie gepubliceerd. **Voorstel Presidium:** Commissie EFB van 29-9-2022 is akkoord gegaan met het afdoen van motie M187-2021. Per abuis is het afdoeningsvoorstel nog niet eerder op de lijst moties voor afdoening in PS gekomen. het verslag-gedeelte van cie EFB 29-9-2022 m.b.t. motie 187-2021 is als extra bijlage in iBabs bij de motie gevoegd. Voorstel: motie afdoen.
M96-2021	05-07-2021	Motie Wensen en opvattingen Verstedelijkingsstrategie MRA : leefomgeving en leefbaarheid. (PvdD, CU, PVDA, SP, 50PLUS/PvdO, DENK, D66, GL)	In april is er een actualisatie vanuit cie RWK d.d. 28-11-2022 alsnog bij de motie gepubliceerd. **Voorstel Presidium:** Commissie RWK van 28-11-2022 is akkoord gegaan met het afdoen van motie M96-2021. Per abuis is het afdoeningsvoorstel nog niet eerder op de lijst moties voor afdoening in PS gekomen. Het verslag-gedeelte van cie RWK 28-11-2022 m.b.t. motie 96-2021 is als extra bijlage in iBabs bij de motie gevoegd. Voorstel: motie afdoen.

Instemmen leidt tot opschoning van de lijst moties na vaststelling in PS van 30 mei 2023.

Lijst openstaande moties voor PS van 30 mei 2023

De lijst wordt 4 keer per jaar door GS geactualiseerd voor PS van maart, juli, oktober en december 2023. Tussentijds worden op de website actualisaties vanuit de commissies en vanuit de GS-besluitenlijst bij de moties gepubliceerd. Als er een actualisatie is gedaan, wordt dat genoteerd in de kolom "Voorstel voor PS/Presidium".

Nummer *(hyperlink)*	**Datum PS**	**Onderwerp en fractie**	**Voorstel voor PS/Presidium**
M20-2023	06-03-2023	Motie Voedselvisie Noord-Holland basis voor Provinciaal Programma Landelijk Gebied. (GroenLinks, PvdA, D66)	
M14-2023	06-03-2023	Motie Vergunning groen staal: snelheid geboden. (SP, PVDO)	Er is in mei een actualisatie vanuit de interimcommissie bij de motie gepubliceerd. **Voorstel Presidium:** De interimcommissie van 15 mei 2023 heeft ingestemd met het afdoen van deze motie. Voorstel: motie afdoen.
M277-2022	19-12-2022	Motie Behoud van een scheepsreparatiewerf in het Noordzeekanaalgebied. (VVD, CDA, ChristenUnie, JA21, PVV)	In maart is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M267-2022	19-12-2022	Motie Inzicht in effectieve instrumenten waterkwaliteit. (PvdD, PvdO)	
M256-2022	19-12-2022	Motie Reclameafspraken aanpassen aan provinciaal duurzaamheidsbeleid. (PvdA, GroenLinks)	Er is in april een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M254-2022	19-12-2022	Motie Ondersteuning verenigingslocaties. (CDA, ChristenUnie, PvdA)	In maart is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M252-2022	19-12-2022	Motie Borgen dat 50% reductie kankerverwekkende PAK's over het hele Tata-terrein onafhankelijk wordt gemeten. (PvdA, DENK, SP, PvdO)	
M250-2022	19-12-2022	Motie Vlaggen op 10 december. (GroenLinks, D66, PvdD, PvdA, PvdO)	

Nummer *(hyperlink)*	**Datum PS**	**Onderwerp en fractie**	**Voorstel voor PS/Presidium**
M244-2022	21-11-2022	Motie Vrijkomende gronden na verplaatsing of beëindiging veehouderijen niet inzetten voor intensivering. (PvdD)	
M243-2022	21-11-2022	Motie Uitwerken Aanvalsplan Landschapselementen. (PvdD)	
M241-2022	21-11-2022	Motie Stikstof “Gelijk Speelveld”. Motie Behoud van een scheepsreparatiewerf in het Noordzeekanaalgebied (PvdA)	
M238-2022	21-11-2022	Motie Regionale Veenweidestrategie (RVS) zo snel mogelijk concreet! (GroenLinks, PvdA, D66, SP, PvdD, ChristenUnie)	
M233-2022	14-11-2022	Motie Wet Bibob toepassen bij recreatieparken. (SP)	In maart is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M230-2022	14-11-2022	Motie RES versnelling. (D66, GroenLinks, CDA, PvdA, ChristenUnie)	
M229-2022	14-11-2022	Motie ‘GAAN voor GOUD’ inzake provinciale invulling Nationaal Strategisch Plan.(GroenLinks, D66, PvdA, VVD)	Er is in april een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M205-2022	14-11-2022	Motie Hernieuwde aandacht voor (meer) biologische landbouw. (PvdD, PvdA, DENK, D66)	
M203-2022	14-11-2022	Motie Toekomst van Noord-Hollandse wildopvangcentra borgen. (PvdD, GroenLinks)	
M192-2022	14-11-2022	Motie Een veiligere rijksweg N9. (CDA, VVD, JA21)	
M187-2022	14-11-2022	Motie Instandhouding en duurzaam herstel ARTIS-Aquarium. (VVD, D66, GroenLinks, DENK, 50PLUS/PvdO, SP)	

Nummer *(hyperlink)*	**Datum PS**	**Onderwerp en fractie**	**Voorstel voor PS/Presidium**
M182-2022	10-10-2022	Motie Deelname provincie Noord-Holland aan komende edities Canal Parade. (VVD, GroenLinks, D66, PvdA, CDA, SP)	
M175-2022	19-09-2022	Motie Vluchtelingenopvang (GroenLinks, D66, DENK, PvdA, PvdD)	
M170-2022	19-09-2022	Motie Haalbaarheid Planning Groen Staal (VVD, D66, GroenLinks, PvdA, ChristenUnie, PvdD, CDA, DENK, JA21)	Er is in mei een actualisatie vanuit de interimcommissie bij de motie gepubliceerd.
M154-2022	04-7-2022	Motie Provinciale ambities dierenwelzijn concreter maken. (PvdD, GroenLinks, PvdA, DENK, JA21)	In april is er een actualisatie vanuit cie NLG d.d. 16-01-2023 alsnog bij de motie gepubliceerd. **Voorstel Presidium:** Commissie NLG van 16-01-2023 is akkoord gegaan met het afdoen van motie M154-2022. Per abuis is het afdoeningsvoorstel nog niet eerder op de lijst moties voor afdoening in PS gekomen. Het verslag-gedeelte van cie NLG 16-01-2023 m.b.t. motie 154-2022 is als extra bijlage in iBabs bij de motie gevoegd. Voorstel: motie afdoen.
M152-2022	04-7-2022	Motie Noord-Holland roept klimaat-en biodiversiteitscrisis uit. (PvdD, GroenLinks, DENK)	Er is in mei een actualisatie vanuit de commissie bij de motie gepubliceerd. **Voorstel Presidium:** In de vorige Statenperiode besloten PS op 4 juli 2022, bij de behandeling van de Kaderbrief 2023, met M152-2022 de klimaat- en biodiversiteitscrisis uit te roepen. In dit besluit werd niets verzocht of opgedragen, waarmee de motie nog openstaat. De nieuwe Staten kunnen besluiten de motie af te doen. Voorstel: motie afdoen.
M151-2022	04-7-2022	Motie Erfcoaches voor toekomstbestendig landelijk gebied. (CDA)	

Nummer *(hyperlink)*	Datum PS	Onderwerp en fractie	Voorstel voor PS/Presidium
M147-2022	04-7-2022	Motie Recreatie voor mensen met een smalle portemonnee. (SP)	
M138-2022	04-7-2022	Motie Sociaal economische impactanalyse gebiedsprocessen. (CDA)	
M135-2022	04-7-2022	Motie Evenredige reductie Schiphol. (ChristenUnie)	
M133-2022	04-7-2022	Motie Organiseren expertmeeting retail-organisaties. (ChristenUnie)	Er is in april een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M130-2022	04-7-2022	Motie Fiks de Fixsteams. (PvdA, GroenLinks, PvdD, DENK)	In maart is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M126-2022	04-7-2022	Motie Input boeren en tuinders bij Omgevingsverordening. (GroenLinks, PvdD, PvdA)	
M61-2022	23-05-2022	Motie Natte weilanden bij de Oeverlanden in NNN opnemen. (SP, D66, PvdD)	
M53-2022	23-05-2022	Motie Meerdere pilots verruiming Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB). (PvdD, SP)	
M43-2022	04-04-2022	Motie Afstand doen van schadelijke biobrandstoffen. (PvdD, SP, GroenLinks)	
M37-2022	07-03-2022	Motie Verkenning bouwteam, kostentafel en risicotafel als standaardprocedure bij grote infrastructurele projecten. (VVD, CDA, PvdA, D66, JA21)	
M23-2022	07-03-2022	Motie Zicht op verbetering leefomgeving. (D66, PvdA, GroenLinks, VVD)	Er is in mei een actualisatie vanuit de interimcommissie bij de motie gepubliceerd.

Nummer *(hyperlink)*	**Datum PS**	**Onderwerp en fractie**	**Voorstel voor PS/Presidium**
M7-2022	31-01-2022	Motie Innovatieve mogelijkheden ter beperking van overlast. (JA21, Liberaal N-H, 50PLUS/PvdO, VVD)	
M237-2021	13-12-2021	Motie Inspiratie her- en bijbestemming. (PvdD, SP, D66, GroenLinks, JA21, DENK)	
M216-2021	08-11-2021	Motie Bij de begroting jongerenperspectief op bereikbaarheid. (PvdA, CDA, SP, PvdD, DENK)	
M214-2021	08-11-2021	Motie Broedplaats Blakende Bollen. (GroenLinks, PvdD, SP, D66, CDA)	
M187-2021	08-11-2021	Motie toekomstperspectief sport Noord-Holland. (CDA, SP, ChristenUnie, JA21)	In maart is er een actualisatie vanuit cie EFB d.d. 29-9-2022 alsnog bij de motie gepubliceerd. **Voorstel Presidium:** Commissie EFB van 29-9-2022 is akkoord gegaan met het afdoen van motie M187-2021. Per abuis is het afdoeningsvoorstel nog niet eerder op de lijst moties voor afdoening in PS gekomen. het verslag-gedeelte van cie EFB 29-9-2022 m.b.t. motie 187-2021 is als extra bijlage in iBabs bij de motie gevoegd. Voorstel: motie afdoen.
M167-2021	13-09-2021	Motie Verdere uitrol infrastructuur van gerecycled plastic bij positieve pilotresultaten. (VVD, D66, PvdA)	
M127-2021	05-07-2021	Motie Windturbines en gemeentegrenzen. (VVD, D66, PVDA, DENK, SP, JA21)	
M124-2021	05-07-2021	Motie Uitdaagrecht bij RES. (D66, GL)	
M112-2021	05-07-2021	Motie monitoring gezondheids - en veiligheidseffecten. (DENK, CDA)	

Nummer *(hyperlink)*	**Datum PS**	**Onderwerp en fractie**	**Voorstel voor PS/Presidium**
M108-2021	05-07-2021	Motie gesprekken tussen buurgemeenten. (DENK, PvdD)	
M106-2021	05-07-2021	Motie RES: Bescherm natuur en cultuurhistorie in het IJmeer. (PvdD, PVDA, GL, D66, DENK)	
M104-2021	05-07-2021	Motie RES: Meer initiërende rol provincie. (PvdD, PVDA, DENK)	
M96-2021	05-07-2021	Motie Wensen en opvattingen Verstedelijkingsstrategie MRA : leefomgeving en leefbaarheid. (PvdD, CU, PVDA, SP, 50PLUS/PvdO, DENK, D66, GL)	In april is er een actualisatie vanuit cie RWK d.d. 28-11-2022 alsnog bij de motie gepubliceerd. **Voorstel Presidium:** Commissie RWK van 28-11-2022 is akkoord gegaan met het afdoen van motie M96-2021. Per abuis is het afdoeningsvoorstel nog niet eerder op de lijst moties voor afdoening in PS gekomen. Het verslag-gedeelte van cie RWK 28-11-2022 m.b.t. motie 96-2021 is als extra bijlage in iBabs bij de motie gevoegd. Voorstel: motie afdoen.
M24-2021	08-03-2021	Motie Betrek buurgemeenten óók bij het meten van draagvlak over het plaatsen van windturbines. (DENK, JA21)	
M4-2021	01-02-2021	Behoud loketfunctie o.a. op stations Alkmaar, Hoorn en Hilversum. (PvdA, SP, DENK, VVD, ChristenUnie, JA21, PVV)	
M187-2020	16-11-2020	Optimaal onderhouden snelfietsroutes (D66, GroenLinks, ChristenUnie, PvdA, PvdD)	
M185-2020	16-11-2020	Varende fietspaden . (D66, GroenLinks, ChristenUnie, PvdA)	
M148-2020	22-10-2020	Heroverweging Zijpe –en Hazepolder. (PvdA, D66, ChristenUnie, GroenLinks)	

Nummer *(hyperlink)*	**Datum PS**	**Onderwerp en fractie**	**Voorstel voor PS/Presidium**
M135-2020	05-10-2020	Motie bij concept-RESsen over burgerparticipatie. (D66, PvdA, VVD)	
M127-2020	5-10-2020	Onderzoek Zon-op-dak (RES 1.0). (CDA, PvdD, ChristenUnie)	
M125-2020	05-10-2020	Koppel biodiversiteit aan de energietransitie. (PvdD)	
M116-2020	05-10-2020	Leidraad Weidevogels. (GroenLinks, PvdD)	
M115-2020	05-10-2020	Weidevogels Zijpe. (GroenLinks, PvdA)	
M42-2020	18-05-2020	Motie Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds. (VVD, GroenLinks, PvdA, D66, CDA)	
M41-2020	18-05-2020	Provinciaal Noodfonds Sociale Infrastructuur. (PvdA, VVD, D66, SP, GroenLinks, ChristenUnie, CDA)	
M21-2020	09-03-2020	Vang de kinderen van Moria op. (PvdA, GroenLinks, PvdD, D66, CDA, ChristenUnie, SP)	
M107-2019	18-11-2019	Natuurinclusief bouwen meenemen in klimaatambities voor gebouwde omgeving. (PvdD)	

Provincie Noord-Holland

2023 | 21a

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 17 april 2023

Onderwerp: aanwijzen tijdelijk 1e vicevoorzitter van Provinciale Staten

Bijlagen:
- ontwerpbesluit.

1. Inleiding.

Bij aanvang van de nieuwe Statenperiode dienen uw Staten één of meer vicevoorzitters van Provinciale Staten aan te wijzen die in voorkomende gevallen de voorzitter van Provinciale Staten vervangen. De vicevoorzitters zijn in het geval van vervanging belast met het leiden van de vergadering, het handhaven van de orde, het doen naleven van het reglement van orde en hetgeen de Provinciewet of het reglement van orde de vicevoorzitter verder opdraagt.

De 1e vicevoorzitter van Provinciale Staten is tevens vicevoorzitter van het presidium en voorzitter van de Agendacommissie. De functie van vicevoorzitter is niet verenigbaar met die van commissievoorzitter.

2. Voordracht.

Het presidium heeft op 17 april jl. besloten een tijdelijk 1e vicevoorzitter aan te wijzen tot na de collegevorming een definitieve kandidaat 1e vicevoorzitter wordt voorgedragen.

Het presidium draagt voor:
Statenlid Van der Waart als tijdelijke 1e vicevoorzitter van Provinciale Staten.

3. Financiering en communicatie.

Met de aanwijzing van een tijdelijke 1e vicevoorzitter door uw Staten zijn geen kosten gemoeid.

4. Proces en procedure.

Het aanwijzen van de tijdelijke eerste vicevoorzitter geldt vanaf 30 mei 2023 tot de aanwijzing van de definitieve eerste vicevoorzitter van Provinciale Staten.

5. Voorstel.

Het Presidium stelt u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Het Presidium,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

E. Krijgsman, griffier

Ontwerpbesluit

Nr. 21a -2023

Provinciale Staten van Noord-Holland;

Onderwerp: aanwijzen tijdelijke 1e vicevoorzitter van Provinciale Staten;

gelezen de voordracht van het Presidium van 17 april 2022;

gelet op artikel 75, eerste lid van de Provinciewet;

gelet op artikelen 3, 6 en 9 van het Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van Provinciale Staten en Statencommissies van Noord-Holland 2015;

besluiten:

Statenlid N. van der Waart aan te wijzen tot tijdelijke 1e vicevoorzitter van Provinciale Staten totdat de definitieve 1e vicevoorzitter van Provinciale Staten is aangewezen.

Haarlem, 30 mei 2023

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

2023 | 21b

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 22 mei 2023

Onderwerp: aanwijzen 2e vicevoorzitter van Provinciale Staten

Bijlagen:
- ontwerpbesluit.

1. Inleiding.

Bij aanvang van de nieuwe Statenperiode dienen uw Staten één of meer vicevoorzitters van Provinciale Staten aan te wijzen die in voorkomende gevallen de voorzitter van Provinciale Staten vervangen. De vicevoorzitter is in het geval van vervanging belast met het leiden van de vergadering, het handhaven van de orde, het doen naleven van het reglement van orde en hetgeen de Provinciewet of het reglement van orde de vicevoorzitter verder opdraagt.

De 1e vicevoorzitter van Provinciale Staten is tevens vicevoorzitter van het presidium en voorzitter van de Agendacommissie. De functie van vicevoorzitter is niet verenigbaar met die van commissievoorzitter.

2. Voordracht.

Het presidium heeft op 17 april jl. met het oog op de coalitievorming als tijdelijke vicevoorzitter van Provinciale Staten Statenlid N. van der Waart aangewezen. Op deze manier is voor de aankomende Statenvergaderingen vervanging geborgd van het voorzitterschap. De definitieve invulling van het 1e vicevoorzitterschap komt na afronding van de coalitieonderhandelingen.

Voorgesteld wordt het volgende Statenlid aan te wijzen:
- dhr. J.P. Hollebeek (PvdD) als 2e vicevoorzitter van Provinciale Staten.

3. Financiering en communicatie.

Met de aanwijzing van een 2e vicevoorzitter door uw Staten zijn geen kosten gemoeid.

4. Proces en procedure.

Het aanwijzen van de 2e vicevoorzitter geldt vanaf 30 mei 2023.

5. Voorstel.

U wordt voorgesteld te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

E. Krijgsman, griffier

Ontwerpbesluit

Nr. 21b-2023

Provinciale Staten van Noord-Holland;

Onderwerp: aanwijzen 2e vicevoorzitter van Provinciale Staten;

gelezen de voordracht;

gelet op artikel 75, eerste lid van de Provinciewet;

gelet op artikelen 3, 6 en 9 van het Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van Provinciale Staten en Statencommissies van Noord-Holland 2015;

besluiten:

dhr. J.P. Hollebeek (PvdD) aan te wijzen tot 2e vicevoorzitter van Provinciale Staten.

Haarlem, 30 mei 2023

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 22 mei 2023

Onderwerp: aanwijzen leden commissie evaluatie commissaris van de Koning van Noord-Holland

Bijlagen:
- Ontwerpbesluit.
- Instellingsbesluit commissie evaluatie commissaris van de Koning(in) van Noord-Holland.

1. Inleiding.

Er is een commissie evaluatie commissaris van de Koning die namens Provinciale Staten evaluatiegesprekken voert met de commissaris van de Koning. De commissie nodigt ten minste drie keer per ambtsperiode de commissaris van de Koning uit voor het voeren van een evaluatiegesprek. Van deze gesprekken wordt verslag wordt gedaan en bij een eventuele herbenoemingsprocedure van de commissaris van de Koning kunnen deze verslagen daarbij worden betrokken.

Het gaat om het door uw Staten aanwijzen van vier leden uit uw Staten in de commissie evaluatie commissaris van de Koning, conform artikel 2 van het Instellingsbesluit commissie evaluatie commissaris van de Koning(in) van Noord-Holland (bijlage 1).

2. Toelichting.

Sedert 7 januari 2019 is de heer A.Th.H. van Dijk commissaris van de Koning van Noord-Holland. Hij is door de Kroon benoemd tot commissaris van de Koning voor een periode van zes jaar. Bedacht dient te worden dat de commissaris van de Koning zowel provinciaal orgaan als rijksorgaan is. Als provinciaal orgaan treedt hij op als voorzitter van Gedeputeerde Staten en als voorzitter van Provinciale Staten. In die laatste rol hebben uw Staten het meest van doen met de commissaris. Echter de commissaris heeft vanuit de portefeuilleverdeling van Gedeputeerde Staten ook een eigen portefeuille waarover hij verantwoording aflegt aan uw Staten. Ook in die rol ontmoet hij de Staten. Daarnaast zijn er ook andere momenten of gelegenheden waarop de Staten te maken hebben met optredens van de commissaris of lezen over zijn uitspraken.

Een evaluatiegesprek en vergaderingen van de commissie vinden in beslotenheid plaats. De commissie wijst uit haar midden één van de leden aan als voorzitter. De commissie laat zich bijstaan door de griffier of bij diens afwezigheid door diens vervanger.

In het Instellingsbesluit commissie evaluatie commissaris van de Koning(in) van Noord-Holland is onder meer de organisatie van het evaluatiegesprek geregeld.

3. Voordracht.

Het Presidium heeft op 22 mei 2023 gesproken over de invulling van de commissie evaluatie commissaris van de Koning en draagt als leden de volgende kandidaten uit Provinciale Staten ter aanwijzing voor:

- dhr. M. Becker (BBB), mw. I.A. Bezaan (PVV), Statenlid A. Gielen (GroenLinks) en dhr. K.J. Terwal (VVD).

4. Financiering en communicatie.

Met de aanwijzing van vier leden door uw Staten zijn geen kosten gemoeid.

5. Proces en procedure.

De aanwijzing van de leden geldt voor de Statenperiode 2023-2027.

6. Voorstel.

Het presidium stelt u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Het presidium,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

E. Krijgsman, griffier

Ontwerpbesluit

Nr. 22-2023

Provinciale Staten van Noord-Holland;

onderwerp: aanwijzen leden commissie evaluatie commissaris van de Koning van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van het Presidium van 22 mei 2023;

gelet op artikel 82 van de Provinciewet;

gelet op het Instellingsbesluit commissie evaluatie commissaris van de Koning(in) van Noord-Holland;

besluiten aan te wijzen voor de Statenperiode 2023-2027 de navolgende vier Statenleden

- dhr. M. Becker (BBB)
- mw. I.A. Bezaan (PVV)
- Statenlid A. Gielen (GroenLinks)
- dhr. K.J. Terwal (VVD)

als leden van de commissie evaluatie commissaris van de Koning van Noord-Holland.

Haarlem, 30 mei 2023

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Instellingsbesluit commissie evaluatie commissaris van de Koning(in) van Noord-Holland (bijlage 1)

Artikel 1
1. Er is een commissie evaluatie commissaris van de Koning(in) die namens provinciale staten evaluatiegesprekken voert met de commissaris van de Koning(in).
2. De commissie nodigt ten minste drie keer per ambtsperiode de commissaris van de Koning(in) uit voor het voeren van een evaluatiegesprek.

Artikel 2
1. Provinciale staten kiezen uit hun midden de leden van de commissie.
2. De commissie bestaat uit vier leden.
3. Bij langdurige ziekte of afwezigheid van een commissielid kiezen provinciale staten een vervanger.
4. De commissie laat zich bijstaan door de griffier of bij diens afwezigheid door diens vervanger.
5. De commissie kan zich laten informeren door een gedeputeerde en de provinciesecretaris.

Artikel 3
1. De commissie wijst uit haar midden één van de leden aan als voorzitter.
2. De voorzitter leidt het gesprek.
3. De voorzitter treedt, voor zover nodig, op als woordvoerder.

Artikel 4
1. De griffier agendeert en organiseert een evaluatiegesprek.
2. De leden van de commissie en de commissaris van de Koning(in) krijgen de gelegenheid om bespreekpunten aan te leveren.
3. Uiterlijk twee weken voor het gesprek ontvangen de leden van de commissie en de commissaris van de Koning(in) namens de voorzitter een schriftelijke uitnodiging; die bevat in ieder geval plaats, tijdstip, agenda en bespreekpunten.
4. Een commissielid dat niet in staat is het gesprek bij te wonen, deelt dit tijdig mee.
5. Bij verhindering van meer dan één lid van de evaluatiecommissie zorgt de griffier voor een nieuwe afspraak.

Artikel 5
1. Een evaluatiegesprek en vergaderingen van de commissie vinden plaats in beslotenheid.
2. Tijdens het gesprek hebben zowel de leden van de evaluatiecommissie als de commissaris van de Koning(in) de mogelijkheid hun mening over en ervaringen met de geagendeerde bespreekpunten toe te lichten.
3. Uitgangspunt bij het gesprek is de profielschets op basis waarvan de commissaris van de Koning(in) is benoemd.

Artikel 6
1. Door de griffier wordt een verslag van het evaluatiegesprek in conceptvorm in drievoud opgesteld en door de evaluatiecommissie en de commissaris van de Koning(in) door ondertekening vastgesteld.
2. Het verslag bevat de feitelijke gegevens van de tijd, plaats en rol van de aanwezigen bij het gesprek en geeft een duidelijk en feitelijk beeld van het besprokene.

Artikel 7
1. De griffier draagt zorg voor een afdoende vertrouwelijke archivering van de in artikel 4 en 6 bedoelde stukken.
2. Na het aftreden van de commissaris van de Koning(in) worden de in het eerste lid bedoelde stukken door de griffier vernietigd.

Artikel 8
1. De leden van de commissie zijn verplicht tot geheimhouding van de inhoud van de in artikel 4 en 6 bedoelde stukken en van de informatie die zij in het evaluatiegesprek ontvangen.
2. De leden van de commissie behandelen alle verkregen gegevens en inlichtingen vertrouwelijk.
3. Het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing op gegevens en inlichtingen die reeds anderszins openbaar zijn gemaakt.
4. Het in de vorige leden bepaalde is van overeenkomstige toepassing op de griffier.

Artikel 9
Dit besluit treedt in werking met ingang van de eerste dag na de datum van uitgifte van het provinciaal blad waarin het wordt geplaatst.

Citeertitel

Artikel 10
Dit besluit wordt aangehaald als:
Instellingsbesluit commissie evaluatie commissaris van de Koning(in) van Noord-Holland.

Provincie Noord-Holland

2023 | 23

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 22 mei 2023

Onderwerp: aanwijzen leden en plaatsvervangende leden Programmaraad Randstedelijke Rekenkamer

Bijlagen:
- ontwerpbesluit;
- Verordening Programmaraad Randstedelijke Rekenkamer.

1. Inleiding.

De Programmaraad van de Randstedelijke Rekenkamer is een adviesorgaan voor de Provinciale Staten van de vier Randstadprovincies Flevoland, Utrecht, Noord-Holland en Zuid-Holland. De programmaraad vormt de communicatieve schakel tussen deze vier provincies en de Randstedelijke Rekenkamer (hierna: RR). De Programmaraad geeft de deelnemers gevraagd en ongevraagd advies over en naar aanleiding van het (ontwerp-) onderzoeksprogramma van de Rekenkamer. De Programmaraad adviseert de bestuurder/directeur van de RR over de voorbereiding van het onderzoeksprogramma. Daarnaast kan de Programmaraad op verzoek van de Rekenkamer adviseren over voorgenomen onderzoeken en/of de wijze van uitvoering van een onderzoek.

Op grond van de Verordening Programmaraad Randstedelijke Rekenkamer dragen Provinciale Staten van de vier aan de Randstedelijke Rekenkamer deelnemende provincies er zorg voor dat de leden van de Programmaraad aangewezen worden.

2. Toelichting.

Volgens de Verordening Programmaraad Randstedelijke Rekenkamer bestaat de Programmaraad uit minimaal acht en maximaal twaalf leden. Dat betekent dat twee of drie leden per provincie kunnen worden aangewezen. De Programmaraad heeft gekozen voor een afvaardiging van drie leden per provincie. Tegelijk met de benoeming van de leden van de Programmaraad wordt een zelfde aantal plaatsvervangend leden aangewezen.
De leden van de Programmaraad zijn afkomstig uit de leden van Provinciale Staten.

3. Voorzitter en secretaris Programmaraad.

De provincie Zuid-Holland heeft de afgelopen 4 jaar de voorzitter en secretaris geleverd, daarvoor deed Noord-Holland dat. De komende periode worden deze taken toebedeeld aan de provincie Flevoland.
Het is formeel aan de nieuwe Programmaraad om te bepalen wie voorzitter wordt. Het secretariaat van de Programmaraad wordt vervolgens gekoppeld aan de provincie waarvoor de voorzitter lid is van de Programmaraad.

4. Voordracht.

Het Presidium heeft op 22 mei 2023 gesproken over de vertegenwoordigers in de Programmaraad en draagt als vaste en plaatsvervangende leden de volgende zes Statenleden ter benoeming voor:

vaste leden:
- mw. G. Bakker (VVD)
- dhr. A. Karar (PvdA)
- mw. J.M. Schneemann (Volt)

plaatsvervangend leden:
- mw. K. Uiterwijk (JA21)
- dhr. V.H. Valk (BBB)
- Statenlid N.M. van der Waart (GroenLinks)

5. Financiering en communicatie.

Met de aanwijzing van de vaste leden en plaatsvervangende leden door uw Staten zijn geen kosten gemoeid. De Randstedelijke Rekenkamer en de nieuw aangewezen leden zullen in kennis worden gesteld van het aanwijzen als lid respectievelijk plaatsvervangend lid van de Programmaraad van de Randstedelijke Rekenkamer.

6. Proces en procedure.

Het aanwijzen van de leden en plaatsvervangende leden geldt vanaf de datum van het aanwijzen tot en met het einde van deze Statenperiode (2027). De eerstvolgende vergadering van de Programmaraad wordt naar verwachting begin juni gepland.

Subcommissie bestuurlijke zaken en advies nieuwe bestuurder-directeur
Vanuit de Programmaraad wordt een subcommissie met 1 lid per Staten samengesteld voor bestuurlijke zaken van de Randstedelijke Rekenkamer. Aan het eind van dit kalenderjaar vertrekt de huidige bestuurder-directeur om met pensioen te gaan. De bestuurlijke commissie heeft een adviesrol naar de vier Staten voor de benoeming van de nieuwe bestuurder-directeur en heeft een belangrijke rol rond de werving en selectie. De vier Staten gezamenlijk dienen uiteindelijk de bestuurder-directeur te benoemen. De werkzaamheden starten zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk begin juni.

7. Voorstel.

Het presidium stelt u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Het presidium,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

E. Krijgsman, griffier

Ontwerpbesluit

Nr. 23-2023

Provinciale Staten van Noord-Holland;

Onderwerp: aanwijzen leden en plaatsvervangende leden Programmaraad Randstedelijke Rekenkamer;

gelezen de voordracht van het presidium van 22 mei 2023;

gelet op de Verordening Programmaraad Randstedelijke Rekenkamer;

besluiten aan te wijzen:

1. voor de Statenperiode 2023-2027 de volgende drie vaste leden van de Programmaraad van de Randstedelijke Rekenkamer:

    - mw. G. Bakker (VVD)
    - dhr. A. Karar (PvdA)
    - mw. J.M. Schneemann (Volt)

2. voor de Statenperiode 2023-2027 de volgende drie plaatsvervangende leden van de Programmaraad van de Randstedelijke Rekenkamer:

    - mw. K. Uiterwijk (JA21)
    - dhr. V.H. Valk (BBB)
    - Statenlid N.M. van der Waart (GroenLinks)

Haarlem, 30 mei 2023

Provinciale Staten van Noord-Holland,

, voorzitter

, Statengriffier

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de Statengriffier, mr. J.J.M. Vrijburg
Florapark 6, kamer L-104
2012 HK Haarlem

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
J. Kobes
MID

Doorkiesnummer (023) 514 3698
jkobesj@noord-holland.nl

INGEKOMEN - 7 MEI 2014

Verzenddatum
- 7 MEI 2014

Kenmerk 348684 /348687

Uw kenmerk

Betreft: gebruik en beheer Paviljoen Welgelegen, erfgoed en kunst

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u het besluit van ons college ter kennis over het gebruik en het beheer van Paviljoen Welgelegen, het erfgoed en de kunst. Tevens sturen wij u het rapport "De borging van de eigen omgang met erfgoed en kunst".

Op 14 februari 2011hebben PS het kader gebruik Paviljoen Welgelegen vastgesteld. In het kader is opgenomen dat de afspraken gelden tot het moment dat gebouw A aan de Dreef wordt opgeleverd. Met de naderende oplevering van dit gebouw is er daarom aanleiding het kader te evalueren. We hebben gezocht naar een samenhangende, duurzame oplossing voor de omgang met het monument Paviljoen Welgelegen (1785), de culturele programmering daarin (tentoonstellingen, concerten), onze topografische en kunsthistorische collecties en de doelen en activiteiten uit het communicatiebeleid en dit alles in samenhang met het gebruik van het Paviljoen door Provinciale en Gedeputeerde Staten.

Op basis van het rapport "De borging van de eigen omgang met erfgoed en kunst" hebben wij een aantal besluiten genomen ten aanzien van het gebruik en beheer van Paviljoen Welgelegen, het erfgoed en de kunst. Gezien uw eerdere besluit over het kader gebruik Paviljoen Welgelegen en uw positie als één van de hoofdgebruikers van het Paviljoen, leggen wij deze besluiten ter informatie aan u voor.

Wijze van sturing
In het rapport "De borging van de eigen omgang met erfgoed en kunst" worden 3 scenario's geschetst voor het borgen van de duurzame omgang met het gebouw, diens inrichting en de kunstcollectie: persoonlijk blijven doen: intendant, betrokkenheid organiseren of geheel uitbesteden.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
Haarlem [2012 DE]
www.noord-holland.nl

Wij hebben gekozen voor het scenario betrokkenheid organiseren, dat de provincie de meeste sturing biedt en de kwetsbaarheid van een solitaire functionaris ondervangt. In dit model staat de organisatie van goed opdrachtgeverschap centraal. De provincie draagt als eigenaar-gebruiker vanzelfsprekend integrale eindverantwoordelijkheid maar is betrokken waar moet, en delegeert waar kan. Er blijft een soort intendant, echter niet zozeer als inhoudelijk deskundige maar eerder als makelaar en gedelegeerd opdrachtgever naar deskundigheden elders. De sturing ligt uiteindelijk bij een bestuurlijk-ambtelijke commissie die gemandateerd is te besluiten over beleid met betrekking tot het gebruik van Paviljoen Welgelegen. De bestuurlijk-ambtelijke commissie zal bestaan uit de Commissaris van de Koning, twee leden van Provinciale Staten, de Algemeen Directeur en de ambtelijk voorzitter van het gebruikersoverleg Paviljoen. De commissie kan zich bij laten staan door een deskundige op het punt van cultuurhistorie. Wij verzoeken u uit uw midden twee leden voor te dragen die zitting nemen in de bestuurlijk-ambtelijke commissie.

Gebruikersoverleg
Er is in 2010 een gebruikersoverleg 'Welgelegen' ingesteld. In dit overleg worden de belangrijkste gebruikers vertegenwoordigd, te weten Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten. De kerntaak van dit gebruikersoverleg is de zorgvuldige planning en onderlinge afstemming van de activiteiten in Paviljoen Welgelegen. Knelpunten worden in het overleg besproken en opgelost. Wanneer het overleg niet tot een oplossing kan komen, wordt opgeschaald naar de Commissaris van de Koning. Na aanvankelijke opstartproblemen functioneert dit overleg inmiddels tot tevredenheid van de betrokkenen.
Wij hebben daarom besloten het "gebruikersoverleg "Welgelegen" voor de operationele planning van activiteiten te handhaven.

Rondleidingen, museale vleugel
Vanouds heeft het paviljoen een representatiefunctie. Paviljoen Welgelegen kan worden gebruikt voor de ontvangst van delegaties. De bestuurlijk-ambtelijke commissie besluit in overleg met het gebruikersoverleg welke delegaties in het Paviljoen ontvangen worden. In het kader gebruik en beheer is ten aanzien van de rondleidingen vastgelegd dat het doel van de rondleidingen in de eerste plaats is het publiek in staat te stellen een mooi pand te bezoeken dat met publieke middelen is gefinancierd. Een afgeleid doel daarvan is het verlagen van de drempel voor het publiek om in contact te komen met de provinciale politieke organisatie.

De rondleidingen worden georganiseerd voor nieuw personeel als onderdeel van de introductiedagen, in het kader van de Open Monumentendagen, het Weekend van de Buitenplaatsen en op initiatief

van PS en GS. Naast de reguliere rondleidingen worden er rondleidingen georganiseerd voor scholen. Tijdens deze rondleidingen kunnen scholieren nader kennis maken met de provinciale politiek en de geschiedenis en bijzonderheden van Paviljoen Welgelegen.
De rondleidingen zijn een prima instrument om te laten zien wat de provincie doet en sluiten daarmee aan op de doelen uit het vastgestelde communicatiebeleid. De rondleidingen kunnen worden versterkt door gidsen beter te laten aansluiten bij de doelgroep die zij rondleiden. Er worden daarom gidsen aangezocht met verschillende profielen. Deze gidsen zullen een korte opleiding krijgen in de historie van het gebouw, de verbinding met de provincie en kennis van provinciale politiek.

De museale vleugel is het najaar van 2013 geopend. In drie keer vier vertrekken op alle verdiepingen aan de kop van de vleugel zijn respectievelijk een set historiserende inrichtingen gerealiseerd, een inleidende tentoonstelling over de geschiedenis van plek, gebouw en gebruikers en kantoor en opslag voor deze en daarmee samenhangende functies.
Ten aanzien van het museale gedeelte is nog geen beleid ontwikkeld: welke doelgroepen wensen we te bereiken, wat zijn de boodschap en het beoogd effect, en hoe kunnen daar inspanningen op af gestemd worden op het gebied van communicatie, educatie, marketing, duurzaamheid en periodieke vernieuwing? Wij hebben daarom opdracht gegeven aan de ambtelijke organisatie om beleid te formuleren voor het museale gedeelte.

Kunstcollectie, tentoonstellingen
Op dit moment worden tweemaandelijks tentoonstellingen georganiseerd, met gebruikmaking van verschillende bronnen. Eén daarvan is de eigen provinciale kunstcollectie, die onlangs in kwaliteit is opgewaardeerd en in omvang teruggebracht tot een kleine 1.300 werken. Andere bronnen voor de tentoonstellingen zijn werken van actuele Noord-Hollandse kunstenaars en stukken uit de Provinciale Atlas, soms in samenwerking met regionale kunstenaarsinitiatieven of galeries. De provincie verwerft al enkele jaren geen kunst meer ter uitbreiding van de eigen collectie. Een uitzondering hierop zijn enkele stukken die in de historische tentoonstelling gebruikt kunnen worden.
In lijn met het communicatiebeleid vormen de exposities een goed instrument om te laten zien wat de provincie concreet doet.
Wij hebben besloten het huidige aantal exposities van maximaal 6 per jaar te handhaven en daarbij nadrukkelijker gebruik te maken van de stukken uit de Provinciale Atlas en het Noord-Hollands archief.
Daarnaast hebben wij besloten te blijven bij de keuze om de kunstcollectie niet verder uit te breiden.

Muziekevenementen
In Paviljoen Welgelegen zijn de laatste twintig jaar rond de honderdzestig muzikale evenementen gehouden. Het organiseren van muziekevenementen in Paviljoen Welgelegen is problematisch ten aanzien van de veiligheid van bezoekers en de kunsthistorische waarde van de locatie. Wij hebben daarom besloten te onderzoeken of muziekevenementen wellicht in de toekomst elders georganiseerd zouden kunnen worden.

Met bovenstaande besluiten denken wij een samenhangende en duurzame oplossing gevonden te hebben voor de omgang met Paviljoen Welgelegen, de culturele programmering daarin, de kunsthistorische collectie en de representatieve functie van het geheel. Wij herhalen tot slot ons verzoek aan u twee leden voor te dragen voor de bestuurlijk-ambtelijke commissie.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
G E.A. van Craaikamp

voorzitter
J.W. Remkes

De borging van de eigen omgang met erfgoed en kunst

Advies aan de provincie Noord-Holland

Gordion Cultureel Advies, Amsterdam
i.s.m. **Kunsthistorisch Advies- en Organisatiebureau D'ARTS,** Noordeinde
juni 2013

gordion
cultureel advies

Inhoud

1. Managementsamenvatting 3

2. Vraag 4

3. Werkwijze 5
   1. Interviews
   2. Stukken Noord-Holland
   3. Bronnen elders

4. Bevindingen 7
   1. Algemeen
   2. Onderdelen
      1. Gebouw
      2. Rondleidingen, museaal deel
      3. Kunstcollectie, tentoonstellingen
      4. Muziekevenementen
      5. Atlas
   3. Conclusie

5. Beschouwing 12
   1. Tijdsperspectief
   2. Cultureel perspectief
   3. Bredere context

6. Scenario's 14
   A. Persoonlijk blijven doen: intendant
   B. Betrokkenheid organiseren
   C. Geheel uitbesteden

7. Aanbevelingen 17

Bijlage: Een nieuw snoer – de Republikeinse Renaissance in Noord-Holland 18

Het voorblad toont een detail van de 18de-eeuwse loden replica door Franscesco Righetti van de antieke Laöcoongroep in het Vaticaan, voorheen in tuin Welgelegen, nu Rijksmuseum.

1. Managementsamenvatting

De provincie Noord-Holland zoekt naar een samenhangende, duurzame oplossing voor de omgang met haar residentie in het unieke monument Paviljoen Welgelegen (1785), de culturele programmering daarin (tentoonstellingen, concerten), en haar topografische en kunsthistorische collecties.

Het moment om dat te doen valt samen met de pensionering van de gewaardeerde eigen conservator, zomer 2013, en ligt tussen oplevering van de laatste grote restauratie van het provinciehuis in 2005-2009 en die van het belendende nieuwe A Gebouw in 2014.

Als werkwijze kozen wij (hoofdstuk 3) voor interviews met betrokkenen, studie van relevante schriftelijke documentatie en oriëntatie op vergelijkbare situaties elders.

De voornaamste bevindingen (hoofdstuk 4) zijn de volgende.

- De functie van Welgelegen als werk- en representatieplek vergt een balans tussen gebruik en behoud. Het paviljoen behoort tot de top van het Nederlandse cultuurbezit. Intensief dagelijks gebruik kan de waarde aantasten. Combinatie van beide lijkt verstandig, gezien het belang van voortdurend engagement waardoor die waarden levend blijven. Het huidige beheer en onderhoud, evenals praktische omgang met bezoekers, zijn in uitvoering goed geregeld; maar duurzame borging inclusief preventieve zorg en beleidsmatige sturing vormen een vraagstuk. Dat geldt a fortiori voor de museale Oostvleugel die najaar 2013 wordt opgeleverd.
- Voor de tentoonstellingsprogrammering in Welgelegen wordt onder meer van provinciale collecties gebruikgemaakt. Samen met muziekevenementen bedien(d)en die een bescheiden, veelal lokaal publiek. De Stichting Provinciale Atlas (1993) beheert een bijzondere topografische collectie. Ook hier lijkt het bereik beperkt. Voor beide activiteiten ontbreken echter ervarings- of beoordelingsgegevens.

Herbezinning op de culturele functies in en om Welgelegen (hoofdstuk 5) kan gebruik maken van de vertraagde oplevering van het A Gebouw en zelfs de mogelijke provinciale herindeling in 2015. Komende jaren kan daardoor een nieuwe situatie goed voorbereid worden. Dat is nodig omdat de provincie misschien meer dan andere bestuursgremia scherp de maat wordt genomen, wat een voortreffelijke performance vereist ook op cultureel gebied. Ook kan de provincie haar voordeel doen met kennis van ervaringen elders.

In Hoofdstuk 6 worden drie scenario's geschetst voor de omgang met Welgelegen:

A) continuering huidige situatie met beleggen van alle verantwoordelijkheid bij een enkele deskundige intendant;
B) sturing door een commissie met meer spelers uit bestuur en directie, maar uitbesteden waar mogelijk: optimaal en verantwoord opdrachtgeverschap;
C) geheel uitbesteden, zich terugtrekken op rol huurder.

Van elk model zijn voor- en nadelen aangegeven. Wij hebben een lichte voorkeur voor scenario B, dat de provincie de meeste sturing biedt. Scenario C is op lange termijn wellicht het meest werkbaar.

Voor het museale deel van de Oostvleugel en de Provinciale Atlas bevelen wij aan eerst meer beleidsmatig werk te doen en inzicht te verwerven. Bij het museum betreft dat ontwikkeling van visie/missie, doelstellingen en jaarplan met kosten/baten; bij de atlas met name een evaluatie van de afgelopen jaren.

In een bijlage wordt de mogelijkheid bepleit om Welgelegen in een breder, bijzonder perspectief te zien: dat van een laat 18de-eeuwse neoclassicistische golf, eigen aan Haarlem en omstreken. Dat kan beheersmatige winst en communicatief voordeel bieden.

2. Vraag

Paviljoen Welgelegen is sinds 1930 de bestuurszetel van de provincie Noord-Holland en wordt tevens voor representatieve doeleinden gebruikt. Het gebouw (1785-1792) en grote delen van het interieur zijn van bijzondere cultuurhistorische betekenis wegens hun kwaliteit, zeldzaamheid, authenticiteit en ensemblewaarde.

In het paviljoen wordt in wisseltentoonstellingen ook de provinciale kunstcollectie getoond. Tevens dient het als podium voor programmering van muziekevenementen en beeldendekunstmanifestaties. Vanuit de oostvleugel, waar een deel als museum is ingericht dat binnenkort nog wordt uitgebreid, worden rondleidingen gegeven.

De met deze functies samenhangende taken zijn:

- zorg voor de cultuurhistorische bouw- en interieuraspecten van het paviljoen
- culturele programmering in het paviljoen
- beheer van de provinciale kunstcollectie.

Deze taken waren tot diens pensioen in juni 2013 belegd bij de conservator dhr. Gerrit Bosch. Voor de overname van een nader te bepalen deel tot wellicht alle taken is vorige zomer *junior talent trainee* mevr. Simone Memel in deeltijd aangesteld.

De provincie verzocht Gordion in maart 2013 om een advies over de toekomst van deze drie taken. Dat betreft:

- het in onderlinge samenhang beleggen van deze taken in de toekomst, met
- balans tussen zakelijk management en gevoel voor historie en kwaliteit van pand, interieur en collectie, en
- borging van de nalatenschap van de vertrekkende functionaris.

Aanvullend werd de volgende vraag toegevoegd:

- wat zijn de mogelijkheden om de taken die nu door de Stichting Provinciale Atlas Noord-Holland worden uitgevoerd, te combineren met die op het gebied van gebouw/interieur, provinciale kunstcollectie en culturele programmering van Welgelegen?

Dit advies is medio juni 2013 opgeleverd. Opdrachtgever is mevr. Annemiek van Dam, Hoofd bedrijfsvoering Provincie Noord-Holland; gedelegeerd opdrachtgever is de heer Rob Tresoor, sectormanager Facilitaire Dienstverlening. Gordion laat zich bijstaan door Rob van Zoest, Kunsthistorisch adviesbureau D'ARTS.

3. Werkwijze

De vraag is op drie manieren aangepakt:

a. gesprekken met betrokkenen en stakeholders
b. studie van door provincie ter beschikking gestelde documentatie
c. deskresearch van en gesprekken met spelers in vergelijkbare situaties

3.1 Interviews

Er zijn tussen 5 april en 10 juni 2013 in totaal 13 interviews gehouden, met:

- conservator G. Bosch
- junior talent trainee S. Memel
- college (J. Remkes, CdK),
- statengriffie (J. Vrijburg, griffier)
- Staten (presidiumleden C. Loggen VVD, W. Holthuizen 50Plus, R. Alberts SP)
- provinciesecretariaat (G. van Craaikamp, algemeen directeur)
- gebruikscommissie (H. Vink, gebouwbeheerder, voorzitter)
- sector Communicatie (H. Blom, hoofd)

De vraag naar integratie van de Provinciale Atlas werd besproken met:

- sector Beleid, Cultuur, Infrastructuur & Toerisme (M. Braam, beleidsmedewerker)
- Noord-Hollands Archief (L. Zoodsma, directeur)
- Stichting Provinciale Atlas Noord-Holland (A. Aerts, conservator)

In de gesprekken werden ervaringen en verwachtingen geïnventariseerd ten aanzien van de omgang met de culturele aspecten van het gebouw, de culturele programmering door de provincie, al of niet met inzet van het gebouw, en de inzet van en zorg voor de provinciale kunstcollectie en museale ruimten. Met betrekking tot de Provinciale Atlas werden vergelijkbare inventarisaties uitgevoerd. In alle gesprekken werd tenslotte onderzocht welke organisatorische ruimte en mogelijkheden er zich voor het beleggen van de verschillende taken en verantwoordelijkheden aandienen.

Op 26 april werd een verlengde intake uitgevoerd met opdrachtgevers Van Dam en Tresoor. Toen werd ook aanvullend gevraagd om de Staten de gelegen te bieden tot input, in personen naar de keuze van het presidium. Herhaald werd het belang te kunnen kiezen uit een beperkt aantal goed onderscheiden scenario's.

3.2 Bronnen Noord-Holland

De volgende documentatie hebben wij ter bestudering ontvangen:

- Programma van Functionele Eisen Paviljoen Dreefcomplex Haarlem, Toornend & Partners, Haarlem 2004
- G. Bosch, " 'Een gemakkelijk gebouw'. De restauratie in 2007-2008 van Paviljoen Welgelegen", *Jaarboek Haarlem 2008*, 152-189
- G. Bosch, *Paviljoen Welgelegen. Buitenplaats, paleis, museum en provinciehuis*. Haarlem 2009.
- handreiking "Rondleidingen door Paviljoen Welgelegen, de informatie", G. Bosch 2010
- GS, "Kader gebruik en beheer Paviljoen Welgelegen", 20 mei 2010
- PS, "Amendement Provinciale Staten op Kader gebruik en beheer

Welgelegen", 14 februari 2011
- Notitie "Gebruik en beheer Paviljoen Welgelegen" (samenwerking tussen de sectoren Facilitaire Dienstverlening en Communicatie van de directie Middelen), mei 2011
- overzichten Houtplein Exposities 1998-2002, Dreef Exposities 1991-2013, Lunchconcerten Statenzaal 1994-2012
- *De waarde van cultuur. Cultuurbeleid provincie Noord-Holland 2013-2016*

Alsmede enige concept-notities:
- Stichting Provinciale Atlas Noord-Holland, concept-jaarverslag 2012
- "Goud in handen: Provinciale Atlas en Welgelegen-collectie beter beheren & zichtbaarder maken", ongedateerd [concept-notitie sector Beleid, provincie Noord-Holland]
- "Over tentoonstellen, concerten en rondleidingen in Paviljoen Welgelegen", ongedateerd, [G. Bosch]
- "Over beheer en gebruik van Paviljoen Welgelegen", ongedateerd [G. Bosch]

3.3 Bronnen elders
Aan deskundigheid en betrokkenheid elders zijn ons van nut geweest zegslieden bij:
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Regio West
- Stichting Digitaal Erfgoed Nederland
- Cultuurcompagnie
- Vereniging Hendrick de Keyser (C. Huijts, directeur)
- Provincie Utrecht, beleidsstaf cultuur
- Stichting Koninklijk Paleis Amsterdam
- Ministerie BZK, bureau Beheer Grafelijke zalen

Daarbij is ook van de volgende publicaties gebruik gemaakt:
- Statenbrief Utrecht, Afronding project 'Restauratie en gebruiksverbetering Paushuize', [Utrecht] 21 januari 2012
- Provinciale Kunstcollectie afstootprotocol, Centrum Beeldende Kunst Utrecht, oktober 2012
  Verbindende factor. Kunst in het nieuwe provinciekantoor, Utrecht 2011
- E. Koldewey, *Landelijke Interieurwacht, een publieke zaak*, Amersfoort 2010, Monumentenwacht Nederland i.s.m. RCE

4. Bevindingen

4.1 Algemeen: waarde, spanning, overleving

Er is eenstemmigheid over de waarde en betekenis van Paviljoen Welgelegen, zowel binnen als buiten Noord-Hollandse kring. Het paviljoen is een monument dat hoort tot de absolute top van het Nederlandse onroerende cultuurbezit. Het feit dat het provinciaal eigendom is verplicht de provincie, *noblesse oblige*, tot voorbeeldige, open publieke omgang. Het is haar eigen zetel, en in het huidige politiek-maatschappelijke klimaat is het voor de provincie van groot belang zich optimaal open, transparant en prudent te betonen, ook in de omgang met onderwerpen die misschien niet tot bestuurlijke kerntaken lijken te behoren.

Er is daarbij een spanning tussen gebruik en waarde. Welgelegen is een monument dat dagelijks gebruikt wordt, en daardoor leeft. Dat is niet altijd makkelijk, omdat er nogal wat beperkingen aan de gebruikers zijn opgelegd. De kaders voor het gebruik door PS, GS en als museum zijn in 2010 vastgesteld. Toezicht daarop en handhaving daarvan zijn wellicht formeel geregeld, maar lijken niet altijd naar tevredenheid te worden uitgevoerd. Dat ligt deels aan een planning die anders uitpakte dan gedacht. De provinciale nieuwbouw (A Gebouw) zou immers gelijk worden opgeleverd met de restauratie van Welgelegen, maar is met een vijftal jaren vertraagd. De gebruiksdruk op het paviljoen is daarom tot zomer 2014, wanneer er naar verwachting veel taken naar het A Gebouw worden overgeheveld, veel hoger dan in het Programma van Eisen voor de restauratie van Welgelegen was aangegeven.

Aan de andere kant is de overleving van grotere en kleinere historische complexen vaak tot op zeer grote hoogte juist afhankelijk van de actuele, doorgaande bespeling en gebruik. Het ergste wat een monument kan overkomen is leegstand, zoals met Paleis Soestdijk buiten diens tussentijdse openstelling het geval is. Een zomeropera levert dan een te smalle basis. Bij Paviljoen Welgelegen is nou net dat risico goed afgedekt. Het dagelijkse gebruik zorgt voor toe-eigening, hoe moeizaam soms ook, en engagement. Dat er in de praktijk nog een wereld te winnen is, en ook de organisatorische borging van die omgang verbeterd kan worden, doet aan dat feit niks af.

4.2 Onderdelen

4.2.1 Gebouw

Paviljoen Welgelegen werd grootschalig gerestaureerd in de periode 2006-2009. Voor gebruik van het bijna 2900 vierkante meter grote en 228 vertrekken tellende complex werd een nieuwe balans gevonden tussen representatieve, bestuurlijke en museale functies, waaronder ruimte voor vaste en wisseltentoonstellingen en depots. Aan de operatie ten grondslag lag een gedetailleerd Programma van Functionele Eisen (2004). Bij de totstandkoming was ruimte voor cultuurhistorische inbreng en advies van verschillende zijden, waaronder die van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De inspectie en uitvoering van onderhoud van het gebouw worden in opdracht van de provinciale locatiemanager uitgevoerd door Verlaan en Bouwstra. De zorg voor het interieur voor zover dat van cultuurhistorisch belang is, zowel de nagelvaste als de losse delen, is als "gebouwgebonden collectie" toevertrouwd aan de conservator. Per vertrek zijn een beschrijving en verantwoording van inrichtingselementen, zoals wanden, kleuren, meubilair en desbetreffende keuzes, inclusief professionele contactpersonen en netwerken (leveranciers) bekend en beschikbaar. Relevante gegevens zijn via het ruimtereserveringssysteem Planon digitaal toegankelijk, met name van belang voor het toewijzen van vertrekken aan verschillende interne gebruikers.

Ook is er van een onderhoudsschema sprake. Of dat uitgevoerd wordt, tegen welke kosten en of dat naar tevredenheid gebeurt, is ons niet bekend. Wel hebben wij zorg geconstateerd over de systematiek en over de capaciteit en competentie van de provincie in dezen. De

feitelijke kennis van de cultuurhistorische aspecten aan en in het gebouw is vastgelegd. Maar na het vertrek van de conservator er is geen zicht meer op borging van de operationele kennis. Het inzicht in wanneer er moet worden ingegrepen, waarop moet worden geanticipeerd, en op wat voor wijze dat moet, of liever: kan gebeuren, is bij ons weten niet overgedragen. Dat is geen detailkwestie. Het complex van nu is immers geen in zijn 'originele' staat teruggebracht *Gesammtkunstwerk*, maar eerder een amalgaam van perioden, stijlen, ingrepen, keuzes, aankopen, reconstructies, opdrachten en restauraties. Het is niet één ding onder een kaasstolp met een eenduidig behoudsrecept, maar een assemblage van nogal wat verschillende dingen, in continu gebruik onder een telkens opnieuw in te vullen engagement. Dat is de kern van de problematiek. Daarbij ontbreekt zicht op een rol voor deskundigheid vanuit externe organisaties op het gebied van monumentenzorg: privaat, publiek of ertussenin; op provinciaal, lokaal of landelijk niveau; en in adviserende of inspecterende rollen - althans zo'n rol wordt ons door betrokkenen niet genoemd, evenmin als kennis van zusteroverheden die met vergelijkbare opgaven kampen.

De vraag is daarmee of er een vergelijkbare uiterst deskundige en bekwame *individuele* persoon als opvolger voor de conservator moet worden aangesteld – als die al te vinden is. Of beter, hoe het risico kan worden voorkomen dat die in een zeker isolement opereert, en mogelijk in een spanningsveld terechtkomt tussen apparaat en bestuur, tussen cultuurhistorie en actueel gebruik. Is het überhaupt verstandig dit onderdeel bij een enkele persoon te blijven beleggen? Er is wel frequent 'gebruikersoverleg', met regeling van de taken en bevoegdheden (*Notitie gebruik en beheer...* 2011), maar dat betreft uitvoering, niet beleid of strategie.

4.2.2 Rondleidingen, museale vleugel

Vanouds heeft het paviljoen een presentatiefunctie, hoewel het publieke karakter daarvan in de loop der tijd varieerde. Gebouwd als museum voor de privécollectie van bouwer en eerste bewoner Henry Hope, huisden er in het gebouw korte of langere tijd verschillende musea. Met het provinciale eigendom in 1930, en de opeenvolgende verbouwingen en herbestemmingen, ademde de publieke aandacht mee. Vanaf de oplevering van de laatste, grote verbouwing en restauratie in 2008/9 is er gestage belangstelling van buiten. Door deelname van Welgelegen aan de landelijke Open Monumentendag kan aan de nieuwsgierigheid van een grotere groep liefhebbers, buren en passanten tegemoet gekomen worden.

In het *Kader gebruik en beheer* uit 2010 zijn de wijze en het ritme van openstelling en de organisatie van rondleidingen tijdelijk gereguleerd, zij het tot oplevering A Gebouw. De conservator heeft een inhoudelijk leidende en coördinerende rol, gastheren kunnen bestuurders en ambtenaren zijn, gasten komen uit het relatienetwerk van het bestuur, of zijn individueel, ad hoc, *en groupe* dan wel ongeorganiseerd. De boodschap is meervoudig: die kan over fysieke aspecten van het gebouw gaan, over diens geschiedenis of over de werking van het provinciaal bestuur. Aan de inhoudelijke kant van de rondleidingen ligt een schriftelijke briefing door de conservator ten grondslag.
Een bijzonder deel van het gebouw in de oostvleugel fungeert exclusief als museum. In drie keer vier vertrekken op alle verdiepingen aan de kop van de vleugel zijn respectievelijk een set historiserende inrichtingen gerealiseerd (eerste verdieping), een inleidende tentoonstelling over de geschiedenis van plek, gebouw en gebruikers (begane grond, per september 2014), en kantoor en opslag voor deze en daarmee samenhangende functies (tweede verdieping). Ook elders in het complex zijn nog enige ruimtes voor deze functies beschikbaar. Bijzonder aan de oostvleugel is de mogelijkheid van externe toegang via een eigen, aparte buitendeur.

Over kosten en eventuele baten van het museale gebruik van dit deel van het gebouw is ons weinig bekend gemaakt, ondanks herhaald verzoek (de betreffende notities van de vrm. conservator zijn concepten). Voor bezoek en rondleidingen wordt in de regel aan de gasten geen vergoeding gevaagd. Hoeveel rondleidingen en wie en wat voor mensen dat betreft is ons niet bekend, buiten een algemene mededeling van de vrm. conservator dat er "bijna

dagelijks" bezoekers zijn - geëxtrapoleerd zouden dat er enige duizenden per jaar kunnen zijn. Wel geeft de provincie zelf aan er een eer in te stellen om het gebouw met zijn hoog-representatieve gehalte ook in het maatschappelijk-commerciële verkeer in te zetten. Eenmalige kosten voor inrichting van de drie historiserende kamers en van de informatieve tentoonstelling daaronder bedroegen in het vorige en het lopende jaar tezamen 225.000 euro. Gegevens over kosten voor afschrijving, onderhoud en exploitatie zijn niet met ons gedeeld.

De wijze waarop deze museale vleugel na de oplevering dit najaar van het inleidende begane grond-deel geëxploiteerd zal worden, is ons niet duidelijk. Voor een effectief en efficiënt optreden, de organisatie daarvan en de verantwoording daarover, is het van belang afspraken te maken. Wat wil je ermee: welke doelgroepen wenst men te bereiken, wat zijn de boodschap en het beoogd effect, en hoe kunnen daar inspanningen op af gestemd worden op het gebied van communicatie, educatie, marketing, duurzaamheid en periodieke vernieuwing? Die afspraken zijn idealiter zowel kwalitatief als kwantitatief, mede gebaseerd op eerdere ervaringen, en geplaatst in een realistisch financieel kader.

4.2.3 Kunstcollectie, tentoonstellingen
De doorgangsruimten in het midden- en oostdeel van de begane grond van Welgelegen zijn vrij toegankelijk. De muren - soms ook een stuk vloer of een vertrek - worden gebruikt voor wisseltentoonstellingen. Die worden tot op dit moment tweemaandelijks door de conservator of een gastconservator onder diens toezicht georganiseerd met gebruikmaking van verschillende bronnen. Een daarvan is de eigen provinciale kunstcollectie, die onlangs in kwaliteit is opgewaardeerd, en in omvang teruggebracht tot een kleine 1.300 werken. Andere bronnen zijn werk van actuele Noord-Hollandse kunstenaars en stukken uit de Provinciale Atlas, soms in samenwerking met regionale kunstenaarsinitiatieven of galeries. In het *Kader gebruik en beheer* (2010) is het interne kunstbeleid uit 1991 geherfomuleerd, zijn de doelstellingen en doelgroepen bepaald (podium kunstenaars, trekpleister burgers) en worden de uitgangspunten, organisatie en kosten geregeld. Jaarlijks is er voor de materiële kosten van deze "Dreefexposities" rond 24.000 euro beschikbaar. De vrm. conservator meldt een gemiddelde belangstelling van rond de duizend bezoekers per tentoonstelling. Wij hebben geen evaluaties van deze activiteiten ingezien, wel een indrukwekkende lijst van de in totaal rond driehonderd tentoonstellingen aan Houtplein (tot 2002) en Dreef.

De provinciale kunstcollectie wordt ook gebruikt voor het aankleden van publieks- en werkruimten in de eigen gebouwen elders. Hierbij is *junior talent trainee* Memel actief betrokken. De halvering van de omvang van de collectie eerder dit jaar hing samen met oplevering van de provinciale nieuwbouw aan het Houtplein. Het gebouw is van binnen veel opener dan zijn voorganger, heeft minder muren en dus minder plaats voor kunst. Dat gaf tevens de mogelijkheid de collectie te filteren op thematische aansluiting bij de provincie of op herkomst van de makers uit de provincie. De openbare veiling van rond zeshonderd werken maart dit jaar trok veel publicitaire aandacht. Ons is niet bekend wat de opbrengst en de bestemming daarvan zijn geweest. Voor het professionaliseren van haar collectieactiviteiten, of het delen van expertise, heeft Noord-Holland nog geen relatie met de Vereniging Bedrijfscollecties Nederland (VBCN), zoals enige andere overheden dat al wel hebben: gemeente Wassenaar, Ministerie BuZa, provincies Gelderland en Limburg. Ook misten wij beleidsverantwoordingen of afstootprotocollen zoals we die wel bij bijvoorbeeld de provinciale collectie in Utrecht aantroffen.

4.2.4 Muziekevenementen
In het provinciehuis zijn de laatste twintig jaar rond de honderdzestig muzikale evenementen gehouden, variërend van lunchconcerten tot gewestelijke voorrondes van het Prinses Christina Concours voor jonge musici en componisten. In de periode voor verbouwing van Welgelegen vonden die lange tijd met een bijna maandelijkse frequentie plaats, waar in totaal per jaar enige tienduizenden euro's voor beschikbaar werden gesteld. Drijvende kracht daarachter, zo noteerden wij, waren het muzikale talent, de persoonlijkheid en de netwerken van conservator Bosch. Tijdens de verbouwing zijn de

muziekuitvoeringen uiteraard opgeschort, maar ze werden na oplevering niet gecontinueerd. In 2010 is nog geëxperimenteerd met een viertal opvoeringen in de Statenzaal en de Lodewijk Napoleonzaal. Van een evaluatie is ons niets bekend. Wel vingen wij af en toe bijzonder lovende geluiden op, afgewisseld met de roep om eigentijdser en ook voor een breder publiek toegankelijke programmering. De vrm. conservator heeft inmiddels zijn aandacht voor muziekevenementen verschoven van Welgelegen naar locaties elders, die daartoe ook meer geëigend lijken, zoals de Philharmonie. Het *Kader gebruik en beheer* gaat niet in op de functie van Welgelegen als locatie voor muziekuitvoeringen. In het document dat de samenwerking tussen Facilitaire Dienstverlening en Communicatie regelt (2011), worden die wel genoemd, als vallend onder verantwoordelijkheid van de conservator, maar wordt er niet nader op ingegaan.

4.2.5 Atlas

Een bijzondere collectie van 75.000 stukken topografisch en beeldmateriaal van en over de provincie Noord-Holland wordt gevormd door de Provinciale Atlas Noord-Holland. Sinds 1880 is die systematisch bijeengebracht, en de laatste negentig jaar ondergebracht bij het vrm. Rijksachief, thans Provinciaal Archief. Twintig jaar geleden nam de toenmalige CdK de Wit het initiatief om het gebruik van de atlas te stimuleren. Dat gebeurde door een stichting te belasten met het organiseren van tentoonstellingen, actief te laten acquireren, en als opdrachtgever op te treden voor fotodocumentaires over de provincie. Dat is sindsdien gedaan, met als resultaat bijvoorbeeld thans 775 fototitels. De kosten bedragen rond honderdduizend euro per jaar, deels als doelsubsidie in het kader van de Noord-Hollandse Cultuurnota aan de Stichting Provinciale Atlas Noord-Holland (SPANH), deels door een speciale conservator ('cöordinator') bij de Cultuurcompagnie te belasten met uitvoering van die opdracht.
De kwestie is of met de pensionering van deze SPANH-conservator, in 2014, haar taken niet met die van een opvolger van de conservator Welgelegen & kunstcollecties gecombineerd kunnen worden.

De provincie heeft zich in haar Cultuurnota 2013-2016 op dit punt uitgesproken. Vanuit de observatie dat de doelstellingen van de SPANH (bekendheid van de collectie bevorderen en de collectie uitbreiden) "niet direct bijdragen aan het cultuurbeleid" van de provincie, werd al besloten te "onderzoeken of de collectie en bijbehorende activiteiten kunnen [worden samengebracht] met die van de provinciale kunstcollectie."
Samenbrenging is een praktische activiteit die zonder al te veel probleem kan worden uitgevoerd, ofwel bij het Provinciaal Archief, ofwel bij de kunstcollectie in Welgelegen. De operatie zal echter betekenisloos blijven zolang een evaluatie van de activiteiten van de SPANH gedurende de laatste twintig jaar ontbreekt.

Zo is niet duidelijk in hoeverre de stichting heeft voldaan aan de oogmerken waarmee ze werd opgericht, en hoe effectief en efficiënt dat gebeurde. Het zou interessant zijn zicht te hebben op verbetering, vernieuwing, aanscherping van taken en wellicht ook afslanking. En op de vraag of de oogmerken waarmee destijds gestart werd nog steeds worden onderschreven. De wereld is sinds 1993 enigszins veranderd. Tegenwoordig kunnen culturele initiatieven vaak bogen op *civil society*-ondersteuning in de vorm van, bijvoorbeeld, een Vereniging van Vrienden. Gedeeld eigenaarschap kan ook blijken uit een aankoopcommissie, of uit een raad van aanbeveling.

Bij het ontbreken van evaluaties, evenals van goedgekeurde jaarrekeningen, is het moeilijk een blikrichting te bepalen, laat staan een aanbeveling te doen voor praktische samenwerking. Vast staat wel dat het beheer en de toegankelijkheid van de Provinciale Atlas thans geheel geborgd zijn, aldus de verzekering van de directeur van het Provinciaal Archief. De atlas is daar gevoegd bij nog eens een half miljoen andere op de provincie betrekking hebbende topografische stukken en beeldmateriaal. De algemene provinciebijdrage in het Noord-Hollands Archief is onlangs via privaatrechtelijk, beleidsarm contract (DVO) geregeld en bepaald op € 430.000 euro per jaar.

4.3 Conclusies

Spanning tussen waarde en gebruik Welgelegen

Er is een duidelijke spanning tussen de waarde van het historisch gegroeide complex en de mogelijkheden om vrijelijk van het gebouw gebruik te maken. Maar, enigszins contra-intuïtief, misschien is dat ook wel gezond te noemen. Door die spanning worden gebruikers zich bewust van bijzondere waarden, en worden die waarden ook telkens bevraagd en blijven daardoor levend. De provincie koos ooit voor deze representatieve plek. Dat biedt nu een kans zich een voorbeeldig huisvader te tonen.

Gat tussen locatiemanagement en inhoud

Nadere beschouwing van het gebouw leert dat de hardware op niveau is, evenals de dagelijkse gang van zaken in het gebruikersoverleg. Maar ook dat er een gat aanwezig is tussen feitelijk locatiemagement en borging van inhoudelijke aansturing. Daarbij wordt er misschien een kans gemist doordat geen gebruik wordt gemaakt van kennis en ervaring elders (inspectie, kennis, advies), in een doorgaande kwaliteitscyclus. De vraag is er misschien een naar scheiding van functies: vergunningverlener, vergunninghouder en tevens inspecteur. Hoe houd de provincie zichzelf scherp?

Rondleidingen geregeld, exploitatie museale vleugel nog niet

Gebruik van het gebouw voor rondleidingen lijkt goed geregeld en hoeft in de toekomst geen probleem te zijn. Ze kunnen straks misschien zelfs makkelijker georganiseerd worden, wanneer met de opening van het A Gebouw de gebruiksdruk op Welgelegen afneemt. Maar de exploitatie van het nieuwe museale deel, in de Oostvleugel, is niet duidelijk. Er lijkt geen toekomstbestendige voorziening voor onderhoud, afschrijving, vervanging en exploitatie te zijn. Ook aan ondersteunende museale taken moet nog een hoop gebeuren, evenals aan overdracht van voor dat museale deel essentiële kennis en netwerken.

Geen beleid op tentoonstellingen

De provinciale kunstcollectie is recent opgeschoond en in maat geschikt gemaakt voor de nieuwe provinciale gebouwen. Het tentoonstellingsprogramma lijkt vlot te lopen en redelijk te voldoen, ofschoon ook hier onafhankelijke toetsing een meerwaarde kan hebben. Dat levert ook inzicht in gewenste maatvoering en frequentie. Het ontbreken van beleidsstukken helpt dan niet.

Muziekprogrammering beëindigd

De praktijk van het organiseren van muziekevenementen in Welgelegen is na 2010 de facto beëindigd.

Stichting Provinciale Atlas NH niet te beoordelen

Een toekomst voor de Provinciale Atlas is moeilijk te beargumenteren bij het ontbreken van een evaluatie en van sturingsgegevens van de desbetreffende stichting.

5. Beschouwing

Voor het adviseren van de provincie hoe met de zojuist beschreven taken om te gaan, en hoe deze zo mogelijk in samenhang en duurzaam te beleggen, is het belangrijk de volgende elementen een rol te geven: tijd, bedrijfscultuur en context.

5.1 Tijd: moratorium 2014, 2015

De zojuist beschreven situatie van grote gebruiksdruk op Paviljoen Welgelegen en van de soms hoge spanning tussen culturele waarden en dagelijks gebruik duurt niet eindeloos voort. Zoals al opgemerkt ging het Programma van Functionele Eisen uit van een gezamenlijke ontwikkeling. Het gerestaureerde Welgelegen zou op hetzelfde moment worden opgeleverd als het nieuwe A Gebouw, waar een groot deel van de ambtelijke activiteiten zullen plaatsvinden. Dat moment valt nu in de zomer van 2014, wat betekent dat een nieuwe situatie van bespeling van Welgelegen ook op dat moment zal ingaan. Er is dus ruimte voor bezinning en voorbereiding.

Ten tweede loopt in dezelfde periode ook de door de regering gestarte discussie over het fuseren van provincies, wellicht tot een 'Noordvleugel'. Het besluit zal op zijn vroegst in de zomer van 2015 vallen. Het is geenszins zeker of dat een bestuurlijke dan wel ambtelijke fusie zal betreffen, wat de vestigingsplaats van een eventuele nieuw bestuurlijk lichaam zal worden, en wanneer de keuze niet op Haarlem en het bestaande provinciale complex valt, wat er dan met het huidige uitermate representatieve provinciehuis zal gebeuren. Rekening houdend met beide omstandigheden is het prudent om een oplossing voor te bereiden die pas hoeft in te gaan vanaf zomer 2014, maar die tegelijk ook vanaf dat moment een jaar onder een kaasstolp gezet kan worden zonder verlies van kwaliteit in of aan het gebouw, in de organisatie of aan de collecties.

5.2 Bedrijfscultuur: voorbeeldig

De prioriteiten van de provincie Noord-Holland, naast heel concrete economische en infrastructurele doelstellingen, liggen op het gebied van integriteit en maatschappelijk rendement. Transparantie en zorgvuldigheid zijn daarbij sleutelbegrippen. In het zogeheten Lodders Plus-profiel kiest de Noord-Holland er bovendien voor om cultuurhistorie te benoemen als provinciale kerntaak. Na een periode van zorg om de kwaliteit van het bestuur in deze provincie, tenslotte, staat nu 'resultaatcommunicatie' centraal: wat wil je bereiken, hoe bereik je dat en wat hebben burgers daaraan?

In lijn met deze drie doelstellingen is het gepast dat het provinciaal bestuur zich waargenomen wil laten worden als dichtbij, toegankelijk en aanspreekbaar. De omgang met Welgelegen zal daar dienstbaar aan moeten zijn. Ook zal de zorg voor gebouw, collectie en inpandig *special interest*-museum (de Oostvleugel) dat moeten uitstralen: voor iedereen, begrijpelijk en toe-eigenbaar. Ten slotte zal de provincie er goed aan doen om als bezitter én bewoner van een nationaal topmonument de uitvoering op het gebied van cultuurhistorie en duurzaamheid voorbeeldig te laten zijn. *Noblesse oblige.*

5.3 Bredere context locatie: samen sterker

Er is veel kennis in Nederland en ook in de directe omgeving, in Haarlem, over collecties, musea, erfgoed, publiek, beheer/behoud, exploitatie, onderhoud en planning. Bij het bepalen van het beleid t.a.v. de provincie als eigenaar-bewoner kan wellicht met vrucht te rade worden gegaan bij, dan wel worden samengewerkt met de Cultuurcompagnie, de Vereniging Hendrick de Keyser, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de Erfgoedinspectie of provinciale/gemeentelijke inspecties (als kwaliteitsinstrument), de Sector Cultuur en Cultuurhistorie van de eigen directie, de Monumentenwacht en de Interieurwacht.

Zusterprovincies kampen niet zelden met vergelijkbare opgaven, waarvoor generieke oplossingen denkbaar zijn. Zo bestaat de residentie van de Utrechtse PS uit het 16de-eeuwse Paushuize, met een sterk op die van Noord-Holland lijkende problematiek. Het Huis der Provincie in Gelderland is modern, maar de aanwezige rijke inrichting en verscheiden collecties zijn voorwerp van bijzonder interieurzorg. Dat geldt ook voor het hebben van wat wel een bedrijfscollectie genoemd kan worden. Er zijn brancheverenigingen, zoals de VBCN waar ook overheden bij zijn aangesloten, waarin zonder probleem de vruchten van de ervaringen van collega's geplukt kunnen worden.

Wanneer de omgang met Welgelegen, diens inrichting en bestaande collecties voorbeeldig moet zijn, is het aan te bevelen zich te oriënteren op beschikbare expertise elders - zeker nu daar een jaar of wat tijd voor is.

6. Scenario's

De toekomst van de Noord-Hollandse taken en activiteiten op het gebied van duurzame omgang met de provinciale zetel, de kunst- en historische collecties en de culturele programmering in Welgelegen, laat zich het best beschrijven vanuit een verder gelegen perspectief. In de tijd tot 2014 (oplevering A Gebouw) dan wel tot 2015 (duidelijkheid over provinciale fusie) is er gelegenheid dat perspectief voor te bereiden. In het eerste tussenliggende jaar zal dan evenwel duidelijk moeten worden hoe de verschillende functies (politiek, representatie, apparaat) precies tussen Welgelegen en het A Gebouw verdeeld worden.

Een bijzondere optie blijft overigens in alle gevallen open: vertrek van de provincie uit Paviljoen Welgelegen of anders afstoting van niet-gebouwgebonden collecties. Hoe die keuzes precies zouden uitvallen, en of ze nou principieel of praktisch zijn, het provinciebestuur doet er in onze optiek goed aan daar een *what if*-plan voor klaar te hebben. Ingrediënten zijn een overdrachtsprotocol van gebouw en inventaris, en een afstotingsprocedure voor de collecties. Beide dienen wegens het publieke karakter van de actor, de provincie, op transparante en voorbeeldige wijze te gebeuren. Voor de collectie zou bijvoorbeeld de Leidraad afstoting museale objecten (LAMO) van de Nederlandse Museumvereniging gebruikt kunnen worden. Het uitgangspunt zou kunnen zijn dat ook bij afstand nemen van deze taken, de provincie geen half werk wil leveren. Omgekeerd geldt dat als zij ervoor kiest deze taken te continueren, er van haar verwacht mag worden zich daar volledig en op eminente wijze van te kwijten.

Buiten beschouwing blijven:

- de zorg voor de Provinciale Atlas (4.2.5), die eerst bestuurlijk moet worden geëvalueerd;
- de omgang met het museale gebouwdeel in de oostvleugel, waar beleidsmatig nog enig voorwerk moet worden gedaan (4.2.2): visie/missie, doel, doelgroep, middelen, inzet museaal instrumentarium, organisatie, kosten/baten exploitatie, duurzaamheid, rekenschap en toezicht.

Globaal zien wij drie mogelijkheden voor het borgen van de duurzame omgang met het gebouw, diens inrichting en de kunstcollectie: voortzetten huidig arrangement, intern brede betrokkenheid organiseren, en uitbesteden.

A. Persoonlijk blijven doen: intendant

In deze optie, een intendant-model, wordt een opvolger voor de huidige conservator gezocht met zoveel mogelijk dezelfde kwalificaties en competenties op gebied van cultuurhistorische kennis, engagement en organisatorische vaardigheid. Regeling van de dagelijkse zaken zou praktisch in het gebruikersoverleg gecontinueerd kunnen worden.

De inhoudelijke deskundigheid en daarbij horende netwerken blijven geborgd, behoudens persoonlijke voor- en afkeuren. Daarbij valt vast veel te leren van de decennialange taakinvulling door de voorganger en de eerdere interactie met gebruikers. Wel moet dan de overdracht geregeld worden. Bij dit overwegend persoonlijke model hoort een grote mate van individuele vrijheid bij de invulling van keuzes en de vormgeving van deeltaken, netwerken en aandachtsgebieden.

Een nadeel van dit model is dat de complexe taak van omgang met het gebouw niet organisatorisch gedeeld is, dat het risico van het plaatsen van alle taken bij een enkele *in house*-specialist niet ondervangen wordt, en dat de spanning tussen waarde en gebruik door deze ene functionaris zelf moet worden opgelost. Een benoeming in min of meer een staffunctie direct onder GS, zoals de praktijk lange tijd is geweest, maakt bovendien interactie met of gedeelde aansturing door de directie lastig.

B. Betrokkenheid organiseren
In dit model staat de organisatie van goed opdrachtgeverschap centraal. De provincie draagt als eigenaar-gebruiker vanzelfsprekend integrale eindverantwoordelijkheid maar is betrokken waar moet, en delegeert waar kan. De begrenzing wordt permanent in de gaten gehouden. Cruciaal is dan niet zozeer de actuele staat van onderhoud als wel de aanwezigheid van een deugdelijk plan daarvoor, waarin met alle mogelijke dynamiek rekening wordt gehouden, en dus bewustzijn van de dynamiek waar een complex als Welgelegen aan onderhevig is. Sturing op metaniveau dus, met gevoel voor de omgeving.

Er blijft een soort intendant, echter niet zozeer als inhoudelijk deskundige maar eerder als makelaar en gedelegeerd opdrachtgever naar deskundigheden elders. De sturing ligt uiteindelijk bij een bestuurlijk-ambtelijke commissie, met enige uitvoeringsvrijheid en dus ook een eigen budget. De omvang zou proportioneel moeten zijn aan bijvoorbeeld de investering in de restauratie van gebouw, de inrichting en de museale vleugel. Externe deskundigen, van bijvoorbeeld de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de Monumentenwacht of de eigen Cultuurcompagnie, adviseren in die commissie leden van GS en PS. Wat in model A de intendant was treedt nu op als gedelegeerd opdrachtgever en ambtelijk secretaris.

Voor ervaring met deze constructie kan te rade worden gegaan bij het Binnenhofcomplex, waar namens de Rijksgebouwendienst een Adviescommissie en Bureau 'Grafelijke zalen' bij de zorg voor en gebruik van de historische gebouwen betrokken zijn. Dat geldt in zekere zin ook voor het Paleis op de Dam, dat door het rijk bij wet aan de koning ter beschikking wordt gesteld, maar waar een Stichting Koninklijk Paleis Amsterdam de publieke openstelling en de tentoonstellingen verzorgt. Die laat zich adviseren door een zgn. Paleiscommissie, bestaande uit gebruikers (Koninklijk Huis) en museale en historisch deskundigen.

De voordelen van deze benadering liggen vooral in het organisatorisch oplossen van de spanning tussen cultuurhistorische waarde en gebruik. Die wordt van een persoon overgebracht naar een beslissend gremium waarin periodiek het debat wordt gevoerd. De samenstelling van de commissie, de frequentie van overleg en de professionaliteit van voorbereiding bepalen samen het succes. Bestuur (representatie, publieke openheid), provinciale organisatie (praktische uitvoering, locatiemanagement) en cultuurhistorische of erfgoeddeskundigen (publieke waarde, behoud) onderhandelen er, ondersteund door een professioneel secretaris die als opdrachtgever naar externen kan optreden, en uitvoering geeft aan programma van rondleidingen en omgang met collecties.

Nadeel van dit model is een zekere mate van omslachtigheid, en het verplaatsen van de spanning naar een overlegstructuur, met alle *institutional drag* van dien. Het is niet op voorhand duidelijk dat dat goed gaat werken.

C. Geheel uitbesteden
De meest radicale oplossing is het geheel van de gebouwzorg uit te besteden aan een derde partij, inclusief eigendom, bijvoorbeeld aan de Vereniging Hendrick de Keyser. Analoog aan de Vereniging Natuurmonumenten is dit het het soort private organisatie dat zich vaak al een eeuw lang inzet voor behoud van natuurlijk, architectonisch of historisch waardevolle locaties, door onder meer terreinen of vastgoed in eigendom te nemen. Eerder gebeurde dat al met grote objecten in de omgeving uit een vergelijkbare periode, zoals Huis Barnaart (1804-1807) aan de Nieuwe Gracht, eveneens voormalig provinciaal eigendom, en het Hodshon Huis (1794) aan het Spaarne tegenover Teylers Museum, gebouwd als privéwoonhuis maar sinds 170 jaar de zetel van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen.

Het in eigendom overdragen van een zo magistraal complex als Welgelegen aan een private partij is minder vreemd dan het op eerste gehoor mag klinken. De vereniging in kwestie is een ideële instelling zonder winstoogmerk, en de vorm van beheer is in type en rol analoog

aan die van de National Trust in het Verenigd Koninkrijk. Ook zou het passen bij de huidige politiek-economische verhoudingen: publiek waar moet, privaat waar kan.

Het grote voordeel in dit model, naast overdracht van cultuurhistorische zorg naar een partij die dat specifiek ten doel heeft, is de scheiding van de rol van vergunningverlener van die van vergunninghouder. Een externe partij, de eigenaar, draagt zorg voor beheer, onderhoud en lange termijn-instandhouding van het erfgoed. Bij Hendrick de Keyser zijn er vijfentwintig commissarissen, waaronder voormalige bewindslieden en Noord-Hollandse oud-gedeputeerden, die bestuurlijke borging geven. In deze constructie worden er voor de huurder, de provincie, voorwaarden geschapen voor bespeling naar eigen goeddunken, maar ook beperkingen gesteld aan dat gebruik, waarop onafhankelijk wordt toegezien. Daarmee wordt de hierboven meermalen beschreven spanning tussen waarde en gebruik ook in rol geëxpliciteerd en extern geborgd.

De hier genoemde Vereniging Hendrick de Keyser, opgericht in 1918 met thans 4000 leden, lijkt het soort partij dat zo'n rol zou kunnen spelen. Met haar rond 400 panden, die deels functioneel herbestemd zijn en soms ook voor publiek opengesteld, en haar lange *track record,* zou zij daartoe in staat moeten zijn.

Het nadeel van deze externe verzelfstandiging is natuurlijk dat de eigen betrokkenheid van de provincie vermindert. Ze zou die zelfs als alibi kunnen gebruiken om zich niet meer geëngageerd te tonen. Daarbij speelt ook dat het moeten toelaten van derden op wat voorheen een geheel eigen domein was, misschien niet zonder wrijving zal verlopen. Aan de andere kant zou een dergelijke nieuwe positie kunnen getuigen van een lovenswaardige professionaliteit en transparantie, en van bewustzijn van eigen beperkingen.

7. Aanbevelingen

In lijn met de hierboven ontwikkelde redenering doen wij de volgende aanbevelingen.

Kies positie
Maak een keuze voor een van de drie geschetste beheermodellen voor Paviljoen Welgelegen en wel voor wat het best past bij hoe de provincie zichzelf ziet en wil laten zien: praktisch, betrokken of afstandelijk professioneel. Wij hebben een lichte voorkeur voor model B.

Vul de museale functie professioneel in
Ontwikkel voor de museale vertrekken in de oostvleugel in elk geval een beleidsplan (visie/missie, doelstellingen, doelgroepen, exploitatie), steunend op een duurzame personele en intellectuele infrastructuur (deskundigheid en capaciteit op gebied van beheer/behoud, studie en presentatie/communicatie/educatie).

Formaliseer de afbouw van de concertserie
Schrap de functie van Paviljoen Welgelegen als locatie voor muziekevenementen. Diens rol als open huis voor burger en erfgoed kan beter in openstellingen, tentoonstellingen en rondleidingen gerealiseerd worden. Er zijn andere podia waar de provincie zich als sponsor van de podiumkunsten kan laten zien, mocht zij dat willen.

Professionaliseer het in-huis-cultuurbeleid
Voer onderzoek uit naar en trek lering uit hoe er elders op provinciaal niveau met historische of representatieve zetels, residenties en collecties wordt omgegaan, en hoe die functies extern kunnen worden ondersteund. Overweeg lidmaatschap van bijvoorbeeld de Vereniging Bedrijfscollecties Nederland. Actualiseer profiel en gebruik van de eigen kunstcollectie in en buiten Welgelegen. Beargumenteer de maatvoering (omvang, frequentie) van tentoonstellingen in huis in relatie tot het eigen communicatiebeleid.

Evalueer de Stichting Provinciale Atlas
Laat de activiteiten, inhoudelijk en zakelijk, van de Stichting Provinciale Atlas Noord-Holland gedurende de afgelopen jaren extern beoordelen op effectiviteit en efficiëntie in het licht van de oogmerken bij oprichting. Stel vervolgens beleidsmatig vast wat de provincie wil op het gebied van de eigen topografische en beelddocumentatie. Beslis vervolgens hoe integratie van de collectie in het Noord-Hollands Archief, eventueel in samenhang met de kunstcollectie, daartoe bijdraagt.

Gebruik de factor tijd
Maak gebruik van het moratorium tot zomer 2014 (opening A-gebouw) of 2015 (beslissing over fusie provincies) voor bespreking van alternatieven en uitvoering van onderzoek, evaluatie en aanvullende beleidsvorming. Stel daartoe een waarnemer aan.

Borg de erfenis
Benut die interim-periode ook voor overdracht van die punten van het werk, de inzichten en de netwerken van de vrm. conservator die in het gekozen scenario minimaal van belang zijn. Als vorm kan *oral history*-documentatie fungeren: vastgelegde interviews.

Bijlage: Een nieuw snoer – de Republikeinse Renaissance in Noord-Holland

Vier uiterst markante gebouwen uit de laatste kwart van de 18de eeuw in Haarlem, stad van verlichtingdenkers en religieuze asylzoekers, vormen samen een snoer van hoogtepunten van het neoclassicisme in de Nederlanden. Dat zijn:

- Teylers Museum / Fundatie (1778) van de Schotse *dissenter* Pieter Teylers van der Hulst
- Paviljoen Welgelegen (1786) van de Engelse bankier Henry Hope
- Hodshon Huis (1794) van de rijke wees Cornelia Hodshon
- Huis Barnaart (1804) van koopman jhr. W.F. Barnaart

De hal van Teylers Museum, de aula van het Hodshon Huis, de Gouden salon in Huis Barnaart

De vier gebouwen, die soms complexen vormen (Teylers), zouden in samenhang ontsloten kunnen worden, naar analogie van de snoer Palladiaanse villa's langs de Riviera del Brenta tussen Padua en Venetië – dromerig als de Vecht, statig als de grachten.

Wat ze gemeenschappelijk hebben is een opulente uiterlijkheid, verfijnde, authentieke dan wel voortreffelijk gereconstrueerde interieurs, en een voor de goede verstaander duidelijk waarneembare geest van de optimistische 18de-eeuwse verlichting: internationaal, pre-revolutie, ondernemend, eminent burgerlijk.

Door de gebouwen, de betrokken personen en hun gemeenschappelijke cultuur met elkaar in verband te brengen, voor geïnteresseerde bezoeker, scholier of passant, ontstaat een meerwaarde. Samen zijn ze meer dan de som der delen, vormen ze elkaars context, vullen ze lacunes in het hedendaagse stedelijk weefsel.

Dat kan in toeristische en educatieve zin uitgebuit worden. Een bezoek aan Haarlem is meer dan Teylers, Hals en de Grote Markt - het is een avontuur door de Gouden Eeuw naar kort voor de Revolutie. De verhalen ontvouwen zich over elkaar heen, het landschap en de tuinenaanleg (Haarlemmerhout) ontpoppen zich als logisch decor, de stichters worden opeens spelers in een veel groter drama: een kortstondige **Republikeinse Renaissance** die zijn weerga in de Lage Landen niet kende - en die hier gaaf bewaard is.

Het onderhoud en de ontsluiting kunnen in dat grotere verband wellicht efficiënter georganiseerd, in een rijker kader, met gedifferentieerde spelers rond een gezamenlijk thema.

[Met dank aan Gerrit Bosch voor de beginsuggestie]

colofon

De borging van de eigen omgang met erfgoed en kunst. Advies aan de provincie Noord-Holland

werd in juni 2013 opgesteld door Gordion Cultureel Advies, Amsterdam
i.s.m. Kunsthistorisch Advies- en Organisatiebureau D'ARTS, Noordeinde

De afbeeldingen op p. 1 en 19 zijn ontleend aan respectievelijk de website van het Rijksmuseum, Teylers Museum en die van de Vereniging Hendrick de Keyser (Arjan Bronkhorst).

© Gordion Cultureel Advies
Alexander Boersstraat 7
1071 KT Amsterdam
www.gordion.nl / 020-6794370

gordion
cultureel advies

Provincie Noord-Holland

2023 | 24

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 22 mei 2023

Onderwerp: aanwijzen leden bestuurlijk ambtelijke adviescommissie Paviljoen Welgelegen

Bijlagen:
- Ontwerpbesluit, brief, rapport

1. Inleiding.

Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten vergaderen in Paviljoen Welgelegen en het Dreefgebouw. Om duurzaam gebruik van -met name- het Paviljoen Welgelegen, diens inrichting en de kunstcollectie te borgen, is sturing vereist. De provincie Noord-Holland kent hiertoe de 'bestuurlijk ambtelijke adviescommissie Paviljoen Welgelegen'. De commissie is gemandateerd te besluiten over beleid met betrekking tot het gebruik van Paviljoen Welgelegen en het Dreefgebouw.

Provinciale Staten worden verzocht uit hun midden twee leden voor te dragen die zitting nemen in de bestuurlijk-ambtelijke commissie.

2. Toelichting.

Paviljoen Welgelegen is sinds 1930 de bestuurszetel van de provincie Noord-Holland. In 2009 is een intensieve renovatie van het gebouw voltooid. Sindsdien vergaderen Provinciale en Gedeputeerde Staten weer in het Paviljoen. Het Paviljoen wordt tevens voor representatieve doeleinden gebruikt. Ook wordt in het Paviljoen een deel van de provinciale kunstcollectie getoond. Tevens dient het gebouw als podium voor programmering van beeldende kunst manifestaties. Vanuit de oostvleugel, waar een deel als museum is ingericht, worden rondleidingen gegeven. Het Paviljoen wordt tevens opengesteld voor onder andere monumenten weekend en het buitenplaatsen weekend.

Het Paviljoen (1785-1792) en grote delen van het interieur zijn van bijzondere cultuur-historische betekenis vanwege hun kwaliteit, zeldzaamheid, authenticiteit en ensemblewaarde. Er dient gewaakt te worden voor schade. Om te zorgen voor een evenwicht tussen een reële planning en optimaal gebruik van het Paviljoen door PS en GS en andere doelgroepen stelden PS op 14 februari 2011 de nota Kader gebruik & beheer Paviljoen Welgelegen vast. Hierin staan uitgangspunten voor het gebruik van Paviljoen Welgelegen, die golden tot de oplevering van het nieuwe Dreefgebouw in 2014.

Op 7 mei 2014 stuurden GS PS de brief ‘Gebruik en beheer Paviljoen Welgelegen, erfgoed en kunst’ d.d. 07-05-14 en het rapport "De borging van de eigen omgang met erfgoed en kunst", waarin zij dit Kader evalueren. In de aanbiedingsbrief staat: “De kunst is de omgang met het monument Paviljoen Welgelegen (1785) samenhangend en duurzaam te organiseren, gelet op de culturele programmering (tentoonstellingen, museale functie), de topografische en kunsthistorische collecties, de doelen en activiteiten uit het communicatiebeleid van de provincie en dit alles in samenhang met het gebruik van het Paviljoen door Provinciale en Gedeputeerde Staten.”

Als gevolg van deze evaluatie hebben GS gekozen voor een sturingsmodel, waarbij de provincie “als eigenaar-gebruiker vanzelfsprekend integrale eindverantwoordelijkheid draagt, maar is betrokken waar moet, en delegeert waar kan.” De sturing ligt uiteindelijk bij een bestuurlijk-ambtelijke commissie “als een soort intendant, niet zozeer als inhoudelijk deskundige, maar eerder als makelaar en gedelegeerd opdrachtgever naar deskundigheden elders”.

De bestuurlijk-ambtelijke commissie bestaat uit de commissaris van de Koning, twee leden van Provinciale Staten, de Algemeen Directeur, de sectormanager Facility Management en de ambtelijk voorzitter van het gebruikersoverleg Paviljoen. De commissie kan zich bij laten staan door een deskundige op het punt van cultuur-historie.

Voor de operationele planning en activiteiten is er sinds 2010 een gebruikersoverleg "Welgelegen". In dit overleg worden Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten vertegenwoordigd. De kerntaak van dit gebruikersoverleg is de zorgvuldige planning en onderlinge afstemming van de activiteiten in beide gebouwen. Knelpunten worden in het overleg besproken en opgelost. Wanneer het overleg niet tot een oplossing kan komen, wordt opgeschaald naar de commissaris van de Koning.

3. Voordracht.

Het presidium heeft op 22 mei 2023 gesproken over de invulling van de bestuurlijk ambtelijke adviescommissie Paviljoen Welgelegen en draagt als leden de volgende twee kandidaten uit Provinciale Staten ter benoeming voor:

- dhr. M. Deen (PVV) en dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD).

4. Financiering en communicatie.

Met de aanwijzing van twee leden door uw Staten zijn geen kosten gemoeid.

5. Proces en procedure.

De aanwijzing van de leden geldt voor de Statenperiode 2023-2027.

6. Voorstel.

Het presidium stelt u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Het presidium,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

E. Krijgsman, griffier

Ontwerpbesluit

Nr. 24-2023

Provinciale Staten van Noord-Holland;

onderwerp: aanwijzen leden bestuurlijk-ambtelijke commissie Paviljoen Welgelegen;

gelezen de voordracht van het presidium van 22 mei 2023;

gelet op de brief “Gebruik en beheer Paviljoen Welgelegen, erfgoed en kunst” d.d. 07-05-14 en het rapport "De borging van de eigen omgang met erfgoed en kunst" van GS aan PS;

besluiten aan te wijzen:

voor de zittingsperiode 2023-2027 als leden van de bestuurlijk-ambtelijke commissie Paviljoen Welgelegen de navolgende twee Statenleden:

- dhr. M. Deen (PVV)
- dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD)

Haarlem, 30 mei 2023

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

2023 | 25

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 22 mei 2023

Onderwerp: aanwijzen leden werkgeverscommissie voor de Statengriffie

Bijlagen:
- Ontwerpbesluit.
- Verordening werkgeverscommissie Statengriffie Noord-Holland.

1. Inleiding.

PS kennen, met toepassing van artikel 81 van de Provinciewet, een werkgeverscommissie. Hieraan ten grondslag ligt de Verordening werkgeverscommissie Statengriffie Noord-Holland (zie bijlage 1). De werkgeverscommissie geeft invulling aan de werkgeversrol van uw Staten jegens de griffier en de overige functionarissen op de griffie.

De werkgeverscommissie is een politiek breed samengestelde commissie en bestaat uit vier leden uit Provinciale Staten. De commissaris van de Koning vervult, afhankelijk van de onderwerpen, een informerende en adviserende rol.[1] De griffier staat de werkgeverscommissie terzijde en zij dan wel een door de griffier aan te wijzen functionaris draagt zorg voor het secretariaat. De werkgeverscommissie wordt tevens bijgestaan door de afdeling Personele Dienstverlening.

Het gaat om het door uw Staten aanwijzen van vier leden uit uw Staten in de Werkgevers-commissie, conform artikel 3 van de Verordening werkgeverscommissie Statengriffie Noord-Holland.

2. Toelichting.

Op grond van de artikelen 104 en 104e van de Provinciewet zijn uw Staten de werkgever van de Statengriffier en de overige functionarissen van de Statengriffie. Het werkgeverschap van uw Staten vertaalt zich in de bevoegdheid tot het vaststellen en wijzigen van rechtspositionele (uitvoerings)regelingen en in de bevoegdheid tot het nemen van personele besluiten en overige besluiten. De bevoegdheid tot het nemen van personele besluiten is gedelegeerd aan de werkgeverscommissie. Ten aanzien van bevoegdheden die voorbehouden blijven aan uw Staten functioneert de werkgeverscommissie als adviescommissie jegens uw Staten.

[1] Artikel 81, tweede lid van de Provinciewet bepaalt dat de commissaris en de leden van Gedeputeerde Staten geen lid zijn van een door Provinciale Staten ingestelde bestuurscommissie.

De vergaderingen van de werkgeverscommissie worden in beslotenheid gehouden in verband met artikel 10, tweede lid van de Wet openbaarheid van bestuur.

De werkgeverscommissie kiest uit zijn midden een voorzitter. Aan het eind van de vorige periode was dit de heer Klein.

3. Voordracht.

Het presidium heeft op 22 mei 2023 gesproken over de invulling van de werkgeverscommissie en draagt als leden de volgende kandidaten uit Provinciale Staten ter benoeming voor:

- Dhr. R.J. Dekker (FvD), dhr. M.C.A. Klein (ChristenUnie), dhr. H.S. Mülder (D66) en mw. F. Oulad Hadj (PvdA).

4. Financiering en communicatie.

Met de aanwijzing van vier leden door uw Staten zijn geen kosten gemoeid.

5. Proces en procedure.

De aanwijzing van de leden geldt voor de Statenperiode 2023-2027.

6. Voorstel.

Het presidium stelt u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Het presidium,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

E. Krijgsman, griffier

Ontwerpbesluit

Nr. 25-2023

Provinciale Staten van Noord-Holland;

Onderwerp: aanwijzen (vier) leden werkgeverscommissie voor de Statengriffie;

gelezen de voordracht van het Presidium van 22 mei 2023;

gelet op de Verordening werkgeverscommissie Statengriffie Noord-Holland;

besluiten aan te wijzen de navolgende vier Statenleden:

- dhr. R.J. Dekker (FvD)
- dhr. M.C.A. Klein (ChristenUnie)
- dhr. H.S. Mülder (D66)
- mw. F. Oulad Hadj (PvdA).

als leden van de werkgeverscommissie voor de Statengriffie gedurende de Statenperiode 2023-2027.

Haarlem, 30 mei 2023

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Verordening werkgeverscommissie statengriffie Noord-Holland **Bijlage 1**

Artikel 1. Instelling
Er is een werkgeverscommissie die het werkgeverschap uitoefent ten aanzien van de griffier en de overige op de griffie werkzame ambtenaren die door of vanwege provinciale staten zijn aangesteld.

Artikel 2. Taken en bevoegdheden werkgeverscommissie
1. Provinciale staten dragen de bevoegdheden die rechtstreeks voortvloeien uit de Ambtenarenwet, de op deze wet gebaseerde en door provinciale staten vastgestelde rechtspositionele voorschriften en de artikelen 104 tot en met 104e Provinciewet, met uitzondering van de bevoegdheden als bedoeld in artikel 104, 104a, tweede lid, 104d, eerste lid en 104e, eerste lid van de Provinciewet over aan de werkgeverscommissie;
2. Tot de bevoegdheid van de werkgeverscommissie behoren ook de voorbereiding en uitvoering van de overige tot het werkgeverschap van provinciale staten behorende besluiten en regelingen;
3. De werkgeverscommissie kan een deel van de aan haar overgedragen bevoegdheden ten aanzien van het griffiepersoneel mandateren aan de griffier.

Artikel 3. Samenstelling werkgeverscommissie
1. De werkgeverscommissie is een politiek breed samengestelde commissie en bestaat uit vier leden uit provinciale staten.
2. De werkgeverscommissie kiest uit haar midden een voorzitter.
3. De leden van de werkgeverscommissie worden door provinciale staten uit hun midden benoemd voor de duur van de zittingsperiode van provinciale staten.
4. Het lidmaatschap van de werkgeverscommissie eindigt:
   a. op eigen verzoek; het lid doet daarvan schriftelijk mededeling aan provinciale staten; het ontslag gaat in als de opvolger door de provinciale staten is benoemd;
   b. indien het lid aftreedt als lid van de provinciale staten;
   c. indien provinciale staten van oordeel zijn dat het lid niet langer geschikt is de functie van lid van de werkgeverscommissie te vervullen.
5. De voorzitter van provinciale staten kan worden uitgenodigd om in de vergadering van de werkgeverscommissie aanwezig te zijn om daarin een informerende en adviserende rol te vervullen.

Artikel 4. Taken voorzitter
De voorzitter draagt in ieder geval zorg voor:
a. het tijdig en periodiek bijeenroepen van de werkgeverscommissie;
b. het leiden van de vergaderingen;
c. het doen naleven van deze verordening;
d. het ondertekenen van de stukken en de besluiten die van deze commissie uitgaan, alsmede het zorg dragen voor de uitvoering van de besluiten van de werkgeverscommissie,
e. het fungeren als schakel tussen de werkgeverscommissie en de griffier als eerstverantwoordelijke voor de personele en organisatorische zaken van de griffie.

Artikel 5. Ondersteuning van de commissie
1. De griffier staat de werkgeverscommissie terzijde en maakt met het college of de secretaris afspraken over ondersteuning.
2. De griffier of een door de griffier aan te wijzen functionaris draagt zorg voor het secretariaat.

Artikel 6. Besluitvorming
1. Besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen, uitgebracht door de leden zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid.
2. Besluiten worden alleen genomen indien in de vergadering meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden aanwezig is.’
3. Bij een gelijk aantal voor- en tegenstemmen geeft de stem van de voorzitter de doorslag.

Artikel 7. Verslaglegging
De griffier draagt zorg voor het opstellen van een besluitenlijst van elke vergadering. De besluitenlijst wordt in de eerstvolgende vergadering van de werkgeverscommissie definitief vastgesteld.

Artikel 8. Beslotenheid van vergaderingen
1. De vergaderingen van de werkgeverscommissie worden in het belang als bedoeld in artikel 10, tweede lid, onder e of f van de Wet openbaarheid van bestuur in beslotenheid gehouden.
2. De agenda, de stukken en de besluitenlijst zijn openbaar, tenzij de werkgeverscommissie beslist dat op grond van een belang, genoemd in artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur, hierop of een deel daarvan geheimhouding moet worden gelegd.
3. Indien een statenlid de stukken als bedoeld in het tweede lid wil inzien, kan hij daartoe een verzoek indienen bij de voorzitter van de werkgeverscommissie. De voorzitter weigert een dergelijk verzoek slechts als sprake is van strijd met het openbaar belang. Het tweede lid is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 9. Vergaderfrequentie
De werkgeverscommissie vergadert tenminste tweemaal per jaar en voorts zo vaak als door de voorzitter of één van de leden nodig wordt geacht.

Artikel 10. Verantwoording
De werkgeverscommissie brengt met inachtneming van het bepaalde in artikel 8, jaarlijks verslag uit aan provinciale staten van haar werkzaamheden en bevindingen.

Artikel 11. Onvoorziene omstandigheden
In gevallen waarin deze verordening niet voorziet of bij twijfel over de toepassing ervan beslist de werkgeverscommissie op voorstel van de voorzitter.

Artikel 12. Inwerkingtreding
Dit besluit treedt in werking op de dag volgende op die van zijn bekendmaking.

Artikel 13. Citeertitel
Dit besluit kan worden aangehaald als Verordening werkgeverscommissie statengriffie Noord-Holland.

Haarlem, 27 juni 2011

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Toelichting verordening werkgeverscommissie statengriffie Noord-Holland

Algemeen
De Provincie is de werkgever van de ambtenaren die werkzaam zijn bij de provincie. Provinciale staten en gedeputeerde staten vullen dit werkgeverschap in. Provinciale staten zijn daarbij het bevoegd gezag van de griffie en het college voor zijn ambtelijke organisatie. Gelet op de publieke taken, de grootte en de samenstelling van provinciale staten ligt het voor de hand dat zij voor de feitelijke invulling van het werkgeverschap een commissie instellen waaraan zij deze taak delegeren. Gelet op de artikelen 81 en 152, eerste lid van de Provinciewet ligt de instelling van een bestuurscommissie het meest voor de hand. De verordening voorziet daarin. De delegatie ziet alleen op het nemen van personele besluiten. Het vaststellen van rechtspositieregelingen leent zich uit de aard van de bevoegdheid niet voor delegatie en is derhalve (wettelijk) niet toegestaan.

Artikelsgewijs
Artikel 1. Instelling werkgeverscommissie
Op grond van artikel 81 van de Provinciewet kunnen provinciale staten een werkgeverscommissie instellen. Deze commissie neemt zoveel mogelijk de werkgeversrol van provinciale staten over.

Artikel 2. Taken en bevoegdheden werkgeverscommissie
In artikel 2 wordt verwoord dat de werkgeverscommissie vrijwel alle bij het werkgeverschap horende taken en bevoegdheden vervult. Er is een aantal bevoegdheden dat gelet op zijn aard niet door provinciale staten overgedragen kan worden aan een werkgeverscommissie. Te denken valt aan het benoemen, schorsen en ontslaan van de griffier, de vervanging van de griffier, het vaststellen van de instructie griffier, het vaststellen van een organisatieverordening voor de griffie en het nemen van een (voorgenomen) reorganisatiebesluit. Naast het nemen van personele besluiten, kan deze commissie te maken krijgen met bijvoorbeeld het te voeren HRM-beleid, integriteitbeleid (o.a. gedragscode, ambtseed, vertrouwenspersoon) en bereidt zij de voorstellen aan provinciale staten voor die voortvloeien uit het werkgeverschap. Andere voorbeelden die horen tot de werkgeverstaak zijn het voeren van overleg met de griffier over de voortgang van de werkzaamheden van de griffie, het voeren van functionerings- en beoordelingsgesprekken met de griffier en het doen van voorstellen over de inrichting van de griffie. Het gaat dan bijvoorbeeld over een voorgenomen besluit tot reorganisatie, een plan van aanpak voor de reorganisatie, een inrichtingsplan, functietyperingen e.d. De werkgeverscommissie zal bij die voorbeelden moeten bezien welke besluiten zij kan nemen en welke besluiten voorbehouden zijn aan provinciale staten en zij met haar advies ter besluitvorming zal voorleggen aan provinciale staten.

Artikel 3. Samenstelling werkgeverscommissie
Uit artikel 81 van de Provinciewet vloeit voort dat de commissaris van de Koningin geen lid kan zijn van de werkgeverscommissie. Dit is volledig in de lijn met het feit dat provinciale staten het bevoegde gezag zijn van de statengriffie. De commissaris van de Koningin is weliswaar voorzitter van provinciale staten maar heeft in de vergaderingen van provinciale staten geen stemrecht. De commissaris van de Koningin is technisch voorzitter van de provinciale staten en zal in die hoedanigheid vaak een beroep doen op de griffier. Tegen die achtergrond vervult de commissaris van de Koningin een informerende en adviserende rol bij de werkgeverscommissie.

Artikel 4. Taken voorzitter
Gelet op de taken van de voorzitter van de werkgeverscommissie kan het goed zijn om voor de invulling van dit voorzitterschap een voorzittersprofiel op te stellen, waardoor provinciale staten kunnen oordelen of de beoogde voorzitter aan dit profiel voldoet. Ook is het wellicht van belang om als provinciale staten aan de voorzitter (en de leden) van de werkgeverscommissie scholing aan te bieden op het specifieke terrein waarop deze commissie zich begeeft.

Artikel 5. Ondersteuning van de commissie
De ondersteuning waarover in dit artikel wordt gesproken is deel afkomstig van de statengriffie en deels afkomstig van het ambtelijk apparaat van gedeputeerde staten. Dit laatste kan worden geregeld doordat de griffier bij de secretaris een verzoek indient voor ambtelijke bijstand of doordat de griffier met de secretaris een dienstverleningsovereenkomst aangaat. Voor het kunnen aangaan van deze overeenkomsten is het wel noodzakelijk dat gedeputeerde staten hun

bevoegdheid tot het aangaan van een privaatrechtelijke rechtshandeling aan de griffier mandateert. Mandaat aan een niet-ondergeschikte is door de wetgever mogelijk gemaakt in artikel 10:4 van de Algemene wet bestuursrecht. Daarnaast moet de commissaris van de Koningin aan de griffier de volmacht geven om overeenkomsten te kunnen ondertekenen.

Artikelen 6 en 7: Besluitvorming en Verslaglegging
De inhoud van deze artikelen spreekt voor zich.

Artikel 8. Beslotenheid van vergaderingen
Wanneer in vergaderingen van de werkgeverscommissie personele aangelegenheden aan bod komen en hetgeen hier wordt besproken niet bedoeld is om aan derden kenbaar te maken, ligt het voor de hand dat hierover in beslotenheid wordt vergaderd. De agenda, de stukken en de besluitenlijst zijn in beginsel wel openbaar, tenzij de werkgeverscommissie beslist dat op grond van een belang, genoemd in artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur, hierop of een deel ervan geheimhouding moet worden gelegd. De werkgeverscommissie is op grond van artikel 7, tweede lid van deze verordening en in lijn met artikel 91, tweede lid van de Provinciewet, bevoegd de geheimhouding op te heffen. Vanzelfsprekend kunnen provinciale statenleden wel inzage krijgen in de stukken etc., aangezien provinciale staten het oorspronkelijk bevoegde orgaan zijn.

Artikel 9. Vergaderfrequentie
De inhoud van dit artikel spreekt voor zich.

Artikel 10. Verantwoording
Provinciale staten hebben sinds de dualisering van het provinciebestuur een eigen secretaris gekregen, de griffier. Daarnaast hebben provinciale staten ook vaak een griffie ingericht om hem, zijn organen en de griffier te ondersteunen. Daardoor hebben provinciale staten er formeel een taak bij gekregen, de invulling van het werkgeverschap. Het is van belang dat provinciale staten inzicht krijgen en houden wat hieronder moet worden verstaan. De verantwoording door de werkgeverscommissie van haar werkzaamheden en bevindingen kan hieraan bijdragen. Ook uit het oogpunt dat het provinciale staten zijn die de arbeidsvoorwaardenregelingen vaststellen, waarop de werkgeverscommissie de personele besluiten baseert, is een belangrijk argument om deze verantwoording te regelen.

Artikelen 11, 12 en 13: Onvoorziene omstandigheden, Inwerkingtreding en Citeertitel
De inhoud van deze artikelen spreekt voor zich.

Provincie Noord-Holland

2023 | 26

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 22 mei 2023

Onderwerp: **Aanwijzen lid en plaatsvervangend lid uit PS voor Algemeen Bestuur gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Spaarnwoude**

Bijlagen: Ontwerpbesluit

1. Inleiding

In het Algemeen Bestuur van het Recreatieschap Spaarnwoude heeft de provincie Noord-Holland twee vaste leden en twee plaatsvervangende leden. Provinciale Staten hebben 1 vast en 1 plv. lid en vanuit het college van GS is momenteel gedeputeerde Zaal vast lid en gedeputeerde Kocken plaatsvervangend lid.

2. Toelichting

Een provinciaal vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur van het recreatieschap Spaarnwoude is gehouden inlichtingen te verstrekken, die door een of meer leden van PS zijn gevraagd. Bovendien kan het lid door PS ter verantwoording worden geroepen voor het door hem in het bestuur gevoerde beleid. Het Algemeen Bestuur vergadert tenminste tweemaal per jaar, en verder zo dikwijls indien dit door één of meer leden van het algemeen bestuur schriftelijk en onder opgave van redenen wordt gevraagd.

3. Voordracht

Het Presidium heeft kennis genomen van de vacatures en heeft op 22 mei over de voor te dragen vertegenwoordiger en plaatsvervanger vanuit Provinciale Staten in het algemeen bestuur van Recreatieschap Spaarnwoude. Door het presidium wordt voorgesteld mw. A. den Boer (BBB) aan te wijzen als vast lid en dhr. J. Dessing (FvD) aan te wijzen als plaatsvervangend lid van het algemeen bestuur.

Aanwijzing geldt in principe voor de Statenperiode 2023-2027.
Het lidmaatschap van het Algemeen Bestuur eindigt zodra het lid ophoudt lid te zijn van de van Provinciale Staten.

4. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

het Presidium,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

dhr. E. Krijgsman, griffier

Ontwerpbesluit

Nr. 26-2023

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van het presidium van 22 mei 2023;

gelet op artikel 6 van de gemeenschappelijke regeling van het Recreatieschap Spaarnwoude,

besluiten aan te wijzen:

1. uit hun midden mw. A. den Boer (BBB) als lid en dhr. J. Dessing (FvD) als plaatsvervangend lid voor het algemeen bestuur van het Recreatieschap Spaarnwoude.

Haarlem, 30 mei 2023

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

2023 | 27

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 22 mei 2023

Onderwerp: **aanwijzen leden Algemene Vergadering Interprovinciaal Overleg (IPO).**

Bijlagen:

Ontwerpbesluit

1. Inleiding

Conform artikel 5, lid 2 van de op 14 november 2012 gewijzigde statuten van de vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO) wijzen Provinciale Staten uit hun midden twee personen aan ter vertegenwoordiging van hun provincie in de Algemene Vergadering van het IPO (zie tevens de bijlage).

2. Toelichting

De twaalf provincies werken sinds 1986 samen in het Interprovinciaal Overleg (IPO). Het IPO stelt zich ten doel “om de condities waaronder de provincies werken te optimaliseren en om provinciale vernieuwingsprocessen te stimuleren”. Het IPO heeft daartoe drie kernfuncties:
- Belangenbehartiging: regelmatig overleg met het kabinet, de verschillende overheden en maatschappelijke organisaties;
- Platform: het creëren van gelegenheden om kennis en ervaringen uit te wisselen, gezamenlijke standpunten te bepalen en initiatieven te ontplooien; en
- Vernieuwing: het stimuleren van vernieuwingsprocessen binnen provincies.

Het IPO is een vereniging met twaalf leden; de provincies. De twaalf provincies worden door Statenleden vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering (AV). Iedere provincie wordt vertegenwoordigd door twee leden. De AV bestaat daarom uit 24 leden. De AV benoemt en ontslaat het bestuur, keurt de beleidsstrategie goed en ziet toe op de uitvoering ervan (‘governance’). De voorzitter van de AV is de voorzitter van het IPO-bestuur.
Het volgens art. 176 van de Provinciewet bevoegde provinciale bestuursorgaan dat een machtiging kan verstrekken om in de Algemene Vergadering van het IPO de provincie Noord-Holland te vertegenwoordigen is de commissaris van de Koning.

3. Voordracht

Het presidium heeft op 22 mei 2023 gesproken over de vertegenwoordigers in het IPO en draagt als leden de volgende twee kandidaten ter benoeming voor:

- mw. W. Koning-Hoeve (CDA)
- dhr. V.H. Valk (BBB)

4. Proces en procedure

Met de aanwijzing van de vertegenwoordigers in het IPO door uw Staten zijn geen kosten gemoeid. Het IPO en de nieuw aangewezen leden zullen in kennis worden gesteld van het aanwijzen als lid van de Algemene Vergadering van het IPO.
Het aanwijzen van de leden geldt vanaf de datum van het aanwijzen tot en met het einde van deze Statenperiode (2027).

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Het Presidium,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

dhr. E. Krijgsman, griffier

Ontwerpbesluit

Nr. 27-2023

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van het Presidium van 22 mei 2023;

gelet op artikel 5, lid 2 van de op 14 november 2012 gewijzigde statuten van de vereniging Interprovinciaal Overleg;

gelet op artikel 176 van de Provinciewet,

besluiten:

1. voor de Statenperiode 2023-2027 mw. W. Koning-Hoeve (CDA) en dhr. V.H. Valk (BBB) als leden aan te wijzen van de Algemene Vergadering van het Interprovinciaal Overleg;
2. de commissaris van de Koning te verzoeken ten aanzien van de onder 1 genoemde Statenleden een machtiging te verstrekken tot vertegenwoordiging namens de provincie Noord-Holland in de Algemene Ledenvergadering van het Interprovinciaal Overleg.

Haarlem, 30 mei 2023

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

2023 | 28

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 22 mei 2023

Onderwerp: **aanwijzen vaste en plaatsvervangende leden Algemeen Bestuur gemeenschappelijke regeling Waddenfonds**

Bijlagen: Ontwerpbesluit

1. Inleiding

Het Waddenfonds verstrekt subsidies voor extra investeringen in het Waddengebied. Hiermee wordt een duurzame bescherming en de ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap beoogd. Tegelijkertijd is het Waddenfonds er ook om een duurzame economische ontwikkeling te stimuleren. De verantwoordelijkheid voor het Waddenfonds is per 1 januari 2012 overgedragen van de rijksoverheid aan de Waddenprovincies.

De voorwaarden voor deze overdracht zijn vastgelegd in een bestuursakkoord dat op 14 september 2011 is ondertekend door de Minister van Infrastructuur en Milieu en de provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland. Met dit bestuursakkoord is het beheer en de besteding van de middelen van het Waddenfonds een autonome en ondeelbare taak geworden van de Waddenprovincies. De Waddenprovincies hebben voor de uitvoering van deze taak het openbaar lichaam Waddenfonds opgericht op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Het openbaar lichaam Waddenfonds is op 9 juni 2012 door middel van de vaststelling van de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds (GR) ingesteld. In de GR staat welke belangen er behartigd worden en welke bevoegdheden Provinciale Staten overdragen aan het Algemeen Bestuur van de GR. Het fonds bestaat uit de inkomsten van het Rijk en de daarop verkregen rente. De provincies hebben de taak om in de jaren tot 2026 circa € 570 miljoen euro te besteden. Vanaf 1 oktober 2012 zijn subsidieaanvragen in behandeling genomen. De subsidieaanvragen worden beoordeeld op basis van de subsidieverordening Waddenfonds en de jaarprogramma's

2. Toelichting

De gemeenschappelijke regeling kent een Algemeen en een Dagelijks bestuur. Het Algemeen bestuur (AB) kent 9 leden die evenredig over de drie waddenprovincies zijn verdeeld. In artikel

10 van de regeling is opgenomen dat Provinciale Staten elk drie leden aanwijzen voor het Algemeen bestuur. Onder deze leden is ook de gedeputeerde die het Waddenfonds in portefeuille heeft, op dit moment gedeputeerde Loggen.

Hij blijft lid tot er een nieuw college en nieuwe portefeuillehouder Waddenfonds is. Tevens dient aanvullend een lid van GS als plaatsvervangend lid voor deze te worden aangewezen. Ook deze plaatsvervanger wordt pas door PS aangewezen als er een nieuw college wordt geïnstalleerd.

De overige twee voor te dragen leden van het Algemeen Bestuur vanuit Noord-Holland kunnen volgens de regeling zowel Statenleden als gedeputeerden zijn. In de vorige periodes is voor Statenleden gekozen. Uit een oogpunt van governance stelt het presidium voor om deze lijn te continueren. Hierdoor kan het Algemeen Bestuur op adequate wijze haar controlerende taak uitoefenen. Tevens stelt het presidium voor om twee plaatsvervangers van deze Statenleden aan te wijzen.

Bevoegdheden van het algemeen bestuur volgens de gemeenschappelijke regeling Waddenfonds (artikel 13) zijn:

a. het vaststellen van de begroting;

b. het vaststellen van de rekening;

c. verordenende bevoegdheid;

d. het vaststellen van het ontwerp-Uitvoeringsplan;

e. het vaststellen van het jaarprogramma;

f. het vaststellen van het jaarverslag;

g. het vaststellen van regels over de ambtelijke organisatie;

h. het benoemen, schorsen en ontslaan van de secretaris/directeur;

i. te besluiten tot het verrichten van privaatrechtelijke rechtshandelingen, onverminderd het bepaalde in het tweede lid.

3. Voordracht

Het presidium heeft op 22 mei 2023 gesproken over de invulling van het Algemeen Bestuur gemeenschappelijke regeling Waddenfonds en draagt als leden en plaatsvervangend leden vanuit Provinciale Staten de volgende kandidaten ter benoeming voor:

Als vaste leden dhr. G.J. Leerink (PvdA) en N.A.L. Roosendaal (VVD) en als plaatsvervangend leden Statenlid R.I.Bwefar (GroenLinks) en mw. I.D. Sijbenga (BBB).

4. Proces en procedure

De aanwijzing van de leden geldt voor de Statenperiode 2023-2027.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Het presidium,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

dhr. E. Krijgsman, griffier

Ontwerpbesluit

Nr. 28-2023

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van het presidium van 22 mei 2023;

gelet op artikel 10, lid 2 van de gemeenschappelijke regeling Waddenfonds,

besluiten aan te wijzen:
als lid, respectievelijk plaatsvervangend lid voor het Algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Waddenfonds:

a. als vast lid dhr. G.L.J. Leerink (PvdA);
b. als vast lid dhr. N.A.L. Roosendaal (VVD);
c. als plaatsvervangend lid Statenlid R.I. Bwefar (GroenLinks);
d. als plaatsvervangend lid mw. I.D. Sijbenga (BBB).

Haarlem, 30 mei 2023

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

2023 | 29

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 22 mei 2023

Onderwerp: Aanwijzen lid en plaatsvervangend lid MRA Raadtafel

Bijlagen:

Ontwerpbesluit

1. Inleiding

De MRA Raadtafel adviseert het Bestuur en de Algemene Vergadering van de Metropoolregio Amsterdam (MRA).

De Raadtafel geeft gevraagd én ongevraagd advies over de processen die de gemeenteraden en Provinciale Staten van de MRA-deelnemers aangaan, waaronder de jaarlijkse Voortgangsnota, de Termijnagenda en het proces van 'wensen en opvattingen'. Alle gemeenteraden en beide Provinciale Staten zijn met één lid vertegenwoordigd in de MRA Raadtafel en kan één plaatsvervanger aanwijzen.

2. Toelichting

Provinciale Staten van Noord-Holland hebben middels motie 123-2019 besloten aansluiting te zoeken bij de Raadtafel32. Op 16 december 2019 zijn voor het eerst een lid en plaatsvervangend lid namens Provinciale Staten aangewezen voor deelname aan de vergaderingen van de Raadtafel32. Per 22 februari 2022 is de naam gewijzigd in MRA Raadtafel. Deze Raadtafel kent 32 leden, twee leden namens de Provinciale Staten van de twee deelnemende provincies en 30 leden namens de gemeenteraden van de 30 deelnemende gemeenten.

Een vertegenwoordiger namens Provinciale Staten aan de MRA Raadtafel is gehouden inlichtingen te verstrekken, die door een of meer leden van PS zijn gevraagd. De Raadtafel vergadert tenminste tweemaal per jaar.

3. Voordracht

Het Presidium heeft kennis genomen van de vacatures en heeft op 22 mei gesproken over het voor te dragen lid en plaatsvervanger namens Provinciale Staten aan de MRA Raadtafel.
Door het presidium wordt voorgesteld dhr. M.A. Hanou (duolid PvdD) aan te wijzen als vast lid en dhr. H.J.F.X.P. Stulemeijer (50PLUS) aan te wijzen als plaatsvervangend lid van de MRA Raadtafel.

Aanwijzing geldt in principe voor de Statenperiode 2023-2027.
Het lidmaatschap van de Raadtafel eindigt zodra het lid ophoudt lid te zijn van Provinciale Staten.

4. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

het Presidium,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

dhr. E. Krijgsman, griffier

Ontwerpbesluit

Nr. 29-2023

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van het presidium van 22 mei 2023;

gelet op de samenwerkingsafspraken van de deelnemers aan de Metropoolregio Amsterdam,

besluiten aan te wijzen:

dhr. M.A. Hanou (duolid PvdD) als lid en dhr. H.J.F.X.P. Stulemeijer (50PLUS) als plaatsvervangend lid voor de MRA raadtafel.

Haarlem, 30 mei 2023

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

2023 | 30

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 22 mei 2023

Onderwerp: Aanwijzen leden werkgroep Willem Arondéuslezing

Bijlagen:

Ontwerpbesluit

1. Inleiding

Op 6 december 2004 riepen Provinciale Staten als gevolg van een initiatiefvoorstel de Willem Arondéuslezing in het leven. De jaarlijkse lezing is bedoeld als eerbetoon aan Willem Arondéus (1894-1943), die tijdens de Tweede Wereldoorlog actief was in het kunstenaarsverzet. De lezing wordt gehouden door iemand uit de wereld van wetenschap, cultuur, journalistiek of religie, met de eigenzinnigheid van Arondéus als inspirerende leidraad. De lezing vindt in principe plaats in de laatste twee weken van april / de eerste twee weken van mei, om de relatie te leggen met de periode van herdenking van oorlog en verzet. De lezing wordt georganiseerd door de werkgroep Willem Arondéuslezing, die gevormd wordt door Statenleden. De werkgroep bepaalt jaarlijks de vorm van de lezing en is verantwoordelijk voor de keuze van de spreker. Het thema van de lezing is in principe vrij. De werkgroep toetst níet vooraf de inhoud van de lezing. Wel is er het idee dat het gedachtengoed van Willem Arondéus (vrijheid in de breedste zin van het woord) op enigerlei wijze doorklinkt in de tekst. Het gaat om het door uw Staten aanwijzen van leden die de Willem Arondéuslezing in deze Statenperiode, met de eerstvolgende lezing in 2024, zullen organiseren.

2. Toelichting

De werkgroep is een commissie ex artikel 82, eerste lid, van de Provinciewet" (een 'andere' commissie). Het is hiermee geen werkgroep, zoals bedoeld in het 'Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van Provinciale Staten en Statencommissies van Noord-Holland 2015'. Volgens dat reglement kan een werkgroep alleen worden aangewezen door een Statencommissie; een werkgroep is een informeel overleg tussen commissieleden. Maar op het moment dat het wenselijk is formeel regels te stellen over de openbaarheid van vergaderingen en geheimhouding van stukken, zoals het geval is bij de werkgroep Willem Arondéuslezing, kunnen Provinciale Staten een commissie instellen, als bedoeld in artikel 82 van de Provinciewet. Provinciale Staten besloten op 6 februari 2012 onder meer dat, gelet op artikel 82, derde lid, Provinciewet:

1. de vergaderingen van de werkgroep Willem Arondéuslezing in beslotenheid plaatsvinden;
2. dat geheimhouding kan worden opgelegd over hetgeen in de werkgroep besproken wordt inclusief onderliggende stukken, als sprake is van een belang als genoemd in artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur;
3. dat de besluiten van de werkgroep Willem Arondéuslezing bij meerderheid van stemmen worden genomen;
4. de voorzitter van de werkgroep Willem Arondéuslezing opdracht te geven na afronding van de voorbereidende werkzaamheden voor de lezing de stand van zaken terug te melden in het Presidium.

In de afgelopen Statenperiodes is het de gewoonte geworden om de lezing te houden in de Grote of St. Bavokerk te Haarlem. Bij vacatures in de werkgroep verzoekt de voorzitter van de werkgroep de desbetreffende fractie een nieuw lid af te vaardigen. Van de vacaturevervulling doet de voorzitter mededeling in het Presidium.

3. Voordracht

Het presidium heeft op 22 mei 2023 gesproken over de invulling van de werkgroep Willem Arondéuslezing en draagt als leden de volgende kandidaten uit Provinciale Staten ter benoeming voor:

- mevrouw M. van Aesch (duolid PvdD), de heer J. Boer (VVD), Statenlid W. Freeman (GroenLinks), mevrouw M. ten Ham (PvdA), de heer E.B. Kanik (D66) en mevrouw I.D. Sijbenga (BBB).

4. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

het Presidium,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

dhr. E. Krijgsman, griffier

Ontwerpbesluit

Nr. 30-2023

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van het presidium van 22 mei 2023;

besluiten:

aan te wijzen voor de periode 2023-2027 en totdat in hun opvolging is voorzien de navolgende leden van de werkgroep Willem Arondéuslezing, waarbij de werkgroep is te beschouwen als een commissie ex artikel 82 van de Provinciewet:

- mevrouw M. van Aesch (duolid PvdD)
- de heer J. Boer (VVD)
- Statenlid W. Freeman (GroenLinks)
- mevrouw M. ten Ham (PvdA)
- de heer E.B. Kanik (D66)
- mevrouw I.D. Sijbenga (BBB).

Haarlem, 30 mei 2023

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

PS-vergadering

Dossiernummer	12285
Extern Zaak ID	1987567
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	30 mei 2023
Agendapunt	9
Titel	Toepassen Provinciale coördinatieregeling (PCR) bij project Heracless-Groen Staal (VD-20).
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Geagendeerd	Vergaderdatum
Ingekomen stukken ter kennisname	31 maart 2023
Interim-Statencommissie	15 mei 2023
PS-vergadering	**30 mei 2023**

Toelichting

De provincie start de projectprocedure voor de realisatie van het project Heracless-Groen Staal, een belangrijke eerste stap in het “Groen Staal” verduurzamingsprogramma van Tata Steel IJmuiden.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
R.L. Baars
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235144550
baarsr@Noord-Holland.nl

Verzenddatum

22 MAART 2023

Kenmerk
1987567/1987583

Uw kenmerk

Betreft: Start procedure projectbesluit Heracless-Groen Staal

Geachte leden,

Op 21maart jl. hebben wij besloten te starten met de procedure voor een projectbesluit (onder de Omgevingswet) voor het project Heracless-Groen Staal van Tata Steel en de bijbehorende vergunningverlening te coördineren. Hiermee is de procedure voor het verkrijgen van alle benodigde besluiten en toestemmingen voor de eerste fase van de verduurzaming naar Groen Staal formeel gestart.

Op 14 december 2022 hebben GS aan Tata Steel laten weten in beginsel bereid te zijn om voor het project Heracless-Groen Staal het projectbesluit toe te passen. Over deze brief aan Tata Steel, over het project Heracless-Groen Staal en over het projectbesluit bent u eerder per brief geïnformeerd (30 maart 2022, kenmerk 1796357/1796358 en 14 december 2022, kenmerk 1938667/1943884).

Onderdeel van deze brief is een Statenvoordracht voor het van toepassing verklaring van de Provinciale Coördinatieregeling (PCR) op het project Heracless-Groen Staal. De PCR is een instrument waarmee de procedures versneld kunnen worden onder de huidige wetgeving en daarmee alleen een "terugvaloptie" voor het geval de Omgevingswet verder wordt uitgesteld. Met het Eerste Kamer besluit van 14 maart 2023 tot invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is de kans dat dit gebeurt klein geworden, maar wij hebben er voor gekozen de PCR route voor alle zekerheid open te laten. Zie verderop in deze brief voor meer informatie. Wij verzoeken u de Statenvoordracht (zie bijlage) te agenderen voor de A-agenda van uw eerstvolgende commissie.

Wij kunnen ons voorstellen dat u vragen heeft over deze brief en bijlagen, naast de Statenvoordracht voor de PCR. Deze vragen kunt u ook stellen tijdens de commissiebehandeling. Daarnaast hebben wij Tata Steel gevraagd desgewenst een technische briefing voor uw Staten te verzorgen over het project Heracless-Groen Staal. Als u hier behoefte aan heeft kunt u dit kenbaar maken aan de griffie. De technische briefing kan dat voorafgaand aan de commissie worden gepland.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Heracless-Groen Staal
Met het project Heracless-Groen Staal wordt door Tata Steel de Direct Reduced Iron (DRI)-technologie geïntroduceerd. Voor de toepassing van de DRI-technologie worden twee achter elkaar geschakelde installaties voorzien, de Direct Reduced Iron Plant (DRP) en de Reducing Electric Furnace (REF).

Het introduceren van de DRI-technologie betekent dat het huidige proces van ijzerproductie met hoogovens, in combinatie met kooks- en gasfabrieken, stapsgewijs uit bedrijf wordt genomen. De nieuwe route vervangt zowel het reduceren van erts (straks in de DRP) als het smelten van gereduceerd erts (straks in de REF), wat nu beiden in de hoogovens plaatsvindt. De reductie vindt bovendien niet meer plaats met kolen, maar met waterstof (eerst met aardgas, zolang waterstof nog niet beschikbaarheid is). Dit betekent dat een kooks- en gasfabriek niet meer nodig is.

Vanaf het moment dat de nieuwe installaties in werking zijn, kunnen verschillende fabrieken op het terrein sluiten, waardoor de bijbehorende emissies eveneens worden gestaakt. Met Heracless-Groen Staal kunnen voor 2030 concreet Kooks- en gasfabriek 2 en Hoogoven 7 worden gesloten. De andere Hoogoven 6, Kooks- en gasfabriek 1 en de Sinterfabriek blijven met Heracless-Groen Staal nog in werking. De bedoeling is om ook deze fabrieken rond 2035 te vervangen voor de DRP-REF route, als volgende stap in de groen staal route.

Belangrijkste documenten
Vier documenten vormen samen de start van de procedure voor het projectbesluit. De documenten dienen in samenhang met elkaar gelezen te worden. Deze documenten zijn allen als bijlage bijgevoegd. Het betreft:

- *Kennisgeving Voornemen en Voorstel Participatie (KVVP)*: In dit document wordt een korte kennisgeving gegeven over het voornemen Heracless-Groen Staal en over de participatie.
- *Notitie Voornemen Heracless-Groen Staal*: Deze notitie beschrijft wat het voornemen van het project Heracless-Groen Staal precies inhoudt, waarom het project belangrijk is en wat de benodigde procedures zijn.
- *Participatieplan Heracless-Groen Staal*: In het participatieplan staat hoe Tata Steel omgeving en belanghebbenden betrekt bij het project Heracless- Groen Staal en hoe, waar en wanneer u kunt participeren.
- *Werkwijze participatie projectbesluit Heracless-Groen Staal*: In dit document staat in detail wat de rolverdeling is tussen de provincie Noord-Holland en Tata Steel bij de participatie en hoe de provincie Noord-Holland haar rol hierbij invult.

Projectbesluit Heracless-Groen Staal
Een projectbesluit is in hoofdzaak bedoeld om voor een project waar nodig de Omgevingsplannen (onder de Omgevingswet) aan te passen. Een projectbesluit kan worden gebruikt voor een project dat een publiek

en provinciaal belang dient. Wij geven hier de belangrijkste publieke en provinciale belangen weer.

Klimaat en CO_2
De opgave van het project Heracless-Groen Staal past binnen de Omgevingsvisie NH2050 van de provincie Noord-Holland. In deze visie is de ambitie vastgelegd om in 2050 een klimaat neutrale en volledig circulaire provincie te zijn. Dit in lijn met de nationale doelstelling op dit gebied. Deze ambitie is gekoppeld aan de doelstelling van het Klimaatakkoord om te komen tot 55% CO_2-reductie in 2030. Het project Heracless-Groen Staal levert een belangrijke bijdrage aan het terugdringen van CO_2. De reductie van CO_2 zal in de toekomst nog verder toenemen door de inzet van waterstof bij het productieproces van staal.

Gezondere leefomgeving in de IJmond
Met Heracless-Groen Staal (en daarna de verdere transitie naar groen staal) wordt een volgende stap (na de Roadmap+) gezet in een traject dat bijdraagt aan de reductie van emissies naar de omgeving van Tata Steel. Daarmee past dit project bij onze ambitie voor een gezondere leefomgeving in de IJmond, zoals onder meer neergelegd in het Programma Tata Steel 2020-2050: *Samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond.*

Versneld aan de slag
De inzet van het projectbesluit in combinatie met de algemene coördinatieregeling leidt tot een snellere procedure. Op een aantal aspecten is aanpassingen nodig van de Omgevingsplannen (bestemmingsplannen). Met het projectbesluit is daar geen apart proces voor nodig bij de gemeenten (Beverwijk en Velsen en mogelijk ook Heemskerk). Het alternatief voor een provinciaal projectbesluit, te weten een wijziging van de omgevingsplannen wat moeten leiden tot een gezamenlijk omgevingsplan, levert naar verwachting onvoldoende snel resultaat.

Coördinatie
In het belang van alle betrokken partijen is het nodig dat de besluitvorming voor Heracless-Groen Staal zoveel mogelijk plaatsvindt bij één (overheids)loket en onderwerp is van één voorbereidings- en rechtsbeschermingsprocedure. Dit voorkomt dat de betrokken partijen te maken krijgen met besluiten van meerdere overheden, welke uiteenlopende tijdslijnen kennen en verschillende rechtsbeschermingsprocedures en -instanties hebben, en bevordert de zorgvuldigheid en transparantie. Bij het projectbesluit hebben wij daarom ook besloten om de vergunningverlening te coördineren.

Procedure projectbesluit en procedure m.e.r. en vergunningverlening Heracless-Groen Staal
Voor Heracless-Groen Staal zijn diverse vergunningen, toestemmingen en een projectbesluit noodzakelijk. De provincie Noord-Holland is het bevoegd gezag is voor het afgeven van de belangrijkste vergunningen in dit traject. Daarnaast zijn een aantal vergunningen van andere

bevoegde gezagen nodig zijn, waaronder van Rijkswaterstaat. De vergunningverlening bestaat in hoofdzaak uit een voorbereidende fase die moet resulteren in een vergunningaanvraag door Tata Steel. In de voorbereiding wordt de vergunningaanvraag opgesteld en wordt de milieu effect rapportageprocedure (m.e.r.) doorlopen.

Planning Heracless-Groen Staal
Met het GS besluit van 21 maart 2023 zijn alle stukken om te beginnen met de procedure voor het projectbesluit gepubliceerd en is de procedure gestart. De vervolgstap om te komen tot een projectbesluit bestaat in hoofdzaak uit een verkenning waarin informatie wordt verzameld en wordt geparticipeerd. Dit loopt tot circa eind 2023. Daarna moet Tata Steel een definitief plan ten behoeve van het projectbesluit, een vergunningaanvraag en een Milieueffectrapportage (MER) indienen. Volgens planning gebeurt dat begin 2024. Het opstellen van het ontwerp projectbesluit kan daarna beginnen. Wij verwachten het projectbesluit definitief begin 2025 af te ronden. Daarna volgt een beroepsprocedure. Als de beroepsprocedure goed verloopt is volgens de huidige planning het projectbesluit begin 2026 onherroepelijk. De planning voor de vergunning is globaal hetzelfde.

Deze planning is zeer ambitieus en kent verschillende risico's en onzekerheden. De belangrijkste zijn:

1. Uitgangspunt is dat Tata Steel begin 2024 een definitief plan indient ten behoeve van het projectbesluit, gecombineerd met een aanvraag voor de benodigde vergunningen. Het is in de eerste plaats aan Tata Steel zelf om een goede en complete aanvraag in te dienen. Dit is in de geplande tijd een grote uitdaging;
2. De doorlooptijd van het opstellen van het (ontwerp)projectbesluit en de (ontwerp)vergunningen is sterk afhankelijke van de kwaliteit en compleetheid van de aanvragen en de daarbij benodigde onderzoeken. Gezien de complexiteit van het project is de kans op een langere doorlooptijd aanzienlijk;
3. Hetzelfde geldt voor het beoordelen van en adviseren op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) die Tata Steel in het voorjaar als onderdeel van de m.e.r. wil indienen. De daarvoor geplande tijd is alleen haalbaar als door Tata Steel een goede en complete NRD wordt ingediend die bovendien niet bovenmatig veel zienswijzen oplevert (ook hier heeft Tata Steel invloed op door de wijze waarop de voorafgaande participatie wordt uitgevoerd);
4. In de procedure van een projectbesluit zit in de participatie de mogelijkheid om GS te verzoeken tot een "onafhankelijk advies over een ingebrachte oplossing". Voor de omgang met een dergelijk verzoek is een werkwijze opgesteld waarbij de verwachting is dat zo een advies meestal niet nodig is. De provincie is ook niet verplicht om een verzoek te honoreren. Als blijkt dat naar het oordeel van GS meerdere en/of complexe adviezen nodig zijn, is de daarvoor nu geraamde tijd (gelijk aan

het beoordelen van de NRD in de m.e.r.-procedure) waarschijnlijk niet voldoende;
5. Er moeten voldoende financiële middelen beschikbaar zijn voor de benodigde ambtelijke capaciteit. Budgetaanvragen hiervoor zijn opgenomen in de Kaderbrief 2023, maar deze is nog niet vastgesteld;
6. Naast de financiën is het in de huidige arbeidsmarkt geen gegeven dat er voldoende gekwalificeerd personeel is te vinden, Dit hoeft niet alleen te gelden voor de provincie en de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG), maar kan bijvoorbeeld ook een knelpunt zijn bij adviesverlening door de commissie voor de m.e.r.

Participatie
Bij de verdere uitwerking van het project vindt participatie plaats. Voor het projectbesluit, de vergunningaanvraag en het MER is het van belang dat de omgeving op een juiste manier betrokken wordt bij het project Heracless-Groen Staal. Hiervoor is door Tata Steel een participatieplan opgesteld, in lijn met de "Uitgangspunten voor participatie" van de provincie Noord-Holland. In dit plan staat waarover, wanneer, in welke mate en hoe participatie kan plaatsvinden.

De provincie Noord-Holland zal procesmatig toetsen of Tata Steel de participatie volgens het participatieplan uitvoert. In het document "Werkwijze participatie projectbesluit Heracless-Groen Staal" staat hoe wij dat precies gaan doen. Wij zullen in ieder geval op twee momenten per brief aan uw Staten kenbaar maken hoe de participatie verloopt. Naar verwachting volgt de eerste brief vlak na de zomer en de tweede brief verder in het najaar. Kort na de indiening door Tata Steel van de vergunningaanvraag, het definitieve ontwerp ten behoeve van het projectbesluit en het MER nemen wij een besluit over de resultaten van de verkenning van het projectbesluit. In dit besluit wordt weergeven wat de participatie heeft opgeleverd, hoe dit (door Tata Steel) is verwerkt en wat wij meenemen bij het opstellen van het (ontwerp)-projectbesluit.

De participatie voor het project Heracless-Groen Staal is ingekaderd tot het project Heracless-Groen Staal. Concreet: de realisatie van de DRP-REF installaties, bijbehorend kabels en leidingen op het terrein van Tata Steel en het uit bedrijf nemen van Hoogoven 7 en Kooks- Gasfabriek 2.

Maatschappelijke discussie over Tata Steel
Wij realiseren ons dat het project Heracless-Groen Staal raakt aan een bredere maatschappelijke discussie over de toekomst van Tata Steel waarbij ook stemmen op gaan voor scenario's zoals het terugbrengen van de capaciteit van Tata Steel of het geheel beëindigen van de activiteiten van Tata Steel in de IJmond. We zijn ons ook bewust van een kritische omgeving waarvan een deel beperkt vertrouwen heeft in het acteren van Tata Steel en in het optreden van de provincie richting Tata Steel.

De opgave en de participatie van het project Heracless-Groen Staal is smaller dan deze brede maatschappelijke discussie. Het project gaat

immers uit van een transitie van Tata Steel van een oude naar een nieuwe manier van staal maken, niet naar (bijvoorbeeld) geen of minder staal maken. Wij zijn er van overtuigd dat inzetten op Heracless-Groen Staal de juiste richting is. Deze inzet is in lijn met het provinciale beleid ten aanzien van Tata Steel dat zich laat samenvatten als *"Er is plaats voor Tata Steel in de IJmond, maar alleen als de staalproductie schoner en duurzamer wordt".*

Met het project Heracless-Groen Staal wordt de eerste stap in de route naar groen staal gezet. Hiermee kan Tata Steel in de IJmond op een economisch levensvatbare manier worden behouden en tegelijkertijd wordt de uitstoot van CO_2 gereduceerd en wordt er gewerkt aan een gezondere leefomgeving in de IJmond.

Toezegging commissie NLG 16 januari 2023 over "MER scenario's"
Tijdens de commissie NLG van 16 januari 2023 is een aantal keer verwezen naar "alternatieve scenario's voor Tata Steel zoals opgenomen in de notitie van CE Delft". De gedeputeerde voor Gezondheid en Milieu heeft toegezegd te kijken of deze scenario's onderzocht kunnen worden in de MER.

De betreffende notitie van CE Delft is een startnotitie voor een "maatschappelijke kosten en batenanalyse (MKBA)" van verschillende toekomstvarianten voor Tata Steel uit 2021. De notitie van CE Delft is opgesteld op verzoek van Burgerplatform Nederland, in samenwerking met verschillende bewonerscomités. Er is geen betrokkenheid van overheden of Tata Steel geweest. De in de notitie opgenomen scenario's zijn:

1. Versneld toepassen van Carbon Capture and Storage (CCS);
2. Grootschalig toepassen van staal op basis van waterstof;
3. Eerst afslanken productie (fabrieken direct sluiten) en dan verduurzamen;
4. Volledig sluiten Tata Steel en herontwikkeling terrein tot woningbouw en/of andere economische activiteiten;
5. Maatschappelijke opgave als vertrekpunt waarbij economische activiteiten vooral ten goede komen aan Nederland i.p.v. export. Hierbij wordt gedacht aan staal voor windmolens op zee en productie van houten prefab constructies voor woningen.

Tata Steel heeft in september 2021 met haar besluit om in te zetten op de waterstofroute van Groen Staal scenario 1 verlaten en zit nu in feite in scenario 2. Wij merken overigens op dat scenario 3, 4 en 5 in de notitie van CE Delft verder niet of nauwelijks zijn uitgewerkt.

Het is aan Tata Steel om het MER op te stellen. Scenario 2 zit daar (uiteraard) in. Wij geven een advies over de "Reikwijdte en het Detailniveau (NRD)" van het MER alvorens Tata Steel het MER op gaat stellen. Wij zullen er in dat advies niet op aan sturen richting Tata Steel om ook scenario 3, 4, 5 in het MER op te nemen. De belangrijkste argumenten hiervoor zijn:

- Wij hebben samen met Tata Steel gewerkt aan de bijgevoegde Notitie Voornemen voor de ontwikkeling voor Heracless-Groen Staal en deze vastgesteld omdat het project past binnen het provinciale beleid (Omgevingsvisie NH2050 en Programma Tata Steel 2020- 2050). Scenario 1, 3, 4 en 5 liggen volledig buiten de contouren van de Notitie Voornemen en buiten de kaders van wat Tata Steel gaat aanvragen en waar GS met de brief van december 2022 reeds (in beginsel positief) op hebben gereageerd richting Tata Steel.
- Als wij deze scenario's wel in de m.e.r op willen laten nemen weten we bij voorbaat dat door Tata Steel geen vergunning of projectbesluit wordt aangevraagd die past bij één van die scenario's. De situatie wordt er dan een van vertraging of stilstand, je kunt als bevoegd gezag niet een heel ander plan vergunnen of met een projectbesluit mogelijk gaan maken dan is aangevraagd (je verlaat dan de grondslag van de aanvraag).
- Er is geen beleidsmatige grond om deze scenario's te onderzoeken. De scenario's zijn in strijd met de (door Provinciale Staten vastgestelde) Omgevingsvisie NH2050 en met het programma Tata Steel 2020 - 2050.

Dit wil niet zeggen dat het afschalen of verdwijnen van Tata Steel per definitie onmogelijk is. Tata Steel zou hier zelf toe kunnen besluiten. En op rijksniveau kan worden afgezien van het maken van maatwerkafspraken waardoor de ontwikkeling van Heracless-Groen Staal (of doorgaan met de huidige manier van staal maken) financieel moeilijk wordt. Het is echter niet aan de provincie - bijvoorbeeld via scenario's in het MER - om aan te sturen op één van de alternatieve scenario's. De provincie moet uiteindelijk de aanvraag die Tata Steel doet - in dit geval dus voor het project Heracless - beoordelen en daar al dan niet toestemming voor geven.

Provinciale Coördinatieregeling
Naast de start van de procedure voor het projectbesluit wordt tegelijkertijd een Statenvoordracht aan u voorgelegd om de provinciale coördinatieregeling (PCR) voor Heracless-Groen Staal van toepassing te verklaren. Dit is een "terugvaloptie" voor het geval de Omgevingswet nog verder wordt uitgesteld (concreet tot ná het moment van de formele vergunningaanvraag door Tata Steel). Zonder PCR zou in die situatie de vergunningverlening moeten starten onder de huidige wetgeving, maar zonder PCR. Of er moet worden gewacht tot invoering van de Omgevingswet zodat het projectbesluit toegepast kan worden. Dat leidt in beide gevallen tot forse vertraging, realisatie voor 2030 wordt dan zeer waarschijnlijk onhaalbaar.

Met het Eerste Kamer besluit van 14 maart 2023 tot invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is de kans dat dit gebeurt klein geworden. De PCR is daarom waarschijnlijk niet nodig. Wij hebben er voor gekozen de PCR route voor alle zekerheid open te laten, mocht er onverhoopt later dit jaar toch enig uitstel volgen.

Als uw Staten de PCR van toepassing verklaren zal een onverhoopt uitstel van de Omgevingswet de planning van Heracless-Groen Staal niet frustreren. Zie voor meer uitleg over de PCR en het verschil met het projectbesluit de brief van 14 december 2022 (kenmerk 1938667/1943884).

Drie moties
Wij stellen voor de volgende moties als afgedaan te beschouwen:

- M23-2022 7-03-2022 "Motie zicht op verbetering leefomgeving";
- Motie Vreemd 19-9-2022 "Motie Haalbaarheid Planning Groen Staal CO_2";
- Motie Vreemd 06-03-2023 "Vergunningverlening Groen Staal snelheid geboden".

Motie zicht op verbetering leefomgeving
Op de meeste onderdelen van deze motie is ingegaan in de brief van 30 maart 2022, kenmerk 1796357/1796358. Toen is nog niet voorgesteld de motie als afgedaan te beschouwen vanwege het dictum onderdeel uit deze motie: *"er bij het Rijk op aan te dringen voorwaarden aan mogelijke subsidie regelingen te verbinden m.b.t. gezondheid en een termijn te verbinden waarbinnen de DRI gerealiseerd moet zijn en de Kooksgasfabriek en de Hoogoven gesloten worden"*. Over het proces rond de zogenoemde "maatwerkafspraken" (de benaming voor "subsidie regelingen" in dit geval) waren op dat moment nog verschillende zaken onduidelijk.

Sindsdien is op vrijdag 15 juli 2022 een herziene "Expression of Principles" overeengekomen en ondertekend tussen Tata Steel, het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en de provincie Noord-Holland. De Expression of Principles (EoP) is een gezamenlijke uitdrukking van het belang dat Tata Steel en de overheden toekennen aan een meer duurzame en schone productie van staal in Nederland en vormt de basis voor de te vormen maatwerkafspraken.

In de EoP is onder andere opgenomen dat Tata Steel onderzoek gaat doen naar het verder verbeteren van de milieu- en gezondheidssituatie vóórafgaand aan de transitie in 2030, bijvoorbeeld door het al eerder sluiten van bedrijfsactiviteiten, zoals de Kooksfabriek 2, en/of het uitvoeren van extra maatregelen bovenop de Roadmap+. Verder heeft de minister van EZK recent in de brief "Voortgang maatwerkafspraken[1]" aangegeven dat in maatwerkafspraken naast aandacht voor de reductie van broeikasgassen ook wordt er ingezet op vermindering van stikstofemissies en de invloed op de leefomgeving, bijvoorbeeld door een reductie aan geluid, geur en de uitstoot van bepaalde stoffen[2]. En de Tweede Kamer heeft op 8 december 2022 een motie aangenomen

[1] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/02/27/kamerbrief-over-voortgang-maatwerkafspraken
[2] Zie bladzijde 3 van de brief van de minister van EZK

waarin de regering wordt verzocht om verzocht om *"in de maatwerkafspraken met Tata ook concrete juridisch afdwingbare eisen op te nemen ten aanzien van gezondheidswinst, bijvoorbeeld door het stellen van reductie-eisen voor PAK's, fijnstof en andere schadelijke stoffen"*[3].

Het belang van gezondheid in de maatwerkafspraken is daarmee goed onder de aandacht. Uiteraard zullen wij voor gezondheid voortdurend aandacht blijven vragen. Met de start van de procedure voor het projectbesluit is er concreter zicht op de planning voor de realisatie van de DRI en daarmee van de sluiting van de Hoogoven en de Kooks- en gasfabriek 2. Wij zullen er bij het Rijk op aandringen in de voorwaarden van de maatwerkafspraken zo veel mogelijk aan te sluiten op de nu voorziene planning van het projectbesluit.

Motie Haalbaarheid Planning Groen Staal CO_2
In deze motie wordt gevraagd:

- *Voor 1 januari 2023 Provinciale Staten te informeren over de route richting Groen Staal;*
- *Voor 1 januari 2023 ook de (resultaats-)verantwoordelijkheden van de provincie in deze route naar Groen Staal duidelijk te hebben en bij EZK en Tata (en overige betrokken partijen)duidelijk te maken hetzelfde van hen te verwachten, zodat voor 1 maart 2023 tot een gezamenlijke concrete integrale planning op hoofdlijnen kan worden gekomen met termijnen, deadlines en (financiële, economische, gezondheids- en milieu) consequenties, opdat duidelijk wordt hoe Tata binnen de gestelde datum van eind 2029 Groen Staal zal produceren. En hiermee rekening te houden met de uitgestelde uitkomsten van het emissieonderzoek;*
- *In aanvulling op het door GS aangekondigde onderzoek naar het sluiten van de Kooksgasfabriek en in navolging van het Expression of Principles er bij Tata Steel op aan te dringen de Kooksgasfabriek zo spoedig mogelijk te sluiten;*
- *Er bij de staatssecretaris en TATA op aan te dringen dat er voordat er onomkeerbare besluiten worden genomen eerst duidelijkheid is over de effecten van het Groen Staalplan (en de andere scenario's, waaronder die genoemd in de brief van september 2021 van de staatssecretaris) op de gezondheid en leefomgeving.*

Met deze brief en bijgevoegde stukken bent u geïnformeerd over de route richting Groen Staal. Onze "(resultaats-)verantwoordelijkheden" en die van Tata Steel zijn daarmee ook helder. De brief "Voortgang maatwerkafspraken[4]" van de minister van EZK geeft aan hoe zij haar rol en verantwoordelijkheid ten aanzien van de maatwerkafspraken invult.

---

[3] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2022D52727&did=2022D52727

[4] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/02/27/kamerbrief-over-voortgang-maatwerkafspraken

Ten aanzien van een "gezamenlijke concrete integrale planning op hoofdlijnen": De ministeries van EZK, IenW en de provincie Noord-Holland houden elkaar voortdurend op de hoogte van de planning van de verschillende trajecten. Er is iedere week overleg en er wordt gewerkt aan een robuuste gezamenlijke vorm van samenwerking om de verschillende sporen die nodig zijn voor Groen Staal nog beter met elkaar te verbinden. Hiermee wordt vanuit de betrokken overheden gezamenlijk afgestemd over wat er nodig is voor de tijdige realisatie (voor 2030) van Groen Staal bij Tata Steel.

Wij dringen voortdurend aan op het zo spoedig mogelijk sluiten van de Kooks- en Gasfabriek 2, mede daardoor is er in de EoP zoals hierboven vermeld opgenomen dat Tata Steel *"onderzoek gaat doen naar het verder verbeteren van de milieu- en gezondheidssituatie vóórafgaand aan de transitie in 2030, bijvoorbeeld door het al eerder sluiten van bedrijfsactiviteiten, zoals de Kooksfabriek 2".*

Ten aanzien van het laatste onderdeel van het dictum: Het ministerie van IenW voert een onafhankelijk onderzoek uit naar de effecten voor gezondheid en het milieu van de waterstofroute van Tata Steel (andere scenario's uit de bedoelde brief worden niet onderzocht, dit is aangegeven in het plan van aanpak "naar een gezondere leefomgeving in de IJmond" van 1 december 2021 van het ministerie van IenW). De afronding van dat onderzoek is gepland voor dit jaar, dus voordat Tata Steel de definitieve aanvraag doet voor de vergunningen. Van een "onomkeerbaar besluit" is voorlopig nog geen sprake, dat is vanuit de provincie gezien pas aan de orde bij de (ontwerp)-vergunningverlening of het (ontwerp)-projectbesluit (volgens huidige planning in 2024).

Vergunningverlening Groen Staal snelheid geboden
In deze motie wordt gevraagd:

- *Een uiterste poging te doen om de vergunningverlening, om te komen tot groen staal bij Tata Steel, aanzienlijk te versnellen;*
- *Zodat het behoud van werkgelegenheid bij de staalfabriek hand in hand kan gaan met de snelle verbetering van de gezondheid van mens en natuur.*

Het projectbesluit (of de PCR) is het instrument dat wij in kunnen zetten om de vergunningverlening te versnellen en dat doen wij dus ook. De start van de procedure voor het projectbesluit en daarmee de start van de vergunningprocedure heeft de afgelopen maanden de hoogste prioriteit gehad. Ook is er veelvuldig overleg tussen de provincie, de OD NZKG en Tata Steel om alle procedures zo snel mogelijk te doorlopen en de planning af te stemmen. Zolang dit niet ten koste gaat van de noodzakelijke zorgvuldigheid. De OD NZKG werft nu al nieuwe medewerkers in voorbereiding op de vergunningaanvragen voor Groen Staal die volgend jaar worden verwacht.

Hiermee doen wij zoals gevraagd een uiterste poging tot versnelling van de vergunningverlening. Wij zien geen verdere versnellings-mogelijkheden dan nu al worden ingezet. Nog verdere versnelling

brengt te grote risico's voor de zorgvuldigheid met zich mee die verder in het proces juist voor grotere vertraging kunnen zorgen (denk bijvoorbeeld aan beroepsprocedures).

Wij vertrouwen wij erop u op dit moment voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

Wnd.

provinciesecretaris
H.J. Schartman

voorzitter
C.J. Loggen

7 bijlagen

- Kennisgeving Voornemen en Voorstel Participatie projectbesluit Heracless-Groen Staal
- Notitie Voornemen projectbesluit Heracless-Groen Staal
- Participatie Heracless-Groen Staal
- Werkwijze participatie projectbesluit Heracless-Groen Staal
- Besluit coördinatieregeling bij projectbesluit Heracless-Groen Staal
- Statenvoordracht en ontwerpbesluit toepassen provinciale coördinatieregeling (PCR) bij project Heracless-Groen Staal
- Brief van 24 november 2022 van Tata Steel "Verzoek toepassing provinciaal instrumentarium verduurzaming" (als bijlage bij de statenvoordracht PCR)

Coördinatiebesluit Heracless-Groen Staal

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland

Gelet op, artikel 3:20, onder b, van de Algemene wet bestuursrecht, artikel 5.45, lid 1 en artikel 16.7 van de Omgevingswet

Overwegende,

- Dat Gedeputeerde Staten van Noord-Holland voornemens zijn om voor het project Heracless-Groen Staal een projectbesluit voor te bereiden.

- Met het project Heracless-Groen Staal ingezet wordt op energietransitie en reductie van CO_2 en het project moet bijdragen aan een gezondere leefomgeving in de IJmond. Een schoon en duurzaam Tata Steel in de IJmond leidt tot een betere concurrentiepositie voor het staalbedrijf en zorgt voor behoud van werkgelegenheid. Dit is in lijn met nationale en provinciale doelstellingen en met de ambitie en doelstelling van Tata Steel.

- Dat Tata Steel IJmuiden B.V. voornemens is om in te zetten op staalproductie door realisatie van twee “Direct Reduced Iron Plants”(DRP’s) en drie Reducing Electrical Furnaces (REF’s) (installaties voor productie van ruwijzer), genaamd “Heracless-Groen Staal”. Na realisatie van deze installaties zal Tata Steel IJmuiden B.V. overgaan tot uit bedrijf neming van kooks- en gasfabriek 2 en hoogoven 7.

- Dat de provincie Noord-Holland, zoals beschreven de Omgevingsvisie NH2050, in 2050 een klimaat neutrale en volledig circulaire provincie wil zijn, in lijn met de nationale doelstelling op dit gebied. Deze ambitie is gekoppeld aan de doelstelling van het Klimaatakkoord om te komen tot 55% CO2 -reductie in 2030.

- Dat met het project Heracless-Groen Staal de CO_2 uitstoot met circa 5 Mton CO_2 per jaar wordt gereduceerd. Heracless-Groen Staal levert daarmee een grote bijdrage aan het terugdringen van CO_2.

- Dat met het project Heracless-Groen Staal een volgende stap (na de Roadmap+) wordt gezet in een traject dat bijdraagt aan de reductie van emissies naar de omgeving van Tata Steel. Daarmee past dit project bij de provinciale ambitie voor een gezondere leefomgeving in de IJmond, zoals onder meer neergelegd in het Programma Tata Steel 2020-2050: *Samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond.*

Besluiten:

1. De coördinatieregeling van afdeling 3.5 Awb van toepassing te verklaren op de voorbereiding van het projectbesluit ten behoeve van Heracless-Groen Staal en de volgende besluiten ter uitvoering van dat projectbesluit:

1. Omgevingsvergunning bouwactiviteit
2. Omgevingsvergunning milieubelastende activiteit
3. Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit
4. Omgevingsvergunning wateractiviteit (directe lozingen)
5. Omgevingsvergunning wateractiviteit (inname)
6. Omgevingsvergunning wateractiviteit (bouwen op/naast waterkeringen)

2. Dat dit besluit in werking treedt op het moment van inwerkingtreding van artikel 5.45 van de Omgevingswet.

Haarlem, 21 maart 2023.
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,
A.T.H. van Dijk, voorzitter

H.J. Schartman, plaatsvervangend provinciesecretaris

Uitgegeven op

Namens Gedeputeerde Staten van Noord-Holland

H.J. Schartman, plaatsvervangend provinciesecretaris

Toelichting

GS kunnen op grond van artikel 5.45 Ow beslissen dat de besluiten ter uitvoering van een projectbesluit gecoördineerd worden voorbereid met toepassing van afdeling 3.5 Awb. De besluiten waarop de coördinatieregeling van toepassing is, zijn opgesomd in besluitpunt 1. Het betreffen alleen de besluiten die nodig zijn ter uitvoering van het projectbesluit en ter realisatie van Heracless-Groen Staal. Dit besluit ziet niet op eventuele andere benodigde besluiten of wijzingen van genomen besluiten genoemd in besluitpunt 1.

Het verlenen van vergunningen blijft de verantwoordelijkheid van de overheden die bevoegd gezag zijn. Gedeputeerde Staten zijn bevoegd voor de omgevingsvergunningen voor de bouwactiviteit, de milieubelastende activiteit en de Natura 2000-activiteit. Het Rijk is het bevoegde gezag voor de wateractiviteiten.

Provincie Noord-Holland wil, zoals beschreven de Omgevingsvisie NH2050, in 2050 een klimaat neutrale en volledig circulaire provincie zijn, in lijn met de nationale doelstelling op dit gebied. Deze ambitie is gekoppeld aan de doelstelling van het Klimaatakkoord om te komen tot 55% CO_2 - reductie in 2030. Met het project Heracless-Groen Staal wordt de uitstoot van CO_2 met circa 5 Mton per jaar gereduceerd. Het project Heracless-Groen Staal levert dus een grote bijdrage aan het terugdringen van CO_2. Het halen van de CO_2 doelstellingen van Tata Steel is essentieel voor het behalen van de nationale en provinciale doelstelling.

Daarnaast leidt het project Heracless-Groen Staal tot een verdere reductie van de emissies van onder meer (fijn)stof, PAK's, stikstof, geur en Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). Dit past bij de provinciale ambitie voor een gezondere leefomgeving in de IJmond, zoals onder meer neergelegd in het Programma Tata Steel 2020-2050: *Samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond.*

Voor het projectbesluit en mee gecoördineerde besluiten ter uitvoering van het projectbesluit geldt beroep in 1 instantie bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (Afdeling). De Afdeling beslist binnen zes maanden na ontvangst van het verweerschrift (art. 16.87 Ow).

De besluiten worden genomen binnen een door het coördinerend bestuursorgaan te bepalen termijn(art 3:25, lid 1, sub h Awb). De termijn die geldt voor het besluit met de langste beslistermijn geldt daarbij als buitengrens.

Door toepassing van de coördinatieprocedure is het voor de omwonenden en andere stakeholders overzichtelijk omdat alle vergunning worden gecoördineerd door de provincie Noord-Holland. Op deze manier is de inhoudelijke samenhang en afstemming tussen de verschillende besluiten goed zichtbaar.

NOTITIE VOORNEMEN

HERACLESS-GROEN STAAL

Provincie Noord-Holland

in afstemming met Tata Steel IJmuiden

21 maart 2023

Inhoud

1. Inleiding ... 3
   Aanleiding: reductie van CO2 en een gezondere leefomgeving in de IJmond ... 3
   Project Heracless-Groen Staal 2030: de eerste stap in transitie naar Groen Staal ... 3
   Benodigde besluiten en toestemming uitvoering Heracless-Groen Staal ... 4
   Doel van deze notitie ... 4
   Leeswijzer ... 5
2. Nut en noodzaak ... 6
   Nationaal belang ... 6
   Provinciaal belang ... 6
   Ambitie en doelstelling Tata Steel ... 7
   Conclusie: Gezamenlijk maatschappelijk belang en urgentie ... 7
3. Nadere toelichting op het project Heracless-Groen Staal ... 8
   Projectvoornemen Heracless-Groen Staal in vogelvlucht ... 8
   De opgave: Realisatie van Heracless-Groen Staal ... 8
   Kaders en randvoorwaarden bij de opgave ... 8
   Plangebied: bedrijventerrein Tata Steel ... 10
   Doorkijk realisatie project Heracless-Groen Staal ... 11
4. Procedures ... 13
   De huidige ruimtelijke situatie (bestemmingsplannen) ... 13
   Benodigde procedures ... 13
   Het projectbesluit ... 14
   Vergunningverlening ... 16
   Milieueffectrapport (MER) ... 18
   Toepassen Provinciale Coördinatieregeling: terugvaloptie ... 19
   Conclusie: ... 20
5. Verkenning en participatie ... 20

Bijlage 1: Introductie Direct Reduced Iron technologie als groene strategie voor staalproductie ... 21

Bijlage 2: Onderzoeken ministerie van Infrastructuur en Waterstaat ... 23

1. Inleiding

Aanleiding: reductie van CO2 en een gezondere leefomgeving in de IJmond

De reductie van broeikasgassen is één van de belangrijkste prioriteiten en opgaven van onze tijd. In 2016 heeft de Europese Unie (EU) mede namens Nederland het Klimaatakkoord van Parijs ondertekend. Doel van het akkoord is om de opwarming van de aarde te beperken. Om de doelen van het Klimaatakkoord van Parijs te halen zijn afspraken in Europa gemaakt.

De EU-lidstaten hebben met elkaar afgesproken dat de EU in 2030 minimaal 55% minder moet uitstoten ten opzichte van 1990. In 2050 wil de EU klimaatneutraal zijn. Nederland heeft deze doelstellingen omarmd (Coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' 15 december 2021) en staat daarmee voor een grote opgave voor CO_2-reductie, energietransitie en verduurzaming.

De provincie Noord-Holland (hierna: de provincie) vindt het belangrijk om te werken aan een veilige en gezondere leefomgeving in de regio IJmond. Het is daarvoor belangrijk om de effecten van Tata Steel IJmuiden (hierna: Tata Steel) op de leefomgeving zoveel mogelijk te verminderen. Door emissies naar lucht, water, bodem en van geluid te reduceren. Tata Steel is met het project Heracless-Groen Staal voornemens in te zetten op CO_2-reductie, energietransitie, verduurzaming en een gezondere leefomgeving.

Voor de industrie in Nederland liggen er grote kansen en uitdagingen op het vlak van CO_2-reductie, energietransitie en verduurzaming. De Expression of Principles van 15 juli 2022[1] is een gezamenlijke uitdrukking van het belang dat Tata Steel en de overheden (de ministeries van Economische Zaken en Klimaat (hierna: EZK) en van Infrastructuur en Waterstaat (hierna: IenW) en de provincie) toekennen aan een meer duurzame en schone productie van staal in Nederland. Verder onderschrijft ministerie van EZK de maatschappelijke relevantie van het staalbedrijf op het gebied van milieu, innovatie, klimaat en werkgelegenheid[2].

Project Heracless-Groen Staal 2030: de eerste stap in transitie naar Groen Staal

Tata Steel heeft zich ten doel gesteld in 2045 CO_2-neutraal zijn en is voornemens in te zetten op productie van staal op basis van eerst aardgas in een latere fase, zodra dit beschikbaar is, ook op basis van waterstof. Deze technologie in combinatie met elektrische ruwijzerovens wordt Groen Staal genoemd en is minder belastend voor de omgeving. Met Groen Staal wordt het proces van staalproductie middels kolen (kooks) vervangen.

De eerste stap naar Groen Staal wordt Heracless-Groen Staal genoemd. Heracless-Groen Staal leidt samen met het uit bedrijf nemen van Hoogoven 7 en Kooks- en gasfabriek 2 tot een afname van de CO_2-emmissies met ongeveer 5 megaton per jaar (dit is circa 25% van de doelstelling voor de Nederlandse Industrie als geheel). En tot een afname van andere emissies zoals van fijnstof en PAK's. Dit draagt bij aan een gezondere leefomgeving.

[1] Brief "Afspraken met Tata Steel Nederland over CO2-reductie en verbetering leefomgeving, DGBI-TOP/ 22310250
[2] "Pagina 8 Zomerbrief Maatwerk, 8 juli 2022, DGBI-TOP/ 22228632

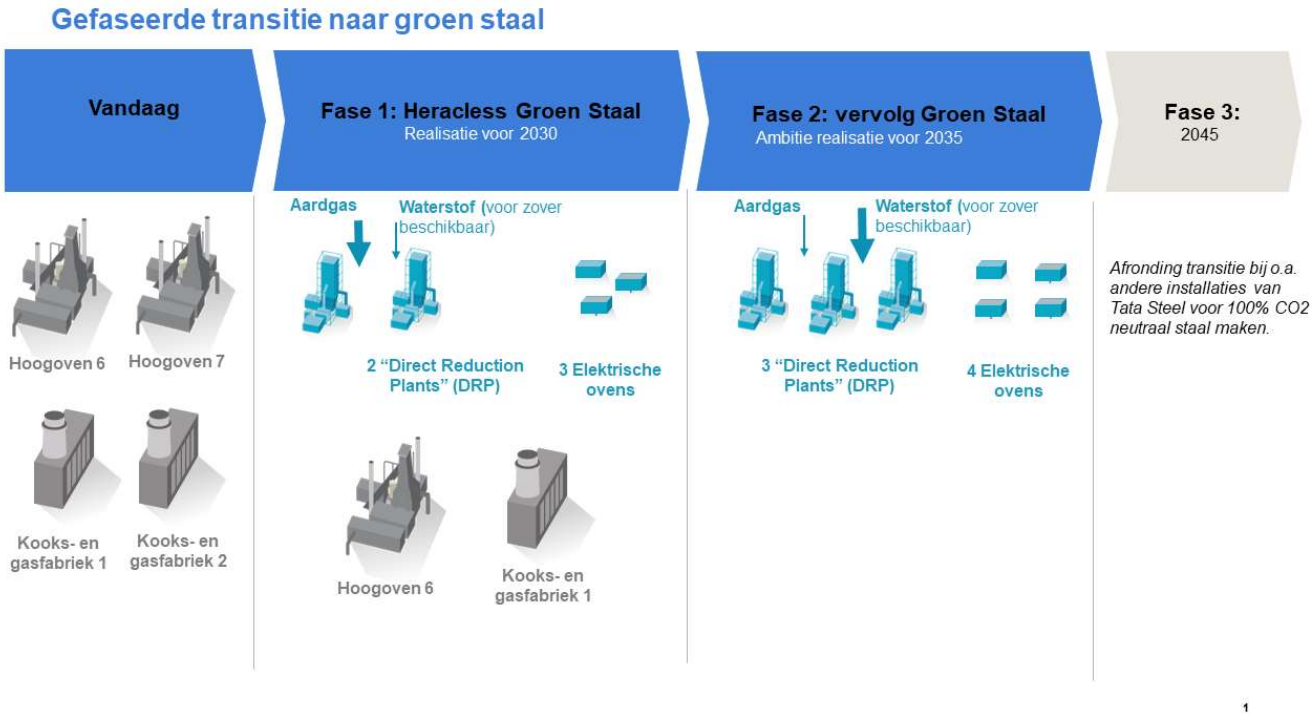

Figuur 1. Schematisch overzicht stappenplan van Tata Steel om te komen tot groene staalproductie, met daarin als eerste stap voor 2030 de realisatie van het Heracless–Groen Staal project.

Benodigde besluiten en toestemming uitvoering Heracless-Groen Staal

Voordat Project Heracless-Groen Staal kan worden uitgevoerd, zijn vergunningen, een projectbesluit en een Milieueffectrapportage (MER) nodig. Volgens de huidige planning verwacht Tata Steel de belangrijkste vergunningen begin 2024 aan te vragen. De Omgevingswet zal op 1 januari 2024 in werking treden. Heracless-Groen Staal zal onder de Omgevingswet in procedure worden gebracht waarbij gebruik wordt gemaakt van het instrument projectbesluit. Met dit project wordt gewerkt in de geest van de Omgevingswet.

Voor de vergunningen die benodigd zijn voor het project is Tata Steel initiatiefnemer en aanvrager. De provincie neemt hierbij de coördinatie van de vergunningverlening ter hand. De coördinatie zorgt ervoor dat alle procedures op elkaar worden afgestemd. Ook met andere bevoegde gezagen, zoals voor de waterlozingsvergunningen die worden afgegeven door Rijkswaterstaat. Dit heeft als voordeel dat ook participatie, zienswijzen en eventueel beroep tegen de verschillende besluiten gelijktijdig en gecombineerd kunnen plaatsvinden.

Doel van deze notitie

Met deze Notitie Voornemen Heracless-Groen Staal maken initiatiefnemer Tata Steel en het coördinerend bevoegd gezag, Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland (hierna: Gedeputeerde Staten), het voornemen Heracless-Groen Staal bekend. De publicatie van dit voornemen is de eerste stap in de procedure om te komen tot vaststelling van een projectbesluit en de andere benodigde besluiten.

Samenhangende documenten start projectprocedure Heracless-Groen Staal
Het voorliggend document is onderdeel van vier documenten die samen de start vormen van de projectprocedure en in samenhang met elkaar gelezen moeten worden. Dit betreft de volgende documenten:

1. *Kennisgeving Voornemen en Voorstel Participatie (KVVP)*
   In dit document wordt een korte kennisgeving gegeven over het voornemen Heracless-Groen Staal en over de participatie.
2. ***Notitie Voornemen Heracless–Groen Staal***
   Deze notitie beschrijft wat het voornemen van het project Heracless-Groen Staal precies inhoudt, waarom het project belangrijk is en wat de benodigde procedures zijn.
3. *Participatieplan Heracless–Groen Staal*
   In het participatieplan staat hoe Tata Steel omgeving en belanghebbenden betrekt bij het project Heracless-Groen Staal en hoe, waar en wanneer u kunt participeren.
4. *Werkwijze participatie projectbesluit Heracless–Groen Staal*
   In dit document staat in detail wat de rolverdeling is tussen de provincie Noord-Holland en Tata Steel bij de participatie en hoe de provincie Noord-Holland haar rol hierbij invult.

Leeswijzer

Deze notitie beschrijft de plannen en opgave van het project op hoofdlijnen en vormt het startpunt van de benodigde procedures voor het project en de participatie.

- In hoofdstuk 2 wordt nut en noodzaak van het project nader toegelicht.
- In hoofdstuk 3 is het projectvoornemen Heracless-Groen Staal verder toegelicht.
- Hoofdstuk 4 geeft weer welke procedures en de daarbij behorende stappen moeten worden doorlopen.
- In hoofdstuk 5 wordt een doorkijk naar de participatie gegeven.

2. Nut en noodzaak

Voor het project Heracless-Groen Staal is het voornemen gebruik te maken van het projectbesluit (dit wordt verder uitgewerkt in hoofdstuk 4). Er zijn voorwaarden verbonden aan het gebruik van dit instrument. Onderdeel van deze voorwaarden is dat het project Heracless-Groen Staal voldoet aan doelstellingen van het provinciale beleid en publieke belangen dient.[3] Dit is in dit hoofdstuk uitgewerkt onder "provinciaal belang". In dit hoofdstuk is daarnaast opgenomen wat de belangen zijn voor Heracless-Groen Staal vanuit het nationale perspectief en vanuit het perspectief van Tata Steel.

Nationaal belang

Klimaatakkoord 2030

Nederland wil de CO_2-uitstoot in 2030 met minimaal 55 procent verminderen en in 2050 CO_2-neutraal zijn. Tata Steel wil met het project Heracless-Groen Staal haar CO_2-emissies in 2030 met ongeveer 5 megaton per jaar verminderen. Dit is circa 25% van de doelstelling van de Nederlandse Industrie als geheel.

Nationaal Waterstof Programma en Cluster Energiestrategie

Project Heracless-Groen Staal is als eerste onderdeel van het grotere plan Groen Staal een belangrijk vliegwiel voor de verdere verduurzaming van het Noordzeekanaal gebied (NZKG-gebied). Een grote en stabiele vraag naar waterstof van Tata Steel maakt de productie van waterstof aantrekkelijk en helpt om de daarvoor benodigde infrastructuur rendabel te maken. Andere partijen in het NZKG-gebied kunnen daar vervolgens ook van profiteren. Dit sluit aan bij onder andere de Cluster Energiestrategie (CES) 2.0 Noordzeekanaalgebied en het Nationaal Waterstof Programma (NWP). Heracless-Groen Staal en de route naar groen staal van Tata Steel zijn zelf ook onderdeel van de CES Noordzeekanaalgebied.

Leefomgeving en gezondheid omwonenden

In de kamerbrief "Maatwerkaanpak verduurzaming industrie" [4] is benadrukt dat inspanningen van de overheid in het faciliteren van de transitie van de industrie niet alleen afhankelijk zijn van de bijdrage die bedrijven doen aan de CO_2-reductie, maar ook aan aanverwante beleidsdoelen. Dit betreft onder meer de verbetering van de leefomgeving en gezondheid van omwonenden.

Provinciaal belang

Omgevingsvisie NH2050: CO_2-reductie

In de Omgevingsvisie NH2050 is de ambitie vastgelegd om in 2050 een klimaatneutrale en volledig circulaire provincie te zijn. Dit is in lijn met de nationale doelstellingen en het Klimaatakkoord voor 2030. In de Omgevingsvisie NH2050 is verder voor het Noordzeekanaalgebied opgenomen dat de energietransitie, waar Heracless-Groen Staal een onderdeel van is, een leidend ruimtelijk principe is. Het Project Heracless-Groen Staal past binnen de doelstellingen van de Omgevingsvisie NH2050 van de provincie Noord-Holland en de daarin gestelde opgaven voor CO_2-reductie.

Gezondere leefomgeving in de IJmond

De huidige staalproductie op basis van kolen bij Tata Steel wordt toegepast, leidt tot emissies van (fijn)stof, geur, geluid en Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). De nieuwe fabrieken die middels het project Heracless-Groen Staal gerealiseerd worden stoten minder schadelijke stoffen uit dan de huidige fabrieken die op basis van kolen (kooks) staal produceren. De Kooks- en gasfabriek 2 en Hoogoven 7 worden met het project Heracless-Groen Staal uit bedrijf genomen. De nieuwe installaties van Heracless-Groen Staal zullen aan de meeste recente milieunormen moeten voldoen.

[3] In een brief van 14 december 2022 ("Inzet provinciaal instrumentarium verduurzaming Tata Steel") heeft Gedeputeerde Staten van Noord-Holland al verklaard dat met het project Heracless-Groen Staal als onderdeel van Groen Staal een publiek en provinciaal belang dient.

[4] Bron: Kamerbrief maatwerkaanpak verduurzaming industrie, Minister van Economische Zaken en Klimaat, 8 juli 2022, DGBI-TOP/ 22228632

Met het project Heracless-Groen Staal - en de algehele transitie naar groen staal - wordt een belangrijke stap gezet in een traject dat bijdraagt aan de verdere reductie van emissies naar de omgeving van Tata Steel. Daarmee past dit project bij de opgave van de provincie Noord-Holland om te zorgen voor een gezondere leefomgeving in de IJmond, zoals onder meer neergelegd in het Programma Tata Steel 2020-2050: *samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond* en in het Programma Gezonde Leefomgeving.

Economisch belang & werkgelegenheid
Tata Steel is belangrijk voor de economie in de regio en in heel Nederland. Veel bedrijven zijn afhankelijk van- of verbonden aan Tata Steel; zoals klanten verder in de keten in Europa. Daarnaast is Tata Steel nauw verbonden met technisch onderwijs, technische universiteiten en ook het mbo-onderwijs (bijvoorbeeld Techport met een eigen Tata Steel Academy op MBO 3 en 4 niveau).

Ambitie en doelstelling Tata Steel

Tata Steel ziet Groen Staal als het staal van de toekomst: voor duurzaam bouwen, duurzaam vervoer, duurzame energieopwekking en in duurzame producten waarmee we ons iedere dag omringen. Bij Tata Steel vindt 90% van de huidige CO2-emissies plaats bij de productie van ruwijzer in de hoogovens. De CO2-emissies bij het staalproces van Tata Steel bedragen circa 6 Mton per jaar. Daarnaast worden restgassen afgevoerd naar de nabijgelegen energiecentrales van Vattenfall, voor de productie van elektriciteit voor het staalproces. De Vattenfall centrales produceren circa 6 Mton CO2 per jaar. De totale CO2-emissies die vrijkomen bij de staalproductie bedragen circa 12 Mton CO2 per jaar.

Tata Steel is met de transitie naar Groen Staal een van de staalbedrijven die afscheid neemt van staalproductie met behulp van kolen. Schoon, groen en circulair zijn de doelstellingen van Tata Steel. Niet alleen op langere termijn met het project Heracless-Groen Staal maar ook nu met Roadmap Plus. De ambitie voor ‘schoon’ wordt nader uiteengezet in het korte termijn maatregelenpakket van de Roadmap plus (zie voor toelichting onderstaande tekstblok). Deze notitie gaat verder over de inzet van Tata Steel op de ambities groen en schoon voor de langere termijn met het project Heracless-Groen Staal.

Roadmap Plus
Het project Heracless-Groen Staal is gericht op de middellange termijn (tot 2030). De volledige transitie naar Groen Staal op de lange termijn (volgende fase rond 2035, daarna richting CO2 neutraal in 2045). Op korte termijn heeft Tata Steel zich ook gecommitteerd aan het verminderen van de impact van de huidige activiteiten op de directe omgeving.

De belangrijkste maatregelen voor vermindering van uitstoot op de korte termijn zijn beschreven in de Roadmap Plus. De Roadmap Plus bevat een verzameling van maatregelen gericht op de reductie van geluid, geur, ZZS, (fijn)stof en licht in de leefomgeving. De hierin beschreven maatregelen worden naar verwachting voor 2025 gerealiseerd. Dit volgt een apart proces en maakt geen onderdeel van project Heracless-Groen Staal.

Conclusie: Gezamenlijk maatschappelijk belang en urgentie

Met het project Heracless-Groen Staal wordt ingezet op energietransitie en reductie van CO2 en het project draagt bij aan een gezondere leefomgeving in de IJmond. Een toekomstbestendig, schoon en duurzaam staalbedrijf Tata Steel in de IJmond leidt tot een betere concurrentiepositie en behoud van werkgelegenheid. Dit is in lijn met nationale en provinciale doelstellingen en met de ambitie en doelstelling van Tata Steel. Met het project Heracless-Groen Staal wordt ingezet op belangrijke en urgente maatschappelijke doelstellingen. De provincie Noord-Holland is daarom voornemens om het project Heracless-Groen Staal door een projectbesluit mogelijk te maken.

3. Nadere toelichting op het project Heracless-Groen Staal

Projectvoornemen Heracless-Groen Staal in vogelvlucht

Heracless-Groen Staal in vogelvlucht, wat houdt het project in?
Voor de nieuwe staalproductie met Heracless-Groen Staal worden twee zogenaamde Direct Reduction Plants (DRP) installaties en drie Reducing Electrical Furnaces (REF) installaties gerealiseerd (samen genoemd: DRP-REF). Hiermee wordt ruwijzer geproduceerd dat geschikt is om te verwerken in het verdere productieproces van de staalfabriek (Oxystaalfabriek). Wat de DRP en REF installaties precies doen en hoe ze werken wordt toegelicht in bijlage 1.

De installaties vergen aanpassing aan het Tata Steel terrein en de huidige procesvoering. Er komen nieuwe leidingen voor de aanvoer van aardgas en waterstof. Andere leidingen, wegen en spoorlijnen worden aangepast. Dit leidt tot meerdere aanpassingen in de procesketen van Tata Steel. Ook de aanvoer van bouwmateriaal voor de installaties zal leiden tot aanpassingen op het Tata Steel terrein. De nieuwe installaties zullen naar verwachting voor 2030 operationeel zijn en dan worden Hoogoven 7 en Kook- en gasfabriek 2 uit bedrijf genomen.

De opgave: Realisatie van Heracless-Groen Staal

De belangrijkste maatschappelijke doelen van het project Heracless-Groen Staal zijn CO_2-reductie en bijdragen aan een gezondere leefomgeving in de IJmond. De voorgenomen opgave van Tata Steel is het realiseren van het project Heracless-Groen Staal. Dit betreft concreet dat voor 2030 op het terrein van Tata Steel:

- 2 Direct Reduction Plants (DRP's) installaties worden gerealiseerd;
- 3 Reducing Electrical Furnaces (REF's) installaties worden gerealiseerd;
- Alle bijbehorende infrastructuur voor de goede werking van bovenstaande installaties wordt gerealiseerd;
- Hoogoven 7 en Kooks- en gasfabriek 2 worden uit bedrijf genomen[5].

De opgave als startpunt van de participatie

De opgave zoals hierboven geformuleerd onder "**De opgave: Realisatie van Heracless - Groen Staal"** is een belangrijk onderdeel van de notitie voornemen. In het kader van de participatie bij het projectbesluit mag iedereen oplossingen aandragen voor de geformuleerde opgave. De opgave is daarmee het inhoudelijke startpunt van de participatie van het projectbesluit. Oplossingen voor de opgave dienen te passen binnen de geformuleerde kaders en randvoorwaarden.

Kaders en randvoorwaarden bij de opgave

De kaders en randvoorwaarden bij oplossingen voor de realisatie van de opgave zijn:
- Een reductie van circa 5 megaton CO_2-emissie per jaar;
- Een positieve impact op de leefomgeving in de IJmond door een verdere reductie van de emissies van onder meer (fijn)stof, PAK's, stikstof, geur en ZZS;
- In lijn met de Omgevingsvisie NH 2050, het programma Tata Steel 2020 – 2050: *Samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond* en de intenties uit de Expression of Principles van juli 2022;
- Het project moet vóór 2030 gerealiseerd en in gebruik genomen;

[5] Hoogoven 7 en Kooks- en gasfabriek 2 worden in een later stadium ook gesloopt. Daar wordt een apart vergunningentraject voor doorlopen, dit is geen onderdeel van het projectbesluit en de vergunningen die met het projectbesluit worden gecoördineerd.

- Het blijft voor Tata Steel mogelijk op een bedrijfseconomisch verantwoorde wijze kwalitatief hoogwaardig staal te produceren;
- De al vergunde productiecapaciteit (8 miljoen ton per jaar) van Tata Steel wordt niet gewijzigd en de kwaliteit van de producten blijft gewaarborgd.
- Past binnen de geldende wet-/regelgeving en beleidskaders;
- Is technisch uitvoerbaar en geografisch passend binnen het terrein van Tata Steel in IJmuiden (zoals uitgewerkt in de paragraaf 'Plangebied: bedrijventerrein Tata Steel');
- De oplossing biedt de mogelijkheid om eerst op aardgas en later op basis van waterstof ruwijzer te maken.

Waterstof en aardgas
Tata Steel zet in eerste instantie in op het betrekken van waterstof uit het "Waterstofnetwerk Noordzeekanaalgebied"[6]. Verwacht wordt dat bij de start van de DRP-REF installaties nog onvoldoende waterstof beschikbaar is in het netwerk. Om toch zo snel mogelijk de DRP-REF installaties werkend te hebben wordt gestart met gebruik van aardgas.

Zodra voldoende waterstof beschikbaar komt (het is in de eerste plaats aan Tata Steel om te zorgen voor de beschikbaarheid van waterstof), wordt dit toegepast in het productieproces. De installaties worden zo ontworpen dat ze geleidelijk kunnen overschakelen op een mix van waterstof en aardgas, in verschillende mengverhoudingen. Zo kan in de toekomst flexibel worden omgegaan met de hoeveelheid waterstof en aardgas, mede gebaseerd op beschikbaarheid[7].

Voor de langere termijn wordt door Tata Steel onderzocht of ook productie van waterstof op of in de nabijheid van het terrein van Tata Steel mogelijk is. Waterstofproductie op het terrein van Tata Steel maakt geen onderdeel uit van dit voornemen Heracless-Groen Staal en deze procedure voor het projectbesluit (projectprocedure).

CO_2 afvang en afvoer: toekomstige afhankelijkheden
Integraal onderdeel van de te realiseren fabrieken met Heracless-Groen Staal is een installatie waarmee CO_2 wordt afgevangen. Als de beschikbaarheid van waterstof onvoldoende is bij het in bedrijf nemen van de nieuwe fabrieken, zal aardgas worden gebruikt in het productieproces. Dit gaat gepaard met meer CO_2 dan in het geval de fabrieken hoofdzakelijk op waterstof kunnen draaien.

Afhankelijk van de mate en duur waarin aardgas moet worden gebruikt is het noodzakelijk om de afgevangen CO_2 geschikt te maken voor opslag om daarmee aan de CO_2 doelstellingen te voldoen. De voorziening om CO_2 af te vangen en geschikt te maken voor opslag en die mogelijk als variant in Heracless-Groen Staal project een rol speelt, betreft een stroom van naar verwachting circa 1 mln. ton CO_2 (minder dan 10% van de huidige CO_2 uitstoot)[8].

Als blijkt dat CO_2-afvang en -transport/afvoer leidt tot noodzakelijke aanpassingen in de omgevingsplannen, zullen deze in het projectbesluit worden meegenomen. Als blijkt dat er vergunningen nodig zijn worden deze aangevraagd. Dit wordt naar verwachting in de loop van 2023 duidelijk als bekend is hoe Tata Steel invulling beoogt te geven aan de waterstofvraag en hoe de waterstofvoorziening in Nederland eruit zal komen te zien en de ruimtelijke- en milieu-impact van CO2-transport/afvoer inzichtelijk zijn gemaakt.

[6] Zie ook: Project Waterstofnetwerk Noordzeekanaalgebied – Voornemen en voorstel voor Participatie, 9 september 2022
[7] In de installaties zal (waarschijnlijk) altijd een beperkt aandeel aardgas nodig blijven.
[8] Dit betreft dus een kleine afvanginstallatie en geen grootschalige afvang die nodig zou zijn voor het huidige productieproces.

Hoofdinfrastructuur voor kabels en leidingen
Het projectbesluit is gericht op het mogelijk maken van het project Heracless-Groen Staal. Met de komst van de nieuwe installaties zal de vraag naar energie toenemen. Dit kan zijn aardgas, elektriciteit en in een latere fase ook waterstof. Het aanleggen van hoofdinfrastructuur (mede ten behoeve van Heracless-Groen Staal) buiten het bedrijventerrein van Tata Steel is geen onderdeel van het projectbesluit Heracless-Groen Staal.

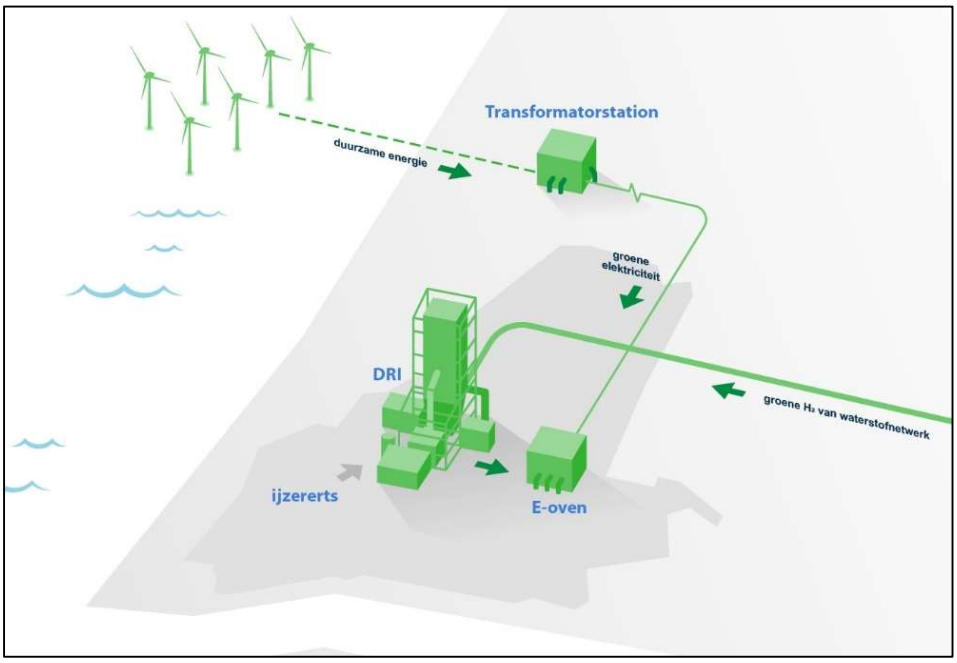

Figuur 2: Schematische weergave productiewijze op basis van duurzame energiebronnen

Plangebied: bedrijventerrein Tata Steel

In onderstaande figuur 3 is het plangebied aangegeven van het projectbesluit Heracless-Groen Staal. Binnen dit gebied is Tata Steel voornemens om de installaties van Heracless-Groen Staal te realiseren (zaken als leidingen en infrastructuur die onderdeel zijn van de opgave zullen deels ook buiten dit plangebied worden gerealiseerd, het gaat om de DRP's en REF's). De uitgangspunten die zijn gebruikt bij het selecteren van dit plangebied zijn (in willekeurige volgorde):

1. Het moet technisch mogelijk zijn de nieuwe fabrieken op de locatie goed te gebruiken aansluitend op de operatie van de andere fabrieken van Tata Steel. Dit vanwege de ligging van de Oxystaalfabriek die zal worden gevoed met ruwijzer uit de DRP-REF's;
2. Milieuaspecten (waaronder ZZS, geluid, geur, stof en NOx) en zichtlijnen zijn leidende principes;
3. Aansluitingen op het railnetwerk moeten mogelijk zijn;
4. Waterstof-connectie moet realiseerbaar zijn;
5. Aansluitingen voor energiemoeten kunnen worden aangelegd;
6. De locatie moet de juiste afmeting hebben voor de nieuwe fabrieken;
7. Het moet mogelijk zijn een tijdelijke opslag voor bouwmaterialen te creëren tijdens de bouw van de installaties;
8. De kosten moeten niet onevenredig hoog zijn ten opzichte van andere locaties, behalve als dit vanuit milieuoogpunt noodzakelijk is;
9. Transitiefase zo kort mogelijk.

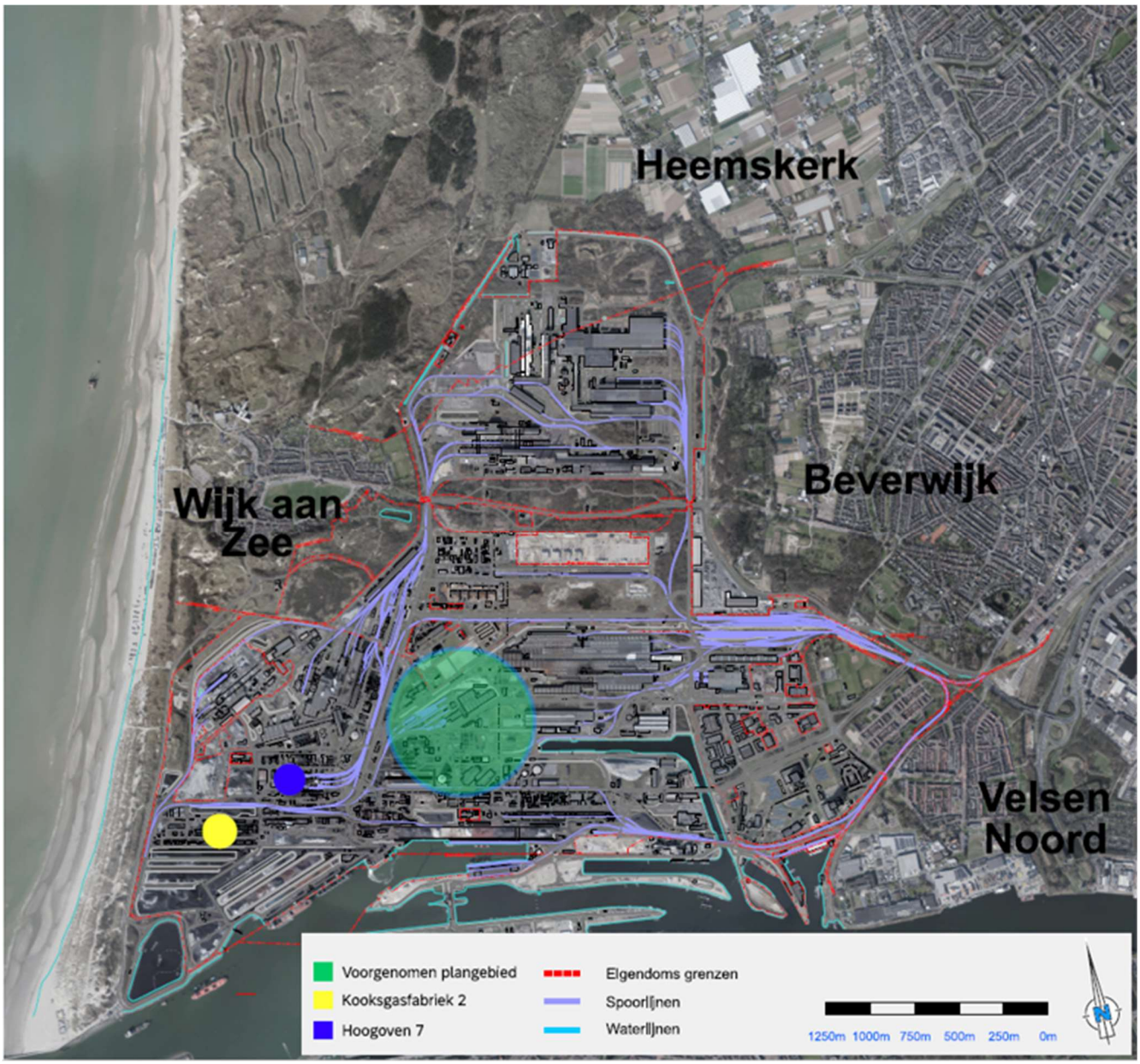

Figuur 3: Plangebied voor de nieuwe DRP en REF installaties Heracless- Groen Staal op het Tata Steel terrein

Doorkijk realisatie project Heracless-Groen Staal

Voordat de nieuwe installaties in gebruik genomen kunnen worden, moet er het nodige worden gedaan. We onderscheiden daarin drie fasen:

Fase:	Toelichting
Bouwfase: 2025 t/m 2028	Fase waarin de DRP-REF- installaties worden geplaatst en de infrastructuur wordt aangelegd. Het terrein waar project Heracless-Groen Staal wordt gerealiseerd wordt bouwrijp gemaakt en de funderingen worden aangelegd. Ook zal in deze fase boven- en ondergrondse infrastructuur (kabels, leidingen en wegen) worden verlegd en zullen overige voorbereidende werkzaamheden plaatsvinden. De emissies in deze fase worden meegenomen in de vergunningaanvragen en de daarvoor op te stellen Vervolgens worden de DRP-REF installaties gerealiseerd.

Transitiefase: 2029	Fase waarin de nieuwe installaties geleidelijk in gebruik worden genomen en Hoogoven 7 en Kooks- en Gasfabriek 2 geleidelijk uit bedrijf worden genomen. Deze fabrieken zijn aan het einde van deze fase volledig buiten bedrijf worden genomen. In de transitiefase zullen de DRP-REF installaties operationeel zijn samen met hoogoven 7 en Kooks- en gasfabriek 2 en worden de installaties geleidelijk opgestart en uit bedrijf genomen. De emissies in die fase worden voor de vergunningaanvragen en de daarvoor op te stellen milieueffectrapportage in beeld gebracht en in de vergunningen genormeerd.
Operationele fase: Vanaf 2030	Fase waarin de nieuwe installaties operationeel zijn. Als de transitiefase is afgerond, nemen de DR- REF installaties het staalproductieproces volledig over. De gevolgen voor andere installaties op het terrein worden nader onderzocht en worden in de milieueffectrapportage in beeld gebracht.

4. Procedures

De huidige ruimtelijke situatie (bestemmingsplannen)

Het industrieterrein Tata Steel strekt zich uit over drie gemeenten: Velsen, Beverwijk en Heemskerk. Alle drie de gemeentes hebben een bestemmingsplan met naam: “Bestemmingsplan Industrieterrein Tata Steel”. De bestemmingsplannen zijn voor wat betreft opzet en inhoud volledig op elkaar afgestemd. De uitvoering van het project Heracless-Groen Staal vindt plaats binnen de gemeente Beverwijk en gemeente Velsen. De begrenzingen van het plangebied, inclusief gemeentegrenzen, zijn in onderstaande afbeelding weergegeven.

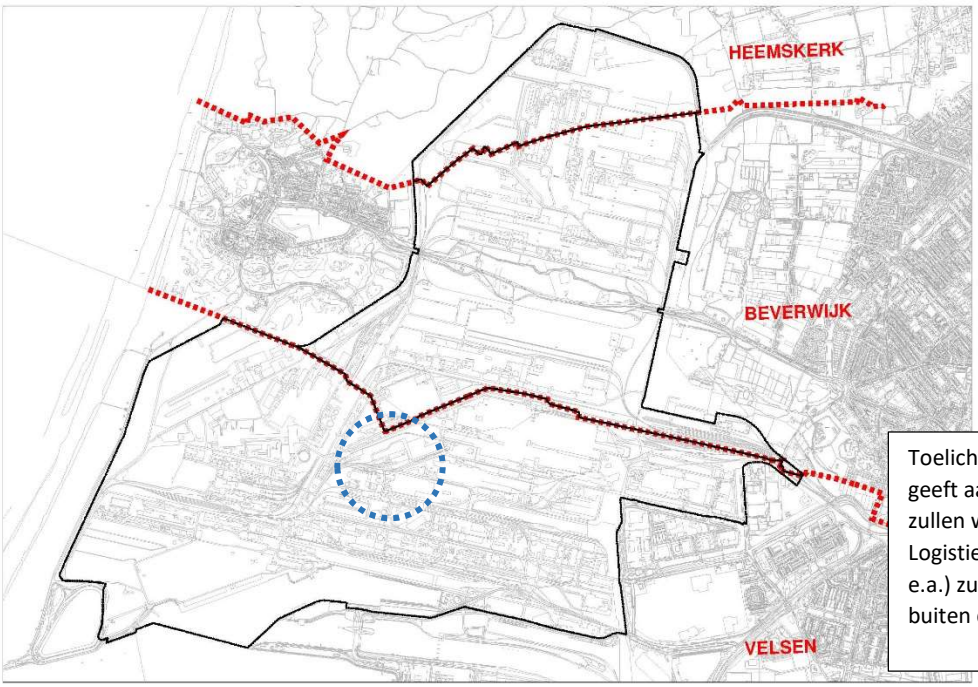

Figuur 4. Overzicht gemeentegrenzen i.r.t. plangebied Heracless-Groen Staal (blauwe cirkel)

Bestemmingsplan wordt Omgevingsplan
Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. De Omgevingswet komt in de plaats van 26 bestaande wetten over de fysieke leefomgeving. Onder de Omgevingswet wordt het huidige instrument ‘bestemmingsplan’ vervangen door een ‘omgevingsplan’. In deze notitie wordt verder over ‘omgevingsplan’ gesproken.

De beoogde ontwikkeling van Tata Steel is naar verwachting (voor zover nu bekend) in strijd met het omgevingsplan[9] gelet op:

1. Overschrijding maximale bouwhoogte;
2. Mogelijk maken van aanvoer van elektriciteit, aardgas en waterstof;
3. Voorzieningen voor aan- en afvoer van bouwmaterialen.

Uit nadere (engineering)onderzoeken en planvorming kunnen in de loop van 2023 meer of andere afwijkingen naar voren komen. Dit zal gaandeweg het proces duidelijker worden.

Benodigde procedures

Voor de realisatie van de opgave Heracless-Groen Staal zijn verschillende procedures nodig. Er worden besluiten voorbereid over:

1. Het projectbesluit voor de aanpassing van de omgevingsplannen;

[9] Bestemmingsplan Industrieterrein Tata Steel

2. Vergunningen voor bouw, milieu, natuur en water (toestemmingen);
3. Zowel voor het projectbesluit als voor de vergunningen moet daarnaast een m.e.r.-procedure[10] worden doorlopen. Deze worden gecombineerd.

Deze procedures lopen deels tegelijk en hebben invloed op elkaar. De processtappen zijn hieronder schematisch weergegeven.

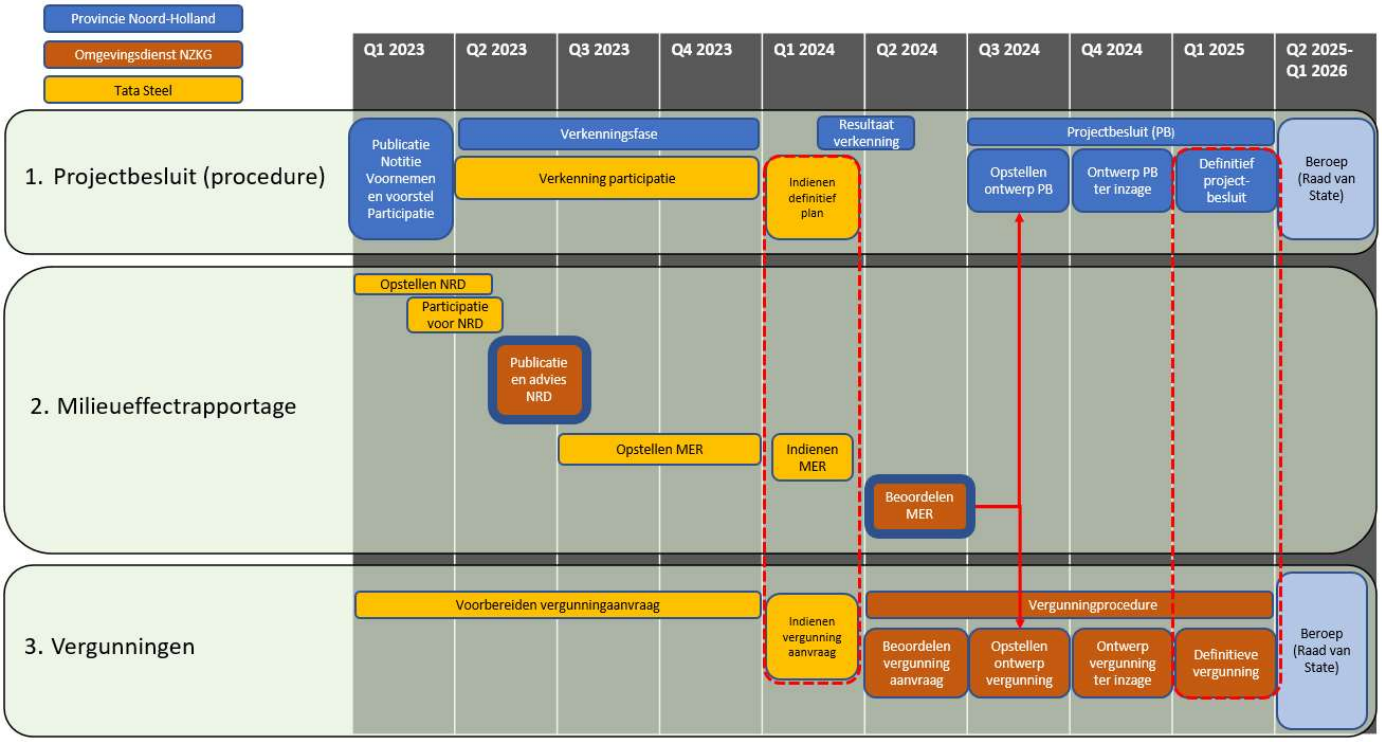

Figuur 5: Overzicht procedures projectbesluit, Milieueffectrapportage en vergunningen

Het projectbesluit

Gedeputeerde Staten start met deze notitie voornemen formeel de projectprocedure voor Heracless-Groen Staal. Met het projectbesluit kan het omgevingsplan (of indien noodzakelijk: omgevingsplannen) waar nodig worden aangepast om het project Heracless-Groen Staal mogelijk maken. Het is uiteindelijk aan Gedeputeerde Staten om te besluiten of het projectbesluit daadwerkelijk wordt genomen. Deze notitie voornemen is de start van de procedure, nog geen ruimtelijke toestemming.

Projectbesluit voor versnelling van de procedures

Voor de toepassing van het projectbesluit moet niet alleen sprake zijn van een publiek en provinciaal belang (zie hoofdstuk 2). Het is volgens de Omgevingswet ook nodig dat het publieke en provinciale doel “niet op een doelmatige en doeltreffende wijze door het gemeentebestuur kan worden behartigd”[11].

Op een aantal ruimtelijke ordeningsaspecten zal voor de realisatie van Heracless-Groen Staal moeten worden afgeweken van het omgevingsplan (of indien noodzakelijk: omgevingsplannen). Met het provinciale projectbesluit is daar geen aparte procedure voor nodig bij de gemeenten waarbinnen Tata Steel gevestigd is (Beverwijk, Velsen en/of Heemskerk). Het alternatief voor een provinciaal projectbesluit, te weten een wijziging van de omgevingsplannen wat moeten leiden tot een gezamenlijk omgevingsplan, levert naar verwachting onvoldoende snel resultaat.

[10] M.e.r.-procedure is een procedure met als hoofddoel het milieubelang volwaardig te laten meewegen bij de voorbereiding en vaststelling van plannen en besluiten.
[11] Artikel 2.3 lid 2 Omgevingswet

In het belang van alle betrokken partijen is het verder nodig dat de besluitvorming voor Heracless-Groen Staal zoveel mogelijk plaatsvindt bij één (overheids)loket en onderwerp is van één voorbereidings- en rechtsbeschermingsprocedure. Dit voorkomt dat de betrokken partijen te maken krijgen met besluiten van meerdere overheden, welke uiteenlopende tijdslijnen kennen en verschillende rechtsbeschermingsprocedures en -instanties hebben, en bevordert zorgvuldigheid en transparantie. Gedeputeerde Staten zijn het bevoegd gezag voor het grootste deel van de vergunningen. Rijkswaterstaat is bevoegd gezag voor de vergunningen voor directe lozingen op water. De gecoördineerde projectprocedure zorgt ook voor doelmatige en efficiënte vergunningverlening.

De toepassing van een projectbesluit sluit aan bij de brief aan Provinciale Staten "Tata Steel en route richting groen staal" van 30 maart 2022. In die brief wordt het belang van het volgen van één gecombineerde procedure onderstreept en wordt het belang van een snellere procedure aangegeven die ontstaat doordat bij beroep de zaak direct wordt voorgelegd aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (i.p.v. eerst aan de rechtbank). Onder de Omgevingswet kan deze versnelling in de beroepsprocedure alleen worden bereikt met een projectbesluit. Gezien het maatschappelijk belang en de urgentie is het van groot belang dat het project Heracless-Groen Staal zo snel mogelijk wordt gerealiseerd. Een projectbesluit draagt daar in belangrijke mate aan bij.

Verkenning als eerste stap van de projectprocedure
De Omgevingswet (artikel 5.47) geeft de verplichting om, voordat een concreet projectbesluit wordt voorbereid, kennis te geven van een voornemen en om een zogenoemd verkenning uit te voeren naar de opgave (in de fysieke leefomgeving). Bij het voornemen wordt eenieder in de gelegenheid gesteld om mogelijke oplossingen voor de opgave voor te dragen, waarbij uitgangspunten en randvoorwaarden worden aangegeven voor het redelijkerwijs in beschouwing nemen van die oplossingen. De opgave en de daarbij horende uitgangspunten en randvoorwaarden zijn geformuleerd in hoofdstuk 3.

Processtappen projectprocedure
De publicatie van de Notitie Voornemen en het voorstel voor participatie is de eerste stap in de projectprocedure. Daarna komen de volgende stappen.

1. *De Verkenning*
   De verkenning is bedoeld om:
   a. Relevante informatie te verzamelen voor het voorgenomen projectbesluit
   b. Eenieder in de gelegenheid te stellen mogelijke oplossingen voor de geformuleerde opgave - binnen de uitgangspunten en randvoorwaarden zoals beschreven in hoofdstuk 2 - in te dienen en deze te onderzoeken;
   c. Als daar om wordt verzocht en het is volgens Gedeputeerde Staten nodig, kan onafhankelijk advies worden ingewonnen op ingediende oplossingen voor de opgave (onder voorwaarden en in ieder geval voor zo ver deze niet in de m.e.r.-procedure of andere onderzoeken meegenomen kunnen worden, zie verder het document "Werkwijze participatie projectbesluit Heracless – Groen Staal").

   De verkenningsfase staat daarmee ook in het teken van participatie. Hoe de participatie precies wordt uitgevoerd staat in het "Participatieplan Heracless-Groen Staal van Tata Steel".

2. *Gedeputeerde Staten besluit over de resultaten van de verkenning*
   De verkenning wordt afgerond met een besluit door Gedeputeerde Staten waarin is vastgelegd hoe de resultaten van de verkenning in het (ontwerp)projectbesluit worden opgenomen.

3. *Een definitief plan indienen ten behoeve van het projectbesluit*
   Gedeputeerde Staten zijn bevoegd gezag voor het projectbesluit. In dit geval is ervoor gekozen dat de initiatiefnemer Tata Steel (na participatie en verkenning) bij Gedeputeerde Staten

aangeeft welke planologische wijzigingen noodzakelijk zijn om een passend planologisch/ juridisch kader (wijziging van de omgevingsplannen) te verkrijgen voor het project Heracless-Groen Staal. Tata Steel dient hiervoor een definitief plan in ten behoeve van het projectbesluit tot het nemen van een projectbesluit in. Hiermee vraagt Tata Steel definitief en gedetailleerd aan Gedeputeerde Staten voor welke wijzigingen van de omgevingsplannen een projectbesluit nodig is voor Heracless-Groen Staal.

4. *Opstellen Ontwerp projectbesluit, zienwijzen en definitief projectbesluit*
   In deze stap gaan Gedeputeerde Staten het projectbesluit opstellen. Er wordt eerst een ontwerpprojectbesluit opgesteld. Daarna kan eenieder een zienswijze indienen. De zienswijze worden betrokken bij het opstellen van het definitieve projectbesluit. Het is aan Gedeputeerde Staten om te besluiten of voor Heracless-Groen Staal met het projectbesluit daadwerkelijk de omgevingsplannen worden aangepast.

5. *Beroepsfase Raad van State*
   Tegen het definitieve projectbesluit kan beroep worden ingesteld bij de Raad van State.

Geen onteigening
Voor de ontwikkeling van Groen Staal is geen onteigening voorzien. De gronden van dit projectbesluit zijn volledig in eigendom van Tata Steel IJmuiden.

De procedure bevat geen Voorkeursbeslissing
Het bevoegd gezag voor een projectbesluit kan ervoor kiezen een voorkeursbeslissing te nemen; dit is facultatief[12]. Een voorkeursbeslissing is bedoeld voor complexe en ingrijpende projecten, die een brede verkenning en een vroegtijdige participatie van publiek en belanghebbende vergen, leidend tot een gedragen voorkeursrichting. In dit geval is sprake van een beperktere verkenning zonder voorkeursbeslissing omdat het project Heracless-Groen Steel Tata Steel zich afspeelt op haar eigen terrein.

Een belangrijk deel van het onderzoek naar het effect van Heracless-Groen Staal op de omgeving komt terug in het MER. De meeste details over de invulling van het project zullen worden vastgelegd in de voor Tata Steel benodigde vergunningaanvragen c.q. vergunningen.

Een projectbesluit regelt waar voor het project Heracless-Groen Staal de omgevingsplannen worden aangepast. De ontwikkeling van Heracless-Groen Staal vindt plaats op het bedrijventerrein van Tata Steel waar in de huidige situatie al sprake is van een bestemmingsplan (straks omgevingsplan) voor bedrijvigheid met een hoge milieucategorie. Er zullen daarom naar verwachting beperkt aanpassingen van de omgevingsplannen nodig zijn voor Heracless-Groen Staal en een beperkte verkenning zonder voorkeursbeslissing is daarom voldoende.

Vergunningverlening

De vergunningverlening voor Heracless-Groen Staal wordt door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) namens de provincie Noord-Holland uitgevoerd. Voor de beoogde nieuwe installaties is voor het onderdeel water Rijkswaterstaat namens de minister van IenW het bevoegd gezag. Rijkswaterstaat is bevoegd gezag voor de vergunningen voor directe lozingen op water en de inname van water. Voor wateractiviteiten met betrekking tot bouwen op/naast waterkeringen is het waterschap of Rijkswaterstaat bevoegd gezag, afhankelijk van wie eigenaar van de waterkering is. Voor vergunningen met betrekking tot Natura-2000 activiteiten worden de taken namens de provincie Noord-Holland uitgevoerd door de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN).

[12] Het is alleen verplicht bij enkele projecten van nationaal belang (artikel 5.4 Omgevingsbesluit).

Processtappen vergunning
De vergunningprocedure kent de volgende stappen.

1. *Indienen aanvraag*
   Tata Steel dient de vergunningaanvragen in bij het bevoegd gezag.

2. *Opstellen ontwerp vergunningen, zienswijzen en definitieve vergunningen*
   Deze vergunningaanvragen worden vervolgens gecoördineerd door de OD NZKG in behandeling genomen. De bevoegde gezagen toetsen de aanvragen aan de hand van de geldende wet- en regelgeving en stellen de ontwerpvergunningen op. Daarna kan eenieder een zienswijze indienen. De zienswijze worden betrokken bij de definitieve besluitvorming op de vergunningaanvragen. Het is aan de verschillende bevoegde gezagen of de vergunningen daadwerkelijk worden verleend.

3. *Beroepsfase Raad van State*
   Tegen de definitieve vergunningen kan beroep worden ingesteld bij de Raad van State.

Bouwrijp maken voor 2025
Voor 2025 start Tata Steel met de voorbereidingen voor de bouw, door het bouwrijp maken van het terrein. Bouwrijp maken betekent dat het terrein klaar gemaakt wordt voor de bouw. Voor het bouwrijp maken van de grond geldt niet altijd een vergunningplicht. Voor zo ver er voor Tata Steel geen vergunningplicht geldt kan al gestart kan worden met het bouwrijp maken van de grond.

Bouwen 2025-2028
Als de vergunningen eenmaal zijn verleend, kan Tata Steel volgens de planning in 2025 beginnen met bouwen. Lopende een eventuele beroepsfase tegen de vergunningen is bouwen – onder de voorwaarden van de vergunning - in principe toegestaan, maar voor rekening en risico van Tata Steel.

Clustering vergunningaanvraag in 'mandjes'
Voor de gecoördineerde procedure is het van belang dat de vergunningaanvragen gelijktijdig worden ingediend, zodat deze gelijktijdig behandeld kunnen worden. In de praktijk kan dit ertoe leiden dat de laatst beschikbare vergunningaanvraag de gehele procedure kan vertragen. Om dit te voorkomen is het mogelijk de vergunningaanvragen in een (beperkt) aantal clusters in te dienen. De clusters worden vaak aangeduid als 'mandjes'.

In dit stadium van het project is nog niet definitief bekend welke vergunningen nodig zijn. Daarom is ook nog geen definitieve indeling in 'mandjes' te maken. De volgende uitgangspunten worden bij de indeling in mandjes gehanteerd.

1. In het algemeen is het gebruikelijk om in 'mandje 1' de vergunningen te doen die het meest raken aan de kern van het project en die beschouwd kunnen worden als de meest fundamentele toestemmingverlening voor het project.
2. In een later stadium worden vergunningen aangevraagd ('mandje 2') die te maken hebben met aanleg- en uitvoeringswerkzaamheden. Ook komen dan (andere) vergunningen, die naar hun aard pas aangevraagd kunnen worden als detailengineering van het project nog verder beschikbaar is.

De in deze en andere bijbehorende stukken weergegeven planning van de vergunningverlening betreft de planning voor "mandje 1". Het is dus mogelijk dat andere mandjes op een later moment worden aangevraagd en worden vergund. Dit heeft verder geen invloed op de totale planning naar het operationeel worden van Heracless-Groen Staal.

Milieueffectrapport (MER)

Voor het project Heracless-Groen Staal zullen de effecten op het milieu worden onderzocht. De effecten worden beschreven in een Milieueffectrapport (MER). Tata Steel stelt het MER op. Deze wordt beoordeeld door de provincie en de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.

Voorafgaand aan het opstellen van het MER wordt een Notitie Reikwijdte & Detailniveau (NRD) opgesteld. Hierin worden de kaders van het op te stellen MER vastgelegd. Onder andere wordt hierin vastgelegd:

1. Nadere uitwerking van de kaders voor Heracless-Groen Staal;
2. Welke varianten voor de opgave onderzocht gaan worden;
3. Effecten van Heracless-Groen Staal in bouw, transitie en operationele fase.

De NRD vormt de basis voor het op te stellen MER. Eenieder krijgt te zijner tijd de mogelijkheid een zienswijze in te dienen op de NRD.

Na vaststelling van de NRD wordt het MER opgesteld. Het MER wordt samen met de aanvraag voor de vergunning eind 2023 opgeleverd en gebruikt voor de vergunningprocedures. Daarnaast wordt het MER gebruikt voor het opstellen van het (ontwerp)projectbesluit Heracless-Groen Staal. De mogelijkheden voor inspraak op de NRD en het MER worden nader uiteengezet in het participatieplan.

Processtappen m.e.r.
De m.e.r.-procedure kent de volgende stappen:

0. *Tata Steel stelt in participatie met de omgeving de Mededeling voornemen en Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) op*
   Dit is geen formele of verplichte stap, maar een eigen actie van Tata Steel in kader van goede participatie. Desgewenst kan hier de term "concept NRD" worden gehanteerd, maar dit is geen formele term.

1. *Mededeling voornemen en concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) indienen bij bevoegd gezag*
   Tata Steel informeert het bevoegd gezag over het voornemen om een project uit te voeren dat mer-plichtig is. Tata Steel voegt hierbij de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD).

2. *Ter inzage leggen NRD; advies Commissie m.e.r.*
   De NRD wordt gepubliceerd door het bevoegd gezag en ter inzage gelegd; eenieder kan zienswijzen indienen. Ook vraagt het bevoegd gezag advies aan de Commissie m.e.r. en andere wettelijke adviseurs.

3. *Advies van het bevoegd gezag over reikwijdte en detailniveau*
   Het bevoegd gezag geeft aan Tata Steel advies over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Het bevoegd gezag betrekt hierbij de ontvangen zienswijzen en het advies van de Commissie m.e.r. en andere instanties.

4. *Opstellen MER*
   Tata Steel stelt het MER op.

5. *Indienen MER met vergunningaanvraag/ opleveren MER voor projectbesluit*
   Tata dient het MER in bij de vergunningaanvraag, en levert het ook op aan GS als input voor het ontwerp projectbesluit.

6. *Toetsing*
   Het MER wordt getoetst door de provincie en de OD NZKG, ondersteund met advies van de Commissie voor de m.e.r.. Hierna loopt de procedure voor het MER samen op met de procedures voor afronding van de vergunning en het projectbesluit.

Naast het MER dat door Tata Steel moet worden opgesteld lopen vanuit het ministerie van IenW twee onderzoeken omtrent de transitie naar groen staal bij Tata Steel. Meer informatie over deze twee onderzoeken is opgenomen in bijlage 2.

Toepassen Provinciale Coördinatieregeling: terugvaloptie

Tata Steel heeft de provincie zekerheidshalve gevraagd om naast de projectprocedure ook de provinciale coördinatieregeling (PCR) als bedoeld in afdeling 3.6 van de Wet ruimtelijke ordening (huidige regelgeving) toe te passen bij de voor Heracless-Groen Staal benodigde vergunningen.

De door Tata Steel gevraagde PCR is bedoeld als “terugval optie” voor het geval de Omgevingswet verder wordt uitgesteld (concreet tot ná het moment van de formele vergunningaanvraag door Tata Steel). Zonder PCR zou in die situatie de vergunningverlening moeten starten onder de huidige wetgeving zonder coördinatie. Of er moet worden gewacht tot invoering van de Omgevingswet zodat het projectbesluit toegepast kan worden. Dat leidt in beide gevallen tot forse vertraging; realisatie voor 2030 wordt dan zeer waarschijnlijk onhaalbaar. De provincie is daarom voornemens om onder de huidige wetgeving de PCR toe te passen op de benodigde vergunningen.

Met het Eerste Kamer besluit van 14 maart 2023[13] tot invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is de kans dat de invoering van Omgevingswet verder wordt uitgesteld klein geworden. De PCR is daarom waarschijnlijk niet nodig. Voor alle zekerheid wordt wel een Statenvoordracht aan Provinciale Staten (PS) voorgelegd om de PCR voor Heracless-Groen Staal van toepassing te verklaren. In tegenstelling tot het projectbesluit ligt de bevoegdheid voor het toepassen van de PCR bij PS. Een (mogelijk) uitstel van de Omgevingswet zal de planning van Heracless-Groen Staal dan niet frustreren.

[13] https://www.eerstekamer.nl/nieuws/20230314/omgevingswet_gaat_in_op_1_januari

Conclusie:

Meerdere procedures noodzakelijk voor project Heracless-Groen Staal
Voor Heracless-Groen Staal zijn de volgende besluiten nodig:

1. Het projectbesluit voor wijzigen omgevingsplannen;
2. Vergunningen voor bouw, milieu, water en natuur (toestemmingen).

Voor de vergunningen en het projectbesluit wordt een Milieueffectrapport opgesteld. Om de kwaliteit van de uitkomst te waarborgen zullen deze trajecten nauwkeurig worden afgestemd in de procedure voor het projectbesluit, gecoördineerd door de provincie.

5. Verkenning en participatie

De participatie is verder uitgewerkt in twee documenten:

- Het “Participatieplan Heracless-Groen Staal” van Tata Steel. In dit plan zijn de participatiemomenten uitgewerkt en wordt in meer detail uitgelegd hoe in de participatie de verkenning van het projectbesluit, de m.e.r.-procedure en de vergunning(aanvraag) samenkomen.
- De “Werkwijze participatie projectbesluit Heracless – Groen Staal Tata Steel”: Dit document bevat een korte samenvatting van de participatie aanpak en geeft weer hoe de taken en rollen zijn verdeeld tussen de provincie en Tata Steel. Dit document is door de provincie vastgesteld.

Bijlage 1: Introductie Direct Reduced Iron technologie als groene strategie voor staalproductie

Op de traditionele manier wordt ruwijzer uit ijzererts ontsloten en gesmolten door het gebruik van gas uit steenkool in een hoogoven. Met behulp van de nieuwe techniek wordt ijzer uit ijzererts ontsloten door het gebruik van aardgas of waterstof. Het ontsloten ijzer moet dan nog wel gesmolten worden in een elektrische oven. Het project Heracless-Groen Staal betreft in technische zin de toepassing van de "Direct Reduced Iron "(DRI) technologie.

De nieuwe DRI-technologie wordt opgestart op basis van aardgas. De inzet is om aardgas zoveel mogelijk te vervangen door waterstof zodra dit beschikbaar is. Voor de toepassing van de DRI-technologie worden twee achter elkaar geschakelde installaties voorzien, de Direct Reduction Plant (DRP) en de Reducing Electric Furnace (REF).

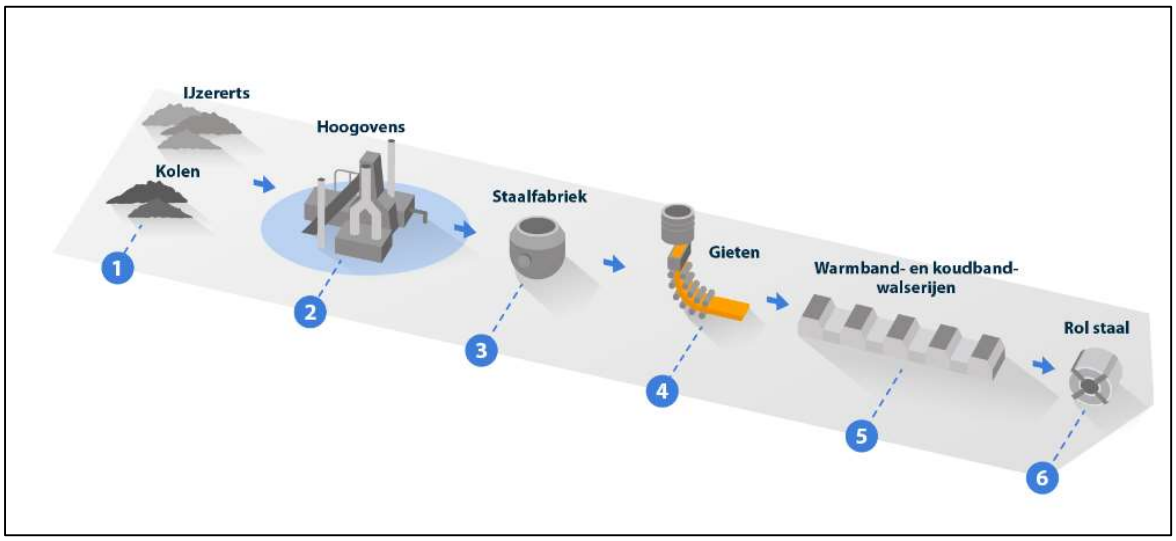

Figuur 6: Schematische weergave huidige productiewijze

De DRI-technieken van Heracless-Groen Staal vervangen voor 2030 en op termijn volledig de activiteiten "Kolen (de grootschalige opslag en inzet daarvan in de Kooks- gasfabrieken)" en "Hoogovens" zoals opgenomen in stappen 1 en 2 in figuur 6.

Wat zijn DRP's en REF's

Tata Steel is in de zomer van 2022 begonnen met het ontwerpen van de nieuwe installaties. Deze nieuwe installaties worden bij Tata Steel aangeduid als DRP-REF en zijn opgebouwd uit twee onderdelen, die achter elkaar worden geplaatst. Het resulteert in de productie ruwijzer geschikt voor de staalfabriek:

- Direct Reduction Plant/DRP (de naam van de installatie), deze installatie maakt Direct Reduced Iron/DRI (de naam van het product): reductie van gepelletiseerd ijzererts met synthesegas uit aardgas, c.q. een mengsel van aardgas en waterstof. Dit proces wordt wereldwijd (met name met de inzet van aardgas) al op grote schaal toegepast en is zodoende snel inzetbaar. Bij voldoende beschikbaarheid van waterstof kan de DRI bijna volledig op waterstof draaien (max 80%).
- Reducing Electric Furnace (REF): deze installatie smelt het Direct Reduced Iron uit DRI. Ook dit is een bestaande technologie, maar vraagt voor deze specifieke toepassing nog wel innovaties.

Complexe realisatiefase & transitiefase

De componenten van de DRI-REF technologie dienen gebouwd te worden op het huidige terrein van Tata Steel IJmuiden en in het hart van het staalbedrijf, terwijl de wens is om de staalproductie zo veel mogelijk ononderbroken door te laten gaan. Dit leidt tot een complexe puzzel van ruimtegebruik, klaarmaken van terreinen voor de nieuwe installaties, het bouwen en opstarten van deze installaties,

het koppelen van nieuwe installaties aan bestaande en nieuwe infrastructuur en het afschakelen en verwijderen van bestaande installaties. Voor het gebruik van de DRP-REF installaties zullen aanpassingen nodig zijn voor de aanvoer van onder andere elektriciteit, aardgas, waterstof, schroot en de afvoer van gassen naar Vattenfall.

Voor de realisatie van het project Heracless-Groen Staal zijn op het Tata Steel terrein meerdere activiteiten nodig. Deze activiteiten worden geclusterd in verschillende fasen, die elkaar beïnvloeden in ruimte en tijd. Het is daarbij voor Tata Steel van belang dat het productieproces wordt voortgezet tijdens de voorbereiding, bouw en testfase van de nieuwe installaties. Pas nadat duidelijk is dat de nieuwe configuratie werkt volgens verwachting, kunnen de huidige installaties worden uitgeschakeld. Wanneer de nieuwe installaties ruwijzer gaan produceren, zal de ijzerproductie van de hoogovens geleidelijk gereduceerd worden en zal de totale productie van Tata Steel gelijk blijven. Er zal sprake zijn van een transitiefase, waarbij de nieuwe installatie geleidelijk in gebruik wordt genomen, terwijl de huidige installaties worden afgeschaald. De ambitie van Tata Steel is om de duur van deze transitiefase te minimaliseren en zoveel mogelijk de bijbehorende emissies te beperken.

Alle fasen en bijbehorende milieuaspecten zullen worden beschreven in het MER naar aanleiding van milieuonderzoeken (zie hoofdstuk 4 voor verdere uiteenzetting van het MER). Dit zal gedurende het jaar 2023 worden uitgevoerd en er zal een m.e.r.-procedure worden doorlopen, waarbinnen inspraak mogelijk is.

Bijlage 2: Onderzoeken ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Naast het MER dat door Tata Steel moet worden opgesteld lopen vanuit het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (ministerie van IenW) twee onderzoeken.

Effecten waterstofplannen Tata Steel op gezondheid en milieu onafhankelijk in beeld

In het plan van aanpak "Naar een gezonde leefomgeving in de IJmond" van 1 december 2021 is opgenomen dat het ministerie van IenW, in samenspraak met de provincie Noord-Holland, een onafhankelijk onderzoek laat uitvoeren naar de effecten van de waterstofroute van Tata Steel (Groen Staal) op milieu en gezondheid. Dit onderzoek wordt naar verwachting in de 2de helft van 2023 afgerond.

"Proof of concept" onderzoek door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)

Dit onderzoek betreft een beschrijving van de keten tussen industriële bronnen en gezondheidseffecten, een samenvatting van vijftien jaar onderzoek naar industriële emissies en gezondheid in de IJmond en een uitwerking (het "Proof of Concept") van het kwantitatief verband tussen de uitstoot door Tata Steel en de effecten en risico's daarvan voor de gezondheid van omwonenden. De resultaten van deze onderzoeken zijn bedoeld om te helpen bij de prioritering en afweging welke emissiereducties in de IJmond behaald zouden moeten worden om de gezondheid afdoende te beschermen.

Het overkoepelende doel van beide onderzoeken is om te bezien in hoeverre verdere emissie reducerende maatregelen gewenst zijn naast de transitie naar Groen Staal bij Tata Steel. Zie voor meer informatie over beide onderzoeken de brief "Milieuproblematiek Tata Steel" van 16 januari 2023 van het ministerie van IenW.

Kennisgeving Voornemen en Voorstel Participatie projectbesluit Heracless-Groen Staal

Registratienummer: 1987567-1992439

Samenhangende documenten start procedure projectbesluit Heracless-Groen Staal
Het voorliggend document is onderdeel van vier documenten die samen de start vormen van de procedure voor het projectbesluit. De documenten dienen in samenhang met elkaar gelezen te worden. Dit betreft de volgende documenten:

1. ***Kennisgeving Voornemen en Voorstel Participatie (KVVP)***
   In dit document wordt een korte kennisgeving gegeven over het voornemen Heracless-Groen Staal en over de participatie.
2. *Notitie Voornemen Heracless-Groen Staal*
   Deze notitie beschrijft wat het voornemen van het project Heracless-Groen Staal precies inhoudt, waarom het project belangrijk is en wat de benodigde procedures zijn.
3. *Participatieplan Heracless-Groen Staal*
   In het participatieplan staat hoe Tata Steel omgeving en belanghebbenden betrekt bij het project Heracless-Groen Staal en hoe, waar en wanneer u kunt participeren.
4. *Werkwijze participatie projectbesluit Heracless-Groen Staal*
   In dit document staat in detail wat de rolverdeling is tussen de provincie Noord-Holland en Tata Steel bij de participatie en hoe de provincie Noord-Holland haar rol hierbij invult.

1. Het Voornemen

Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland hebben het voornemen om een projectbesluit op te stellen ten behoeve van het project Heracless-Groen Staal van Tata Steel.

Tata Steel heeft Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland verzocht om voor het project Heracless-Groen Staal een projectbesluit voor te bereiden en dit gecoördineerd in procedure te brengen samen met de belangrijkste voor het project benodigde vergunningen.

Met het project Heracless-Groen Staal wordt ingezet op energietransitie en reductie van CO_2 en het project moet bijdragen aan een gezondere leefomgeving in de IJmond. Een schoon en duurzaam Tata Steel in de IJmond leidt tot een betere concurrentiepositie voor het staalbedrijf en zorgt voor behoud van werkgelegenheid. Dit is in lijn met nationale en provinciale doelstellingen en met de ambitie en doelstelling van Tata Steel.

De Notitie Voornemen projectbesluit Heracless-Groen Staal beschrijft waarom het project Heracless-Groen Staal nodig is, wat het project inhoudt, wie erbij betrokken zijn en hoe de procedure en planning er op hoofdlijnen uit zien.

De Notitie Voornemen is als bijlage bij deze kennisgeving opgenomen of te raadplegen via www.noord-holland.nl/groenstaal.

In deze kennisgeving leest u wat het project Heracless-Groen Staal inhoudt, welke ruimte er is voor participatie, hoe u kunt reageren en waar u informatie kunt vinden.

1.1 Verkorte weergave het project Heracless-Groen Staal

De belangrijkste maatschappelijke doelen van het project Heracless-Groen Staal zijn CO_2 reductie en bijdragen aan een gezondere leefomgeving in de IJmond. De voorgenomen opgave van Tata Steel is het realiseren van het project Heracless-Groen Staal. Dit betreft concreet dat voor 2030 op het terrein van Tata Steel:

- 2 Direct Reduction Plants (DRP's) installaties worden gerealiseerd;
- 3 Reducing Electrical Furnaces (REF's) installaties worden gerealiseerd;
- Alle bijbehorende infrastructuur voor de goede werking van bovenstaande installaties wordt gerealiseerd;
- Hoogoven 7 en Kooks- en gasfabriek 2 worden uit bedrijf genomen.

Gedeputeerde Staten hebben op 21 maart 2023 besloten om een verkenning uit te voeren naar deze opgave.

1.2 Vastgestelde kaders

In de Notitie Voornemen projectbesluit Heracless-Groen Staal hebben Gedeputeerde Staten voor mogelijke oplossingen van de opgave de volgende uitgangspunten en kaders voor dit project vastgesteld:

De kaders en randvoorwaarden bij oplossingen voor de realisatie van de opgave zijn:

- Een reductie van circa 5 megaton CO_2-emissie per jaar;
- Een positieve impact op de leefomgeving in de IJmond door een verdere reductie van de emissies van onder meer (fijn)stof, PAK's, stikstof, geur en ZZS;
- In lijn met de Omgevingsvisie NH 2050, het programma Tata Steel 2020 – 2050: *Samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond* en de intenties uit de Expression of Principles van juli 2022;
- Het project moet vóór 2030 gerealiseerd en in gebruik genomen;
- Het blijft voor Tata Steel mogelijk op een bedrijfseconomisch verantwoorde wijze kwalitatief hoogwaardig staal te produceren;
- De reeds vergunde productiecapaciteit (8 miljoen ton per jaar) van Tata Steel wordt niet gewijzigd en de kwaliteit van de producten blijft gewaarborgd;
- past binnen de geldende wet/regelgeving en beleidskaders;
- is technisch uitvoerbaar en geografisch passend binnen het terrein van Tata Steel in IJmuiden (zoals uitgewerkt in de paragraaf 'Plangebied: bedrijventerrein Tata Steel in de Notitie Voornemen Heracless-Groen Staal);
- De oplossing biedt de mogelijkheid om eerst op aardgas en later op basis van waterstof ruw ijzer te maken.

1.3 Uitvoering verkenning

De wijze waarop de verkenning zal plaatsvinden, is beschreven in het "Participatieplan Heracless-Groen Staal". Deze is als bijlage bij deze kennisgeving opgenomen of te raadplegen via www.noord-holland.nl/groenstaal.

De verkenning zal plaatsvinden gedurende de periode van 22 maart tot en met het moment dat Tata Steel de vergunningen aanvraagt en een definitief plan heeft ingediend ten behoeve van het projectbesluit. In de huidige planning is dit in het eerste kwartaal van 2024.

1.4 Geen voorkeursbeslissing

Het projectbesluit regelt waar voor het project Heracless-Groen Staal de omgevingsplannen worden aangepast. De ontwikkeling van Heracless-Groen Staal vindt plaats op het bedrijventerrein van Tata Steel waar in de huidige situatie al sprake is van een bestemmingsplan (straks omgevingsplan) voor bedrijvigheid met een hoge milieucategorie. Er zullen daarom naar verwachting niet veel aanpassingen van de omgevingsplannen nodig zijn voor Heracless-Groen Staal en een beperkte verkenning zonder voorkeursbeslissing is daarom voldoende.

1.5 Heeft u een oplossing?

Een ieder wordt met het oog op de verkenning in de gelegenheid gesteld om in de periode van de 22 maart tot en met 3 mei 2023 mogelijke oplossingen voor de opgave voor te dragen, mits deze passen binnen de hiervoor genoemde de vastgestelde kaders.

2. De Participatie

Tevens wordt hierbij kennisgegeven van de wijze waarop belanghebbenden bij de opgave worden betrokken.

Er is een “Participatieplan Heracless-Groen Staal” dat u kunt raadplegen via https://omgeving.tatasteel.nl/duurzaamheid/participatie.html. En via www.noord-holland.nl/groenstaal. In de periode van 22 maart tot en met 3 mei 2023 kunt u reageren op het participatieplan. In het participatieplan staat hoe u dat kunt doen.

2.1 Wie worden betrokken in de participatie

Bewoners, bewonersorganisaties, maatschappelijke (natuur en milieu) organisaties, bedrijven in de omgeving, onderwijs & kennisinstellingen en medewerkers van Tata Steel zelf worden uitgenodigd om mee te participeren.

2.2 Wanneer vindt de participatie plaats

Er vindt gedurende het de gehele projectperiode, dus t/m de realisatie van Heracless-Groen Staal participatie plaats. Er zijn verschillende fases, met verschillende vormen en onderwerpen van participatie. In het “Participatieplan Heracless-Groen Staal” van Tata Steel staat hierover meer informatie.

2.3 Waarover kan worden geparticipeerd

De participatie richt zich op de opgave en de daarbij gehanteerde randvoorwaarden zoals opgenomen in de “Notitie Voornemen Heracless-Groen Staal” Binnen die kaders vindt de participatie plaats.

De ruimte voor participatie varieert van geïnformeerd worden tot meedenken. Dit verschilt per fase. In het “Participatieplan Heracless-Groen Staal” van Tata Steel staat hierover meer informatie.

2.4 Rol van het bevoegd gezag en de initiatiefnemer bij de participatie van het projectbesluit

Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland hebben kennis genomen van het “Participatieplan Heracless-Groen Staal” van Tata Steel en geconstateerd dat dit participatieplan voldoet aan de uitgangspunten voor participatie van de provincie Noord-Holland. De rolverdeling tussen het bevoegd gezag en de initiatiefnemer is opgenomen in het document “Werkwijze participatie projectbesluit Heracless-Groen Staal Tata Steel”.

Het document “Werkwijze participatie projectbesluit Heracless-Groen Staal Tata Steel” kunt u raadplegen via www.noord-holland.nl/groenstaal.

De inhoudelijke behandeling van de participatie tijdens de verkenningsfase van het projectbesluit ligt bij Tata Steel. U kunt uw reactie sturen naar omgevingsnieuws@tatasteeleurope.com (Tata Steel). Zie verder het Participatieplan Heracless-Groen Staal van Tata Steel.

3. Aanvullende informatie

Meer informatie over het project vindt u op:

- https://omgeving.tatasteel.nl/duurzaamheid/participatie.html
- www.noord-holland.nl/groenstaal

Voor eventuele vragen/ opmerkingen kunt u contact opnemen via:

- provincie Noord-Holland: programma.tatasteel@noord-holland.nl
- Tata Steel: omgevingsnieuws@tatasteeleurope.com

Participatieplan

Heracless-Groen Staal

16 maart 2023

Tata Steel IJmuiden

Inhoud

1. Inleiding 3
2. Ambitie en aanpak 4
   2.1 Projectbesluit 5
   2.2 Milieueffectrapportage 5
   2.3 Vergunningen 6
3. Participatie in de praktijk 7
   3.1 Participatieniveau 7
   3.2 Inventarisatie 9
   3.3 Uitwerking 11
   3.4 Besluitvorming 12
   3.5 Realisatie 13
   3.6 Evaluatie 14
4. Belanghebbenden en communicatie 15
   4.1 Op wie is de participatie gericht 15
   4.2 Communicatiekanalen Tata Steel 16
   4.3 Hoe kunt u in contact komen? 17

Bijlagen: 18

1. Stroomschema procedures en processtappen 18

1. Inleiding

Als initiatiefnemer van het project Heracless-Groen Staal delen we als Tata Steel hierbij graag ons Participatieplan met u. Dit project op het terrein van Tata Steel in IJmuiden is waarschijnlijk de grootste energietransitie in Nederland van de 21e eeuw. De overgang naar Groen Staal is nodig om de CO_2 uitstoot te beperken en de klimaatdoelstellingen in de regio, maar ook in Nederland te bereiken. Het project zal ook bijdragen aan een gezondere leefomgeving.

Het al lopende pakket van maatregelen van Tata Steel dat specifiek gericht is op een schonere leefomgeving, heet de Roadmap plus. Die maatregelen maken geen deel uit van het project Heracless-Groen Staal, maar zullen in samenhang dus wel hun effect hebben op de omgeving.

Figuur 1 Schema documenten KVVP

Dit Participatieplan hoort bij de Notitie Voornemen. Deze documenten zijn samen met de werkwijze participatie projectbesluit[1] van de provincie door de provincie Noord-Holland gepubliceerd bij de Kennisgeving Voornemen en Voorstel Participatie (KVVP zie figuur 1). In de Notitie Voornemen is beschreven wat het voorgenomen project inhoudt. Voor de (technische) beschrijving van het project verwijzen we u graag naar de Notitie Voornemen. Omdat een grootschalig project als Heracless-Groen Staal ook invloed heeft op de omgeving en op de belangen van bijvoorbeeld omwonenden, nodigen we u als belanghebbende[2] uit om mee te kijken en mee te denken. De wijze waarop we dat willen doen staat in dit Participatieplan.

Voordat het project Heracless-Groen Staal uitgevoerd kan en mag worden, moeten er meerdere procedures worden gevolgd. De besluitvorming wordt door de provincie Noord-Holland gecoördineerd. Voor de vergunningen en de wijziging van het omgevingsplan (projectbesluit) wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld. Alleen als de procedures een toestemming opleveren, mag het project uitgevoerd worden. We onderscheiden drie trajecten. Tata Steel is als initiatiefnemer telkens de partij die de aanvraag of het verzoek doet in die drie trajecten. Bij het opstellen van de aanvragen en bij ieder van de drie trajecten heeft u de mogelijkheid om mee te denken en om een bijdrage te leveren. Om uw bijdrage zo goed mogelijk tot zijn recht te laten komen, benaderen we deze trajecten in samenhang met elkaar.

Trajecten

- **Projectbesluit: Voor het aanpassen van de omgevingsplannen**
- **Milieueffectrapportage: Beoordeling van de milieueffecten**
- **Vergunningen: Toestemming voor bouw, milieu, water en natuur**

In dit Participatieplan gaan we in hoofdstuk 2 in op onze ambitie en aanpak op het gebied van participatie. In hoofdstuk 3 beschrijven we de ruimte die er is voor u om invloed uit te oefenen en hoe we dat in de praktijk voor ons zien. In hoofdstuk 4 gaan we in op de doelgroepen en de communicatiekanalen van Tata Steel.

[1] In de Werkwijze participatie projectbesluit is beschreven hoe de rollen en taken op het gebied van participatie zijn verdeeld tussen het bevoegd gezag en Tata Steel.
[2] De groep belanghebbenden zoals in dit document bedoeld, is niet beperkt tot de juridische definitie.

2. Ambitie en aanpak

Heracless-Groen Staal is een belangrijke mogelijkheid om een grote bijdrage te leveren aan enerzijds de klimaatdoelstellingen en anderzijds een gezondere leefomgeving. Juist omdat het zo'n belangrijke ontwikkeling is, willen we u optimaal informeren en uitnodigen om met ons mee te denken. De opgave die we als startpunt van de participatie hanteren staat in de Notitie Voornemen Heracless-Groen Staal (zie "De opgave: Realisatie van Heracless-Groen Staal" op bladzijde 8 van de Notitie Voornemen) en onderstaand figuur.

De opgave als startpunt van de participatie

De voorgenomen opgave van Tata Steel is het realiseren van het project Heracless-Groen Staal. De belangrijkste maatschappelijke doelen daarbij zijn CO_2 reductie en bijdragen aan een gezondere leefomgeving in de IJmond.

De opgave zoals geformuleerd in de Notitie Voornemen bij "De opgave: Realisatie van Heracless-Groen Staal" vormt het inhoudelijk standpunt van de participatie. In het kader van de participatie bij het projectbesluit mag iedereen oplossingen aandragen voor de geformuleerde opgave. De opgave is daarmee het inhoudelijke startpunt van de participatie van het project. Oplossingen voor de opgave dienen te passen binnen de geformuleerde kaders en randvoorwaarden. Ook de milieueffectrapportage en de vergunningaanvragen – en daarmee de participatie rond deze twee trajecten - zijn gericht op deze opgave.

Figuur 2 De opgave als startpunt van de participatie

Wij willen u vanaf het begin graag betrekken en u de gelegenheid geven om vragen te stellen, uw zorgen kenbaar te maken, mee te denken en suggesties te doen. We doen dat in de overtuiging dat het project en het besluit daar beter van wordt. Verder zien we in Nederland dat energietransitie-projecten soms lang duren voordat ze uitgevoerd kunnen worden. We zijn er van overtuigd dat het betrekken van de omgeving bij kan dragen aan steun voor deze transitie, de ambitie om de klimaatdoelen van 2030 te halen en aan een gezondere leefomgeving in de IJmond.

Bovendien houden we rekening met de komst van de Omgevingswet per 1 januari 2024. In die nieuwe wet wordt ook nadrukkelijk aandacht besteed aan participatie. Tata Steel wil op een goede wijze invulling geven aan de bepalingen uit de Omgevingswet. Als Tata Steel hebben we in dit Participatieplan aansluiting gezocht bij de Uitgangspunten voor participatie van de provincie Noord-Holland. De invulling van de ambitie wordt hierna beschreven en schematisch weergegeven.

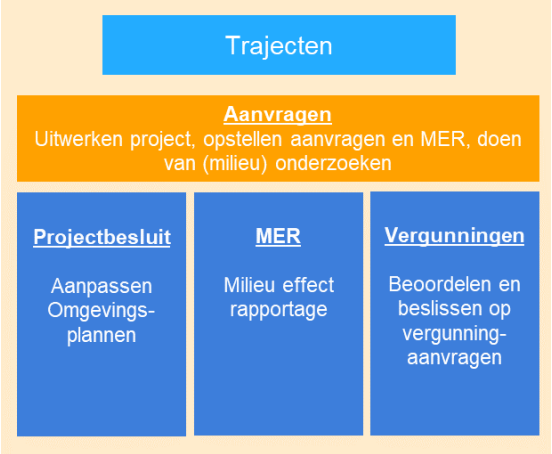

Figuur 3 Schema Trajecten voor toestemming

In de drie trajecten zoals die zijn weergegeven in figuur 3, veranderen de rollen en verantwoordelijkheden tijdens de voortgang tussen Tata Steel, de provincie Noord-Holland en de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (NZKG). Tata Steel heeft als initiatiefnemer in het begin een grotere rol. De rol van de provincie Noord-Holland als bevoegd gezag en de Omgevingsdienst NZKG

als uitvoerende organisatie namens de provincie Noord-Holland is juist groter als het richting formele besluitvorming gaat. In hoofdstuk 3 geven we aan welke ruimte er is voor participatie en hoe die mogelijkheden er in de praktijk uitzien.

2.1 Projectbesluit

De provincie Noord-Holland is van plan om met een projectbesluit te beslissen over de aanpassing van de omgevingsplannen. Verder worden de benodigde besluiten door de provincie Noord-Holland gecoördineerd.

De procedure voor een projectbesluit kent een verkenningsfase waarbinnen participatie plaatsvindt. Het gaat dan om het verzamelen van informatie en mogelijke oplossingen voor de eerder genoemde opgave. Tata Steel zal tijdens de verkenning als initiatiefnemer de participatie vormgeven zoals beschreven in dit Participatieplan en inzicht geven in het voorgenomen project.

De opbrengst van deze verkenning wordt door de provincie Noord-Holland beoordeeld en betrokken in haar besluitvorming voor het projectbesluit. Er wordt eerst een ontwerp-projectbesluit opgesteld waar u een formele zienswijze op in kunt dienen. Daarna stelt de provincie Noord-Holland een definitief projectbesluit op. Het definitieve projectbesluit staat daarna nog open voor beroep bij de Raad van State. In hoofdstuk 3 staat hoe participatie (conform de werkwijze participatie en Notitie Voornemen) concreet wordt vormgegeven.

Een belangrijk deel van het onderzoek naar het effect van Heracless-Groen Staal op de omgeving komt terug in het MER. De invulling van het project Heracless-Groen Staal wordt meer in detail vastgelegd in de vergunningaanvragen. De ruimte voor participatie zit daarom vooral in de procedures van het MER en de vergunningen (zie hierna).

Een projectbesluit regelt waar voor het project Heracless-Groen Staal de omgevingsplannen worden aangepast. De ontwikkeling van Heracless-Groen Staal vindt plaats op het bedrijventerrein van Tata Steel waar in de huidige situatie al sprake is van een bestemmingsplan (straks omgevingsplan) voor bedrijvigheid met een hoge milieucategorie. Er zullen daarom naar verwachting beperkt aanpassingen van de omgevingsplannen nodig zijn voor Heracless-Groen Staal. De ruimte voor participatie in het spoor van het projectbesluit is daardoor naar verwachting beperkt.

2.2 Milieueffectrapportage

Tata Steel stelt als initiatiefnemer voor het project Heracless-Groen Staal een Milieueffectrapport (MER) op. In het MER wordt onderzocht en inzichtelijk gemaakt welke effecten het project heeft op de omgeving en het milieu.

Tata Steel stelt aan het begin van de m.e.r.-procedure een zogenoemde “Mededeling Voornemen” en “Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)” op. In de NRD staan de kaders benoemd waarover het MER onderzoek zal gaan. Verschillende thema’s, zoals geluid, luchtkwaliteit en veiligheid worden hierbij verkend. Ook worden in het MER verschillende varianten en alternatieven – binnen de opgave en randvoorwaarden – bekeken. U heeft de mogelijkheid om hier voorstellen voor te doen. In hoofdstuk 3 staat hoe Tata Steel dat concreet van plan is te doen.

De NRD wordt vervolgens eerst ter advisering voorgelegd aan de provincie Noord-Holland en de Omgevingsdienst NZKG. U kunt dan een zienswijze indienen op de NRD bij het bevoegd gezag. Ook

vraagt de Omgevingsdienst NZKG advies op de NRD bij de commissie-m.e.r. In hoofdstuk 3 staat hoe de provincie en de Omgevingsdienst concreet van plan is om u hierbij te betrekken.

Vervolgens gaat Tata Steel het MER opstellen en zal moeten blijken welke effecten het project heeft op de omgeving en het milieu. Het MER wordt daarna beoordeeld door het bevoegd gezag.

2.3 Vergunningen

Het is de taak van Tata Steel om ervoor te zorgen dat het project aan de geldende regelgeving voldoet en om de benodigde vergunningen aan te vragen. In hoofdstuk 3 staat hoe u hierbij wordt betrokken. Tata Steel laat voor het MER en de vergunningaanvragen (milieu) onderzoeken uitvoeren. Uit die onderzoeken zal moeten blijken welke effecten het project heeft op de omgeving en het milieu. Er zal helder aangetoond moeten worden dat er voldaan kan worden aan de geldende regels.

De Omgevingsdienst NZKG is in opdracht van de provincie Noord-Holland verantwoordelijk voor de beoordeling van de verschillende vergunningaanvragen en de beslissing over het verlenen van de aangevraagde vergunningen. Het is de taak van de Omgevingsdienst NZKG om de belangen van het milieu en de omgeving daarbij te waarborgen. Er wordt eerst een ontwerp-vergunning opgesteld waar u een formele zienswijze op in kunt dienen. Daarna stelt de Omgevingsdienst NZKG een definitieve vergunning op. De definitieve vergunningen staan daarna nog open voor beroep bij de Raad van State. De Omgevingsdienst NZKG kan niet voor alle onderdelen de vergunning verlenen. De natuurvergunning ligt bij Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (NHN) en Rijkswaterstaat gaat over toestemmingen op het gebied van water. De Omgevingsdienst NZKG zorgt wel voor coördinatie. Dat betekent dat de Omgevingsdienst NZKG er bijvoorbeeld voor zorgt dat voor alle onderdelen de ontwerp-vergunningen tegelijk voor zienswijzen worden gepubliceerd en u maar één keer een zienswijze in hoeft dienen. In hoofdstuk 3 staat hoe de Omgevingsdienst NZKG van plan is te doen.

Onderstaand figuur 4 geeft een overzicht van de belangrijkste stappen in de drie trajecten. Dit figuur is in groter formaat opgenomen in bijlage 1.

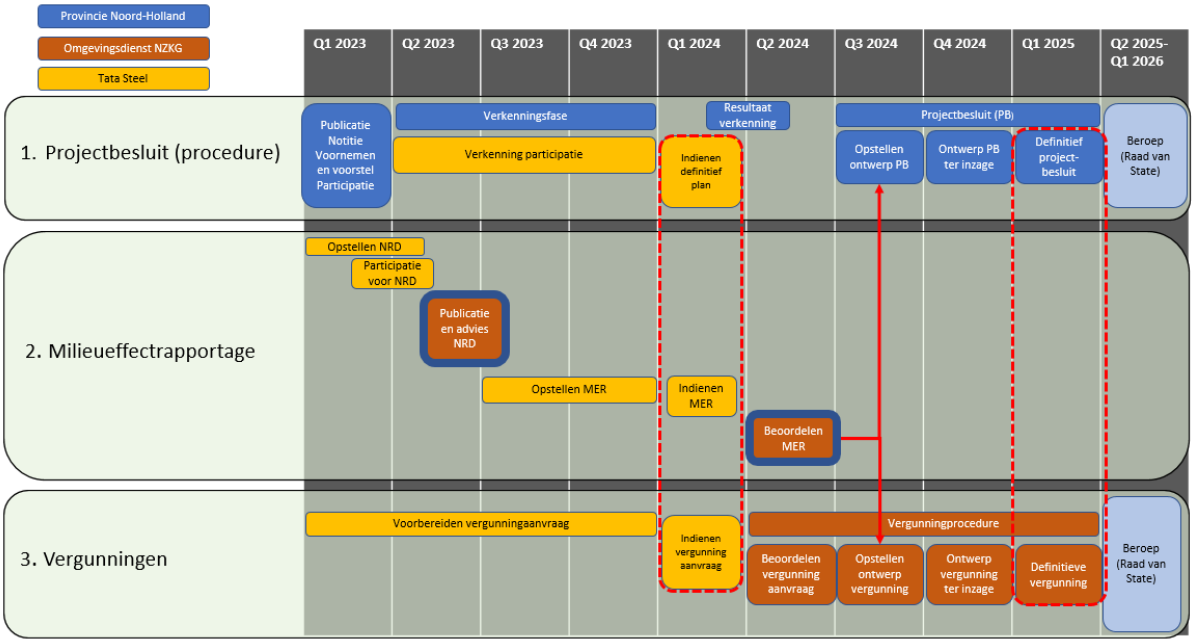

Figuur 4 Schema Procedures en processtappen

3. Participatie in de praktijk

3.1 Participatieniveau

Er zijn voor u als belanghebbende vele mogelijkheden om met ons mee te denken, om uw mening te geven, om uw zorgen en suggesties met ons te delen of om – later in het proces – een formele zienswijze in te dienen. We zijn ervan overtuigd dat u daarmee een bijdrage kunt leveren aan een goed project en het bereiken van belangrijke doelen. Daarbij is de logische vraag wat Tata Steel kan en wil gaan doen om opvolging te geven aan die participatie en welke mogelijkheid u heeft om besluitvorming door de provincie Noord-Holland en de Omgevingsdienst NZKG te beïnvloeden. Ofwel: welke ruimte is er voor participatie?

Om uw rol of invloed als belanghebbende aan te geven wordt vaak gebruik gemaakt van een participatieladder. Op iedere trede van de ladder is aangegeven welke rol en invloed u als belanghebbende kunt hebben. Zoals in figuur 5 weergegeven, maakt de provincie in haar Werkwijze voor participatie onderscheid in drie treden:

- Informeren
- Meedenken
- Meebeslissen

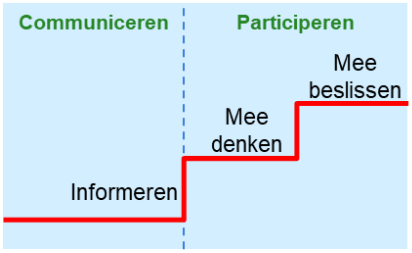

Figuur 5 Participatie treden PNH

Als er alleen wordt geïnformeerd dan is er geen sprake van participatie maar van communicatie. Kunnen belanghebbenden meedenken of meebeslissen, dan is er sprake van participatie. In dit project nodigen wij u uit om mee te denken. Tata Steel bepaalt uiteindelijk mede op basis van de participatie hoe het project zoals dat wordt aangevraagd, het MER en de vergunningaanvragen er concreet uitzien. In de volgende paragrafen is de participatie in de opeenvolgende fasen nader beschreven:

- Inventarisatie
- Uitwerking
- Besluitvorming
- Realisatie

In alle fasen van project Heracless-Groen Staal zal u worden geïnformeerd. Op basis van die informatie kunt u ook daadwerkelijk meedenken. In figuur 6 staan de negen participatiemomenten aangegeven.

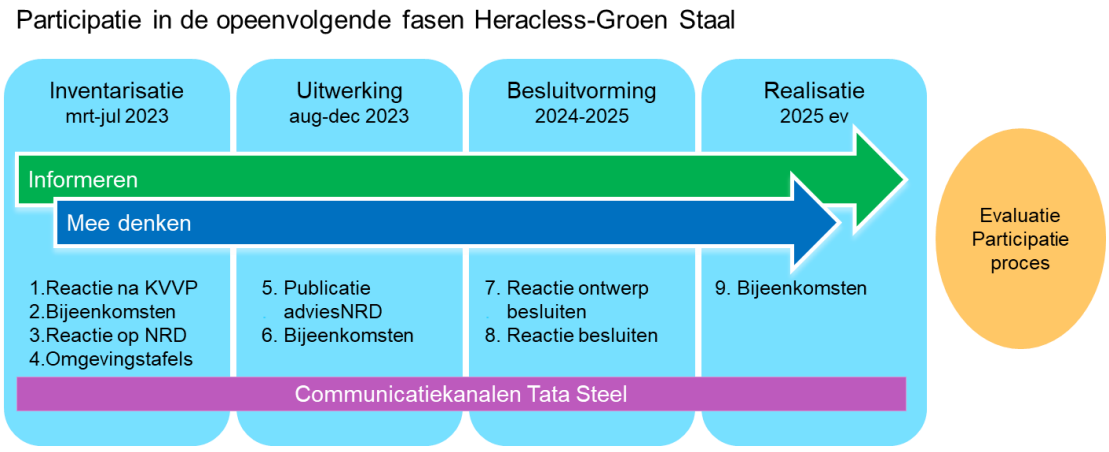

Figuur 6 Participatiemomenten per fase

In de inventarisatiefase kunt u meedenken over oplossingen voor de opgave, over de wijze waarop invulling wordt gegeven aan participatie en over de (milieu)onderzoeken waarmee de effecten van het project op het milieu en de leefomgeving worden onderzocht (MER). Tijdens de uitwerking kunt u meedenken aan de hand van de tussentijdse resultaten van de (milieu)onderzoeken en de uitwerking van de vergunningaanvragen. In de fase waarin de besluitvorming plaatsvindt, kunt u reageren op ontwerpbesluiten en later op de besluiten (beroep). Tot slot wordt u in de realisatiefase betrokken bij de werkzaamheden voor het bouwen en het overschakelen van de bestaande naar de nieuwe installaties.

Na afronding van het project gaan we het proces van participatie evalueren. Daarmee kunnen we leren van dit traject en toekomstige participatie verder verbeteren. In figuur 6 zijn de fasen aangegeven, met daarbij een grove indicatie van de planning en de participatiemogelijkheden. Deze mogelijkheden zijn in de paragrafen 3.2 tot en met 3.5 nader uitgewerkt.

Kaders en randvoorwaarden van de opgaven
In de Notitie Voornemen is beschreven hoe het voorgenomen project van Tata Steel eruit ziet. In de Notitie Voornemen – staan de kaders en randvoorwaarden van de opgaven. Deze geven de ruimte aan om uw reacties en adviezen te verwerken in het project. Dit betekent concreet dat een aantal zaken geen onderwerp voor participatie zijn. Het gaat dan bijvoorbeeld om de keuze voor de productieprocessen en welke fabrieken worden gerealiseerd en welke komen te vervallen. In de Notitie Voornemen is een gebied aangegeven waarbinnen Tata Steel het voornemen heeft om de onderdelen van het project te realiseren. Binnen dat gebied kunt u meedenken over de locatie van het project.

U kunt tijdens de participatie onder andere meedenken over de effecten van het project op uw leefomgeving en hoe we daar beter rekening mee kunnen houden. U kunt ook meedenken over hoe dat onderzocht moet worden, hoe de fabrieken precies worden ingepast op het terrein (binnen het aangegeven gebied) en hoe de overgangsfase en aanlegfase (onder andere bouw) eruit zien. Een verdere uitwerking vindt u in paragrafen 3.1 tot en met 3.5.

Procedure en werkwijze tijdens de fase van inventarisatie en uitwerking
In de participatie hebben wij als initiatiefnemer en het bevoegd gezag (provincie Noord-Holland, dan wel de Omgevingsdienst NZKG namens de provincie) verschillende rollen en verantwoordelijkheden. Deze zijn opgenomen en vastgelegd in de “Werkwijze participatie projectbesluit Heracless-Groen Staal”. Op hoofdlijnen omvat de werkwijze dat Tata Steel tijdens de participatie in de fase van inventarisatie en uitwerking (in termen van het projectbesluit de verkenningsfase) het inhoudelijke loket is voor vragen opmerkingen van belanghebbenden. Daarnaast worden participatiebijeenkomsten door Tata Steel georganiseerd. Voor meeste vragen en opmerkingen kunt u bij Tata Steel terecht. Provincie Noord-Holland toetst of participatie wordt uitgevoerd volgens het Participatieplan. Daarnaast is de provincie Noord-Holland het loket voor een eventueel verzoek om een onafhankelijk advies bij een oplossing voor de opgave. Voor vragen over de procedure, bijvoorbeeld over hoe een vergunning of het projectbesluit werkt, kunt u ook terecht bij de provincie Noord-Holland.

In de besluitvormingsfase zijn de provincie Noord-Holland en de Omgevingsdienst NZKG het belangrijkste loket. Per fase en onderdeel is verderop in dit plan aangegeven waar u terecht kunt.

Als u niet precies weet waar u met uw vraag of opmerking terecht kunt, kunt u ook Tata Steel of de provincie benaderen. Zo nodig wordt uw vraag, reactie of opmerking dan doorgezonden. De contactgegevens zijn opgenomen in paragraaf 4.3.

Tata steel houdt een overzicht bij van de reacties en ingebrachte aandachtspunten die via de verschillende kanalen zijn ontvangen. Van de bijeenkomsten wordt een verslag gemaakt waarin de reacties op hoofdlijnen worden vastgelegd. Tata Steel geeft telkens in de volgende fase aan wat met de participatie uit voorgaande fase is gedaan. Zo staat bijvoorbeeld in de NRD hoe de reacties op de KVVP zijn meegenomen. Bij de vergunningaanvragen dient Tata Steel een document in waarin het participatieproces zoals dat daadwerkelijk plaats heeft gevonden is beschreven en wat er met de bijdragen uit de participatie is gedaan.

3.2 Inventarisatie

De voorbereiding en inventarisatiefase loopt tot en met de publicatie van het adviesNRD. In de planning staat die publicatie nu in juli/augustus 2023. Onderstaand zijn de participatiemogelijkheden in deze fase weergegeven en vervolgens nader uitgewerkt.

Inventarisatie maart - juni 2023			
Periode	Stap	Participatiemogelijkheid	Loket
22 maart tot 3 mei 2023	Publiceren van: - Kennisgeving voornemen en Voorstel participatie (KVVP) - Notitie Voornemen - - Participatieplan - Werkwijze Participatie projectbesluit -	1. Schriftelijke reacties U kunt op de volgende punten binnen zes weken reageren door: I. Oplossingen voor de opgave aandragen (en eventueel verzoeken om onafhankelijk advies bij bevoegd gezag) II. Onderzoekswensen voor NRD / MER inbrengen III. Reageren op dit Participatieplan IV. Andere aandachtspunten / suggesties voor het project aanreiken	U kunt uw reactie punten indienen bij Tata Steel. Een verzoek voor onafhankelijk advies kunt u indienen bij de provincie Noord-Holland.
22 maart tot 3 mei 2023		2. Participatiebijeenkomsten Tijdens verschillende bijeenkomsten kunt u meedenken over dezelfde punten als hierboven onder 1.	U kunt uw reactie op de bijeenkomst zelf mondeling kenbaar maken. Er wordt een verslag gemaakt.
Mei-juni 2023	Publiceren en reageren op Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)	3. Reactie op NRD De Omgevingsdienst NZKG publiceert de NRD. U krijgt de mogelijkheid om mee te denken door binnen 6 weken na publicatie uw reactie naar de Omgevingsdienst te sturen. U wordt op de hoogte gehouden via de communicatiekanalen van het bevoegd gezag.	Uw zienswijze kunt u indienen bij de provincie Noord-Holland en de Omgevingsdienst NZKG. Op de website van de provincie staat hoe u een zienswijze kunt indienen.
Medio juni 2023		4. Omgevingstafels De Omgevingsdienst NZKG organiseert een zogenoemde Omgevingstafel waarin u kunt reageren op de NRD.	Uw Zienswijze kunt u indienen bij het bevoegd gezag. Op de website van de provincie Noord-Holland staat hoe u een zienswijze kunt indienen

Ad 1. Reactie op publicatie stukken
Als eerste zichtbare stap, publiceert de provincie Noord-Holland de Kennisgeving Voornemen en het Voorstel Participatie (KVVP). Met die publicatie worden de Notitie Voornemen, dit Participatieplan en de Werkwijze participatie projectbesluit openbaar gemaakt. U kunt gedurende zes weken naar aanleiding van deze publicatie reageren.

In het kader van de verkenningsfase voor het projectbesluit kunt u meedenken over een oplossing voor de opgave zoals die in hoofdstuk 2 is geformuleerd. Deze kunt naar Tata Steel sturen. U kunt ook de provincie Noord-Holland verzoeken om over een specifieke oplossing van de opgave onafhankelijk advies in te winnen. De oplossing waar u onafhankelijk advies over wilt aanvragen moet wel betrekking hebben op de opgave en binnen de kaders en randvoorwaarden passen van de Notitie Voornemen. Voor het beoordelen van deze verzoeken heeft de provincie Noord-Holland een werkwijze vastgesteld. Deze is opgenomen in de Werkwijze participatie projectbesluit Heracless-Groen Staal

In de voorbereiding op het Milieueffectrapport (MER), stelt Tata Steel een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) op. Daarin staat de reikwijdte en het detailniveau van hetgeen in het MER wordt beoordeeld. U kunt aangeven wat u graag onderzocht ziet in de MER. Tata Steel betrekt deze reacties bij het opstellen van de NRD. De NRD wordt daarna door Tata Steel ingediend bij de Omgevingsdienst NZKG.

Onderwerpen in het MER
Geluid
Water
Externe veiligheid
Lucht / Stikstof / Geur
Bodem
Afvalstoffen
Best Beschikbare Technieken
Energie en duurzaamheid
Natuur en ecologie
Ruimtelijke ordening
Gezondheid
Visuele aspecten
Nautische veiligheid
Verkeer en vervoer

In figuur 8 staan de (milieu)aspecten die we in ieder geval willen uitwerken. We kunnen ons dus goed voorstellen dat u op een van deze punten uw bijdrage wilt leveren, maar het kan ook nog op een onderwerp zijn dat er niet bij staat. Het gaat wat ons betreft dus vooral om het effect van het project op de omgeving.

Gedurende zes weken na de publicatie kunt u ook reageren op dit Participatieplan en bijvoorbeeld aangeven of u op een aanvullende manier in het proces betrokken wilt worden. Ten slotte kunt u overige opmerkingen of suggesties meegeven voor (het verdere proces voor) het project Heracless-Groen Staal.

Ad 2. Participatiebijeenkomst
Kort na de publicatie van de KVVP worden door Tata Steel bijeenkomsten georganiseerd in Wijk aan Zee, Beverwijk, Velsen en Heemskerk. Tijdens deze bijeenkomsten kunt u meedenken over het project en de participatie.

Reacties en vragen kunt u mondeling kenbaar maken. Er wordt (op hoofdlijnen) een verslag gemaakt. Als u niet schriftelijk wilt of kunt reageren maar wel graag uw reactie kunt geven bent u dus ook daarvoor van harte welkom tijdens deze bijeenkomsten. De provincie Noord-Holland en de Omgevingsdienst NZKG zijn ook aanwezig op deze bijeenkomsten.

Ad 3. Reactie op de NRD
Het bevoegd gezag publiceert de NRD. U kunt vervolgens over de NRD meedenken door binnen zes weken na publicatie uw reactie naar de Omgevingsdienst NZKG te sturen.

Als reactie op de NRD kunt u bijvoorbeeld aangeven of u vindt dat een onderzoek breder of juist gedetailleerder uitgevoerd zou moeten worden. Bijvoorbeeld dat bepaalde stoffen ten onrechte niet worden meegenomen in het luchtonderzoek, of dat u vindt dat er op een specifieke plek een beoordeling op de geluidsnormen plaats moet vinden, of dat er tijdens de bouw specifiek ergens

rekening mee moet worden gehouden. De onafhankelijke m.e.r.-commissie zal ook een advies uitbrengen.

Ad 4. Omgevingstafels
In deze periode van zes weken waarbinnen u kunt reageren op de NRD, organiseert de Omgevingsdienst NZKG hiervoor ook “Omgevingstafels”. Tijdens deze Omgevingstafels krijgt u een nadere toelichting op de NRD en kunt u meedenken en reageren.

De Omgevingsdienst NZKG stelt in opdracht van de provincie Noord-Holland vervolgens het “advies NRD” op. Daarbij betrekken ze uw reactie en het advies van de m.e.r.-commissie. Met het meedenken over de NRD heeft u dus invloed op de onderwerpen en de wijze waarop voor het MER onderzoek wordt gedaan naar de effecten van het project.

3.3 Uitwerking

Geleidelijk gaat de voorbereiding over in de uitwerking. Dan zal het project zoals dat door Tata Steel aangevraagd wordt meer concreet en definitief worden, de effecten worden onderzocht en het MER en vergunningaanvragen opgesteld. Juist bij de uitwerking betrekken we de reacties en adviezen zoals die eerder bij de participatie naar voren zijn gekomen. Deze fase loopt tot en met het indienen van het MER en de aanvragen. In de planning staat dat nu in 2024. Onderstaand zijn de participatiemogelijkheden in deze fase weergegeven en vervolgens nader uitgewerkt.

Uitwerking juli- december 2023			
Periode	Stap	Participatiemogelijkheden	Loket
Juli/aug 2023	Publiceren advies op de NRD door de provincie NH en de Omgevingsdienst NZKG	5. Publicatie adviesNRD Hiermee wordt u geïnformeerd over hoe de reacties op de NRD zijn verwerkt in het adviesNRD. Hierop zijn geen reacties mogelijk.	N.v.t.
Oktober 2023	Opstellen vergunningaanvragen en MER	6. Participatiebijeenkomsten Tijdens de participatiebijeenkomsten kunt u meedenken over de vergunningaanvragen, het plan voor het projectbesluit en het (concept) MER. De reacties worden door Tata Steel nog betrokken bij de afronding van de (milieu)onderzoeken en bij het opstellen van de definitieve vergunningaanvragen en het MER.	De bijeenkomsten worden georganiseerd door Tata Steel, daar kunt u met uw reactie terecht.

Ad 5. Publicatie advies over de NRD
Volgens planning publiceert de Omgevingsdienst NZKG in juli/augustus 2023 het adviesNRD. Hiermee wordt u geïnformeerd over hoe de reacties op de NRD zijn verwerkt in het adviesNRD. Hierop zijn geen reacties mogelijk.

In deze fase gaat Tata Steel verder met het uitwerken van het project, het doen van de benodigde (milieu) onderzoeken, en het opstellen van het MER en de vergunningaanvragen. In het Milieueffectrapport worden de milieueffecten van het project beoordeeld. Daarbij wordt ook gekeken naar mogelijke alternatieven en varianten. Het gaat daarbij overigens niet alleen om de

uiteindelijke situatie (operationele fase), maar ook de over de effecten tijdens de aanlegfase (o.a. bouw) en de transitiefase (overgang van bestaande naar nieuwe installaties).

Heracless-Groen Staal is een omvangrijk en complex project. Het is dan ook logisch dat er vanuit de omgeving grote belangstelling is voor wat er gaat gebeuren. Als belanghebbende wilt u voorkomen dat het project tot bijvoorbeeld onacceptabele of onnodige geluids- of geuroverlast leidt. Het is de taak van Tata Steel om het MER op basis van het adviesNRD op te stellen en in te dienen.

Parallel aan het uitvoeren van de onderzoeken voor het MER worden ook de rapportages opgesteld die bij de vergunningaanvragen worden ingediend.

Ad 6. Participatiebijeenkomsten
Het is gebruikelijk dat het MER, de vergunningaanvragen en de bijbehorende (milieu)onderzoeken pas openbaar worden bij het ontwerpbesluit van het bevoegd gezag. Tata Steel zal u echter tussentijds informeren over de wijze waarop de reacties uit de participatie worden verwerkt in het project, het MER en de aanvragen. Afhankelijk van de ervaringen tijdens de eerdere participatiebijeenkomsten, zal hiervoor een nieuwe ronde bijeenkomsten worden georganiseerd. We voorzien die op dit moment in het vierde kwartaal van 2023. Daarbij zal op hoofdlijnen ook inzage worden gegeven in de concept resultaten van de (milieu) onderzoeken. De reacties tijdens deze bijeenkomsten worden door Tata Steel nog betrokken bij de afronding van de (milieu)onderzoeken en het opstellen van de definitieve aanvragen en het MER.

Tata Steel zal bij de vergunningsaanvragen een participatieverslag indienen waarin beschreven staat hoe de participatie tot dat moment heeft plaatsgevonden en wat daarmee is gedaan.

3.4 Besluitvorming

Als de vergunningaanvragen, waaronder het definitieve plan voor het projectbesluit, de definitieve aanvragen, het MER en de bijbehorende onderzoeken zijn ingediend, verandert de aard van de participatie. In deze fase worden formele besluiten genomen door het bevoegd gezag. Deze besluiten in de drie trajecten worden gecoördineerd door de provincie Noord-Holland. Zo worden eerst ontwerpbesluiten gepubliceerd en vervolgens de definitieve besluiten.

Volgens de planning worden de definitieve besluiten in het kader van het projectbesluit en de vergunningaanvragen begin 2025 verwacht. Als beroep tegen deze besluiten wordt ingesteld bij de Raad van State, duurt dit naar verwachting nog eens een jaar. Onderstaand zijn de participatiemogelijkheden in deze fase weergegeven en vervolgens nader uitgewerkt.

Besluitvorming 2024 - 2025			
Periode	Stap	Participatiemogelijkheden	Loket
Kwartaal 2 2024	Publiceren ontwerp-besluit projectbesluit en vergunningen	7. Reactie ontwerpbesluiten U kunt binnen zes weken na publicatie een zienswijze indienen op het ontwerp-projectbesluit en de ontwerpvergunningen	Provincie Noord-Holland en/of Omgevingsdienst NZKG
Kwartaal 1 2025	Publiceren besluit projectbesluit en vergunningen	8. Reactie besluiten U kunt binnen zes weken na publicatie beroep instellen tegen het Projectbesluit en de vergunningen.	Bij de Raad van State

Ad 7 en 8. Reactie ontwerpbesluiten en definitieve besluiten
Als de aanvragen naar het oordeel van het bevoegd gezag niet voldoen aan de eisen, dan kan Tata Steel om aanvullingen worden gevraagd. Als aan de (wettelijke) voorwaarden wordt voldaan kunnen de vergunningen worden verstrekt. Als de aanvragen blijvend niet voldoen, kan het bevoegd gezag besluiten om de aangevraagde vergunningen buiten behandeling te laten of te weigeren. Als het bevoegd gezag besluit dat het project Heracless-Groen Staal uitgevoerd mag worden, zullen daar voorwaarden aan worden verbonden.

U kunt binnen zes weken na publicatie een zienswijze indienen tegen de ontwerpbeslissing. Met de zienwijze kunt u laten weten wat u van het ontwerpprojectbesluit en vergunningen vindt. Het bevoegd gezag neemt deze zienswijzen in behandeling. Bij de beroepsprocedure kunt u binnen zes weken na publicatie van de definitieve beslissing in beroep gaan bij de Raad van State. Deze fase eindigt met het besluit in de projectprocedure en de vergunningprocedures.

3.5 Realisatie

Uiteindelijk willen we graag het project Heracless-Groen Staal uitvoeren. De realisatie zal starten met de voorbereidingen voor de bouw, zoals het bouwrijp maken. Als de vergunningen van kracht zijn, kan Tata Steel het project Heracless-Groen Staal ook daadwerkelijk gaan bouwen en in gebruik nemen. Dat start volgens planning in 2025waarbij voorbereidende bouwwerkzaamheden (zoals bouwrijp maken) starten voor 2025.

In de eerdere fasen heeft u ook mee kunnen denken over de realisatie (o.a. de bouw). De aandachtspunten die daarbij naar voren zijn gekomen heeft Tata Steel waar mogelijk meegenomen in het plan voor het projectbesluit, de vergunningaanvragen en de onderzoeken. Tijdens zowel de bouw (constructiefase), de fase waarin wordt overgeschakeld van bestaande installaties naar de nieuwe installaties (transitiefase) als de uiteindelijke situatie (de operationele fase) moet Tata Steel voldoen aan de vergunningen en de bijbehorende voorschriften. De Omgevingsdienst NZKG controleert hierop.

Het is de bedoeling dat deze fase voor 2030 is afgerond. Onderstaand zijn de participatiemogelijkheden in deze fase weergegeven en vervolgens nader uitgewerkt.

Realisatie 2025 en verder			
Periode	Stap	Participatiemogelijkheden	Loket
2025 en verder	Aanlegfase, realisatie van het project waaronder bouw	9. Bijeenkomsten	Tata Steel

Ad 9. Participatiebijeenkomsten
Na vergunningverlening en voorafgaand aan start van de bouwfase organiseert Tata Steel wederom een of meerdere bijeenkomsten. Die bijeenkomsten zijn gericht op de realisatie van het project. De bouw en transitie vragen immers om bijzondere aandacht als het om het betrekken van de omgeving gaat. Zo kunnen bepaalde (bouw)activiteiten en het omschakelen van installaties effect hebben op de omgeving. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het heien, bouwverkeer en uiteindelijk het stapsgewijs in gebruik nemen van de nieuwe installaties en het uit bedrijf nemen van de oude installaties.

U wordt tijdens de bijeenkomsten en via de gebruikelijke communicatiekanalen geïnformeerd over werkzaamheden, de plannen de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de afspraken en

verplichtingen voor de realisatie. Juist ook in deze fase kunt u gebruik maken van alle communicatiekanalen met Tata Steel om mee te denken over de bouwfase, bouwverkeer, bouwmethode en eventueel ander bouwoverlast.

U heeft de mogelijkheid om richting Tata Steel aan te geven als u hinder ervaart of als u vragen of suggesties heeft over de uitvoering van de werkzaamheden of bijvoorbeeld de planning. Tata Steel zal reageren op uw bijdrage en waar mogelijk daar ook rekening mee houden. Als u van mening bent dat Tata Steel zich tijdens de realisatie niet aan de vergunningen of de voorschriften houdt, dan heeft u de mogelijkheid om de Omgevingsdienst NZKG om controle of handhaving te vragen.

3.6 Evaluatie

Na afronding van het project gaan we het proces van participatie evalueren. Daarmee kunnen we leren van dit traject en toekomstige participatie verder verbeteren. De wijze waarop de evaluatie wordt uitgevoerd wordt nog in detail uitgewerkt.

4. Belanghebbenden en communicatie

We hebben in dit Participatieplan vaak gesproken over belanghebbenden. In onderstaande paragraaf is aangegeven op welke groepen de participatie zich richt. De tweede paragraaf bevat een overzicht van de communicatiekanalen zoals die door Tata Steel worden gebruikt. Deze communicatie is aanvullend op de bijeenkomsten zoals die in hoofdstuk 3 zijn genoemd.

4.1 Op wie is de participatie gericht

Het productieproces van Tata Steel krijgt veel aandacht vanuit de omgeving. Het is voor ons dan ook belangrijk om alle belanghebbenden bij het project en de procedures te betrekken. Onder belanghebbenden verstaan we in dit voorstel alle personen en partijen van wie de belangen beïnvloed kunnen worden door ons project Heracless-Groen Staal en personen en partijen die belangrijk zijn voor het kunnen realiseren van het project. Deze ruime omschrijving is overigens niet gebaseerd op de juridische definitie van de term belanghebbende.

Hieronder zijn de groepen weergegeven waarop we ons in de participatie richten en de wijze waarop we het contact voor ons zien.

Omwonenden
Het gaat hier om inwoners die dicht bij Tata Steel wonen of verblijven en vragen of zorgen kunnen hebben over het project. Wij denken dan vooral aan de inwoners van de IJmond. Ook de bewonersorganisaties waarin omwonenden zich hebben verenigd horen hierbij.

Voor de omwonenden en de organisaties waarin zij vertegenwoordigd zijn, zetten we al onze communicatie- en participatiekanalen in. Dat wil zeggen dat zij uitgenodigd worden voor participatiebijeenkomsten. Tata Steel blijft met de bewonersorganisaties Burentafels organiseren en gaat door met het informeren van de omwonenden en hen te betrekken via de website, nieuwsbrieven en regionale kranten. Daarnaast blijft iedereen welkom in het loket in Wijk aan Zee voor een gesprek, voor vragen en voor informatie. Elke vrijdag is er iemand uit het duurzaamheidsteam van Tata Steel aanwezig voor specifieke vragen en informatie over Heracless-Groen Staal.

Gemeenten
Hoewel de gemeenten Beverwijk, Velsen en Heemskerk geen bevoegd gezag zijn voor Heracless-Groen Staal, zijn ze als overheid die het dichtst bij de inwoners staat wel van groot belang. Ook zijn ze belanghebbenden in dit proces. Zowel de colleges als ook de gemeenteraden worden betrokken, onder meer via informatiebijeenkomsten. De provincie Noord-Holland betrekt de gemeenten, andere bevoegde gezagen en wettelijke adviseurs bij de procedures zoals die doorlopen worden voor het Projectbesluit en de vergunningen. Tata Steel heeft ook met regelmaat contact met de gemeenten. We vinden het belangrijk dat de gemeenten in de gelegenheid worden gesteld om de belanghebbenden en de inwoners te kunnen vertegenwoordigen.

Natuur- en milieuorganisaties
Dit zijn organisaties die zich inhoudelijk betrokken voelen bij de effecten van Tata Steel op de natuur en het milieu. Wij denken hierbij aan alle organisaties op lokaal, regionaal en landelijk niveau.

Zowel de provincie, de Omgevingsdienst NZKG als Tata Steel zijn al in contact met diverse Natuur- en Milieuorganisaties. Tata Steel zal hen ook in dit project informeren en betrekken. In de studies die

uitgevoerd worden voor de vergunningaanvragen en het MER, wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan milieu, natuur en andere belangrijke maatschappelijke waarden.

Bedrijven in de omgeving
We denken hier aan bedrijven die in de regio gevestigd zijn en bedrijven die werkzaamheden uitvoeren voor en met Tata Steel. Deze bedrijven en bedrijfsorganisaties in de omgeving nodigen we ook uit om mee te denken over onze toekomstplannen. Tata Steel heeft bedrijvendagen georganiseerd en hier komt een vervolg op. Verder hebben de bedrijven toegang tot alle communicatiekanalen zoals die worden ingezet voor dit project.

Onderwijs/wetenschap/kennisinstellingen
De Tata Steel Academy neemt deel aan allerlei projecten waaronder het partnerschap met Techport. Ook universiteiten en hogescholen, kennisinstellingen en organisaties die zich bezighouden met energietransitie en gezondheid horen hierbij. Zij zullen ook betrokken worden in het participatietraject via de communicatiekanalen en reguliere afspraken.

Medewerkers
Het project Heracless-Groen Staal en de bijbehorende procedures vragen onder meer veel inspanningen van de medewerkers bij Tata Steel. Dit kan effect hebben op de werkzaamheden en medewerkers kunnen ook worden aangesproken over het project. Om die reden ziet Tata Steel haar medewerkers en hun vertegenwoordigers ook als een doelgroep in de participatie. Via bijeen-komsten en interne communicatiekanalen worden de medewerkers en hun vertegenwoordigers geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld om mee te denken, vragen te stellen of opmerkingen te maken.

4.2 Communicatiekanalen Tata Steel

Tijdens alle fasen zet Tata Steel haar reguliere communicatiekanalen in om u te informeren en u de gelegenheid te geven om mee te denken. Op enkele reguliere bijeenkomsten, zoals de Open Vizier en de bedrijvendagen, wordt ook met belanghebbenden gesproken over onder andere de voortgang en uitwerking van het project. Alle stukken die door het bevoegd gezag in genoemde trajecten worden gepubliceerd, liggen ook ter inzage in het loket van Tata Steel in Wijk aan Zee.

De groepen belanghebbenden zijn divers, maar allemaal belangrijk voor het op een goede wijze kunnen uitvoeren van het project. Vanwege de diversiteit van de belanghebbenden kan het contact, de frequentie van afspraken en informatiestromen verschillen. Onderstaand is een overzicht van de communicatiekanalen opgenomen.

Soort communicatie	Communicatie kanaal	Toelichting
Website	www.tatasteel.nl/omgeving	
Digitale nieuwsbrief	RondomStaal	Aanmelden via de website www.tatasteel.nl/omgeving
Social Media	Twitter	Tata Steel in Nederland
Social Media	Facebook	Tata Steel in Nederland
Krant	Staal in de IJmond	Krant van Tata Steel verspreid in de IJmond (oplage 70.000)
Loket	Tata Steel in de Buurt	Zwaanstraat 20, Wijk aan Zee
Overleg	Burentafel	Overleg met vertegenwoordigers van dorps- en wijkraden in de IJmond
Overleg	Dorpsraad Wijk aan Zee	Overleg twee keer per jaar

Enquête	Bewonerspanel Wijk aan Zee	Maandelijkse enquête over de ervaren overlast

Figuur 7 Communicatiekanalen Tata Steel

4.3 Hoe kunt u in contact komen?

In dit Participatieplan zijn zowel de participatiemogelijkheden opgenomen die onderdeel zijn van de formele procedures, als ook de mogelijkheden om mee te denken in de voorbereidingen op zowel de aanvragen als besluitvorming. In de paragrafen 3.1 tot en met 3.5 staan de participatiemogelijkheden weergegeven, met daarbij de termijnen waarin u kunt meedenken.

Op de website van zowel de provincie Noord-Holland als de Omgevingsdienst NZKG kunt u informatie vinden over de procedures voor het project Heracless-Groen Staal. Als u wilt reageren naar het bevoegd gezag, dan kunt u dat doen door tijdens bijeenkomsten iemand van de provincie Noord-Holland of de Omgevingsdienst NZKG aan te spreken. Onderstaand staan zowel de webadressen als de mailadressen.

	provincie Noord-Holland	**Omgevingsdienst NZKG**
Informatie:	www.noord-holland.nl/groenstaal	https://www.odnzkg.nl/groenstaal
Reageren:	programma.tatasteel@noord-holland.nl	projectgroenstaalfase1@ODNZKG.nl

Het bevoegd gezag geeft in haar publicaties aan hoe u en waar u in de formele procedures (fase besluitvorming) kunt reageren.

U kunt op de aangegeven wijze ook meedenken met Tata Steel. Dat kunt u doen door tijdens de bijeenkomsten iemand van Tata Steel aan te spreken of te regeren via een van de communicatiekanalen van Tata Steel, zoals die zijn opgenomen in paragraaf 4.2. Zo kunt u bijvoorbeeld ook bij het Loket in Wijk aan Zee in gesprek en mondeling reageren. Het is ook mogelijk om een mailbericht te sturen.

	Tata Steel IJmuiden
Informatie:	https://omgeving.tatasteel.nl/duurzaamheid/participatie.html
Reageren:	omgevingsnieuws@tatasteeleurope.com

Bijlagen:

1. Stroomschema procedures en processtappen

Bijlage 1. Stroomschema procedures en processtappen

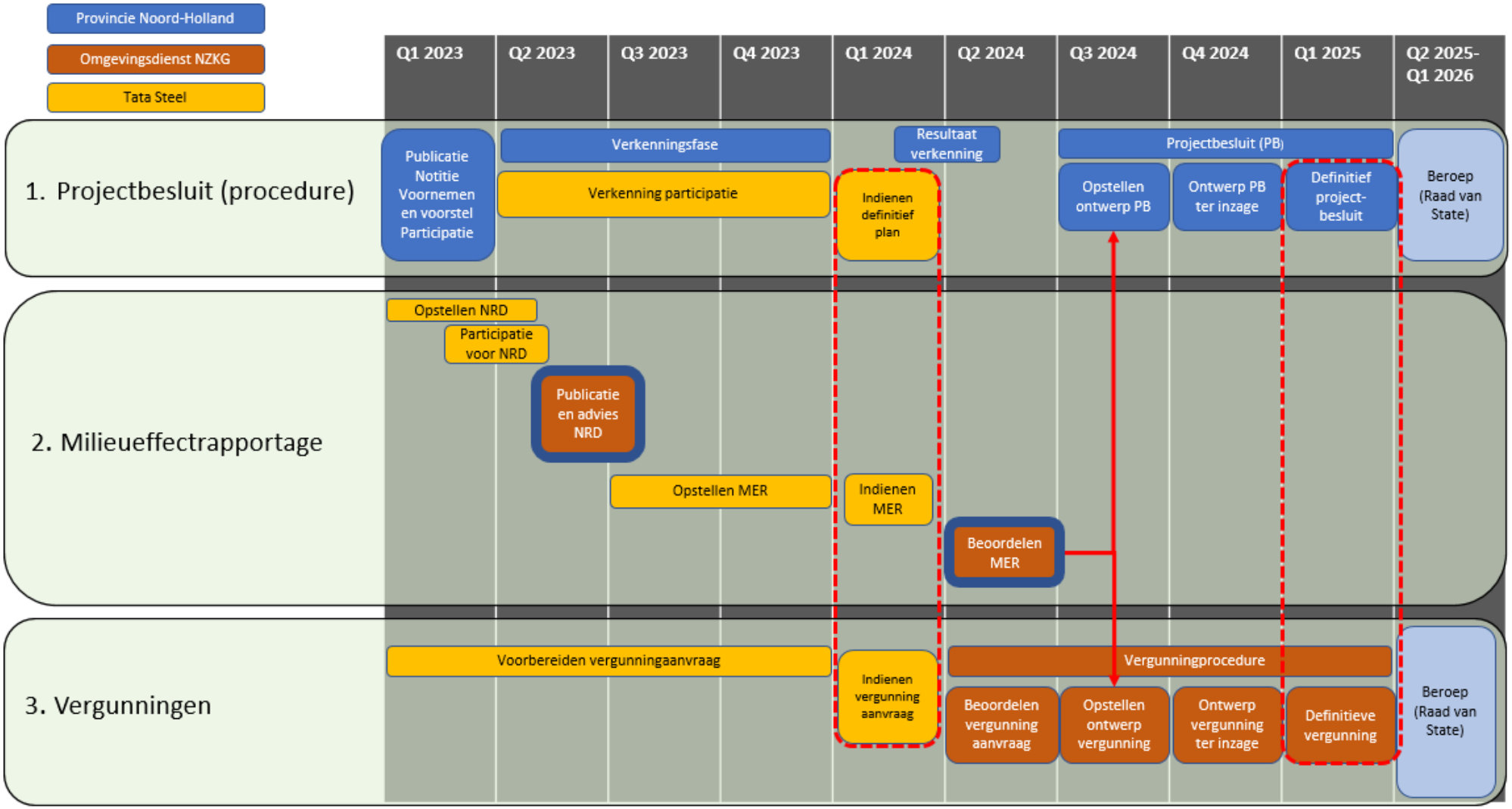

Werkwijze participatie projectbesluit Heracless-Groen Staal

Registratienummer: 1987567-1987586

Inleiding

Deze "Werkwijze participatie projectbesluit Heracless-Groen Staal" beschrijft hoe bij de participatie de rollen en taken zijn verdeeld tussen het **bevoegd gezag** (Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland) en de **initiatiefnemer** (Tata Steel).

Bij een projectbesluit waarbij zoals in het geval van het project Heracless-Groen Staal sprake is van een particuliere initiatiefnemer (Tata Steel) is onder de Omgevingswet de rolverdeling bij de participatie geen vast gegeven. De participatie kan dan een gezamenlijke actie zijn tussen het bevoegd gezag en de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag en de initiatiefnemer bepalen samen de rolverdeling, waarbij het bevoegd gezag uiteindelijk beslist.

Met dit document geeft het bevoegd gezag aan wat de rollen zijn van het bevoegd gezag en de initiatiefnemer bij de participatie. Daarnaast is opgenomen hoe het bevoegd gezag omgaat met verzoeken voor onafhankelijk advies bij een ingebrachte oplossing voor de opgave.

Samenhangende documenten start procedure projectbesluit Heracless-Groen Staal
Het voorliggend document is onderdeel van vier documenten die samen de start vormen van de procedure van het projectbesluit. De documenten dienen in samenhang met elkaar gelezen te worden. Dit betreft de volgende documenten:

1. *Kennisgeving Voornemen en Voorstel Participatie (KVVP)*
   In dit document wordt een korte kennisgeving gegeven over het voornemen Heracless-Groen Staal en over de participatie.
2. *Notitie Voornemen Heracless-Groen Staal*
   Deze notitie beschrijft wat het voornemen van het project Heracless-Groen Staal precies inhoudt, waarom het project belangrijk is en wat de benodigde procedures zijn.
3. *Participatieplan Heracless-Groen Staal*
   In het participatieplan staat hoe Tata Steel omgeving en belanghebbenden betrekt bij het project Heracless-Groen Staal en hoe, waar en wanneer u kunt participeren.
4. ***Werkwijze participatie projectbesluit Heracless-Groen Staal***
   In dit document staat in detail wat de rolverdeling is tussen de provincie Noord-Holland en Tata Steel bij de participatie en hoe de provincie Noord-Holland haar rol hierbij invult.

Rolverdeling

De rollen tussen het bevoegd gezag en de initiatiefnemer bij de participatie van dit projectbesluit zijn als volgt verdeeld.

Initiatiefnemer

<u>Verkenningsfase</u>[1]

- Organiseren participatiebijeenkomsten (in verschillende vormen), inclusief praktische organisatie, moderatie, voorzitterschap en verslaglegging;
- "Loketfunctie": Inbreng, vragen, opmerkingen etc. tijdens de verkenningsfase worden ingediend bij de initiatiefnemer;
- Inhoudelijk reageren op alle inbreng, vragen en opmerkingen. Dat wil zeggen wat er (niet) mee wordt gedaan en waarom;

[1] De verkenningsfase is onderdeel van de procedure voor het projectbesluit. In het "participatieplan Heracless-Groen Staal" loopt deze in de tijd gelijk op met de "inventarisatiefase" en de "uitwerkingsfase".

Besluitvormingsfase

- Op verzoek van het bevoegd gezag informatie aanleveren voor de beantwoording van zienswijzen op het ontwerp-projectbesluit (vergunningsfase).

Bevoegd gezag

Verkenningsfase

- Publiceren van de Kennisgeving voornemen en voorstel participatie projectbesluit Heracless-Groen Staal, de Notitie Voornemen Heracless-Groen Staal, het Participatieplan HeraCless-Groen Staal van Tata Steel en deze Werkwijze participatie projectbesluit Heracless-Groen Staal;
- Aanwezig zijn bij de participatiebijeenkomsten die Tata Steel organiseert tijdens de verkenningsfase. Bij deze bijeenkomsten wordt uitleg gegeven over de eigen rol en over hoe de procedure voor het projectbesluit er uit ziet;
- Informatie ophalen tijdens deze bijeenkomsten en kennis nemen van de reacties van Tata Steel op alle inbreng, vragen, opmerkingen etc. Deze informatie wordt gebruikt in een besluit over de resultaten van de verkenningsfase. Dit besluit is richtinggevend voor het projectbesluit zelf;
- Degene die een mogelijke oplossing als bedoeld in artikel 5.47, derde lid Ow, voordraagt kan het bevoegd gezag verzoeken daarover onafhankelijk advies in te winnen. Het bevoegd gezag neemt deze verzoeken in behandeling;
- Tijdens de verkenningsfase toetst het bevoegd gezag procesmatig of de initiatiefnemer volgens het participatieplan blijft werken;
- Nemen van een besluit over de resultaten van de verkenningsfase;
- Het bevoegd gezag ziet toe op de toegankelijkheid van alle benodigde informatie voor een goede participatie.

Besluitvormingsfase

- Opstellen ontwerp-projectbesluit;
- Ter inzage leggen van het ontwerp-projectbesluit en het reageren op zienswijzen die zijn ingediend op dit ontwerp;
- Opstellen en vaststellen definitief projectbesluit.

Werkwijze participatie gelijklopende procedures verkenning projectbesluit, m.e.r. en vergunningaanvraag

Hierboven staat beschreven welke rol de initiatienemer en het bevoegd gezag hebben bij de verkenningsfase van het projectbesluit. De participatie voor de verkenningsfase van het projectbesluit loopt in de tijd gelijk op met participatie voor de voorbereiding van de milieueffecten rapportageprocedure (m.e.r.) en van de vergunningaanvraag.

Het Milieu Effect Rapport (MER) wordt voorbereid door de initiatiefnemer, ook voor zover het MER nodig is voor het projectbesluit. Een goede participatie voor het opstellen van het MER is de rol en verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer. Wel betrekt het bevoegd gezag de uitkomsten van zienswijzen/participatie bij zijn advies over de reikwijdte en het detailniveau van het MER.

Een goede participatie bij het opstellen van de vergunningaanvraag is de rol en verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer.

Als het definitieve plan ten behoeve van het projectbesluit, het MER en de vergunningaanvraag door de initiatiefnemer zijn ingediend bij het bevoegd gezag start de formele besluitvormingsfase. In die fase is de enige participatie mogelijkheid het indienen van formele zienswijzen op het ontwerp-projectbesluit en op de ontwerp-vergunningen. Het is aan het bevoegd gezag om deze zienswijzen in ontvangst te nemen, hier op te reageren en vervolgens een definitief projectbesluit en definitieve vergunningen op te stellen.

Om de participatie voor eenieder overzichtelijk en niet onnodig complex te maken is in overleg tussen het bevoegd gezag en de initiatiefnemer besloten dat het Participatieplan HeraCless-Groen Staal zowel de participatiestappen voor de procedures voor het projectbesluit, de m.e.r. als de

vergunningaanvraag bevat. Het gehele participatieplan is daarom opgesteld in lijn met de "Uitgangspunten voor participatie" van de provincie Noord-Holland, voor alle onderdelen (projectbesluit, m.e.r. en vergunning).

Werkwijze procesmatige toets participatieplan

Het bevoegd gezag toetst tijdens de verkenningsfase procesmatig of de initiatiefnemer volgens het participatieplan blijft werken. Zowel voor de participatie onderdelen die betrekking hebben op het projectbesluit (verkenning), de m.e.r. procedure en de vergunningaanvraag. Het bevoegd gezag doet dit gedurende de verkenningsfase door (toetsingskader):

  - Na te gaan of alle volgens het participatieplan te organiseren participatiebijeenkomsten/momenten plaatsvinden. Dan wel dat hier gemotiveerd van wordt afgeweken;
  - Na te gaan of op alle inbreng, vragen, opmerkingen etc. door initiatiefnemer gemotiveerd wordt gereageerd;
  - Na te gaan of toezeggingen van de initiatiefnemer in reactie op de inbreng, vragen en opmerkingen door de initiatiefnemer gestand worden gedaan.

- Het bevoegd gezag stelt - aan de hand van bovengenoemde punten (toetsingskader) - met het besluit over de resultaten van de verkenningsfase vast of tijdens de verkenningsfase voldoende participatie heeft plaatsgevonden om de verkenningsfase af te kunnen ronden. Met het oog hierop bewaken het bevoegd gezag en initiatiefnemer tijdens de verkenningsfase gezamenlijk dat het participatieplan en de manier waarop dat wordt uitgevoerd leiden tot 'voldoende participatie'.
- Tijdens de verkenningsfase geeft het bevoegd gezag twee keer - aan de hand van bovengenoemde punten (toetsingskader) - in een openbare brief aan hoe de participatie verloopt.
- In het geval gedurende de verkenningsfase volgens het bevoegd gezag blijkt dat door de initiatiefnemer niet aan bovenstaande wordt voldaan spreekt het bevoegd gezag de initiatiefnemer daar ambtelijk en zo nodig bestuurlijk op aan.
- Als volgens het bevoegd gezag desondanks blijkt dat de initiatiefnemer onvoldoende invulling heeft gegeven aan een goede participatie, neemt het bevoegd gezag dit als overweging mee bij het (wel of niet) nemen van het (ontwerp) projectbesluit.
- Initiatiefnemer verstrekt aan het bevoegd gezag alle informatie die nodig is om bovenstaande werkzaamheden uit te kunnen voeren. Dit betreft minimaal een (schriftelijke weergave van) alle inbreng, vragen, opmerkingen etc. die tijdens de verkenningsfase is ingebracht in het kader van participatie en een schriftelijke weergave van de wijze waarop daar op is gereageerd.
- Alle inbreng, vragen, opmerkingen etc. en de reactie daarop worden door de initiatiefnemer tevens openbaar gemaakt.
- Initiatiefnemer verstrekt aan het bevoegd gezag alle informatie die nodig is om het besluit over de verkenningsfase te nemen en het (ontwerp)-projectbesluit op te stellen.
- Het bevoegd gezag neemt in zijn rol als bevoegd gezag deel aan de participatie op de manier die is beschreven in het "Participatieplan Heracless-Groen Staal".

Werkwijze aanvragen onafhankelijk advies oplossingen opgave Heracless-Groen Staal

De inhoudelijke behandeling van de participatie tijdens de verkenningsfase van het projectbesluit ligt bij Tata Steel. Zie verder het Participatieplan Heracless-Groen Staal van Tata Steel. Wel kan aan het begin van de verkenningsfase het bevoegd gezag worden verzocht om voor een oplossing van de opgave onafhankelijk advies in te winnen. Voor het beoordelen van deze verzoeken en voor het vervolg geven aan een eventueel advies hanteert het bevoegd gezag de volgende werkwijze.

Beoordelingskader verzoeken onafhankelijk advies

- De oplossing waarvoor een onafhankelijk advies wordt gevraagd moet betrekking hebben op de opgave en binnen de randvoorwaarden passen (zoals opgenomen in de Notitie Voornemen Heracless-Groen Staal).

- Er wordt geen onafhankelijk advies ingewonnen voor een oplossing als die oplossing reeds eerder onderwerp van onderzoek is of is geweest. Zo worden de gevolgen voor het milieu en de gezondheid van de door Tata Steel gekozen waterstofroute (Groen Staal) in opdracht van het ministerie van I&W reeds onafhankelijk onderzocht[2].
- Als een advies over de oplossing meegenomen kan worden in een ander (onderzoek)procedure heeft dit de voorkeur. Hierbij wordt in de eerste plaats gedacht aan de m.e.r. procedure die de initiatiefnemer moet doorlopen waarin verschillende varianten om de opgave uit te voeren worden vergeleken.
- Bij het beoordelen van de verzoeken om onafhankelijk advies betrekt de provincie Noord-Holland de initiatiefnemer (Tata Steel) voor advies en afstemming om te bepalen of de voorgestelde oplossing mee kan in de m.e.r. studie van de initiatiefnemer.
- Het bevoegd gezag geeft gemotiveerd aan waarom voor een voorgestelde oplossing wel of niet onafhankelijk advies wordt ingewonnen.

Vervolg op onafhankelijk advies

- De uitkomst van een onafhankelijk advies over een oplossing kent op hoofdlijnen 2 mogelijkheden:

    - De oplossing kan niet worden toegepast voor de opgave of;
    - De oplossing kan mogelijk (deels) wel worden toegepast.

- Een oplossing die mogelijk (deels) kan worden toegepast dient nog onderzocht te worden in de m.e.r. die de initiatiefnemer uitvoert. Dit is voorwaardelijk voor de verdere procedures van het projectbesluit en de vergunningverlening.
- Dit betekent dat het advies over de oplossing niet op alle aspecten uitputtend hoeft te zijn, dat kan verder in de m.e.r. Het onafhankelijke advies is primair gericht op de beoordeling of de betreffende oplossing (deels) in de m.e.r. meegenomen kan worden door de initiatiefnemer.
- Als dit het geval is wordt de oplossing (deels) opgenomen in het advies over de NRD dat het bevoegd gezag aan de initiatiefnemer geeft over de NRD.
- De initiatiefnemer is echter niet wettelijk verplicht om het advies over de NRD over te nemen.

Toelichting bij werkwijze onafhankelijk advies

Een belangrijk deel van het onderzoek naar het effect van Heracless-Groen Staal op de omgeving komt terug in het MER. En de meeste details over de invulling van het project Heracless-Groen Staal zullen worden vastgelegd in de voor Tata Steel benodigde vergunningaanvragen c.q. vergunningen. De ruimte voor participatie zit daarom vooral in de procedures van het MER en de vergunningen.

Een projectbesluit regelt waar voor het project Heracless-Groen Staal de omgevingsplannen worden aangepast. De ontwikkeling van Heracless-Groen Staal vindt plaats op het bedrijventerrein van Tata Steel waar in de huidige situatie al sprake is van een bestemmingsplan (straks omgevingsplan) voor bedrijvigheid met een hoge milieucategorie. Er zullen daarom naar verwachting beperkt aanpassingen van de omgevingsplannen nodig zijn voor Heracless-Groen Staal. De ruimte voor participatie in het spoor van het projectbesluit is daardoor beperkt. Dit maakt ook dat naar verwachting niet veel ingebrachte oplossingen in het kader van het projectbesluit in aanmerking komen voor een onafhankelijk advies.

[2] Zie het plan van aanpak "Naar een gezonde leefomgeving in de IJmond" van 1 december 2021 en de brief "Milieuproblematiek Tata Steel" van 16 januari 2023 van het ministerie van IenW.

TATA STEEL

TATA

Provincie Noord-Holland

Het College van Gedeputeerde Staten

Postbus 3007

2001 DA HAARLEM

Datum: 24 november 2022

Betreft: Verzoek toepassing provinciaal instrumentarium verduurzaming Tata Steel

Geacht college,

Inleiding

Tata Steel IJmuiden B.V. ('Tata Steel') heeft grote en uitdagende ambities op het gebied van verduurzaming, decarbonisatie en emissiereductie. Zij streeft naar een CO_2-neutraal staalbedrijf in 2045, met als belangrijke tussenstap richting 2030 – dus binnen ongeveer zeven jaar – de mogelijkheid tot CO_2-reductie van 35 tot 40%. Daarmee levert Tata Steel een hele belangrijke bijdrage aan het behalen van de provinciale klimaatdoelstellingen – die voor Tata Steel in een centrale rol voorzien – en van de landelijke doelstellingen die zijn neergelegd in het Klimaatakkoord.

Om in eerste instantie de (tussen)doelstelling van 2030 te kunnen behalen is het van cruciaal belang dat de verduurzamings-, decarbonisatie- en emissiereductie projecten van Tata Steel tijdig kunnen worden gerealiseerd, uiteraard onder de voorwaarde dat hiervoor een zorgvuldig proces wordt doorlopen. Eén van deze projecten betreft het versneld invoeren van de zogenoemde DRI[1]-technologie, waarbij uiteindelijk staal wordt geproduceerd op basis van waterstof.
Het eerder realiseren van de projecten leidt – naast CO2 reductie – eveneens tot het eerder realiseren van verdere emissiereducties en verbeteringen in de leefomgeving van Tata Steel. Hiermee nemen wij de zorgen die bestaan op het gebied van gezondheid in ogenschouw.

[1] DRI – Direct Reduced Iron (Plant)

strikt vertrouwelijk - bevat bedrijfs- en fabricagegegevens

Tata Steel Nederland
Wenckebachstraat 1• Velsen Noord • 1951 JZ
T: +31 (0) 251 496231 • hans.vandenberg@tatasteeleurope.com
Tata Steel Nederland Services B.V. • Postbus 10.000 • 1970 CA IJmuiden • K.v.K. nummer 34.094.299

De weg naar Groen Staal; toepassing DRI-technologie

Voor de toepassing van de DRI-technologie worden twee achter elkaar geschakelde installaties voorzien, de DRP en REF[2]. De DRP-REF route dient om de ruwijzerproductie door de hoogovens te vervangen. De introductie van de DRI-technologie vindt plaats via het H_2-era-C-less project (hierna: 'HeraCless'). Dit project maakt onderdeel uit van het omvangrijke verduurzamingsprogramma van Tata Steel IJmuiden.

Het introduceren van de DRI-technologie betekent dat het huidige proces van ijzerproductie met hoogovens, in combinatie met kooks- en gasfabrieken, stapsgewijs wordt uitgefaseerd. De nieuwe route vervangt zowel het reduceren van erts (straks in de DRP) als het smelten van gereduceerd erts (straks in de REF), wat nu beiden in de hoogovens plaatsvindt. Vanaf het moment dat de nieuwe installaties volledig in werking zijn, kunnen verschillende fabrieken op het terrein sluiten, waardoor de bijbehorende emissies eveneens worden gestaakt. De overstap op de DRP-REF technologie leidt aldus tot een substantiële reductie van CO_2 als klimaatmaatregel en tevens tot verdere reductie van overige emissies.

Verzoek toepassing projectprocedure Omgevingswet

Volgens de huidige planning worden de belangrijkste vergunningen ten behoeve van HeraCless in december van 2023 aangevraagd. Volgens de meest recente berichten zal de Omgevingswet op 1 juli 2023 in werking treden.[3] Dit betekent dat ervan moet worden uitgegaan dat de aanvragen onder de toepasselijkheid van de Omgevingswet zullen moeten worden beoordeeld.

De Wet ruimtelijke ordening zal komen te vervallen als gevolg van de inwerkingtreding van de Omgevingswet, terwijl de Omgevingswet zelf niet (meer) zal voorzien in de provinciale coördinatieregeling zoals we die nu kennen. Onder de Omgevingswet zal het instrumentarium bestaan uit de projectprocedure in combinatie met de (aangepast) algemene coördinatieregeling uit de Algemene wet bestuursrecht.

Met deze brief dient Tata Steel, vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Omgevingswet en zoals besproken in lopende overleggen, alvast een verzoek in tot het toepassen van de projectprocedure voor project HeraCless. Hoewel de Omgevingswet op dit moment nog niet in werking is getreden, is het voor de planning van Tata Steel van essentieel belang om nu al te vernemen of het bevoegd gezag hiertoe bereid is. De planning gaat ervan uit dat de voorbereidende stappen in de besluitvormingsprocedure (kennisgeving voornemen en voorstel participatie, 'KVVP') begin 2023 worden gezet.

---

[2] REF – Reducing Electric Furnace

[3] https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2021/05/27/nieuwe-datum-voor-zorgvuldige-start-omgevingswet-1-juli-2022.

Strikt vertrouwelijk - bevat bedrijfs- en fabricagegegevens

De naadloze planning en doelmatige en efficiënte vergunningverlening die door het toepassen van deze procedure kan worden bereikt is essentieel voor het tijdig behalen van de CO_2-reductie doelstellingen, van zowel Tata Steel als de overheid. Volgens de huidige planning en doorlooptijden in de voorbereidingsfase, vergunningprocedure en bouw/realisatiefase kan de 2030 doelstelling alleen worden behaald door toepassing van de projectprocedure en in een gecoördineerd en doelmatig vergunningenscenario. Dit betekent dat de procedure zal verlopen zoals bij grote energie- en infrastructuurprojecten welke worden voorbereid met de huidige rijks- en provinciale coördinatieregelingen.

Argumenten voor toepassing projectprocedure

Het projectbesluit is een (nieuw) instrument voor onder meer provincies voor het toestaan van vaak complexe projecten in de fysieke leefomgeving met een publiek belang. Met dit instrument wordt een slagvaardige procedure geboden voor projecten waarbij een overheidsorgaan een verantwoordelijkheid heeft, zoals infrastructuur en waterveiligheid, maar ook voor private initiatieven waarbij privaat initiatief en het bereiken van publieke doelen in de fysieke leefomgeving samen vallen.[4]

De argumenten om de projectprocedure voor project Heracless toe te passen, en aldus zoveel mogelijk te bewerkstelligen dat de daarmee te realiseren duurzaamheids- en emissiereductiedoelstellingen op zorgvuldige wijze tijdig wordt gehaald, zijn als volgt:

- Het project HeraCless beantwoordt zoals hiervoor al is toegelicht aan de vraag om de bedrijfsvoering van Tata Steel (verder) te verduurzamen, onder meer door de reductie van diverse bij de productie van staal vrijkomende emissies (zoals CO_2). Dit is een gemeente c.q. regio-overstijgend – en dus provinciaal – belang, waarvoor de projectprocedure kan worden toegepast. Tata Steel merkt in dit verband voor de goede orde op dat een projectbesluit ook door het provinciale bevoegde gezag kan worden ingezet voor de behartiging van door het Rijk behartigde belangen (o.a. CO_2-reductie) die door de provincie als provinciaal belang zijn aangemerkt.[5] Dit overigens nog daargelaten dat met het project Heracless evident ook zelfstandige provinciale belangen worden gediend (onder andere door een verdere afname van emissies).

- Het gemeente c.q. regio-overstijgend belang komt voorts tot uiting in ingreep die moet worden gedaan op het gebied van ruimtelijke ordening. Op een aantal ruimtelijke ordenings-aspecten moet worden afgeweken van het bestemmingsplan (straks: omgevingsplannen) van de gemeenten Velsen, Beverwijk en Heemskerk, waartoe gedeputeerde staten een afwijking van het omgevingsplan faciliteren door middel van het nemen van een projectbesluit.

[4] Kamerstukken TK 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 175.
[5] Zie: Kamerstukken TK 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 103, 213 en 510/511.

strikt vertrouwelijk - bevat bedrijfs- en fabricagegegevens

- Voor complexe projecten, zoals project HeraCless, is een vroegtijdige participatie van publiek en belanghebbenden, leidend tot een gedragen besluitvorming en gecoördineerde uitvoering, van groot belang. De projectprocedure bevat een aantal waarborgen waardoor bij het realiseren van projecten met een publiek belang, aan de hand van een zorgvuldige procedure van initiatief tot concrete besluitvorming wordt gekomen.[6] Het provinciaal belang is om in één projectprocedure alle belanghebbenden zorgvuldig te informeren en vanuit het participatieplan ook gezamenlijk informatiebijeenkomsten te organiseren.

- In het belang van alle betrokken partijen (provincie, omwonenden en eventuele andere belangstellenden/belanghebbenden en Tata Steel) is het nodig dat de besluitvorming voor HeraCless zoveel mogelijk plaatsvindt bij één (overheids)loket en onderwerp is van één procedure. Door dit gecoördineerde proces krijgen de betrokken partijen te maken met een samenhangende besluitvormingsprocedure. Dit voorkomt dat sprake is van uiteenlopende tijdslijnen en verschillende rechtsbeschermingsprocedures en -instanties, hetgeen zorgvuldigheid en transparantie bevordert. Voor project HeraCless is voortdurende integrale afstemming en beoordeling nodig vanwege het zeer innovatieve technische karakter van het project. Zou de projectprocedure niet worden toegepast dan bestaat een reëel afstemmingsrisico dat tot vertraging van de onherroepelijke besluitvorming kan leiden, en daarmee het behalen van de verduurzamings-, emissiereductie- en klimaatdoelstellingen in gevaar kan brengen.

- Voorts is relevant, dat het verzoek om de projectprocedure toe te passen, goed aansluit bij de Statenbrief 'Tata Steel en route richting groen staal' van 30 maart 2022, waarin het belang van het volgen van één gecombineerde procedure wordt onderstreept en waarin tevens het belang van een snellere procedure wordt onderkend, omdat bij beroep de zaak direct voorgelegd wordt aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (in plaats van eerst aan de rechtbank). Hoewel in de Statenbrief primair aandacht wordt geschonken aan het huidige wettelijke instrumentarium (Wet ruimtelijke ordening), wordt hierin ook gewag gemaakt van het projectbesluit (Omgevingswet), dat hiervoor in de plaats komt.

- De opgave van het project HeraCless past binnen de Omgevingsvisie NH2050 van de provincie Noord-Holland. In deze visie is de ambitie vastgelegd om in 2050 een klimaat neutrale en volledig circulaire provincie te zijn. Dit in lijn met de nationale doelstelling op dit gebied. Deze ambitie is gekoppeld aan de doelstelling van het Klimaatakkoord om te komen tot 49% CO_2 -reductie in 2030. Het project HeraCless levert een bijdrage aan het terugdringen van CO_2. De reductie van CO_2 zal in de toekomst nog verder toenemen door de inzet van groene waterstof bij het productieproces van staal. De groene staal route van Tata Steel gaat uit van het toepassen van waterstof bij de productie van staal en het reduceren van de CO_2-uitstoot van Tata Steel.

---

[6] Kamerstukken TK 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 176.

strikt vertrouwelijk - bevat bedrijfs- en fabricagegegevens

- Op 15 juli 2022 heeft Minister Adriaansens van Economisch Zaken en Klimaat de Kamer schriftelijk geïnformeerd over de herziene Expression of Principles die de provincie Noord-Holland, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat met Tata Steel Nederland overeen zijn gekomen. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de provincie Noord-Holland zijn nauw betrokken geweest bij de gesprekken over vernieuwing van de Expression of Principles. In de overeengekomen Expression of Principles spreekt Tata Steel de ambitie uit om een CO_2-reductie te bewerkstelligen tot 5 Mton in 2030 en te onderzoeken of deze ambitie verder aangescherpt kan worden. Dit is een ambitieuze stap, die verder gaat dan het proportionele deel van de uitstoot van Tata Steel onder de in het coalitieakkoord aangescherpte CO_2-heffing. Hiermee levert Tata Steel een belangrijke bijdrage aan de realisatie van de klimaatambities uit het coalitieakkoord, ondanks dat realisatie van die ambitie met behulp van de DRI route een veel grotere inspanning vergt. Daarnaast is overeengekomen dat - na de beoogde vervanging van een eerste hoogoven voor 2030 - Tata Steel zal onderzoeken of haalbaar is zo snel mogelijk na 2030 een tweede hoogoven te vervangen door een DRI installatie. Tenslotte heeft het bedrijf de ambitie voor carbon neutrality versneld van 2050, zoals in de eerste Expression of Principles stond, naar 2045 in de herziene versie.

  De reductie van CO_2 en verdere reductie van overige emissies heeft de Provincie in de omgevingsvisie genoemd als belangrijke ambities voor realisering van een duurzame en CO2 neutrale toekomst in de IJmond. Het plan van Tata Steel draagt bij deze ambitie en past daarmee in het streven van de Provincie naar een gezondere en veiligere leefomgeving in de IJmond.

Gelet op het bovenstaande concluderen wij dat met project Heracless sprake is van een project ter verwezenlijking van een onderdeel van het provinciaal ruimtelijk beleid.

Projectbesluit en coördinatie

Zoals hiervoor aangegeven, is een gecoördineerde voorbereiding van besluiten van belang voor een transparant, samenhangend en snel proces. Met het oog daarop verzoeken wij u voor het project HeraCless een projectbesluit voor te bereiden en dit gecoördineerd in procedure te brengen samen met de belangrijkste voor het project benodigde vergunningen (zie bijlage 1 voor een voorlopig overzicht van deze vergunningen - naar de huidige stand van zaken). Over nadere eventueel benodigde toestemmingen en de eventuele samenhang met het projectbesluit zullen we graag nader afstemmen naarmate het project vordert.

De procedure zoals door Tata Steel voorzien, bestaat uit een aantal stappen zoals geformuleerd in de Omgevingswet. Deze zijn deels optioneel. Aan uw College wordt gevraagd de voor dit project passende procedurele stappen te formuleren, in samenspraak met Tata Steel. De stappen die Tata Steel hierin voorstaat zijn vervat in de planning die als bijlage 2 wordt aangehecht. In dit traject wordt recht gedaan aan de vereisten van robuustheid van aanvragen en bijbehorende (milieu-)onderzoeken, snelheid en de mogelijkheden tot inspraak door belanghebbenden.

Strikt vertrouwelijk - bevat bedrijfs- en fabricagegegevens

Fallback-scenario: provinciale coördinatieregeling

Hoewel alles er op gericht lijkt om de Omgevingswet per 1 juli 2023 in werking te laten treden, is het voor Tata Steel in ieder geval op dit moment niet goed te overzien of dit daadwerkelijk zal gebeuren. Op dit moment kan niet worden uitgesloten dat de invoering van de Omgevingswet zoveel vertraging oploopt dat de projectplanning van project HeraCless niet meer gehaald kan worden, uitgaande van toepassing van de projectprocedure. Zonder inwerkingtreding van de Omgevingswet is er immers geen wettelijke grondslag voor het nemen van formele besluiten op grond van die wet.

Voor het geval die situatie zich voordoet, verzoekt Tata Steel u zekerheidshalve nu reeds om toepassing te geven aan de provinciale coördinatieregeling ten behoeve van project HeraCless. Het is voor Tata Steel namelijk van essentieel belang om nu al duidelijkheid te verkrijgen omtrent de vraag of het bevoegd gezag zo nodig bereid is om de provinciale coördinatieregeling voor dit project toe te passen. Concreet verzoekt Tata Steel uw college daarom (nu reeds) om te bevestigen dat het alles in het werk zal stellen om het college van Provinciale Staten te zijner tijd te verzoeken en positief te adviseren omtrent het toepassen van de provinciale coördinatieregeling, voor het geval de Omgevingswet niet uiterlijk op 1 juli 2023 in werking zal zijn getreden. Voor de argumenten om de provinciale coördinatieregeling (ook) in dit geval toe te passen, verwijzen wij u graag naar het voorgaande, waarbij wij benadrukken dat in voornoemde Statenbrief van 30 maart 2022 ook uitdrukkelijk aandacht wordt geschonken aan de PCR.

Tot slot

Wij vertrouwen er graag op dat wij u hiermee voldoende hebben geïnformeerd en inzichtelijk hebben kunnen maken welke grote belangen er zijn om op HeraCless de projectprocedure dan wel de provinciale coördinatieregeling toe te passen. Met het oog op onze planning vernemen wij graag wij of uw college bereid is om ten behoeve van Heracless (i) de projectprocedure toe te passen dan wel, bij verder uitstel of zelfs afstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet, (ii) en aan Provinciale Staten voor te stellen om de provinciale coördinatieregeling toe te passen en hieromtrent positief te adviseren.

Indien u naar aanleiding hiervan vragen hebt of een nadere toelichting wenst dan vernemen wij dat graag en zijn wij uiteraard beschikbaar om u daarin te voorzien.

Met vriendelijke groet,

Hans van den Berg
Chairman of the Board Tata Steel Nederland

Jeroen Klumper
Director Sustainable Transition

Bijlage(n)

1. Overzicht van vergunningen naar de huidige stand van zaken
2. Planning

Strikt vertrouwelijk - bevat bedrijfs- en fabricagegegevens

Voorlopig overzicht van de belangrijkste vergunningen (terminologie Omgevingswet) – Tata Steel IJmuiden
<u>Bijlage 1</u> - behorende bij brief verzoek om projectbesluit d.d. 24 november 2022

Vergunning	Bevoegd gezag[1]
1. Projectbesluit	GS van Noord-Holland
2. Omgevingsvergunning bouwactiviteit	GS van Noord-Holland
3. Omgevingsvergunning milieubelastende activiteit	GS van Noord-Holland
4. Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit	GS van Noord-Holland
5. Omgevingsvergunning wateractiviteit (directe lozingen)	Minister van I&W (Rijkswaterstaat)
6. Omgevingsvergunning wateractiviteit (inname)	Minister van I&W (Rijkswaterstaat)
7. Omgevingsvergunning wateractiviteit (bouwen op/naast waterkeringen)	Waterschap of RWS afhankelijk van wie waterbeheerder is

[1] Bevoegd gezag onder de Omgevingswet; voor de vergunningen is dit identiek aan het bevoegd gezag voor de vergelijkbare vergunning onder huidig regime. Als het projectbesluit toch een inpassingsplan wordt, is het bevoegd gezag daarvoor PS.

Sensitivity: general

Hoofdlijnen planning procedures project HeraCless - Tata Steel IJmuiden
Bijlage 2 - behorende bij brief verzoek om projectbesluit d.d. 24 november 2022

Versie 20221124

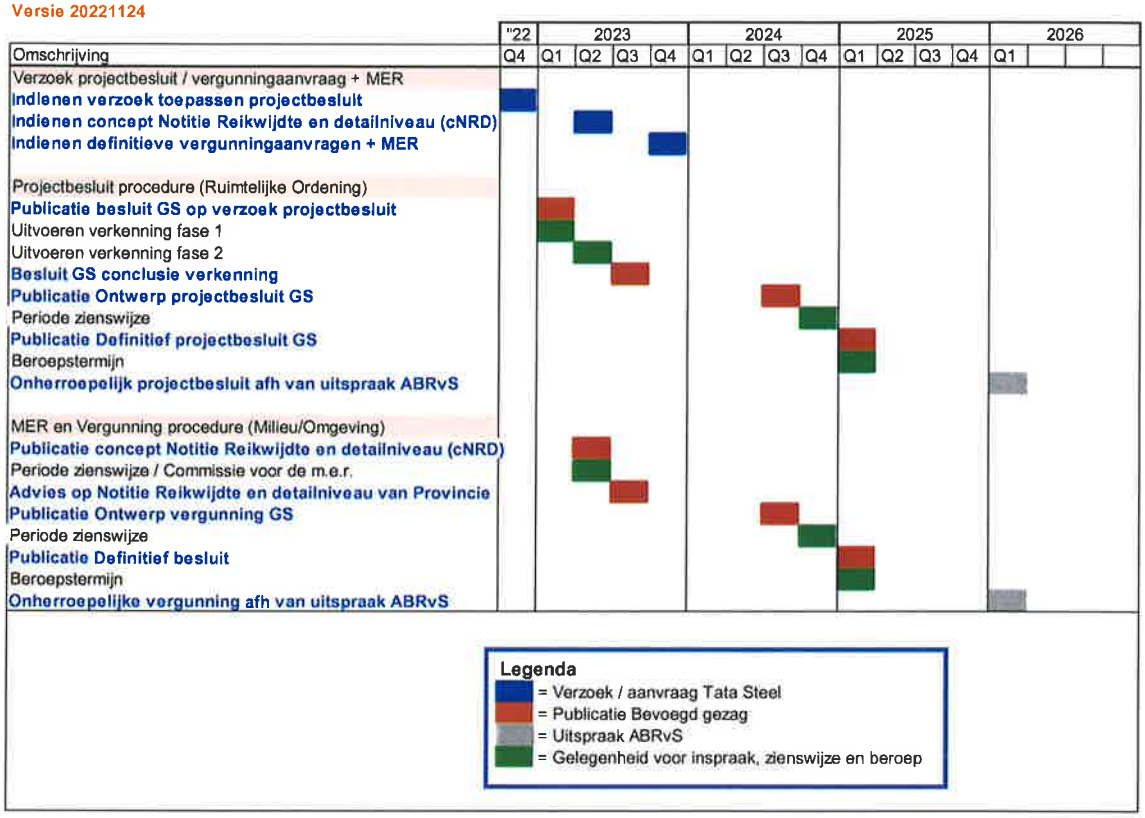

Provincie Noord-Holland

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 21 maart 2023

Onderwerp: Toepassen Provinciale coördinatieregeling bij project Heracless-Groen Staal

Kenmerk: 1987567-1987589

Bijlagen:

- **Brief van 24 november 2022 van Tata Steel "Verzoek toepassing provinciaal instrumentarium verduurzaming"**
- **Notitie Voornemen projectbesluit Heracless-Groen Staal**
- **Participatieplan Heracless-Groen Staal**

1. Inleiding

Met deze voordracht stellen wij uw Staten voor om de provinciale coördinatieregeling (hierna PCR) toe te passen voor een gecoördineerde vergunningenprocedure voor het project Heracless-Groen Staal bij Tata Steel. Tata Steel heeft hier per brief van 24 november 2022 (onderwerp: "Verzoek toepassen provinciaal instrumentarium verduurzaming", bijgevoegd) om verzocht. Een beschrijving van het project Heracless-Groen Staal is te vinden in de "Notitie Voornemen Heracless-Groen Staal" (kenmerk 1987567-1987584, zie bijlage).

Volgens de huidige planning verwacht Tata Steel de belangrijkste vergunningen begin 2024 aan te vragen. De Omgevingswet zal op 1 januari 2024 in werking treden, de Eerste Kamer heeft dit op 14 maart jl. besloten. Heracless-Groen Staal zal onder de Omgevingswet in procedure worden gebracht waarbij gebruik wordt gemaakt van het instrument projectbesluit.

Met de Omgevingswet vervalt het instrument PCR. Voor alle zekerheid stellen wij Uw Staten voor in te stemmen met deze Statenvoordracht voor het geval er toch nog (enige) vertraging ontstaat bij de invoering van de Omgevingswet. Als Tata Steel de vergunningen voor Heracless-Groen Staal aanvraagt vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet zou in die situatie de vergunningverlening moeten starten onder de huidige wetgeving. Zonder PCR start de vergunningverlening dan zonder coördinatie. Dit leidt waarschijnlijk tot forse vertraging, realisatie van Heracless-Groen Staal voor 2030 wordt dan zeer waarschijnlijk onhaalbaar. De optie om bij verder uitstel van de Omgevingswet te wachten met de vergunningaanvraag tot de Omgevingswet wel is ingevoerd (zodat het projectbesluit toegepast kan worden) is ook onwenselijk. Dat leidt tot vertraging, namelijk tot de nieuwe invoeringsdatum.

De kans dat deze situatie zich voordoet is door het besluit van de Eerste Kamer klein. Maar als deze situatie zich voordoet kan de invloed op de planning wel groot zijn. Om dit risico uit te sluiten worden uw Staten gevraagd in te stemmen met het van toepassing verklaren van de provinciale coördinatieregeling (PCR), als bedoeld in afdeling 3.6 van de Wet ruimtelijke ordening, bij de voor Heracless-Groen Staal benodigde vergunningen. De PCR voor Heracless-Groen Staal is dus bedoeld als "terugval optie" voor de situatie waarin de invoering van de Omgevingswet onverhoopt vertraging oploopt.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

Vergunning en vergunningenprocedure voor Heracless-Groen Staal
Voor de bouw van Heracless-Groen Staal zijn verschillende vergunningen van de provincie Noord-Holland nodig. Het besluit tot toepassen van de PCR die aan uw Staten wordt voorgelegd heeft enkel invloed op de *procedure* van de vergunningverlening, vanaf het moment waarop de vergunning wordt aangevraagd. Een besluit tot toepassen van de PCR gaat niet over de inhoud van de vergunning of over de inhoudelijke toetsing aan toepasselijke milieu- of natuurwetgeving. De Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) en de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN, voor het onderdeel natuur) voeren deze inhoudelijke taken van de vergunning namens de provincie in mandaat uit op dezelfde manier als zonder een PCR. Het besluit tot toepassen van de PCR zegt dus nog niets over de daadwerkelijke vergunning van het project Heracless-Groen Staal. Toepassen van de PCR laat ook onverlet dat Tata Steel zelf in eerste instantie verantwoordelijk is voor een kwalitatief goede en complete vergunningaanvraag.

De vergunningenprocedure voor Heracless-Groen Staal is een uitgebreid traject waarvan in de voorbereiding o.a. een Milieu Effect Rapportage (MER) deel uitmaakt. Daar wordt momenteel aan gewerkt, dit wordt gedaan door Tata Steel. Waar nodig in afstemming met de OD NZKG en/of andere betrokken overheden. De voorbereiding voor de aanvraag van de vergunning is gestart. Dit deel van de procedure tot de vergunningaanvraag (inclusief MER) loopt, de PCR heeft daar geen invloed op.

De provinciale coördinatieregeling (PCR): Juridisch kader en gevolgen
Op grond van artikel 3.33, lid 1, onder a van de Wet Ruimtelijke Ordening (Wro) kunnen door Provinciale Staten gevallen of categorieën van gevallen worden aangewezen waarin:

"De verwezenlijking van een onderdeel van het provinciaal ruimtelijk beleid het wenselijk maakt dat De voorbereiding en bekendmaking van nader aan te duiden, op aanvraag of ambtshalve te nemen besluiten worden gecoördineerd."

Voor het project Heracless-Groen Staal betreffen dit de volgende besluiten:
1. Omgevingsvergunning planologisch strijdig gebruik
2. Omgevingsvergunning bouw
3. Omgevingsvergunning milieubelastende activiteit
4. Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit / ontheffing Wet natuurbescherming
5. Omgevingsvergunning wateractiviteit (directe lozingen)
6. Omgevingsvergunning wateractiviteit (inname)
7. Omgevingsvergunning wateractiviteit (bouwen op / naast waterkeringen)

Besluiten onder 1-4 vallen onder het bevoegd gezag van de provincie Noord-Holland (1-3 zijn gemandateerd aan de OD NZKG, 4 aan de OD NHN). Voor het besluit onder 5-7 is Rijkswaterstaat het bevoegd gezag. Het verlenen van vergunningen en ontheffingen blijft de verantwoordelijkheid van de overheden die bevoegd gezag zijn. In dit geval nog steeds de provincie Noord-Holland en voor de Waterwet Rijkswaterstaat. De (ontwerp)besluiten worden gezamenlijk voorbereid en tegelijk ter inzage gelegd. Iedereen mag een zienswijze indienen op de ontwerpbesluiten, dit kan in één keer op alle gecoördineerde besluiten. Na de inspraakprocedure worden de definitieve besluiten tegelijk vastgesteld. Het voeren van de coördinatie zal worden uitgevoerd door de OD NZKG. De OD NZKG stemt waar nodig af met de OD NHN en met Rijkswaterstaat.

Ten aanzien van de omgevingsvergunning planologisch strijdig gebruik (met het bestemmingsplan) is met toepassing van de PCR een Verklaring van geen bedenkingen (VVGB) van PS vereist, deze wordt separaat aan uw Staten voorgelegd. Dit is onderdeel van de processtap "Opstellen en afgeven

van de vergunningen". De gemeente Velsen, Beverwijk (en optioneel gemeente Heemskerk) hebben een adviesrol en hoeft met toepassen van de PCR niet meer zelf het bestemmingsplan te wijzigen (c.q. een afwijkingsbesluit te nemen).

Beroepsmogelijkheden bij toepassing PCR
Tegen alle besluiten die zijn voorbereid met de PCR staat beroep open voor belanghebbenden in één instantie bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De tussenstap van de Rechtbank is met de PCR niet van toepassing. Voor de mogelijkheid van beroep worden alle besluiten als één besluit aangemerkt. De Afdeling beslist binnen zes maanden na ontvangst van het verweerschrift. Dit zorgt voor een aanzienlijk snellere procedure in het geval van beroep, naar verwachting scheelt dit anderhalf jaar.

Mandatering aan Gedeputeerde Staten
Voorgesteld wordt om Gedeputeerde Staten te mandateren om namens Provinciale Staten bovengenoemde lijst met besluiten te wijzigen. Dit voor het geval er tijdens het voorbereiden van bovengenoemde aanvragen door Tata Steel een andere toestemming nodig blijkt te zijn voor Heracless-Groen Staal die op dit moment nog niet in beeld is. Zonder dit mandaat is anders opnieuw besluitvorming via Provinciale Staten nodig, enkel om deze lijst aan te vullen.

De PCR wordt alleen toegepast op bovengenoemde besluiten, eventueel via het mandaat door GS aan te vullen. Dit zijn de besluiten die nodig zijn om te kunnen starten met de realisatie van Heracless-Groen Staal. Tijdens die realisatie – dus feitelijk tijdens de bouw – kunnen nog andere vergunningen en ontheffingen nodig zijn. Dit gaat dan bijvoorbeeld om een tijdelijke geluidsontheffing tijdens de bouw omdat het technisch noodzakelijk is in korte tijd een betonnen fundering te storten. Besluiten over dergelijke vergunningen en ontheffingen volgen tijdens de uitvoering de daarvoor geldende procedures. Deze besluiten tijdens de uitvoering vallen niet onder de provinciale coördinatieregeling.

Toepassen van de PCR bij Heracless-Groen Staal
Voor toepassing van de PCR is van belang dat sprake is van een "project ter verwezenlijking van een onderdeel van het provinciaal ruimtelijk beleid". De provincie Noord-Holland wil, zoals beschreven in de Omgevingsvisie NH2050, in 2050 een klimaat neutrale en volledig circulaire provincie zijn. Dit in lijn met de nationale doelstelling op dit gebied. Deze ambitie is gekoppeld aan de doelstelling van het Klimaatakkoord om te komen tot 55% CO_2 -reductie in 2030.

Het project Heracless-Groen Staal levert een grote bijdrage aan het terugdringen van CO_2. Met het project Heracless-Groen Staal wordt een CO_2-emissie-reductie tot circa 5 megaton per jaar gerealiseerd ten opzichte van de huidige situatie. In de Omgevingsvisie NH2050 is voor het Noordzeekanaalgebied opgenomen dat de energietransitie, waar Heracless-Groen Staal een onderdeel van is, een leidend ruimtelijk principe is. De CO_2-emissie-reductie worden expliciet genoemd in het Regioplan Noordzeekanaalgebied van juni 2020 en in het Actieprogramma Klimaat 2020-2023 van de provincie Noord-Holland.

Met Heracless-Groen Staal (en de algehele transitie naar groen staal) wordt een volgende stap (na de Roadmap+) gezet in een traject dat bijdraagt aan de reductie van emissies naar de omgeving van Tata Steel. Daarmee past dit project bij de ambitie voor een gezondere leefomgeving in de IJmond, zoals onder meer neergelegd in het Programma Tata Steel 2020-2050: *samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond* en in het Programma Gezonde Leefomgeving.

Gelet op het bovenstaande concluderen wij dat met Heracless-Groen Staal sprake is van een project ter verwezenlijking van een onderdeel van het provinciaal ruimtelijk beleid. Vervolgens is het de

vraag of toepassing van de PCR in het concrete geval van Heracless-Groen Staal ook wenselijk is. Provinciale Staten kunnen in dat geval besluiten tot toepassing van de PCR.

Door toepassing van de PCR zijn de procedures voor omwonenden en andere belanghebbenden overzichtelijk omdat alle vergunning worden gecoördineerd door de provincie Noord-Holland (uitgevoerd door de OD NZKG). Op deze manier is de inhoudelijke samenhang en afstemming tussen de verschillende besluiten goed zichtbaar en kan in één keer een zienswijze worden ingediend. De PCR zorgt daarnaast voor een aanzienlijk snellere procedure in het geval van beroep, naar verwachting scheelt dit anderhalf jaar. Doelen voor de reductie van CO2 en van andere emissies kunnen daardoor met de PCR sneller worden gerealiseerd.

Conclusie
Het is aan Provinciale Staten om in een concreet geval te besluiten de PCR toe te passen. Vanwege het belang van Heracless-Groen Staal voor de nationale CO_2 doelstelling en voor een gezondere leefomgeving in de IJmond stellen wij u voor de PCR op de vergunningenprocedure van Heracless-Groen Staal van toepassing te verklaren.

3. Financiering, communicatie en (burger)participatie

Financiering
De daadwerkelijke uitvoering van de coördinatie wordt verzorgd door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG). De PCR wijzigt enkel de manier waarop de vergunningenprocedure verloopt, de bevoegdheid om te besluiten op de vergunningaanvraag is reeds onderdeel van het takenpakket van de OD NZKG. Wel moet het mandaat van de OD NZKG worden aangevuld om de PCR voor Heracless-Groen Staal uit te voeren. Deze mandaatwijziging wordt tijdig meegenomen in een ronde met andere benodigde aanpassingen aan het mandaat.

Communicatie
Met het GS besluit van 21 maart 2023 wordt een persbericht verstuurd. Verdere communicatie voor het voorliggende PCR besluit is niet aan de orde.

(Burger)participatie
(Burger)participatie is niet aan de orde bij het voorliggende besluit tot toepassing van de PCR bij Heracless-Groen Staal, dit besluit gaat enkel over de procedure van vergunningverlening en eventueel beroep. Rond het projectbesluit, het MER en de vergunning voor Heracless-Groen Staal zijn wel mogelijkheden tot zienswijzen en inspraak voor burgers. Zie hiervoor verder het Participatieplan Heracless-Groen Staal van Tata Steel in de bijlage.

4. Proces en procedure

Als tot toepassing van de PCR wordt besloten is de verdere procedure vanaf de vergunningaanvraag voor Heracless-Groen Staal zoals beschreven op bladzijde 2 en 3 van deze statenvoordracht.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.T.H. van Dijk, voorzitter

H.J. Schartman, plaatsvervangend provinciesecretaris

Ontwerpbesluit Coördinatie besluitvorming Heracless-Groen Staal

Nr. 20-2023

Provinciale Staten van Noord-Holland;

Gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 21 maart 2023

gelet op, artikel 3.33, eerste lid, onder a, van de Wet ruimtelijke ordening (Wro);

Overwegende,

- Dat artikel 3.33, eerste lid, onder a, van de Wro aan provinciale staten de bevoegdheid toekent om gevallen of categorieën van gevallen aan te wijzen waarin de verwezenlijking van een onderdeel van het provinciaal ruimtelijk beleid het wenselijk maakt dat de voorbereiding en bekendmaking van nader aan te duiden besluiten worden gecoördineerd.

- Dat Tata Steel IJmuiden B.V. voornemens is om in te zetten op groen staalproductie door realisatie van twee “Direct Reduced Iron Plants (DRP’s)” en drie Reducing Electrical Furnaces (REF’s) (installaties voor productie van ruwijzer), genaamd “Heracless-Groen Staal”. Na realisatie van deze installaties zal Tata Steel IJmuiden B.V. kooks- en gasfabriek 2 en hoogoven 7 uit bedrijf nemen.

- Dat de Provincie Noord-Holland, zoals beschreven de Omgevingsvisie NH2050, in 2050 een klimaat neutrale en volledig circulaire provincie wil zijn, in lijn met de nationale doelstelling op dit gebied. Deze ambitie is gekoppeld aan de doelstelling van het Klimaatakkoord om te komen tot 55% CO_2 -reductie in 2030.

- Dat met het Heracless-Groen Staal de uitstoot van CO_2 met circa 5 Mton per jaar wordt verminderd. Heracless-Groen Staal levert daarmee een grote bijdrage aan het terugdringen van CO_2.

- Dat met het project Heracless-Groen Staal een volgende stap (na de Roadmap+) wordt gezet in een traject dat bijdraagt aan de reductie van emissies naar de omgeving van Tata Steel. Daarmee past dit project bij de provinciale ambitie voor een gezondere leefomgeving in de IJmond, zoals onder meer neergelegd in het Programma Tata Steel 2020-2050: *Samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond.*

- Dat sprake is van is van een project ter verwezenlijking van een onderdeel van het provinciaal ruimtelijk beleid.

Besluiten:

1. De coördinatieregeling op grond van 3.33, eerste lid, onder a, van de Wro toe te passen op de volgende vergunningen die nodig zijn ter realisatie van Heracless-Groen Staal:
   a. Omgevingsvergunning(en) op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht voor de volgende activiteiten:
      i. het bouwen van een bouwwerk,
      ii. het gebruiken van gronden of bouwwerken in strijd met een bestemmingsplan, en

iii. het oprichten en in werking hebben van een inrichting

b. Vergunning en/of ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming

c. Vergunning op grond van de Waterwet

2. Gedeputeerde Staten te mandateren wijzigingen aan te brengen in de onder 1 genoemde opsomming.

Haarlem, 30 mei 2023.

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Toelichting
Op grond van artikel 3.33, eerste lid, onder a, van de Wro kunnen door Provinciale Staten gevallen of categorieën van gevallen worden aangewezen waarin de verwezenlijking van een onderdeel van het provinciaal ruimtelijk beleid het wenselijk maakt dat de voorbereiding en bekendmaking van nader aan te duiden, op aanvraag of ambtshalve te nemen besluiten worden gecoördineerd.
De besluiten waarop de coördinatieregeling van toepassing is, zijn opgesomd in besluitpunt 1. Het betreffen alleen de besluiten die nodig zijn ter realisatie van Heracless-Groen Staal. Dit besluit ziet niet op eventuele andere benodigde besluiten of wijzingen van genomen besluiten.

Het verlenen van vergunningen en/of ontheffingen blijft de verantwoordelijkheid van de overheden die bevoegd gezag zijn. Gedeputeerde Staten zijn bevoegd voor de omgevingsvergunning op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en de natuurvergunning op grond van Wet Natuurbescherming. Het Rijk is het bevoegde gezag voor de watervergunning. In besluitpunt 2 hebben Provinciale Staten besloten dat Gedeputeerde Staten bevoegd zijn om namens Provinciale Staten deze lijst te wijzigen. Dit voor het geval er tijdens het voorbereiden van bovengenoemde aanvragen door Tata Steel een andere toestemming nodig blijkt te zijn voor het Heracless-Groen Staal die op dit moment nog niet in beeld is.

Er is sprake van een project ter verwezenlijking van een onderdeel van het provinciaal ruimtelijk beleid. Provincie Noord-Holland wil, zoals beschreven de Omgevingsvisie NH2050, in 2050 een klimaat neutrale en volledig circulaire provincie zijn, in lijn met de nationale doelstelling op dit gebied. Deze ambitie is gekoppeld aan de doelstelling van het Klimaatakkoord om te komen tot 55% CO2 -reductie in 2030. Met het project Heracless-Groen Staal wordt de uitstoot van CO2 met circa 5 Mton per jaar verminderd. Project Heracless-Groen Staal levert dus een grote bijdrage aan het terugdringen van CO2. Het halen van de CO2 doelstellingen van Tata Steel is essentieel voor het behalen van de nationale en provinciale doelstelling.

Daarnaast leidt het project Heracless-Groen Staal tot een verdere reductie van de emissies van onder meer (fijn)stof, PAK's, stikstof, geur en Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). Dit past bij de provinciale ambitie voor een gezondere leefomgeving in de IJmond, zoals onder meer neergelegd in het Programma Tata Steel 2020-2050: *Samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond*.

Door toepassing van de provinciale coördinatieregeling is het voor de omwonenden en andere stakeholders overzichtelijk omdat alle vergunning worden gecoördineerd door de Provincie Noord-Holland. Op deze manier is de inhoudelijke samenhang en afstemming tussen de verschillende besluiten goed zichtbaar.

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Uw contactpersoon
S. Neeskens
AD/STG

Doorkiesnummer +31235145282
neeskenss@noord-holland.nl

Tbv Statenvergadering d.d **30-05-2023**

Datum interim commissievergadering **15-05-2023**

25 mei 2023

Onderwerp: Voordracht PCR HeraCless-Groen Staal Tata Steel, Start procedure projectbesluit

De interim-commissie adviseert:

De voordracht Voordracht PCR HeraCless-Groen Staal Tata Steel, Start procedure projectbesluit als bespreekstuk te agenderen voor de Statenvergadering van dinsdag 30 mei 2023.

6 A-agenda Leefbaarheid, Gezondheid (en Milieu)
6.a.1 Voordracht PCR HeraCless-Groen Staal Tata Steel, Start procedure projectbesluit (A-agenda)
6.a.2 Afdoening moties M23-2022, M170-2022 en M14-2023

Regelmatig is in PS gevraagd om de vergunningverlening, om te komen tot groen staal, te versnellen. Op 21 maart 2023 is met een GS-besluit de procedure gestart om te komen tot een projectbesluit HeraCless voor de eerste fase van verduurzaming naar Groen Staal. GS vraagt PS om te besluiten tot een van toepassing verklaring van de Provinciale Coördinatieregeling op het project HeraCless, om zo een terugvaloptie te creëren voor het geval de invoeringsdatum van de Omgevingswet toch mocht wijzigen. GS Verzoekt de Statenvoordracht in de eerstvolgende commissie te agenderen. Dit is de commissie van 15 mei 2023.

GS lichten in de brief Start procedure projectbesluit HeraCless-Groen Staal van 21 maart 2023 toe hoe uitvoering is gegeven aan de moties M23-2022 ‘motie Zicht op verbetering leefomgeving’, M170-2022 ‘motie Haalbaarheid planning Groen staal CO_2’ en M14-2023 ‘motie Vergunningverlening Groen Staal snelheid geboden’. De commissie wordt gevraagd of deze moties als afgedaan kunnen worden beschouwd.

De commissie en de gedeputeerde wordt gevraagd bovenstaande te bespreken en te besluiten over doorgeleiding van de voordracht PCR en de afdoening van de moties naar de PS-vergadering van 30 mei 2023.

Er hebben zich vier insprekers voor dit agendapunt gemeld. De insprekers krijgen als eerste het woord. De commissie krijgt de gelegenheid de insprekers vragen te stellen.

De heer **Bijl** spreekt in namens Stichting Tuigpaarden Promotie Nederland. In het betoog wordt aangehaald dat op 24 februari 2023 de stichting Tata Steel een brief heeft gestuurd met een voorstel om de problematiek en CO_2-uitstoot terug te brengen naar nul. Tot op dat moment heeft de spreker echter nog geen reactie ontvangen op dit voorstel. Daarnaast heeft de stichting, samen met de Macgroep en Maxwell Betonbouw B.V., de Tweede Kamer een voorstel gedaan over bestemmingsplannen, maar ook hierop is nog geen duidelijke respons gekomen.
Er zijn gesprekken gevoerd met omgevingsdiensten en er staat nog een gesprek met de MRA (Metropoolregio Amsterdam) op de planning, omdat hierover nog niets terug te vinden is in de begrotingen. De spreker benadrukt de urgentie van de transities die moeten plaatsvinden, niet alleen bij Tata Steel maar ook bij andere zware industrieën die impact hebben op de leefomgeving en woonwijken.

De spreker benadrukt dat er vragen zijn gesteld aan de Tweede Kamer en de Raad van State, maar vraagt zich af waarom er classificaties zijn voor bedrijven en bedrijventerreinen als afspraken en regels toch worden genegeerd door multinationals, ten koste van de burgers en de lokale overheid. Deze situatie veroorzaakt dagelijkse overlast in de woonwijken en heeft ook gevolgen voor de natuur.

Daarna wordt de situatie van de Stichting Tuigpaarden Promotie Nederland aangehaald, die na 35 jaar haar hele fokkerij is kwijtgeraakt.

Ondanks de ernst van de situatie, lijkt de overheid en de lokale overheid niets te doen vanwege de zware sancties die een bedrijf kan opleggen bij het intrekken van vergunningen. Dit wordt gezien als een politieke aanpak die de afgelopen 70 jaar na de Tweede Wereldoorlog is ingezet, waarbij economie belangrijker wordt geacht dan de leefomgeving en de natuur.

De spreker verwijst ook naar het stikstofbeleid dat de bouwsector treft. Dit heeft geleid tot het stilleggen van bouwprojecten en het niet kunnen toepassen van emissievrije producten in bouwwerken. Hieruit blijkt een zekere onvrede over de huidige situatie, die wordt toegeschreven aan hebzucht en machtsposities. Het wordt beschouwd als struisvogelpolitiek die gestopt moet worden.

Ten slotte wordt vermeld dat er voorstellen zijn ingediend, die onder meer betrekking hebben op basisregelgeving en specifieke afstanden in wetgeving. Er wordt ook benadrukt dat trillingen, zoals beschreven in artikel 37j van het burgerlijk wetboek, niet worden teruggevonden in de huidige aanpak. De gemeente Wormer wordt genoemd als verantwoordelijke partij voor bepaalde problemen die naar voren zijn gekomen.

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen aan de inspreker.

De heer **Wagelaar** (PvdA) bedankt de inspreker voor zijn bijdrage en vraagt hem om verder uit te leggen hoe zijn onderneming verband houdt met Tata Steel en waarom deze sinds vorig jaar stilligt.

De heer **Bijl** legt uit dat zijn onderneming de afgelopen twintig jaar actief is geweest in bouwbegeleiding, projectmanagement en uitvoering. Vanwege de problemen rond CO_2 en stikstof zijn nieuwe projecten stil komen te liggen, wat ook heeft geleid tot het stilvallen van zijn bedrijf. Hij begeleidt ondernemers, gemeenten en overheidsinstanties bij hun projecten, en wanneer deze projecten stilliggen, staat hij als

inleenkracht aan de zijlijn. De inspreker merkt op dat hij een van de grootste ondernemers van Nederland is, met meer dan twee miljoen mensen die gebruikmaken van zijn regelgeving. Hij beschouwt zichzelf als de grondlegger van Zzp'ers en verhuurt zijn diensten aan verschillende partijen, omdat hij gelooft in samenwerking tussen mensen in plaats van alleen te werken of als een multinational.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) uit haar verwarring over de verschillende organisaties die de inspreker in zijn bijdrage noemde. Haar hoofdvraag is of de inspreker, die verwijst naar het voortduren van de activiteiten van Tata Steel, het eens is met het voorliggende plan van groen staal en de intentie om alle emissies te verminderen.

De heer **Bijl** is het niet volledig eens met de suggestie dat groen staal de enige oplossing is. Groen staal is nodig, want er is niet voldoende hout beschikbaar om alles te kunnen realiseren. Er zijn ook andere ontwikkelingen gaande in Nederland die niet over het hoofd gezien mogen worden. Dit is beschreven in de brief aan de Tweede Kamer. De inspreker benadrukt dat Nederland op zichzelf niet de hele wereld van luxe kan voorzien en dat hulp en ondersteuning gericht moeten zijn op de mensen in hun eigen leefomgeving, zowel binnen als buiten Nederland.

De heer **Klein** (ChristenUnie) vraagt de inspreker om zijn standpunt duidelijk te maken en te verduidelijken welke boodschap of vraag hij aan de commissie wil overbrengen.

De heer **Bijl** benadrukt bij de commissie dat er goed nagedacht moet worden voordat Tata Steel vrij spel krijgt om door te gaan. Hij vraagt zich af wie hier baat bij heeft, of het alleen voor de aandeelhouders is en hoeveel er geïnvesteerd zal worden en hoeveel winst er jaarlijks uitgekeerd zal worden. Hij merkt op dat Tata Steel volgend jaar wil beginnen met bouwen, maar het nog een aantal jaren zal duren voordat het project voltooid is. De inspreker pleit ervoor dat Tata Steel rekening houdt met de omgeving en de voorstellen serieus neemt, zodat de CO_2-uitstoot al volgend jaar kan worden verminderd. Hij wijst er echter op dat het bouwen van emissievrije gebouwen momenteel niet mogelijk is en dat eerst de CO_2-uitstoot moet worden verminderd om vervolgens emissievrij te kunnen bouwen en compenseren. Anders zou het bouwproces juist leiden tot meer CO_2-uitstoot.

De heer **Wiskerke** spreekt in namens Stichting Greenpeace Nederland. De inspreker wijst de commissie op een belangrijke kwestie – de olifant in de kamer – rondom Tata Steel. Dit betreft de kooksfabriek 2. De inspreker benadrukt dat de fabriek niet open kan blijven tot 2030. Dit weekend nog zijn er giftige wolken uitgestoten. De inspreker merkt op dat als de kooksfabriek eerder gesloten wordt, het HeraCless-Groen Staalplan in gevaar komt. Dit een aansprakelijkheidskwestie voor zowel Tata Steel als de Provinciale Staten en de provincie Noord-Holland. De inspreker vertrouwt erop dat Provinciale Staten haar verantwoordelijkheid als bevoegd gezag zal nemen en toezicht zal houden op de kooksfabriek, wat betekent dat de fabriek naar verwachting eerder dan 2030 gesloten zal moeten worden. De inspreker stelt dat de rauwe kooks die geproduceerd worden illegaal zijn en dat het intrekken van de vergunning een mogelijke volgende stap is. De inspreker wijst erop dat Tata Steel aangeeft de gevolgen van de sluiting van de kooksfabriek niet te kunnen betalen. Verder benadrukt de inspreker dat het huidige plan dat voorligt afhankelijk is van het openhouden van de kooksfabriek, wat volgens hem onrealistisch is. Hij verwijst naar het rapport van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid dat stelt dat de overheid primair verantwoordelijk

moet zijn voor de gezondheid van omwonenden.

Daarnaast wijst de inspreker erop dat de plannen van Tata Steel strijdig zijn met de Nederlandse circulaire doelstellingen. In het groen staalplan wordt de steenkool vervangen door aardgas, maar het ijzerertsdeel blijft in stand. Dit is ook een schadelijk proces. In Nederland is het doel om in 2030 50% circulair te zijn en in 2050 100%. Tata Steel verwerkt momenteel slechts 15% gerecycled staal, terwijl het Europees gemiddelde 56% is. De inspreker ziet een kans voor Tata Steel om sneller stappen te maken en de kooksfabriek eerder te sluiten.

De inspreker benadrukt dat een plan dat nu in het vergunningsproces wordt opgenomen vroegtijdige sluiting van de kooksfabriek moet omvatten. Hij gelooft dat dit realistisch is en dat dit voorkomt dat er in de plannen een grote aansprakelijkheid ontstaat.

De inspreker merkt op dat Provinciale Staten als bevoegd gezag haar rol kan vervullen door duidelijke kaders en randvoorwaarden te stellen. De inspreker benadrukt dat de huidige kaders en randvoorwaarden niet meetbaar zijn en vaag geformuleerd zijn, zoals ‘een positieve impact op de leefomgeving’ en ‘bedrijfseconomische verantwoordelijkheid’. De inspreker adviseert om met het rapport van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid in de hand specifieke en meetbare kaders voor de leefomgeving op te stellen. Dit omvat onder andere het verminderen van de uitstoot van schadelijke stoffen naar nul, het voldoen aan de luchtkwaliteitsnormen van de WHO voor fijnstof, en een minimale vermindering van 45% in CO_2-uitstoot. Hij benadrukt dat binnen deze duidelijke kaders Tata Steel nog steeds staal kan produceren, en dat Greenpeace hier niet tegen is. Zijn advies is dan ook om de plannen te herzien en te zorgen voor zeer duidelijke kaders.

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen aan de inspreker.

Mevrouw **Alberts-Oosterbaan** (SP) bedankt voor de inspraak en erkent dat kooksfabriek 2 het grootste probleem is dat al geruime tijd speelt. Ze vraagt hoe Greenpeace hiertegen aankijkt als er morgen wordt overgestapt op aardgas in plaats van kooks te stoken.

De heer **Wiskerke** geeft aan dat Greenpeace blij zou zijn als de kooksfabriek morgen zou sluiten, maar hij betwijfelt of dat zo snel kan gebeuren. Volgens zijn kennis kan een kooksfabriek niet op gas draaien. Hij legt uit dat de kooksfabriek een belangrijke inkomstenbron is voor Tata Steel, omdat ze kooks produceren uit steenkool en het bijproduct gas gebruiken als energiebron voor de fabriek. Het sluiten van de kooksfabriek zou betekenen dat Tata Steel tijdelijk zou moeten overschakelen op aardgas. Dit brengt echter aanzienlijke kosten met zich mee voor het bedrijf. Greenpeace zou het positief vinden als de kooksfabriek snel zou stoppen, maar benadrukt dat het vroegtijdig sluiten ervan het gevolg is van het onverantwoorde bedrijfsbeleid van Tata Steel: het bedrijf heeft decennialang milieunormen en de gezondheid van omwonenden genegeerd en zichzelf daarmee in deze situatie gemanoeuvreerd. Greenpeace is van mening dat het bedrijf zich aan de wet moet houden en hun vervuilende fabriek moet sluiten. Hoewel er altijd argumenten kunnen worden gevonden om de status quo te handhaven, is dat volgens Greenpeace geen geldig argument om de huidige situatie te laten voortduren, zoals ook bij kolencentrales het geval was.

Mevrouw **Alberts-Oosterbaan** (SP) geeft aan dat haar vraag niet bedoeld was om te zeggen dat alles maar moet blijven zoals het is. Ze verwachtte eigenlijk dat het antwoord zou zijn dat de overstap naar gas

weliswaar nog steeds CO_2-uitstoot met zich meebrengt, maar dat het in ieder geval zou helpen om van een groot deel van de schadelijke stoffen af te komen. Ze gelooft dat dit het proces van de overgang naar groen staal zou kunnen versnellen. De spreker vraagt of haar standpunt in lijn is met deze gedachte.

De heer **Wiskerke** benadrukt dat de zorgen over Tata Steel niet alleen gaan over het klimaat, maar vooral over de gezondheid van de omwonenden en de vraag waarom zo'n grote vervuiler ongehinderd zijn gang kan gaan. Hij pleit daarom voor de sluiting van de kooksfabriek. Wat betreft het klimaat gelooft hij dat er andere mogelijkheden zijn. Hoewel tijdelijk teruggrijpen op aardgas wellicht noodzakelijk is, pleit hij ook voor de productie van circulair staal uit schroot. Dit zou namelijk 75% minder energie vergen dan het produceren van primair staal uit ijzererts, waardoor de CO_2-voetafdruk aanzienlijk kan worden verminderd.

Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) stelt dat het project HeraCless afhankelijk is van het openhouden van de kooksfabriek 2. Momenteel wordt er onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om de vergunning van de kooksfabriek 2 in te trekken na het vollopen van de derde last onder dwangsom. Mevrouw Uiterwijk vraagt zich af of er een direct verband bestaat tussen deze twee parallel lopende processen.

De heer **Wiskerke** citeert gedeputeerde Olthof, die zegt twee petten te dragen: die van vergunningverlener en die van handhaver. Volgens de heer Wiskerke kunnen deze rollen niet los van elkaar worden gezien in dit dossier. Hij stelt dat als er strikt wordt gehandhaafd, de vergunning voor HeraCless-Groen Staal nooit kan worden verleend.

De heer **Klein** (ChristenUnie) merkt op dat er sprake lijkt te zijn van een dilemma. Aan de ene kant concludeert hij dat de plannen aangepast moeten worden omdat de kooksfabriek 2 het sowieso niet gaat redden. Aan de andere kant impliceert dit dat het groen staalplan, zoals het nu is, niet kan worden uitgevoerd. De heer Klein vraagt hoe de plannen dan zouden moeten worden aangepast of welke alternatieve aanpak gevolgd kan worden.

De heer **Wiskerke** pleit voor een grondig onderzoek. Hij suggereert dat het belangrijk is om te beginnen met het vaststellen van randvoorwaarden op het gebied van gezondheid, leefomgeving en aanvaardbare uitstoot. Door deze randvoorwaarden te baseren op de juiste advieswaarden, ontstaat er ruimte waarbinnen Tata Steel nog kan opereren. De heer Wiskerke vermoedt dat de huidige productie van 8 miljoen ton staal niet haalbaar is en dat een lagere productie noodzakelijk is, gezien het dichtbevolkte gebied waarin de fabriek ligt. De inspreker stelt voor een grondige analyse te maken met een focus op circulair staal en met wellicht ook gebruik van waterstof. De inspreker concludeert dat de huidige route van 8 miljoen ton staal geproduceerd uit ijzererts met grote aardgas- of waterstofinstallaties niet haalbaar is.

De heer **Roosendaal** (VVD) dankt de heer Wiskerke voor zijn bijdrage. Er is opgemerkt dat gemiddeld 56% van de staalproductie in Europa uit gerecycled materiaal wordt gehaald. De vraag is hoe de andere twee grote fabrieken in Oostenrijk en Duitsland dit aanpakken en hogere percentages behalen dan in IJmuiden. Daarnaast is de vraag of de heer Wiskerke inzicht heeft in hoe deze twee grote locaties de periode van het niet hebben van een kooksfabriek overbruggen, gezien het feit dat in Linz in 2025 wordt gestart met elektrisch staal.

De heer Wiskerke geeft aan dat hij mogelijk geen gedetailleerd antwoord kan geven op deze vraag. De inspreker benadrukt wel dat het Europees gemiddelde voor het gebruik van gerecycled materiaal in staalproductie 56% is. Hij merkt op dat de grootte van de fabriek in IJmuiden een rol speelt, aangezien andere staalfabrieken vaak kleiner zijn en eerder zijn begonnen met het gebruik van waterstof. Dit geeft deze fabrieken een aanzienlijk voordeel op dat gebied.

Mevrouw Valent spreekt in namens de Dorpsraad Wijk aan Zee. De inspreker noemt dat de Onderzoeksraad voor Veiligheid de Provinciale Staten oproept om verantwoordelijkheid te nemen voor de gezondheid in de IJmond. Uit de gezondheidsrapporten blijkt dat de woonwijken rondom Tata Steel het meest ongezond zijn van alle woonwijken naast industrieën in Nederland. Het Waterlandakkoord tussen de provincie, de IJmondgemeenten en destijds nog Cause wordt genoemd in het OVV-rapport. Het akkoord resulteerde in een ruime vergunning waar de IJmond tot op heden last van heeft. Mevrouw Valent stelt dat als de provincie destijds strenger had vergund, veel ongezonde uitstoot voorkomen had kunnen worden. De lage, diffuse, giftige uitstoot van ovens en rauwe kooks komt rondom terecht in woonwijken. Het merendeel van de klachten in de omgeving is als gevolg van deze kooksfabriek.

Mevrouw Valent wijst op de nauwe samenwerking tussen de provincie en Tata Steel, die ook in het huidige participatietraject naar voren komt. De inspreker vraagt zich af hoe de gezondheidsbelangen van de burgers worden gehoord en gewaarborgd in dit traject onder leiding van Tata Steel. De uitstoot zou vorig jaar onafhankelijk worden gemeten, maar dat is tot op heden niet gebeurd. Mevrouw Valent benoemt ook dat Tata Steel recentelijk probeerde te voorkomen dat camera's de uitstoot en rauwe kooks registreren.

Verder merkt mevrouw Valent op dat het Groen Staalplan van Tata Steel veel tijd in beslag heeft genomen, zonder significant resultaat. Tata Steel deed 1,5 jaar over het Groen Staalplan in vervolg op de haalbaarheidsstudie van FNV-Tata Steel. De sluiting van de fabriek blijkt nu ook twee jaar later. Daarnaast blijkt de reductie van schadelijke uitstoot teleurstellend laag in HeraCless 1, waarvoor de subsidie geldt. De omgeving kreeg slechts zes weken om er iets van te vinden. Belangrijke info ontbreekt en de info van Tata Steel moet nog onafhankelijk geverifieerd worden. Het maakt goed participeren onmogelijk.

Om een goede MER uit te kunnen voeren, is het noodzakelijk alternatieven af te wegen. Mevrouw Valent benadrukt dat een versnelde procedure onverstandig is bij een onzeker plan. De inspreker pleit voor een minder vervuilende staalfabriek. De inspreker waarschuwt voor vertraging door Tata Steel, wat de huidige vervuiling in stand houdt.

Tot slot dringt mevrouw Valent erop aan om gezondheid als uitgangspunt te nemen, schadelijke uitstoot niet te accepteren, de kooksfabriek 2 uiterlijk in 2025 te sluiten en nu niet in te stemmen met de Provinciale Coördinatie Regeling, omdat dit omwonenden-organisaties met expertise nauwelijks een stem geeft. De inspreker pleit voor onafhankelijke metingen en het inhuren van ervaren mankracht van andere instanties voor het waarborgen van gezondheid in vergunningen en handhaving. Ze stelt voor om de door de IJmondgemeenten voorgestelde WHO-luchtkwaliteitsnormen te gebruiken bij het aanscherpen van vergunningen.

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen aan de inspreker.

Mevrouw Uiterwijk (JA21) hoorde van de inspreker dat het verminderen van de schadelijke uitstoot onder HeraCless 1 zeer beperkt is en vraagt dit nader toe te lichten.

Mevrouw **Valent** antwoordt door te zeggen dat de reducties van fijnstof en zeer zorgwekkende stoffen slechts ongeveer 10% of 5% bedragen. Ze benadrukt dat dit geen significante verbetering is. Daarnaast heeft ze vernomen tijdens regelmatig overleg met Tata Steel dat de verspreidingsberekeningen nog niet zijn uitgevoerd vanwege een gebrek aan personeel. Ze hopen deze berekeningen nog voor de zomer te kunnen leveren. Mevrouw Valent vindt dit zeer teleurstellend, aangezien het al 1,5 jaar geleden is dat de haalbaarheidsstudie werd uitgevoerd en dit belangrijke aspect voor de omwonenden nog niet is onderzocht. Ze heeft dan ook weinig vertrouwen in de gang van zaken. Bovendien moeten de resultaten nog onafhankelijk geverifieerd worden, waardoor er nog meer vertraging ontstaat. Mevrouw Valent concludeert dat al deze vertragingen het proces niet vooruithelpen.

Mevrouw **Bwefar** (GL) vraagt of de inspreker van mening is dat er een rol ligt voor Tata Steel om in te krimpen of dat de provincie daar ook een rol in moet spelen

Mevrouw **Valent** antwoordt dat ze het jammer vindt dat de uitgangspunten van 8 miljoen ton hoogwaardig staal worden gehanteerd, omdat juist de productie het aspect is waarop moet worden ingespeeld. Ze is voorstander van groen staal en gelooft dat een staalfabriek in de IJmond mogelijk moet zijn, maar wel met inachtneming van de randvoorwaarden voor milieu, gezondheid en klimaat. Ze benadrukt dat een zorgvuldige en grondige aanpak nodig is om binnen deze kaders een plan te ontwikkelen waarbinnen dit gerealiseerd kan worden. Die randvoorwaarden moeten door de provincie worden vastgesteld. De dorpsraad, omwonenden, organisaties en milieuorganisaties hebben altijd gepleit voor het uitvoeren van een maatschappelijke kosten-batenanalyse van meerdere scenario's. Het is lastig dat Tata Steel nu met een eigen plan komt en eigenlijk de leidende rol heeft. Mevrouw Valent is verheugd dat Marjan Minnesma van Urgenda en Greenpeace ook plannen willen presenteren en ze hoopt op hun ondersteuning. De inspreker suggereert dat de provincie meer focus moet leggen op de randvoorwaarden en onafhankelijke plannen laat opstellen en beoordelen, in plaats van alleen het plan van Tata Steel te volgen. De inspreker heeft een vrije middag moeten nemen om hier te kunnen spreken. Zij werkt in de zorg, waardoor ze haar patiënten heeft moeten afzeggen. Ze vindt het vreemd dat ze al 15 jaar met deze kwestie bezig is. Ze merkt op dat er goedbetaalde mensen en mogelijk ook lobbyisten van Tata Steel zijn die Provinciale Staten informeren over de positieve aspecten van Tata Steel. Ze benadrukt dat ze zelf een lobbyist is, maar dan voor gezondheid, en hoopt dat dit serieus wordt genomen, eraan toevoegend dat milieu en klimaat ook belangrijk zijn.

Statenlid **Kostić** (PvdD) herinnert eraan dat er eerder een motie is aangenomen om inderdaad de alternatieven te verkennen, wat impliceert dat er steun is vanuit de Staten. De spreker vraagt wat de inspreker ervan vindt dat het provinciebestuur nu zegt: "Wij zijn eigenlijk onafhankelijk, dus we wachten gewoon op een plan van Tata Steel, dat er nu is, en dat zullen we beoordelen." Is de inspreker ook van mening dat de provincie hier eigenlijk een zeer objectieve rol speelt?

Mevrouw **Valent** antwoordt dat ze door de ervaringen uit het verleden, ondanks dat ze iemand is die het glas halfvol ziet en vertrouwen heeft in mensen en instanties, haar vertrouwen in de loop der jaren enigszins is afgenomen. Daarom zou ze graag meer zekerheden willen vanuit de provincie dat dit goed zal komen.

Statenlid **Kostić** (PvdD) vraagt de inspreker om één of meerdere voorbeelden te geven waarin zij het gevoel had dat de provincie niet haar rol als overheid vervulde of als een objectieve speler optrad in het geheel.

Mevrouw **Valent** geeft als antwoord dat ze vindt dat er aan de uitgangspunten, zoals de productie van 8 miljoen ton hoogwaardig staal, wel degelijk getornd moet kunnen worden. Ze benadrukt dat iedereen samen aan de knoppen moet draaien en dat het niet voldoende is om te zeggen dat het op 8 miljoen ton moet blijven. Ze verwijst naar de informatie die ze van Tata Steel heeft gekregen, waarin wordt gezegd dat ze al maximaal hebben geïnvesteerd in filters om de uitstoot te verminderen. Als dat inderdaad het geval is, betekent het dat er niet meer aan die filters kan worden gewerkt. Daarom is het volgens haar belangrijk om te kijken naar de productie of om het energie-intensieve en vervuilende deel elders, in minder dichtbevolkte gebieden met groene stroom, te plaatsen. Ze benadrukt dat dit soort afwegingen op Europees niveau moeten worden gemaakt en dat ze een overheid verwacht die hierin een leidende rol neemt.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) heeft een vervolgvraag over het participatietraject. Bedoelde de inspreker dat de omwonenden meer betrokken hadden moeten worden bij het hele proces van een nieuwe procedure, zoals de implementatie van groen staal en dat de gedeputeerde of Provinciale Staten dan een regierol zou moeten spelen in het faciliteren van die participatie?

Mevrouw **Valent** geeft aan dat ze het prettiger had gevonden als er meer tijd was genomen voor het participatieproces. Ze wijst erop dat ze slechts zes weken de tijd hadden, waarvan er ook nog eens twee weken in een vakantie vielen. Ze vindt het contrast met Tata Steel opvallend, aangezien zij anderhalf jaar hebben genomen. Mevrouw Valent heeft vragen gesteld over de specifieke details, zoals de impact op de uitstoot bij het sluiten van de kooksfabriek en hoogoven en de emissies van de nieuwe fabrieken. Ze merkt op dat er slechts een percentage wordt gegeven waarbij de impact van beide factoren al is opgeteld en afgetrokken. Ze heeft enkele weken geleden al om een specificatie gevraagd, maar tot op heden geen antwoord ontvangen. Ze benadrukt dat deze informatie nodig is om het totale besparingspotentieel te kunnen beoordelen en dus beschikbaar moet zijn. Daarnaast wijst ze erop dat de verspreidingsberekeningen voor de gezondheid nog niet zijn uitgevoerd, wat van invloed kan zijn op de IJmond. Ze concludeert dat er nog veel informatie ontbreekt en dat het ook noodzakelijk is en tijd vraagt om alles onafhankelijk te laten controleren om de juistheid van de informatie te waarborgen.

Mevrouw **Verbruggen** benadrukt het belang van de gezondheid en de impact van Tata Steel op zowel mensen, dieren als de natuur. Ze uit haar teleurstelling dat ondanks het groene staalplan, de gezondheid nog steeds niet op de eerste plaats komt. Ze noemt incidenten, zoals recente giftige zwavellozingen, en wijst op het gebrek aan alarmeringssystemen om de bevolking te waarschuwen voor schadelijke stoffen in de lucht. Ze maakt zich zorgen over de gevolgen van loodvervuiling op kinderen en beschrijft de constante blootstelling aan stof, stank en geluidsoverlast in de regio. Mevrouw Verbruggen bekritiseert dat er ondanks langdurige problemen en recente onderzoeken van het RIVM nog steeds geen significante veranderingen zijn opgetreden. Ze wijst op het HeraCless-plan dat de verouderde kooksfabrieken langer openlaat, zonder te voldoen aan de best beschikbare technieken, omdat de fabrieken over hun datum heen zijn. Ze haalt ook het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid aan, waarin wordt geconcludeerd dat zowel Tata Steel als de overheid hun maatschappelijke verantwoordelijkheid verwaarlozen en onvoldoende bescherming bieden tegen schadelijke uitstoot. Ze noemt ook David Boyd, de hoogste rapporteur van de Verenigde Naties op het gebied van mensenrechten en het milieu, die Nederland heeft berispt vanwege het gebrekkige toezicht op Tata Steel.

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen aan de inspreker.

Statenlid **Kostić** (PvdD) vraagt mevrouw Verbruggen naar de reactie van de provincie op de zorgen met betrekking tot het participatieproces en de randvoorwaarden die zij en andere organisaties hebben geuit in een eerdere brief aan Provinciale Staten.

Mevrouw **Verbruggen** geeft aan dat ze hoopt dat Provinciale Staten de uitgebreide brief hebben gelezen. Ze benadrukt dat de brief essentiële punten bevat. Tot nu toe heeft ze echter nog geen reactie ontvangen van de provincie, maar ze sluit niet uit dat ze mogelijk achterloopt met haar e-mail.

Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) hoort mevrouw Verbruggen vertellen over verschillende zaken waarmee zij dagelijks te maken heeft in de IJmond. In het HeraCless-plan van Tata Steel wordt gezegd dat de situatie vanaf 2030 aanzienlijk zal verbeteren. Wat is de mening van de inspreker over deze gekozen route en welke effecten verwacht zij voor haar eigen leefomgeving?

Mevrouw **Verbruggen** geeft aan dat zij en vele anderen diep teleurgesteld zijn dat er nog steeds geen andere scenario's zijn onderzocht en dat het voorgestelde HeraCless-plan onzeker en onvoldoende gezondheidsborging biedt. Ze benadrukt dat zij grote zorgen heeft en op zoek is naar manieren om het plan te vertragen en ervoor te zorgen dat de gezondheid van mensen voorop staat. Ze roept op tot verstandige besluitvorming van beleidsmakers en de gedeputeerde om het plan tegen te houden en te zorgen voor een aanpak waarbij gezondheid wel de hoogste prioriteit heeft.

Eerste termijn commissie

De heer **Kanik** (D66) merkt op dat het lastig is om onderscheid te maken tussen de procedure en de inhoud van dit agendapunt. Provinciale Staten worden gevraagd om moties af te handelen en een ontwerpbesluit vast te stellen, maar er wordt zoveel informatie verstrekt dat het onvermijdelijk is om ook in de inhoud te duiken. Deze inhoud omvat zowel de groene staalroute als het bijbehorende participatieproces. De spreker zal beginnen met het bespreken van deze twee aspecten en vervolgens nog iets zeggen over het ontwerpbesluit.

Provinciale Staten is gevraagd om verschillende moties af te handelen. De spreker geeft aan dat hun fractie dat voor de motie ‘Vergunningverlening groen staal snelheid geboden’ begrijpt en beschouwt deze als afgedaan, omdat het ontwerpbesluit aan de gestelde voorwaarden voldoet.

Voor motie 23-2022 ‘Zicht op verbetering leefomgeving’ is de fractie echter minder zeker. De stukken die vandaag worden gepresenteerd, maken niet duidelijk of aan de gestelde eisen van de motie is voldaan. De heer Kanik vraagt de gedeputeerde om aan te geven welke maatregelen wettelijk afdwingbaar zijn en welke harde afspraken er zijn gemaakt over de niet-afdwingbare maatregelen uit de Roadmap Plus. Het dictum van de motie vereist deze informatie.

Ook twijfelt de fractie of aan het dictum van de motie ‘Haalbaarheid planning groen staal’ wordt voldaan. De beschreven stappen in het plan van Tata Steel zijn volgens hen nog niet concreet genoeg wat betreft

termijnen, deadlines en consequenties. Het dictum vereist wel deze specifieke informatie. Bovendien concludeert het Planbureau voor de Leefomgeving dat CO_2-reductie alleen wordt gerealiseerd als de overgang naar waterstof plaatsvindt en niet als tussenstation naar aardgas, zoals Tata Steel voorstelt. De fractie vraagt de gedeputeerde wat hij daarvan vindt en hoe hij meent dat er wordt voldaan aan het dictum van deze motie.

Ten aanzien van het participatieplan geeft de spreker aan dat tijdens de technische briefing Tata Steel verklaarde dat Gedeputeerde Staten dit plan heeft vastgesteld. Wat de fractie echter stoort, is dat de evaluatiecriteria niet vooraf zijn bepaald in dit plan. Ze stellen ook de vraag of het daadwerkelijk waar is wat Tata Steel beweert over GS die het plan heeft vastgesteld en wat GS heeft gedaan nadat ze concludeerden dat deze criteria ontbraken.

De heer Kanik noemt tot slot het ontwerpbesluit. D66 begrijpt dat er een coördinatieregeling nodig is, maar heeft ook kritiek. Provinciale Staten wordt namelijk gevraagd om Gedeputeerde Staten te machtigen om wijzigingen aan te brengen in de opsomming, met als enige verklaring dat er mogelijk andere vereiste vergunningen zijn die nog niet bekend zijn. De fractie vindt deze verklaring te beknopt. Op basis van de huidige formulering en de gegeven uitleg is de fractie niet geneigd hier zomaar mee in te stemmen. D66 wil weten waarom Gedeputeerde Staten van mening is dat ze nog niet alle benodigde vergunningen in dit stadium in beeld heeft. Hoe denkt Gedeputeerde Staten Provinciale Staten te betrekken bij wijzigingen in de opsomming? Wat zijn de criteria voor Gedeputeerde Staten om een bepaalde wijziging goed te keuren?

Mevrouw **Alberts-Oosterbaan** (SP) merkt op dat het een complexe kwestie is. Ze verwijst naar het Waterlandakkoord, waarin de nadruk vooral lag op het bedrijf en de winst, met als toevoeging dat de omgeving er geen hinder van mocht ondervinden. Helaas werd die toevoeging vaak genegeerd. Sinds het Waterlandakkoord is er echter veel veranderd door de maatschappelijke discussie en de groeiende zorg voor de gezondheid. De SP benadrukt nog steeds het belang van een gezonde omgeving, maar vindt ook dat de mensen binnen het bedrijf recht hebben op een gezonde omgeving. Het moet dus gelijktijdig worden aangepakt, omdat het ene niet goed kan zijn zonder het andere.

Nu zitten ze met het Groen Staal-plan, dat met verschillende complicaties gepaard gaat. Hoewel het momenteel het enige plan is dat er ligt, is Tata Steel tot nu toe niet bereid geweest tot verandering. Dat zijn ze nu wel. Desondanks moeten er alternatieven worden overwogen. De SP heeft in de Tweede Kamer aangegeven dat als uit onderzoek blijkt dat sluiting noodzakelijk is, dit geen taboe mag zijn. Echter, dit onderzoek wordt niet uitgevoerd, wat het lastig maakt. Het huidige plan heeft gebreken, zoals het feit dat Kooks 2 er nog steeds in zit en Tata Steel vasthoudt aan zijn eigen termijnen. Het irriteert mevrouw Alberts dat steeds nieuwe woorden worden gebruikt om hetzelfde plan te omschrijven. Tegelijkertijd wordt van Provinciale Staten verwacht dat zij hun werk doen, maar het is ingewikkeld omdat meerdere partijen, waaronder Tata Steel, moeten meewerken. De Indiase eigenaar houdt echter de hand op de knip. Het is allemaal erg ingewikkeld, maar als ze op zijn minst iets hebben, zelfs als het gebreken heeft, moeten ze er wel vaart achter zetten, anders hebben ze niets.

Mevrouw Alberts is het eens met de opmerking van de heer Wiskerke over de overgang naar circulair staal, omdat dit zou kunnen helpen. Ze vraagt aan de gedeputeerde hoe dit aspect kan worden meegenomen. Ze

heeft nog enkele bedenkingen, maar ziet ook ontwikkelingen die in een bepaalde richting gaan, waarvoor ze dankbaar is.

De spreker waarschuwt echter dat ze goed moeten opletten dat ze niet in een valkuil terechtkomen waarbij Nederland uiteindelijk subsidie verstrekt aan Tata Steel. Uiteindelijk moet de eigenaar zelf zorgen voor voldoende investeringen. De winsten zijn er al, dus in plaats van meteen bij de overheid aan te kloppen, moeten ze die winsten gebruiken.

De SP volgt de lijn zoals verwoord door D66 voor de afdoening van de moties.

De heer **Roosendaal** (VVD) onderschrijft de lijn die collega Kanik van D66 heeft gegeven over de moties. De spreker is tegen de afhandeling van moties 23 en 170, omdat er onvoldoende wordt ingegaan op de invulling en uitvoering ervan. Er ontbreken duidelijke reductiedoelen in relatie tot gezondheids- en milieunormen, evenals informatie over de financiële impact voor zowel de provincie als de rijksoverheid. De SP-collega merkte op dat er veel geld wordt gevraagd, maar het is nog niet duidelijk hoeveel geld precies. Dit was het doel van de ingediende motie, namelijk om daar meer duidelijkheid over te krijgen, zowel voor de provincie als voor de rijksoverheid, om die doelen te kunnen bereiken.

Hetzelfde geldt voor de tijdsplanning en mijlpalen. Wat is wettelijk afdwingbaar in de Roadmap Plus-maatregelen en wat gebeurt er als de doelstellingen niet tijdig worden behaald? Het belangrijkste is nu of Gedeputeerde Staten gelooft in de haalbaarheid van de doelstellingen die Tata Steel heeft gepresenteerd tijdens de technische briefing van vorige week. Geloven zij zelf dat het haalbaar is? En wordt de voortgang van de realisatie onafhankelijk getoetst en door wie?

De heer Roosendaal brengt vervolgens de voordracht ter sprake. De VVD steunt de terugvaloptie in de voordracht en heeft vertrouwen in de informatievoorziening van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten. Het belangrijkste is dat er geen verdere vertraging optreedt in de realisatie van groen staal en de verbetering van de volksgezondheid voor omwonenden en werknemers, vanuit het perspectief van de provincie.

Wanneer de spreker vervolgens ingaat op de groen staal-brief aan Provinciale Staten, worden vragen gesteld over de impact van groen staal op de CO_2-reductie. Men vraagt zich af waarom er na de sluiting van kooksfabriek 2 en hoogoven 7 nog steeds op aardgas wordt gestookt en de rest van de fabriek op kooks blijft draaien. Ook wordt er gevraagd naar de impact op stikstof en of dit in overeenstemming is met de klimaat- en natuurdoelstellingen van zowel de provincie als de rijksoverheid. Hoewel Provinciale Staten vorige week de reductiedoelen en impactcijfers van Tata Steel hebben ontvangen, wil de heer Roosendaal weten of Gedeputeerde Staten deze doelen ook onderschrijven en op basis van welke onafhankelijke toetsing dit gebeurt.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) geeft aan dat dit dossier voor hen als nieuwe volksvertegenwoordigers complex is en al lange tijd speelt. Hoewel 50PLUS de briefing van vorige week heeft gevolgd, zijn ze nog niet overtuigd om de voordracht voor de Provinciale Coördinatie Regeling in aanloop van de Omgevingswet te steunen. Een reden hiervoor is dat tijdens de briefing werd benadrukt dat er een krappe doorlooptijd is voor de bouw en dat prijsstijgingen en grondstoffenschaarste de realisatie van het plan bemoeilijken. Bovendien speelt er een bredere maatschappelijke discussie over de

toekomst van Tata Steel in de provincie Noord-Holland en de ambitie van de provincie om vóór 2030 een CO_2-reductie van 55% te realiseren.

Er is echter nog een ingewikkeld aspect. Als de overheid toezeggingen doet, moet ze betrouwbaar zijn. Dit vormt het dilemma waar 50PLUS mee worstelt. Er zijn al toezeggingen gedaan in een vorige Statenperiode. Dit aspect zal 50PLUS meenemen in hun overweging voor de komende Provinciale Statenvergadering op 30 mei 2023.

De heer **Wagelaar** (PvdA) benadrukt dat de druk om Tata Steel snel te verduurzamen en te vergroenen terecht vanuit verschillende hoeken wordt opgevoerd. Hij is daarom blij dat de provincie haar verantwoordelijkheid neemt en ervoor zorgt dat de transitie naar schoon en groen staal niet vertraagd wordt door mogelijke problemen met de Omgevingswet. Het zou namelijk pijnlijk zijn als de belangrijke transformatie moet wachten vanwege politiek en bureaucratisch gedoe rond vergunningverlening en de Omgevingswet.

De PvdA benadrukt echter ook dat versnelde procedures nooit ten koste mogen gaan van het recht op bezwaar en inspraak voor omwonenden. Hoewel de gedeputeerde dit al eerder heeft toegezegd, vraagt de PvdA nogmaals of hij kan garanderen dat inspraak- en beroepsmogelijkheden voldoende gewaarborgd zijn voor deze specifieke regeling.

Statenlid **Kostić** (PvdD) vraagt aan de PvdA of ze hebben geluisterd naar de inspraak van Greenpeace, de omwonenden en de brief heeft gelezen. De spreker wil weten of ze het standpunt van deze partijen, namelijk het verlangen naar goed onderbouwde en onafhankelijk getoetste cijfers als basis voor het beoordelen van dergelijke plannen, ook als bureaucratisch gedoe beschouwen.

De heer **Wagelaar** (PvdA) antwoordt dat hij absoluut niet bedoelde dat de zorgen van omwonenden en Greenpeace als bureaucratisch gedoe worden beschouwd. De spreker verwees specifiek naar de Provinciale Coördinatie Regeling en het mogelijke uitstel van de Omgevingswet, waar hij het bureaucratische en politieke gedoe noemde waar men niet op moet wachten. Hij benadrukt dat hij de bezorgdheid van omwonenden en Greenpeace zeer terecht vindt. Hij wilde juist van de gedeputeerde weten of de gedeputeerde kan garanderen dat de beroep- en inspraakmogelijkheden voldoende gewaarborgd zijn, ook bij deze nieuwe regeling.

Statenlid **Kostić** (PvdD) vraagt aan de heer Wagelaar of hij de documenten heeft gelezen waarin het vertrouwen in het plan wordt uitgesproken en of hij dit loskoppelt van de procedurele stap. Heeft de PvdA geen waardeoordeel over het plan en steunt de PvdA enkel de procedure? Of sluit de PvdA zich aan bij Gedeputeerde Staten en beschouwt de PvdA het HeraCless-plan als een goed plan?

De heer **Wagelaar** (PvdA) legt uit dat hij in zijn betoog begon met de procedurele kant van de Statenvoordracht, waar de PvdA mee akkoord gaat om een coördinatieprocedure vast te stellen voor het geval de Omgevingswet niet doorgaat. Echter, hij geeft aan dat hij in zijn volgende opmerkingen ingaat op de brief over de planning en daarbij zijn er enkele vragen en twijfels over het gehele HeraCless-project.

De heer Wagelaar vervolgt zijn betoog met de brief over de planning richting groen staal. Hij merkt op dat de provincie er alles aan lijkt te doen om snel de juiste vergunningen te verkrijgen. Echter, bij het lezen van de brief valt op dat de planning zeer ambitieus is en dat er zes risico's worden genoemd die mogelijk

vertraging kunnen veroorzaken. Hij vraagt zich af of deze planning werkelijk haalbaar is en benadrukt het belang van realistische verwachtingen en goed verwachtingsmanagement om teleurstellingen te voorkomen. Hij wijst ook op het bestaande wantrouwen dat er heerst en suggereert dat transparantie vanaf het begin van het proces belangrijk is.

De heer Wagelaar brengt nog een andere vraag naar voren die aansluit bij het betoog van Greenpeace. Hij merkt op dat het onderzoek naar het intrekken van de vergunning van kooksgasfabriek 2 niet wordt genoemd in de brief met de planning. Hij vraagt zich af hoe dit onderzoek zich verhoudt tot de huidige planning. Als uit het onderzoek blijkt dat de vergunning kan worden ingetrokken nadat de derde last onder dwangsom is opgelegd en dit ook wordt besloten, wat zou dan de impact zijn op de huidige planning?

De heer Wagelaar bespreekt tot slot de afdoening van de moties. De spreker geeft aan dat wat de PvdA betreft motie 14 'Vergunning Groen Staal snelheid geboden' als afgedaan beschouwd kan worden. Ook de motie die vraagt om een duidelijke planning wordt volgens hem afgedaan met de huidige brief en de bijbehorende notitie. Wat betreft motie 23, die gaat over 'Zicht op verbetering leefomgeving' sluit de PvdA zich aan bij de vragen van D66 over zaken die wettelijk afdwingbaar zouden moeten zijn. De PvdA wacht de reactie van de gedeputeerde hierop af, voordat de fractie akkoord gaat met de afhandeling van deze motie.

Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) benadrukt dat hetgeen vandaag voorligt het toepassen van de Provinciale Coördinatie Regeling op het HeraCless-project betreft indien de Omgevingswet niet tijdig in werking treedt. Ze merkt op dat de kans hierop klein lijkt, gezien de instemming van de Eerste Kamer met de invoering van de Omgevingswet. Ze legt uit dat Gedeputeerde Staten onder de Omgevingswet verantwoordelijk is voor het instellen van een projectbesluit, waardoor Provinciale Staten hier geen zeggenschap meer over hebben. Het projectbesluit is reeds vastgesteld door Gedeputeerde Staten onder de nieuwe Omgevingswet.

De spreker benadrukt dat er echter enkele onzekere factoren zijn. Ten eerste is het effect van de HeraCless-plannen op de gezondheid nog grotendeels onduidelijk, zoals ook bewoners hebben benadrukt. Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft berekend dat er € 6,5 miljard overheidssubsidie nodig is voor de groen staalroute, maar er is verwarring ontstaan over dit bedrag. Mevrouw Uiterwijk vraagt Gedeputeerde Staten om reflectie op deze onduidelijkheid en de mogelijke gevolgen hiervan voor de haalbaarheid. Daarnaast heeft Tata Steel onlangs, daags na een mooie presentatie in het provinciehuis, aangegeven dat ze de eerste deadline in de weg naar groen staal, namelijk het opleveren van de NRD, niet zullen halen. Dit brengt problemen met zich mee, zoals de noodzaak voor nieuwe betrokkenheid van omwonenden bij gewijzigde plannen en mogelijk intensievere inzet van omgevingsdiensten die al tegen hun capaciteitsgrenzen aanlopen. Het kan ook leiden tot vertraging in het behalen van de doelstellingen voor 2030 en het langer openhouden van de meest vervuilende onderdelen van Tata Steel.

JA21 benadrukt dat gezondheidsverbetering op korte termijn de prioriteit moet zijn en dat ze zich zorgen maken dat dit aspect ondergesneeuwd raakt bij het HeraCless-plan, waar te veel aandacht lijkt te zijn voor CO_2. Ze maken zich vooral zorgen over de haalbaarheid en de tijdlijn van het project. De voorgestelde procedure lijkt volgens hen meer voor de bühne te zijn, omdat de kans op het niet tijdig in werking treden van de Omgevingswet zeer klein is. Ze zijn het eens met D66 dat besluitpunt 2, waarin Gedeputeerde Staten gemachtigd worden om wijzigingen aan te brengen in de opsomming, aangepast moet worden. Het

project is te groot en heeft te veel impact op de omgeving om Gedeputeerde Staten volledige vrijheid te geven bij het wijzigen van zaken waar de Provinciale Coördinatie Regeling van toepassing is.

Mevrouw Uiterwijk bespreekt tot slot de moties. Ze geeft aan dat motie 170 specifiek gaat over het aandringen op duidelijkheid over het groen staalplan voor de gezondheid en de leefomgeving voordat er onomkeerbare besluiten worden genomen bij de staatssecretaris en Tata Steel. Mevrouw Uiterwijk merkt op dat er momenteel nog geen duidelijkheid is, en daarom kan de motie volgens haar niet worden afgedaan op dit moment. Wat betreft moties 23 en 14 sluit JA21 zich graag aan bij de woorden van de heer Kanik van D66.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) benadrukt dat de PVV het belangrijk vindt om de uitstoot van zware metalen, PAK's en fijnstof te verminderen om een gezondere leefomgeving in de IJmond te realiseren. Hij merkt op dat het niet kan worden uitgesloten dat de Omgevingswet nog meer vertraging oploopt. De PVV is echter van mening dat het toepassen van de Provinciale Coördinatie Regeling (PCR) voor CO_2-reductie lariekoek is. Hij wijst erop dat het CO_2-gehalte in de atmosfeer al door natuurlijke processen daalt gedurende de afgelopen 540 miljoen jaar en dat de mens daar weinig invloed op heeft. Hij haalt ook aan dat ondanks de wereldwijde uitgaven voor CO_2-reductie, het CO_2-gehalte in de atmosfeer blijft stijgen volgens de metingen sinds 1958 op Mauna Loa. De heer Van Tiggelen benadrukt dat de natuur zelf grote hoeveelheden CO_2 produceert en wijst op de beperkte impact die Tata Steel kan hebben in vergelijking met de natuurlijke CO_2-productie. Hij sluit af met een citaat van Socrates: "Onwetendheid is de bron van alle kwaad."

De heer Van Tiggelen merkt op dat het project in eerste instantie gericht was op het gebruik van aardgas in de staalproductie, zodat er voldoende waterstof beschikbaar is. De PVV heeft echter moeite met waterstof vanwege de explosieve eigenschappen ervan. De spreker benadrukt dat voorzichtigheid geboden is bij het werken met waterstof. Bovendien vindt de PVV dat het gebruik van uitsluitend aardgas economisch gezien logischer zou zijn, aangezien het efficiënter is in termen van energieverbruik. Desondanks zal de PVV voor het voorliggende besluit stemmen, omdat ze geen vertraging willen riskeren bij het creëren van een gezondere leefomgeving in de IJmond. De PVV is van mening dat dit onverantwoord zou zijn.

De heer Van Tiggelen geeft tot slot aan dat de PVV destijds tegen alle drie de moties heeft gestemd. Daarom hebben ze er geen moeite mee om deze als afgedaan te beschouwen.

De heer **Dekker** (FvD) benadrukt het belang van Tata Steel als de grootste staalfabriek van Europa en als een belangrijke werkgever in de provincie Noord-Holland. De staalproductie gaat gepaard met negatieve effecten zoals verontreiniging, luchtverontreiniging, geluidsoverlast en de uitstoot van CO_2. Om deze effecten te verminderen, heeft Tata Steel het Roadmap Plus-project geïntroduceerd, dat gericht is op het terugbrengen van schadelijke emissies, zoals NOx, PAK-stoffen en fijnstof, en het minimaliseren van de milieubelasting en omgevingsklachten.

Hoewel de heer Dekker de intentie van het groene staalplan waardeert, uit hij twijfels over de haalbaarheid en economische levensvatbaarheid ervan. De waterstofeconomie, waar nu veel politieke belangstelling voor bestaat, waarom politici dromen om Tata Steel daar een soort aanjager van te maken, is naar de mening van Forum voor Democratie een volstrekte illusie. De heer Dekker betwijfelt of de grootschalige inzet van waterstof als brandstof voor de staalproductie realistisch is. Hij wijst erop dat de benodigde

hoeveelheid waterstof alleen al voor Tata Steel een enorme investering zou vergen, met als gevolg dat de kosten van staalproductie sterk zouden stijgen. Bovendien betwijfelt hij of er voldoende windturbines geplaatst kunnen worden om de benodigde elektriciteit voor waterstofproductie op te wekken, zonder negatieve gevolgen voor het landschap en de natuur.

De heer Dekker pleit voor een realistische aanpak, waarbij de huidige inspanningen van Tata Steel via het Roadmap Plus-project worden voortgezet. Hij is van mening dat deze maatregelen voldoende zijn om aan de geldende eisen en normen te voldoen. Hij stelt dat het handhaven van de maakindustrie in IJmuiden van groot belang is, zowel op regionaal niveau als voor de Nederlandse economie als geheel en bij voorkeur in Nederlandse handen. Hij benadrukt dat het realistisch is om te streven naar een zo schoon en stil mogelijke staalfabriek, maar dat dit moet gebeuren op gronden die economisch haalbaar zijn.

De heer Dekker waarschuwt dat het nastreven van de groene staalplannen onrealistisch en kostbaar kan zijn, waarbij uiteindelijk de belastingbetaler zal opdraaien voor de financiële lasten. Hij pleit voor een verstandige benadering, waarbij de huidige inspanningen van Tata Steel worden voortgezet en verdere kosten en risico's worden vermeden. Volgens de spreker is het belangrijk om de maakindustrie in IJmuiden te behouden en ervoor te zorgen dat Tata Steel concurrerend kan blijven, zonder onrealistische en kostbare maatregelen op te leggen die uiteindelijk tot sluiting zouden kunnen leiden.

Aanvullend geeft de heer Dekker aan dat Forum voor Democratie de drie moties beschouwd als afgedaan.

De heer **Teeuwen** (BBB) geeft namens de fractie aan dit dossier rondom Tata Steel en de verantwoordelijkheid van de Provinciale Staten heel serieus te nemen. De spreker plaatst de gezondheid van de inwoners van Noord-Holland op de eerste plaats, gevolgd door het belang van werkgelegenheid en economie. BBB heeft ook de ambitie om de processen bij Tata Steel te vergroenen.

De BBB-fractie heeft vier mondelinge vragen over dit agendapunt:

- Ten eerste vraagt de fractie zich af in hoeverre de kosten van de ambtelijke inspanningen die de provincie en gelieerde organisaties leveren voor het HeraCless-Groen Staalproject worden gedekt door de legesbijdragen van Tata Steel IJmuiden.
- Ten tweede vraagt BBB of de gedeputeerde op de hoogte is van de beslissing van de Holdingdirectie van Tata Holding India om geen geld meer te investeren in de Europese staalindustrie, inclusief groen staal en of de ambtelijke inzet stopgezet kan worden totdat er duidelijkheid is over de financiering.
- De derde vraag betreft het verschil in meetresultaten tussen het RIVM en Tata Steel zelf en welke rol de gedeputeerde kan spelen om dit op te lossen.
- De vierde vraag gaat over de harde eisen met betrekking tot CO_2-besparing en andere aspecten zoals giftige stoffen, geur en geluid en hoe de gedeputeerde daar tegenover staat.

Wat betreft de moties geeft de heer Teeuwen aan dat deze zijn aangenomen voordat BBB in de Staten zat, maar dat ze het standpunt van de heer Kanik van D66, PvdA en VVD kunnen volgen.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) benadrukt dat de gezondheid van de inwoners van de IJmond in gevaar is door de uitstoot van Tata Steel. Naast de directe gezondheidsrisico's veroorzaakt dit ook veel stress, wat

negatieve gevolgen heeft voor het welzijn van de inwoners. Ze wijst ook op het recente incident waarbij 14,5 kubieke meter gas is ontsnapt, wat een grote impact heeft op de omwonenden en de natuur.

Aan de andere kant erkent Volt dat staal, vooral groen staal, noodzakelijk is om de klimaatdoelen te behalen, bijvoorbeeld voor het maken van treinen en windmolens. Ze benadrukt dat staal eindeloos gerecycled kan worden, waardoor het een belangrijke bijdrage levert aan de circulaire economie. Daarnaast is het geopolitiek gezien belangrijk dat Europa zijn eigen staalproductie behoudt om niet afhankelijk te worden van grootmachten zoals China of het Midden-Oosten.

Mevrouw Schneemann pleit voor een snelle transitie van normaal staal naar groen staal en benadrukt dat het proces geen vertraging mag oplopen door procedurele problemen, zoals een vertraagde Omgevingswet. De spreker ziet de PCR als een mogelijke oplossing, maar erkent ook de risico's die eraan verbonden zijn. Het is belangrijk dat een nieuwe regeling in lijn is met de Omgevingswet op alle vlakken, inclusief natuur- en waterontheffingen en de impact op omwonenden, om te voldoen aan Europese richtlijnen.

Tegelijkertijd benadrukt Volt dat er helderheid moet zijn over de vergunning. Volt ziet het als een risico dat er fouten worden gemaakt in de vergunningsaanvraag die tot vertraging kunnen leiden, wat onaanvaardbaar is gezien de gezondheids- en milieurisico's. Mevrouw Schneemann vraagt Gedeputeerde Staten (GS) om duidelijkheid te geven over de kaders van de vergunningen, zowel aan Provinciale Staten (PS) als aan Tata Steel en de omwonenden, zodat er voldoende inspraak mogelijk is.

Wat betreft de moties volgt Volt de lijn van de heer Kanik van D66.

Mevrouw **Bwefar** (GL) wil reageren op verschillende aspecten van het agendapunt. Ten eerste is er de kwestie van het toepassen van de Provinciale Coördinatie Regeling (PCR) en de route naar groen staal, het HeraCless-project.

Wat betreft het gebruik van de PCR is GroenLinks van mening dat dit een verstandig besluit is. Wat betreft HeraCless is het volgens GroenLinks belangrijk dat deze route zo snel mogelijk van start gaat en zo snel mogelijk wordt voltooid. Ze sluit zich aan bij de vragen van de PvdA over de haalbaarheid van de planning. Het is van groot belang dat Tata Steel de komende jaren bewijst een betrouwbare partner te zijn. Ze hoopt dat Tata Steel niet alleen verduurzaming nastreeft omdat het wettelijk verplicht is, maar ook omdat ze zelf die verantwoordelijkheid erkennen, iets wat tot nu toe niet lijkt door te dringen. In het HeraCless-plan is het essentieel dat Tata Steel zich ten minste aan de door hen gestelde deadline houdt en mogelijk zelfs sneller moet handelen. Het valt op dat de deadlines in het plan erg vaag zijn, met slechts verwijzingen naar periodes of jaartallen, zonder concrete deadlines.

Daarnaast wil mevrouw Bwefar spreken over luchtverontreiniging en de recente uitstoot van giftige gassen uit kooksfabriek 2. Ze benadrukt dat er op zaterdag en zondag giftige gassen zijn vrijgekomen door storingen in de fabriek. Ze vraagt Gedeputeerde Staten om de Omgevingsdienst opdracht te geven hier streng op te handhaven.

Wat betreft de moties sluit GroenLinks zich aan bij de standpunten van de collega's Roosendaal en Kanik.

Statenlid Kostić (PvdD) reflecteert op het dilemma dat grote bedrijven en economische belangen vaak de overhand hebben boven kwetsbare waarden zoals de gezondheid van burgers en de natuur. Ze benadrukt dat het moeilijk is om een balans te vinden via wet- en regelgeving. Haar conclusie is dat volksvertegenwoordigers extra scherp moeten zijn wanneer deze belangen met elkaar conflicteren, zoals in dit geval van de PCR.

De spreker zet vraagtekens bij het standpunt van de PvdA dat deze stap neutraal zou zijn, aangezien de provinciestukken suggereren dat het een positieve stap is richting het groen staalplan dat Tata Steel heeft voorgesteld. Ze merkt op dat er nog niet is nagedacht over wat echt groen staal inhoudt en dat de provincie op dit moment weigert hierover na te denken. Dit is problematisch, omdat Tata Steel financiering van de samenleving vraagt om het plan te realiseren. Daarom is het volgens haar gerechtvaardigd en noodzakelijk om verder te kijken dan alleen het voorliggende plan.

Statenlid Kostić benadrukt dat alles wat nu wordt ingezet gebaseerd is op de beweringen van Tata Steel, terwijl het verleden heeft aangetoond dat blindelings vertrouwen op hun cijfers niet verstandig is.

De heer Wagelaar (PvdA) stelt aan de Partij voor de Dieren de vraag of zij het met hem eens zijn dat het voorstel neutraal is, in die zin dat het niet uitmaakt of de PCR-route wordt gevolgd of de route van het projectbesluit. De spreker benadrukt dat dit de uiteindelijke keuze is die voorligt.

Statenlid Kostić (PvdD) is het niet eens met de stelling dat de keuze die nu voorligt neutraal is, omdat er wel degelijk een keuze is om ook een PCR in te gaan. De spreker wijst erop dat het projectbesluit al door GS is goedgekeurd en dat Provinciale Staten daarbij buitenspel zijn gezet. Over de PCR benadrukt de spreker dat Provinciale Staten hierover gaan en dus extra voorwaarden kunnen stellen. Statenlid Kostić roept de collega's op om kritischer te zijn en andere accenten te leggen. De spreker benadrukt dat het groen staalplan wordt versneld, terwijl het nog niet duidelijk is of het echt groen is. Er is nog geen onafhankelijk onderzoek naar gedaan en er bestaat nog veel onduidelijkheid.

Statenlid Kostić benadrukt dat er op dit moment geen enkele garantie is voor de gezondheid, aangezien Tata Steel alleen minimaal aan verouderde regelgeving voldoet. De spreker wijst erop dat er wel garanties bestaan voor de productie van 8 miljoen ton staal, terwijl de berekeningen gebaseerd zijn op een lagere productie. Statenlid Kostić vindt dat de garanties voornamelijk voor het bedrijf zelf zijn en niet voor de gezondheid. Partij voor de Dieren stelt dat de gezondheid gewaarborgd moet worden voordat er sprake kan zijn van versnelling.

Daarnaast brengt Statenlid Kostić de scenario's ter sprake. Zij merkt op dat de provincie weigert alternatieve scenario's van afschaling verder te verkennen en zelfs beweert dat ze in strijd zijn met de Omgevingsvisie. De spreker vindt deze redenering absurd en wijst erop dat de Omgevingsvisie juist natuur inclusieve ontwikkelingen en klimaatdoelen stimuleert. Statenlid Kostić vraagt de gedeputeerde om deze uitspraak terug te nemen, anders overweegt de Partij voor de Dieren een motie.

Voor de afdoening van de moties sluit Partij voor de Dieren zich aan bij de woorden van D66.

Mevrouw Koning-Hoeve (CDA) geeft aan dat de partij positief staat tegenover het van toepassing verklaren van de Provinciale Coördinatie Regeling op het HeraCless-Groen Staal project van Tata Steel. Ze erkent echter dat het een complex vraagstuk blijft en dat er veel aandacht moet worden besteed aan de

tijdsplanning. Het CDA benadrukt dat het nieuwe proces waar Tata Steel naartoe werkt, schoner is dan de huidige fabrieken en dat de oude installaties moeten sluiten. De spreker benadrukt het belang van het verminderen van CO_2- en stikstofuitstoot, maar ook de reductie van fijnstof, PAK's en ZZS (zeer zorgwekkende stoffen) ten gunste van de gezondheid van de omwonenden. Het CDA hecht veel waarde aan zowel de fysieke als mentale gezondheid van mensen en erkent ook het belang van werkgelegenheid en inkomen.

Het CDA zal het voorstel steunen onder de voorwaarde dat de aandacht voor het verminderen van schadelijke uitstoot voor de omwonenden, ook op de weg richting groen staal, prioriteit krijgt en niet verslapt. Het CDA vraagt de gedeputeerde om een toezegging om hier extra aandacht voor te hebben.

Wat betreft de moties wacht het CDA de antwoorden af voordat ze een definitief besluit nemen.

De heer **Klein** (ChristenUnie) stemt in met het starten van de procedure voor het projectbesluit en de Provinciale Coördinatie Regeling, omdat de ChristenUnie stappen willen zetten naar een schonere en groenere staalfabriek. De ChristenUnie is van mening dat strengere normen en monitoring essentieel zijn, met name met betrekking tot de reductie van giftige stoffen zoals ZZS, lood en PAK's. De ChristenUnie vraagt zich echter af welke instrumenten de provincie heeft om ervoor te zorgen dat het proces daadwerkelijk wordt uitgevoerd zoals voorgesteld. De ChristenUnie doet de suggestie bijvoorbeeld een norm te stellen in de vergunning voor afnemende quota voor de uitstoot van giftige stoffen en CO_2 per jaar, om Tata Steel een sterke stimulans te geven om het proces voort te zetten.

Wat betreft de moties, sluit de ChristenUnie zich aan bij de woorden van de heer Kanik. De ChristenUnie is het eens dat motie 170 nog niet afgedaan moet worden, omdat er behoefte is aan een concrete waarborging van gezondheidswinst door een nieuwe staalfabriek.

Schorsing van 16.26 uur tot 16.44 uur.

Gedeputeerde **Olthof** bedankt de commissie voor hun inbreng. Hij begint met de moties:

- Motie 14 is volgens de gedeputeerde afgedaan, omdat het PCR en de snelheid ervan worden onderschreven.
- Wat betreft Motie 170 geeft de gedeputeerde aan dat er nog onduidelijkheid is over de financiën en dat de gedeputeerde daar afhankelijk is van andere partijen, zoals EZK. De gedeputeerde benadrukt dat er wel wordt aangedrongen op het in beeld brengen van de financiële aspecten. Als Provinciale Staten aandringen op volledige duidelijkheid kan de motie mogelijk nog een half jaar tot driekwart jaar duren voordat deze afgedaan kan worden. Gedeputeerde Olthof laat de beslissing over Motie 170 graag aan de commissie over.
- Voor Motie 23 geeft de gedeputeerde aan dat er al eerder informatie is verstrekt, maar dat deze informatie nogmaals via de griffie zal worden rondgestuurd. De commissie kan dan tijdens de Statenvergadering van 30 mei 2023 bepalen of deze informatie voldoende is om de motie af te doen of niet.

Gedeputeerde Olthof benadrukt dat wanneer het over Tata Steel gaat, gezondheid een centrale rol speelt. Hij benadrukt dat er geen misverstand over moet bestaan dat gezondheid een belangrijk aspect is. Hij herinnert eraan dat vanaf het allereerste gesprek met bewoners en de discussies in de Staten, de focus altijd heeft gelegen op gezondheid, naast klimaat en milieu. Hij bevestigt dat de laatste tijd de nadruk steeds meer is komen te liggen op gezondheidskwesties in plaats van op klimaat- en milieuvraagstukken. Daarom kan hij de vraag van BBB volmondig beantwoorden.

Gedeputeerde Olthof legt uit dat het voorliggende vraagstuk met betrekking tot de Provinciale Coördinatie Regeling (PCR) een procedurekwestie is en niet direct gerelateerd is aan de discussies over groen staal en alternatieven. Hij benadrukt dat zelfs zonder de PCR het groene staalplan en de participatieprocedure zouden blijven bestaan, maar dat er dan afzonderlijke procedures en beroepsmogelijkheden voor de deelvergunningen zouden zijn. Met de PCR worden al deze vergunningen samengevoegd en wordt de directe gang naar de rechter vervangen door een versnelde procedure via de Raad van State. Dit wordt gedaan met als doel om zo snel mogelijk af te stappen van de traditionele en ouderwetse manier van staalproductie. Gedeputeerde Olthof benadrukt dat de PCR-discussie niet gaat over het vermijden van discussies over alternatieven of andere kwesties, maar puur over het coördineren van de vergunningaanvragen en het versnellen van de procedure door direct naar de Raad van State te gaan. Andere discussies zijn relevant maar worden niet behandeld in het kader van de PCR.

Gedeputeerde Olthof erkent de worsteling met alternatieven en de vraag of het huidige plan voldoende is. Hij ontvangt input van bewoners, vakbonden en verschillende belanghebbenden en begrijpt de behoefte aan vertrouwen in de provincie als betrouwbare overheid. Hij benadrukt dat de provincie moet staan voor wat ze zegt en voor wat de wetten en regels voorschrijven. Als er morgen een ander plan komt dat breed gedragen wordt, staat hij daar open voor. De rol van de provincie is echter om te bepalen wat hun positie en verantwoordelijkheid is. Hij waardeert de scherpe volksvertegenwoordigers, zoals in dit geval de Partij voor de Dieren, die terecht aangaven dat de definitie van groen staal nog niet voldoende duidelijk is. Dit wordt momenteel onderzocht in het proces met de Milieueffectrapportage (MER), waarbij ook de gezondheidseffecten zorgvuldig moeten worden beoordeeld voordat vergunningen worden verleend.

Gedeputeerde Olthof benadrukt dat de provincie geen subsidies verstrekt voor groen staal en dat de feiten zijn dat de provincie de vergunning moet verlenen. Hij legt uit dat de provincie altijd heeft gezegd dat er aanvullende garanties nodig zijn vanuit het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), die zullen worden gekoppeld aan de maatwerkafspraken. Als er een partij is die extra eisen wil stellen aan het type en de omvang van de fabriek, dan is dat EZK. Hoewel de gedeputeerde het graag anders zou willen, is het wel de bevoegdheid van de provincie om de vergunningsaanvraag te beoordelen op basis van wet- en regelgeving.

Gedeputeerde Olthof erkent dat er vaak is gesproken over de noodzaak om de wet- en regelgeving te herzien om de gezondheid beter te beschermen en een belangrijkere rol te geven in de normen en regelgeving. Hij blijft zich inzetten en lobbyen in Den Haag om dit te realiseren, en hij pleit zelfs voor een herziening van het hele systeem van milieuregelgeving, met name voor grote industrieën zoals Tata Steel. Hij vraagt zich af of het systeem niet op een andere manier moet worden ingevuld en of er op een andere manier naar gekeken moet worden. Echter, op dit moment geldt de bestaande regelgeving. Wanneer Tata Steel een vergunningsaanvraag indient, zal deze worden beoordeeld door de Omgevingsdienst om te bepalen of een vergunning kan worden verleend, los van persoonlijke voorkeuren.

Statenlid Kostić (PvdD) uit onbegrip over de houding van het college van Gedeputeerde Staten dat steeds weer aangeeft beperkte mogelijkheden te hebben. De spreker herinnert zich dat dit argument in het verleden ook al werd gebruikt door GS, waarbij ze zeiden dat bepaalde zaken niet binnen hun bevoegdheid vielen en dat het aan andere partijen lag. Statenlid Kostić vraagt zich af waarom de gedeputeerde niet meer de regierol neemt en zegt: "Laten we nu eens meer stimuleren om alternatieve scenario's te onderzoeken en meer zekerheid te krijgen voor de gezondheid." Het Statenlid vraagt of het klopt dat het plan samen met Tata Steel is opgesteld en begrijpt niet waarom GS de nieuwe Statenleden het idee geeft dat ze eigenlijk niets kunnen doen.

Gedeputeerde Olthof vraagt aan de Partij voor de Dieren wat ze precies van Gedeputeerde Staten verwachten. Hij waardeert de juridische kennis en de inzet van de Partij voor de Dieren, maar stelt de vraag of zij van hem verwachten dat hij meer kan toezeggen dan wat hij nu al doet. Hij vraagt of hij bijvoorbeeld tegen Tata Steel kan zeggen dat ze geen staal meer mogen produceren en iets anders moeten doen, zoals het bouwen van een kleinere fabriek. Hij vraagt of hij die bevoegdheid heeft en wat de verwachtingen van de Partij voor de Dieren zijn.

Statenlid Kostić (PvdD) benadrukt dat de gedeputeerde de vraag ontwijkt, maar vraagt toch om een antwoord. Ze wijst erop dat de gedeputeerde juridisch gezien wel de ruimte heeft om extra voorkeuren uit te spreken en opdrachten te geven voor bijvoorbeeld een onderzoek naar alternatieven. De spreker is van mening dat de gedeputeerde niet moet beweren dat dit niet mogelijk is en dat hij zich te veel laat leiden door wat Tata Steel zegt. Volgens haar kan het wel anders, zoals eerder is aangetoond. Ze nodigt de gedeputeerde uit om het debat hierover te voeren.

Gedeputeerde Olthof begrijpt het standpunt van Statenlid Kostić, maar benadrukt dat hij als overheid wil kunnen waarmaken wat hij belooft. Hij legt uit dat hij geen instrumenten heeft om Tata Steel te dwingen tot verandering, zelfs als er onderzoeken worden uitgevoerd naar alternatieve scenario's. Hij wijst erop dat de 8 miljoen ton staal al vergund is en dat hij die situatie niet kan veranderen. Hij benadrukt dat de aanvullende gezondheidseisen en andere voorwaarden mogelijk gekoppeld moeten worden aan de subsidieregeling en maatwerkafspraken door het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), aangezien hij binnen het wettelijk kader een vergunningaanvraag moet beoordelen. Hij stelt dat de politieke discussie over wenselijkheid gevoerd kan worden, maar dat het belangrijk is om als provincie in het kader van een betrouwbare overheid vast te houden aan de rol en bevoegdheden die binnen dat kader liggen.

Mevrouw Uiterwijk (JA21) merkt op dat de gedeputeerde aangeeft tegen de grenzen van de wet- en regelgeving aan te lopen. Tegelijkertijd wijst ze op het kritische rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) en de reactie van de gedeputeerde daarop, waarin de gedeputeerde aangeeft opnieuw te kijken naar mogelijkheden om de leefomgeving beter te beschermen, samen met de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied. De spreker vraagt om opheldering over deze discrepantie tussen de opmerkingen van de gedeputeerde en de reactie op het OVV-rapport.

Gedeputeerde Olthof geeft aan dat er nog een uitgebreide reactie zal komen op het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid. Hij merkt op dat het OVV-rapport weliswaar aangeeft dat er meer gedaan zou moeten worden, maar zonder concrete oplossingen. Hij benadrukt dat de provincie en hijzelf altijd bereid zijn om te leren en te kijken naar mogelijke extra maatregelen. Hij pleit ook voor herziening van de wet- en regelgeving samen met het Rijk. Hij erkent echter dat er ook beperkingen zijn binnen het huidige

kader van de wet- en regelgeving waarmee hij rekening moet houden. De gedeputeerde geeft aan dat de overheid en de provincie bereid zijn om lessen te leren en op een andere manier te handelen, maar dat ze tegelijkertijd geconfronteerd worden met de bestaande beperkingen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) stelt de vraag of dezelfde drie opties die worden genoemd voor stikstofreductie in de agrarische sector (stoppen, verplaatsen of innoveren) ook van toepassing zijn op Tata Steel. Ze geeft aan dat ze deze vraag stelt om zich een beeld te vormen, zonder dat ze per se voor of tegen is.

Gedeputeerde **Olthof** legt uit dat dezelfde stikstofeisen gelden voor Tata Steel. Hij verwijst naar de investering van 250 miljoen euro die momenteel plaatsvindt bij Tata Steel, waarbij eerst de ontstoffing en vervolgens de stikstofreductie worden aangepakt. Hij benadrukt dat Tata Steel ook verantwoordelijk is voor het verminderen van de stikstofuitstoot en dat hierin wordt geïnvesteerd. Hij merkt op dat de keuze om Tata Steel te onteigenen een afweging is die door de regering in Den Haag moet worden gemaakt en dat indien deze keuze wordt gemaakt, het Rijk de middelen moet hebben om Tata Steel volledig schadeloos te stellen. Hij legt uit dat de prioriteit momenteel ligt bij gezondheid, maar dat de stikstofreductie op korte termijn wel zal plaatsvinden.

Gedeputeerde Olthof geeft aan dat de provincie geen subsidie verstrekt aan Tata Steel en dat de maatwerkafspraken en financiële kwesties worden behandeld door het ministerie van EZK, ook in overleg met India. De gedeputeerde benadrukt dat hij geen contact heeft met India over financiële zaken of garantiestellingen. De gedeputeerde legt uit dat de provincie wel nauw samenwerkt met EZK en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) om ervoor te zorgen dat het totale plaatje klopt. Hij geeft aan dat ze in de afgelopen jaren hebben geleerd dat ze breder gebruik moeten maken van de kennis van omgevingsdiensten en andere adviseurs. Hij benadrukt dat de samenwerking met deze instanties essentieel is omdat zij de expertise binnen Nederland kunnen bundelen.

Gedeputeerde Olthof geeft aan dat de haalbaarheid van de planning voor een schone en groene fabriek zeer spannend is en dat hij niet kan garanderen dat het zal worden gehaald. Hij benadrukt echter dat ze zich voor de volle 100% en zelfs 200% zullen inzetten om ervoor te zorgen dat een schone en groene fabriek gerealiseerd wordt. Hij erkent dat er risico's en onzekerheden zijn, maar ze zullen hun uiterste best doen om die risico's te minimaliseren. Hij benadrukt dat als Tata Steel er niet in slaagt om groen en schoon te worden, zij een groot probleem hebben, aangezien er alleen ruimte is voor Tata Steel als ze aan deze voorwaarden voldoen. Hij legt de verantwoordelijkheid hiervoor bij Tata Steel zelf, aangezien zij de veranderingen moeten bewerkstelligen.

Gedeputeerde Olthof legt uit dat, ongeacht of er wel of geen PCR is, de inspraakprocedure en het participatietraject hetzelfde blijven. Ook de vergunningaanvraag blijft hetzelfde. Het enige verschil is dat de beroepsprocedure wordt vervangen door een directe gang naar de Raad van State. Daarnaast worden alle losse vergunningstrajecten samengebracht in één gecoördineerde aanvraag.

Gedeputeerde Olthof benadrukt dat het sluiten van kooksgasfabriek 2 niet ter discussie staat in de planning van Tata Steel, net als het sluiten van de hoogoven. Het lopende onderzoek heeft geen betrekking op dit specifieke punt en moet niet worden vermengd met de vergunningaanvraag voor

HeraCless-Groen Staal. Het onderzoek richt zich op overtredingen met betrekking tot de uitstoot van rauwe kooks op kooksgasfabriek 2. Als er een duidelijke uitspraak en helderheid is, zal de Omgevingsdienst bij het vollopen van de last onder dwangsom maatregelen nemen met betrekking tot kooksgasfabriek 2. Deze kwestie staat los van het lopende traject en mag niet worden vermengd met financiële overwegingen.

De heer **Kanik** (D66) merkt op dat hij van de gedeputeerde Olthof heeft gehoord dat de kooksgasfabriek losstaat van de plannen. Hij is echter van mening dat de haalbaarheid van de plannen juist afhankelijk is van de sluiting van de kooksgasfabriek in 2029. Mocht de sluiting door handhaving onverhoopt eerder plaatsvinden, dan zou dit waarschijnlijk invloed hebben op het groen staalplan. De heer Kanik begrijpt daarom niet helemaal de redenering van de gedeputeerde Olthof.

Gedeputeerde **Olthof** hoopt dat het begrijpelijk is dat hij de vergunningaanvraag voor groen staal niet wil vermengen met het openhouden van de kooksgasfabriek wanneer er overtredingen plaatsvinden. Hij benadrukt dat als ze besluiten de vergunning in te trekken, dit een probleem kan veroorzaken voor Tata Steel. Hij vindt het belangrijk om consequent te blijven in wat de provincie doet en merkt op dat het openhouden van de kooksgasfabriek, omdat er groen staal geproduceerd wordt, waarschijnlijk niet wordt ondersteund door de bewoners.

De heer **Kanik** (D66) concludeert dat de gedeputeerde Olthof zijn woorden omdraait. De spreker wilde juist duidelijk maken dat als de kooksgasfabriek eerder moet sluiten, dit een probleem kan vormen voor Tata Steel en het groen staalplan niet gerealiseerd kan worden.

Gedeputeerde **Olthof** benadrukt dat het niet wenselijk is om de kooksgasfabriek open te houden ondanks overtredingen om uiteindelijk groen staal te realiseren. Hij hoopt dat Provinciale Staten daarmee niet akkoord zou gaan.

Gedeputeerde Olthof benadrukt dat er nog veel onzekerheden zijn en dat er verschillende onderzoeken plaatsvinden om de impact op de gezondheid vast te stellen. Er wordt hard gewerkt door het Rijk, de provincie en de omgevingsdienst om de juiste onderzoeken uit te voeren. Het doel is om zo snel mogelijk resultaten te behalen voor de gezondheid. Een belangrijke vraag is wat het feitelijke effect van de nieuwe fabriek op de gezondheid zal zijn, en dit is iets waar I&W ook toezeggingen over heeft gedaan.

Gedeputeerde Olthof legt uit dat het niet mogelijk is om alle gezondheidsaspecten in de vergunning af te dwingen. Er is een belangrijke vraag over wat als "gezond genoeg" wordt beschouwd en in hoeverre gezondheidsnormen voldoende zijn geformuleerd om ze in de vergunning op te nemen. Hoewel er gestreefd wordt naar de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), is dit nog geen officiële normering van de WHO. De gedeputeerde benadrukt dat als ze de WHO-advieswaarden willen naleven, ze ook maatregelen moeten kunnen nemen om dit af te dwingen. Het doen van loze beloftes is niet voldoende; er moeten instrumenten en handhavingsmechanismen beschikbaar zijn. Dit betekent dat het huidige systeem van wet- en regelgeving moet worden bekeken en indien nodig aangepast om aan de ambitie te voldoen en handhaving mogelijk te maken.

De heer **Kanik** (D66) wijst erop dat het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) een ander beeld schetst. Volgens het PBL worden de CO_2-doelstellingen niet gehaald en zou er juist direct moeten worden

overgeschakeld op waterstof. Hij vraagt zich af hoe zich dit verhoudt tot wat de gedeputeerde zojuist heeft gezegd.

Gedeputeerde **Olthof** benadrukt dat hij niet verantwoordelijk kan worden gehouden voor uitspraken van andere partijen. Hij legt uit dat Tata Steel verantwoordelijk is voor de reductie van 5 megaton CO_2-uitstoot en dat zij hierop beoordeeld zullen worden, niet door de provincie, maar door het Rijk. Hij verwijst naar een technische presentatie waarin is bevestigd dat Tata Steel deze doelstelling zal halen. Als ze de doelstelling niet halen, zullen ze erop worden aangesproken en geconfronteerd worden met een CO_2-boete die aanzienlijk zal zijn en mogelijk zal worden aangepast. EZK zal hen ook aanspreken als ze de doelstelling niet behalen.

Gedeputeerde Olthof erkent het belang van een brede maatschappelijke discussie en geeft aan dat hij deze discussie ook voert met zijn collega's van de IJmondgemeenten, waar de toekomst van de IJmond en met name Tata Steel worden besproken. Echter, de gedeputeerde benadrukt dat hij deze discussie niet kan vermengen met onrealistische verwachtingen. Als bevoegd gezag heeft hij de verantwoordelijkheid om vergunningen te beoordelen op basis van wet- en regelgeving.

Gedeputeerde Olthof wijst erop dat er onduidelijkheid is over de € 6,5 miljard en dat het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft toegegeven dat er misverstanden zijn ontstaan. Hij heeft begrepen dat de € 6,5 miljard gebaseerd is op de totale investering en niet specifiek op de investering die EZK zal doen of de mogelijke bijdrage vanuit de overheid. De gedeputeerde geeft aan dat er nog geen duidelijkheid is over de precieze bijdrage en de voorwaarden ervan.

Gedeputeerde Olthof heeft gesproken met de directeur van Tata Steel over de deadline van het Nationaal Herstelplan (NHD). Hij heeft gevraagd waarom er vertraging is in het realiseren van groen staal, terwijl er urgentie gevoeld wordt door de verschillende belanghebbenden. Er zijn een aantal thema’s geclusterd, zoals het gebruik van gerecycled staal, op basis waarvan Tata Steel verdiepende gesprekken wil voeren met stakeholders, bewoners en andere partijen die eerder hebben geparticipeerd. Dit vergt meer tijd. Tata Steel heeft aangegeven dat ze deze extra tijd nodig hebben en dat dit niet leidt tot vertraging in het sluiten van de kooksgasfabriek en hoogoven. Gedeputeerde Olthof heeft dit bevestigd gekregen tijdens het gesprek. Hij benadrukt dat het proces zorgvuldig moet verlopen, maar dat dit geen invloed mag hebben op de planning van Tata Steel voor de sluiting van de kooksgasfabriek en de hoogoven.

Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) vraagt of als de vertraging geen invloed heeft op de planning, er extra en snellere inzet van de omgevingsdiensten moet worden gevraagd. Momenteel zijn deze diensten namelijk overbelast vanwege het project van vergunningverlening.

Gedeputeerde **Olthof** geeft aan dat de omgevingsdienst niet harder hoeft te werken of meer moet doen vanwege de extra tijd die Tata Steel neemt voor participatie. Hij is niet op de hoogte van de impact op het proces en de mogelijke vertraging die hierdoor kan ontstaan. Er vinden deze week gesprekken plaats door EZK met India om meer duidelijkheid te krijgen om uiteindelijk een gedegen NHD op te stellen. De gedeputeerde kan op dit moment nog niet overzien of de vertraging zal leiden tot een ander participatietraject of een andere vergunningaanvraag.

Gedeputeerde Olthof benadrukt dat er voortdurend gestreefd wordt naar het verminderen van negatieve gezondheidseffecten. De focus ligt op het zo snel mogelijk terugdringen van deze effecten.

Gedeputeerde Olthof herkent dat de regelgeving verouderd is en is het ermee eens dat deze moet worden herzien. Hij benadrukt echter dat het aanpassen van de regelgeving ook de medewerking van andere partijen vereist. De provincie zal echter niet aarzelen om waar mogelijk zelf de regelgeving aan te passen.

Wat betreft de Omgevingsvisie stelt de gedeputeerde dat deze niet de mogelijkheid biedt om de productie terug te dringen. Zelfs als er een andere Omgevingsvisie is waarin dit expliciet wordt vermeld, heeft Gedeputeerde Staten niet de bevoegdheid om de productie van Tata Steel te verlagen. De gedeputeerde staat open voor juridisch advies, maar op dit moment heeft hij geen bevoegdheid, ongeacht de Omgevingsvisie, om de productie van Tata Steel te verminderen.

Gedeputeerde Olthof is niet op de hoogte van de uitspraak dat Tata India geen investering in Europa doet. Hij heeft hierover geen contact gehad met India, maar dit valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK). Hij benadrukt dat het niet verstandig is om het proces nu stop te zetten zonder duidelijkheid. Bij de definitieve vergunningaanvraag, die naar verwachting begin 2024 of eind 2023 zal plaatsvinden, zal Tata Steel waarschijnlijk geen vergunning aanvragen als er geen duidelijkheid is over de financiering van het project. Het is dus belangrijk om door te gaan met het proces en de benodigde informatie te verkrijgen, inclusief gegevens over de gezondheidseffecten, voordat een definitieve vergunning wordt verleend.
Wat betreft de verschillen tussen de metingen van het RIVM, andere partijen en Tata Steel zelf, erkent de gedeputeerde dat dit tot frustratie heeft geleid. Er zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor onafhankelijk onderzoek door de omgevingsdienst, om zo meer onafhankelijke metingen uit te voeren. Het blijft echter frustrerend dat er constant verschillen zijn. De gedeputeerde benadrukt dat het belangrijk is om betrouwbare informatie te hebben en waar nodig aanvullend onderzoek te doen. Hoewel er extra onderzoek wordt uitgevoerd, kan dit niet alle externe metingen dekken. Een systeemverandering is nodig om alle metingen van Tata Steel zelf over te nemen, maar dat zou een grootschalige herstructurering vereisen en andere middelen van het Rijk. Het huidige systeem in Nederland is niet gebaseerd op het overnemen van alle metingen van individuele bedrijven.

Gedeputeerde Olthof heeft inmiddels de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (NZKG) gesproken over de incidenten die afgelopen weekend hebben plaatsgevonden. De omgevingsdienst is direct begonnen met aanvullend onderzoek naar deze voorvallen. Er wordt breed gekeken naar de gevolgen en mogelijke sancties vanuit de omgevingsdienst tegen Tata Steel. Er wordt onderzocht wat er precies heeft plaatsgevonden en welke maatregelen er genomen kunnen worden.

Gedeputeerde Olthof geeft aan dat het hanteren van een normafnamequota voor gezondheid een uitdaging is. Het is niet de bedoeling om elk jaar een vermindering in productie te eisen. In plaats daarvan wil de provincie op basis van de beste beschikbare technieken en duidelijke regelgeving, gezondheidsnormen vaststellen waaraan Tata Steel moet voldoen in de vergunning. Er zal geen sprake zijn van een glijdende schaal. Wat betreft het gebruik van 'stokken' om mee te slaan, benadrukt de gedeputeerde dat deze al volop worden ingezet. Het Rijk, vertegenwoordigd door EZK, hanteert maatwerkafspraken en er wordt strenger opgetreden tegen overtredingen. In het nieuwe traject zal de

handhaving nog strikter zijn om ervoor te zorgen dat Tata Steel zich aan de vergunning houdt, en als er overtredingen plaatsvinden, zal de provincie bereid zijn om passende maatregelen te nemen.

De heer **Klein** (ChristenUnie) benadrukt dat hij het niet had over een 'stok om mee te slaan', maar eerder over een 'stok achter de deur'. Hij vraagt zich af of er een specifieke datum kan worden vastgesteld waarop Tata Steel beperkt wordt in het uitstoten van stoffen. Bijvoorbeeld in 2029, wanneer de nieuwe waterstoffabriek naar verwachting operationeel is, zou er een duidelijke grens moeten worden gesteld.

Gedeputeerde **Olthof** geeft aan dat hij de vraag of hij juridisch kan afdwingen dat de beperking in uitstoot vanaf 2029 plaatsvindt, als cruciaal beschouwt. Hij is bereid hierop terug te komen met een schriftelijke reactie, omdat hij wil onderzoeken of hij dit ook daadwerkelijk kan waarmaken.

De gedeputeerde legt uit, in reactie op de vraag van Volt, dat er een onderscheid is tussen het participatie- en MER-onderzoekstraject en het proces van vergunningsverstrekking. Tijdens het participatietraject worden kaders vastgesteld en worden onderzoeksaspecten en betrokkenheid van belanghebbenden bepaald. Echter, de uiteindelijke vergunningsverstrekking is geen participatietraject, maar wordt uitgevoerd door de omgevingsdienst op basis van wettelijke regelgeving. Het milieueffect en mogelijke alternatieven worden meegenomen bij de vergunningsverstrekking, maar de besluitvorming valt niet onder de verantwoordelijkheid van Provinciale Staten.

De **voorzitter** stemt samen met de commissie af welke moties als afgedaan kunnen worden beschouwd:

- Motie 14 kan als afgedaan worden beschouwd. Dit wordt doorgeleid naar het presidium.
- Motie 170, de VVD en D66 beschouwen deze motie als niet afgedaan, omdat de gedeputeerde heeft aangegeven de gevraagde antwoorden voor eind 2023 beschikbaar te hebben. Aangezien deze antwoorden de kern van de motie vormen, willen de fracties hierop wachten.
- Motie 23 wordt als niet afgedaan beschouwd. De gedeputeerde zal de betreffende informatie nogmaals doen toekomen aan Provinciale Staten. Tijdens de eerstvolgende inhoudelijke commissievergadering zal worden besproken of deze informatie afdoende is om te motie af te kunnen doen.

Gedeputeerde Staten zal voor de moties 23 en 170 een nieuw afdoeningsvoorstel indienen.

Tweede termijn commissie

De heer **Kanik** (D66) heeft twee vragen die nog openstaan. Ten eerste gaat het over het participatietraject waar Tata Steel beweert dat Gedeputeerde Staten het heeft vastgesteld en dat er geen criteria vooraf zijn opgenomen. De heer Kanik wil graag weten hoe GS hier tegenaan kijkt. Ten tweede heeft de spreker vragen over het ontwerpbesluit. D66 begrijpt niet waarom GS dat mandaat nodig heeft en waarom het niet mogelijk is om het uit het besluit te laten en eventuele veranderingen in de toestemming gewoon aan Provinciale Staten voor te leggen.

De heer **Roosendaal** (VVD) dankt voor de duidelijke beantwoording. De VVD benadrukt dat Provinciale Staten instemmen met de plannen van Tata Steel, omdat de volksgezondheid voor hen voorop staat. Hij vraagt of er onderzoek is gedaan naar de haalbaarheid van de gestelde doelstellingen, hoe deze zullen worden gemeten en wat de consequenties zijn als bepaalde mijlpalen niet op tijd worden gehaald. Hij wil

ook weten hoe Provinciale Staten hierbij betrokken zullen worden en wat de impact zal zijn op het aanspreken van Tata Steel. Hij geeft aan dat de motie hierover belangrijk is om duidelijkheid te krijgen over de stappen die worden genomen en de resultaten die worden verwacht. Dat is ook de reden waarom de heer Roosendaal deze motie wil aanhouden.

Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) merkt op dat de onduidelijkheid rondom de groene staalroute juist groter lijkt te zijn geworden, aangezien de NRD is uitgesteld en Tata Steel heeft aangegeven de plannen te willen wijzigen. Ze benadrukt dat het afschuiven van verantwoordelijkheden tussen provincie, Rijk en Europa frustrerend is en dat het beter zou zijn als er één orgaan verantwoordelijk zou zijn. Ze vraagt hoe maatwerkafspraken worden geborgd in de vergunningen, aangezien deze afspraken bij EZK worden gemaakt, maar de vergunningverlening door de provincie wordt gedaan.

Daarnaast wil mevrouw Uiterwijk weten of GS kan garanderen dat HeraCless en de PCR geen invloed zullen hebben op de intrekking van de vergunning voor de kooksgasfabriek 2 op basis van overtredingen. Ze vraagt ook of het onderzoek van HeraCless niet opnieuw problemen zal veroorzaken, omdat er op termijn een oplossing wordt gevonden.

Tot slot benadrukt de spreker dat er volgens haar nog steeds niet genoeg wordt gedaan, omdat de provincie tegen grenzen aanloopt en dat ze hoopt op een proactieve houding en creatieve oplossingen om de gezondheid op korte termijn aan te pakken.

De heer **Teeuwen** (BBB) bedankt voor de heldere uitleg en toelichting. De spreker heeft nog steeds zorg over de financiering. Hij begrijpt dat er mogelijkheden zijn om een controle op financiering uit te voeren wanneer de vergunning wordt voorgelegd, maar vraagt of dit niet geldt voor de PCR. Hij vraagt zich af of de PCR gewoon moet worden uitgevoerd zonder controle op financiering. Daarnaast informeert de BBB ook naar de leges die Tata Steel betaalt in verhouding tot de investeringen die worden gedaan in het ambtenarenapparaat.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) geeft aan nog niet overtuigd te zijn of 50PLUS meegaat met de Provinciale Coördinatie Regeling. 50PLUS maakt zich zorgen over de gezondheid van de omwonenden en de waarborging van het participatietraject. Hoewel de regeling niet strikt noodzakelijk is, wil ze deze regeling toch achter de hand houden om de gedeputeerde te motiveren meer aandacht te besteden aan deze kwesties. Ze benadrukt dat de Omgevingswet al is goedgekeurd, waardoor de regeling niet essentieel lijkt.

Gedeputeerde **Olthof** benadrukt dat gezondheid de nodige aandacht heeft, zowel van Provinciale Staten als van Gedeputeerde Staten. Hij legt uit dat de Provinciale Coördinatie Regeling niet nodig zal zijn als de invoering van de Omgevingswet doorgaat, maar dat de procedure alsnog gevolgd moet worden als de wet niet doorgaat. Hij geeft toe dat hij niet zeker weet wat de impact daarvan zal zijn.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) zal het fractiebesluit heroverwegen.

Gedeputeerde **Olthof** benadrukt dat de fracties over hun eigen keuzes gaan.

De gedeputeerde legt uit dat Tata Steel duidelijkheid nodig heeft over de subsidie vanuit het Rijk voor Tata Steel om het totale verhaal rond te krijgen. De gedeputeerde heeft ook gezegd dat de provincie op

dit moment al geld investeert in de vergunningverlening, toezicht en handhaving. Er zijn afspraken gemaakt met Tata Steel voor bijdragen met betrekking tot groen staal en het HeraCless-traject. Daarnaast heeft de provincie leges opgelegd aan Tata Steel voor de vergunningaanvraag en is er een aanvullende bijdrage aangevraagd bij het Rijk vanuit het Klimaatfonds. Hoewel de exacte bedragen nog niet compleet zijn, is er in ieder geval een bijdrage vanuit het Rijk voor dit traject. Deze bijdrage heeft echter niets te maken met de vergunning zelf. Als de vergunning niet wordt aangevraagd, hoeft Tata Steel ook geen leges te betalen.

De heer **Teeuwen** (BBB) vraagt of het klopt dat na de PCR een financieringstoets wordt gedaan of het hele project gefinancierd kan worden. En als dat niet het geval is, dat de vergunning dan niet wordt afgegeven.

Gedeputeerde **Olthof** verduidelijkt dat de provincie niet verantwoordelijk is voor de financiering voor de vergunningaanvraag. Er is geen check of controle vanuit de provincie op de financiering van de vergunning.

Gedeputeerde Olthof legt uit dat de provincie niet de middelen heeft, zoals een Klimaatfonds, om een bijdrage te leveren aan Tata Steel. De verantwoordelijkheid voor financiering ligt bij EZK, dat bedragen beschikbaar heeft om bedrijven te stimuleren. Er wordt benadrukt dat dit geen afschuiven is, maar dat de overheid verschillende verantwoordelijkheden heeft.

Daarnaast heeft de gedeputeerde verduidelijkt dat maatwerkafspraken aparte trajecten zijn en geen onderdeel uitmaken van een vergunningentraject. Maatwerkafspraken worden vastgelegd in een aparte overeenkomst tussen het Rijk en Tata Steel om ze afdwingbaar te maken. Er is geen ruimte om maatwerkafspraken op te nemen in een vergunning.

Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) stelt de vraag hoe de provincie op de vergunning kan handhaven als de maatwerkafspraken niet in de vergunning zijn opgenomen.

Gedeputeerde **Olthof** heeft aangegeven dat de maatwerkafspraken uiteindelijk door het Rijk worden vastgelegd in een afdwingbare overeenkomst. Hij heeft aangegeven bereid te zijn om de maatwerkafspraken in de vergunning op te nemen als Provinciale Staten aan kunnen tonen dat dat mogelijk is. De gedeputeerde benadrukte dat de maatwerkafspraken een apart traject zijn. De gedeputeerde heeft er steeds bij EZK op aangestuurd dat de maatwerkafspraken middels een overeenkomst tussen EZK en Tata Steel kunnen worden afgedwongen.

De heer **Roosendaal** (VVD) merkt op dat de maatwerkafspraken die het Rijk met Tata Steel maakt, losstaan van de vergunningen, maar waarschijnlijk niet losstaan van de financiering die het Rijk aan Tata Steel verstrekt. Hij veronderstelt dat als Tata Steel niet voldoet aan de maatwerkafspraken, het Rijk daar financiële consequenties aan kan verbinden. Hij stelt ook dat hetzelfde zou moeten gelden voor de verlaging van de productie. Hij uit bezorgdheid over de mogelijkheid dat bij een toename van het gebruik van schroot de productie weer kan worden verhoogd, vergelijkbaar met de situatie bij innovatie op Schiphol. De heer Roosendaal suggereert dat het Rijk in de maatwerkafspraken deze aspecten zou moeten

overwegen en dat de gedeputeerde dit aan het Rijk zou kunnen meegeven als Provinciale Staten dat besluiten.

Gedeputeerde Olthof geeft aan dat hij de technische vraag over het gebruik van meer schroot zal uitzoeken en schriftelijk zal terugkomen op dit onderwerp.

De gedeputeerde benadrukt dat er altijd is gepleit voor afdwingbare maatwerkafspraken en dat er duidelijke voorwaarden moeten worden gesteld voor gezondheid en andere aspecten. Er worden afspraken gemaakt en vastgelegd in de overeenkomst, zodat deze kunnen worden afgedwongen en er consequenties zijn als niet aan de afspraken wordt voldaan. De gedeputeerde bevestigt dat de haalbaarheid van de doelstellingen zoveel mogelijk in de vergunning zal worden vastgelegd en dat goede maatwerkafspraken nodig zijn om deze af te dwingen. Daarnaast wordt toegezegd dat Provinciale Staten regelmatig geïnformeerd zullen worden en dat bij grote veranderingen of verschuivingen daarover gecommuniceerd zal blijven worden.

De gedeputeerde legt uit dat de coördinatieregeling betrekking heeft op meerdere vergunningen. Hij geeft aan dat het mandaat niet wordt weggegeven, maar dat het gaat om een klein onderdeel van de vergunningen. Hij benadrukt dat het proces van vergunningstoekenning nog steeds moet voldoen aan wet- en regelgeving. Als er een onderdeel is dat mogelijk onder de coördinatieregeling moet vallen, zou hier apart toestemming voor moeten worden gevraagd. Hij wijst er echter op dat dit het proces ingewikkelder kan maken en dat het hem niet verstandig lijkt om dit te doen. De gedeputeerde hoort graag als er vanuit Provinciale Staten zwaarwegende bezwaren hierover zijn. Aanvullend merkt de gedeputeerde op dat de specifieke vergunningen die momenteel onder de regeling vallen ook niet individueel zijn besproken.

De gedeputeerde geeft aan dat de evaluatiecriteria hier niet zijn opgenomen. De gedeputeerde benadrukt dat het proces nog steeds wordt getoetst aan het provinciaal beleid en dat er enkele criteria zijn opgenomen. De gedeputeerde geeft aan dat het hem niet handig lijkt om nu een nieuwe participatieovereenkomst op te stellen, maar dat hij wel zal terugkomen op hoe de evaluatie van het participatietraject op een goede manier kan worden uitgevoerd. Hij verzekert dat dit ook een afspraak is met Tata Steel en dat hij ervoor zal zorgen dat dit wordt vastgelegd en dat Provinciale Staten hierover wordt geïnformeerd.

De voorzitter constateert dat dit onderwerp voldoende is besproken. De voordracht PCR HeraCless-Groen Staal Tata Steel, Start procedure projectbesluit zal als bespreekstuk worden geagendeerd voor de Provinciale Statenvergadering van 30 mei 2023.

M41/30-05-2023 punt 9

AANGENOMEN

Motie: Ideeën en scenario's opnemen in NRD

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023, te Haarlem, ter vaststelling van: "Toepassen Provinciale coördinatieregeling bij project Heracless-Groen Staal (VD-20-2023)."

Constaterende dat:

- Tata Steel Nederland (TSN) het opleveren van de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) heeft uitgesteld omdat zij het noodzakelijk achten opnieuw naar Project Heracless te kijken, omdat er sinds 2021 extra inzichten zijn ontstaan;
- De NRD belangrijk is omdat daarin staat welke milieueffecten zullen worden onderzocht en welke alternatieven vergeleken worden in de Mileueffectrapportage (MER);
- TSN aangeeft dat externe ontwikkelingen zoals verslechterde economische- en marktomstandigheden, energiecrisis, stikstofproblematiek en de extra klimaatmaatregelen van het kabinet impact hebben op het plan en verwerkt moeten worden;
- TSN aangeeft dat input van het participatietraject met de omwonenden en de recente rapporten van het RIVM en de OVV meegenomen zullen worden;

Overwegende dat:

- TSN extra tijd en ruimte pakt aan het begin van het proces van Project Heracless om de plannen te herzien;
- Dit uitstel niet tot vertraging mag leiden van de uiteindelijk gestelde doelen omtrent sluiting van de meest vervuilende onderdelen, maar tegelijkertijd de mogelijkheid biedt om vroegtijdig in het proces verbeteringen door te voeren in Project Heracless;
- Veranderingen en ontwikkelingen in Project Heracless kansen kunnen bieden voor optimalisatie van de plannen;
- Omwonenden en maatschappelijke organisaties in het participatieproces concrete ideeën en scenario's hebben ingebracht voor de route naar groen staal;

Roept Gedeputeerde Staten op:

- TSN dringend te verzoeken om de door omwonenden en maatschappelijke organisaties werkbare ingediende ideeën en scenario's op te nemen in de concept-NRD en de MER;
- Met TSN en ODNZKG in gesprek te blijven over de haalbaarheid van de planning van Project Heracless nu er uitstel is aangevraagd voor oplevering van de concept-NRD;
- PS te informeren wanneer dit uitstel leidt tot het later realiseren van de gestelde doelen en/of om extra inzet vraagt bij de ODNZKG;

en gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening,

Kelly Uiterwijk JA21 Noord-Holland	Wesley van der Heijden D66	Ines Kostić Partij voor de Dieren	Willemien Koning CDA

Michel Klein
ChristenUnie

M42/30-05-2023
punt 9

AANGENOMEN

Motie: Borging maatwerkafspraken EZK-TSN in vergunningen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023, te Haarlem, ter vaststelling van: "Toepassen Provinciale coördinatieregeling bij project Heracless-Groen Staal (VD-20-2023)."

Constaterende dat:

- Het ministerie van EZK parallel aan de vergunningsprocedure voor "Heracless Groen Staal" maatwerkafspraken over onder andere gezondheid en leefomgeving maakt met Tata Steel Nederland (TSN);
- Deze maatwerkafspraken nog niet geborgd worden in vergunningen;

Overwegende dat:

- De provincie als bevoegd gezag het naleven van vergunningen door TSN handhaaft;
- Maatwerkafspraken die niet in vergunningen worden opgenomen niet gehandhaafd kunnen worden door het bevoegd gezag;
- Het wenselijk is dat effecten van de maatwerkafspraken op de gezondheid en de leefomgeving (zoveel mogelijk) meetbaar en handhaafbaar zijn door het bevoegd gezag;
- De effecten van maatwerkafspraken mogelijk wel geborgd kunnen worden in vergunningen, zodat het bevoegd gezag hier ook op kan handhaven;
- De staatssecretaris van I&W in het commissiedebat leefomgeving van 17 mei jongstleden benadrukt heeft dat borging van de maatwerkafspraken van groot belang is;

Roept Gedeputeerde Staten op:

- Bij het ministerie van EZK het belang te benadrukken om daar waar het mogelijk is maatwerkafspraken te borgen in vergunningen;
- Het ministerie van EZK te verzoeken waar mogelijk (de effecten van) maatwerkafspraken op de gezondheid en leefomgeving zo te formuleren dat deze opgenomen kunnen worden in de vergunningen van TSN;
- TSN te verzoeken om de maatwerkafspraken met betrekking tot gezondheid en leefomgeving op te nemen in een vergunningsaanvraag;

en gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening,

Kelly Uiterwijk	Ines Kostić	Willemien Koning	Wesley van der Heijden
JA21 Noord-Holland	Partij voor de Dieren	CDA	D66
Ruchama Bwefar	Michel Klein		
GroenLinks	ChristenUnie		

M 44 / 30-05-2023
punt 9

Partij voor de Dieren
Statenfractie Noord-Holland

JA21 Volt D66

AANGENOMEN

Motie Vragen en zorgen van burgers beantwoorden

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023, ter behandeling van Toepassen Provinciale coördinatieregeling (PCR) bij project Heracless-Groen Staal (VD-20);

constaterende dat:

- GS de Provinciale Coördinatieregeling (PCR) wil toepassen op het project Heracless;
- GS hiermee 'een uiterste poging tot versnelling van de vergunningverlening' rond het project Heracless van Tata Steel doet;[1]
- er tegelijkertijd vanuit omwonendenorganisaties en maatschappelijke organisaties via brieven aan de provincie verschillende belangrijke vragen en zorgen zijn gedeeld over niet alleen dit project en het proces, maar ook over de huidige gang van zaken rond toezicht en handhaving bij Tata Steel;
- het specifiek met name gaat om de brief van o.a. Frisse Wind en Milieuplatform IJmuiden Noord op 11 mei 2023[2], de brief van Greenpeace en verschillende omwonendenorganisaties van 10 april 2023[3], en de brief "Reactie en verzoek om onafhankelijk onderzoek t.b.v. Heracless-Groen staal" van Frisse Wind, Gezondheid op 1 en Milieuplatform IJmuiden Noord op 23 april 2023;

overwegende dat:

- omwonenden ook 'een uiterste poging tot versnelling' van de beantwoording van hun vragen verdienen;
- de antwoorden ook van belang zijn voor Provinciale Staten om goede afwegingen te kunnen maken;

gehoord de discussie,

roepen GS op:

- om voor het zomerreces de genoemde brieven van de omwonenden- en belangenorganisaties schriftelijk te beantwoorden en PS daarover te informeren;

en gaan over tot de orde van de dag.

Ines Kostić	Kelly Uiterwijk	Julia Schneemann	Wesley vd Heijden
Partij voor de Dieren	JA21	VOLT	D66

[1] Zie Brief aan PS over start procedure projectbesluit Heracless-Groen Staal
[2] Zie ingekomen stukken van mei: https://ibabsonline.eu/Agenda.aspx?site=noordholland&agendaid=c254e40d-a24f-49c7-92a7-9e832f255c1c&FoundIDs=
[3] https://api1.ibabs.eu/publicdownload.aspx?site=noordholland&id=1100591930

M45/30-05-2023 punt 9

Partij voor de Dieren Statenfractie Noord-Holland | SP | JA21 | GROENLINKS NOORD-HOLLAND | Volt | D66

AANGENOMEN

Motie Economische toets Project Heracless

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023, ter behandeling van Toepassen Provinciale coördinatieregeling (PCR) bij project Heracless-Groen Staal (VD-20);

constaterende dat:

- GS de Provinciale Coördinatieregeling (PCR) wil toepassen op het project Heracless;
- GS hiermee 'een uiterste poging tot versnelling van de vergunningverlening' rond het project Heracless van Tata Steel doet;[1]
- er tegelijkertijd nog veel onduidelijkheid is over de haalbaarheid en impact van het project op de leefomgeving en gezondheid;
- het project Heracless volgens Tata Steel alleen met behulp van subsidies van grond kan komen en het Rijk tegelijkertijd niet alles wil betalen;

overwegende dat;

- tijdens een aandeelhoudersgesprek van Tata Steel op zondag 7 mei 2023 bleek dat de eigenaar van Tata Steel in India weigert om nieuw geld te investeren in het bedrijf in Nederland of om verantwoordelijkheid te nemen voor oude schulden en (tijdelijke) tekorten, maar wel via de centrale in- en verkoop van Tata Steel in Singapore blijft afromen;
- het daarom belangrijk is de vraag te stellen hoe reëel het is dat Tata Steel de financiering van het project Heracless rond gaat krijgen;
- er dus een 'financieel-economische toets' wenselijk is, voordat overheden onomkeerbare besluiten nemen;
- de Raad van State recent in het kader van het bestemmingsplan Feyenoord City geoordeeld heeft dat een deugdelijke financiële toets vooraf wenselijk is en ten onrechte is aangenomen dat het plan uitvoerbaar was, terwijl er nog een financieringsgat was;[2]
- de provincie omwonenden heeft beloofd 'scherp aan de wind te varen' als het gaat om de toezicht bij Tata Steel;
- het binnen de beleidsvrijheid van de provincie valt om een 'financieel-economische toets' van Tata Steel te vragen;

gehoord de discussie,

verzoeken GS:

- om zo snel mogelijk uit te zoeken hoe een 'financieel economische toets' rond het project Heracless kan worden geborgd;

en gaan over tot de orde van de dag.

Ines Kostić	Remine Alberts	Kelly Uiterwijk	Ruchama Bwefar	Julia Schneemann	Wesley vd Heijden D66
Partij voor de Dieren	SP	JA21	GroenLinks	Volt	

[1] Zie Brief aan PS over start procedure projectbesluit Heracless-Groen Staal

[2] https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/@133494/202101596-1-r3/

M43/30-05-2023
punt 9

VERWORPEN

Forum voor Democratie

Motie 'Afzien van toepassing PCR op Tata-project Heracless Groen Staal'

De Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023, te Haarlem,

Constaterende dat:

- Tata Steel ernaar streeft om via het project 'Roadmap Plus' de uitstoot van voor de gezondheid en het welbevinden van bewoners uit de directe omgeving schadelijke stoffen zoveel mogelijk te reduceren tot aanvaardbare niveaus;[1]

- Tata Steel er bovendien naar streeft haar staalproductie in lijn te brengen met de door de huidige overheid vereiste klimaat- en natuurdoelstellingen via het project 'Heracless Groen Staal' en er daarbij naar streeft om de uitstoot van CO2 terug te brengen naar 25% van de huidige hoeveelheid.[2]

Constaterende dat:

- het project 'Heracless Groen Staal' uitgaat van een energiebehoefte waarin voorzien zal worden door zogenaamd duurzame energiebronnen, zonder dat duidelijk is hoe de duurzaamheid ervan bijdraagt aan de duurzame bedrijfsvoering van Tata Steel zelf, aangezien de voorradigheid van waterstof en de benodigde windenergie vooralsnog niet gegarandeerd kunnen worden zonder ons afhankelijk te maken van het buitenland en grote delen van onze natuurlijke omgeving op te offeren aan de voor dit project benodigde industrialisering ervan;

- vooralsnog niet op detailniveau inzichtelijk is gemaakt wat de bijbehorende kosten van dit project gaan bedragen voor zowel Tata Steel zelf als voor de landelijke en provinciale overheden;

- echter in de media al wel sprake is van een bedrag van 6,5 miljard euro dat gemoeid zou zijn met het realiseren van het project 'Heracless Groen Staal', waarvan Tata Steel 5,5 miljard euro voor eigen rekening zou willen investeren en 1 miljard gedekt zou moeten gaan worden via overheidssubsidies.[3]

Overwegende dat:

---

[1] Roadmap Plus | Tatasteel Omgeving
[2] Groen staal | Tatasteel Omgeving
[3] Tata Steel wil 1 miljard subsidie voor schone staalproductie | RTL Nieuws

M43

- bij genoemde kosten nog geen rekening is gehouden met de op de Noordzee te plaatsen windmolens om het project van de benodigde 'groene' energie te voorzien. Dat daarbij evenmin rekening is gehouden met de bijkomende kosten voor de verzwaring van het net;

- daarbij onvoldoende oog is voor het negatieve effect van deze windmolens zowel op de bestaande ecologie van de Noordzee als op de economische levensvatbaarheid van onze visserij;[4]

- de kosten die gemoeid zijn met nagestreefde CO2-reducties naar verwachting tot een forse prijsstijging van staal zullen leiden alsmede tot een verzwaring van de lastendruk op de schouders van onze burgers;

- met dit project derhalve een forse wissel wordt getrokken op zowel de concurrentiepositie van Tata Steel zelf als op de financiële draagkracht van de Nederlandse overheid en haar burgers;

- de genoemde reducties van uitstoot CO2 volgens door de overheid gehanteerde wetenschappelijke modellen vrijwel niets bijdragen aan het tegengaan van de opwarming van onze planeet en het bevorderen van een gezond en leefbaar milieu;[5]

- voor wat betreft de uitstoot van schadelijke en onwelgevallige stoffen het 'Roadmap Plus'-traject al de nodige reducties realiseert;[6]

- het bovenstaande in overweging nemende, het project 'Heracless Groen Staal' niet behoeft te worden uitgevoerd, het traject van vergunningverlening niet aan de orde is en, derhalve, de Provinciale Coördinatieregeling (PCR) ook niet van toepassing behoeft te worden verklaard.

Verzoekt Provinciale Staten:

- de PCR niet van toepassing te verklaren op het beoogde traject van de vergunningverlening voor het project 'Heracless Groen Staal' en tegen het voorstel van de Gedeputeerde Staten voor toepassing van PCR te stemmen.

en gaat over tot de orde van de dag.

Ondertekening,

Ralf Dekker
Forum voor Democratie

---

[4] Windmolens doen zeemilieu en vissers de das om - Visserij.nl; 30.000 windmolens in de Noordzee: de EU beraamt een reusachtige milieuramp - Wynia's Week (wyniasweek.nl); OpinieZ Windmolenpark op de Noordzee: een ramp in wording;
[5] De klimaatwet - bezint eer gij begint - De Groene Rekenkamer (groene-rekenkamer.nl)
[6] Overzichtskaart Roadmap Plus | Tatasteel Omgeving

Provincie Noord-Holland

PS-vergadering

Dossiernummer	12466
Extern Zaak ID	594540
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	30 mei 2023
Agendapunt	10
Titel	Waddenfonds begroting 2024 en jaarstukken 2022 (VD-17).
Organisatieonderdeel	BEL/GRN

Geagendeerd	Vergaderdatum
Ingekomen stukken ter kennisname	30 april 2023
Interim-Statencommissie	15 mei 2023
PS-vergadering	**30 mei 2023**

Toelichting

Het Rijk heeft in 2012 het Waddenfonds gedecentraliseerd naar de drie Waddenprovincies (Fryslân, Groningen en Noord-Holland). Het Waddenfonds is verantwoordelijk voor het verlenen van subsidies die passen binnen de hoofddoelen (natuur en duurzame economische ontwikkeling) van dit fonds.

waddenfonds

Ruiterskwartier 121A
8911 BS Leeuwarden
T (058) 233 90 20
info@waddenfonds.nl
www.waddenfonds.nl

**Aan de Provinciale Staten van Noord-Holland,
Fryslân en Groningen**

Datum : 23 maart 2023
Ons kenmerk : 02099161 / CB
Betreft : Toezending ontwerpbegroting 2024 Waddenfonds en de Jaarstukken 2022 Waddenfonds (Jaarverslag en Jaarrekening met accountantsverslag)

Geachte Statenleden,

Bijgevoegd treft u de ontwerpbegroting 2024 Waddenfonds en de Jaarstukken 2022 Waddenfonds aan.

Op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen stelt het algemeen bestuur de begroting en begrotingswijzigingen van de gemeenschappelijke regeling Waddenfonds vast. Alvorens dit te doen dienen de Staten van de deelnemende provincies in de gelegenheid te worden gesteld hun zienswijze op de ontwerpbegroting of ontwerpbegrotingswijziging kenbaar te maken. Daarom leggen wij de conceptbegroting 2023 Waddenfonds nu aan u voor. De jaarstukken 2022 Waddenfonds zijn ter kennisgeving meegestuurd.

Jaarstukken 2022
In de jaarstukken kunt u lezen dat er sprake is van een positief resultaat van € 1.890.844 is. De doelstelling van het Waddenfonds is er op gericht door subsidies te verlenen een bijdrage te leveren aan de versterking van de natuur en duurzame economie. Om die reden heeft het algemeen bestuur op 23 maart jl. besloten om € 1.690.844,- van het resultaat te bestemmen naar het budget thematische openstellingen en € 200.000,- te bestemmen naar het budget kennishuishouding. Door het gerealiseerde resultaat niet terug te laten vallen naar de algemene reserve maar in te zetten voor de thematische openstellingen kunnen deze middelen voor projecten worden ingezet.

Begroting 2024
Het Waddenfonds is eindig. In 2026 wordt de laatste jaardotatie van € 28.878 miljoen van het Rijk ontvangen. In de Gemeenschappelijke Regeling staat dat de regeling eindigt op 1 januari 2028. Tot en met 2027 bestaat het Waddenfonds in volle omvang en moet (in beginsel) ook aan alle (wettelijke) verplichtingen die gelden voor het openbaar lichaam worden voldaan. Die einddatum lijkt nog ver weg, maar met projectsubsidies die pas na vijf jaar of langer kunnen worden vastgesteld, is het zaak om tijdig op een en ander te anticiperen. Vanuit dat perspectief is in 2022 gewerkt aan een eerste verkenning van een goede afronding van het Waddenfonds. De komende tijd wordt inzichtelijk gemaakt en worden keuzes voorbereid hoe deze beëindiging moet plaatsvinden. Een eerste verkennend gesprek over de afronding van het Waddenfonds met het dagelijks bestuur heeft plaatsgevonden, zij hebben besloten om het nieuwe bestuur, na de statenverkiezingen in 2023, te voorzien van een overdrachtsdocument met mogelijke keuzes.

Renteopbrengsten
Het grootste gedeelte van de tijdelijk overtollige geldmiddelen wordt op rekening-courant bij het Agentschap van Financiën aangehouden. De rentevergoeding hierop is gebaseerd op ESTR. Dit staat voor Euro Short term rate en is de rente waartegen gemiddeld genomen overnight en zonder onderpand liquiditeiten zijn geleend in de eurogeldmarkt. De ESTR is vanaf medio september 2022 weer boven de 0% uitgekomen en sindsdien wordt er door het Agentschap weer rente vergoed over rekening-courant tegoeden.

Het Waddenfonds is een gemeenschappelijke regeling van de Waddenprovincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen. Het fonds investeert in initiatieven en projecten die de ecologie en duurzame economische ontwikkeling van het Waddengebied versterken.

In de geactualiseerde begroting 2023 is 2,73% als gemiddelde rentevergoeding rekening courant schatkistbankieren 2023 aangehouden, er is geen rekening gehouden met verdere rentestijgingen omdat die nog te onzeker zijn. De opbrengsten van de renteopbrengsten worden toegevoegd aan het budget thematische openstellingen, door de renteopbrengsten niet terug te laten vallen naar de algemene reserve maar in te zetten voor de thematische openstellingen kunnen deze middelen voor projecten worden ingezet.

De verwachting is dat per 2027 niet alle projecten afgerond zijn. Er is dan nog beheer nodig voor deze projecten. Het weerstandsvermogen kan hier (deels) voor worden ingezet. In de begroting 2024 is in de meerjarenbegroting voor het jaar 2027 € 1,75 miljoen uit het weerstandsvermogen gereserveerd voor bedrijfsvoeringskosten.

Wij verzoeken u om uw zienswijze op de ontwerpbegroting 2024 Waddenfonds aan ons kenbaar te maken zodat het algemeen bestuur in zijn vergadering van 7 juli 2022 de begroting 2024 definitief kan vaststellen.

Namens het dagelijks bestuur Waddenfonds,

C.J. Loggen
Voorzitter

G.W. Huisman
Secretaris - directeur

Ons kenmerk: 02099161

Begroting Waddenfonds 2024

Voor zienswijze aan PS verstuurd op 23 maart 2023
Vastgesteld door PS Noord-Holland, Fryslân en Groningen op
Vast te stellen door het algemeen bestuur Waddenfonds op 7 juli 2023

Inhoudsopgave

1 INLEIDING 3

2 INRICHTING GR WADDENFONDS 4

2.1 GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING WADDENFONDS 4
2.2 SAMENSTELLING BESTUUR EN ORGANISATIE 4

3 PROGRAMMA'S 5

3.1 INLEIDING 5
3.2 ALGEMENE FINANCIËLE EN BELEIDSMATIGE KADERS 6

4 FINANCIËN ACTUALISATIE 13

5 PARAGRAFEN 14

5.1 INLEIDING 14
5.2 BEDRIJFSVOERING (UITVOERINGSORGANISATIE INCLUSIEF BEHEERFUNCTIES) 14
5.3 FINANCIERING 14
5.4 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING 15
5.5 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN 17
5.6 GRONDBELEID 17
5.7 LOKALE HEFFINGEN 17
5.8 VERBONDEN PARTIJEN 17

6 FINANCIËLE BEGROTING. 18

6.1 RECAPITULATIE PROGRAMMABEGROTING EN MEERJARENPERSPECTIEF 18
TOELICHTING BEGROTING 2023 20
6.1.1 BEGROTINGSPROGRAMMA SUBSIDIETHEMA'S EN -PROGRAMMA'S 20
6.1.2 BEGROTINGSPROGRAMMA BEDRIJFSVOERING 21
6.1.3 BEGROTINGSPROGRAMMA ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN 22
6.1.4 RESULTAATBESTEMMING 22
6.2 2025 EN VERDER 22
6.3 GEPROGNOTISEERDE BALANS 23

1 Inleiding

Het dagelijks bestuur biedt u hierbij de conceptbegroting 2024 van het Waddenfonds aan.
Het Waddenfonds geeft uitvoering aan een gedecentraliseerde taak van de rijksoverheid. Deze taak is aan de drie Waddenprovincies gezamenlijk overgedragen per 1 januari 2012. Een en ander is vastgelegd in het Bestuursakkoord van 14 september 2011. Met de decentralisatie hebben de drie Waddenprovincies een belangrijk instrument in handen voor het in stand houden en ontwikkelen van het Waddengebied.

In mei 2012 hebben Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten van de provincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen besloten tot het instellen van de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds in de vorm van een openbaar lichaam. Op 9 juni 2012 heeft daartoe de constituerende vergadering plaatsgevonden op Texel. Met de overdracht van de middelen door de Provincie Fryslân aan het Waddenfonds per 1 oktober 2012 is het Waddenfonds ook daadwerkelijk als zelfstandige organisatie van start gegaan. Vanaf oktober 2012 en in 2013 heeft het Waddenfonds subsidies verstrekt op basis van het Pionierprogramma 2012-2013.

In 2014 is het nieuwe Uitvoeringsplan Waddenfonds 2014-2017 door Provinciale Staten van de provincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen vastgesteld en daarna in werking getreden. Op basis van het Uitvoeringsplan heeft het algemeen bestuur van het Waddenfonds op 30 juni 2014 het Jaarprogramma 2014-2015 vastgesteld en op 26 november 2015 het Jaarprogramma 2016.

Eind 2016 hebben Provinciale Staten van de drie GR-provincies het Investeringskader Waddengebied 2016-2026 vastgesteld. Op basis daarvan heeft het Waddenfonds een Uitvoeringskader Waddenfonds (UK) 2017-2026 opgesteld. In het UK is enerzijds de inzet van het Waddenfonds voor de majeure opgaven bepaald en anderzijds de aanpak voor de thematische openstellingen. Dit kader is vastgesteld door de staten van de drie GR-provincies en vormde de basis voor het door het algemeen bestuur vastgestelde Uitvoeringsprogramma 2017-2026.

In 2020 is de geplande evaluatie van het Waddenfonds uitgevoerd parallel aan de midterm review Investeringskader Waddengebied. Tegelijkertijd met de evaluatie is gestart met de herijking van het UK 2016-2026. Dit heeft geresulteerd in een nieuw Uitvoeringskader 2021-2027. Dit is in 2021 door de Provinciale Staten van de drie GR-provincies vastgesteld. Op basis daarvan is het Uitvoeringsprogramma 2021-2027 door het algemeen bestuur in oktober 2021 vastgesteld.

Bij het opstellen van de begroting 2024 wordt de – in de Wet Gemeenschappelijke regeling en in de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds – voorgeschreven cyclus gevolgd en is vaststelling voor de zomer van 2023 voorzien. In deze begroting is een paragraaf opgenomen met daarin de algemene financiële en beleidsmatige kaders. Daarnaast bevat deze begroting een onderverdeling in programma's. Alles gebaseerd op het Uitvoeringskader 2021-2027.

In de begroting 2016 is geïntroduceerd dat het Waddenfonds een deel (2/3e deel à € 16,5 miljoen) van de jaarlijkse rijksdotaties kan inzetten voor majeure projecten. Subsidies aan majeure projecten kunnen grote bedragen betreffen. In de financiële verordening is de basis gelegd om voor dergelijke projecten meerjarig begrotingsmiddelen te reserveren. Het al eerder hierboven genoemde Investeringskader bevat zes grote opgaven die met majeure, meerjarige projecten worden ingevuld en waarvoor veelal meerjarige financiering nodig is. De begroting bevat een specificatie met majeure projecten waarover sinds het begin van het Investeringskader Waddengebied besloten is en waarvoor nog steeds sprake is van meerjarige begrotingsconsequenties.

Consequentie van het meerjarig beschikken van middelen in begrotingen is dat dit doorwerkt in volgende begrotingsjaren, terwijl in de jaarcyclus elk jaar de begroting voor het daaropvolgende jaar voor zienswijze aan Provinciale Staten wordt voorgelegd en daaropvolgend door het algemeen bestuur wordt vastgesteld.

In de afgelopen jaren is er verder gewerkt aan het programmeren van majeure projecten. De op begrotingsbasis beschikbaar gestelde middelen voor subsidies bleken niet voldoende om de ambities te realiseren en te dekken. Om daarvoor op tijd middelen beschikbaar te hebben is in 2018 dan ook besloten tot een wijziging van de begroting Waddenfonds 2018. Vanuit de Algemene Reserve is toen 30 miljoen met een wijziging van de begroting beschikbaar gekomen voor investeringen in majeure projecten. In 2023 wordt een voorstel voorbereidt om nogmaals te kijken naar de Algemene Reserve van € 25,7 miljoen, peildatum 2020, en de mogelijkheid om deze in te zetten voor majeure projecten.

In de meerjarenbegroting ziet u het middelenbeslag weergegeven van de majeure projecten waartoe inmiddels is besloten.

2 Inrichting GR Waddenfonds

2.1 Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds

In mei 2012 heeft besluitvorming plaatsgevonden over het treffen van de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds in Provinciale Staten.

Daarbij hebben de volgende elementen een rol gespeeld:

- *het Kabinet heeft besloten het Waddenfonds te decentraliseren naar de Waddenprovincies;*
- *ten behoeve van deze decentralisatie hebben het Rijk en de Waddenprovincies op 14 september 2011 het Bestuursakkoord Decentralisatie Waddenfonds ondertekend;*
- *met deze decentralisatie werd het beheer over het Waddenfonds en de besteding van middelen ten laste van dit fonds een autonome taak van de Waddenprovincies;*
- *in voormeld Bestuursakkoord is opgenomen dat de Waddenprovincies zorg dragen voor een professionele uitvoeringsorganisatie voor het beheer van het Waddenfonds en in gezamenlijkheid beschikken over de gelden van dit fonds.*

Na de constituerende vergadering van 9 juni 2012 is opdracht gegeven voor de aanstelling van de onafhankelijke kwaliteitscommissie en de werving van de directeur Waddenfonds. De directeur Waddenfonds is per 1 december 2012 begonnen. De Kwaliteitscommissie is geïnstalleerd met ingang van 2012

Naar aanleiding van de wijziging van de Wet Gemeenschappelijke regelingen is door de Waddenprovincies in november 2015 de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds gewijzigd.

Per 1 juli 2022 is de Wet versterking democratische legitimiteit gemeenschappelijke regelingen in werking getreden. Deze wet beoogt de positie van Provinciale Staten bij gemeenschappelijke regelingen te versterken. Deze wijziging versterkt de actieve informatieplicht aan Provinciale Staten. Daarnaast vraagt het inzicht in het wijzigen, toetreden en uitreden van deelnemers. De wijzigingen zijn verwerkt in het wijzigingsbesluit Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds die in december 2022 aan Provinciale Staten is gestuurd.

2.2 Samenstelling Bestuur en organisatie

Het dagelijks bestuur van het Waddenfonds bestaat uit drie leden, van elke Waddenprovincie de gedeputeerde die het Waddenfonds in portefeuille heeft.

Het algemeen bestuur bestaat uit negen leden. Naast de drie portefeuille houdende gedeputeerden, zijn van Noord-Holland twee statenleden aangesteld en van Fryslân en Groningen elk twee gedeputeerden. Voor elk van de bestuursleden zijn plaatsvervangers aangesteld.

Ter ondersteuning van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur is een kleine, professionele organisatie ingericht. Het betreft de functies secretaris-directeur, plaatsvervangend directeur/controller, programmaregisseur en juridische, financiële en administratief-secretariële ondersteuning. De toetsing van aanvragen aan de Subsidieverordening Waddenfonds en het beheer van toegekende subsidies is uitbesteed aan een beheerorganisatie.

3 Programma's

3.1 Inleiding

De hoofddoelstellingen van het Waddenfonds zijn:

- Het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het Waddengebied;
- Het verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee;
- Een duurzame economische ontwikkeling in het Waddengebied dan wel gericht zijn op een substantiële transitie naar een duurzame energiehuishouding in het Waddengebied en de direct aangrenzende gebieden;
- Het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het Waddengebied.

In het Bestuursakkoord is bepaald dat de vier hoofddoelstellingen nevengeschikt zijn. Het Waddenfonds zet zich in voor een samenhangende ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden, duurzame economische ontwikkeling, verduurzaming van de energiehuishouding en een duurzame kennishuishouding van het Waddengebied. Tevens is bepaald dat de middelen uit het Waddenfonds op programmatische wijze zullen worden ingezet.

In de begroting wordt gewerkt met drie begrotingsprogramma's. Daarnaast zijn expliciet de verleende begrotingssubsidies met haar meerjarige doorwerking opgenomen. De drie programma's die in deze begroting staan zijn:

- Subsidiethema's en -programma's;
- Bedrijfsvoering;
- Algemene Dekkingsmiddelen.

Deze drie programma's maken het enerzijds mogelijk om nadrukkelijker de bestemming van middelen af te bakenen. Anderzijds bieden ze mogelijkheden om bevoegdheden tot het bestemmen van middelen, binnen het vastgelegde programma, over te dragen aan het dagelijks bestuur. De kaders hiervoor liggen vast in de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds, de Financiële Verordening en de Nota Toelichting Begroting. Ze worden nader toegelicht in paragraaf 3.2.

In 2021 hebben de Provinciale Staten van de Waddenprovincies het Uitvoeringskader Waddenfonds 2021-2027 vastgesteld. Als bouwstenen voor de programmering is de volgende thema-indeling gehanteerd:

Hoofddoelen	**Thema's**
A. Het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het Waddengebied	
	Natuur
	Werelderfgoed, landschap en cultuurhistorie
B. Het verminderen en wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee	
	Bodem, water, licht en geluid
C. Een duurzame economische ontwikkeling in het Waddengebied, dan wel gericht zijn op een substantiële transitie naar een duurzame energiehuishouding in het Waddengebied en de direct aangrenzende gebieden	
	Duurzame recreatie en duurzaam toerisme
	Duurzame energiehuishouding
	Duurzame Waddenhavens
	Duurzame visserij
	Duurzame landbouw

Verder is er het Budget Lokale Innovaties (BLI), een laagdrempelige regeling gericht op initiatieven uit lokale gemeenschappen die aansluiten op bestaande programma's voor leefbaarheids- en plattelandsontwikkeling. Kleinschalige en vernieuwende initiatieven die bijdragen aan de vitaliteit en de duurzaamheid van lokale gemeenschappen kunnen zo mogelijk gemaakt worden en geven daarmee invulling aan Hoofdoel C. Per project kan maximaal € 50.000,- subsidie worden aangevraagd.

Hoofddoelstelling D ***"****Het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het Waddengebied"*

Tot en met 2021 is het de Waddenacademie die met een begrotingssubsidie van het Waddenfonds invulling geeft aan de hoofddoelstelling 'Ontwikkelen duurzame kennishuishouding Waddengebied'. Per 2022 wordt dit anders uitgevoerd. In 2021 heeft het Bestuurlijk Overleg Waddengebied (waar het Rijk, de drie provincies, kust- en eilandgemeenten en waterschappen bestuurlijk vertegenwoordigd zijn incluis de voorzitter van het Omgevingsberaad Waddengebied) besloten de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een duurzame kennishouding voor het Waddengebied op zich te nemen. Ze hebben de Waddenacademie gevraagd om als kennisregisseur zorg te dragen voor een meerjarige Kennisagenda 2023-2027 en een jaaroverzicht Onderzoeksopgave 2023. Voor 2023 zal het dagelijks bestuur van het Waddenfonds besluiten om maximaal € 1,1 miljoen subsidie voor de Waddenacademie als kennisregisseur te garanderen na besluitvorming in het Bestuurlijk Overleg Waddengebied. In 2021 heeft het dagelijks bestuur besloten om tot met 2025 € 100.000,- beschikbaar te stellen voor het programma Ontwikkeling Kennisagenda Waddengebied dat samen met de ministeries van LNV, IenW en EZK en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek wordt ontwikkeld.

Uitvoeringsprogramma
Inmiddels is na vaststelling van het nieuwe Uitvoeringskader 2021-2027 een nieuw Uitvoeringsprogramma opgesteld en in oktober vastgesteld door het algemeen bestuur.
Op basis van het Uitvoeringsprogramma Waddenfonds 2017-2026 heeft het dagelijks bestuur in 2021 subsidieregelingen vastgesteld. De subsidieregelingen kunnen aanvullend c.q. complementair worden toegepast ten opzichte van het Investeringskader Waddengebied.

Het algemeen bestuur heeft in het Uitvoeringsprogramma 2021-2027 inhoudelijke accenten gelegd en tevens een onderverdeling aangegeven binnen het begrotingsprogramma Subsidiethema's. Het is aan het dagelijks bestuur om – binnen het door het algemeen bestuur vastgestelde Uitvoeringsprogramma – met subsidieregelingen subsidieplafonds en inschrijvingstermijnen voor de thema's vast te stellen.

Zoals afgesproken is zal het Uitvoeringsprogramma in 2023 worden ge-herijkt.

3.2 Algemene financiële en beleidsmatige kaders

Algemene uitgangspunten

De per 1 januari 2015 gewijzigde Wet Gemeenschappelijke regelingen schrijft in artikel 47b voor dat het dagelijks bestuur vóór 15 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, de algemene financiële en beleidsmatige kaders voorlegt aan Provinciale Staten van de deelnemende provincies. Op die manier kan de Gemeenschappelijke regeling (hierna GR) tijdig – voor behandeling van de voorjaars(kader)nota – bij de deelnemende provincies kenbaar maken of en hoe de GR de bijdragen van de deelnemers beïnvloedt. Bij de behandeling van de voorjaars(kader)nota kunnen de deelnemers op basis van deze informatie sturing geven aan hun bijdragen aan de GR. Aangezien de GR Waddenfonds alleen wordt gefinancierd met rijksdotaties zijn de beleidsmatige en financiële kaders van het Waddenfonds niet van invloed op de begrotingen van de Waddenprovincies. De provincies dragen niet bij uit eigen middelen. Vanaf 1 januari 2021 wordt het beschikbare bedrag in decentralisatie-uitkering (€ 28,878 miljoen) verdeeld over de provincies Fryslân, Noord-Holland en Groningen. Elke provincie ontvangt 1/3 deel en keert dit uit aan het Waddenfonds.

Het Waddenfonds benut deze paragraaf in de begrotingstoelichting om de relatie tussen de inhoudelijke en financiële inzet van het Waddenfonds toe te lichten, alsmede de bandbreedtes waarbinnen de GR de middelen inzet om uitvoering te geven aan de Waddenvisie (‘Wadden van allure!’) en het Investeringskader Waddengebied. Deze documenten kunnen worden betrokken bij de behandeling van de conceptbegroting voor zienswijze in Provinciale Staten.

Het Waddenfonds hanteert als vast uitgangspunt een gelijke verdeling van middelen uit het Waddenfonds aan het eind van de periode (t/m 2026) tussen duurzame economie en ecologie (de zogenaamde 50%-50% verdeling). De Waddenprovincies hebben zich in artikel 3 van het Bestuursakkoord met de minister van Infrastructuur en Milieu verplicht om deze verdeling in stand te houden na de decentralisatie van de middelen uit het Waddenfonds.

Transparant meerjarig begroten als gevolg van wijziging Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds

In 2015 hebben Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten naar aanleiding van de wijziging van de Wet Gemeenschappelijke regelingen (Wgr) de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds (Gr Waddenfonds) gewijzigd. Enerzijds zijn daarmee wettelijke bepalingen van de Wgr geïmplementeerd. Dit leidt er onder andere toe dat voor 15 april de conceptbegroting voor zienswijze aan Provinciale Staten wordt voorgelegd gelijktijdig met de (ontwerp)jaarrekening van het voorgaande jaar.
De Wet versterking democratische legitimiteit gemeenschappelijke regelingen heeft deze datum gewijzigd in 30 april. Anderzijds is in de Gr Waddenfonds de basis gelegd voor het flexibeler en transparant inzetten van middelen. Als uitwerking van de Gr Waddenfonds is daarbij door het algemeen bestuur de Financiële Verordening in 2015 vastgesteld, waarin het mogelijk is gemaakt om met overloopbestemmingsreserves te werken waardoor subsidiebeschikkingen kunnen worden afgegeven in het volgende boekjaar die voortvloeien uit openstellingen uit het voorgaande boekjaar.

Daarnaast maken de gewijzigde Gr Waddenfonds en de Financiële Verordening het mogelijk om resultaten uit het afgesloten boekjaar te plaatsen in de zogenaamde bestemmingsreserve voor majeure projecten. Middelen uit deze bestemmingsreserve kunnen worden aangewend voor majeure projecten als daartoe met een (technische) begrotingswijziging door het bestuur wordt besloten.

Deze instrumentele flexibilisering kan worden ingezet om majeure projecten met Waddenfondsmiddelen te kunnen (co)financieren op basis van het Investeringskader dat door de deelnemende provincies is vastgesteld. Vanaf de begroting 2016 wordt als vuistregel aangehouden dat 1/3 deel van de jaarlijks te besteden Rijksdotaties wordt ingezet voor openstellingen en 2/3 kan worden ingezet voor majeure projecten. Veelal zal de uitvoering van majeure projecten een meerjarig karakter hebben, in de betreffende begrotingen worden de financiële implicaties in beeld gebracht.

Het algemeen bestuur heeft naast de financiële verordening ook de Nota Toelichting Begroting vastgesteld. Deze nota vormt het procedurele kader voor het dagelijks bestuur in relatie tot de begroting. Daarbij is tevens vastgelegd op welke wijze het dagelijks bestuur kan omgaan met de middelen die zijn geraamd in de drie begrotingsprogramma’s.

Uitvoeringskader Waddenfonds (UK)
Met het vaststellen van het Uitvoeringskader Waddenfonds 2021-2027 - voorgedragen door het algemeen bestuur Waddenfonds - door Provinciale Staten zijn de kaders gegeven voor de inzet van het Waddenfonds voor de majeure opgaven van het Investeringskader en voor de thematische openstellingen. Het Uitvoeringskader is hét inhoudelijke kader voor subsidieverlening door het Waddenfonds aan majeure projecten die uit het Investeringskader voortvloeien en voor thematische openstellingen van het fonds. De verdeling over duurzame economie en ecologie voor majeure projecten wordt ingekaderd door de indicatieve middelenverdeling zoals aangegeven in het Investeringskader. Het Uitvoeringskader heeft in principe een looptijd tot het einde van het fonds, echter met dien verstande dat wijzigingen te allen tijde mogelijk zullen zijn.

Het bestuur van het Waddenfonds legt nu, ter kennisname, ook de jaarstukken 2022 aan Provinciale Staten voor zodat deze informatie kan worden betrokken bij de zienswijze-behandeling van de ontwerpbegroting.

Provinciale Staten van de Waddenprovincies zijn daarmee in staat in de vergadering één en ander in

samenhang te beschouwen en desgewenst te besluiten over het indienen van een zienswijze op de ontwerpbegroting.

In het Uitvoeringsprogramma Waddenfonds is een directe koppeling gelegd in relatie tot de thema-gespecificeerde doelen en de hoofddoelen, gekoppeld aan duurzame economie en ecologie.
Het dagelijks bestuur stuurt vervolgens met subsidieplafonds en vereisten voor de thema's in de jaarlijkse openstellingen, opdat aan het einde van de looptijd van het Waddenfonds de beoogde gelijke verdeling kan worden gerealiseerd. In de jaarverslagen wordt gerapporteerd over de stand van zaken ten aanzien van dit uitgangspunt.

Zowel voor Waddenfondsbijdragen aan majeure projecten als de inzet van Waddenfondsmiddelen bij thematische openstellingen vormt de Algemene subsidieverordening Waddenfonds 2017 het juridisch kader voor subsidieverlening.

De inhoudelijke kaders – Uitvoeringskader en Uitvoeringsprogramma Waddenfonds - en de budgettaire kaders van de begroting zijn bepalend voor de subsidieregelingen (openstellingsbesluiten) van het dagelijks bestuur. In de subsidieregeling en met daarin gestelde subsidieplafonds kunnen aanvullende inhoudelijke vereisten en criteria worden gesteld. Tijdens openstellingsperioden kunnen subsidieaanvragen worden ingediend. Het dagelijks bestuur beschikt uiteindelijk over aanvragen die zijn getoetst aan de bepalingen van de subsidieregeling en de subsidieverordening. Aanvullend kan een ingesteld subsidieplafond ervoor zorgen dat een project niet voor subsidieverlening in aanmerking komt.

Het subsidieplafond is het sturingsinstrument waarmee overschrijding van de begroting wordt beheerst. Zoals vastgelegd in het UK zal bij de subsidieregelingen het molenaars- principe leidend zijn bij de wijze van verdeling van de middelen. Ook andere wijzen van verdeling blijven mogelijk, zoals het tenderprincipe of het uitschrijven van prijsvragen. Bij het molenaarsprincipe worden aanvragen op volgorde van binnenkomst beoordeeld. Bij een tenderprincipe worden alle aanvragen, na sluiting van een openstellingsperiode, gelijkelijk beoordeeld en gewogen: rangschikking naar de mate waarin aanvragen voldoen aan de gestelde subsidiecriteria. Daartoe wordt het dagelijks bestuur indien het een openstelling volgens het tenderprincipe betreft, bij haar besluitvorming geadviseerd door een commissie van deskundigen: een zogenoemde adviescommissie. Bij de subsidieregelingen van 2022 en 2023 wordt gebruik gemaakt van het molenaarsprincipe voor de verdeling van de subsidies.

Naast de programmering (inhoudelijke sturing en sturing met middelen en qua verdeelwijze) met openstellingen voor de thema's bestaan er op basis van artikel 6 van het Bestuursakkoord twee budgetten. Eén budget betreft Budget Lokale Innovaties (BLI). Het BLI wordt ingezet om vernieuwende lokale initiatieven te stimuleren die bijdragen aan de vitaliteit van het Waddengebied. Subsidieregelingen in het kader van BLI volgen het molenaarsprincipe. Het andere budget is gericht op de hoofddoelstelling van het Waddenfonds ten aanzien van de kennishuishouding. Het budget kennishuishouding werd onder meer ingezet ter financiering van de activiteiten van de Waddenacademie. Sinds 2021 is het opdrachtgeverschap voor de kennishuishouding bij het Bestuurlijk Overleg Waddengebied ondergebracht.

De bepalingen in de subsidieregelingen zijn tevens gericht op stimulering van meervoudige doelrealisatie en op stimulering van samenwerking bij de uitvoering van gesubsidieerde projecten. In de openstellingsperioden is er een gelijk speelveld voor aanvragers.

Reeds verleende begrotingssubsidies voor majeure projecten

Beschikte projecten	***Beschikt bedrag***	***Covid-ophoging***	***Totaal verleende subsidie***
IK: Waddencentrum De Nieuwe Afsluitdijk	4.015.650,00		4.015.650
IK: Marconi Buitendijks, Strand Delfzijl	3.209.708,00		3.209.708
IK: Vismigratie DNA	14.000.000,00		14.000.000
IK: Realisatie Spuitstroomcentrale Kornwerderzand	2.803.869,00		2.803.869
IK: Vitale kust Eems-Delta	23.647.188,00		23.647.188
IK: Werelderfgoedcentrum Waddenzee	9.650.000,00	3.200.000,00	12.850.000
IK: Slow Mill	2.357.839,00	150.000,00	2.507.839
IK: Green Goods Texel	1.578.800,00		1.578.800
IK: Centrum Gastvrij Schiermonnikoog	1.250.000,00		1.250.000
IK: Programma Vermarkten Werelderfgoed Waddenzee	2.893.500,00		2.893.500
IK: Groene Waterstof infrastructuur Chemiecluster Delfzijl	1.063.650,00		1.063.650
IK: Pilot Ophogen Landbouwgronden	833.410,00		833.410
IK: Waddentools Habitatdiversiteit, waddenmozaïek	4.183.000,00		4.183.000
IK: Demonstratie AHPD	3.021.733,00		3.021.733
IK: Vissen voor Verbinding	3.011.725,00		3.011.725
IK: Verbinding rond Sudlie; (Súdlie (recreatief))	9.391.145,00	833.500,00	10.224.645
IK: Ontwikkeling 20 MW Elektorlyse	5.216.001,00		5.216.001
IK: Demo-project gecombineerde restwamteleiding bio-economie	1.865.441,00		1.865.441
IK: Groene chemie uit CO2 en zonlicht	1.066.265,00		1.066.265
IK: Waddentools Wij en wadvogels	7.912.140,00		7.912.140
IK: Waddentools Swimway Waddenzee	3.598.750,00		3.598.750
IK: De volgende stap in getijdenenergie: demornstratie Tidalkite	2.267.576,00	766.397,00	3.033.973
IK: Ruim Baan voor Vissen 2	12.794.549,00		12.794.549
IK: De donkerte van het Waddengebied	1.502.816,00	20.009,00	1.522.825
IK: Zoete toekomst	850.000,00		850.000
IK: Holwerd aan Zee: doorbraak voor mens en natuur	8.333.000,00		8.333.000
IK: Vitale Kustzone Lauwersmeergebied	8.300.000,00		8.300.000
IK: Green Shipping	8.000.000,00		8.000.000
IK: Oppaad lans it waad	1.303.822,00		1.303.822
IK: Waddengastronomie versterkt Werelderfgoedbeleving	985.834,00		985.834
IK: Deelprogramma Beleef Kornwerderzand	6.000.000,00		6.000.000
IK: Zoet op Zout	1.600.000,00		1.600.000
IK: REGAIN	1.217.834,00		1.217.834
IK: Nieuwe Waterwerken Zoutkamp	1.856.079,00	503.915,00	2.359.994
IK: Onderzoek en ontwikkeling blue energy op de afsluitdijk	4.904.000,00		4.904.000
Totaal	**166.485.324**	**5.473.821**	171.959.145

Bovenstaande tabel gaat over de toegekende begrotingssubsidies.
Ten behoeve van de overzichtelijkheid in deze begroting en haar meerjarenperspectief zijn de meerjarige financiële effecten op bovengenoemde majeure projecten per project in de tabellen in hoofdstuk 6 verwerkt. Daar worden de bedragen genoemd die nog uitbetaald moeten worden. Om die reden sluiten bovengenoemde bedragen niet altijd aan op de tabel in paragraaf 6.1.

Een toelichting op de majeure projecten kunt u vinden op de website van het Waddenfonds.

Renteopbrengsten

Met ingang van 2014 worden de geldmiddelen die nog niet direct uitbetaald hoeven te worden op grond van de Wet Schatkistbankieren, verplicht bij het Ministerie van Financiën gestald.
Het grootste gedeelte van de tijdelijk overtollige geldmiddelen wordt op rekening-courant bij het Agentschap van Financiën aangehouden. De rentevergoeding hierop is gebaseerd op ESTR. Dit staat voor Euro Short term rate en is de rente waartegen gemiddeld genomen overnight en zonder onderpand liquiditeiten zijn geleend in de eurogeldmarkt. De ESTR is vanaf medio september 2022 weer boven de 0% uitgekomen en sindsdien wordt er door het Agentschap weer rente vergoed over rekening-courant tegoeden. Voorzichtigheidshalve hebben wij in deze begroting voor 2024 renteinkomsten opgenomen van 4,5 mln.

Prognose rentebaten Waddenfonds 2023					
	van	tot	hoofdsom	rente %	Rentebaten Afgerond
Deposito	1-1-2023	2-5-2023	15.000.000	1,61%	80.000,00
Gemiddelde Liquide middelen	1-1-2023	31-12-2023	187.000.000	2,73%	5.100.000,00
			gemiddelde		
			liquide middelen		5.180.000,00

In de geactualiseerde begroting 2023 is 2,73% als gemiddelde rentevergoeding rekening courant schatkistbankieren 2023 aangehouden, er is geen rekening gehouden met verdere rentestijgingen omdat die nog te onzeker zijn.

In 2014 is via het Ministerie twee keer € 15 miljoen in een langlopend deposito belegd. Eén deposito liep af in 2021 en het tweede deposito heeft een looptijd tot mei 2023. De aflopende deposito's resulteren vanaf 2021 in een afname van de renteopbrengsten, en daarmee in een afname van de begrotingsruimte. Er wordt voor gekozen om de afname niet in mindering te brengen op de majeure programma's maar op de thematische programma's.

Capaciteit Uitvoeringsorganisatie Waddenfonds

De organisatiekosten bedragen in principe maximaal 5% van het gemiddelde van de rijks(jaar)dotaties tot en met 2026 (het einde van de looptijd van het Waddenfonds is tot en met 2027). Daarbij is afgesproken dat er prudent met de beschikbare ruimte voor bedrijfsvoeringskosten wordt omgegaan.

Per 2018 zijn voor bedrijfsvoering extra middelen uitgetrokken. Ook is met de vaststelling van de begroting 2020, ingestemd met een tijdelijke verhoging à € 500.000 voor de jaren 2020, 2021 en 2022. Met de 6e begrotingswijziging 2020 is ingestemd met een verhoging van € 350.000,- (bij elkaar opgeteld een verhoging van € 850.000,-) en in totaal € 2.6 miljoen, dit is 7,4%. De dekking á € 850.000,- vindt plaats vanuit de algemene reserve. Mocht blijken dat er minder middelen nodig zijn voor de organisatie, dan vloeien deze middelen terug naar de Algemene Reserve.

Met het vaststellen van de begroting 2023 hebben de drie Provinciale Staten besloten deze verhoging van de organisatie-/bedrijfsvoeringskosten te continueren tot en met 2026.

Veranderingen

Meer inzet op thematische subsidies
In de jaren voor 2021 werd er per jaar ongeveer € 4-5 miljoen beschikt aan thematische projecten. Er kon ten hoogste € 0.5 miljoen per aanvraag worden gevraagd. In de evaluatie van het Waddenfonds in 2020 is een van de aanbevelingen om dit bedrag los te laten. In navolging op dit advies is het maximale subsidiebedrag van € 0.5 miljoen naar € 1 miljoen gegaan. Door de ophoging en het meer actief op zoek gaan naar projecten is er in 2021 voor bijna € 8 miljoen aan subsidies verstrekt en in 2022 is het budget twee keer opgehoogd tot € 12 miljoen. De komende jaren wil het Waddenfonds extra inzet ook mogelijk blijven maken en hier deels haar algemene reserve voor inzetten.

Budget lokale innovaties (BLI)
Het budget lokale innovaties is de afgelopen jaren opgehoogd van € 0.5 miljoen naar een € 1 miljoen. Dit maakt meer projecten tot € 50.000,- mogelijk. De voorwaarden om voor BLI- subsidie in aanmerking te komen zijn aangescherpt. Het doel hiervan was om de relatie met het Waddengebied en projecten meer te borgen.

Covid-19
Gelukkig ligt de Covid-19 pandemie achter ons. In de projecten die wij subsidiëren hebben de gevolgen van deze pandemie soms lange doorwerktijd. Als Waddenfonds hebben we besloten dat aanvragers tot 1 januari 2024 extra subsidie kunnen aanvragen voor Covid-19 gevolgen. Waarbij het Waddenfonds altijd kritisch kijkt of extra subsidie noodzakelijk is. Er is geen bijzondere regeling voor Covid-19 opgezet.

Inzet grootste deel algemene reserve van € 25,7 miljoen

Het Waddenfonds heeft een algemene reserve waarvan het grootste deel van € 25,7 miljoen in 2021 door het dagelijks bestuur is gereserveerd in afwachting van een voorstel over nadere verdeling van deze middelen tussen thematische en majeure projecten. In december 2022 heeft het Waddenfonds een brief aan Provinciale Staten gestuurd waarin aangegeven is dat een noodzaak om tot een verdelingsvoorstel te komen nu ontbreekt, Eind 2023 / begin 2024 wordt er een voorstel ontwikkeld om vervolgens ter besluitvorming aan Provinciale Staten aan te bieden.

Kennishuishouding

De nieuwe governance rondom de kennishuishouding werkt, Het Bestuurlijk Overleg Waddengebied (BOW)[1] heeft de onderzoeksopgave 2023 vastgesteld. Vanuit het BOW is gevraagd of het Waddenfonds de subsidie voor de kennisregisseur van € 1.1 miljoen tot en met 2026 te continueren. Het Waddenfonds wil hier uitvoering aan geven De komende jaren blijft het van belang dat de kennisregisseur zich verder ontwikkeld.

Communicatie

Het Waddenfonds wil de projecten die het mogelijk maakt goed in beeld brengen. Het doel is om te zorgen dat aanvragers de weg naar het Waddenfonds goed weten te vinden en er kwalitatief goede en nieuwe projecten/programma's gerealiseerd kunnen worden die bijdragen aan de doelen van het Waddenfonds. Langs deze weg kan het Waddenfonds ook verantwoording af leggen over haar subsidies. Het afgelopen jaar maar ook de komende blijft het Waddenfonds zich hiervoor inzetten. De persgesprekken na het toekennen van subsidie zijn hier voorbeelden van.
Er wordt veel ingezet op free publicity door persberichten en berichten op de website en social media over bijvoorbeeld nieuwe openstellingen en subsidiebesluiten. Het Waddenfonds heeft zelf geen communicatiecapaciteit maar huurt deze extern in. Jaarlijks wordt er samen met het Omgevingsberaad Waddengebied een Toogdag voor de Wadden georganiseerd. Op deze dag ontmoet de Waddengemeenschap elkaar en wordt geïnspireerd rondom een thema, diverse Waddenfondsprojecten en met excursies.

Proefevaluatie van de systematiek monitoring en evaluatie (SME)

In 2020 is het Waddenfonds gestart met het operationaliseren van de SME systematiek, waarbij de focus ligt op outcome monitoring. Er is onder meer een lijst met outcome-indicatoren opgesteld en vastgesteld. In 2021 zijn in samenwerking met het Investeringskader Waddengebied streefwaarden voor 2026 opgesteld. In 2023 wordt in samenwerking met deskundigen een eerste evaluatie gehouden om proef te draaien met de ontwikkelde monitorings- en evaluatiesystematiek. Het doel van de proefevaluatie is testen of de systematiek monitoring en evaluatie (SME) werkt zoals beoogd en de daarin genoemde data beschikbaar, ontsloten en toegankelijk zijn. Op basis van deze bevindingen kunnen (eventueel) aanbevelingen opgesteld worden voor verdere aanpassing van de indicatorenset ter verbetering van de evaluatie die voor 2026 of 2027 staat gepland.

[1] In het Bestuurlijk Overleg Waddengebied zijn het Rijk, de drie Waddenprovincies, kust- en eilandgemeenten en waterschappen op bestuurlijk niveau vertegenwoordigd, plus de voorzitter van het Omgevingsberaad. Het Bestuurlijk Overleg richt zich op strategische besluitvorming over het beleid voor het Waddengebied. De voorzitter is de minister van IenW (coördinerend bewindspersoon voor het Waddengebied).

Rechtmatigheidsverantwoording

Bij het opstellen van deze begroting is er een voornemen dat er in 2023 een wet wordt ingevoerd die regelt dat gemeenten, provincies en ook GR-en per verslagjaar 2023 in de jaarrekening verantwoording moeten afleggen over de rechtmatigheid van het gevoerde bestuur. De accountant beperkt zich dan tot een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening. Deze wijziging is onderdeel van het Wetsvoorstel versterking decentrale rekenkamers. Dit vraagt extra werkzaamheden van de organisatie van het Waddenfonds. Bij het opstellen van deze begroting is nog niet duidelijk om welke werkzaamheden en kosten het zal gaan.

Afronding Waddenfonds

Het Waddenfonds is eindig. In 2026 wordt de laatste jaardotatie van € 28.878 miljoen van het Rijk ontvangen. In de Gemeenschappelijke Regeling staat dat de regeling eindigt op 1 januari 2028. Tot en met 2027 bestaat het Waddenfonds in volle omvang en moet (in beginsel) ook aan alle (wettelijke) verplichtingen die gelden voor het openbaar lichaam worden voldaan. Die einddatum lijkt nog ver weg, maar met projectsubsidies die pas na vijf jaar of langer kunnen worden vastgesteld, is het zaak om tijdig op een en ander te anticiperen. Vanuit dat perspectief is in 2022 gewerkt aan een eerste verkenning van een goede afronding van het Waddenfonds. De komende tijd wordt inzichtelijk gemaakt en worden keuzes voorbereid hoe deze beëindiging moet plaatsvinden. Een eerste verkennend gesprek over de afronding van het Waddenfonds met het dagelijks bestuur heeft plaatsgevonden, zij hebben besloten om het nieuwe bestuur, na de statenverkiezingen in 2023, te voorzien van een overdrachtsdocument met mogelijke keuzes.
In paragraaf 5.4 Weerstandsvermogen wordt hier nader op ingegaan.

4 Financiën actualisatie

De geschiedenis van het Waddenfonds is te verdelen in drie perioden. Tot 1 januari 2012 was het Rijk verantwoordelijk voor de uitvoering van het Waddenfonds. Tussen 1 januari 2012 en 30 september 2012 had de provincie Fryslân de verantwoordelijkheid voor de begeleiding van uitvoering/monitoring van de lopende projecten. Met ingang van 1 oktober 2012 is deze verantwoordelijkheid overgedragen aan de Gemeenschappelijke regeling (GR) Waddenfonds. Vanaf 1 oktober 2012 werd de GR verantwoordelijk voor zowel de lopende beschikkingen als de door de GR te verstrekken nieuwe beschikkingen. De financiële beheersing en de controle daarop zijn in de 'Financiële Verordening Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds', de 'Nota Toelichting Begroting', de 'Controle Verordening Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds' en de 'Uitvoeringsregeling Treasury' geregeld.

De decentralisatie is verwerkt in de septembercirculaire Provinciefonds 2011. In totaal is er met de decentralisatie een bedrag gemoeid van ruim € 562 miljoen.

Per brief van 6 september 2019 heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de Tweede Kamer geïnformeerd over het proces rond de beoordeling van de decentralisatie-uitkeringen. Dit naar aanleiding van een rapport van de Algemene Rekenkamer ('Resultaten verantwoordings-onderzoek 2018 Ministerie van BZK', mei 2019). De Algemene Rekenkamer merkt circa een derde van de decentralisatie-uitkeringen aan als onrechtmatig bij het Provinciefonds, omdat daarbij sprake is van voorwaarden aan besteding en verantwoording door decentrale overheden, terwijl de Financiële verhoudingswet deze niet toestaat. Een van de decentralisatie-uitkeringen die het betreft is het Waddenfonds.
Naar aanleiding van de reactie van de Algemene Rekenkamer op de huidige betaling van de decentralisatie-uitkering Waddenfonds aan de Provincie Fryslân wordt de verdeling aangepast. Deze aanpassing is nodig omdat in de huidige inrichting van de decentralisatie uitkering de Provincie Fryslân optreedt als penvoeder namens de provincies Noord-Holland en Groningen (en Fryslân).

Vanaf 1 januari 2021 wordt het beschikbare bedrag in decentralisatie-uitkering (€ 28,878 miljoen) verdeeld over de provincies Fryslân, Noord-Holland en Groningen. Elke provincie ontvangt 1/3 deel. Door deze aanpassing in de verdeling wordt verzekerd dat de betalingen rechtmatig plaatsvinden. Deze gewijzigde afspraken zijn vastgelegd in een addendum op het 'Bestuursakkoord Decentralisatie Waddenfonds'.

Op grond van het Bestuursakkoord is het volgende betalingsritme voor de decentralisatie bepaald:

	bedragen x € 1.000	
2011	33.000	
2012	28.878	
2012	66.491	overheveling middelen i.v.m. beschikkingen voorgaande jaren
2013	36.824	
2014	38.690	
2015	40.499	
2016 t/m 2026	28.878	Jaarlijks

Het budget voor 2024 bedraagt € 33.378.000,-- (dit bedrag bestaat uit de Rijksdotatie 2023, € 28.878.000,-- en een verwachte bate aan rente-inkomsten van € 4,5 miljoen).

De overlopende passiva (eerder aangegane subsidieverplichtingen) bedragen per 31 december 2022 € 83.957.782 en zijn toereikend voor verplichtingen per 1 januari 2023.

De algemene reserve bedraagt ultimo 2023, ongeveer € 31,4 miljoen. Deels wordt dit aangewend om de verwachte tekorten op de bedrijfsvoering te financieren.

5 Paragrafen

5.1 Inleiding

In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is bepaald dat in de begroting zeven verplichte paragrafen worden opgenomen, waarin de beleidslijnen zijn vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten. Het doel van de paragrafen is om onderwerpen die verspreid in de begroting staan, gebundeld weer te geven. Wanneer een paragraaf niet aan de orde is, wordt dit bij de betreffende paragraaf nader toegelicht.

5.2 Bedrijfsvoering (Uitvoeringsorganisatie inclusief beheerfuncties)

Tot 2018 werd de begroting voor de bedrijfsvoeringskosten opgebouwd op basis van 5% van gemiddelde jaardotaties over de looptijd. Hiermee werd het budget voor bedrijfsvoeringskosten gemaximeerd op € 1,75 miljoen per jaar. Voor zover dit budget niet voor de bedrijfsvoeringskosten wordt ingezet, vloeit het restant aan het einde van het jaar in de algemene reserve. In 2018 en 2019 zijn voor bedrijfsvoering extra middelen uitgetrokken. Ook is met de vaststelling van de begroting 2020, ingestemd met een tijdelijke verhoging a € 500.000 voor de jaren 2020, 2021 en 2022 en met de 6e begrotingswijziging 2020 is ingestemd met een verhoging van € 350.000,- (bij elkaar opgeteld een verhoging van € 850.000,-). Met de begroting van 2023 is vastgesteld om deze verhoging te continueren tot en met 2026. De bedrijfsvoeringskosten blijven daarmee op € 2,6 miljoen. Voor 2027 is er in de meerjarenbegroting € 1,75 miljoen gereserveerd voor de bedrijfsvoeringskosten, omdat er vanaf dit jaar geen nieuwe projecten meer worden gehonoreerd, alleen projecten worden beheerd. Dit wordt gedekt uit het weerstandsvermogen van € 5,8 miljoen.

Specifiek is de Commissie Kwaliteitstoetsing Waddenfonds (de Kwaliteitscommissie bestaat uit onafhankelijke deskundigen) nog te vermelden. Deze is aangesteld door het algemeen bestuur van het Waddenfonds en adviseert het algemeen bestuur. Het betreft vijf leden. De vergaderfrequentie is begroot op vijf keer per jaar.

Aanvullend wordt de adviescommissie van deskundigen genoemd die betrokken wordt bij thematische openstellingen in het geval er van de tendersystematiek gebruikt wordt gemaakt.

Zie overigens paragraaf 6.2.2

5.3 Financiering

De financiering van de subsidies vindt plaats op basis van de gedecentraliseerde middelen die door het Rijk via het Provinciefonds jaarlijks worden gedoteerd. Voor de periode 2012 tot en met 2026 betreft dit een totaalbedrag van € 562 miljoen. De GR heeft geen leningenportefeuille. De renterisiconorm is derhalve niet van toepassing voor de GR.

			(bedragen x € 1.000)
Omvang kasgeldlimiet			Begroot
1	Toegestane kasgeldlimiet		
	in procenten van de grondslag		8,2%
	in een bedrag		2.843
2	Omvang vlottende korte schuld		0
	Opgenomen gelden korter dan 1 jaar		
	Schuld in rekening-courant		
	Gestorte gelden door derden korter dan 1 jaar		
	Overige geldleningen, niet zijnde vaste schuld		
3	Vlottende middelen	(per 1-1-2023)	150.803
	Contante in kas		0
	Tegoeden in rekening-courant		8
	Overige uitstaande gelden korter dan 1 jaar		
4	Toets kasgeldlimiet		
	Totaal netto-vlottende schuld (2-3)		-150.811
	Toegestane kasgeldlimiet		2.843
	Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)		+ 147.968

De geldmiddelen die niet direct nodig zijn voor de financiering van de subsidieprojecten en/of de bedrijfsvoering zijn op grond van de Wet Schatkistbankieren per 20 december 2013 verplicht bij het ministerie van Financiën ondergebracht. Overigens is de Uitvoeringsregeling Treasury van toepassing. De regeling is door het dagelijks bestuur vastgesteld in zijn vergadering van 17 december 2015 en vindt zijn basis in de Financiële Verordening Waddenfonds.

5.4 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin de GR Waddenfonds in staat is om financiële risico's op te vangen zonder dat wijziging van beleid noodzakelijk is. In de werkwijze voor de subsidies worden beschikte subsidies tevens gereserveerd als verplichtingen in het jaar waarin de beschikking is verstrekt, waarmee de uitgaven één op één lopen. Door met indicatieve subsidieplafonds te werken kan het bestuur sturing houden en een programma voor dat jaar limiteren.

Er bestaat echter wel de kans dat een subsidieaanvrager een bezwaar- of beroepsprocedure instelt tegen de afwijzing van een aanvraag of tegen de condities waaronder een aanvraag is beschikt. Hierover wordt geadviseerd door de onafhankelijke commissie rechtsbescherming. Om een eventuele honorering van bezwaar- en beroepschriften te kunnen dekken wordt 20% van het gedecentraliseerde jaarbudget als weerstandsvermogen aangehouden. Voor de berekening van het weerstandsvermogen wordt het jaarbudget vanaf 2017 van ongeveer € 29 miljoen gehanteerd. Hiermee wordt het weerstandsvermogen op € 5,8 miljoen berekend. Dit bedrag wordt binnen de algemene reserve afgezonderd van de vrij aanwendbare middelen.

In het uit te werken plan om tot afronding van het Waddenfonds te komen wordt ook het weerstandsvermogen betrokken. De verwachting is dat per 2027 niet alle projecten afgerond zijn. Er is dan nog beheer nodig voor deze projecten. Het weerstandsvermogen kan hier (deels) voor worden ingezet. In deze begroting is in de meerjarenbegroting voor het jaar 2027 € 1,75 miljoen uit het weerstandsvermogen gereserveerd voor bedrijfsvoeringskosten.

Indien en voor zover door het dagelijks bestuur een (positieve) beslissing op bezwaar volgt, dan wel een beroepsprocedure tot een uitkering van een bedrag aan middelen gaat leiden, wordt een dergelijk bedrag ten laste van het toereikend jaarresultaat gebracht. Mocht het jaarresultaat niet toereikend zijn, zal voorgesteld worden hiertoe de algemene reserve in te zetten. Zo nodig zal een dergelijk besluit de procedure van een begrotingswijziging doorlopen.

Financiële kengetallen Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds			
1A. Netto schuldquote			
(bedragen x € 1.000)			
Bij jaarrekening ultimo jaar	*jaarrekening 2022*	*Begroting 2023*	*Begroting 2024*
A. Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	-	-	-
B. Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	597	597	597
C. Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	83.958	83.958	77.926
D. Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	15.000	-	-
E. Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	196.400	192.000	196.000
F. Liquide middelen (cf art. 40 BBV)	34	10	10
G. Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	712	-	-
H. Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (excl. mutaties reserves)	29.183	33.459	28.878
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**-437%**	**-321%**	**-407%**
Toelichting: een negatieve schuldquote geeft aan dat er per saldo sprake is van een overschot aan middelen.			
Aangezien het Waddenfonds alleen middelen besteed die ze ontvangt van het Rijk in het kader van het			
Bestuursakkoord Decentralisatie Waddenfonds en de provincies geen middelen beschikbaar stellen,			
zal het Waddenfonds niet meer geld uitgeven dan dat ze uiteindelijk van het Rijk zal ontvangen.			
1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen			
(bedragen x € 1.000)			
Bij jaarrekening ultimo jaar	*jaarrekening 2022*	*Begroting 2023*	*Begroting 2024*
A. Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	-	-	-
B. Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	597	597	597
C. Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	83.958	83.958	77.926
D. Financiële activa (cf. art. 36 lid b, c, d, e en f)	15.000	-	-
E. Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	196.400	192.000	196.000
F. Liquide middelen (cf art. 40 BBV)	34	10	10
G. Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	712	-	-
H. Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (excl. mutaties reserves)	29.183	33.459	28.878
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**-437%**	**-321%**	**-407%**
Toelichting: een negatieve schuldquote geeft aan dat er per saldo sprake is van een overschot aan middelen.			
De quote is hetzelfde als bij 1A, het Waddenfonds verstrekt tot op heden geen leningen.			
2. Solvabiliteitsratio			
(bedragen x € 1.000)			
Bij jaarrekening ultimo jaar	*jaarrekening 2022*	*Begroting 2023*	*Begroting 2024*
A. Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	113.065	113.065	113.065
B. Balanstotaal	198.109	198.109	198.109
Solvabiliteit (A/B) x 100%	**57%**	**57%**	**57%**
Toelichting:			
Hoe hoger de solvabiliteit van een onderneming, hoe gezonder het bedrijf. Een solvabiliteitsratio van 25% – 40%			
wordt als gezond gezien. Het Waddenfonds is een tijdelijke regeling tot en met het jaar 2026 die tot doel heeft			
de middelen van het Waddenfonds te besteden in de Waddenprovincies. Aan het eind van de regeling zal de			
solvabiliteit de 0% naderen.			
3. Kengetal grondexploitatie			
Niet van toepassing bij GR Waddenfonds			

4. Structurele exploitatieruimte			
(bedragen x € 1.000)			
Bij jaarrekening ultimo jaar	*jaarrekening 2022*	*Begroting 2023*	*Begroting 2024*
A. Totale structurele lasten	113.065	44.858	45.433
B. Totale structurele baten	198.109	33.459	28.878
C. Totale structurele toevoegingen aan de reserves	25.820	-	-
D. Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	47.052	11.399	16.555
E. Totale baten	76.235	44.858	45.433
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E x 100%	**139%**	**0%**	**0%**
Toelichting:			
De structurele exploitatieruimte geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de jaarrekening is.			
5. Belastingcapaciteit			
Niet van toepassing bij GR Waddenfonds			

5.5 Onderhoud kapitaalgoederen

In de paragraaf kapitaalgoederen dient inzicht te worden gegeven in het onderhoudsprogramma van de kapitaalgoederen (zoals wegen, gebouwen en openbare ruimte), de financiële consequenties en de vertaling hiervan in de begroting. Deze paragraaf is voor de GR Waddenfonds niet van toepassing.

5.6 Grondbeleid

Deze paragraaf is niet van toepassing.

5.7 Lokale Heffingen

Deze paragraaf is niet van toepassing.

5.8 Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn vennootschappen, stichtingen of verenigingen waarin de GR Waddenfonds deelneemt of anderszins samenwerkt. Deze zijn niet aan de orde.

6 Financiële begroting.

6.1 Recapitulatie programmabegroting en meerjarenperspectief

bedragen x € 1.000

	Realisatie 2022			Geactualiseerde begroting 2023			begroting 2024			begroting 2025		
Programma	**lasten**	**baten**	**saldo**	Lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
1.Subsidies thema's/programma's												
budgetten thema's/programma's	**12.288**		**-12.288**	24.758		-24.758	13.528		-13.528	9.028		-9.028
budget majeure projecten	**0**		**0**	3.231		-3.231			0			0
Majeure projecten	**8.264**		**-8.264**	13.269		-13.269	32.205		-32.205	17.357		-17.357
vrijval voorzieningen	**-317**		**317**		p.m.	p.m.		p.m.			p.m.	
budget kennishuishouding	**1.009**		**-1.009**	1.200		-1.200	1.200		-1.200	1.200		-1.200
budget monitoring	**85**		**-85**	100		-100	100		-100	100		-100
ontwikkelbudget	**128**		**-128**	300		-300	300		-300	300		-300
Waardevermindering vorderingen	**85**		**-85**						0			0
2. Bedrijfsvoering			**0**						0			0
bedrijfsvoering	**2.151**		**-2.151**	2.600		-2.600	2.600		-2.600	2.600		-2.600
									0			0
3. Algemene dekkingsmiddelen									0			0
gedecentraliseerde middelen Rijk		**28.878**	**28.878**		28.878	28.878		28.878	28.878		28.878	28.878
renteopbrengsten		**847**	**847**		5.181	5.181		4.500			p.m	
Saldo van baten en lasten	**23.693**	**29.725**	**6.032**	45.458	34.059	-11.399	49.933	33.378	-16.555	30.585	28.878	-1.707
Mutatie algemene reserve		**850**	**850**		850	850		850	850		850	850
Mutatie overloop bestemmingsreserve		**3.245**	**3.245**		10.549	10.549			0			0
Mutatie Reserve Majeure projecten		**-8.236**	**-8.236**	0		0	0	15.705	15.705	0	857	857
Totaal saldo	**23.693**	**25.584**	**1.891**	**45.458**	**45.458**	**0**	**49.933**	**49.933**	**0**	**30.585**	**30.585**	**0**

bedragen x € 1.000

	begroting 2026			begroting 2027			begroting 2028		
Programma	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
1.Subsidies thema's/programma's									
budgetten thema's/programma's	9.028		-9.028			0			0
budget majeure projecten	7.954		-7.954			0			0
Majeure projecten	8.546		-8.546	1.399		-1.399	60		-60
budget kennishuishouding	1.200		-1.200			0			0
budget monitoring	100		-100	100		-100	100		-100
ontwikkelbudget	300		-300			0			0
2. Bedrijfsvoering									
bedrijfsvoering	2.600		-2.600	1.750		-1.750			0
3. Algemene dekkingsmiddelen									
gedecentraliseerde middelen Rijk		28.878	28.878			0			0
renteopbrengsten		0	0		0	0		0	0
Saldo van baten en lasten	29.728	28.878	-850	3.249		-3.249	160	0	-160
Mutatie algemene reserve		850	850		1.850	1.850		100	100
Mutatie overloop bestemmingsreserve			0			0			0
Mutatie Reserve Majeure projecten	0		0	0	1.399	1.399	0	60	60
Totaal saldo	29.728	29.728	0	3.249	3.249	0	160	160	0

Explicitatie Majeure Projecten	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
budget majeure projecten	3.231			7.954			
Subsidie Vismigratierivier Afsluitdijk DNA	0	1.029					
Subsidie Realisatie Spuitstroomcentrale Kornwerderzand	-2.580	0	0				
Subsidie Vitale Kust Eems-Dollard	4.583	2.741	841	210	0		
Subsidie Wereld Erfgoed Centrum Waddenzee (WEC)	0	3.200	3.222				
Subsidie Green goods vergister Texel	0	550					
Subsidie Programma Vermarkten	400	0					
Subsidie Slow Mill	0	150					
Subsidie Centrum Gastvrij Schiermonnikoog	0	0					
Subsidie Pilot Ophogen Landbouwgronden	268	0					
Subsidie Waddentools Habitatdiversiteit	461	1.149					
Subsidie Vissen voor verbinding	0	495	1.163				
Subsidie Verbinding rond Sud Ie; (Súd Ie (recreatief))	0	1.281	834				
Subsidie Groene waterstof chemiecluster Delfzijl	60						
Subsidie Demonstratie AHPD Ameland (biovergisting)	0	0					
Subsidie Ontwikkeling 20MW	0	1.477	2.000				
Subsidie Demoproject restwarmteleiding	0						
Subsidie Groene chemie uit CO2 en zonlicht	-53						
Subsidie Waddentools Wij & wadvogels	2.776	1.582					
Subsidie Waddentools Swimways	638	1.269					
Subsidie Getijdenenergie: TidalKite (Seaqurrent)	302	0					
Subsidie: Ruimbaan voor vissen	3.659	2.491	496	2.748			
Subsidie De donkerte van het waddengebied	266	403					
Subsidie Holwerd aan Zee	0	5.865	21				
Subsidie Vitale Kustzone Lauwersmeergebied	0	2.000	2.000	2.400			
Subsidie Zoete Toekomst	170						
Subsidie Green Shipping Waddenzee	0	331	2.000	2.142			
Subsidie Op paad lâns it Waad	0	587	121	50			
Subsidie Zoet op zout	0	214	458	0			
Subsidie Waddengastronomie versterkt wereld erfgoed beleving	238	167	125	84			
Subsidie Nieuwe waterwerken Zoutkamp	787	502	504	472			
Subsidei Regain	320	24	244				
Subsidie Deelprogramma Beleef Kornwerderzand	0	2.700	2.580	240	420	60	
Subsidie Onderzoek en ontwikkeling blue energy op de afsluitdijk	975	2.000	750	200	979		
Totaal saldo	**16.500**	**32.205**	**17.357**	**16.500**	**1.399**	**60**	**0**

6.1.1 Begrotingsprogramma Subsidiethema's en -programma's

Budgetten thema's/programma's
Voor het jaar 2024 is een bedrag van € 25,5 miljoen beschikbaar voor subsidiëring en financiering van projecten. Op basis van het UK Waddenfonds 2021-2027 en UP Waddenfonds 2021-2027 worden middelen gekoppeld aan de uitvoering van het Investeringskader en zal het dagelijks bestuur van het Waddenfonds subsidieplafonds voor thematische openstellingen vaststellen, uiteraard binnen het met deze begroting vast te stellen budget voor thema's en de uitgangspunten 50% voor ecologie en 50% voor economie.

Naast de reguliere subsidieverlening via 'molenaarsprincipe' en/of tenders voor thematische openstellingen en voor lokale innovaties worden Waddenfondssubsidies ook ingezet voor 'majeure projecten'. Majeure projecten leveren een substantiële bijdrage aan het doelbereik van het Waddenfonds. Dergelijke aanvragen kunnen een subsidieomvang aannemen die de jaarlijks beschikbare subsidiebudgetten benaderen of overschrijden. Om subsidies te kunnen toekennen op grond van het Investeringskader is in technisch-financiële zin een stelsel ontwikkeld (door Waddenprovincies in de GR en door het algemeen bestuur uitgewerkt in de Financiële Verordening en Nota Toelichting Begroting) waarmee de verplichtingen meerjarig kunnen worden gespreid, gekoppeld aan het kasritme van de uitvoeringsfasen. Zie ook ter toelichting paragraaf 3.2.

In beginsel is 2/3 (16,5 miljoen) van het jaarlijkse subsidiebudget inzetbaar voor majeure projecten. In 2016, 2019, 2020 en 2021 zijn er besluiten genomen die ook een toekomstige reservering op dit budget hebben gelegd. Die besluiten zijn in het (meerjaren)overzicht verwerkt.
Voor de reguliere subsidieverlening is 1/3 van de jaarlijks beschikbare middelen (ruim 9 miljoen per jaar) beschikbaar.

Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026
Subsidies o.b.v. molenaars-principe of tenders	9.270	9.109	9028	9028	9028
Subsidiëring grote projecten (meerjarig)	16.500	16.500	16.500	16.500	16.500
Totaal	**25.770**	**25.609**	**25.528**	**25.528**	**25.528**

Duurzame kennishuishouding

Hoofddoelstelling 4 bevat de opdracht aan het Waddenfonds om te investeren in duurzame kennishuishouding. In de tijd dat het Waddenfonds onder Rijksverantwoordelijkheid viel, is bij ministeriële regeling geld beschikbaar gesteld voor de onafhankelijke kennisinstelling Waddenacademie. De financiering hiervan liep per juli 2014 af. De Waddenprovincies hebben de wens uitgesproken dat de financiering van de Waddenacademie voortgezet wordt in de vorm van een budgetsubsidie vanuit het Waddenfonds. Tot en met 2021 is daaraan voldaan door een budgetsubsidie van € 1,2 miljoen aan de Waddenacademie te verstrekken. In 2021 is de duurzame kennishuishouding ondergebracht bij het Bestuurlijk Overleg Waddengebied. Onder paragraaf 3.2 is dit nader toegelicht.

Budget monitoring

Evenals in eerdere begrotingen voorziet de begroting in een budget monitoring. Dit budget wordt ingezet voor de implementatie en verdere ontwikkeling van de monitoring- en evaluatiesystematiek (SME genaamd). De SME is nu zo ver doorontwikkeld dat er indicatoren en streefwaarden zijn ontwikkeld. Inmiddels wordt er actief met dit systeem gewerkt. De komende jaren wordt de systematiek verder ontwikkeld waarbij het wel van belang is te realiseren dat het Waddengebied een open systeem is waar veel factoren invloed op kunnen hebben. Om die reden is het niet mogelijk om één op één aan de hand van de streefwaarden te bepalen of de programma's/projecten van het Waddenfonds succesvol zijn. Om die reden is onderdeel van de SME altijd expert judgement. Op deze manier willen we goed in beeld brengen wat de bijdrage is geweest van projecten en wat is veroorzaakt door andere ontwikkelingen.

Ontwikkelbudget

Om tot gedegen subsidieaanvragen te komen is dit budget beschikbaar voor instrumentontwikkeling en om bepaalde complexe situaties te ondersteunen dan wel vooronderzoek, haalbaarheidsonderzoek of coalitievorming te bekostigen. Hiervoor is € 300.000 op jaarbasis geraamd. Vanaf 2022 is er € 100.000 van dit budget begroot om in te zetten voor communicatie.

6.1.2 Begrotingsprogramma Bedrijfsvoering

Uitvoeringsorganisatie en beheerfuncties

In totaal is in 2024 € 2.600.000 beschikbaar.

Personele inzet

De personele inzet bestaat uit personeel dat in vaste dienst dan wel op detacheringsbasis in de uitvoeringsorganisatie werkt. Daarnaast wordt er op ad hoc basis door de Provincie Fryslân specifieke en specialistische kennis geleverd. Er is inmiddels voldoende extra budget beschikbaar gesteld. In paragraaf 3.2 wordt expliciet ingegaan op de hoogte van de extra benodigde middelen.

Huisvesting

Het Huis voor de Wadden wordt door het Waddenfonds gehuurd van het Old Burger Weeshuis. Het huurcontract loopt tot en met 2023, de onderhandelingen voor een verlening van het huurcontract zijn gepland voor de zomer van 2023. De Waddenacademie, het Omgevingsberaad Waddengebied en de Beheerautoriteit Waddenzee onderhuren ruimtes van het Waddenfonds.

Externe expertise

De organisatie maakt gebruik van externe (contra) expertise wanneer het niet via de vaste (gedetacheerde) bezetting beschikbaar is en ook het kennisnetwerk van de beheersorganisatie er niet in kan voorzien of wanneer het buiten de reguliere contracten valt. Het gaat vooral om specialistische expertise op financieel en juridisch gebied.

Beheerorganisatie

Tot 1 september 2014 werd de beheerfunctie door Dienst Landelijk Gebied uitgeoefend. De Provincie Fryslân heeft per september 2014 de beheerfunctie overgenomen. De beheertaak is inmiddels uitgebouwd omdat processen rond beheer, voortgang en verantwoording, eindafrekening en veldinspecties van verstrekte subsidies robuuster worden ingericht. In 2020 is de overeenkomst (DVO) met de Provincie Fryslân verlengd. In deze begroting wordt er ruimte gecreëerd om de beheertaak tot en met 2026 op het huidige niveau uit te kunnen voeren.

Overige organisatiekosten

Onder organisatiekosten vallen onder andere uitgaven voor accountantskosten; huisstijl (formats, briefpapier); digitalisering; telefoonkosten; representatiekosten; kantoorkosten; bestuursvergaderingen (reiskosten, versnaperingen, werkbezoeken); verzekeringen; belastingen e.d.; vacatievergoeding en reiskosten voor de onafhankelijke kwaliteitscommissie en de (deskundigen)adviescommissie.

6.1.3 Begrotingsprogramma Algemene dekkingsmiddelen

Gedecentraliseerde middelen Rijk

Op grond van het Bestuursakkoord ontvangt de GR Waddenfonds voor het jaar 2024 via het Provinciefonds een decentralisatie-uitkering van € 28,878 miljoen.

Rente

Met ingang van 2014 worden de geldmiddelen die nog niet direct uitbetaald hoeven te worden op grond van de Wet Schatkistbankieren, verplicht bij het ministerie van Financiën gestald. Van het ministerie wordt hierop een rentevergoeding ontvangen die gelijk ligt aan de Nederlandse staatsrente. Voor het jaar 2024 wordt een bedrag van € 4,5 miljoen geraamd als te ontvangen rente. Op de toename van de renteopbrengsten wordt in paragraaf 3.2 ‘Algemene financiële en beleidsmatige kaders’ nader ingegaan.

Vrijval overlopende passiva door vrijval projecten

Soms vallen er bij het vaststellen van de definitieve subsidiebeschikking van een project middelen vrij, bijvoorbeeld doordat de subsidiabele kosten van het project lager uitvallen of doordat het project geen doorgang heeft gevonden. In dergelijke gevallen worden de vrijgevallen middelen aan de algemene dekkingsmiddelen toegevoegd.

6.1.4 Resultaatbestemming

In beginsel valt het jaarresultaat toe aan de algemene reserve. In de jaarrekening 2021 is het rekeningsaldo toegevoegd aan het budget thematische openstelling. Voor het resultaat van 2022 wordt een voorstel voorgelegd aan het bestuur om ook dit resultaat toe te voegen aan het budget thematische openstellingen. In de voorgaande hoofdstukken 3 en 6 is uitgebreid ingegaan op de aanwending en besluitvorming over deze reserve. Vanaf de herziene begroting 2024 wil het Waddenfonds de algemene reserve deels inzetten voor thematische subsidies. Dit is uitgezonderd een reservering van € 25,7 miljoen waar in paragraaf 3.2 onder ontwikkelingen over wordt gesproken. Het doel is om de algemene reserve niet verder op te laten lopen omdat het eind van de regeling in zicht komt.

6.2 2025 en verder

De begroting 2024 geeft hetzelfde perspectief voor de jaren 2025 en 2026. Voor 2027 worden de bedrijfsvoeringskosten begroot op € 1.750.000. Voor 2028 zijn geen bedrijfsvoeringskosten begroot vanwege de afronding van het fonds.

Na introductie van het Investeringskader en het stelsel waarmee projecten meerjarig gefinancierd kunnen worden, kan een beslag ontstaan op de ruimte van komende begrotingen. Dit kan het hierboven geschetste meerjarenperspectief voor de begrotingsjaren 2025 en volgende doen wijzigen. Indien een intentie tot gevolg heeft dat er een beslag wordt gelegd op de begrotingsruimte van komende begrotingen wordt daarmee het ‘vrij’ beschikbaar budget voor subsidiethema’s en -programma’s in die komende jaren verlaagd. Dat daartoe aanleiding kan zijn, is nader toegelicht in hoofdstuk 3 en 6.2.1. Voor 2027 en verder zal het Waddenfonds alleen nog projecten beheren en niet meer subsidiëren. Het betekent dat er minder uitvoeringscapaciteit nodig is.
Zoals in hoofdstuk 3 al is aangegeven met betrekking tot de reeds vastgestelde majeure projecten, staat in het schema hierboven wat de meerjarendoorwerking van deze projecten is.

Financieel gezien gelden vooralsnog de volgende jaarschijven (Rijksdotaties) die aan het Waddenfonds zullen worden toegevoegd:

2024 t/m 2026 (jaarlijks): € 28.878.000,-

6.3 Geprognotiseerde balans

Het ministerie van BzK heeft per brief in december 2020 gevraagd om een geprognotiseerde balans op te nemen. Deze balans geeft aan hoe de inkomsten en uitgaven voor 2025 en verder verwacht worden. Dit is verwerkt in onderstaande balans.

	Realisatie	Geprognotiseerde balans					
Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Activa							
Financiële vaste activa							
Vlottende activa							
Vooruitbetalingen	3	3	3	3	3	3	3
Uitzettingen korter dan één jaar	196.400	192.278	175.000	165.000	155.000	95.000	65.000
Overige vorderingen	959	500	500	500	500	500	500
Liquide middelen	34	10	10	10	10	10	10
Overlopende activa	712	1.200	-	-	-	-	-
Totaal activa	**198.108**	**193.991**	**175.513**	**165.513**	**155.513**	**95.513**	**65.513**
Passiva							
Vaste passiva							
Eigen vermogen	113.554	110.000	100.000	95.000	85.000	45.000	25.000
Vlottende passiva							
Vlottende schuld	272	700	700	700	700	700	200
Overlopende passiva: Nog te betalen subsdies	83.958	82.791	74.313	69.313	69.313	49.313	40.313
Facturen onderweg	324	500	500	500	500	500	
Totaal passiva	**198.108**	**193.991**	**175.513**	**165.513**	**155.513**	**95.513**	**65.513**

Gemeenschappelijke regeling

waddenfonds

Jaarstukken 2022

“Geïnspireerd en gedreven”

Programmaverantwoording 2022 (Jaarverslag)

Geïnspireerd en gedreven

Programmaverantwoording 2022 (Jaarverslag) 2

Onze opdracht: ecologie en economie in balans 4

Subsidieverleningsproces 7

Dit was 2022 10

De governance in het Waddengebied 14

Evaluatie Waddenfonds 16

De Waddenfondsorganisatie 19

Beheer en Controle 23

Jaarcijfers 26

Evaluatie & monitoringssysteem 27

Interviews 29

Uitgelichte projecten 31

Subsidieaanvragen 2022 38

50/ 50 – verdeling Ecologie en economie 39

1 Paragrafen (Jaarrekening 2022) 43

Paragraaf 1 Bedrijfsvoeringskosten 43

Paragraaf 2 Financiering 44

Paragraaf 3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 45

Paragraaf 4 Onderhoud kapitaalgoederen 47

Paragraaf 5 Grondbeleid 47

Paragraaf 6 Lokale Heffingen 47

Paragraaf 7 Verbonden partijen 47

2. Jaarrekening 48

2.1 Balans per 31 december 2022 48

2.2 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2022 49

2.3. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 50

2.4 Toelichting op de balans per 31 december 2022 51

2.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten over 2022 55

Publicatie wet normering topinkomens 1

3. Overige gegevens 59

3.1 Resultaatbestemming 59

Bijlage 1: verleende subsidies per project 60

Om een beeld te schetsen van 2022, presenteert het Waddenfonds met gepaste trots het jaarverslag, "Geïnspireerd en gedreven". Het afgelopen jaar zijn er opnieuw een reeks bijzondere projecten geïnitieerd of afgerond. Het zijn initiatieven die het Waddengebied, zowel ecologisch als economisch duurzaam versterken. Projecten waar de flora en fauna in en rond de Waddenzee van profiteren, doordat externe bedreigingen worden tegengegaan en projecten die de landschapswaarden versterken.

Voorwoord

C.J. (Cees) Loggen

lid algemeen en dagelijks bestuur (voorzitter), gedeputeerde provincie Noord-Holland

Eindelijk konden we als Waddenfonds in 2022 weer vol inzetten op 'live' contact. Dat vond dan ook veelvuldig plaats. In het voorjaar legden we werkbezoeken af aan de vijf Waddeneilanden, in het kader van een 'voorlichtingstour'. Daar waren ook diverse een-op-een-gesprekken bij, die onze medewerkers voerden met inwoners en vertegenwoordigers van instellingen. Op deze bijeenkomsten kwamen zo'n 25 tot 45 geïnteresseerden af.

Dankzij deze tour kon het Waddenfonds duidelijk maken waar het voor staat. Ook werden er mooie gesprekken gevoerd over ideeën en mogelijke aanvragen.

Hoewel de Covid-19 maatregelen dit jaar stopten kregen "onze" projecten soms te maken met stijgende kosten door bijvoorbeeld materiaal schaarste en vertraging. Het Waddenfonds heeft ervoor gekozen om acht projecten een extra subsidie te geven. Zo is aan het Werelderfgoedcentrum in Lauwersoog een extra subsidie van € 3,2 miljoen verstrekt. Het project Rondje Lauwersmeer, gericht op het versterken van infrastructuur (fiets- en wandelpaden) en voorzieningen in het Lauwersmeergebied, heeft ruim € 56.000,- extra subsidie ontvangen. Door onder andere Covid-19 zijn er dit jaar geen majeure projecten ingediend.

De thematische projecten laten een mooie trend zien. Voor de openstelling van de regeling STUW 2021 heeft het Waddenfonds voor het eerst sinds jaren bijna het hele budget van € 8 miljoen subsidie verstrekt. Voor de openstelling STUW 2022 was voor de zomer van dit jaar al bijna de helft van het budget van € 8 miljoen beschikt. Om die reden is het subsidieplafond opgehoogd naar € 10 miljoen en in november naar € 12 miljoen. Terugkijkend op dit jaar zijn er zeven projecten beschikt voor een bedrag van € 4.776.093,-. Er zijn nog negen projecten in behandeling. Het Waddenfonds maakt projecten mogelijk waarbij plastics uit havens worden gehaald en ter plekke gerecycled worden. Zo wordt de Waddenzee weer iets schoner. Op Terschelling kon dankzij een bijdrage van het Waddenfonds een project worden opgestart dat werkt aan slim waterbeheer, door het verminderen van de impact van verdroging en verzilting. Hierbij worden onder andere robuuste gras-kruidenmengsels gezaaid. Op Texel is subsidie gegeven aan het onzichtbare Rijksmonument, "het Palmhoutwrak" dat op de Waddenzeebodem ligt en virtueel toegankelijk is gemaakt voor het publiek. De verscheidenheid aan subsidies laat een rijke variatie aan projecten zien die bijdragen aan een mooier Waddengebied.

In 2022 is een digitaal loket geopend voor kleinschalige, vernieuwende initiatieven die bijdragen aan de vitaliteit en de duurzaamheid van lokale gemeenschappen. Het indienen van een subsidieaanvraag is op deze manier klantvriendelijker gemaakt. Er zijn negen aanvragen toegekend. Eén hiervan is Augmented Reality Videotours waarmee de roemrijke geschiedenis van Texel tot leven wordt gebracht. Zo krijgen sectoren als de visserij een extra dimensie en wordt de natuur van een diepere laag voorzien(deze zin snap ik niet). Een ander voorbeeld is het project WadExpedities.nl waarbij tijdens expedities afval wordt opgeruimd. Het jutten van dit afval maakt deelnemers bewust van het belang van duurzaamheid.

Het afgelopen jaar heeft het Waddenfonds ook jongeren meer betrokken bij het Waddengebied. Zij speelden onder meer een rol op de Toogdag voor de Wadden in juni. Samen met de Waddenacademie, provincie Fryslân en de eilandgemeenten is een programma ontwikkeld waarmee onder andere de kennis en kunde van het Waddengebied wordt vergroot.

De betrokkenheid van het Waddenfonds houdt niet op nadat de projecten zijn toegekend. Aanvragers van projecten moeten verantwoording afleggen over de voortgang ervan en het uiteindelijke resultaat. Het Waddenfonds zal ook de effecten van de resultaten monitoren. In 2022 is er hard gewerkt om het systeem van monitoring verder te ontwikkelen zodat er in 2023 een proefevaluatie gehouden kan worden.

Het was een inspirerend jaar waarin het Waddenfonds veel bevlogen aanvragers mocht ontmoeten en projecten mogelijk heeft gemaakt die bijdragen aan de ontwikkeling van de natuur en economie van het Waddengebied. In 2023 gaan we daar mee door!

Onze opdracht: ecologie en economie in balans

Het Waddenfonds is in 2006 opgericht door het Rijk en is sinds 2012 een Gemeenschappelijke Regeling van de Waddenprovincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen. Dit is vastgelegd in het Bestuursakkoord Decentralisatie Waddenfonds.

Het fonds investeert in initiatieven en projecten die zowel de ecologie als de duurzame economische ontwikkeling van het Waddengebied versterken. Projecten van ondernemers, verenigingen, stichtingen en overheidsorganisaties kunnen in aanmerking komen voor een bijdrage van het Waddenfonds. Aanvragers hebben de keuze uit drie subsidiestromen. Het Waddenfonds steunt op die manier kleine initiatieven met een korte doorlooptijd, maar ook grote projecten waar soms meerdere jaren aan gewerkt wordt.

In de gemeenschappelijke regeling Waddenfonds zijn de vier hoofddoelen opgenomen. De middelen t.b.v. de realisatie worden evenredig verdeeld over ecologie en economie.

Vier doelstellingen

Het Waddenfonds heeft vier hoofddoelen. Ieder project dat subsidie krijgt, draagt bij aan minstens één van deze doelen en brengt een ander nooit in gevaar.

Dit zijn de vier hoofddoelen waaraan elke aanvraag wordt getoetst:

A. Vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het Waddengebied.
B. Verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee.
C. Een duurzame economische ontwikkeling in het Waddengebied, gericht op een substantiële transitie naar een duurzame energiehuishouding in het Waddengebied en de daaraan direct aangrenzende gebieden.
D. Het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding voor het Waddengebied.

Drie subsidiestromen:

1. **Het Budget Lokale Innovaties** (BLI) is een laagdrempelige regeling gericht op initiatieven uit lokale gemeenschappen die aansluiten op bestaande programma's voor leefbaarheids- en plattelandsontwikkeling. Kleinschalige en vernieuwende initiatieven die bijdragen aan de vitaliteit en de duurzaamheid van lokale gemeenschappen kunnen zo mogelijk gemaakt worden en geven daarmee invulling aan Hoofdoel C. Per project kan maximaal € 50.000,- subsidie worden aangevraagd.
2. **Thematische openstelling** voor activiteiten die draaien om een van onze acht thema's: 1. Natuur; 2. Werelderfgoed, cultuurhistorie en landschapsontwikkeling; 3. Bodem, water, licht en geluid; 4. Duurzame recreatie en duurzaam toerisme; 5. Verduurzaming energiehuishouding; 6. Duurzame Waddenhavens; 7. Duurzame visserij; 8. Duurzame agrarische sector. Om onszelf en onze aanvragers scherp te houden maken we aan de hand van acht concrete thema's van onze Thematische openstelling duidelijk waar onze prioriteiten liggen. Per project kan maximaal € 1.000.000,- subsidie worden aangevraagd.
3. **Majeure projecten**. In 2016 is het Investeringskader Waddengebied door Provinciale Staten van Noord-Holland, Fryslân en Groningen vastgesteld. Met het Investeringskader Waddengebied willen de provincies majeure opgaven realiseren. Dit zijn grote projecten die zich over meerdere jaren uitstrekken en een bijdrage leveren aan het realiseren van de hoofddoelen van het Waddenfonds. Het voortraject van de majeure projecten verloopt via het Investeringskader Waddengebied. Daar worden zes majeure opgaven onderscheiden: 1. Vitale kust en Afsluitdijk; 2. Waddenzee; 3. Versterken en vermarkten Werelderfgoed; 4. Havenontwikkeling en natuurverbetering; 5. Eilanden op eigen Kracht; 6. EemsDollardgebied in balans.
   Wanneer het voortraject via het Investeringskader Waddengebied is doorlopen, kan het Waddenfonds één van de potentiële subsidieverstrekkers zijn. In dat geval kan een subsidieaanvraag bij het Waddenfonds ingediend worden.

Duurzame Kennishuishouding:

Voor onze vierde doelstelling ***"Het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het Waddengebied"*** hebben wij de afgelopen jaren gewerkt aan het borgen van een duurzame kennishuishouding.

Dit heeft zijn uitwerking gekregen in de Agenda voor het Waddengebied 2050. Hierin is opgenomen dat de duurzame kennishuishouding een verantwoordelijkheid is van het Bestuurlijk Overleg Waddengebied (BOW). In het BOW van juni 2021 kreeg de Waddenacademie de opdracht een voorstel te schrijven hoe ze zich als kennisregisseur van het Waddengebied zouden kunnen ontwikkelen. Aan de Waddenacademie is gevraagd om, op basis van een geschetst eindbeeld, een meerjarig operationeel plan (MOP) inclusief meerjarige financiering op te stellen en toe te werken naar een duurzame inrichting en aansturing van de kennishuishouding.

Kennisregisseur - duurzame kennishuishouding Waddengebied

Het afgelopen jaar is er door de Waddenacademie veel werk verzet aan het MOP, de contouren voor een meerjarige kennisagenda 2023-2027 en de onderzoeksopgave 2023. Hieronder wordt schematisch weergegeven hoe de Waddenacademie deze rol wil laten functioneren.

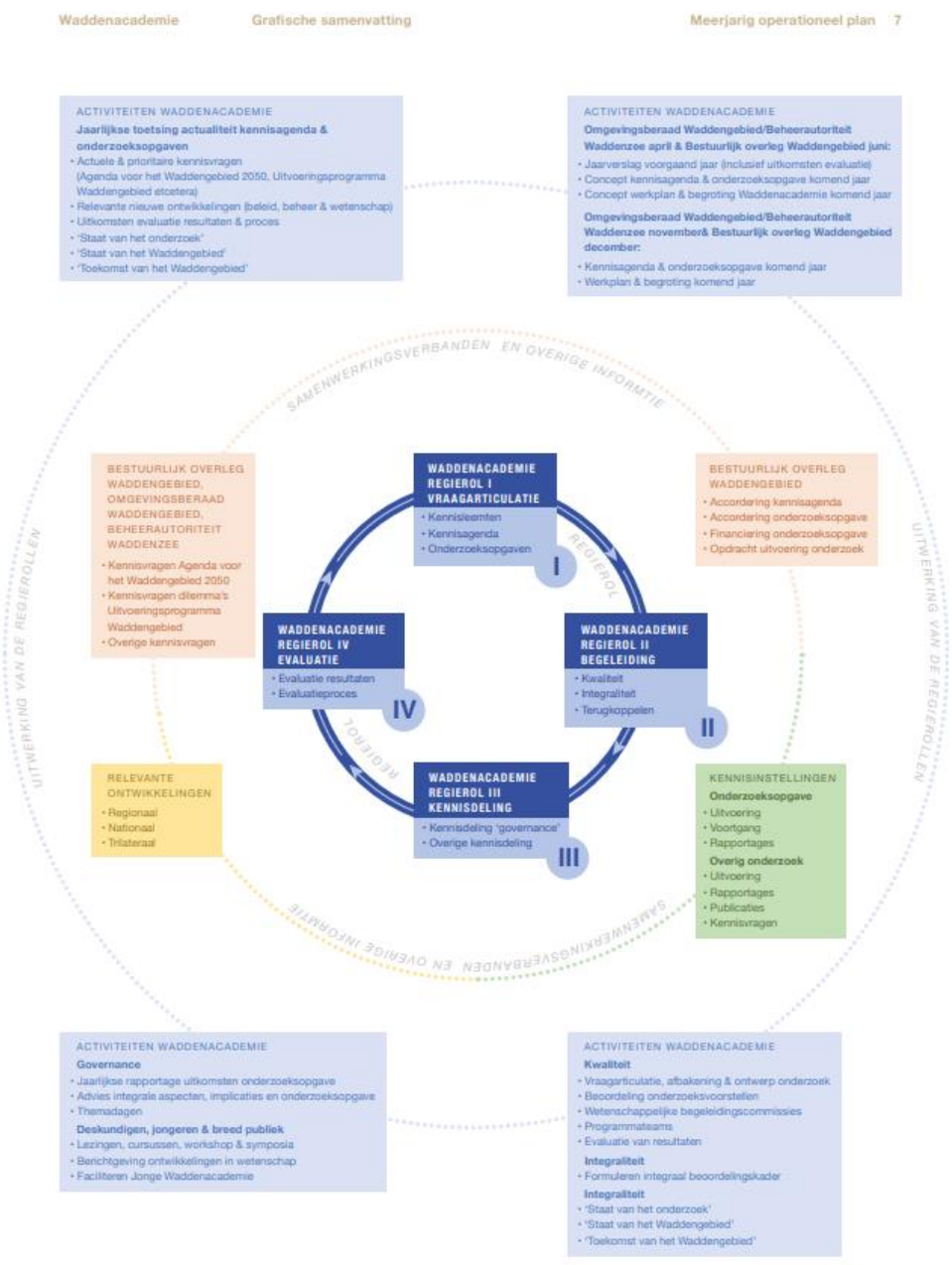

Het Bestuurlijk Overleg Waddengebied (BOW) heeft op 8 december jl. ingestemd met de aangescherpte opdracht Kennisregisseur Waddengebied voor de periode 2023 – 2026 en met het vaststellen van de begroting en het jaarlijkse budget van de Waddenacademie op € 1,1 miljoen tot en met 2026, gefinancierd door het Waddenfonds. Met deze aangescherpte opdracht is ook het Meerjarig Operationeel Programma (MOP) vastgesteld. Tevens heeft het BOW ingestemd met het opstellen van een gezamenlijk advies voor de financiering van de Waddenacademie na 2026. Dit advies wordt in 2024 aan het BOW voorgelegd. Hiermee is invulling gegeven aan een van de initiatieven uit het concept Uitvoeringsprogramma van de Gebiedsagenda (UP22), te weten, 'Organisatie kennishuishouding en opstellen kennisagenda'. De komende periode is er onder andere op gericht om de Waddenacademie zo veel mogelijk in zijn rol als kennisregisseur te zetten.

Het inbedden van de duurzame kennishuishouding in de bestuurlijke organisatie voor het Waddengebied betekend dat de rol voor het Waddenfonds is veranderd. Voor de resterende looptijd verschuift het accent naar de rol van financier, namens de samenwerkende provincies in het BOW, als bijdrage in de kosten van de gezamenlijk in stand te houden kennishuishouding. Dit wordt bekostigd vanuit de jaardotatie vanuit het Rijk ten behoeve van het Waddenfonds. Uiteraard zal daarnaast de mogelijkheid blijven bestaan om gedurende de looptijd van het fonds specifieke kennis gerelateerde activiteiten te subsidiëren.

Subsidieverleningsproces

Zo begeleidt het Waddenfonds een project

De subsidiestromen verschillen van elkaar, vanaf de eerste fase van het subsidieproces. Het is voor aanvragers noodzakelijk snel inzichtelijk te hebben welke subsidiestroom van toepassing is op hun projectidee.

Het Waddenfonds heeft in het uitvoeringsprogramma 2021 een **Routekaart Subsidies Waddenfonds** opgesteld. Deze routekaart is bedoeld als hulpmiddel om vooraf te bepalen of en welke subsidiestroom het best past bij een project, zodat het gemakkelijker wordt voor de aanvrager om een aanvraag onder de juiste regeling in te dienen. Deze routekaart is ook verwerkt in een landingspagina voor potentiële aanvragers.

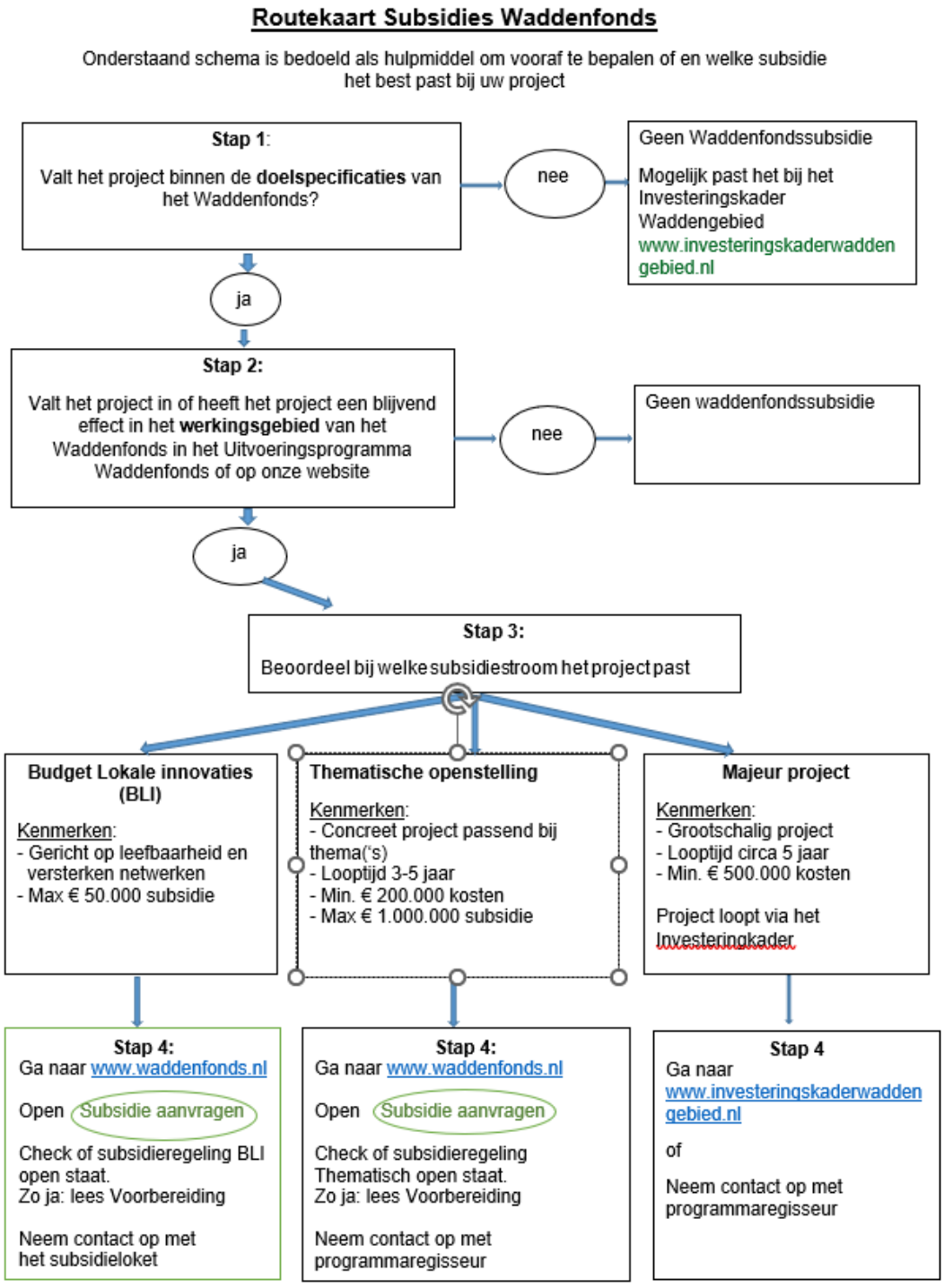

Onderstaande **tabel** geeft op hoofdlijnen inzicht in Majeur, Thematisch en BLI op basis van een aantal projectaspecten. Alhoewel de tabel indicatief is, zal hiermee voor het overgrote deel van de projectideeën voldoende duidelijk zijn welk spoor van toepassing is. Bij twijfelgevallen kan een gesprek met een programmaregisseur van het Waddenfonds of contactpersoon bij de betreffende provincie hierover duidelijkheid geven.

Aspect	Majeur	Thematisch	BLI
Inhoud	Passend binnen het IKW en de hoofddoelen van het WF	Passend binnen de hoofddoelen van het WF en de gespecificeerde doelstellingen	Passend binnen de hoofddoelen van het WF en de kaders van BLI
Concreetheid	Activiteitenplan voor de gehele projectperiode, financiering voor de eerste 2 jaar en een globale begroting voor het tweede deel	Projectperiode concreet	Projectperiode concreet
Eisen overige financiering	Inspanning op reservering voor gehele projectperiode. Sluitende financiering minimaal eerste twee jaar. *	Zicht op sluitend financieringsplan*	Zicht op sluitend financieringsplan*
Traject	Via IKW, na akkoord van de Stuurgroep, indiening bij het Waddenfonds	Via programmaregisseur Waddenfonds	Via lokale subsidieloketten[1], na akkoord van hen, indiening bij het Waddenfonds
Uitvoeringsperiode**	5 jaar	3-5 jaar	3 jaar
Waddenfondsbijdrage absoluut	Minimaal € 500.000,-	Wordt bepaald door het dagelijks bestuur, zij stelt het plafond per regeling vast.	Maximaal € 50.000,-
Waddenfondsbijdrage relatief***	Gemiddeld 50% van de subsidiabele kosten	Maximaal 90% van subsidiabele kosten	Maximaal 50% van de subsidiabele kosten

* Met sluitend financieringsplan wordt bedoeld dat aanvrager voor het gehele overige bedrag aan financiering (buiten de gevraagde Waddenfondssubsidie) bewijzen van beschikbaarheid (cofinancieringsbewijzen) of officiële aanvragen (overige subsidieaanvragen) kan overleggen c.q. dat hier minimaal zicht op is. Hieruit moet blijken dat een sluitende financiering aannemelijk is binnen een vastgestelde periode na het indienen van de aanvraag. Het Waddenfonds kan aanvullende voorwaarden aan een subsidie koppelen, als de financiering op het moment van verlening niet geheel is gedekt.

** Bij de bepaling van de uitvoeringsperiode geldt dat bij de aanvraag aannemelijk moet worden gemaakt dat die uitvoeringstermijn haalbaar is, en voorzien moet zijn van een risicoanalyse en beheersmaatregelen.

*** Bij projecten ter invulling van majeure opgaven betreft de bijdrage vanuit het Waddenfonds maximaal 50% van de subsidiabele kosten. Daarbij gelden voor verschillende onderdelen verschillende maximale subsidiepercentages. Uitgangspunt is dat pilots en projecten die bijdragen aan ecologische projecten en innovatieve pilots maximaal 65% subsidie krijgen en economische projecten maximaal 35%. De staatssteunkaders bepalen het uiteindelijke maximaal toe te kennen bedrag binnen deze grenzen. Bij thematische subsidieregelingen kan het maximumpercentage per openstelling en activiteit verschillen. Dit is echter nooit hoger dan 90% van de subsidiabele kosten.

[1] Lokale subsidieloketten zijn loketten van de provincies waar inwoners (initiatieven) provinciale subsidies (leefbaarheid en Leader) kunnen aanvragen. Deze subsidieloketten doen de eerste advisering op aanvragen binnen de subsidieregeling BLI. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de kennis en kunde van medewerkers van lokale loketten over lokale aspecten. Verder hebben de loketten de mogelijkheid om breder te adviseren omdat zij meerdere subsidiestromen behartigen waarmee synergie wordt bevorderd.

Het Waddenfonds adviseert partijen die een subsidieaanvraag overwegen van tevoren altijd in gesprek te gaan met het Waddenfonds.

In dit verkennende gesprek wordt gekeken of een project een bijdrage kan leveren aan de versterking en verduurzaming van het Waddengebied. Als het project in potentie bijdraagt aan één of meerdere hoofddoelen van het Waddenfonds, helpen de programmaregisseurs bij het voorbereiden van een subsidieaanvraag. Daarbij wordt ook een subsidiespecialist ingeschakeld. Deze kan in een vroeg stadium aangeven wat de subsidie technische mogelijkheden en beperkingen zijn van een aanvraag.

In de praktijk blijkt dat adviezen van de programmaregisseur en de subsidiespecialist het plan inhoudelijk verrijken en versterken.

Nadat de subsidieaanvraag formeel is ingediend bij het Waddenfonds beginnen de programmaregisseur en de subsidiespecialist met de beoordeling. Voor de inhoudelijke toets gaat de aanvraag altijd naar een programmaregisseur die niet betrokken is geweest bij de voorbereidende gesprekken. Daarna volgt een tweede beoordeling door een andere programmaregisseur om de toetsing zo objectief mogelijk te laten plaatsvinden. De subsidiespecialist beoordeelt het project op de subsidie technische voorwaarden. Ook daarna volgt een tweede beoordeling door een ander subsidiespecialist. De programmaregisseur en de subsidiespecialist komen tot een intern advies. Vervolgens neemt het dagelijks bestuur een definitief besluit over de subsidieaanvraag en de hoogte daarvan.

Krijgt een project een subsidie toegekend, dan blijft de subsidiespecialist het aanspreekpunt gedurende de looptijd van het project. Daarnaast vervult de subsidiespecialist ook intern een belangrijke rol. Zij houden de planning en kosten van het project bij, beoordeelt de jaarlijkse rapportages, verwerkt eventuele wijzigingsverzoeken en adviseert over eventuele bijstellingen van het projectplan. Vaak gebeurt dat in samenspraak met één van de programmaregisseurs.

Zodra er daadwerkelijk een aanvraag ligt en hier positief op is besloten, worden de gegevens in het systeem voor monitoring en evaluatie gezet.

Een aantal aanvragen kunnen we niet honoreren. De redenen verschillen: vaak draagt een plan niet voldoende bij aan de hoofddoelen van het Waddenfonds. Maar ook het ontbreken van cofinanciering of wanneer een project niet past binnen provinciaal beleid van de drie Waddenprovincies zijn redenen voor afwijzing. Een project mag in zijn geheel geen afbreuk doen aan de natuur in het Waddengebied.

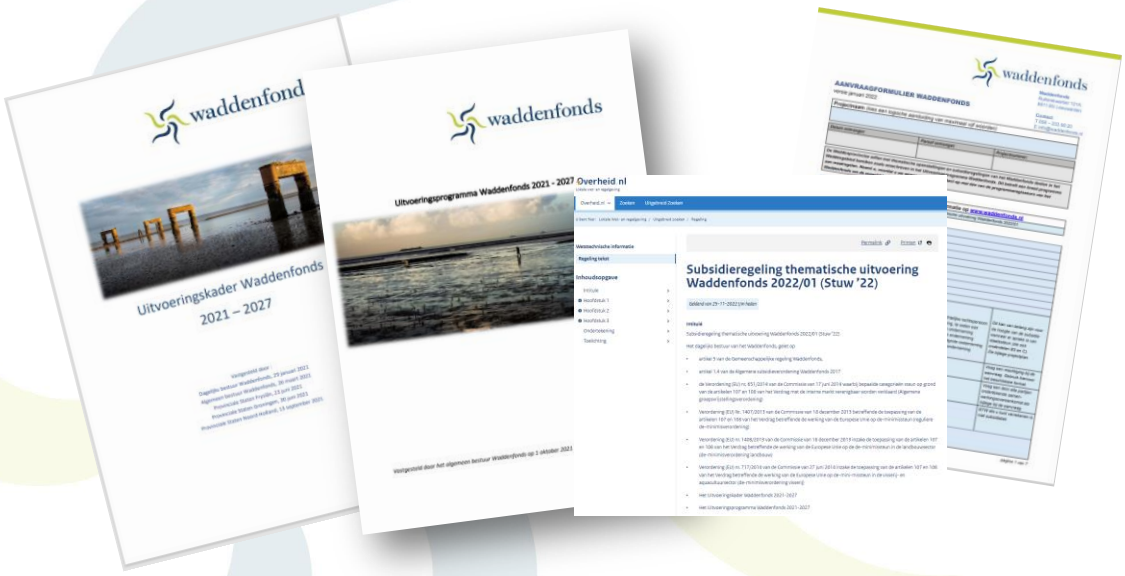

Dit was 2022

In 2022 heeft het Waddenfonds aan negenentwintig nieuwe projecten een subsidie verleend waar een totaal subsidiebedrag van ruim € 12,1 miljoen werd toegekend. De verdeling over onze drie subsidiestromen zag er als volgt uit:

Subsidies 2022 per categorie

Categorie	Aantal zaken	Waddenfonds bijdrage
BLI	12	€ 434.844
UP	17	€ 11.705.066
Totaal	**29**	**€ 12.139.910**

En er gebeurde meer in 2022:

In 2022 heeft het Waddenfonds verder gewerkt aan de strategie om meer naamsbekendheid te verwerven en kennis over de organisatie te verspreiden. Hoe bekender, hoe groter de kans op meer en beter onderbouwde aanvragen.

In samenwerking met Streekwurk werd op alle vijf Waddeneilanden voorlichting gegeven over subsidieregelingen. Er is een klankbordgroep opgericht en noordelijke ondernemersorganisaties als Ynbusiness, FSFE en Grobusiness boden een podium om het Waddenfonds voor het voetlicht te halen. Economic Board Groningen - die streeft naar versterken van de economische structuur in de provincie - werd bezocht en wethouders en ambtenaren van Gemeente Harlingen zijn bijgepraat over het Waddenfonds.

In het streven naar gebruikersvriendelijke procedures is voor de subsidiestroom Budget Lokale Innovaties een pilot gestart met een elektronisch loket. En er was ook in 2022, een Toogdag voor de Wadden.

Toogdag voor de Wadden

In de Eemsdeltahal in Delfzijl werd op maandag 20 juni voor de tweede keer de Toogdag voor de Wadden gehouden, een gezamenlijk initiatief van het Waddenfonds en het Omgevingsberaad Waddengebied. Het thema was “Kusten van de toekomst”.

In de ochtend bogen de aanwezigen, onder wie de minister van Infrastructuur en Waterstaat en die van Natuur en Stikstof, zich over nieuwe vormen van kustontwikkeling in het Waddengebied. Dit in het kader van de opwarming van de aarde en de daarmee gepaard gaande stijging van de zeespiegel. ‘Hoe gaan we dijken ophogen en verzwaren? Zijn er vernieuwende dijkconcepten mogelijk? En hoe kunnen we de harde scheiding tussen land en zee zachter maken, nieuwe natuur en landbouw een kans geven en daarmee meer recht doen aan de Werelderfgoedstatus van de Waddenzee? Hoogleraar Piet Hoekstra en universitair hoofddocent Marjolijn Haasnoot, beiden van Universiteit Utrecht, gingen in hun lezingen op deze vraagstukken in.

Na de lunch konden de deelnemers een nieuw kustproject in Noordoost-Groningen bezoeken. Er waren drie mogelijkheden: een kijkje nemen bij de innovatieve versterking van de twaalf kilometer lange zeedijk tussen Eemshaven en Delfzijl; op locatie uitleg krijgen over de diverse toepassingen van slib uit de Eems-Dollard of een bezoek aan de Brede Groene Dijk, waar nieuwe manieren van dijkversterking worden uitgetest.

Kader: ‘Waarkhanden dij t laand plougen’

Citaat uit een brief van de ministers van Verkeer en Waterstaat en Natuur en Stikstof aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal:

“Tijdens de Toogdag voor de Wadden werd maar al te duidelijk dat we voor grote uitdagingen staan in de toekomst. Mede als gevolg van de klimaatverandering, welke zorgt voor zeespiegelstijging waardoor wadplaten niet meer droog zullen vallen en extreme weeromstandigheden als droogte en daarmee verzilting en beperkte zoetwaterbeschikbaarheid in het gebied. Ook leidt een temperatuurstijging ertoe dat bepaalde soorten en planten zich gaan ontwikkelen ten koste van andere. Hierdoor ontstaat een verstoring in de balans in het ecologisch systeem van het gebied. Dit vraagt om ‘waarkhanden dij t laand plougen’ zoals muzikaal werd verwoord tijdens de Toogdag.”

Covid-19 gedragslijn

Het bestuur heeft op 4 maart 2022 een gedragslijn vastgesteld hoe om te gaan met Covid-19 gerelateerde kostenstijgingen. In uitzonderlijke en niet voorziene situaties is er de mogelijkheid om extra subsidie aan lopende projecten te verlenen. Het uitgangspunt daarbij is dat er wordt gekeken naar oorzaken en gevolgen van stagnatie in de uitvoering van projecten en de financiële dekking van kostenstijgingen als gevolg daarvan. De eerder verstrekte subsidies worden maximaal verhoogd met een extra subsidie ter hoogte van maximaal het percentage dat gold bij verlening.

Bijeenkomsten Subsidieregelingen

Het Waddenfonds en Streekwurk - dat onderdeel uitmaakt van de Provincie Fryslân en zich inzet voor leefgeluk in de regio Noordwest Fryslan - hielden in april en mei voor het eerst in deze vorm en samenstelling op alle Waddeneilanden informatiebijeenkomsten over de subsidiemogelijkheden van beide fondsen. Voor gerichtere adviezen konden belangstellenden naderhand persoonlijk in gesprek met vertegenwoordigers van beide organisaties. Uit de bijeenkomsten en de gesprekken kwamen interessante en kansrijke projectideeën naar voren. Het persoonlijke contact werkte drempelverlagend en werd als plezierig en functioneel ervaren.

De Follow-up staat op het programma voor het voorjaar van 2023. Dat geldt ook voor uitbreiding van dit voorlichtingsmodel naar de kustgemeenten in het Waddengebied.

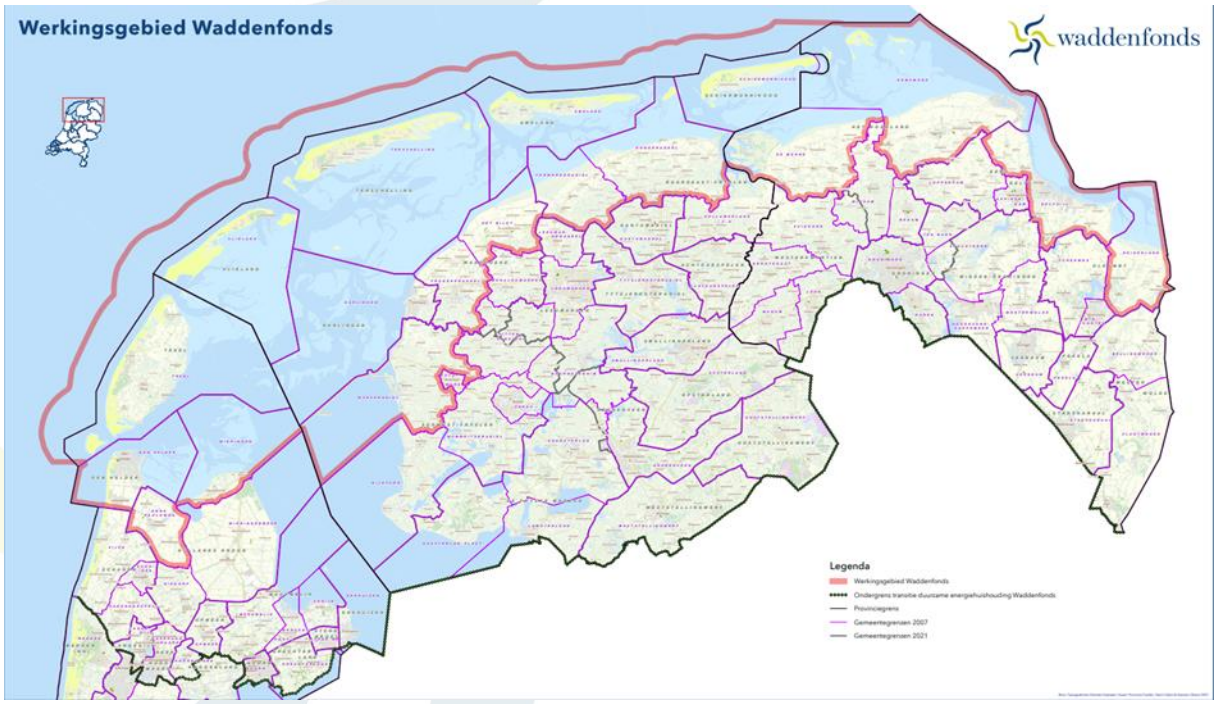

Provinciale Staten

Een groep van tweeëntwintig statenleden uit Noord-Holland, Fryslân en Groningen is begin juni aan boord van zeesleepboot De Holland bijgepraat over de ontwikkeling van de Waddenregio. Op weg naar Griend kreeg het gezelschap uitleg over recente ontwikkelingen en voortgang van de investeringsprogramma's van het Waddenfonds en het Investeringskader Waddengebied. Daarnaast werden enkele opvallende projecten belicht, zoals het waterstofprogramma "Green Shipping", het natuurproject "Wij & Wadvogels" en het vismigratieproject "Ruim baan voor vissen".

Klankbordgroep

In september vergaderden de leden van de nieuwe klankbordgroep en medewerkers van het Waddenfonds voor het eerst, in Kornwerderzand. De klankbordgroep bestaat uit vertegenwoordigers van overheid, bedrijfsleven en intermediairs. Het is opgericht met als doel het Waddenfonds tweemaal per jaar te adviseren over ontwikkelingen waarmee het fonds rekening moet houden. Ook het imago en de werkwijze van het fonds komen ter sprake. Verder kan de klankbordgroep gevraagd en ongevraagd worden betrokken bij bijvoorbeeld het opstellen van nieuwe subsidieregelingen of het leveren van input voor bijeenkomsten.

Elektronisch loket

Een van de aanbevelingen uit de evaluatie in 2020 luidde: verbeter waar mogelijk de gebruikersvriendelijkheid van processen. Samen met Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) is dit advies geconcretiseerd in de vorm van een pilot met een e-loket voor Budget Lokale Innovaties. Subsidies kunnen voortaan op deze manier gemakkelijker worden aangevraagd. De administratieve druk vermindert, wederzijdse tussentijdse verplichtingen worden sneller afgehandeld en gebruikers kunnen het systeem zelf snel en eenvoudig raadplegen voor de actuele stand van zaken.

Website

De website is verder verbeterd en toegankelijker gemaakt voor mensen met een (audio)visuele beperking. In de tweede helft van 2022 is de voor overheidsinstanties wettelijk verplichte toegankelijkheidsverklaring verkregen. Hierin staat in hoeverre de website aan de eisen voldoet en welke verbetermaatregelen nog nodig zijn en voor wanneer.

Waddenfonds.tv groeit. Het aantal filmpjes over projecten in het Waddengebied is uitgebreid naar ruim zeventig.

Nieuw op de site is het onderdeel over monitoring. Aanvragers van majeure en thematische subsidies moeten aangeven wat de beoogde resultaten en effecten van het project zijn. Op basis hiervan wordt na afloop van het project beoordeeld of toegekende subsidies doeltreffend worden ingezet, en in hoeverre het project heeft bijgedragen aan de vier hoofddoelen van het Waddenfonds.

Social media

Voor de openstelling van de STUW '23 is de laatste maanden van 2022 bij wijze van proef een bescheiden reclamecampagne op LinkedIn, Twitter en Facebook ontwikkeld. Het is de eerste keer dat social mediakanalen voor dit doel werden ingezet.

Jongeren

Het Waddenfonds is actief bezig om jongeren meer bij het Waddengebied te betrekken. Dit gebeurt onder meer door het verstrekken van subsidie aan projecten waar jongeren bij betrokken zijn. Een voorbeeld is de Ameland Academy, een vernieuwend campusconcept voor een horecaopleiding voor jongeren. Het Waddenfonds wil ook de kennis van jonge mensen over het Waddengebied vergroten en stimuleren dat zij er gaan wonen en werken. Verder wil het Waddenfonds ze betrekken bij visie- en beleidsvorming, projectontwikkeling en -uitvoering. Om dat te bereiken is in het najaar van 2022 een workshop met jongeren gehouden, als opvolger van de in 2021 opgeheven Young Wadden Academy. De workshop diende ook als instrument om de jongerengemeenschap, die mede ontstond door de Waddenmars in juni, in stand te houden.

Samen met het Omgevingsberaad Waddengebied en de ministeries hebben de Waddenacademie en het Waddenfonds zich ingezet voor de werving van Nederlandse jongeren voor onder meer de Waddenmars. Ook boden ze ondersteuning bij de organisatie van de Trilaterale Jongerenconferentie in november.

Pers

In 2022 verschenen er zes nieuwsbrieven met informatie over projecten, bijeenkomsten en ander Waddenfondsnieuws. Persberichten werden gerichter verstuurd en zijn veelal en in diverse vormen overgenomen door vakbladen en regionale media zoals het Noordhollands Dagblad, de Leeuwarder Courant en het Dagblad van het Noorden. Ook landelijke en regionale nieuwszenders schonken in toenemende mate aandacht aan het Waddenfonds in hun berichtgeving.

De persgesprekken waarmee eind 2021 werd begonnen, gingen ook in 2022 door. In vier bijeenkomsten werden gehonoreerde subsidieaanvragen met een bijzonder karakter door projecteigenaren en het Waddenfonds aan journalisten toegelicht. De formule slaat aan: de meer persoonlijke informatie-uitwisseling heeft een positief effect.

Award

De documentaire Silence of the Tides is een Nederlandse documentaire over de getijden en seizoenen van het Waddengebied. Al in de eerste week trok de film meer dan 10.000 bezoekers. Maker Pieter-Rim de Kroon ontving hiervoor in 2022 de Kristallen Film Award. Het Waddenfonds heeft Silence of the Tides voor de helft gefinancierd.

Dierenwelzijn

Uit de Provinciale Staten van Noord-Holland kwam in het voorjaar de vraag of het Waddenfonds wellicht nog meer kan betekenen voor dierenwelzijn in het Waddengebied dan nu al het geval is. Verzocht werd om daarover met dierenwelzijnsorganisaties in gesprek te gaan. Die gesprekken werden in de zomer gevoerd, met als uitkomst dat partijen elkaar wederzijds opzoeken als dat logisch en noodzakelijk lijkt.

Profilering

Na toekenning van subsidie volgt voor elk project een startgesprek met projecteigenaren. Een nieuw en vast onderdeel van de agenda voor die gesprekken is dat het Waddenfonds aangeeft graag een rol te willen spelen bij openingen en ingebruiknemingen.

De governance in het Waddengebied

Sinds 2020 is de nieuwe governance van het Waddengebied een feit. Het is een uitwerking van het Regeerakkoord 2017-2021, waarin is opgenomen dat er één beheerautoriteit komt voor de Waddenzee, die een integraal beheerplan uitvoert. De achtergrond hiervan was dat de governance van het beheer van de Waddenzee als complex, inefficiënt en ondoelmatig werd ervaren. De Beheerautoriteit Waddenzee heeft als doel om natuurgebieden beter te beschermen en tegelijkertijd beter visbeheer vorm te geven. De ministeries van Infrastructuur en Waterstaat en van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit constateerden in 2019 dat de oprichting van een beheerautoriteit niet dé (enige) oplossing is voor structurele verbetering van de natuurkwaliteit. Ook op andere terreinen is aandacht nodig, bijvoorbeeld bij toekomstige beleidskeuzes ten aanzien van het medegebruik van het Waddengebied. Naast de instelling van de Beheerautoriteit Waddenzee zijn twee nieuwe overleggen geïntroduceerd: het Bestuurlijk Overleg Waddengebied en het Omgevingsberaad Waddengebied.

Beheerautoriteit

De Beheerautoriteit Waddenzee is door de ministers van LNV en IenW samen met de provincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen opgericht. Doel van de Beheerautoriteit is om te komen tot een beter samenhangend en afgestemd beheer van het UNESCO Werelderfgoed Waddenzee op het gebied van natuur-, vis- en waterbeheer. De focus ligt op het versterken van de samenwerking tussen alle betrokken partijen. Er wordt samen met de beheerders een integraal beheerplan opgesteld en uitgevoerd.

Het Bestuurlijk Overleg Waddengebied

In het Bestuurlijk Overleg Wadden (BOW) zijn het Rijk, de drie provincies, kust- en eilandgemeenten en waterschappen bestuurlijk vertegenwoordigd, plus de voorzitter van het Omgevingsberaad. Het overleg is gericht op strategische besluitvorming over het beleid voor het Waddengebied. De voorzitter is de minister van Infrastructuur en Waterstaat als coördinerend bewindspersoon voor de Wadden.

Het Omgevingsberaad Waddengebied

Het Omgevingsberaad is een platform waar gestructureerd discussies over het Waddengebied kunnen worden geïnitieerd en gevoerd en waar ook informatie uitgewisseld kan worden. Deelnemers zijn gebruikers, maatschappelijke organisaties en de Waddenacademie. Rijk, provincies en andere overheden zijn geen lid, maar participeren wel als toehoorder in het Omgevingsberaad. Daar bespreken en toetsen ze beleidsvoorstellen. Daarmee is in de fase van beleidsontwikkeling en -toetsing een goede samenwerking tussen stakeholders en overheden verzekerd. Het beraad maakt integraal onderdeel uit van de beleidsomgeving en kan in die hoedanigheid ook thema's agenderen in het Bestuurlijk Overleg Waddengebied. De commissaris van de Koning van Fryslân is in zijn functie als rijksheer, voorzitter van het Omgevingsberaad en vicevoorzitter van het Bestuurlijk Overleg Waddengebied.

Agenda voor het Waddengebied 2050

In 2021 is de gezamenlijk ontwikkelde Agenda voor het Waddengebied 2050 vastgesteld. Het doel van deze Agenda is om als gezamenlijke overheden en maatschappelijke partijen het Waddengebied - ook in de toekomst - veilig, vitaal en veerkrachtig te houden. De Agenda voor het Waddengebied 2050 bundelt bestaande ambities, doelen en strategieën van Rijk en regio, scherpt deze aan waar dat kan en benoemt de belangrijkste opgaven en bijbehorende dilemma's die door nieuwe ontwikkelingen op het Waddengebied afkomen. Waar mogelijk bevat de Agenda ook nieuwe beleidskeuzes. In 2022 is het Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021-2026 ontwikkeld. De verwachting is dat dit Uitvoeringsprogramma in 2023 kan worden vastgesteld.

Integraal Beleidskader Natuur Waddenzee
Het Rijk werkt op dit moment aan een Integraal Beleidskader Natuur Waddenzee. Het zoeken naar draagvlak hiervoor gebeurt zorgvuldig, gezien de vele belangen in het gebied. In de brief van 20 december 2022 geeft de minister voor Natuur en Stikstof aan dat er wordt gewerkt aan het organiseren van het proces om te komen tot het beleidskader, het maken van een projectplan met mijlpalen en het inrichten van een m.e.r.-traject en partijen daarbij te betrekken. Het Bestuurlijk Overleg Waddengebied wordt daarover voor de zomer van 2023 geïnformeerd.

Relatie met het Waddenfonds
Voor het uitvoeren van programma's en projecten is de Agenda voor het Waddengebied 2050 voor het Waddenfonds mede richtinggevend. De provincies zijn vertegenwoordigd in het Bestuurlijk Overleg Waddengebied en nemen besluiten over de Agenda voor het Waddengebied 2050. Op deze manier zijn de doelen van het Waddenfonds en de Agenda met elkaar verweven. In het Uitvoeringsprogramma van de Agenda worden ook koppelingen gelegd met projecten die het Waddenfonds mogelijk maakt, zoals het programma Green Shipping. Het Waddenfonds kan als financier optreden voor onderdelen van het Uitvoeringsprogramma als dat past binnen het Uitvoeringskader van het Waddenfonds.

Evaluatie Waddenfonds

In maart 2020 is in opdracht van het dagelijks bestuur Bureau Wing gestart met de tussenevaluatie van het Waddenfonds. In december 2020 heeft Wing haar bevindingen gepresenteerd. In het jaarverslag van 2021 is hier inhoudelijk aandacht aan besteed. Het merendeel van de aanbevelingen is verwerkt in het nieuwe Uitvoeringskader en Uitvoeringsprogramma.

Opvolging aanbevelingen

Afgerond

Het afgelopen jaar is eraan gewerkt om een aantal aanbevelingen in onze werkwijze op te nemen. Inmiddels zijn er drieëntwintig aanbevelingen afgerond. Het gaat om aanbevelingen die of met een eenmalige actie werden opgepakt of die meer beleidsmatig zijn en verwerkt werden in het nieuwe Uitvoeringskader/ -programma. Ze zijn geborgd en vragen de komende jaren geen extra aandacht. Voorbeelden hiervan zijn aanbevelingen die zijn verwerkt in het Uitvoeringskader en -programma van het Waddenfonds:

1. Zet thematische openstellingen de komende jaren meer strategisch in voor het bereiken van doelen en effecten, in aanvulling op Investeringskader Waddengebied en laat daarbij indien nodig het maximale subsidiebedrag per project los.
   In ons uitvoeringskader is geen maximaal subsidiebedrag meer opgenomen.
2. Communiceer helderder over het criterium Waddenspecifiek: waar moet een project aan voldoen om Waddenspecifiek te zijn. Overweeg het criterium meer in lijn te brengen met de kernkwaliteiten zoals in de Gebiedsagenda zijn beschreven.
   In ons uitvoeringskader hebben we het criterium Waddenspecifiek nader omschreven en maken we gebruik van de kernkwaliteiten zoals die in de Gebiedsagenda zijn genoemd.
3. Verhoog in de komende jaren de inzet op de transitie naar duurzame visserij in het Waddengebied.
   In ons uitvoeringskader hebben we meer doelspecificaties opgenomen om deze transitie mogelijk te maken.

Soms kiezen we er voor om aanbevelingen niet letterlijk op te volgen. Een voorbeeld hiervan is de aanbeveling: formuleer de actuele ambitie voor de verschillende hoofddoelen en geef een zo nauwkeurig mogelijke duiding wat het Waddenfonds aan het einde van zijn bestaan bereikt wil hebben. Zowel tijdens de gesprekken en werksessies met het Waddenfonds als in de enquête zijn er allerlei criteria genoemd om voor de verschillende hoofddoelen ambities te formuleren. Naast deze criteria bieden de ‘outstanding universal values' en de ‘outstanding principles' een raamwerk voor het opstellen van de ambitie rondom de ecologische doelen. Ook wordt aanbevolen om de relevante externe ontwikkelingen mee te nemen bij het opstellen van de ambitie.

In ons Uitvoeringskader/-programma hebben we ervoor gekozen om doelspecificaties op te nemen. Met deze doelspecificaties geven we richting aan welke projecten het Waddenfonds wil subsidiëren. Daarmee lijken ze op ambities maar ze geven ze in onze ogen meer ruimte om nieuwe initiatieven mogelijk te maken.

De twee aanbevelingen over de rol van het algemeen bestuur Waddenfonds en positie van Statenleden beschouwen we als afgerond. De reden hiervan is dat dit niet aan de uitvoeringsorganisatie van het Waddenfonds is om hier een voorstel voor te doen.

In uitvoering

Naast de drieëntwintig afgeronde aanbevelingen zijn er drieënveertig aanbevelingen die in uitvoering zijn. Deze aanbevelingen hebben we in onze werkwijze en procedures verwerkt. Voorbeelden hiervan zijn aanbevelingen die gericht waren op de communicatie met aanvragers en de algemenere communicatie, zoals de aanbeveling om toegankelijker te worden voor de lokale bevolking. Als reactie hierop hebben we een E-loket voor BLI-aanvragen ingericht en een Eilandtour georganiseerd. Een ander voorbeeld is de aanbeveling om een kennisprogramma op te stellen. Dit wordt door de Waddenacademie als nieuwe kennisregisseur vormgegeven. De Waddenacademie functioneert onder de nieuwe governance van het Omgevingsberaad Waddengebied en Bestuurlijk overleg Waddengebied.

Nog op te volgen
Er zijn nog elf aanbevelingen die op uitvoering wachten. Deze aanbevelingen vragen op een of andere wijze aanvullende acties. Een voorbeeld is de aanbeveling om periodiek het aanvraagproces met aanvragers te evalueren zodat we scherp blijven op ons proces. We gaan dit evaluatiemoment standaard opnemen in onze gesprekken met aanvragers en willen dit ook aan onze klankbordgroep voorleggen. Een ander voorbeeld van een aanbeveling waar we nog veel werk voor moeten verzetten is de evaluatie en monitoring van wat projecten hebben bijgedragen aan de doelen. Komend jaar voeren we daar een eerste proefevaluatie naar uit.

Afronding Waddenfonds

Wanneer is het Waddenfonds klaar:

In het Uitvoeringskader Waddenfonds 2021-2027 is duidelijk aangegeven wat de ambities zijn die een bijdrage leveren aan de vier hoofddoelen. De drie Provinciale Staten hebben met het vaststellen van het Uitvoeringskader bevestigd de 2/3 (voor het IKW) en 1/3 (voor thematisch en BLI) verdeling van de jaardotatie in stand te houden.

Het Waddenfonds is eindig. In 2026 wordt de laatste jaardotatie van € 28.878 miljoen van het Rijk ontvangen. In de Gemeenschappelijke Regeling staat dat de regeling eindigt op 1 januari 2028. Tot en met 2027 bestaat het Waddenfonds in volle omvang en moet (in beginsel) ook aan alle (wettelijke) verplichtingen die gelden voor het openbaar lichaam worden voldaan. Die einddatum lijkt nog ver weg, maar met projectsubsidies die pas na vijf jaar of langer kunnen worden vastgesteld, is het zaak om tijdig op een en ander te anticiperen. Vanuit dat perspectief is het afgelopen jaar gewerkt aan een eerste verkenning van een goede afronding van het Waddenfonds. De komende tijd wordt inzichtelijk gemaakt en worden keuzes voorbereid hoe deze beëindiging moet plaatsvinden. Een eerste verkennend gesprek over de afronding van het Waddenfonds met het dagelijks bestuur heeft plaatsgevonden, zij hebben besloten om het nieuwe bestuur, na de statenverkiezingen in 2023, te voorzien van een overdrachtsdocument met mogelijke keuzes.

Inhoudelijk is de opdracht aan het Waddenfonds om een bijdrage te leveren aan de vier hoofddoelen voor het Waddengebied via het subsidiëren van projecten. De doelen voor het gebied zijn nog niet volledig bereikt als het Waddenfonds stopt. De hoofdredenen hiervoor zijn dat het Waddengebied nooit klaar zal zijn en dat de ambitie die geldt voor het Waddengebied vele malen groter is dan met de middelen van het Waddenfonds bereikt kunnen worden. De opgave om aan de doelen te werken blijft voor de betrokken overheden in het Waddengebied bestaan.

Ontwikkelbudget

Het ontwikkelbudget is bedoeld om ontwikkelingen in brede zin te financieren. Hiervoor is € 300.000,- op jaarbasis geraamd. In het verleden heeft het Waddenfonds bijvoorbeeld de ontwikkelkosten van de kennishuishouding uit dit budget gefinancierd, maar ook de voucherregeling om kwalitatief betere subsidieaanvragen te krijgen. Verder maken we gebruik van het ontwikkelbudget om thema's waarvan we zien dat ze achterblijven een extra impuls en sturing te geven. In 2022 is dit budget breder ingezet. Dit kwam als advies uit de evaluatie en als aanbeveling van de deskundigencommissie en kwaliteitscommissie.

In 2022 hebben we het ontwikkelbudget voor de volgende items ingezet:

Vanaf 2022 is € 100.000 van dit budget begroot voor communicatie. Zo hebben we de jaarlijkse Toogdag en onze Tour langs de eilanden georganiseerd. In het hoofdstuk *Dit was 2022* kunt u meer lezen over de communicatie, de Toogdag en Tour langs de eilanden.

Vanuit het ontwikkelbudget 2022 kreeg het programma Harlingen middelen voor het verder ontwikkelen van hun programma. Ook voor het programma voor de Waddeneilanden zijn gelden vrijgemaakt. Daarnaast zijn er middelen ingezet voor duurzame recreatie en toerisme, in het bijzonder een plan van aanpak voor de ontwikkeling van een Waddenbreed landschapsplan.

Economic Board Groningen ontwikkelt een programma vrijetijdseconomie. Met hun is afgesproken dat zij zich extra richten op het Waddengebied.

Samen met de Waddenacademie, Samenwerkingsverband de Waddeneilanden en Streekwurk van de provincie Fryslân heeft het Waddenfonds een plan ontwikkeld om jongeren structureel meer te betrekken bij het Waddengebied. In eerste instantie richt het plan zich op het bevorderen van stages en scripties over Waddenspecifieke thema's. Hiermee willen we de kennis over het Waddengebied bevorderen en leerlingen en studenten in contact brengen met ondernemers en organisaties in het Waddengebied.

Vanuit het thema Duurzame energie hebben we samen met overheidspartijen uit de drie provincies een onderzoekopdracht mogelijk gemaakt. Dit onafhankelijke onderzoek moet uitwijzen of zeven technieken voor het winnen van duurzame energie uit zeewater technisch mogelijk en ecologisch verantwoord is. De uitkomsten van dit onderzoek bepalen waar het Waddenfonds zich de komende jaren op zal focussen.

De Waddenfondsorganisatie

Algemeen en dagelijks bestuur

Het Waddenfonds is een Gemeenschappelijker Regeling van de provincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen en wordt bestuurd door het algemeen bestuur. Het algemeen bestuur bestaat uit negen leden, drie per provincie. Drie leden uit het algemeen bestuur vormen ook het dagelijks bestuur. Dat zijn in de praktijk de drie gedeputeerden, die in hun eigen provincie het Waddenfonds in portefeuille hebben. Het dagelijks bestuur kent subsidies toe en stuurt de uitvoeringsorganisatie van het fonds aan.

De heer Johan Hamster is per 9 maart 2022 benoemd als lid van het algemeen en dagelijks bestuur.

C.J. (Cees) Loggen

lid algemeen en dagelijks bestuur (voorzitter), gedeputeerde provincie Noord-Holland

H.J. (Johan) Hamster

lid algemeen en dagelijks bestuur, gedeputeerde provincie Groningen

S. (Sietske) Poepjes

lid algemeen en dagelijks bestuur, gedeputeerde provincie Fryslân

F. (Fleur) Gräper – van Koolwijk

lid algemeen bestuur, gedeputeerde provincie Groningen

E.M. (Mirjam) Wulfse

lid algemeen bestuur, gedeputeerde provincie Groningen

F. (Friso) Douwstra

lid algemeen bestuur, gedeputeerde provincie Fryslân

K. (Klaas) Fokkinga

lid algemeen bestuur, gedeputeerde provincie Fryslân

M.T. (Rien) Cardol

lid algemeen bestuur, statenlid provincie Noord-Holland

G.L.J. (Gert-Jan) Leerink

lid algemeen bestuur, statenlid provincie Noord-Holland

Uitvoeringsorganisatie

Om het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van het Waddenfonds te ondersteunen, is sinds 2012 een kleine uitvoeringsorganisatie actief. Die bestaat uit een secretaris-directeur, een plaatsvervangend directeur, programmaregisseurs en medewerkers die ondersteuning bieden.

Gerben Huisman

secretaris-directeur

Geert Boesjes

programmaregisseur voor Duurzame visserij / plaatsvervangend directeur

Ciska Bolman

organisatie- en projectassistent

Jelske Leemeijer

organisatie- en projectassistent

Geiske Zijlstra

organisatie- en projectassistent

Hans van Hilten

programmaregisseur voor Natuur, Verduurzaming energiehuishouding

Martine Kriesels

programmaregisseur voor Duurzame recreatie en toerisme en Budget Lokale Innovaties (BLI)

Jacoline Beerepoot

programmaregisseur voor Werelderfgoed, cultuur & landschap

Allard Steenstra

programmaregisseur voor Water, bodem, licht en geluid, Duurzame Waddenhavens, Duurzame Landbouw

Sarah Verroen

programmaregisseur voor Werelderfgoed, cultuur & landschap

Per september 2022 heeft Sarah Verroen de taken als programmaregisseur overgenomen van Jacoline Beerepoot.

De subsidiespecialisten van het Waddenfonds huren we in van de afdeling subsidies van de provincie Fryslân. Onder Beheer en Controle is daar meer over te lezen. Voor alle andere ondersteunende diensten huren we ook menskracht van de provincie Fryslân in.

Dit zijn onze medewerkers bij de beheerorganisatie van het Waddenfonds:

Gerda Roelofsen

subsidiespecialist

Jeroen van Dongen

subsidiespecialist

Dirk van der Meij

subsidiespecialist

Wilte de Haan

subsidiespecialist

Maarten van den Akker

subsidiespecialist

Sabine van der Heijden

juridisch medewerker

Ingrid Postma

subsidiespecialist

Renze Schootstra

subsidiespecialist

Yen Tran

secretariaat

Jennieke Algra-Stoelwinder

subsidiespecialist

Anneke Kornelis

subsidiespecialist

Arend Smits

subsidiespecialist

Commissie Kwaliteitstoetsing Waddenfonds

Het algemeen bestuur van het Waddenfonds heeft een onafhankelijke adviescommissie ingesteld, die het bestuur gevraagd en ongevraagd adviseert over:

- Het ontwerp-uitvoeringskader, het ontwerp-uitvoeringsprogramma en het conceptjaarverslag;
- De monitoring en periodieke evaluatie van het beheer van het Waddenfonds en de besteding van middelen;
- Alle voorkomende zaken die van belang worden geacht voor een goed functioneren van het fonds, zowel gevraagd als ongevraagd.

De adviezen die de commissie heeft uitgebracht zijn te raadplegen op onze website **www.waddenfonds.nl**.

De commissie bestaat uit deskundigen op het terrein van economie, ecologie, energie, toerisme, landschap en cultuurhistorie, bestuurlijke en bedrijfsmatige processen en controlling & accountancy.

De samenstelling van de commissie is in 2022 veranderd.
Per 15 maart 2022 heeft dhr. Roelof Balk de taken als lid van dhr. Pieter Siebinga overgenomen:

Drs. F.C. (Francine) Giskes

Voorzitter en Lid van de Algemene Rekenkamer, voormalig burgemeester van Texel en voormalig lid van de Tweede Kamer voor D66.

M. (Mariëtte) Pennarts-Pouw

Werkzaam als regiomanager bij de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed in Amersfoort. Was eerder directielid van Kruit Communicatie&Design in Montfoort, Lid Rekenkamercommissie en gedeputeerde in de provincie Utrecht.

Mr. K. (Kees) Lankester

Afgestudeerd als marien bioloog aan de Universiteit van Amsterdam, gespecialiseerd in walvisvaart en visserij. Ruim 25 jaar actief in de internationale natuurbescherming, adviseur voor duurzame visserij en natuurbehoud in zee.

Drs. M. (Marjolein) Quené MBA

Historicus en bedrijfskundige. Werkte bij een energiemaatschappij en bij de Sociale Verzekeringsbank. Nu o.a. actief als bestuurslid bij een waterschap en als auteur.

Drs. H.R. (Roelof) Balk

Econoom, publiek-private financiering en fondsen. Werkte bij het Ministerie van Financiën en was directeur van het Nationaal Groenfonds en van Fondsenbeheer Nederland. Nu o.a. geassocieerd adviseur Slim Financieren bij Lysias Advies.

Adviescommissie rechtsbescherming Waddenfonds

Voor de advisering over de behandeling van bezwaarschriften en klachten heeft het algemeen bestuur de onafhankelijke adviescommissie rechtsbescherming Waddenfonds ingesteld. De voorzitter en leden maken geen deel uit van of zijn niet werkzaam bij een bestuursorgaan van het openbaar lichaam Waddenfonds.

Algemene verordening gegevensbescherming

Het Waddenfonds verwerkt persoonsgegevens. Die gegevens zijn vooral nodig om onze publieke taken uit te kunnen voeren. Vanzelfsprekend wordt hier uiterst zorgvuldig mee omgegaan. Het dagelijks bestuur heeft een functionaris gegevensbescherming aangesteld, die toezicht houdt op de verwerking. Ook houdt het Waddenfonds een Register van verwerkingsactiviteiten bij. In onze Privacyverklaring, die is te raadplegen op de website, is omschreven hoe het Waddenfonds omgaat met de verwerking van persoonsgegevens.

Bezwaarschriften en informatieverzoeken

Het afgelopen jaar zijn er bij het Waddenfonds drie bezwaarschriften ingediend tegen een besluit over subsidieverlening. Er was nog één bezwaar in behandeling vanuit het vorige jaar.

Twee bezwaren hebben geleid tot een herzieningsbesluit en beide zijn daarna ingetrokken. Eén bezwaar is ingetrokken door de bezwaarmaker en één bezwaar is nog in behandeling.

In 2022 is er één informatieverzoek in het kader van de Wet Open Overheid (WOO) ingediend en zijn er geen klachten bij het Waddenfonds ingediend.

Beheer en Controle

Als het bestuur besluit subsidie te verlenen tot het moment dat een project definitief wordt vastgesteld en de subsidie wordt uitbetaald, bevindt een project zich in de beheerfase. In deze fase dient de aanvrager te rapporteren over de voortgang van een project. Met uitzondering van projecten binnen de regeling BLI is de eindbegunstigde verplicht één keer per jaar een voortgangsrapportage in te dienen. Voor projecten met een hoog risico bestaat de mogelijkheid een verplichting op te nemen om twee keer per jaar te rapporteren.

Onze subsidiespecialisten hebben een actieve rol in de voorlichtingstrajecten voorafgaand aan nieuwe aanvraagrondes en openstellingen. Ze geven uitleg over diverse subsidie technische en projectmatige onderwerpen en schuiven aan bij voorlichtingsgesprekken met programmaregisseurs om nationale en Europese regelgeving nader toe te lichten.

In de beheerfase kan de eindbegunstigde een voorschot aanvragen of een wijzigingsverzoek indienen. Er wordt maximaal 80% van het subsidiebedrag uitgekeerd in de vorm van voorschotten. Voordat een aanvrager een nieuw voorschotverzoek indient, moet het voorgaande voorschot worden verantwoord op basis van gerealiseerde kosten. Aanvrager dient wijzigingen in het project tijdig te melden bij het Waddenfonds door middel van een wijzigingsverzoek. Deze wijzigingen kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op veranderingen in de looptijd van het project, de projectorganisatie, verschuivingen in de begroting of wijzigingen in de directe resultaten van een project (de output). Omdat het Waddenfonds subsidie verstrekt aan complexe en langdurige projecten, waarbij niet alles kan worden voorzien, worden er regelmatig wijzigingsverzoeken ingediend.

Wijzigingsverzoeken worden beoordeeld op basis van twee hoofdvoorwaarden:

1. De mate waarin de subsidieontvanger wijzigingen had kunnen of moeten voorzien;

2. De mate waarin de subsidieontvanger daar invloed op uit kan oefenen.

Onze subsidiespecialisten proberen de uitvoeringsrisico's vooral vroegtijdig te herkennen. Dit wordt gedaan door actief contact te zoeken en te houden met de subsidieontvangers. Er wordt gevraagd naar voortgangsrapportages, er worden voortgangs- en voorlichtingsgesprekken gevoerd en vragen beantwoord. Ook wordt geadviseerd over lopende zaken tijdens het project. Op die manier lukt het om de uitvoeringsrisico's en vooral financiële risico's voor het Waddenfonds beperkt te houden. Het komt voor dat er een subsidie naar beneden moet worden bijgesteld of zelfs moet worden ingetrokken. De directeur legt dit soort besluiten voor aan het dagelijks bestuur van het Waddenfonds.

In de onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in aantallen van de verschillende werkzaamheden bij de beheerorganisatie.

Categorie	Behandeld	BLI	Thematisch	Majeur
Voorschotten	51	4	31	16
Voortgangsrapportages	62	2	26	34
Wijzigingen	85	20	44	21
Beheer en controle	174	9	87	78
Vaststellingen	27	14	10	3
Verleningen *)	17	-	17	-
Afwijzingen	10	9	1	-
Totaal	426	58	216	152

*) De aanvragen in het kader van Budget Lokale Innovaties (BLI) worden meteen vastgesteld.

Wijzigingen in projecten 2022

Tijdens de uitvoering van de projecten kunnen wijzigingen ontstaan. Deze wijzigingen dient de aanvrager te melden aan het Waddenfonds. Voordat het formele wijzigingsverzoek wordt ingediend vinden er vaak al gesprekken plaats met de aanvrager. Hierdoor kan een aantal vragen over wijzigingen vaak direct al worden beantwoord. Na formele indiening beoordeelt de beheerorganisatie deze wijzigingsverzoeken en neemt indien nodig contact op met de aanvrager voor aanvullende informatie. Indien nodig beoordeelt de programmaregisseur een inhoudelijke wijziging. De aanvrager krijgt vervolgens een wijzigingsbeschikking, waarin staat of het Waddenfonds akkoord gaat met het ingediende wijzigingsverzoek.

In 2022 heeft het Waddenfonds vijfentachtig wijzigingsverzoeken ontvangen en behandeld. Hieronder wordt de verdeling tussen de typen projecten uiteengezet.

BLI	Thematisch	Majeur	Totaal
20	44	21	85

In onderstaande tabel hebben we de binnen gekomen wijzigingsverzoeken in 2022 gecategoriseerd.

Categorie	Behandeld
Totaal	85
COVID-19 wijzigingsverzoeken	19
Wijziging output/inhoudelijke activiteiten	18
Wijziging begroting/financiering	12
Uitstel indiening vaststelling	1
Verlenging projectperiode	35

De inhoud van de wijzigingsverzoeken is divers. Verzoeken om verlenging van de projectperiode komen veel voor. De aanvrager geeft bijvoorbeeld aan dat een project niet in de vooraf aangegeven periode kan worden uitgevoerd als gevolg van de coronamaatregelen. Dit betreft vooral het niet of te laat leveren van bouwmaterialen of het niet kunnen uitvoeren van bepaalde activiteiten als gevolg van de aanpak van corona. Daarnaast hebben we gezien in de wijzigingsverzoeken dat projecten kampen met hogere kosten, waarna inhoudelijk aanpassingen plaatsvinden, om de kosten binnen de begroting te houden.

Vanwege de complexe aard van veel projecten die het Waddenfonds subsidieert komt het geregeld voor dat tijdens de uitvoering ervan de looptijd moet worden verlengd. Onderstaande diagrammen maken dit inzichtelijk.

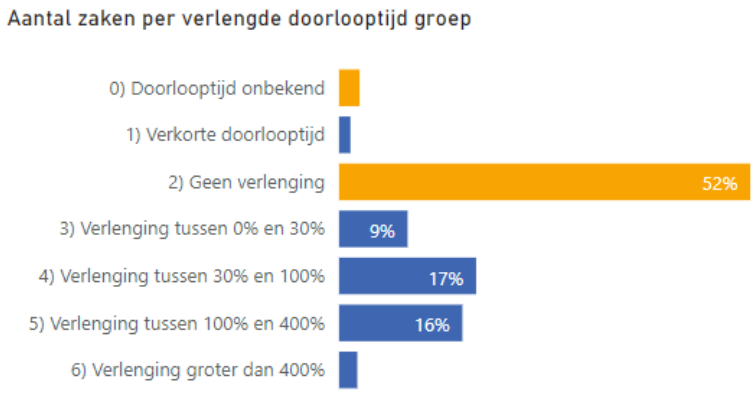

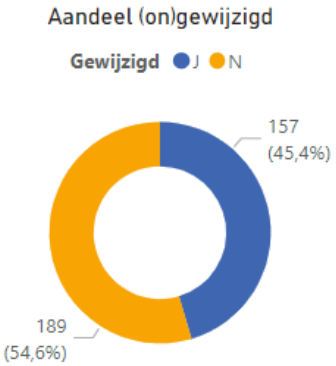

Covid-19 wijzigingsverzoeken

Het afgelopen jaar kregen we ook te maken met verzoeken voor extra Waddenfondssubsidie door kostenstijgingen als gevolg van de coronapandemie. Vooral de kosten van bouwmaterialen stegen fors. Normaliter is het Waddenfonds van mening dat gestegen kosten onder reguliere projectrisico's vallen, waarvoor aanvragers zelf een oplossing moeten vinden. Hier is echter sprake van een uitzonderlijke situatie en daarom heeft het Waddenfonds in acht gevallen, mits dit goed onderbouwd kon worden en andere financiers ook bijdragen, extra subsidie toegekend. Dit betrof drie thematische en vijf majeure projecten.

Majeure projecten
Voor projecten die via het Investeringskader Waddengebied bij het Waddenfonds binnen komen zijn geen aparte subsidieregelingen en openstellingen. Het gaat hier in veel gevallen om grootschalige programma's met meerdere deelprojecten over meerdere jaren. Omdat het aanvragen betreft die (meerjarig) aan de begroting toegevoegd worden, legt het dagelijks bestuur een wijziging van de begroting voor aan het algemeen bestuur. Hierna kan het dagelijks bestuur definitief een besluit nemen over de subsidieverlening. Op deze wijze wordt dan voor een dergelijk project een reservering voor meerdere jaren opgenomen in de begroting.
In de begroting 2016 is geïntroduceerd dat het Waddenfonds een deel (2/3e deel à € 16,5 miljoen) van de jaarlijkse Rijksdotaties kan inzetten voor majeure projecten. Bij subsidies aan majeure projecten gaat het om grote bedragen, - vanaf € 500.000,-. In de financiële verordening is de basis gelegd om voor dergelijke projecten meerjarig begrotingsmiddelen te reserveren.

Na introductie van het Investeringskader en het stelsel waarmee projecten meerjarig gefinancierd kunnen worden, kan met het verstrekken van een subsidie aan een majeur project een beslag ontstaan op de ruimte van komende begrotingen. Dit kan het geschetste meerjarenperspectief voor de komende begrotingsjaren doen wijzigen. Als een intentie tot gevolg heeft dat er een beslag wordt gelegd op de begrotingsruimte van komende begrotingen wordt daarmee het 'vrij' beschikbaar budget voor subsidiethema's en -programma's in die komende jaren verlaagd.

De begroting bevat een specificatie met majeure projecten waarover sinds het begin van het Investeringskader Waddengebied besloten is en waarvoor nog steeds meerjarige begrotingsconsequenties gelden.

De consequentie van het meerjarig beschikken van middelen in begrotingen is dat dit doorwerkt in volgende begrotingsjaren, terwijl in de jaarcyclus elk jaar de begroting voor het daaropvolgende jaar voor zienswijze aan Provinciale Staten wordt voorgelegd en daaropvolgend door het algemeen bestuur wordt vastgesteld.

In de afgelopen jaren is er verder gewerkt aan het programmeren van majeure projecten. De op begrotingsbasis beschikbaar gestelde middelen voor subsidies bleken niet voldoende om de ambities te realiseren en te dekken. Om daarvoor op tijd middelen beschikbaar te hebben is er in 2018 dan ook besloten tot een wijziging van de begroting Waddenfonds 2018. Vanuit de Algemene Reserve is toen 30 miljoen met een wijziging van de begroting beschikbaar gesteld voor investeringen in majeure projecten.

In 2022 is er door het Waddenfonds en het Investeringskader Waddengebied gekeken naar de Algemene Reserve van € 25,7 miljoen, peildatum 2020, en de mogelijkheid om deze (deels) in te zetten voor majeure projecten. Het algemeen bestuur heeft - op basis van een voorstel vanuit het fonds en investeringskader Waddengebied - in december 2022 besloten om deze reserve nog niet te gaan verdelen over majeure, thematische en BLI-projecten. Besloten is om eind 2023 opnieuw de balans op te maken of een andere verdeling gewenst is.

Jaarcijfers

In hoofdstuk 2 is de jaarrekening over 2022 te vinden. Hiermee legt het bestuur van het Waddenfonds financiële verantwoording af over het gevoerde beleid. Voor een eerste indruk hierbij alvast een samenvatting van de meest relevante cijfers, de verkorte balans.

In het overzicht zijn de baten en lasten en het financieel resultaat opgenomen (raming en realisatie). Bij de realisatie over 2022 gaat het onder andere om de volgende posten, die in de Jaarrekening nader worden toegelicht:

Baten	
Decentralisatie-uitkering	28.878.000
Rente	846.770
	29.724.770
Lasten	
Beschikte subsidies (toegevoegd aan OP)	12.288.453
Saldo vrijval projecten	-317.254
Majeure projecten	8.264.119
Waddenacademie	1.009.063
Monitoring	84.502
Ontwikkelbudget	128.410
Waardevermindering vorderingen	85.000
Organisatiekosten	2.150.651
	23.692.944
Saldo van baten en lasten	6.031.826
Onttrekking aan de algemene reserve	850.000
Onttrekking aan overloop bestemmingreserve	13.794.300
Onttrekking aan reserve Majeure projecten	20.559.500
Mutatie reserves naar Majeure projecten	-28.795.481
Mutatie reserves naar overloop bestemmingsreserve	-10.549.300
Gerealiseerde resultaat	1.890.844

Evaluatie & monitoringssysteem

Het Waddenfonds heeft een Evaluatie- en Monitoringssysteem (EMS) ontwikkeld dat nog verder wordt verfijnd. Het systeem moet beter zicht geven op wat de gesubsidieerde projecten en programma's gezamenlijk bijdragen aan de hoofdoelen van het Waddenfonds. Ook moeten de verwachte effecten (= outcome) van projecten duidelijker worden. Van belang is te noemen dat het Waddenfonds een bijdrage levert aan de doelen, maar dat de opgaven zoals benoemd in de vier hoofddoelen nooit in zijn geheel behaald zullen worden omdat het Waddengebied nooit af zal zijn.

Het vernieuwde instrument verplicht aanvragers van een subsidiestroom een aantal zaken in hun aanvraag duidelijk te maken:

- het beoogde resultaat van het project (output)
- de beoogde effecten van het project (outcome)
- aan welke (gespecificeerde) doelen het project bijdraagt
- in welke mate het project vervolgens aan deze doelen bijdraagt
- welke outcome indicatoren daarbij gebruikt moeten worden en wat het project kan bijdragen aan de streefwaarden voor de, voor het project relevante, outcome indicatoren

In november 2020 heeft het dagelijks bestuur de beleidsregel Monitoring & Evaluatie Waddenfonds (BME) vastgesteld. In 2021 is er samen met het Investeringskader Waddengebied van de drie Waddenprovincies gewerkt aan het verder verbeteren van de outcome indicatorenset en het bepalen van bijbehorende streefwaarden. Deze streefwaarden zijn richtinggevend en worden op basis van uit te voeren evaluaties in de toekomst steeds realistischer. In 2022 zijn de gespecificeerde doelen opgenomen in de beleidsregel monitoring en zijn de outcome indicatoren met de daaraan verbonden streefwaarden opgenomen in het format van het projectplan. Het dagelijks bestuur heeft daarover in maart 2022 een besluit genomen. Dat heeft geleid tot een aparte pagina monitoring op de website van het Waddenfonds, waar aanvragers gemakkelijk op één plek kunnen vinden wat er op dat gebied van hen wordt verwacht. Daarmee is geborgd dat in nieuwe aanvragen uitvoering wordt gegeven aan de beleidsregel BME. Vanaf juli 2022 is gestart met de uitvoering van de zogenaamde "inhaalslag" die erop is gericht om al lopende projecten te laten voldoen aan de BME.

Het EMS wordt toegepast bij zowel thematische projecten als majeure projecten met een subsidie van het Waddenfonds vanaf € 125.000,-. Op deze manier voorkomen we dat de administratieve last voor kleinere projecten te groot wordt. Bij de toepassing van het systeem wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van gegevens die toegankelijk zijn via de Basismonitoring Wadden. Daarin worden alle monitoringgegevens zoveel mogelijk samengebracht en ontsloten. De Basismonitoring Wadden geeft informatie over de ontwikkelingen en trends in de Waddenzee en daarmee inzicht aan beheerders en gebruikers. Aanvullend daarop zal waar nodig gebruik gemaakt worden van andere meetnetten met monitoringsdata die bijvoorbeeld beheerd worden door het Rijk of de provincies, maar die (nog) geen onderdeel zijn van de Basismonitoring.

Het plan van aanpak Implementatie monitorings- en evaluatiesystematiek is in 2021 al deels uitgevoerd. In 2022 is gestart met het bepalen van de waarde van de outcome indicatoren in 2016 (de startdatum van het IKW) als 0-meting. Ook worden tegelijkertijd de waarden van de outcome indicatoren per project bepaald op het moment dat de uitvoering daarvan is gestart. Dat wordt de ''vertrekwaarde'' genoemd, die kan worden gezien als de 0-meting van een betreffend project. Samen met de uitkomst van de "inhaalslag" kunnen aanvragers en toekomstige beoordelaars die de evaluatie uitvoeren om te bepalen in welke mate projecten hebben bijgedragen aan de doelen van het Investeringskader Waddengebied en Waddenfonds.

Om te kunnen bepalen of subsidieaanvragen voldoen aan het EMS is er geregeld en voortdurend specifieke kennis nodig. Daarvoor kan het Waddenfonds gebruik maken van een expertnetwerk. Het expertteam heeft in 2022 op verzoek van het Waddenfonds over een tweetal aanvragen advies uitgebracht. Het betreft de twee projecten Waterstof hub Delfzijl en Great Plastic Bake Off: de verwerking van plasticafval in Lauwersoog. Verder is vanuit het Waddenfonds in 2022 expertise ingebracht voor het plan van aanpak voor de monitoring van de Gebiedsagenda Wadden. Het Waddenfonds streeft ernaar dat de Gebiedsagenda maximaal gebruik gaat maken van het evaluatie- en monitoringssysteem en aansluiting zoekt bij het EMS.

Voor de Thematische openstelling 2022-1 vonden vanaf april voorlichtingsbijeenkomsten in de drie Waddenprovincies plaats, waarin ook werd toegelicht aan welke eisen de aanvragers vanuit het EMS moeten voldoen. Dat is ook gebeurd tijdens de 'eilandtour' die het Waddenfonds heeft gehouden om aanvragen van de Waddeneilanden te stimuleren.

Het fundament voor een goede evaluatie ligt in de monitoring van output en outcome van een project. Op basis van expert judgement, de projectmonitoring en de Basismonitoring Wadden, wordt duidelijk wat de te verwachte bijdrage van projecten aan de Waddenfondsdoelen zullen zijn. Met behulp van het evaluatie-instrument zal getoetst worden of de gesubsidieerde projecten bijdragen aan de doelen van het Waddenfonds. De eerste (proef) evaluatie op basis van het EMS staat gepland voor 2023. In 2022 is daarvoor een plan van aanpak in samenspraak met de Waddenacademie en de provincies opgesteld. Na beëindiging van de Wet Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds vindt de eindevaluatie plaats.

De aanpak van monitoring en evaluatie in samenwerking met de Basismonitoring Wadden en de inzet van de Waddenacademie maken de uitkomsten beschikbaar voor het te ontwikkelen kennisprogramma van de kennisregisseur. De resultaten van monitoring en evaluatie kunnen voor de leden van het Omgevingsberaad als input dienen voor beleidsontwikkeling en/of beheer van het Waddengebied.

Budget Monitoring
Vanuit het budget Monitoring is een bijdrage geleverd aan het Nederlands Instituut voor Ecologie voor het LTER LIFE programma. Dit programma LTER LIFE zal in de toekomst een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de monitoring in het Waddengebied, gericht op het verbeteren van de data-infrastructuur in de Wadden.

Interviews

Rien Cardol, lid van het algemeen bestuur van het Waddenfonds

‘Waddenzee nog steeds enorm kwetsbaar’

De ecologische poot van het Waddenfonds verdient meer aandacht. Afzwaaiend AB-lid Rien Cardol (69) pleit ook voor een betere toetsing aan dierenwelzijn van bij het Waddenfonds ingediende projecten. En dan heeft hij nog een derde wens. “We moeten als provincies blijven samenwerken met het rijk, anders blijft het gefröbel in de kantlijn.”

Cardol was vier jaar lid van het algemeen Bestuur van het Waddenfonds als statenlid van Groen Links van Noord-Holland. Hij begon in 2019, toen het Waddenfonds negatief in het nieuws kwam, herinnert de oud-communicatieadviseur van onder meer Staatsbosbeheer zich nog goed. “Dat er geld naar dorpshuizen ging, had niks met het Waddengebied te maken, werd er gezegd. Maar een van de doelstellingen van het Waddenfonds is juist om de leefbaarheid te versterken. Daar zijn kleine projecten heel goed voor. Maar blijkbaar konden we dat toen niet goed uitleggen. Daarna is de communicatie verbeterd. De website werd beter en er kwamen goede filmpjes over projecten.”

Cardol leerde het Waddengebied pas later in zijn leven kennen. “Ik ben een laatbloeier”, grapt hij. “Toen we als gezin in Drenthe woonden, gingen we geregeld naar Ameland en Lauwersoog. Ik ben een fan van de zee en het kustgebied.” Later raakte hij meer verknocht aan het Wad, toen hij als communicatieadviseur geregeld de Waddeneilanden aan deed. “Dat ik na mijn pensioen AB-lid werd was de hoofdprijs. Het hielp mijn binding met het gebied nog meer versterken.”

De Waddenzee is nog steeds “enorm kwetsbaar”, meent Cardol. Cruciaal voor het behoud van het Wad is dat het de ruimte krijgt om als één systeem te functioneren, verklaart hij. “De Vismigratierivier in de Afsluitdijk is daar een mooi voorbeeld voor.” Dankzij het Waddenfonds traden er afgelopen jaren wel verbeteringen op in het Waddensysteem. “Door het uitkopen van garnalenvissers bijvoorbeeld krijgt de bodem kans zich te herstellen.”

Mooi, maar de Waddenzee verdient blijvende bescherming, beklemtoont hij. “Het is absoluut noodzakelijk dat we blijven investeren in natuurherstel en natuurverbetering. Ook na 2026 als het Waddenfonds stopt”. Het geopperde idee van een Kustfonds spreekt hem dan ook aan. “Daar zou het rijk geld in moeten stoppen, waarbij de drie waddenprovincies en andere organisaties als cofinancier kunnen optreden.”

Belangrijk bij een toekomstig Kustfonds is ook dat de provincies Noord-Holland, Groningen en Friesland samen blijven optrekken, onderstreept Cardol. “Als je echt het systeem van de Waddenzee wilt herstellen, heb je te maken met grote bedragen. Dan moet je als drie provincies samenwerken. Gebeurt dat niet, dan blijft het gefröbel in de marge.”

De balans van het Waddenfonds zou naar zijn smaak iets mogen doorslaan richting ecologie. “Nu is de verdeelsleutel ecologie-economie fiftyfifty, hoewel het daarbij gelukkig wel om duurzame economie gaat. Ik zie graag een verschuiving ten gunste van de ecologie.” Cardol vindt verder dat dierenwelzijn als criterium moet gaan gelden bij projectaanvragen. “We doen het op dit punt zo slecht nog niet. Maar het kan explicieter. In de hele maatschappij zie je een tendens om dieren een stem te geven. Het Waddenfonds zou meer kunnen samenwerken met dierenwelzijnsorganisaties.”

Roelof Balk, lid van de kwaliteitscommissie van het Waddenfonds

‘Focus op de komende vijf jaar’

Econoom Roelof Balk (61) trad in maart dit jaar toe tot de Kwaliteitscommissie van het Waddenfonds. Wat hem opvalt is dat er al veel wordt gekeken naar wat er na 2027 moet gebeuren, als het Waddenfonds stopt. Zelf richt hij zich liever op de actualiteit. De toekomst van het Waddengebied ziet hij optimistisch in. “De jonge generatie wil het anders doen.”

Met de boot de oversteek maken naar Texel, Vlieland of Ameland. “Als kind vond ik dat al een hele belevenis”, vertelt Balk. Ook nu komt hij met zijn vrouw nog veel op de Waddeneilanden. “We hebben een paar keer de Vuurtoren-trail op Ameland gelopen en we kamperen graag op het noordelijkste puntje van Texel. Wadlopen doe ik ook.” De dynamiek van de natuur in het Waddengebied spreekt hem aan. “De overgang van land naar water, de wind, de getijden: de delta in optima forma.”

Balk werkte bij het Ministerie van Financiën en was ook directeur van het Nationaal Groenfonds, een investeringsinstelling voor de groene leefomgeving. Hij werd benaderd om Pieter Siebenga op te volgen als lid van de Kwaliteitscommissie, die het bestuur gevraagd en ongevraagd kan adviseren. “Het Waddenfonds bestaat uit twee woorden: Wadden en fonds en met beide heb ik affiniteit”, licht hij toe. “De rol van de Kwaliteitscommissie is om die twee zo optimaal mogelijk met elkaar te verbinden. In het dynamische Waddengebied komen alle natuurwaarden en landschapskwaliteiten samen, maar het is ook voor de mens belangrijk. Het is de uitdaging om een duurzaam evenwicht te vinden tussen de ecosystemen en de bewoners en gebruikers.”

Hij noemt de Brede Groene Dijk als mooi voorbeeld waarbij zowel natuurversterking als duurzaam gebruik van lokale grondstoffen en hoogwaterbescherming hand in hand gaan. “Gedroogd slib uit de Eems-Dollard wordt als klei gebruikt om de dijk te versterken. Een voorbeeld van een project dat kennis oplevert, die je elders ook kunt toepassen. Het is belangrijk dat we als Waddenfonds bijdragen aan opschaling van kennis. Zo bereik je een breed effect.”

Zijn indruk, na een half jaar, is dat het Waddenfonds een solide organisatie is, met sterke verbindingen naar de samenleving. “De waddenprovincies werken bestuurlijk goed samen”, constateert hij. “Versterking van de ecologie, duurzame economie en kennisontwikkeling in zowel grote als kleine projecten vormt een mooi palet.”

Waar bestuurlijk al veel wordt gesproken over wat er moet gebeuren als het Waddenfonds in 2027 stopt, legt Balk liever de focus op het hier en nu en de komende vijf jaar. “Die vijf jaar zijn onze corebusiness. Er is nog veel te doen als je ziet wat er allemaal op ons afkomt. Denk aan klimaatverandering, verzilting, afnemende biodiversiteit, bodemdaling, maar ook de landbouw- en energietransitie.” Somber wordt hij er niet van. “Ik ben optimistisch en zie veel perspectief, zeker bij de jonge generatie, die beseft dat het anders moet. De komende vijf jaar zijn dus heel belangrijk. We mogen niet achterover gaan leunen. Het Waddenfonds moet aan de bak.”

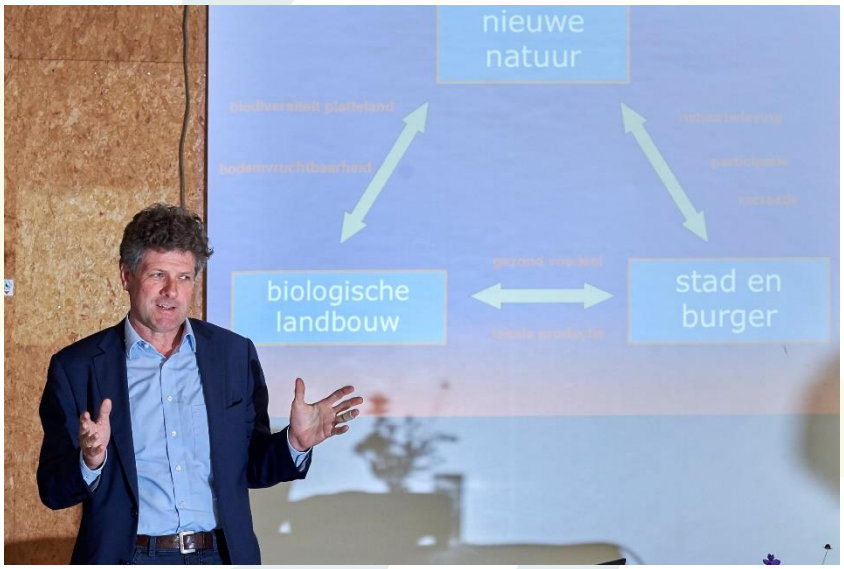

Uitgelichte projecten

De gekozen projecten tonen aan dat er op veel fronten wordt geïnvesteerd in het Waddengebied. Hoewel de initiatieven zeer divers zijn, sluiten ze alle aan bij de hoofddoelen van het Waddenfonds en dragen zo bij aan de verdere ecologische en economische ontwikkeling van het Waddengebied. Voor een impressie worden hieronder vier projecten uitgelicht.

Thematisch project | Sleutelen aan zeegrasherstel
Dit betreft een lopend project en is in 2022 afgerond en moet door het Waddenfonds nog worden vastgesteld

Aanvrager: Vereniging Natuurmonumenten
Totale projectkosten: € 819.700,-
Verleende subsidie Waddenfonds: € 475.426,-
Overheidsbijdrage: € 557.396,-
Overige bijdrage: € 262.304,-
Thema: Natuur

Projectinformatie

Met dit project wordt beoogd een bijdrage te leveren aan het herstel van de zeegrasvelden in de Waddenzee. Zeegras is een zogenaamde biobouwer en van groot belang voor een natuurlijk ecosysteem in de Waddenzee. Sleutelen aan zeegrasherstel gaat praktijkproeven en monitoringactiviteiten verrichten. Er zal onder andere op de wadplaten in de Waddenzee zeegraszaad worden gezaaid. Hiermee wordt onderzocht wat de bottlenecks voor duurzaam, grootschalig herstel van de velden zijn. Tevens wordt onderzocht op welke wijze aan voldoende uitgangsmateriaal (zeegraszaad) gekomen kan worden zonder de brongebieden te verstoren. De aanvrager wil uitproberen of zeegras onder gecontroleerde opschaalbare omstandigheden te kweken is om op die wijze zaad te winnen.

'Spectaculair resultaat voor 'Sleutelen aan zeegrasherstel' '

Bij de Griender Waard is de afgelopen vier jaar een zeegrasgebied ontstaan van maar liefst 600 hectare groot. Dat is het spectaculaire resultaat van het project "Sleutelen aan zeegrasherstel" in de Waddenzee. Hierin werkten Natuurmonumenten, Rijksuniversiteit Groningen en de Radboud Universiteit samen. Het project, dat nu is afgerond, had als doel na te gaan welke factoren van invloed zijn op de aangroei van deze biobouwer.

Het zeegraszaad werd handmatig met kitspuiten in droogvallende Waddenplaten ingespoten bij Griend. Dat gebeurde ook bij Uithuizen, op Vlieland, Rottumerplaat, Schiermonnikoog en bij Hond en Paap, een wadplaat in de Eems. Het beste resultaat werd geboekt bij Griend. "Dit is zo'n stabiel veld, dat het zich wist uit te breiden", legt Querin Smeele van Natuurmonumenten uit. "Een uniek resultaat. Het bewijs ligt er nu dat het mogelijk is zeegras te herstellen."

Dichte zeegrasvelden geven beschutting en voedsel aan veel diertjes en vissen en zijn dus belangrijk voor de biodiversiteit. Wereldwijd staan ze onder druk. Door het project werden de factoren duidelijk die van invloed zijn op de groei van deze zilte waterplant. Zo spelen de ondergrond en het zoutgehalte een rol, maar ook de dynamiek en de golfslag in een gebied. Omdat op de Griender Waard altijd wel water blijft staan, droogde het zeegras niet uit. Smeele: “De beschutting van het eiland speelt ook mee in de groei en de dichtheid van het zeegras.”

Tegelijkertijd werd duidelijk welke zaaimethodes en -dieptes het beste resultaat geven. Smeele: “Dat blijkt zo’n twee tot vier centimeter te zijn. De vraag die nu op tafel ligt, is hoe het zeegras zich van nature kan handhaven. Bij het project “Sleutelen aan zeegrasherstel” werd Duits zaad gebruikt. Een vervolgproject bij Lauwersoog richt zich op het kweken van zeegras, om op die manier ook over “eigen” zaadjes te kunnen beschikken.” Sleutelen aan Zeegrasherstel is nu afgerond, maar Rijkswaterstaat werkt nu aan een vervolg op het project.

Thematisch project | Handelingsperspectief Klimaatadaptatie Landbouw Terschelling

Aan dit project is in 2022 subsidie verleend binnen de thematische subsidieregeling 2022-01.

Aanvrager: Van Hall Larenstein
Totale kosten van het project: € 1.124.900,-
Bijdrage Waddenfonds: € 999.900,-
Overheidsbijdrage: € 1.124.900,-
Overige bijdrage: € 0,-
Thema: Duurzame agrarische sector

Projectinformatie
Dit onderzoeksproject maakt deel uit van een Living Lab en betreft het aanpassen van de landbouw in de polder op Terschelling aan verzilting en verdroging. Op kleine proefvelden wordt geëxperimenteerd met slim waterbeheer (vasthouden van zoet water), de teelt van grasrassen en graskruidenmengsels die tegen zout en droogte kunnen en met gewassen op zilte grond. Doel is om meer kennis te verzamelen en te verspreiden over wat succesvol kan zijn voor een klimaatbestendige landbouw.

'Living Lab voor klimaatadaptatie landbouw op Terschelling'

De eerste droogte- en zoutresistente gras- en kruidenmengsels zijn op Terschelling geoogst. Daarnaast is de teelt van zilte gewassen als lamsoor, quinoa en aardappelen in volle gang. Ze maken onderdeel uit van het project Klimaatadaptieve landbouw Terschelling, een project dat gericht is op slim waterbeheer. Er werken in het project diverse partijen samen, waaronder de eilander grondeigenaren (boeren en recreatieondernemers), hogeschool Van Hall Larenstein, Wageningen Universiteit, kennisinstituut Deltares, overheden, waterschap en Vogelbescherming.

In kustgebieden staat door zeespiegelstijging en klimaatverandering (hete zomers, natte winters) de beschikbaarheid van voldoende zoet water onder druk, wat kan leiden tot een hogere verzilting. Niet alleen komt de drinkwatervoorziening daardoor in gevaar, ook de landbouw en de natuur hebben hieronder te lijden. In de Terschellinger polder komen al deze aspecten samen en daarom is het een ideaal Living Lab. Doel van het project is om meer kennis te verzamelen over slim waterbeheer en zouttolerante grassen en gewassen. Veldproeven moeten uitwijzen hoe zoet water kan worden opgeslagen in de polder. Ondernemers experimenteren er met zilte teelten.

Projectcoördinator Mindert de Vries: "Grondeigenaren werken mee aan ons onderzoek hoe we van de winter tot de zomer water kunnen vasthouden in de bodem. Het idee is dat Terschelling op den duur zelfvoorzienend wordt qua zoetwater. Ook wordt geanalyseerd wat de effecten van het opslaan van zoet water zijn op de grasproductie, de insecten en de vogelstand. Verder zijn we benieuwd of de nieuwe gras- en kruidenmengsels positief kunnen uitpakken voor de verdienmodellen van de boeren. Verder wordt de teelt van zilte gewassen opgeschaald. De Vries: "Voor de nicheproducten als quinoa en lamsoor zoeken we samenwerking met restaurants. Voor bulkgewassen als aardappels en wortels van zilte gronden is een markt, maar de uitdaging is om een voorspelbare productie te leveren. We onderzoeken dus op diverse manieren naar geschikte verdienmodellen voor grondeigenaren."

Thematisch project | Haven Lauwersoog: plastic recycling hub Great Plastic Bake Off

Aan dit project is in 2022 subsidie verleend binnen de thematische subsidieregeling 2021-01.

Aanvrager: GPBO en Ran Marines
Totale kosten van het project: € 1.477.100,-
Bijdrage Waddenfonds: € 991.945,-
Overheidsbijdrage: € 991.945,-
Overige bijdrage: € 485.155,-
Thema: Duurzame Waddenhavens

Projectinformatie
In deze pilot wordt met behulp van vijf drones drijvend plasticafval in de Waddenzeehaven van Lauwersoog verzameld. Het wordt met de hand gesorteerd en verwerkt in een mobiele installatie tot onder meer bestratingsblokken en dak- en stoeptegels. Zo wordt per jaar maximaal 3720 ton plastic duurzaam verwerkt. Extra installaties kunnen eventueel ook in andere havens worden geplaatst. Bedrijven in de haven leveren zelf ook plastic aan en nemen de gerecyclede producten in eerste instantie af. Omdat het plastic wordt hergebruikt en niet verbrand levert dit ook CO2-reductie op.

'Afvalplastic in Waddenzeehaven wordt stoeptegel'

Het project The Great Plastic Bake Off (GPBO) gaat in de haven van Lauwersoog het zwerfplastic bestrijden. Bij wijze van proef zuigen vijf "waste shakes" (drones) het drijvende plastic op, dat daarna wordt gesorteerd en verwerkt tot onder meer klinkers, dakpannen en stoeptegels. Dat gebeurt dus in een mobiele "keuken", ofwel mobiele minifabriekjes. "We voegen soorten plastics die bij elkaar passen samen en vervolgens wordt dat omgesmolten. Daarna kun je het plastic in elke vorm persen", licht projectleider Dianne van Essen van GPBO toe. "Het grote voordeel is dat deze installatie ter grootte van een scheepscontainer ook op andere plekken overal ter wereld kan worden neergezet. Als het hier werkt, kan het elders ook", verzekert Van Essen. Haar onderneming heeft al contacten op Bonaire en Curaçao en in Kenia om het concept uit te rollen.

Het pilotproject, dat twee jaar zal duren, bevindt zich nog in de startupfase. Van Essen werkt erin samen met een groot aantal partners, waaronder de gemeente Het Hogeland en het havenbedrijf in Lauwersoog. Ook lokale ondernemers en horeca leveren hun afvalplastic - dat anders in de vuilverbrander zou belanden - in bij GPBO. Zij hebben zich ook al gemeld voor de gerecyclede producten. Mogelijk kan het teruggewonnen bouwmateriaal ook toegepast worden in het nieuw te bouwen Werelderfgoedcentrum in Lauwersoog, oppert Van Essen.

Het knooppunt (hub) in de haven zal verder als ontmoetingsplek fungeren, waar kennis wordt gedeeld over plastic soep. "Doel is om mensen bewust te maken van het plastic afvalprobleem", licht Van Essen toe. "Als ze zien wat je met afvalplastic kan, zijn ze eerder geneigd om het te scheiden en het niet weg te gooien. Al moet ik zeggen dat het grote publiek zich al veel meer bewust is van het probleem dan vijf jaar geleden."

BLI-project | Waterroute Vlieland

Aan dit project is in 2022 subsidie verleend en tevens vastgesteld binnen de subsidieregeling “Budget Lokale Innovatie”

Aanvrager: Stichting Lab Vlieland
Totale investering: € 264.804,-
Bijdrage Waddenfonds: € 50.000,-
Overheidsbijdrage: € 122.939
Overige bijdrage: € 141.865,-

Projectinformatie

De Waterroute op Vlieland wil bezoekers bewust maken van de waterkringloop op het eiland. Een wandel-, fiets- en buitensportroute voert langs negen bijzondere waterlocaties, waar informatie wordt gegeven over bijvoorbeeld de zoetwaterbel onder het eiland en de zuivering van afvalwater. De route is ook bedoeld om mensen de natuur en flora en fauna te laten ervaren. Een unieke combinatie van educatie, recreatie en sport voor zowel bewoners als toeristen.

'Een educatieve route voor de zoetwaterbel van Vlieland'

Vlieland drijft op een zoetwaterbel in een zoute zee. Met dit fascinerende gegeven zette Lab Vlieland een Waterroute op het eiland op, die voert langs acht waterlocaties. Op deze punten wordt stilgestaan bij het unieke Vlielandse circulaire waterkringloopverhaal.

Wie de route volgt, krijgt het waterkringloopverhaal in beeld: van verdamping, neerslag en filtering tot opslag en oppompen, gebruik en zuivering. Het doel is mensen bewust maken van de grote waarde van water en de noodzaak van waterbesparing. Wat weinig mensen weten is dat het drinkwater op Vlieland gezuiverd regenwater van dertig jaar geleden is. Regendruppels zakken in die periode door filterende zandlagen en bereiken uiteindelijk de zoetwaterbel onder het eiland. Daarna wordt het opgepompt en komt het als schoon drinkwater uit de kraan.

Ook dit gegeven komt uiteraard aan bod in de Waterroute, die kan worden gewandeld en gefietst. Behalve informatief is die ook leuk, stelt projectleider Arnout de la Houssaye van de Waterroute: "Badgasten zijn op zoek naar vermaak. De route kun je wandelen en fietsen over twee lengtes. Onderweg kun je ook dingen ervaren. Zo kun je bijvoorbeeld bij de Jachthaven met een pomp je zanderige schoenen afspoelen met grondwater. Voorheen gebeurde dat met kraanwater."

De route is behalve educatief ook sportief. Bij de sportvelden staan diverse trimtoestellen. Om het onderhoud van de route te financieren zijn glazen flessen in diverse maten gefabriceerd, die worden verkocht in diverse winkels op het eiland. "Veel horecaondernemers gebruiken hem en toeristen vinden het een leuk souvenir", weet de projectleider. "Onze belangrijkste wens is dat het waterbewustzijn zal blijven groeien. Onder de Vlielanders zelf, maar ook onder de tienduizenden bezoekers die er jaarlijks naar toe komen." Naast projectleider van de Waterroute is De la Houssaye medeorganisator van festival Into The Great Wide Open: "Tijdens het festival worden geen plastic waterflesjes meer verkocht. Wij gebruiken Vlielander kraanwater. Net zo lekker."

Subsidieplafonds 2022

Het dagelijks bestuur van het Waddenfonds stelde voor het jaar 2022 vier subsidieplafonds vast, zie tabel. Voor de financiering van de Kennishouding en het Investeringskader Waddengebied geldt een andere systematiek dan het vaststellen van een subsidieplafond; deze worden onder de tabel toegelicht.

Lopende en beschikbare budgetten 2022

	Regeling	Thema	Budget
	Subsidieregeling Budget Lokale Innovaties Waddenfonds 2018 *)		€ 102.000
		Budget Lokale Innovaties	
	Subsidieregeling Budget Lokale Innovaties Waddenfonds 2022		€ 1.000.000
		Budget Lokale Innovaties	
	Subsidieregeling Thematische Uitvoering Waddenfonds 2021-01		€ 7.155.600
		Natuur	
		Werelderfgoed, cultuurhistorie en landschapsontwikkeling	
		Bodem, water, licht en geluid	
		Duurzame recreatie en duurzaam toerisme	
		Verduurzaming energiehuishouding	
		Duurzame waddenhavens	
		Duurzame visserij	
		Duurzame agrarische sector	
	Subsidieregeling Thematische Uitvoering Waddenfonds 2022-01		€ 12.000.000
		Natuur	
		Werelderfgoed, cultuurhistorie en landschapsontwikkeling	
		Bodem, water, licht en geluid	
		Duurzame recreatie en duurzaam toerisme	
		Verduurzaming energiehuishouding	
Totaal			**€ 20.257.600**

Kennishuishouding

Voor de Kennishuishouding wordt geen aparte regeling opgesteld maar wordt gebruik gemaakt van een boekjaarsystematiek. Het beschikbare budget in 2022 is € 1.200.000,-.

Majeure projecten

Voor projecten die via het Investeringskader Waddengebied bij het Waddenfonds binnen komen zijn geen aparte subsidieregelingen en openstellingen. Het gaat hier in veel gevallen om grootschalige programma's met meerdere deelprojecten over meerdere jaren.

Omdat het aanvragen betreft die (meerjarig) aan de begroting toegevoegd worden, legt het dagelijks bestuur een wijziging van de begroting voor aan het algemeen bestuur. Hierna kan het dagelijks bestuur definitief een besluit nemen over de subsidieverlening.

Subsidieaanvragen 2022

In 2022 heeft het Waddenfonds in totaal achtenvijftig subsidieaanvragen ontvangen of behandeld. Daarvan zijn er achtentwintig verleend. Voor de subsidieregeling Waddenfonds 2021-01 waren er nog tien aanvragen in behandeling. Deze zijn alle tien gehonoreerd. Voor de subsidieregeling BLI 2018 waren er nog drie aanvragen in behandeling en deze zijn alle drie gehonoreerd. Voor de Subsidieregeling Thematische Uitvoering Waddenfonds 2022-01 (STUW) zijn zeventien aanvragen ingediend. In 2022 zijn zeven aanvragen toegekend en één afgewezen. Er zijn nog negen in behandeling. Voor de subsidieregeling BLI 2022 zijn negenentwintig aanvragen ingediend, daarvan zijn er negen gehonoreerd, drie ingetrokken en negen afgewezen. Er zijn nog zeven aanvragen in behandeling.

Er zijn geen majeure projecten ingediend, via het Investeringskader Waddengebied.

Aan vijf eerder verleende majeure projecten is in 2022 een extra subsidie toegekend. Dit heeft o.a. te maken met de stijgende bouwkosten als gevolg van corona. Daarnaast is aan drie eerder verleende thematische projecten in 2022 in verband met corona-gerelateerde prijsstijgingen een extra subsidie toegekend.

In bijlage 1 wordt elk project beschreven, dat in 2022 subsidie ontving. Bijlage 1 is onderverdeeld in drie paragrafen:

1) Verleningen Budget Lokale Innovaties
    a. Budget Lokale Innovaties 2018
    b. Budget Lokale Innovaties 2022
2) Verleningen Thematische subsidieregelingen
    1. Verleningen Thematische openstelling 2021-01
    2. Verleningen Thematische openstelling 2022-01
3) Duurzame kennishuishouding

Behandelde en ontvangen aanvragen in 2022

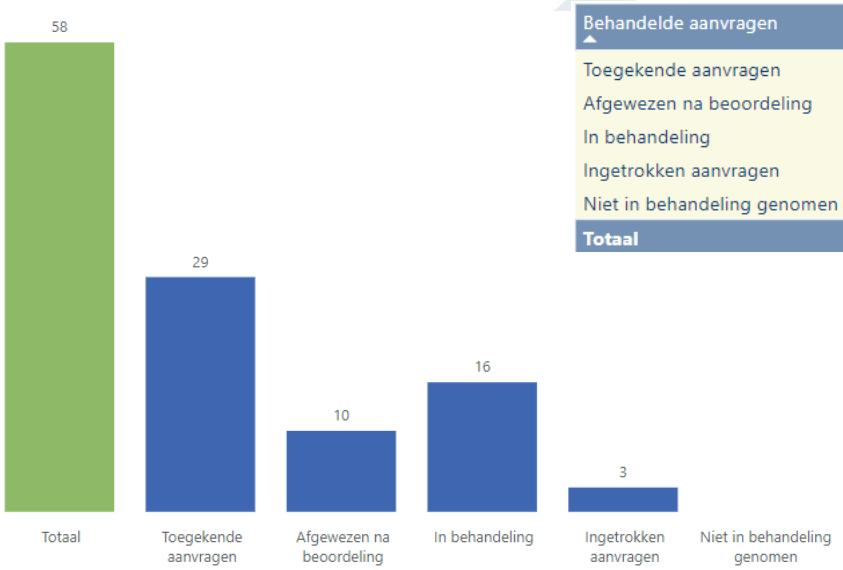

Behandelde aanvragen	Totaal	BLI	Thematisch	Majeur
Toegekende aanvragen	29	12	17	
Afgewezen na beoordeling	10	9	1	
In behandeling	16	7	9	
Ingetrokken aanvragen	3	3		
Niet in behandeling genomen	0			
Totaal	**58**	**31**	**27**	

Afgewezen subsidieverzoeken

In 2022 is ongeveer 17% van de aanvragen afgewezen. Daarvoor zijn meerdere redenen. Soms bleek dat tijdens het beoordelingstraject geen zicht was op cofinanciering of dat de kans te klein was dat de benodigde vergunningen zouden worden verleend. Ook werden aanvragen afgewezen omdat ze niet bijdroegen aan de doelen of economisch niet haalbaar bleken.

Verleende subsidies in 2022

Categorie	Aantal zaken	Waddenfonds bijdrage	Overige overheidsbijdrage	Private Bijdrage	Totale kosten WF	Totale investering*
BLI	12	€ 434.844	€ 1.011.293	€ 721.815	€ 2.167.952	€ 2.203.651
UP	17	€ 11.705.066	€ 6.058.244	€ 7.508.670	€ 25.271.980	€ 33.117.347
Totaal	**29**	**€ 12.139.910**	**€ 7.069.537**	**€ 8.230.485**	**€ 27.439.932**	**€ 35.320.998**

**) De "Totale investering" vraagt het Waddenfonds op bij de aanvraag en maakt geen onderdeel uit van de beoordeling van de subsidiabele kosten.*

50/ 50 – verdeling Ecologie en economie

De Tweede Kamer heeft het Waddenfonds bij de oprichting een duidelijke opdracht meegegeven: aan het einde van de periode van het fonds moet er evenveel geld in duurzame economie als in natuurprojecten zijn geïnvesteerd. De verdeling van de verleende subsidie was in 2022: 25,8 % voor ecologie en 74,2 % voor duurzame economie. Over de volledige looptijd is de verdeling tot en met 2022, gebaseerd op verleende subsidies, 47,7 % voor ecologie en 52,3 % voor economie.

Onderstaande diagrammen geven de verdeling weer van de in 2022 verleende subsidie.

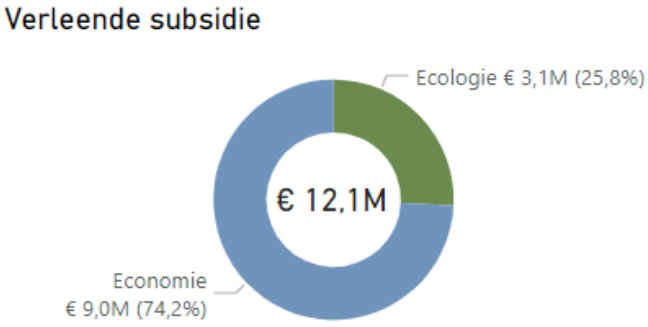

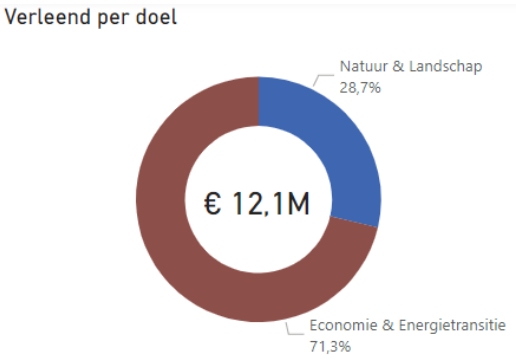

Hieronder ziet u de verdeling Ecologie en Economie over de volledige looptijd van het Waddenfonds, op basis van verleningen/reserveringen en vaststellingen.

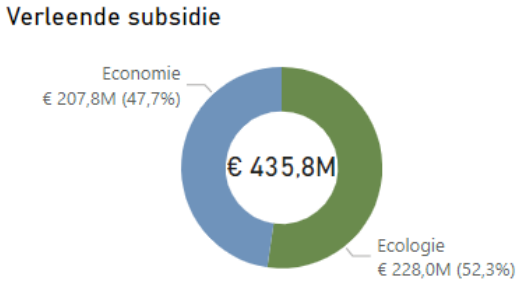

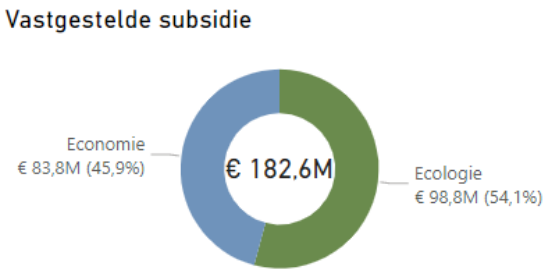

De verdeling volgt uit hoe en in welke mate een project bijdraagt aan de thema's en hoofddoelen van het Waddenfonds. Dit is maatwerk en wordt per project beoordeeld. De werkwijze is daarbij als volgt: na het indienen van een aanvraag vindt bij de beoordeling van de aanvraag een toetsing plaats of, hoe en in welke mate wordt bijgedragen aan een of meerdere hoofddoelen. Na een positief besluit vindt dan op basis hiervan de toerekening plaats. De beheerorganisatie legt de bijdrage aan de doelen en thema's vast in de administratie.

Duurzame Kennishuishouding

Een belangrijke doelstelling van het Waddenfonds is het ontwikkelen van kennis over het Waddengebied en het borgen ervan voor toekomstige generaties. In de vorm van een boekjaarsubsidie kreeg de Waddenacademie in 2022 € 1,1 miljoen voor de uitvoering van haar taken. Voor het NWO was er € 0.1 miljoen beschikbaar.

Verleende subsidies 2022: Budget Lokale Innovaties (BLI).

Verleende subsidie BLI 2022

Uit het **Budget Lokale Innovatie (BLI) 2018** is in 2022 voor € 102.000,- aan drie projecten subsidie verleend. De projecten dragen op lokaal niveau bij aan de verduurzaming en leefbaarheid van het Waddengebied en daarmee aan een lokale duurzame economie. Per aanvraag is er maximaal € 50.000,- beschikbaar gesteld. Het dagelijks bestuur kent BLI-subsidies toe en neemt direct een besluit over de vaststelling. Subsidies in het kader van BLI worden volledig toegerekend aan duurzame economische ontwikkeling.

Categorie	Aantal zaken	Waddenfonds bijdrage	Overige overheidsbijdrage	Private Bijdrage	Totale kosten WF	Totale investering*
BLI	3	€ 102.000	€ 685.478	€ 143.843	€ 931.321	€ 953.178
Totaal	**3**	**€ 102.000**	**€ 685.478**	**€ 143.843**	**€ 931.321**	**€ 953.178**

Op 6 januari 2021 is door het dagelijks bestuur besloten de regeling te verlengen tot 2 juli 2021 en het subsidieplafond op te hogen met € 500.000,- naar € 2.500.000,-. Op 4 juni 2021 is door het dagelijks bestuur besloten de regeling te verlengen tot 10 december 2021 en het subsidieplafond op te hogen met € 500.000,- naar € 3.000.000,-. Deze besluiten zijn genomen om de continuïteit voor deze regeling te borgen. In 2018, 2019, 2020 en 2021 is er in totaal € 2.898.000,- verleend aan projecten. In 2022 was er daarom in totaal € 102.000,- beschikbaar binnen het budget BLI.

Uit het **Budget Lokale Innovatie (BLI) 2022 is** in 2022 voor € 332.844,- aan negen projecten subsidie verleend. De projecten dragen op lokaal niveau bij aan de verduurzaming en leefbaarheid van het Waddengebied en daarmee aan een lokale duurzame economie. Per aanvraag is er maximaal € 50.000,- beschikbaar gesteld. Het dagelijks bestuur kent BLI-subsidies toe en neemt direct een besluit over de vaststelling. Subsidies in het kader van BLI worden volledig toegerekend aan duurzame economische ontwikkeling.
Binnen de subsidieregeling BLI 2022 zijn negenentwintig aanvragen ingediend, daarvan zijn er negen gehonoreerd, drie ingetrokken en negen afgewezen. Er zijn nog zeven aanvragen in behandeling.

Categorie	Aantal zaken	Waddenfonds bijdrage	Overige overheidsbijdrage	Private Bijdrage	Totale kosten WF	Totale investering*
BLI	9	€ 332.844	€ 325.815	€ 577.972	€ 1.236.631	€ 1.250.473
Totaal	**9**	**€ 332.844**	**€ 325.815**	**€ 577.972**	**€ 1.236.631**	**€ 1.250.473**

Verleende subsidies: Subsidieregeling Thematische Uitvoering Waddenfonds 2021-01

Categorie	Aantal zaken	Waddenfonds bijdrage	Overige overheidsbijdrage	Private Bijdrage	Totale kosten WF	Totale investering*
UP	10	€ 6.928.973	€ 3.350.744	€ 5.293.659	€ 15.573.376	€ 18.685.398
Totaal	**10**	**€ 6.928.973**	**€ 3.350.744**	**€ 5.293.659**	**€ 15.573.376**	**€ 18.685.398**

In afwachting van de besluitvorming over het nieuwe Uitvoeringsprogramma 2021-2027 is in april 2021 de Subsidieregeling Thematische Uitvoering Waddenfonds 2021/01 (Stuw'21) opengesteld voor de thema(lijnen) die in het nieuwe Uitvoeringsprogramma inhoudelijk niet of nauwelijks gewijzigd zouden worden. Het subsidieplafond voor de Stuw'21 bedroeg oorspronkelijk € 4 miljoen en is halverwege 2021 opgehoogd naar € 8 miljoen. In 2021 zijn er twaalf aanvragen ingediend, waarvan twee (à € 844.097,-) in 2021 verleend. In 2022 zijn er aan tien aanvragen een subsidie (à € 6.928.973,-) verleend. In totaal is er binnen de STUW '21 voor € 7.773.070,- verstrekt.

Verleende subsidies: Subsidieregeling Thematische Uitvoering Waddenfonds 2022-01

Categorie	Aantal zaken	Waddenfonds bijdrage	Overige overheidsbijdrage	Private Bijdrage	Totale kosten WF	Totale investering*
UP	7	€ 4.776.093	€ 2.707.500	€ 2.215.011	€ 9.698.604	€ 14.431.949
Totaal	**7**	**€ 4.776.093**	**€ 2.707.500**	**€ 2.215.011**	**€ 9.698.604**	**€ 14.431.949**

In januari 2022 is de Subsidieregeling Thematische Uitvoering Waddenfonds 2022/01 (Stuw'22) opengesteld. Het subsidieplafond voor de Stuw'22 bedroeg oorspronkelijk € 8 miljoen en is halverwege het jaar opgehoogd naar € 10 miljoen en in november naar € 12 miljoen. In totaal zijn er zeventien aanvragen ingediend. Er zijn zeven aanvragen gehonoreerd, één is afgewezen en er zijn nog negen in behandeling. In totaal is in 2022 voor € 4.776.093,-verleend.

Totale verleningen categorie thematische subsidieverleningen

Categorie	Aantal zaken	Waddenfonds bijdrage	Overige overheidsbijdrage	Private Bijdrage	Totale kosten WF	Totale investering*
UP	17	€ 11.705.066	€ 6.058.244	€ 7.508.670	€ 25.271.980	€ 33.117.347
Totaal	**17**	**€ 11.705.066**	**€ 6.058.244**	**€ 7.508.670**	**€ 25.271.980**	**€ 33.117.347**

**) De "Totale investering" vraagt het Waddenfonds op bij de aanvraag en maakt geen onderdeel uit van de beoordeling van de subsidiabele kosten. Met de "Totale kosten WF" wordt bedoeld: de totale subsidiabele kosten voor de Waddenfonds-subsidie.*

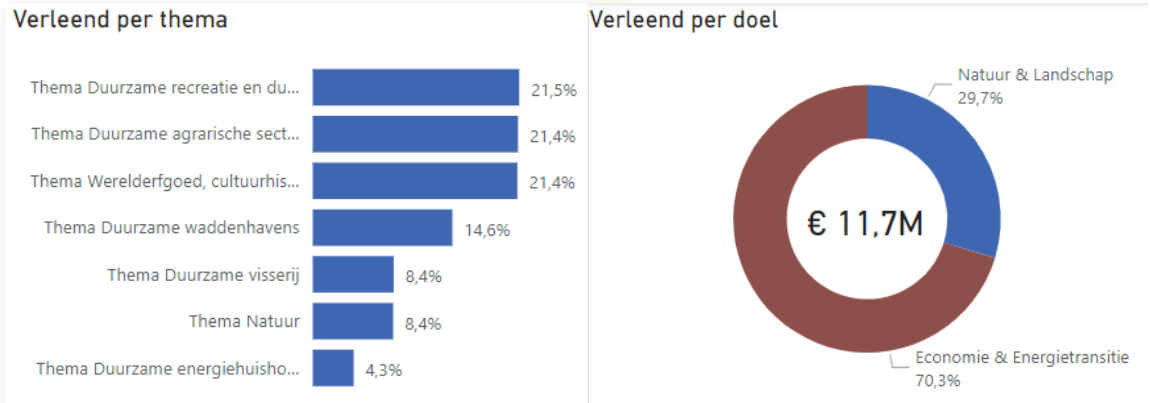

Wijzigingsverzoeken – ophoging van het reeds verleende subsidiebedrag

Het dagelijks bestuur heeft ingestemd om de subsidies te verhogen voor een drietal thematische lopende projecten. De redenen hiervoor zijn onder andere een stijging van de bouwkosten en meerkosten/ vertraging door Covid-19. Het algemeen en dagelijks bestuur heeft in maart 2022 een werkwijze vastgesteld hoe het Waddenfonds met deze wijzigingen omgaat. In totaal gaat het om een bedrag van € 148.543,- dat extra verleend is aan deze drie projecten, deze ophogingen van de subsidies staan niet in de tabellen betreffende 2022 genoemd omdat het wijzigingen op reeds lopende projecten betreft.

Categorie	Aantal zaken	Oorspronkelijke Waddenfonds bijdrage	Aanvullende Waddenfonds bijdrage	Waddenfonds bijdrage
UP	3	€ 1.645.420	€ 148.543	€ 1.793.966
Totaal	**3**	**€ 1.645.420**	**€ 148.543**	**€ 1.793.966**

Verleende subsidies meerjarige grote projecten via het Investeringskader Waddengebied (IKW)

In 2022 zijn er door het algemeen en dagelijks bestuur van het Waddenfonds geen subsidies verleend aan nieuwe meerjarige, grote projecten van het Investeringskader Waddengebied. De verwachting is dat er in 2023 weer nieuwe projecten worden verleend.

Wijzigingsverzoeken – ophoging van het reeds verleende subsidiebedrag:

Wel hebben het algemeen en dagelijks bestuur ingestemd om de subsidies te verhogen voor een vijftal majeure projecten. De redenen hiervoor zijn onder andere een stijging van de bouwkosten en meerkosten/ vertraging door Covid-19. Het bestuur heeft in maart 2022 een werkwijze vastgesteld hoe het Waddenfonds met deze wijzigingen omgaat. In totaal gaat het om een bedrag van € 5.121.888,- dat extra verleend is aan deze vijf majeure projecten, deze ophogingen staan niet in de tabellen betreffende 2022 genoemd omdat het reeds lopende projecten zijn.

Categorie	Aantal zaken	Oorspronkelijke Waddenfonds bijdrage	Aanvullende Waddenfonds bijdrage	Waddenfonds bijdrage
IKW	5	€ 25.110.253	€ 5.121.888	€ 30.291.264
Totaal	**5**	**€ 25.110.253**	**€ 5.121.888**	**€ 30.291.264**

Vastgestelde projecten in 2022

Aantal projecten	Subsidie Waddenfonds	Vastgestelde subsidie	Vrijval
27	€ 26.328.611	€ 23.085.482	€ 2.651.862

*Toelichting: De opgenomen vrijval betreft het bedrag uit **vastgestelde projecten in 2022** dat vrijvalt naar de algemene reserve van het Waddenfonds. Wanneer majeure projecten gedeeltelijk over een boekjaar zijn vastgesteld, valt de resterende subsidie vrij naar het gereserveerde budget voor het specifieke project.*

1 Paragrafen (Jaarrekening 2022)

Paragraaf 1 Bedrijfsvoeringskosten

In het overzicht van baten en lasten is de post organisatiekosten weergegeven. Deze post bestaat uit personeelskosten en bedrijfsvoeringskosten.

Ter ondersteuning van het dagelijks bestuur en algemeen bestuur is een kleine organisatie ingericht. Er is standaard een secretaris-directeur, plaatsvervangend directeur/programmaregisseur, vijf programmaregisseurs en ondersteuning. Overige standaard substantiële personeelskosten betroffen inhuur van de beheerfunctie - deze functie wordt uitgevoerd door de afdeling Subsidies van de provincie Fryslân - en de overige ondersteunende diensten op het gebied van financiën, personeel, archief, communicatie, informatie en juridische zaken. Deze worden ook structureel ingehuurd van de provincie Fryslân (als gevolg van art. 9 bestuursakkoord).

Ten slotte zijn in de bedrijfsvoeringskosten opgenomen de kosten van werkplekken, huisvestingskosten, bureaukosten en ook externe inhuur voor specifieke en specialistische advisering.

De organisatiekosten bedragen in principe maximaal 5%[2] van het gemiddelde van de rijks(jaar)dotaties tot en met 2026 (het einde van de looptijd van het Waddenfonds is tot en met 2027). Daarbij is afgesproken dat er prudent met de beschikbare ruimte voor bedrijfsvoeringskosten wordt omgegaan.

Per 2018 zijn voor bedrijfsvoering extra middelen uitgetrokken. Ook is met de vaststelling van de begroting 2020, ingestemd met een tijdelijke verhoging à € 500.000 voor de jaren 2020, 2021 en 2022. Met de 6e begrotingswijziging 2020 is ingestemd met een verhoging van € 350.000,- (bij elkaar opgeteld een verhoging van € 850.000,-) en in totaal € 2.6 miljoen, dit is 7,4%. De dekking á € 850.000,- vindt plaats vanuit de algemene reserve. Mocht blijken dat er minder middelen nodig zijn voor de organisatie, dan vloeien deze middelen terug naar de Algemene Reserve.

Met het vaststellen van de begroting 2023 hebben de drie Provinciale Staten besloten deze verhoging van de organisatie-/bedrijfsvoeringskosten te continueren tot en met 2026.

In 2022 zijn de organisatiekosten, mede door ziekte, lager uitgevallen dan begroot.

[2] " In de begroting Waddenfonds 2016 wordt uitgegaan van maximaal 5 % bedrijfsvoeringskosten. Dit percentage is gebaseerd op het gemiddelde van de Rijks(jaar)dotaties aan het Waddenfonds en bedraagt € 1.750.000,--. Wij achten dit een noodzakelijk bedrag voor een kwalitatief verantwoorde bedrijfsvoering. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de paragrafen 5.2 en 6.2.2. van de begroting Waddenfonds 2016."

Paragraaf 2 Financiering

Deze paragraaf gaat over het beheer van de financiële middelen. De kaders voor het op een verantwoorde manier beheren van de financiële middelen worden gevormd door de Financiële Verordening en de wet Financiering decentrale overheden (Fido).

Ontwikkeling financieringssaldo

Dit betreft het saldobedrag dat het Waddenfonds ontvangen heeft tot ultimo 2022 maar nog niet heeft uitgegeven. Het saldo aan liquide middelen en deposito's bedroeg begin 2022 € 165 miljoen positief. Het saldo is gedurende het jaar toegenomen tot € 196 miljoen eind 2022. Medio december 2013 is de Wet Schatkistbankieren van kracht geworden. Dit houdt in dat decentrale overheden hun overtollige geldmiddelen verplicht bij het Ministerie van Financiën dienen onder te brengen. Ultimo 2022 stond er een bedrag van € 181 miljoen in rekening-courant en een bedrag van € 15 miljoen in een deposito bij het Agentschap van Financiën. Het deposito loopt tot met mei 2023. Met de afloop ervan komen er minder rente-inkomsten binnen. Daarmee is in de begroting 2023 rekening gehouden.

Beleggingen/ontvangen rente

Het grootste gedeelte van de tijdelijk overtollige geldmiddelen wordt op rekening-courant bij het Agentschap van Financiën aangehouden. De rentevergoeding hierop is gebaseerd op ESTR. Dit staat voor Euro Short term rate en is de rente waartegen gemiddeld genomen overnight en zonder onderpand liquiditeiten zijn geleend in de eurogeldmarkt. De ESTR is vanaf medio september 2022 weer boven de 0% uitgekomen en sindsdien wordt er door het Agentschap weer rente vergoed over rekening-courant tegoeden.

Daarnaast wordt er sinds eind april 2014 belegd in een langlopend deposito van € 15 miljoen bij het Agentschap van Financiën, dat een looptijd heeft tot mei 2023.

Overzicht deposito:

Bedrag	Looptijd	Datum ingang	Datum afloop	Rente%	Rente 2021
€ 15.000.000	9 jaar	30-04-2014	02-05-2023	1,61	€ 241.000

Ontwikkeling financiële markten

De ECB heeft in 2022 de Refirente in stappen verhoogd van 0,00% naar 2,50%. De renteniveaus op de geld- en kapitaalmarkt zijn hierdoor ook toegenomen.

Risicobeheer treasury

De belangrijkste risico's voor de GR Waddenfonds waren en zijn: renterisico en kredietrisico. De volgende maatregelen zijn genomen om deze risico's te beheersen.

Renterisicobeheer

Vanuit de wet Fido worden richtlijnen gegeven voor het renterisico voor korte- en langetermijnfinanciering. Het renterisico op kortlopende financieringen wordt beperkt door een zogenaamde kasgeldlimiet, van 8,2% van de begroting. De GR Waddenfonds heeft overtollige liquiditeiten en maakt geen gebruik van kortlopende financieringen. Voor de langetermijnfinancieringen geldt de renterisiconorm, die van toepassing is op vaste schulden en aangetrokken geldleningen. De GR Waddenfonds heeft geen langlopende schulden.

Kredietrisicobeheer

Het kredietrisico van de GR Waddenfonds is zeer gering. Tijdelijk overtollige geldmiddelen worden op basis van de Wet Schatkistbankieren uitsluitend en verplicht belegd bij het Ministerie van Financiën. De GR maakt geen gebruik van derivaten.

Een risico betreft de kostenstijging als gevolg van de Covid-19-pandemie. Te zien is dat subsidieaanvragers te maken krijgen met hogere kosten voor grondstoffen. Het fonds moet daarom rekening houden met (extra) beheer- en afwikkellasten na 2026. Dit risico wordt in de gaten gehouden en zal zo nodig in de toekomst tot reservering van organisatielasten aanleiding geven.

Paragraaf 3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin de GR Waddenfonds in staat is om financiële risico's op te vangen zonder dat wijziging van beleid noodzakelijk is. In de werkwijze voor de subsidies worden beschikte subsidies tevens gereserveerd als verplichtingen in het jaar waarin de beschikking is verstrekt, waarmee de uitgaven één op één lopen. Door het werken met subsidieplafonds houdt het bestuur sturing en kan het een programma voor dat jaar limiteren op het moment dat er een risico bestaat dat de doelen van het Waddenfonds niet gehaald worden. Daardoor worden risico's als minimaal ingeschat.

In het uit te werken plan om tot afronding van het Waddenfonds te komen wordt ook het weerstandsvermogen betrokken. Het weerstandsvermogen van € 5.8 miljoen wordt vooralsnog gereserveerd voor de afronding van het Waddenfonds. De verwachting is dat na de laatste jaardotatie in 2026 er steeds minder personele capaciteit nodig is. Er worden dan geen nieuwe projecten gesubsidieerd door het Waddenfonds en is er is dan alleen sprake van het beheren van de in uitvoering zijnde projecten en mogelijke wijzigingen van deze projecten.

Risicobeheersing

Een risico is dat het Waddenfonds meerjarige beschikkingen verstrekt aan majeure projecten. Hierdoor wordt in een keer het hele bedrag voor het project toegekend. Het grote voordeel is dat subsidieaanvragers meer zekerheid hebben en ook gemakkelijker cofinanciering kunnen krijgen. Om het risico te beperken wordt de beschikking nadrukkelijk aan voorwaarden gekoppeld.

Een ander risico zou kunnen ontstaan als een subsidieaanvrager een bezwaar- en beroepsprocedure instelt tegen een afgewezen aanvraag. Om een eventuele honorering van bezwaar- en beroepschriften te kunnen dekken wordt 20% van het gedecentraliseerde jaarbudget als weerstandsvermogen aangehouden. Voor de berekening van het weerstandsvermogen wordt het jaarbudget vanaf 2018 van bijna € 29 miljoen gehanteerd. Hiermee wordt het weerstandsvermogen op € 5,8 miljoen berekend. Dit bedrag wordt binnen de algemene reserve afgezonderd van de vrij aanwendbare middelen.

Bij de organisatiekosten (onvoorzien) betreft het de materiële risico's (als huurcontract of personele conflicten). De materiële risico's worden als marginaal ingeschat. Uitgangspunt is dat eventuele risico's binnen de begrote organisatiekosten kunnen worden afgedekt.

Covid-gedragslijn

Het bestuur heeft op 4 maart 2022 een gedragslijn vastgesteld hoe om te gaan met Covid-19 gerelateerde kostenstijgingen. In uitzonderlijke en niet voorziene situaties is er de mogelijkheid om extra subsidie aan lopende projecten te verlenen. Het uitgangspunt daarbij is dat er wordt gekeken naar oorzaken en gevolgen van stagnatie in de uitvoering van projecten en de financiële dekking van kostenstijgingen als gevolg daarvan. De eerder verstrekte subsidies worden maximaal verhoogd met een extra subsidie ter hoogte van maximaal het percentage dat gold bij verlening.

Financiële kengetallen Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds			
1A. Netto schuldquote			
(bedragen x € 1.000)			
Bij jaarrekening ultimo jaar	*jaarrekening 2021*	*begroting 2022*	*jaarrekening 2022*
A. Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	-	-	-
B. Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	621	621	597
C. Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	77.926	77.926	83.958
D. Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	15.000	15.000	15.000
E. Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	150.803	150.803	196.400
F. Liquide middelen (cf art. 40 BBV)	8	8	34
G. Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	163	163	712
H. Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (excl. mutaties reserves)	29.183	29.120	29.183
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**-300%**	**-300%**	**-437%**
Toelichting: een negatieve schuldquote geeft aan dat er per saldo sprake is van een overschot aan middelen.			
Aangezien het Waddenfonds alleen middelen besteed die ze ontvangt van het Rijk in het kader van het Bestuursakkoord			
Decentralisatie Waddenfonds en de provincies geen middelen beschikbaar stellen, zal het Waddenfonds niet meer geld			
uitgeven dan dat ze uiteindelijk van het Rijk zal ontvangen.			
1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen			
(bedragen x € 1.000)			
Bij jaarrekening ultimo jaar	*jaarrekening 2021*	*begroting 2022*	*jaarrekening 2022*
A. Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	-	-	-
B. Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	621	1.621	597
C. Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	77.926	72.480	83.958
D. Financiële activa (cf. art. 36 lid b, c, d, e en f)	15.000	15.000	15.000
E. Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	150.803	151.957	196.400
F. Liquide middelen (cf art. 40 BBV)	8	8	34
G. Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	163	286	712
H. Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (excl. mutaties reserves)	29.183	29.181	29.183
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**-300%**	**-319%**	**-437%**
Toelichting: een negatieve schuldquote geeft aan dat er per saldo sprake is van een overschot aan middelen.			
De quote is hetzelfde als bij 1A, het Waddenfonds verstrekt tot op heden geen leningen.			
2. Solvabiliteitsratio			
(bedragen x € 1.000)			
Bij jaarrekening ultimo jaar	*jaarrekening 2021*	*begroting 2022*	*jaarrekening 2022*
A. Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	107.522	107.522	113.065
B. Balanstotaal	186.069	186.069	198.109
Solvabiliteit (A/B) x 100%	**58%**	**58%**	**57%**
Toelichting:			
Hoe hoger de solvabiliteit van een onderneming, hoe gezonder het bedrijf. Een solvabiliteitsratio van 25% – 40% wordt			
als gezond gezien. Het Waddenfonds is een tijdelijke regeling tot en met het jaar 2026 die tot doel heeft de middelen			
van het Waddenfonds te besteden in de Waddenprovincies. Aan het eind van de regeling zal de solvabiliteit de 0% naderen.			

3. Kengetal grondexploitatie			
Niet van toepassing bij GR Waddenfonds			
4. Structurele exploitatieruimte			
(bedragen x € 1.000)			
Bij jaarrekening ultimo jaar	*jaarrekening 2021*	*begroting 2022*	*jaarrekening 2022*
A. Totale structurele lasten	43.879	26.907	23.692
B. Totale structurele baten	29.183	29.120	29.725
C. Totale structurele toevoegingen aan de reserves	25.820	37.416	39.345
D. Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	47.052	35.203	35.203
E. Totale baten	76.235	64.323	64.928
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E x 100%	**9%**	**0%**	**3%**
Toelichting:			
De structurele exploitatieruimte geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de jaarrekening is.			
5. Belastingcapaciteit			
Niet van toepassing bij GR Waddenfonds			

Paragraaf 4 Onderhoud kapitaalgoederen

In de paragraaf kapitaalgoederen dient inzicht te worden gegeven in het onderhoudsprogramma van de kapitaalgoederen (zoals wegen, gebouwen en openbare ruimte), de financiële consequenties en de vertaling hiervan in de begroting. Deze paragraaf is voor de GR Waddenfonds niet van toepassing.

Paragraaf 5 Grondbeleid

Deze paragraaf is niet van toepassing.

Paragraaf 6 Lokale Heffingen

Deze paragraaf is niet van toepassing.

Paragraaf 7 Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn vennootschappen, stichtingen of verenigingen waarin de GR Waddenfonds deelneemt. Deze zijn niet aan de orde.

2. Jaarrekening

2.1 Balans per 31 december 2022

Activa	31 december 2022	31 december 2021
Financiële vaste activa		
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0	15.000.000
Vlottende activa		
Voorraden		
Vooruitbetalingen	2.500	2.500
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Rekening courant met het Rijk	181.400.261	150.803.156
Vordering op openbare lichamen	456.074	19.776.643
Overige vorderingen	503.416	316.460
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	15.000.000	
Banksaldi	34.046	7.505
Overlopende activa		
Nog te ontvangen bijdragen van overige overheid	712.429	162.764
	198.108.726	**186.069.029**

Passiva	31 december 2022	31 december 2021
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
Algemene reserve	37.228.539	38.078.539
Bestemmingsreserve	74.434.544	62.906.888
Gerealiseerde resultaat	1.890.845	6.536.675
Totaal algemene reserve	113.553.928	107.522.102
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden met een rentetypische		
Schulden aan openbare lichamen	132.856	181.794
Overige schulden	140.034	30.173
Overlopende passiva: Nog te betalen subsidies	83.957.782	77.925.579
Facturen onderweg	324.126	409.381
	198.108.726	**186.069.030**

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	31 december 2022	31 december 2021
Activa		
Verplichtingen		
Huurovereenkomst Huis van de Wadden	67.500	135.000
Boekjaarsubsidie Waddenacademie 2022		1.100.000
NWO Programma	300.000	100.000
Boekjaarsubsidie Waddenacademie 2022	1.100.000	

2.2 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2022

	Realisatie vorig begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar Na wijziging	Realisatie begrotingsjaar
Baten				
Decentralisatie-uitkering	28.878.000	28.878.000	28.878.000	28.878.000
Rente	301.163	242.000	242.000	846.770
	29.179.163	29.120.000	29.120.000	29.724.770
Lasten				
Beschikte subsidies (toegevoegd aan OP)	6.024.153	9.270.000	12.515.000	12.288.453
Saldo vrijval projecten	-5.486.349	0	0	-317.254
Majeure projecten (toegevoegd aan OP)	40.154.632	16.500.000	10.192.200	8.264.119
Budget Kennishuishouding	946.283	1.200.000	1.200.000	1.009.063
Monitoring	0	100.000	100.000	84.502
Ontwikkelbudget	37.615	300.000	300.000	128.410
Waardevermindering vorderingen				85.000
Organisatiekosten	2.198.254	2.600.000	2.600.000	2.150.651
	43.874.588	29.970.000	26.907.200	23.692.944
Saldo van baten en lasten	**-14.695.425**	**-850.000**	**2.212.800**	**6.031.826**
Onttrekking aan de algemene reserve	850.000	850.000	850.000	850.000
Onttrekking aan overloop bestemmingreserve	8.781.000		13.794.300	13.794.300
Onttrekking aan reserve Majeure projecten	37.421.000		20.559.600	20.559.500
Toevoeging aan reserves naar Majeure projecten	-18.562.000		-26.867.400	-28.795.481
Toevoeging aan overloop bestemmingsreserve	-7.257.900		-10.549.300	-10.549.300
			0	
Gerealiseerde resultaat	**6.536.675**	**0**	**0**	**1.890.844**

2.3. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Deze jaarrekening dient als financiële verantwoording over het boekjaar 2022 van de Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds. Hij is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die zich voordeden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in meegenomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden op grond van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremies voor gepensioneerden en overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Als er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties) dient hiervoor wel een verplichting opgenomen te worden.

Balans
Financiële vaste activa
Uitzettingen in ’s Rijksschatkist
De uitzettingen in ’s Rijksschatkist met een looptijd van langer dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vlottende activa
Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen en overlopende posten
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overlopende passiva
De in 2022 beschikte subsidies zijn in het boekjaar volledig als last verantwoord en toegevoegd aan de overlopende passiva (OP) ‘Nog te betalen subsidies’. De onttrekking aan de overlopende passiva betreft de in 2022 daadwerkelijk uitbetaalde subsidies (voorschotten en afrekeningen). Vrijval van subsidies door lagere afrekeningen of het vervallen van projecten worden ten gunste van de programmarekening gebracht. De overlopende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Werkwijze Meerjarig beschikken
Vanaf 1 januari 2020 is door het algemeen en dagelijks bestuur besloten de majeure projecten, mocht dit nodig zijn, te bedienen met meerjarige beschikking. De lastneming van de majeure projecten wordt afgeleid van het kasritme en dit is in overeenstemming met de in 2020 doorgevoerde stelselwijziging. Het kasritme wordt vervolgens afgeleid van de definitieve begroting van de subsidieontvanger, zoals deze aan de subsidieverlening ten grondslag ligt.

Voor zover er sprake is van wijzigingen in het kasritme, bijvoorbeeld als gevolg van vertraging in de uitvoering van het project of een verwachte verlaging in de subsidiabele kostenbestedingen, is de lastneming hierop aangepast. Op basis van de voortgangsrapportages is het Waddenfonds in staat om de werkelijke voortgang te monitoren en is er ten behoeve van de lastneming afgeweken van het (initiële) kasritme.

De subsidieprojecten die voortkomen uit de thematische openstelling zullen volledig als last worden genomen in het jaar dat de beschikking wordt afgegeven. Hier is het kasritme niet van belang bij het nemen van de last.

2.4 Toelichting op de balans per 31 december 2022

Activa	**31-12-2022**	**31-12-2021**
Financiële vaste activa		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd langer dan één jaar		
Ministerie van Financiën, deposito's	0	15.000.000
Verloop openstaande deposito's		
- Beginstand boekjaar	15.000.000	30.000.000
- Mutatie gedurende boekjaar:	-15.000.000	-15.000.000
- Eindstand boekjaar:	0	15.000.000
(voor een nadere toelichting op de deposito's wordt verwezen naar de paragraaf Financiering)		
Vlottende activa		
Voorraden		
Vooruitbetalingen	2.500	2.500
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Ministerie van Financiën, rekening courant	181.400.261	150.803.156
Ministerie van Financiën, deposito's	15.000.000	0
Vordering op openbare lichamen		
Nog te ontvangen BTW	411.432	487.403
Nog te ontvangen gedecentraliseerde rijksmiddelen 2021		19.252.000
Nog te verrekenen huur en energielasten	20.701	20.914
Inzet secretaresse		16.117
Te veel in rekening gebracht detacheringsvergoeding	23.941	
	456.074	19.776.434

Overige vorderingen

Nog te verrekenen subsidies Waddenacademie		253.717
Nog te verrekenen huur en energielasten	62.103	62.743
Nog te verrekenen subsidie vaststellingen	526.313	
Voorziening dubieuze debiteuren		
De subsidie ontvanger Foru Solutions is failliet gegaan. Er is € 85.000,- subsidie van het Waddenfonds ontvangen voor een olieskimmer voor het opruimen van gemorste olie in Waddenzeehavens. Het Waddenfonds heeft zich bij de curator gemeld om het mogelijk maken deze gelden retour te ontvangen. Het Waddenfonds zal er alles aan doen om deze middelen terug te ontvangen.	- 85.000	
	503.416	316.460
Liquide middelen		
Rabobank, rekening courant	34.046	7.505
Overlopende activa		
Nog te ontvangen bijdragen van overige overheid	712.429	286.101
	712.429	286.101

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren

Begrotingsbedrag verslagjaar	29.120.000
Drempelbedrag 2% van begrotingsbedrag	599.400
Minimaal drempelbedrag	1.000.000

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Drempelbedrag	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Kwartaalcijfer op dag basis buiten 's Rijksschatkist aangehouden	132.108	171.716	392.036	391.036
Ruimte onder het drempelbedrag	867.892	828.284	607.964	608.964

Er is in 2022 geen overschrijding van het drempelbedrag.

In beginsel moeten alle overtollige middelen in de schatkist worden aangehouden, tenzij deze middelen onder het drempelbedrag gerekend kunnen worden. De hoogte van het drempelbedrag hangt af van de omvang van de begroting; maatgevend voor de omvang van de begroting is het begrotingstotaal zoals dat ook gebruikt wordt voor bijvoorbeeld het berekenen van de kasgeldlimiet. De drempel is gelijk aan 2,0% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen (deze wijziging van regeling treedt in werking met ingang van 1 juli 2021), waarbij het drempelbedrag minimaal € 1 miljoen bedraagt. Indien het begrotingstotaal hoger is dan € 500 miljoen is de drempel gelijk aan € 10 miljoen plus 0,2% van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat. De drempel is nooit lager dan € 1 miljoen.

Passiva

	31-12-2022	31-12-2021
Algemene reserve Waddenfonds		
Beginsaldo 1 januari	38.078.539	34.061.848
af: onttrekking T.b.v. Organisatiekosten	-850.000	-850.000
bij: bestemming resultaat 2020	0	4.866.690
Saldo 31 december	37.228.539	38.078.538

De algemene reserve bedraagt ultimo 2022 37,2 miljoen. Rekening houdende met het weerstandsvermogen van € 5,8 miljoen en de onttrekking t.b.v. de bedrijfsvoeringskosten 2023 - 2026 a € 850.000 per jaar bedraagt de vrije algemene reserve per 31 december 2022 € 28 miljoen.

Bestemmingsreserve

Overloopreserve subsidieplafonds/tenders	10.549.266	7.257.591
De overloopreserve is ingesteld om de in het boekjaar opengestelde subsidieplafonds en tenders in het nieuwe boekjaar af te kunnen ronden. Het betreft het doorschuiven van subsidiebudgetten die het dagelijks bestuur als subsidieplafonds/tenders heeft opgenomen in openstellingsbesluiten waarvoor nog geen subsidieverlening (toekenningsbeschikkingen) in hetzelfde boekjaar kon plaatsvinden.		
Voor de volgende thema's zijn budgetten doorgeschoven naar volgend boekjaar		
Restant BLI 2021		102.000
Brede openstelling 2021		7.155.591
Brede openstelling 2022	7.223.900	
Restant BLI 2022	667.200	
Restant budget thematische openstellingen	2.658.200	
	10.549.300	7.257.591

	31-12-2022	31-12-2021
Reserve majeure projecten		
De reserve Majeure projecten is ingesteld projecten uit het Investeringskader meerjarig te kunnen financieren	63.885.278	55.649.297
Specificatie reserve majeure projecten:		
Vrij te besteden aan toekomstige majeure projecten	32.446.583	31.881.155
Subsidie Vitale Kust Eems-Dollard	8.392.238	8.392.238
subsidie Vismigratierivier Afsluitdijk DNA	1.028.955	1.028.955
Subsidie Groene waterstof Chemiecluster Delfzijl	90.506	90.506
Subsidie WEC	3.221.781	6.421.981
Subsidie Green Goods Texel:	571.000	571.000
Subsidie Vissen voor verbinding	1.546.400	1.389.300
Subsidie Centrum Gastvrij Schiermonnikoog	0	58.416
Subsidie Groene chemie uit CO2 en zonlicht	0	7.390
Subsidie Pilot Ophogen Landbouwgronden	213.069	398.069
Subsidie Waddentools Habitatdiversiteit, Waddenmozaïek naar een rijk geschakeerde waddenbodem	1.175.446	452.446
Subsidie Ontwikkeling 20MW	3.477.400	3.477.400
Subsidie Demoproject restwarmteleiding	220.000	0

Subsidie Waddentools Wij & wadvogels	1.582.400	0
Subsidie Getijdenenergie: TidalKite (Seaqurrent)		453.500
Subsidie Ruimbaan voor vissen 2	2.757.200	151.117
Subsidie Waddentools Swimway	1.398.400	875.800
subsidie Slow Mill	182.000	
Subsidie Verbinding rond Sud ie	1.687.800	
Subsidie donkerte in het waddengebied	472.200	
Subsidie Green Shipping	2.819.400	
Subsidie Op paad lans it waad	345.700	
Subsidie Waddengastronomie versterkt werelderfgoed beleving	59.400	
Subsidie zoet op zout	147.700	
Subsidie Nieuwe waterwerken Zoutkamp	49.700	
	63.885.278	55.649.273

Op de vrije ruimte binnen de reserve Majeur per 31-12-2022 ligt in 2023 en verder al een claim van €4,5 miljoen. Per saldo is er in 2023 en verder 27,9 miljoen vrij te besteden.

Gerealiseerd resultaat	1.890.844	6.536.675

Eigen vermogen

Eigen vermogen	Boekwaarde per 31-12-2021	Boekwaarde per 31-12-2022
Algemene reserve	38.078.539	37.228.539
Bestemmingsreserve:		
Overloop bestemmingsreserve	7.257.591	10.549.266
Reserve majeure projecten	55.649.297	63.885.278
gerealiseerd resultaat	6.536.675	1.890.844
Totaal	**107.522.101**	**113.553.927**

Het verloop in 2022 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven

	Boekwaarde per 31-12-2021	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde per 31-12-2022
Algemene reserve	38.078.539	-	850.000		37.228.539
Bestemmingsreserve:					
Overloop bestemmingsreserve	7.257.591	10.549.300	13.794.300	6.536.675	10.549.266
Reserve majeure projecten	55.649.297	28.795.481	20.559.500		63.885.278
gerealiseerd resultaat	6.536.675	1.890.845	6.536.675		1.890.844
Totaal	**107.522.101**	**41.235.626**	**41.740.475**	**6.536.675**	**113.553.927**

	31-12-2022	**31-12-2021**
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Schulden aan openbare lichamen	132.856	181.794
Overige schulden		
Crediteuren	111.948	6.964
Nog af te dragen loonheffing en pensioenpremies	28.087	23.209
Vooruit ontvangen bedragen		
	140.035	30.173
Overlopende passiva		
Nog te betalen subsidies		
Beginsaldo 01 januari	77.925.579	64.715.344
Uitbetaalde subsidies	-14.729.428	-17.156.879
Toename verplichting lastneming subsidies	22.521.880	35.849.300
Vrijval subsidies door lagere definitieve beschikkingen	-1.760.249	-5.482.185
Saldo 31 december	83.957.782	77.925.579
Facturen onderweg	324.126	409.381

2.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten over 2022

	Raming	Realisatie
Baten		
Decentralisatie-uitkering Rijk	28.878.000	28.878.000
Rente	242.000	846.770
rente schatkistbankieren		
Voor een nadere toelichting op de rente wordt verwezen naar de paragraaf financiering		
Lasten		
Beschikte subsidies, toegevoegd aan overlopende passiva		
Reguliere openstellingen		
BLI 2018-2021	102.000	102.000
BLI 2022	332.800	332.844
Brede openstelling 2021	7.155.600	6.928.973
Brede openstelling 2022	4.776.100	4.776.093
Thematisch budget uit vrijval 22	148.500	148.543
	12.515.000	12.288.453
Saldo Vrijgevallen projecten 2022	0	-317.254
Majeure projecten lastneming 2022		
Subsidie Wereld Erfgoed Centrum Waddenzee (WEC)	3.200.200	3.200.206
Subsidie Programma Vermarkten	425.000	425.000
Subsidie Centrum Gastvrij Schiermonnikoog	-219.400	-219.391
Subsidie Pilot Ophogen Landbouwgronden	240.000	240.000
Subsidie Waddentools Habitatdiversiteit	84.200	84.262
Subsidie Vissen voor verbinding	142.900	142.922
Subsidie Demonstratie AHPD Ameland (biovergisting)	-41.300	-1.969.308
Subsidie Demoproject restwarmteleiding	-220.000	-220.000
Subsidie Groene chemie uit CO2 en zonlicht	91.700	91.667
Subsidie Waddentools Swimway	180.200	180.159
Subsidie Getijdenenergie: TidalKite (Seaqurrent)	917.900	917.900
Subsidie: Ruimbaan voor vissen	289.300	289.290
Subsidie Holwerd aan Zee	2.175.500	2.175.500
Subsidie Vitale Kustzone Lauwersmeergebied	1.200.000	1.200.000
Subsidie Green Shipping Waddenzee	334.600	334.558
Subsidie Op paad lâns it Waad	160.400	160.420
Subsidie Zoet op zout	408.700	408.703
Subsidie Waddengastronomie versterkt wereld erfgoed beleving	145.900	145.884
Subsidie Nieuwe waterwerken Zoutkamp	45.500	45.489
Subsidie Regain	630.900	630.858
	10.192.200	8.264.119

In 2022 zijn voor bovengenoemde projecten conform de jaarlijkse rapportage over de voorgang van de majeure projecten de jaarlast genomen. Voor meer informatie over de betreffende projecten wordt verwezen naar het jaarverslag.

Subsidie Waddenacademie	1.100.000	1.009.063
De subsidie voor 2022 bedroeg € 1.100.000. Voor 2021 was de subsidie € 1.200.000,- De vaststelling voor 2021 kwam uit op €1.109.063,- hierdoor valt de besteding in 2022 € 90.937,- lager uit als begroot		
NWO programma	100.000	0
	Raming	**Realisatie**
Monitoring	100.000	84.502
Dit onderdeel is bedoeld om vanuit het Waddenfonds de door de Waddenacademie te ontwikkelen en onderhouden Monitor structureel te vullen met Waddenfonds-specifieke gegevens.		
Ontwikkelbudget	300.000	128.410
Vanaf medio 2015 is door wijziging van de begroting een budget beschikbaar gesteld om – voorafgaand aan subsidieaanvragen – het Waddenfonds de kwaliteit van aanvragen voor complexe vraagstukken te laten bevorderen. Middelen in dit kader kunnen worden ingezet om vooronderzoek, haalbaarheidsonderzoek en coalitievorming te realiseren. Vanaf 2022 is voor communicatie voor 100.000,- geraamd uit dit budget.		
Waardevermindering vorderingen	0	85.000
Voor een toelichting op deze waardevermindering wordt verwezen naar de toelichting op de balans		
Organisatiekosten		
Organisatiekosten 2022	2.600.000	2.150.651
Voor een nadere toelichting op de organisatiekosten wordt verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering.		
Saldo van baten en lasten		
Het saldo van de totale baten en totale lasten bedraagt € positief	2.312.800	6.031.825
Onttrekking aan algemene reserve. In 2022 is het budget organisatiekosten met €850.000 opgehoogd ten laste van de algemene reserve. Zie paragraaf bedrijfsvoering	850.000	850.000
Onttrekking aan overloop bestemmingreserve	13.794.300	13.794.300
Onttrekking aan reserve Majeur	20.559.600	20.559.500
In 2022 zijn er op diverse openstellingen en Majeure projecten minder of geen bestedingen geweest. De openstelling liepen door in 2023 en zijn opnieuw opgenomen in de begroting.		
Mutatie reserves Majeure	-26.867.400	-28.795.481
Mutatie reserves overloop	-10.549.300	-10.549.300
De mutatie in de reserves betreft het doorschuiven van subsidiebudgetten die het dagelijks bestuur in 2022 als subsidieplafonds/tenders heeft opgenomen in openstellingsbesluiten maar waarvoor nog geen subsidieverlening of lastneming in 2022 kon plaatsvinden. Afronding van het openstellingsbesluit vindt in het nieuwe boekjaar plaats.		
Voor een specificatie van de doorgeschoven budgetten naar de diverse thema's wordt verwezen naar de toelichting op de balans.		
Gerealiseerde resultaat	100.000	1.890.844

Publicatie wet normering topinkomens

Overzicht 2022 - Model 1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Samenstelling bestuur 2022
Informatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Naam		Functie	Aanvang en einde functievervulling in 2022	Omvang dienst-verband	Gewezen topfunctionaris ?	Dienstbetrekking	Beloning	belastbare en variabele onkosten vergoeding	Beloningen betaalbaar op termijn	Totaal bezoldiging	Toepasselijk WNT - Maximum	Motivering indien overschrijding : zie Opmerkingen:
Algemeen Bestuur												
Cees Loggen	Gedeputeerde Provincie Noord-Holland	AB lid (Voorzitter)	29-04-2015 / 31-12-2022	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	**0**	n.v.t.	n.v.t.
Henk Staghouwer	Gedeputeerde provincie Groningen	AB lid	24-04-2013 / 10-01-2022	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	**0**	n.v.t.	n.v.t.
Johan Hamster	Gedeputeerde provincie Groningen	AB lid	26-01-2022 / 31-12-2022	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	**0**	n.v.t.	n.v.t.
Sietske Poepjes	Gedeputeerde Provincie Fryslân	AB Lid	08-01-2019 / 31-12-2022	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	**0**	n.v.t.	n.v.t.
Klaas Fokkinga	Gedeputeerde Provincie Fryslân	AB lid	28-01-2020 / 31-12-2022	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	**0**	n.v.t.	n.v.t.
Friso Douwstra	Gedeputeerde Provincie Fryslân	AB lid	15-12-2021 / 31-12-2022	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	**0**	n.v.t.	n.v.t.
Mirjam Wulfse	Gedeputeerde provincie Groningen	AB lid	13-11-2019 / 31-12-2022	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	**0**	n.v.t.	n.v.t.
Fleur Gräper - van Koolwijk	Gedeputeerde provincie Groningen	AB lid	13-11-2019 / 31-12-2022	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	**0**	n.v.t.	n.v.t.
Rien Cardol	Statenlid Provincie Noord-Holland	AB lid	20-05-2019 / 31-12-2022	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	**0**	n.v.t.	n.v.t.
Gert Jan Leerink	Statenlid provincie Noord-Holland	AB lid	20-05-2019 / 31-12-2022	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	**0**	n.v.t.	n.v.t.
Dagelijks Bestuur												
Cees Loggen	Gedeputeerde Provincie Noord-Holland	DB lid (Voorzitter)	29-04-2015 / 31-12-2022	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	**0**	n.v.t.	n.v.t.
Henk Staghouwer	Gedeputeerde provincie Groningen	DB lid	24-04-2013 / 10-01-2022	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	**0**	n.v.t.	n.v.t.
Johan Hamster	Gedeputeerde provincie Groningen	DB lid	26-01-2022 / 31-12-2022	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	**0**	n.v.t.	n.v.t.
Sietske Poepjes	Gedeputeerde Provincie Fryslân	DB lid	08-01-2019 / 31-12-2022	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	**0**	n.v.t.	n.v.t.
Directie												
Gerben Huisman	Waddenfonds	Directeur / Secretaris	01-01-2020 / 31-12-2022	1 fte	nee	ja	118.599	0	21.617	**140.216**	216.000	n.v.t.
Geert Boesjes	Waddenfonds	Plv. Directeur / secretaris	10-12-2021 / 31-12-2022	1 fte	nee	nee	4.107	-	-	4.107	9.000	gedetacheerd van de prov. Fryslan aan het Waddenfonds, de eerste 12 maanden valt dhr Boesjes onder topfunctionaris zonder dienstbetrekking, per 10 dec. 2022 valt dhr Boesjes onder de reguliere WNT-norm

Overzicht 2021 - Vergelijkende cijfers Wet Normering Topinkomens

Directie												
Gerben Huisman	Waddenfonds	Directeur / Secretaris	01-01-2020 / 31-12-2021	1 fte	nee	ja	115321	0	20922	**136243**	209.000	n.v.t.
Benry Bolscher	Waddenfonds	Plv. Directeur / secretaris	01-07-2017 / 10-12-2021	1 fte	nee	nee	9959			**9959**	17.417	gedetacheerd van de prov. Fryslân aan het Waddenfonds dhr Bolscher is in 2021 een groot deel ziek geweest is door de detacheringovereenkomst per feburari 20 niet doorbelast aan het Waddenfonds
Geert Boesjes	Waddenfonds	Plv. Directeur / secretaris	10-12-2021 / 31-12-2021	1 fte	nee	nee	8342			**8342**	19.658	gedetacheerd van de prov. Fryslan aan het Waddenfonds, dit berekende bedrag is per 10 december 2021.

Overzicht 2022 - Model 1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Gegevens 2022 **bedragen x € 1**	**Geert Boesjes**	
Functiegegevens	plv. directeur / secretaris	
Kalenderjaar	**2022**	**2021**
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	01-01 t/m 09-12	10-12 t/m 31-12
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	0,96	0,04
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	1872	108
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 206	€ 199
Maxima op basis van de normbedragen per maand	282.700	19658
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	302.358	
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)		
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?	Ja € 65,81	
Bezoldiging in de betreffende periode	119.093	8.342
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	127.435	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	
Bezoldiging	**127.435**	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	gedetacheerd van de prov. Fryslan aan het Waddenfonds, de eerste 12 maanden valt dhr Boesjes onder topfunctionaris zonder dienstbetrekking, per 10 dec. 2022 valt dhr Boesjes onder de reguliere WNT-norm	

3. Overige gegevens

3.1 Resultaatbestemming

Explicitatie rekeningsaldo	**Bedrag**
Exploitatie en Organisatie kosten	742.374
Niet besteed op subsidieplafonds 2021	226.447
Vrijval door vaststelling of Herziening	317.254
Renteopbrengst boven begroting	604.770
Totaal	€ 1.890.844,-

Het dagelijks bestuur van het Waddenfonds stelt voor om het gerealiseerde resultaat over 2022 als volgt te bestemmen:

Toe te voegen aan het budget thematische openstelling:	**€ 1.690.844,-**
Toe te voegen aan het budget kennishuishouding:	**€ 200.000,-**
	==========
Totaal gerealiseerd resultaat van 2022	**€ 1.890.844,-**

Bijlage 1: verleende subsidies per project

In bijlage 1 wordt elk project beschreven, waaraan in 2022 een subsidie is verleend.

Bijlage 1 is onderverdeeld in vier paragrafen:

1) Verleningen Budget Lokale Innovaties
   a) Budget Lokale Innovaties 2018
   b) Budget Lokale Innovaties 2022
2) Verleningen Thematische subsidieregelingen
   a) Verleningen Thematische openstelling 2021-01
   b) Verleningen Thematische openstelling 2022-01
3) Duurzame kennishuishouding

Op de interactieve **kaart** op onze website is meer informatie te vinden.

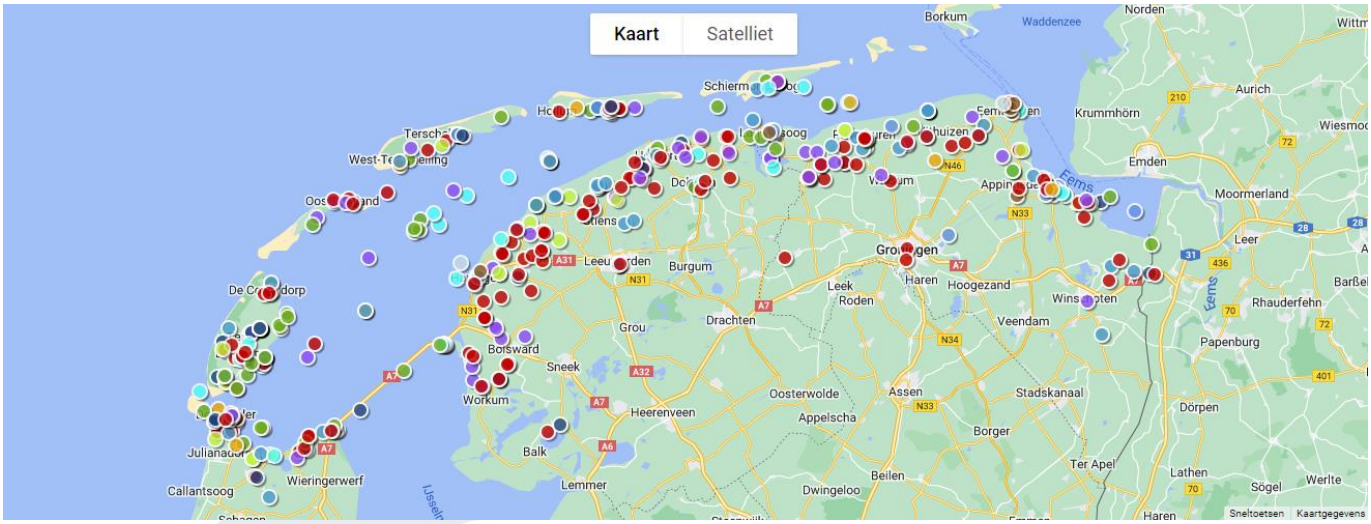

1.a. Verleende subsidies per project, Budget Lokale Innovatie 2018

Augmented Reality Videotours Texel

Aanvrager: V.O.F. Videolux Texel
Totale investering: € 141.475,-
Bijdrage Waddenfonds: € 49.875,-
Overheidsbijdrage: € 49.875,-
Overige bijdrage: € 91.600,-

Het project omvat thematische fiets- en wandelroutes op basis van augmented reality (AR). Bij AR wordt een extra driedimensionale informatielaag toegevoegd aan de reële wereld. Zo komen bijvoorbeeld historische gebeurtenissen op een locatie ter plekke weer tot leven. De verhalen, onder meer over de visserij, de relatie met Den Helder als maritieme stad en de intrinsieke waarde van de waddennatuur, worden eilandbreed verteld. Texel hoopt zo een stap naar een duurzamer toerisme te zetten.

M.F.C. Aeolus

Aanvrager: Stichting Aeolus
Totale investering: € 703.325,-
Bijdrage Waddenfonds: € 41.247,-
Overheidsbijdrage: € 703.325,-
Overige bijdrage: € 0,-

Het huidige dorpshuis Aeolus in Farmsum wordt gerenoveerd en uitgebreid. Er komt een nieuwe aanbouw bij en zo ontstaat een nieuw Multi Functioneel Centrum. In de nieuwe aanbouw worden alle dorpsfuncties ondergebracht. Het bestaande dorpshuis wordt ingericht voor informele zorg. De uitbreiding zorgt voor nieuwe activiteiten en versterkt de vitaliteit van de dorpsgemeenschap. Ook zorgt het voor nieuwe netwerken en versterking van bestaande.

Veur Aaltied

Aanvrager: Stichting Pandeon
Totale investering: € 108.378,-
Bijdrage Waddenfonds: € 10.878,-
Overheidsbijdrage: € 34.278,-
Overige bijdrage: € 74.100,-

In het project wordt het verhaal van de dorpskerken van Beerta, Spijk, Peins en Wanswert verteld. Bewoners van de dorpen gaan een muziektheaterstuk maken aan de hand van levensverhalen van dorpsgenoten, die in en om de kerken begraven liggen. In het stuk spelen de kerk, het orgel en de relatie met het Wad een belangrijke rol. Professionals, vrijwilligers van dorpshuis, kerk, amateurkunstenaars en historische verenigingen werken in het project samen. Hierdoor worden de sociale vitaliteit van de dorpen en de culturele infrastructuur versterkt. Het doel is een blijvend cultureel podium in en rondom de kerken te creëren.

1.b. Verleende subsidies per project, Budget Lokale Innovatie 2022

Waterroute Vlieland

Aanvrager: Stichting Lab Vlieland
Totale investering: € 264.804,-
Bijdrage Waddenfonds: € 50.000,-
Overheidsbijdrage: € 122.939
Overige bijdrage: € 141.865,-

De Waterroute op Vlieland wil bezoekers bewust maken van de waterkringloop op het eiland. Een wandel-, fiets- en buitensportroute voert langs acht bijzondere waterlocaties, waar informatie wordt gegeven over bijvoorbeeld de zoetwaterbel onder het eiland en de zuivering van afvalwater. De route is ook bedoeld om mensen de natuur en flora en fauna te laten ervaren. Een unieke combinatie van educatie, recreatie en sport voor zowel bewoners als toeristen.

Mienskip op ien

Aanvrager: Stichting Multifunctionele Accommodatie Holwerd
Totale investering: € 289.400,-
Bijdrage Waddenfonds: € 50.000,-
Overheidsbijdrage: € 194.700,-
Overige bijdrage: € 94.700,-

De nieuwbouw van de gefuseerde basisschool De Tijstream in Holwerd komt deels in het multifunctionele centrum MFA. Een nieuwe keuken en gemeenschappelijke ruimtes aldaar leiden tot nieuwe contacten tussen dorpsbewoners en vrijwilligers. Met Mienskip op Ien wordt gezocht naar verbindingen tussen jong en oud. Er kunnen bijvoorbeeld kooklessen worden gegeven of actieve trainingen. Ook vindt educatie plaats over het unieke Waddengebied. Het project is vernieuwend; de nieuwbouw van de school grenst aan het gebied van Holwerd aan Zee.

Lichtschip; licht op de Wadden

Aanvrager: Stichting vrienden van het Lichtschip
Totale investering: € 102.205,-
Bijdrage Waddenfonds: € 42.103,-
Overheidsbijdrage: € 42.103,-
Overige bijdrage: € 60.102,-

Het lichtschip in de Nieuwe Willemshaven in Harlingen is een icoon. Het deed jarenlang dienst als radiozender op zee. Nu krijgt dit varend erfgoed een nieuwe bestemming om het voor de toekomst te behouden. Er komt in de grote binnenruimte een klein theater, dat een alternatief kan zijn voor het gesloten cultureel centrum in de Friese havenstad. Ook wordt het schip een ontmoetingsplek, wat de leefbaarheid ten goede komt. Bezoekers kunnen aan boord bovendien meer te weten komen over het Waddengebied.

De rank als Huiskamer

Aanvrager: Protestantse gemeente Marrum-Westernijtsjerk
Totale investering: € 49.000,-
Bijdrage Waddenfonds: € 24.500,-
Overheidsbijdrage: € 24.500,-
Overige bijdrage: € 24.500,-

De protestantse kerk De Rank van Marrum-Westernijtsjerk wil ook door de week een plek van ontmoeting zijn voor jong en oud. Het gebouw moet daarvoor worden heringericht als multifunctionele ruimte met moderne communicatiemiddelen. De kern van het project is “omzien naar elkaar” en dan vooral naar de kwetsbaren. Inloopmomenten, themabijeenkomsten en digitale *challenges* voor jongeren leiden tot onderlinge contacten. Zo wordt de leefbaarheid van het dorp vergroot en worden netwerken versterkt.

Beleefpad Dokkum/ Bastion

Aanvrager: Wijkraad Fûgellân
Totale investering: € 108.330,-
Bijdrage Waddenfonds: € 48.852,-
Overheidsbijdrage: € 83.852,-
Overige bijdrage: € 24.478,-

De aanleg van een verhard beleefpad naar het Bastion is vanuit de wijk Fûgellânde kern van het project. Het Bastion markeert als markant uitzichtpunt de nieuwe buitenpoort naar Dokkum op een unieke plek aan het open landschap. Dit alles met een bio diverse aankleding ervan en het pad zelf. Met het beleefpad en de aanleg ervan wordt het Bastion een attractie en een plek van verbinding. Niet alleen voor de wijk Fûgellân maar vanuit heel Dokkum en de regio daaromheen. Een mooi bottom-up initiatief waarbij er oog is voor rust, ruimte en waardevol landschap.

WadExpedities

Aanvrager: V.O.F. VANhetWAD
Totale investering: € 123.080,-
Bijdrage Waddenfonds: € 13.889,-
Overheidsbijdrage: € 13.889,-
Overige bijdrage: € 109.191,-

Het project WadExpedities.nl richt zich op mensen die het Waddengebied op een meer educatieve in plaats van sportieve manier willen ontdekken. Vanuit Lauwersoog neemt V.o.f. VANhetWAD van april tot november kleine groepen deelnemers (20 tot 40 personen) en vrijwilligers mee het Wad op voor een vaartocht met eindbestemming Schiermonnikoog. De WadExpedities zijn erop gericht gedurende een langere periode (jaren) mensen op een solide, durabele (bestendige) en houdbare manier kennis te laten maken met het Waddengebied en een bijdrage te leveren aan de bewustwording van het gebied alsmede aan het toerisme.

KAAP

Aanvrager: Stichting Tussenland
Totale kosten van het project: € 57.176,-
Bijdrage Waddenfonds: € 28.500,-
Overheidsbijdrage: € 44.676,-
Overige bijdrage: € 12.500,-

In 2022 werkt Tussenland aan een voorstelling in de open lucht die op verschillende plekken aan de Waddenkust gespeeld wordt, namelijk aan de dijk bij Koehoal en op de Terp van de Toekomst in Blije. Met deze voorstelling wil Tussenland de culturele en sociaal-maatschappelijke betekenis van maritiem erfgoed, en specifiek de kaap (historische houten constructies die van oudsher de zeeroutes markeerden en hielpen bij het navigeren), ontsluiten voor een breder publiek. Verhalen van de lokale bevolking worden gebruikt om de voorstelling in te bedden in de omgeving.

Duurzaam door ontwikkelen, Koninklijke Tichelaar 450 jaar

Aanvrager: Stichting Frysk Tichelwurk
Totale kosten van het project: € 198.948,-
Bijdrage Waddenfonds: € 50.000,-
Overheidsbijdrage: € 77.000,-
Overige bijdrage: € 121.948,-

In 2022 bestaat de Tichelaarfabiek in Makkum 450 jaar. De Stichting Frysk Tichelwurk organiseert een bijzondere tijdelijke herbestemming van de oude Tichelaarfabriek. De fabriek zal drie artists in residence huisvesten die in een voor het publiek toegankelijk “open atelier” onderzoek doen naar nieuwe methoden voor het gebruiken van natuurlijke materialen en restproducten.
Tijdens de openstelling van het werkatelier zullen vrijwilligers uit Makkum ingezet worden. Dat kunnen jonge mensen zijn, maar zeker ook gepensioneerde oud-medewerkers van Tichelaar. Het is gebleken dat de gepensioneerde medewerkers een cruciale rol hebben bij het begeleiden van de ontwerpers/keramisten. Hun kennis, soms nog uit de jaren 70, zetten zij in om de ontwerpers te helpen met experimenteren en om op duurzame en ambachtelijke wijze te innoveren.

Meet me at the Lighthouse

Aanvrager: Stichting Echo’s van het Wad
Totale kosten van het project: € 92.300,-
Bijdrage Waddenfonds: € 25.000,-
Overheidsbijdrage: € 55.000,-
Overige bijdrage: € 37.300,-

Meet me at the Lighthouse is een nieuw driedaags literatuurfestival op Schiermonnikoog dat van 18-20 november 2022 voor het eerst plaatsvindt. Meet me at the Lighthouse brengt schrijvers, dichters, denkers, wetenschappers en het publiek met elkaar in gesprek over literatuur, ecologie, duurzaamheid en samenleving, met het eiland als decor, inspiratie én gespreksonderwerp.

Met het festival wordt aan (jonge) schrijvers, dichters en ander talent (regionaal en landelijk) een podium geven. Er wordt o.a. stilgestaan bij de toekomst van het eiland, het klimaat en de aarde. Verbeelding wordt gebruikt om samen met bewoners en bezoekers van het eiland de dialoog aan te gaan over het ideale eiland als onderdeel van de ideale wereld. Onderwerpen daarbij zijn o.a. ecologie, duurzaamheid en samenleving

2.1 Verleende subsidies per project, subsidieregeling Thematisch 2021-01

Punt Piaam

Aanvrager: Stichting Nynke's Pleats
Totale kosten van het project: € 713.221,-
Bijdrage Waddenfonds: € 153.658,-
Overheidsbijdrage: € 249.515,-
Overige bijdrage: € 463.706,-
Thema: Werelderfgoed, landschap en cultuurhistorie"

In terpdorp Piaam wordt een rustplek voor fietsers ingericht, waar ze informatie kunnen krijgen over het bijzondere cultuurlandschap, de flora en fauna, de terp en het monumentale kerkje. Ook komen er een toiletgebouw, een picknickbank en een oplaadpunt voor fietsen. Het project is onderdeel van de restauratie en herbestemming van de Nynke's Pleats, dat overigens buiten de subsidie valt. De boerderij is een rijksmonument.

Bouwen met biobouwers

Aanvrager: Stichting Nederlandse wetenschappelijke onderzoeksinstituten
Totale kosten van het project: € 1.109.194,-
Bijdrage Waddenfonds: € 982.260,-
Overheidsbijdrage: € 1.109.194,-
Overige bijdrage: € 0,-
Thema: Natuur

Bouwen met biobouwers betreft het herstel van schelpdierbanken in de Waddenzee met biologisch afbreekbaar materiaal. Aan deze platforms kunnen mosselen en andere schelpdieren zich hechten. Schelpdierbanken zijn belangrijke biobouwers, omdat ze beschutting en voedsel bieden aan veel diersoorten. Mede door menselijk ingrijpen zijn ze in de kustgebieden geleidelijk verdwenen. Een kansenkaart moet duidelijk maken op welke plekken in zee herstel van schelpdierbanken succesvol kan zijn.

De Jurk en het Scheepswrak

Aanvrager: Stichting Prospector
Totale kosten van het project: € 261.000,-
Bijdrage Waddenfonds: € 83.433,-
Overheidsbijdrage: € 109.533,-
Overige bijdrage: € 151.467,-
Thema 2: Werelderfgoed, cultuurhistorie & landschapsontwikkeling

Bij Burgzand bij Texel ligt het wrak van een zeventiende-eeuws zeilschip, het Palmhoutwrak. Na archeologisch onderzoek is het afgedekt en niet langer toegankelijk. Via een applicatie kunnen mensen digitaal ronddwalen in het wrak en ontdekken welke vondsten eruit naar boven zijn gehaald. Het project is onderdeel van een driedelige tv-serie van de NPO en een podcast "De Jurk en het Scheepswrak". De Jurk verwijst naar een kledingstuk dat is opgedoken uit het wrak en waarvan een replica te zien is in museum Kaap Skil op Texel.

Handelingsperspectief Klimaatadaptatie Landbouw Terschelling

Aanvrager: Stichting van Hall Larenstein
Totale kosten van het project: € 1.124.900,-
Bijdrage Waddenfonds: € 999.900,-
Overheidsbijdrage: € 1.124.900,-
Overige bijdrage: € 0,-
Thema: Duurzame agrarische sector

Dit onderzoeksproject maakt deel uit van een Living Lab en betreft het aanpassen van de landbouw in de polder op Terschelling aan verzilting en verdroging. Op kleine proefvelden wordt geëxperimenteerd met slim waterbeheer (vasthouden van zoet water), de teelt van grasrassen en graskruidenmengsels die tegen zout en droogte kunnen en met gewassen op zilte grond. Doel is om meer kennis te verzamelen en te verspreiden over wat succesvol kan zijn voor een klimaatbestendige landbouw.

Zeker Zilt

Aanvrager: Stichting Blauwe Polder
Totale kosten van het project: € 1.110.000,-
Bijdrage Waddenfonds: € 948.000,-
Overheidsbijdrage: € 984.000,-
Overige bijdrage: € 126.000,-
Thema: Duurzame agrarische sector

Veldproeven op Texel moeten uitwijzen of bemesting met biologisch zeewier leidt tot hogere opbrengsten van de teelt van aardappelen en wortelen. Eerder kleinschalig onderzoek wees uit dat dit het geval bleek te zijn. Het project wil verder zouttolerante aardappelen en wortelen op de markt brengen als nice product. Hiervoor wordt een speciale marktstrategie ontwikkeld. Ook wordt onderzocht of er koolhydraatarme frites met een zeewiercoating ontwikkeld kunnen worden. Doel is om telers handvatten te geven bij de omschakeling naar een duurzame teelt op zilte grond.

De zilte kleibodem doorgronden

Aanvrager: Rijksuniversiteit Groningen
Totale kosten van het project: € 657.689,-
Bijdrage Waddenfonds: € 559.565,-
Overheidsbijdrage: € 569.565,-
Overige bijdrage: € 88.124,-
Thema: Duurzame agrarische sector

Het project richt zich op bodemherstel in zilte gebieden, zodat de negatieve effecten van zout in de bodem (verzilting) worden opgevangen. Verzilting en verdroging zijn wereldwijd een groot probleem. Ook voor de akkerbouw op de noordelijke kleigronden van het Waddengebied zal dit gevolgen hebben. Tot nog toe ging de verziltingsproblematiek vooral over de teelt van zouttolerante rassen en gewassen als de pootaardappel. Het doel van dit project is om door aanpassingen in het teeltplan de bodemkwaliteit van steeds zouter wordende kleigronden te verbeteren. Op die manier moeten gewassen minder gevoelig worden voor zout. Er zal worden samengewerkt met andere kennisprojecten over verzilting.

Suvelfabryk de Dongeradelen!

Aanvrager: De Dongeradelen BV
Totale kosten van het project: € 1.716.364,-
Bijdrage Waddenfonds: € 997.000,-
Overheidsbijdrage: € 997.000,-
Overige bijdrage: € 719.364,-
Thema: Werelderfgoed, cultuurhistorie en landschapsontwikkeling

In de al jaren leegstaande en vervallen zuivelfabriek tussen Lioessens-Morra, dicht bij de Waddenzee, komen vakantieappartementen en een museum. Hier wordt de historie van de suvelfabryk aan de hand van foto's en video's verteld. De melkfabriek werd in 1914 geopend en produceerde melk, kaas en weibrokken. De subsidie is alleen bestemd voor de restauratie van dit cultuurhistorisch belangrijke pand, de buitenruimte en het museum. Door de verhuur van de recreatiewoningen zal de geschiedenis van de suvelfabryk een bovenlokaal effect hebben.

UPPACT: pilot met plastic- en textielrecycling

Aanvrager: Uppact BV
Totale kosten van het project: € 740.602,-
Bijdrage Waddenfonds: € 213.212,-
Overheidsbijdrage: € 213.212,-
Overige bijdrage: € 527.390,-
Thema: Duurzame Waddenhavens

Dit project omvat het hergebruik van plastic, textiel, zwerf- en scheepsafval, visnetten, schoenen, mondkapjes en sigarettenpeuken in de Eemshaven. Hieruit wordt onder meer composiet gemaakt, dat in de regio wordt afgezet. Er wordt in dit proces gebruik gemaakt van een gepatenteerde smelt- en mixtechniek, die in vergelijking met andere methodes relatief energiezuinig is. Er worden door de recycling jaarlijks 250 ton maritiem afval en andere vervuilende stoffen uit de Waddenzee gehaald. Het project vermindert de hoeveelheid CO2-uitstoot met 1250 ton, omdat er geen afval meer verbrand hoeft te worden.

Haven Lauwersoog: plastic recycling hub voor het Waddengebied

Aanvrager: GPBO BV
Totale kosten van het project: € 1.477.100,-
Bijdrage Waddenfonds: € 991.945,-
Overheidsbijdrage: € 991.945,-
Overige bijdrage: € 485.155,-
Thema: Duurzame Waddenhavens

In deze pilot wordt met behulp van vijf drones drijvend plasticafval in de Waddenzeehaven van Lauwersoog verzameld. Het wordt met de hand gesorteerd en in een mobiele installatie omgesmolten tot onder meer bestratingsblokken en dak- en stoeptegels. Zo wordt per jaar maximaal 3720 ton plastic duurzaam verwerkt. Extra installaties kunnen eventueel ook in andere havens worden geplaatst. Bedrijven in de haven leveren zelf ook plastic aan en nemen de gerecyclede producten in eerste instantie af. Omdat het plastic wordt hergebruikt en niet verbrand levert dit ook CO2-reductie op.

Waterstof-hub Delfzijl

Aanvrager: Red Rum Holding BV
Totale kosten van het project: € 8.169.000,-
Bijdrage Waddenfonds: € 1.000.000,-
Overheidsbijdrage: € 3.930.853,-
Overige bijdrage: € 4.238.147,-
Thema: Duurzame Waddenhavens

Dit project betreft een innovatieve pilot gericht op de realisatie van een groene waterstofketen in de regio, waarbij eindgebruikers zeker kunnen zijn van een 24/7/365 beschikbaarheid van groene waterstof. Zo kunnen logistieke en industriële processen in haven gebonden bedrijven in het Waddengebied verduurzaamd worden. Binnen het project wordt enerzijds kennis en ervaring opgedaan met het reinigen, comprimeren en het (tijdelijk) opslaan van groene waterstof in een nieuw te realiseren waterstof-hub in Delfzijl. Anderzijds wordt een transport- en opslagmethode ontwikkeld voor de distributie van deze groene waterstof voor eindgebruikers. in onder andere de havens rondom het Waddengebied.

2.2 Verleende subsidies per project, subsidieregeling Thematisch 2022-01

De Kraak

Aanvrager: Stichting productiehuis Spinbarg
Totale kosten van het project: € 243.404,-
Bijdrage Waddenfonds: € 130.000,-
Overheidsbijdrage: € 130.000,-
Overige bijdrage: € 113.404,-
Thema: Duurzame recreatie en toerisme

De Kraak is een doorlopende filmvoorstelling over oude volksverhalen uit het Waddengebied.
Hij wordt vormgegeven in een bijzondere installatie. Aan het project doen diverse internationale filmmakers, animatoren, kunstenaars en componisten mee. De kernwaarden van het Wad worden in deze familievoorstelling op een speelse, verrassende en poëtische wijze onder de aandacht gebracht van het publiek. De Kraak verwijst naar een mythische reuzenoctopus en symboliseert de verhouding van de mens met de zee.

Waddenbeleving rond de bruinvis

Aanvrager: SOS Dolfijn
Totale kosten van het project: € 2.122.000,-
Bijdrage Waddenfonds: € 750.000,-
Overheidsbijdrage: € 1.250.000,-
Overige bijdrage: € 872.000,-
Thema: Duurzame recreatie en toerisme

Rondom een opvang voor bruinvissen in Anna Paulowna worden een Waddenbelevingstuin met voetpad, een duinlandlandschap en een uitkijkpunt aangelegd. Bezoekers kunnen in deze nieuwe attractie kennisnemen van de ontwikkeling van het waddenlandschap. Op borden staat informatie over de vogelrijkdom in het gebied, die vanaf een uitkijkpost is te bewonderen. Het buitenverblijf van de bruinvissen valt buiten de subsidie.

Oosterhouw

Aanvrager: Stichting behoud Oosterhouw
Totale kosten van het project: € 999.411,-
Bijdrage Waddenfonds: € 606.875,-
Overheidsbijdrage: € 731.875,-
Overige bijdrage: € 267.536,-
Thema: Werelderfgoed, cultuurhistorie en landschapsontwikkeling

Het monumentale landhuis Oosterhouw bij Leens wordt deels opengesteld voor het publiek. Dat geldt ook voor de bijzondere parktuin waar drie eeuwen tuinstijlen en oude plantensoorten te bewonderen zijn. Het particuliere rijksmonument blijft zo behouden als leefbaar erfgoed. Het verhaal dat wordt verteld is dat van de rijke 19e-eeuwse herenboeren en notarissen en hun landhuizen. Door dit project krijgt de regio een nieuwe attractie die bijdraagt aan duurzaam toerisme in het Waddengebied. Bezoekers kunnen er ook de weidsheid van het wierdenlandschap ervaren.

Wad Wier: kweek en toepassing

Aanvrager: Stichting Technologie Centrum Noord-Nederland
Totale kosten van het project: € 1.977.233,-
Bijdrage Waddenfonds: € 988.617,-
Overheidsbijdrage: € 988.617,-
Overige bijdrage: € 988.616,-
Thema: Duurzame visserij

In het project Wad Wier draait het om lokale kweek en toepassingen van zeewier (ulva) in de Waddenregio. Zeewier kan worden gebruikt in voedsel, als veevoeder, als grondstof en als energiebron. Tot op heden is de productie van zeewier in Nederland nog zeer beperkt en wordt het overgrote deel ervan geïmporteerd. Hier ligt dus een grote kans voor het Noordenen met name voor het Waddengebied.

De focus in dit project ligt enerzijds op het optimaliseren van kweekcondities (ontwikkelen van een economisch en ecologisch haalbaar prototype van onshore aquacultuur van ulva) en anderzijds op het kunnen toepassen (en effecten) van u in veevoeder, cosmetica en als bioplastic. In dit project worden geen producten voor de voedingsmiddelensector ontwikkeld. Deze bedrijven zullen wel actief worden geïnformeerd over de kwaliteit en kweekmogelijkheden. Het zeewier zal in diverse bassins op land worden gekweekt, maar wel met gebruik van (Wadden)zeewater. Dit vanwege de beschermde status van het Waddengebied. Het project is een voortzetting van het project “Polder Wassenaar” en bouwt voort op daar opgedane ervaringen”.

Beleefcentrum Natuur en Cultuur Terschelling Waddenzee (Tonnenloods)

Aanvrager: Gemeente Terschelling
Totale kosten van het project: € 3.349.648,-
Bijdrage Waddenfonds: € 1.000.000,-
Overheidsbijdrage: € 3.000.000,-
Overige bijdrage: € 349.648,-
Thema: Werelderfgoed, cultuurhistorie en landschapsontwikkeling

De Tonnenloods is een prominent gebouw aan de haven van Terschelling dat wordt omgebouwd tot een multifunctioneel beleefcentrum voor natuur en cultuur van Terschelling Werelderfgoed Waddenzee. Dit in de vorm van voorlichting, educatie, excursies, audiovisuele presentaties, culturele manifestaties en symposia. In de ruimtes kan met behulp van de digitale infrastructuur (technische innovatie) op vele projectieschermen integraal worden geprogrammeerd waardoor bestaand beeldmateriaal, eigen geproduceerd materiaal en wetenschappelijke kennis over de Wadden verwerkt wordt tot impactvolle presentaties.

Rijkswaterstaat neemt het herstel en het verduurzamen van het industrieel erfgoed (achterstallig onderhoud) voor zijn rekening. Dat gebeurt dusdanig dat het gebouw haar rauwe, industriële uitstraling behoudt. De samenwerkende partijen tekenen voor de (her)inrichting en invulling van het nieuwe centrum. Door de combinatie van functies en gebruikers wordt het mogelijk gemaakt jaarrond te programmeren en uiteenlopende bezoekers en gebruikers te trekken. Het Centrum voor Natuur en Landschap (educatie), het Waddenlaboratorium (Oerol/Waddenacademie) en Made op Terschelling (samenwerkende creatieve makers Terschelling) worden ook in de Tonnenloods ondergebracht.

Duurzame sloep voor de Wadden

Aanvrager: Sloepmakerij BV
Totale kosten van het project: € 1.288.033,-
Bijdrage Waddenfonds: € 777.038,-
Overheidsbijdrage: € 777.038,-
Overige bijdrage: € 510.995,-
Thema: Duurzame recreatie en duurzaam toerisme

De Sloepmakerij in Woudsend gaat een volledig 3D geprinte Waddensloep ontwikkelen, die gemaakt is van gerecycled plastic en vaart op een schone elektromotor. De Duurzame Sloep krijgt een lengte van 9 meter en wordt geschikt gemaakt voor zeewaardige overtochten voor kleine groepen van maximaal 12 personen of voor vaartochtjes op de Waddenzee. Voordat de sloep op de markt komt zal hij uitgebreid worden getest op zee.

Het project behelst niet alleen de ontwikkeling van een prototype maar ook van een productielijn die na de ontwikkelfase de Duurzame Sloep kan maken voor de commerciële markt. Een aantal sloepenverhuurders uit het Waddengebied is betrokken bij de ontwikkeling van het prototype. Met deze partijen is inmiddels een intentieoverkomst gesloten voor de aanschaf van een sloep.

De Friese afvalverwerker Omrin Recycling is ook betrokken bij het project en zal samen met de initiatiefnemer onderzoek doen naar het verkrijgen en sorteren van geschikt afvalplastic voor het printen van de sloep. De Sloepmakerij wil met name plastic gebruiken dat ingezameld is op de Waddeneilanden.

Klimaatverandering op Ameland

Aanvrager: Stichting Amelander Musea
Totale kosten van het project: € 918.875,-
Bijdrage Waddenfonds: € 523.563,-
Overheidsbijdrage: € 606.063,-
Overige bijdrage: € 312.812,-
Thema: Duurzame recreatie en duurzaam toerisme

Het Natuurcentrum Nes op Ameland richt nieuwe exposities in, waar bezoekers zowel fysiek als op interactieve wijze kennis opdoen over de impact van klimaatverandering en globale opwarming op het eiland. Het project ‘Klimaatverandering op Ameland’ wil hen prikkelen zelf na te denken over klimaateffecten. Ze krijgen op de gevarieerde exposities met nieuwe expositieruimtes en een heringericht buitenterrein, ook alternatieven voorgeschoteld. Zo wordt geprobeerd de bewustwording over de kwetsbaarheid van Ameland te vergroten en mensen tot een duurzamer gedragsverandering aan te zetten.

3. Duurzame Kennishuishouding

Verlening boekjaarsubsidie Waddenacademie 2022

Een belangrijke doelstelling van het Waddenfonds is het ontwikkelen van kennis over het Waddengebied en het borgen ervan voor toekomstige generaties. In de vorm van een boekjaarsubsidie kreeg de Waddenacademie in 2022 € 1,1 miljoen voor de uitvoering van haar taken zoals uitgewerkt in het aangeleverde werkplan voor 2022.

Vaststelling boekjaarsubsidie Waddenacademie 2021

In 2021 heeft de Waddenacademie € 1.200.000,- ontvangen om de met haar afgesproken taken uit te voeren. De gerealiseerde subsidiabele kosten bedragen € 1.109.063,-. Er is sprake van een onder realisatie van € 90.937,-.

De kerntaken agenderen, programmeren, informeren en monitoren zijn uitgevoerd door de Waddenacademie conform het door het Waddenfonds goedgekeurde werkplan 2021. In het jaarverslag van de Waddenacademie over 2021 staat wat er per kerntaak en per activiteit aan activiteiten is uitgevoerd.

Vastgestelde bijdrage Waddenfonds : € 1.109.063,-

Doelrealisatie:

De Waddenacademie heeft met het uitvoeren van haar kerntaken invulling gegeven aan de vierde doelstelling van het Waddenfonds: het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding voor het Waddengebied.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van de Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds (hierna: Waddenfonds) te Leeuwarden gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Waddenfonds per 31 december 2022 als van de baten en lasten over 2022 in overeenstemming met het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder de verordening van Waddenfonds.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2022;
2. het overzicht van baten en lasten 2022; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, en
4. verantwoording in het kader van de Wet Normering Topinkomens (WNT), als zelfstandig paragraaf onderdeel uitmakend van de toelichting op de jaarrekening van het Waddenfonds.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO), het door het algemeen bestuur op 9 december 2022 vastgestelde Normenkader Rechtmatigheid Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds en het Controleprotocol WNT 2022 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Waddenfonds zoals vereist in zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening als geheel bepaald op € 235.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstoleranties bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten, inclusief toevoegingen aan reserves. De materialiteit is gebaseerd op het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2022. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan hen tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 7.500 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie
Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie die bestaat uit het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:
- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten ingevolge artikel 217 lid 3 onder d van de Provinciewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur het algemeen bestuur voor de jaarrekening
Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder de verordening van het Waddenfonds. In dit kader is het dagelijks bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeenschappelijke regeling in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering op te vangen. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het BADO, het controleprotocol dat door het algemeen bestuur op 9 december 2022 is vastgesteld, het Controleprotocol WNT 2022, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - dat baten en lasten alsmede balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,

  het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de risico’s vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar financiële risico’s kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling de financiële risico’s niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en

- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Drachten, 23 februari 2023

Bentacera Registeraccountants B.V.

Digitaal ondertekend door:
T.A. Schurer
23 februari 2023 12:16 +01:00...

T.A. Schurer RA

bentacera

Accountantsverslag

GR Waddenfonds, 23 februari 2023

Accountantsverslag jaarrekening 2022
GR Waddenfonds

Aan het algemeen en dagelijks bestuur van
GR Waddenfonds
Ruiterskwartier 121A
8911 BS Leeuwarden
23 februari 2023

Geacht bestuur,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan dat wij hebben opgesteld in het kader van onze controle op de jaarrekening 2022 van GR Waddenfonds. Wij hebben onze controle uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging van 17 oktober 2022.

Het accountantsverslag bevat bevindingen en conclusies die naar aanleiding van onze werkzaamheden naar voren zijn gekomen. Wij zullen u informeren over de volgende onderwerpen:

- Belangrijkste bevindingen vanuit de jaarrekeningcontrole
- Kwaliteit van de interne organisatie
- Onafhankelijkheid en controleaanpak

Onze controle is gericht op het vormen van een oordeel omtrent de jaarrekening over het jaar 2022. Bij de uitvoering van onze controle hebben wij de volledige medewerking en ondersteuning van de medewerkers van GR Waddenfonds ondervonden.

De mogelijkheid om een open en eerlijk dialoog met u te voeren, vormt een essentieel onderdeel van ons controleproces. Wij waarderen deze mogelijkheid om de inzichten die uit onze controle voorkomen met u te delen.

Hoogachtend,
Bentacera Registeraccountants B.V.

Was getekend:
T.A. Schurer RA

Dashboard jaarrekeningcontrole

Accountantsverslag jaarrekening 2022
GR Waddenfonds

Management informatie

- Controleverklaring
- Overzicht controlebevindingen
- Materialiteit

Bevindingen jaarrekening

- Subsidieverlening,-betaling en -vaststellingen
- Rentevergoeding rekening courant met het Rijk
- Bijzondere waardevermindering overige vorderingen
- Teruggaaf detacheringsvergoeding

Interne beheersing

- Onze rol bij de beoordeling van de bedrijfsvoering
- Ons beeld van uw significante processen
- Wij hebben uw IT-omgeving beoordeeld

Overige aangelegenheden

- Geen aanwijzingen van fraude tijdens controle
- Naleving wet- en regelgeving
- Wet normering topinkomens
- Rechtmatigheidsverantwoording
- Urenbesteding

Management informatie

Management samenvatting

1.1 Controleverklaring

Wij hebben onze controlewerkzaamheden afgerond en er resteren geen materiële ongecorrigeerde controleverschillen en/of onzekerheden. Een aanpassing van de aard van de controleverklaring is om die reden niet noodzakelijk.

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2022 van GR Waddenfonds verstrekt. In deze verklaring bevestigen wij dat de jaarrekening een getrouw en rechtmatig beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel het vermogen en resultaat per 31 december 2022.

1.2 Overzicht van controlebevindingen en onzekerheden

Tijdens de controle zijn diverse controlebevindingen geconstateerd die van invloed zijn op het resultaat. Hieronder is een overzicht opgenomen van de gecorrigeerde controlebevindingen. De door ons gehanteerde correctiegrens voor controlebevingen betreft € 7.500.

Overzicht ongecorrigeerde controleverschillen
GR Waddenfonds 2022

		Resultaatimpact 2022:
Overzicht controleverschillen		
Omschrijving		
Rentevergoeding RC 4e kwartaal 2022:	€	549.670
Waadevermindering overige vorderingen:	€	-85.000
Teruggaaf detacheringsvergoeding:	€	23.940
Totaal:	€	488.610

Ter nadere toelichting op bovenstaand overzicht wordt opgemerkt dat eventuele getrouwheidstekortkomingen eveneens een tekortkoming voor wat betreft de rechtmatigheid betekent, maar andersom hoeft dit niet het geval te zijn.

Vanuit de jaarrekeningcontrole zijn de presentatiecorrecties als volgt samen te vatten:

- Herrubricering van de uitzetting in 's Rijks schatkist € 15 miljoen naar uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar, omdat de huidige uitzetting afloopt per 2 mei 2023.
- Actualiseren grondslagen lastneming subsidies majeure projecten op basis van de feitelijke voortgang in aanvulling op de systematiek van kasritme.
- Aanpassing WNT-verantwoording ten aanzien van het toegepaste bezoldigingsmaximum, en
- Overige aanpassingen, waaronder de uitsplitsingen en/of toelichtingen op de bestemmingsreserves majeur, de niet uit de balans blijkende activa en overige schulden.

Gedurende de uitvoering van onze controlewerkzaamheden hebben wij regelmatig onze bevindingen met medewerkers van uw organisatie gecommuniceerd.

De genoemde controleverschillen en afwijkingen zijn aangepast in de aangepaste jaarrekening. De hiervoor opgenomen bevindingen doen geen afbreuk aan het door ons afgegeven oordeel in de controleverklaring.

Management samenvatting

1.3 Verantwoordelijkheden jaarrekening

Het dagelijks bestuur van GR Waddenfonds is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening 2022 en voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude en fouten. Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het jaarrekeningproces.

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening 2022 van GR Waddenfonds. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, overeenkomstig het bepaalde in artikel 217 lid 3 van de Provinciewet en het besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO).

1.4 Materialiteit

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door de materialiteit die wij hanteren bij de uitvoering van de controlewerkzaamheden. De materialiteit komt tot stand op basis van onze risicoschatting, de kwaliteit van uw interne beheersing en onze professioneel kritische instelling.

Materialiteit kan hierbij worden gedefinieerd als het bedrag waarop de gebruikers van de jaarrekening hun beslissing zouden aanpassen, mocht een dergelijke afwijking, elk afzonderlijk of in totaal, niet zijn gecorrigeerd in de jaarrekening. De hoogte van de materialiteit wordt bepaald door onze inschatting van dit bedrag waarbij gebruikers een andere beslissing nemen op basis van de jaarrekening.

Onze controle houdt in dat wij niet alle transacties controleren.
Op hetgeen is aangegeven in het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (hierna: BADO) bedraagt de goedkeuringstolerantie ten aanzien van fouten in de jaarrekening 1% van de omvangbasis. Ten aanzien van onzekerheden in de controle bedraagt de goedkeuringstolerantie 3% van de omvangbasis.
Dit is in overeenstemming met het controleprotocol van het Waddenfonds.

Uitvoeringsmaterialiteit
In onze controlemethodologie hebben wij als uitgangspunt dat de uitvoeringsmaterialiteit in principe tussen 50 - 75% dient te zijn van de materialiteit, afhankelijk van de interne beheersing van de entiteit. Ten aanzien van de controle hebben wij een overwegend gegevensgerichte controleaanpak gehanteerd. Wij hebben ten aanzien van de controle het midden van de range gehanteerd, oftewel een percentage van ca. 65%. Voorgaand resulteert in een uitvoeringsmaterialiteit van € 150.000. In het controleprotocol van het Waddenfonds is bepaald dat de rapporteringstolerantie 5% (€ 7.500) bedraagt van de goedkeuringstolerantie.

Kwalitatieve overwegingen
Naast het hanteren van een kwantitatieve materialiteit, beoordelen wij gedurende het gehele controleproces of wij tijdens de uitvoering van onze werkzaamheden signalen ontvangen of omstandigheden constateren die - ondanks dat deze in euro's van geringe omvang zijn - een mogelijke indicatie voor fraude of het niet-naleven van relevante wet- en regelgeving zijn.

Bevindingen jaarrekening

Bevindingen jaarrekening

2.1 Subsidieverlening, -betaling en -vaststellingen

Naar aanleiding van de interim controle hebben wij een aantal aanbevelingen geformuleerd voor het verder optimaliseren van uw interne beheersing. Wij verwijzen dan ook naar onze managementletter voor de door ons gedane aanbevelingen hieromtrent.

Monitoren werkelijke voortgang Majeure projecten

De lastneming van de Majeure projecten wordt afgeleid van het kasritme en dit is in overeenstemming met de in 2020 doorgevoerde stelselwijziging. Het kasritme wordt vervolgens afgeleid van de definitieve begroting van de subsidieontvanger, zoals deze aan de subsidieverlening ten grondslag ligt.

Indien het kasritme wijzigt, bijvoorbeeld als gevolg van vertraging in de uitvoering van het project of een verwachte verlaging in de subsidiabele kostenbestedingen, dan dient de lastneming hierop aangepast te worden. Dit om significante terugnemingen in de lastneming in vervolgjaren te voorkomen en de schommelingen in het resultaat zoveel mogelijk te beperken. Als er geen voorschot wordt aangevraagd en of indien er wordt afgeweken van het (initiële) kasritme, dient de doelmatigheid van financiële verantwoording heroverwogen te worden.

U heeft onderkend dat het monitoren van de werkelijke voortgang van belang is om dergelijke schommelingen tijdig in te kunnen schatten. Hierbij is ervoor gekozen om per jaareinde de feitelijke verplichting te monitoren en waar van toepassing de lastneming te wijzigen op basis van de voortgangsrapportage.

Bevindingen rechtmatigheid

Wij hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd op de uitbetalingen, lastneming en vaststellingen van subsidies. Voor de subsidievaststellingen – met een toegekend subsidiebedrag van > € 125.000 – hebben wij inhoudelijk getoetst of bij het vaststellingsverzoek een controleverklaring aanwezig was en of deze accountant in zijn oordeel een uitspraak heeft gedaan over de getrouwheid en rechtmatigheid van de subsidiedeclaratie.

Wij hebben voor één dossier onvoldoende kunnen vaststellen of en in hoeverre zelfstandig door het Waddenfonds de rechtmatige verlening is c.q. wordt vastgesteld. Deze onrechtmatigheid ziet toe op het subsidiedossier WF-2018/187088. In de opbouw van het subsidiebedrag is rekening gehouden met een nader in te vullen reservering van € 502.860 en in de verleningsbeschikking is een post onvoorziene kosten opgenomen van € 599.270. Hiermee wordt afgeweken van artikel 5 in de Beleidsregel subsidiabele kosten Waddenfonds 2022 dat stelt dat de onvoorziene kosten maximaal 7% procent van de subsidiabele kosten omvatten. Vaststelling van de subsidie vindt op een later moment plaats. De verwachting is dat er nog passende activiteiten worden ingediend. Formeel is hier op dit moment derhalve nog geen sprake van een onrechtmatigheid.

Verder hebben wij geen bevindingen en/of aanbevelingen met betrekking tot de subsidievaststellingen opgemerkt.

Wellicht ten overvloede merken wij op dat het uw verantwoordelijkheid is om de rechtmatigheid vast te stellen op het moment dat de instellingsverantwoordelijke accountant hier geen uitspraak over heeft gedaan in zijn controleverklaring en/of bijgevoegde rapportage. Op basis van de subsidiedossiers die wij hebben getoetst, zien wij dat er ten opzichte van eerdere jaren verbeteringen zijn doorgevoerd voor wat betreft het zichtbaar vastleggen van de overwegingen die ten grondslag liggen aan het vaststellingsbesluit.

Bevindingen jaarrekening

2.2 Rentevergoeding rekening courant met het Rijk

Vanaf september 2022 is de rentvergoeding op het rekening courant met het Rijk aangepast van nihil naar 0,662 % waarna het rentepercentage vervolgens dagelijks is aangepast naar een maximale dagvergoeding van 1,906 % per 31 december 2022. De rentevergoeding over het 4e kwartaal, groot € 549.700, is per bank ontvangen op 1 januari 2023. Aangezien deze rentevergoeding betrekking heeft op 2022 is deze in de definitieve jaarrekening als vordering opgenomen.

De bestaande depositofaciliteit in ‘s Rijksschatkist van € 15 miljoen en rentevergoeding van 1,61 % loopt af per 2 mei 2023, oftewel per 31 december 2022 is er sprake van een rentetypische looptijd korter dan één jaar. Dit heeft in de definitieve jaarrekening geresulteerd in een herrubricering van vast naar vlottend actief.

2.3 Waardevermindering overige vorderingen

In 2021 heeft GR Waddenfonds voor de ontwikkeling van een zogenaamde “XS kleine oliezuiger” voor in het havengebied een subsidie verstrekt van € 293.570 aan Foru-Solution B.V. De betreffende organisatie is per 20 mei 2022 failliet verklaard. Als gevolg van dit faillissement is de subsidie vervolgens op nihil vastgesteld. Ten behoeve van het uitbetaalde voorschot van € 85.000 is door u een vordering opgenomen en op dit moment heeft u contact met de curator van Foru-Solution B.V. over de terugbetaling van deze vordering.

Ten behoeve van de jaarrekening is er op het moment van opmaken van de jaarrekening op basis van het uitgesproken faillissement sprake van een objectieve aanwijzing voor een bijzondere waardevermindering van de debiteurenvordering. Gelet op deze omstandigheid is besloten om de vordering voorzichtigheidshalve af te waarderen naar nihil. In de toelichting op de overige vorderingen hebt u nadere informatie verstrekt ten behoeve van de gebruikers van de jaarrekening.

In aanvulling op de vordering op Foru-Solution B.V. hebben wij de openstaande vordering € 441.310 op AHPD Ameland B.V. met u besproken. Deze vordering is eveneens ontstaan vanuit de vroegtijdige vaststelling van de subsidie op een lager bedrag dan initieel beschikt op grond van artikel 2.6 lid 1 sub i ASV 2017.

Het is uw inschatting dat de vordering op AHPD Ameland B.V. inbaar is en de feitelijke omstandigheden per balansdatum geen aanleiding geven tot het vormen voor een voorziening voor oninbaarheid. Uw standpunt zullen wij ter accordering opnemen in de bijlage van de bevestiging bij de jaarrekening.

2.4 Teruggaaf detacheringsvergoeding

Vanuit de controle van de detacheringskosten hebben wij geconstateerd dat door de Provincie Groningen een detacheringsvergoeding over het gehele tweede halfjaar 2022 in rekening is gebracht. De detachering heeft plaatsgevonden tot en met september 2022 en derhalve dient er een verrekening plaats te vinden voor het teveel in rekening gebrachte bedrag over de maanden oktober tot en met december. Hiervoor is in de jaarrekening 2022 een vordering opgenomen van € 23.940.

Bevindingen jaarrekening

2.5 Overige bevindingen uitkomsten jaarrekeningcontrole

Hierna gaan wij nader in op de overige bevindingen naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole.

De belangrijkste punten van de door ons uitgevoerde rechtmatigheidscontrole zijn als volgt samen te vatten:

- Aanbestedingen:
  Met betrekking tot de inkopen en aanbestedingen zijn op basis van het doornemen van de crediteuren geen onrechtmatigheden vastgesteld.

- Schatkistbankieren:
  Ten aanzien van het schatkistbankieren hebben wij vastgesteld dat de voor het Waddenfonds geldende maximum drempelbedragen gedurende het jaar niet is overschreden.

- Uitgaven:
  Op basis van de door ons uitgevoerde steekproef op de uitgaven, niet zijnde de uitbetalingen uit hoofde van subsidieverlening, hebben wij vastgesteld dat de kosten rechtmatig zijn verantwoord in de financiële administratie.

- Begrotingsoverschrijdingen:
  Er zijn geen begrotingsoverschrijdingen vastgesteld. Op totaalniveau zijn de werkelijke uitgaven 2022 lager dan de begrote uitgaven, waardoor er in principe geen sprake is van een begrotingsonrechtmatigheid op programmaniveau.

2.6 Grondslagen jaarrekening

Wij hebben bij de uitvoering van onze controlewerkzaamheden de aanvaardbaarheid van de waarderingsgrondslagen en de toepassing hiervan gecontroleerd.

Wij zijn van mening dat de door u gehanteerde waarderingsgrondslagen aanvaardbaar zijn en consistent worden toegepast. Ten opzichte van boekjaar 2021 hebben er geen wijzigingen plaatsgevonden, met uitzondering van de lastneming majeure projecten. Hiervoor wordt verwezen naar hoofdstuk 2.1.

2.7 Schattingen

Bij het opstellen van de jaarrekening hebt u schattingen gemaakt. Schattingen kunnen van bijzonder belang zijn door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant afwijken van de verwachtingen van het bestuur. Ten aanzien van de jaarrekening van GR Waddenfonds hebben wij de gehanteerde uitgangspunten die aan de schattingen ten grondslag liggen getoetst. Hierbij is gekeken naar uw overwegingen en de gekozen verwerkingswijze daarvan. De kwaliteit van de toelichting in de jaarrekening en onderbouwing van deze posten ten behoeve van de jaarrekening zijn naar ons oordeel toereikend.

Interne beheersing

Interne beheersing

3.1 Onze rol bij de beoordeling van de bedrijfsvoering

Ten behoeve van onze controle zullen wij zoveel mogelijk gebruikmaken van de interne beheersmaatregelen binnen uw organisatie, zoals de administratieve organisatie, de planning & control cyclus en verbijzonderde interne controle op de subsidies. Dit is essentieel om effectief en efficiënt sturing te kunnen geven aan uw organisatie.

De beoordeling zal in eerste instantie gerelateerd zijn aan de controle van de jaarrekening. Daarnaast besteden wij, vanuit de natuurlijke adviesfunctie, in gesprekken en onze managementletter, aandacht aan de verdere ontwikkeling van de bedrijfsvoering, bestuurlijke informatievoorziening, planning & control en het zelfcontrolerend vermogen van uw organisatie.

3.2 Ons beeld van uw significante processen

Vanuit ons perspectief hebben wij u reeds inzicht verschaft in de kwaliteit van de administratieve organisatie van GR Waddenfonds door middel van de uitgebrachte managementletter met dagtekening 20 oktober 2022.

Wij hebben hiervoor de volgende criteria gehanteerd:

- Is het proces beschreven?
- Is de opzet van het proces toereikend?
- Bestaat het proces zoals het in de opzet staat beschreven?
- Werkt het proces conform de beschreven opzet?
- Is de management informatie uit het proces betrouwbaar en toereikend?
- Hebben wij vanuit de externe controle bevindingen rondom het proces?
- Is de beheersmaatregel beoordeeld en getest?
- Zijn voldoende beheersmaatregelen genomen in de applicaties waarvan het proces gebruik maakt?

Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden concluderen wij dat de voor de jaarrekening significante processen van GR Waddenfonds van voldoende niveau zijn.

Overall gezien zijn wij van mening dat het huidige niveau van uw interne beheersing adequaat te noemen is gezien de omvang van de organisatie. Er zijn binnen uw organisatie voldoende interne beheersingsmaatregelen ingeregeld om een betrouwbare gegevensverwerking te waarborgen.

Voor een inhoudelijke toelichting op de uitkomsten van de beoordeling van de interne beheersing verwijzen wij naar de eerder door ons uitgebrachte managementletter.

3.3 Wij hebben uw IT-omgeving beoordeeld

Ingevolge artikel 2:393 lid 4 BW dient de accountant in zijn verslag aandacht te besteden aan de bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of onderdelen hiervan.

De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

4.1 Geen aanwijzingen van fraude tijdens controle

Onze controle dient zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang als gevolg van fouten of fraude bevat (Standaard 240, “De verantwoordelijkheden van de accountant met betrekking tot fraude in het kader van een controle van financiële overzichten”). Door de beperkingen die inherent zijn aan een controle, bestaat er een onvermijdbaar risico dat sommige afwijkingen in de financiële overzichten niet zullen worden ontdekt, zelfs wanneer de controle naar behoren is gepland en uitgevoerd overeenkomstig de Standaarden.

Onze controlewerkzaamheden omvatten mede de volgens Standaard 240 vereiste werkzaamheden, zoals brainstorming, het verzamelen van informatie met het oog op het vaststellen van en reageren op het risico van fraude en het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het management, met inbegrip van inzage in journaalboekingen, beoordeling van schattingen en evaluatie van zakelijke redenen voor significante ongebruikelijke transacties.

Ten tijde van de uitvoering van de controle zijn geen feitelijke of vermoede gevallen van fraude geconstateerd, waarbij het bestuur dan wel functionarissen met een belangrijke rol in de interne beheersing betrokken zijn, of waarin de fraude resulteert in een materiële afwijking in de jaarrekening.

4.2 Naleving wet- en regelgeving

Wij informeren het bestuur over handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving of statuten, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin het bestuur in staat is haar taken te vervullen.

4.3 Naleving BBV

Wij hebben getoetst of uw jaarrekening voldoet aan het BBV (Het Besluit begroting en verantwoording). Uw jaarrekening voldoet aan deze richtlijn.

4.4 Wet normering topinkomens

Het Waddenfonds is als gemeenschappelijke regeling op grond van de Wet Normering Topinkomens (WNT) verplicht om de beloningsgegevens van haar bestuurders en haar hoogste besluitvormende organen in haar jaarrekening op te nemen.

Het Waddenfonds heeft terecht de vereiste personalia en bezoldigingsgegevens van de leden van het Dagelijks Bestuur, het Algemeen Bestuur en de directie opgenomen in de WNT-verantwoording.

Uit de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden op de WNT-verantwoording, hebben wij geconstateerd dat voor de plaatsvervangend directeur-secretaris het van toepassing zijnde geldende WNT-maxima onjuist was opgenomen. Voornoemd is reeds aangepast in de WNT-verantwoording. Na doorgevoerde aanpassing resteren er geen onjuistheden meer in de WNT-verantwoording.

Overige aangelegenheden

4.5 Rechtmatigheidsverantwoording

De Tweede Kamer en Eerste Kamer hebben akkoord gegeven op het Wetsvoorstel versterking decentrale rekenkamers; vanaf begrotingsjaar 2023 vindt er een verandering plaats in de verantwoordelijkheden met betrekking tot de rechtmatigheid van de verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in de jaarrekeningen van gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen. Niet langer is het de accountant die vaststelt of deze posten rechtmatig tot stand zijn gekomen. Vanaf 2023 ligt deze verantwoordelijkheid bij het dagelijks bestuur. Dit is vastgelegd in de Notitie Rechtmatigheidsverantwoording (opgesteld door de Commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)). Deze notitie vervangt de Kadernota Rechtmatigheid.

Het algemeen bestuur bepaalt met ingang van 2023 wat de kaders zijn en vanaf welk moment (en welk bedrag) zij geïnformeerd wenst te worden. Het dagelijks bestuur legt via de jaarrekening verantwoording af over rechtmatigheid. De accountant oordeelt vervolgens of aan de criteria van deze verantwoording is voldaan en of deze verantwoording een getrouw beeld van de werkelijkheid geeft.

De rechtmatigheidsverantwoording die vanaf 2023 opgenomen wordt in de jaarrekening, dient te voldoen aan negen criteria. Zes criteria zien tevens toe op getrouwheidsaspecten en drie criteria zien uitsluitend toe op specifieke rechtmatigheidsaspecten:

- Calculatiecriterium
- Valuteringscriterium
- Adresseringscriterium
- Volledigheidscriterium
- Aanvaardbaarheidscriterium
- Leveringscriterium

afgedekt door balans en over-zicht van baten en lasten

- Begrotingscriterium
- Voorwaardencriterium
- Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

afgedekt door rechtmatig-heidsverantwoording

Het stappenschema voor het verantwoordingstraject ziet er vanaf 2023 als volgt uit:

Stap 1:
- Normenkader wordt vastgesteld door AB
- Dagelijks bestuur toetst aan normenkader

Stap 2:
- Dagelijks bestuur rapporteert over rechtmatigheidsverantwoording en eventuele onduidelijkheden
- Accountant betrekt de rechtmatigheidsverantwoording bij het oordeel over getrouwheid

Stap 3:
- Algemeen bestuur spreekt met dagelijks bestuur over de bevindingen rechtmatigheid.

De verdere invulling van de rechtmatigheidsverantwoording is, voor zover ons op dit moment bekend, nog niet definitief vastgelegd. Verdere voorschriften omtrent de vorm van rechtmatigheidsverantwoording zullen naar verwachting later dit jaar gepubliceerd worden, tot op heden zijn er enkel modelverordeningen geuit.

Voorwaarde voor het op kunnen stellen van een rechtmatigheids-verantwoording is de inrichting van een rechtmatigheidsadministratie c.q. registratie van afwijkingen van de geldende wet- en regelgeving. Deze registratie is een aanvulling op de operationalisering van het geldende normenkader in een toetsingskader.

Overige aangelegenheden

4.6 Onafhankelijkheid controleteam

Op grond van wettelijke voorschriften en regelgeving van de beroepsorganisatie zijn wij gehouden om alle relaties tussen onze organisatie en GR Waddenfonds schriftelijk te rapporteren en onze onafhankelijkheid als externe accountant te bevestigen.

Een aantal belangrijke punten uit de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO), die we hieronder hebben opgenomen betreffen:

- langdurige betrokkenheid
- samenloop van dienstverlening
- geschenken en giften

Wij bevestigen als controleteam dat de onafhankelijkheidsvereisten zijn nageleefd.

4.7 Urenbesteding

Met ingang van boekjaar 2016 doen wij als Bentacera mee aan het NBA-verbetertraject “In het publiek belang”. In dit traject is één van de verbetermaatregelen het voor- en achteraf communiceren van onze tijds- en kostenbesteding aan u.

Belangrijke investeringen in de kwaliteit van de door ons uitgevoerde controles betreffen de investeringen in technologie en in onze medewerkers. Binnen onze praktijk hechten wij veel waarde aan het organiseren van trainingen voor medewerkers. Daarnaast vereist de controle van de jaarrekening van uw organisatie tijd en aandacht van het controleteam voor de uitvoering van controlewerkzaamheden, review- en coachingswerkzaamheden.

Voor de controle van de jaarrekening jaar, inclusief tijdens het jaar uitgevoerde werkzaamheden ten aanzien van plannings-, interimwerkzaamheden hebben wij de volgende uren aan de controle van GR Waddenfonds besteed:

Urenbesteding 2022

Functie	Begroot	Realisatie
Extern Accountant	14	13
Junior Manager	84	98
Assistent Accountant	76	68
Totaal:	**174**	**179**

BENTACERA.NL

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
H.R. Heijmering
BEL/GRN

Telefoonnummer +3123514 4274
heijmeringh@noord-holland.nl

Verzenddatum
19 APR. 2023

Kenmerk
594549/2013440

Uw kenmerk

Betreft: Ontwerpbegroting 2024 en jaarstukken 2022 Waddenfonds

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over de ontwerpbegroting 2024 van de gemeenschappelijke regeling Waddenfonds.

Wij hebben in onze vergadering van 18 april jl. kennis genomen van de ontwerpbegroting 2024 van het Waddenfonds en bieden deze, ingevolge artikel 48 van de Wet gemeenschappelijke regelingen, op basis van bijgaande Statenvoordracht aan uw Staten aan ter bespreking.

Wij adviseren Provinciale Staten om geen zienswijze in te dienen op deze ontwerpbegroting 2024 bij het Dagelijks Bestuur van het Waddenfonds, omdat in de ontwerpbegroting naar tevredenheid rekening is gehouden met het door u eind 2016 vastgestelde Investeringskader Waddengebied 2016-2026 en de door ons vastgestelde Investeringsprogramma's Waddengebied, als uitwerking van dit Investeringskader.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Ter kennisgeving worden u hierbij ook de Jaarstukken 2022 van het Waddenfonds aangeboden. Het Algemeen Bestuur van het Waddenfonds heeft deze jaarstukken vastgesteld in haar vergadering d.d. 23 maart 2023.

De Statenvoordracht treft u aan als bijlage bij deze brief.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

p/a drs H.R. van der Stelt

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

3 bijlagen:
1. Ontwerpbegroting 2024 Waddenfonds
2. Jaarstukken 2022 Waddenfonds
3. Accountsverklaring bij jaarstukken 2022

Provincie Noord-Holland

2023 | 17

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 18 april 2023

Onderwerp: ontwerpbegroting 2024 en jaarstukken 2022 Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds

Kenmerk: 594540/2013440

Bijlagen: ontwerpbesluit, ontwerpbegroting 2024 en jaarstukken 2022 Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds

1. Inleiding

Op grond van artikel 29 van de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds, worden Provinciale Staten van de drie deelnemende provincies in de gelegenheid gesteld zienswijzen kenbaar te maken over de ontwerpbegroting 2024. Dit gebeurt zoveel mogelijk gelijktijdig in de drie Waddenprovincies.

Vanuit bestuurlijk, beleidsmatig en financieel oogpunt is het van belang dat er aandacht is voor verbonden partijen waar de provincie Noord-Holland een financiële en/of bestuurlijke relatie mee heeft. Uw Staten hebben van het Dagelijks Bestuur van het Waddenfonds een aanbiedingsbrief ontvangen met als bijlage de ontwerpbegroting 2024 van de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds. Wij hebben hiervan kennisgenomen en bieden u deze nu aan voor het kenbaar maken van uw eventuele zienswijzen bij het Dagelijks Bestuur van het Waddenfonds.
Wij adviseren u geen zienswijze in te dienen. Dit lichten wij hierna toe.

Bij de hierboven genoemde brief van het Dagelijks Bestuur van het Waddenfonds zijn ook de jaarstukken 2022 ter kennisname meegestuurd.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

Provinciale Staten hebben als deelnemer in de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds een kaderstellende en toezichthoudende rol. Vanuit die verantwoordelijkheid kunnen uw Staten zienswijzen kenbaar maken aan het Dagelijks Bestuur van het Waddenfonds. Het Dagelijks Bestuur voegt de commentaren, waarin deze zienswijzen zijn vervat, bij de ontwerpbegroting 2024, zoals deze aan het Algemeen Bestuur van het Waddenfonds worden aangeboden. Het Algemeen Bestuur stelt deze vast in haar vergadering van 7 juli a.s.

In het najaar van 2016 hebben uw Staten het Investeringskader Waddengebied 2016-2026 vastgesteld. Hierin zijn zes majeure opgaven beschreven en daarover is afgesproken dat deze ook met middelen uit het Waddenfonds gefinancierd kunnen worden. Hiermee is in deze begroting, net als in de begrotingen van de afgelopen jaren, rekening gehouden. Om die reden adviseren wij uw Staten geen zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting 2024. De uitwerking van dit Investeringskader staat beschreven in de door ons vastgestelde Investeringsprogramma's.

3. **Financiering, communicatie en (burger)participatie**
   De begroting van het Waddenfonds staat geheel los van de begroting van de provincie Noord-Holland en heeft hier ook geen invloed op. De provincie brengt ook geen eigen middelen in. De gelden van het Waddenfonds worden door het Rijk in tranches aan het openbaar lichaam Waddenfonds overgeheveld.

   Onze provincie heeft wel een eigen uitvoeringsregeling voor de cofinanciering van Waddenfondsprojecten (GS besluit 18 februari 2014/kenmerk 314425-314435), maar financieel gezien staat deze regeling los van de begroting van het Waddenfonds. De doelstellingen van de uitvoeringsregeling 'Cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland 2023' zijn gekoppeld aan de doelstellingen en criteria van de subsidieverordening en het Uitvoeringskader van het Waddenfonds. De provincie kan subsidie verstrekken voor activiteiten die passen binnen het Uitvoeringsprogramma van de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds en die worden uitgevoerd binnen het Noord-Hollandse deel van het Waddengebied, dan wel voor zover het project naar het oordeel van Gedeputeerde Staten in overwegende mate is gericht op of ten goede komt aan de provincie Noord-Holland.

4. **Proces en procedure**
   Na het vaststellen van dit besluit wordt het Dagelijks Bestuur van het Waddenfonds hiervan op de hoogte gesteld.

5. **Voorstel**
   Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

dhr. H.J. Schartman, plaatsvervangend provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr.17-2023

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 18 april 2023;

gelet op artikel 29 van de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds,

besluiten:

Geen zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting 2024 van het Waddenfonds bij het Dagelijks Bestuur van het Waddenfonds.

Haarlem, 30 mei 2023

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Uw contactpersoon
S. Neeskens
AD/STG

Doorkiesnummer +31235145282
neeskenss@noord-holland.nl

Tbv Statenvergadering d.d **30-05-2023**

Datum interim commissievergadering **15-05-2023**

25 mei 2023

Onderwerp: Waddenfonds begroting 2023 en jaarstukken 2022

De interim-commissie adviseert:

De voordracht Waddenfonds begroting 2023 en jaarstukken 2022 als bespreekstuk te agenderen voor de Statenvergadering van dinsdag 30 mei 2023.

5 A-agenda Water
5.a Waddenfonds begroting 2023 en jaarstukken 2022

Provinciale Staten hebben als deelnemer in de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds een kaderstellende en toezichthoudende rol. Vanuit die verantwoordelijkheid kan PS zienswijzen kenbaar maken aan het Dagelijks Bestuur van het Waddenfonds. Het Dagelijks Bestuur voegt de commentaren, waarin deze zienswijzen zijn vervat, bij de ontwerpbegroting 2024, zoals deze aan het Algemeen Bestuur van het Waddenfonds worden aangeboden. Het Algemeen Bestuur stelt deze vast in haar vergadering van 7 juli 2023.

Het Rijk heeft in 2012 het Waddenfonds gedecentraliseerd naar de drie Waddenprovincies (Fryslân, Groningen en Noord-Holland). Het Waddenfonds is verantwoordelijk voor het verlenen van subsidies die passen binnen de hoofddoelen (natuur en duurzame economische ontwikkeling) van dit fonds.

De commissie is gevraagd PS te adviseren over de voordracht van de begroting 2024 en de jaarstukken 2022 van het Waddenfonds. De voordracht zal worden geagendeerd voor de PS-vergadering van 30 mei 2023.

Eerste termijn commissie

Mevrouw **Haas** (PvdD) geeft aan dat de ecologische toestand van het Waddengebied zeer slecht is. Een nieuwe natuurcrisis dreigt, namelijk die van het water. Het Waddenfondsgeld is dringend nodig voor herstel van de ecologische waarden. De Partij voor de Dieren doet drie voorstellen:

- Eerst focussen op ecologie-versterking bij investeringen in economische activiteiten. Vermijd activiteiten die het ecologisch herstel belemmeren en stimuleer juist alleen activiteiten die het ecologisch herstel bevorderen. Dit bevordert de economie, bespaart kosten op de lange termijn en worden bezoekers behouden die juist voor die natuurwaarde komen.
- Vermijd schadelijke activiteiten zoals hengelen. Via hengelen komen er jaarlijks tonnen lood in water en bodem. Ondanks dat dit al jaren bekend is, ziet Partij voor de Dieren geen verbetering. Het gebruik van lood moet naar nul. PS heeft eerder haar zorgen hierover geuit. De vraag aan de commissieleden om hier opnieuw in mee te gaan. Ook de garnalenvisserij is schadelijk.

    De heer **Roosendaal** (VVD) vraagt in dit kader hoe Partij voor de Dieren staat tegenover pleziervaart in het Waddengebied.

Mevrouw **Haas** (PvdD) antwoordt

    Mevrouw **Sijbenga** (BBB) vraagt wat Partij voor de Dieren verstaat onder schadelijkheid door de garnalenvisserij.

Mevrouw **Haas** (PvdD) antwoordt dat dit de schade aan de bodem betreft. De netten schrapen over de bodem, waardoor er veel schade ontstaat en er ongewenste bijvangst is.

    Mevrouw **Sijbenga** (BBB) vraagt of Partij voor de Dieren bekend is met een onlangs verschenen Duits rapport waaruit blijkt dat er minimale schade door de garnalenvisserij wordt veroorzaak en dat er wel schade ontstaat als gevolg van zandwinning en andere objecten.

Mevrouw **Haas** (PvdD) is bekend met dit rapport en antwoordt dat er geen consensus is over de onderzoeksresultaten.

De spreker vervolgt haar inbreng.

- De Partij voor de Dieren vindt de keuze van het ministerie om de garnalenvisserij zonder natuurvergunning te gedogen onbegrijpelijk. De spreker pleit ervoor dat PS het ministerie oproept om, juist in deze tijd, te handhaven op die natuurvergunning bij de garnalenvisserij.
- Eind vorig jaar verscheen een rapport van de Waddenacademie, gefinancierd door het Waddenfonds, over het toekennen van rechten aan de Waddenzee. De studie toont aan dat dit plan de bescherming van de Waddenzee kan verbeteren. Commissieleden en GS worden gevraagd om gezamenlijke steun te geven voor het toekennen van deze rechten en zo de bescherming van het gebied te versnellen.

De heer **Stulemeijer** (50PLUS) heeft met tevredenheid kennisgenomen van de goedkeuring van de accountant voor de jaarrekening 2022. Het positieve jaarresultaat van bijna 1,9 miljoen en de bestemming daarvan stemmen 50PLUS positief. 50PLUS heeft een vraag over de begroting. Na 2027 zullen niet alle

projecten zijn afgerond. Voor die projecten is beheer nodig. Welke projecten zouden dit kunnen zijn? Kan de gedeputeerde een indicatie geven van het budget wat hiervoor nodig is?

50PLUS gaat akkoord met het advies van GS om geen zienswijze in te dienen.

De **voorzitter** vraagt technische vragen voorafgaand aan de commissievergadering in te dienen.

De heer **Roosendaal** (VVD) heeft de volgende vragen:

- Richting de Partij voor de Dieren is de spreker benieuwd hoe het toekennen van rechten aan een gebied vorm moet worden gegeven, of dat niet middels een rechtspersoonlijkheid moet gaan bijvoorbeeld.
- Het Waddenfonds eindigt na 2027. Wanneer volgt er een evaluatie en een advies over de toekomstige periode? Hoe wordt PS hierin betrokken? Wat is de rol van het Rijk? De spreker verneemt graag de visie van het college hierop.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) heeft, net als voorgaande jaren, gemengde gevoelens over de begroting. De PVV steunt activiteiten gericht op natuur en landschapswaarden in het Waddengebied, een uniek natuurgebied. Echter, de spreker is kritisch over de energietransitie en beschouwt het als onbetrouwbare stroomvoorziening. Hij benadrukt dat elektriciteitsverbruik slechts een klein deel van het totale energieverbruik is. De PVV adviseert deze voordracht te agenderen als een hamerstuk.

Mevrouw **Sijbenga** (BBB) dankt voor het goede en duidelijke stuk, zeker voor beginnende Statenleden, omdat het verleden en heden is meegenomen. Er is naar tevredenheid rekening gehouden met het vastgestelde investeringskader van het Waddengebied en de vastgestelde investeringsprogramma's. In de nieuwe wet is vastgelegd dat per verslagjaar in de jaarrekening verantwoording moet worden afgelegd over de rechtmatigheid van het gevoerde bestuur. De BBB pleit ervoor de nog op te volgen aanbevelingen, de periodiek, het aanvraagproces met aanvragen eens te evalueren, zodat Provinciale Staten scherp blijven op het proces en te evalueren en monitoren wat projecten hebben bijgedragen aan de doelen.

De heer **Mantel** (JA21) dankt het college voor de heldere begeleidende brief. De accountant ziet geen bijzonderheden in de stukken uit 2022 en JA21 heeft geen opmerkingen. De fractie dankt de accountant voor het overzichtelijke document.

De spreker heeft een vraag over de Begroting 2024. Op pagina 9 staat een COVID-ophoging van bijna € 5,5 miljoen bij de verleende begrotingssubsidies. JA21 vraagt naar de noodzaak, oorsprong en vaststelling van deze bedragen, zoals de € 3,2 miljoen verhoging bij Werelderfgoed Centrum Waddenzee. JA21 vraagt de gedeputeerde dit toe te lichten.

JA21 is nooit een groot voorstander geweest van grote gemeenschappelijke regelingen vanwege hoge kosten en uitgaven aan doelen waar JA21 niet echt de noodzaak van inziet. Er zijn wel positieve resultaten. JA21 beschouwt dit agendapunt als een hamerstuk.

De heer **Mülder** (D66) geeft aan dat D66 weinig opmerkingen heeft over het stuk en sluit zich aan bij Partij voor de Dieren over de rechtspositie van de Wadden. Er zijn ideeën om een rechtspersoon te maken na het aflopen van het Waddenfonds. D66 is benieuwd naar de reactie van de gedeputeerde hierover.

De heer **Laport** (GL) heeft de volgende vragen en opmerkingen:

- De spreker is onder de indruk van de schoonheid van het Waddengebied en benadrukt het belang van het Waddenfonds. Er is zorg over het einde van de rijksfinanciering in 2026 en de regeling in 2028. De vraag is of de portefeuillehouder dit ook betreurt en nadenkt over een vervolg.
- Het tweede punt dat namens GroenLinks naar voren wordt gebracht, is de besteding van de gelden. In het afgelopen jaar werd ongeveer 75% van de gelden gebruikt voor leuke activiteiten zoals evenementen, rondleidingen en gastronomische projecten, terwijl slechts 25% werd geïnvesteerd in ecologische projecten. GroenLinks betreurt deze verhouding. In het verleden ging de helft van de gelden naar ecologische doelen en GroenLinks zou graag zien dat dit opnieuw wordt nagestreefd.
- De spreker beschouwt het Waddengebied als het meest unieke natuurgebied van Nederland en het wordt, net als veel andere natuurgebieden, bedreigd door de stijgende zeespiegel, de opwarming van de aarde, de toename van exoten, de afname van vegetatie, enzovoort. Het verdient daarom bescherming, en het Waddenfonds kan een waardevolle bijdrage leveren aan die bescherming. Het beschermen van het Waddengebied is ook een van de hoofddoelstellingen die door GroenLinks zijn geformuleerd. Daarom is het belangrijk om hier aandacht aan te besteden.

> De heer **Van Tiggelen** (PVV) vraagt zich af hoe GroenLinks tot de conclusie komt dat er sprake zou zijn van opwarming, aangezien de metingen al jarenlang laten zien dat dit niet het geval is.

De heer **Laport** (GL) antwoordt dat hij uit wetenschappelijke publicaties blijkt dat ongeveer 95% van die publicaties de opwarming van de aarde ondersteunt.

> De heer **Van Tiggelen** (PVV) verzoekt GroenLinks schriftelijk te verwijzen naar de specifieke wetenschappelijke publicaties waarop zij zich baseren. Hij geeft aan dat hij niet bekend is met deze publicaties en benadrukt dat hij zich al vijftien jaar in het onderwerp verdiept.

De heer **Laport** (GL) is bereid dit te doen, maar de spreker denkt dat als men erop googelt, er genoeg publicaties te vinden zijn over dit onderwerp.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) dankt voor de heldere informatie over het Waddenfonds. Het CDA wil graag verder ingaan op de garnalenvisserij, waar ook in het stuk en door andere partijen al over gesproken is. De garnalenvisserij wordt beschouwd als een vorm van visserij met een lage impact en momenteel wordt er gewerkt aan een gedragscode voor de gehele garnalenketen, met als doel een duurzame toekomst te waarborgen met respect voor de zeebodem en de natuur. Het CDA is van mening dat er rekening moet worden gehouden met het sociaaleconomische en cultuurhistorische belang van de garnalenvisserij voor de dorpsgemeenschappen, zoals die ook in Noord-Holland voorkomen, zoals Den Oever, waar dit een zeer belangrijk onderwerp is. Momenteel worden er afspraken gemaakt tussen de minister,

natuurorganisaties en de visserij. Het CDA pleit ervoor dat er ruimte wordt geboden en dat er geen hetze tegen de garnalenvisserij ontstaat vanuit de provincie Noord-Holland door moties of andere uitspraken.

Verder blijft het CDA zich inzetten voor een goede balans tussen economie en ecologie, 50-50, ook voor de toekomst die er nog resteert voor het Waddenfonds.

> Mevrouw **Haas** (PvdD) vraagt of zij het standpunt van het CDA correct begrijpt, namelijk dat de garnalenvisserij feitelijk vrij spel krijgt, inclusief enige gedragsregels, om de bodem van de Waddenzee leeg te halen, terwijl andere vormen van landbouw of akkerbouw zich moeten houden aan strenge regels van natuurvergunningen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) is van mening dat er niet goed naar haar is geluisterd. De spreker legt uit dat er op dit moment afspraken worden gemaakt op ministerieel niveau om ervoor te zorgen dat de garnalenvisserij op een verantwoorde manier wordt uitgevoerd. Deze afspraken hebben tot doel goede randvoorwaarden te creëren, zodat de visserij een duurzame toekomst heeft, samenwerkt en in harmonie is met de natuurlijke processen, zoals dit in het verleden ook het geval was. De spreker benadrukt dat de garnalenvisserij al lange tijd bestond voordat het N2000-gebied werd aangewezen en dat de garnalenvisserij en de natuur heel goed samen kunnen gaan.

Gedeputeerde **Zaal** reageert op de inbreng vanuit de commissie in de eerste termijn.

- Er zijn vragen gesteld door de Partij voor de Dieren en GroenLinks over het percentage van 50% voor ecologie in het Waddenfonds. Het uitgangspunt blijft 50%, maar dit is over de gehele periode van het fonds en niet per jaar. Daarom kan het ene jaar meer zijn en het andere jaar minder. Er wordt gestuurd op deze verdeling door bijvoorbeeld bepaalde subsidieregelingen niet elk jaar open te stellen. Dit verklaart de variatie. Het verhogen van het percentage is echter niet eenvoudig, aangezien de percentages zijn vastgelegd in het bestuursakkoord met de andere partners. Als provincie Noord-Holland kunnen ze niet eenzijdig beslissen om een ander percentage te hanteren. Daarom houdt de provincie zich als betrouwbare partner aan de afgesproken percentages binnen het Waddenfonds.
- In de afgelopen jaren zijn er geen projecten met sportvissers of lood gefinancierd of gesubsidieerd vanuit het Waddenfonds. Dit is in het verleden wel gebeurd, maar daarmee is gestopt.
- Wat betreft de garnalenvissers heeft het Waddenfonds ooit € 10,3 miljoen beschikbaar gesteld voor het uitkopen van negentien garnalenvissers. Dit budget is nu uitgeput. De provincie verwacht dat de Rijksoverheid, zoals mevrouw Koning ook al opmerkte, maatregelen zal nemen voor garnalenvissers, waaronder mogelijk uitkoopregelingen.
- Naar aanleiding van de vraag van de heer Roosendaal geeft de gedeputeerde aan dat de evaluatie van het Waddenfonds zal plaatsvinden in 2027, wanneer het fonds ten einde loopt. Vervolgens zal deze evaluatie in 2029 worden voorgelegd aan de Provinciale Staten. Het Rijk speelt hierbij geen rol, aangezien de evaluatie volledig zelfstandig zal worden uitgevoerd.
- Het is jammer dat het Rijk heeft besloten te stoppen met het Waddenfonds, zoals door sommige aanwezigen werd benoemd. Er worden momenteel gesprekken gevoerd over hoe de toekomst eruit zal zien na afloop van het Waddenfonds. Deze gesprekken vinden plaats tussen de provincies onderling en met het Rijk. De rechtspersoonlijkheid van het fonds is ook ter sprake gebracht door de Partij voor de Dieren en D66. Op dit moment heeft de provincie Noord-Holland nog geen standpunt ingenomen, net zoals de provincies Friesland en Groningen. Als Provinciale Staten hier iets mee willen doen, zal de

provincie als geheel haar wens kenbaar moeten maken. GS volgt ook de uitspraken van de minister op dit gebied. De minister staat neutraal tegenover de rechtspersoonlijkheid van het fonds, op voorwaarde dat er samengewerkt wordt met andere Waddenlanden zoals Duitsland en Denemarken.
- Er is een vraag gesteld over de COVID-verhoging. In het Dagelijks Bestuur is afgesproken dat alle projecten tot 1 januari 2024 een beroep kunnen doen op deze verhoging, op voorwaarde dat ze gedurende een bepaalde periode eerder al subsidie hebben ontvangen. Er zijn specifieke afspraken gemaakt over dit onderwerp. Projecten kunnen hier rechten aan ontlenen. Deze keuze is gemaakt vanwege de onvoorspelbaarheid van de situatie tijdens de COVID-pandemie, zoals ook in de provincie Noord-Holland te zien was. Op dit moment houdt GS vast aan de deadline van 1 januari 2024.

De heer **Mantel** (JA21) begrijpt dat er tijdens de coronacrisis keuzes zijn gemaakt en dat wordt gewaardeerd. Hij vraagt echter hoe de bedragen precies worden vastgesteld en op welke manier dit kan worden verantwoord. Hij merkt op dat het ene bedrag bijvoorbeeld heel specifiek is, zoals € 20.009, terwijl het andere bedrag € 3,2 miljoen is. De spreker wil graag weten hoe deze bedragen tot stand komen en of er nog inspraak mogelijk is over deze beslissingen.

Gedeputeerde **Zaal** zal kijken of zij daar een antwoord op heeft in de tweede termijn. Anders zal zij de vraag schriftelijk beantwoorden.

Tweede termijn commissie

Mevrouw **Haas** (PvdD) roept op om bij de subsidieverlening de focus te leggen op ecologie. De Partij voor de Dieren benadrukt dat zelfs bij economische activiteiten accenten kunnen worden gelegd. De Partij voor de Dieren overweegt dan ook om een motie in te dienen.

Mevrouw **Sijbenga** (BBB) verwijst naar een vierjarig onderzoek van het Duitse Thünen Instituut, waar wetenschappelijk bewezen is dat de garnalenvisserij nauwelijks de bodem verstoort. Ze vraagt waar de Partij voor de Dieren de informatie vandaan haalt dat er geen consensus is. Daarnaast merkt ze op dat er ook andere activiteiten zijn die impact hebben op de zee, zoals windmolens, tankers en zandwinning op economisch gebied. De spreker zou graag meer willen weten over hoe de Partij voor de Dieren hierover denkt en waarom Partij voor de Dieren zich voornamelijk richt op de schade door de garnalenvisserij.

Mevrouw **Haas** (PvdD) geeft aan dat er over veel onderwerpen wetenschappelijke consensus bestaat, maar over dit specifieke onderwerp zeker niet. De spreker biedt aan om later naar andere onderzoeken te verwijzen, waaronder die van de Waddenacademie.

Gedeputeerde **Zaal** reageert op de inbreng vanuit de commissie in tweede termijn:

- De gedeputeerde benadrukt dat het Waddenfonds geen subsidies verleent aan projecten die schade toebrengen aan de natuur. Dat is een belangrijk uitgangspunt en wordt ook nageleefd.
- Vervolgens legt zij uit dat de COVID-subsidie wordt berekend op basis van een percentage van de subsidie, in combinatie met de werkelijke schade. Bijvoorbeeld, als er schade is voor de dierenopvang als gevolg van COVID, moet de daadwerkelijke schade worden aangetoond en op basis daarvan wordt de subsidie berekend. Er is dus een specifieke methode achter dit proces.

Het voorstel van Gedeputeerde Staten is een neutrale zienswijze. Dat is de vraag die nu ter discussie ligt. Als Provinciale Staten het bestuursakkoord wil aanpassen, dan kan daarvoor een motie worden ingediend, maar dat staat los van het document dat momenteel ter bespreking ligt. Het is een meer fundamentele discussie die dan met elkaar moet worden gevoerd, dan de jaarstukken en de begroting.

Mevrouw **Haas** (PvdD) brengt een punt van orde naar voren. De spreker stelt voor om ofwel een amendement in te dienen op de zienswijze, ofwel een motie in te dienen om aandacht te vragen voor bepaalde zaken, zoals het bestuur van het Waddenfonds.

De voorzitter constateert dat dit onderwerp voldoende is besproken. De voorzitter concludeert dat Waddenfonds begroting 2023 en jaarstukken 2022 als bespreekpunt wordt geagendeerd voor de PS-vergadering van 30 mei 2023.

M 47/30-5-2023
punt 10

D66

Partij voor de Dieren
Statenfractie Noord-Holland

SP Volt

GROEN LINKS
NOORD-HOLLAND

PvdA
NOORD-HOLLAND

AANGENOMEN

Motie **Vervolgstap rechten voor de Waddenzee**

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023, ter behandeling van agendapunt Waddenfonds begroting 2024 en jaarstukken 2022;

constaterende dat:

- in december 2022 de Waddenacademie een rapport[1] aan minister voor Natuur en Stikstof Christianne van der Wal-Zeggelink heeft overhandigd, waarin werd vastgesteld dat er géén grote juridische obstakels liggen om rechten voor de Waddenzee te implementeren in Nederlandse wet- en regelgeving;
- de studie, die is gepresenteerd op de 14e Trilaterale Regeringsconferentie in Wilhelmshaven, volgens de Waddenacademie voldoende aanwijzingen bevat die het de moeite waard maken om de mogelijke toepassing van de Rights of Nature-benadering op de Waddenzee nader te onderzoeken, hetgeen in lijn is met de belangstelling voor deze benadering op trilateraal niveau;

overwegende dat:

- de Waddenzee een kwetsbaar, uniek en beschermd (UNESCO Werelderfgoed, Natura-2000) natuurgebied is;
- het Waddenfonds eindig is en er een nieuw beleidskader ter bescherming van de unieke natuurwaarden van de Waddenzee nodig is;
- de ontwikkelingen om de natuur een zelfstandig rechtspersoonlijkheid toe te kennen gevolgen zullen hebben voor de provinciale vergunningverlening en provinciaal beleid en daarmee de kaderstellende en controlerende taak van Provinciale Staten voor wie dit concept deels nog onbekend terrein is;

gehoord de discussie,

stemt in met:

- de organisatie vanuit de commissie natuur van een expertmeeting over de kansen, gevolgen en toepassingen van het toekennen van rechten aan de Waddenzee en nodigt ook de Provinciale Staten van Friesland en Groningen en de waterschappen daarbij uit;

en gaan over tot de orde van de dag.

Ilona Haas	Remine Alberts	Paul Laport	Julia Schneemann	Marloes ten Ham
Partij voor de Dieren	SP	Groen Links	Volt	PvdA

[1] https://www.waddenacademie.nl/organisatie/publicatie-lijst/publicatie-detail/granting-rights-of-nature-to-the-wadden-sea-an-exploratory-study/

M 4g / 30-5-2023

Partij voor de Dieren
Statenfractie Noord-Holland

SP

AANGENOMEN

Motie Een impuls voor het Waddengebied

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023, ter behandeling van Waddenfonds begroting 2024 en Jaarstukken 2022;

constaterende dat:

- uit een brief van de ministers van Verkeer en Waterstaat en Natuur en Stikstof aan de Tweede Kamer blijkt dat ook zij zich zorgen maken over de uitdagingen voor de ecologie en natuur in het Waddengebied (pagina 11, Jaarstukken 2022);

- uit de factsheet 22-03 van de Waddenacademie over de kwaliteit van het oppervlaktewater in het Waddengebied (juni 2022) blijkt dat de chemische en ecologische toestand over het grootste deel niet voldoet aan de norm van de Kaderrichtlijn Water;

overwegende dat:

- de Waddenzee om meerdere redenen een uniek en zeer belangrijk internationaal natuurgebied is en daarom is uitgeroepen tot Unesco Werelderfgoed;

- de natuur van de Waddenzee nog altijd in kritieke toestand verkeert en daarom een impuls nodig heeft;

- de natuur in de eindfase van het Waddenfonds die impuls kan krijgen als het Waddenfonds ervoor kiest om vanaf nu zoveel mogelijk alleen economische projecten (hoofddoel C) te kiezen die óók de natuurwaarden (hoofddoel A en/of B) van het gebied versterken;

- we daarmee bestaand beleid en ook de bestuurlijke afspraken voor de 50/50-verdeling tussen duurzame economie en ecologie kunnen blijven respecteren;

- versterking van de natuurwaarden ook een economische factor ís: per jaar bezoeken immers 1,3 miljoen mensen de Wadden, juist om die unieke natuurwaarden, het landschap en de rust;

gehoord de discussie,

verzoeken het Waddenfonds om:

- waar mogelijk alleen bij te dragen aan programma's en projecten met als hoofddoel C (economie) wanneer óók een duidelijke bijdrage aan het realiseren van hoofddoel A en/of B (vergroten en versterken natuur- en landschapswaarden, en verminderen/wegnemen extern bedreigingen) van het Waddenfonds blijkt;

en gaan over tot de orde van de dag.

Ilona Haas
Partij voor de Dieren

Remine Alberts
SP

M46 /30-5-2023
punt 10

AANGEHOUDEN

Motie rechtspersoon Waddenzee

De Provinciale Staten van Noord-Holland, bijeen op dinsdag 30 mei 2023,
hebben kennisgenomen van de statenvoordracht VD-17: Waddenfonds begroting 2024 en jaarstukken 2022;

constateren dat:
- het Waddenfonds de natuur, het landschap en de leefomgeving van het waddengebied de laatste jaren beschermd heeft;
- dit investeringsprogramma eindigt in 2027;
- het slecht gaat met de natuur in de Waddenzee;
- Noord Holland één van de drie waddenprovincies is;

overwegen dat
- het waddengebied ook na afloop van het Waddenfonds bescherming nodig heeft;
- door het instellen van de Waddenzee als rechtspersoonlijkheid (met bestuur en rechten) het waddengebied zichzelf ook in de toekomst kan beschermen;
- er wereldwijd meer dan vierhonderd initiatieven zijn in bijna veertig landen waarbij de natuur zelf rechten heeft verkregen;
- D66 op landelijk niveau werkt aan een initiatiefwetsvoorstel om het gebied, dat deel uitmaakt van de UNESCO-erfgoedlijst, rechtspersoonlijkheid te geven;
- De belangen van de Waddenzee in een dergelijke constructie vroegtijdig stadium kunnen worden meegenomen;
- Op deze manier lange procedures (door zienswijzen) kunnen worden voorkomen;

verzoeken het college
- om zich positief op te stellen naar het schenken van rechtspersoonlijkheid aan de Waddenzee;

en gaan over tot de orde van de dag.

Nina Sophie Vroom (D66)

Ilona Haas (PvdD)

M 40/30-5-2023

Partij voor de Dieren
Statenfractie Noord-Holland

SP

AANGEHOUDEN

Motie Pas voorzorg toe bij de Waddenzee

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023, ter behandeling van Waddenfonds Begroting 2024 en Jaarstukken 2022;

constaterende dat:

- uit de Memo Reflectie Passende Beoordeling Garnalenvisserij van de experts van de Waddenacademie (2022, ter beoordeling van een nieuwe vergunningaanvraag vanaf 1 januari 2023)[1] blijkt dat er nog steeds redelijke twijfel bestaat over de ecologische gevolgen van voortdurende garnalenvisserij in de Waddenzee én dat er negatieve effecten van garnalenvisserij zijn aangetoond die zorgen baren;

- de Waddenacademie stelt dat in de Passende Beoordeling het cumulatieve effect van garnalenvisserij in de Waddenzee niet is meegenomen, terwijl dit juist voor natuurwaarden van belang is en dat het voorzorgbeginsel conform artikel 6, lid 3 van de Habitatrichtlijn niet is gevolgd;

- in de Passende Beoordeling geen uitspraak wordt gedaan over stikstofdepositie en -uitstoot, terwijl de Raad van State juist voor andere sectoren, zoals de bouw, heeft besloten dat er geen uitzonderingspositie mogelijk is;

- in het Uitvoeringsprogramma van de Waddenzee staat dat "Het Waddenfonds wil een duurzame visserij, die past bij de ecologische draagkracht van het natuurgebied, bevorderen. Dit betekent: zero-emissies, stil en schoon varen, geen bodemberoering met negatieve impact meer en maximaal hergebruik van reststromen." waarbij een van de doelen die het Waddenfonds nastreeft, is het verminderen van de visserijdruk met name door garnalenvisserij op de Waddenzee;

overwegende dat:

- er volgens de Habitatrichtlijn geen redelijke wetenschappelijke twijfel mag bestaan en de noodzakelijke toepassing van het voorzorgbeginsel volgens de Waddenacademie met zich meebrengt dat garnalenvisserij in het Natura-2000 gebied Waddenzee niet kan worden vergund;

- de Waddenzee een kwetsbaar en beschermd natuurgebied is, waardoor we extra voorzichtig moeten zijn met menselijke activiteiten, zoals garnalenvisserij;

gehoord de discussie,

roept Gedeputeerde Staten op:

- zich bij het Rijk in te spannen, eventueel in gezamenlijkheid vanuit het bestuur van het Waddenfonds, om slapende natuurvergunningen voor de garnalenvisserij in de Waddenzee in te nemen totdat is vastgesteld dat geen schade wordt toegebracht aan ecologische waarden en nieuwe vergunningen pas te verlenen als aan het voorzorgsprincipe van de Habitatrichtlijn is voldaan;

en gaan over tot de orde van de dag.

Ilona Haas
Partij voor de Dieren

Remine Alberts
SP

[1] https://www.waddenacademie.nl/fileadmin/inhoud/pdf/nieuws/pdf/Memo_Waddenacademie_reflectie_Passende_Beoordeling_Garnalenvisserij_28-11-2023_v2.pdf.

Provincie Noord-Holland

PS-vergadering

Dossiernummer	12539
Extern Zaak ID	921516
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	30 mei 2023
Agendapunt	11
Titel	Voortgangsnota MRA (VD-19).
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Geagendeerd	Vergaderdatum
Ingekomen stukken ter kennisname	30 april 2023
Interim-Statencommissie	15 mei 2023
PS-vergadering	**30 mei 2023**

Toelichting

Op 4 april 2023 ontving de provincie Noord-Holland de Voortgangsnota 2022 van de MRA, met het verzoek om terzake wensen en opvattingen te formuleren en die uiterlijk 9 juni 2023 aan de MRA te doen toekomen.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Aan mevr. F. Halsema, voorzitter van de Metropoolregio Amsterdam

Termini 179

1025 XM AMSTERDAM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. J.J. van den Berg
BEL/BS

Telefoonnummer +31235144076
bergjj@noord-holland.nl

Verzenddatum
- 7 JUNI 2023

Kenmerk
921516/2013450

Uw kenmerk

Betreft: Opmerkingen provincie Noord-Holland betreffende de voortgangsnota MRA

Geachte mevrouw Halsema,

Op 6 april 2023 ontving de provincie Noord-Holland de conceptversie van de MRA-Voortgangsnota 2022, met het verzoek dit concept te bespreken en wensen en opvattingen uiterlijk op 9 juni 2023 toe te doen komen naar het MRA-bestuur. Wij voldoen graag aan dit verzoek, en hebben dit document met onze Staten besproken.

In de optiek van de provincie Noord-Holland zijn de belangrijke aandachtspunten betreffende de voorliggende MRA-meerjarenbegroting de volgende:

1. *Functie van de Voortgangsnota*

Voor de eerste keer is een Voortgangsnota opgesteld. In de Samenwerkingsafspraken die eind 2021 door de MRA-deelnemers zijn vastgesteld, is bepaald dat elk jaar een dergelijk totaaloverzicht wordt gemaakt. Doel van dit document is om een overzicht te geven van wat er ondernomen en bereikt is ten aanzien van de verschillende programma's van de MRA-Agenda. Deze Voortgangsnota kijkt terug op het achterliggende kalenderjaar en is in feite een soort jaarverslag.

Het is op zichzelf positief dat er nu een dergelijk overzicht van dit informele samenwerkingsverband beschikbaar is, waar per 'uitvoeringslijn' uit de MRA Agenda wordt opgesomd wat er desaangaande in 2022 in MRA-verband aan activiteiten is ondernomen en wat daarvan de resultaten zijn. De Voortgangsnota is een tamelijk uitvoerig document, maar toegankelijk en in heldere bewoordingen opgesteld. Een dergelijk overzicht vergemakkelijkt het gesprek met raden en Staten over de eigen verwachtingen van de MRA-samenwerking en de

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

daaraan te besteden inzet. Naar onze mening hebben we met de Voortgangsnota een informatief en nuttig overzicht.

2. *Relatie met de MRA Agenda 2024-2028*

We bespreken deze Voortgangsnota in de maanden waarin tegelijk ook een begin wordt gemaakt met het proces dat in het volgende jaar 2024 zal moeten resulteren in een nieuwe MRA agenda 2024-2028. Deze MRA Agenda is het belangrijkste inhoudelijke koersdocument voor onze metropoolsamenwerking. In de Voortgangsnota zijn ten aanzien van diverse uitvoeringslijnen suggesties opgenomen voor gesprekspunten tussen raden/Staten en hun respectievelijke colleges.

Deze suggesties – en de Voortgangsnota als zodanig – vormen bruikbare input voor het inhoudelijke debat over de provinciale inbreng ten behoeve van die nieuwe MRA Agenda, dat nog voor de zomer op het provinciehuis van start zal gaan en na het zomerreces zal worden voortgezet.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Keijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Aan mevr. F. Halsema, voorzitter van de Metropoolregio Amsterdam
Termini 179
1025 XM AMSTERDAM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. J.J. van den Berg
BEL/BS

Telefoonnummer +31235144076
bergjj@noord-holland.nl

Verzenddatum

Kenmerk
921516/2013450

Uw kenmerk

Betreft: Opmerkingen provincie Noord-Holland betreffende de voortgangsnota MRA

Geachte mevrouw Halsema,

Op 6 april 2023 ontving de provincie Noord-Holland de conceptversie van de MRA-Voortgangsnota 2022, met het verzoek dit concept te bespreken en wensen en opvattingen uiterlijk op 9 juni 2023 toe te doen komen naar het MRA-bestuur. Wij voldoen graag aan dit verzoek, en hebben dit document met onze Staten besproken.

In de optiek van de provincie Noord-Holland zijn de belangrijke aandachtspunten betreffende de voorliggende MRA-meerjarenbegroting de volgende:

1. *Functie van de Voortgangsnota*

Voor de eerste keer is een Voortgangsnota opgesteld. In de Samenwerkingsafspraken die eind 2021 door de MRA-deelnemers zijn vastgesteld, is bepaald dat elk jaar een dergelijk totaaloverzicht wordt gemaakt. Doel van dit document is om een overzicht te geven van wat er ondernomen en bereikt is ten aanzien van de verschillende programma's van de MRA-Agenda. Deze Voortgangsnota kijkt terug op het achterliggende kalenderjaar en is in feite een soort jaarverslag.

Het is op zichzelf positief dat er nu een dergelijk overzicht beschikbaar is, waar per 'uitvoeringslijn' uit de MRA Agenda wordt opgesomd wat er desaangaande in 2022 in MRA-verband aan activiteiten is ondernomen en wat daarvan de resultaten zijn. De Voortgangsnota is een tamelijk uitvoerig document, maar toegankelijk en in heldere bewoordingen opgesteld. Een dergelijk overzicht vergemakkelijkt het gesprek met raden en Staten over de eigen verwachtingen van de MRA-

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

CONCEPT

samenwerking en de daaraan te besteden inzet. Naar onze mening hebben we met de Voortgangsnota een informatief en nuttig overzicht.

2. Relatie met de MRA Agenda 2024-2028

We bespreken deze Voortgangsnota in de maanden waarin tegelijk ook een begin wordt gemaakt met het proces dat in het volgende jaar 2024 zal moeten resulteren in een nieuwe MRA agenda 2024-2028. Deze MRA Agenda is het belangrijkste inhoudelijke koersdocument voor onze metropoolsamenwerking. In de Voortgangsnota zijn ten aanzien van diverse uitvoeringslijnen suggesties opgenomen voor gesprekspunten tussen raden/Staten en hun respectievelijke colleges.

Deze suggesties – en de Voortgangsnota als zodanig – vormen bruikbare input voor het inhoudelijke debat over de provinciale inbreng ten behoeve van die nieuwe MRA Agenda, dat nog voor de zomer op het provinciehuis van start zal gaan en na het zomerreces zal worden voortgezet.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris voorzitter

metropool
regioamsterdam

Voortgangsnota 2022

CONCEPT 4 april 2023

CONCEPT

Strawinskylaan 1779 (WTC, I-toren)
1077 XX Amsterdam

info@metropoolregioamsterdam.nl
www.metropoolregioamsterdam.nl

Uitgelicht

Door constructief met elkaar samen te werken in de Metropoolregio Amsterdam hebben we ook in 2022 weer een reeks mooie resultaten met elkaar bereikt. In deze Voortgangsnota treft u een overzicht van uitgevoerde activiteiten en behaalde resultaten per uitvoeringslijn uit de MRA Agenda.

In onderstaand overzicht zijn alvast enkele in het oog springende resultaten uitgelicht:

- ➔ Door lobby, gezamenlijke afstemming, hulp bij elkaars aanvragen en regionale inzet van expertise zijn we er in geslaagd om vanuit het MIRT-financiering vanuit het Rijk voor elkaar te krijgen voor infrastructuur en woningbouw ter waarde van 5,4 miljard euro;
- ➔ Door lobby, gezamenlijke afstemming, hulp bij elkaars aanvragen en regionale inzet van expertise zijn we er in geslaagd om vanuit andere Rijkstrajecten, zoals de woningbouwimpuls, het BOL, het programma grootschalige woningbouwlocaties en het Volkshuisvestingsfonds, in totaal ruim 1 miljard euro vanuit het Rijk voor elkaar te krijgen voor woningbouw (en woningbouwversnelling);
- ➔ We hebben twee succesvolle symposia georganiseerd voor bestuurders, raads- en Statenleden en ambtenaren. Een over duurzaamheid in Gooise Meren en een over de Verstedelijkingsstrategie in Haarlem;
- ➔ 3 miljoen euro aan investeringen vanuit de ROM InWest heeft geleid tot bijna 9 miljoen euro aan investeringen door derden;
- ➔ In reactie op de energiecrisis die ontstond door de oorlog in Oekraïne zijn we gestart met het initiatief 15%GasTerug: daarvan is afgelopen jaar de doelstelling behaald (er is meer dan 15% gas bespaard in de MRA), we hebben er van de Bloomberg Foundation een prijs voor gekregen en we hebben een miljoen euro subsidie vanuit het Rijk ontvangen om het initiatief verder te brengen;
- ➔ We zijn druk bezig geweest met de implementatie van de Samenwerkingsafspraken; als resultaat daarvan hebben we onder meer een vastgestelde meerjarenbegoting (voorzien van een nota van beantwoording waarin is uitgelegd hoe met alle ingekomen wensen en opvattingen is omgegaan) en is de Termijnagenda geïntroduceerd als nieuw instrument;
- ➔ We zijn begonnen met het opstellen van een Bedrijventerreinenstrategie;
- ➔ Vanuit het traject van de Verstedelijkingsstrategie is het Verstedelijkingsconcept vastgesteld, een product van Rijk en regio gezamenlijk en de basis waarop de verschillende NOVEX-gebieden in de MRA verder kunnen worden uitgewerkt;

CONCEPT

- ➔ We zijn druk bezig geweest om partijen bij elkaar te brengen voor specifieke doelen. Zo hebben we in 2022 onder meer het Convenant Toekomstbestendige Woningbouw gesloten, is er een Green Deal Houtbouw gekomen en hebben we een intentieovereenkomst Klimaatbestendige Nieuwbouw die door veel partijen is ondertekend en als inspiratie heeft gediend voor landelijk beleid;
- ➔ We hebben een uniek grootschalig onderzoek naar toeristische en recreatieve druk en draagkracht in de MRA uitgevoerd, als bouwsteen voor een nieuwe strategie voor toerisme en recreatie in de MRA;
- ➔ In samenwerking met het Rijk hebben we een Multimodaal Toekomstbeeld vastgesteld, als basis voor toekomstige investeringen;
- ➔ Het Dashboard Logistieke Stromen vanuit het programma Zero Emissie Stadslogistiek is opgeleverd, evenals de netwerkaanpak duurzame logistieke hubs;
- ➔ Vanuit het project MRA Electrisch is de aanleg van laadpunten voor electrische voertuigen aangejaagd. De teller staat in de MRA inmiddels op 10.437 publieke laadpunten, waarmee we qua dichtheid van laadpunten koploper in Europa zijn.
- ➔ Enzovoort… !

CONCEPT

1. Inleiding

1.1 Doel en status van de Voortgangsnota

Voor u ligt de Voortgangsnota voor de Metropoolregio Amsterdam over het jaar 2022. De Voortgangsnota is een nieuw document, uit de in 2022 vastgestelde Samenwerkingsafspraken voor de MRA.

De nota gaat op hoofdlijnen in op welke activiteiten in het afgelopen jaar zijn uitgevoerd, en welke resultaten daarbij zijn behaald. Het doel van het dit document is om te faciliteren dat de leden van gemeenteraden en Provinciale Staten in de MRA op inhoud in gesprek kunnen gaan met hun bestuurders en ze zaken kunnen meegeven die zij van belang vinden voor de regionale samenwerking. De Voortgangsnota is daarmee een informatief document.
De inhoudelijke en financiële verantwoording over de realisatie van de MRA Agenda vindt elke vier jaar plaats als de looptijd van de MRA-Agenda afloopt.
In de Samenwerkingsafspraken is in paragraaf 2.4 van de werkafspraken (pagina 30) opgenomen dat via de procedure voor wensen en opvattingen de Voortgangsnota wordt vastgesteld. In lijn met de Termijnagenda is het de vraag of dit een passend proces is. Daarom zal net zoals bij de Termijnagenda de Raadtafel in maart 2023 om advies worden gevraagd. Omdat de Voortgangsnota nu voor het eerst wordt opgeleverd, is de verwachting dat net als bij de Termijnagenda dit jaar wordt vastgehouden aan de werkafspraken en dat op basis van de evaluatie van het overgangsjaar 2022 deze afspraken mogelijk worden bijgesteld.

Leeswijzer

De opbouw van de Voortgangsnota is gekoppeld aan de uitvoeringslijnen van de MRA Agenda. Per uitvoeringslijn is eerst in het blauw opgenomen wat de doelstelling uit de MRA Agenda is en vervolgens is op hoofdlijnen aangegeven wat in 2022 de uitgevoerde activiteiten en behaalde resultaten zijn. Dit levert een korte en bondige tekst per uitvoeringslijn op, maar vanwege het aantal uitvoeringslijnen is de totale hoeveelheid informatie toch aanzienlijk. Daarom is hieronder in een korte inhoudsopgave weergegeven op welke pagina de informatie over welke uitvoeringslijn te vinden is.

Een andere afspraak uit de Samenwerkingsafspraken is om in de Voortgangsnota ook suggesties op te nemen voor gesprekspunten of vraagstukken die in het gesprek tussen de raden en Staten en hun besturen kunnen worden benut om het gesprek over de MRA te

CONCEPT

voeren. Een aantal suggesties voor deze gesprekspunten of vraagstukken is opgenomen bij de betreffende uitvoeringslijnen.

1.2 Inhoudsopgave

De uitvoeringslijnen van de MRA Agenda zijn in deze Voortgangsnota terug te vinden op de volgende pagina's:

0.1 - Samenbindende visie op de regio en de samenwerking 7
0.2 - Samenwerking Rijk en EU 7
0.3 - De MRA als netwerkorganisatie 9
0.4 - KennisHuis MRA 10
0.5 - Verantwoording 11

1.1 - Regionale Economische Strategie 12
1.2 - Werkmilieus (Plabeka) 13
1.3 - Human Capital 14
1.4 - Aanjagen Marktinitiatieven voor de transitieopgaven 15
1.5 - Energieinfrastructuur en Datainfrastructuur 17

2.1 - Verstedelijkingsstrategie 19
2.2 - Wonen 21
2.3 - Landschap 23
2.4 - Transitieopgaven leefomgeving 24
2.5 - Kunst, Cultuur en Erfgoed 27
2.6 - Recreatie en Toerisme 28

3.1 - Schaalsprong mobiliteitsysteem 30
3.2 - Fiets 32
3.3 - Duurzame en innovatieve mobiliteit 33

Verklarende lijst van woorden en afkortingen 35

CONCEPT

2. Wat hebben we gedaan in 2022?

In dit hoofdstuk zal van de vier inhoudelijke bestuurlijke gremia (het Bestuur en de drie Platforms) op hoofdlijnen inzichtelijk worden gemaakt welke activiteiten het afgelopen jaar zijn uitgevoerd en welke resultaten daarbij zijn geboekt. Daarbij is zo veel mogelijk de indeling aangehouden van de uitvoeringslijnen uit de MRA Agenda. Per uitvoeringslijn is eerst (in het blauw) de bijbehorende doelstelling en toelichting daarop uit de MRA Agenda opgenomen, en wordt daarna puntsgewijs eerst een toelichting gegeven op de activiteiten die zijn uitgevoerd en daarna de resultaten benoemd die daarbij zijn behaald.

2.1 Het Bestuur

Het jaar 2022 was een overgangsjaar, waarin voor het eerst werd gewerkt volgens de nieuwe Samenwerkingsafspraken die eind 2021 zijn vastgesteld. Begin 2022 is het MRA Bestuur gestart: een overleg bestaande uit de burgemeester van Amsterdam, de CdK's van beide provincies en zeven wethouders uit de drie Platforms, afkomstig uit de zeven deelregio's van de MRA. Het Bestuur fungeert als dagelijks bestuur van de MRA. Zij stuurt op de realisatie van de centrale ambities en doelstellingen en de integrale uitvoering van de MRA Agenda. Het Bestuur is daarbij het gezicht van de MRA, zowel intern als extern. Deze rol heeft het afgelopen jaar steeds verder vormgekregen. De rol en positie van het dagelijks bestuur ten opzichte van de Platforms, de Algemene Vergadering (AV) en de MRA Raadtafel begint eveneens vorm te krijgen.

Dit jaar zijn voor het eerst de nieuwe documenten uit de Samenwerkingsafspraken opgesteld. Een Meerjarenbegroting, als financiële uitwerking van de lopende MRA Agenda, een Termijnagenda, om voor 2023 inzichtelijk te maken welke onderwerpen wanneer aan de orde komen en nu de Voortgangsnota. In de conceptfase van deze documenten is de MRA Raadtafel een aantal keer op procesniveau om advies gevraagd. Deze adviezen zijn door het Bestuur en de AV overgenomen. Zo is op basis van het advies van de Raadtafel de concept-Meerjarenbegroting begin april 2022 aan alle colleges, raden en Staten gestuurd om zo alle deelnemers voldoende tijd te geven om deze in hun gemeente, provincie of deelregio te bespreken. En is op basis van het advies van de Raadtafel is de Termijnagenda eind november 2022 aan alles colleges, raden en Staten gestuurd voor het ophalen van wensen en opvattingen.
In de tweede helft van het jaar heeft ook de inhoudelijke rol van het Bestuur langzaamaan vorm gekregen, zeker ook in relatie tot de rol en positie van de Platforms. In september 2022 heeft het Bestuur uitgebreid gesproken over haar rol en positie en waar zij zich in het licht van de ambities en profilering van de MRA op zou moeten richten. Daar zijn twee thema's uitgekomen: De MRA met de groenste industriezone van de wereld en het onderwerp Onderwijs & Arbeidsmarkt. Op beide onderwerpen gebeurt al veel en hebben de Platforms

CONCEPT

primair een rol, maar het Bestuur richt zich hier vooral op lobbyactiviteiten op zowel nationaal, Europees als internationaal niveau. Als het gaat om waterstof heeft dit – aanvullend op de activiteiten van de Platforms - zijn nut bewezen. In de onderstaande vijf algemene uitvoeringslijnen is een aantal specifieke zaken nader uitgewerkt.

Uitvoeringslijn 0.1 - Samenbindende visie op de regio en de samenwerking

Doel: Een integrale gezamenlijke visie op de regio en de MRA-samenwerking, die richting geeft aan het handelen van de MRA en die partners enthousiast maakt om met de MRA samen te werken.

- Inhoud geven aan de samenbindende visie op de regio, samen met partners
- Bewaken van de samenhang tussen de MRA-activiteiten en hun bijdrage aan de visie
- Uitdragen van de visie (promotie)
- Actualiseren van de MRA Agenda in 2024, of eerder als daartoe aanleiding is

Activiteiten in 2022

- Een integrale gezamenlijke visie op de regio krijgt vorm in verschillende trajecten waarin multidisciplinair gewerkt wordt aan strategieën voor de lange termijn. Voorbeelden zijn de Verstedelijkingsstrategie (zie uitvoeringslijn 2.1), maar ook het Rijk-regio-programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid. Ook de MRA Agenda (de huidige en de nieuwe die we gaan maken) bevat elementen van een visie. Op dit moment is nog niet duidelijk of het voor het functioneren van de MRA van belang is om een integrale visie op te stellen.

Resultaten in 2022

- ✓ In 2022 is verder gewerkt aan het maken van de afspraken met het Rijk over bovengenoemde programma's (Verstedelijkingsstrategie en Samen Bouwen aan Bereikbaarheid) en aan de uitvoering van de MRA Agenda
- ✓ Daarnaast is een start gemaakt met het proces om de huidige agenda te evalueren en een nieuwe MRA Agenda op te stellen.

Uitvoeringslijn 0.2 - Samenwerking Rijk en EU

Doel: Goede en vruchtbare samenwerking met het Rijk en de EU.

- Coördineren van contacten en samenwerkingen met het Rijk en de EU gerelateerd aan de MRA-opgaven
- Voeren van een gezamenlijke (internationale) lobbyagenda en daarbij coalities binnen de regio ontwikkelen waar kennisinstellingen en bedrijfsleven onderdeel van kunnen zijn

CONCEPT

- Zorgen voor de randvoorwaarden binnen de MRA, zoals een juridische basis, expertise, capaciteit en procesafspraken, waarmee de kansen op het verkrijgen van fondsen van het Rijk en Europa voor MRA-opgaven wordt vergroot

Afstemming over deze uitvoeringslijn is belegd in: het Bestuur

Activiteiten in 2022

- Het op- en vaststellen van lobbyagenda's samen met gemeenten, de provincie Noord-Holland en Flevoland, de Vervoerregio, de gemeente Amsterdam. De lobbydossiers zijn vooral mobiliteit, circulaire economie en waterstof en de lobbyactiviteiten zijn gericht op zowel het Rijk als Europa.
- Werkbezoeken aan Europese instellingen en deelname aan Europese netwerken (Hydrogen Europe, CCRI-netwerk, ACR+, EMA, en SURE Eurodelta) gericht op positionering, beleidsbeïnvloeding, kennisuitwisseling en EU-financiering.
- Diverse bezoeken van bestuurders aan Den Haag en van Kamerleden aan de MRA in het kader van de mobiliteitsuitdagingen binnen de MRA.
- Driedaagse METREX-conferentie, met delegaties vanuit 30 metropolen
- Aanvraag voor status large scale hydrogen valley
- Uitwerking MRA-vertegenwoordiging in Brussel op de gebieden duurzame mobiliteit, Energie en Circulaire economie.

Resultaten in 2022

- ✓ De MRA is door de Europese Commissie als koploper en sparringpartner geselecteerd, omdat wij in het CCRI-netwerk vooroplopen met onze activiteiten en goede resultaten boeken op het gebied van circulaire economie en duurzaam textiel;
- ✓ Er is een eerste verbinding gelegd tussen het Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT) en TEN-T (Europees), mede als voorloper voor een aanvraag voor een EU-subsidie voor het Zuidasdok;
- ✓ Formatiebrief aangeboden aan het kabinet met ambities en aandachtspunten vanuit de MRA;
- ✓ Door lobby, gezamenlijke afstemming, hulp bij elkaars aanvragen en regionale inzet van expertise zijn we er in geslaagd om via het bestuurlijke overleg Leefomgeving (BOL) en het MIRTrijksfinanciering te krijgen voor infrastructuur en woningbouw ter waarde van 5,4 miljard euro;
- ✓ Door lobby, gezamenlijke afstemming, hulp bij elkaars aanvragen en regionale inzet van expertise hebben wij vanuit andere Rijkstrajecten als de Woningbouwimpuls, het BOL, het Programma grootschalige woningbouwlocaties en het Volkshuisvestingsfonds in totaal ruim 1 miljard euro rijksfinanciering toegekend gekregen voor woningbouw (en woningbouwversnelling).

CONCEPT

Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges

- Welke onderwerpen of aandachtspunten zien de raden en Staten zelf als cruciaal in de lobby/Public Affairs-activiteiten richting Den Haag en/of Brussel? Waar moeten we vanuit de MRA vooral op inzetten?

Uitvoeringslijn 0.3 - De MRA als netwerkorganisatie

Doel: De kracht van het MRA-netwerk vergroten en beter benutten, en sterkere verbindingen tussen het MRA-netwerk en partners (andere overheden zoals het Rijk en de waterschappen, Amsterdam Economic Board en ook breder het bedrijfsleven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, etc.).

- Verder ontwikkelen van de MRA als netwerkorganisatie door overzichtelijke communicatie over activiteiten, contactpersonen per onderwerp, netwerkactiviteiten als congressen en/of thematische bijeenkomsten
- Vanuit de MRA-activiteiten netwerken opbouwen in en tussen de deelregio's
- Gericht ontwikkelen van relaties met andere stedelijke regio's op basis van gedeelde opgaven enbelangen

Afstemming over deze uitvoeringslijn is belegd in: het Bestuur (voor congressen en bijeenkomsten) en het Platform Economie (voor bijdragen aan de Board en de ROM InWest)

Activiteiten in 2022

- Financiering van de Amsterdam Economic Board
- Financiering van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) InWest
- Organisatie van diverse symposia en netwerkbijeenkomsten
- Communicatie (zie hiervoor verder uitvoeringslijn 0.5)

Resultaten in 2022

- ✓ De ROM InWest heeft vanuit het Transitiefonds drie investeringen (twee startups en een scale-up) gedaan ter waarde van in totaal ongeveer 1,6 miljoen euro. Dit heeft geleid tot investeringen van derden ter waarde van ongeveer 4,5 miljoen euro. Door deze investeringen kunnen de drie initiatieven een betere start of een snellere doorontwikkeling maken;
- ✓ De ROM InWest heeft vanuit het MKB-fonds twee investeringen gedaan (een startup en een scale-up) ter waarde van in totaal ongeveer 1,5 miljoen euro. Dit heeft ook geleid tot investeringen van derden ter waarde van ongeveer 4 miljoen euro. Door deze investeringen kunnen de twee initiatieven een betere start of een snellere doorontwikkeling maken;

CONCEPT

- ✓ Van alle bijeenkomsten die zijn georganiseerd, zijn de twee symposia de meest aansprekende: een sympsosium over Duurzaamheid (State of Sustainability) in Gooise Meren en een symposium over de MRA Verstedelijkingsstrategie in Haarlem. Beide symposia zijn goed bezocht en goed gewaardeerd door de bezoekers.
- ✓ In 2022 is door de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en de Amsterdam Economic Board met veel partijen gesproken over welke investeringen er nodig zijn om transities in de Metropool Amsterdam te versnellen. Hiervoor is een aantal investeringslijnen geformuleerd, waarop met een betere regionale samenwerking externe financiering kansrijk is. Het is een aftrap voor een intensievere samenwerking en een eerste stap naar een regionale investeringsagenda.

Uitvoeringslijn 0.4 - KennisHuis MRA

Doel: Inzicht bieden in relevante ontwikkelingen in de Metropoolregio Amsterdam en ontsluiten van in de MRA beschikbare kennis en expertise.

- Zorgen voor duiding van ontwikkelingen binnen de MRA, waarbij jaarlijks belangrijke ontwikkelingen en trends met het netwerk worden gedeeld, in samenwerking met regionale en nationale kennisinstellingen
- Zorgen voor goede ontsluiting van de binnen de MRA beschikbare kennis en expertise, uitgevoerde onderzoeken en ontwikkelde handreikingen

Afstemming over deze uitvoeringslijn is belegd in: het Bestuur (voor kennisdeling in het algemeen) en het Platform Economie (voor de Economische Verkenningen)

Activiteiten in 2022

- State of the Region 2022
- Side-event Economische Verkenningen Metropoolregio Amsterdam tijdens State of the Region
- Symposium State of Sustainability
- Symposium Verstedelijkingsstrategie
- MRA-kennissessie over participatie bij woningbouwprojecten
- Werkbezoek MRA-delegatie aan Parijs over mobiliteit
- Participatie in het OpenResearch Platform

Resultaten in 2022

- ✓ Publicatie eerste brede MRA-monitor 'Staat van de Metropoolregio Amsterdam'
- ✓ Publicatie onderzoeksresultaten Wonen in de Metropoolregio Amsterdam 2021
- ✓ Investeringskosten klimaatadaptatie voor centra Bereikbare Steden in kaart gebracht
- ✓ Publicatie rapportage State of Sustainability van de MRA 2022
- ✓ Animatievideo 'Kansen voor toekomstbestendige bedrijventerreinen in beeld'

CONCEPT

- ✓ Structuur en overzicht pagina's MRA op OpenResearch Platform verbeterd
- ✓ Speciaal onderdeel op MRA-website ter ondersteuning van nieuwe gemeenteraden

Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges

- Aan welk type kennis of onderzoek op de schaal van de MRA hebben colleges en raden en Staten behoefte?

Uitvoeringslijn 0.5 - Verantwoording

Doel: Degelijke verantwoording van de MRA-activiteiten en transparantie.

- Zorgen voor heldere en overzichtelijke verantwoording van de activiteiten van de MRA aan gemeenteraden, Provinciale Staten en het algemeen bestuur van de Vervoerregio Amsterdam.
- Zorgen dat de verantwoording tijdig plaatsvindt en dat informatie online goed vindbaar is

Activiteiten in 2022

- Inhoudelijke ondersteuning aan onderhandelaars en schrijvers van college- of raadsprogramma's;
- In het kader van het inwerken van de nieuwe raadsleden in de meeste gemeenten en deelregio's in gesprek gegaan over de MRA en de raadsleden geïnformeerd over alle ins en outs van de MRA-samenwerking;
- Vier bijeenkomsten georganiseerd voor MRA Raadtafel en een extra bijeenkomst (heisessie) georganiseerd voor de Raadtafel met alle leden en plaatsvervangers (kennismaking en werkwijze)
- Symposium State of Sustainability (Gooise Meren) voor alle colleges, raden en Staten
- Symposium Verstedelijkingsstrategie (Haarlem) voor colleges, raden en Staten
- Presentaties Verstedelijkingsstrategie in alle deelregio's
- Transparantie en heldere communicatie door het jaar heen via de MRA-website, nieuwsbrieven, filmpjes, via sociale media en andere communicatieuitingen
- Het voor de eerste maal opstellen van een MRA Meerjarenbegroting en de Termijnagenda

Resultaten in 2022

- ✓ Maandelijks Bericht aan Raden en Staten
- ✓ Op basis van de MRA-Agenda een jaarplanning 2023 opgesteld van alle MRA-activiteiten voor het bestuur en de platforms;

CONCEPT

- ✓ Een concept Termijnagenda, voorzien van advies van MRA Raadtafel, eind november 2022 verzonden aan alle MRA-deelnemers en hun raden en Staten om wensen en opvattingen op te halen;
- ✓ Een vastgestelde MRA Meerjarenbegroting, na een ronde van wensen en opvattingen, voorzien van een overzichtelijke nota van beantwoording, waarin bij alle ingekomen wensen en opvattingen is uitgelegd op welke wijze daar wel of niet gevolg aan is gegeven.

2.2 Platform Economie

2022 laat zich in economische opzicht kenmerken door een breedspectrum aan knelpunten. Tekorten op de arbeidsmarkt, congestie op het electriciteitsnet, sterk stijgende energieprijzen en een toenemende krapte aan werklocaties maken duidelijk dat de tot voor kort gangbare groeipaden van economische dynamiek niet meer zo automatisch zijn. Deze knelpunten makkelijk wellicht nog duidelijker, dat transities naar een duurzame economie onvermijdelijk zijn.

Nadat 2021 voor het Platform Economie sterk in het teken stond van de succesvolle oprichting van de Regionale Ontwikkelings Maatschappij (ROM inWest), stonden voor 2022 de volgende thema's prominent op de agenda:

- Onderwijs-arbeidsmarkt
- Ruimtelijke-economisch in relatie tot de Verstedelijkingsstrategie MRA
- Circulaire economie en energietransitie

Helaas is het in 2022 nog niet gelukt om tot een nieuwe regionaal-toeristische strategie te komen. De toeristische druk in Amsterdam noopte Amsterdam tot het nemen van nieuwe maatregelen, daar waar andere MRA-gemeenten nog ambities hebben m.b.t. het versterken van hun toeristisch product In 2023. Verwachten we in MRA verband ook rond toerisme goede afspraken te maken.

Uitvoeringslijn 1.1 - Regionale economische strategie

Doel: Een gezamenlijke koers voor de inzet van de MRA en afzonderlijke deelnemers op economische ontwikkeling in de regio (inclusief onderwijs-arbeidsmarkt en innovatiebeleid), algemene promotie in lijn met deze strategie.

- Inhoud geven aan de regionale economische strategie voor de Metropoolregio Amsterdam, in nauwe samenhang met de verstedelijkingsstrategie en de lange termijnstrategie voor het mobiliteitssysteem
- (Inter)nationale promotie van de economische kracht van de regio en deelregio's
- Monitoren van de regionale economische strategie voor de MRA

CONCEPT

Afstemming over deze uitvoeringslijn is belegd in: het Platform Economie

Activiteiten in 2022

- Het werken aan een regionale economische strategie heeft in 2022 vorm gekregen in de activiteiten van het Platform Economie en de Verstedelijkingsstrategie;
- Daarbij is een nauwe relatie gelegd met de MRA Bedrijventerreinenstrategie (zie ook uitvoeringslijn 1.2);
- Voor de regionale economische strategie wordt nu gewerkt aan een concept-strategie die recht doet aan de meerkernigheid van de MRA.

Resultaten in 2022

- ✓ Een betere verankering van de economische pijler in de Verstedelijkingsstrategie, het Verstedelijkingsconcept en in de NOVEX MRA (Nationale Omgevingsvisie Extra, aanvullend voor wat betreft tijd, geld en organisatie). De MRA is één van de NOVEX-gebieden.
- ✓ Inhoudelijke bijdrage aan andere trajecten, o.a. de MRA Bedrijventerreinenstrategie

De regionale economische strategie verdient blijvend aandacht, commitment en inzet vanuit de MRA en haar deelnemers. In het proces om tot een nieuwe MRA Agenda te komen is dit nadrukkelijk onderwerp van gesprek.

Uitvoeringslijn 1.2 - Werkmilieus (Platform Bedrijventerreinen en Kantoren (Plabeka))

Doel: Ontwikkeling van werkmilieus in de MRA in lijn met de regionale economische strategie en bijdragen aan de verduurzaming van bedrijventerreinen, profilering en acquisitie in lijn met de regionale economische strategie en goede begeleiding van bedrijfsverhuizingen binnen de regio ten behoeve van transformatie van werklocaties.

- Regie voeren op de ontwikkeling van werkmilieus op basis van de regionale economische strategie en de verstedelijkingsstrategie (opgave 2), met bijzondere aandacht voor verduurzaming van bedrijventerreinen
- Gezamenlijke profilering en marketing van de werkmilieus en gezamenlijke acquisitie in lijn met de regionale economische strategie
- Uitwerken van een 'overloopstrategie', met onder meer een bedrijvenloket voor centrale coördinatie van bedrijfsverhuizingen bij de transformatie van werklocaties

Afstemming over deze uitvoeringslijn is belegd in: het Platform Economie

Activiteiten in 2022

- Afstemming van regionale ontwikkelingen werklocaties/bedrijventerreinen
- Financiering en aansturing van het Projectbureau Herstructurering Bedrijventerreinen

CONCEPT

- Input geleverd voor- en actief betrokken bij de Verstedelijkingsstrategie
- Bedrijventerreinenstrategie opgestart
- Selecteren en aanmoedigen beheer, energietransitie en verduurzaming bij concrete werklocaties

Resultaten in 2022

- ✓ Nieuwe vraagraming vastgesteld door GS voor Noord-Holland, en als bouwsteen MRA
- ✓ 2 adviezen gegeven over nieuwe ontwikkeling van bedrijventerreinen
- ✓ Atlas en Dashboard Plabeka doorontwikkeld
- ✓ Monitor Plabeka is vastgesteld
- ✓ Startnotitie MRA Bedrijventerreinenstrategie besproken in het directeuren- en bestuurlijk overleg Economie
- ✓ Plabeka Bokalen uitgereikt

Uitvoeringslijn 1.3 - Human Capital

Doel: Regie op de regionale arbeidsmarkt (in samenwerking met de arbeidsmarktregio's) en op regionaal onderwijs-arbeidsmarktbeleid, uitvoering van relevante onderwijs-arbeidsmarktprogramma's en een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor internationaal talent met inzet op de toegankelijkheid van de arbeidsmarkt en basisvoorzieningen als wonen en onderwijs.

- Opzetten en uitrollen van Human Capital Agenda's voor cruciale sectoren en met oog voor de bestaande mismatch op de arbeidsmarkt, een voorbeeld is de Human Capital Agenda Energietransitie
- Coördineren van en participeren in publiek-private samenwerkingen gericht op de aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt en 'leven lang ontwikkelen' in het licht van de transitie van de arbeidsmarkt, voorbeelden zijn House of Skills en TechConnect
- Activiteiten die bijdragen aan de toegankelijkheid van de arbeidsmarkt, de woningmarkt en onderwijs voor internationaal talent en hun gezinnen

Afstemming over deze uitvoeringslijn is belegd in: het Platform Economie

Activiteiten in 2022

- Bespreking strategie werkgroep start 2022, vier regulieren vergaderingen
- De werkgroep is uitgebreid, meer gemeenten zijn aangehaakt
- Er zijn een nieuwe ambtelijke opdrachtgever, secretaris, bestuurlijk trekker aangesteld
- Organiseren van informatieuitwisselings- en kennisdelingsbijeenkomsten Onderwijs en Arbeidsmarkt binnen en buiten de MRA
- Ambitie vastgesteld voor inzet gemeenten en provincies op het gebied van Onderwijs en Arbeidsmarkt (doorloop tot 2023)

CONCEPT

- Bespreking voortgang 'TOMAS'
- Kennismaking, bespreking realisaties House of Skills met nieuwe directeur
- Bespreking opschaling publiek-private samenwerkging in MBO voor ondersteuning Groeifonds aanvraag/ uitvoering
- Voorbereiding aanvraag House of Hospitality
- Er is een eerste inventarisatie gedaan voor de thema's met betrekking tot Onderwijs en Arbeidsmarkt voor 2023

Resultaten in 2022

- ✓ De MRA Werkgroep telt nu ongeveer 20 leden, secretaris werkgroep extern gefinancierd door het Ministerie van Economische Zaken
- ✓ Strategische sessie georganiseerd over rolopvatting, doel en subsidiekader;
- ✓ Subsidierichtlijnen budget 2022 opgesteld;
- ✓ Positief advies gegeven aan het directeuren- en bestuurlijk overleg om 69.000 euro ter beschikking te stellen voor het opschalen van het House of Hospitality;
- ✓ Positief advies gegeven aan het directeuren- en bestuurlijk overleg om 200.000 euro ter beschikking te stellen aan House of Skills met uitloop tot 1 april 2023;
- ✓ Positief advies gegeven aan het directeuren- en bestuurlijk overleg om 140.000 euro ter beschikking te stellen voor het aanstellen van een kwartiermaker voor het uitvoeren van de drie Nationale Groeifondspilots "opschaling PPS'en" binnen de MRA

Uitvoeringslijn 1.4 - Aanjagen marktinitiatieven voor de transitieopgaven

Doel: Aanjagen van initiatieven van marktpartijen die bijdragen aan de transitieopgaven zoals de omschakeling naar een circulaire economie (sluiten grondstof- en voedselkringlopen), energietransitie en klimaatbestendigheid.

- Organiseren publiek-private financieringsmogelijkheden om een bijdrage te leveren aan de versnelling van de regionale transitieopgaven, waarbij verbinding wordt gelegd met Invest-NL
- Innovatie ten behoeve van de transitieopgaven aanjagen met pilots, optreden als launching customer (bijvoorbeeld door circulaire inkoop) en het verbinden van het regionale bedrijfsleven aan (internationale) investeerders
- Wegnemen belemmeringen in wet- en regelgeving bij initiatieven op het gebied van circulaire economie, energietransitie en klimaatbestendigheid

Afstemming over deze uitvoeringslijn is belegd in: het Platform Economie

Activiteiten in 2022

Twee van de drie hoofdsporen van het MRA-programma circulaire economie zijn gericht op het beïnvloeden van marktpartijen en het stimuleren van marktinitiatieven. Het gaat daarbij om:

CONCEPT

- Acties op circulair inkopen en opdrachtgeven. Daarbij worden regionale overheden gestimuleerd om een voortrekkersrol te vervullen door hun inkoopvolume in te zetten;
- Acties op grondstoffenaanpak, met prioriteit op textiel, plastic, luiers, biogrondstoffen en producentenverantwoordelijkheid. De acties zijn erop gericht om op deze grondstoffen de ketens zo goed mogelijk te sluiten. Door in de eerste plaats reststromen te bundelen en geschikt te maken voor hergebruik en daarnaast ondernemingen te stimuleren om reststromen zo hoogwaardig mogelijk te (her)gebruiken;
- Daarnaast is vanuit het programma circulaire economie gewerkt aan het identificeren en agenderen van knellende wet- en regelgeving en aan het opstellen van een lobbyagenda richting het Rijk;
- Verschillende gemeenten en provincies zijn gestimuleerd om gerecycled plastic te gebruiken in de openbare ruimte en de markt is geconsulteerd over de circulaire verwerking van bermgras;

Vanuit het thema energie is:

- In nauwe samenwerking met de provincie Noord-Holland en de Task Force Energie infrastructuur ingezet op het stimuleren van marktpartijen om slimme oplossingen te ontwikkelen, waardoor de congestie op het elektriciteitsnet kan worden beperkt;
- In het kader van het Actienetwerk 15% GasTerug zijn regionale overheden, ondernemingen en bewoners in de regio gestimuleerd om het aardgasgebruik in 2022 met 15% te verminderen.

Resultaten in 2022

Vanuit het MRA-programma circulaire economie zijn in 2022 de volgende resultaten behaald:

- ✓ Voor circulaire inkoop zijn onder meer twaalf bijeenkomsten georganiseerd, waar inkopers voor MRA-overheden gerichte hulp is geboden bij inkoop- en aanbesteldingstrajecten. Hiervoor is begin 2022 een aanbestedingskalender opgesteld. Daarnaast is - vooruitlopend op de formele rapportage die in 2023 moet worden op- en vastgesteld - een tussenrapportage opgesteld die de stand van zaken schetst om circulair in te kopen. Ambitie in 2022 was om in ieder geval voor 10% circulair in te kopen;
- ✓ Waar het gaat om grondstoffenstromen is voor circulair textiel een netwerk gevormd van bedrijven op circulaire esthetiek. De eerder opgestelde visie en roadmap is vertaald in een uitvoeringsplan en tussen de regionale overheden zijn afspraken gemaakt over het opschalen van sorteren en recyclen van grondstoffen;

CONCEPT

- ✓ Een belangrijke stap is gezet om de recyclingcapaciteit van luiers in de MRA te vergroten;
- ✓ In 2022 is in samenwerking met de provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam een lobbyagenda vastgesteld waarin lobbyactiviteiten zijn opgenomen voor de dossiers textiel, plastics, circulaire bouw, vergroenen van de belastingen en het wijzigen van de afvalregelgeving. De MRA is door de Europese Commissie als koploper geselecteerd voor het Circular Cities and Regions Initiative (CCRI).

Vanuit het thema energie is:

- ✓ In nauwe samenwerking met de provincie Noord-Holland en Alliander een community gevormd, waarin door vertegenwoordigers van regionale overheden, netbeheerders, kennisinstellingen en private partijen wordt nagedacht over slimme oplossingen om de congestie op het elektriciteitsnet te beperken;
- ✓ Het Actienetwerk 15% GasTerug heeft een rijkssubsidie gekregen om regionale overheden, ondernemingen en bewoners te helpen bij het verminderen van hun gasverbruik. Van die subsidie zijn onder meeer twee pilots gefinancierd voor bedrijven in de regio. Mede dankzij deze activiteiten is het aardgasverbruik in de MRA in 2022 met iets meer dan 15% gereduceerd.

Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges

- Veel afspraken die door gemeenten in MRA-verband worden onderschreven over circulaire economie worden in de praktijk niet of slechts in beperkte mate uitgevoerd. Waar ligt dat aan? Hoe kan dit verbeterd worden?
- Het initiatief 15%GasTerug is het afgelopen jaar succesvol geweest om het energieverbruik in de regio terug te dringen. Zou zo'n publiek-privaat initiatief ook kunnen helpen om structureel de inzet vanuit de regio op energiebesparing te stimuleren, en zo ja: op welke wijze?

Uitvoeringslijn 1.5 - Energie-infrastructuur en data-infrastructuur

Doel: In aanvulling op de trajecten van de regionale energiestrategieën (RES'en) werken aan een toekomstbestendige energie-infrastructuur en zorgvuldige verdere ontwikkeling van de data-infrastructuur in de regio.

- Regionale afstemming over en inzet op een toekomstbestendige energie-infrastructuur, met specifieke aandacht voor de rol van het Noordzeekanaalgebied daarin. Om de energietransitie te laten slagen en de ambities van de MRA op andere terreinen te kunnen realiseren, is een toekomstbestendige energie-infrastructuur cruciaal. Dit vraagt om samenwerking en afstemming tussen regionale overheden, Rijk en netbeheerders en om een brede integrale aanpak
- Ontwikkeling en ontsluiting van kennis op het terrein van energietransitie, voorbeelden zijn het warmtekoudeprogramma en smart energy systems

CONCEPT

- Regionale afstemming bij de ontwikkeling van datacenters met een MRA-brede datacenter-strategie, met aandacht voor energievoorziening en optimale benutting van restwarmte
- Regionale afstemming bij de uitrol van 5G in de regio

Afstemming over deze uitvoeringslijn is belegd in: het Platform Economie

Activiteiten in 2022

- Het thema energieinfrastructuur is primair belegd bij de provincies. In Noord-Holland is voor dat thema een Task Force Energieinfrastructuur ingesteld. De MRA heeft op dit thema een volgende en ondersteunende rol. Concreet betekent dit dat het thema energieinfrastructuur onderdeel is van belangrijke MRA-thema's als ruimte, landschap, verstedelijking, mobiliteit en economie. Daarnaast zet de MRA - in nauwe samenwerking met de provincie Noord-Holland en Alliander - in op het stimuleren van marktpartijen om slimme oplossingen te bedenken om de congestie op het elektriciteitsnet te beperken;
- Op het thema datainfrastructuur zet de MRA vooral in op het stimuleren van kennisontwikkeling en -deling en op het organiseren van afstemming tussen de regionale overheden die het meest betrokken zijn bij de discussie over datacenters (provincies Noord-Holland en Flevoland en de gemeenten Amsterdam, Almere en Haarlemmermeer).

Resultaten in 2022

- ✓ In nauwe samenwerking met de provincie Noord-Holland en Alliander is een community gevormd, waarin door vertegenwoordigers van regionale overheden, netbeheerders, kennisinstellingen en private partijen wordt nagedacht over slimme oplossingen om de congestie op het elektriciteitsnet te beperken;
- ✓ In 2022 is een format ontwikkeld voor een regionale monitor datacenters. In 2023 wordt deze gelanceerd;
- ✓ In 2022 heeft de MRA-werkgroep datacenters een feitenonderzoek laten uitvoeren. Dit onderzoek heeft tot doel om de discussie over dit onderwerp zo veel mogelijk te objectiveren. Begin 2023 wordt bekeken hoe dit rapport verder kan worden gebruikt binnen de MRA.

Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges

- Omdat de rol van de MRA beperkt is bij het thema energie infrastructuur lijkt een terughoudende opstelling logisch. Wat zouden raads- en Statenleden prettig vinden wat de rol van de MRA-samenwerking betreft? Waar zien zij meerwaarde?

CONCEPT

- Overwogen kan worden om het feitenonderzoek datacenters dat onlangs is afgerond te gebruiken voor een sessie met raads- en Statenleden: is hier behoefte aan?

2.3 Platform Ruimte

Platform Ruimte zorgt voor de integrale afweging van de verschillende vraagstukken die om ruimte vragen. Het is de plek waar afstemming plaatsvindt tussen de deelregio's over de ruimtelijke afspraken die met het Rijk gemaakt worden binnen de NOVEX Verstedelijkingsstrategie MRA. Het platform heeft daarnaast een coördinerende rol als het gaat om informatie-uitwisseling tussen de vijf NOVEX gebieden binnen de MRA (Schiphol, NZKG, Groene Hart, Lelylijn en MRA / Verstedelijkingsstrategie) en de overige afspraken die via de provincies met het Rijk worden gemaakt over ruimtelijke kwesties. Het platform werkt hierin regelmatig samen met het platform Economie en het platform Mobiliteit, omdat veel vraagstukken naast een ruimtelijke kant ook economisch van aard zijn of gericht zijn op mobiliteit. Onder het platform vallen vijf uitvoeringslijnen, de Verstedelijkingsstrategie, Bouwen en wonen, Klimaatadaptatie, Energietransitie en Metropolitaan Landschap.

In 2022 heeft het platform Ruimte in samenwerking met het platform Mobiliteit veel aandacht besteedt aan de afspraken die met het Rijk zijn gemaakt in het BO MIRT over mobiliteit gekoppeld aan woningbouw. Vanaf het begin van 2022 toen duidelijk werd welke accenten het Rijk zou gaan leggen, is in het platform gebouwd aan een gezamenlijke redeneerlijn en draagvlak voor de uiteindelijke afspraken. Daarnaast is de doorontwikkeling van de verstedelijkingsstrategie naar de NOVEX MRA met daarin de aandacht voor de samenhang met de andere NOVEX-gebieden onderwerp van gesprek geweest. Ook is een start gemaakt van het in samenhang met Economie oppakken van de bedrijventerreinenstrategie, waarbij wordt bepaald op welke wijze de MRA vorm kan geven aan de vraag naar ruimte voor bedrijvigheid in een ruimtelijk volle regio.

Uitvoeringslijn 2.1 - Verstedelijkingsstrategie

Doel: Een gezamenlijke koers voor de ruimtelijke ontwikkeling van de MRA die bijdraagt aan een duurzame, sociaal-maatschappelijk en economisch sterke metropoolregio en zorgt voor samenhang tussen ontwikkelingen op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, landschap en de transitieopgaven. Specifieke aandacht gaat daarbij uit naar integraal te ontwikkelen gebieden, zoals Sleutelgebieden en ov-knooppunten.

- Inhoud geven aan de verstedelijkingsstrategie voor de Metropoolregio Amsterdam, in nauwe samenhang met de lange termijnstrategie voor het mobiliteitssysteem, de

CONCEPT

regionale economische strategie en de MRA-inzet op een toekomstbestendige regionale energie-infrastructuur
- Monitoren van de verstedelijkingsstrategie

Afstemming over deze uitvoeringslijn is belegd in: het Platform Ruimte

Activiteiten in 2022

- Eind 2021 hebben het Rijk en de regio zich aan het Verstedelijkingsconcept MRA gecommiteerd. Voorjaar 2022 hebben ook de raden, Staten, waterschappen en de Vervoerregio Amsterdam het Verstedelijkingsconcept omarmd.
- Bij het kennismakingsgesprek met de nieuwe ministers VRO en I&W hebben we het nieuwe kabinet geattendeerd op onze Verstedelijkingsstrategie door middel van een cheque om het Rijk te verzekeren dat wij tot 2030 175.000 woningen kunnen bouwen, mits het kabinet mede investeert in de randvoorwaarden;
- Juni 2022 kwam de Kamerbrief programma NOVEX. Hierin is de MRA aangewezen als een NOVEX-gebied. Dit betekent dat in het BOL het MRA Verstedelijkingsconcept is overgenomen als ontwikkelperspectief van de NOVEX Uitvoeringsagenda. De rest van het jaar is verder gewerkt aan de NOVEX MRA Uitvoeringsagenda en de Regionale Investeringsagenda 1.0;
- In 2022 is de fasering van de Verstedelijkingsstrategie in afstemming met de zeven deelregio's uitgewerkt in concrete maatregelen. Dit heeft geleid tot een groslijst die de basis is voor de nieuwe NOVEX MRA Uitvoeringsagenda.
- In september-oktober zijn de nieuwe gemeenteraden en de Provinciale Staten met behulp van de deelregio-ambassadeurs geïnformeerd over de Verstedelijkingsstrategie en NOVEX MRA;
- Er is verder gewerkt aan een verdieping op het ontwikkelperspectief door onze thematrekkers op de thema's energie, landschap, economie, woon-werkbalans en mobiliteit (Multimodaal Toekomstbeeld), klimaat en water aan de hand van een aantal verdiepende onderzoeken.

Resultaten in 2022

- ✓ Het MRA Verstedelijkingsconcept vormt de basis voor de rijks-regionale-samenwerking en om concrete afspraken te kunnen maken in het NOVEX MRA-programma met als belangrijke ambities:
  - Een meerkernige ontwikkeling van de MRA, met een evenwichtige groei van de hele regio,

CONCEPT

- Het vergroten van de leefbaarheid van de MRA met aandacht voor de benodigde transities op het gebied van klimaat, water, energie, mobiliteit en sociaaleconomisch.

✓ Er zijn in het BOL en bestuurlijk overleg MIRT concrete afspraken gemaakt over Rijksinvesteringen in de woningbouw-bereikbaarheid en er is een afspraak gemaakt over de pilot programmatische bekostiging. Dit is een eerste concrete invulling van de uitvoeringsagenda NOVEX MRA.

✓ Het symposium MRA Verstedelijkingsstrategie was drukbezocht en georganiseerd op 14 oktober in de Koepel in Haarlem.

Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges

- Hoe verbinden we de ambities en uitvoeringsdoelstellingen aan de meerkernigheid in de MRA? Zo verslechtert de verstedelijking van de MRA de woonwerkbalans. Ook is aandacht nodig voor het realiseren en spreiden van bedrijvigheid en voor de toegang en het gebruik van het openbaar vervoer;
- Het oppakken van 'groenblauw': onderwerpen als de integrale wateropgave, recreatieruimte, landschap, klimaatadaptatie zijn nu meestal ondergeschikt aan de ruimteclaims. Hoe zorgen we ervoor dat ook deze onderwerpen de aandacht krijgen die nodig is?
- De beperkte netcapaciteit is nadelig voor de ruimtelijke en economische ambities van de MRA. Wat zouden wij nog meer kunnen doen om dit risico te beperken?

Uitvoeringslijn 2.2 - Wonen

Doel: Afspraken voor voldoende en toekomstbestendig woningaanbod aansluitend op de woningbehoefte, in het bijzonder betaalbaar woningaanbod voor lage en middeninkomens met een evenwichtige spreiding over de regio. Uitvoering van de tussen het Rijk en regio gesloten Woondeal, welke inzet op verhogen van de woningbouwproductie, verbetering van het functioneren van de woningmarkt en leefbaarheid.

- Zorgen voor concrete afspraken over spreiding van woningaantallen, -typen en -segmenten, waarbij zowel nieuwbouw als de bestaande woningvoorraad in ogenschouw wordt genomen. Specifieke aandacht gaat hierbij uit naar de Sleutelgebieden, grote gebiedsontwikkelingen die bijdragen aan de kracht van de regio en de identiteit van de kernen daarbinnen
- Regie voeren op en stimuleren en faciliteren van de woningbouwproductie, met oog voor tempo en kwaliteit, en zorgen voor productieafspraken per deelregio, in samenwerking met marktpartijen en corporaties
- Samenwerken met het Rijk om, met behulp van diverse pilots, toe te werken naar een nieuw rijksprogramma voor stedelijke vernieuwing

CONCEPT

- Monitoren van de woningmarkt en zorgen voor uitwisseling van kennis over de woningmarkt

Afstemming over deze uitvoeringslijn is belegd in: het Platform Ruimte en het portefeuillehouderoverleg Bouwen en Wonen

Activiteiten in 2022

- In 2022 is vanuit het Programma Bouwen en Wonen gewerkt aan de thema's versnelling van de nieuwbouwproductie, betaalbaarheid van wonen en toekomstbestendige woningbouw. In 2022 is middels onderzoek de regionale woningmarkt in beeld gebracht en is kennis gedeeld;
- Met het aantreden van de nieuwe minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) en publicatie van de ambitieuze Nationale Woon en Bouwagenda van het Rijk hebben de leden van het programma Bouwen en Wonen veel ingezet op samenwerking met het Rijk:
  - In de Woondeal MRA worden afspraken gemaakt met het Rijk, de provincie Noord-Holland en Flevoland en de MRA-gemeenten over de woningproductie t/m 2030. Daarbij zijn betaalbaarheid en de bereikbaarheid van de regio randvoorwaardelijk. De planning is dat de Woondeal in maart 2023 wordt ondertekend en deze overeenkomst vormt het uitgangspunt voor de langjarige samenwerking met het Rijk op het gebied van woningbouw;
- De minister voor VRO heeft met het programma 'Een thuis voor iedereen' urgentie en richting gegeven voor de opgave om ook passende huisvesting voor aandachtsgroepen te realiseren. De MRA heeft in 2022 als een van de koploperregio's gewerkt aan de voorbereiding van het Regionaal Programma Huisvesting. In 2023 wordt in het kader van dit programma de woonzorgbehoefte voor deze doelgroepen in beeld gebracht, zodat hierover op regionaal niveau afspraken kunnen worden gemaakt. Doel is een evenwichtige verdeling van aandachtsgroepen over de regio. Het kernteam versnelling woningbouw (onderdeel van het programma Bouwen en Wonen) heeft het afgelopen jaar gewerkt aan het versnellen van de woningproductie, onder meer door gemeenten te ondersteunen bij aanvragen voor het MIRT en de Woningbouwimpuls (WBI).

Resultaten in 2022

- ✓ Het Rijk heeft tijdens het MIRT uiteindelijk 1,3 miljard euro aan de MRA toegekend voor versnelling van de woningbouw. Het Rijk heeft in de vierde ronde van de Woningbouwimpuls 36 miljoen euro toegekend aan gemeenten in de MRA. Hierdoor

CONCEPT

kunnen de plannen voor het realiseren van meer dan 10.000 woningen in de MRA (versneld) worden uitgevoerd;

- ✓ In 2022 zijn kennissessies georganiseerd over het realiseren van betaalbare woningen en is de instrumentenkoffer betaalbare woningvoorraad geactualiseerd;
- ✓ Daarnaast is begin 2022 het tweejaarlijkse regionale onderzoek Wonen in de Metropoolregio Amsterdam (WiMRA) uitgevoerd. Hierdoor hebben alle gemeenten meer inzicht gekregen in onder meer de woonwensen, de woonlasten en de vraag en het aanbod in de MRA;
- ✓ Vanuit het MRA-convenant houtbouw zijn in het afgelopen jaar verschillende kennissessies georganiseerd, waaronder het evenement de Houten Eeuw;
- ✓ Het convenant toekomstbestendig bouwen is het afgelopen jaar ondertekend door een groot aantal gemeenten, corporaties en marktpartijen. Hierdoor is een nieuwe norm voor de woningbouw geïntroduceerd, zodat snelheid, duurzaamheid en betaalbaarheid worden gecombineerd.

Uitvoeringslijn 2.3 - Landschap

Doel: Landschapsinclusieve ontwikkeling in de MRA, aanpak prioritaire investeringsopgaven in het landschap en verbetering governancestructuur.

- Binnen de uitvoeringslijnen van de MRA uitwerken hoe landschappelijke kwaliteit en biodiversiteit kan worden versterkt, met name bij verstedelijkingsstrategie, energietransitie, klimaatadaptatie en mobiliteit (o.a. door inzet op 'buitenpoorten', ov-haltes in het groen)
- Adviseren van MRA-deelnemers over behoud en versterking van landschappelijke en erfgoedwaarden
- Identificeren prioritaire investeringsopgaven in het landschap
- Met partners ontwikkelen van businesscases voor de prioritaire investeringsopgaven, door slimme verbindingen tussen de verschillende opgaven in het landschap
- Slimmer organiseren van de verantwoordelijkheden voor beheer en ontwikkeling van het landschap

Afstemming over deze uitvoeringslijn is belegd in: het Platform Ruimte

Activiteiten in 2022

- Borgen van het themalandschap in het NOVEX-gebied MRA Verstedelijking (trekken van de werkgroep landschap, overleggen en afstemming met Kernteam Verstedelijkingsstrategie, met werkgroep water/klimaatadaptatie en deelregio's);
- Borgen van het themalandschap in het NOVEX-gebied Noordzeekanaalgebied (NZKG). De MRA is trekker van de werkgroep landschap en lid van het maandelijkse productieteam ten behoeve van het ontwikkelperspectief NZKG;

CONCEPT

- Lid van de provinciale begeleidingsroep voor haalbaarheidsstudie transformatorstation A9-Zuid, inbrengen van onderzoeksresultaten en een checklist;
- Trekker van het 'voortraject' ontwerpend onderzoek 'Toekomstbestendige Heuvelrug Gooi & Vechtstreek'. Onderzoeksvraag is geformuleerd en partners/medefinanciers zijn geworven;
- Afstemmen met MRA-deelnemers over het thema landschap (ambtelijk overleg Landschap, bestuurlijk overleg Landschap)
- Uitvoering van de activiteiten uit het jaarplan voor 2022 en inhoudelijke en financiële verantwoording bij de uitvoering jaarplan 2022;
- Deelname aan landelijke CoP 'Landschap als vestigingsvoorwaarde' bij Vereniging Deltametropool

Resultaten in 2022

- ✓ Onderzoek laten uitvoeren naar de impact van de energietransitie op het landschap -> op basis van onderzoek uitwerken van een checklist. Checklist laten opnemen in provinciale processen.
- ✓ Uitvoering ontwerpend onderzoek met in totaal zeven partners (Waterschap AGV, Regio GV, Vitens, PWN, Waterschap AGV (drinkwater), Provincie Noord-Holland en MRA). In april 2023 eindresultaat gereed. Dit kan gebruikt worden als bouwsteen voor het gebiedsproces/PPLG. Hierover is ook contact met LNV, BZK en I&W.
- ✓ Goede borging van het onderwerp landschap in de NOVEX MRA en NOVEX NZKG

Uitvoeringslijn 2.4 - Transitieopgaven leefomgeving

Doel: Aanjagen van de transitieopgaven in de gebouwde omgeving en het landschap.

- Agenderen opgaven in de leefomgeving, en mogelijke oplossingsrichtingen, als het gaat om klimaatadaptatie, energietransitie en circulaire economie en zorgen voor integraliteit op deze thema's in de activiteiten van de MRA-samenwerking
- Toekomstbestendige nieuwbouw en gebiedsontwikkeling aanjagen met pilots, prijsvragen en het toepassen van gezamenlijke normen en minimale eisen
- Kennis bijeenbrengen en ontsluiten over de impact en aanpak van transitieopgaven in de leefomgeving

Afstemming over deze uitvoeringslijn is belegd in: het Platform Ruimte

Activiteiten in 2022

Voor de delen die betrekking hebben op Circulaire Economie en Energie:

- Vanuit het MRA-programma circulaire economie is in 2022 vooral ingezet op het spoor circulaire gebiedsontwikkeling. Dit spoor heeft in het MRA-programma Circulaire Economie 2022-2026 een belangrijke plek gekregen en heeft ook geleid tot

CONCEPT

het aanstellen van een regisseur circulaire gebiedsontwikkeling. Deze regisseur heeft zich in 2022 gericht op het stimuleren van kennisdeling en netwerkvorming. Er is een werkgroep circulaire gebiedsontwikkeling samengesteld en tijdens het evenement State of Sustainebility een workshop aan dit onderwerp heeft gewijd. Daarnaast heeft de regisseur de ondersteuningsbehoefte bij MRA-overheden geïnventariseerd en dit wordt meegenomen in de uitvoeringsagenda voor 2023. De regisseur heeft daarnaast een verbindende rol gespeeld bij de totstandkoming van het convenant toekomstbestendig bouwen;
- Door de betrokkenheid van de MRA bij het Actienetwerk 15% GasTerug ondersteunt de MRA de inzet op de verduurzaming van en energiebesparing op bedrijventerreinen.

Voor het deel dat betrekking heeft op Klimaatadaptatie:
- Is een intentieovereenkomst klimaatbestendige gebiedsontwikkeling opgesteld;
- Zijn netwerkbijeenkomsten georganiseerd om de intentieovereenkomst klimaatbestendige nieuwbouw te implementeren;
- Zijn gesprekken gevoerd met woningcorporaties over deelname aan de intentieovereenkomst klimaatbestendige nieuwbouw;
- De 1e en 2e fase van het plan voor klimaatbestendig beheer van de bestaande stad zijn uitgevoerd en er zijn werksessies georganiseerd voor beheerders, beleidsadviseurs en ontwerpers van de openbare ruimte;
- Start gemaakt met het uitvoeren van de acties voor de roadmap vitale en kwetsbare infrastructuur. Er zijn onder andere 15 werksessies voor de verschillende themagroepen georganiseerd;
- Gestart met het borgen van het thema klimaatadaptatie in de Verstedelijkingsstrategie;
- De communicatie over en het gebruik van de klimaatatlas is gecontinueerd;
- De regionale afstemming met andere stedelijke regio's in Nederland is verder vormgegeven;
- Bijdrage geleverd aan de Dutch Green Building Council.

Resultaten in 2022

Circulaire economie:
- ✓ Vanuit het thema circulaire gebiedsontwikkeling is geïnventariseerd wat MRA-overheden doen om materialenhubs te organiseren in de openbare ruimte en is verkend welke rol de MRA zou kunnen vervullen op dit thema. De inventarisatie vormt

CONCEPT

de basis voor een advies over een mogelijke MRA-aanpak op materialenhubs in de openbare ruimte. Dit landt in een advies;
- ✓ Het programma circulaire economie heeft bijgedragen aan de totstandkoming van het Convenant Toekomstbestendige Woningbouw en aan de start van de implementatie van de Green Deal Houtbouw.

Energie:
- ✓ Twee koploperprojecten verduurzaming bedrijventerreinen zijn ondersteund. De leerervaringen worden via het PHB gedeeld met andere bedrijventerreinen;
- ✓ Voor een traject waar TNO een advies voorbereidt, is een verkenning gestart voor een regionale aanpak om de gebouwde omgeving te verduurzamen. Begin 2023 maakt het portefeuillehoudersoverleg Bouwen en Wonen hierover nadere afspraken;
- ✓ Samen met het Servicepunt Duurzame Energie en TNO is een plan opgesteld voor het aanpakken van energiearmoede. Via webinars en een leerkring zijn gemeenten geïnformeerd over deze aanpak. Daarnaast is op dit thema de samenwerking gezocht met het programma Bouwen en Wonen en het sociaal domein is ook betrokken. Dit heeft geleid tot een bestuurlijk overleg, waarin bestuurders die binnen de MRA actief zijn periodiek bekijken of aanvullende bovengemeentelijke acties wenselijk of noodzakelijk zijn.

Klimaatadaptatie:
- ✓ De intentieovereenkomst klimaatbestendige nieuwbouw is ontwikkeld en ondertekend door 51 partijen;
- ✓ De eerste fase van het programma klimaatbestendig beheer bestaande stad is afgerond;
- ✓ Rijk en regio hebben gezamenlijk het voornemen uitgesproken om een MIRT-onderzoek te starten voor het waterbeheer in het Noordzeekanaal- en Amsterdam-Rijnkanaalgebied;
- ✓ Vanuit de MRA is succesvol gelobbyd voor klimaatbestendig bouwen en deze lobby heeft e toe geleid dat in de MIRT-brief van november 2022 hierover een passage is opgenomen. Tijdens het bestuurlijk overleg Leefomgeving in 2023 worden nadere afspraken gemaakt;
- ✓ De afspraak dat 'elke schop die de grond in gaat klimaatbestendig is', is opnieuw bekrachtigd;
- ✓ Uniforme MRA-stresskaarten voor de klimaatatlas zijn ontsloten via mra.klimaatatlas.net;
- ✓ Door de afstemming met andere stedelijke regio's is geborgd dat meer dan 150 deelnemers dezelfde prestatie-eisen meegeven aan regionale nieuwbouwprojecten;

CONCEPT

- ✓ Door MRA-deelname aan de landelijke klankbordgroep is afgesproken dat de meetlat die het Rijk ontwikkelt voor klimaatbestendig en natuurinclusief bouwen aansluit bij de afspraken uit de MRA-intentieovereenkomst klimaatbestendige nieuwbouw;
- ✓ De MRA-lobby heeft ertoe geleid dat het dossier klimaatadaptatie onderdeel is van de website bouwadaptief.nl

Suggesties voor gesprekspunten voor gesprek tussen raden/Staten en hun colleges

- Hoe kunnen wij de aanpak van energiearmoede verbinden aan de sociale, duurzaamheids- en bouwen en wonen-opgaven en hoe kan de MRA de provincies en de gemeenten hierbij maximaal ondersteunen?

Uitvoeringslijn 2.5 - Kunst, Cultuur en Erfgoed

Doel: Bevorderen van de cultuurparticipatie in de gehele MRA en het faciliteren van toekomstbestendige cultuur- en erfgoedsectoren in de gehele MRA.

- Uitvoeren van Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed 2019-2024, met inzet op: samenwerking, toegankelijkheid van kunst, cultuur en erfgoed voor inwoners en bezoekers, cultuureducatie en talentontwikkeling, ruimte voor kunst, cultuur, erfgoed en creatieve industrie, en behoud en toekomstbestendig maken van materieel en immaterieel erfgoed

Afstemming over deze uitvoeringslijn is belegd in: het Platform Economie

Activiteiten in 2022

- De cultuursector heeft grote gevolgen ondervonden van de coronaperiode en het effect hiervan werkt nog steeds door. De MRA-samenwerking heeft in deze periode allerlei activiteiten ontplooid die gericht zijn op herstel en doorontwikkeling na corona;
- Tijdens de coronacrisis hebben de provincies en gemeenten van de MRA onder de noemer Innovatie en Samenwerking een aantal regelingen opgezet om instellingen te te ondersteunen. De provincie Noord-Holland is onder meer samen met de gemeente Amsterdam het platform Cultuurherstel gestart;
- Door de afstemming tussen de kerngroep, werkgroep en bestuurders heeft men optimaal gebruik kunnen maken van de rijksmiddelen die door het ministerie van OCW beschikbaar zijn gesteld om de culturele infrastructuur overeind te houden en zijn onderling de leerervaringen gedeeld;
- De betrokken bestuurders hebben daarom besloten om de samenwerking op het gebied van Kunst, Cultuur en Erfgoed in de komende jaren voort te zetten;

CONCEPT

- In 2022 is door bureau Berenschot een onderzoek gedaan naar het hoe het programma Kunst, Cultuur en Erfgoed verder geëffectueerd zou kunnen worden. Dit onderzoek is verwerkt in een ambtelijk advies. Het bestuurlijk overleg heeft de Kerngroep de opdracht gekregen om het programma verder uit te werken en te bekijken wat de toegevoegde waarde is van samenwerken op MRA-niveau. De Kerngroep is dit momenteel in samenwerking met externen verder aan het uitwerken.

Resultaten in 2022

- ✓ Herijking van het programma KCE door bureau Berenschot;
- ✓ Overeenstemming bereikt en startbudget gerealiseerd voor het aanstellen van een programmacoördinator MRA Kunst, Cultuur en Erfgoed om de samenwerking binnen de MRA in 2023 te intensiveren;
- ✓ Expertmeeting 'cultuureducatie en kansengelijkheid';
- ✓ Menukaart voor bibliotheken (komt binnenkort in de uitvoering);
- ✓ Diverse culturele instellingen uit de MRA zijn bij de Uitmarkt te Amsterdam voor het voetlicht gebracht.

Uitvoeringslijn 2.6 - Recreatie en Toerisme

Doel: Faciliteren van de groei van het aantal bezoekers aan de metropool Amsterdam op een dusdanige wijze dat balans bestaat tussen inwoners, bedrijven en bezoekers.

- Uitvoeren van de Strategische Agenda Toerisme in de MRA 2025, met inzet op: het vergroten van de mobiliteit van bezoekers, het verbeteren van de informatievoorziening en wayfinding, regionale afstemming op het gebied van evenementen, marketing en promotieactiviteiten, human capital, destinatieontwikkeling en een gezamenlijke strategie verblijfsaccommodaties

Afstemming over deze uitvoeringslijn is belegd in: het Platform Economie

Activiteiten in 2022

- Organisatie van een masterclas duurzaam toerisme tijdens het MRA-duurzaamheidssymposium;
- Opzetten van een database met relevante cijfers over toerisme en recreatie op MRA-schaal;
- Opzetten hotspotoverleg in de regio, kennisdeling rond overtoerisme en te nemen maatregelen (Amsterdam, Zaanse Schans, Marken, Edam-Volendam);
- Uitvoering van uen grootschalig en uniek onderzoek naar toeristische druk & draagkracht in de hele MRA en haar deelregio's;
- Afstemming over nieuwe verblijfaccommodaties in de regio;

CONCEPT

- Afstemming en samenwerking rond evenementen en evenementenlocaties in de regio;
- Uitvoering van het project 'Amsterdam Bezoeken, Holland Zien', gericht op spreiding van de internationale toerist vanuit Amsterdam naar de MRA;
- Uitvoering van het project Cycleseeing Amsterdam, gericht op internationale bezoekers en nationale bezoekers om vaker op de fiets de regio te verkennen;
- Samenwerking met andere MRA-programma's als Landschap, Smart mobility, Verstedelijkingsstrategie;

Resultaten in 2022

- ✓ De deelregio's voorzien van handelingsperspectieven om een start te kunnen maken met het verduurzamen van het toerisme en de recreatieve sector;
- ✓ Onderleggers verzameld voor de nieuw op te stellen strategie voor toerisme en recreatie. Er is een onderzoek uitgevoerd naar drukte en draagkracht en de uitkomsten van dit onderzoek zijn besproken in de klankbordgroep en met externe stakeholders;
- ✓ Door het expertteam zijn vier adviezen uitgebracht over verblijfaccommodaties;
- ✓ Een Interreg Europese subsidie binengehaald om het overtoerisme (250.000 euro) aan te kunnen pakken. De subsidie wordt gebruikt om - onder begeleiding van de University For Applied Sciences in Breda - ervaringen en kennis te delen met vijf andere internationale regio's;
- ✓ Nieuwe samenwerkingsafspraken voor het organiseren van evenementen opgesteld, zodat deze beter over de regio verspreid worden;
- ✓ Samen met Amsterdam & Partners en de DMO's in de regio concrete resultaten geboekt met het project '*Amsterdam Bezoeken, Holland zien*' . In 2022 heeft 42% van de bezoekers aan Amsterdam ook de regio bezocht. In 2012 was dat nog 22,7%, van het totaalaantal bezoekers aan Amsterdam;
- ✓ Van de middelen die beschikbaar zijn gesteld voor de gebiedsgerichte aanpak, heeft de deelregio Gooi- en Vechtstreek een succesvolle campagne georganiseerd met het thema '*Buitenkans*'. New Land heeft de middelen uit de gebiedsgerichte aanpak besteed aan het organiseren van *'Street art festivals'*;
- ✓ Goede voorbeelden en leermomenten op het gebied van recreatie en toerisme zijn gedeeld met kleine en grote gemeenten in de MRA;
- ✓ Relevante trends in de toeristische en recreatieve sector zijn in beeld gebracht en in de regio gedeeld en besproken.

CONCEPT

2.4 Platform Mobiliteit

Het jaar 2022 was voor het platform mobiliteit een bijzonder jaar. De gevolgen van de coronapandemie werden zichtbaar. De fileproblematiek was alweer snel op het oude niveau, maar het ov-gebruik bleef achter. Door personeelstekorten leidde dit zelfs tot een afschaling van de dienstregeling, vooral bij de NS. De complexiteit van de toenemende verstedelijking, de opgaven rond de transities en de gevolgen van de oorlog in de Oekraïne beheersten het nieuws. Stikstof, elektriciteitscongestie en brandstofprijzen hebben nog altijd grote impact op het maatschappelijk leven.

Ondertussen stelde het kabinet 7,5 miljard euro beschikbaar vanuit het Mobiliteitsfonds om de woningbouwproductie in Nederland te stimuleren met bereikbaarheidsmaatregelen. Met het programma Bereikbare Steden en de schaalsprong projecten had de MRA al veel plannen klaarliggen en waren veel van deze plannen al binnen het Rijk – Regio-programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid besproken met de ministeries. Daarnaast werd met het Rijk een speciaal pakket afgesproken voor de grootschalige woningbouwgebieden. Het totale investeringspakket pakte met het BO MIRT van november 2022 voor de MRA gunstig uit met 5,4 miljard euro aan investeringen. Uiteraard is na het BO MIRT meteen begonnen met de voorbereiding van de uitvoering van het maatregelenpakket en kijkt de MRA alweer naar mogelijkheden voor het resterende deel van de mobiliteitsagenda.

Naast de drie hieronder uitgewerkte uitvoeringslijnen kwamen op de agenda van het platform Mobiliteit bespreekpunten als woon-werkpendel, alternatieve bekostiging, beschikbaarheid, betaalbaarheid, toegankelijkheid en vervoersarmoede aan de orde. Een aantal punten heeft geleid tot maatregelen bij de vervoerders en concessieverleners of een convenant met het Rijk. Vooral de onderwerpen woon-werkbalans en vervoersarmoede (evenwichtige mobiliteit) staan voor 2023 op de agenda.

Uitvoeringslijn 3.1 - Schaalsprong mobiliteitssysteem

Doel: Een gezamenlijke strategie voor de schaalsprong in het mobiliteitssysteem en de uitvoering daarvan met bijzondere aandacht voor de samenhang met ontwikkelingen op het gebied van wonen en werken, de bereikbaarheid van economische toplocaties, duurzame vormen van mobiliteit, een klimaatbestendig mobiliteitssysteem, de verbinding van ov- en autogeoriënteerde

CONCEPT

mobiliteitssystemen (overstapmogelijkheden bij ov-knooppunten) en de beschikbaarheid en betaalbaarheid van mobiliteit voor alle inwoners van de Metropoolregio Amsterdam.

- Inhoud en uitvoering geven aan de afspraken voor de schaalsprong van het mobiliteitssysteem van de MRA, in nauwe samenhang met de verstedelijkingsstrategie en de regionale economische strategie
- Ontwikkelen van alternatieve en innovatieve bekostigingsopties voor de benodigde investeringen in het mobiliteitssysteem
- Monitoren en coördineren van de uitvoering van mobiliteitsprojecten in de regio
- Monitoren van het functioneren van het regionaal mobiliteitssysteem

Afstemming over deze uitvoeringslijn is belegd in: het Platform Mobiliteit

Activiteiten in 2022

- Een toekomstbestendige en evenwichtige metropool met meerdere kernen: dat is de hoofdlijn van de gezamenlijke koers die de MRA met het Rijk heeft opgesteld in de Verstedelijkingsstrategie. Met deze koers kunnen 325.000 extra woningen tot 2050 gebouwd worden, waarvan minimaal 175.000 tot 2030. Dit schept ook veel werkgelegenheid, omdat niet alleen woningen worden gebouwd, maar complete en duurzame steden en samenlevingen in een vitaal landschap. Tot slot is een schaalsprong in het mobiliteitssysteem nodig om de MRA duurzaam verder te kunnen ontwikkelen;
- De Metropoolregio Amsterdam heeft in 2022 samen met het Rijk een betekenisvolle stap gezet om de schaalsprong in het mobiliteitssysteem te kunnen realiseren. Dit heeft geleid tot afspraken over investeringen in ov-verbindingen zoals Zuidasdok, metroverbinding Amsterdam Zuid-Haarlemmermeer en eerste fase sluiten metrolijn Ringlijn. De schaalsprong in de MRA is nog niet af voor het railnet van de MRA, want de IJmeerverbinding is nodig voor de verdere ontwikkeling van Almere en de provincie Flevoland. Daarnaast is dit van belang voor het verbeteren van het regionale openbaar vervoer- en het nationale spoornetwerk, zodat woon-werkgebieden in de MRA worden ontsloten. Er komt 'spoorruimte' vrij, zodat er hoogfrequenter tussen de metropoolregio en andere landsdelen kan worden gereisd.

Resultaten in 2022

- ✓ Het Multimodaal Toekomstbeeld is door Rijk en regio in het BO MIRT vastgesteld en er is afgesproken dat het programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid als voorbeeld dient voor het opstellen van de uitvoeringsagenda NOVEX MRA. Dit wordt een implementatieplan voor beleids- en investeringskeuzes in de MRA tot 2030;
- ✓ Het Regionaal OV Toekomstbeeld (ROVT, vastgesteld eind 2019) omvat een voorkeursnetwerk in 2040, dat bestaat uit diverse ambities als basis hoogwaardige ov-

CONCEPT

verbindingen (HOV) voor onder andere bus, tram en metro. De exploitatie van het ov is in 2022 een pijnpunt geweest en dit blijft een groot probleem in 2023. Ondanks de personeelstekorten blijft het ROVT overeind en wordt zo veel mogelijk gerealiseerd.

Uitvoeringslijn 3.2 - Fiets

Doel: Een samenhangend en hoogwaardig regionaal fietsroutenetwerk, waarop fietsers vlot tussen de stedelijke kernen en vanuit het stedelijke gebied de natuur in kunnen fietsen. Met fietsvoorzieningen bij ov-knooppunten, waarmee voor- en natransport per fiets en gebruik van regionaal openbaar vervoer aantrekkelijker wordt.

- Uitvoeren van het plan Metropolitane Fietsroutes en de concrete projecten daarin
- Opstellen en uitvoeren van een plan voor de ontwikkeling van fietsvoorzieningen bij ov-knooppunten

Afstemming over deze uitvoeringslijn is belegd in: het Platform Mobiliteit

Activiteiten in 2022

- In het voorjaar van 2022 verscheen het Nationaal Toekomstbeeld Fiets (NTF) vanuit het landelijke samenwerkingsverband 'Tour de Force'. Een ambitieus plan voor een 'schaalsprong fiets' in Nederland. In het BO MIRT van november 2022 spraken het Rijk en alle landsdelen af om op basis van het NTF een nationale uitvoeringsagenda fiets op te stellen om de plannen te kunnen uitvoeren;
- Wegbeheerders, zoals gemeenten, zijn samen met de provincies en de Vervoerregio verantwoordelijk voor de uitvoering van het MRA-fietsroutenetwerk. De voortgang daarvan wordt gerapporteerd aan het Platform Mobiliteit. In 2022 is deze rapportage achterwege gebleven als gevolg van de uitbreiding van het fietsroutenetwerk in het Regionaal Toekomstbeeld Fiets voor Noord-Holland en Flevoland (MRA). De Vervoerregio heeft dit vergrote fietsnetwerk voor het eigen vervoergebied vertaald in een 'Uitvoeringsprogramma MRA Doorfietsroutes' en dit is gepresenteerd in december 2022. Gesprekken met beide provincies volgden hierop om te bezien of dit als voorbeeld kan dienen voor de voortgangsrapportage 2023.

Resultaten in 2022

- ✓ In het najaar van 2022 heeft het Platform Mobiliteit afgesproken om met een voorstel te komen voor het realiseren van extra fietsstallingsmogelijkheden bij NS-stations. Inmiddels heeft het kabinet hiervoor 50 miljoen euro beschikbaar gesteld. In de eerste helft van 2023 zal dit MRA-voorstel in concept gereed zijn. Het realiseren van fietsenstallingen bij metrostations en grote busstations is onderdeel van de nationale uitvoeringsagenda fiets. In dat kader zullen de gesprekken ook met het Rijk gevoerd worden;

CONCEPT

- ✓ Doelstelling van de MRA Green Deal Fiets is om met vernieuwende stimulerende maatregelen te zorgen dat er in 2025 100.000 fietsers extra zijn in de MRA. In 2022 is een kaart opgesteld met potentieel kansrijke locaties voor fietsservicepunten langs de doorfietsroutes. Tevens is verder gewerkt aan de planvorming voor het eerste fietsservicepunt in Schiphol-Noord. Er zijn werksessies gehouden met werkgevers in de regio om met fietsvriendelijke arbeidsvoorwaarden te stimuleren dat meer mensen op de fiets naar hun werk gaan. Tegelijkertijd zijn pilots uitgevoerd bij kinderdagverblijven in Haarlem, Almere en Amsterdam om jonge kinderen te leren fietsen. Deze nieuwe aanpak ontving de Innovatieprijs 2022 van *Tour de Force*.
- ✓ In oktober 2022 is ten behoeve van de opschaling en impactmeting van de Green Deal Fiets een EU-subsidie aangevraagd binnen het LIFE-programma. In februari 2023 wordt hierover door de EU besloten.

Uitvoeringslijn 3.3 - Duurzame en innovatieve mobiliteit

Doel: Regionaal uitwerking geven aan het thema mobiliteit van het Klimaatakkoord, verdere ontwikkeling van een regionaal netwerk van publieke oplaadpunten voor elektrisch vervoer, realisatie van kansrijke smart mobility-toepassingen binnen de MRA en mensen verleiden hun reisgedrag aan te passen om piekbelasting van het mobiliteitsnet tegen te gaan en keuzes voor duurzame mobiliteitsopties te stimuleren.

- Opstellen en uitvoering geven aan het Regionaal programma duurzame mobiliteit als uitwerking van de afspraken van het Klimaatakkoord op het gebied van mobiliteit
- Verdere uitvoering geven aan het project MRA-Elektrisch
- Duurzame en innovatieve mobiliteit aanjagen met pilots, prijsvragen en optreden als launching customer
- Kennis bijeenbrengen en ontsluiten over impactvolle mobiliteitsinnovaties en over de mogelijkheden om duurzame mobiliteit in gebiedsontwikkeling te stimuleren

Afstemming over deze uitvoeringslijn is belegd in: het Platform Mobiliteit

Activiteiten in 2022

- In oktober 2022 heeft het BO van het platform Mobiliteit besloten om in te stemmen met het voorstel voor de invulling van de integratie van MRA-uitvoeringslijn 3.3 in het RMP (Regionaal Mobiliteitsprogramma van het klimaatakkoord) voor de CO_2-reductie als onderdeel van het Klimaatakkoord. Het gaat naast een algemene monitoring van resultaten en effecten om een aantal belangrijke projecten op MRA-schaal (en groter), MRA Elektrisch, Logistiek, Mobiliteitsgedrag en Smart Mobility, goed op elkaar af te stemmen.

Resultaten in 2022

CONCEPT

- ✓ Bij Zero Emissie Stadslogistiek is het *dashboard logistieke stromen* opgeleverd. Dit dashboard brengt in beeld hoeveel en hoe vaak er gereisd en wat er vervoerd wordt. Bovendien is de netwerkaanpak duurzame logistieke hubs opgeleverd. Hierdoor is inzichtelijk gemaakt wat de meest geschikte locaties voor logistieke hubs zijn en wat hier het handelingsperspectief voor de betrokken overheden is;
- ✓ Smart Mobility heeft in 2022 een animatie van een wijkhub opgeleverd en vanuit de leidraad Gebiedsontwikkeling zijn drie programma's van eisen rond mobiliteit opgesteld in Haarlemmermeer, Zaanstad en Purmerend;
- ✓ Daarnaast is het evaluatierapport *Scale Up Bezoekersstromen* afgerond en de gids *Mobility as a Service* (MAAS) voor beleidsmakers opgeleverd. Andere resultaten zijn opgenomen in het jaarverslag van het kennisplatform Smart Mobility;
- ✓ In het project *MRA Elektrisch* staat de teller ondertussen op 10.437 publieke laadpunten. Dit is een mooi resultaat omdat er veel komt kijken bij het plaatsen van laadpalen. De MRA is koploper als het gaat om de dichtheid van laadpalen in Europa. Daarentegen blijft het plaatsen van laadpalen bij bedrijven achter door de elektriciteitscongestie op een aantal locaties.

CONCEPT

Verklarende lijst van woorden en afkortingen

Acquisitie van bedrijven – pogen om bedrijven/ondernemingen te verleiden zich in de MRA te vestigen

Amsterdam Economic Board (Board) – een samenwerkingsverband tussen overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen in de Metropoolregio Amsterdam (zie https://amsterdameconmomicboard.com). De **Economic Board Flevoland** is de variant voor de provincie Flevoland.

Algemene Vergadering (AV) – een bestuurlijk overlegorgaan van de Metropoolregio Amsterdam. Alle deelnemers van de MRA vaardigen een bestuurder naar keuze af naar de AV. De Algemene Vergadering (AV) is het algemeen bestuur van de MRA. Zij controleert het bestuur en is de primaire link met de deelnemers.

Bedrijventerreinenstrategie – een ruimtelijk-economische strategie op schaal van de MRA, waarin regionaal afgestemd wordt over de benodigde ruimte voor bedrijven in de MRA

Bereikbare Steden – een Rijks-Regio project vanuit het programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid, zie ook: https://www.metropoolregioamsterdam.nl/project/bereikbare-steden-in-de-mra/

Bestuur – een bestuurlijk overlegorgaan van de Metropoolregio Amsterdam. Het Bestuur bestaat uit de burgemeester van Amsterdam, de CdK's van beide provincies, en zeven wethouders, verspreid afkomstig uit een van de inhoudelijke platforms. Het Bestuur is het dagelijks bestuur van de MRA, en stuurt op de uitvoering van de samenwerking.

Bestuurlijke gremia – structurele overleggen tussen bestuurders in de MRA; ook vaak aangeduid met de afkorting **BO (Bestuurlijk Overleg)**

Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) – een overleg tussen het Rijk en de regio's, waarin afspraken worden gemaakt over de ontwikkeling van de MRA

Brede Welvaart – een begrip van welvaart waarin breder wordt gekeken dan sec de materiele welvaart, maar waar bijvoorbeeld ook rekening gehouden wordt met zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, enzovoort.

CONCEPT

CCRI – Circular Cities and Regions Initiative; EU-initiatief op het gebied van circulariteit in steden en regio's

Circulair (-inkopen, -economie, -verwerking, etc) – het streven om de aanspraak op nieuwe grondstoffen zoveel mogelijk te beperken door grondstoffen her te gebruiken, en hier bij het ontwerp van producten op voorhand al rekening mee te houden

Convenant Toekomst Bestendige Woningbouw – afspraken tussen overheden en ontwikkelaars, bouwers en corporaties over toekomstbestendige woningbouw. Zie ook: https://www.metropoolregioamsterdam.nl/website-voor-convenant-toekomstbestendige-woningbouw/

Dashboard Logistieke Stromen – een instrument voor overheden en wegbeheerders dat inzichtelijk maakt welke goederen worden vervoerd in de provincies Noord-Holland en Flevoland

Deelnemers – de aan de MRA-samenwerking deelnemende gemeenten, provincies en de Vervoerregio Amsterdam

Deelregio's – de Metropoolregio Amsterdam is opgebouwd uit zeven deelregio's: Amsterdam, Zaanstreek-Waterland, Amstelland-Meerlanden, Zuid-Kennemerland, Almere-Lelystad, Regio Gooi- en Vecht en de IJmond

DMO – Destination Marketing Organisation; een organisatie die er op is gericht om een bepaalde locatie als attractieve bestemming te promoten voor bezoekers.

DO – directeurenoverleg, veelal ter voorbereiding op het BO (Bestuurlijk Overleg)

Energietransitie – de transitie van een energie aanbod gebasseerd op fossiele brandstoffen naar een energie aanbod gebasseerd op hiernieuwbare energiebronnen.

Governance – de wijze waarop een samenwerking, proces of project wordt aangestuurd

Green Deal Houtbouw – Green deal die er op is gericht om het bouwen met hout als duurzaam materiaal te bevorderen. Zie ook: https://mraduurzaam.nl/circulair/bouw/green-deal-houtbouw/

CONCEPT

Large Scale Hydrogen Valley – een status die vanuit de EU gegeven kan worden aan regio's die een belangrijke functie (willen) hebben op het gebied van (de productie, het transport en/of het gebruik van) waterstof.

Herstructurering (bedrijventerreinen) – het opnieuw inrichten of opwaarderen van bestaande (vaak verouderde) bedrijventerreinen om de economische of ruimtelijke waarde te vergroten, al dan niet gepaard gaande met het inpassen van nieuwe functies

House of Hospitality – publiek-private samenwerking tussen overheden, ondernemers en kennisinstellingen op het gebied van de gastvrijheidseconomie, om ervoor te zorgen dat we een kwalitatief hoogwaardige hospitality sector hebben, met een duurzame arbeidsmarkt en een toekomstbestendig beroepsonderwijs.

House of Skills – een publiek-private samenwerking tussen overheden, ondernemers en kennisinstellingen met als doel om programma's die gericht zijn op het ontwikkelen van vaardigheden te ontwerpen, om zo de personeelstekorten in de krapte sectoren op te lossen.

Human Capital – menselijk kapitaal; een begrip dat veelal gehanteerd wordt voor projecten of programma's die gericht zijn op de kracht van werknemers, om de mens als kapitaal factor in onze economie centraal te stellen en waar mogelijk erin te investeren om de productiviteit te vergroten.

Intentieovereenkomst Klimaatbestendige Nieuwbouw – afspraken tussen overheden, projectontwikkelaars, bouwers, corportaties, enzovoort om de klimaatbestendigheid van nieuwbouw te borgen. Zie ook https://www.regiogv.nl/wp-content/uploads/2021/09/BW-20b-bij-Klimaat-...-Afspraken-klimaatbestendige-nieuwbouw-MRA-Intentieovereenkomst-concept-juli-2021.pdf

Investeringagenda – een agenda waarin voor bepaalde thema's of projecten inzichtelijk wordt gemaakt welke publieke en private investeringen nodig zijn om de beoogde doelen te behalen.

Invest-NL – Investeringsmaatschappij van de landelijke overheid, gericht op het financieren van duurzame en innovatieve initiatieven.

Jaarplan – een sturingsdocument voor het MRA Bestuur, waarin zowel inhoudelijk als financieel inzichtelijk is gemaakt wat voor het komende jaar is voorzien aan activiteiten en beoogde resultaten

CONCEPT

Klimaatadaptatie – het bij gebiedsontwikkeling of de inrichting van onze omgeving rekening houden met het veranderende klimaat, door bijvoorbeeld vooraf al goed na te denken over waterberging of hittestress.

Metropoolregio Amsterdam (MRA) – een samenwerkingsverband (zie ook 'deelnemers'), en een geografisch gebied (bestaande uit het gebied van de deelnemende gemeenten)

Meerjarenbegroting – Financiele onderbouwing van de MRA Agenda, die elke vier jaar wordt vastgesteld (zoals afgesproken in de Samenwerkingsafspraken).

Meerkernigheid – zie polycentrisch model

METREX – europees netwerk van (metropool-) regio's

MIRT – Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport; een overlegstructuur tussen het Rijk en de regio om afspraken te maken over de genoemde onderwerpen.

MKB Fonds (ROM InWest) – een van de twee fondsen van de ROM InWest, gericht op financiering van MKB-initiatieven.

MRA Agenda – het inhoudelijk kader waarin we als samenwerkende overheden in de MRA elke vier jaar onze doelstellingen en beoogde resultaten vastleggen. Deze wordt door alle deelnemers vastgesteld.

MRA Directie – de kern van het ambtelijke netwerk dat de regionale samenwerking ondersteunt. De medewerkers van de MRA Directie worden 'om niet' ter beschikking gesteld door de deelnemersm en zijn veelal een gedeelte van hun tijd werkzaam voor de MRA Directie en een deel van de tijd voor de moederorganisatie.

MTB – Multimodaal Toekomst Beeld: een toekomstbeeld waarin voor verschillende vervoersmodaliteiten is uitgewerkt wat onze stip op de horizon is als samenwerkende overheden

Netcapaciteit (en Netcongestie) – de capaciteit van ons electriciteitsnetwerk voor de transport van elektriciteit. Naar mate de vraag naar elektriciteit toeneemt, en ook steeds meer elektriciteit op nieuwe plaatsen wordt opgewekt (bijvoorbeeld door zonnecellen of windmolens), kan de capaciteit van het net tekortschieten, en netcongestie ontstaan

CONCEPT

Netwerkaanpak Duurzame Logistieke Hubs – een gezamenlijke visie van de Vervoerregio Amsterdam, Provincie Noord-Holland en de MRA op logistieke knooppunten en de manier waarop deze ontwikkeld kunnen worden. Zie ook: https://smartmobilitymra.nl/samen-op-weg-naar-duurzame-logistiek-mra/

Noordzeekanaalgebied (NZKG) – de zone langs het Noordzeekanaal, tussen Velsen en Amsterdam, waar veel grote ruimtelijke vraagstukken samen komen. Het gebied kent een eigen (bestuurlijke) samenwerking, waarbij nauwe afstemming is tussen MRA en NZKG.

NOVEX – Nationale Omgevingsvisie Extra: de NOVEX is in feite de verdere uitwerking van de Verstedelijkingsstrategie, waarin voor elk van de vijf in de MRA gelegen NOVEX-gebieden plannen worden gemaakt voor hoe hier de verstedelijkingsstategie uit te werken.

OpenResearch Platform – een digitaal platform voor kennisuitwisseling. Zie ook: https://openresearch.amsterdam/

Operationalisatie – uitwerking van hoe een bijvoorbeeld een afspraak, strategie, of beoogd doel in de praktijk zal worden uitgevoerd.

P&C Cyclus – Planning & Control Cyclus: een cyclus (vierjaarlijks en jaarlijks) waarin eerst inzichtelijk wordt gemaakt welke acties en resultaten voor een bepaalde (toekomstige) periode zijn voorzien en welke begroting daarbij nodig is, en waarin vervolgens nadien inzichtelijk wordt gemaakt wat daarvan terecht is gekomen.

Plabeka – Platform Bedrijventerreinen en Kantoren, tegenwoordig onderdeel van het Platform Economie: een programma gericht op afstemming over ontwikkelingen op het gebied van kantoren en bedrijventerreinen, om overaanbod te voorkomen.

Platform – een vast terugkerend bestuurlijk overleg van de Metropoolregio Amsterdam over een specifiek inhoudelijk onderwerp. In de MRA hebben we drie platforms: een voor Ruimte, een voor Economie en een voor Mobiliteit

Polycentrisch Model – een model voor de verstedelijking van de MRA, dat uitgaat van een centrumgemeente (Amsterdam) en meerdere kleinere centrumgemeenten daaromheen (bijvoorbeeld Amstelveen, Lelystad of Haarlem) die gezamenlijk een samenhangend geheel vormen

CONCEPT

Portefeuillehouders Overleg (PHO) – een tijdelijk bestuurlijk overleg van de Metropoolregio Amsterdam over een specifiek inhoudelijk onderwerp, dat op basis van actualiteit of urgentie bijeenkomt ten einde bepaalde doelen te bereiken of af te stemmen over zich voordoende problemen. Op dit moment zijn er PHO's voor Bouwen & Wonen, Erfgoed, Kunst en Cultuur, en Sociaal. In het verleden waren er ook PHO's voor Duurzaamheid en Landschap.

PPLG – Provinciaal Programma Landelijk Gebied. Zie ook: https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Natuur/Provinciaal_Programma_Landelijk_Gebied

PPS – Publiek Private Samenwerking; formele samenwerking tussen overheden, bedrijven, kennisinstellingen en/of sociaal maatschappelijke instellingen ten einde gemeenschappelijke doelen te bereiken.

PVE – Programma van Eisen; een document waarin bepaalde kaderstellende randvoorwaarden zijn opgenomen voor een project of progamma

Raadtafel – een adviesorgaan voor de Metropoolregio Amsterdam, waarin raads- en Statenleden vanuit alle deelnemers zitting hebben. De Raadtafel kan gevraagd en ongevraagd advies geven op processen in de MRA, en dan met name op hoe raden en Staten daar goed op aangehaakt kunnen worden. Zijn geven nooit inhoudelijk advies.

RMP - het Regionale (duurzame) Mobiliteits Programma (RMP) voor de MRA, dat voortkomt uit het Klimaatakkoord, fungeert als een regionale paraplu m.b.t. de duurzame mobiliteit

ROM (Inwest) – de regionale ontwikkelingsmaatschappij voor het Noord-Hollandse deel van de Metropoolregio Amsterdam. **Horizon Flevoland** is de variant voor de provincie Flevoland.

Samenwerkingsafspraken – het kaderdocument waarin de samenwerkende overheden in de MRA met elkaar vastleggen hoe zij met elkaar samenwerken. Wordt elke vier jaar geactualiseerd.

SBAB – Samen Bouwen Aan Bereikbaarheid; een samenwerkingsprogramma tussen de MRA en de Rijksoverheid over mobiliteit en bereikbaarheid

Schaalsprong (OV) – een opschaling en uitbreinding van het openbaar vervoer(snetwerk) die nodig is om de verdere groei van de MRA mogelijk te maken

CONCEPT

Smart Mobility – slimme en innovatieve toepassingen om de mobiliteit van mensen of goederen te bevorderen

Techconnect – een programma in de MRA gericht op het stimuleren en opleiden van talent voor de ICT sector om zo de arbeidstekorten in deze sector terug te dringen

TEN-T – Trans-European Transport Network; Europees beleid gericht op het ontwikkelen van een europees transportnetwerk

Termijnagenda – een informatief document om voor raden en Staten in de Metropoolregio Amsterdam inzichtelijk te maken welke onderwerpen wanneer in welke bestuurlijke overleggen aan de orde komen, om ze zo beter in staat te stellen hierover het gesprek te voeren met de bestuurders die hun gemeente/ provincie vertegenwoordigen in die gremia.

TOMAS – een initiatief van overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen om samenwerking en kennisdeling op het gebied van talentontwikkeling te stimuleren.

Transitiefonds (ROM InWest) – een van de twee fondsen van de ROM InWest, gericht op financiering van intiatieven op het gebied van de grote transities waar we voor staan op het gebied van duurzaamheid.

Triple Helix Samenwerking – de samenwerking tussen overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen. Tegenwoordig wordt ook vaak gesproken over quadruple helix samenwerking; dan worden de sociaal-maatschappelijke instellingen ook betrokken

Uitvoeringslijn – De huidige MRA Agenda (2020-2024) bestaat uit uitvoeringslijnen: dit zijn onderwerpen of thema's waar we als MRA op samenwerken.

Verantwoording - een sturingsdocument voor het MRA Bestuur, waarin zowel inhoudelijk als financieel inzichtelijk is gemaakt welke acties het afgelopen jaar zijn uitgevoerd, en wat dat heeft opgeleverd aan resultaat

Versnelling Woningbouw – een programma gericht op het versnellen van de nieuwbouw productie van woningen om de terkorten op de woningmarkt in de MRA terug te dringen.
Verstedelijkingsstrategie – een strategie die de MRA samen met het Rijk heeft opgesteld voor de toekomstige verstedelijking van de MRA, met daarin ook afspraken over de inzet hiervoor van Rijk en

CONCEPT

regio. De samenwerking voor de verstedelijkingsstrategie heeft geleid tot een gezamenlijk vastgesteld **Verstedelijkingsconcept** voor de MRA. Zie ook: https://www.metropoolregioamsterdam.nl/wp-content/uploads/2021/12/MRA-Verstedelijkingsconcept-eindversie-november-2021.pdf

Vervoerarmoede – het door stijgende prijzen van vervoer armer worden van delen van de bevolking. Naar mate de prijzen van vervoer hoger worden, gaat een steeds groter deel van het inkomen op aan het bekostigen van vervoer, wat voor mensen met een laag inkomen lastiger te dragen is dan mensen met een hoog inkomen.

Volkshuisvestingsfonds – een fonds van de Rijksoverheid (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) gericht op de vergroting van de leefbaarheid in gebieden en het financieren van de verduurzaming van de woningvoorraad in de meest kwetsbare gebieden

WBI - Woningbouwimpuls; een fonds van de Rijksoverheid (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) gericht op het stimuleren van woningbouw

Woon-Werkbalans – de relatie tussen de plekken waar mensen werken en de plekken waar mensen (kunnen) wonen. Dit gaat daarmee enerzijds over pendel/mobiliteits stromen tussen gebieden waar mensen wonen en de gebieden waar mensen werken, maar ook over het vraagstuk of je betaalbare woningen kunt bijbouwen daar waar veel werk is geconcentreert.

Voortgangsnota - een informatief document om voor raden en Staten in de Metropoolregio Amsterdam inzichtelijk te maken welke acties het afgelopen jaar zijn uitgevoerd, en wat dat heeft opgeleverd aan resultaat, om ze zo beter in staat te stellen hierover het gesprek te voeren met de bestuurders die hun gemeente/ provincie vertegenwoordigen in die gremia.

ZES – Zero Emmissie Stadslogistiek; een programma gericht op het stimuleren van schone logistiek in stedelijke gebieden.

CONCEPT

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 25 april 2023

Onderwerp: Voortgangsnota MRA

Kenmerk: 921516-2013009

Bijlage: 2

1. Toelichting

Op 4 april 2023 ontving de provincie Noord-Holland de Voortgangsnota 2022 van de MRA. De Algemene Vergadering van de MRA van 24 maart heeft verzocht om wensen en opvattingen te formuleren en die voor 9 juni 2023 aan het MRA-bestuur te doen toekomen. Het College van GS heeft een antwoordbrief aan de voorzitter van de MRA opgesteld, waarin enkele aandachtspunten zijn geformuleerd.

2. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

dhr. H. Schartman, plaatsvervangend provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 19-2023

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 25 april 2023;

besluiten geamendeerd (A9-2023):

1. Kennis te nemen van de Voortgangsnota 2023 van de MRA.
2. In te stemmen met de door het College van GS voorgestelde reactie op de Voortgangsnota 2023 van de MRA.

Amendement A9-2023 (bijgevoegd) is aangenomen en wordt bij dit besluit betrokken.

Haarlem, 30 mei 2023

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Bijlage, pagina 1 van 1
aangenomen amendement te
betrekken bij PS-besluit nr. 19-2023

Ag / 30-5-2023
punt 11

AANGENOMEN

Forum voor Democratie

Amendement 'toevoeging informeel samenwerkingsverband MRA'

Provinciale staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023 te Haarlem, ter behandeling van agendapunt 11 'Voortgangsnota MRA':

Besluiten de concept-antwoordbrief aan de voorzitter van Metropoolregio Amsterdam als volgt aan te passen:

Onder punt 1. Functie van de Voortgangsnota, tweede alinea, eerste zin zouden wij graag de woorden 'van dit informele samenwerkingsverband' toegevoegd zien. Zodat de zin luidt:

'Het is op zichzelf positief dat er nu een dergelijk overzicht **van dit informele samenwerkingsverband** beschikbaar is, waar per 'uitvoeringslijn' uit de MRA Agenda wordt opgesomd wat er desaangaande in 2022 in MRA-verband aan activiteiten is ondernomen en wat daarvan de resultaten zijn.'

Ondertekening,

Ralf Dekker

Forum voor Democratie

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. J.J. van den Berg
BEL/BS

Telefoonnummer +31235144076
bergjj@noord-holland.nl

Verzenddatum

26 APR. 2023

Kenmerk
921516/2013015

Uw kenmerk

Betreft: Voortgangsnota MRA

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande Statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit met bijlage, betreffende de Voortgangsnota van de MRA over 2022. Ook ontvangt u het concept van een antwoordbrief aan het MRA-bestuur, waarvan de strekking door uw Staten desgewenst kan worden aangepast.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

pv.

provinciesecretaris
H.J. Schartman

BA

voorzitter
C.J. Loggen

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Uw contactpersoon
S. Neeskens
AD/STG

Doorkiesnummer +31235145282
neeskenss@noord-holland.nl

Tbv Statenvergadering d.d	**30-05-2023**
Datum interim commissievergadering	**15-05-2023**

25 mei 2023

Onderwerp: Voortgangsnota MRA

De interim-commissie adviseert:

De voordracht Voortgangsnota MRA als bespreekstuk te agenderen voor de Statenvergadering van dinsdag 30 mei 2023.

3 A-agenda MRA
3.a MRA: Voortgangsnota MRA (A-agenda interim-commissie 15 mei 2023)

De deadline voor het indienen van de wensen en opvattingen over de voortgangsnota MRA is vrijdag 9 juni 2023. Op 4 april 2023 ontving de provincie Noord-Holland de Voortgangsnota 2022 van de MRA, met het verzoek om ter zake wensen en opvattingen te formuleren en die uiterlijk 9 juni 2023 aan de MRA te doen toekomen. De commissie wordt gevraagd PS te adviseren over de voordracht voortgangsnota MRA. De voordracht zal worden geagendeerd voor de PS-vergadering van 30 mei 2023.

Eerste termijn commissie

Statenlid **Kostić** (PvdD) dankt de ambtenaren voor het beantwoorden van alle technische vragen. Partij voor de Dieren heeft de volgende drie punten:

- De MRA reflecteert momenteel op de uitvoeringslijnen uit de MRA-agenda, maar mist reflectie op belangrijke leidende principes zoals toekomstbestendigheid, waaronder biodiversiteit. Partij voor de Dieren wil meer aandacht voor de ecologische aspecten en deze principes. Als natuur- en ecologiebeschermer is PS de juiste instantie om dit aan te kaarten. GS stelt dat deze aspecten in alle opgaven verwerkt zijn, maar toont niet expliciet hoe. Daarom is het lastig voor PS om deze principes te controleren. Het voorstel is om het expliciet te maken in de voortgangsagenda. Zaanstad heeft dit idee inmiddels omarmd. Partij voor de Dieren dient hierover een voorstel in.
- Een tweede aandachtspunt is de herziening van de MRA-agenda, waarbij een pamflet wordt opgesteld met de Amsterdam Economic Board als leidend orgaan. In deze board zitten echter fossiele bedrijven

zoals Tata Steel en Shell. Partij voor de Dieren vraagt aan GS en de commissieleden wat hun mening is over de invloed van deze bedrijven, die aantoonbaar transities hebben vertraagd.
- PS kiest voor beleid gericht op brede welvaart binnen ecologische grenzen, onafhankelijk van economische groei. De voortgangsnota dient deze visie te weerspiegelen bij het beoordelen van economische activiteiten en prioriteiten. Het verzoek aan GS is om hierop te reflecteren.

De heer **Mülder** (D66) herkent de mooie resultaten die de MRA heeft behaald. D66 is al lang voorstander van deze samenwerking. D66 heeft de volgende punten:

- De resultaten zijn goed, maar soms zonder context en opiniërend door het zetten van vinkjes. D66 ziet ook graag terug wat er niet gelukt is. In dit kader noemt de spreker dat de ROM bijvoorbeeld succesvol € 3 miljoen heeft geïnvesteerd, maar experts zeggen dat er meer investeringen nodig zijn.
- Het verslag vraagt om input en aanzet voor discussiepunten, maar GS-brief lijkt akkoord te gaan zonder deze punten te bespreken. Wordt hier niet voorbijgegaan aan het ophalen van input?
- D66 zou graag de netcapaciteit in de MRA willen bespreken. De economische gevolgen voor de hele regio zijn groot, zo stelt de voortgangsnota. D66 stelt een inventarisatie voor en om betere afspraken te maken over de netcapaciteit.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) heeft de volgende opmerkingen over het rapport:

- Op pagina 2 wordt vermeld dat de energiecrisis veroorzaakt is door de oorlog in Oekraïne, vergelijkbaar met de oliecrisis van 1974. Destijds was er veel olie in Nederland, maar door falend management werd er gewezen op externe factoren. Dit lijkt nu opnieuw te gebeuren.
- Op pagina 15 is vermeld dat belemmeringen in wet- en regelgeving voor de energietransitie zijn weggenomen. De spreker vraagt de gedeputeerde dit toe te lichten.
- Op pagina 27 wordt de aanpak van energiearmoede vermeld. Een eenvoudige oplossing zou zijn om de hoge belasting op energie eraf te halen.

De PVV zal tegenstemmen, omdat het kritische geluid door GS ontbreekt.

Mevrouw **Poot** (VVD) geeft aan het overzicht van behaalde resultaten mooi te vinden, maar vraagt zich af welke zaken niet gelukt zijn. Dit is interessant om inzicht te krijgen in de sterke en zwakke punten van het MRA-samenwerkingsverband. De VVD hoopt dit terug te zien in de voorzet voor de nieuwe MRA-agenda.

De heer **Valk** (BBB) geeft aan dat dit overzicht de BBB, als nieuwe partij, helpt om alles te begrijpen. De fractie heeft op dit moment geen vragen.

De heer **Klein** (ChristenUnie) waardeert het uitgebreide MRA-overzicht. Het is goed om alle activiteiten te zien en hoe die passen binnen de vastgestelde richtlijnen. De spreker heeft de volgende vragen en opmerkingen:

- Op pagina 12 wordt een resultaat genoemd van de internationale promotie van economische kracht in de regio en deelregio. De formulering is algemeen, gericht op aantrekkelijke vestigingsplekken voor bedrijven. Echter, de provincie focust op circulaire economie en bedrijven met impact. De vraag is hoe

zich dit tot elkaar verhoudt. De spreker doet de suggestie om richting de MRA aan te geven dat dat niet ongeconditioneerd is.
- In het document worden een aantal suggesties gedaan voor het gesprek tussen de Staten en het college van Noord-Holland. Betreft het nu alleen de reactie op de voortgangsagenda of wordt nu het gesprek daarover gevoerd?

De heer **Wagelaar** (PvdA) merkt op dat de voortgangsrapportage een mooi en duidelijk overzicht is van wat bereikt is in de MRA. De fractie waardeert het feitelijke karakter, maar begrijpt de wens voor meer principiële reflectie. Bij het vaststellen van de nieuwe MRA-agenda komt er een inhoudelijke startnotitie met een tussenstand, waar mogelijk ook kritische punten besproken worden. De spreker roept op, op tijd te beginnen en goed na te denken over hoe het belangrijke gesprek over de nieuwe MRA-agenda te voeren.

De heer **Laport** (GL) GroenLinks is tevreden met heldere nota en de concept-antwoordbrief. GroenLinks waardeert de samenwerking in MRA-verband en gelooft in een gezamenlijke aanpak. GroenLinks heeft enkele opmerkingen:

- GroenLinks ondersteunt de suggestie in de nota voor een verder inhoudelijk debat en Aanvullend ziet GroenLinks onderwerpen die interessant zijn om nader te verkennen, zoals de congestie op het energienetwerk als verduurzamingsnoodzaak. GroenLinks pleit voor voorrang van energiezuinige bedrijven boven datacenters of andere energie-intensieve bedrijven. GroenLinks kijkt daarom uit naar de informatiesessie over het feitenonderzoek datacenters.
- GroenLinks merkt op dat de realisatie van circulaire ontwikkelingen en afspraken vaak trager verlopen dan gewenst. Ontwikkelaars ervaren verouderde en belemmerende regelgeving bij circulair bouwen. Daarnaast is het belangrijk aandacht te besteden aan het kortsluiten van grondstoffenrotondes en het realiseren van materialenhubs, waarover in de MRA-agenda wordt gesproken.
- De nota vermeldt een masterclass in 2020 over duurzaam toerisme. GroenLinks suggereert verder in te zetten op dit punt. De groei van toerisme is niet altijd wenselijk en locaties hebben capaciteitsgrenzen. Voor GroenLinks is groei alleen wenselijk als dit gepaard gaat met een schonere vorm van toerisme.
- De files zijn al op of boven pre-corona niveau. Corona toonde het belang van spreiding, thuiswerken en andere vervoersvormen. Daar zou de nadruk op moeten liggen, aldus GroenLinks. GroenLinks pleit voor gespreide werktijden, meer thuiswerken, het stimuleren van fietsgebruik en meer ov-voorzieningen. Geen nieuwe autowegen, maar betere fiets- en ov-voorzieningen voor een schoner en mooier Noord-Holland.

De heer **Stulemeijer** (50PLUS) geeft aan dat de voortgangsnota MRA-Agenda 2022 een bruikbaar document voor verdere discussie over resultaten en ambities is. 50PLUS stemt in met de reactie van GS aan het MRA-bestuur. De spreker heeft de volgende opmerkingen:

- Het is duidelijk dat de provincie een circulaire economie en energietransitie moet nastreven. Echter, koploper zijn op alle fronten is niet vanzelfsprekend.
- De focus op fietsmobiliteit is goed, maar veiligheid verdient extra aandacht. 50PLUS wil het aantal verkeersdoden tot 0 terugbrengen in 2050. Helaas is dit aantal nu gestegen tot 575. In de MRA-regio is de nadruk op veiligheid in mobiliteit essentieel om deze doelstelling te bereiken.
- De mobiliteit van oudere medemensen is een belangrijk onderwerp in een vergrijzende samenleving. Het Isolement van ouderen moet aandacht krijgen. 50PLUS wil nadrukkelijk dat dit onderwerp in

samenhang met de MRA-uitvoeringslijnen wordt meegenomen. Als voorbeeld: geen beperking van het aantal ov-haltes indien ouderen gedupeerd worden.
- 50PLUS vraagt wie in GS of het MRA-bestuur met de kennis van nu de vraag kan beantwoorden over wat het maximaal aantal inwoners in de MRA is. Oftewel, wie bepaalt bijvoorbeeld het aantal te bouwen woningen en de uitbreiding van het elektriciteitsnet? De spreker verwijst naar de publicaties van professor Jan Latten.

De heer **Dekker** (FvD) merkt op dat nog niet over de status van de MRA is gesproken. Het gaat over de inhoud van onderwerpen, wat interessant is. Echter, de MRA is een coördinatie- en afstemmingsmechanisme zonder democratisch mandaat. De ambitie in het stuk lijkt overdadig, gezien de beperkte rol die de MRA zou moeten hebben.

De heer **Van Dijk** (cvdK) merkt op dat er veel vragen zijn. Dit is begrijpelijk, aangezien het voor een aantal statenleden een nieuw onderwerp is, hoewel de samenwerking al jaren in verschillende vormen bestaat en zich constant verder ontwikkelt. Drie GS-leden zullen vandaag de (inhoudelijke) beantwoording op zich nemen.

De commissaris benadrukt dat de MRA een bestuurlijk netwerk is met 30 gemeenten en 2 provincies. De afgelopen jaren heeft de MRA haar meerwaarde bewezen op thema's zoals wonen, mobiliteit en stedelijke ontwikkeling. Door samen te werken, kunnen 30 verschillende gemeenten en 2 provincies sneller vooruitgang boeken. De provincie Noord-Holland is al een aantal jaar een partner in de MRA.

De provincie heeft actief bijgedragen aan de vernieuwde samenwerkingsafspraken in 2022. Er was behoefte aan nauwere betrokkenheid vanuit Staten en gemeenteraden in de MRA. Hieruit ontstond in 2021 een nieuwe structuur met de Algemene Vergadering als hoogste orgaan, een raadstafel voor procesmatige aspecten en het bestuur voor de dagelijkse gang van zaken.

Veel gestelde vragen passen in de lijn naar een nieuwe MRA-agenda. De accenten vanuit de Staten van Noord-Holland zullen naar verwachting hierin meegenomen worden. Belangrijke onderwerpen blijven economie, wonen, ruimtelijke ordening en mobiliteit. Echter, de nieuwe MRA-agenda zal zich ook richten op innovatie, menselijke maat en internationalisering, wat leidt tot gewijzigde accenten ten opzichte van de huidige agenda.

De heer Klein van de ChristenUnie maakte terecht een opmerking over internationale promotie. Daar wordt al invulling aan gegeven. Er is onlangs in de nieuwe MRA een reis gemaakt met als doel kennisdeling over circulaire huizenbouw, waarbij de samenwerking is gezocht met andere regio's, in dit geval New York, waar een woningbouwopgave voor één miljoen woningen ligt. In vergelijking met de Metropoolregio Amsterdam ligt er een vergelijkbare uitdaging.

De huidige voortgangsrapportage kijkt vooral terug. Hopelijk leidt dit, met een goede voorbereiding, tot een discussie in de Staten over wat de MRA wil bereiken. Misschien krijgt de voortgangsrapportage in toekomstige gesprekken met Staten en gemeenteraden een andere rol dan nu.

De commissaris vindt het belangrijk dat, naast Gedeputeerde Staten, Provinciale Staten betrokken wordt in

de discussie naar de nieuwe MRA-agenda. De vraag is welke manier het meest passend is. In de vorige Staten is een motie aangenomen om de MRA vaker op de agenda te zetten en op die manier GS en PS beter te betrekken. Dit zou goed passen in de discussie over de nieuwe MRA-agenda.

De vraag is: wat is niet gelukt en wat kan beter? Dit accent zal naar verwachting meegenomen worden in verdere rapportages. Er zijn goede resultaten, maar verbeteringen zijn mogelijk. Dit zal onderdeel zijn van de discussie richting de nieuwe MRA-agenda.

> Statenlid **Kostić** (PvdD) geeft nogmaals aan dat er naar haar mening gereflecteerd moet worden op de leidende principes in lijn met Zaanstad. De vraag is of GS dit inbrengt namens Provinciale Staten of dat er mogelijk een motie nodig is.

De heer **Van Dijk** (cvdK) begrijpt de opmerking en omarmd het idee om het nadrukkelijker te bespreken en ernaar te kijken. De commissaris geeft aan dat de leidende principes zijn opgenomen in de nieuwe samenwerkingsafspraken en dat een rapportage op die basis bijdraagt aan een heldere communicatie. De commissaris zegt toe dit voorstel mee te nemen naar het MRA-bestuur.

Gedeputeerde **Zaal** reageert op de inbreng vanuit de commissie waar het gaat over de Economic Board en de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij. Voor de Economic Board staat brede welvaart centraal en hun bijdrage aan de MRA-agenda zal helpen bij het vormen van een slimme, gezonde en groene MRA. De bedrijven aan tafel bij de Board spelen een belangrijke rol in de transitie naar een groene economie en brede welvaart. Gedeputeerde Staten zijn blij dat deze partijen samenwerken om de MRA te adviseren over deze grote transitie.

> Statenlid **Kostić** (PvdD) vraagt of het klopt dat GS zegt blij te zijn dat Shell adviseert over die transitie.

Gedeputeerde **Zaal** antwoordt dat in de MRA iedereen, inclusief bedrijfsleven, kennisinstellingen, banken, supermarkten en overheden, verantwoordelijk is voor de transitie naar een groene economie en brede welvaart. Alle betrokken partijen onderschrijven dit en werken samen aan deze transitie, waarbij iedereen een belangrijke rol speelt.

Over de ROM geeft de gedeputeerde aan dat er een investering van € 3,4 miljoen is gedaan, maar dat er meer nodig is voor de transitie. Het fonds bevat € 160 miljoen, dus er is nog veel ruimte. Voor de ROM InWest is € 3,4 miljoen een aanzienlijk bedrag. Vergeleken met andere ROM's die net bestaan, presteert deze goed. Dankzij het multipliereffect heeft de € 3,4 miljoen investering ook € 8,6 miljoen aan private en andere investeringen opgehaald. De ROM InWest heeft een succesvolle start gemaakt, maar er is nog meer nodig. Hier wordt hard aan gewerkt.

Gedeputeerde **Olthof** stelt dat de participanten aan de MRA aan de vooravond staan van een nieuwe invulling van de samenwerking in de MRA. Er is inmiddels een overleg ingepland om hierover met elkaar te spreken.

In de commissie is gesproken over de leidende principes en zijn er inhoudelijke punten ingebracht. De gedeputeerde geeft aan dat het belangrijk is na te denken over hoe deze punten worden verankerd in de nieuwe agenda en hoe hierover zal worden gerapporteerd, gezien de veranderingen in de wereld in de afgelopen vier jaar en de verwachtingen die lokale overheden, maar ook de samenleving, heeft van dit soort samenwerkingsvormen. De MRA-agenda is voor alle deelnemers aan die MRA. Dus de input van de provincie zal een plek krijgen in de bespreking van de MRA-agenda.

De heer Dekker van Forum voor Democratie benadrukte al dat de MRA een samenwerkingsverband is. Het beleid voor de provincie Noord-Holland wordt bepaald door Provinciale Staten. Uiteraard zal de provincie zich inspannen om dit zo goed mogelijk tot uitdrukking te laten komen in de MRA.

De input voor de nieuwe MRA-agenda zal worden besproken in twee sessies. Daarbij zijn de punten aangegeven door de commissie van belang, evenals de wijze van rapporteren over de leidende principes in de voortgangsrapportage. De provincie bevindt zich in een bijzonder traject vanwege de nieuwe coalitievorming. Er is er meer tijd gevraagd om input te geven voor de nieuwe agenda. Dit is om ervoor te zorgen dat provincies zoals Noord-Holland en Flevoland invloed kunnen blijven uitoefenen en een volwaardige bijdrage kunnen leveren aan de nieuwe MRA-agenda.

Tweede termijn commissie

Mevrouw **Poot** (VVD) vraagt of het klopt dat de brief ongewijzigd blijft, ondanks de opmerkingen die in de commissie zijn gemaakt.

De **voorzitter** geeft aan dat het aan de commissie is om te beslissen of de brief al dan niet gewijzigd wordt voorgelegd aan Provinciale Staten.

Mevrouw **Poot** (VVD) neemt dit nog in beraad.

De heer **Klein** (ChristenUnie) dankt voor de reactie van de gedeputeerde. Er is onduidelijkheid over wanneer er input gegeven kan worden en wat er met deze input gebeurt. De ChristenUnie zou graag de volgende input alvast mee willen geven:

- Voor de ChristenUnie zijn onderwerpen als waterstofinfrastructuur, vergroening van de industrie, maar ook de afschaffing van de btw in het ov cruciaal voor de lobby.

- De ChristenUnie wil graag geïnformeerd worden over de verbetering van het fietsroutenetwerk en dan specifiek de status van de realisatie van de doorfietsroutes versus de plannen die op papier zijn gezet.
- De ChristenUnie was verrast door de opmerking op pagina 17 over niet-uitgevoerde MRA-afspraken over circulaire economie, ondanks gemeentelijke steun. Graag wil de ChristenUnie weten waar het probleem zit. Welke afgesproken maatregelen worden ondersteund, maar niet uitgevoerd? Deze informatie kan helpen bij de agendabespreking.
- De ChristenUnie heeft behoefte aan een sessie over datacenters.
- Op de vraag hoe ervoor gezorgd kan worden dat groenblauwe onderwerpen zoals wateropgave, recreatieruimte, landschap en klimaatadaptatie voldoende aandacht krijgen, geeft de fractie als input mee aan het college dat dit beter moet worden geborgd en dat er meer normerende afspraken gemaakt moeten worden.

De heer **Laport** (GL) neemt aan dat de input uit zijn eerdere bijdrage wordt meegenomen.

De **voorzitter** geeft aan dat deze input meegenomen wordt in het vervolgtraject.

De heer **De Weerdt** (Volt) stelt dat deze rapportage als doel heeft iedereen – Statenleden, raadsleden, bewoners en belanghebbende bedrijven in de Metropoolregio Amsterdam – te informeren over de prestaties van de MRA. Volt benadrukt het belang van helder taalgebruik en ziet ruimte voor verbetering in de voortgangsrapportage. De spreker noemt een voorbeeld op pagina 10. Gedeputeerde Staten wordt verzocht om aandacht te vragen voor B1-niveau taalgebruik in toekomstige rapportages. De spreker antwoordt bevestigend op de vraag van de voorzitter of het klopt dat Volt een wijziging op de brief voorstelt.

Gedeputeerde **Olthof** reageert op de inbreng van de commissie in de tweede termijn.

- Er is steeds in eerdere documenten verwezen naar het vaststellen van de MRA-agenda, waarin de koers en onderwerpen voor de komende vier jaar zullen landen. Naar verwachting nog voor de zomervakantie zal worden besproken welke zaken Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten in de MRA-agenda willen opnemen. Dit is niet hetzelfde als dingen vooruitschuiven. Het is begrijpelijk dat dit verwarrend kan zijn. Maar enkel terugkijken op het verleden geeft deze onderwerpen geen plek in de toekomst en heeft op die manier ook geen waarde.
- De verschillende fracties hebben punten aangegeven, maar Provinciale Staten beslissen om ze al dan niet in de brief op te nemen; niet de commissie. De gedeputeerde pleit ervoor de inhoudelijke discussie over de genoemde, waardevolle, punten te voeren bij de bespreking van de nieuwe MRA-agenda.
- Gedeputeerde benadrukt het belang van helder taalgebruik. De woordvoerder van Volt heeft een terecht punt dat de stukken voor iedereen goed leesbaar moeten zijn.
- Een ander punt betreft de voortgangsrapportage waarin enkele thema's – de gedeputeerde noemt het fietsnetwerk en de verkeersveiligheid, maar zo zijn er meer – verder verdiept kunnen worden. De vraag is hoe de Staten en Raden zo goed mogelijk betrokken kunnen worden bij de verdieping van deze onderwerpen en waar dit een plek krijgt in de terugkoppeling.

Deze laatste twee punten komen niet in de brief, tenzij Provinciale Staten anders beslissen, maar zullen worden ingebracht tijdens het overleg waar deze onderwerpen worden geagendeerd.

De heer **De Weerdt** (Volt) dankt de gedeputeerde voor de toelichting en dat de gedeputeerde het belang van helder taalgebruik onderstreept. De vraag is of de gedeputeerde ook B1-niveau als helder taalgebruik onderstreept.

Gedeputeerde **Olthof** benadrukt het belang van helder taalgebruik en streeft naar duidelijke communicatie. Het voorstel is om zoveel mogelijk afkortingen en verwijzingen naar andere gremia te vermijden en samen scherp te blijven op of de boodschap helder genoeg is.

De heer **Van Dijk** (cvdK) reageert op de inbreng vanuit de commissie in de tweede termijn:

- De commissaris benadrukt dat B1 al eerder in de provincie als standaard is aangenomen.
- Over de brief is mogelijk verwarring ontstaan. De voortgangsrapportage bevat suggesties voor gesprekspunten voor de vervolgdiscussie van de nieuwe MRA-agenda. Een aantal gesprekspunten die de ChristenUnie aanhaalde, zijn daarin opgenomen. De commissaris pleit ervoor er voor te waken om niet alles in de brief op te nemen, aangezien deze bedoeld is als reactie op de voortgangsrapportage. De commissaris benadrukt dat de punten en de aandachtspunten genoemd onder de uitvoeringslijnen degelijk van belang zijn om verder met elkaar te verdiepen.

De heer **Klein** (ChristenUnie) is akkoord om de punten te bespreken bij de nieuwe MRA-agenda. De spreker vraagt of er al een proces is afgesproken. Goede voorbereiding en input van de Staten uit de grote lijst met suggesties is belangrijk, zodat er een prioritering aangebracht wordt en een hoogover discussies wordt vermeden.

De heer **Van Dijk** (cvdK) geeft aan dat dat proces is uitgelijnd. De commissaris memoreert dat GS ruimte heeft gevraagd om een ordentelijke discussie te kunnen voeren. Op 8 juni 2023 vindt de eerste verdiepende sessie plaats.

Statenlid **Kostić** (PvdD) geeft aan een motie te overwegen.

De **voorzitter** constateert dat dit onderwerp voldoende is besproken. De voorzitter concludeert dat Voortgangsnota MRA vooralsnog geagendeerd wordt als bespreekpunt tijdens de Provinciale Statenvergadering van 30 mei 2023.

Ag / 30-5-2023
punt 11

AANGENOMEN

Forum voor Democratie

Amendement 'toevoeging informeel samenwerkingsverband MRA'

Provinciale staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023 te Haarlem, ter behandeling van agendapunt 11 'Voortgangsnota MRA':

Besluiten de concept-antwoordbrief aan de voorzitter van Metropoolregio Amsterdam als volgt aan te passen:

Onder punt 1. Functie van de Voortgangsnota, tweede alinea, eerste zin zouden wij graag de woorden 'van dit informele samenwerkingsverband' toegevoegd zien. Zodat de zin luidt:

'Het is op zichzelf positief dat er nu een dergelijk overzicht **van dit informele samenwerkingsverband** beschikbaar is, waar per 'uitvoeringslijn' uit de MRA Agenda wordt opgesomd wat er desaangaande in 2022 in MRA-verband aan activiteiten is ondernomen en wat daarvan de resultaten zijn.'

Ondertekening,

Ralf Dekker

Forum voor Democratie

Partij voor de Dieren
Statenfractie Noord-Holland

SP Volt

M 50/30-5-2023
punt 11

VERWORPEN

Motie Transparantie over invloed van fossiele bedrijven op MRA-koers

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 mei 2023, ter behandeling van Voortgangsnota MRA (VD-19);

constaterende dat:

- De Voortgangsnota vooruitblikt op de MRA-Agenda;
- MRA-Agenda de kaders formuleert waarbinnen de MRA activiteiten kan ontplooien en de Agenda daarmee een belangrijk stuk is;
- de MRA-Agenda dit jaar wordt herzien en daarvoor volgens de *Procesnotitie MRA-Agenda 2024-2028*[1] input wordt gehaald uit verschillende processen/bronnen;
- de MRA volgens de Procesnotitie van plan is om in samenwerking met Amsterdam Economic Board een "wervend pamflet" te maken. De input wordt gebruikt voor de nieuwe MRA-Agenda.
- de MRA met het pamflet zegt "in beeld te brengen wat we morgen beslist anders moeten gaan doen en welke doorbraken er nodig zijn om die toekomst werkelijkheid te laten worden."
- in Amsterdam Economic Board grote fossiele bedrijven zoals Shell zitten;

overwegende dat:

- aangetoond is dat fossiele bedrijven jarenlang bewust hebben geïnvesteerd in het voorkomen of vertragen van maatregelen die de gezondheid en leefomgeving van burgers zouden beschermen;
- deze maand nog bleek dat o.a. Shell de verdragen die Nederland met andere landen heeft gesloten gebruikt om eigen financiële belangen veilig te stellen, ten koste van de gezondheid van burgers en hun leefomgeving;[2]
- er een groeiende maatschappelijke roep is om kritischer te kijken naar samenwerking met zulke bedrijven;
- volgens de huidige opzet van het proces van de herziening van de MRA-Agenda fossiele bedrijven invloed hebben;
- het belangrijk is de zorgen hierover zo vroeg mogelijk in het proces mee te geven aan de MRA;

gehoord de discussie,

verzoeken GS;

- om de MRA te vragen duidelijk te maken welke inbreng fossiele bedrijven hebben geleverd in het proces van de herziening van de MRA-Agenda en hoe die inbreng eventueel is gebruikt voor de MRA-Agenda;
- om PS over de resultaten te laten informeren;

en gaan over tot de orde van de dag.

Ines Kostić	Remine Alberts	Maik de Weerdt
Partij voor de Dieren	SP	Volt

[1] https://www.metropoolregioamsterdam.nl/wp-content/uploads/2023/04/Procesnotitie-MRA-Agenda-2024-2028.pdf
[2] https://www.trouw.nl/duurzaamheid-economie/fossiele-bedrijven-misbruiken-nederlandse-verdragen-voor-financieel-gewin~bcd22683/

Mondelinge vragen voor het Vragenuur PS 30 mei 2023

Fractie JA21 inzake Bekladding provinciehuis & Dakotamonument

Graag dienen wij de onderstaande vragen in voor het vragenuur, aanstaande dinsdag, 30 mei 2023.

Bronnen:
https://www.noordhollandsdagblad.nl/cnt/dmf20230512_59542437
https://www.telegraaf.nl/nieuws/970285308/extinction-rebellion-wekt-woede-met-bekladden-monument-slachtoffers-vliegramp-totaal-respectloos
https://www.nhnieuws.nl/nieuws/318898/extinction-rebellion-bekladt-provinciehuis-haarlem-commissaris-van-de-koning-kwaad
https://nl.wikipedia.org/wiki/Dakotaramp

Op 12 mei 2023 vond aan de achterzijde van het Provinciehuis opnieuw een protest van Extinction Rebellion-activisten plaats. Daarbij zijn niet alleen leuzen aangebracht op de beglazing van het Provinciehuis met behulp van verf en/of graffiti, maar tevens op het Dakotamonument dat herinnert aan de 32 slachtoffers van de Dakotaramp. Namens de fractie van JA21 stel ik de volgende mondelinge vragen:

1. Heeft de politie arrestaties uitgevoerd tijdens dit protest? Indien ja, hoeveel arrestaties zijn er verricht en voor welke strafbare feiten?
    - Toelichting, bron Noord-Hollands Dagblad: “Politiewoordvoerder Roderick de Veen vertelt dat er achttien mensen zijn aangehouden, volgens Extinction Rebellion waren dat er 21. Vrijdagavond zijn ze allen weer vrijgelaten.”
2. Behoren tot de gearresteerde activisten ook recidivisten die eerder zijn aangehouden voor het plegen van strafbare feiten tijdens protesten op het terrein van de Provincie Noord-Holland?
3. Als het antwoord op vraag 2 bevestigend is, is de Provincie dan bereid om te onderzoeken of er maatregelen zijn, zoals een gebiedsverbod, om deze individuen van het Provincieterrein te weren, gezien het risico op schade en recidive?
4. Is er ook verf en/of zijn er beschadigingen aangebracht op de monumentale gevel van Paviljoen Welgelegen tijdens het protest?
5. Heeft de Provincie aangifte gedaan van het incident? Indien ja, van welk strafbaar feit?
6. Wat is de omvang van het schadebedrag en/of de schoonmaakkosten?
7. Heeft de Provincie zich in het strafproces gevoegd als benadeelde partij om de geleden schade te verhalen op de dader(s)? Zo nee, waarom niet?
8. Zou u ons een overzicht kunnen verstrekken van alle protesten die tot op heden op het terrein van de Provincie Noord-Holland zijn uitgevoerd uit naam van Extinction Rebellion, opgesplitst in:
    - Geleden schade per protest;
    - Context van het protest (bijvoorbeeld: Tata Steel);
    - Aantal gearresteerde personen.

Daniel J. van den Berg
Fractievoorzitter JA21 Noord-Holland

PREMIUM | Het beste van De Telegraaf

Extinction Rebellion wekt woede met bekladden monument slachtoffers vliegramp: 'Totaal respectloos'

Door **MARCEL VINK**
12 mei 2023 in BINNENLAND

HAARLEM - Klimaatactivisten van Extinction Rebellion hebben vrijdagmiddag in Haarlem bij het provinciehuis van Noord-Holland een monument beklad ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de

verricht, vrijdagavond zijn alle gearresteerden weer vrijgelaten.

Op het monument werd met gele verf 'Tata dicht nu' gekalkt, met daaronder het logo van de klimaatactivisten. Een medewerker van het provinciehuis laat weten het totaal respectloos te vinden dat uitgerekend dat monument, dat voor velen een grote emotionele waarde heeft, met verf is besmeurd. De namen van de slachtoffers, hoofdzakelijk personeel van de provincie, staan op het monument vermeld, waardoor de betekenis niet te missen is. De verf is dwars over de namen van deze overleden personen gespoten.

BEKIJK OOK:
Verwijderen klimaatleuzen kostte Den Haag al duizenden euro's

Ook werden er op het provinciehuis spandoeken opgehangen en werden er bekladdingen aangericht op ramen en op een glaspaneel in de binnentuin. „Het gaat wel om een monumentaal pand", zegt een medewerkster ter plaatse. Om kwart voor zes is te zien dat er enkele politiewagens in de binnentuin staan. Twee activisten die niet vrijwillig wilden vertrekken terwijl ze op het balkon stonden, werden volgens aanwezigen meegenomen.

BEKIJK OOK:
Ergernis om 'coulante' aanpak klimaatdemo: 'Geldt wet soms niet als je voor aarde strijdt?'

„Als ze niet zelf willen vertrekken, helpen we ze een handje", zei een aanwezige. In totaal zijn er volgens de politie Noord-Holland achttien mensen aangehouden.

Woedend

Commissaris van de Koning in Noord-Holland Arthur van Dijk is woedend. „Het recht van demonstratie is een groot goed, waar Extinction Rebellion gretig gebruik van maakt, maar met het besmeuren van het monument waar de provincie de collega's herdenkt, wordt de grens van het betamelijke ver overschreden. Ik betreur dat zeer. Respectloos en zeer kwalijk." Schoonmakers slaagden er na enige tijd in de verf te verwijderen.

BEKIJK OOK:
Aandacht is aandacht voor Extinction Rebellion

De activisten hadden tentjes in de binnentuin gezet om hun statement kracht bij te zetten. Het was niet de eerste keer dat ze zich in de Haarlemse binnentuin van paviljoen Welgelegen bevonden. „Ik geloof dat dit al de zevende keer was", zegt een medewerker van de provincie. „Een vorige keer gingen ze in de hal zitten en ketenden ze zich

BEKIJK OOK:
Berichten gelekt van radicale taal personeel Tata Steel richting milieuactivisten: 'Gelijk de oven in'

De klimaatactivistische organisatie liet vooraf weten 'pas te vertrekken uit de binnentuin als aan die eis is voldaan', doelend op sluiting van Tata. Een woordvoerster van Extinction Rebellion stelt dat het monument „per ongeluk" is beklad. Ze zegt dat die persoon niet in de gaten had dat het een monument was. Er zijn excuses aangeboden en het is gelijk schoongemaakt, zo stelt ze.

BEKIJK OOK:
Tal van BN'ers bij demonstratie Extinction Rebellion op A12

Lunch Update

Dagelijks tijdens de lunch een update van het belangrijkste nieuws.

Type uw e-mailadres

Inschrijven

Lees hier ons privacybeleid.

BEKIJK MEER VAN

politie Haarlem Extinction Rebellion

HET BESTE VAN DE TELEGRAAF

PREMIUM 11:19 | Buitenland
Gevreesde TBE-teek rukt op in Zweedse natuur nu de zomerperiode begint

PREMIUM 10:56 | Binnenland
Nederland start F16-trainingen voor Oekraïense piloten: hoe gaat dat in zijn werk?

Onbeperkt Premium lezen nu extra voordelig voor maar € 0,99 per week Bekijk de aanbieding

Feedback

'Respectloze actie' Extinction Rebellion: leus met gele verf dwars over namen slachtoffers Dakotaramp geklad

VOLG ONS: NIEUWSBRIEVEN KLANTENSERVICE AFMELDEN Abonneren

Lees de digitale krant

Noordhollands Dagblad HOME REGIO'S SPORT EXTRA PUZZELS

Spandoek op Paviljoen Welgelegen.
© Provincie NH

© Mizzle Media

1 / 4

Peter Schat Vrijdag 12 mei 2023 om 16:32

HAARLEM

'Tata dicht nu' is vrijdagmiddag met gele verf op het 'Dakotamonument' geklad bij een actie van Extinction Rebellion in de tuin van het Provinciehuis van Noord-Holland. Dwars over de namen van de slachtoffers van de Dakotaramp heen. ,,Respectloos en zeer kwalijk", reageert commissaris van de Koning Arthur van Dijk.

Onbeperkt Premium lezen nu extra voordelig voor maar € 0,99 per week Bekijk de aanbieding

tuin van Paviljoen Weigelegen staat een monument ter herdenking. De slachtoffers betroffen hoofdzakelijk personeelsleden van de provincie.

Bedankt voor het lezen van Noordhollands Dagblad
Neem een abonnement of log in

Het bekladde monument ter nagedachtenis aan de 32 slachtoffers van de Dakotaramp.
© Provincie NH

Lees ook: Rekening van 147,25 euro voor Extinction Rebellion na actie bij Provinciehuis

Extinction Rebellion demonstreert vaker bij het Provinciehuis. Dan worden er zoals vrijdagmiddag ook weer spandoeken opgehangen en teksten tegen Tata op de ramen gekalkt. Op het gazon wordt een tentenkamp opgeslagen, dat weer wordt afgebroken omdat het Provinciehuis sluit. ,,Het recht van demonstratie is een groot goed. Met enige regelmaat bezetten ze ons kantoor om zich vreedzaam door de politie te laten wegdragen. Met deze daad is de grens van het betamelijke ver overschreden", aldus Van Dijk, die eraan toevoegt dat Extinction Rebellion 'geen respect verdient en zeker niet de ruimte die zij momenteel krijgen in de media'. ,,Op televisie de vermoorde onschuld spelen en ondertussen respectloos andermans goederen onderkliederen."

Martijn Dekker bedankt op Twitter namens Extinction Rebellion voor de aandacht die de media aan de actie schonken. Het met verf bekladden van het 'Dakotamonument' ging volgens hem 'per abuis'. Het ging om afwasbare kalkspray. ,,Erg vervelend, maar dat uiteraard zelf meteen verwijderd", aldus Dekker. Bij Van Dijk komt dat niet als verzachtende omstandigheid over. ,,Met 'erg vervelend' win je de wedstrijd niet. Maar wel zorgelijk als je leest dat deze man docent is aan de UvA. Als universitair docent zou hij zich moeten schamen en onze jongeren moeten leren een echte dialoog te voeren."

Politiewoordvoerder Roderick de Veen vertelt dat er achttien mensen zijn aangehouden, volgens Extinction Rebellion waren dat er 21. Vrijdagavond zijn ze allen weer vrijgelaten.

Feedback

Onbeperkt Premium lezen nu extra voordelig voor maar € 0,99 per week Bekijk de aanbieding

Feedback

Nieuws update?

Iedere middag het laatste nieuws in je inbox.

E-mailadres Aanmelden

Lees hier ons privacybeleid.

LEES MEER OVER

politie haarlem

MEER NIEUWS UIT HAARLEM

Vrouwelijke Haarlemse ondernemers: 'Als vrouwen eenmaal ondernemen, zijn ze vaak succesvoller dan mannen'

Martijn Dekker @martijndekker · 12 mei

Dag @peter_schat, we zagen je stuk over onze XR-actie tegen Tata Steel bij het provinciehuis. Dank! We hebben per abuis afwasbare kalkspray op het Dakotamonument gespoten, erg vervelend, maar dat uiteraard zelf meteen verwijderd.
Misschien dat dit nog vermeld kan worden? 🙏🏻💚

84 31 99 40,5K

Mondelinge vragen voor het Vragenuur PS 30 mei 2023

Fractie JA21 inzake Werkzaamheden HOV-busroute in Huizen stilgelegd, kosten fors hoger dan gedacht

Graag dienen wij de onderstaande vragen in voor het vragenuur, aanstaande dinsdag, 30 mei 2023.

Bronnen:
https://www.nhnieuws.nl/nieuws/319420/werkzaamheden-hov-busroute-in-huizen-stilgelegd-kosten-fors-hoger-dan-gedacht

Inleiding:
Graag brengen wij een recent nieuwsbericht onder uw aandacht waarin wordt gemeld dat de werkzaamheden aan het HOV-bus traject tussen Hilversum en Huizen tijdelijk zijn stilgelegd vanwege hogere kosten dan oorspronkelijk begroot. Dit baart ons zorgen, niet alleen vanwege de potentiële impact op de gemeentelijke (en wellicht provinciale) financiën, maar ook vanwege de mogelijke gevolgen voor de mobiliteit in de regio.

Namens de fractie van JA21 stel ik de volgende mondelinge vragen:

1. Wat is de rol van de Provincie Noord-Holland in de aanbesteding en financiering van het HOV-bus traject tussen Hilversum en Huizen, en hoe wordt deze rol uitgevoerd in het licht van de huidige problemen?
2. Hoe is de Provincie betrokken bij de onderhandelingen tussen de Gemeente Huizen en BAM over de hogere kosten dan aanvankelijk begroot?
3. Welke stappen gaat de Provincie ondernemen om te zorgen dat dit project doorgaat zonder de belastingbetaler extra te belasten?
4. Kan de gedeputeerde een toelichting geven op de oorzaken van de hogere kosten dan verwacht, en wat de rol van de Provincie is bij het voorkomen van dergelijke situaties in de toekomst?
5. In hoeverre heeft de weerstand vanuit de buurt impact gehad op de kostenoverschrijding van dit project?
6. Is er een plan B in geval de Gemeente Huizen en BAM niet tot een overeenkomst komen, en wat is de rol van de Provincie in dit plan?
7. Welke gevolgen heeft de vertraging van het HOV-bus traject voor de mobiliteit en de bereikbaarheid van de regio, en wat is de strategie van de Provincie om deze impact te minimaliseren?
8. Welke gevolgen heeft deze vertraging op de veiligheid van de route voor fietsers en voetgangers, en welke strategieën hanteert de Provincie om deze impact te beperken?

Daniel J. van den Berg
Fractievoorzitter JA21 Noord-Holland

Aanvraag fractiedebat 30 mei 2023 met uitnodiging van GS

Aanvragers: Michel Klein (ChristenUnie), Dennis Heijnen (CDA)

Onderwerp

De provincie is vorige maand een raadpleging gestart over het landelijke gebied in Noord-Holland.[1] Daarmee wil de provincie bij inwoners peilen waar ze vooral aandacht aan moet besteden als ze keuzes maakt over het landelijke gebied.

De Partij voor de Dieren (PvdD) roept via haar website inwoners op om deze raadpleging in te vullen en geeft daarbij onder het kopje “strategisch invullen” sterk sturende adviezen over de manier waarop dat volgens de PvdD het beste gedaan kan worden.[2]

De ChristenUnie en het CDA vinden dit een oneigenlijke en onwenselijke manier om met een raadpleging van inwoners om te gaan. Door als politieke partij je eigen achterban op te roepen en instructies mee te geven om de peiling op een bepaalde manier in te vullen, wordt de waarde en betrouwbaarheid van de raadpleging als burgerparticipatie-instrument ondergraven. Het staat ook op gespannen voet met de rol van het instrument en het gebruik van de uitkomsten, waarbij volksvertegenwoordigers gedurende hun zittingsperiode objectieve en brede signalen uit de samenleving moeten meenemen in hun besluitvorming.

Vragen

Wij willen graag een debat hierover voeren in de PS vergadering en daarbij onder andere de volgende vragen stellen aan de fractie van de Partij voor de Dieren:

1. Welk belang hecht de PvdD aan representativiteit bij burgerparticipatie?
2. Wat is volgens de Partij voor de Dieren het effect van haar oproep op de representativiteit van de raadpleging?
3. Verwacht de PvdD een bruikbare uitkomst uit deze raadpleging? Ziet de PvdD het risico dat door deze handelswijze andere politieke partijen de uitkomsten van de raadpleging als niet relevant kunnen beschouwen?
4. Welke rol wil de PvdD de raadpleging geven in het besluitvormingsproces over het landelijk gebied?
5. Hoe verhoudt het sterk sturend stemadvies bij een burgerpeiling zich volgens de PvdD tot de in september 2022 door PS vastgestelde uitgangspunten voor participatie[3] waarin o.a. staat: ‘Na een participatietraject besluit meestal het bestuur of de politiek’.

Graag willen we (conform artikel 27 lid 1 RvO) aan GS in ieder geval de volgende vragen stellen:

1. Kan de provincie de door de PvdD aangestuurde reacties filteren uit de ‘spontane’ reacties?
2. Het beleid van de provincie is om te streven naar een inclusieve en representatieve deelname van participatie, hoe zorgt GS daarvoor?

---

[1] https://noord-holland.raadpleging.net/
[2] Zie https://noordholland.partijvoordedieren.nl/nieuws/help-noord-holland-gezond-schoon-en-veilig-voor-mens-en-dier-te-worden
[3] https://www.noord-holland.nl/Bestuur/Inspraak/Uitgangspunten_voor_participatie

3. Wat betekent de sterke sturing van reacties die gepaard is gegaan met de oproep om te reageren van de PvdD voor de bruikbaarheid van de uitkomst van de participatie?
4. Ziet de provincie mogelijkheden om in de toekomst te voorkomen dat een burgerparticipatie-instrument wordt gekaapt door een belangengroep?